

HYDERABAD (A. P.)

Cl. No.

Acc. No.

DATE DUE

DURATION OF LOAN- Not later than the last date stamped below, failing which fine as per Library Rules will be charged.

[illegible]

Centre for Regional Studies
(1978)

శ్రీరస్తు

శ్రీ దేవీభాగవతము

శ్రీరస్తు

మహాకవి దాసు శ్రీరాములు

మహాకవి దాసు శ్రీరాములు స్మారకసమితి

హైదరాబాద్

1978

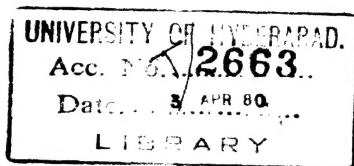
మొదటి కూర్పు 1907

రెండవ కూర్పు 1928

మూడవ కూర్పు 1978

CHECKED June 84

కా పీ రై ట్

ప్రచురణ కర్తలు :

మహాశవి దాసు శ్రీరామాలు స్మారక సమితి

వాణి సదసము 9-4-885/A అర్బు-కేర్లప

హైదరాబాద్-500 027

ముద్రణ : వాణి ప్రెస్, విజయవాడ-2

మూల్యం రు 60-00

దేవీ భాగవతము

చ॥ వినఁబడె ముల్ల పాపయ కవివ్రవరుం దొక పందయేంద్రకుఁ
మును చెరిగించె భాగవతముఁ సరసంబుగనంచు, దీవి ము
ద్రణమున నాల్గు స్కంధములు చాటినపెస్క; సతండు నాడు వం
దనముల కట్టఁ దెంతయును ధన్యుఁ డతండుగదా ధరాస్థలిఁ.

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వర సుధీమలుల నొనియాడి మ్రొక్కెదఁ
సరసులు నాగు మిత్రులును సర్వజన స్తవనీయపాండితీ
భరితయశుల్ తెలుంగునను భాగవతంబు రచింపఁబూనిరం
చెరిగితి వారివల్పు గణియింపదు నా యపరాధపుంజమున్.

క్రొ న్న డి

మొక్కటి యాంధ్రుల మన్ననల నంది నేడు ముచ్చటగా మూడవ ముద్రణ మంది పాఠకమహాశయుల హస్తముల నలకరించుచున్న ది “శ్రీమవాంధ్ర దేవీభాగవతము”.

గ్రంథకర్త శ్రీ దాసు శ్రీరాములుగారు క్రీ. శ. 18 వ శతాబ్ది తరణాగమందును 20 వ శతాబ్దిారంభమునను మహాకవిగా వ్యాతిగన్న మహామనీషి. వారనేక శాస్త్రములందు సిద్ధహస్తులు. ఏకసంధాగ్రాహులు. బహుముఖప్రజ్ఞావంతులు, లఘుకృతులలో “పేరెన్నిక గన్న” “తెలుఁగునాఁడు” నందలివియు, బృహద్గ్రంథమయిన శ్రీదేవీభాగవతములోనివియు నగు చద్యము లిప్పటి కవులకుగూడ కంఠ స్థములే.

శ్రీ దాసు శ్రీరాములుగారు రచించిన పౌత్రములలో కొన్ని ముద్రితములయ్యు లభ్య మగుట కడు దుస్సరముగా నున్నది. కొన్ని శిథిలము లయినవి. మఱియు కొన్ని వ్రాతప్రతులు గానే నిలిదిపోయినవి. వీరి రచనలను జిజ్ఞాసువులకు లభ్యములు కావించుటద్వారా వీరి వ్యాతిని పునరుద్ధరణ మొనర్చుట ముఖ్యవిధిగా నెంచి మేము 1978 వ సంవత్సరము డిసెంబరు మాసములో “మహాకవి దాసు శ్రీరాములు స్మారక సమితి” ని హైదరాబాదులో స్థాపించితిమి. వారి గ్రంథములు సేకరించుట, వారి ముద్రణ యనున పి సమితి ఘుఖ్యాశయములు.

వీనిని దృష్టియందుంచుకొని ముద్రితములై యున్న గ్రంథములను కొన్నిటిని, అముద్రి తములైన 1. కురంగగౌరీశంకర నాటికను, 2. లక్షణావిలాస మను యక్షగానమును ఇప్పటికి సేకరింప గలిగితిమి. శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి అవారిచే “రెండవ శ్రీనాథుడు”గా నేగ్రంథము వలన శ్రీరామకవిగారు భావించబడిరో యా “తెలుఁగునాఁడు” 6 వ కూర్పు ప్రప్రథమముగా మారే ముద్రితమైనది. ప్రబంధలక్షణములన్నియు గలిగి, పదనములో సహస్రకథతో నొప్పు “అభినవగద్యప్రబంధము” అటుపిమ్మట ముద్రణ నొందినది. ఆ తదుపరి వీరి జయంతి సంచిక. గ్రంథకర్తగారికి “మహాకవి”యను బిరుదమును సమకూర్చిన ఈ దేవీభాగ వతము నాల్గవది. ఈ ముద్రణమునందు పెనుకటి కూర్పులలోని దోషములు సవరింపబడినవి.

శ్రీ దాసు శ్రీరామామాత్యులవారు రచించిన యేగ్రంథమైన మా కందజేసియైనను, లేక యది అభించుతావు నెఱుకవఱచియైనను మా యత్నము సఫల మొనరింప పాఠకమహాశయు లను ప్రార్థించుచున్నాము.

మా కీ గ్రంథముద్రణమున సహాయ మొనర్చిన యెల్లరకు కృతజ్ఞతలు.

మాకు చేదోడు వాదోడుగా నుండియు, నిర్మాణమునకు పెక్కువిధముల దోడ్పడియు, మాకు సమధికోత్సాహము గల్పించిన “ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి”వారికి మా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

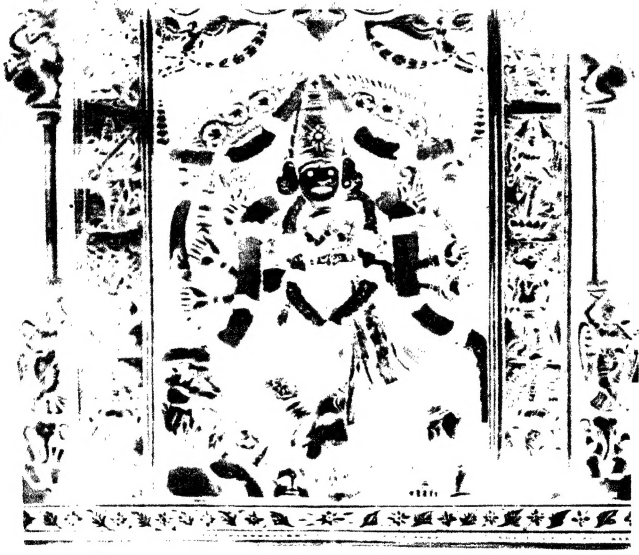
దాసు పద్మ వాళ రావు,

అధ్యక్షుడు

మహాకవి దాసు శ్రీరాములు స్మారక సమితి.

హైదరాబాదు

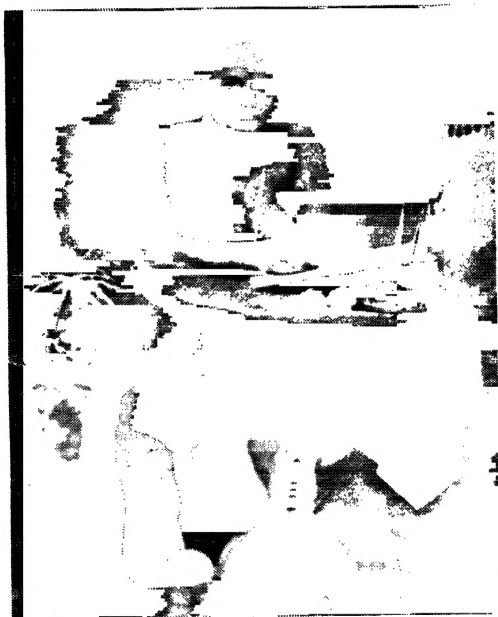
20—7—1978

శ్రీ చోలిమహిషాసురమర్ధిని

(శ్రీ కనకదుర్గ కళా సముద్రి హాజన్డ్రాల్)

మహాకవి దాసు శ్రీరాములు

ఆంధ్రదేవీభాగవతము

సీరిక

ఆన 1900 సంవత్సరారంభమున గ్రంథకర్త దేవీభాగవతాంధ్రీకరణము నారంభించి యైదుమాసములలో నాపని పూర్తిచేసి ఈర్వప్రతి నొకదానిని స్వహస్తమున వ్రాసి ముద్రణ కొనగిరి. కాని యా సమయమున వారి స్వకీను ముద్రాక్షరశాలలో నర్కాచలము లధికముగ నుండుటచేతను, ముద్రాయంత్ర పరికరములు మితముగ నుండుటచేతను, నీగ్రంథము తమ ముద్రణాలయమున ముద్రించుట కవరాళము గలుగదయ్యె.

కావున నితర ముద్రణాలయములలో నీకార్యమును నిర్వహించవలసిన యావశ్యకత గలిగినది. ఆకారణముచేత నీగ్రంథము 1907 వ సంవత్సరమువరకు బయలుదెడల వలసు బడలేదు. అప్పటి కొక సంవత్సరమునకు ముందు గ్రంథకర్తకు శరీరమందు జాడ్యమేర్పడెను. సవరణప్రతులను మిక్కిలి జాగరూకతతో జూడ శక్తి చాలక ముందెను. వారి శరీరము నానాటికి స్వాస్థ్యము తప్పుచుండుటయు, ముద్రణ మాలిన్యముగ జరుగుచుండుటయు, దెలిసి కొని వెంటనే యప్పటికి ముద్రితముగాక నిలచియున్న చివరి యైదుస్కంధములు తమ ముద్రణాలయముననే పని జరుగున ధీర్వాడుచేసిరి.

ఈ గ్రంథముయొక్క ముద్రణము ముగిసిన పదిమాసములలో గ్రంథకర్త మృతి జెందెను. సావధానముగ నీ గ్రంథమును తిరిగి పరిశీలించుటకాని ముద్రణాస్థానిత్యము లను బరిశీలించుటకాని తగిన యవరాళము గ్రంథకర్తగారి జీవితకాలమున వారికి జిక్కుటం బలే నిందు సచ్చటచ్చట గొన్నిలోపము లుండునెమోయని శంక పొడమెడిసి. అట్టి లోపము లెచటనే న గాన్పించినచో చదువరులు వానిని చూట దెలుపు ద్రాల్తులు.

మొదటి ముద్రణ మితరసలములయందు జరిగిన కారణముచేతను, చిన్న యక్షరము లలో గూర్చబడి యుండుటచేతను జదువరుల కంటి కింపుగ నుండలేదు.

ఇప్పుడు పెద్దయక్షరములలో గూర్చబడి విలువగల మంచిరూపములపై ముద్రించ బడినది.

ఈ గ్రంథముయొక్క కవితారచననుగూర్చియు, కవియొక్క ప్రజ్ఞావిశేషములను గూర్చియు, నిందు ముద్రింపబడిన బ్రహ్మశ్రీ చెక్కపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి శతావధానిగారి యుపోద్ఘాతమే చెప్పుచున్నది. కావున పేరుగ వ్రాయ నవసర ముండదు.

బె జ వా డ,
1—10—1928.

డా సు కేశ వ రా వు.

ఉ పో ధ్ధా త ము

(బ్రహ్మశ్రీ చెక్కవీళ్ల వెంకటశాస్త్రి, శతావధాని)

నేటి భాగవతము, అను నీ మహాపురాణము నిద్విధి కాంక్షింపబడెను నలుపురు గన్పట్టుచున్నాడు. మా యాంక్షింపరాణము నాటికి దీని యాంక్షింపరాణము బడసే లేదని మే మను కొంటిమి కావుననే—

క॥ ఎన్ని పురాణములం దా । మన్నియు నాంక్షింపరాణము కలగగా
 ఒప్పుకొనినా విడుచురె ? । నన్నెగురుకట్టాది కనిజనమ్ములు మాచుకా॥

ఒని గ్రంథారంభప్రస్తావనమున వ్రాదియుంటిమి. అది యట్లుండె. ప్రస్తుత మీ యుపో ధ్ధాత మెవరి యాంక్షింపరాణమునకు సంబంధించినదయో యట్టి శ్రీ దాసు శ్రీరాము మహాకవిగారి యాంక్షింపరాణమునాటికి ములుగు పాపయారాధ్యులవారు గ్రంథకర్తగారికి గోచరించిరి. ఆ గోచరించుటకాడ గ్రంథముద్రణము కొంత జరిగిన పిమ్మట దక్షిణంపనదని గ్రంథకర్త గారే తెల్పియున్నారు. వీరి యాంక్షింపరాణమే కాక ననుకూలతలమైన మా యాంక్షింపరాణము గూడ వీరి కప్పుడే శ్రుతమైనది. కావుననే మీరు మా యుభయులను గూర్చి వ్రాసిన పద్యములు గ్రంథ సీతకర్త జేరక జేయుగా నతికింపరా బదియున్నవి చూచుచు.

ఉ॥ వినుటచే ములుపాపయకవిప్రవచుం దొక చంద మేడలుకా
 మును చెరిగించె భాగవతమున సరసంబు గ నంచు ధీరు ము
 ద్రణమున నాలు సకంధములు దాటివ వెన్ను; సతండు నాచు చం
 దనముల కట్టెఁ దెలయను ధన్యుఁ డతడుగదా : ఛరాస్థితి॥

ఉ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వర సుధీమణులకా గొనియాడి మ్రొక్కెదకా
 సరసులు నాకు ముత్రులును సర్వజన స్తవనీయపాండితి
 భరితయశురీ తెలుంగునను భాగవతంబు రచింపఁ జూని రం
 చెల్లెగితి వారివల్లెఁ గణియింపను నా యవరాధపుంజముకా॥

పై పద్యద్వయమువలన గ్రంథకర్తనాటికి దీని నాంక్షింపబడెనది రిలుపురు మాత్రమే గను తేలిసను, ఈయిరువురును మధ్య నింకొకరుగూడ నున్నారు. వారు

త్రిపురాస తమ్మనవారగాను. ఈయనకొమరుడుగూడ మంచికని. కీర్తిశేషులైన తమ తండ్రి గారి గ్రంథము సచితకాలమున నుద్ధరించి యాంధ్రుల యభినందనములకుఁ బ్రాసలు కాను న్నారు. పాపయారాధులవారి యాంధ్రీకరణముగూడఁ గొలఁదికాలమునఁ బ్రకటితము కావచ్చును. ఇంతకు నిద్రపటి కిప్పురాకరత్నము నాంధ్రీకరించినవారు నలుపు రని తేలినది. నలుపురలో శ్రీరామకవిగారు నుద్దివారై నను ముద్రింపఁబడి యాంధ్రుల పరసపాఠనములకు మొట్టమొదటఁ బాదానఁగింది పీఠి దేవీభాగవతమే. రెండవది మాది. ఈ విరోచిగతయే దీని కీర్త ముందుఁగూడ సతమగుచోఁ బనంబడి ముద్రిత మయ్యెడిది తమ్మనవారగారి భాగవతము కావలయును. ప్రస్తుత గ్రంథకర్తగారి కులగోత్రాదులం గూర్చియు విద్యాభ్యాసాదులం గూర్చియు జీవితమునకు సంబంధించిన చుట్టొన్ని ముఖ్య నిషయములం గూర్చియు పీఠి జ్యేష్ఠ కుమారుడు చు॥ రా॥ రా॥ శ్రీ రేశవరావు పంతులుగారిచే వ్రాయఁబడిన చరిత్రసంగ్రహ మిందే ముద్రింపఁబడియుంటుంటే నా నిషయముల నిందుఁ బ్రస్తావించక రచనా విషయమున మాత్రమే సూక్ష్మలా కన్యాయమున నిందుం గొంతొక వివరించుచున్నాఁడను. ఇటీవల ననగా, నాంగ్లప్రభుత్వ మారంభమైన పిమ్మట నుద్భవించిన కవులలో నెండు నిండుమించున మానవుల కాలికులకు కవులలోఁ ద్రావిన నం పదాయముగఁ గనితాసామగ్ని సేకరించి రచనలఁ గడంగువారు పేరు చక్క లేరు. ఇక్కడి కృత్వము సంప్రదాయబద్ధ మగుటచేతక మిగుల జనరంజకమును లోకానుభవవ్యంజకమును నను సంశయము.

‘ తెలుఁ గు నాఁ డు ’

అనుస్వతంత్ర రచనవలన దెలియ నయ్యెడిది.

ఉ॥ లేవరు “రెండు, రెం”డనిన లేచినవారయినఁ దటాలునఁ బోవరు, పోవుచు నిల్చిది “పోదుము పోదుము” త్రోయటం దటం చీవరు నందు గేస్తు సలయింతురు పెండిలిలో సదస్యనం భావనచేరఁ జూడవలె దాపసాముల సాము లన్నియు॥

౧

ఉ॥ నమ్మిన నమ్మకున్న సచి నావకమా ? జను లాడికొన్న చా క్యమ్ములు నేను తెప్పెన భయంపడియో పడకో, నిదానిలో క మ్మరివార్యకార్యభుటక మ్మప్పఁ గాని పరోచారహా స్యమ్మును స్వప్రయోజనపరాయణమున్ దలపోయ నిద్దరన్॥

౨

పై పద్యములవలన రసజలగువా రిక్కవిధార యెంత మనోహరమో గుఱితింఁ గలర. మచ్చునకు రెండుమాత్రమే చూపితిని గాని యాపొత్తము నెఱిగినవారు చాని

నిందు సంపూర్ణముగా నేల యుదాహరింపలే దని నాయెడఁ గినియనంతటి స్థితిలోఁ దద్ర చన యుండు సేనుట నిక్కపము. అంతదనుక నెందులకు ? ఈ గ్రంథము పెట్టమొదటఁ గొన్ని సీనపద్యములు వ్రాయఁబడి యున్నవి. ఆ రచనగూడ దై నందర్పమును సమర్థించుటకు మిక్కిలి తోడ్పడఁ గలదు, తిలకింపుఁడు.

సీ॥ ఎలయెండ చెట్ల సందులనుండి గోడలఁ దవీలి తా నిలుపుటద్దములు గాఁగ
గొనగొనఁ జను నింద్రగోపసంఘాతంబు పండిళ్ళలోఁ జిన్ని పగడములుగ
చూడవట్టియలఁ బిచ్చుకదంపతులచాలు చెక్కి తీర్చినయట్టి చిత్రములుగ
దూలాలగూళ్ళ సందులనుండి వెడలి మ్రోఁగెడి తుమ్మెదల మ్రోత గీతములుగ

తే.గీ. తెరలి వాకిళ్ళఁ దూనీగతెరలు మూఁగి
నెర బుడేదారుఁ గెంబట్టుపొర పనందు
నన్న యుల్లదగాఁగ నాషాఢలక్ష్మి
పగిడిఁ దనరాదు నల్లారు పల్లెదారు॥

ఇదే ముఁటముగల పద్యములు మఱికొన్ని గలవు. అన్నియు రసస్ఫూర్తములుగను స్వదావోద్ఘోషకములుగను నుండును. చదువరులు తిలకింపఁగలరని చిజ్జాత్ర ముదాహరించి విడిచితిని. ఇక్కని రచించిన కల్పములు పెక్కులు. అన్నిటిలో నాపెక్కుడు రచించువది తెలుగునాడు, రెండవది ప్రస్తుతగ్రంథము. యాపద్విషయములం గాకయున్నను గవితకు సంబంధించిన కొన్ని యంశముల నియ్యలఘుఁడు రెండవ శ్రీనాథుడేమో యని నాఁం దోఁచి తిని. శ్రీనాథుడు

“ గురుకులార్జున్ మూరిః కవిః ”

అను తెగలోనివాఁడు, ఈయనయో ? సహజపాండిత్యుఁడు. పైఁగా భాగవతము నాంధ్రీకరించిన ధన్యుఁడు. కావున మన మీకనివతంసుని శ్రీరసరాజునకుఁ బ్రతినిధిగా సహ్యానితము.

“ ప్రపేదిరే ప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ”

అను కాళిదాసోక్తి యిట్టి సహజపాండితీధురంధరులే లేనియెడల ఘృతకోశము కావలయును. ఈ శ్రీరామమంత్రి యేలూరి కోర్టులోఁ బ్రధాన న్యాయవాదిగా నుండుకాలములో మేము తాడేపల్లి గూడెము నమీసము సందలి కడియద్ద గ్రామమున బ్ర॥ శ్రీ॥ చర్ల

బ్రహ్మయ్యతానుగ్రహిణి వారియొద్ద విద్యాభ్యుదయముగా నుండుటచే నప్పుడప్పుడు వీరిని సందర్శించి వీరితో విద్యాగోష్ఠిచే గాలము గడపుచు వీరిగృహమునఁ గొన్నినాళ్లుండుట తటస్థించుచుండెడిది. అప్పటి యాయన వ్యాసంగమునఁ దిలకించినచో నియ్యనమునకుఁ బ్రధాన జీవనోపాధియగు లౌకికవ్యాపారముకన్నఁ గవితారచనాదీక్షయే ముఖ్యమని తెలిసికొఁ గలిగితిమి. కావున నీయన

“ ఇదం బ్రాహ్మ మిదం జాత్ర తాపాదంపి శరాదపి ”

అనుదాని కుదాహరణ మనుటచుఁగూడ, గొంతొక చెనుదీయవలసినదే: విద్యా విషయముననేతాక రూపసంపదయెడలఁగూడ నిక్కవి వర్ణనీయుడు, ఎక్కడనో గాని యట్టి యుభయసామానాధికరణ్యము లభింపదు. కావుననే

“ విద్యారూపం విరూపాణామ్ ”

అని యభియుక్తులు నొడివిరి. గ్రంథవిస్తర మెందులకు ?

శ్లో॥ వశ్యా స్తుతా విత్తకరీచ విద్యా । నిరోగతా నజ్జనసంగతిశ్చ
ఇష్టాచ దార్థా వశస్త్రినీచ । దుఃఖస్య మూర్ధ్వరజాని వంఛ॥

అను శ్లోకమునందలి యదృష్టములెల్ల నిమృహకవికి సంపదించి నందులకు నాకు నాశ్చర్యము గలుగుచుండును. కష్టమును నుండవచ్చును. పండితులును నుండవచ్చును. బిశ్వర్యపంతులును నుండవచ్చును. కాని దాను శ్రీరామకవివంటి ధన్యులు కొటి కొకరేని జేకూరుట యరుదు. కావున నీయన సర్వనిధముల ధన్యుడు. ఇక్కవి సహజపాండిత్య విషయముననేగాక భాగవతాంధ్రీకరణ ప్రసక్తియందుఁగూడఁ బోతరాజుగారే, ఆయన భాగవతము నెట్లు పెంచెనో యాయనగూడ నట్లే చాలచోట్ల స్వకపోలకల్పితమగు కల్పనలచే గ్రంథమును దొంచి యున్నారు. ఈ విషయము సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములను రెంటిని విమర్శనాబుద్ధితో, దిలకించువారికి సుగమమని యెంచి గ్రంథవిస్తర భీతిచే నే నప్పనికిఁ బూసలేదు. మఱియు

అ॥ వె॥ భాగవతము తెలిసి పలుకుట చిత్రంబు । తూర్తికై నఁ దమ్ముచూలికై॥

అని శ్రీమద్భాగవతాంధ్రీకరణ ప్రస్తావనమందుఁ బోతరాజుగారు వాక్రచ్చి యున్నారు. ప్రస్తుతమగు దేవీభాగవతము గూడఁ గొన్నిపుట్టుములయందాభాగవతమునకుఁ దీసిపోవునది కాదు. ఇందు మంత్రయోగ, వేదాంతాది శాస్త్రరహస్యములు పెక్కులు గలవు.

ఇందెన్నియో చోట్ల పునరుక్తిపదాధానములు గలవు, అయీ ఘట్టములయందు వ్యాఖ్యాన ముచ కరించు సనుకొంద మన్నను నయ్యదిగూడఁ గొన్నిచోట్ల మూకీభావమునే వహించు చున్నది. మన ప్రస్తుత గ్రంథకర్త సర్వమును మూలముమీదనే యస్వయించుకొని యాంధ్రీ కరించినట్లును వ్యాఖ్యానమును బొత్తిగా మూచాడనియట్లును దెలిసికొనుటకు మన కిందుఁ గొన్ని యాధారములు కనుపట్టుచున్నవి. అందొకటిమాత్ర ముదాహరించి చర్చించి చూపు చున్నాను.

“దూఱు లేదు సరికి జారుచే ననుచును, నిష్క్రమకును పేదవిధులవలన ”

(ప్రథమస్కంధము)

పైపద్యభాగము

శ్లో॥ న శ్రీ దుష్యతి జారేణ న విప్రో పేదకర్మణా॥

అను నాంధ్రలిపిముద్రిత దేవీభాగవతములోని శ్లోకభాగము ననుసరించిన యాంధ్రీ కరణము. ఈ యాంధ్రీకరణమునం దెన్ని విప్రతివస్తు లున్నవో యవి యెన్నియు మూల శ్లోకమునందును గలవు. కావున నియ్యెడఁ దెలుఁగుచేసినవారి ననుటకు మన కధికారము చాలదు, కాని

“వ్యాఖ్యానతో విశేషప్రకటితః ”

అనుటవలన నిట్టిపట్టుల సంశయ నివృత్తికొఱకు వ్యాఖ్యానమునుగాని సంస్కృత లిపిలో ముద్రితమగు గ్రంథమునుగాని చూడవలసి యుండును. అంధ్రలిపి ముద్రణగ్రంథము నకు వ్యాఖ్యానము లేదు కాని నాగరలిపిగ్రంథమునకుఁ గలదు. అందీపాత మిటుకాక పేజొక తెరఁగున నున్నది. అది క్లిష్టముగా నుండుటచే వివరణముగూడ నున్నది. చూడొడు.

“న శ్రీ దుష్యతి చారేణ న విప్రో పేదకర్మణా ”

ఇందు “జారేణ”, “చారేణ”, గానున్నది. చారేణ అనుపదమునకు రణఃప్రసవణేన అని వివరణ మున్నది. ఇప్పు డిదిపాఠముఁ జూపిన పాఠమునందుగల విప్రతివస్తులన్నియుఁ దొంగి నవి. ఎటందురా ? ఇదిపాఠంలో శ్రీరీ జారసాంగత్యము బ్రాహ్మణునకు పేదచోడితమగు యజ్ఞాది సత్కర్మము వంటిది యను సర్థము గోచరించుటచే నెంతో నీతి బాహ్యముగను విరుద్ధముగను గనుపట్టుచున్నది. ఇప్పుడో ? శ్రీరీ జారసాంగత్యము వలనఁ గలుగు

దోసము గర్భవతియైన యెడలనే కాని లేనిచో నది బ్రాహ్మణుఁ డను మొనర్చియు పేద విహితమైన ప్రాయశ్చిత్తమువలన శుద్ధుడైనట్లే రజః ప్రసవణమువలన చొలగునని నమ స్వయము కలుగుచున్నది. ఈసమస్వయము

క. పరపురుషసంగమమ్మునఁ । బరిహృతయై యున్నయట్టి పదఃతి విశుద్ధిం
చొరయు రజస్వలయై కం । చరయంగ భస్మమున శుద్ధమయన కయవడికఁ.

అను భారతధర్మముతో నేకీభవించుటచే నేవిధమైన విప్రతిపత్తియును లేక సహృదయ సమృద్ధిఁ దాత్ర చుగుచున్నది. ఇట్టి వ్యత్యాసములు పెన్నియాయల భారతమునందే యిప్పటి విమర్శినిలు చూపుచున్నారు. ఆంధ్రకవితాలత కాలవాలము లనఁదగు మహాకవులకన్న నధునాతను లెప్పువారు రాచగదా ? ఇంతమాత్రమున వారికిఁగాని ప్రస్తుత గ్రంథకర్తగారికిఁ గాని ప్రాజ్ఞులు కళంకము నాపాదింపరని నానన్యుతము.

“ ప్రజాదో ధీమతామసి ”

అనుచోటంగల అపి శబ్దమేవకారార్థమని పెన్దలు చెప్పుచున్నారు. ఇదియుమంగాక యుక్త వి ినీ యాంధ్రీకరమునాఁటికి ను త్తరవయస్సులో నున్నవాఁడు. ఈయన జీవితకాల మంతయుఁ గలిసి 62 వత్సరములు. ఈ రచనకు 52 వ వత్సరమున నుపక్రమించెను. ఉప క్రమించి యతిశీఘ్రకాలములో పెనుగా నైదుమాసములలో నీ మహాపురాణము నాంధ్రీకరించి ముద్రణమున కొనఁగెను. అయీ సందర్భములు పీఠికామారుఁడు వ్రాసిన చరిత్ర సంగ్రహము నుండి తెలియింది. ఈ యుభయ కాలములవలన సక్కఁడక్కఁడ వ్యత్యాసములు గొన్ని దొరలినవని నా యభిప్రాయము. ఆ వ్యత్యాసము లీముద్రణమున సవరింపవలసియున్నను, ముద్రణాంతర ముదోద్భావము వ్రాయునప్పు డయ్యది కనిపెట్టఁబడియుంటచేఁ దృతీయముద్ర ణము వరకును నిలిచిపోవలసినవయ్యె నని చదువరులు గ్రహించుటగాక ! మన మెందఱ మెన్నిసార్లు సంస్కరించి పడపోసినను నెఱుసు లక్కఁడక్క డ నిలిచియే యుండును. ఈ విష యమై ప్రస్తుత గ్రంథకర్తగాఁడు పేటొక పొత్తమున నిట్లు వ్రాసి యున్నారు.

౯. సర్వజ్ఞత్వము సాంబమూర్తిది మనుష్యప్రజ్ఞ యల్పంబు దు
ర్గర్వంబున్ కొఱగాపు దూషణల మోక్షశ్రీలు చేహర పీ
యుర్వికా భానిటఁ దెన్ని తాళ్ళు పడపోయుకా రత్న మొక్కంటికై
గుర్వర్ణంబొకఁ డున్నఁ జాలదె ? నుధీబంధుల్ పరీక్షించినకా.

మఱియు నీశ్రీరామకవిగారు కవిశ్రయమువారును దదనుసారులగు పెద్దనాదులును వాడిన యతులనేకాక మఱికొన్ని యతులను మఱికొన్ని ప్రయోగములను బుద్ధిహర్షకముగ వాడుక చేసియున్నారు. చదువరు లయ్యెడల శంకింతురని యెంచి యాయానందర్పమును గుఱించి గ్రంథాదిని విస్తరించి చర్చించియున్నారు. కావున దానింగూర్చి యిందు వ్రాయవలసి నది లేదు. మఱియుఁ బ్రథమస్థంధమునందు వ్యాసునికడకుఁ బుత్రోత్పాదనమునకై దేవతలచే మృతాచి పంపఁబడినది. పిదప నమ్ముని శపించునని భయపడి పలాయితురాలైనదియు మృతాచియే కాని వేఱొకతే కాదు. ఇందు నిష్క్రమణ మట్టున నా మృతాచి యూర్వశిగా మఱిసది. ఈప్రమాదమును జదువరులు సవరించుకోఁ గోరుచున్నాఁడను. శుద్ధపత్రమును వ్రాయవలసియున్నను బ్రాజ్ఞుల కద్దానితో సంతగా నావశ్యకత యుండదని యుపేక్షించితిని. మన్నింపఁగోరుచున్నాఁడను. 19 వ శతాబ్దిమున నుదయించిన యాంధ్రకవులలో నిట్టికవి మృగ్యుడు. ఇన్నియదృష్టములు సంఘటించినకవి లేనే లేడు.

శ్లో॥ వాంచానజ్జనంగతో వరగుణే ప్రీతి రురౌ నమ్రతా ।
విద్యాయాం వ్యసనం స్వయోషితి రత్తిర్లోకాపవాదార్థయమ్ ।
భక్తి శ్శూలిని శక్తి రాత్మదమనే సంసర్పము క్రిః భరై ।
రేతే యత్ర వసంతి నిర్మలగుణా స్తేఘో మహద్భ్యో నమః॥

ఈధర్మహరిశ్లోకమున కి ముగ్రంథకర్తయే ప్రథమోదాహరణము.

“ అనామికా సార్థపతి బహువ. ”

శ్లో॥ కవిః కరోతి కావ్యాని లాలయన్యత్తమో జనః
తరుః ప్రసూతే పుష్పాణి మరు డ్వహతి సౌరభమ్॥

కడియం,
25—9—1928.

చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

LIFE OF DASU SRIRAMA PANDIT

AUTHOR OF

ANDHRA DEVIBHAGAVATAM

ఆంధ్ర దేవీభాగవత గ్రంథకర్తయగు

దాసు శ్రీరామ పండితుని జీవిత చరిత్ర సంగ్రహము

ఈకవి ఆశ్వల గ్రామోగి గ్రామస్థుడు. హరితనగోత్రోద్భవుడు.

తండ్రి కన్నయమగ్నశి, తల్లి కామాంబ.

పేరు 1846ను సంవత్సరమున కృష్ణాజిల్లా గునిపాడ తాలూకాలో చేరిన భద్రాచలము గ్రామముందు చేసినదామర యందు జన్మ మొంది 1908వ సంవత్సరములో గోదావరి జిల్లా ఉప్పుమేడలో స్వగృహమున పృథు దొందెరి. కృష్ణాజిల్లా ప్రైవేటున తాలూకా ఉపాధి అను గ్రామము వారి పోర్టులకు అప్పటి ప్రభుత్వ లోనంగిన యగ్రహారములు తరివండ్రియ పాలనలో నుండుటచే పేరిన జీవనము నుభయిగ జరుగుచుండెను. మరియు తరివండ్రియ పీఠాశ్మనే సంతానముగడచే జన్మపి పేరిన తరివండ్రియ గిరిమఠ భూమిదనే యందు నిగుల గారాచేమగ నొనగొనుచుండెరి. కాలమున నామనర లభించిన నిత్యము సుపాపించెరి. విష్ణుట పుష్కలమున నాగ్నేయ విద్యాభ్యాసము చేసెను పెద్దపల్లెయమగు మచిలీపట్నమున గురుకులమునందు నొకప్పుడు నొకటియ గాన నొకటి నింగీయం, నింగీయపు పాలశీవాచము జడుపుట నొకటి నొకటియ గడచెను. ఈ విష్ణువాని సైత్యుల బుద్ధియు, సప్రవృత్తయమల పాలతానమున నొకటియ దొరగారి మున్నెముక కడు సంతన మొనర్చుటచే నీ పెద్దవానిని దొరగారి మున్నెముకను కడుదస్త్రము గొంగోలు చిన్నదస్త్ర కముల నిచ్చియు, భద్రాచలముల నొకటియ కడు గారాబముతో నానెరించుచువచ్చెరి. ఆ సమయంలో గొందరు విద్యార్థులు క్రైస్తవ మతావలంబియు చేయుచుండుట తటస్థించెను. ఈ యుదంతము లన్నియు క్రమక్రమమున వారి మాతాపితలు చెరిపెనుచ్చెను. వెంటనే తల్లిగారు మచిలీపట్నము వచ్చి యీ చిన్నవానిని ఆకస్మికముగా స్వగ్రామమునకు మరల్చి

కొనిపోయిరి. కాని యంతటితో నీపిల్లవాని విద్యాత్పష్ట యంతమాత్రమును తగ్గలేదు. ఆ యూరసున్న పీరి మేనత్తుమారుడగు ఉప్పలూరి కనకరాజుగారి సహాయమున కొన్ని యాంధ్రగ్రంథములును, చందస్సును బరించి కవితారచనయందు నేర్పబడెరి. తోత్తిశ్శాస్త్ర సాంప్రదాయములను జాలవరకు గ్రహించిరి. పండ్రిండవ యేట సోమరింగేశ్వర శతకమును ప్రాథమిక లో వ్రాసిరి. అష్టావధానము, వ్యస్తాక్షరి, శతఘంటాతపనము చారాముగ నొనర్చు కౌశల ముద్భవది.

అంతట గీర్వాణధాషాభ్యసన తుతూహలము వారి మనము నెంతయు గలగించుటచే తలిదండ్రుల యొక లేపండ నొకనాటి రేయి నూరువిడచి జరిందారి సంస్థానమగు నూజిపేట నట బోయిరి. అప్పటి సంస్థాన విద్వాంసులగు శ్రీమూర్తి విద్వాన్ మూడమూషి వెంకటాచార్యులుగారు ఈ పిల్లవాని విద్యాబుద్ధులను బ్రశంసించి “పదిరెండేడుల యీడునం గవిత జెప్పంజొచ్చి వ్యస్తాక్షరి” యను బిర్యమును నాటనగా జదివి పీరి ననేక భంగుల గొరవించి కొన్ని మానము లవచ్చు నిల్పిరి. పండిత సహవాసమువలన గీర్వాణమందు కొంచెము ప్రవేశము గలుగజేసికొనిరి. అంతట స్వగళమగు అల్లూరునకు దివిగ గొంపోబడి యచట రెండు సంవత్సరము లుండిరి. ఆంధ్రగీర్వాణజ్ఞానము క్రమక్రమముగ వికసించెను. సాత్రాజితీవిలాస మను యక్షగానము రచించిరి. ఇందలి కవిత్యము మిగుల లావణ్యమును, ప్రౌఢమును నె యొప్పె. ఇప్పుడు పీరి వయస్సు పదునాలు వర్షములు. ఆ చినుములలో వల్లూరు సంస్థానాధీశ్వరులగు రాజా నాగన్ననాయుడుగారు సవరాత్మోత్సవములు కడు వైభవముతో నొనర్చుచు, పండిత పంథావనాది సుకృతులచే నివ్యలను బోషించుచుండిరి. తన్మహోత్సవ సందర్భన తుతూహలముచే నీ బాలకవి పై జెప్పబడిన సంస్థానమున కేగి, యాస్థాన పండితశిరోమణియగు శ్రీ మతురుమర్రి సరసింహారాత్రిగారిచే నొసంగబడిన సమస్య నొకదాని నవరీల బూరించి యాపండితుని మనము నెంతయు సంతసించజేసెను. అంద రితోపాటు ఈ చిన్నవాడును పరీక్షింపబడి యగ్రసంభావన బడనెను. ఈ యేటనే పీరు తమ పెద్దమనమామపుత్రక యగు “జనకి”ని పత్నిగా గైకొని పరిణయ మొందిరి. ఆ పత్నిప్రతాశిరోమణి గర్భమున వరుసగా నాల్గవ పుత్రులును, నొక పుత్రకయు నుడయించిరి. పిమ్మట నాలుగైదు సంవత్సరములు స్వగ్రామముననే వివిధ స్వయంకృషిచే ఆంధ్ర గీర్వాణ గ్రంథముల సాధించి విజ్ఞానమును గాంచిరి. కొన్ని గ్రంథములనుగూడ రచించిరి. పంచస్థంహితాక్షరము, శుకరంభాసంవాదము, కృష్ణార్జున సంగరము, సారసంగ్రహ గణితము వానిలో చేరినవే.

మరల పదునెనిగదవ యేట నింటియొద్ద నెవ్వరెరుంగకుండ నొక స్నేహితుని వెంట బోడ్కొని “గీర్వాణవిద్యాపీఠ” మని సుతికెక్కిన ఆగిరిపల్లి కి బోయి యచట పండితసహాయమున గొన్ని సాహిత్య గ్రంథములను, సిద్ధాంతకౌముది గొంతవరకును జదివిరి. పిమ్మట గొంత కాంచునకు స్వగ్రామము జేరి సుఖముగ గాలము గడపిరి. ముప్పునకు తుమాళ్లు బుట్టిరి. అంత

గొందరు స్నేహితులవలన ద్రోత్యహింపబడి తామరాపట్టణ మగు గుడివాడకు బోయి యచట పాఠశాలలో ప్రధానాద్రోహివ్యాయులుగ జేరి యాంగ్లేయ విద్యాభ్యాసము జేసి రెండేండ్లలో మెట్రిక్యులేషను తరగతికి దగిన జ్ఞానమును సంపాదించిరి. ఇదియంతయు స్వయంకృషియే. చెన్నపురియందు ఆంధ్రులలో నుప్రసిద్ధిగాంచిన శ్రీ రెంటాల వెంకట సుబ్బారావు పంతులు గారు వీరి యంతరంగిక శిష్యులలో ప్రథములు.

గుడివాడ పాఠశాలలో వీరు కనుపరచిన బోధనాప్రజ్ఞ తమ ప్రశంసనీయమని తోచుటచే తత్సమీపగ్రామములగు కొత్తలము, దోకిపర్రు గ్రామ వాస్తవ్యులలో బ్రముఖులగు గొందరు కమ్మదారు వీరిని వారి గ్రామములకు రప్పించి పాఠశాలను స్థాపించి యనేరులు చాలురను విద్యార్థులుగ జేర్చిరి. ఆంధ్రగీర్వాణాంగ్లేయములు మూడు భాషలయందు విద్యను గలుపుచుండిరి. గవర్నమెంటువారు మొదటి సంవత్సరము రు. 500 లు, రెండవ సంవత్సరము రు. 1000 లు గ్రాంట్‌సంగిరి. సంవత్సరపాఠ్యాన మను కావ్యమును, లక్షణావిలాస మను యక్షగానమును ఈ దినములలో రచించిరి. తెలుగుభాషలో నెకండుగ్రేడు ప్రిథరు పరీక్షలు గావలసిన గ్రంథములను జదివి దానిమం దుత్తీయులైరి. అంతటవీరు న్యాయవాదిగ మదిలిబందరు పోవలసినవచ్చెను. అప్పుడా గ్రామనివాసులు వీరియెడల జూచిన విశ్వాసమును, గౌరవమును, అసహనములు. వెండిపూలచే బాదములను, బంగారుపూలచే శిరమును బూజించి సాష్టాంగ నమస్కారము లొసర్చి పల్లెకిలో నెక్కించి ఇరుపార్శ్వములను జ్యోతులను వెలిగించి తమభజములపై పల్లెని మోసికొని వీరుల సూరేగించిరి. (1878 ఏప్రిలు)

వీరు దోకిపర్రులో నున్న కాలమందు జరిగిన యొక విషయముమాత్ర మేసందర్భమున నుదాహరించవలసియున్నది. దానివలన వీరి పట్టదలయు, బలవరాల్బుదీయు, విశ్వాభిమానమును వెల్లడి యగుచున్నవి. సూరి సీతారామశాస్త్రి యను నొక పిన్నవయసుగల వైయాకరణి ధన్యాత్మ వీరికడకు వచ్చెను. ఆ శాస్త్రి నాయారనే నిరిపి తాను ఆయనకు అన్నవత్తము రిచ్చి అంగ్లేయభాషను గొంతవరకు గలుపెను. మరియు తెలుగు ప్రిథరీకి గావలసిన గ్రంథములను బలింపించెను. పిమ్మట రెండు సంవత్సరములు ఆ శాస్త్రి కృషిజేసి ప్రిథరయ గుంటూరుజిల్లా కారెంపూడిలో న్యాయవాదిగా నుండి ధనమార్పించి నుఖజీవి యయ్యెను. ఆ శాస్త్రిగారియొద్ద వీరు సిద్ధాంత లోముడి, శబ్దేంద్రుశేఖరము మొదలగు గ్రంథములను జదువుచు వచ్చిరి. బందరులో న్యాయవాదిగనున్న కాలమున వీరి పయస్సుముప్పుది రెండు, ఆరుగురు కుమార్తెలు నొక కుమార్తెయు గల్గిరి.

వీరి యూహలును, అదేశములును కాలానుసారముగ మార్పుజెందుచు వచ్చెను. సంఘ సంస్కరణ విషయములో వీరు చాలకృషి చేసిరి. 1860వ సంవత్సరములో “కల్పవర్ణి” యను నొక పత్రికను బ్రకటించుచు విధవావివాహము, నౌకాయానము మొదలగు విషయములను జర్పించుచు, ననేక యువన్యాసము లొసంగిరి. అంతట మునసబుకోర్టు ప్రిథరీతో వీరికి దనివి తీరక జిల్లాకోర్టులో న్యాయవాదిగా నుండవలె నను గుతూహలము బలమై

నది. వెంటనే యంగ్లీషు జనరల్ పెన్సు పరీక్షలో గృహధర్తరి. పిమ్మట సివిల్ హాయరు, డ్రిమిసర్ హాయరు పరీక్షలలో గౌరవ విజయముందిరి. ఇవియే జిల్లాకోర్టు వకీలు నకు గావలసిన పరీక్షలు. పట్టాను పొందుటకు సిద్ధముగనున్న సమయమున దొరతనము వారు మరియొక శాసనమును బ్రకటించిరి. అందువలన నీ మూడు పరీక్షలు ప్యానెనసు, "ఫస్టుగ్రేడు ప్రిడర్" యను నాల్గవ పరీక్షను గూడ సాధించినగాని జిల్లాకోర్టున కధికారము గలుగదు. కావున నీక్రొత్తపరీక్షకు కృషి చేయవలసివచ్చెను. దీనికి నిర్ణయించబడిన గ్రంథములు సంఖ్య పెక్కుడును, కఠినములు నె యుండెను. 1888వ సంవత్సరములో దీనినిగూడ సాధించిరి. అప్పటికి వీరి పుత్రు లాగ్గురు పాఠశాలలలో జదువుచున్నారు.

వీరు ఫస్టుగ్రేడు ప్రిడర్ పరీక్షకు మిక్కిలి పట్టుదలతో గృహిచేయుచున్న సమయమున వీరి సామర్థ్యమును బరీక్షించగోరి స్నేహితు దొరకడు వచ్చి "బ్రతమా! నీవు ఆంధ్ర గీర్వాణముల పరిశ్రమ వదలి కొన్నియేండ్లయినది. ఇప్పుడు ఆంగ్లేయ గ్రంథపఠనయు, ఉద్యోగ కార్యనిర్వహణమును నీ కవశ్యక ర్థివ్యములై యున్నవి. ఇట్టి సందర్భమున వెనుకటి నీ ప్రజ్ఞను బరీక్షించ వచ్చితి. నా సాహసమును చున్నింపుము. నా కోరిక తీర్చుము. వీరును అహర్నియైన సూతనకథ నొకదాని గర్పించి లక్షలవర్ణనముల సుందరమై పట్టపరీక్షకు జమపు విద్యార్థులకు బలసేయుమై యొప్పుదానిని గద్యమున నేడునాళ్ళలో నలువది బుటలలో ముగించును." బెర్రెటని పదనముల పంతుక యొడించి వర్ణయని యుత్తర మొనంగెను.

"కం॥ నవదీని లేనిది యెక్క డె । వర్ణనలనను నినని నభల వర్ణనముల నుం
నిననున నిలితము గద్యము । ను వలంబున నేడునాళ్ళ నలుబది పుటలకా॥"

అట్లే యేడవనాటికి గ్రంథములు మూర్తయిన పుత్రుల కొనంగిరి. (అధినవ గద్య ప్రబంధము.)

1884వ సంవత్సరములో జిల్లాకోర్టు పట్టాను పొంది ఏలూరు సదార్మనేడు కోర్టులో పంపెందు పత్తరములు అవిచ్చిన్నముగ సుద్యోగమును నిర్వహించిరి. అప్పటి న్యాయ వాదులలో గొప్ప ఖ్యాతి వహించి చాల ధన మూలించిరి. కాని యాధనము సంతయు ధర్మకార్యములయందే వినియోగపరచిరి. చాలవరకు వారు చేసిన దానములు గుప్తములు. సంగీతమందు వీరికి మిగుల యభిరుచి. వీరి పోషణలో గానపాఠశాల యొకటి యుండెను. పేట్రెయ్యాటికి బిడిల్ స్కూలు ఏలూరులో వీరిచే స్థాపింపబడి పోషింపబడియె. సామాన్యముగ సకల శాస్త్రముల యందును వీరికి బ్రవేశము గలదు. సంగీతమందును, అభిగయ మందును వీరు వ్రాసిన గ్రంథములు చాల గలవు. గాయకు లనేకులు వీరివలన సన్మానముల బడసిరి. జ్యోతిషమందు వీరికి గల జ్ఞానము అసాధారణమని యీ క్రింది విషయము లనుబట్టి గ్రహించవచ్చును. 1901వ సంవత్సరములో వ్రాసణమాన మధికమా, అష్టాభమాన

మధికమా ? యను చర్చ రాజమహేంద్రవరములో జరిగెను. దీనిని బరిష్కరించుటకు మువ్వరు తీర్మానకర లేర్పడిరి. అందులో శ్రీరామవండితుల లొకరు, తుదకు పీఠి వాదనయే సిద్ధాంతి కరింపబడియె. తర్వాతాత్మమందు “నాగయదోధ”యను గ్రంథమును వ్రాసిరి.

వైశ్యధర్మములను చర్చించి ఇప్పటి వైశ్యులు ద్విజులనియు, పేదోక్త కర్మల కర్తులనియు సిద్ధాంతపరచి యనేక యాచనాగ్రంథముల నిచ్చి తుదకు “వైశ్యధర్మదీపిక”యను గ్రంథమును వ్రాసిరి. పండిత సన్మానమందు పీఠికి ఉత్సాహ చుడికము. తిరుపతి పేంకపేశ్వర కవులు మొదలగు మహాసీయులు గొందరు పీఠివలన గొప్ప సన్మానములను దొందరి.

సంఘసంస్కరణ, మతాచారములు, ధర్మములు, లౌకికనీతులు మొదలగు విషయములనుగూర్చి అనేక గ్రంథములను వ్రాసిరి. పత్రికలు ప్రకటించిరి. ఉదాహరణములిచ్చిరి. (1) ఆచారనిబిత్తి (2) దురాచార విశాదభంజని (3) పరిత సన్సర్గప్రాయశ్చిత్తపర్యసము, (4) విగ్రహరాధన (5) వైశ్యధర్మదీపిక (6) నాకామానము (7) పాశ్చాత్య విద్యాప్రశంస (8) ప్రమతములు (9) పునర్నివాహ విచారణ (10) సమస్యావనిధి (11) శ్రాద్ధసంశయ విచ్ఛేది (12) అంధ్రదీపి (13) అభినయధర్మణము (14) కృతులు (15) స్వరక్షకులు (16) పదములు (17) జానకీపరిణయ నాటకము (18) మనోలక్ష్మీ విలాస నాటకము (19) అచ్చురెలుగు అభిజ్ఞాన శాకుంతల (20) రత్నాక్షరి (21) మాళవికాగ్ని మిత్రము (22) ముద్రారాక్షసము (23) మాలతి మాధవీయము (24) ఉత్తర రామచంద్ర (25) చురూపిని చరిత్ర (26) బురంగ గౌరీశంకర (27) మంజరీమధుకరీయము (28) సంగీత విభాగిణి యను బుద్ధనాటకము (29) తర్కరౌమిది యను నాగయదోధ (30) అభినయ గద్య ప్రబంధము (31) సాత్రాజిత్విలాసము (32) లక్షణవిలాసము (33) అంధ్ర దేవీభాగవతము మొదలగు గ్రంథములను రచించిరి. దీని ఓమూళ్ళలో నిరుపేయ హైకోర్టు పరీక్షలు పట్టుటచే తమ యుద్యోగభావమును బ్రతులపై మోపి పీఠి వెలికి దొలగిరి. (1885 జూలై)

పీఠి సంతానములో గడగొట్టుగు శ్రీమతి శారదాంబ 1899వ సంవత్సరములో మృతినొందుటచే మనమించుక కలగి పీఠికి ప్రాపంచిక సఖములందు విముఖత్వ మేర్పడెను. శారదాంబ అలృదగీర్వాణములయందును, సంగీతమందును, పీఠా వాద్యమందును సమర్థురాలు. ఓమెచే రచించబడిన “నాగ్నాటిరీపరిణయము” మొదలగు గ్రంథములు కొన్ని గలవు. శ్రీరామవండితులు ఆన 1900 సం॥ మార్చి నెలలో దేవీభాగవతాంధ్రీ కరణము నువకరించి యైదు మాసములలో యూర్తిజేసి యారవ మాసమున శుద్ధవ్రతని రిఖించి ముద్రణకొనంగిరి.

ఏమృత స్వస్థలమగు అల్లారునకు బోయి పోమేశ్వరస్వామికి ఆలయమును గట్టించిరి. తరువాత కొలదికాలము ఉత్తరస్కారులయందును, నైజాము రాష్ట్రమందును పర్యటన మొనర్చి యనేక విషయములనుగూర్చి యుపన్యాసముల నిచ్చి 1908వ సంవత్సరము మే నెలలో యేయారులో కాలధర్మము నొంది దివి కేగిరి.

బె జ వా డ, }
1—10—1928.

దా సు కేశ వ రా వు.

—: శ్రీ శారదాంబాయై నమః :—

శ్రీ దేవీభాగవతముయొక్క మహాపురాణత్యవీచారము

ఇప్పటివారిలో కొందరు విష్ణుభక్తిపరులు విష్ణుభాగవతమే మహాపురాణమనియు దేవీభాగవత మనునది పూర్వము లేనేలేదనియుఁ జెప్పుదురు. కొందరు శాక్తులు దేవీభాగవతమే మహాపురాణముగాని విష్ణుభాగవతము కాదనియు, విష్ణుభాగవతమును బొప్పడెచ్చడనువాడు కొన్నాళ్ళక్రిందట రచించినాడనియు వ్యాసప్రోక్తము కాదనియుం జెప్పుదురు.

పురాణములు రెండువిధములనియు, అందుగొన్ని మహాపురాణములును, గొన్ని యుపపురాణములు నని జెప్పెదరు. కాని మహాపురాణములన్నియు వ్యాసప్రోక్తములే యందురు. ఉపపురాణములలో కొన్ని యితర ఋషులచేఁ జేయబడినవికాద నున్నవి యందురు. ఈ విషయము సుభయక్షములవారును ఒప్పుకొనుచున్నారు.

మహాపురాణములయినను ఉపపురాణము లయినను మరి యే తంత్రము లయినను ఏ శాస్త్రము లయినను వ్యాసప్రోక్తములలో మహిమయందు శారతమ్యము కలదని యే యాసీకుడునుఁ జెప్పడు. ఇప్పటి శాక్తులును, ఇప్పటి వైష్ణవులును జెప్పు విషయములు అగ్రాహ్యములు. ఇందులో నెవ్వరు విశ్వసనీయులు, ఎవ్వ రవిశ్వసనీయులు అని విచారించుట యతిదురభము. కావున భాగవతములు రెండును కల్పితములు అని చెప్పవలసివచ్చును. అసి కుల కది క్షేమముకాదు. వారి వివాదములు పరిష్కరించ బూనుటకంటె వారి వివాదమును వినకయుండుటయే పరమశ్రేయము.

ఇకను ఏది యుపపురాణమని, ఏది మహాపురాణమని విచారించుట అనవసరము. వ్యాసప్రోక్తమునుటయే చాలును. పూర్వుల యధిప్రాయభేదములతోఁ బనిలేదు. అయినను గొన్ని వ్రాసెద.

కూర్మపురాణము - మహాపురాణములలో “భాగవతమే” అని చెప్పి, పిమ్మట ఉపపురాణములలో “మహాశరోత్తం ప్రవరమ్ తథా భాగవతాహ్వాయమ్” అని చెప్పినాడు గాని ఇందువలన ఏది మహాపురాణమో, ఏది యుపపురాణమో తెలియదు.

గారుడపురాణమునఁ దత్సరహస్యమున ప్రథమమున మహాపురాణములలో విష్ణుభాగవతమును చెప్పి, పిదప లఘుపురాణములలో, సాత్వికములలో, “తంత్రం భాగవతమ్ చార్ణమ్” అని దేవీభాగవతము బరిగణింపఁబడినది.

పాద్మపురాణము - శకునవర్ణిత్వమును మహాపురాణ పరనానంతరమునందు “తైవ మాచి పురాణం చ దేవీభాగవతం తథా” అని యుపపురాణములలో దేవీభాగవతము బరిగణింపఁబడినది.

శైవపురాణము - ఉత్తర ఖండము - “యత్ర వక్త్ర స్వయం తంత్రే । బ్రహ్మ సాక్ష చ్చతుర్ముఖః । తస్మాద్బ్రాహ్మం సమాఖ్యాతమ్ । పురాణంప్రథమం మునే॥ పద్మకల్పస్య మహాత్మ్యం । తత్ర యస్మా దుదాహృతం । తస్మాద్పాద్యమ్ సమాఖ్యాతమ్ । పురాణం చ ద్వితీయకమ్ । పరాశరకృతం యదు । పురాణం విష్ణుదోఢకమ్ । తదేవ ద్యానకథితమ్ । పుత్రప్రిత్రో రథేరహః॥ యత్ర పూర్వోత్తరే ఖండే । శివస్య చరితం బహు । తైవ మేత త్పురాణం హి । పురాణజ్ఞానుదంతి చ॥ భగవత్కాశ్చ దుర్గాయా । శ్చరితం యత్ర విద్యతే తత్తు భాగవతమ్ ప్రోక్తమ్” ఇట్లని దేవీభాగవతము మహాపురాణములలో బరిగణింపబడినది.

కాళీపురాణము - “య ఏదం కాళీరాఖ్యం త । న్మూలం భాగవతం స్మృతం” ఇందువలనఁగూడను దేవీభాగవతము మహాపురాణముగా గణింపఁబడినది.

ఆదిత్యపురాణము - “యా బ్రహ్మ మహిషందైత్యం । ప్రాచీన పృత్రాసురం తథా॥ సావ్యరత్నసురం హత్వా । స్వాధ్యాన తే ప్రదాస్యతి” దీనివలన మహాపురాణత్వము దేవీభాగవతమునకే యీబడినది.

బ్రహ్మకైవర్తము - హయగ్రీవ బ్రహ్మవిద్యా । యత్ర పృత్ర పథ స్తథా । గాయత్రా చ సమారంభ । స్తద్వై భాగవతం విదుః॥ దీనిచే దేవీభాగవతమే మహాపురాణమని యెన్నుంబడి యున్నది.

ఈ విధమున నొక పురాణమునందు నొకదానికీ ప్రాధాన్యమిచ్చి మరియొక పురాణము నందు మరియొక పురాణమునకు ప్రాధాన్యమిచ్చినట్లు గానవచ్చుచున్నది.

దీని కొక వింతయేమి ? వ్యాసుండు తా నేదేవతనుగూర్చి యేకభ సెప్పునో ఆ కథ కును, ఆ దేవతకును బ్రాహ్మణ్యమిచ్చినది యెవ్వరికి దెలియదు ? అంతమాత్రముచే నం దొకటి ముఖ్యమనియు, మరియొకటి యముఖ్యమనియుం జెప్పుట యుచితమా ? 'సోర్వ్యపుండ్రముఖం దృష్ట్వా ప్రతం చాంద్రాయణం చరేత్' అని చెప్పినచోటనే "తిర్యక్పుండ్రధరం దృష్ట్వా : చందాల మివ సంత్యజేత్" అని చెప్పలేదా ? కావున నుభయపురాణములును ముఖ్యములే అని మనము గ్రహించుట యుచితముకాచున్నది. రెండిరిని లఘుత్వము చెప్పినను చెప్పవలసి వచ్చును.

ఇంతకును వారి వారి భక్త కృతీయముల సనుసరించి భాగవతపురాణములు రెండింటిలో నొకదానిని వారు వాచు పురాణమని యనుకొందురేకాని, నా తాత్పర్యమందు రెండు భాగవతము లును పురాణములనియు, వ్యాసప్రోక్తములనియు, వశనీయములనియు నచ్యుతమైనాడను.

మహాయనియు, ఉపయనియు భేదములు కల్పించుకొని ముఖ్యత్వాముఖ్యత్వములను జెప్పుట యుక్తముకాదని తలంచెదను.

ఇట్లు

దా ను శ్రీ రా ము లు.

శ్రీ శా ర దా ం బా యై న మః

నే నీ భాగవతము రచించుచో ననుసరించిన రచనమార్గమును దెలియజేయుచు, నిందు నా యసామర్థ్యంబునం బొడమిన యెల్లతప్పులనుం బ్రహ్మాదవశంబునం బొడమిన యపరాధంబులను లేఖకాదులవలన సంభవించిన దోషంబులను రెక్కజేయక నన్నుం గటాక్షించి క్షమింపం బ్రార్థించుచున్నాఁడను.

ఇప్పటికపులలోఁ గొందరు ఏకైకమతావలంబు లయినవారును, బహుగ్రంథద్రష్టలు కానివారును, పరరంత్రాన్వేషణతత్పరులును సెగువారు, దంభంబునూపుచు దమప్రాప్తిణ్యంబు పలువురు గొనియాడుదురో యని యడియాసంజిక్కి యాక్షేపింపం దొరంకొనువారు కలరు. కావున వారల కిందు నా మారం బిది యని చెప్పి నాతోలికి వచ్చుట క్షేమంబు కాదవి తొలం గించుకొనుట యు క్తంబని యెంచితి.

—: రే వ ద్వ య మై త్రి :—

ఈ గ్రంథమున రేఫ, శకటరేఫములకు భేద మించుకంతయవను యతిప్రాస విషయ మునఁ జేకొనలేదు.

—: అ ఖ ం డ వి రా మ సా ధు త్వ ము :—

ఒక హల్లుమీద న చ్చూదకయుండఁగా మరియొక హల్లుమీద న చ్చూదియుండఁగా హల్లు సంగాతంబు గయికొనబడినది.

—: మై త్రి వి రా మ ము :—

ర, అ మైత్రీయు	ద డ మైత్రీయు
మ, వ మైత్రీయు	జ్జ, న మైత్రీయు
జ్జ, క మైత్రీయు	

—: ఇ ం చు గ్వి రా మ ము లు :—

ఇంచు, ఇప్పించు పీని రెంటికిని అచ్చుతోను, హల్లుతోను సుభయంబును బొందు సూపంబియె.

ఏతాదృశంబులగు విషయంబుల నాత్మ నుంచి యొక చిన్నపాత్రంబును

‘వ శి ప్రా స స ం శ య విచ్చేది’ యను పేరి డి

రచించి యిందుఁ బొందుపరచెద.

శ్రీ దేవీభాగవతము

- క. శ్రీహనినీద్యగుత్పల । సోమాస్యాంబుజమరంద సుఖసంగ్రహణ
స్థేమద్విరేఫవల్లవ । రామా జనమదనశకట రక్షదమనా.
- క. శ్రీసూ కృష్ణదుషసూక్తా । భ్యావన్యాసాదినిపుణ యతిగణరిపుసం
త్రాసప్రాసాయితపద । భాసురనఖజాలజలజపనాలోలా.

—: రే ఫ ద్య య మై త్రి :—

- చ. తెలుగున బిండిరాయసుచుఁ దెప్పరమై యొకయక్కరంబు వీ
దుల కవితాచమత్కృతుల త్రోవలఁ దొల్లి యొకింతఁ దాకియుఁ
గలఁకకురాక నాటికిని నాటికిఁ గర్కశకంటకంబుగాఁ
దలవడి కావ్యవిన్మృదుపదక్రమభంగముదోవఁ బేర్చెడిఁ.
- చ. పరుసనినాల్కలం బడి యబద్ధపు బూమెల వీరభద్రప
శ్వరమున నారసంబును బలెం గడువెంతలుసూపు బిండిరా
సరసులు మెచ్చ రజ్జజన సంఘము మెచ్చును రాకు బిండిరా
యరియట ప్రాసమందు యతియందును హేతువు గాన మెందునన్.
- ఉ. వీనులచే వినంబడునవే ఘవి శబ్దములండ్లు వానికిఁ
గానఁగరాదు రూప మయినం బహుభాషల భిన్నరీతులఁ
మానపు లక్షరంబు నయసంబులఁజూడఁగ రేఖ లేర్పడం
గా నలవాటుబూని రది కా దొకలక్షణ మృద్ధి నత్యమే
యైనను భాష లన్నిటను నక్షరరేఖలు నొక్కటే యగుఁ.
- ఉ. రూపముచేత లక్షణము రూఢిగఁ గా దిఁక రాట బిండిరా
కేవగిదిఁ విలక్షణత యేర్పడు లఘులఘుప్రభేదమే
చూపెడి జాతి యొక్కటనుచుఁ దగుజాతిని భేదమైన నే
రూపున వేరుసేయఁబడు రోయుఁడు రాయను బిండిరాయనుఁ.
- క. అరదాదిపదగతత్వము । తరుచుగ మఱ్యాదిపదగతత్వము ననుచుఁ
విరసులు పల్కిరయేనిఁ । నెరయదుల కేదిదిక్కు నేరఁ దెలియఁగఁ.
- క. అరయదులు మఱ్యాదులు । నెరయదులు ననుచు మూడు నియమములె నఁ
నెరయదులలోని లఘువె । యరయ నలఘువనిన వెలుఁగె యంధకమసమౌ.

క. నన్నవ రెండేదము । తెన్నిన మూడనుచు బండి నెక్కించిరి యా
నన్నపుఁ గుకవులు మూడత । కన్నం దగుహేతు వొందు గానము భువిలో॥.

క. ఉభయత నెరయూదులలో । నభయత నిత్యంబెయైన నౌరా చిత్రం
బిభమే మహిషము మహిషం । బిభమనినం దప్పువట్ట నెవ్వం దోపు॥.

క. మున్నంతన్మలులన్నిటి । తెన్నగ లమ్మలఘుభేద మిచ్చిన ఘనుడౌ
నన్నవ యర్థము దెలియక । తన్నుకొనుచెకాక యొందు దలం వశంబే.

క. ఆదేశవలిపియశ్రుతి । సాదుగ లఘువులని బహువచనగత శాసుం
ట్రోదిగను ద్విత్వరేఫము । నాదిని లఘుపనుచు నన్నపాప్యం దెంచెన్.

తే.గీ. దేవభాషను బొసంగదు ద్విత్వరేఫ । మాండ్రమునఁ బెక్కుపర్జులు లట్టి వుండు
కావునను భిన్నరేఫముగాఁ దలంచి । నన్నవ రయొస్తునిత్యమృతన్న దగదె.

తే.గీ. కలు మొదలగు పదముల గలుగు రేఫ । మాయె నుచ్చారణంబున నలఘు వట్టి
యలఘు వింకొక్కచో నాండ్రమందయేని । సంస్కృతంబుననేమి యెచ్చటను లేదు.

క. అది గావున వ్యాఖ్యాతలు । మది దోచినయట్లు తప్పుమార్గములఁ జూన్
బదిలం బదియని కొందఱు । ముదిరించిరి పోదు రేఫముల భేదముల॥.

క. యతి బెట్టవచ్చు బ్రాసము । సతికింపఁగరాదటంచు ననువాచును న
య్యతియును బ్రాసము గూడదు । గతిలేదా మీకు పేరుగా ననువాచు॥.

ఉ. ప్రాసములోననైన నొక పాదముమాత్రము భిన్నరేఫతో
ప్రాసములేక మైత్రీ గదురం పుటియింపగవచ్చునం చువ
న్యాసముజేయువా రుభయమైన రికార మటంచుఁ గూర్చుచు॥
భాసురమైన యప్పకవి భావ మిదే యనువాచునుంగదా.

క. అహః యారేఫలపై । సూహలు మెండాయె పోవు లుగ్గములాయె॥
మోహము కారణమగుట॥ । సాహసములు వింతలే యసత్యంబులట॥.

తే.గీ. అవురవురలోని రా యెట్లు లాయె లఘువు । కఱకులో రాకు నలఘుత గలిగె నెట్లు
తలచిచూచిన నిది విరుద్ధంబుగాదె । పలుకుబడిలో ప్రకారంబు వలనెనేని.

తే.గీ. అలఘుభావంబు జెడ్డ శా కాయె నెట్లు । లట్టలే జెడ్డ రా కాయె నలఘుభావ
మిందు వింత యొకింతయు నెఱుకగాదు । కారణములేని భేదముల్ కానమెందు.

ఆ.వె. ప్రకృతి యరవమైన పదములలోని రా । లలఘుభావ మందు ననిన రేడు
నందు రేఫ మెట్లు లాయెనో యలఘువు । సుభయరేఫ మెందునుండి బుద్ధె.

ఆ.వె. ఇరువు రేల లఘువు నిద రె ట్లలఘువు । నిందు నెద్ది యరవమందుఁ బుద్ధె
గన్నదమున నెందు గాన మీభేదంబు । నెఱుకలేమి యొందు హేతువందు.

- క. శకునంబు రెలవారికి । బ్రకటించిన బల్లి తొట్టె బడి యీలిస య
ట్లకటా యప్పకపిండ్రుం । డిశ నెఱిగికి ధరణిఁ ద్రాస మిడియె నదేమో.
- క. నన్నయ తిక్కనముఖునిష । హోన్నతు లీ భేద మెఱుగ రాక్కింతయు నే
దెన్నోపోకల నజ్ఞులు । పన్నిరి తా మెఱిగినట్లు వ్రాంతియనుమిక్కి.
- క. అప్పకవి తప్పుతెలియక । సెప్పిరి కొందఱు ద్విరేపనిష్ఠాంతము లా
చొప్పున గతానుగతురై । త్రిప్పి యథార్థంబు సెప్పఁ దేరువరేమి.
- క. కవినంశయవిచ్చేదము । కవినంశయకారణంబు గాక మఱొందే
భువిలోనఁ బావులగు మా । నపులకు పుణ్యజను లనెడి నామంబువలె.
- తే.గీ. అక్కఱాదులలోనిది ముక్కుఁబును । తిమ్మఁడు నిజాశయము విదితముజేసె
నప్పకవి శుద్ధ రేపం బిటంచు బల్కు । తిమ్మ డప్పు నుడి నమ్మతింపఁదాయె.

రేప - శకటరేప మైత్రి లక్ష్యములు.

—: అ ప్ప క వీ య ము :—

చ. లో ౧	పురిటింబససిబిడ్డ	గీ. తేనినామమునకుఁ ।
౨	మురువొప్ప	గ్రింద వంకను మీద
౩	గుఱెఱింగి	
౪	ధరణింగూల్చిన	

—: అ ర ణ్య ప ర్య ము :—

- సీ. లో—రేయి వచ్చెద నని తేపు వచ్చు

—: భా స్క ర రా మా య న ము :—

తేకులన్నియు విచ్చి - రేయెండ జిగి నిండ

- సీ. లో—రేఖరై మీదటి తెప్పలయొప్పున

తిక్కనసోమయాజి.

- క. అంపిఁ బెట్టార్వ సింధురాజుఁ దాడె

నిత్రమార్కచరిత్రము.

- తే.గీ. ఈరముల వెన్నెలలోన దూతీతూతీ

విజయవిలాసము.

- ఉ. పదా । అన్వెన్నె పసిండిమేదలకు రాఁ బనియేమి

పాండురంగమాహాత్మ్యము.

క. దురలితాతనువిలసన । నిరజాస్వాంతకాంత నేరుపుమెరయన్
జిజ్ఞాటలాడు మోహము । లేణుయి వర్తిల్లు న మృహీసురుతోడఁగ.

సీ. ఇటులుమించిన వీరి-కురులయందు

చంద్రభానుచరిత్రము.

మ. రవిఁ దీవ్రద్యుతి యంద్రు పావకుని నేతామంటకాఁడంద్రు
చనుచరిత్ర.

శౌ. శ్రేణుల్కట్టి నభీంతరాళమున బాటెఁగ

సారంగధరచరిత్ర.

ఉ. టింగున వల్లెవాటున వరించి

పారిజాతాపహరణము.

టింగు బండిరా యనినందునకు

ఉ. టింగనుమోతఁ మ్రోగుచును తెక్కలపాములు

కనిజనాశ్రయము.

క. నెరయంగా నీ ఛందమః । తెఱఁ గెఱుగక దివురు నతఁడు

హరివంశము.

ఉ. అంతెలు గర్జలై తనర రాపుఁడనమ్మున

ఉత్తరహరివంశము.

క. పరునని.....

ఎఱుఁగని

అ.వె. అప్పకవియు సూరనాణ్యుండు తద్దవ । ములను బండిరాలు మౌలయ వనిరి ।

కానిమాటలు జీలకఱ్ఱయు గుఱ్ఱంబు । మహి సొనారు నివ్వ । మరచిరాక్కొ.

ప. మరియు నప్పకవి

ద్వివిధాదిదుదేదోతోచో పక్రతమా పనుస్సారౌ క గ చ జ యు గ ట డ ణ త ద న
ప బ మ య ర ల ప న హ శంకు హల్వర్గః అనియుండగా దీనిని దిద్ది తన యప్పకవీయ
ములో వ్రాసెను. ఇది మిక్కిలి సాహసకృత్యము. పూర్వగ్రంథము లిప్పుడు కలవు. చూడ
వచ్చును.

అప్పకవి వ్రాసినదే నిజమయినయెడల రర లల యని నాలుగు పదములు కావలసి
వచ్చును. అప్పుడు 'లఘువోలఘువశ్చేతి ద్వేథాంతస్థా నివిదంతి శాస్తారః' అను సూత్రము

నకుఁ బనిలేదు. ఇదియుంగాక లష్టలముభేదముచే ద్వవిధత్వ మున్నదికదా. విడిగా జెప్పిన నేమిదోషమున్నదనిన అట్టి భేదమే కల యదిలే విడిగా చెప్పఁబడు కావున చతుర్విధాంతస్థములును ఆ యా విధములలో నజాతీయములే కావున భేదము లేదు.

తక్కినది పూర్వోక్తగ్రంథంబునం దెలియందగు. ససంతరంబ

చ. అవనిఁ దెలుంగుటాన బ్రథమాక్షరమున్ వళియంచు నింక రెం
డవయది ప్రాసమంచు జరణంబులలో నియతక్రమంబున్
గవఁగొనగా విచక్షణగణం బొనరించెను దొర్లి యందుచే
నవిరళమాదురీమహిమ మబ్బెను గబ్బములందుఁ దెల్గునన్.

తే.గీ. అర్థమే జీవము పదంబె యంగమయ్యె. సర్వగతమా నలంకార మది గుణంబు
పదగతము సౌమ్యగుం గావ్యభామినికిని. దీని దెలియంగవలయును ధీరవరులు.

క. వళియుం బ్రాసయు పదగత . ములయిన సగలవిన్ కావ్యముల కతిముఖ్యం
బులు గావుగాని పెద్దలు . తెలుగుంగన్నియట నొడలఁ దీర్చి సౌమ్యుల్,

తే.గీ. వారిపద్ధతి మన మేల వదలవలయు . సటివే యగుగాక యిం దకరణమునఁ
గరణమునఁ బ్రత్యవాయముల్ కానరావు . కానఁ గరణంబె సేకొనం గడునుఃఖంబు.

తే.గీ. అకరణంబునఁ బ్రత్యవాయంబటన్న . సంస్కృతాదుల కవితల స్వరహిని
కరులె యగుఁ దెలుఁగునందుఁ నాచరణహాని. యనిన నేఋషియాచార మడఁగిపోవు.

తే.గీ. నన్నయాదులె ఋషులన్న నన్నయాదు. లందునుఁ దెనాలి రామకృష్ణాఖ్యుఁడుండఁ
దగదె యప్పకవికి మున్ను ధన్యులైన. భాస్కరాదుల మతములు ప్రబలకున్నె.

తే.గీ. ప్రత్యవాయవిచార మేవగిది నున్న . నాచరణభంగదోష మెత్తైన నాదు
మతము ప్రాసమ్యులను విరామముల పదలు . డనుట గాదునుఁడి వినుఁ డార్యులార.

క. మృదుమధురతాధిగుణములు . పదములకును సర్వములకు ప్రాపింపఁగ నె
య్యది సులభసాధ్య మా మత . మెదనిడి ప్రాసముల యతుల నిడుఁడు ససంతన్.

సీ. కూచిమంచినమాఖ్యకులుదు తిమ్మన తన . సర్వలక్షణసారసంగ్రహమున
మహి నఖండవిరామ మహిమంబు నొప్పియు . లక్ష్యము లూహియు లలితశాస్త్ర
పద్ధతి విడనాడి హిసరు క్త్యంబుగా . ప్రాదినిత్యసమాస యతులు సెప్పె
నిత్యప్రదువిభాగ నియమంబులకు వేరె . కారణం బొక్కటి కానరాదు

తే.గీ. మైత్రిగల వర్ణములు విరామంబు లగును. హల్లునకుమీద నూదిన యచ్చునకును
ఇది సమమకాదె యన్నింటి రెంచిజూడ . నప్పకవియు నఖండంబు సెప్పఁదాయె.

- క. భూమి నఖండయతియనుచు । నామమిడినవారు లక్షణము లక్ష్యంబున్
వేమారు సూపియండఁగ । నేమీ యది యొప్పదగదె యిప్పటికవికిన్.
- క. రామాయణంబు సెప్పిన । భీమంతుఁడు భాస్కరుండు తీర్పఁడె వఱి దా
నేమన్నఁ గొఱతలేదను । చో మండనపదముగూర్చి సూక్తముగాఁగన్.
- క. పూర్వవిచక్షణమార్గము । సర్వము విడనాడి తాన సకలవిదుఁడ నం
చుర్విన్ వర్తించి మహా । గర్వము గైకొనిన యప్పకవియే దిక్కో.
- క. ఎద్దేని యొక్కలక్ష్యము । పెద్దల లక్ష్యమాలలోనఁ బెరసిన నదిగో
కద్దనుచు సంకసంబున । దిద్దంగారాదె కవిత దృఢినాధునకున్.
- క. ఒక కవి నీవాఁడేనియు । నొక కవి నావాడుగాదె యుభయకవులలో
బ్రకటింపఁగలమె భేదం । బకటా వితలైన వెతల నందఁగనేలా.
- క. అనయత ద్వివిధాదిదుదే । యనుసూత్రము దిద్ది వ్రాసి యప్పకవి ద్విరే
ఘనియతనిర్ణయపదమె । ల్లను జెడనూర్చెను విచారరహితమనీషన్.
- క. య ర ల వ న హ శం తనుచున్ । సరసముగా నుడివినట్టి చరణము దిద్దెన్
యరయుగల యుగ యటంచును । విరసపు పాదంబు వెట్టె వేడుకనొక్కో.
- క. రయుగంబే నిజమైనన్ । యయుగం బది యేలచెప్పఁ దజ్జడకాన
సన్నయ లఘువని యలఘువునని । రయుమున నననేల యొక్కరమె వేరై సన్.
- క. ఈదాదనఁగోదాదని । వాదంబుల తాను నిలుప వలయునెఫలమే
మీ దీన మానరాదా । కాదనినను గాకదంత గణనంబెకదా ।
- క. శ్రోవం గవితామృతదా । రావాహిని కడ్డమైన రాయే మనకి
ష్టావాప్తి యెట్లుసేయున్ । రా వహిషవశంబు బండిరా యెట్టిదియో.
- తే.గీ. ఇంచునకు నర్యులులు యతు లుంచినట్లు । యెఱునాదులు సత్కవు లేని వేర
యెంచనేటికిఁ జాలదా మంచివారి । కంచితమ్మగువద్దతి యార్యసేవ.
- క. లక్షణలక్షణంబు ను । లక్షణసారంబునందు లక్ష్యగణంబున్
లక్షణగణమును గొనఁజను । దీక్షయొకటి చాలదే యతిప్రాసములన్.

భారతము ఆదిపర్వము.

ఉ. మహోర్వీసుఁడ సర్వయాగ ముడిగింపుము

భాస్కర రామాయణము.

ఉ. ఏ । మన్నఁ గొఱతలేదు మణిమండనముఖ్యములైన

కవిజనాశ్రయము.

ఉ. మానుగవిశ్రమాక్షరసమన్వితమై స్వరమూదినకా దదీ
యానుగుణాక్షరంబు గొనిమొసను చెప్పగవచ్చు నెట్లనకా
భానునమానుడైన వృషభాధిపుఁ డన్నటు లర్థయుక్తమై
అరణ్యపర్వము.

చ. మహాదేవరమున నుగ్రమైనవికృతాకృతి
ఉదరపదమున రెండు పదములు లేవు. గురునాలప్రబోధిక చూడుడు.

ర ల మైత్రి

కవిజనాశ్రయము.

తే.గీ. లలితపీఠారవంబుతో ధక్కనరియె । రమ్యమణిరాజరాజిలో లక్కనరియె
భరితభువనార్ణవంబుతో వంకనరియె । ననగ జెల్లు నభేదాఖ్యాయుతులు కృష్ణ.
వసుచరిత్ర.

శా. రోలంబాలకమోట్టుగుంకి బినవల్లుల్ దున్ని

సీ. రాయంచరాళ్ళఁ దొలకయమున్న.

తిక్కనసోమయాజి భారతమున

క. తెంపును బెంపునుఁ గడుర ని । లింపులు వెలగందిచూడ రిచ్చనైన్యంబుల్
గంపింపఁ దమ బలంబులు । అంపిలి బెట్టార్చ నింధురాజాకా దారెకా.

ప ప బ భ వ ల ట మైత్రి

సులక్షణసారము.

క. వవయారభేదమనియెడి । నెవమున ప ప బ భ లు వా టు నేర్చున వళిగా
నువమించవచ్చుఁగృతులం । దువనిషదుచితార్థసూక్తు లాలసినదోటకా.

ప ప మ మైత్రి

పంచణణవిలాసము.

క. చిత్తంబులు రంజిల్లుచు । ముత్తైదువు లవుడు గదిసి పూవిల్లునటకా

లక్షణసారసంగ్రహము.

క. న్రొమ్మెట్టులు గైకొనునను స్తభువనాధీశా.

వ ప మ భ లట మైత్రి కలిగెం గావున ప మ లట మైత్రి పేరే చెప్పించినరేడు.

ప ప భ లు—సమాసములు, అభేదము.

మ ప భ లు—సమానములు, అభేదము
కావున వ మ లు సమానములే యగును.

ఇదియుంగాక వ ప బ భ మ వ ఈవర్ణము లోష్ఠ్యములు కావున సమానాధికరణ్యము గలదు. సజాతీయత్వముఁగూడఁ జెప్పవచ్చును.

అనంతచ్ఛందము.

క. ధర నెక్కటి పళ్ళనదగు । ల ర మ ఆ వ లు వానితోఁ దొలంగక లాటన్
సరి కా యని మిశ్రమచే । శ రమాధివ రెండునుం దెరసి వ ర్తించున్.
ఆ. పె. మరునిరంగ్రి లోకపాలుండు యాదవ

జ జ్జ న మై త్రి
శృంగారనైషధము.

ఉ. శ్రీలలనాతనూభవ విశేషజగన్మయమూల మన్మథా
జ్ఞాలతికాలవాల రతినాథ కరాశమదాంధగంధకుం
దాలవిలోల తద్దుజకనత్కరవాల నికాల శుద్రవా
తూల మదీయకాంతధృతిఁ మూలంగ నేపన పీవటండుమి.

అనంతచ్ఛందము.

తే.గీ. అప్రసిద్ధము జజ్జలు శబ్దాదియందు । జజ్జలు సంతతద్భవవ్యాజమునను
జనలతో నొందు విరతి విజ్ఞప్తియనఁగ । జలరుహజ్జశ్రితులను సుజ్ఞాను లనఁగ.

జ్జ క మై త్రి
అప్పకవి దీని విశేషవళి యని పేరుచెట్టి

తే.గీ. సాధుకవులును కొందరు జ్జ లిచ్చులందు । జెప్పిరి కచారమును వళి జేసి తొల్లి
కాంతిపర్వము.

క. జ్ఞానము కేవలకృప న । జ్ఞానికి నుపదేశవిధిఁ బ్రకాశము సేయన్
ఇందున కనేక లక్ష్యంబులు గలవు. గ్రంథవిస్తరభీతిచే ద్రాయలేదు.

ఇంచుగ్విరామము

ప్రద్యుమ్నోపాఖ్యానము.

క. పంచశరుం డపు డని చా । లించి మహాప్రధనభూమి పీక్షించి

లక్షణచూడామణి.

క. ఇంచియను నచ్చుహల్లు ను । ఇంచితముగ సంధిగూడు నప్పుడు భిన్నం
బెంచగఁజొలు హంఁ బలి । ఇంచెననన్ రెండు నెల్లు నెలమిన్ గృతులన్.

లక్షణములవళి.

క. తాంచనచేలునిఁ ద్రేడు ను । తిందెఁ నుతియించెననఁగ నిల భిన్నంబొఁ
గొంచక పోడిందెఁ బో । పిందె ననఁగ భిన్నవిరతి యడుల నెలంగుఁ.

దశకుమార చరిత్రము.

కం. పిందె మదించిన రిపుల హ । రించక సత్కిరి యాదుహితల మెల్లఁ
నించక దీనుల దయ బో । పించక ప్రభ్యాతిగల్గనే నరనాదా.

హరివంశము.

క. ఎంచగ నొసరించగ నుపరమింపఁగ నితఁడే

ద - ద మైత్రికి

సులక్షణసారము.

క. ద ద లు ఛేదము చెన్నక । పదియును ద్రానంబు రిడఁగ వచ్చును గృతులం
బది మెల్లన్నను శ్రీహరి । పొదిబడి దానపులతలలు దురిచె ననంగఁ.

శ్రీనాథుని పీఠినాటకము.

ఉ. కందుకరేళిసర్పెడి ప్రకారమునం పుష్పమాయతక్రీయా
తాండవకేళి సర్పెడి విభంబునఁ దావనదామ లేఁత నీ
రెండఁ బ్రబాతపేళ రచియించెను గుచ్చిలమీద హరముల్
టండలముల్ కురుల్ గదల గోచయపిండము లిందిముందటఁ.

మఱియు నారానాకబో సీగ్రంథంబున విరారసంధి యుక్తార్థ సంధియు సంగీకరింపఁ
బడియె.

ఇందుకు

సరసభావాలీయము.

సీ. చలిగారి వేడన్న జనవిరుద్ధము

విజయవిలాసము.

ఇటుజూ పటు లటుజూ పీటు

అన్నకపీయము.

గు । తెలిగి గష్టంబుగ

ఇత్యాదు లనేకంబులు జూపఁబడిని.

ప శి ప్రా స న శ య వి చే ద ము

సం పూ ర్ణ ము.

అంతఃపూర్ణము

విషయ సూచిక

—: ప్రథమ స్కంధము :—

పుట.	విషయము.	పుట	విషయము.
36	శ్రీదేవీభాగవతస్కంధ సంఖ్యాది కథనము	66	బుధోత్పత్తి
39	పురాణసంఖ్యాది వివరము	73	సుద్యుమోహపాఖ్యానము
41	శుకోత్పత్తి	79	శుకోత్పత్తి
45	హయగ్రీవవతారము	82	శుకకృత సంసారనింద
52	మధుకైటభోత్పత్తి	86	దేవీభాగవతోత్పత్తి
55	బ్రహ్మకృత విష్ణుయోగనిద్రాస్తుతి	89	శుకుండు మిథిలాగమనంబు సేయుట
56	శక్తిస్వరూప కథనము	93	శుకజనక సంవాదము
59	మధుకైటభయద్ధము	100	ధృతరాష్ట్రాద్యుత్పత్తి
64	వ్యాసకృతతపశ్చర్య		

—: ద్వితీయ స్కంధము :—

105	మత్స్యగంధ్యుత్పత్తి	123	యథిష్ఠిరాది చరితము
110	గంగాశాపప్రాప్త్యాదికథనము	128	ధృతరాష్ట్రాది మరణవృత్తాంతము
112	గాంగేయోత్పత్తి	130	పరీక్షి చ్ఛాపనిపృథ్వీపాయచింత
115	సత్యవతి శంతను సంవాదము	135	జనమేజయ రాజ్యప్రాప్తి
119	ధృతరాష్ట్రాద్యుత్పత్తి	139	వ్యాసజనమేజయ సంవాదము

—: తృతీయ స్కంధము :—

143	జనమేజయకృత దేవీస్వరూపాది ప్రశ్న	160	బ్రహ్మాండోత్పత్తి
145	దేవీభాగవతావతరణము	163	సత్త్వాదిగుణముల స్వరూపము
147	బ్రహ్మాదులకు భువనేశ్వరి దర్శనమిచ్చుట	166	సత్యవతోపాఖ్యానము
151	విష్ణుకృత భువనేశ్వరీస్తుతి	172	దేవీయజ్ఞవిధి
153	శివకృత దేవీస్తుతి	176	విష్ణుకృత దేవీయజ్ఞము
156	బ్రహ్మాదులకు భగవతి నిజరూపము నుపదేశించుట	179	ద్రువసింహాపాఖ్యానము

పుట. విషయము.

- 181 యుధాజిహ్వీరసేనుల యుద్ధము
185 యుధాజిత్తు భరద్వాజాశ్రమమునకు
దోపుట
187 మిదర్కనునకుఁ గామపీఠప్రాప్తి

పుట. విషయము.

- 191 శశికా స్వయంవరము
218 సవరాత్ర మాహాత్మ్యము
219 శిలోపాఖ్యానము
221 శ్రీరామచరితము

—: చ తు ర్థ స్కంధము : —

234 జనమేజయకృత కృష్ణజన్మాది	267 దైత్యులకు శుక్రసంప్రాప్తి
కారణ ప్రశ్న	274 విష్ణుని నానావతార కథనము
236 సకల ప్రపంచ కర్మ కారణత్వ విచారము	276 కృష్ణావతారాది ప్రశ్న
239 వసుదేవాద్యవతార కారణము	277 కృష్ణావతార కారణము
242 సంసార విముక్త్యుపాయము	280 విష్ణ్వాదికృత దేవీస్తుతి
246 ఇంద్రకృత సరనారాయణ తపోవిఘ్నము	283 దేవీమాహాత్మ్యాది పరనము
252 ప్రహ్లాద నారాయణ సమాగమము	286 కంసకృత దేవకీసత్తపకథ
256 ప్రహ్లాద నారాయణ యుద్ధము	291 శ్రీకృష్ణజననము
259 హరిఁ భృగువాచ కారణము	295 శ్రీకృష్ణలీలా ప్రారంభము
262 శుక్రుని గూర్చి జయంతి పోవుట	300 శ్రీకృష్ణ కిందిజ్జిత కారణము
265 గురుకృతాసుర ప్రరోధనము	

—: పంచమ స్కంధము : —

305 శివకృష్ణులయుత్కర్షాపక్ష విచారము	345 అసిలోమ విడలురు దేవితో
308 మహిషాసురోత్పత్తి	యుద్ధంబు సేయుట
316 దేవదానవ యుద్ధము	345 మహిషాసురుఁడు దేవిపై దండెత్తుట
318 దేవతలు పలాయనులగుట	346 దేవీ మహిషాసురుల సంవాదము
324 దేవీస్వరూప ప్రాదుర్భావము	347 మందోదరి యనుదాని కథ
325 దేవికి ఆయుధప్రాప్తి	350 దేవీ మహిషాసురుల యుద్ధము
327 దేవికిని మహిషాసురహతకును సంవాదము	354 సూర్యవంశభవుడగు శత్రుఘ్నుపాలన
334 దేవినిగూర్చి తామ్రహతను బంపుట	క్రమము
335 దేవీ తామ్రుల సంవాదము	354 శుంభ నిశుంభు లను రాక్షసులను
338 దాష్కల దుర్ముఖులు దేవిపై వెడలుట	దేవి జయించుట
340 చిక్షుర తామ్రులు దేవిపై వెడలుట	355 రక్తవీణాసురుని మహిమ

పుట.

విషయము.

పుట.

విషయము.

364 ధూమ్రలోచనునితో యుద్ధము

372 రత్నబిణ్ణ యుద్ధము

367 చండముండుల యుద్ధము

377 సురభోపాఖ్యానము

371 రత్నబిణ్ణుడుని యుద్ధము మొదలయినది

—: ఇష్టమస్కంధము :—

388-420 వృత్రాసుర చరిత్ర

422-429 హైహయకథాపూరి

నహాష చరిత్ర

లక్ష్మీ యాదుగుఱ్ఱ మగుట

యుగద్వైపములు

429 ఏరావతీ వృత్తాంతము

హరిశ్చంద్ర ప్రశంస

434 వ్యాసుండు తన యిడుదుల నుడుపుట

నిమి ప్రశంస

436 నారదునకు మర్కటత్వప్రాప్తి

నిమి వశిష్ఠుల పరస్పరభావములు

441 నారదునకు భావవిముక్తి

విదేహ చరిత్రము.

442 నారదుని నారాయణుండు శ్రీని దేయుట

447 నారదునకు శ్రీరవ్య నివృత్తి

421 హైహయుల వృత్తాంతము

—: సప్తమస్కంధము :—

452 సూర్యవంశానుక్రమము

513 శతాక్షిదేవి వర్ణనము

480 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము

515 గౌరీ లక్ష్మీ వాణీ చరిత్రములు

511 శతాక్షిదేవి మహిమ

524 దేవీగీతలు

—: అష్టమస్కంధము :—

545 మనుష్యునకు దేవి పరమిచ్చుట

561 లోకాలోక వర్ణన వర్ణనము

547 స్వామ్యంభవ మన్వాది కథనము

562 రవిగమన మాంద్యాది ప్రకారము

548 ప్రియవ్రతపంశ వర్ణనము

565 చంద్రగమనాదులు

549 భూగోళవిస్తారాది వర్ణనము

566 ధ్రువమండల సంస్థానము

550 ఇతరద్రుమాది వర్ణనము

567 రామామండల సంస్థానము

551 మేరుపర్వత వర్ణనము

567 అతలాది లోకత్రయ వర్ణనము

552 ఇశావృత వృత్తాంత వర్ణనము

569 తలాతలాది లోకచతుష్టయ వర్ణనము

554 పర్వాంతరగత సేవ్యసేవక విచారము

571 ఆదిశేష స్తుతి - సరకాది స్తుతి

558 ద్వీపాంతర సమాచారము

572 యాతన సరిక పాతనాదులు

560 శిష్యద్వీప సమాచారము

576 దేవ్యారాధన క్రమము

—: స వ మ స్కంధము :—

పుట.	విషయము.	పుట.	విషయము
580	దేవీకృత ప్రకృతివిధానము	676-708	సరకకుండాదులును సరక లోకవాసమున కర్దు లును ఆయాధేదములును అతివివరముగా సావిత్రిచి యము దుపదేశం చుట మొదలగునవి
580-612	బ్రహ్మదులయొక్కయు బ్రహ్మాండములయొక్కయు లోకముల యొక్కయు నానావిచారములు. సరస్వతీ మహిమ మొద లగు సనేక విషయములు వారాహ యగు భూదేవీ మహిమ.	709	మహాలక్ష్మిపాఠ్యానము
612	గంగోత్పత్తి క్రమము	712-716	ఇంద్రునకు లక్ష్మి తొలగెట 716 ఇంద్రులు బ్రహ్మలోకంబునకు చోపుట
613	భగీరథకృత శ్రీకృష్ణ స్తవము	719	శ్రీమహాలక్ష్మిపూజా మంత్రాదులు
638	వేదవతీ రులపీ మాహాత్మ్యము	721	స్వాహా చరిత్రము
670	సావిత్రిపాఠ్యానము	734	మనసోపాఠ్యానము
671-675	సుకృత దుష్కృత ధేదములు, ఫలములు మొదలగునవి	742	సురభ్యుపాఠ్యానము
		744	రాధా దుర్గా పూజావిధానము

—: ద శ మ స్కంధము :—

751	స్వాయంభువ మన్వాఠ్యాన వర్ణనము	758	ఇంద్రుని కృతాగస్త్య ప్రార్థన
752	వింద్యాచల పృథ్వాంతము	758	అగస్త్యకృత వింధ్యవృద్ధి కుంతనము
753	వింధ్యకృత భానుమార్గ నిరోధనము	759	స్వారోచిషుని మనుచరిత్రము
755	ఇంద్రులు దుద్రుని స్తోత్రము చేయుట	760	చాక్షుష మనూపాఠ్యానము
756	రుద్రాదికృత విష్ణుస్తుతి - దశావతారస్తుతి	760	వైవస్వత మనూపాఠ్యానము

....: ఏ కా ద శ స్కంధము :....

772	సదాచారవిధి క్రమః	784	భూతశుద్ధి
777	స్నానవిధి	785	శిరోవ్రత విధానము
780	జవమాలావిధి	786	గౌణభస్మాను వర్ణనము
783	రుద్రాక్షమంత్రలక్షణవిన్యాసము	789	కల్పాంతరోక్త ధన్వంతరణలక్షణము

పుట.

విషయము.

- 790 త్రిపుండ్రోర్ధ్వపుండ్ర మహిమ
799 సంధ్యాది కృత్యము
801 శ్రీదేవీపూజా విశేషము
803 మధ్యాహ్నాక సంధ్యాదిః
804 బ్రహ్మయజ్ఞ విధానము

పుట.

విషయము.

- 805 గాయత్రీ పురశ్చరణకర్తృ
807 వై శ్వదేవాది విధానము
809 పురశ్చర్యా నియమములు
812 కామ్యకర్మాది విధి

—: ద్వా ద శ స్కం ధ ము :—

- 818 గాయత్రీ ఋష్యాదులు
820 గాయత్రీయొక్క శక్తివర్ణాదులు
820 గాయత్రీ కవచము
822 గాయత్రీ హృదయము
823 గాయత్రీ స్తోత్రము
825 గాయత్రీ సహస్రనామములు

- 835 దీక్షావిధి
842 కేనోపనిషదర్థ వర్ణనము
846 బ్రాహ్మణులకు గౌరవకావము
850 మణిద్వీప వర్ణనము
860 పురాణఫల ప్రదర్శనము
862 దేవీభాగవత మహిమ

శ్రీ రస్తు

శ్రీ శారదాంబాద్వైతము :

శ్రీ దేవీ భాగవతము

కృత్యాది దేవతా స్మరణాదికము

—: కృతివతి దేవతా స్మరణము :—

శా. శ్రీగౌరీనయనాబ్జకజ్జలమునఁ • జిల్లారునోష్ఠంబు గం
గాగోత్రస్తనిమోవిపానకమునఁ • జెఱించి తద్దత్తరే
భాగోపార్థము భూతిలిప్తతనుఁడై • కన్నట్లు దాశీణ్యవి
ద్యాగంధీరు మదిం దలంచెద నదా • యల్లారి సోమేశ్వరుఁ ॥

—: గౌరీ ప్రార్థనము :—

సీ. నల్లమబ్బులచాయ • లల్లారు తలకట్టు । నన్నజాబిలిరేఖ • సరస కొరయ
లలితనితంబరీ•లాకలాపంబుల । పైపయిం గురువింది•పట్టి మెఱయ
పాదాగ్రములజొత్తు•పట్టెల నంచంద । నఖరకాంతులు తండ•నాలు నలువ
చందనాగరు సువాసన రీను తరులలోఁ • జిలుగారు పొగసోగ • చెలుపు గులుక
తే.గీ. భూరిమహిమ మహాదేవ • భోగ్యమగుచు । దనరు హాటమ్ములు కృతార్థ•తను వహింప
దండ్రిపోలిక నొన్నత్య•దశను బూసు । కలికి గౌరమ్ము మోపాలఁ • గలుగు మమ్ము ॥

—: శ్రీ కృష్ణ ప్రార్థనము :—

చ. పొలువగు నల్లకానుగుల • పుంతను యామునభూమి రాత్రులఁ
జెలువములీను గొందెసిగ • జెర్వినబర్హము గుల్కఁ గన్మరిఁ
జిలికిన గీరునామ మిడి • చీకటితప్పుల కొప్పురీతితోఁ
జెరిగి వ్రజాంగనాసుఖము • జెందిన కృష్ణుడు మమ్ము నేలుతఁ ॥

—: మహాలక్ష్మీ ప్రార్థనము :—

సీ. ఏమానిసీరత్న • మెడవాయ దీకుని । తొమ్మునందును చీక్ష•ణమ్మునందు
ఏనతీతిలకంబు • భాసీల్లె సహజయై । నాగంబునకు నిర్జ•రాగమునకు
ఏవధూమణి జగద్ధితయయ్యె దేవమతల్లియైయును గన్న•తల్లియయ్యు
ఏత్రీలలామం బమ్మతవార్ధి కుదయించె । శ్రీలతో శృంగార•రీలతోడ

తే.గీ. ఏవిలాసిని సావత్స్యః • మెన్నబడియె • దాత్రిచేతను నీలాసుఁగాత్రిచేత
నట్టి యథిలాండకోటి వేఁదోండమాత • కలిమిదేవత మాయించ • నిలుచుఁగాత ॥

—: బ్రహ్మ స్తవము :—

చ. కడుపును గద్దెయుఁ నిరికిఁ • గాపురమై సీరి మాతృభావముఁ
బడయఁగ వాక్సతీమణి దిఁవాణము మోముయి వాక్కు భార్యగా
నడరఁగ లోకనాథ చతుఃరాస్య మహాంకములంది దేవతా
వశులకుఁ బెద్దగాఁ గులుకు • బ్రహ్మ చిరాయువు మా కొసంగుతన్ ॥

—: సరస్వతీ స్తవము :—

సీ. అనయంబుఁ దలవాకిలి నివాసముగ నిల్చి • యేవెలంది వరసాఁహిత్య మెనసె
సతతంబు గణవృత్తి • సామాన్యయై యొప్పి • యేకొమ్మ సత్యమం • దిఱపుకొనియె
నిరత సురాగ తాళ రసప్రచారయై • యేదాన విద్యాసఁజేతయ్యె
నిత్యంబు వత్తరాఁరత్యాగవిముఖయై • యేలలన పదార్థ • మూలయయ్యె

తే. గీ. సర్వదా నిఖిలవర్ణసంసక్తయగుచు • నేపడంతుక శుద్ధవఃస్థైర్యయ్యె
నట్టి యద్భుతచరిత య • య్యజ్ఞనిగరిత • పలుకుదేవత నానోట • నిలుచుఁగాత ॥

—: విఘ్నే శ్వర స్తుతి. :—

చ. అలవడు నెద్దు సింగమును • నంచయు నేనుఁగు మేక దున్న రా
చిలుకయు నెమ్మి వాహన విశేషము లొబొకవితగా దటం
చెలుకహూమాయి పీఠపయి • నెక్కి సికారులు నేయునట్టి యం
కికులనబాటు నాదుకృతికిం దొలగించుత సంతరాయముల్ ॥

—: శ్రీ వీరాంజనేయ స్తవము :—

సీ. పాథోధి సంసార • పాథోధితోఁగూడ • దరియించె నే వనేచరవరుండు
రామాఖ్య లోకాభిరామాఖ్యతోఁగూడ • గ్రహియించె నేమహాకవివరుండు
రాగోద్యమము పీతరాగోద్యమముతోఁడ • నలరించె నేమహాఫలభుజుండు
అరివర్గపథ మదాద్యరివర్గపథతోఁడ • నొనరించె నేమహావినయశాలి

తే.గీ. నట్టి మహనీయు నక్షశిఃశైలిధీయు • సర్వదాజేయు విబుధవిచారణీయు
భూరితత్వామరుద్రుమ • మూలనిలయు • విత్యశుభకాయు వీరాంజనేయుఁగొలుతు ॥

—: ఇష్టకామేశ్వరీ స్తవము :—

చ. జలమును వేడి శంభుని నిశాతశరంబున నుర్వినుండి వె
ల్లడఁ గని దోయిలించి పదిఁలంబుగఁ దాఁ బదిమార్లు గ్రోల న

గడియన గౌరికిం గనులఁ • గలిస చల్లనితల్లి దేవతా
తిలకము కామసుందరి సఃతీమణి మాయలువేల్పు గొల్పెదన్ ॥

—: వ్యా స మ హర్షి స్త వ ము :—

వ. ప్రణతకళాప్రవీణుఁ దనుఁభాసితపావనభూతిరేణు ని
ర్గుణవరతత్వబోధరసఃరూఢివిచక్షణుఁ గృష్ణచర్మదా
రణుఁ గరుణాదురీణు గుణఃకన్న విభూషణు శత్రువర్గశి
క్షణు భజియించెదన్ శ్రుతివిఃపారపరాయణు బాదరాయణున్ ॥

—: కృ తి కర్తృ జ న నీ జ న క స్మ రణ ము :—

ఉ. ఉల్లము రంజిలంగ దయ • బుట్టి పడంగ సమస్తభంగులన్
బిల్లదనంబునందు ననుఁ • చెంచి కడున్ సుతవత్సలత్వమున్
దెల్లముసేయు కామమ సఃతీమణిఁ గిన్నయమంత్రిమౌళి నా
తల్లిని దండ్రినిన్ హృదయ • తామరనంబున నిల్చి కొల్పెదన్ ॥

—: కృ తి కర్తృ కు మారి కా స్మ రణ ము :—

సీ. తనతొమ్మిదవయేట • ననుపమానప్రజ్ఞ • నింపుగా వీణ వాఁయింప నేర్చె
తన పదియవయేట • సునిశితంబగు బుద్ధి • దాకొల్పె నేకసంతగ్రహణము
తన చతుర్దశశఃత్తన ముద్దుముద్దుగా • నల్లిబిల్లిగఁ బద్య • మల్లినేర్చె
తనదు పదార్వ వత్సరమున నగ్నుజి • జ్ఞావివాహప్రబంధంబు పెప్పె
తే.గీ. తనదు పందొమ్మిదవవర్షముననె మర్త్య • భావమునుమాని శాశ్వత • బ్రహ్మలోక
నిద్దిగనె శారదాంబ నా • చిన్నికూతు • ననుదినంబును మలువక • యాత్మనుంతు.

—: కృ తి కర్తృ బం దు స్మ రణ ము :—

సీ. ఏవానితోఁగూడి • యిసుకపై గురులము • ప్రస్తారపజ్జులు • వ్రాసినాఁడ
ఏవాని బిడ్డగా • నెంచి మాతలిదండ్రు • లంచితప్రేమ బోధించుకొనిరి
ఏవాడు సాత్రాజి • తీవిలాసముసేయు • చున్న దోడయ్యె నా • పిన్ననాఁడు
ఏవాడు ననుఁబిల్చి • యిదిచూడుమని గీత • గోవిందమును చెలుంపన రచించె

తే.గీ. నతని సుమతుని నామేనయ త్రసుతుని • ఉప్పయారిమహాన్వవాఁయొత్తితుని మ
హితుని సంతతపఠితసంహితుని భీర • హితుని గనకాఖ్య కవిలోకహితునిఁబలరు.

—: పూ ర్వ క వి మ హి మా భి వర్ణ న ము :—

సీ. పెనుపుట్టిలోనుండి • జననమందిననేమి • కోరి బిడ్డెయటంచు • గొణగనేమి
కుష్మరోగముతోడఁ • గూడుచుండిననేమి • మిండకాఁడని దూరు • లుండనేమి

బేరాలపెద్దని • పేరుజెందిన నేమి • మినపగారెలు పెక్కు • మ్రింగనేమి
భామామణుల కాట • పాటఁజెప్పిననేమి • యలర గోవర్ధనుం • దైననేమి,
తే.గీ. కానఁబడనేమి తిక్కనా • గంగలోన • ముణుగగానేమి విసువక • పొలము దున్ని
బ్రతుకఁగానేమి జ్ఞానప్రభావలలిత • కలితకవిత బుధస్తోత్ర • కారణంబు.

—: ఆ ధు ని క క వి స్మ రణ ము :—

ఉ. ఇప్పటి పండితోత్తముల • నెందఱి నే గణియింపనేర్తు నీ
చెప్పినగ్రంథమంత మఱి • చెప్పినఁ జాలదు తద్గుణావళుల్
కుప్పలు నానమస్కృతులు • తోటలు వారి కొనర్చి యాకృతిఁ
దప్పులు గల్గినేని కని • తద్దయుఁ బ్రేమ క్షమింపగోరెదఁ.

ఉ. ఈశ్వరభక్తియుక్తుని క్షితిశ్వరమాన్యుఁ బరోపకారితా
శాశ్వతకీర్తిఁ గామముఖ • శత్రువిజేత వివేకవర్ధనా
ర్థశ్వసనోపయోగమతి • రాయబహద్దరుకందుకూరివీ
రేశ్వరు మంత్రిపుంగవుఁ గఱిండ్లు మడిం గొనియాడఁ జెల్లదే.

—: కు క వి వం ద న ము :—

పి. ఆక్షరంబులరూపు • లవి మార్చెదోయంచు • పలువిధంబులఁజాటి • పలుకుచుండ్రు
రాయంచు నిక బిండి • రాయంచు మ ణుభయ • రాయంచు జగదాలు • సేయుచుండ్రు
సాధుత్వసంస్కార • సరణిఁ బ్రత్యేక మఁతావలంబులము మే • మనుచునుండ్రు
శబ్దరత్నాకరశ్రుములైన పదములే • పదములంచును సారె • పలుకుచుండ్రు

తే.గీ. పలులఁ బ్రాసంబులను గట్టివార మేమ • యప్పకవి యొప్పఁడని చాల • జెప్పకొండ్రు
అర్థసందర్భము లెఱుంగ • కాడికొండ్రు • నలుసుగెలకు కవులకు దంఁడంబులిదెద.

వ. అని యిట్లు శిష్టాచారసంప్రదాయానుసారినిై నిరంతరజీవార్థినిై యిష్టదేవతావందనం
బాచరించి మఱియు

కృ తి ప్ర భా వ ము

—: శ్రీ దే వీ స్త వ ము. :—

శా. శ్రీదామోదరబాలు దుగ్ధనిధివీచీదోలికం జారుశో
బాదీవృద్ధ్యటపత్రచిత్రపటమున్ • బైవైచి పండింపఁ దా
బాదాబ్జంబు కరాబ్జమం దిడి ముఖాబ్జస్యస్తమం జేయ జో
జో దూదూ యని చిచ్చిఁగొట్టెడి జగ • త్రోమాంబ సేవించెదన్.

చ. తన నగబాలు మే నయిన ♦ దారను గిందును మీదు ప్రక్కలం
దును మునువాకిట ♦ వెనుక ♦ దొడ్డిని లోపల బైల వెండియై
పొసరు గృహంబు నెన్నిదగు ♦ భూతులు శ్రీదు ధనాధినాథు మే
లనుఁగూ గవర్తి కిచ్చిన మహాంబకు నంజలిఁజేసి మ్రొక్కెదన్.

ఉ. పాలును నీరు పేరుపఱుపంగల గుఱ్ఱము ధర్మపద్ధతిన్
దాని నోరు మాట జవ ♦ దాదనియాలను మేల్మిటొజ్జల
క్షీలలితాంగి యాడుకొను ♦ మేడ సుఖానమై తలిర్ప వా
ణీలలనేకు సత్యమున ♦ నిల్వినతల్లి ప్రసన్నయయ్యెడున్.

ఉ. విశ్వమునెల్లఁ గ్రుమ్మరుచు ♦ వేసట దప్పిగనంగఁ గాంచి యు
జ్జెత్తుడు సాయకందిది రయంబున దీసిన నీరు గ్రోలి య
య్యాశ్వరిగొన్న రూపముల ♦ నీక్షణసంభవమైన యిష్టకా
మేశ్వరి భక్తలోకముల ♦ నేలు గృపామయమైన దృష్టితోన్.

—: సో మే శ్వర చ రి త ము :—

సీ. శాలివాహనశక ♦ సంవత్సరంబులు । పదునాఱునూర్ల యెన్నడియు రెండు
నగునట్టి విక్రమ ♦ హాయనంబునను వై । శాఘమానంబున ♦ జరుగు నొక్క
నాడు దాసుకులాక్కి ♦ రాజమాత్యుడు గృహ । నిర్వాణమునకయి ♦ నిండుపేడక
గోడపునాదికి , గోయివెట్టింపంగ । నందులో మిలమిల , మనుచు మెఱుగు

తే.గీ. నూపెడి చతుర్దశాంగుళ , శోభమాన । నీలశిల యొందు గన్నట్టి , మేలటంచు
గాని నిజాంగన సుబ్బమ్మ, కును నొసంగ । టుబ్బుగల్గిది మంచిదం , చుట్టిపొగడె.

క. దానిం గైకొని యచ్చటి । మానిసులకుఁజూపి రాయి , మంచి దటంచున్
దా నెత్తలేక సేవకుఁ । దై నట్టి తలారి వీరఁ , డను గొల్లనితోన్ ॥

క. ఓరి వీరా నీ విపు । దీ రాయిం గొంచునేగి , యింటికివెనుకన్
దారికడ గూటిలోపలఁ । జేరుపుమన వాడు నట్లు , సేయుదు ననుచున్ ॥

క. చనుచున్ నడుమను సుచ్చికు । లను గ్రక్కుచుఁ బడినఁ గాంచి , లలనామణి గ్ర
క్కునఁ బైత్యమూర్చ యనుకొని । చనుదెంచి వచించె నితర , జనములతోడన్ ॥

ఉ. అంతట వాడు లేచి సివ , మాడుచు దేవుడనంచుఁ బల్కరున్
గంతులుపైవ నందఱును , గన్నాని కారణ మారయంగ రా
కింతులు రాయి నొక్కమొగి , నెత్తగ లేవకయన్న మాటికిన్
గొంతుకలెత్తి స్వామి యిది, గో యికలెమ్మనినంత లేచినన్ ॥

- క. దానిం గొని దేవార్చన । బోనేసరముకడ నుంచి • పోయిరి మఱునా
దా నలిసముఖికి సుబ్బము । కూనెం దేహంబు దెలియ • కొకచోఁ బడియె॥
- ఆ.వె. స్వామిస్వామియనుచు • వేమారులుచ్చరిం । చుటయకాని యొండు • చొప్పెఱుఁగమిఁ
జూచి భర్త యేమి • చోద్య మ్మొటంచును । కరము వగచి యొక్క • కర్ణమరసి॥
- ఆ.వె. నీవు సామివేని • నీవేడనుంటివో । కన్నులకును నెదుటఁ గానఁబడిన
సత్యమనుచు నమ్మి • సద్భక్తిఁ గొల్పెద । మనిన నట్లుకాక • యనుచు నవ్వి ॥
- క. స్వామీ యేమీవలుకవు । నామీదం గరుణలేదె • నమ్మితి ననుచుఁ
వామాక్షి పలుకఁగా శిల । గోమున నట్టింటి కప్పుడ • గొనగొన నడచె॥
- క. అది గని యచ్చటివారలు । మది నచ్చెరువంది యోయి • మంత్రివరేఱ్ఱా
యిది దలవఁగ శివలింగము । వదలకుము ప్రతిష్ఠఁ జేయ • వలయుంజుమ్మి ॥
- ఉ. నావుఁడు నక్కిరాట్టచివఁనాథుఁడు తమ్మునిఁ గన్నయాఱ్ఱునిం
గేవలరాజ్యకార్యపరు • గీర్తిమయుం గని లింగసంప్రతి
స్థావిది కియ్యగొల్పి విరిఁసన్మతిఁ గట్టనఁబోధనాద్రియన్
భూవరు వేడి మాన్యమును • బొంది ప్రతిష్ఠ యొనర్చె లింగము॥
- క. అల్లారుపురవరంబున । నుల్లసిత నివాసుడగుచు • నున్న శివునకుఁ
జెల్లు నుమదేవి యగు టని । యుల్లమునం దలచి యిదిరి • సోమేశాఖ్య ॥
- వ. నా దాల్కంబున నాకు నానావిధ సౌఖ్యంబులకును వినోదంబులకు నాటవర్తై
నన్నలరించిన యల్లారగ్రహారంబు నభివర్ణించెద.
- సీ. భాగ్యప్రకర్షంబు • భారతవర్షంబు । కలిమితొయ్యలివీడు • తెలుఁగునాఁడు
దస్తుముల్లెలబారు • ముస్తఫాన్నరుకారు । కోటిశ్వరులతల్లి • కొండవల్లి
సఫలకాండంబు కృష్ణానదీఖండంబు । కొలుచుకొట్టమ విన్న • కోటసీమ
ప్రాజ్యంబు కమదన • వారి సామ్రాజ్యంబు । క్షమ నెల్లి చేబడల్ • చారుమహలు
- తే.గీ. దానధర్మముగలవారు • దాసువారు । చేరిపాలింతు రల్లారు • సిరికొఱారు ।
అది నివాసంబునకు యోగ్య • మని తలంచె । సంగతసుకీర్తి సోమేశ • లింగమూర్తి ॥
- సీ. గుంటయొడ్డున నొంటి • గూర్చుండి మాయూరి । కలుములు గన్నమ్మ • యలుగులమ్మ
నిట్టత్రాడులలోన • నిలచి యెల్లరిక్షేమ । మరయుచుండెడియమ్మ • యలుగులమ్మ
తా శిలారూపంబు • దాల్చి మరాటీహఁదూ మెఱింగినయమ్మ • యలుగులమ్మ
ఎండవానలకోర్చి • యెల్లప్పు డయలులో । నజఁగియుండినయమ్మ • యలుగులమ్మ

తే.గీ. ఆలమందలఁగాపాడు • నలుగులమ్మ । చిలిపిరోగలఁ దొలగించు • నలుగులమ్మ
గ్రామదేవతగా నొప్పు • కనకరాజి । పగిది నలరారు నల్లారు • పల్లెటూరు ॥

సీ. ఎలయెండ చెల్లనందులనుండిగోడల । దవలి తా నిలుపుటద్దములుగాఁగ
గొనగొనజను నిండ్రఁగోవనంఘాతంబు । పందిళ్ళలోఁ జిన్ని • పగడములుగ
చూరుపట్టియలఁ బిచ్చుకదంపతులవారు । చెక్కితీర్చినయట్టి • చిత్రములుగ
దూలాలగూళ్లనందులనుండి వెడలి మ్రోగెడితుమ్మెదలమ్రోత • గీతములుగ

తే.గీ. తెరలి వాకిళ్ల తూనీగ • తెరలు మూగి । నెర బుడేదారుగెంబట్టు • పొరవనందు
సన్నయుల్లడగాగ నాషాడలక్ష్మి । పగిదిదనరారు నల్లారు • పల్లెటూరు ॥

సీ. ప్రాతగొంగడి వీపు • పైఁగప్పి బుజమున । గొంకికరను మ్రోచి • కొంకినదచు
నుచ్చుఁబ్రాతలపింజ • గ్రుచ్చి మున్నొలగట్టి । మఱ్ఱాకుపొత్తివే • మారు మదచు
కదలిపారెడి గొట్టె • గమి చేలఁబడకుండ । తానెతానేయంచు • దగిరిఁబుచు
తోడేలు జొడఁగాంచి • జొడనే చేయెత్తి । నిక్కిట్రూహాయని • కుక్కఁబిలచు

తే.గీ. ఆలు తలనిడికొని వచ్చు • నట్టి యటిక । నున్నచల్లయుఁ దమిదకూ • దుప్పు గల్లు
మెల్లఁగా మ్రింగు గొల్లని • బెంచుతల్లి । పగిది దనరారు నల్లారు • పల్లెటూరు

సీ. ఇసుకబావిఁ బనంటు • లిడి ముంచుచును వంగ । తోటలకును నీళ్లుఁ • దోడువారు
చిలగడంబులమళ్లుఁ • జేతులతోనిండు । బుద్ధతోదోబోబ • బోయువారు
నిమ్మ నారింజ దా • నిమ్మచెల్ల కుదుళ్ల • నుం చేడపెంటల • నునుచువారు
ఆకుకూరలఁగల్పు • లేకుండఁ దివిచి కాఁ । డలఁబచ్చపురువుల • దులుపువారు

తే.గీ. పెద్దబెండలమోళ్ళను • బీటవారు । కాకరలకును బందిళ్ళు • కట్టువారు
మార్గశీర్షమహాలక్ష్మి • మందిరంబు । పగిది నలరారు నల్లారు పల్లెటూరు ॥

సీ. చెలిగి కళ్ళముల గింజలుమేసి ప్రాఙింత • తొరడుల గుబుగుబిల్ • నెఱపు గువ్వ
కట్టనఁ జని గంటె • కంకి నోటనుబెట్టి • వినువీదిఁ గిలకిల • యనెడు చిలుక
చెంగావిపెనురావి • చివురునిండుగమెక్కి । కూకూయనెడి మద • కోకిలంబు
పొదలలో మెదలు లేఁబురువుల సాపడి । చెట్టెక్కి గుమ్మను • జెముడుకాకి

తే.గీ. కదసి వరిచేలలో గూళ్ళు • గట్టి పెలుచ । బలిసి నటనంబుగావించు • బరతపిట్ట
గలిగి జనులకు శ్రవణసౌఖ్యప్రదంబు । పగిది దనరారు నల్లారు • పల్లెటూరు ॥

సీ. పొదలపైసీలలు • బోలు పరిగపం । డ్లకు జేయిసొన్ను బిడ్డలునుగల్గి
పొలములో గొంతెత్తి • పొలిపొలియాయంచు । పరికుప్పనూర్చు పాఁలెరులుగల్గి

అరుపుదేరముల గుఃజ్జరినేసి నన్నంబు । ముతకంచు నొడుగు మాఁలెతలుగల్గి
కోడిపందెములకై • గుమిగూడి గొల్లున । నడిజేయు చిల్లర • జనముగల్గి
తే.గీ. దేశవాళుపాకితో • దెబ్బరోనఁ । బిట్టలను గొట్టు ముతరాచపిండు గల్గి
శశరముతునామ్మయైన లిఁక్కికిని చొడవు । పగిది నలరారు నల్లారు • పల్లెటూరు ॥

ప. మరియు వినువర కనవులు మెనవు నాలమందలయందుండి యెదగొన్న సెలపెయ్యల
కదసి కొమ్మల గంగదోళ్లు నాకి నాకి ముద్దె లాకనంబులకెత్తి మూచూచు నాఁబోతుల
అంతెల కులికి పలుపులిడు లేగదూడలంబట్టఁ గమకించి వెనువెంట నంటి చను గొల్ల
పిల్లకాయల గవ్వలమొలనూళ్ళ నందందఁదగిల్చిన యిత్తడి చిరుమువ్వల అవళి కదలిపడి
గంతులిడు తరపులకాళ్ళనుండివెడలి జమ్మను తోరీగ పేరీగ చిట్టిగతందంబులును

ఈగతందంబులు మేనులంట రెండుచేతుల నిరుజరుల గోకికొనుచు గొంగళ్లు
వెడకుచు వరిగడ్డి నిప్పులొంటలపొగమఱుగునకుం జేరి చుట్టాకు చుట్టిన పొగచుట్టల
నగ్గియంటించి నోళ్ళనిడి తగుమాత్ర మెగబీర్చి చిగవిడచుచుండ నెత్తినీడితెచ్చిన చలిది
కుండలించి యుప్పుగండ్లగలుప వంగి మైజారుచెఱుగులుప్రేలాడ నూసులాడు గొల్ల
పూఁదోడుల సరసంబులాడు పెద్దగొల్లల తొంట పెనుక తోకలాడించుకొనుచు నొడళ్లు
విరచుచు గాళ్లుసాచి నిక్కు పేసి జొగిలంబులును

పేసిజొగిలంబులు మోరలెత్తి మొఱగిన విని భయభ్రాంతంబులై పఱచుచు వెను
వెన్నసూచుచుఁ దోకలుమడచి పులుగుపొదలం దూరి పండికొనియున్న కుందేలు నక్క
తోడేలు కొరడాసి మున్నగు జంతునముదాయంబుల పేలాడ గమకించి పరవదోలి వల
లుచ్చులు వన్ని చుట్టుతిరిగి కూకలుపేయుచు జప్పుళ్లుజేయుచుం దిరుగు పేటకాండ్రంగాంచి
తాపులవెడలి తెక్కలార్చుచు నోరలోరల జెట్టుచేమలపట్టులం జూచుకొను పాపురము
కాకి గడ్డ గువ్వ ఏండింత పాలజమ్మ చిలుకలు మొదలగు పులుగుమొత్తంబులును

చిలుకలు మున్నగు పులుగుమొత్తంబులు చవచవ నెగసివచ్చి కంకికొక్కొండుగా
వ్రాలి గింజలు ముక్కులందోడిచి తిత్తులునింపి యత్యాశావశంబున దంటుపైఁ గూర్చుండి
సజకంకి యూచి మొదలంట గొలుకుచు జాగుసేయుచు నిటునటు మెడద్రిప్పి సూచుచుండ
జేసినడిమి మంచెమీదనుండి కలకలంబు విని చెట్టెలుత్రాడు పలుమరు వినరయిడ్డ తావును
బెనుమ్రోత నులుకంజేసి మంటియుండల వడిసెల నిడి త్రిప్పి యేయు కాపులును

కాపులు తమ ప్రాతరుపాహారార్థంబు లేతకంకుల కరయుచుఁ గ్రిక్కిరిసి గింజ
బరువున నొరగియున్న దంటుల నిటునటు పాయంద్రోయుచుం దారివెట్టి చనుచో బునబున

లాదును మెల్లమెల్లనంత్రాకు బెంజేరుగున్నలకు బెదరి కేకలువైవఁ జేరదాపు పుంతవెంటం బోవును మంచెకుం గట్టిన యంచెదుడ్ల విరగలాగి పలుదెబ్బలం జావంగొట్టి చేలగట్ట కీడ్చిన యువకారంబునకుం బ్రతుకపకారంబుగా నిచ్చిన కంకులం గొని నలిపి వడిగట్టి యింద్రకుం జను బాటసారుల నయ్యాః యేమి తెచ్చితివని యొడిఁబట్టి విడలాగు పసిబిడ్డయను

పసిబిడ్డ లేపుమీరి గుంపులుఁగూడి మెట్టపుట్ట చెట్టు చేమ లనక చిఱుగోమలు వ్రేలాడ నన్నపాటి యూటికట్టలం జిఱుతబిళ్ళలం జేతులంబుని యాటలాడ జొచ్చి యలసి నడి ప్రొద్దుల కినుకబొందలకుం జేరి డిగ్గి జలకంబులాడి మేనులు సూర్యారవవశంబులు చేసియు విడువని మంటిచారికలు వీపుల గాన్పింప నింద్రకు జేరినఁ బండ్లు గొలుకుచు వెఱపించి కొట్టంబోవు తల్లుల కడ్డమై పంగివంగి కట్టుబట్టుకొనుచు చిన్నబిడ్డల కేమి తెలియు నూరు కొమ్మని వెడవెడ మునలిమాటలఁ గోడండ్రంఁ జంకించు మునలమ్మలును

మునలమ్మల యొద్దంజేరి నీతు లుపన్యసించుచు కావడిపెద్దలం గాజుకుప్పెల నించిన కాలవనీరు గంగోదకంబని నమ్మించి నెత్తిం జల్లి దొమ్మలవకుంబు విప్పి యేలపాటలు పాడుచు యెలుంగెత్తి యర్థంబులు పెప్పుచు మగనివ్రక్క రామహారే యని వల్లవి నను సంధించుచుఁ బైటకొంగునం గట్టి వీపులం దగిలించుకొనిన పసిబిడ్డనుం జూచి ముద్దు యడుగు కాకిరావిళ్ళ ముద్దరాండ్రకుం జేటరెత్తి రాపెతలు చాటుగా డివిది యచ్చు చోడె చొట్ట చామ సజ్జ పరిధాన్యంబులును

పరిధాన్యంబుల సూర్పి రాజేసికొల్పించి సంచులం దోసి కుట్టి యెట్లు మిన్న వీపునం గత్తకంబులు వన్ని గంతవైచి తెలగడంబులు బిగించి యెత్తి కదాదంబు డుడ్లు డుజాలసిడి పెరికాటంబునేసి యింద్రకుం గొంపోవునెడ బునాన వ్యవధి గడచిపోయినది కాపుల నడ్డ గించి కలహంబులు పెట్టుకొను పెట్టుబడి కోమటులును

కోమటియింటికిం బనువుకొ మ్మరిపాయ మెఱవరాయ చింతిపం డుష్టుగల్గనుచు వచ్చి ధాన్యంబులుదెచ్చి క్రొమ్మరింప పెల్ల కాయ పొల్లు గుల్ల యని చెప్పి చెప్పి సోలం బోసి చూడు తలగీతయని కాని మగ్గాని విలువకట్టు గట్టువాయ కోమటికొమ్మలతోఁ బలు గతులఁ బోరాటములునేయు కాపు గొల్ల గవల యాడిగ మాల జవరాండ్రఁ చొలంగు తొలంగుమని బోకరించి గొణిగికొనుచు దారింబోవు జలాహరణపరలగు స్నానవివరంతు వులు గుడ్డ గుల్ల చిళ్ళ పెల్ల పెంకులం వ్రొక్కి వానిం దిట్టితిట్టి పునస్సాన ప్రయత్నంబులు నేసి నూతి కేగి తోడు ఖండశతంబునకుం బట్టు కాలంబువలన మధ్యాహ్నంబు దాటిసంగని పంటలు కాలేదని కోపించి యుజికి చీవాట్లుపెట్టు గృహమేధులును

గృహమేధులు తమతమ ముంజావడుల నీనకట్టబద్ధలు చీటుచు మామిడి తీడి. మామిడి మట్టి జువ్వ రావి మొదలగు వృక్షంబుల పర్రంబులం దెచ్చి భోజనభాజనంబులుగాఁ గుట్టుచుండ మడినందులు వీవుల వ్రేల బుడిచెంబులమూతుల కంగవత్తంబులు గట్టి మొలలఁ బిగించి తల నొక ప్రాతకాలువ జుట్టి యొంటిపొరయట్టచెప్పలం దొడిగి దర్శననంబులు. వీవుల కద్దంబుగా జొప్పడ నేతెంచి పరదేకులమని మహావినయంబుఁదోపంజెప్పి యల్లనొకచో గూర్చుండి యాశీర్వచనవననం దొడగుకొనినం జూచి మాయంబు భోజనంబు సేకూరదని యెన్నివిధంబులం జెప్పిన వినక నానాప్రకారంబులం బ్రార్థింప నెట్టకేని యంగీకరించినతోడనఁ దమ కత్తెనరని మెల్లమెల్లగా జారవిడిచి చెప్పి స్నానంబు సేసి మడికట్టుకొని సుధ్యావంద నాదికృత్యంబులు నిర్వహించి దేవతార్చనచేసి ప్రాయశ్చిత్తమున్న తప్పెల దింపుకొని పచ్చడి మజ్జిగలతో గడుపునిండ సావడి యెద్దే నరుగుమీదం బండికొని గుఱువెట్టు పాంథవైదికకళా మణులునుంగల్గి యత్యంతసౌఖ్యాస్పదంబయి నా బాల్యదశ వనేక వినోదంబు లనుభవించిన పల్లెటూరగు అల్లూరగ్రహారంబు స్మరింపక నామనం బన్యంబు గ్రహింపనేర దది యెట్లనిన.

క. శ్రీలం జెన్నగు నాలమందలును దఃష్టిరంబులుఁ వెన్నలుఁ జాలఁ మీగడలుఁ భుజించి పరమైశ్వర్యంబు వేఱొక్క టీ భూలోకంబున గాన కెప్పును మహాభూతప్రభావంబులఁ లోలోనం గడు మెచ్చి రంజిలితి నల్లూ రగ్రహారంబునఁ ॥

ఉ. పచ్చలఁబోలు పర్ణముల , పై పయి నిండుగ గాచి గొల్లుపం ద్లోచ్చెములేక చిట్టదవి , నొక్కమొగిఁ బగదాలు నిండుగా గ్రుచ్చినయట్ల తోప నదిఁగోయని యెచ్చటలేని సంతనం బచ్చువదంగఁ గోసిన సుఃఖాతిశయంబు గణింప శక్యమే ॥

మ. అహహ నామది నేటికి నృఱుపు రాఁదాయాపు లా లేగ లా మహిషీవ్రాతము సజ్జచేల నడుమన్ , మంచెల్ దదారోహణ స్పృహలుఁ గూయనుచుఁ గడుఁ వడిసెలఁ జేయార్చి యేయఁ క్రియా మహిమం జిల్కలు లేచి కూయుచు నభోమార్గంబునం బాటుటల్ ॥

ఉ. వేసగి నెండతాకునకు , చేసర వీయక లేగదూడలఁ బీసగి దొంకలం దిడినఁవేళ గనుంగొని పోయి యాత్మ ను ల్లాసముమీర నందుఁ బదిఁలంబుగ మేపగ లేతపచ్చికఁ గోసిన నాటి తుష్టికిని , గోటిధనంబు సమంబె యారయఁ ॥

- ఉ. బాదవచెల్ల యొడ్డులను • బట్టిన పచ్చికపట్లఁ బూరి వి
య్యాలకుబోవు గొల్లజవఁరాం బ్రొడి నిండఁగఁ గోసికోసి తా
రోడక త్రోవఁబోవుతఱి • నూరిదొరఁ నగబాలు పెట్టుడం
చాడిన నట్లుసేయఁ గొనినట్టి వినోదము విస్మరించునే ॥
- ఉ. ప్రొద్దుటిపూట చిట్టడవి • పుంతల నెయ్యిరఁగూడి క్రుమ్మరఁ
గ్రద్దరిసుద్దులుం జిలిపిఁగంతులు గొంతుకయైత్తి యెద్దియో
పద్దెము బాడుచుఁ నగుటఁ • బావటపాకులు నూటికఱ్ఱలుఁ
బొద్దిచివుళ్ళనుం దునుము • పోడిమి నేడును వీడ దాత్రలోఁ ॥
- ఉ. పచ్చికపట్ల మంచుబడి • ప్రాతరనేహమునందుఁ బచ్చలన్
గ్రుచ్చిన పేటము తైములు • కూర్చినీతి వహింప నెంతయుఁ
మచ్చిక సాలెపుర్వ లిది • మాదవి నిక్కుచు జిలువల్వలన్
హెచ్చుగ నచ్చటం బఱచిఁరే యని యెంచగనొప్పు చోటులన్
రచ్చలు సేసితిఁ సుఖతఁరంబుగఁ బిన్నలగూడి వేడుకన్ ॥
- చ. బలమును వింటిలో జరుగుఁబాలును దల్లియుఁ దండ్రియుం దయా
కలితమసీష బెంచుటయు • గమ్మని సీరును గూరలాకులుఁ
గలమ నమ్మద్దియుం జెరువు • కానయుఁ బాడియుఁ బంటయుం గడుం
గలిగిన పల్లెటూర నగు • కాపురమే సుఖమంచు నెంచెదన్ ॥
- చ. తలఁచెదఁ జెట్టు లెక్కిన విఁధానము కొమ్మచు లాడినట్టి విం
తలు గిజిగాని గూ ళొడిసి • తన్నఁగ నెత్తున వ్రేల నూగు గొ
మ్మలకును గాళ్లసాచిన క్రమంబును మొగ్గలజగు పిల్లలం
బిలుచుక గ్రక్కునం జిలుతఁబిళ్ళల నాడిన యెల్ల వేడుకల్ ॥
- చ. పొలమున కేగి నాటుఁపుపుబోదులు గొంతుక లెత్తి తుమ్మెదా
కలకల నవ్వుతా యనుచుఁ • గామమ పుట్టగఁ గర్వ వచ్చె నం
చలరఁగ బాడఁగా వినుచు • నయ్యెడ నయ్యెడ నేతికల్వ పూ
పులఁ జిదుమంగ నా చిలుత • పూటలు మూటలు నిష్కంకోటికిన్ ।
- ఉ. చక్కని పెద్దచెర్వుదరిఁచాయలఁ బట్టిన నాచుపట్లఁ బెం
పెక్కుచుఁ జీత్రకంబళముఁపేర్చి వహింపఁగ నెఱుగల్వ పూ
లక్కడ నక్కడం బొదలు • నందము గన్నాని యాడువారితోఁ

గ్రహ్మన బంధెముల్ వయిచి • కాడలందున్నిన నాటి నంతనం
బెక్కడనేనియుం గలుగునే యిక నెన్నిటికేని దాడుణ్ణి ॥

- ఉ. మేకలమందలన్ బసుల • మేపుచు గొల్లలఁగూడి నల్ల రే
గాకుల చిక్కముల్ పొసఁగ • హత్తుచు వీపులకుఁ దగిల్చి ని
ర్వాసులులై మెడల్ దిగువ • వాంచి చనం గని మెల్లమెల్లగా
వాకు బిగించి వీపునకుఁ • బ్రాకిన కోడిగ మప్పు డెంత సౌ
ఖ్యకర మయ్యెనో తెలియునా మఱియొక్కరి కీ ధరాస్థలి ॥
- చ. అనుదిన మొక్కరీతిఁ దగు • నా దిరిసెంబుల పూలతావు లా
యనుభవమెల్ల మావళిమ • యందును జల్లని నీటిబొంద లే
మని కొనియాడ వేసఁగి నఁహా మునుమాపునఁ జల్లగాలికిన్
దనువిడి నైకతస్థుల • దద్దయు నాటలఁబుచ్చు ప్రొద్దుల ॥
- చ. తొలకరి వానలం జలముతోఁ దగనిండిన గుంటపట్లఁ గ
ప్పలు గరుటత్కటత్కరిక • పటకరటన్ కరటత్వనాగ న
వ్వల గడుగుండుగుండుగుం • బంగుండుగుండుని యాలకోడులు
బలువిడిఁ గూయ నద్భుతము • వాటిల వింటిని గంటి సౌఖ్యమున్ ॥
- చ. పిడుగులు పెళ్లనఁ మొలుయ • భీతిలి భీతిలి యుర్ములురర్చగా
బడబడమ్రోత కిట్టునటుఁ • బాటి మెలుంగులు తక్కుతక్కుమం
చదరన గన్నులార్చి కరికావళి నచ్చెరుపాటుతోడ జే
తులనిడి వానకుం దడిసి • తొల్కరి నాటలఁద్రొద్దు బుచ్చితిన్ ॥
- చ. నరన వసంతమందును నిశాముఖచేళలఁ జల్లగాలికిఁ
బరువుగఁ బూయు నయ్యడవిమల్లెలవాసన నానికాపుటాం
తరములఁ జొచ్చి డెంచమున • దద్దియు సౌఖ్యముఁగూర్చ వెన్నెలఁ
బరపులవైచి వండుకొను • భావము నేఁ దలపోయకుందునే.
- చ. సౌలయక మెట్లలం దిసుకఁచోటులఁ బిచ్చుకగూళ్ళగట్టి పాం
సులత వహించివచ్చి యొకఁచో దిగుబావిని జలగ్న మాడి మే
సుల తడియార్చి పెద్దలకుఁనుం డెలియంబడునంచు మెల్లగా
నిలుసొరబోవు నా కపటఁవృత్తిని నేఁ దలపోయకుందునే.
- చ. అట్టి యల్లారను పల్లెగ్రామంబున

తే.గీ. పూరియింటనె పలువర్షములు వసించి । యారికన్నమె కొన్ని నాళ్ళారగించి
యుప్పుపట్టల పన్నుండి • యొర్పియొర్పి । సోమలింగఁడు మాయారె • సుఖదమనియె.

క. మతిరహితులు కొందరు శత్రుతఁ బూనినకతన సోమరుద్రుఁడు మాకుఁ
బలిభటుడై బోరియు సత్కృతుల నెఱిగి తాన యోడి • గెలిపించె మముఁ ॥

చ. గెలిచినవెన్న సోమునకు • గీమునకుం దలపెట్టి కొన్నినా
కులకును శాలివాహనునిలో బదియేడయి యెన్న నొప్పు వం
దలపయి దొంబదారు సనిసం దగు శ్రీముఖయందు నోడుబి
ళ్ళలగుడిఁ గట్టె నా జనకుడై • తగు కన్నయమంత్రి భక్తితోఁ ॥

తే.గీ. ఓడుబిళ్ళల గుడిలోన • నుండిపేర్పి । ధ్వజములేకయ తండులోదనముమెక్కి
యుత్పాదుల కోరిక • యొక్కరీతి । సోమలింగఁడు మాయారె • సుఖద మనియె ॥

ఉ. అంతః గొన్నినాళ్ళకు వ్యాయాబ్దమునందును రాధమానమం
దెంతయు భక్తి మజ్జనకు • నిష్ఠము గాంచి ధ్వజంబు నిల్పి యు
త్కృత విలాసవైఖరుల • నాదిమహోత్సవ మాచరించి ని
శ్చింతఁ దదాది వర్తిలఁగఁ • జేయుచునుంటిని శక్తిచొప్పనఁ ॥

తే.గీ. పరిసపాదంబు కాలవసి • ర్ధ్వజము మంగళోత్సవంబులు కలిగి తా • నురువిమాన
గోపురంబులు లేకున్నఁగోఁతక యనక । సోమలింగఁడు మాయారె • సుఖదమనియె ॥

చ. ఉడుగక యెండవాసలకు • నోర్పి కటాకటి కర్వు లెన్నియో
వెదలఁగ నెట్టి మా కలిమి • వెంబడి తానును గష్టసౌఖ్యముల్
కుడుచుచు మమ్ముఁ బ్రేమఁ గనుఁగొంచు సుమామణిఁ గూడి పల్లెలోఁ
బడి వసియించు సోమవదభవ్యుఁడు లింగఁడు మమ్ము బ్రోవుతఁ ॥

చ. వయసు పదేండ్లు సంస్కృతమువంకఁ గనుంగొనలేదు తెల్లలో
నయినను పెక్కుశబ్దముల • యర్థములన్ గ్రహియింపలేదు నే
జయజయ సోమలింగ యని • చక్కని కీర్తన యల్లి నాఁడ ని
ర్భయముగ సోమలింగని కృపామహిమంబు గణింప శక్యమే ॥

చ. పదియును రెండువర్షముల • ప్రాయమునందునఁ చెల్లవద్యముల్
వదలక కొన్నికొన్ని చెలువంబుగఁ గూర్చితి సోమలింగన
త్వదమును నిల్పి యట్టి కవిశారదస్యని నన్నుఁ జేయు నా
నదమలచి త్తపంజరనిశాంతుఁడు నిత్యుఁడు సోమలింగఁడే ॥

- చ. తిరువతివేంకటేశ్వరుడు • దేవళామణి నాకును గా
గురుడగునంచు స్వప్నమున • గోరి వచించినయట్టి శైవభూ
సురవరు జెప్పనొ నిఖిల • సూరిజనస్తవనీయుడై కృపా
కరుడగు సోమలింగుడని • కాక మఱొండు దలంప నేర్తునే ॥
- క. పరశువు నువదేశము శ్రీ • వరువిద్యాగురుత రెండు • బడసితి నాకుం
గొరత యొకించుకఁ గలదే • మఱియుం గామేశ్వరమ్మ • మా యిలువేల్చే ॥

:— కృతిక ర్తృ వంశ వర్ణనము :—

సోమేశ్వరస్తుతి

- శా. శ్రీరంజిల్లు జటాకలాపపదవీచిద్రంబులందుండి గం
గారమ్యాంబువు జారినం దడిసి దుగ్గఁ దేవి మోమెత్తి యొ
ప్పారం గారణ మారయఁ బవరభక్తానికదలైబిషే
కారంభం బను వేల్పు గొల్చెద నదా • యల్లారిసోమేశ్వరుఁ ॥
- మ. నెరి నెందుం జదు వభ్యసినకయ పండ్రిందేంద్ర యీడపు న
చ్చెరువుం బొంది బుదాళి ముక్కుపయి ప్రేల్చేర్వంగ సాత్రాజితీ
విరహాఖ్యంబగు యక్షగానమును గావింపించె నాచే మనో
హరలింఁ భజియింతు నట్టిగురు నే • నల్లారి సోమేశ్వరుఁ ॥
- మ. పొలమం దొక్కటఁజేరి బాలకుల గుంపుల్ కోతికొమ్మచ్చులా
టలఁ జిక్కం గని యేనునుం గలసి యాదం జింతకొ మ్మెక్కువే
ళల స్వామీ ననుఁ బ్రోవరా యనుచు దాళంబొప్పఁ బొడిచి న
న్నలరంజేసిన దేవుఁ గొల్తు మదిలో • నల్లారి సోమేశ్వరుఁ ॥

—: శ్రీ వేంకటేశ్వరస్తుతి :—

- చ. గురునొకనిం భజింప మది • గోరి తదేకపరత్వ మూని ని
ద్దురఁ గొన స్వప్నమందు నిశి • దూర్ణధియో నివటారి పట్టిసే
శ్వరుడను శైవుఁ డెవ్వనిని • సమ్మతి మద్గురుఁ జేసె నానొ
దిరుమల వేంకటేశ్వరుని • దేవళామణిఁ గొల్తు నిత్యముఁ ॥

—: ప్రకృతి పురుష ప్రభృతి గోత్రఋషిపర్యంత కృతిక ర్తృవంశానుక్రమము :—

- సీ. నచ్చిదానందవిస్సారముక్తాశ్చక్తి • వేదవేదాంతార్థావిత్రస్యక్తి
భాసుర బ్రహ్మాండభాండసంపద్భుక్తి • విహితకృపాతృప్త • విబుధభక్తి

స్థావరజంగమాత్మకవస్తుగుణయుక్తి । త్రైగుణ్యవిషయవిస్తారసూక్తి
శబ్దాదితన్మాత్రం , సాకల్యసువ్యక్తి । రీలాగతావంతకాలభక్తి

తే.గీ. జ్ఞానదీపాంకురప్రభావానురక్తి । ఫలిత నిజపాద సేవకం , భవవిముక్తి
పరమ పురుషోపకంఠవిభ్రాజమానం , హాసమాయామయాసక్తి , ఆదిశక్తి ॥

తే.గీ. ఆ పరమపురుషునన్నిధి , నాదిశక్తి । నుదయమైరి రజస్తమోయుక్తి దనర
బ్రహ్మదేవుడు పార్వతీప్రాణవిభుడు । సత్త్వగుణమున నుదయించె , శార్ఙ్గపాణి ॥

తే.గీ. బ్రహ్మమానసపుత్రులై , పరగి రార్చు । రంధ్రును మరీచి యనువానియందుఁ బొడమె
గళ్ళపుడు వానికినిబుట్టె , గమలబంధుఁ । డఖిలలోకైక భాసకుం , డగుచుఁదొల్లి ॥

చ. విరతి యొకింత లేక వినుపీధిని రేయుఁ బవన్లు భాసిలకా
భరమన కోర్పుఁగల్గితనం , భానుసహస్రముచే జగత్ప్రభా
కరణము సేయునట్టి యుపకారి రుజాపరిహారి వేదమం
దిరు హరిఁ గర్మసాక్షి రవి , దివ్యహరణ్మయమూర్తిఁ గొల్పెదకా ॥

క. దినమణికి సంజ్ఞయందుకా । జనియించెను సకలధర్మశాస్త్రవిపుణుడై
మనుజునిగా మానవుగా । జనుఁ జేసినయట్టి మనువు , జగములు పొగడకా ॥

క. లేవ వివస్వంతుని కొడుకై వై వస్వతసమాఖ్యం , నందె నతం డీ
వై వస్వతమన్వంతరం , భావమునకుఁ గారణ ప్రభావుడు సుమ్మీ ॥

క. వై వస్వతమనువు కొమరుఁ । డై వెన నిజ్ఞకుఁ డుదయం , మయ్యె వికుక్షి
జ్యోవరుఁ డతనికిఁ గలిగెను । జూవె కకుత్స్థుండు వాని , సూనుడు వెలసెకా ॥

మ. కలితాశీర్వదవార్యశౌర్యదవళుక్రప్రక్రమావక్రని
స్తులజిహ్వోపబలిస్ఫుటోన్నటనసంధ్యోభీతశత్రుక్షమా
తలరాదీర్వరకురంగరక్షణకలా , ధౌరంధరీపూర్ణకీ
ర్తిలితాసాంద్రుఁడుసూ కకుత్స్థుఁడను ధాత్రిపాలచంద్రుం డిలకా ॥

క. మును సురలు వేడ రణమునకును జని యెద్దయిన దేవకుంజరుని కకు
త్తున నెక్కి యసురకోటులఁ । దునుమాడఁ గకుత్స్థుఁడని జను ల్పిల్చి రొగికా ॥

తే.గీ. ఆ కకుత్స్థునకును గొడుంకగు సుయోధానుండు, ధృతరాష్ట్రభూమిపాలుండు తనదు
పెద్దకొడుకున కీపేరె , పెద్దెజాండు । వాని కొమరుండు నళినాస్తంభంశపృథుడు ॥

క. వై న్యుఁడగు పృథుమహీపతి । యన్యుఁడునుం డట్టి భాస్వదన్వయపృథురా
జ్ఞాన్యునకు విశ్వరంధి వఃదాన్యగుణోపేతుఁ డతఁ డుదయమై మించెకా ॥

క. ఆవిశ్వరంధి కుదితుండై వసుధం గీర్తి గాంచె • నార్ద్రకుడు సమ
స్తావని జంద్రాభిఖ్యఁ । బ్రోవ సమర్థుడయి సుగుణపుంజము నెఱపెఁ ॥

తే.గీ. ఆర్ద్రకునిబిడ్డ యువనాశ్వఁ • డతని కొమరుడయ్యె నుశవశ్రీ వంశకుం • డతనిపుత్రుఁ
దాయన సుతుండు బృహదశ్వఁ • డభిలనుతుడు! వాడు లోకై కవిభ్యాతివడసెమిగుల ॥

క. బృహదశ్వసూనుడై యి • మ్మహిని కువలయాశ్వనామ • మనుజవతి మహా
మహిముడు గలిగెఁ బలియుడు • బహుపోషకుఁ దార్తిలోకబంధుడుసూచే ॥

తే.గీ. కువలయాశ్వమహిపాలు • కొమరుడైన • దుందుమారుండు దుర్బమివోర్బులుండు
దుందుపును గొట్టి యాపేరు • నెందె నతనికొండిక దృఢాశ్వభూషణంజ్ఞుండునువ్వె ॥

క. ఆ దృఢతురగునిబిడ్డ ప్రమోదమం డనఁబరగె నతని • ముద్దు కొమరుడై
మేషిని హర్యశ్వుం డనఁగా దగు నరపాలకుండు • భ్యాతి వహించెఁ ॥

క. ఆ హర్యశ్వుడు గనియెఁ । సాహసధైర్యాది సుగుణఁబాలి నికుంభుఁ
బాహుబలఁబాలి యాతం • దా హరిదశ్వని సుధామయాత్ముని గనియెఁ ॥

క. హరిదశ్వసుతుండు విశ్వంభిరలోఁ గీర్తింపఁబడియె • బహువిధముల దు
ర్బరబాహుబలము కలిమిఁ । హరిహరభక్తుండు సంహతాశ్వుం డనుచుఁ ॥

తే.గీ. అట్టి సంహతాశ్వ • నాత్మజుండై మించె । మహి రణాశ్వఁ డనెడి మనుజనేత
చెలఁగి యాతనికిఁ బ్రసన్నజిత్తను బిడ్డ । యువయమందె నాతఁ • డుప్ప నేలె ॥

తే.గీ. ఆఘనకుఁ గలిగెను యువనాశ్వఁ డనెడి భూమిపాలుండు వాడు విఁస్ఫురితకాముఁ
దగుచు బెండ్లాడె సింహమంధ్యాశతంబు । నొక్కతైనను గనదాయె • నొక్కబిడ్డ ॥

చ. సుకులంబు నోమనైతి నని • స్రుక్తి ఋషిప్రకరంబు పేదగా
నతితరనిష్ఠ నింద్రయజ్ఞనాఖ్య నవం బొనరింపు మన్న న
మ్మతి నద సేయఁబాని యభిమంత్రితకుండగతాంబు వంగనా
శతమున కం చెఱుంగక విశాసమయంబున గ్రోలె డప్పిచేఁ ॥

ఉ. క్రోలిన యంతనే యుదరకుండిక బొడ్డయి యున్నఁ గాంచి తా
జాలముమాని యాంగిరుడు • చయ్యన గర్భము వ్రచ్చినం గళా
మూలుడు బాలుఁడొక్కరుడు • పుట్టుట నచ్చటివారలెల్ల హా
హాలిపితంబులం జలిపి • రంతట నింద్రుడు వచ్చె వేడుకఁ ॥

వ. యువనాశ్వం బునరుజ్జీవితుం జేసి యమృతసిక్తాంగుళిం బాలున కంధించినం! గాంచి,

క. కిం ధాన్యతి యని జను లన । మాం ధాన్యతి యనుచుఁ బలికె ♦ మమపుడు దానా
మాంధాత యనెడి పేరు వసుంధరఁ గొండికకుఁ గల్గె ♦ సువ్యక్తముగా ॥

సీ. కడుపును భేదించి • పుడమికి విచ్చేసి యెవ్వఁడు కీర్తివహించినాడు
కుడిపినంతనె వ్రేలుఁ • గుడిచి యింద్రుని మెచ్చి యేవాఁడు సుధఃబట్టి ♦ త్రావినాడు
యెడలేక యొకనాడె • కడగి నప్తదీప్త మెవ్వఁడు తా ముట్టఁడించినాడు
కడుప్రితిఁ గొనియాడఁబడి చక్రవర్తియై యేవాఁడు ధరనెల్ల • నేలినాడు

తే.గీ. క్రతుసహస్రంబు నెవ్వఁడు • గడపినాడు । కోరి మాధవు నెవ్వఁడు • గొలిచినాడు
పూని యెవ్వఁడు దీనులఁ ♦ బ్రోచినాడు । అతఁడు మాంధాతసూ యువనాశ్వసుతుఁడు ॥

క. ఆ మాంధాతకు మువ్వరు । భూమీకులు కొడుకు లందుఁ ♦ బురుకుత్సఁడు సూ
వే మొదటివాఁడు రముకుల । మీ మహిమొన్నతునివంశః ♦ మే వేయేలా ?

క. అందుఁ దృతీయుండగు ముచి । కుందుఁ డపుత్రకుఁడు నిగమఃకోవిదుఁ డితనిఁ
నందతనూజుఁడు ముక్తిం । బొందించెఁ ద్వాపరిమున • ఛారికృపాప్తి ॥

ఉ. మధ్యముఁ డంబరీపుఁ డతిమానుషపద్యుఁడు ద్వాదశీవ్రతా
సాధ్యమునివ్రయుక్తపటుః శక్తినిరాసకుఁ డమృతాశ్రయుం
డధ్యయనాది కర్మరతుఁడాత్మసుదర్శనదర్శనుం డపాం
నిధ్యుపమానమానగణః నీయుఁడు మించె ధరాతలంబున ॥

క. హరికృపచేఁ దేజోజిత । హరిదశ్వున కంబరీష యమివద్యునకుఁ
వరపుత్రుఁడుఁ గలిగె నతని । హరి మే త్యయ మని హరీతుఁ • డనిరి ముసీకుల్ ॥

సీ. పుట్టినాఁ డెవ్వఁడు • భూతంబు లలరంగ మాంధాతకును మునిమనుమఁడగుచు
వట్టినాఁ డెవ్వఁడు • బహువిధాచారనిర్ణయబోధి ధర్మశాస్త్రంబు చేత
కొట్టినాఁ డెవ్వఁడు • కూలంకషంబుగా కామాదిశత్రు వర్గంబు నడఁగ
పెట్టినాఁ డెవ్వఁడు • బృందారకశ్రేణి కిష్టహవ్యమ్ము బహిష్కర్షలందు

తే.గీ. అతఁడు సుజ్ఞాని భక్తిమాల్గానుసార । సుక్రియాత్మప్రమాణాని • సూరివర్గ
సన్నత తపస్తనుగ్గాని • సాదులోక । గీతగుణరత్నభాని హఃసీతమౌని ॥

ఉ. అంగిరసాంబరీషయువనాశ్వ ఋషివ్రయితో హరీతసం
జ్ఞం గడు వర్ణితంబయి పౌఃపంగిన గోత్రము వానిదేకదా
మంగళమ స్తటం చఖిలమాన్యుఁడు వాఁడు మముం దయాళుఁడై
సంగతసర్వశోభన విశాలరఁ జేయుత నెల్లకాలము ॥

వ. అని యిట్లు గోత్రపతివంశానుక్రమంబు దెలిపి తదీయ గోత్రోద్భవులై మహా యశంబు
వహించిన యుత్తమ పురుషులఁ గొందఱుం గొనియాడెద.

శ్రీహరితగోత్ర సంభూతులగు

—: శ్రీ భాష్యకార రామానుజుల చరిత్రము :—

- ఉ. అమ్మలయమ్మ యందీర దయ న్నరకోటికి ముక్తిగల్గ మా
ర్గమ్మును దెల్పువాడొకఁడు • గల్గఁడె యీ కలిలోన నందుఁ జి
త్తమ్మున జింత నేయఁ గని • తామరసాంబకుఁ దాత్మకయ్యయై
నమ్మతిఁగొల్పు శేషుని వెంసం గని యిట్లని పల్కెఁ జెచ్చెరఁ॥
- క. ఆసూరి కేశవయ్యకు • భాసిలుఁ గాంతమ్మ యనెడి • భార్యమణి దా
నాసూరి సోమయాజియు • దీనహితమ్మగాక్షి సోమిఁదెమ్మయును జుమి ॥
- క. అతఁడు యజ్ఞశాఖీయుఁడు • వితతావస్తంబసూత్ర • విశ్రుతుఁడుండుఁ
హితమతి లౌకిక వైదిక • రతుఁడై తుండీరమండలగ భూతపురిఁ ॥
- క. నీవు నని యతని కొమరుఁడ • పై విద్యావిశదమూర్తి • పై వేవేగఁ
శ్రీవైష్ణవ సిద్ధాంతముఁ • గావింపు మనంగ నతఁడు • గ్రక్కున ధరకుఁ॥
- క. చనుదెంచి భూతపురిలో • వనజాక్షుని యాజ్ఞ కొలది • వర్తించెడి దీ
ఖని కేశవు మందిరమున • వనజాక్షికిఁ గాంతిమతికి • వరసుతుఁ డగుచుఁ॥
- క. తొమ్మిదివందలముప్పది • తొమ్మిది శతశరతు లరుగఁ • దొడిఁ బింగళ చై
త్రమ్మాది భృగగుపంచమి • నిమ్మహి నార్ద్రార్థమున జనించె గురుఁడు దాఁ ॥
- క. శుభవేశం జనియించుట • శుభ చిహ్నం డగుట సూచి • ఖోటీసురవ
ల్లభు లాతని లక్ష్మణున • నిరుభుఁడంచును లక్ష్మణాఖ్య • నేర్చున నిడినన్ ॥
- తే.గీ. కళ్యపునియందు నాది యుంగంబులోన • కళ్యపాన్వయజం డగు • ఘనహరీతు
నన్వయంబునఁ గేశవు • నందుఁ గలియు • గంబున జనించితి నటంచుఁ • గడు ముదమున॥
- పీ. మును వేయినోళ్ళతోఁడను జదివిన శ్రుతి • ప్రచయంబు నొకనోటఁ • బరన నేపె
మును కళ్యపబ్రహ్మ • చనువునఁ బెరిగిన • వాఁడు గేశవుప్రేమ • వాసిమించె
మును బ్రేమఁ గడువ • చనుబా ల్గడిచి నేడు • కాంతమ్మ చనుబాలఁ • గడుపు నించె
మును రమాపతి దేహమును శయ్యయై మ్రోచి • హరికృప నిపుడు శ్రేయంబుగాంచె
- తే.గీ. భూమి దాల్చిన వేట పీఠామిమీద • జనుల భవపాశమును ద్రెంపఁ • బాలుపడియె
లక్ష్మణుండయి కొన్నినాళ్ళన్న వేల్పు • తుదియుగంబున లక్ష్మణుఁపదము వడసె ॥

- తే.గీ. శేషభుజగేంద్రు నంశంబు , పెరిగఁబుట్టి లక్ష్మణాభిఖ్య వహించు • రాముననుజుఁ
బోలువాడై న కతమున , భూమిజనులు , సౌరిది బిల్విరి రామానుజుండు ననుచు ॥
- క. శ్రీవైష్ణవసిద్ధాంతము । కేవల మీతండు మిగుల , కీర్తికిఁ చెచ్చెఁ
వేవేలు పెప్ప నేటికి । నీ వసుమతి నంతవార , లెవ్వరు నెప్పుమా ॥
- క. యతిరా జనియు విభూతి । ద్వితయాధిపుఁడనియు నుభయవేదాంత సుని
స్థితుఁడనియు ననంత శ్రీ । యుతుఁ డనియును బిల్వి రతని , యోగనిరూఢిఁ ॥
- ఆ.వె. చిత్తశుద్ధిపరులు , శ్రీమతేరామాను । జాయనమ యటంచు , శాంతవృత్తిఁ
జెలఁగి యాహిమాద్రి , సేతు పర్యంతంబు । మొక్కు లిచ్చు గురుని , మొక్కుఁ దగదె॥

శ్రీహరితగోత్ర సంభూత

—: శ్రీ వత్సాంక చరిత్రము :—

- క. శ్రీరామానుజ గురువరుఁ । జేరి మహార్థములు వినుచు , శ్రీవత్సాంకుం
దారూఢి నొక్క బావఁడు । శ్రీరంగపురంబున న్వసించె ముదమునఁ ॥
- శా. శ్రీవత్సాంకపదారవిందభజన, శ్రేయస్సహారబ్ధ సు
శ్రీవత్సాయురుపేతుడై పరమతాజేయ ప్రధావాధ్యుడై
శ్రీవత్సోపమవాగ్మరీణుఁ డగుచుఁ , జెల్వొందుచున్నట్టి యా
శ్రీవత్సాంకుఁడు వైష్ణవోత్తముఁడు హోరితుండు సామాన్యుడే ॥
- ఆ.వె. పర్ణశాలయందు , భార్యతో వసియించి । యొక్కనా డతండు , మిక్కుట మగు
గాలివానఁ దడిసి , యాలోగి లురలిన । తిండిలేక బయల , నుండవలసె ॥
- ఆ.వె. అప్పు డతనిభార్య , యాదిలక్ష్మ్యంబిక । కంపితాంగి యయ్యెఁ , గొంప విడిచి
రంగనాథు మందిరంబున నారేయి । నారగింపుగంట , నాలకించి ॥
- క. తినిరో దాసజనంబులు । తినలేదో యనక నీవు , తినుచున్నావా
యనుకొని యారక యుండఁగ । మనమునఁ గడుణించి రంగమందిరుఁ డంతఁ ॥
- క. మానిసివలుకుల భక్తవిఠానంబున కనియె నీ పదార్థము నెల్లఁ
బాని యరిగి శ్రీవత్సన । కీనగు నన వల్లె యనుచు , నేగిరి పేగఁ ॥
- క. చని శ్రీవత్సన కిచ్చినఁ । గని కారణ మరయలేక , కౌంత నడుగఁ దా
ననుకొంటి రంగనాథుఁడు । తిను దాసుల కిడక యని మందిఁ బ్రాణేశా ॥
- క. అనవుడు నోసీ దీనిం । దిను మీవే యనిన మీరు , దినిన వెనుక నేఁ
దినియెద నన మూహుచియుఁ । దిను మీక నని యతఁడు పలికె , ధృతిమంతుడై ॥

తే.గీ. అంగనారత్న మా బువ్వ • యారగింప • గర్భవతియయ్యె దైవసంఘదర్ప మెనసి
యంత నిర్వరు బాలకు • లమితతేజ • లూరితోదారలాంఛను • బుదయమైరి ॥

శ్రీహరితగోత్ర సంభూత

—: శ్రీరంగపరాశర భట్టారకులు :—

ఉ. పుట్టిన విద్దలన్ విడచిపోయిరి తల్లియుఁ దండ్రీయుం దయా
బ్రాహ్మగు రంగదే మనుచు • బాలర నంచును లక్ష్మణార్కుఁ దా
చిట్టితనంపు పట్టులను • జేరి ముదంబునఁ గొంచుపోయి చే
పట్టి సుఖంబుగాఁ బెనిచె • బాలును నుగ్గును బెట్టి నేర్పునన్ ॥

తే.గీ. పరగఁ బ్రభమునకును బరాశరసమాఖ్య • వెట్టెను ద్వితీయు శ్రీరాముఁపేరఁ బిరిచె
వార లిరువురు వేదాంత • వార్తికముల • నేసి రమ్యతసేవావిశిష్ట లగుచు ॥

అ.వె. లక్ష్మీ స్తన్యమిచ్చె • రామానుజుడు గురుం • దాయె మహిమ నెన్న • నలవి యగునె
శ్రీపరాశరుండు • శ్రీరామభట్టును • మనుజమాత్రు లన సమంజసంబె ॥

తే.గీ. అతితరప్రాధి విష్ణు • సహస్రనామ • భాష్య మొనరించి రిరువురు • భక్తమకుట
రత్నములుగాఁగె శ్రీవత్స • లక్ష్మీపుత్ర • రత్నములు వారిఁ గీర్తింపఁరాదె పెలుచ ॥

తే.గీ. రంగమందిరమునను బరాశరునకుఁ • బ్రేమ రామానుజుడు గురుఁపీత మొనగె
నతని వంశంబునందు జాఁతాదికములు • రమణఁ బాటించు శ్రీరంగరాజు నేడు ॥

తే.గీ. కంచివరదుడు శ్రీవత్స • నందితమగు • స్తుతికి మెచ్చి తదీయ గోత్రు లగువారు
ముక్తులని వరమిచ్చె నఁయుక్తిఁజేసి • యహహ రామానుజుడు ముక్తుఁడగుచు నవియె ॥

తే.గీ. గోత్రమునకెల్ల ముక్తి ని • గూర్చినాడు • పరమగురులైన పుత్రులఁ • బడసినాడు
కంచివరదుని చాల • స్తుతించినాడు • ధరణి శ్రీవత్సఁ బోలిన • నరుడు గలఁదె ॥

శ్రీహరితగోత్ర సంభూత

—: శ్రీరామచంద్రసూరి ప్రభావము :—

ఉ. ధారుణి నొక్క బ్రాహ్మణుఁ డుదారగుణప్రపయుండు గౌతమీ
తీర నివాస పండితుఁడు • దివ్యవరాధ్యుఁడు దా గలండు శ్రీ
వీరసమాఖ్యఁ దాతనికి • వేదమయుండగు పుత్రుఁడొక్కఁ దా
భారతి సత్కృపం గలిగె • భాసుర రామపదాభిధేయుడై ॥

క. శ్రీరామచంద్ర నామము • తో రంజిలి కాళి కేగి • దుర్మతశిక్ష
పారణుడై గంగానది • తీరంబున భార్యతోడ • దృతి నివసించెన్ ॥

సీ. జయపురాధిపుడైన • జయసింహ భూపతి కుష్టరోగముచేతఁ • గుండుచుండె
నెట్లు నివర్తించు • నీరోగమని చింతఁ గుడిచె నొషధములు • కోటి పేరు
వెల్లంకులకు సౌమ్ము • వెచ్చించె లక్షలు పాప మెట్టిదియొకో • పాయదయ్యె
వ్యాధి యొక్కింతయు • వైద్యులు పలువురు చనిరి దీనికి మందుఁ • గన మటంచు

తే.గీ. నంత నొకనాడు దెంచాన • వంత మిగిలి । నిదుర వోవంగఁ గలలోన • నిరుపమాన
పురుషుఁ దొక్కండు గాన్పించి • నరవరేణ్య । యశ్వమేధము నొనరింపు • మని వచించె॥

ఉ. అంతట మేలుకొంచి యచఁలాధిపుఁ దాత్మపురోధఁ గాంచి స్వ
ప్నాంతరుదంతమెల్ల విన • నాదిన వల్లె యటంచు నాతఁ డ
క్రాంతత యత్నముం జలువ • బ్రాహ్మణసంఘమువారు కొంద రీ
చింత పొసంగునే కలి నిఁపిర్థమటంచు వచించి రెంతయున్ ॥

క. దాసన్ భగ్గుమనోరథుఁ । డై సరసతి కుండుచుండ • నారేయి గలఁ
దీనిపుణుడైన తొల్లిటి । మానవుడే వచ్చి పలికె • మధుమధురముగాన్ ॥

క. ఎంతయు సర్వం పాపా । నంతరతి యటంచు నే జనశ్రేష్ఠుఁడు దీ
మంతుఁడు వచించు గంగా । ప్రాంతంబున వాని గనుము • వారాణసిలోఁ ॥

క. ఆనవుఁడు విని మేల్కాని య । జ్ఞనపతి కాశికిని వేగఁ జని యున్నత్తుం
డునుజోలె గంగకడఁ దా । నను బాప్మానం తరతి యటంచు నిరతముఁ ॥

ఆ.వె. ఇట్లు కొన్ని దినము • లేగంగ నాగంగ । లోన ముణిగి లేచి • మేను దుడుచు
నొక్క ద్వీజకులేంద్రుఁ • దెక్కటి తరతి ప । దంబు శ్రుతులఁ జొచ్చి • దాయవచ్చి ॥

క. వింతగ సర్వం పాపా । నంతరతి శ్రుతిని జడువ • నరనాథుఁడు దా
నెంతయు సంతస మొదవ వి । జాంతికమున విప్రుఁ జూచి • యతిభక్తి మెయి ॥

క. జయసింహుండను రాజను । జయపురనాథుండ నశ్వ • సవనము నాచే
దయతోఁ జేయింపంగల । భయరహితుఁడు గలఁడె యంచు • బ్రార్థింపంగఁ ॥

చ. పలువురు విప్రు లొక్కమొగి • వాద వివాద విసోదలై కడుఁ
గలి హరిమేధముం దలవఁ • గాదనిరే నిది పేయకున్నఁ బే
శల తనుభావముం బడయఁ జాలను • నాకును స్వప్నముం దన
ర్గళమతి నొక్క భూసురుఁడు • గన్నడి చెప్పె సుపాయ మర్చిలి ॥

తే.గీ. అతని వచనంబుకతవ నే • నరుగుదెంచి । యున్నవాడె ననంగ నా • యుర్విసురుఁడు
కరుణ నీక్షించి యోధరావరవరేణ్య । తురగమేధంబు సేయింతు • వెరవకు మిక ॥

క. అని భయము దీర్చి గంగను । మనమున బ్రార్థించి నవన • మార్గమ్ము క్రియా
ఫణితియుఁ గల గ్రంథమ్మును । గొని జయపురమునకు రాజుఁకుంజరుతోడఁ ॥

క. చనుదెంచి విప్రసంఘం । బును వాదమునందు గెల్చి • మునివాక్యంబుఁ
వినిచి నిజోద్బిజ్జత్వ । మృదుకూల మృదుదుఁ దెలిపి • యతినిపుణుండై ॥

ఆ.వె. పొట్టఁ బగుల జీరఁ • బుట్టినవాడు మాం । ధాత కాన వాఁడు • ధరణీలోన
సుదృఢమును బట్టి • యుద్బిజ్జఁడన నొప్పె । వినుము ధరణీనాథ • విన్నవించు ॥

ఆ.వె. అతని కులమువారి • నొద్బిజ్జ లందురు । హరితగోత్రజాతు • లట్టివారె
యెరుగుమయ్య నే హఃరీత గోత్రుండను । గలిని వాజిమేధకారయితను ॥

—: బ్రహ్మోత్తర ఖండము వ్యాసోక్తి :—

శ్లో॥ బొద్బిజ్జో భవితా కశ్చిత్ । సేనానీ కాశ్యపో ద్విజః
సోశ్వమేధం కలియుగే । పునః ప్రత్యాహరిష్యతి.

ప. అను వచనంబు నదివి రాజు నొప్పించి యశ్వమేధం బతనంచే నిర్విఘ్నంబుగాఁ బరి
సమాప్తి నొందింప నా భూపాలునకుం గుప్తరోగంబు నివర్తించె మఱియు ॥

మ. జయసింహం దచలాగ్ని ఘోటకధి పఃర్షంబుల్ కలిం దోవఁగా
హయమేధం జొనరించె నెవ్వని ఘన • వ్యాపారపారీజితఁ
బ్రియవాక్పాటవసిద్ధి నట్టి గురునిఁ • శ్రీరామచంద్రాఖ్యునిఁ
జయ హఃరీతసగోత్రునిఁ దలచెడఁ • సర్వప్రమేయంబులఁ ॥

క. ధీల్లిప్రభువగు నగ్గురు । నల్లుఁడు జయసింహరాజ్యఃహారాజు సుధీ
వల్లభుఁడు సుధారసముక్ । నల్లాపుఁడు వాఁడు లోకసామాన్యుండే ॥

తే.గీ. రామచంద్రుని పంశ్చులు • రాణివారు । కలఁడు వై శాఖపురి నేడు • కమక్తి
శాలి యగునట్టి దై వజ్ఞసార్యభౌమ । చిహ్నమును బడసిన నరఃసింహయజ్ఞ ॥

శ్రీ హరితగోత్ర సంభూత

—: కమలాకర భట్టార్య ప్రభావము :—

తే.గీ. ఎల్లధర్మంబు లాసేతు • హిమనగ ప్ర । సిద్ధమైనట్టి నిర్ణయఃసింధు వనెడి
శాస్త్రసంగ్రహంబున దెల్పె • సకల ధీర । హారమణియగు నక్కమఃలాకరుండు ॥

తే.గీ. కూద్రకమలాకరం బను • సుప్రసిద్ధ । గ్రంథ మొక్కండు శాస్త్రసంగ్రహము సేసి
యఖిలజనమాన్యుఁ డయ్యె విద్యావిలాస । హారమణియగు నక్కమఃలాకరుండు ॥

తే.గీ. రెండువందల వర్షముల్ • నిండె నేటి • కతని విద్యావిద్యోదంబు • లవనియందు
భూపతివ్రాతములచేత • బూజ్యమాన • మగుచు వర్తిల్లిన దినంబు • లవనియందు

శ్రీ హరితగోత్ర సంభూత

—: కురుగంటి వేంకటరామశాస్త్రి ప్రభావము. :—

సీ. శాలివాహనశక • సంవత్సరంబులు • పదియేడువందల • పైన నొక్క
వర్షంబునను గోనఁవారిపాలెమున నెల్లారుసీమను సదాఁదారవృత్తి
చఱుఁడు రామస్వామిశాస్త్రి యజుర్వేది • సుమహితావస్తంబఁసూత్రయుతుఁడు
శలఁడు శాయమసాధ్వి • లలితాంగి తను గొల్వ • నన్నదానపరత్వ • మమర నతని

తే.గీ. కొమరుడై పుట్టెఁ దొంటి గోతముఁడు తర్క • శాస్త్ర కుత్సితహేతుపక్ష ప్రమాద
రాజఁ దొలఁగింప వేంకటరామశాస్త్రి • వినుత దుర్హేతువాదవిభేద శాస్త్రి ॥

తే.గీ. అతఁడు హరితకులజాతుఁ • డనుగమాధ్య • మైన క్రోడంబు రచియించి • యధిక కీర్తి
బడసె దిగ్విజయముఁ గాంచె • బరులు సాటిఁరారు కురుగంటి వేంకటరామమణికి ॥

తే.గీ. కాశి గద్వాల పునహానఁగర జయపుర • నాగపుర కాశీపుట్ట తంజాపుర మిది
లాపురానంతశయన కొల్లాపుర మహి • శూర పురములఁ గురుగంటిఁసూరి గెలిచె ॥

క. అనుగమ భట్టాచార్యుం • డని కొందరు తర్కసింహ • మని కొందరునుం
గని యవరగోతముండని • యును గొందరు పిల్చి రతని • నుర్వీస్థలిపై ॥

క. పదుచుఁదనముననె తనయుఁ • విడచెను దాఁ బొద్దువాక • పీటను బాలుఁ
విడిదిగను గైకలారుం • బడసెను దా నంద యుండె • బహువర్ణంబుల్ ॥

క. కొల్లేటి యొడ్డునం గల • యల్లీలోఁ గైకలారు • చక్కని యూ ర్వా
యల్లారికి గ్రోశత్రయి • నుల్లసిలుం బొద్దువాక • యొక క్రోసు నుడి ॥

కృతికర్త నిజవంశ వర్ణనము.

—: శ్రీమదాదివరాహస్తతి. :—

శా. శ్రీవల్లభ్యము కొల్లపెట్టెడి నురఁస్సీమం బ్రవేశించి యం
చా విశ్వంభర చిన్నబోవు నని తుల్యప్రేమ సూపణ వరా
హవిర్భావము పూని దంష్ట్రశిఖ నొయ్యందాల్చి యున్నట్టి య
ద్దేవుం డీవుత భోగభాగ్యశుభసిద్ధి న్నాకు నశ్రాంతము ॥

—: గురువరంపరాస్తుతి :—

శ్లో. రఘునాథప్రధానాద్యామ్ । గంగ రాజ్యంత్రి మద్యమాం
కన్నయామాత్య పర్యంతామ్ । వందే గురువరంపరామ్ ॥

వ. అని గురువందనము సేసి.

—: శ్రీ రఘునాథరావు ప్రభావము. :—

- కా. శ్రీశ్రీశ్రీరఘునాథ భూమివిబుధాగ్రేవర్తి సత్కీర్తియై
శ్రీశ్రీశ్రీపునహాపురీ నికటభూరిష్టా మహారాష్ట్ర సు
శ్రీశ్రీశ్రీయగు దారువాడనగరీ • జేగీయమానస్థితః
శ్రీశ్రీశ్రీయయి గోలకొండకును విచ్చేసెన్ రణోద్యోగియై ॥
- ఉ. వచ్చి తురుష్కభూమివర • వరము నుగ్గొనరించి సేనలఁ
జెచ్చెరఁ గొంచుపోవుతరి • సేహి సుసాహెబుఁ దొంటి బట్టి తా
దెచ్చెనుఁ గార కంతటను • దేవి దలంచి విముక్తుడయ్యు వా
డెచ్చటి కేగెనో యెఱుఁగ • రేరు వనస్థితి మెచ్చి యుండుఁబో ॥
- చ. అకుబరు చక్రవర్తి యెపుఁ • డాతనికిఁ జయపూరుసీమ యే
లిక జయసింహుఁ డల్లుడు లలితః హయమేధము రామచంద్రయా
జకుఁ డతిమానుషుం డవనిజానినిఁ దా నొనరింపఁజేసె మా
నక యపు డన్మదీయ రఘునాథుఁడు వచ్చెను గోలకొండకు ॥

—: హరిదాస్ గంగాజీ ప్రభావము. :—

- ఉ. ఉండెను గోలకొండను దురుజ్వలమైన యశంబుతోడఁ బు
త్రుం దొకరుం దుదారగుణరూఢిమెయిఁ హరిదానవృత్తి న
క్కొండిక గంగజీ యనుచుఁ • గూరిమి నెల్లరు బిల్చి రా మహా
మండలమందె భూసుర కుమారికఁ బెండిలియాడె నాతఁడున్ ॥

—: దాసు రఘునాయక ప్రభావము. :—

- చ. నయమతియై యతండు రఘునాయకుఁ గాంచెను నాడు వాని య
స్వయమును దాసువా రనుచు • వాడిరి నాటికిఁ జక్రవర్తి ని
శ్చయముగ షాజహానుఁడు లిసద్గుణశాలి యతండు భీతి త
క్కియ చని కాంచె నబ్బడుకఁజీనులతో బుడుతండు బందరు ॥

చ. బలియుడు గోలకొండకు సఞ్జాబు యొక్కరుఁ డల్లి ఖాను డు
జ్వలమతిశాలి వానికడ • కొయ్యనఁ బంపిరి బుద్ధకీసువా
రలు పనిచెప్పి యయ్యువకఁరత్నము నచ్చటఁ గార్యధుర్యతా
లలితత నొక్క భూమిసురఁరాజకుమారికఁ బెండ్లియై పెనకా ॥

—: దాసు గంగరాజమంత్రి ప్రభావము :—

ఉ. ఆరమునాయకుండు పునఁరాగమనం బొనరించె వేడుకఁ
దూరుపువ్వాత్తిరమునఁ • దోరపు బండరుపీటికిఁ మహో
దారుని బుద్ధిసారు నిగఁతఁత్రుతిపారకుమారుఁ బాండితీ
కూరుని గంగరాట్టచివఁసూచునిఁ గాంచెను దత్పురంబునకా ॥

ఉ. రెండవ గంగరా జతఁ డఱివజజేర్పత నూజవీటికిఁ
దండపతిప్రమేయపరఁతం జని యా నృపవర్యుచేత మా
న్యూడయి తాన కోరెనట • యూరట నాత్మనిదానయోగ్య మొ
క్కండట పత్రపుష్పతృణఁతాఽఽజలాన్విత మాశ యల్పమే ॥

క. పంటం గోరడు బహుజనులుంటం చలఁపండు పొదల • సూనడములు గో
రంటలు దాపట వచ్చిక • కంటలనుం గంగరాజు • కోరిన యూరే ॥

—: అల్లారు గ్రామోత్పత్తి :—

తే.గీ. గురజగ్రామము దరి నొక్క • కొంపయైనఁలేని యడవి నొసంగె భూజాని యపుడు
పదియు రెండగు టంకముల్ • పన్నుగట్టి యూరికరణా లగుచు మీర • లుండుఁ దనుచు॥

—: దాసు సుందరరామమంత్రి ప్రభావము :—

తే.గీ. అల్లి ఖానుడు గోల్కొండ • కధిపు దగుట • పేరు బెట్టిరి దాని కఁల్లారటంచు
గంగరాజున కాత్మజుల్ • కలరు ముపురు • మధ్యముండు సుందరరామమంత్రి యయ్యె॥

అ.వె. నూజవీటిలోని • రాజిచ్చె మాన్యంబు • వెదురుపావులార • ముద మెలర్చ
దాని నిపుడు బంధుఁధర్మంబు పేరిమి • శంకరాన్వయులు పొసంగఁ దిండ్రు ॥

తే.గీ. అల్లినగరంబు ఖానుకొల్లపుడు పుట్టె • నని తలంచెద రల్లారి • కనతిదూర
మందు పశ్చిమభాగోర్వి • నతిశయిల్లుచుండు వరుసను నయ్యాళ్లు • రెండు నేడు ॥

క. సుందరరామని కొడు కతి • సుందరుఁడని యెంచి సకల • శోభనగుణముల్
గందుమని యిడిరి బుధు లానందంబున గంగరాజు • నామము వేడ్కన్ ॥

తే.గీ. గ్రామమున కల్లిపేరని • కడమఖాను । పేరు పుత్రున కిడనెంచి • పేర్నిమీర
కన్నయ యటంచు ముద్దుకై • కొన్నికొన్ని । కాలములఁ బిల్చె నెరజాణ • గంగరాజు ॥

ఆ.వె. అతఁడె సూపె గంగయామాత్యుఁడై తొల్లి । యారువేలవారి ♦ ననఁగిపెనఁగె
నాటనుండి తూర్పు • నాటను మేటి నియోగు లంచుఁ గీర్తి ♦ నొంది రెలమి ॥

—: ఆ ర్వేల వారి ప్రభావము :—

సీ. ముక్కంటిరాజన్యు • మూర్ధాభిష్టుఁగా వెలయించువా రారు•వేలవారు
వృషభాధిపారులై ♦ వేయారునని కీర్తి వెలయించువా రారు•వేలవారు
రాజమాన్యాది • విభ్రాజమానాంకముల్ వెలయించు వా రారు•వేలవారు
పంశంబులకుఁ బ్రభు•వృషహృతి వృత్తిగా వెలయించువా రారు•వేలవారు

తే.గీ. పేరుఁబడనినవా రారు•వేలవారు । పేదలను బ్రోచువా రారు•వేలవారు
మేలుఁజేసెడివా రారు•వేలవారు । కేలుసాచనివా రారు•వేలవారు ॥

ప. మఱియు నా గంగరాజు

సీ. సంతతాచ్యుతభక్తి•చింతావిశేషాంతరంగస్థ యతిరాజు • గంగరాజు
భువనైకమోహనా•ద్భుతలక్షణశేష శృంగార రతిరాజు • గంగరాజు
వివిధ లౌక్యప్రభు•వ్యవహారనాటక రంగస్థనటరాజు • గంగరాజు
ఇంగితజ్ఞాన సాహిత్యసంతోషిత పంగాంగ శకరాజు ♦ గంగరాజు

తే.గీ. మానితాఖండ లక్ష్మీనిధానదాన । లింగసుగుణాంగరాజు మా • గంగరాజు
సంగతాల్లారి గంగోత్త•మాంగ సోమలింగరాజౌర శ్రీదాసు • గంగరాజు ॥

తే.గీ. ఆంగలేయుల ధాటికి • నాఁగలేక । యుద్ధత పరాసు నైన్యంబు • లోడె నెపుడు
బున్ని హైదరాబాదుకుఁ • దోయె నెపుడు । అప్పుడే గంగరాజు సద్యశముఁ గాంచె ॥

తే.గీ. గంగరాజు సలాబతుఁజంగురాజు । పంగి రాఁజూచి జయఘంట • టాంగనంగ
నాంగరాజులు బందరు•నందు నిలచు । మంగళారంభమున నిల్వఁ • టంగిఁ దొడఁగె ॥

ప. అతఁడు

ఉ. శంకరభక్తులై పరమ • సాధువులై కడుకీర్తి దేశపాం
ధ్యాంకముఁ బూనినట్టి సచి•వాగ్రణు లుండిరి సూజివీటి రా
జాంకితు రాజ్యమందు ఘను • లద్భుతచర్యలు ముస్తబాదలో
శంకరవారు వారి కుల•సంభవఁ జిన్నమ నాడెఁ బెండిలిన్ ॥

- ఉ. చిన్నమ పాలవెల్లిగను • చిన్నమ నేఁ గొనియాడ నేర్తునే
చిన్నమ మేల్గొనమ్మలకుఁ • చిన్నమయేనియు నీసు లేదు రో
చిన్నమనమ్మ హొన్ను గను • చిన్నమరాజము యాన బూసు ల
చ్చిన్నమ యంచనున్ నెనరు • చిన్నములుం దరహాస వైఖరుల్ ॥
- క. ఆగంగని చిన్నమ్మకు • యోగాంచితు లమితధీప్రయోగాద్భుతు లు
ద్యోగాశ్రితరాగాయతఃప్రోగత్యాగాయతనులు • పుట్టిరి కొమరుల్ ॥

—: అ క్కి రా జు ప్ర థా వ ము. :—

- అ.వె. అందుబ్రథమ పుత్రుఁ • డక్కి రా జనుదాడు • సంతతాన్నదాన • చతురబుద్ధి
బహు పురాణవేత్త • విహిత పంచాయతఃనార్పనుండు పొగడ • సలవి యగునె ॥
- నీ. కమదన శోభనాఁద్రిమహీను నిజవీరి నెక్కు నొక్కొక్కనా • డక్కిరాజు
న్యాయహీనుల దండఁనము లెంచి కలముతో నొక్కు నొక్కొక్కనా • డక్కిరాజు
భక్తిఁదపోయుక్తి • బాహ్యమర్థ మదంగ ద్రొక్కు నొక్కొక్కనా • డక్కిరాజు
కామితార్థము లిచ్చు • సోమేతు గుడితేగి మ్రొక్కు నొక్కొక్కనా • డక్కిరాజు
- తే.గీ. పెక్కుమనుజులఁబ్రోచినాఁ • డక్కిరాజు • మిక్కిలి దయారసంబువాఁ • డక్కిరాజు
నిక్కుమగు లక్కిమికి నిక్కు • యక్కిరాజు • చక్కదనముల చుక్క మా • యక్కిరాజు ॥
- తే.గీ. పాపటాకులు గుట్టుక • పగలు రెండు • జాల గోపాయమంటిక • నాలకించి
లేచి శివపూజలను జేసి • లేత గురుగు • కూర వరిబువ్వ భూసురఁకోటి మెక్కె ॥
- తే.గీ. అక్కిరాజింటఁ జేరల • నాజుదార • లోడ బోనేసి భూసురుఁలొక్కరీతి
వానమును జేసి రల్లార • వనకుటీర • పంజరమ్ములఁ జిల్కల • పగిది నిలచి ॥
- ఉ. ఆతని యన్నదానమున • నాజుము మొండట భూరిభూసుర
వ్రాతము తిన్న వెన్నఁ బరివార జనంబులు నాజునీక్రదా
త్రీతలమ్మత్తు నీళ్ళ నిడి • తీసినఁ దేరిన నెయ్యిఁ గొందు న
త్యాతత జీవనార్థపరు • లమ్మిరఁపే యిక నేమి చెల్పుదుఁ ॥
- తే.గీ. దయఁగలిగె రాజానకును బెద్దనెల పండె • నక్కిరాజ్యంత్రి దాతయై • యలరె సుబ్బ
మాంబ వండెను వడ్డించె • నవనిసురులు • బ్రేవుమని త్రేమ్మి రిందేమి • వింతగలదు ॥
- క. ఆయన హయాములోనే • మాయారసు సోమలింగ • మందిర మొదవెఁ
బాయని మాన్యము పుట్టె • హాయిగ నూ రగ్రహార • మాయెను మాకుఁ ॥
- తే.గీ. అక్కిరాజ్యంత్రిధార్మ్య సుబ్బమ్మ పరమ • సాధ్వీ యతితరపతిభక్తి • సహిత విహిత
శాంకరీవ్రతనిరుపమా • చారమహిత • పాపరహిత యుదారకృపాసమేత ॥

—: దాసు రఘునాయక ప్రభావము :—

తే.గీ. అతని తమ్ముడు రఘునాయకాభిదుండు । కన్నయాభిఖ్యయును దోడుగాఁ జెలంగ
మంత్రి శేఖరుడయ్యెఁ గనుదన శోభనాద్రిన్మపునకు గురజ పురాధిపునకు ॥

సీ. అల్లారు సీతనఁపల్లి పురద్వయీ నాయకుం డా రఘునాయకుండు
కూరాడ గుడ్లవఁల్లేరాది పురమాన్య నాయకుం డా రఘునాయకుండు
కమదనాన్వయ శోభన మహిపనభ మంత్రి నాయకుం డా రఘునాయకుండు
ఝల్లీ ప్రముఖ చార్మి మహాశ్శ జమీ దందనాయకుం డా రఘునాయకుండు

తే.గీ. ఎందిత వినాయకుండు రఘునాయకుండు । నమ్రుభద్రదాయకుండు రఘునాయకుండు
నయకృతివిధాయకుండు రఘునాయకుండు । నవకుసుమసాయకుండు రఘునాయకుండు ॥

సీ. తన వ్రాటుతో మాన్యధారుడేఖండంబు లిచ్చినా డది శౌరి । మెచ్చినాడు
తన కీర్తి దళదిశా । ధామంబులకు చెల్లెఁ బెట్టినాఁ డది రాజా । బట్టినాడు
తన శౌర్యమున దుష్టతండంబులను దూలఁ బ్రోచినాఁ డది ప్రొద్దు । సూచినాడు
తన గుణంబులఁ బ్రజాతతిచేఁ జొగర్తల మించినాఁ డది స్రష్ట । గాంచినాడు

తే.గీ. దాసు రఘునాయకుని చరిత్రములు చిత్రచిత్రములు పండితస్తుతిపాత్రములు ప
విత్రములు నఫువల్లీ లఁచిత్రములు విలిఖిత బహుపత్రము లెవండు । లెక్కపెట్టు ॥

సీ. అతఁడుగాక మఱెవ్వఁ । డన్యాయవర్తియో । కాశారి జోగనఁ దరిమినాడు
అతఁడుగాక మఱెవ్వఁ । డవ్వాడివల్లి మాన్యంబిచ్చి భట్టుల । నంపినాడు
అతఁడుగాక మఱెవ్వఁ । డా కమదన శోభనాద్రింద్రుఁ దోడుగా । నరసినాడు
అతఁడుగాక మఱెవ్వఁదల్లారి సోమేశదత్తప్రసాదంబుఁ । డాల్చినాడు

తే.గీ. దాసు రఘునాయకునివంటి । ధైర్యశాలి । దాసు రఘునాయకునివంటి । ధార్మికుండు
దాసు రఘునాయకునివంటి । తజ్జమాళి । దాసు రఘునాయకునివంటి । దాత లేడు ॥

తే.గీ. ఆనఁ గోరంగ సూరి మిఁరాసి విన్నుకోటవారి కొనంగి శ్రీపాదపమున
అగ్రహారాధిపపదంబు । నందినట్టి । అక్కిరాజ్యంత్రి సోదరుం । డల్పాడగునె ॥

ఉ. ఆయన భార్య యచ్చమ భా యనఁ జేరువహించి మించెఁ గా
త్యాయనిఁబోలి పుల్లజలఁజాయతనం బురడించి కల్వరా
నాయనయై తలిర్చు మునినాయకు నంగననా నరుంధతీ
శ్రీయనఁబొల్చి యంతటి పతివ్రత పుట్టదు పుట్టఁబో దిలకా ॥

—: బ్రహ్మ య మం త్రి ప్ర భా వ ము. :—

- క. ఇల నక్కిరాజ రమునాధులకుం దమ్ముండు మంత్రిఁదూర్వహుండు హిమా
చలమహిమాచలదైర్యమ్ముల కలుముల మొలక నాకు , ముత్తైక సుమీ. ॥
- సీ. అతఁ డగ్రజప్రమోదానుకూలుఁడె గాక యతఁ డగ్రజప్రమోదానుకూలు
డతఁడె మాధవభక్తియుత మనీషుఁడెగాక యతఁడు మాధవభక్తియుతమనీషు
డతఁడు సన్మాన్యగోత్రానుభూతియ గాక యతడు సన్మాన్యగోత్రానుభూతి
యతఁడు రుచిరమహాస్తతినిదానుడె గాక యతడు రుచిరుమహాస్తతినిదాను
- తే.గీ. దెన్న గాదు తరంబు వేయేంద్రకై న । బరమలావణ్యసహితంబు , భాసురంబు
గంగరాట్టిన్నమాంబికా , గర్భశుక్తి । గనిన బ్రహ్మయ్యమంత్రి , ముత్తైఫలంబు ॥
- సీ. తానకా వివిధసాధన మనోరథక సంతానంబులకును సంఠానమయ్యె
తానకా బహుభూతఁతతికి మహాశేష । ధోగంబులను శేషఁధోగమయ్యె
తానకా భూనాధుడత్త నానామాన్య । గోత్రులందును మాన్యఁగోత్రుఁడయ్యె
తానకా వ్యవహార , తంత్రాషడక్షిణ । మంత్రంబులకు మూలఁమంత్రమయ్యె
- తే.గీ. దానకా సాంగసాధితాద్యయన విరతఁవేది కధ్యయననిరతఁవేది యయ్యె
నతని గీర్తింప నాబోంట్ల , కలవి యగునె । దాసుకుల బ్రహ్మమంత్రి న , దాసుకులుండు ॥
- ఉ. ఆలు ప్రసిద్ధురాలు శుభఁరాలు యశోధనురా లరుంధతిం
బోలు పతిప్రతాతిలక , పూడితురాలును గృష్ణమంత్రియన్
బాలు సుధావిశాలు గను , బాలెతరాలును సుబ్బమాంబ యే
రా లగు మంగమాంబ జవఁరాలు వరాలు సరాలుగా నిడెన్ ॥
- ఉ. మంగమ భర్తృభక్తిగరిమం గమలాలయ బంధుకోటిఁ డ్రే
మం గమనించుబుద్ధి మహిమం గమలానసురాణి తెల్లసీ
మం గమలాక్షిలెల్ల పొడఁమం గమనం బిడు మేల్గొనాలు క్ర
మ్మంగ మరంద ముక్తిఁ జిడుమం గమనీయ శుభ ప్రసంగమా ॥
- ఉ. భారతి మంగమాంబ యల , బ్రహ్మయ బ్రహ్మయ దాసువంశ వి
స్తారులు వాని యంశములె , సారవచోమహింబుఁ గల్గుటల్
చారుహిరణ్యగర్భపదఁసంగతిఁ గాంచుట రాజసంబునన్
జేరిన సత్యవర్తనము , సేయుట సాక్ష్యముఁగాక యుండునే. ॥

—: కృష్ణయమం త్రిప్రభావము. :—

- క. మంగమకును బ్రహ్మయకు సభంగుర బలకారి పంచబాణుడు తనకే
యంగజుఁ డనఁదగు శ్రీవర । శృంగారయంతాంగుడైన । కృష్ణుడు పుష్పాక్ష ॥
- సీ. వంశజాతుని జంప । వచ్చిన యేడ్వరు దొంగల నొకచేతఁ । దోలినాడు
యెద్దలఁ గొనిపోవు । నిద్దరి గంబకమ్మనఁ బట్టి వీపున । మోచినాడు
భువనైక మోహనమూర్తి వాటిలి యేక పత్నిప్రతంబునఁ । బ్రబలినాడు
కలము కాకితముపై । నిలిపి ముక్తాపల వ్రాతంబునా దొడ్లు । వ్రాసినాడు
- తే.గీ. కన్నబిడ్డలవలె నూరి । కాపురముల । వారి యందరి క్షేమంబుఁ । గోరినాడు
నవ్వుటాలకునైన యెన్నుండు బద్ధు । మాటలాడఁడు కృష్ణయ్య మంత్రివరుడు ॥
- తే.గీ. మంత్రిమార్తాండుఁ డతఁడు సన్మార్గవర్తి । మహితధాముఁ డఖిలలోకమాన్యమూర్తి
కూర్మిఁ బెండ్లాడె నొకముద్దుఁగుమ్మ తనకుఁ । జాయగానుండు వెంకమ్మఁ । జారువదన ॥
- చ. అడవికులంబునం దుదయమై నికటాశ్రిత చందనంబుగా
నొడయనికిం బ్రియం బెనగ । నోపిక వేంకమ భూమిఁబుట్టు వం
గడముల నెల్ల మొల్లముగ । గంధయుతంబులు సేసె నొర యే
యెడ నెటువంటి భూజనుల । సీమెను బ్రస్తుతిసేయఁ జెల్లదే ॥
- చ. అలఘు సుభద్రపాణి విభవాతిశయంబునఁబట్టి సత్క్రియల్
సలిపినవాడు దాసుకులఁజాతుఁడు శ్రీవిజయుండు భవ్యమం
జుల గుణకాలియైన తనుఁజొం భువిఁ గన్నయనాఁ బ్రసిద్ధిచే
నిల నలరించువాఁ డతఁడు । కృష్ణుడు కృష్ణుడు గృష్ణుడే సుమీ ॥
- ఉ. మల్లయమంత్రి యాతని సుమంగళి వేంకమనామ్ని తండ్రియుం
దల్లియుఁగాఁగ వేంకమ నితంబిని కృష్ణయమంత్రి భార్యయై
యల్లన గొన్నురు విడచి । యల్లరువీటను వాడిపంటలకా
గొల్లలుగా భుజించెనట । గొల్లలు కాపులు కొల్లుకాండ్రుగా ॥

—: అస్మజ్జనకులగు కన్నయమంత్రింద్రప్రభావము :—

- క. ఆయన గర్భమునందుఁ బ్రాభాయతులగు మువ్వురు సుతులు । ప్రభవించిరి వా
రాయతబద్ధులు మధ్యముడై । యొప్పెను గన్నయాఖ్యఁ । డన్వయమజేగా ॥
- ఉ. కన్నయ కీర్తిచే బుధుని । గన్నయ సంపదచేఁ గుమారునిం
గన్నయ ధర్మయుక్తి శిబిఁకన్న యశస్వి గభీరతకా సిరిం

గన్నయ సత్కృపాప్తి మరుఁ • గన్నయ దైర్యముచేతఁ బార్వతిన్
గన్నయ సాటి నెప్పగ నింక న్నయశాలులు లేరు ధారుణీఁ ॥

సీ. సతతాన్నదాన సువ్రతమున బద్ధకంకణహస్తుడై కీర్తి • గాంచి మించె
అవసీకు వశమైన • యగ్రహారముఁదెచ్చె లౌకిక ప్రజ్ఞ నల్లడల నెఱవె
జీర్ణపద్మాలయఃస్థితి మాని సోమేశ లింగని సద్ధామఃసంగుఁ జేసె
లలిత నానావిధఃఫలరమ్య తరులతో నాటించె మేలైన • తోట యొకటి

తే.గీ. అతఁడు సామాన్యుఁడే మామఃకాన్వయాబ్ధి । కల్పభూజం డనల్పసంకల్పఁ డమిత
తేజఃదుగ్ధీతకీర్తి నందిత బుధుండు । కన్నయామాత్య వంశసంక్రందనుండు ॥

ఉ. ఆ కరుణాకుండుం బరిణయంబునఁ • గైకొనెఁ గూరవాడ వం
శాకర రామచంద్ర వసుంధామరు కూరిమిపట్టి యయ్యు న
స్త్రోకపతివ్రతామహిమతోడ నరుంధతి నుద్దిశేయఁగఁ
దూకము మించు కామమ పఃఘామణి సంచితపుణ్యకారిణీఁ ॥

మా తృ డే వ తా స్తు తి

—: కా మ మ్మ ప్ర థా వ ము. :—

సీ. కలిమి కుబ్బుదు భర్త • చెలిమి కుబ్బునకాని యడియాన కలికానఃకై న లేదు
మేను నమ్మదు భగఁవాసు నమ్మునకాని గర్వంబు కలలోనఁ • గానరాదు
ఖ్యాతిఁగోరదు మంచి • నీతిఁగోరునకాని వెదకిచూచిన దంభఃవృత్తిలేదు
సొమ్ము మెచ్చ దువకారమ్ముమెచ్చునకాని యెద నీనుఁగొనుట యొక్కింతలేదు

తే.గీ. పరమ మంగళగుణములఁపాలవెల్లి । యాశ్రితావళిపరితాప • మడఁచు నెల్లి
నళినేత్రాజనమతల్లి • నాకుఁదల్లి । కామమాంబాభిధానయా • కల్పవల్లి ॥

సీ. పేదసాదల నెంచి • పెద్దెఁబో యన్నంబు చాలఁగా విరిగిన • వ్రేలు గట్ట
చుట్టాలఁ బక్కాలఁ • జూచెఁబో దయతోడ పదుగురితో భవాభవ యనంగ
చాకిలేకులఁ బ్రేమ • సాకెఁబో నిరతంబు పేరు నెప్పుక దివ్య • బెట్టి మ్రొక్క
పిన్న పెద్దలఁ గనిపెద్దెఁబో వంశాభివృద్ధిర స్తనుచు దీవెన లొసంగ

తే.గీ. సద్గుణప్రచయాలంబ • చారుకీర్తి । కాంతిజితచంద్రమోఖింబ • కలుషకుధర
పక్షకృంతనశంబ సంద్రక్షణావిలంబ మాయంబ శ్రీకామఃమాంబఁదలఁతు ॥

సీ. ఏయమ్మ రాజాచి • యెలిమితో దామెనల్ లాగికోంచొగి నావులేగ లరచు
ఏయమ్మ తనకాళ్ళ • విడిన మచ్చెల మ్రోత విని పాకీరులు క్రియావిధులనుండు

ఏయమ్మ దరహాన ♦ మెనయగా నీక్షింప నమ్మలక్కల మన్యు ♦ లాచరింతు
ఏయమ్మ కనునన్నుచాయఁ గోడలు మన్మఁరాండ్రును బ్రాత్యాల ♦ రన్నివసుల

తే.గీ. పాల్వెరుగుమీగదల బువ్వఁ ♦ గల్పిపెట్టి । పెంచె నేయమ్మ నన్ను నాపిల్లవాండ్ర
పిల్లవాండ్రకుఁ బుట్టిన ♦ పిన్నవాండ్ర । నట్టి మాయమ్మ కామమ్మ ♦ నాత్మఁదలఁతు ॥

సీ. కన్నయ్య వండింపఁ ♦ గామమ్మ వండింప లేచిన విస్తళ్లు ♦ లెక్కలేదు
కన్నయ్య తెప్పింపఁ ♦ గామమ్మ యిప్పింపఁ గొలచిన ధన్యంబు ♦ విలువలేదు
కన్నయ్య నిలిపింపఁ ♦ గామమ్మ గొలిపింప వేల్పుగొల్పుల కొక్క ♦ వేలేలేదు
కన్నయ్య వ్రానింప ♦ గామమ్మ చేయింప నుపకారములకు మాఁబొడ్డులేదు

తే.గీ. నన్నునుం బోలె నాదు మే ♦ నత్తకొడుకులైన కనకయ్య కృష్ణయ్య ♦ నరసిప్రోచి
పెంచి పెద్దల గావించి ♦ పెండ్లిచేసినట్టి నాతల్లిదండ్రుల ♦ నాత్మఁదలఁతు ॥

సీ. ఒకవేళ తగునీకు ♦ బుదయింప బోధించు నాడువాండ్రకు దనఁయంతదాన
ఒకవేళ భారతాపిక మహాగ్రంథముల్ చదివించి విను ధర్మసముతి చెలియ
ఒకవేళ పెన్నిటియొద్దకేగి కుటుంబ కార్యమంత్రముల జిక్కఱ్ఱుచీర్చు
ఒకవేళ తన మన్మలను మన్మరాండ్రకుఁ గవలు నెప్పుడు మచ్చికలను దనువు

తే.గీ. ఒక్కవేళను నను బిల్చి ♦ యెక్కువైన । చిక్కు విడఁద్రొక్క బుద్ధులు ♦ చెప్పిపంపు
నొక్కవేళను వేల్పుల ♦ ప్రక్కఁబ్రొక్కు । నట్టి కామేశ్వరమ్మ మా ♦ యమ్మఁ దలఁతు ॥

క. ఆయన మానాయన యీ । మాయామధ్యామతల్లి ♦ మాతల్లి పథ
శ్రీయుతుని నన్ను గాంచిరి । పాయని నా పూర్వపుణ్య ♦ ఫలమునఁగాడే ॥

క. వారల పదపద్యములకుఁ । జేరి నమస్కృతు నొనర్చి ♦ నేపించి నుదీ
స్ఫూరుల కరుణను గైకొని । నే రచియింపఁ దొడగితిఁవి గృతిచయంబున్ ॥

క. నను రాముఁడనుచు లోకము । జనులందరుఁ బిలువ విందు ♦ నమ్మతి సోమే
కునకు గృతియిచ్చి చెప్పెద । మనమగు శ్రీభాగవతము ♦ కడఁగి తెలుగునన్ ॥

మ. అమృతానందనిధాన మాశ్రితబుధఃప్యాపారసంస్తాయమా
నము శ్రీదేవుడయాభిరామము కలానాదానుమోదాత్మకం
బు మణిదీప్యవసువర్ణవృత్తగణమున్ ♦ భూయోమహాభంగర
మ్ముమ శ్రీభాగవతాభిధేయమగు దుఁగ్ధాంబోధి నోలాడెదన్ ॥

వ. మరియు మున్ను నా పిన్నతనంబునుండి పండ్రెండవయేట పింగళవత్సరంబున సోమలింగ
శతకంబును ౧, పదునాల్గవయేట సిద్ధార్థివత్సరంబున సాత్రాణితి విలాసంబును ౨, పదు

నారవయేట దుర్మతిసంవత్సరంబున కృష్ణార్జునసంగరంబును ౩, ఇరుబదవయేటఁ గ్రోధన సంవత్సరంబున గొల్లపల్లి రఘునాథశతకంబును ౪, ఇరువదియొకయేట నక్షయందు పంచనృసింహక్షేత్ర మాహాత్మ్యంబును ౫, ఇరుబది రెండవయేట ప్రభవసంవత్సరంబున సారసంగ్రహ గణితంబును ౬, రచించితిఁ బిమ్మట ముప్పది వత్సరంబులు రాజ విద్యావ్యాసంగంబుఁ గలిగి మండల న్యాయవాదినై వ్యవహారభారంబునంజేసి కృతికల్ప నంబున కవకాశంబు సాలకయుంటి నట్లుండియు నొకప్పుడు లక్షణావిలాసంబును ౭, ధాతృవత్సరాంతమున రచించితిం బిదప స్వధానుసంవత్సరం దాదిగా దుర్బుధివత్స రాంశంబు వట్టు అభినవగద్య ప్రబంధంబును ౮, అభినవకౌముదియు ౯, వైశ్యధర్మ దీపికయు ౧౦, శ్రాద్ధసంశయవిచ్ఛేదియు ౧౧, ప్రాయశ్చిత్త నిర్ణయంబును ౧౨, సంస్కృతంబునఁ గమాక్షీశతకంబును ౧౩, అచారనిర్మలీయు ౧౪, దురాచారపితౄచ భంజనియు ౧౫, చక్కెల్లదండయు ౧౬, తెలుగునాఁడును ౧౭, తర్కకౌముదియు ౧౮, విగ్రహారాధనతాతావళియు ౧౯, దీనితో చేరిన మనోలక్ష్మీవిలాస నాటికయు ౨౦, సూర్యశతకంబును ౨౧ నౌకయానంబును ౨౨, చిలుకలకొరికి శతకంబును ౨౩, ముద్దులగుమ్మ శతకంబును ౨౪, సీతాకల్యాణ నాటకంబును ౨౫, నమస్కారవిధి దీపికయు ౨౬, రచించితి సంత గొన్నిదినంబులు వ్యవహారంబునుండి విశ్రాంతిఁ గైకొని హేవళంబి మొదలు శాకుంతల నాటకమును ౨౭, రత్నావళి నాటికయు ౨౮, ముద్రారాక్షస నాటకంబును ౨౯, మహావీరచరిత్ర నాటకంబును ౩౦, మాలతిమాధవీయ ప్రకరణంబును ౩౧, ఉత్తరరామచరిత్ర నాటికయు ౩౨, మంజరీ మధుకీరీయ నాటికయు ౩౩, కురంగ గౌరీ శంకర నాటికయు ౩౪, నను పుస్తకంబులు రచించితి నిట్లు ముప్పదినాల్గు ప్రత్యేక గ్రంథములు సేసి కారణాంతరవశంబున దైవ ప్రేరితుండనై శ్రీదేవీభాగవతంబు తెలిఁగింపఁబూని

—: షష్ఠ్యంతములు :—

- క. వృషసాదికి విషభాదికి । సుషమాపాదికిని భాను • సుతమదనర్హం
కషవిచ్ఛేదికి విద్యా । విషయ వినోదికి శిరఃప్రభృతసురనదికిన్ ॥
- క. సద్యోగమహోద్యోగల । సద్యోగయమాద్యఖండ • సంపన్నునిరా
డిద్వ్యాగతముద్యోగవ । దద్యోతికపర్వఘృణికి • దైవాగ్రణికి ॥
- క. స్థిరయశునకుఁ గరుణారస । పరవశునకు గిశికునకునుఁ • బరమేశునకుఁ
గిరిజాప్రాణేశున కంబర కేశునకుఁ • వినతసు•పర్యేకునకుఁ ॥

- క. లీలామితశీలునకుఁ గ । పాలాయతమాలనకును • బ్రహ్మోపితది
కృపయన కతివేలసుగుణ । జాలున కల్లారిసగర • జనపాలునకుఁ ॥
- క. సంధితపరిపంధివిధా । నాంధకసీచాంధక ప్రహరణోద్ధతికిఁ
గంధాచలవింధ్యాచల । మంధాచల ధృతికి ననుపమానద్యుతికిఁ ॥
- క. తరుణారుణఘృణికిఁ శశ । ధరమణికిన్ సురమణికిని • ధరజాగిరిజా
సురమణి కురగరమణిభా । సురపాణికి నాశ్రితసుఖకరణసరణికిఁ ॥
- క. భవ్యతరనిజభుజాశక్తివ్యాపితభరిత మరుదందిప ముఖ్యునకున్
త్రావ్యపరిషేవ్యదీప్య । స్నవ్యాభిఖ్యునకు సోమనాథాఖ్యునకుఁ ॥
- క. సన్నత దాసుకులోద్భవ । కన్నయమంత్రగ్రహార • ఘనపురమధ్య
ప్రోన్నతభవనునకును సంఘన్నగజేంద్రాజినోల్ల • సదృశనునకుఁ ॥

అంకితంబుగా నే జేయంబూనిన శ్రీ భాగవత మహాపురాణంబునకుం
గథాప్రారంభము.

శ్రీ దేవీభాగవతము

ప్రథమ స్కంధము

శ్లో॥ సర్వచైతన్య రూపాస్త్రా మాధ్యాం విద్యాశ్చ ధీమహీ
బుద్ధిం యానః ప్రచోదయాత్ ॥

క. శ్రీద శ్రీద సముజ్జ్వల । పాద మహాత్పల మరందపాన మనీషా ।
మేదుర నతజనపుణ్య । చేచిత కలికిలుషపాశ శ్రీ సోమేశా ॥

వ. అవధరింపుము. విభిలపురాణ సమాధ్యాన విఖ్యాతుం డగు సూతుం గాంచి విజ్ఞాన విలసిత
సదమలచిత్తముకురఫలముం డగు శౌనకుం డిట్లనియె ॥ ౧

పీ. సూత మహాభాగ సుగుణ శుద్ధచరిత్ర భూతదయావర పురుషవర్య
ధన్యుండ వాగమ తత్త్వైకవేదివి నిష్క్రిల్నిపుండవు నిర్మలుండవు
వ్యాసునిచేఁ జెప్పఁ బడిన యష్టాదశ సత్పురాణంబులు చదివినాడ
ఎవి పంచలక్షణాభ్యుదయతంబులుగావె యభ్యసించితి వీవు వ్యాసు వలన

గీ. మేము పూర్వభవంబుల నోమినట్టి । నోముల ఫలంబుగాఁగ దీనులము మము
సుకృతులనుఁజెయ దివ్యవిరుద్ధపాప । రహిత మీ శ్రేత్రమునకు నీరాక యొప్పె ॥ ౨

క. ఓ పుణ్యచరిత సంస్మృతి । తావరహిత బ్రహ్మసమ్మితమగు పురాణం
బోపికఁ దెల్పవె విన ని । చాపరతం జిత్రై మౌనిసంఘం బితటశా ॥ ౩

తే.గీ. యమికురోత్రమ శ్రోత్రేంద్రియములుగల్గినత్పురాణార్థములు వినఁజాలకుండ్రు
నరులఁగొందఱు బుద్ధిహీనతన కాదె । వారు విధిచేత పంచించఁ బడినవారు. ॥ ౪

తే.గీ. షడ్రసంబులచే జిహ్వా సాధుజనుల । ఎచనములచేతఁ జెవి సుఖవశతఁ బొనరు
శ్రవణరహిత సర్పము స్తోలు శబ్దయుక్తిఁ । జేరి వినరాని మనుజుల చెప్పులు చెవులై ॥ ౫

ఉ. నైమిశ కాననాంతరమునం గరిభీతిఁ దపించు సంయమి
స్తోమము తావకీయ మృదుసూక్తి సుధారసధార లాన నెం
తే మతిపూనె నిజగతి నెద్దిలు దుర్వ్యసనాత్ములై దిన
గ్రామముఁ బుత్రు రాద్యులు దిరంబుగ నుండురు శాస్త్రచింతన ॥ ౬

చ. జగమున శాస్త్రము ల్పహుల జల్పిత వాద విచిత్ర నైఖరుల్
తగ నవి పెక్కు లందు ఘన దైవవరంబులు సాత్వికంబు లె
న్నగను గ్రియాపరంబులు కనంబడు రాజసవృత్తి మై నిజ
ముగ నిరు హేతువాదపదము ల్పనుఁ దామస నామకంబులై ॥

తే.గీ. బహువిధ పురాణములు నట్ల మహిమోనంగు । మూడుగుణముల వృత్తుల మువ్విత్తముల
గుణమణిగజాఢ్య పంచ లక్షణము లలర । వాని నన్నిటిఁ దెలిపితి వరుస మాకు ॥

ఉ. ఐదవ వేద మందు శుభమంచు మహాద్భుత మంచు ముక్తి నం
పాదక మంచు దర్మదము మాన్యము కామద మంచుఁ గీర్తితం
బై దురితాః వో నడఁచు నట్టిది భాగవతంబు దాని న
త్యాడరతి నివస స్వలఁతు మందఱ మిచ్చట దానిఁ దెల్పవే ॥

చ. అమృతము గ్రోలి తృప్తులయి రా సుర లట్లన తాపకీయ వా
క్యములను విన్నవారలకు నాదర మెంతయు నాలకించినఁ
దెమలదు కావున నివసిన దివ్యపురాణము లెన్ని యైననుఁ
సుమహితమైన భాగవత సూక్తికి పీనులు పేగిరించెడి ॥

తే.గీ. అమృతమును గ్రోల యజ్ఞంబు లాచరించి । శాంతిఁగన రెండు నేజాడ స్వర్గఫలము
పున రధఃపాత హేతువు పురుషులకును । కాన సంసార దుఃఖంబుఁ గడపలేరు ॥

తే.గీ. లీలఁ ద్రిగుణాత్మకాభీల కాలచక్ర । వంచితలు ముక్తులగుటకు నంచితార్థ
భవ్యవిజ్ఞానదండైన భాగవతము । సర్వరస సంయుతం బొందె సాధనంబు ॥

—: శ్రీదేవీభాగవత స్కంధ సంఘాది కథనము :—

క. అనవుడ సూతుండను నే । ననుపమ ధన్యాత్ముడను మహాభాగ్యుడ నో
ముసులార వేదవిశ్రుత । మనఘంబును నగు పురాణ మడిగితి రీరల్ ॥

తే.గీ. అఖిల వేదార్థ సమృతం బాగమోత్త । మము రహస్యంబు నైనట్టి భాగవతము
చెప్పెద వినుండు సంయమి శ్రేష్ఠులార । భగవతీ నామమునఁ బేరు వడసె నిద్రి ॥

మ. భగవత్తైసమ యంచుఁ బల్కి మగులం భక్తిఁ దడియేద్యసా
ద్యుగముం గొల్చి మనోహరంబు శుభదం బుల్లాసదం బార్య చి
త్ర గ మబోద్ధవసుఖ్య సేవితము నుద్యద్యోగి ముక్తిప్రదం
బగు నీ భాగవతంబుఁ దెల్పెద వినుం డత్యంత మోదాత్ములై ॥

తే గీ. విద్య సర్వజ్ఞ సచ్చక్తి యాద్య హృద్య । దుష్టదుర్జయ మునిపూజ్య దోషరహిత
భవవిరాగిని నిఖిల సంపత్ప్రదాత్రి । దేవి ప్రత్యక్షమై మంచి తెలివినిచ్చు ॥

- తే.గీ. సదసదాత్మకమైన యీ జగము నెల్ల నోలిఁ బుట్టింది రక్షించి యుక్కడంచి
తన త్రిగుణశక్తిఁ గల్పవేశను నొకర్తు । నిలచు లోకైకమాతను నే స్మరింతు ॥ ౧౭
- తే.గీ. అజుడు జగ మెల్ల సృజించు ననుచు వేద । వేత్తలు పురాణకథల గొంతెత్తి చెప్పి
వార లా బ్రహ్మ శ్రీమహావాసుదేవు । నాభిజుం డని రస్వతంత్రతయ కాదె : ॥ ౧౮
- శా. వైకుంఠం డహాశయ్యఁ గూర్చుతరి దేవజ్యేష్ఠుఁడుం బుట్టె ని
చ్చాకేశిం దదుదారనాభి సఖిల వ్యాపృత్తి నాధారి శో
భాకల్పండు సహస్రమౌళియ కదా ప్రాల్మాల కుద్యోధ వి
ద్యాకుం దాహరి కమ్మరారి భగవ ద్వాచ్యుండు దా నెట్లగు ॥ ౧౯
- తే.గీ. సులిలములు రసరూపముల్ జగతియెల్ల । నిండి యేకార్థపంబయి యుండు నాడు
జలదికినిఁ బాత్రరూపక శక్తి యగుచు । సకల భూతంబులనుఁ గన్న జనని గొల్తు ॥ ౨౦
- చ. ఉరువెఱ యోగనిద్ర హరి యుండఁగ సారసమందు నున్న యం
బురుహభవుండు భక్తి మెయిఁ బూజ యొనర్చిన దేవి నా కొగిన్
శరణ మటంచు నమ్మి యనిశంబును నిర్గుణముక్తి దాత్రి బం
ధురగుణ విశ్వమాతఁ దలఁతున్ విసుపింతుఁ బురాణ మర్చినిన్ ॥ ౨౧
- మ. మునివర్యు ల్వినుఁ డీర లాదరమునఁ మున్నూటపడ్డెన్మీదె
చను నధ్యాయములుఁ గణింప దినరాత్నంభ్యాకిమో స్కంధముల్
పొసరఁ శ్లోకిములున్ బడెన్మీదగు వేఱన్ సన్స్కృతం బిందునున్
దనరఁ వ్యాసుఁడు సెప్పె భాగవతమున్ దాక్షిణ్య సంయుక్తుడై ॥ ౨౨
- గీ. మొదటి స్కంధంబునును నిరుఁబడియు, రెంటిఁబడియు రెండును, నూటముప్పదియు నాలు
గింట విరుఁబడియైదు నైదింట నెన్న । ముప్పదైదును నాటింట ముప్పదొకటి ॥ ౨౩
- తే.గీ. నలుఁబడేడింట నిరుఁబడి నాలు గెనిమి । డింట, నేఁబడియగు తొమ్మిదింట, బిండిఁబ
డియుమూడగు నీక నిరుఁబడియునాల్గుఁ పదునొకొండింట, బిడునాల్గు బడియురెంటు ॥ ౨౪
- వ. ఇవ్విధంబున నిమ్మహాభాగవతంబున స్కంధాధ్యాయ శ్లోకసంఖ్యలు పరిగణింపంబడు.
మఱియు సర్గంబునుఁ బ్రతిసర్గంబును మన్వంతరంబులును, వంశంబులును, వంశాను
చరితంబులును నను నైదు లక్షణంబులు కలదియై మహాపురాణంబునఁ బ్రసిద్ధిఁ
గనుచుండు నదియుం గాక. ౨౫
- చ. నిరవధిక ప్రపూర్ణ గణనీయము నిర్గుణ నిత్యయుఁ విశా
రరహిత యోగగమ్య శివరమ్య మహోత్తమయుం దురీయ యై
వఱరెడి శక్తి సాత్త్వికత, భార్గవి రాజసతఁ ద్రిలోక సృ
ష్టరహసానేత్ర తామసత శాంకరియంచుఁ బ్రసిద్ధయై తగు ॥ ౨౬

- క. ఆ మువ్వరు శక్తుల కా । యై మేనుల లక్షణము లాభ్యాతములై
భూమిఁ మించెను నృప్తికి । నై మానిత సర్గభావమరుల చేతఁ ॥ ౨౭
- క. ఆమీదట విష్ణుండు పితామహుడును భూతపతియుఁ దగఁ బొడముటయే
వేమఱు నృప్తి స్థితి లయ సామగ్రికి నై యెగిఁ బ్రతి సర్గం బయ్యె ॥ ౨౮
- తే.గీ. అమృతకర భానుసంభవులైన యట్టి క్షత్రియుల వంశములు స్తుతి సలుపు బెల్ల
నల హిరణ్యకశి ప్లాది కులము లెన్నఁబడుట వంశం బటందు రెప్పుడును బుధులు ॥
- క. స్వాయంభువ ప్రభృతి మను । నాయక వంశప్రకీర్తనంబును గాల
వ్యాయామము లెన్నుటయును । న్యాయత మన్వంతరంబు లందురు పెద్దల్ ॥ ౩౦
- క. మనువంశంబులఁ జెప్పుట । యనయము పంశానుకీర్తనాఖ్యం బయ్యెఁ
వినుఁ డిట్లు పంచలక్షణ । మనఁబడియెఁ బురాణపజ్ఞి యార్చులచేతఁ ॥ ౩౧
- క. పర భారతేతిహాసము । పరఁగంగ సపాదలక్ష వద్యాన్వితముఁ
విరచించె వ్యాససంయమి । ధరఁ బంచమవేద సమ్మితం బది నుండీ ॥ ౩౨
- వ. అనిన నాలించి హర్షోత్కర్ష మానసుండై శౌనకుం డిట్లనియె,
తే.గీ. ఆ పురాణోత్తమము లెవ్వి యవ్వి యెంత । సంఖ్యకలయవితెలుపవే సేయమింద్ర
యయ్యది సవి స్తరంబుగ నాలకింప । శ్రవణములు గోరు రోమహర్షణతనూజ ॥ ౩౪
- క. కలికాల భీతులము మే । మలఘస్థితి నిందు నై మితారణ్యమునఁ
మెలఁగుదుము బ్రహ్మయానతిఁ । దలఁపడి నిరవధిక సౌఖ్య తంత్రజ్ఞులమై ॥ ౩౫
- క. మా కిచ్చెఁ గృపామయుండై । లోకేశుఁడు చక్ర మొకటి లోలత నిదియే
మీకుం బావన భూమిఁ । పీఠఁ బెలువఁగలదు దీని పెంటం జనుడీ ॥ ౩౬
- క. ఇది సంకీర్తనం బగు నే । పదమున నది పావనంబు పట్టుదు కలి యా
పదమున నుండుండీ కలి । తుదదనుకఁ సత్యముగము తోఁచెడి నంతఁ ॥ ౩౭
- క. అని పద్మజుండు సెప్పిన । విని మే మందఱుము దాని పెంటం జనఁగా
నసుపము చక్రం బందఱు । కనుచుండఁగ శీర్ష్ట మయ్యెఁగద యిచ్చొటఁ ॥ ౩౮
- తే.గీ. కాననే యిది నైమిశ కాననాఖ్యఁ బడసెఁ బరమ పవిత్రమై పరఁగె నిందుఁ
గలి ప్రవేశింపఁ దెచ్చుడును గాన నేను నందఱు తపస్సులను గూడి యంద యుండు ॥
- అ.వె. కృతయుగంబు దనుక నేజాడ నేనియుఁ గాల మవనయింపఁ గలుగు మాకు
వేడు కలరఁగాఁ బురోదాశముఖముల । నవనములు పొనఁగు పశువులు లేక ॥ ౪౦
- క. మాపుణ్యంబుననేకద । ప్రాపించితి వీవు ధన్యభావం బొదవఁ
మాసాలఁ గలిగి తెలుపవె । తాపసవరఁ బ్రహ్మ సమ్మిత పురాణంబున్ ॥ ౪౧

క. కోరిక దీర్ఘక నుంటిమి । చేరిక వినఁ దలఁతు మేకచిత్తులమగుచుఁ
లేరిక నీవలె వత్తులు । భూరికిఁఁసార చారు పుణ్యవిచారా ॥ ౪౨

తే.గీ. సీపు దీర్ఘాయుఁడవుకమ్ము నిట్లులుఁడిపు । తాపవిరక్తుఁడవు కృపా తత్పరుఁడవు
పరమపుణ్యంబయిన యెట్టి భాగవతముఁ । జెప్పవే మాకు సూత విశుద్ధచరిత ॥ ౪౩

క. ధర్మార్థకామముల విధి । మర్కంబులు దెలిపి జ్ఞానమార్గంబును నీ
కర్మలీలఁ జెప్పెను శమ దమ । ఎరుగఁ డిగుచు మోక్షసరణి వ్యాసుఁడు ప్రీతిక ॥ ౪౪

తే.గీ. భగవతీనామమునఁ బొల్పు భాగవతమా । నాట్యముంబలెఁ జిత్రంబు నవ్యభవ్య
దివ్యగుణగణలలితంబు దీర్ఘకామఃకంఠమై యొప్పు నది మాకుఁ గరుణఁదెలుపు ॥ ౪౫

—: పురాణసంఖ్యాది వివరణము :—

వ. అని పల్కిన శౌనకుం గాంచి తత్త్వాలఁ నెల్ల ఋషులును వినునట్లు సూతుం
డిట్లనియె. ౪౬

చ. కడఁగి పురాణవైఖరుల కట్టడుల స్మృనివర్యులారః సౌం
పడఁగఁ దెల్పెడఁ వినుఁడు వ్యాసుఁడు తొల్లి వచించినట్లు లే
ర్వడఁగను మద్వికంబు మఱి బ్రతీకభద్రయటాస్వనాపముల్
తొడిఁ బ్రథమాచ్ఛనింకవ చతుష్టయలింగము లొఁ బురాణముల్ ॥ ౪౭

సీ. పదునాల్గు లోఁమిది పదునాలుగున్నర పదియునెన్నిది పది పదియు రెండు
నూఱునుఁ బదునెన్ని చారుఁడిఁ బదియేడు నెనుఁబదికృటియును, నిరుఁబదైదు,
నేఁబదైదు, పదాఱు, నిఁకఁ బది, ర్వదినాలుగాఱువందలు, నిర్వ దవల మూడు,
నిరుపదినాలుగు, నిఁకఁ బదొకండును నేకోనవింశతి, యివియ వేలు

గీ. మాత్యు మార్కండక భవిష్య భాగవతక । బ్రహ్మ బ్రహ్మాండ బ్రహ్మకై వర్త కూర్మ
స్కాండ నారద పద్మాగ్ని శత్యురాణ । చారు వామన వాయు వైష్ణవ వరాహ
లింగ గారుడములు క్రమ లీలఁ బొనఁగి ॥ ౪౮

వ. ఇవి పదునెన్నిదియు మహాపురాణంబు లనఁబడు నింక. ౪౯

సీ. క్రమత ననత్కుమారము నారసింహము నారదీయము శివ నామకంబు
లలిత దౌర్వాస కాపిల మానవౌళన సవరుణ కాళికా సాంబ నంది
సౌరంబులును బరాశరము నాదిత్యంబు వరమహేశ్వర భాగవత వశిష్ఠః
సంజీవంబులు వీని నద్భుదు లుపపురాణము లని పల్కుదు రమలధిషణ

తే.గీ. నివియుఁ బదునెన్నిదియ నుఁడీ, యిన్నిఁ జెప్పి భారతాభ్యాస మతులంబు, పావనంబు
దా రచించెను వ్యాసుండు తత్వవేది యేమి నెప్పుడు నతని కృపామహిమము ॥ ౫౦

తే.గీ. ప్రకటితంబుగ మన్వంతరముల నెల్ల | ద్వాపర ద్వాపరంబున ధర్మవేది

యైన వ్యాసుండు దాఁ బురాణాగమములఁ | జెలఁగుచు యథావిధిగ జేర్చిఁ చెప్పచుండు ||

క. ప్రతి ద్వాపరమున విష్ణుం | డతులమతి న్వాసనరూపుఁడై పుణ్యములొ

శ్రుతులం బహు విధములఁ దా | నతికించు స్లోకమునకు నతిపాత మొదవన్ || ౫౨

క. కలియుగమున నల్పాయువు | గలవారలు నల్పమతులుగద మనుజు లటం

చలవడి పురాణసంహిత | లలరించు స్మేరెటింగి యమిపతి కరుణఁ || ౫౩

తే.గీ. పడఁతులకు శూద్రులకు ద్విజు జంధువులకు | వేదములు దూరములు కాన వెలయ వారి

జేమమునకుఁ బురాణము లెప్ప బడియె | వ్యాసమునచేతఁ గరుణామయాత్ముచేత ||

తే.గీ. సప్తమంబై న యీ వివస్వత్తనూజ | మనువు కాలంబునం దిచ్చిదెనిగుదవది

ద్వాపరము ప్రాప్తమాయెనో తపసులార | యుర్వి సత్సవతీసూనుఁ డుదితుడాయె ||

ఉ. నాకు గురుండు ధర్మకలసంబు లెఱుంగు మహామహుండు లో

కైక హితుండు వ్యాసుఁ డిపు దారియ ద్వాపరసంఖ్యవాఁడు ముఁ

శ్రీకరు లిర్వదేడుగురు చెల్లిరి ముప్పది కొండు తక్కువౌ

ప్రాకటసంఖ్యవాఁ డగుచు ద్రోణి యింకం బొడముఁ ధరాస్థలిఁ || ౫౬

ఉ. నావుఁడు మౌను లో మునిజనప్రవరాఁ మును ద్వాపరంబులఁ

వావిరి సత్పురాణముల వక్తలుగా నలరారి ఘామి ను

ద్వాపరము పొందినట్టిగు వ్యాసులఁ జెప్పు మిటన్న సూతుఁడో

పాపసులార ! మీ చెవుల పండువుగా వినుఁడంచు ిట్లనుఁ || ౫౭

సీ. మొదటి ద్వాపరముది మొనసి స్వయంభువు సరవి రెండవది ప్రజాపతియును

మూఁడవ దుశసుండు మొగి నాల్గవది బృహస్పతి యైదవది యెన్న నవిత యాత

వది మృత్యు వేదవయది మమపుం దెన్నిదవది వసిష్ఠుండు తనరఁ దొమ్మి

దవది సారస్వతుం డవలను బదియవయది త్రిధాముఁడు మరి పదునొకొండ

తే.గీ. వదియ త్రివృషుండు పండ్రెండవది తలంప | బొర భరద్వాజుఁడునుఁ బదిమూఁడవయది

యంతరిక్షండు పదునాల్గవదియు ధర్మఁగదంతఁ బది నేనవదియుఁ ద్రయ్యారుణీయును

నియతిఁ బదునాఱవది ధనంజయుండు నైరి || ౫౮

సీ. పదునేడవది ముదం బొడవ మేధాతిథి పదియనెన్నిదవది స్రతియుఁ బదియు

తొమ్మిదవది యత్రి తొడి నిర్వదవయది గౌతముఁ డిర్వదొక్కండవయది

యత్తమం డిర్వదియును రెండవది వేనుఁ డిర్వదిమూఁడవది యెనఁగ సోముఁ

డిర్వదినాల్గది తృణబిందుఁ డిర్వదియైదవయది భార్గవాఖ్యుఁ దొప్ప

తే.గీ. నిర్వదాఱవయది శక్తి యిరువదేడవ దెన్నఁదా జాతుకర్ణుండు నిర్వదెన్ని
దవది నేటిది ద్వైపాయనాఖ్యుఁడగుచు । వ్యాసమూర్తులు వెలసె విర్యాజ మహిమ ॥

క. తాపసులారా ! కృష్ణ ద్వైపాయనుఁ డఖిలవేది వ్యాసుండు దయా
కూపారుం డన్నద్యురుఁ । దేవార్క భాగవతము నేర్పరఁ జెప్పె ॥ ౬౦

క. భాగవత మనువినాశము । భాగవతము ధర్మదంబు పరమార్థదము
భాగవతము కామద మీ । భాగవతము మోక్షదంబు భక్తియుతులకు ॥ ౬౧

క. భాగవతం బెన్నఁగ న । ర్వాగమసారము ముముక్షువరసాధనము
భాగవతము విజ్ఞాన । ప్రాగల్భ్యముఁ గలుఁగఁజేయు బరమోపదము ॥ ౬౨

చతురవృత్తము. పరమశుభం బని భాగవతముఁ దా । సరణినిఁ బుట్టిన యాత్మసుతునకు
గరుణ శుకర్షికిఁ గామరహిత ధీవరునకుఁ జెప్పెను వ్యాసముని దగ ॥ ౬౩

క. వ్యాసుండు సెప్పుచుండగ । నా సరసని వింటి నే యథార్థముగా న
భ్యాసవశంబున సకలము । భాసితముగ బుద్ధినిలువఁ బడియెం జమ్మి ॥ ౬౪

తే.గీ. అయ్యయోనిజుఁడైన శుకాఖ్యుఁడగు । పరమగుహ్యపురాణంబు భాగవతము
సెప్పె వ్యాసుండు, దాని విశేషబుద్ధిఁ । దప్పక గ్రహించితిమి మేము తపసులార
నవగీతి. శ్రీమద్భాగవతం బను కల్పక వృక్షముఁ జేరి శుకుండు నదా
కామక్రోధముభాన్విత సంస్మృతి కంఠిజలంబుల దాఁటుటకు
బ్రేమఁ నర్వరసాలయ మంచు వినెఁ జెవులారఁగ వేడ్కగలా
రై మీ రిద్ది వినం గలికాలభయం బొక యింతయు నంట దిల ॥ ౬౬

తే.గీ. అనుములొనరించి వేదధర్మాచరణము । మానియున్నట్టివాడైన మహినొకండు
వ్యాజముననొందె విననేని భాగవతము । నై హికాముష్మికఫలంబు నందునంద్రు ॥ ౬౭

తే.గీ. హరిహరారుల కందరా కఖిలలోక । మాతమై గుణమెఱుంగక మహిమగాంచు
విద్య సచ్చక్తి భగవతి హృద్య నిత్య । భాగ్య యగు దేవి దీ మహాభాగవతము ॥ ౬౮

క. ఏవాఁడు భాగవతమున్ । భాగవతము సేయు వాఁడు పరమోత్తముడై
శ్రీ విద్యావిలసితుడై । యావలను బునర్భవంబు నందఁడు నుండీ ॥ ౬౯

క. ఏవాఁడు భాగవతమున్ । భాగవతము సేయఁ డట్టి పామరుఁడు విది
వ్యావంచితుండు నమ్మడు । కేవల పశు పట్టివాఁడు కీర్త్యం డగునే ॥ ౭౦

శుకోత్పత్తి.

వ. అనిన సూతుని వచనంబుల కలరి శౌనకాది మహర్షు లిట్లని యడుగం బొడంగిరి.

- ఉ. వ్యాసుని భార్య యెద్ది శుకుఁ డాతని కె ట్టుదయించె సంహితా
భ్యాస మయోనిజం డయిన యాతఁడు సేసిన రీతి యెద్ది ని
స్త్రాసుఁడు వాని కె ట్లరణిజత్వము వచ్చెను శంకఁ దీర్చవే
భాసుర దీనమేతః నిరపాయ గుణాన్వితః సూతః ప్రీతితోఁ ॥ ౭౨
- వ. ఆనిన సూతుం డిట్లనియె. ౭౩
- ఉ. మేటి సరస్వతీ నది సమీపమునందుఁ బరాశరాత్మజం
డాటకుఁ జొచ్చు పిచ్చుకల యందపుఱోటిని వాని చెంగటఁ
గూటను గ్రొత్తగా ముదురు గ్రుడ్డున వెల్వడి కెంపు ముక్కు మేల్
పాటిలు వన్నె మేనుగల పక్షి కిశోరము పింఛముం గనెఁ ॥ ౭౪
- క. ఆ పక్షి ద్వంద్వం బొగి । నా పిల్లకు మాటి మాటి కాహారంబుఁ
మేపుచు మేనను మే నిడి । పై పైఁ బొదువంగఁ గాంచి పరమ ప్రీతిన్ ॥ ౭౫
- క. ఎంతయుఁ జిత్రము తిర్య । గంతుపులకుఁ గూడ నెనరు కలదుగదా య
త్సంతము మనుజుల కుండుట । వింతయె సేవాఫలంబు వేఁడుట కతనఁ ॥ ౭౬
- క. తనరు వివాహము సుఖసాధన మగుచును రమ్యమైన దారి ముఖంబుఁ
గనుటవలన మునలితనంబునఁ బరిచర్య లొనరింపఁ బొనగుట వలనఁ ॥ ౭౭
- ఆ.వె. పుణ్యవంతుడైన పుత్రుఁడు గల్గెనా । ధనము సంగ్రహించి తర్పితాత్మ
లనుగఁ జేయగలఁడు జననిని జనకుని । గాతయున్నఁ బ్రేత కార్య మొనఁగు ॥ ౭౮
- క. ఆలాగునఁ గాకుండిన । నేల గయాశ్రాద్ధమైన నిడక తొలంగుఁ
నీలోత్సర్గం బైనను । బాలకుఁ డిడకున్నెః చటక భాగ్యం బలఁతే ॥ ౭౯
- క. జగ దుపకారు లపుత్రాస్య గతిర్నాస్తి యని పలికి రాగమ పట్టిఁ
దగఁ ద్రిదళాలయ మబ్బునె । మగనంతతి లేక యున్న మనుజునకు భువిఁ ॥ ౮౦
- క. సుఖములలో నుత్తమ మగు । సుఖ మెన్నఁగఁ గన్న కొడుకు శుభ దేహము ను
న్ముఖుడై కౌఁగిటఁ జేర్చుట నఖిలస్థితి పూని లాలనము సేయుటయున్ ॥ ౮౧
- తే.గీ. కన్న కొడుకుకంటెఁ గలదె వేటొక్కటి । కొడుకు పాపములను గొట్టువాఁడు
పాపహాని మనకుఁ బ్రత్యక్షమా యనుమానమాః యటంచు మానరాదు ॥ ౮౨
- క. స్మృతిశబ్ద మాప్తవాక్యము । షీతినిఁ బ్రమాణంబుగాదె శ్రేయంబులకుఁ
సుతుఁ దే గతి మృతివేళను । సుతహీనుఁడు మానసమున శోకములఁ గనదే ॥ ౮౩
- చ. అమిత ధనంబు గల్గిన మహత్తర మందీర మున్న నాయకో
ద్యమము వహించువాఁడు కలఁదా యసురేగిన వెన్నె నంత్యమో

నమయమునందు విస్తృత విషాదము తక్కు మతోండు గందుమే
క్షమ సుతు కన్న నెక్కుఁ దగు సాధన మెద్ది సుఖోపలబ్ధికిఁ ॥

౮౪

వ. అని.

౮౫

క. ఏవంవిధ నానాచింతావేగ మనస్కుఁ దగుదు వ్యాసుం డపు డెం
తే వెచ్చ నూర్చి యయ్యో ! యే వెలుపని యెట్టలేల కిట్లని తలఁచె ॥

౮౬

క. నా వాంఛిత మీఁజాలిన । యే వేలుపుఁ గొల్తు హరినొ యీశునొ విధిన్
యా విఘ్నపతినొ వహ్నినొ ! దేవవతి స్కంద వరుణ దిననాథులన్ ॥

౮౭

ఆ.వె. అనుచుఁ దపము సేయ నమరాద్రికిం బోయి । దాని పంచమండఁ దనకుఁదాన
వీణ లేల గాడ్చు వీవంగ మ్రోగఁగా । నారయండు వచ్చె చారులీల ॥

౮౮

ఉ. వచ్చిన బ్రహ్మపుత్రుఁ గని వ్యాసుఁడు నర్వము పాద్య మిచ్చి తా
మచ్చిక నర్హ పీతము నమర్చి కుభంబును బ్రశ్నచేసి యే
యొచ్చెము లేక యుండఁ గని యొద్దిక నారదమౌని వ్యాసుతో
నిచ్చట నీవు చింతిలఁగ నేమి కతం బెఱిఁగింపుమా యనె ॥

౮౯

ఉ. నావిని వ్యాసుఁ డిట్లనియె నారదమౌనివరేణ్యః । నేను చిం
తావశత న్నెగుల్కొనఁ గతంబు సుతు ల్గుతు లంద్రు నాకు లే
దా విధి నేను వేఁడఁదగు దైవము చెడ్డియొ పుత్రులబ్ధి కం
చో విమలాత్మ పుత్రుగ్గిడి నోపిన చైవముఁ చెల్వి ప్రోవవే ॥

౯౦

తే.గీ. నీవు సర్వజ్ఞుఁడవు కృపా నిధివి జగము । మే లరయుచుందు వేవేళ మేటి వెల్లి
ముసులకును గోరకయ వచ్చి ముంచునిల్చి । యడిగితివి కారణంబు నా గొడవ కనఁపు ॥

వ. అని చెప్పి సుతుండు మఱియు నిట్లనియె.

౯౧

క. అని యిట్లు వ్యాసుఁ డడిగిన । విని నారదుఁ డినియె వ్యాసః । వికృతి నిరాసఁ
విను నేను జెప్పెదను నీ । కనుపగు మార్గంబు పుత్రుకాపాత్తికి నై ॥

౯౨

తే. గీ. మున్ను నాతండ్రి పరమేష్ఠి మురివిరోధి । దేవదేవుని శ్రీనాథు డివ్వచరితుఁ
గనకచేలుఁ జతుర్ముఖఁ గొస్తుభధరు । ధ్యానగతుఁ గాంచి యరుదండి యడిగె నిట్లు ॥

తే.గీ. భువనరక్షక దేవేశ భూతభవ్య । భవదదీశ్వర వై కుంతభవన శౌరి
యేమి కారణమునఁ దపం బిట్లు లాచ । రించుచును ధ్యానమున నుంటి వెఱుఁగఁ దెలుపు ॥

శా. ఎంతే వింతకదా జగంబులకు నీ వీకుండ వాద్యుండ వ
త్యంత ధ్యానగతుండ వైతివి భవ న్నాభిం దగం బుట్టి య
క్రాంతంబుఁ జగమున్ సృజించెదను నే స్వామీ । భవత్సేవ్యకా
క్రాంతిం గన్న మహానుభావుఁ డొకఁ డింకం గల్గినే తెల్పుమా ॥

౯౩

- ఉ. నీవ సమస్త లోకముల నేకపు కర్తృవు హర్తృ వౌదు నీ
 నేవ యొనర్చి నే జగము సృష్టి యొనర్తు హరుండు ద్రుండు నా
 జ్ఞావిధి సూర్యుడుం దిరుగు గాడువు వీచును వహ్ని మండు నం
 భోవహవత్క్రియం గురియు భూరి గుణోదయ సాధుసంక్రయా ॥ ౯౭
- క. నీకును ద్యేయము కలదా । కాకున్నఁ దసంబు సేయఁ గారణ మేమీ
 యో కరుణామయ తెలుపవె । యేకడఁ బెద్దలకుఁ గలవె యిల గోవ్యంబుల్ ॥ ౯౮
- క. అనిన విని విష్ణుఁ డజనకు । ననియె స్వినుమంచు నోయి యమరజ్యేష్ఠా
 నను నీ వడిగిన యర్థము । వినఁ దగినద కాదె సర్వ విధముల నెన్నన్ ॥ ౯౯
- తే.గీ. ఈపు సృజియింతు రక్షింతు నేను హరుండు । సంహరించును జగమెల్ల శక్తి యొకటి
 గల్గి యున్నందుననె సుమ్ము కాకయున్న । నలఁతుల మశక్తులము దీనిఁ దెలిసికొమ్ము ॥
- తే.గీ. సర్వ మీపు రణోగుణశక్తివలన । యుక్తి నేఁ బ్రోచుటది సత్త్వశక్తివలన
 సంహరణ మీశ్వరుండు దమ శ్శక్తివలన । నలుపుదుము మన యేలిక శక్తి గాదె॥ ౧౦౦
- తే.గీ. శేషుఁ డాధారమై యుండఁ జెలఁగి యేను । నస్వతంత్రుండనై నిద్ర నంది యుండ
 గాలవశమున మేల్కొంచి కడఁగి తపము । నలుపుచును విహరింతు శ్రీలలనఁగూడి ॥
- గీ. కొన్ని యెడలను దానవకోటితోడ । సమర మొనరింతు దేహంబుఁ గుములఁజేసి
 నకలలోక భయంకర ప్రకటించి । నిల పయోమయమై నప్పు డెల్ల రెరుగ ॥ ౧౦౧
- తే.గీ. కర్ణ మలజలయిన మధు కైటభులను । నసురవర్యుల నెదిరించి యైదువేల
 హోయనమ్ములు బాహుజన్యమ్ముఁ జేసి । దేవికృప వారిఁ ద్రుంచుట యీవెఱుగవె॥ ౧౦౨
- తే.గీ. కాన నద్దేవియే సర్వ కారణ మని । శక్తిరూపిణి యని సుఖశాలిని యని
 యీపు నెఱుఁగుదు వట్లయ్యు నింక నింక । నడుఁగ నేటికి సుద్యేయ మదియ నాకు ॥
౪. ఇచ్చాయోగంబుననే । నచ్చజలది మీనరూప మందితి మఱియన్
 గచ్చపమ నైతిని వరాహాచ్చాయుఁడ నృహరి వడుగ నైతిం గంటే ॥ ౧౦౩
- ఈ. ఇంపులు సొంపులుం గులుకు నిందిర పొం దెడఁబాసి యెంతయుఁ
 దెంపున నీచ జంతువుల దేహములం ధరియించి శయ్యయుఁ
 గొంపయుఁ గాన కెవ్వఁ డరుగుఁ నమరంబులకుఁ స్వతంత్రతన్
 బెంపు వహించు నేనియును వే యిక నేటికి నీ వెరుంగవే ॥ ౧౦౪
- చ. నలినజః పూర్వకాలమున నా తల కార్ముక విస్ఫురద్గుణ
 స్థలనడుచేత వీడి చనగా హయశీర్షము నీవ తెచ్చి నే
 ర్బలరంగ శిల్పవర్యు పని నచ్చుగఁ గూర్చిన నే హయాననో
 జ్జ్వలితఁ బ్రకీర్తితుండనయి పాటిలు టీవ యెఱుంగుదే కదా ॥ ౧౦౫

క. నే నాత్మపరుడైన నది । కానిది నీవే యెఱుంగఁ గలవు కదా నీ
మానసమున శక్తి స్వాధీనుఁడ గావుననే యట్టి దేవిం దలతుఁ ॥ ౧౦౯

వ. జిట్లు హరి విరించికిం దెల్పెనని చెప్పి యమ్మహర్షి శేఖరుం డగు వ్యాసునితో నారదుండు
మఱియు నిట్లనియె.

తే.గీ. అట్టల జనార్దనుఁడు కమలాసనునకుఁ । జెప్పిన విధంబు పరమేష్ఠి చెప్పె నాకుఁ
గానఁ గల్యాణ పురుషార్థకాంక్ష దనర । నీవు భగవతి గొల్పిన బ్రోవఁగలదు ॥ ౧౧౦

—: హ య గ్రీ వా వ తా ర ము. :—

వ. అవి మరియు శౌనకాదులకు సూతుం డిట్లనియె. ౧౧౧

క. ఈ పగిదిం గలహాశనుఁ । దేహారంగ వ్యాసునకును నెఱింగించినఁ దా
నోవకతో వ్యాసుఁడు దేవీ పాదము లాశ్రయింప వెడలెం గిరికి ॥ ౧౧౩

వ. అనిన విని శౌనకాదులు విస్మయంబుతో రౌమహర్షణి కీట్లనిరి. ౧౧౪

చ. సకల జగత్సృజిత్య విలసన్మహిమాతిశయప్రవర్త్య రూ
పకలితుఁ దాదికారణుఁడు ప్రాపకుఁ డింద్రముఖమరాణిఁ
బ్రకటితుఁ డంచు వేదములు ప్రస్తుతిఁ జేసెడి దైత్యవైరికిఁ
బెకలెను మ స్తకం బనిన విస్మయ మయ్యె సుదీపతంసమా ॥ ౧౧౫

తే.గీ. మౌనివర సందియము దీర్చు మాకు నేఁడు । నిది జగద్విస్మయమునకు హేతు వయ్యె
హరి హయగ్రీవుఁ డగుటకు నతని శిరము । పోవుటయ కారణంబంటి వీవు సూత ॥ ౧౧౬

క. అన విని సూతుం డనియెఁ । వినుఁ డో మునులార యిది సవిస్తరముగ మీ
రెనయ నవహితుల రగుచుఁ ఘనుఁ డగు హరి హయగళుండు గాపుటకతముఁ ॥

చ. నశినదళాక్షఁ దాద్యుఁడు సనాతనుఁడైన రమావిభుండు ని
శ్చలత నొకపు దారుణదళఁ రణముఁ బదివేల యేండ్లు దా
సలిపిన వేసటఁ సమవిశాలభువిం గమలాసన స్థితిన్
వెలయుచు భూమిపై నిలుపు వింటిని సజ్యము నత్తఁ దాలిచెన్ ॥ ౧౧౮

ఉ. తాలిచినట్టి వింటికొనఁ దా బయ వంతయు నిల్చి కూర్కిసం
జాలఁగదై వయోగమున స్వాపము మిక్కిలియై యటుండు న
క్కాలము నందు వాసవముఖ త్రిదివౌకసు లంబుజాతభూ
శూలులఁ గూడి యాగమును జొప్పడఁ జేయఁగ బూని వేడుకన్ ॥ ౧౧౯

క. నారాయణుని గనుంగొను । కోరిక వైకుంఠ మేగి గోవిందుఁ గనఁ
నేరక దివ్యజ్ఞాన వి । శారదులై చనిరి విష్ణు సన్నిధికి వెనఁ ॥ ౧౨౦

అ.వె. యోగనిద్ర నున్న భోగిళాయని జూచి । విష్ణు నిదుర కడలి వింతనొంది

యచట నిలచి విధియు హరుడును మున్నుగా; నమరులకును శక్రుఁ డనియె నిట్లు॥౧౭౧

ఉ. ఏమి యొనర్చువార మిపు డీ హరి నిద్దుర సూడ నమ్మకం
బొ మన మిప్పు దానికిని భంగము సేయు విధంబు నెప్పుడీ
నా మదనారి యిట్లను మనంబునఁ దాఁ బరికించి యో సుర
గ్రామపతీ హఠాత్తుగ సుఖంబగు నిద్ర నడంచు దొప్పనే ॥

౧౭౨

వ. అనిన సంత.

౧౭౩

ఉ. జన్మము తప్ప దిష్ట సురసత్తమలార వినుం డనింద్యమౌ
పన్నుఁగడఁ వచింతు నని పద్మజుఁడే నిపు దొక్క వప్రి ను
త్పన్నము చేసి పంపినఁ బదంపడి యద్ది శరాసనాగ్రముఁ
దిన్న నడంగు నష్ట హరి నిద్రఁ దొలంగు నవంబు సేకుఱు ॥

౧౭౪

తే.గీ. అనుచు వైశంబి పరికించి యజుఁడు వప్రి । నొక్క దానిని సృజియించి యోసి వప్రి
హరి శరాసాగ్రమును దిని యతని నిదుర । నడపు మని యానతిచ్చిన నాలకించి ॥

తే.గీ. నిద్దురకు భంగ మే నెట్లు నేర్తుఁ జేయ । నాదినారాయణుఁడు సూడ నఖిల గురువు
కార్యమూ చూడఁ బాతిత్వ కారణంబు । నన్నుఁ బంపుట కూడునా నలినగర్భ ॥ ౧౭౬

తే.గీ. నిద్రకును భంగ మొనరించు నీతి రహితుఁడనుఁ గథాచేదన పాతకం బొకటి దంప
తీవ్రణయభేదనం బొందు దివిరి మాతృ । శిశు విభేదన మొక్కండు చెందకున్మె ॥ ౧౭౭

తే.గీ. ఒక్కనాటి తిండి యొక తిండిగాదునుం । దెల్లకాలమునకు నెదియేని
దిండి దొరికెనేనిఁ దెగబారి చేసెద । ననిన వప్రి గాంచి యజుఁడు పలికె ॥ ౧౭౮

తే.గీ. హోమకర్మలందు నొనరంగఁ బ్రక్కల । బడిన హవిసు నీకు భాగ మిత్తు
వేగ నేగి నీవు వింటికొప్పునుఁ దిని । హరిని మేలుకొల్పు మనిన వప్రి ॥ ౧౭౯

క. వనజభవు నానతిం గొని । చని యంత శరాసకోటిఁ జప్పగ భక్షిం
చినఁ దెగియె నారి పశ్చిమమున నుత్తరకోటి యపుడు భోరన నూడె ॥ ౧౮౦

సీ. పటపట బ్రహ్మాండ భాండంబు జ్జీబిల్లె గడగడ సాచల తమ వడంతె
గళగళ నంభోధి జలము లెల్లఁ గలంగె తీవ్రతీవ్రన గాలి తేగి వీఁచె
తటతటఁ బర్వతస్తల సానువులు రాలె జలజలని మహోల్కఁ లిలఁ దొరంగె
మలమల దెన లెల్ల మాడి ఘోరము లయ్యె మకమక సూర్యుండు మాసి క్రుంతె

తే.గీ. ధమ్ము ధమ్మును భయద శబ్దమ్ము పుట్టి । కుండలంబులతోడ వై కుంతు శిరము
హేల నుప్పరమునకుఁ బెల్లెగని యెందె । వడియె వడిసెలలో తాయి పగిది నపుడు ॥ ౧౮౧

ఉ. అంతట నంధకార విలయం బగుడుఁ నుర లెల్ల విస్మిత
స్వాంతత నుత్తమాంగరహితాచ్యుతుఁ జూచి విషాద మెచ్చుఁగా
నెంతయు బాష్పము ల్దొఱుగ నేడ్చిరి బావని హఠమేళ హఠ
కాంత యనంతసంతకుప్రద కేశవ యంచు నొక్కటఁ ॥ ౧౩౨

క. ఏ దేవు మాయయో యిది । యీ దివ్యశరీరమునకు నిది యొప్పిదమే
యో దేవదేవ నీకునుఁ బై । దైవము కలదె యిట్టి పాటకుఁ దగుదే ॥ ౧౩౩

తే.గీ. ఇది తలంపఁగ రాక్షస కృతము గాదు । యక్ష కృతమును గాదు దైత్యవర కృతము
గాదు దేవతలము మేమె కారణంబు । కాన నెవ్వరి దూషింపఁగలము మేము ॥ ౧౩౪

తే.గీ. ఏము పరతంత్రులము మాకు నెవ్వ డింక । శరణ మయ్యెడు నయ్యయో శిరము లేని
కమలదళనేత్రుఁ జూడంగఁ గలమె యిప్పుడు । కలఁగి వలవల వలపోయఁగలము గాక ॥

తే.గీ. మాయ కీశ్వరుడైన యీ మాధవుని గఁబంధమాత్రునిఁ జేసిన మాయ యెదియె
కాదు సాత్త్వికీ రాజుని కాదు కాదు । తామని యిదేమి చిత్రమో తలఁపరాదు ॥ ౧౩౬

క. అని విలపించెడి దేవతలనుఁ గని పరమేష్ఠి యూరదం బలుకుచు శాం
తిలఁ జేసి మహామహులై । యలరెడు మీ రిట్లు శోక మందఁగ నేలా ॥ ౧౩౭

క. శోకించుటచే ఫల మే । లా కలుఁగు నిర్దత్తక ప్రలాపము వంకఁ
బోక గతమునకు నేర్చుక । పైకార్యము సూచువాఁ డుపాయజ్ఞుఁ డిలఁ ॥ ౧౩౮

క. దైవమునుఁ బురుషకారము । నే వెరవున రెండె కావె యిందును బురుష
వ్యాపృత్తి మానకుండిన । నా వెనుకం దైవమే ఫలావాప్తి యిడుఁ ॥ ౧౩౯

వ. అనిన నిండుండు.

తే.గీ. దైవమే యెక్కుఁడగు నెందుఁ దలఁచి చూడఁ । బురుషకారంబునకు ఫలస్ఫూర్తి లేదు
నిర్జరులు సూచుచుండంగ నిఖిలలోక । పాలకుండగు హరికె యిప్పాటువచ్చె ॥ ౧౪౦

వ. అనినం బితామహుండు. ॥ ౧౪౧

క. కాలప్రాప్తం బగు నది । వాలాయం బనుభవంప వలసినదేకా
మేలైనను గీడైనను । వీలొనే యతిక్రమంప వెన దైవికముఁ ॥ ౧౪౨

క. నందియము లేదు దేహికి । నెందు నుభయము దుఃఖము భుజియింపక పోవఁ
నందు గలదె నాకును మునుఁ । గందర్వహరుండు శిరము ఖండించె జూడీ ॥ ౧౪౪

ఉ. శాపవశంబునఁ ద్రిపురశాసను లింగము డులై నట్లులే
శ్రీపతి మూర్తముం దెగె శచీపతి కయ్యె సహస్రయోని తా
ప్రాపణదుఃఖముం దిగువుబాటును స్వర్గమనుండి మానవ
వ్యాపిసరోజవాసమును హా యిక నేరికి లేవు దుఃఖముల్ ॥ ౧౪౫

ఉ. కాన విషాదముఁ దొఱుగి కార్యము నారయుఁ డింకమీద వి

ద్యానిధు లీరు సర్వజగదంబ సనాతని మూలకంద వి

జ్ఞానవిశాల దేవి పరశక్తి సమస్త చరాచరంబులఁ

దాను భరించు నట్లగుట ద్యానము సేయుఁడు భక్తియుక్తులై ॥

౧౪౬

వ. అని చెప్పి సూతుం డో మహర్షులారా పద్మసంభవుండు పూర్వోక్తవిధంబునం దేవ
తల నూఱింది తన యెదుట నిజశరీరంబులతో నిలువఁబడియున్న నిగమంబులం
గని యిట్లనియె.

౧౪౭

మ. స్తుతిఁజేయుం డికఁ గార్యసాధనిని సంతృప్తాత్మభక్తవ్రజఁ

సతి గూఢాంగి సనాతనిఁ సుగుణ సచ్చక్తి స్మహామాయ సం

చతిభక్తిఁ వచియింపఁగా విని శ్రుతివ్యాహారముల్ సుందరా

కృతులై దేవిని సర్వలోకజననిం గీర్తించె సంప్రీతిమై ॥

౧౪౮

దండకము. దేవీ సమస్త ప్రపంచాత్మవస్తు ప్రశస్తత్వ విస్తారణీ । నిస్తులానస్త ధీస్తుత్యుదార
ప్రకార ప్రచార ప్రభాకార సందార సంశోభినీ । విదృణా । దురమానరణా । స్వర్గదా ।
వర్గదాత్రీ । జగజ్జాల కర్త్రీ । సమ జ్ఞీవభక్త్రీ । ద్విషజ్ఞాతిహక్త్రీ । కనఁ, శ్రీవి నీవే
యికఁ ధీవి నీవే క్షమా శాంతి కాంత్యాదులు స్మివే మేధా ధృతుల్ నీవె యుద్ధీ
భమం దర్థ మాత్రంబు నీవే నిజం బెన్న గాయత్రియు స్మివే కీర్తి స్మృహాదుల్ జయా
దుల్ మహామాయపు స్మివే యా సత్తునుం జిత్తు నానందము స్మివే కా వాక్స్మృతి
ప్రీహరేణ్యాది రూపంబులం బొంది పాపంబులం జెండి కారుణ్యమూర్తిత్వముం గల్గి
బ్రహ్మచ్యుతేశేంద్ర వాగ్వహ్ని భాస్వ ద్దిగీశాదులం దుండి శక్తి స్వరూపంబునఁ సర్వ
కార్యంబులం జేయు తల్లీ । సృజింపంగ బ్రహ్మఁ భరింపంగ విష్ణుఁ హరింపంగ
శంభుఁ బొసంగింది తీ వెవ్వఁడైనం భవత్పాదపద్మంబులం గొల్చినఁ వాని నిస్సార
సంసారకోకాద్ధికి న్నావవై తేల్చి తీరంబునం జేర్చు వీవేకదా నిన్నుఁ గీర్తింప
నెవ్వఁడు నేర్చు న్నమస్తే నమస్తే యటంచుం భవత్పాదపద్మంబులం గొల్చు శ్రీ । శ్రీ ।

ఉత్సాహ. నీదు రూప మెవ్వఁ డెఱుగు నిత్యసత్య రూపిణీ

నీదు సంజ్ఞ లెవఁడు నెప్ప నేర్చు నోర్చు నెన్నఁగఁ

నీదు గుణము దెలియువాఁడు నేడు నాడు లేదుగా

నీదు మహిమఁ గంటి మేము నెమ్మి నమ్మి కొల్చుచుఁ ॥

౧౪౯

క. దేవతలలోన భగవతి । యేవాఁ దేనియు భవన్మహిమఁ గొనియాడఁ

ద్రోవ యెఱుగునె నీవే । దేవి వసుచుఁ దలఁచెదము గదే మా తల్లీ ॥

౧౫౦

- ఉ. కోరిక లేక లోకములకుం భవకారణ మైతి వీ వహా
చేరి భవ చ్చరిత్ర మతి చిత్రము దేవి యెఱుంగ శక్యమా
యేరికినేని మా మనము లెంతయు నెవ్వగఁ జిక్కి పొక్కెడిఁ
నేరము మేము నీ వయిన నేరపు నీ గుణము ల్గణింపఁగఁ॥ ౧౫౨
- చ. భగవతి నీ వెఱుంగదొ డపాచరవైరి శిరంబుపాలు ము
జ్జగములఁ బ్రోచుఁ దల్లి వని సారెకు నీ పదము ల్పొజించువాఁ
డగణిత పుష్పఁ డప్పయనుఁ డయ్యెయ్యె చేసిన పాప మేమొకో
తగునె యుపేక్ష నిర్జర వితానముపై నిటు లక్కజంబుగఁ॥ ౧౫౩
- చ. హరి తలఁ దూలఁ జేయుట మహత్తరమైన విషాద హేతువై
పొరలితి మీపు నాటితివి భూజము దానిన నీకరంబులఁ
బరువడిఁ ద్రుంప నింతవలెనా సరికాని సురాశిచేతనా
దురితమువల్లనా యతని దోర్గత గర్వమువల్లనా సతి ॥ ౧౫౪
- ఉ. దానపు లెవ్వరేని రణ దారుణ భూముల నోడి నీ పద
ద్యానము సేసిరో సకల దాత్రి మురారి శిరంబుఁ దూల్చి యెం
తేని వినోదముం గనెనా యిందీర మీదనుఁ గోపగించెతో
మా నుడు లాలకించి యిఁక మానుమి కోపము మమ్ముఁ బ్రోవుమీ ॥ ౧౫౫
- ఉ. ఓ పరమేశ్వరీ మము నయో బహులాత్రి నముద్రమగుర్తులఁ
బాపుల నీదులం పావని ప్రోవవె మా జనార్దనుఁ
లేపవె యేడ నేఁ గలదొ లేదొ యెఱుంగము త చ్చిరంబు వి
ద్యాపర యావ త క్కొక యుపాయము మాకిక వేఱ యున్నదే ॥ ౧౫౬
- క. అమృతము జీవనమునకుఁ । విమలోపాయ మయినట్లు విశ్వాజనని లో
కము బ్రదుకఁజేయఁగ నుపాయము వీవకదా నిరంతరానందమయీ॥ ౧౫౭
- చ. అని బహువిధంబులగు దీనాలాపంబులతోఁ బరమేష్ఠి మున్నగు బృందారక బృందంబుల
యనుమతి నిగమంబు లత్యంత భక్తిం గొనియాడె నని చెప్పి సూతుండు మఱియు. ౧౫౮
- క. అని యిట్లు గొనియాడిన । విని దేవి ప్రసన్న యగుచు విబుధులతోడఁ
మినుద్రోవనుండి ముద్దగు । మినుకులతో నిట్లు లనియె మేలగు ననుచుఁ ॥ ౧౫౯
- తే. గీ. వెరవు దెల్పెద సురలార వెరవకుండు । వేదములు నన్ను మిక్కిలి వేడి వేడి
యలసి సొలసె మదియాత్మ కలముత్పష్టి । గలిగె నందియ మేమిమీ కాంక్షదీర్తుగఁ॥ ౧౬౦

- క. వేదములు ననుఁ బొగడిన । యీ దివ్యస్తోత్ర మెవ్వఁడేనియు మిగులన్
మోదమునఁ జదువ విన సత్కాదరమున వాని కోర్కె లన్నియు నిత్తున్॥ ౧౬౧
- క. నారాయణు మస్తము దెగి । దూరంబునఁ బడియె నొక్క దోషమువలనన్
గారణము లేక కార్యం । బేరీతిసయేని బొసఁగ దెందు జూడన్॥ ౧౬౨
- క. తనయొద్ద నున్న లక్ష్మిం । గని పరిహాసంబు చేసెఁ గమలాక్షుడు శ్రీ
పనిత యది సూచి తనలో । ననుమానించెన్ సవత్త్వి యప్పె నటంచుకా॥ ౧౬౩
- ఆ.పె. ఇన్నాళ్ళనుండి యేను సుందరినయి । యిపు డరూపనే లినే తలంప
సవతి యొకతె యితనిఁ దదిలియుండుంగదా । నన్నుఁజూచి నేడు నవ్వనాయె॥ ౧౬౪
- ఆ.పె. అనుచుఁ గోవగించి యప్పుడు తామసియైన । శక్తిదాల్చి యంబుకొనిఁ జూచి
తనసుఖంబునైన దలచక శ్రీజన । సహజబుద్ధి నిచ్చె శాప మొకటి॥ ౧౬౫
- క. నా శిరముఁ జూచి నవ్వితి । వాళారీ నీదు మన మూడివడుంగా
కికుండవైన నేమనె । లేఖంబును శమగుణంబులే దింతి కహా॥ ౧౬౬
- ఆ.పె. సవతిఁ గనుటకంటె సవతితోఁ దెన్నిటి । గలసియుండునప్పుడు గనుటకంటె
సవతితోడఁ బోరు నల్పుచుండుటకంటె । విధవ యగుట సరిగ వెలఁది దలచు॥ ౧౬౭
- క. అన్యతము సాహసమును పం । చన మూరత్వంబును గరుణాహీనత్వం
బు నశౌచం బితిలోభత । చను నెందును భామినులకు సహజగుణములై॥ ౧౬౮
- వ. అది యెట్లుండె నేమి. ౧౬౯
- క. మునుపటివలె దశరూపధరుని మనకయుతు నొనర్చు రూఢిగ నే డా
తని శిరము లవణజలధిన్ । మునిఁగెను వేదొక్క కార్యమున్ వినుఁ దింకకా॥ ౧౭౦
- క. నా చెప్పెడి చొప్పుననె మ । హఠతురతతోడ మీర లందరు సన సం
కోచము లేదిక వేరొక । ప్రాచుర్యం బొదపు మంచి ఫలము లభించుకా॥ ౧౭౧
- ఆ.పె. మున్ను బాహుబల సమన్వరుం డగు హయఃగ్రీవుఁడనుచు దొడ్ కీ రి నెనగు
దానవేంద్రు డదిక దారుణవృత్తితోఁ జెలగి హెరతవముఁ జేయఁ దొడఁగె॥ ౧౭౨
- క. వెలయఁగ నేకాక్షరమై । యల మాయాబీజకలితమై పునఃఫలమై
యలరాదెడి నా మంత్రము । నలవడి జపియించి భోగ మశనము మానెకా॥ ౧౭౩
- క. నా తామసశక్తిని సం । జాత మహాభక్తియు కి సర్వాలంకా
రాతతమూర్తిని వేయెం । ధాతంకములేక తపమునందుఁ దలంచెకా॥ ౧౭౪

- ఉ. దానికిఁ బ్రీతచిత్తయయి తామసమూరివహించి వచ్చి పం
చాననవాహనఁబున సుఖాననయై దనుజేంద్ర తెల్పు మె
ద్దానిని గోరె దీ వనినఁ దా విని యా హయవక్త్రుఁ డర్మిలిఁ
బూని ప్రదక్షిణంబుగను బోయి ప్రజామముచేసి యిట్లనున్॥ ౧౭౫
- ఉ. ధేవి జొహరు లోకముల దిద్దిన తల్లి జొహరు భక్తనం
భావన నైపుణీకరితపాద జొహరు సమస్తదుష్టవి
ద్రావణ ఘోరఘోర సమరక్రమధీర జొహరు సంతత
శ్రీవిభవప్రదానపరసిద్ధి జొహరు జొహరు నీ కగున్॥ ౧౭౬
- ఉ. ఈవు ధరాజలానలసమీరణకర్త్రిని గంధముఁ రసం
బావల రూపశక్తియును సంబుట మ్రోగుట మూరుకొంటయున్
నీవ తలంపగా రసన నీ పట చక్షువు నీవ త్వక్కునున్
నీవకదమ్మ శ్రోత్రమును నీవ క్రియేంద్రియపాళి నీవలా॥ ౧౭౭
- ప. అనిన విని మహేశ్వరి యగు శ్రీదేవి యిట్లనియె.
౧౭౮
- అ.వె. ఓరి దనుజు నీదు కోరిక దెలుపుమా । యిచ్చ నీదు భక్తి మెచ్చనాయెఁ
జేరి మేటి తపము చేసితి వీవు నే । నిర్దు వరము సంశయింపవలదు॥ ౧౭౯
- ప. అనిన విని భగవతిం గాంచి హయగ్రీవుండు భక్తియుక్తుండై యిట్లనియె.
౧౮౦
- తే.గీ. తల్లి నేఁ గోరు కోరిక తప్పక విను । చావు లేనట్టి బ్రతుకు నా కీయవలయు
నప్పుడమరుఁడనై యోగి నై యజేయమహిమతో నీ జగంబున మనగలాడ॥ ౧౮౧
- ప. నావుఁడు విని నవ్వి యమ్మహాదేవి యతని కిట్లనియె.
౧౮౨
- క. పుట్టిన జంతువులెల్లఁ । గిట్టుట సిద్ధంబ యనెడి కీ రెరుగదాకో
యిట్టుల నుండఁగ వేటొక । పెట్టుల సమకూరు దానవేశ్వర నీకున్॥ ౧౮౩
- క. ఇది నిశ్చయం బటంచున్ । మదిఁ దెలసి మఱొక్కవరము మ మ్మడుగఁదగున్
బదపడి నే నీ కిచ్చెద । నది యని భగవతి వచింప నాతం డనియె॥ ౧౮౪
- తే.గీ. ఎప్పుడేని హయగ్రీవుఁ డెవ్వడేనిఁ గలిగెనేనియు వానిచేఁగాక నాకు
మృత్యు వనునది లేనట్టి మేటివరము తల్లి దయచేసి రక్షింపఁదగు నటన్న॥ ౧౮౫
- ప. జగదంబ యతని కిట్లనియె.
౧౮౬
- ఉ. నీవు గృహంబు సేరి యవనిం బరిపాలనఁ జేసికొమ్ము సం
భావిత సౌఖ్యసంపదలవట్టయి నీకును మృత్యు వా హయ

- గ్రీవుడ కాక వేటొకటి గీల్చడ దెన్నఁ దటంచుఁ దెల్చి య
ద్వేది యదృశ్య యయ్యె మదిఁ దృప్తి నతండును నేగి నింటికిఁ ॥ ౧౮౭
- ఉ. వాఁడు వరంబు పేర్కొని గడు వర్షియ గర్వము పూని యజ్ఞముల్
పాడొనరించి మౌనులను బాధలఁ బెట్టుచునుండ వానికిఁ
సూడొకరుండు ముజ్జగము చోటుల లే దది గాన వానికిఁ
వీడ యొనర్చు మీకిప్పుడు ప్రీతియకా యిత వేయు నేటికిఁ ॥ ౧౮౮
- ఆ. వె. హయముశరము దెచ్చి యతికింపుమనుఁడు మాధవుని మొందెమునకుఁ ద్వష్టతోడ
నంత విష్ణుఁడే హయగ్రీవుడై యేగి । యా సురారి నోర్పు నద్ది మేలు ॥ ౧౮౯
- వ. అని మరియు సూతుండు. ౧౯౦
- క. అని యిట్లు దేవి పలికిన । విని సుర లెల్లరును దృప్తిపై న్నరులై త్వ
ష్టనుఁ జూచి పల్కి రిట్లని । యనఘా నీవేగి హయము నాస్యముఁ దెమ్మి ॥ ౧౯౧
- తే.గీ. తెచ్చి యదికింపు మచ్చుతు దేహమునకు । ననిన నాతండు నట్లచేసిన మురారి
హయగతుండయి దనుజుని హతునిజేసె । దాన దేవతలెల్ల సంతసముపడిరి ॥ ౧౯౨
- క. ఈకథఁ జదివిన వినినఁ । లోకజనని లా నొసంగు లోకాతీత
ప్రాణుల వైభవమేదా । శ్రీకాంతి చిరాయువులను సేమం బొదవఁ ॥ ౧౯౩

—: మధుకైటభోత్పత్తి :—

- క. అని చెప్పిన సూతమహామునితోడను శౌనకాడిమును లందఱు ని
ట్లని లో మునిమూర్ధన్యా । యనఘా మా సంశయంబు లదఁగింపఁగదే ॥ ౧౯౪
- చ. జగ మేకార్ణవమై తలిచ్చునెడ భాస్వద్రూపుడై విష్ణుఁ డే
పగిదిం బంచనహస్రహేయనము లట్రాశిఁ రణప్రాజ్ఞతఁ
దగి యోర్పెఁ మధుకైటభాసురుల దుర్ధాంతప్రతాపాధ్యులఁ
నగభేది ప్రముఖమర ప్రకర నానాదుఃఖసంపాదులఁ ॥ ౧౯౫
- మ. పరమాశ్చర్యకరంబి యిచ్చరిత మొప్పుం జెప్పవే సూత యీ
వరమౌవిప్రజ మెల్లఁ జేరి వినఁగా వాంఛించుచున్నారు దు
స్తర నానార్థవిదుండవై నఖండవై దైవప్రసాదంబునఁ
దరి కేతెంచితి వీవు నీ చెలిమిచేతల గల్గి విష్ణార్ణముల్ ॥ ౧౯౬
- క. వెన మూర్ఘుని నహవానము । విరమే నజ్ఞుల చెలిమి వెలయుంగ నువా
రసమే యిది దెలియనిచో । పసరమకా నరుండు వేయిపలుకు లికేలా ॥ ౧౯౭

- క. మనుల కథలు విన నొల్లని । జనుడు పశుప్రాయఁ డనఁగ నందియమేలా
చనుఁ బశువైనను వరగాయనగీతులఁ జొక్కు సర్వమైనను ధరణీ ॥ ౧౯౮
- క. ఐదిండియములలోపల । నాదిమములు కనులు చెవులు నవి రెండేకా
మోదమున రూపదర్శన । నదశ్రవణముల నిచ్చు నానాగతుల ॥ ౧౯౯
- క. శ్రవణం బనునది త్రివిధం । బవు నత్తరణస్తమోగుణాయ త్రంబై
భువి దీనిఁ దెలిసి మానవుఁ । ధవిరళమతి యగుచు వినఁగ నగు సత్కథల ॥ ౨౦౦
- క. నిగమాగమాది సాత్విక । మగు సాహిత్యాది యెందు నగును రజోజం
బగు నన్యం దోషంబులు । ప్రగణించుట గలహవార్త రహఁ దామనము ॥ ౨౦౧
- తే. గీ ధరణీ నుత్తమ మధ్య మాధమములగుచు । మూడువిధముల సాత్వికంబును బౌనంగు
మోక్షమును నాకమును భోగమును గ్రమంబు । గా నౌనంగును దీని మార్గంబు నుండు ॥
- క. రాజనమునుఁ ద్రివిధం బగు । నోజం బూర్వోక్తవిధము లొంది తదీయా
వ్యాజరక్షణ మనఁ స్వీ । యాజరాన్యప్రసంగ మందిరు పెద్దల్ ॥ ౨౦౩
- క. తామనమును ద్రివిధంబగు । భూమిఁ బూర్వోక్తరీతిఁ బుణ్యరహితు మ
ద్దామవధ పగతుతో నం । గ్రామంబును నిర్ణిమిత్త కలహము వరుస ॥ ౨౦౪
- ఉ. కావున మౌనివర్య కుభకారణమైన పురాణసంహితా
గ్రామము పీనులం జొనుపఁగావలెఁ బాపము నెట్లఁగావలెఁ
ధీమహిమంబు వర్ధిలఁగ దేలవలెఁ సుఖలీల మమ్ము న
ద్భావమునఁ దలంచుచు సుధారసధారలు చిల్కఁ దెల్పవే ॥ ౨౦౫
- ఉ. నావుడు సూతుఁ డమ్మునిజనంబులతో నను ధన్యు లీర లెం
తే విన విచ్చయింతు వచియింపఁ దలంచెద నేను ధన్యుఁడఁ
శ్రీమరుఁ డేకసాగరవిశిష్టము లోకము నొందినపు ని
ద్రావళతఁ భుజంగములరాయనిపై శయనించి యుఁడగ ॥ ౨౦౬
- వ. నారాయణుని శ్రవణమలంబునుండి మధుకైటభు లుద్భవిల్లిరి. ॥ ౨౦౭
- ఉ. పుట్టి క్రమక్రమంబునఁ బ్రపూర్ణతఁ జెంది మహాబ్ధి లోపలఁ
దిట్ట తనంబునం బటుగతిన్ విహరించుచు నాటలాడుచుఁ
కట్టిడి రక్కసు లైన నొకానొకనాడు మనంబులందుఁ దా
రిట్టులు చింతకుం దొడఁగి లిరిద్దఱు నొద్దిక నొక్క తావునన్ ॥ ౨౦౮
- క. ఆధారము లే కిల నొక । యాదేయము నిలువఁజాల దది విక్రంబౌ
బోధపరుల చిత్తములకు । నాధారదేయభావ మది చూపట్టు ॥ ౨౦౯

క. ఎవ్వఁడు నృజించె మనలఁగా । నెవ్వఁగఁ బుట్టితిమి మన మహీనప్రాధిఁగా
నివ్వటిలె నెట్లు లీ జల । మెవ్వతె మన తల్లి, తండ్రి యెవ్వం దరయన్॥ ౨౧౦

తే.గీ. ఇట్లు తలపోసి నిశ్చయం బెఱుంగలేక । యుండ మధుఁజూచి కైటభుం దోరి మధుఁడ
మనల మీ సర్వతోముఖమధ్యమందు । నునికికిం గారణము శక్తి యవి తలంతు॥ ౨౧౧

తే.గీ. ఆ మహాశక్తి యాధార మంబురాశి । కనుచు మనలను నృజియించి నట్టి దేవి
యదియ యనుచుఁ దలంతు నే నంతకంటె । వేఱొకటి లేదు సమ్ము మీ నిధము నిజము॥

క. ఈ లీలఁ జెప్పుచుండఁగ । నారోన విచిత్ర మహిమ నాకాశమునఁగా
మేలైన శబ్ద మొక్కటి । యాలింపఁగ నయ్యె శ్రావ్యమై సుకరందై॥ ౨౧౨

తే.గీ. ఆ మనోహర వాగ్మీజ మతి మనోహ రంబు నభ్యాస మొనరించి ప్రవిమలమతి
నుండఁ గనవచ్చె మెఱుపొక్కటుప్పరమువదానిఁ గని యెంచి రపుడు మంత్రం బటంచు॥

క. ఆ మంత్రంబుం గైకొని । భీమతపము సేయ మొదలుపెట్టి రచలము
ద్రావహితు లగుచు నిరశను । రై మించి సమాహితాత్మ్యరై దృఢలీలఁగా॥ ౨౧౩

క. వేయేం డిట్లు తపంబును । జేయఁగ గని శక్తి తృప్తి జెందె గగనవా
ణీయుక్తి నిట్లు లనియెఁగా । బాయని ప్రేమాతిశయము బాటిల నంతఁగా॥ ౨౧౪

ఉ. దానపులార మీవరము తప్ప కొనంగెద నంచు నింగిపై
మానక వాక్య మొందు విని మా మరణంబులు స్వేచ్ఛఁ గల్గఁగా
దీనజనార్తినిర్దళని దేవి ప్రసాదము సేయు మన్న మీ
పూనిక యట్ల యౌత నిక పొందని దేవి వచింప వారలుఁగా॥ ౨౧౫

మ. వరము ల్గొంచు సురారు లత్యధికగర్వప్రేరితౌదృత్య ని
ష్ఠురై యంబుచరాశితోఁ గలసి బిట్టుం గ్రీడలం బ్రోడరై
దొరలై యొప్పుచు నొక్కవేళను సుధాంధోజ్యేష్ఠఁ బద్మాసనం
తరవర్తిం గని మోదమంది పటుయుద్ధప్రక్రియాకామురై॥ ౨౧౬

క. పూతోడను యుద్ధమునకు । రాతప్పితివేని విడుము రాజీవంబుఁగా
పోతీరడు నీ కిఁక నిది । కాతరుఁడవ యేని నీవి కా వీన్థలముల్॥ ౨౧౭

తే.గీ. వారి ధీరోక్తులకుఁ గడు వగచి బ్రహ్మ । యేమిచేయుదు నింక నా కేమిదిక్కు
ఎవ్వరిని వేడుకొందు నే నెందుఁజొత్తు । ననుచుఁ జింతాసముద్రంబునందు మునిగె॥

ప. మఱియుం బద్మజుండు దనలో నిట్లని వితర్కింపం దొడంగె. నేఁడు వీరి బలంబులు
సూడ నత్యధికంబులై యున్నయవి. వీరినే నెట్లు శాంతులం జేయఁగలఁ సాచు దాన

దండోపాయంబులలో దండం బిజ్జాతబలులయెడ నవిధేయంబు. స్తుతియుఁ బొసంగఁ దేల
యన నాయందు వీరు దుర్బలత్వంబు పెట్టుదురు, దాన భేదంబులకుం దఱికాదు కావన.

—: బ్రహ్మకృత విష్ణుయోగనిద్రాస్తుతి :—

ఉ. వెన్నుని శేషశాయిని వివేకఘనాశ్రయనిం జతుర్భుజా
నస్తుతి సేసి మేల్కొలిపి సాగిలి మ్రొక్కెద భక్తియుక్తిమై
న స్వతః దేలఁగాఁగలఁడు నాదు విచారము దీర్చఁగాఁగలం
దెన్నఁగ నింతకంటఁ గలదే మఱియొక్కటి యంచు మేడుక॥ ౨౨౨

వ. అని.

సీ. ముక్తపదగ్రస్తము :

భణసియగుణపాలి పాలితభూచక్ర చక్రగదాభుజా చారుదండ
దండసాధనతాత తాతప్రియకుమార మారసుందర గరుత్మత్తురంగ
రంగదర్శనరాజ రాజన్యహారయ లయకాలకిలికిలాప్రతాప
తాపనసంతాన తానవార్తివిఫాల ఫాలదాలసుదాగభస్తి బింబ

తే.గీ. బింబతులితాధరా ధరాలంబమిత్ర । మిత్రమండలగతగాత్ర గాత్రదీప
దీపమచ్చిస్సుఖనిదాన దానవారి । వారిజాననకారణ కారణాత్మ॥ ౨౨౩

చ. నిరోష్ఠ్యము.

నళినదళాక్ష దీనజననాయక నీరదగాత్ర శంఖ న
దళ నరసింహ దైత్యగణదారణ నారదనాదసాదరా
గళగరళార్చితా సకలకాంతశరీర ధరాధరాతిని
శృలనయ నిత్య సత్యకృత సాధన శార్ఙ్గ హృషీకనాయకా॥ ౨౨౪

ఉ. ఈ దనుజేంద్రు లిద్దఱు మహేశ మదోద్ధతులై ననుం గడు
దాధలు పెట్టఁబూనిరి కృపామయ మచ్చరణంబి వీవకా
దే దురితాత్ములం దునిమి తేకువ న స్ఫురికింపవే యింక
సాదరవృత్తి నంచు నిటు లాతఁడు శ్రీహరి నెంతవేడిన॥ ౨౨౫

తే.గీ. యోగనిద్రాగతుండయి యున్నకతన । శౌరి మేల్కొనకున్న వ జ్జలజభవుఁడు
శక్తితోఁ గూడి నిద్రావశతన యుండె । నేమిసేయుదు మేల్కొల్పుఁటెట్లు లితని॥

ఉ. ఎక్కడఁ బోవుదు॥ మఱియు నెవ్వరు నన్ను భరించువార లే
దిక్కొ యఖర్కగర్వ నిరతిం దనుజేంద్రులు చుట్టుముట్టిరే
స్మృక్తిని నంచుఁ దా నరసి చూచి మనంబునఁ గొంతవట్టు నా
కొక్క యుపాయ మిత్రణి సహా । పొడకట్టె నటంచు నెంచుచు॥ ౨౨౬

—: శక్తిస్వరూపకథనము :—

- ఉ. దేవి యొకర్తు నాభయము దీర్చగలది తదీయశక్తినే
కా విసఁ దీంత నిద్రఁబడి కాతరు మన్యుల నయ్యుతుం డటం
చావిధి సర్వలోకము లయంబగు శక్తిని యోగనిద్ర న
ద్వీపఘోషణీం బ్రకృతి దివ్యగుణఁ బొగడె స్మనంబునఁ ॥ ౨౨౯
- క. దేవీ నీవ జగత్సద్భావమునకుఁ గారణమవు పరమేశ్వరివే
నీ వేదంబులవలనఁ । నీ విశ్వాతీతశక్తినిం గనుఁగొంటిఁ ॥ ౨౩౦
- ఆ.వె. నీవ యోగనిద్ర నిర్మితివి విష్ణు । సంతవాని కింత లైన వితరు
లెంతవారు నీకు నిసుమంతవారకా । తెఱుఁగఁగలమె నీ యహీన లీల ॥ ౨౩౧
- క. ప్రకృతి యని పురుషుఁడని నీ । కకలంతాభిఖ్య లిచ్చి యా సాంఖ్యులు ని
త్యకలాసుమహిత చైత । న్యకలారహిత మగు వస్తు వంద్రు కడంకఁ ॥ ౨౩౨
- ఆ.వె సజనఁజేయు దీపు నానాగుణంబులు - గలిగి నీచరిత్రములు గణింప
నెవ్వఁడోపు సంద్య వీ వందుఁ దనసులు । నిన్నుఁ గొల్పుచుండ్రు నిత్యరక్తి ॥ ౨౩౩
- క. నీవు మతివి నీవు దృతివి । నీవు రుచివి నీవు శుచివి నీవె శ్రద్ధా
భావంబి వీవ కీర్తివి । నీ వఖిలము సర్వలోకనేత్రివి తల్లి ॥ ౨౩౪
- క. ప్రత్యక్షము త్వత్కార్యము । సత్యము వేదములకైన శక్యంబే నిఁ
స్తుత్యాదుల మెప్పింపఁగ । నత్కాదరదై కబుద్ధి నరయుము తల్లీ ॥ ౨౩౫
- క. సుఖపు నిష్కణ వతిగుణ । వగణికనిగమాగమాంచితాధారపు నీ
దగదగితి సుప్రభావః । జగముఁ బ్రకాశింపఁజేయు జననివి దేవీ ॥ ౨౩౬
- క. నీకంటెను వేఱెవ్వరు । నాకును శ్రీకాంతునకుఁ బినాకధనునకుఁ
మా కొమారీ వాణుల । కేకాకృతి వీవకావె యెప్పుడు నిజముగఁ ॥ ౨౩౭
- క. అన్నాది వకలకోళాభిన్నా మాయామయీ గభీర శ్రీ సం
పన్నా పోషితపరమాపన్నా నన్నాదరింపఁబాడి యపర్ణా ॥ ౨౩౮
- క. కలఁదే విష్ణునికంటె । బలవంతుం డైనవాఁడు బంధుర నిద్రా
కలితుం జేసితివమ్మా । యలఁతు లితరు లెంతవార లహహ తలంపఁ ॥ ౨౩౯
- క. నను లోకము సృజియింపఁ । వనజాక్షుని బెంపఁ గృత్తివాసు నడంపఁ
బను లిడి చేయింతువు నీ । వనసు మహారాజయోగహారిణి వమ్మా ॥ ౨౪౦

- క. జననీ పాపులఁ ద్రుంతువు । వినయపరులఁ బ్రోతు వఖిలవేదినీవి కదా
నిను మాన నా విపత్తిం । దునుమాడుము దుర్జనులకు దుర్గమ వమ్మా ॥ ౨౪౧
- క. ననుఁ గన్నతల్లి వని నే । చనువున మఱిమఱియు నిన్ను సంస్తుతిఁ జేయఁ
వినవమ్మా విడువక సజ్జనకల్పక చారువల్లి జగముల తల్లి ॥ ౨౪౨
- ఉ. నాటక సూత్రధారిణీ వనాఁ దగు ముజ్జగమందు నీవ యే
నాటను దృశ్యమానపు సనాతని పీశ్వరి వాదిమూర్తి వి
చ్చాటనశీల వాద్దుల భయంబులఁ దీర్చెడి పట్టున న్నఱి
పేటివి భక్తకోటికి కృపీభవాదులు నీచు తేజమూర్తి ॥ ౨౪౩
- ఉ. ఓ పరమేశ్వరీ విను మహో మోఽయంతట లెమ్ము లెమ్ము నీ
రూపము సూపు మమ్ము సితరోచిమరీచిక లీను నీ ముఖం
బోపికఁ జూచి మ్రొక్కెద నయోన్నతి విష్ణుని పీడుమమ్ము నా
యాపదఁ బాపుమమ్ము నిరతాయంతచిత్రవిచిత్రమర్తనీ ॥ ౨౪౪
- క. అని యిట్లు బ్రహ్మ వేడిన । విని మాయాశక్తి హరిని విడిచి మఱొక ప్ర
క్కను నిల్చిన సక్కరిణ । మున హరిఁ గని యబ్జసూతి ముదితుం డయ్యెఁ ॥ ౨౪౫
- వ. అనిన విని పరమశాంతపావనులగు మునులు పరమశాంతస్వభావసమేతు సూతుం
యిట్లనిరి. ॥ ౨౪౬
- ఉ. అక్కజమయ్యో మాట సహహో యిది విన్న మహానుభావ నీ
వక్కణముల్ నదా విబుధపర్ణితముల్ విధి విష్ణు రుద్రులఁ
బెక్కుపురాణము లైలుపు నిత్యులు నాట్యులు నంచు వారలే
తక్క మఱొం డజాండముల దై వము లేదని నిక్కువంబుగఁ ॥ ౨౪౭
- చ. అజాఁడు సృజించు మాధవుఁ దనారతముఁ బ్రతిజించు శంకరుం
డు జగముఁ దూల్చి ముప్పురుఁ గడు న్నుతిఁ గాంతు త్రిమాహుర్త లంచు స
త్త్వజయు రణోజయుఁ మఱియుఁ దామసి నాఁ జను శక్తిరొందుటఁ
ప్రజలకు వేట యెవ్వఁ డింక బంధుఁడు లోకమునందుఁ జూడఁగఁ ॥ ౨౪౮
- ఉ. వారలలో మురారి నిరవద్యతఁ చాఁ బునుదోర్త మూఖ్యచే
మీటి మహాప్రసిద్ధుఁ డగు మేటి జగత్పతి సర్వ కర్మలం
గారకుఁ డంతవాని నీరఁ గాంతుమె ? నిష్ఠులతేజఁ దాతఁ డ
య్యారె । తథావిధుండె యిటు లాయెనుఁ బర్రెను యోగనిద్రకుఁ ॥ ౨౪౯
- క. ఇది మాకు నవి స్తరముగ । విదితం బొనరింపుమయ్య విజ్ఞాననీధి
యది యే శక్తియు మొదటికి । మొదలైనది విష్ణువునకు మూలమె చెప్పమా ॥ ౨౫౦

- జ. నిఖిలముఁ బ్రోచువాఁడు గణనీయుఁడు సర్వగతుండు వేత్త చి
త్తుఖసరుఁ డీశ్వరుం డమితసుందరుఁ డున్నత తేజః దిండిరా
సఖుఁడు నిరీహుఁ డుత్తముఁడు సౌమ్యుడు శాంతుఁడు యోగనిద్రచే
నఖిలమునం దవస్థృతి బయల్పర నజ్ఞతః గాంచె నయ్యయో ॥ ౨౫౧
- క. తప్పక సందియ మను ముడి । విప్పి యథార్థంబు చెప్పి వేవేగ మముం
దెప్పరమగు సంతసమున । దొప్పలఁ దోగించువారు దొరకుదురె యొరుల్ ॥ ౨౫౨
- చ. సనకసనందన ప్రముఖసంయములుం గవెలుండు నారదుం
డనుపమ బుద్ధికాలులు మహామహాలై నను మూలశక్తి స
త్తును గన లేదు పేదములు తప్పక పల్కుచునుండు విష్ణుడే
చునుఁడు శివుడె గొప్ప విధిగణ్యుఁ డటంచు ననేక భంగులన్ ॥ ౨౫౩
- వ. మఱియు, ౨౫౪
- ఉ. కొందరు కేశపుణ్ బరమకోవిదుఁ డంచు సనాతనుం డటం
చందురు, గొంద రీశ్వరుఁ డటందురు శక్తిసమన్వితుం డని
ష్ఠుండుఁడు భూతనాథుఁ డని పల్కుదు రింద్రుఁడు నాథుఁ డంచు నిం
కం దిననాథుఁడంచుఁ గణకం జ్వలనుం డని యంద్రు గొందరున్ ॥ ౨౫౫
- ఆ.వె. ఎంద రెన్నిగతుల నేమి చెప్పిన నేమి । కార్యకారణములఁ గాంచు చోట
సత్ప్రమాణములను సాధింపఁ గావలె । గాక వే రొకండు గాదుఘక్కి ॥ ౨౫౬
- క. మానక ప్రత్యక్షము ననుమానము శబ్దంబు నను ప్రమాణంబులు మూఁ
డొ ననిరి కొంద టని రుపమానంబును ననుపలబ్ధి మఱి కల వనుచున్ ॥ ౨౫౭
- ఆ.వె. ఆగమంబు బుద్ధి యవల సద్యుక్తియుఁ । గార్యకారణ ప్రకారములకు
ననుభవంబుమీద నల్ల దృష్టాంతంబు । రహిని గల్పి రా పురాణవిదులు ॥ ౨౫౮
- క. పండితులు సెప్పుచుందురు । దండి పురాణముల యందుఁ దా నెవ్వేశన్
నిండి జగంబుల నన్నిట । మెండుగ శక్తిస్వరూపమే యొం డనుచున్ ॥ ౨౫౯
- ఆ.వె. విధికి సృజనశక్తి విష్ణుదేవునకును । పాలనై కశక్తి కూలి కెన్న
హరణశక్తి పంకజాప్తనకుం బ్రధాశక్తి శిఖికి జ్వలనశక్తి కలవు ॥ ౨౬౦
- ఆ.వె. ఎల్లయెడల శక్తియే కనవచ్చెడి । శక్తిలేని యుత్త స్థలము లేదు
సర్విగతము శక్తి శక్తి లేనప్పడు । వస్తు పేదఁగలదు వసుధయందు ॥ ౨౬౦
- క. సర్వము శక్తిమయంబగు । సర్వజనులు శక్తిలేక శత్రుజయ శ్రీ
నిర్వాహకు లెట్లగుదురు । సర్వోన్నత పదవి నందు శక్తియ కాదే ॥ ౨౬౧

- క. హరిహర విధి రవి శిఖి యమ । వరుణ కుబేరాదులైన వాసవుడైనా
గురుడైనం బరుడైనా । నిరుపమశక్తిప్రయుక్తి నెరసిరి ఘనులై ॥ ౨౬౩
- క. తగుశక్తి రెండు విధముల । సగుణయు నిర్గుణయు ననగ నగుజాభిద రా
గిగణము గొల్పును నిర్గుణ । నగణిత వైరాగ్యమార్గు లర్పించు రొగిన్ ॥ ౨౬౪
- ఆ.వె. మును లెరుంగ లేరు మూలశక్తి నికెట్లు । మూఢజనులు నిత్యమూర్తి నెఱుంగ
నేర్తు రదియుఁ గాక విజ మిక్కలిం గలఁవార లల్పబుద్ధు లైరి కారె ॥ ౨౬౫
- క. శక్తిమయము జగ మంతయు । శక్తి జగన్మయము వేఱ నందియ మేలా
శక్తిమయము గానిది నిశ్శక్తిక మణుమాత్రమైన జగమున గలదే ॥ ౨౬౬
- క. కావున నెవ్వం డేనియు । సేవింపం దగును శక్తి సమధికరీలా
వ్యావృత్తి విశ్వమంతయు । దేవియ పాలించు భగవతీనామమునా ॥ ౨౬౭
- క. అని వ్యాసునివలనను నే । వినియుంటిని వ్యాసుఁ డిద్ది వినె నారదు చే
త నతఁడు పితామహునిచే । వినియెఁ డ్రుహిణుండు వినియె విష్ణునిచేతా ॥ ౨౬౮
- క. నరు లెవ్వ రిందునకు వే । అరయంగరాదుసుండి యనుభవవేద్యం
బరుదార శక్తికంటెను । బరు లాద్యులు సేపు్య లెన్నఁ బడరు బుద్ధులచేన్ ॥ ౨౬౯
- వ. అని మఱియు.
- చ. కరు మరుదార శ్రీవిభునికాయము లోపలి యోగనిద్ర వేఁ
జెరసి మరుత్పథస్థ యయి పేర్మి నటుండఁగ వాసుదేవుఁ డ
చెరువుగ మాటిమాటికినిఁ జేతులు సాచుచు నాపులింపుచుఁ
వెరపు మెయిఁ బుష్టుడయి వేఁడు ప్రజాపతిఁ గాంచి యిట్లను ॥ ౨౭౦
- చ. తతతపముం దృఢించితిఁ గతం బది యే మిటు రాకకుం భయ
స్థితి నిటు లున్కిఁ గారణముఁ దెల్పుము నాఁ బరమేష్ఠి యార్తి వి
స్తృతుడయి పల్కెనో నుజనసేవ్య భవచ్ఛ్రీవ కల్మషోద్ధృతై
దితిజలు మీఱి రుద్రతులు దీప్తరుజు ల్బిడుకై టఢాభిధుల్ ॥ ౨౭౧

—; మధుకైటభయద్ధము :—

- క. వారిరువురు ననుఁ దమతోఁ । బోరుననుసు ర మృణంచు బోరనఁ బైకిఁ
జేరుచుఁ జంపెద మనుచుఁ । హారాకారములఁ జాటుకొనిరి మురారి ॥ ౨౭౨
- క. అఙ్గీకృపామయుఁడవు । రక్షించుము నన్నుఁ బ్రీతి బ్రతుకు గలిగినా
భక్షించుఁ బలుసాకుఁ । రక్షోభయ ముడిగి డ్రుమవరింపరనేనిఁ ॥ ౨౭౩

- క. నావుడు నారాయణుఁ డను । నో వేధ కరంబు భీతి నొందకు మింకఁ
వేవేగ రిపులఁ ద్రుంచెద । నీ విచ్చట నిలచి చూడు మిదిగో యనఁగఁ ॥ ౨౭౫
- తే.గీ. ఆ ప్రబలులైన సోకు దయ్యాల తేండ్లు । వనజభవు నప్ప కనుఁగొని యనధికరణ
నీరములనుండి పల్కిరి సీవు పీని । మఱుగు జొచ్చితె పద్మజ మాకు నోడి ॥ ౨౭౬
- తే. గీ. ఇతఁడెసూదంగ సుక్కార్తు మిచటనిన్నుఁ పోరు మాతోడఁ గాదేని పాటుమెందె
దానదానుండఁ జేసితిఁ దప్పటంచుఁ । బలుక విని దానవరాతి యలుక వొడమి ॥ ౨౭౭
- ఉ. గండ్రలు మీరు రండు కడకఁ సమరంబును వేడిరేసి యే
వాండ్రులు లన్నదే నెఱుంగ నీతని సృష్టి విధాత మీకుఁ బె
క్కం ద్రిక నేల నే నొకఁడఁ గాదె వధింతు నిమేష మొర్వడి
తీండ్రుల నేలఁ గండలను దీసెద గెద్దలనోట వేసెదఁ ॥ ౨౭౮
- వ. అనుఁడు. ౨౭౯
- క. అధికరణరహితమహితోఁదదిలోఁ దిరుగాడుమను మదప్రేరితు లై
విధిఁ గన్న మేటివారతో । మధుకైటభు లెదిరిపోర మనసిడి రంతఁ ౨౮౦
- క. మధుఁ దెదిరించిన వానిన్ । మథియింపఁగఁ గైటభుండు మార్కొన వానిన్
మథియింపగ మఱలవడిఁ । మధుఁడు గవియు నిటుల వారు మఱిమఱి పోరఁ ॥ ౨౮౧
- క. మల్లరణ మొక్కరీతిన్ । గల్లోలిని మీదనుండి గమలాక్షుఁడు సం
పుల్ల బలస్ఫూర్తి మెయిఁ । బెల్లగ దానపులతోడ బిడ్డానరించెఁ ॥ ౨౮౨
- ఆ.పె. బదువేల దీర్ఘహాయనంబులు మహోఽగ్రత రణంబుఁగేసి కరమా సొక్కె
మురవిరోధి భీరమున నుదగ్రోగ్రులై । దనుజు లొప్పి రవ్విధాతసూడ ॥ ౨౮౩
- తే.గీ. అపుడు నారాయణుండు దా నచ్చెరువడి । యీసుదారులు శ్రమి నొంద రేసు మిగుల
నలనటను బడినొచ్చితి నహహ దీని కారణంబేమొ యనుచు విచార మెనసి ॥ ౨౮౪
- ఆ.పె. విలువఁబడిన జూచి తులువ లా యిరువురు । గర్వఘటితి ననిరి కమలనేత్ర
పోర నలసినాడ పూరక చనుము దాఁసోహ మనుచు నెత్తి నంజలి యిడి ॥ ౨౮౫
- క. కాదేని యుద్ధమున మా । మీదికి రా మగతనమున మీతె తగవే
నీదు మద మడచి నలినజు । మోది కడన విజయలక్ష్మి ముద్దెదము హరి ॥ ౨౮౬
- వ. అనిన. ౨౮౭
- క. విని సామ మూని విష్ణుం । డనియెఁ దానపులతోడ నతిభీతి మెయిఁ
మనుఁ దైన విష్ణు దేవునకును గల్గెఁగదా ప్రతాపకుంతన మహాహా ॥ ౨౮౮

- చ. అలసటఁ జెందియున్నెడ భయాతురుఁడౌ నపు డత్రశత్రుసం
కలితుఁడు గానిచోఁ బదెడికాలమునం బుడుతండు దంబతోఁ
గలసటఁ జొచ్చినం గదనకర్మవిదిజ్ఞులు శత్రు నేయఁగా
దలకొన రంఁచుఁ జెప్పెడి సనాతన ధర్మము మీ రెఱుంగరే ॥ ౨౮౯
- క. మీరిద్దఱు సోదరులరు । కారే సంపూర్ణబలు లిక న్నే నొకడఁ
మీటి కడుశక్తియుక్తిం । బోరితిగా యైదువేల పూర్ణసమ లొగిన్ ॥ ౨౯౦
- ఆ.వె. నడుమ నడుమ మీరు నాతోడఁ బోరుచు । నలతఁ దీర్చుకొంటి రట్ల నేను
నలతఁ దీర్చుకొనిన యాదట మీ తోడ । బవరమునకు జొత్తు నవితధముగ ॥ ౨౯౧
- ఆ.వె. అంతదనుక నిలుఁడట చచ్చుతుఁడు నెప్ప । విని మహాసురులు వివేకులగుచు
గొంతచూరమున నొకింతసేపు వసించు । మనుచు నేగఁ గాంచి యసురవైరి ॥ ౨౯౨
- క. మెకకువ నిట్లని తనలోఁ । దలపోసెన్ సమర మిది పృథానుమ్ము మహా
బలు రీయిద్దరు దేవిన్ । గొలిచి వరము లంది రెట్లు కూర్చెద వీరిన్ ॥ ౨౯౩
- క. కాకున్న పీరు పైఁబడి । రాకుండుచె యుద్ధమునకు రణవిజితుఁడనై
పోకుండ మార్గ మెయ్యడి । నాకు న్నేడుసుఁచుఁ జింతనం బడి తుదకున్ ॥ ౨౯౪
- క. ఇదియంతయుఁ జూచుచుఁ దాఁ । జడలన్ వర్తించు పరమేశక్తిం గనులన్
ముదముదవఁజూచి యంజలిఁ । గదియించె స్మరమునందుఁ గడుభక్తిమెయిన్ ॥ ౨౯౫
- ఉ. మ్రొక్కి మురారి యుద్దనుజమూర్తవిఖండనలోలతం గుఱన్
గుక్కలు మ్రింగుచున్ స్తవనోవిమిదై స్తుతియించె నో సుధా
భుక్కులదాన్యసంతత విఘాత జగజ్జనరక్షదైవి స
మ్యక్కుక్తి హేతువాఁచిత మయప్రకృతీ సుకృతీతాకృతీ ॥ ౨౯౬
- ఉ. దేవి నమోస్తుతే యనుచు చీరజనప్రణమితాం భజేహ మా
ద్యే పరిచే పరే యనుచు దేహి ముచ మృమ తే పదంతు వం
దే విబుధార్చితే యనుచు దివ్యశరీరిణి రక్షరక్ష వి
ద్యావతి యంచు విష్ణుఁడు వియద్గత శక్తికి మ్రొక్కె భక్తితోన్ ॥ ౨౯౭
- తా. నీ రూపంబు నెఱుంగఁజాలముకివా నీ నిరుణత్వంబునం
దారూఢిన్ సగుణత్వముందు భవదీయప్రక్రియాశక్తి నె
వ్వా రూపింతురు దేవి నీదగు ప్రభావం బెన్న రా దమ్మ త
ల్లి రాజన్మణిమేఖలాకనకవల్ల చారువీచీవరీ ॥ ౨౯౮
- చ. తెలిసిను నీ మహత్వము మదిం బరికింపఁగ నిన్ను మించి వే
ల్పు లికను లేరు లేరనుచు భూరితరంబగు యోగవిద్రుచే

మెళకువ మాలియుండ విధి మిక్కిలి మక్కువ నెంతలేవినన్

దెలియక మేలుకొంటి భవదీయ కృపం గని యెట్టకేలకున్ ॥

౨౯౯

క. ఇది యెల్ల నీ ప్రభావమే । కద యీ దనుజద్వయంబు కమలజామీదన్

గదనమున కేగ నాకడు । మది ననుఁ బ్రార్థించె నేను మార్కొంటిఁ గదా ॥

౩౦౦

ఉ. వంచనహానప్రవర్ణము లభంగురనంగర మాచరించి నేఁ

గొంచక శ్రాంతిఁ దీర్చుకొనఁ గోరిన రక్కసు లుక్కుమీరి నన్

గొంచెపు మాటలాడుచును గొట్టుచు దిట్టుచు నున్నవారు నీ

యంచిత మైన నద్వరము నందికదా జననీ మహేశ్వరీ ॥

౩౦౧

ళా. ఈ వేళన్ గడు స్రుక్కి మ్రొక్కితిని దేవీ నన్ను రక్షింపవే

వేషేగం గడుపార ముజ్జగము నీవే కంటి విచ్చార్తిన్

నీవే తప్ప నిఁ తెవ్వరమ్మ జననీ నిక్కంబు మా జోంట్లకున్

రావే యీశ్వరీ లోకసుందరీ సపర్యాకార్యకృత్రేదరీ ॥

౩౦౨

చ. అన విని నవ్వి దేవి వినయానతుఁడైన మురారిఁజూచి యో

వనజదళాక్ష నీ విపుడు వారలపైఁ జను మాజి సేయగాఁ

జెనకుచు మోహితాత్మలను జేసెద దైత్యుల నింతలోన నేఁ

జనుపడి త్రుంపఁగావలయుఁ బాపులవంచన నెట్టులేనియున్ ॥

౩౦౩

క. నా మాయవలన దనుజులు । వ్యామోహితు లగుచు నుండు రప్పడ నీవుం

డై మార్గమునం గెలుపుము । కామజనక పొమ్ముపొమ్ము కడువేగమునన్ ॥

౩౦౪

వ. ఇట్లు.

౩౦౫

క. భగవతి దయారసాన్నిత । యగుచుఁ బలికినట్టి పలుకు లాలించి దృఢం

బుగ దై ర్యముఁ గైకొని యా । జెగజెట్టులఁ గవిసె శౌరి సాహసవృత్తిన్ ॥

౩౦౬

క. ఇటులఁ దమమీద గవిసిన । మొటమొటలాడుచును దనుజముఖులు రారా

వటపత్రకాయ ముపై । నెటు బోకుము పోకు ముండుమెదురఁ దిరుగడై ॥

౩౦౭

క. శ్రీవర జయాపజయములు । దై వాదీనములు నిజము దా బలి గెలుచున్

వావిరి దుర్బలుఁడైనం । జేవ చెడుఁ బరాభవమున సిద్ధమకాదే ॥

౩౦౮

అ.వె. తెలియ హర్షకోకములు నిల్వ వొకరీతి । ముందు సీవ దనుజముఖులకును

హంత వైతి విస్ఫు డట్టివాఁడవు కావె । యీవ యోడితివి కదే రిపులకు ॥

౩౦౯

క. అని బాహుయద్ధమునకున్ । దనుజులు దొరకున్నఁ జూచి తామరసాక్షం

దనవద్య విధామహిమన్ । గన నొప్పుచు సాహసమునఁ గదనోన్ముఖుడై ॥

౩౧౦

- క. పిడిగ్రుద్దులఁ బొడచును సిరియొడయఁడు మార్కొనిన నుద్ధతోద్యోగమునఁ
గడువడి నెడనెడ నుడిఁబడఁ . బొడచిన యెడలేవి కడఁకఁ బురుషోత్తమునిఁ ॥ ౩౧౧
- క. బోటుదగిలి గోవిందుఁడు . దీటుగఁ బాటించుఁ బూర్వదేవులఁ గని యుం
రూటంబు దూరి వెల్లంబాబొడవఁ దేవి వదనపద్మముఁ గాంచెఁ ॥ ౩౧౨
- క. వెన్నుని ఖిన్నుని నత్యాపన్నునిఁ గని దేవి కృపను బకవక నగి గ
రోవ్వున్నతు లగు దనుజుల పైఁ దిన్నఁగఁ గను లెఱ్ఱఁజేసి తిరమైనమతిఁ ॥ ౩౧౩
- ఉ. పాపులవంచనఁ మునుపఁ బాడియటంచుఁ దలంచి మోహిని
రూపముఁ దాలె నద్భుత నిరూధి జగజ్జన మోహ నైక వి
ద్యాపరతంత్ర యై లలిత యై నవయోవన దర్శనీయ యై
రూపవతీవతంస మయి రుద్రవిరోధికరాగ్ర ఖడ్గమై ॥ ౩౧౪
- క. ముఖము ఖము మెఱపు నిండుని . నఖము నఖము కౌసు మిగుల సన్నము చెలికిఁ
నఖ మైన ఖగనంతకికిఁ . సుఖర ముఖర శుకరవములు సుందరి పలుకుల్ ॥ ౩౧౫
- క. బంగారము రుచిరాంగము . శృంగారము కృతకచేష్ట సీమంతినికిఁ
బొంగార ముద్దుమోవి సుధం గార ముదంబుమీఱఁ దా వలపించెఁ ॥ ౩౧౬
- క. నిందాస్పదుఁ డనుచుఁ జనితి . చందురున్దిం దూరు నిటలసౌందర్యము నే
మందము మందము పంకజ . మందము పదయుగళి లెనయె యా సుందరికిఁ ॥ ౩౧౭
- క. అలలేవకు లా దృష్టుల . నలలేళ్లే గెలువఁజాల వెఱులు నగుఁ గ
ల్లల లేమెఱుంగులను గని . మలలే కుచములు విలాసమహిమాన్నితకుఁ ॥ ౩౧౮
- వ. ఇట్లు జగన్మోహినియై తమ బ్రక్కి నిలువంబడియున్న పడఁతింగాంచి తదీయ కుటిల
దృక్కౌటంబు లమృతదారాసేకంబు లగుటం గడుంబొంగి యా రక్తసు లిలు నటుఁ
దిరుగుచు మిగుల మోహితులై యున్నతఱి వందన కిదియె సమయంబని సురరీపులం
గాంచి హరి యట్లనియె. ౩౧౯
- క. మీ పీఠ్యశక్తి మెచ్చితఁ . జేవమెయి న్నన్నెచ్చిర్చి చేసితిరి దుర
మ్రే వరముం గోరెదల్ . మీ వాంఛిత మిత్తు మేలు మే లడుగుఁ డీఁకన్ ॥ ౩౨౦
- తే.గీ. దానపులు దాని విని యోరి దైత్యమథన . నీపు ఎరిమిచ్చు వాడవు నేఁడు మేము
యాచకులమో భళి తగు నౌర నీవె . కోరుము వరంబు చే నమహర్తు మనిన ॥ ౩౨౧
- తే.గీ. దాని విని చెన్నుడలరి యు ధ్లే నొనర్తు . తప్పఁగూడదు దేవవిధ్వంసులార
మోహిని దేవి సాక్షిగా ముఖమైన . యొక్క వర మిండు మిమ్ము నే నుక్కడంప ॥
- వ. అనినం దనుజులు విని. ౩౨౩

- క. అయ్యో యే మందము మన । దయ్యముఁ దనుఁ గట్టఁ ద్రాఁడుఁ దానిచ్చుటకై
యియ్యకొనినట్టి చందం । బయ్యెన్ మన మింక నేమి యనఁగల మనుచున్ ॥ ౩౨౪
- వ. దానవులు దోలాయమానమానసులై యివ్వధంబునం గొండొకవడి చింతించి హరిం గవి.
క. లోకైకపీఠ ముందుగ । మాకును వర మిత్తు ననుచుఁ బిల్కితివికదా
శ్రీకాంత సత్యవాదివి । మా కోరిన వరము నిమ్ము మాన్యమనీషన్ ॥ ౩౨౬
- ఆ.వె. జలము లేని యొక్క స్థలమున మమ్ములఁ । బొలియజేయు మనినఁ బురుషసింహుఁ
డైన యచ్చుతుం డనూనప్రభావక్ర । మైన చక్రము హృదయమునఁ దలచి ॥ ౩౨౭
- శా. ఓ రక్షోవిభులార రం డిఁకను మి మ్ముక్కార్తు నక్షీణ ము
ర్వారప్రౌఢిమనంచు సూరుల నకూపారోపరివ్యాప్తి మైఁ
బారంజూచి జలంబు లే దివట నొప్పుం డోరఁగా వచ్చు నాన్
వారు నేమిలు పెంప సూరువు లతివ్యాప్తంబులం జేయుచున్ ॥ ౩౨౮
- క. తన యూరువులం దిడికొని । దనుజేంద్రుల తలలు డుల్లి తటుకునఁ దూలన్
వనజాక్షుఁడు చక్రముచే । దునిమెను సుర లొంది రది కనుంగొని వేడగ్గ ॥ ౩౨౯
- తే.గీ. వారి మేదస్సుచే నిండి వారిరాశి । యదియ భువి యయ్యె మేదిని యనుచు భూమి
కభిధగల్గిన కారణం బదియ సుండు । కావుననె మృత్తికను దినఁ గాదటంద్రు ॥ ౩౩౦
- క. నను నడిగిన యది దెలిపితి । మునులారా సర్వలోకములకుఁ ఘనపూ
జనభాజన శక్తియకా । యనుమానము లేదు సత్య మది సత్యమగు ॥ ౩౩౧
- వ. అనిన విని. ॥ ౩౩౨

—: వ్యాస కృత త పశ్చర్య :—

- ఆ.వె. ఋషులు సూతమౌని నీక్షించి పల్కిరి । యనఘ మున్నుమాకు నమరఁజెప్పి
యుంటి వ్యాసముని మహోత్తమంబగు భాగవతముఁ జేసె శుకుడు పాడె ననుచు ॥
- క. వ్యాసుఁడు తప మేలాగునఁ । జేసెను శుకుఁ డెట్లు పుట్టెఁ డెప్పడె మాటఁ
గాసంత విడువ తత్సృల్లాసంబునఁ వ్యాస వాగ్విలాసము మీఱఁ ॥ ౩౩౪
- ఉ. నాపుఁడు సూతుఁ డెంతయు మనంబున బొంగి మునీంద్రులార మీ
కే వినుతుఁ శుకప్రభవ మిచ్చ నవిస్తరభంగిఁ దొల్లి య
ద్దేవగిరింద్ర శృంగమున దివ్య తపః స్థితి నేకమాతృకా
దేవి వచస్సుబీజము నుద్భిత్త వ్యాసుఁడు దా జపించినఁ ॥ ౩౩౫

- అ.వె. నారదోక్తరీతి నమ్మి జపించెఁ బుత్రార్థియగుచు నూరు హాసములు
శివునిఁగూడియున్న సేమంతినింగూర్చి । సాద్విఁగూర్చి పరమశక్తిఁగూర్చి ॥ 33౬
- అ.వె. తిండి మాని పైడి కొండఊటమ్మున । నుండి చేసె దవము దండిమౌని
నిండి భూతసమ్మితుండైన కొండక । పండుఁగాకయంచుఁ బరమనిష్ఠ ॥ 33౭
- సీ. గంధర్వగీతికా కలనంబు లెచ్చోట నెచ్చోటఁ గిన్నరీ హే తకఘా
దేవర్షి కృత తపస్తేజంబు లెచ్చోట నెచ్చోటఁ ద్రిదళుల రచ్చపట్టు
లాటిత్య వసు మరు డిల్వెను లెచ్చోట నెచ్చోట మందార వృక్షసమితి
పదియార్వవన్నియ బంగార మెచ్చోట నెచ్చోట రతనాల విచ్చురాళ్లు
- తే.గీ. నచ్చరల నాట్య మెచ్చోట నమ్మతరసము । పానమెచ్చోట నచ్చోటఁ బరమనియతి
దనర బహుహాసములు దుర్దాంతలీల । నర్మపతిబిడ్డ తపము దా సలుపఁదొడగె ॥ 33౮
- అ.వె. తపమువలన నద్భుతంబైన తేజంబు । విశ్వమెల్ల నిండె వింత పౌనఁగె
వ్యాసు జడలు వహ్ని వర్షంబులై మించె । దాకాననుండు భయముపడియె ॥ 3౩౯
- క. భయవిహ్వలు నింద్రునిఁగని । నయమున దుద్రుండు పరితె నముచిద్వేషి
భయ మేల నీకు నిప్పుడు । నియమంబులు మానుదులె మునిశ్రేష్ఠ లిలన్ ॥ 3౪౦
- ఉ. శక్తిని నన్నునుం దలంచి సత్యవతీసుతుఁ డిష్ట దాఁ దపో
యుక్తిని మించెఁ గోప మిటు బాసఁగఁ బాడియె నాపుఁడు ॥ నము
ద్వోకుల నింద్రుఁడుం బరమయోగిజనార్పిత, పార్వతీప్రియా,
ముక్తినిదాన, మౌని తపముం బచరించెడి నేల తెల్పుమా ॥ 3౪౧
- వ. అనిన.
- క. పారాశర్యుఁడు పుత్రుం । గోరీ తపము సేయుచుండె ఘోరతరముగా
నూరేండ్లు నిండె నొక్క కుమారుం దయసేయుదుఁ బ్రమాగుణవీరు ॥ 3౪౨
- ఉ. నావిని యింద్రుఁడు దన మనంబున సంతసించి సంత గౌ
రీవిభుఁ దా మునీంద్రునకుఁ బ్రేమ మెయి స్వర మిచ్చెఁ బుత్రుని
ద్వాపము గల్గు లెమ్ము మహాతస్థి నీ కొడు కత్యుదాంతే
జోవిభవంబుచే నలరుఁ జామ్మిక పొమ్ము మునీంద్ర నాపుఁడు ॥ 3౪౩
- చ. అది విని సంతసించి ముని యాశ్రమముం దగఁజేరి పుత్రుని
పద యిక్కఁ గల్గనంచు నెద పూనిక సారణియైన గృహ్యము
గుదురుగఁ దా మథింప దొరకొంచు మదిం దలచెఁ మహారణి
వదలని మంతనంబున భవంబు దలిర్పడె హవ్యభోజిక ॥ 3౪౪

- క. అట్టులనె పుట్టరాదా । పట్టి యొకఁడు నాకు నటులు పాటిల్లిదొ యీ
పట్టనఁ బుత్త్రైరణే నా । పట్టన లేదాయె నెట్లు భామ నొనర్తు ॥ ౩౪౬
- తే.గీ. రూపుగలదాని బెనిమిటి ప్రాపుదానిఁ । గాపురముఁ జక్కనొత్తంగ నోపుదానిఁ
బావపూఁవలఁ గనుదాని బడఁతి నోర్తుఁ । గలుగఁజేసినఁ గాలి నంకిలియ కాదె ॥ ౩౪౭
- ఆ.వె. జాయ దక్షయైనఁ జక్కని దై నఁ బాతివ్రతామహిమలఁ దేలియున్న
మోయరాని పెద్ద బొందకొయ్యయ కాదె । శివుఁడె యువతి వలనఁ జిక్కిచిక్కె ॥ ౩౪౮
- క. అట్టి గృహశ్రమమును నే । నెట్టులఁ గైకొందు ననుచు నెరియుచునుండఁ
నెట్లన మృతాచి యను నొక । నట్లువగత్తియ విరోకనంబునఁ దోచె ॥ ౩౪౯
- చ. గగనమునందు వేలుపుల కన్నియ చిన్నియ యెంతయేని సొం
పుగఁ గనుపట్టె నందముల మూటయి నేటగు నీటమీఱు పల్
వగలకు సూటియైన పెనుబాటయి మాటల తేటలఁ నిజం
బుగ నమ్మతంపు టూటయయి పోటయి చూపఱ మనసంబుల ॥ ౩౫౦
- క. ఆ వగలాడిం గనుఁగొన నా । వలఁజేఁ డా పరాశరాత్మజు నేయఁ
జేవఁచెడి యువిదపైఁ గామావేశం బొడువ నిట్లు లని చింతించె ॥ ౩౫౧
- ఉ. ఈ విమలాంగిఁ గొన్న సుతు నిచ్చును గామము దీర్చునంచు నే
నేవిధి దీనిఁ బొందఁగల నిప్పుడ నా సరివారు నవ్వరా
భావజుబారిచే వలపు పాలయి వ్యాసుఁడు గూడె నచ్చరఁ
గైవసమైన వర్షతకవ్రతపుణ్యము ద్రోచెనం చొగి ॥ ౩౫౨
- క. పోనిండు పాపమైనను । నే నింతి వరింతు ననిన నీ యచ్చర సం
తానము సుఖదం బగునే । మానుగను గృహస్థ ధర్మ మార్గము బోలె ॥ ౩౫౩
- క. మును నారదుండు నాకుఁ । వినిచెను ము స్ఫూర్తిని యను వెలఁదుకఁ జేప
ట్టినవాఁడు పురూరపుఁ డను । జనవరుఁడు పరాభవమునఁ జనియె నటంచు ॥ ౩౫౪

—: బుధోత్పత్తి :—

- వ. అని పల్కిన సూతుం గాంచి మహామును లిట్లనిరి. ౩౫౫
- తే.గీ. షితిఁబురూరపుఁడను ధరాపతి యెవండు । తెలియ నూర్వసియనునట్టి చెలియ యెవతె
యెట్లు లాబోటి నారాజుపట్టి కలసె । నకలమును దెల్పు రోమహర్షణ తనూజ ॥ ౩౫౬
- చ. అమృతముకంటెఁ దియ్యనగు నయ్య భవన్మృదుసూక్తి మాకు సం
యమివర యెంత విన్నఁ దని వయ్యెడినే యన మాకుఁ దిట్లు ॥

- విమలమనీషులై వినుడు వీనులపండువుగాఁగఁ దొల్లి వి
 భ్రమవతి యా బృహస్పతికి భామిని తార యనంగ నొప్పెడిఁ ॥ ౩౫౩
- క. ఆ వనిత మితారములకు । తా వని తన నేర్పుసూచి తా మెప్పును వా
 డీ వనిత మగఁడు కొఱతలు । లేవని తరుడామృతాంతులేఖకుఁ బోలేఁ ॥ ౩౫౪
- ఉ. చేరెడు చేరె డా కనులు డిప్పిలి వీనుల నంటు నక్కరుల్
 బారెడు బారెడై వెనుక ప్రక్కను బిక్కలరాయ వ్రేలు సొం
 పారెడుఁ బారెడుఁ సుధలపారముగా నధరంబునుండి ము
 ద్దారెడు దూరెడు న్నొగ మహో తగు పున్నమనాటి చందరుఁ ॥ ౩౫౫
- ఉ. కారు మెఱుంగొ బంగరు చొకారము వెన్నెల సోగయో సుధా
 దారయొ కాక పూవిలుతు దారయొ నిద్దప్తఁ బద్మరాగ శో
 భారమణీయకందశయై భాసుర డిగ్ధనముద్రపీచయో
 నారుచిరాంగి యొప్పె మదనప్రభవ న్నవయోవనంబునన్ ॥ ౩౫౬
- మ. మదవై హ్యల్యమునఁ వరాంగి శశిదామంబుం బ్రవేశించి త
 ద్వదనంబుం గని రూపయోవనకళావర్ణ్యుండు పీఠంబు న
 మ్మద మారం దనుఁ గూడు మన్నఁ బమినాతం డియ్యి కోల్పోయ న
 మ్మదన ప్రక్రియఁ గొంతకాలము రమింపం జొచ్చి రా యిర్దురుఁ ॥ ౩౫౭
- క. గురుఁ డత్యంత క్రోధ । స్ఫురితుండై తారఁ డేర శుక్రూషల బా
 లురఁ బంపినఁ బలుసారులు । మరల మరలఁ దిరిగి తిరిగి మానిరి వారల్ ॥ ౩౫౮
- క. అందునకుం గడుఁ జింతిలి । బృందారక గురుఁడు దాన యేగెదనని యా
 చందరుని గృహము సేరి య । మందక్రోధమునఁ బలికె మందా యనుచుఁ ॥ ౩౫౯
- తే.గీ. కర్మ ధర్మ విగర్హితక్రమము పూని । సిగ్గొకింతయు లేక నా శిష్యుఁడ వయి
 నాదు చక్కని చుక్క నిన్నాళ్ళు సీవ । యతికికొంటివి యెంత సేసితివి చంద్ర ॥ ౩౬౦
- క. గురుభార్యనుఁ గవయుట భూసురుఁ జంపుట ధనముగొనుట సురద్రావుట పెం
 పరి యిట్టి వారిఁ గలయుట । యరయంగా నైదునుఁ మహాపాతకముల్ ॥ ౩౬౧
- క. పెడత్రోవం ద్రొక్కితి వీయెడ నిందార్లుఁడవ కావె యీ వోరి శశీ
 విడుపుము నా పెద్దామును । గుడువఁ దగదు తగదు పరమకుత్సితమతివై ॥ ౩౬౨
- క. నాచక్కని ముద్దియ నీ । నీ చక్కిని విడువకున్న నేఁ బోవఁ జూపి
 నీచుఁడవు గురుద్రోహివి । యై చరియించు టిది నీకు నర్హం బగునే ॥ ౩౬౩

- క. రాఁ గలవె సురల యింద్రకు । పోఁగలవే నన్ను నాలిఁ బొందింప కిఁకన్
దేఁ గలవె కీర్తి యింటికిఁ । బైఁ గలపు కలంకములు క్షపాచర నీకుఁ ॥ ౩౬౮
- చ. అన విని చంద్రుఁ డిట్లనియె నంగిరుబిడ్డను జూచి యో గురూ
ఘనులుగదా ధరామరులు కాతురు శిష్యులఁ గ్రోధవర్జితుల్
పనువడ ధర్మశాస్త్రమును బట్టుక యుందురు కొన్నినాళ్ళు నీ
పనిత మదీయ గేహమున వాసము సేయఁ గొఱంత గల్గినే ॥ ౩౬౯
- ఆ.వె. ఇచ్చ మీఱ నింతి యింటికిఁ దా వచ్చె । నెలమిఁ గొంతకాల మిచటనుండి
యిచ్చమీఱ మరల వచ్చు మీ యింటికి । మచ్చెకంటి దానె మాన్యవరిత ॥ ౩౭౦
- ఆ.వె. గురువరులరు మీరు కొండికలము మేము । మున్న బోధ యిచ్చి యున్నవారు
దూరు లేదు సతికి జారుచే ననుమను । విప్రునకును వేదవిదుల వలన ॥ ౩౭౧
- క. అన విని గురుండు స్వగృహఁబునకుం జని యచటఁ గొన్ని ప్రొద్దులు చింతా
జనిత తను కార్మ్యముతుండై । మనియెఁ బ్రియురాలి మీది మమత బలిమిచేఁ ॥ ౩౭౨
- క. మరలం జిందురు సింటికి । నరిగి మహోగ్రహ యెసంగ నలఁగి నిష్పిద్దం
బరయ ఖలు మిఁదిరంబుం । జొరగా దని బయల నిలచి సురగురు డనియెఁ ॥ ౩౭౩
- ఉ. ఓరి దురాత్మ యొర కిలుబోద్వమి యొర విగర్హితక్రియా
చారవిచార యొర విరసా నిలయఁతరసిమఁ బండె దీ
ద్వారము దాటి రమ్ము వడిఁ దారను నా ప్రయదార నీక యే
దారినిఁ బోయె చి మ్మిఁకను దక్కిన నీ పనిఁ జూచుకొమ్మిగిఁ ॥ ౩౭౪
- క. నా పాలి ముద్దులాడిసి । లే పొమ్మని నాకుఁ బంప లే వేనియు నో
పాపిష్ఠ సీమ నిప్పుడె । కాపం బిడఁ దలఁచినాడఁ జటులోఁగ్రుఁడనై ॥ ౩౭౫
- క. లేరా వై శంభె దురాచారా నా దారఁ జెనకి చలమున నాతోఁ
బోరా పోరా వార్ధికుఁమారా నిను దుమ్ముఁ జేసి మట్టాడెదరా ॥ ౩౭౬
- క. ఈలాగునఁ బల్కిన గురు । నాలాపము లాలకించి యారాజు బహి
శ్శాలికను దాటి వెలువడి । జాలింతయు లేక పల్కె సాహస మదరఁ ॥ ౩౭౭
- చ. కనుఁగొని నవ్వరే జనులు గౌరవహానియుఁ గాదె కాకి ము
క్కున నిడు దొంగపండువలెఁ గామిని నీ కడ నిలె నేనియుఁ
విను మిఁక దీని సుందరి నవీన వయస్కును మాని నిన్నుఁ బో
లిన ముసలాపె నాననవళి ముకుళిృత గూడుమీ ॥ ౩౭౮
- క. ఈ వేమి జేసినను నే । నీ వరవర్ణినిని నీకు నిచ్చుటలే దిం
దీవిదులు కామతంత్ర కఠావేదు లెఱుంగుదురు చలము మాను మిఁకఁ ॥ ౩౭౯

- క. నెల పలుకులు విని యలుకఁ . బలరిపు నిలు గురుఁడు సేర బహుభంగుల న
బ్బలియుఁడు సవర్య లొనరిచి . అలి నాసన మిచ్చి గురువులార యటంచుఁ ॥ ౩౮౦
- చ. మునుపటియట్లు కాదు మొగముం గడువాడెను గన్నులార్తిలో
మునిగిన యట్లు లున్న యవి మూపును వాంచితి గొంతు బొంగు వో
యిన దిఁక మాటలం గొణుఁగు నేర్పడె నయ్యయె చూడ వేమి మ
మ్మనమ ముఖంబు నెత్తి కర మంగద నేడ్చెడు నేల గీయుచుఁ ॥ ౩౮౧
- ష. అవమతిఁజేసె నీకు నెవఁ డాతనిఁ జెప్పము సర్వదేవతల్
శివహరు లేను నెప్పుడును జేతులు మోడ్చుక నీకు బాసటం
దివిరి చరింపమే యిటు మదిన్ విలపింపఁగ నేల నీకు నేఁ
డవిరళశాంతమూర్తి వి మహావిషణుండవు దేవదేశికా ॥ ౩౮౨
- క. అనిన విని దేవ గురుఁడి . ట్లను నో యమరేశ యెంత యని చెప్పుదు నా
మనమున దుఃఖము విను క్రిన్ననఁ జంద్రుఁడు తస్కరించె నా పెండ్లాముఁ ॥ ౩౮౩
- క. విసికితి వేసారితి నే . ననురాంతక చందమామ నడిగి యడిగి నా
మిసిమిగల ముద్దుగుమ్మను . పెనఁబంపుము పంపు మనుచు విడువఁ దతండుఁ ॥ ౩౮౪
- తే.గీ. ఏమిచేయుదు నేమందు నెందుఁజొత్తు . నేఁడు నా కీప డిక్కు సీపే కదా న
హాయఁడవు దుఃఖితాత్ముఁడ నైతి నయయె . లెమ్ము చంద్రునిశింప రిమ్మరమ్ము ॥
- వ. అనిన విని యొక్కింత దడ వాలోచించి పరమతపఃప్రభావనిస్తరుం గురుం గాంచి
చంద్రుం డిట్లనియె. ౩౮౬
- క. శోకము మానుము మానుము . నాకముఁ బాలించు నే సహాయఁడఁ గాఁగా
నీ కొక్క భయము కలదా . నా కిందుం డెంతవాఁడు నాకాచార్యా ॥ ౩౮౭
- వ. అని యారడించి. ౩౮౮
- అ.వె. ఎఱుఁగ జెప్ప నేర్పు లెఱిగిన దూత నొక్కరునిఁ బిలిచి చంద్రుకడకుఁ బంపెఁ
బ్రీతిఁ జేసి గురుని నాతిఁగూడుట మంచిరీతి కా దటంచు నీతిఁ దెలుప ॥ ౩౮౯
- క. విని వాఁడు పోయి చంద్రునిఁ . గని మఘపుఁడు పుచ్చె నన్ను ఘను నిన్నుఁ గనుం
గొని యిట్లు చెప్పమనుచుఁ . వినుమా నా చేయునట్టి విన్నవము శశీ ॥ ౩౯౦
- ఉ. అంబుజవైరి నీ వెఱుఁగ నట్టివి ధర్మము లెవ్వై నీతిమా
గ్గంబులు మీవి కా పరమగణ్యుఁడు నీ పిత యత్రిమాని దో
షంబులు సేయరాదు ఫలసాధనబుద్ధులు మీరు నాదు వా
క్యంబులు నమ్ముమీ మిగుల హర్షముఁ బూనుమి యింద్ర జూడుమీ ॥ ౩౯౧

- చ. జగమున జంతుసంతతికి జాయల కా పురుషార్థహేతువుల్
తగు భువి దారగోపనము తద్దయు శ్రద్ధవహింపకున్నఁ గీ
డగు నటు కాన నేరికిని నన్యులభార్యల నంటరా దటం
చగణితపక్తి శాస్త్రముల యందుఁ గనంబడు వేయనేటికిఁ ॥ ౩౯౨
- క. తన భార్య నొక్కఁ డంటినఁ । దన తేగతిఁ దోచు నట్టితరు భార్యనుఁ దాఁ
గొనునపు దారయవలయుఁ । దన కెట్లో యితరులకును దా నట్లనుచుఁ ॥ ౩౯౩
- క. పైదలులు నీకు నిక లే । రే దఱుని కూతు లిరువ దెనమండ్రు కదే
యీ దేవగురుని భార్యఁ । నీ దాపున నేల నేల నెల నెల లెన్నే ॥ ౩౯౪
- ఉ. కోరితి వేని వేల్పు వెలకోమలు లెందఱు లేరు నీకు శృం
గారవతుల్ సుదారన వికారములైన వచోరసంబులఁ
గౌరవహాని దోషముల కారణముఁ జననింద యన్య సం
సారము జోలి వోవుట విచారము సేయుమి తార నంపుమీ ॥ ౩౯౫
- క. మిన్నలు పోయిన దారిఁ । జిన్నలు నడిచెదరు కాన స్మృతిమార్గములఁ
దిన్నఁగఁ జన నొ నడి కా । కున్నను ధర్మక్షయం బగు న్జగ మెల్లఁ ॥ ౩౯౬
- క. కావున విడుము బృహస్పతి । దేవేరిని నట్టులైన దేవసమితికిఁ
నీ వలనఁ గలహ మబ్బుదు । వేవేగమ నాదుపలుకు వినుమా మనుమా ॥ ౩౯౭
- క. జాబిల్లి దేవదూత వఁదోబలముం గనియు ఘన రజోగుణయుక్తిఁ
రా బాటయుఁ బో బాటయుఁ । దా బుద్ధిం దలఁపలేక తటవిటపడియెఁ ॥ ౩౯౮
- వ. ఇట్లుకొంతవడి తనలో విచారంబుచేసి యెట్టకేనిం గృతనిశ్చయందై . ౩౯౯
- అ.వె. దేవదూత నీవు దేవనాథునకు నే । నన్న యట్లు చెప్ప మధిక ధర్మ
యుతుడ పీవు దేవపతివి యిట్లు చెప్పఁబాడి యగునె యింత పాపమున్నె ॥ ౪౦౦
- క. మీ రిరువురు గురుశిష్యులు । కారే యొజ్జలను బిల్లకాయలు పోలం
దీరుపు పెదయుదురు కదా । వేటొం డీక నెంచ నేల విమధశరణ్యా ॥ ౪౦౧
- క. పరులకు సుపదేశంబులు । నెరపెడిచో గొప్పవారు నేర్పరులుగదా
పరికింపరు తమపనులం । గరమచ్చెరువైన దిదియకాదే జగతిఁ ॥ ౪౦౨
- అ.వె. ధర్మశాస్త్రకర్త డైవగురుం డంచు । సతని మాట నమ్మ నర్హ మగునె
తనకుఁ దాని వలచి చనుదెంచిన వెలందిఁగొన్న నేమి దోష మున్నదందు ॥ ౪౦౩
- క. బలవంతు లైనవారలు । తలఁప నమస్తంబునకును దారె స్వతంత్రుల్
బలహీనుల కా శాస్త్రము । నిలవదుకాబోలు నహహ నీకు లీతలా ॥ ౪౦౪

- ఆ.వె. గురుని మీఁద వలపు గోరంతయును లేదు । నన్ను భిన్నుజేసి నాతి చవదు
దైవనాథు నాజ్ఞఁ దలమోతు నే నెట్టు । లెట్టు వచ్చినాఁడ వట్టె చనుము ॥ ౪౦౫
- కా. ఆ మాట ల్విని దేవదూత హరి డాయంబోయి యో దేవ నే
నా మందాత్ముని మందలించిన నతం దాలింపఁ డాయెఁ భవ
త్సామర్థ్యం బెఱుగం డటంచుడుఁ బలుకఁ దైత్యారి చక్రేఁకుఁ
గ్రామర్షంబున యుద్ధయాత్ర యింక ని క్కం బించు నూహించుచుఁ ॥ ౪౦౬
- తే.గీ. గురుని యెడనున్న పెంపగుఁ గూర్మిచేత జుండ్రుయుద్ధంబు చాటింపె విండ్రుడపుడు
బెర నమయంబు దొరికె నా కనుచు నిక్కి । శుక్రుఁ డిట్లని జాబిల్లి చూచి పలికె ॥ ౪౦౭
- కా. ఓయా చంద్ర మహేంద్రు డెంత సమరంబో యుక్తమీ పట్టునం
జేయం జొత్తుము నేను రాక్షసులు నిశ్చింతఁ సహాయక్రియల్
వేయేలా యొకమాటఁ జెప్పెదను గర్విష్టుండు కాడే గురుం
డీయంబోకుము దార నాయెడను లేవే మంత్రశక్తుల్ కడుఁ ॥ ౪౦౮
- ప. అనిపలికి భార్గవుం డనురులం బురికొల్పిన. ౪౦౯
- తే.గీ. యుద్ధనన్నద్దులై సుర బుగ్రు లగుచు । నరుగు దేరంగ రక్కసు బురువడించి
మోహించిన గదనం బివాఘమహిమ । బెక్కుహోయనములు విందె నొక్కరీతి ॥ ౪౧౦
- క. దేవాసుర యుద్ధముగని । దేవజ్యేష్ఠుండు హితమతిఁ హంసవయఁ
దా వేగ రణస్థలికిఁ । వావిరిఁ జనుడెంచి పలికె వనజరిపునితోఁ ॥ ౪౧౧
- క. విడుపుము గురుసతి సేమము । గుడుపుము పరనతుల నిట్లు కోరుట తగునా
కడలి బుడుత కాకున్నను । జడధిశయనుఁ బిలచి నీకు షయ మొనరింతుఁ ॥ ౪౧౨
- ప. అని మఱియు శుక్రుం జూచి యిట్లనియె. ౪౧౩
- క. నీ విట్లు సేయఁ దగునే । సావాసమువలన నీకు జడమతి యొదవెఁ
నానిని శుక్రుడు చంద్రునిఁ । బో విడచుట మే లటంచు బుద్ధిందలచెఁ ॥ ౪౧౪
- ఆ.వె. తలచి చంద్రుఁ జూచి దైత్యగురుండు ప్రా । లేయకిరణ గురుని జాయ నతని
కిచ్చివేయు మనుచు నిపుడ నీజనకుండు । నెప్పుఁ బంపె నట్లు సేయుమనిన ॥ ౪౧౫
- ఆ.వె. భృగునిమాట లెంత వింతలాయె నటంచు । నాత్మనెంచి సురవరాధ్య భార్య
గర్భవతి నొనంగి కమలారి పంపిన । గురుడు చనియె భార్యఁ గూడి గృహము ॥
- ఆ.వె. పరులచేత జిక్కి పలునాళ్లు తన సాగు । బడినిలేని పొలము బాగుసేసి
పరగ దున్ని విత్తి పండించి యిచ్చిన । బంటకాపుఁ బోలెఁ బాపడలరె ॥ ౪౧౬
- ఆ.వె. అంత గొంతకాల మరుగంగ నొక శుభ । వాసరమున రమ్య వదనమై న
తనయుఁ డుద్భవించెఁ దారకు సురగురు । దార కతడు సారసారిఁ బోలె ॥ ౪౧౭

- ఉ. పుట్టిన పుత్రునిం గని ప్రమోదమునం జరిగించె చేతనై
నట్టులు జాతకర్మ మొదలై నవి దానికి నోర్వ కిందుఁ దా
పట్టున కంపె నొక్క భటుఁ బట్టిని నా కిడు మంచు గట్టిగాఁ
బుట్టెను వాడు నా కనుచు బొంకులు కా వనుచు న్వచింపగన్ ॥ ౪౧౯
- ఉ. దూత వచించు మాట విని దొంగయ తామరగొంగ వింటిరా
కూతలు నా మొగంబునకుఁ గూన మొగం బెనఁ బెట్టి నొప్పెడిన్
బ్రీతిగ జాతకర్మసముపేతుని జేసితి నేన కాదొకో
యీ తరి బిడ్డ నియ్య నగరే జను లంచు వచించి పంపినన్ ॥ ౪౨౦
- ఆ.వె. మరల గ్రభుభుజులకు మాంసాశనులకును । బ్రాహ్మయైన బోరు బ్రహ్మ చూచి
వచ్చి యుద్ధసీమ నచ్చెరువడి యంద । తాలకింప నిట్లు లనుచుఁ బలికె ॥ ౪౨౧
- క. తారా! పదనఖనిరిత । తారా! సురలోకగురుని దారా! యిటకున్
రారా తెలుపుము గురుఁడా । రేరేడా వీని తండ్రి ఋత మెఱుగుదకా ॥ ౪౨౨
- సీ. నందడించుచు గిల్కుటందె వాదోడుగాఁ । దొడిఁబెంపుఁ జిల్క చ్చేదోడుగాఁ
జక్కని మోవిపై ముక్కెర కదలఁగా । గుబ్బ కస్తురితావి గుబులుకొనఁగ
నునుసిగ్గు దలవాంచి కనులఁ బ్రక్కల దిద్ద । మునిముసినగవు సౌంపులుఘటింప
మణిముద్రికల ప్రేళ్లు మఱిపైఁట నవరింప । ముసుఁగునరిగ జడ మొదల ముసర
తే.గీ. గునిసి కౌనాడ గదిగుమ్మమునకు వచ్చి । తలుపు నొకకొంత యొరగా మలచి నిలచి
తార ముద్దులు గార విధాత కనియె । నితడు నిజముగ నమ్మతాంతునుతుఁ డటంచు ॥
- ఆ.వె. వన్నెలాడి రాజు వదనంబుఁ గనుగొని । చిన్నతనముచేతఁ జేసె దప్ప
తప్ప దెలియఁ బెప్పి యొప్పించి నంతనే । మగని గలసి సుఖనిమగ్నయయ్యె ॥ ౪౨౪
- వ. అని చెప్పిన సూతుండు మరియు నమ్మహానీయు లగు మునిశ్రేష్ఠుల కిట్లనియె. ౪౨౫
- క. ఆ సుతునిం దాఁగొని నిజావాసమునకుఁ బోయి యంత వారిజరిపుఁ డు
ల్లాసమునఁ బొంగి బుధుఁ డను । భాసుర నామంబు వెట్టె బలు ప్రేమ మెయిన్ ॥ ౪౨౬
- క. కమలజాఁడును సురలును దమ । తమ గృహముల కేగిరనుచుఁ దప్పక చెప్పెన్
విమల బుధోత్పత్తిక్రమ । మమిత మనోహరము కరము నద్భుతము సుమీ ॥ ౪౨౭
- ఆ. వె. బుధునకు నిశయండుఁ బుట్టె ధర్మపరుండు యజ్ఞయగు పురూరవాఖ్య నృపతి
దానపరత నత్యుదారకీర్తి పహించి । జగము నేలుచుండు నమయమందు ॥ ౪౨౮
- క. సుద్యుమ్న నామ భూపతి । ప్రద్యోతనుఁ డగుచు నత్య పరిపాలన సం
పద్యుక్తిఁ బొనరె నాతఁడు । హృద్యస్థితి సైంధవంబు నెక్కి మృగయకై ॥ ౪౨౯

- క. కొందఱు మాతృలు తనతోఁ | బొందుగ రా శరశరాసములు పూని మహా
నందమున నరణ్యంబుల | యెం దులులును వలలు పన్ని యయ్యె యెడలఁ॥ ౪౩౦
- క. దురువులఁ గుండేళ్ళను సూక్తముల ఖడ్గములఁ బులుల గవయముల మహా
శరభంబుల మహిషంబుల | నురుతర పన కుక్కుటముల నోలి పధించె॥ ౪౩౧
- వ. అంత నొక్కయెడ న మృహీపాలుండు. ౪౩౨
- పీ. సాల తాల తమాల సాల తక్కోల రసాల తనుచ్చాయఁ దాళి తాళి
కుండ నాగ మధూక చంద నాగరు గంధ కంద నానాగతుల్ కడచి కడచి
మల్లికా మాలతీ పల్లికాది లతామతీల్లాపకులను దాటి దాటి
కుకిరాజీ వలుకు హంసరాజిత పదంబు పికరాజు స్వరము కన్నెట్టి పెట్టి
- తే.గీ. తుమ్మెదల రొద పొదలను దూటి తూటి | కుసుమవిసరంబు కొనగోళ్ళు గోపి కోపి
తనర సుద్యుమ్నుండు కుమారపనమునందు | గుఱ్ఱ మెక్కిచరించె నెక్కుడగు బ్రీతి ॥
- ఉ. గుఱ్ఱము గోడిగాయె న్యపకుంజరుఁ డత్రటి నాడుదాయె రా
కుఱ్ఱుడు దిన్నుదాసు గని కోమలి నై తి నిదేమి చిత్రమో
పెట్టితనాన నట్టి యడవిం చును దూటితి నవ్వలదాటు నా
మొట్టల నాలకించి కతమున్ విసిపించెడివారి రేరొకో ॥ ౪౩౪
- వ. అనిన విని శౌనకాచీ మహామునులు పరమాశ్చర్యంబు నొంది యో మహానుభావాః |
సుద్యుమ్నుండు కుమారపనంబుం బ్రవేశించి సంతటన ప్రీత్యంబు సంభవించుటకుఁ
గారింబు సెప్పి మమ్ము ననుగ్రహింపవే యనుడు సూతుండటనియె. ౪౩౫

—: సు ద్యుమ్నో పా ఖ్యా న ము. :—

- చ. వినుడు మునీంద్రులార మును విస్మయదేవరఁ జూడఁ దాపనుల్
సనకసనందనాదులు లనద్వ్యతులం దిశ లెల్లఁ గప్పచుఁ
జని పనినున్న యా శివుని జూడఁ గనుంగొను నపు గౌరి, నా
తుని తొడమీద నగ్నయయి తుండుడుకుల్ పచరింపుచుండఁగఁ ॥ ౪౩౬
- ఉ. వారినిఁ జూచి సిగ్గుపడి వైశమ యీశ్వరు సంతసీమ న
గౌరి తొలంగి పత్రమును గట్టి పడంకుచు నిల్చిన నృనో
జారిని మ్రొక్కి మౌనులు వెనక జన నాతఁడు లజ్జఁ గుందుఁ గౌ
మారినిఁ గాంచి పీకు సనుమానము లేదు సుఖంబు గూర్చెదఁ ॥ ౪౩౭
- ఉ. చూడుము నేడు మున్నుగఁ గృకోదరి యీ పనమందు జొచ్చు నె
వ్వఁడయిన న్వలంది యగు వాడఁగఁజేసె దిలకేల మోము పీ

వాడన కాదె యంచుఁ జెలువఁ బలుభంగుల బుజ్జగించె నా
నాడు మొదల్ కుమారుని వనంబున కీ మహిమంబు వాటిలెన్ ॥

౦౩౦

చ. ఎఱిగినవారు పోరవటి తెవ్వడియేని యెఱుంగ కేగినఁ

తెఱవతనమ్ము వచ్చు నీకఁ దెల్పెడిదే మది కారణంబుగా
నరపతి భామ యయ్యెను వనంబునఁ జొచ్చుటఁ జేసి మంత్రులున్
దెఱవల యైరి గుఱ్ఱమును దీటుకొనె న్వేస నాడుగోడిగై ॥

౪౩౯

క. అంతట నుద్యమ్ముడు దాఁ జింతాక్రాంతుఁ డయి గృహము చేరి తదీయ
ప్రాంతమునఁ దిరుగ నపు డా యింతి కిళానామధేయ మిడిరి జనంబుల్ ॥

౪౪౦

క. తనతోడి వయస్కులతోఁ పనితామణి హావభావ వైఖరు లొప్పఁ
వనమున విహరించుటఁ గని । పునుఁ డగు బునుఁ డతివఁ జూచి కళవళ పడియెన్ ॥

ఉ. చక్కనిచుక్క నన్ను నిది చక్కని చుక్కని మెచ్చి యాడునో
గ్రక్కన్ దిక్కరించుచు నఖంబును బోలఁ డటంచు దూరునో
మిక్కిలి తండ్రికిఁ దిక్కు మేలని చెప్పకొనం దలంప న
మృక్క తదీయవ క్త్రిరుచి కాతఁడు చాలఁ డటంచు నెంచునో ॥

౪౪౨

ఉ. ఈ విమలాంగి కొనుసరికే సరి కేసరి యీ నెలంత కె
మౌవి మెఱుంగు కింశుకము పూతను బూతను నేమిచెప్ప నా
హా వనజాక్షి పేణి రుచి నల్లముఁ గా డను నీ వెలంది న
న్నేవిధినేనిఁ గూర్చియిడి యేలఁగ నేలఁగవచ్చు లోకముల్ ॥

౪౪౩

సీ. చెలియ కంతస్వరశ్రీ లేలఁగాఁగదె పికనంతతులు పరభృతము లయ్యె
కలికి నెమ్మేని తక్కుల కోడియేకాదె సౌదామనీలత వలల యయ్యె
వెలఁది నెమ్మేని సౌరులఁ గాంచి వలబోసి రాజీవమదియు నీరజమ యయ్యె
నతివ కన్దోయి సోయగముఁ జింతించుచుఁ కొమరు లీనెడుకల్వ కుముదమయ్యె

తే.గీ. కలికి పదమార్దవంబును గొలిచి కొలిచి । పేర్చి జిగురాకు పల్లవాభిఖ్య జెందె
దీని మధురాధరామృతాదీనుడ నయి ప్రథిత వైభవమున నేను బుధుఁడ నగుదు ॥ ౪౪౪

వ. ఇ ట్లభంగురానంగపరవశుండై యయ్యంగనా వయోవిలాసంబుల నంతరంగంబునఁ
దలంచి పర్థించుచు మందార తరు సందోహంబుల చాయల మరందసారణీధోరణుల
దాపునఁ బ్రాజ్ఞలతారాయమాసంబుల నిలచి నిలచియున్నతఱి కన్నియయు నవ్వన్నెకానిం
గాంచి పంచశరశరాన నిర్గళిత పుష్పరాణ పరంపరలు వెక్కినం బగుడుం దక్కినలాడి
విక్కినిక్కి యొక్క యీరంబు చాటుననుండి యా చక్కదనాల యిక్క తనలో నిల్లని
వితర్కించె.

౪౪౫

- శా. దొర వీర డెవఁడో మహాన్నతభుజుం డాజానుదాహుండు శృం
గారశ్రీ సుకుమారమారుండు కటాక్ష భ్రాంత సీమంతినీ
వారుం డింద్రకుమారుడో మఱి సువావాసుండ్లో యేమందు నీ
దీరోదాత్తుని గూడకున్న దగునే శ్రీత్యంబు నా కియ్యెడన్ ॥ ౪౪౬
- వ. అని చింతించుచున్న మత్తకాశిని యెదుటికిం జనుడెంచి ధరావరుండు. ౪౪౭
- క. మదిరాక్షి నీదుపే రె । య్యది నినుఁ గడుపారఁ గన్న యతఁ డెవ్వడు నీ
మది నేమి కోరి యిచ్చట । ముదమున విహరించెదో సమూలము నెపుమా ॥ ౪౪౮
- వ. అనిన న జ్జననాథు పలుకులు విని సిగ్గున నవనతవదనయై మనంబున నందడించు మద
నుండు ప్రేరేప నెట్టకేలకు దైర్యంబుగొని యో జనవరా యిటు వినుమని నవలా
యిట్లనియె. ౪౪౯
- క. ఇళ యందురు న న్నీ భూవలయంబున మిగిలినట్టి వార్త లితేలా
కిలయం గోరెద నిను నే । వెలాయని పోటు మాన్పు వసుదాధీశా ॥ ౪౫౦
- వ. ఇట్లాడిన ముద్దులాడిం గని యత్కాదరంబున గాంధర్వపద్ధతి నవలంబించి మనోభవ
మనోహరక్రియాకలాపంబుల నలరించిన నద్యోగర్పణున నయ్యింతి కొక నుండు
రుండె న నందనుం డుదయించి దినదిన ప్రవర్తమానుండై యలరుచుండె నంత. ౪౫౧
- క. వనమంద యుండి యొకనాఁ । డనఘుఁ గులాచార్యు గురువు నాట్యఁ దలంపఁ
జనుడెంచి కార్యమడిగిన । ననియె నిశాకన్య యతని కతి హర్షమునఁ ॥ ౪౫౨
- క. మీ దివ్యజ్ఞాన మహిమ । నాదు విచారంబుఁ దెలియ నాదులకారే
సాదరత నడిగితిరిగా । కేదని నుద్యుమ్నవిభుఁడ నికనై తిగదా ॥ ౪౫౩
- క. అది విని యంత బృహస్పతి । మది నంతయుఁ దెలిసి త్రిపురమర్దనుఁ జర్మ
చ్చదు శంకరు గిరీశుఁ బిండిబిది దాఁ చిలబోయ నతఁడు ప్రత్యక్షగతిఁ ॥ ౪౫౪
- నీ విన్నుముట్టిన కెంపు వన్నెకవర్ణంపు జడలలో నెలవంక జగ్గులిన
గోరీపరీంభ కరముద్రకిలఁ గాలకూటనీలచ్ఛాయ కొమరు మిగుల
భూతిభూషితకరాంబుజముల మణికట్ల భుజగఢామణు ల్పొయిపుమీఱ
శారదాధ్రుమఁబోని చరమగాత్రిమునంటి పులితోలు దుళ్ళాలు చెలుపుగులుక
- తే.గీ. తనువు వామార్థమున దక్షతనయ దనర । మూఁడుకన్నులుసోబగు మోమున నెనంగ
నలలితస్థితి గంగ యోదలను బొంగ । నంగజారాతి ప్రత్యక్ష మయ్యె నపుడు ॥ ౪౫౫
- వ. ఇట్లు ప్రత్యక్షంబై ౪౫౬
- ఆ.వె. విన్నవించు వాంఛ విలువలోకాచార్య । యన్ననతఁడు నలరి యభవ నాదు
శిష్యుఁ బురుషుఁ జేసి శ్రీత్యమ్ముఁ దొలఁగింపుమనిన గిరిశుఁ డిటు లనియె నపుడు ॥ ౪౫౭

- క. తన తొల్లిటి శాపము తాపసవిదికదా యనుచు నెంచి పలికెఁ మానం
బునఁ బురుషుడు మఱుమానంబునఁ శ్రీ యగు నితఁడు మేలుబొనఁగూడు ననెఁ ॥ ౪౩౮
- క. ఆ మాటవలనఁ బురుషుం . దై మించి నరేంద్రుఁ డింటి కరిగి మహా శ్రీ
మనుడై మానము రాజ్యంబును మానము హర్ష్యవాసమును గావించెఁ ॥ ౪౩౯
- క. జను లాతని రాచరికం . బునఁ దృప్తులు గాకయున్న భూపాలకుఁడుఁ
దనదు కుమారుని నపయోవనశాలి న్నిలిపె రాజ్యభరము వహింపఁ ॥ ౪౪౦
- వ. ఇట్లు పురూరపునకుం బట్టాభిషేకంబుసేసి సుద్యుమ్నుండు దివకాంత నరణ్యంబులకుం
జని నారదువలన నవాక్షింపైన దేవీమంత్రంబు గ్రహించి నిరంతర భ్యానపరాయణుడై
తపంబు సేయుచుండ . ౪౪౧
- పీ. ఆరచెనా భయదమోరారావమున దరా . దర గుహావతులు బ్రద్దలయి కూరి
తెరచెనా నోరు వార్ధి నదీ గిరులతోడ . భూగోళ మొక చల్లిముద్దగాఁగ
ఉరికెనా యమితశౌర్యోద్ధీర్ణపద్ధతి . నప్తనీరదు లొక్క చంగుగాఁగ
కొరికెనా కకుటాంత కుంభికుంధాంతర . పీఠంబు లొక కోటఁ బెల్లిగిలఁగఁ
- తే.గీ. దేజరిల్లెడి సింగంపు తేజి నెక్కి . మధుర మదిరా రసాస్వాద మహిమఁజేసి
యతిమనోహరలీల మదాలసయ్యు . యంబు మగుజకదంబు ప్రత్యక్షమయ్యె ॥ ౪౪౨
- వ. ఇట్లు ప్రత్యక్షమైన దేవిం గాంచి సుద్యుమ్నుండు. ౪౪౩
- ఉ. దేవి భవత్స్వరూపము విదే కనుగొంటిని దివ్యసుందరీ
సేవికపావనాంఘ్రి సరసీరుహము ల్పణియించి మ్రొక్కెదన్
కావలె నన్న నర్చమును గాచెక్కి నీ కొక భార మైతినే
సీవకదమ్మ నావ భవనీరధికిం గరుడారసాంబుదీ ॥ ౪౪౪
- ఉ. నిన్ను సుతింప నే మునులు నేర్తురు మర్త్యు లిఁకెంతవారు నీ
మన్నన గాదె దేవతలు మర్త్యులు భూతిసమేతు లౌట నీ
యున్నతి నీదయోదయము సూర్జితక క్తి యుదారధర్మసం
పన్నత కన్నతల్లి నిజభక్తసురద్రుమవల్లి సాధ్యమే ॥ ౪౪౫
- ఉ. వెన్నుఁడు దమ్మిచూలియును వెన్నెలరాయనికూనకాలుపుఁ
బిన్నగరాజు నగ్ని రవి పంకజవేరి సురేంద్రుఁ డాఝియున్
మున్నగు దేవతానికరము ల్గణయింపఁగలేరు నీ ప్రభా
వోన్నతి నెవ్వ రే యితరు లోపుదురో జగదంబు తెల్పుమా ॥ ౪౪౬
- ఉ. ఓ జగదంబు నిన్ను సుగుణోజ్జ్వలఁ డైన మురారి తొమ్మునన్
దేజరిలంగ దాల్చి నియతిఁ భజయించుఁగదమ్మ నీవదాం

భోజము నమ్మికాదె జగముఁ బరిపాలనఁజేయు సంతత

శ్రీజయలబ్ధి నీవకద శ్రీ పురుసాత్మికి వార్యపోషణి ॥

౪౬౭

ఉ. ఓ సకలేశ్వరీ జలరుహోద్భవుఁ డెంతయు భక్తి వక్త్రమున్
వాసముగా నొసంగి నిరవద్యగతిఁ నినుఁ గొల్పికాదె సం
భాసితఁ డయ్యె సంతతము మానుగ విష్ణవస్మష్టిక ర్తయై
నీసరి యెవ్వరమ్మ రిమణీయవిలాసిని రాజసీ సతీ ॥

౪౬౮

ఉ. ఓ కరుణామయీ వృషహాయుండు నిజార్చశరీరమందు ని
ర్వీకత నిన్నుఁదాల్చి కడుఁ బ్రీతి మెయిం బరిచర్యసేయఁదే
నీఁ నతండు నీవు సతనిఁ లయకర్త నొనర్చి ప్రోచె ది
చ్ఛాత్ర పద్మజాండ విలసదుణ తామసి భూతపాలినీ ॥

౪౬౯

ఉ. నే నతి నీమఁదిఁ జదుఁడ నింద్యుఁడ నజ్ఞుడ లోకపాపనీ
మానవుఁ డీతఁ డెంత యని మానక నాపయి జాలిపుట్టి యెం
తే ననుఁ ద్రోవవచ్చితివి యేమనవచ్చును నన్నుఁ గన్నత
ల్లీ నతలోకసంభరణలీలపు నద్భుతశీల వెన్నుఁగఁ ॥

౪౭౦

క. ఓ శక్తి నీవకావే । యీశాదుల కిట్టి పుం స్త్వ మిచ్చితి వాణీ
శ్రీ శాంకరీ శచీయి ॥ భేశానలకును ప్రీత్య మిచ్చితి తల్లీ ॥

౪౭౧

తే.గీ. నీవు పురుషుండపుం గావు ప్రీతి కావు । హాడి సగుణపుకావు నిర్గుణపుకావు
సత్సరూపిణి వాద్యపు సాధ్వీ వెన్న । నట్టి నిను గొనియాడెద నఖిలజనని ॥

౪౭౨

తే.గీ. ఇట్లు ప్రార్థించు సుద్యుమ్ను నెడ దయార్చి । హృదయమై దేవి సాయుజ్య మిచ్చితనదు
హాసమునఁ జేర్చుకొనె స్ఫురఁద్రోచు లెసగ । నహహ మునులకు నందరా నట్టి పదవి ॥

వ. అని చెప్పి మణియు సూతుం డిట్లనియె.

౪౭౩

ఉ. అంతః బురూరపుండు స్రుణువై గుణసంపద నెల్లవారు న
త్యంత ముదంబునం బొగడ నాయులు మెచ్చగ ధర్మశీలుఁ దై
యెంతయు మంత్రగోపన మహీనతఁ జేయు చుపాయశక్తి కా
సంతయు జారిసీయక రసఁ బరిపాలనఁ జేసె నర్మిణి ॥

౪౭౪

తే.గీ. ఆశ్రతిష్ఠానపురమున నవనిభర్త । యలరి బహుదక్షిణము లైన యజ్ఞములను
జేసె బహుదానముల నతి చిత్రలీల । నొనర జాలించె నాదరం బెనయ జనుల ॥

౪౭౫

ఉ. ఆతని హాసయోవన గుణాతిశయంబుల నాలకించి వై
దాత్మికశాపహేతువున ధారుణి డిగిన యూర్వాశీ ద్యుష

త్కాతరనేత్ర తా వలచి కందువమాటలతోఁ బురూరపుణ్

బ్రీతునిఁ జేసి యిట్లనియె మెల్లనఁ జల్లనిదృష్టు లిల్లుమఁ ॥

౪౩౭

తే.గీ. అంగనహితుండవై న యనంగమూర్తి । ఎగుదు విరిసిఁగిణియు మకరాంక మిడిన

ననుచు నవమల్లికాప్రసూనాఁగోసి । చేతి కందిచ్చి మకరికల్ చెదర జూపె ॥ ౪౩౮

ఉ. అంతట రాజు న మ్ముగుడ నప్పుడ తెప్పనఁ గొఁగిలింది యా

కంతుఁ గృతార్థుఁజేయ సమకట్టుచుఁ జేరఁగ రాఁగఁ జూచి యొ

క్కింత తొలంగి యో మనుజుతేసరి కక్కుగిరి తింతి యేల నీ

యంతటివాని కొక్క సమయంబున కీ వొడఁబాటు సేయుమా ॥

౪౩౯

వ. ఆనమయం బెద్ది యనిన నీ యురణకంబుల రెంటిని సీపు రక్షించుటయు పృథము తిక్కు

నే నితరాహారంబు కైకొనకుండుటయు మైధునకాలంబునంద కాని యితర వేళల

వివస్త్రిండ వై న నిన్ను నేను జూడకుండుటయు నను సీమూడు కట్టుబాటులకు నీ

వొడంబడుము. ఎన్నఁడు నీ పొరబాటున నీనమయంబు తప్పి చను నాఁడ నిన్ను నే

విడిచి పోఁగలదాన ననిన విని పురూరపుం డందున కియ్యకొని కొంతకాలంబు యభేచ్ఛఁ

మదనకళాపకలుండై యూర్వశిం గూడియుండె. ॥ ౪౪౦

చ. మనుఁడగు పాకళాననుఁ దొరానొకనాఁ డల యూర్వశిఁ మనం

బునఁ దలపోసి యయ్యలరుబోడి సుధర్మను లేమి యొప్పు దం

చని సురగాయకాగ్రణుల కియ్యతిసం గొనితేర భూమి కిం

కనుఁ జనుఁ డందు ము స్తురణకంబుల దొంగిలుఁ డందుఁ బల్కినఁ ॥

౪౪౧

క. విని పిమ్మట విశ్వావసుఁ । డును మఱికొందఱును జని కడుం జీఁకటివే

ళను దారురణకముల వే । కొని పాటిరి రాజు పడఁతిఁ గూడెడి వేళఁ ॥

౪౪౨

క. ఉరణకములు పెల్లఱచిన । రమణీమణి యాలకించి రాజన్యునితో

నరవర సమయము దప్పితి । ఎదుగు మురణకములఁ బట్టు మెత్తిరయమునఁ ॥ ౪౪౩

తే.గీ. జనవిభుం డప్పు తన వివత్తక నెఱుంగ । లేక వేగము చనుమండ నాకివాఱు

లరిది మెఱుపులు మెఱయున ట్లాచరింప । వెలుఁగులో నగ్గు భూపత నైలఁది పొందె ॥

ఉ. చూచి లతాంగి నా కిదియ సూ సమయం బని యెంచి దిగ్గరన్

లేచి చనెఁ నృపాగ్రణి కడింది మెయిం చుముఁ జేరఁ బ్రక్కిన

కాచుకయున్న వా రురణకంబులఁ ద్రోచి చనంగఁ దెచ్చి ప్రే

మోచిత వృత్తిఁ జేరియుఁ దలోదరిఁ గానక దుఃఖితాత్ముడై ॥

౪౪౪

తే.గీ. దేశ దేశంబులను దిమ్మఁదిరుగ దిరిగి । యెక్కడికిఁ బోతివో యంచు నేఁడ్చి యేఁడ్చి

యడవిలో నున్న ప్రాఁకుల నడిగియడిగి । యెందునుం గాన కాత్మలోఁ గుండికుంది ॥

క. తుదకుఁ గురుక్షేత్రంబున | సుదతీమణి దిరుగుచుండఁ జూచి నృపతి న
మృదమున నోసీ యూర్వసి | యది తగునా నన్ను విడిచి యిటు చనుదేరక || ౪౮౭

మత్తకోకిల. ఓసియోసి పిసాసి యూర్వసి | యుండు ముందుము న వ్నిటుల్
బాసి పచ్చితి వేమిచేసితిఁ బాప మెంతటి దానవే
యానచ జగమంతయుఁ దిరుగడితఁ నినుఁ గాంచితిన్
భాసురాంగి ననుం గృపారసవార్తిఁ దేలిచి యేలవే || ౪౮౮

వ. అనిన విని యూర్వసి యట్లనియె. ౪౮౯

ఉ. పెంగలి వైతి వేమి పృథివీమరి చంద్రము | నీ యుదారదీ
సంగతి గోతఁ గూలెనె విచారవిహీనుఁడవై కింగ పం
గాంగకురుప్రదేశముల నారట న స్మరయంగ వచ్చితే
యంగన దొంగ నమ్మఁదగదంచు దిలంపుము పొమ్ము వీటికి || ౪౯౦

వ. అనవుడు ౪౯౧

తే.గీ. అహహ పైవరిణి స్నేహమిం తాయె ననుచు | నరవరుండేగి నాత్మీయ నగరమునకు
నని ప్రతు ల్చుల్కు నిది సంగ్రహంబుచేసి | చెప్పితి నటంచు నూతుండు చెప్పె మఱియు ||

—: శుకోత్పత్తి. :—

సీ. మునులార వినుఁ డిట్లు మును వ్యాసుఁ డాహుతాచినిఁ గూడుట యయుక్త మనుచుఁ గొంత
వడి చింతపడి తొట్రుపడి క్రిందఁబడి తీవ్రపడి లేచి పలుపాట్లు బడఁగమోవి
యకిట శపిండునో యని భయభ్రాంతయై ముగుడ రాచిల్క రూపునను వెడలి
పాటంగిఁ జూచి య ప్పారాళిరి యనంగరంగుడై మైఁగ్రొత్త రంగు పుట్ట

తే.గీ. మనసు గుఱ్ఱంబు కల్లెంబు మఱియు మఱియు | నెంతలాగిన నిలువక గంతులిస
నగ్నితై మంథినముసేయు సరిణియుండు | నా తపసిరాయనికి శుక్రపాత మయ్యె || ౪౯౩

వ. అనవుడు. ౪౯౪

సీ. భవము దుఃఖైకహేతువటంచుఁ జూచెడి | గతిఁ జిట్టి రొదఁ గాపు కాపుమనుచు
కల్ల సంసారంబు నొల్ల నొల్ల న టన్న | కరణిఁ గా లేపులు కదపికొనుచు
నిరత తపో ద్యాన సిద్ధ నిర్వృద నన్న | మేర్పి మూసిన తెప్ప మెఱుమికొనుచు
భూతంబు లూడిగంబులుసేయుఁ దనకన్న | పరుసున నేలపైఁ బొరలికొనుచు

తే.గీ. వ్యాసుఁడోలినవాడు పాపనడు దివ్య | మూర్తిగలవాడు చిక్కని మోమువాడు
భవ్యతేజంబువాడు పావరహితుండు | ముద్దుబాలుం దొకండు నమద్భవించె || ౪౯౫

క. బుధుతం గని ముని యచ్చెరువడి యిది యేమనుచుఁ గొంత పరికించి పదం
పడి గంగాజలములఁ గడువడి జలకముఁ దీర్చి పుత్రౌ వాత్సల్యమునన్ ॥ ౪౯౬

తే.గీ. జాతకర్మంబు మొదలుగా జరిపి మౌని । శివుని వరమునఁబుట్టిన చిన్నబిడ్డ
దంచు గారాముసేయుచు మించెనంత । సురలు దివి పుష్పవర్షముల్ కురిసి రోలి ॥ ౪౯౭

ఉ. నారద తుంబురుల్ మధుర నాదముల నృమదుగానవైఖరి
ధీరతఁ బాడి రచ్చరలు తెత్తెయియంచు నటించి రంతటన్
జారెను మింటనుండి యజినంబు గమండలు వొక్క దండమున్
బాలులరేని కుట్టనికిఁ బాయని కాసుక లై ధరాస్థలన్ ॥ ౪౯౮

తే.గీ. అరణి మధియింపఁబుట్టిన యమ్మునీంద్ర । బాలునకును శుకీరూప మొలిదాల్చి
యున్న యూర్వసి యమ్మాని యునికిఁగానఁ । బడినకతమున శుకనామ మిడిరి ద్వీజులు ॥

వ. అంత శుకుండు దినదినప్రవర్ధమానుడై యతిలోక చతురతాసంపన్నుం డై యొప్పుడుం
గని సాత్యవతేయుండు బృహస్పతిచే బ్రహ్మదర్శవ్రతంబు నెఱపించి పేదవేదాంగంబు
అధ్యయనంబు సేయించి నిండుపేడుక నొక్కనాఁడు కొండికా యిటు రమ్మని తొడ
చక్కిం గొడ్డుండ నిడి మునుకంబు పుణికి శిరంబు మూర్కొని నాయనా నీవు సకిల పేద
వేదాంగంబులు సచివితపి గురుచక్షిణ యిచ్చి సమాపిర్తనంబుఁ గడిపితివి. యిది మీఁద.

అ.వె. పట్టి పెక్కునాళ్ళు బట్టి పట్టిన నోము । గట్టితనముచేత గట్టుపట్టి
చెట్టఁ బట్టినట్టిపట్ట పరమ్మున । బుట్టితివి వరాలపుట్టి వెగుచు ॥ ౫౦౦

క. దేవ పితృదేవ ఋణములు చేచగమ తీర్చిచేయ చే యజనములన్
నీ విఁక గార్హస్థ్యము నఁ ద్యాసమునకుఁ దగిన మంచి భార్యంగొనుమీ ॥ ౫౦౧

క. సుతులఁ గనని వారలకున్ । గతులే లేవండ్రు స్వర్గ కాంక్ష హుళిత్రు
యతులమతిని నతిసొక్కుతె । సరికించుక యుండు మీ గృహశ్రమ మందున్ ॥ ౫౦౨

వ. ఇవ్విధంబునం బలుట నతిరక్తుం డగు వ్యాసునకు నతివిరక్తుం డైన శుకుం డిట్లనియె.

తే.గీ. తండ్రి తత్త్వంబెఱంగి యే దారి నాకు । మంచిదని నీవుతెల్పెదో మాన దాని
చెప్పు మెయ్యది సౌఖ్యసంసిద్ధిమూల । మెండు దుఃఖంబు సొరకట్ట దింతయేని ॥ ౫౦౩

తే.గీ. అనిన విని వ్యాసుఁ డనుప్రియతనజు వినుము । శివునివరమునకా నీవు సేకురితివి
భూపతిని గొల్చి విత్తంబు పొందువఱచి । యిచ్చెదను సౌఖ్యమునకు నీ కేమిగొడువ ॥

వ. అనిన విని సవనయంబుగా మెల్లమెల్లన శుకుం డిట్లనియె. ॥ ౫౦౪

- ఉ. అయ్య మనుష్యలోకము నిరామయమై సుఖసాధనంబునై
తియ్యమునేయునే వనట దీరునె ప్రాజ్ఞులు దాని మెత్తురే
తొయ్యలి నొక్కదాని మెడ దుంగను గట్టుక తద్వళుండ నై
కయ్యను బిడ్డ దున్నవలె కా ల్గదలింపఁగనేర నయ్యయో ॥ ౫౦౮
- ఉ. సంకిలిఁ బిడ్డవాని కొకసారి విముక్తి ఘటించుఁగాని వి
ట్టంకిలి నీషణత్రయమునందుఁ దగుల్కొనినట్టివానికిఁ
శంకరుడైన ముక్తి నిడఁజాలఁడు బాపలబొందు చెల్లనే
సంకట మంచుఁ బ్రాజ్ఞులనిశంబును దానిఁ దృణింతు రుర్విపై ॥ ౫౦౯
- అ.వె. ఏ నయోనిజుండ నెట్లుగా యోనే య । సుఖముఁగోరువాడ సూరివంద్య
భయముదోచు మాత్రమయము విణ్ణయమునౌ । నంగనంగ సుఖము నందఁదగునె ॥
- అ.వె. అత్యసుఖము మాని యానందమునుఁ బ్రోచి । జ్ఞానమెల్ల మంటఁగలిపి మాయ
లోనఁ జిక్కి విడ్విలోలకీటంబనై । యెట్లు బ్రతుకువాడ నీ జగమున ॥ ౫౧౦
- క. చదివిందె నన్ను వేదము । త్రిదశగురుం డతఁడు సూరె శ్రీలోలుఁడు నా
కొదవించునె సుజ్ఞానము । వదలక రోగికిని రోగి వైద్యుం దాయె ॥ ౫౧౧
- అ.వె. చెప్పి చెప్పి విసికెఁ జెప్పిన దంతయుఁ । బుట్టిపుట్టి మరల పుట్టునట్టి
చెట్టహింసలకును బిచ్చై న కర్మముల్ । గట్టిసేయు మనుచుఁగాదె తండ్రీ ॥ ౫౧౨
- క. ఈ సంసారము నా కే । లా ? సారెకు సారె చిరిగినట్లే తిరుగఁ
వేసారుటకే యీ యాయాసము పడనోప నోపనయ్య మహాత్మా ॥ ౫౧౩
- ఉ. వేదము లెల్ల నుం జదివి వెంగలియై సురతాళఁ గామిని
పాదము లాశ్రయించుఁ గులపాంసుఁడు గణ్ణుఁడె పండితుండె యే
భేదము కుక్కకుం జెవులపిల్లికిఁ బండికి జ్ఞానిగాని యా
వైదిక పండితాగ్రణికి వైశమ తెల్పుము సంయమీశ్వరా ॥ ౫౧౪
- క. మానవజన్మము దుర్లభ । మైనదనుచు నెఱిగి యందు నత్కాదరముఁ
బూనక సంసారి యయిన । మానవునకు ముక్తిగలదె మహిలో నెన్న ॥ ౫౧౫
- క. మాయాగుణమగు సంసార । రాయాసము లేనివాడె యాత్మజుఁడుఁ వి
ద్యాయతుఁడు శాస్త్రపారగుఁ । దేయెడ నీ దాద్యు దాతఁ దీశ్వరుఁడునుమీ ॥ ౫౧౬
- క. కంకణము గట్టి వేదము । శంక యొకింతయును లేక చదివి చదివి మీ
నాంకుని పలఁచిడు భూదే । వాంకితులకుఁ గట్టు వడలు టది యెట్టులోకో ॥ ౫౧౭
- ప. అనిన విని పరాశరతనూజుండు నిజతనూజున కిట్లనియె ॥ ౫౧౮

క. వనితయుఁగా దిశ మందిర । మునుగాడు మనందె బంధమునకుఁ మోక్షం
బునకుం గారణ మిది తెలి । నీ నటించందగునుసూపె చిన్నికుమారా ॥ ౫౨౦

క. న్యాయార్జిత విత్తమ్ము స । హోయత మనుచుండు శ్రుతివయంబులవలనఁ
బాయని ధర్మము లెఱుగును । ద్రోయఁడు సత్యంబు ముక్తి రోసినయేనిన్ ॥ ౫౨౧

ఆ.పె. బ్రహ్మచారియైన వనవాసియైనను । యతికులేంద్రుడైన నతిథి యగుడు
గృహుల నాశ్రయింప కెట్లు జీవింతురు । గృహమె యాశ్రమములకెల్లఁ బెద్ద ॥ ౫౨౨

తే.గీ. శ్రద్ధతో నన్నదానంబు నలువలయు । సూన్యతము నొక్కయపుడేని మానరాదు
చేరి ప్రజలకు నుపకృతి సేయవలయు । నవనిలోనను గృహమేదైనవారు ॥ ౫౨౩

తే.గీ. ఆలయాశ్రమమునకంటె నధికమైన । యాశ్రమము లేదుసూ వసిష్ఠాదులైన
జ్ఞానవంతులు దావసుల్ దాని నాశ్రయించి రిది వేదవిదులు మన్నించినచు ॥ ౫౨౪

తే.గీ. శ్రుతిహితంబుగఁ గర్మసంతతియొనర్చుఁజనులకును స్వర్గమోక్షము ల్సాధ్యములగు
కాంక్షితంబులు సేకూరుఁ గార్హమైనఁయాశ్రమంబునఁ గలుగనియట్టి దున్నె ॥ ౫౨౫

తే.గీ. ఆశ్రమమునుండి యాశ్రమం బందవలయు । నని మహాత్ములు దెల్పుదు రదియు గాన
నగ్ని నర్పింపు మీఁకను యథార్థలీల । సర్వమును నందయున్నది సత్యమరయ ॥ ౫౨౬

క. గృహియై యాదరిత వనమున । బహులవ్రతశీలుఁ డగుచు వసియించి తుదిఁ
మహితమగు పరివ్రజ్యా । సహితుండగు బొప్పు వేదసమ్మత మిదియే ॥ ౫౨౭

ఆ.పె. భార్య లేనినాడు భరములై యింద్రియ । ములు గలంచు మనసు బలిమిఁజేసి
వాని గెలుచుకొరకు వసుధపై మనుజుడు । దారసంగ్రహింపఁ దగునటండ్రు ॥ ౫౨౮

సీ. ఘనుడు విశ్వామిత్రు డను రాజుఁబడి తొల్లి యత్యుగ్రమగు దవం బాచరించి
మూఁడువే లేండ్లు నిర్మోహుఁడై యింద్రియముల గెల్చి నిష్ఠమై నిలచియుండ
దేవతానటి మేనకావధూటినిఁ గాంచి తమిఁ జెంది కామతంత్రములజిక్కి
తతకీర్తియగు శకుంతల యను నొక యాఁడుబిడ్డను గనియె నీ పృథివి నింక

ఆ.పె. దాశకన్యమైన శాలిని వలచి క్ర । న్నన పరాశరుండు నన్ను గాంచె
నజుఁడు స్వసుతఁగూడె నది కాన నీవును । బ్రీతిఁ గులజ నొకతెఁ బెండ్లిగొనుము ॥ ౫౨౯

ప. అనిన విని నిసర్గ విరోహుడైన శుకుం డీక్తినియె ॥ ౫౩౦

—: శుక కృత సంసారనింద :—

ఉ. పట్టగు వాగురాసదృశ బంధన మెల్లరకుం గృహంబు నే
గట్టిగ నొల్ల నొల్లను సుఖప్రతిబంధక మింతె కాదు స్వా
రాట్టయినం ధనాశను దీరంబుగ దుఃఖము పొందుఁ దృప్తుఁడౌ
నట్టిడు భిక్షకుండు సుఖ మందును నిస్పృహఁజేసి దీనిదీ ॥ ౫౩౧

- చ. యములు దపంబు సేయుటకు నాత్మ సహింపఁగలేక యింద్రుఁడు
ద్యమ మొనరించు దద్విదుల కంకిలిసేతకు బ్రహ్మ భారతి
ప్రమదనుగూడి భేదముల పాలయి నిందలఁ జిక్కె మధవుం
డమరవిరోధితండముల యల్లదులం బహువారము ల్పడెన్ ॥ ౫౩౨
- ఉ. శంకరుఁ డెంతవాఁ డతఁడు శాంకరిగూడి యనేకథా సుఖా
తంకములం గనందె ధనదాతయు లోలువుఁడై చెడందె మీ
నాంకకళాప్రవీణులమటంచు జగంబున గర్వయుక్తులై
పొంకముమాని భిన్నులయిపోరె గృహశ్రమవాసు లెయ్యెడన్ ॥ ౫౩౩
- క. జననమునఁ బాలకొఱ కేడ్చును జరలోఁ జూపునకును శోకిలు గర్వం
బున విష్ణామూత్రములందును బడి మానవుడు మిగుల దుఃఖించుఁజామి ॥ ౫౩౪
- తే.గీ. అంతకంటెను దుఃఖదం బందుఁ దృప్త । యాచనాదుఃఖ మనునది యవని నెన్న
చావుకంటెను నెక్కుఁడు శాంతి దాంతి । కలదె సంసారమున నెట్టి ఘనునకై న ॥ ౫౩౫
- క. పుడమి ప్రతిగ్రహమును జే । నెడి విప్రులు బుద్ధిబలముచేఁ గాదునుమీ
విడిముడి వడయుట గావునఁ । గడుసీదము దానికంటె గలదె యెన్నన్ ॥ ౫౩౬
- క. నేదములన్నియు సాంగము । గాఁ దొడిఁ బరియించి నీతిఁ గానక స్తుతిపా
ఠాదుల ఘనులై ధనసం । పాదనకై సీచసేవఁ బాటింపరాకో ॥ ౫౩౭
- క. ఏకాకియైనవానికి । శోకం బది యెంతగలదు చూడంగను దా
నాకులయనఁ గాయలయన । నాకటివడి మ్రింగి బ్రతుకు నధికందేలా ॥ ౫౩౮
- క. ఆలుం బుత్తులు పౌత్తులు । నోలిఁ గుటుంబంబుగాఁగ నుదరంబులు సం
బాళింప నెంతదుఃఖము । లోలోనం బొగులు నింటిలో సుఖమున్నే ॥ ౫౩౯
- తే.గీ. నాయనా కర్మమార్గంబు నాకు వలదు;వలదు పెండ్లాము నాకెల వలదు పెండ్లి
యోగశాస్త్రంబు జ్ఞానప్రయోగకరము;కర్మనాశక మది నాకు గావలయును ॥ ౫౪౦
- తే.గీ. పెండ్లివలదయ్య పెండ్లాము పెద్దజెలగ । యొడలిసెత్తురు మెత్తగా నొత్తిపీల్చు
మగువ వగలనుఁదగిలి కామమునఁజిక్కి । యెద్దెలగుమానవు లెఱుంగ రెరుక తెరవు ॥
- క. కూటమిచే వీర్యము వగ । మాటలచే సర్వధనము మానిని లాగున్
పాటింప రిద్ది మూర్ఖులు । చేచే వగలాడితోడి స్నేహము తండ్రి ॥ ౫౪౧
- ఆ.వె. నిద్రనెడుటకొఱకె నెలతను గూడుట । మూర్ఖజనుడు కుందు ముదిమిదనుక
బ్రహ్మదేవుఁ డతని పాలింటి పెనుముల్లె । యెంతదుఃఖ మిందు నేది సుఖము ॥ ౫౪౨
- వ. ఇట్లు పలికిన కుకుని పలుకులు విని సాత్యవతేయుం డత్యంత చింతాక్రాంతుండై
యేమియుం దోఁపక ॥ ౫౪౩

తే.గీ. ఆయ్యయో యేమిపేయుదు నాత్మపొగులు । నయ్యవారినిజేయబో నాయె గోతి
కర్మధర్మంబులను గోరి కన్నకొడుకు । కర్మవశమున బై రాగి కాఁదలంచె ॥ ౫౪౫

వ. అప్పుడు వ్యాసుండు ౫౪౬

తే.గీ. గడగడవడంకె గడు తనుగ్గాని వొడమెఃచూపుమాన్మదె గొంతెందె స్రుక్కెఁమోము
మాట బొంగురువోయె నమ్మోనివద్యుఁ । డావురనియేడ్చె గన్నీళ్లు బావినిందె ॥ ౫౪౬

తే.గీ. దాని కచ్చెరువడి మునికూన యాత్మ । లోనఁ దలపోసె నొర యీ మోవికింక
మోహపాశంబు విడదాయె మూర్ఛనట్లు । చింతనొందెడి నేమందు వింతయనుచు ॥ ౫౪౭

వ. ఒక్కంత దడపు విచారిచి సకరుణంబులగు వచనంబుల శుకుండు దండ్రం జూచి. ౫౪౮

క. వేదాంతకర్తయు నిఖిల । వేదియు వేదనము డితఁడు దెంగలియై సా
రోదారజ్ఞానము చెడి । భేదించెడి నహహ మాయ గెంటవశంబే ॥ ౫౪౯

ఉ. ఎంతటి మాయయో యెరుగ నెంతటిదుఃఖము దీనిగల్గె ధీ
మంతులు పండితోత్తములు మాన్యులు నేరరు వ్యాసుఁ డీతఁ డా
వంతయు ధైర్యమానకయ వంతలపాలయి యున్నవాఁడు వి
శ్రాంతిఁ గనందు భారతము సర్వపురాణములున్ రచించియు ॥ ౫౫౦

ఆ.వె. బ్రహ్మ విష్ణు హరుల బహుభంగులను మోహ । పాశములను గట్టెఁ బరమశక్తి
యితరులై నవారి నేటికి స్మరియింప । నట్టి దేవిఁ ద్రిజగదంబఁ గొలుతు ॥ ౫౫౧

తే.గీ. మాయలోఁ జిక్కి సొక్కని మనుజుఁ డెవఁడు । విష్ణు సంశంబున జనించి విశ్వవిదితు
డై న వ్యాసుండె మునిఁగె మోహార్జవమునఁపుట్టిమునిఁగిన బిడ్డెడ్చు పెట్టిబోలె ॥ ౫౫౨

క. ఇతఁడెవ్వఁడు నేనెవ్వఁడ । మతిప్రాంతియెకాక నిత్యమా యీ దేహం
బతుకఁబడెఁ బంచభూత । ప్రతీతిం గణియింప దుఃఖభాజన మిదియే ॥ ౫౫౩

వ. అని ౫౫౪

ఉ. దేవికి మ్రొక్కి యో జనని దివ్యమహేశ్వరి నన్ను సత్కృపఁ
బ్రోవుమటంచుఁ బల్కి తనముందట నేడ్చుచుఁ గూరుచున్న చిం
తావళు వ్యాసహానిఁ గని తాత నమస్తము నీ వెఱుంగవే
యివిధిఁ గుండ నేమిటికి నెక్కడి మోహము నీకుఁ బాల్పెడె ॥ ౫౫౫

ఆ.వె. పూర్వజన్మమందుఁ బుత్రుండనా నీకు । భావిజన్మ మెట్లుబోవునొక్క
నేఁడు నన్నుఁ బుత్తునింగా దలంచుట । యెంతవలె దీని కేమిసెప్ప ॥ ౫౫౬

ఆ.వె. దుఃఖ మేల తండ్రీ తుడిచెదఁ గన్నీళ్లు । మాను మాను మింత మమత తగదు
జగము మాయగాని సత్యంబుకాదునూ । మాయ నమ్మిగాదు మానవులకు ॥ ౫౫౭

- ఆ.వె. తిండి యబ్బెనేనిఁ దీఱు నాఁకలి యెందు । నీరుగలఁ దీఱు నీరువట్టు
కొడుకుఁ బిల్చి ముద్దుఁగొని చెక్కిలిని దువ్వి । చేరియున్నమాత్రఁ దీరునొక్కొ ॥
- ఉ. వాసనచేత ముక్కు సుఖవాసనఁ గైకొను మంచి గీతీచే
భాసిలు పీను చల్లనగు వాయువుచేఁ దనియుఁ శరీర ము
ల్లాసము నొందుఁ దియ్యని ఫలంబుల నాలుక కన్ను లొందు ని
చ్చాసమవాప్తి రూపమున సౌఖ్యము పుత్రునివల్లఁ గల్గెనే ॥ ౫౬౦
- క. విలువఁగొని యజీగర్తుం । డెరిమి హరిశ్చంద్రమానవేళున కీఁడే
తలఁపునఁ గరుణ యొకింతయుఁ । గలుగక దా యజ్ఞపశువుగాఁ దనకొమరుఁ ॥ ౫౬౧
- క. మనమున నిహవరసుఖతఁ । దనరితి వేనియును నీవు ధన మార్జింపఁ
బనిబూనుము వెతమానుము । తనయుఁడ నావలన నేమి ధన్యత గలుగుఁ ॥ ౫౬౨
- ఆ.వె. జన్మరహితమైన సాధనంబును జెప్పి । గర్భనరకభయముఁ గడవఁజేసి
జ్ఞానమిచ్చి మాయ కట్టిన ముడి విప్పి । తండ్రి నన్నుఁ బ్రోవఁదలఁపుమయ్య ॥ ౫౬౩
- మానిని. జానుగ మానవజన్మ మసాధ్యము నంయమినాయక యెందుఁ గనఁ
భూసుతమై తగు భూసురజన్మముఁ బొందుట దుర్లభ మందును న
న్మానితవంశ సమంచితవృత్తిని మర్త్యభవంబి దళకృమగుఁ
గాన మహోత్తమ కార్మము జ్ఞానము గట్టిగఁ జెప్పుము జ్ఞాననిధీ ॥ ౫౬౪
- వ. బహువిధంబులం బరమహంసాశ్రమంబుం గొనియాడు తనయుని శాంతరస సమావేశ
కలిత సుఖంబైన ముఖంబు జూచి తలయూచి వ్యాసుం డిట్లనియె. ౫౬౫
- క. ఓ ముద్దుల తనయుండా । నీ మాటలు బ్రహ్మమార్గనిష్ఠుల కోటల్
కామమును జెరుగు చేటలు । మోము నెదుటి ముక్తి ధనము మూటలుగావే ॥ ౫౬౬
- వ. ఆయనను. ౫౬౭
- సీ. వినుము బాలక నేను విస్తరించి రచించి ప్రకటించియున్నట్టి భాగవతము
అది నాతివి స్తీర్ణ మది బ్రహ్మసమ్మతంబును సమస్తపురాణ భూషణంబు
అది జ్ఞానదము శ్రావ్య మత్యంత శుభదంబు పఠియింపు మద్దానిఁ పరమనిష్ఠ
పాలపాపనిరూపుఁ బాటింప వటవత్రశయనుఁడైన సరోజనయనుఁడాత్మ ॥
- తే.గీ. నెట్లు లే బాలభావంబు నెనసి యివట । నేవిధంబునఁ బుట్టితి నేది ప్రవ్య
మెఱుఁగనని చింతిలం జూచి పరమశక్తిసర్వ మే నితరములేదు సత్యమిద్ది ॥ ౫౬౮
- వ. అనిన ౫౬౯
- క. పలుకు విని విష్ణుదేవుఁడు । పలికినవా రెవ్వరంచు బహుభంగులఁ దాఁ
దలఁచి తలఁచి వలపోయఁగ । నెలఁతవలెన్ దేవి యెదుట నిలిచెఁ గరుణఁ ॥ ౫౭౦

- ఆ.వె. ముద్దుమోముతోడ మురిపెంపు నగలతో । వన్నెపీరెగట్టి కన్నులార్చి
నగలనిండఁదార్చి మగువలతో మహా । లక్ష్మి చిఱుతనగవు లగ్నసూపి ॥ ౫౭౮
- వ. ఇట్లు తనయెదుట మహాలక్ష్మీరూపంబును విభ్రమంబులు సూపుచు నిలచియున్న
దేవిం గాంచి యవ్వటపత్యశాయయగు నారాయణబాలకుం డచ్చరువడి యవ్వర
వర్ణిని కనుంగులై తోడఁ జనుపెంచిన శ్రద్ధను, మేధను, రతిని, భూతిని, బుద్ధిని,
మతిని, గీర్తిని, స్మృతిని, దృతిని, స్వధను, స్నాహను, జిదను, విద్రను, దయను,
రుష్టిని, పుష్టిని, క్షమను, లజ్జను, జ్యంభను, కంఠ్రను, సాయుధల సాభరణల
ముక్తామాలికావిరాజితలం గనుఁగొని యీ యేకారణంబున నిట్టివారెట్లు బుద్ధ
విల్లిలో నిరాధారులై యెట్లు నిలచిరో యని విస్మయావిష్టహృదయుండై. ॥౭౯
- క. ఏ నెట్టుల వటపత్యశ । యానుఁడనై యుంటి నివట నతివట వీరల్
రానై రెట్టులో తెలియదు । నేనూరక యుండుఁగాక నీటఁ దిరుఁడనై ॥ ౫౮౩
- వ. అని మఱియు వ్యాసుండు. ॥౮౪

—: దేవీ భాగవతోత్పత్తి :—

- ఆ.వె. అట్టి విష్ణుఁజూచి యా మహాలక్ష్మీ దా । నిట్టులనియె మిగులఁ గృపఁదలంచి
వెట్టితన మిదేల మఱ్ఱాకుపై నున్న । కుట్ట జగము జీవగట్ట దేవి॥ ౫౮౫
- క. ఆ శక్తిప్రభావంబున । లేకంబును నన్నెఱుంగలేవైతి జగ
న్నాశముల మరల మరల మ । హేళుఁడనై బహుభవంబు లెత్తుటకతనన్. ॥౮౬
- తే.గీ. శక్తి నిర్గుణ లేదందు నందియంబు । మనము నగుణుల మాశక్తి తనదు సత్త్వ
గుణముచే నన్నుఁ బుట్టించెఁ గూర్చి బ్రహ్మ । బుట్టు నీపొక్కిటను జగంబులు సృజింప॥
- తే.గీ. అతఁడు రాజునుఁ డతని క్రోధాగ్నివలన । బొమ్మలనడుమను బుట్టు నప్పురహరుండు
తామసినిగూడి లోకప్రతాన మడఁచుఁ । గాన నేవచ్చితిని విన్నుఁ గలయుటకును ॥
- తే.గీ. నమ్మదమ్మున నిమ్ము నీ తొమ్మునాకు । నిమ్ముపేనుక యుండు నీ పొమ్మయగుచు
కమ్మనిలకానికిని జననమ్ముగలుగు । నమ్ము నామాట లివియు నిక్కమ్ములనుచు ॥
- వ. అనిన విని ముదితాంతరంగుండై గరుడతురంగుండు, ॥౮౭
- తే.గీ. వింటి శ్లోకార్థమొక్కటి విస్ఫుటముగ । నోవరారోహ యెవ్వరి యుక్తియొక్కొ
యారహస్యంబు పరమాద్భుతావహంబు । తెలియఁజెప్పము నాకు నందియముదీఱ ॥
- చ. అది విని లక్ష్మి యిట్లనుఁ బ్రియంబుగ మోమున మొల్కనవ్యసాం
పొదవఁగ నోచతుర్భుజః । మదుక్తియ యయ్యది వేఱుగాదు మో

క్షద మగునట్టి భాగవతసారము దానిని విస్మరింపఁ గూ
దడు మది రక్షణీయము స్ఫుటంబగు వేదమువంటి దయ్యదే ॥

౫౮౨

ఉ. నానిని వాసుదేవుఁడు సనాతని నమ్మహానీయలక్ష్యి ని
చ్చావళుఁడై యురంబున నజస్రము నిల్వ వరించి మంత్రముల్
భావనఁ బూనియున్నఁ గ్రమభంగి నొకప్పుడు శౌరిపొక్కిటఁ
భూవిదితుండు పద్మజుడు పుట్టి సురారుల కాత్మ జంకుచుఁ ॥

౫౮౩

తే.గీ. హరినిఁబ్రార్థింప తపము దా నాచరించి । మధుని కైటభుఁ దునుమాడి మాధవుండు
నాత్మ జపియింపఁదొడగె శ్లోకార్థమపుడు । వనజభవుఁ డది జూచి యిట్లనియె హరికి ॥

క. నారాయణ నీకంటెను । వేఱుగ నింకొకడు గలఁడె విశ్వంబున నె
వ్వారిని జపియించెద వీ । వారూఢ దయారసుండవై తెలుపు మీఁకఁ ॥

౫౮౪

వ. అనిన విని హరి యప్పద్మసూతి కిట్లనియె.

౫౮౬

క. కృత్తికారణలక్షణసం । గతి నతిమాత్ర మతిశక్తి గలదది మన కు
న్నత మన మామెకుఁ దలపఁగ । నతులము సుతులము హిత ప్రణతులముసుమ్మీ ॥

శా. ఆసర్వేశ్వరి లోకమాతయుఁ బ్రయావ్యాహరనిర్మాత్రి వి
ద్యాసంశోభిని ముక్తి హేతువు నిరస్తత్ర స్తదోషాఙ్గ న
న్నీ సర్వసహ నేలుమంచు నిటఁ గల్పించెఁ విరించి । దయఁ
జేసెఁ మంత్రము నాకు నిచ్చె నిది నే నేవింపఁగా జెల్లదే.

౫౮౫

వ. అని మధుసూదనుండు పల్కినవిధంబు నెప్పి వ్యాసుఁడు పదంపడి యిట్లనియె ॥

౫౮౯

క. ఆమంత్రమె భాగవతము । ప్రేమను నే ద్వాపరాది జెరిగించితి ము
న్నా మురమర్దను డజనకుఁ । గామిత మలరంగ జెప్పె గరుజాయుతుడై ॥

౫౯౦

క. కమలజుడు నారదునకుఁ । గ్రమముగ దా బలికె నంతఁ గలహతుజుడు నా
కమితముదంబున దెప్పెఁ । రమణఁ శ్రీభాగవతపురాణోత్తమముఁ ॥

౫౯౧

ఉ. ఓయి కుమార ! భాగవత మూర్ఛితపుణ్యము పంచలక్షణం
బాయతనిష్ఠమై జదువుమయ్య సమంచితరీతి జ్ఞానసం
దాయక మింతకంటెఁ గలదా పదునెన్నిదివేల శ్లోకముల్
నీ యురుబుద్ధి కిద్ది పఠనీయముకాదె తలంచిచూచినఁ ॥

౫౯౨

సీ. అజ్ఞానమునడంచు నాయువు నెగడించు బ్రజ్ఞానమును బెంచు భాగవతము
పుత్రప్రాత్రులనిచ్చు భూతి వర్ణిలఁజేయు బహుళభంబుల దెచ్చు భాగవతము
శాంతిదాంతులొసంగు సౌఖ్యదంబైమించు పాపంబుల నడంచు భాగవతము
తేజంబు గల్గించు దివ్యక్తి ర్మిటించు ప్రతిభను గావించు భాగవతము

తే.గీ. పతితపావనచరిత మీ భాగవతము । పరమవైదికమార్గ మీ భాగవతము

పాశములనెల్ల ఖండించు భాగవతము । పతనచే మోక్షమునొసంగు భాగవతము ॥ ౫౯౩

తే.గీ. సాటి శిష్యుండు లోనుహర్షణనుతుండు । వీడు నీవును జదువుండు కూడి మిగుల

వేడుకలరంగ నే జెప్పు విధము దెలిసి । పంచలక్షణమైన యీ భాగవతము ॥ ౫౯౪

వ. ఆని చెప్పి సూతుండు శౌనకాది మహామునులకు మఱియు నిట్లనియె.

౫౯౫

క. నేనును శుకుడును మహితా । నూననియమముల వహించి యొప్పుగ నమిత

జ్ఞానదమగు భాగవతము । పూని పఠించితిమి సర్వమును మునులారా ॥ ౫౯౬

ఆ.వె. చదివి చదివి శుకుడు సంగవాంఛ నడంచి । కర్మధర్మములను గలయబోక

బ్రహ్మకొడుకుఁడోలె బాహ్యంతరమ్ముల । మఱచి వ్యాసు నాశ్రమమున నుండె ॥ ౫౯౭

క. తినఁ దెక్కువ యువవాసం । బును జేయం డింద్రియముల మోసమెఱిగి యి

చ్చను బోసీఁ దాత్పజ్ఞత । ఘనుడై గణనీయ యోగికరణం దిరుగుఁ ॥ ౫౯౮

వ. ఇట్లత్యంత చింతాభరంబునం దిరుగు శుకునింగాంచి వ్యాసుం డిట్లనియె.

౫౯౯

మత్తకోకిల. ఇంతచింత మనంబునందు వహింపనేటికి బాలకా

సంతసంబుననుండి జ్ఞానవిచారమేటికిఁ జేయ వీ

వంతఁ గుండెద వెప్పు సూచిన వల్లు వల్లు ఋణవ్యధా

వంతు రీతిని నిన్నుఁ జూచినవారు జాలిని దూలగఁ ॥ ౬౦౦

తే.గీ. నేను చెప్పిన మాటల నీకు శాంతి । గలుగదేనియు మిథిలా నగరమునందు

జనకరాజుగి గలఁడు వే చనుము పుత్రు । ధర్మపరుఁ డాతఁ దెలిసిండుఁ తత్త్వమెల్ల ॥

ఉ. ఆ జనకుండు యోగరతుఁ డద్భుతతత్త్వవివేకశాలి యే

యోజుఁ డలంచినం బ్రతికియుండియు ముక్తుఁడు నీకుఁ దెల్పు న

వ్యాజకృపామతిఁ నకలవర్జ విభాగము లాశ్రమస్థితుల్

వేఁ జనుమంచుఁ బల్కె విని విస్మయమంది శుకుండు దాననుఁ ॥ ౬౦౧

తే.గీ. తండ్రి వింతాయె నాకు నింతయును విన్ను । జనకరాజుగి రాజ్యంబు నల్పుమండె

జ్ఞానియై ముక్తుఁడై యుండగలఁడె వాని । మహిమ మరయంగ నాకును మనసుప్పట్టు ॥

క. తినినది తిననిది యెట్లగు । వినినది విననిదగుపెట్లు వేడుకతోడఁ

గనినది కననిది యెట్లగు । ననినది వననిదియు నెట్టులగు నా తండ్రి ।

క. తల్లియనియుఁ గొడుకనియునుఁ బిల్లయనియుఁ దమ్ములనియుఁ బెండ్లమనియుఁ

జెల్లెలనియుఁ గులటయనియు । జెల్లనె భేదములు జ్ఞానశీయర కెందుఁ ॥ ౬౦౨

క. వగరవియుఁ గారమనియును । దగమధురంబనియుఁ దీక్ష తాగంబనియును
మిగులంగాఁ జేదనియును । వగనుప్పనియును దెలియక వర్తిల వశమే ॥ ౬౦౬

క. ఇది చల్లని దిది వేడిది । యిది మంచిది యిదియుఁ జెడ్డ దిది కూడదటం
చద నెఱుంగక సంసారము । కుదురుగ నెట్లంగఁ గలదె కోవిదుడగుచున్ ॥ ౬౦౭

తే.గీ. వీడు మిత్రుండు వీడు నా ద్వేషి వీనిఁ । బ్రోవఁదగు వీని శిక్షింపఁ బోలు ననెడి
మది యొకింతయు లేక యెమ్మాడ్కినతఁడు । రాజ్యమొనరించునొక్కొ యబ్రంబు కాదె ॥

తే.గీ. సర్వసమదర్శనుండగు జాడయెట్లు । వీడు చోరుండు వీడు పవిత్రమౌని
యనుచుఁ బరికింప తెట్లు పాలన మొనర్చుముక్తుడగుటకు సంసారి శక్తుడగునె ॥ ౬౦౮

ప. అని శుకుండు మిథిలా ప్రయాణంబు సేసెనని చెప్పి సూతుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె.

తే.గీ. అని వచించి శుకుండపు వ్యాసమౌని । యంఘ్రులకును నమస్కార మాచరించి
తేలు మోడిచి గురుభక్తి గీలుకొనఁగ । నిట్టులని పల్కె సంతసం బుట్టిపడఁగ ॥ ౬౦౯

—: శుకుండు మిథిలాగమనంబు సేయుట :—

చ. జనకమహర్షి యేలుబడి చాలఁ బ్రసిద్ధి పహించి మించి మేర
గను మిథిలా పురంబునకుఁ గ్రచ్చట నేగెద నీ యనుజ్ఞ గై
కొని యది చిత్రమయ్యె జనకుండును దండము లేక భూతలం
బు నెఱులు బ్రోచునో నయము పోవదె దండము లేక యుండిన ॥ ౬౧౦

అ.వె. ధర్మకారణంబు దండంబయనుచు మ । న్వాదులైన ధర్మ వేదులనిరి
జనకుఁ దెట్టి మహిమఁ గొని చేయునో భూమి । పాలనంబు తెలియఁజాలఁ దండ్రి ॥

క. తనుఁ గన్న తల్లి గొఢ్రాలనినట్లే యున్న దిది మహాద్భుత మయ్యె
గనఁ దలతు జనక భూజా । విని సనుఁ బంపుము మునింఁద్ర నియమాతంఢ్ర ॥ ౬౧౧

ఉ. నావిని వ్యాసమౌని కుల నాధుఁడు బిడ్డనుఁ గొగరించి నే
దీవన లిత్తు నీకనుచు దివ్యవచోవిభవంబునం జిరం
జీవ సుఖీభవ ప్రళమ చింతన హే శుక యంచుఁ బల్కుచు
నీ విఁకఁ బొమ్ము పోయెదపు నీపు సరే యొక టాన గోరెద ॥ ౬౧౨

క. అటాన యేది యనిన ॥ బాబా నీ వచటనుండి పరభూములకు
బోఁబోకుము మరలం గా । రాబమున మదాశ్రమము సౌర ॥ వలయుఁజుమి ॥ ౬౧౩

అ.వె. చిన్న బిడ్డ నీడు చిన్నారి నెమ్మోము । కన్నులారఁ జూచు కొన్నఁజాలు
నిన్నుఁ జూడకున్న నిల్చునే ప్రాణముల్ । తన్నుకొనవె మిన్ను మన్నుఁగనక ॥ ౬౧౪

- అ.వె. నన్నుఁ ద్వంద్వయోగ భిన్నఁజూడుము నాకు । వన్నెవానిఁ దెచ్చు వాడనైన నెన్నటికిని భేద మొన్నంగఁజోకు నా । యన్న పేదపతన మున్నదికద ॥ ౬౧౮
- క. అని పలికిన తండ్రికి వం । దనమును గావించి మఱి ప్రదక్షిణముగఁ దాఁ జని చనియెన్ విలువిడిచిన । సునిసితబాణంబు వోలె శుకుఁడు మిదిలకు ॥ ౬౧౯
- చ. చని చని మౌనిబిద్ధ తరుజాలవిశాలవనప్రదేశముల్ కనికని తవ్వమావముని గమ్య గుహావళి విశ్రమస్థితుల్ గొనికొని యాజకప్రతతి క్రమమృణుచోటుల పేదనాదముల్ వినివిని యచ్చటచ్చటను వింతమతంబులవారి నవ్వయ ॥ ౬౨౦
- తే.గీ. ఆ మహామతి వర్షద్వయమున పేరు । వవల హాయనమునకు హిమాచలంబు దాటి మిథిలాపురంబు మధ్యంబు సేర । నచటఁ గావలియున్న వాండ్రడ్డగించి ॥ ౬౨౧
- వ. ద్వారపాలకు లెదుర్కొని నీవెవ్వండవు నీ వేల వచ్చితివి ? ౬౨౨
- క. అను పల్కును విని శుకుఁ । దత్తనముఁడు నగరంబుద్వార మవ్వలదరి నే మనక మఱుమాట పెప్పక । పనిఁ గొని తనలోన తాన పకపక నగియె ॥ ౬౨౩
- వ. అది కని ప్రతీహారుండు. ౬౨౪
- తే.గీ. మూఁగవా మాటలాడవు మునికిఁజోర । యూరకే రారు మీవంటి వారలెందు నరవతి యనుజ్ఞలేనిదీ నగరుసౌరఁగఁ । జాల రజ్ఞత కులధర్మ శీయరసపు ॥ ౬౨౫
- తే.గీ. భానమానముఖప్రభా పటలికేకఁబెట్టు బ్రాహ్మణుఁడవు పేద విత్తముఁడవు నీవనుచుఁ గులకార్యంబు లేవిధములొఁతెలుపుమి శంకలేదు యథేచ్ఛఁజనుమి ॥ ౬౨౬
- వ. అనిన. ౬౨౭
- తే.గీ. ఓయి ప్రతిహారః । నీ మాట యొకఁజెచాలు । వాకిటనె నమకూత నే వచ్చినవని యేమవి వచించెదో విను మీ విదేహ । పత్తనము పొచ్చుటది దుర్లభంబి యంటి ॥ ౬౨౮
- వ. అని శుకుండు తనలో ౬౨౯
- కా. ఆహా యెంతటి వెట్టినైతి సురశైలాయామముం గొల్చి శీ తాహార్యంబును దాటి కౌల్పద విదేహద్వారముం జేరితిఁ మోహావేశము తండ్రీమాటవలనఁ ముంచెంగదా నన్ను వి ర్మోహస్వాంతతనుండనైతి నెవనిం దూషింతు నాకర్మమే ॥ ౬౩౦
- చ. ధనమును గోరి లోకమునఁ దాఁ దిరుగుం బురుషుండు నాకు లే ధనయము నట్టి యాశ నది యట్లయినం బ్రథమ మావహించి యిం దున కరుదేరనయ్యెఁ గడు దూరమునుండియు పేరుపేద యా జనకుని పేద యేద పల సంగతి యేమి హాళిక్కి యంతయు ॥ ౬౩౧

- క. ప్రార్థమైనకర్మం । బేరికి శుభమేని నశుభమేని కుదువకే
తీయనె పొరుష మది యే । దారి నడచు నరుడు నట్టి దారిన పోవు ॥ ౬౩౨
- తే.గీ. పుణ్యమా పురుషార్థమా భూరితీర్థ । వాసమా యేలవచ్చితి మోసమాయె
మీఁదుమిక్కిలి నృపతియై మిదిలనేలు । స్వామిదర్శనమే నా కసాధ్యమాయె ॥ ౬౩౩
- వ. అని శుకుండు మాటలాడకయున్నం గాంచి ప్రతీహారుం డతఁ డతిమాత్రజ్ఞున శీఘ్రంబని
యెఱింగి సామవచనంబుల నిట్లనియె. ౬౩౪
- క. నీ పని గల్గినదోటికి । బాపరహితశాంతచిత్త పాపనమూర్తి
పోపొమ్మిక నానై మది । గోవింపకు మయ్య కరుణ గోరెదనయ్యా ॥ ౬౩౫
- వ. అనుడు శుకుండు ౬౩౬
- మ. నిను దూషింపఁగ నేమిచేసితి వయో నింద్యంబు రాజాజ్ఞఁ గై
కొని వర్తింపఁగ భృత్యదర్శమకదా కూర్చి న్ననుం గాంచి తీ
పును నిచ్చోట నృపాజ్ఞఁజేసి యతఁడున్ బాజ్ఞుండగున్ నేను చే
సినదే దోషము లాఁతివారిగృహముల్ సేరంగ నింద్యంబకా ॥ ౬౩౭
- వ. అనుడుం బ్రతీహారుండు. ౬౩౮
- క. పొనరెడి సుఖమును దుఃఖము । నన నెవ్వి సుఖంబుకొఱకునై నరుఁ డేయే
పను లొనరింపంగావలె । ననఘాః హితుఁ డెవ్వఁ డింక నహితుఁడెవఁడో ॥ ౬౩౯
- వ. అనిన విని యత్యహర్ష నమేతుండై శుకమహర్షి యిట్లనియె. ౬౪౦
- సీ. సర్వలోకములందు జనులెల్ల రెండు విశాలవారని యాత్మఁ దలపవలయు
నందుఁ గొందఱు రాగు లన్యులును విరాగులై యుండు రెప్పుడు నందు రాగి
మూర్ఖచతురభేదముల ద్వివిధుండగు చతురుండు ద్వివిధుండు శాస్త్రమతుల
విను విరాగియును ద్రివిధుండు జ్ఞాతాజ్ఞాత మధ్యమభేద విమర్శనమున
- తే.గీ. మతిజవాచార్యమదిరెండు మార్గములగుఁయు క్రము నయు క్రమునునన సుర్వయందు
దీనిఁ దెలియుము విశ్చలజ్ఞానమహిమఁజెప్పితిని నీకు నాకు దోచిన విధమున ॥ ౬౪౧
- వ. అనినం బ్రతీహారుం డయ్యా మీరు పెప్పిన యది నాకు బుద్ధిగోచరంబు కాకున్న యది
వివరించి విశదీకరింపవే నావుండు విని శుకుండు మఱియు నిట్లనియె. ౬౪౨
- క. రాగమనఁగ సంసారపు । భోగమునం దిచ్చ దానిఁ బొందిన నరునిన్
గ్రాగిండు దుఃఖసంతతి । సాగరమునఁ బడినవాని చందంబ యగు ॥ ౬౪౩
- అ.వె. ధనము గలుగకున్న దారిద్ర్యదుఃఖంబు । ధనము గలిగెనేని దాచవగవు
దారలేకయున్న దర్పక దుఃఖంబు । దారగలిగియున్నఁ దనువనేడ్పు ॥

తే.గీ. రాగులందునుఁ జతురుండు బాగునొందు । మూర్ఖుఁడగుమానవుడెప్పు మోహమందు
సుఖము దోపించు మిత్రుండు సుఖమునకును । విప్పు మొనరించు శత్రుండు వినుము దీని॥

వ. విరక్తునకు సుఖం దేతాంత సేవనంబును, ఆత్మాను చింతనంబును, వేదాంత విచారంబును
నని యందురు సంసార కథనాదికంబు విరక్తులపాలిటి దుఃఖంబయగు జ్ఞానులగువారికి
శత్రువు లనేకులు వారెవ్వరనిన.

౬౪౬

క. కామము క్రోధము లోభం । బామోహము మొదలుగాగ నరులగుదురు వా
రే మెయి నర్లులకారే । భూమిసుఖముఁ గోరునట్టి మునివర్యులకున్ ॥

౬౪౭

తే.గీ. అనినవిని శుకుజ్ఞునిగా నాత్మఁడఁలచి । విడిచె నా కష్టసుండి వివేక మనుచి
బిదప నభ్యంతరము సేరి సదమలాయ । తోన్నతంబైన నగరంబు నొప్పునూచి ॥ ౬౪౮

సీ. నానాజనప్రీతి నానాదరణహీన నానాద జనవితానంబునూచి
భోగాతురాక్రయా భోగాలయలనన్న భోగామి సౌరాగ్రములను జూచి
ఆరాపితాచమా యాశాలి దృష్టనర్వాశావిశేష రథ్యలను జూచి
వారాంగనాజన వారాంగగణనాను వారాంగి మదనభావములునూచి

తే.గీ. చనిచని శుకుండు లోపలి సదనమునకుఁ । జేరియచ్చటి ప్రతిహతుడే నివారి
తుండగుచు మోక్ష చింతతో నుండె నొడలు । మఱచి స్థాణువువలె నొక్కమాట లేక ॥

క. అంతట జనకమహీశ్వరు । మంతిరి దావచ్చి మంచి మాటలనో దీ
మంతుఁడ రమ్మని పలికిన । సంతనమున శుకుండు రాజసదనము సొచ్చెన్ ॥ ౬౪౯

వ. ఆ దివ్యతపోనిదికి నమ్మృత్రిచంద్రుండు రాజసదన సమీప నిష్క్రమణంబుంజూపి యతిథి
సత్కారంబు లొనరించి రాజచర్యనంబునకై కొంపోపుచుండ.

౬౫౦

సీ. వాలారుచూపుల వగలువద్దికిఁబార శుకముఖంబులు చెక్కులకు నమర్చి
కదలు వాతెఱిగెప్పు కాంతి గంతులు వైన షడ్బాదికముగాఁగ స్వరముఁ బాడి
గిలుకు టందియ గజై యులిపువాదోడుగా ద్రువముఖంబులను బిల్లవులమర్చి
యడుగుఁడమ్ము సొంపుఁ బెడఁగులలోడలునిండ మెల్లమెల్లన జతుల్ మేళగించి

తే.గీ. పసదనంబుల శృంగార రసములొలుక । సరిగకుచ్చెళ్లు మీఁగాళ్ళ సరిదికొనఁగ
భావరాగాదిగతతాళ పక్కినెఱిగి । వెలవెలందులు నటనముల్ సలిపిరచట ॥ ౬౫౧

చ. శుకఋషి సేవనఱ్ఱుమనసుల్కల యవ్వెలయాండ్రఁ గాంచి వే
డుక నృపమంత్రి మౌనికిఁ గడున్ బ్రమదంబు ఘటింపుఁ డంచు వా
రికి సెలవిచ్చి తాఁ జనియెఁ బ్రీతి మెయిన్ సుదతు ల్మూర్తరై
తకఁడెయి యంచు నాడిరి విచారితకాముక హృత్కవాటరై ॥

౬౫౨

సీ. మదనార్తము మేము మన్నించుమని పల్క తనలోనను శివోహ మనుచుఁ బలుకు
నీగుణంబులు మమ్ము నిలువనివనిపల్క నిర్గుణోహమ్మని నియతిఁ బలుకుఁ
ద్వద్వీర మా సహవాస మబ్రమఱిన్న విని యద్వితీయోహ మనుచుఁ బలుకు
నీతీవి మైఱాచి యెట్లు తాతెదమన్న బ్రహ్మోహమస్మియోహ పలుకుఁ బలుకు

తే.గీ. నెద్దెమనఁ దెద్దెమనినట్లు లివ్వితాన । దారువోయినదారిని వారు దాను
బోవుమార్గంబునను దాను బోవఁదొడగెఁ వికటముగవ్యాసుమునికుమారకుఁడు కుకుఁడు ॥

మ. మహితజ్ఞానమయండు వ్యాసుకొడు కాశ్యరాముఁ డీతండు ని
ర్వహణం బింతయుఁ గలుగనే మదనదేవప్రక్రియాకృష్టికౌ
సహహా యంచును విస్మయంపడుచు వా రాంధోజనేత్రత చనఁ
విహితాంఘ్రిద్వయ శౌచుడై కుశలు పాణింబూని వార్యై వెనఁ ॥

౬౫౫

వ. కుకుండు.

౬౫౬

తే.గీ. ధ్యాన మొకజాము గావించి తపసిబిడ్డ । రెండుజాములు నిదురలో నుండి పిదప
జాము జపియించి తెలవారు జాలలేచి । కాల్యములు దీర్చికొని నిర్వికారలీల ॥

౬౫౭

వ. సమాహితచిత్తుండై యుండ

౬౫౮

తే.గీ. కుకునిరాకను జనకరాజు విని మిగుల । కుచిగలిగి మంత్రులంగూడి కుభకరునిఁ బు
రోహితుని ముందు నిడుకొని రూఢి నెదురు । వచ్చి తోడ్పొంది చని పీఠమిచ్చి పిదప ॥

తే.గీ. కుశలమడిగి పయస్విని గోవునిచ్చి । చక్కఁగూర్చుండఁజేసిన నెక్కుడైన
ప్రీతి జనకుని తేముంబు పేర్చినడిగి । యున్న కుకుఁ జూచి పలికె రాజోత్తముండు ॥

ఆ.వె. ఓ మహానుభావ యోమునికులచంద్ర । నిస్పృహండవనుచు నినుఁ దలంతు
నన్నుఁ జూడనేల నావీడు సొరనేల । కార్యమేమి నీకుఁ గలదు చెప్పుమ ॥

౬౬౦

—: కు క జ న క స ం వా ద ము :—

వ. అని విని జనకధరాజానికి మునిబాలకుం డిట్లనియె.

౬౬౧

క. మాతండ్రి నాకుఁ జెప్పిన । నీతులు నేనన్నవిధము నీ కెఱిఁగింతుఁ
జేతోముదమున వినుమీ । యేతరునమందు నేను గృతకృత్యుడనై ॥

౬౬౩

ఆ.వె. అన్ని యాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్ర । మంబు మంచిదది సమంచితంబు
బిడియమేల బిడ్డ పెండ్లాడు పెండ్లాడు । తదయవలదటంచు నుడివె దండ్రి ॥

౬౬౪

ఆ.వె. నాకు వలదు పెండ్లి నాయనా పెండ్లాము । మెదకు గట్టునట్టి పెద్దబొంద
కొట్టి కొట్టి నేల కాలి సంకిలి నాకు । ననుచుఁ బలుకఁ దండ్రి యనియె నిట్లు ॥

౬౬౫

చ. చనుము విదేహు నొద్దకు విచారపడుం డఖిలై కవేది యా

జనవరుఁ డాత్మబోధమునఁ జాలిన వాఁడు నిరర్థక స్థితిఁ

మనుచు భువిఁ సజీవుఁడయి మానిత ముక్తినిఁ గన్నవాఁడు నీ

కనుపమ వృత్తిఁ జూపునతఁ డానతి యిచ్చిన త్రోవఁ బోఁదగుఁ ॥

౬౬౭

క. అనిన విని విస్మీతుఁడనై । చనుదెంచిన వాఁడ నిటకు జననాయక నా

కును దెల్పు మోక్షమార్గం । బనినఁ జనకుండు శుకున కనియెఁ బ్రీతిఁ ॥

౬౬౮

సీ. విను మునిదాలక విప్రుండు మోక్షియగునేని బ్రహ్మచర్యాశ్రమమ్ము

నందుండి వేదవేదాంతము ల్పురియించి గురుదక్షిణ నొసంగి పరమనిష్ఠ

నమరి సమావర్తనము చేసుకొని పెండ్లియాడి చక్కని భార్యఁ గూడి న్యాయ

వృత్తిని బ్రతుకుచు వీతిహోత్రుని మెప్పు సలిపి దయా సత్య శౌచములను

తే.గీ. విదక పుత్తులిఁ బొత్తులిఁ బదసి పదప । కాననం బాశ్రయించి నిష్కాముఁడగుచు

వెనుకఁ దనయాత్మయం దగ్నులను వహించి । పుణ్యసన్యాసి భావంబు పూనవలయు ॥

క. వై రాగ్యము లేకుండిన । వారలు సన్యాసులమని వర్తించినచోఁ

దేరునకె గాక మోక్ష వి । చారమునకుఁ గాదు సుమ్ము సంయమిచంద్రా ॥

౬౬౯

తే.గీ. వేదములయందుఁ జెప్పిన విధులఁబట్టి । నలుఁబెన్నిది సంస్కారములు గదయ్య

యందు నలుఁబది యొప్పు గృహస్థునకును । నెందుజూచిన సన్యాసి తెనిమిదయ్యె ॥

తే.గీ. శమదమాదులయవిగుమ్ము జగమునందు । నాశ్రమమునుండి యాశ్రమం బందవలయు

దీనిఁ దెలిసిన మోక్షంబు మానకమ్ము । సంయమికుమార యెండు విచార మేల ॥

౬౭౦

వ. అనిన విని యొక్కింత దడపు తనలో విచారించి పరమవై రాగ్యశీలుండైన మునిబాలుండు

జనక భూపాలున కిట్లనియె.

౬౭౧

తే.గీ. హృదయసీమను వై రాగ్య మిమిడినపుడు । జ్ఞానమనునది చక్కఁగా గలిగినపుడు

శమదమాదులు క్రమవీల జరుగునపుడు । వృద్ధివిలోఁ దప్పవో పెండ్లి పెద్దగొండ్లి ॥

౬౭౨

వ. అనిన జనకుండిట్లనియె. ఓ మునికుమారా । యింద్రియంబులు బలిష్ఠంబులు, వాని

లోఁబరచుకొనుట కష్టసాధ్యంబు. అపక్వంబులై యవి యనేక వికారంబులు సేయుచుండు

నవి యెట్టివియన భోజనేచ్ఛయు, సుభేచ్ఛయు, బుత్రేచ్ఛ మొదలగునవియ యని

యెఱుంగుము. అవి యతికిం గలిగెనేని యెట్లు సమకూరు? సమకూరకున్న గాంక్షిశాంతి

యెట్లు? కావున నింద్రియేచ్ఛా శమనంబునకుంగాఁ గ్రమ క్రమంబుగ నాశ్రమంబునుండి

యాశ్రమంబున కెక్కవలయు నెట్లనిన, పీఠికావృక్ష శాఖారోహణన్యాయంబు నవలం

బింపందగు లేకున్న శ్రాంతి వాటిల్లు, మనుజుని మనంబు దొంగగొట్టు వంటిది.

సులభంబుగ వశంబుగాదు. క్రమాభ్యాసంబున వశంబుఁజేసుకొనుట పరమోపాయంబు.

నరుడు గృహస్థుడై యుండియు శాంతుడై నిస్సృహుడై శీతోష్ణంబుల నేకరీతి సహించుచు నిజకర్మోపాత్తలాభంబునకుఁ దృప్తుండగుచు నాశాపిశాచంబుపాలుగాక మెలఁగెనేని వాడె జీవన్ముక్తుండగు నిందున కేన యుదాహరణభూతుండ. మరియు విను మో బ్రాహ్మణకుమారోత్తమా సుఖదుఃఖంబులకుం గారణంబైనది మనంబికదా మనంబు నడంపంగలుగు వాడె ముక్తుం డింతియె గాక.

౬౩౪

క. సందేహమేల యోముని । సందన బంధనము మోక్షణంబునుఁ జూడఁ

డెందము వలనన కలుగుఁ ॥ డెందము వడియడగ నలజడింబడ డెందుఁ ॥

౬౩౫

క. మనసే సుఖముల జేయుఁ మనసే దుఃఖములఁ జేయు మనుజులకెల్లఁ

మనసే బంధమునుట్టు । మనసే మోక్షంబునకును మార్గము తలఁపఁ ॥

౬౩౬

ఆ.వె. పీఠు శత్రుఁడందు పీఠు మిత్రుండంచు । దలచుటెల్ల మనసు వలనగాదె

ద్వైతబుద్ధి భిన్నదర్శంబు చూపు న । ద్వైతబుద్ధి ఛేద వార్తఁగనదు ॥

౬౩౭

సీ. ఆత్మజ్ఞ యేకమేవాద్వితీయంబ్రహ్మ యను తత్త్వమెరిగి నే ననుసరించు

సంసారమున ఛేద సంఖ్య లేర్పడఁజూచునంతకాలము బంధ మమరియుండు

ఛేదమెచ్చటలేదు లేదు లేదనునాడు బంధవిచ్ఛేదంబు బడయవచ్చు

సారవి ఛేదములేనిదో బంధమునులేదు నెరినెండ లేకున్న సీదయున్న

తే.గీ. పురుషు డజ్ఞానమును దోవమొ త్రెనేని । సహజసుజ్ఞానమున మనశ్శాంతిఁగలిగి

సకలమును బ్రహ్మమని చూచి చలుడుగాక । పూనిసంసారయయ్యను ముక్తిబడయు ॥

తే.గీ. పేచివిహితక్రియాదులు వివిధ ధర్మ । పృథులవి మానరాదన్య పృత్తియైన

రాదు లోకార్థమెందు కీదాధయనినఁ । బరమ పాషండునకు ముక్తిపథమునున్న ॥

౬౩౯

వ. అనిన విని కుతుం డిట్లనియె.

౬౪౦

తే.గీ. అయ్యయో పేదములు హింసకాదికారణములు మోక్షంబు నీనమర్థములె చెప్పుమ

కన ననాచార భూయిష్ట మనగ నొప్పుఁసోమపానంబు దలపవచ్చునె మునీంద్ర ॥

౬౪౧

తే.గీ. పశుపుఁగోయుట మాంసంబు భక్షణంబు । నేయుట సురనుఁ ద్రావుట హేయమైన

జూదమాడుట గూడునంచును వచించు । నట్టి సౌత్రామణిని నమ్మనర్హునిగునె ॥

౬౪౨

క. మును శశిబిందుండనియెడి । జననాథుఁ డనేక యజనశాలి యగుచు ద

ర్శనిరతి ననేక దక్షిణ । అను భూసురులకు నొసంగె లలితవిభూతిఁ ॥

౬౪౩

తే.గీ. చర్మములు పేరి పర్వత సముములయ్యె । నమితమేధోదకప్లావనమునఁజేసి

యొనరఁ జర్మబ్ధులీనది యుదితమయ్యెఁ । చేరువహించె భువి శశిబిందు డనఘ ॥

౬౪౪

తే.గీ. అంతవాడును స్వర్గంబు నందయుండె । భూమి నాతనిపేరు విన్నూర్తిగాంచె
ముక్తిలేదాయె పంమేమి భూమహేంద్ర । వేదములు భేదములు నేను విననువినను ॥

వ. అనిన విని జనకుండు.

౬౮౬

తే.గీ. యజ్ఞములయందు హింస ప్రత్యక్షమరయ । నదివిచారించిమాడ నుపాధియోగ
మహిమనే నిరుపాధిక మతిఁ దొనంగ । హింసగాదుమీ ముని హంసవర్య ॥

౬౮౭

క. తడిగలకట్టియ లిడినన్ । వెడలుం టొగ యగ్నియందు వివరింపగ న
త్తడికద్దెదిపించిన దిగం । బడు హింసకు రాగమే యుపాధి తలంపఁ ॥

౬౮౮

ఉ. రాగముతోడఁ గర్మమైనరంగ నొనర్చిన హింసయేయగుఁ

రాగములేక చేసినఁ దిరంబుగ నయ్యది హింసగాదునూ

త్యాగమటండ్రు భోగమున కందదు ముక్తికి హేతు విద్దియే

రాగము లేనివాడు మహి రాజ్యముఁ జేసిన నేమి రాపసా ॥

౬౮౯

వ. అనిన విని పరమాశ్చర్యమునొంది సందేహంబు విడక శుకుండు మెల్లమెల్లన నన్నర
పాలున క్లిట్టనియె.

౬౯౦

సీ. భూనాథ నామనంబున సందియముఁదోచె మాయలో నిస్సృహ మహిమయెట్లు
జనపాల తా నెన్ని శాస్త్రము ల్పదివిన మోహంబులో నెట్లు మోక్షమట్లు
జ్ఞానాని యెట్టి యాగములు గావించిన తమములో నెట్లు జ్ఞానముఘటించు
ప్రోహదంతనలకుఁ దొలఁగవలయుఁగదా నదనంబులో నెట్లు శాంతిగలుగు

తే.గీ. ఈషణంబులచేతఁ దా నీడ్వఁబడుచు । బంధములు లేక భూమిపై బ్రతుకుటెట్లు
కాంత రొగిఁగయ్యమునకునుఁ గాలుమ్రవ్వ । మించియెదిరించిమనసు జయించుటెట్లు ॥

ఉ. దొంగను పీడు దొంగయని దూరెడు తాపసుఁ దాపసుం డటం

చుం గడుఁ గారవించెదపు చూడఁగ నీకును భేదబుద్ధి దా

చంగులు చాటుచున్నయది సర్వము బ్రహ్మమటంచు నెంచి ము

క్తిం గనలేనివాడపు విదేహుఁడ వెట్లయితో వచ్చింపుమి ॥

౬౯౨

తే.గీ. నిద్ర తాగ్రత్తు న్దవ్వుంబు నీకుఁగలపు । సుగుణమణిభూషణ తులీయ మగు నవస్థ
నీకునేగతిఁ వ్రాపించు నిక్కువముగ । నాకు నెఱిఁగింపుమయ్య యానంద మొదవ ॥

చ. కలపు మహాగజంబులని కల్పాలము ల్గలవంచు గుఱ్ఱముల్

కలవని తేరులుం గలపు కాంచనముం గల డింతు లెంద రేఁ

గలరు తనూజవర్గమునుఁ గాంచితి భూమికి స్వామినిైతి నం

చలరెడి నీకు శాంతికలదా యింక ముక్తికి హేతువేదొకో ॥

౬౯౪

- తే.గీ. ధనము లెక్కించుకొను నీకు । జనవరేణ్య యిటికపెల్లను బైడి నొక్కటిగఁ జూచు
నట్టి నమదర్శనం బెట్టు లబ్బునొక్కొ । వింటి నే నిప్పు దొక గొప్ప వింతకాక॥ ౬౯౫
- వ. అని మఱియు శుకుండు జనకజనవరేణ్య । నామనం బొక్కింతయు గృహదాదారుల
యందుఁ బ్రీతియిడుచు నిస్పృహుండనై యేకాకినై నిస్సంగుడనై యహంకార మమకార
రహితుండనై నిర్వృంద్యుండనై నిష్ప్రీతిగ్రహుండనై ప్రవర్తింప నిచ్చయింతు నని పలికి
వెండియు. ౬౯౬
- క. బైరాగిననుచుఁ జిత్తవికారంబులఁ బడని నాకుఁ గడుసుందరియో
నారీరత్నంబేటికి । నూరేటికి విత్తమేటి కుర్వీనాదా ॥ ౬౯౭
- శా. నానారాగనమాకులంబయిన చింతావార్తిలో ముగ్ధి భా
షానైపుణ్యము నాదయంచు సకలాశాపాలనై కాశతో
మానక్రోధమదాదులం గలసి యిమ్మాప్కి విదేహుండ నం
చీ నీ దంభము కానవచ్చె నిజమా యీ వింతలం గంటిమా ॥ ౬౯౮
- క. పగతురు దండెత్తిననుచు । బొగిలెడు విత్తంబులేదు దొక్కనమున నం
చుఁ గడుం జింతించెడు నీ । కగునే నిశ్చింతతాపహము భూనాదా ॥ ౬౯౯
- ఆ.వె. జగ మనత్యమనుచు సర్వదా తెలిసియు । బెట్టనోము లెల్ల పట్టి నోమి
తిండి మాని యడవిఁ దిరిగి బైభానసుల్ । గడవలేరు మోహజడధి జనక ॥ ౭౦౦
- క. భూతలనాథ భవత్కులఁజారులను విదేహులండు జను లది మృతకో
శాతకి వంటిది సుమ్మని । నీతి చెలియవలయుఁగాక నిక్కముకలదే ॥ ౭౦౧
- సీ. విద్యాధరాభిఖ్య వెలయదే మూర్ఘుండు పేర లక్ష్మీకుండు పేదగాదె
యల దివాకరుండు జన్మాంధుండు లేదొక్కొ నీ వంశమున దొంటి నృపతు లెల్ల
మహిని విదేహనామము గలవారంచు వినుచుంటే గాక నద్విత్తి వలన
బేరుఁ గాంచినవారు కారుసుమా నీవు మది భ్రాంతిపడనేల మనుజునాట
- తే.గీ. మున్ను మీవంశకర్తయైయున్న నిమిమఃహీశ్వరుండు యజ్ఞమును తేయ నెడదలంచి
యా వశిష్ఠ నిమంత్రణం బాచరింప । నతఁడు సురపతిచే నిమంత్రితుఁడనైతి ॥ ౭౦౨
- వ. అని పలికి తానును దేవేంద్రుని మఖంబు పూర్ణంబైన పిమ్మట నీ యజ్ఞంబునకు వచ్చెద
నంతపట్టు మెల్లమెల్లన యజ్ఞార్థసంభారంబులు సంబాళించు కొనుచుండుమని చనిన నా రాజ
శేఖరుం డింకొక్కరు నిమంత్రణంబు సేసికొని యాగంబు జేసినం గోపించి యవ్వసీపుండు
నీ శరీరంబు పడిపోవుంగాక యని శపించిన నిమి కోపించి యవ్వసీపునకు నట్టిదయగు
శాపంబొసంగె నదికారణంబున నాటంగోరె నిమికుల సంభవులకు విదేహు లను పేరు
వచ్చెనని వింటి. ౭౦౩

- క. మనుజేంద్ర విదేహుండగు । జనవరు దాచార్యు నెట్లు శవీయించునొకో
కనగన నిదియు వినోదం । బని నే దెందమున దలతు నహహో వింతల్ ॥ ౭౦౪
- వ. అదిన విని జనకుండిట్లనియె. ౭౦౫
- ఉ. సత్యము సెప్పితీపు విరసంబని నేఁ డలపోయ విందులో
వ్యత్యయ మింతలే దిదియయైనను నావసనంబు తాపసా
వత్సమ పథ్యమందు నిరపాయత నెంచిన నీకు తేమచూ
కృత్యము రిట్టివంచుఁ బరికింపకు చిత్తము గట్టిచేసినన్ ॥ ౭౦౬
- ఆ.వె. కన్నతండ్రి పొందు కడఁద్రోచి యడపుల । కేగువాడనంచు నెంచితిపు
చింతసేయుమయ్య చిత్తంబునను దండ్రి । పొందు మేలొ పులుల పొందు మేలొ ॥
- సీ. దినదినగండముల్ చెయ్యాలలోఁ బోయి నిశ్చింతత పొనంగు నీకు నెట్లు
కడుపులోమంట యాకలి యెక్కుడగుటంట నిశ్చింతత పొనంగు నీకు నెట్లు
కంటిన్నాకిమంత కాలిముల్లోకమంత నిశ్చింతత పొనంగు నీకు నెట్లు
చేతికట్టుకుఁ జింత చెంద దేద సను చింత నిశ్చింతత పొనంగు నీకునెట్లు
- తే.గీ. చింతలకు నేమ నా రాజ్యచింతవలెనె । కలవుచింతలు సీకును గాననమున
నాగి వికల్పపహతుడవై యుండు పెదవి । నిర్వికల్పబుడవై యుండు నేఁ బురమున ॥
- తే.గీ. కడగి నెదురించునగు నాకుఁ గనులనిండి । గరిమ బోసేయనగు నాకుఁ గడుపునిండ
బట్టడ నెటంచు నెన్నడు బుట్టగనక । హాయిగా గృహమున బ్రొద్దు లననయింతు ॥ ౭౦౯
- తే.గీ. సీపు ముఖవిబిడ్డంట నేనటంచు । శంకితస్థాంతుఁడవు తాక నౌఖ్యరసము
ననుభవించుము నామాట వినము మనుచు । ముక్తి మార్గంబు మనకిదే మునికుమార ॥
- క. అనిజనకుఁడు పెలుకగ పేసి । మునిశ్చిద్దం దళనిమాట మ్రోచి మహాప్రీ
తిని వ్యాసాశ్రమమునకుం । జనిన సలకు గొగిలించి సంతసపడియె ॥ ౭౧౦
- క. ఆ యాశ్రమమున బుకుండు నీ । రాయాసంబున జరించె నద్యయనపరుం
డై యాగమతత్త్వైక క । లాయురుడై శమదమాది లక్షణములతో ॥ ౭౧౧
- క. పితృదేవతలకుమారిక । మతిమతి పీనురిని గాంతిమతి బెందాడె
సుతులు నిలుగు రాక చూతురు । పితరగుణోపేతు బుద్ధునిల్ రాబిడకు ॥ ౭౧౨
- వ. క్రమంబుగా గృహంతును, గౌరవభంతును, భూరియు, దేవశ్రుతుండును ననువారు
పుత్త్రులు కీర్తి యనునది చూతురు. ఇందు నందనిఁ విభ్రాజపుత్రుండగు నణుహున
కిచ్చి వివాహంబునీసిన దానియం దణుహునకు బ్రహ్మదత్తుండను కొడుకు పుట్టె నతండు
బ్రహ్మజ్ఞుడై రాజరియై పృథివీపాలనంబు నేనె నంత గొంత కాలంబునకు శుకుండు.

క. నారదు సుపదేశంబున । ధీరమ్ముం డతఁడు జ్ఞాన దీప్తిం గని సం
సారంబు విడిచి ముక్తివి । చారంబున రజతగిరికి జయ్యున నేగెన్ ॥

౭౧౪

ఉత్సాహ. వెండికొండ శిఖరమందు విడిసి ధ్యాననిష్ఠమై
నుండి సిద్ధిఁ బడసి పడియె బండజారి నట్లుగా
నిండు వెలుగు మీర నింగి నిలచి చేతొ కర్కుఁ డీ
తం డనంగ పిగులఁ జెలగె దైవభక్తి యుట్టుడై ॥

౭౧౫

చ. సుతవిరహాకులుండగుచు శోకమునం గడు దీనుడై యెడన్
ధృతిచెడి వ్యాసుఁ డోరి కులదీపక యేర యొహోకుమార నాఁ
బ్రతివచనంబు భూతములె పల్కును రాజత్వై లకూట మం
దతిమధురంబుగాఁగ మును లందఱు నప్పెరువంది చూడఁగన్ ॥

౭౧౬

చ. అని యిట్లు విలసింప.

౭౧౭

ఉ. అంతట శూలి పుత్రవీరహానల బాధితు వ్యాసుఁజూచి ధీ
మంతుఁడు నీ కుమారుఁడు నమంచితయోగవిడుండు సుమ్ము బ
ల్లంతలఁ గుండనేటికి భవప్రభవానలచూరుడయ్యె దు
ర్దాంతత సుత్రమో త్రమపథమ్మున నుండె నటంచుఁ బల్కినన్ ॥

౭౧౮

తే.గీ. దుఃఖమెయిలఁ దీరునో తోఁప దిపుడు । కనులు చనియపు పుత్రైలాలనమునందు
ననిన వ్యాసునిఁగనుఁగొని యభవుఁడు నగి । ప్రక్క చుకునీడఁ గనుఁగొంచు బ్రతుకుమనిన

అ.పె. తనదుప్రక్కఁదోచు దనయుని నీడను । పిగుల వెలుగు గలిగి మెఱయు వానిఁ
జూచి సంతసింప శూలధరుఁడు తన వగవృద్ధిర్ని చనిన వ్యాసుఁ డరిగె ॥

౭౧౯

చ. అని సూతుండు పరమానందనమేతుండై పచియించిన యుదంతంబంతయు విని విస్మయ
తులై శౌనకాది మహర్షు లిట్లనిరి.

౭౨౦

మాలిని. శుకుఁడు పరమసిద్ధిన్ జొప్పడన్ నిత్యచింతా
వికలమయిన చిత్తోద్వృత్తి వ్యాసుండు వానె
ట్లకట బ్రతుకఁ గల్గెన్ హా యతం దేమిసేసెన్
సకలమును వచింపఁ జాలు దీ వంచుఁ బల్కినన్ ॥

౭౨౧

చ. సూతుండు విని తదనంతరంబ వ్యాసువృత్తాంతంబు సెప్పెద వినుండు. వ్యాసునొద్ద వేద
వేదాంగంబు లధ్యయనంబు సేయుచున్న శిష్యులు అసితండును, దేవలుండును, వైశం
పాయనుండును, జైమినియు, సుమత్తుండును విద్యాతపోనిధులై వ్యాసు ననుజ్ఞపడసి
యంతకమున్న దేశాంతరగతులై యుండుంబట్టి చింతాక్రాంతచిత్తుండై తానును దేశాట
నోన్ముఖుండై.

౭౨౨

క. దాశసుతామాణీకన్యం । బాళావృత్తీర్తి సజ్జనామోదక వి
ద్యాశీల సత్యవతిఁ గను । నాశఁ బర్యవత్తు విడచి వ్యాసుఁడు సడచెన్ ॥ ౩౨౭

—: ధృత రాష్ట్రా ద్యుత్పత్తి :—

ఆ.వె. జన్మభూమి సౌఖ్య సంపద యెట్టిదో । పుట్టి పెరిగి కొన్ని ప్రౌద్ధులున్న
యట్టి ప్రేమ వ్యాసుఁ డరిగెఁ దా దీవికిఁ । గలదె జన్మభూమి కంటె సుఖము ॥ ౩౨౮

ప. వ్యాసుం డిట్లు జన్మద్వీపంబు ప్రవేశించి యచ్చటి విషాదులం గాంచి యిట్లనియె. ౩౨౯

ఆ.వె. దాశులార సన్ను దయ నెత్తుకొని ముద్దులొడి బువ్వఁ బెట్టి యాడనేర్చి
బూదిపెట్టి నిదురఁ బుచ్చి మచ్చికఁ గన్న । యమ్మ యేది చూపుడనిన వారు ॥ ౩౩౦

తే.గీ. కన్య నీతల్లి నాక భూమికాంతునకును । ముదమునం బెండ్లిచేసిరి సదమలాత్మ
యని చనిరి దాశరాజు దా వ్యాసురాక । విని యెదుర్కొని యర్పించి వినయఫణితి ॥

క. నాజన్మ సఫలమాయెను । నాజీవిత మిప్పుడు పావనం బాయెఁ గులం
బోజఁ బవిత్రం బాయెను । ధీజితబృందారకార్య దీపితదర్శా ॥ ౩౩౦

తే.గీ. దేవతల కబ్బునే నీదు చివ్వదర్శానంబు మునినాథ నీ రాక నాకు మేలు
సీపు గోరినయది యెచ్చి నెమ్మిఁ బెలుపు । నాది కా డీ సమస్తంబు నీదినుమ్ము ॥ ౩౩౧

ప. ఆనిన విని సంతసించి సాత్యవతేయుం డన్నటనుండి సరస్వతీతీరంబున నాశ్రమం
బేర్పబుచ్చుకొని తపంబు సేయుచుండె. ౩౩౨

ఉ. శంతనునందు సాధ్వీయగు సత్యవతీసతి కుద్భవిల్లి ర
త్యంత కలాసమేతులగు నట్టి సుతుల్ పడుదైర్యశాలులై
సంతత ధర్మకర్మలయి శాంతియుఁ గల్గి నిర్మల
సాంసత్య వ్యాసమౌని కనుజన్ములునాఁ దగు నిర్దు రుర్ధ్వరన్ ॥ ౩౩౩

తే.గీ. చెలఁగి చిత్రాంగదుండు విచిత్రప్రీత్యుఁడనుచు లోక ప్రసిద్ధులై రదియుఁగాక
గంగయం దొక్కజుత్రునిఁ గాంచె నృపుఁడు । భీష్ముఁ డాతఁడు శత్రువిధేదిగాడె ॥ ౩౩౪

ఉ. అంతః గొంతకాలమున కా మనుజేశ్వరుడైన శంతనుం
డంతము నొందె భీష్ముఁడు మహామతిఁ బ్రేతవిధులొనర్చె న
త్యంత ముదంబునఁ మహి సురావళికిం బహుదానముల్ దయ
వంతుఁ డటంచు వారలు స్రవంబులు సేయ నొనర్చె భక్తితోఁ ॥ ౩౩౫

క. చిత్రాంగదభూపతి రాజ్యత్రాణమునందు నిలిపి యతఁడును బూజా
పాత్రుఁడయి యూరకుండెఁ । చిత్రము దేవవ్రత ప్రసిద్ధి పహించెఁ ॥ ౩౩౬

శా. ఆచిత్రాంగదుఁ డాత్తపీఠ్యమదుఁడై యత్యంతమై యొప్పు బా
హు చాతుర్యము సూపె నాదట నొక ప్థారాజు పైన్యోధత
ప్రాచుర్యంబున వేటకేగి యచటం బల్పంగులకా శాతనా
రావక్రీడల వ్యాఘ్ర భయక కిటి గ్రామంబులకా గూర్చుగఁ ॥ ౭౩౭

సీ. అదియు జిత్రాంగదుం డనియెడి గంధర్వుఁ । డొక్కడు సూచి తాఁ గ్రక్కున నృపు
నెదిరించి పోరాడె నెలమిని మూఁడువఁత్సరము లాబవరాన జచ్చెరాజు
భీష్ముఁ డావార్తను విని వాని యార్థ్యదైహికములు కావించి ప్రకటనీతి
దొల్లింటివలెనుండి దొరతనం బొనరింప । మర్ని విచిత్రపీఠ్యనకు నిచ్చె
నదివిని సంతోషమందె సత్యవతీ సతీమణి తన సుతుండే మహిళుఁ

తే.గీ. డాయెనంచును వ్యాసుండు హర్షమందె । బ్రాత రాజాయెనంచు సప్రాంతవృత్తి
జెలగి భీష్ముండు దలచె విచిత్రపీఠ్యునకు వివాహంబుసేయుట న్యాయమనుచు ॥ ౭౩౮

వ. ఆ సమయంబున ॥ ౭౩౯

తే.గీ. కలరుముప్పురు కూతులు కాశనేలు । రాజున కతండువాటించె రాజముఖులు
పూని తారు స్వయంవరంబున వరింతు । రంచు నడి విని రాజన్యు లరిగిరండు ॥ ౭౪౦

క. దేవప్రభుఁడును గాశికి । డా పేగం జని నృపాలరండంబుల వి
ద్రావణముసేసి కన్యల । భావజ బాణముల రథముపై నిడికొనియె ॥ ౭౪౧

ఉ. ఇంటికిఁదెచ్చి లోన విడియించి సమస్తము గూర్చి యిచ్చి యా
దంట స్వమాతలం గనిన దారిని వారిని గాంచె నౌర యే
పెంట గనుంగొనంగలము వీనిని బోలినవాని నంచు నే
యంటను విన్న విందుము మహింగల పల్లెలఁ బ్రతనంబులకా ॥ ౭౪౨

ఆ.వె. తల్లి సత్యవతికి ధరణీసురలకును । విన్నవించె సతఁడు గన్నియలను
భిన్నతమ్మునకు విచిత్రపీఠ్యునకును । గూర్చుఁ దలచినాడ గూర్చిననుచు ॥ ౭౪౩

వ. శుభముహూర్తంబడిగి వివాహయత్నంబు సేయించి కన్నియలం దోడ్కొని వచ్చియున్న
సమయంబున. ॥ ౭౪౪

సీ. తల రాగిడీవిళ్ళ తళుకు శ్రేవలఁ గ్రమ్మ వింతగా శరము నొక్కింతవాంచి
రవల దుద్దులు మితారములు చెక్కులదాట నెడనెడ నొక్కింత మెడగడిల్చి
చిరునవ్వు వెన్నెలలో నెలపులెక్కుచు గ్రాల ననవంటివాతెర సమలినమలి
ముద్రికామణిఘృణుల్ మురిసి చిందులుద్రొక్క వెనప్రేళ్ళు బైటకొంగు సవరించి

తే.గీ. దేవనది ముద్దుబిడ్డని శ్రేవనిలచి । సిగ్గునం గన్నులరమోడ్చి చీరెయిడిచి
యాచి తలయాచి యొక్కొక్క యక్షరముగ । మాటలాడెఁ బ్రథమకన్య తేటమిరి ॥

- ఉ. చెప్పెద నొక్కమాట వలఁ జిక్కినదాన ని తెందుఁబోవుదుఁ
ముప్పిరిగొన్న ప్రేమమున మున్నె వరించితి మానసంబునఁ
దప్పక సాక్షభూవిభుని దై వము నీచెయిఁ జిక్కఁజేసె నే
నిప్పుడు చేయగాఁదగిన దెద్దియొ చెప్పుము బ్రహ్మవిద్యరా || ౭౪౬
- వ. అని పల్కిన యక్కన్యారత్నంబు వచనంబులు విని గాంగేయుఁడు వృద్ధబ్రాహ్మణుల
యానతిం బడసి తల్లికిం జెప్పి మంత్రులతో నాలోచించి ధర్మంబు విచారించి, యో
కన్యకామణీ : నీవు నీయిష్టనియం దిదివరక మనంబు నిల్పియుంటివి నిన్ను మేము
పరిగ్రహించుట ధర్మంబుగాదు కావున నీ యిష్టంబు వచ్చినయట్లు చనుమనిన నది యట్లు
చేసి సాక్షుం జేరి యిట్లవియె. || ౭౪౭
- చ. సరసవరేణ్య పుణ్యమతి సాక్షన్యపాలక నిన్ను నే స్వయం
వరమున నుల్లమందితితి వాంఛ యెలర్పఁగ నంచుఁ చెప్పినఁ
బరమనయజ్ఞుడై పలికెఁ బావనచర్యుఁడు భీష్ముఁ డోధరా
వరసుత పొమ్ము నీమనసు వచ్చినచోటికి నంచుఁ బల్కినఁ || ౭౪౮
- వ. ఇటకు వచ్చితి మఱియు. || ౭౪౯
- ఆ.వె. నెమ్మనమ్మునందు నిన్ను నే వలచితి । తగిన ధర్మపత్ని నగుదు నీకు
నన్ను నీవు నట్ల కన్నువైచి వరించి । యున్నవాఁడవైతి విన్నియేల || ౭౫౦
- వ. అనిన విని సాక్షుండు. || ౭౫౧
- మ. నిను నేనెట్లు గ్రహింతు నితఱి నయో నిన్ను ప్త భీష్ముండు గై
కొనియెఁ నేనును జూచితిఁ రథముపైఁ గూర్చుండఁగాఁజేసె నో
వనితా యెంగిలిదాన వీ విపుడు కావా పోవె నీవెఱ్ఱి నే
నినుఁ బెండ్లాడఁ దలంపు లేదు మదిలో నీ కేటికిం జింతిం || ౭౫౨
- వ. ఆనవుఁడు. || ౭౫౩
- తే.గీ. అయ్యయో యెంత విలపింపనయ్యె నాకు । నేమి నేయుదు ననుచు నయ్యంతి మఱి
భీష్మకడఁజేరి యో ధర్మవిద్యరేణ్య । వినుము నా యంగలారుపు విన్నవించు || ౭౫౪
- చ. సుజనవరేణ్య యేను జని చూచితి సాక్షునిఁ గాముఠారిచే
గిజగిజలైతి వేడికొని కేలు మొగిద్దితి గుప్తరించితిఁ
నిజమును జెప్పితిఁ వెనక నిన్నితరుండు గ్రహించెఁ బొమ్ము భూ
ప్రజలు హసించు రట్టి నినుఁ బల్కిఁగఁగొన్న ననుండుఁ గ్రమ్ముఁ || ౭౫౫
- క. వచ్చితి నీవే గతి యని । యచ్చగ నన్నిపుడ పెండ్లియాడుము కలదే
మచ్చిక యటు గాకున్నను । జచ్చెద నీయెదుట నిపుడు సాధుచరిత్రా || ౭౫౬

- వ. అనిన విని భీష్మం డిట్లనియె. ౨౫౭
- క. ఇతరునిపైఁ జిత్తంబిడి । బ్రతిమాలిన యాడుదాని పాణిం బట్టన్
మతిమంతు లిచ్చుంపడు । సత మిది నీ తండ్రికడకు జనుమీ వేగఁ ॥ ౨౫౮
- క. నావుడు భీష్మని పలుకులు । దా విని వనమునకుఁజేరి తప మొనరించెఁ
బావనతీర్థమునఁ విజనావని నొకచోట నాకు లళనముగాఁగఁ ॥ ౨౫౯
- వ. అది యట్లుండ మిగిలిన యంబాలికయు నందికయును నను నిరువురు కన్యలును విచిత్ర
వీర్యునిధార్యలై పరమపతివ్రతామహిమంబు తమదకా రూపలావణ్యవిభ్రమంబుల
నసదృశలై భర్తకుఁ బరిచరించుమందఁ గొన్నివర్షంబులకు రాజయజ్ఞమయపీడితుండై
భూపతి పంచత్వంబునొందె సంతట సత్యంతదుఃఖితమై సత్యవతి ప్రేతకృత్యంబులు
నిర్వర్తింపఁజేసి వెండియు నేకాంతమున గాంగేయుంబిల్చి యిట్లనియె. ౨౬౦
- ఆ.వె. ఓయి భీష్మ మ్రోయు ముర్ఖిధారియు నీవు । నట్ల యనుజధార్య లందుఁడ్రేమ
సుతులఁ బడసి వంశ మతిశయిల్లఁగజేసి । ఘనయయాతికులము గాపుమనిన ॥ ౨౬౧
- క. తల్లి నీవెఱుఁగుద కా । తెల్లఁజుగా మున్నె నా ప్రతిజ్ఞను రాజ్యం
బొల్లను సతి నొల్లననుచుఁ । బెల్లింపకయున్న నవి నిడిచుముకాదే ॥ ౨౬౨
- క. అనిన విని సత్యవతి దా । మనమునఁ జింతించె నయయె మహనీయకులం
బున కీద తుదకాఁబోలుఁ । మునుకొని యిందున కుపాయమును గన మనుచుఁ ॥
- క. అది జూచి భీష్మఁ దెంతయు । మదిలోఁ దలపోసి తల్లి మానుము దుఃఖం
బొదవింపుము జేత్రజనుతు । విడితుని స్మృతిచే పీచిత్రవీర్యున కనినఁ ॥ ౨౬౪
- క. కులవంతుండగు ద్విజునిం । బిలిపించి విచిత్రవీర్య పెండ్లామునకుఁ
గలిగింపుము సాంగత్యము । కలుగు సుతుడు శాస్త్ర మొప్పుఁ గాచుఁగులంబుఁ ॥ ౨౬౫
- తే.గీ. ఇట్లు పొత్తొందు పుట్టిన యేని వాని । కిచ్చి మేముము రాజ్యంబు నేను వాని
శాసనంబునఁ బాలింతు సకలభూమి । సౌఖ్య మింపొందు నీకు నిశ్చయమటన్న ॥ ౨౬౬
- క. తన కానీనతనూజున్ । మను వ్యాసుఁ దలంచె వేడ్కఁ గామిని యంతఁ
జనుడెంచి యతఁడు మ్రొక్కుచుఁ । గనులయెదుట నిలువఁబడినఁ గనుఁగొనిప్రేమఁ ॥
- ఉ. ఓయి కుమార శంతనుని యుత్తమవంశము నిల్చుఁ గోరి ని
న్నీయదనం దలంచితిని నీవును వేడ్క విచిత్రవీర్య ప
ద్మాయతనేత్రఁగూడి యొక యాత్మజు నొందుము జేత్రజుండుగా
నాయెద సంతసిల్లు ననినన్ విని సమ్మతమంచుఁ బలుకుచుఁ ॥ ౨౬౮
- వ. వ్యాసుండు ఋతుకాలంబునకు నిరీషించి యథాశాస్త్రంబుగా సంబాలికం గూడిన నామె

గర్భవతియై జాత్యందుండగు నొక్క సుతుం గాంచె నందునకుఁ జింతిల్లి సత్యవతి
వ్యాసుంగాంచి యంబికం గలయఁ గోరిన నతం డట్లు సేయఁ బాండురోగపీడితుండగు
నొక పుత్తుండు పుట్టె నది సూచి మిక్కుటంబగు వనటం గుంది సత్యవతి మరల
నంబికం గూడుమని వ్యాసుతోఁ జెప్పిన నతం దొడంబడి శయనాగారంబున నెంత
నిరీక్షించినఁ దా రాక ప్రేష్యం బంపిన దానితో వ్యాసుండు సంగమింప నది గర్భవతియై
సుపుత్రుం గాంచె.

౩౭౯

క. అంబిక కొమరుఁడు దాఁ బిలువంబడె ధృతరాష్ట్రుఁడనుచు నంబారిక పా
లంబడినవాఁడు పాండుఁ డానంబడె నితరుండు విదురనామము గాంచె ॥ ౩౮౦

వ. ఇది ధృతరాష్ట్ర పాండురాజ విదురుల జన్మక్రమంబని చెప్పిన విని శౌనకాది మహామునుదా
నంతనించి.

—: స్కంధాంత కృతి పతి సంబోధనము :—

కా. దీర్ఘగ్రంథకృదు త్రమో త్రమకథా దివ్యాంశసారత్రయీ
నిర్దోషాంచితభూమిదేవ పరిషన్నిత్యాభిషేకోత్సవాం
తర్హర్మేతర వారిపూర పరిపూర్ణప్రాంత పద్మాకరా
నర్హర్హవిధపూతభక్తి వినరా, యల్లారి సోమేశ్వరా ॥ ౩౮౧

ప్రగ్గిణివృత్తము. శ్రీకరా, భీకరాభిప్రణాళంకరా. స్తోకరాజన్మహాతోక, రాధావరానేక
రాజీవపూజైకవిస్తార, సార్లోకమందార, యల్లారిసోమేశ్వరా.

గద్య. ఇది శ్రీమదిష్ట కామేశ్వరీపాదారవింద మకరందతుందిలమానసేందిందిర, దాసు వంశ
వయఃపారావారరాకాసుధాకర, కామాంబికాన్నయమంత్రీంద్రకుమార, పవిత్ర హరిత
గోత్రాలంకార కృష్ణామండల మండనాయ మానాల్లారగ్రహార పూర్వాస్థిత ధరావిరాజ
మాన, శ్రీవీరప్రతాప కోర్కొండహంపీర రామచంద్ర భూమిశ్వరదత్త గోదావరీమండల
స్థిత, సీతారామపురాధిపాగ పరిపాలనాదీన, పూర్వోక్తభయమండల న్యాయసభావాదక
నియోగభారవ్యవహార, శ్రీ వేంకటేశ్వర వరప్రసాదసంభూతకవిత్య విద్యావిశేష
బాల్యాదిరచిత త్రింశత్పృత్యేకగ్రంథ మతిసార, విబుధ జనకరుడాసంపాదికోభయభాషా
పరిచిత ప్రచారనిత్య, శ్రీరామామాత్య ప్రణేతంబగు శ్రీ దేవీభాగవతం బను మహా
పూణంబునం బ్రథమస్కంధము.

ప్రథమస్కంధము సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః

శ్రీ దేవీ భాగవతము

ద్వితీయ స్కంధము

శ్రీ వనమృదుదళపూజా । నేవనపావన సతాః చేతోవాంభా

భావన సస్యప్రాప్య । క్షీవన ధర సంప్రచేశ శ్రీ సోమేశా॥

వ. ఆవధరింపుము సూతుం జూచి ఋషు లిట్లనిరి.

—: మ త్స్య గంభ్యత్వ త్తి :—

తే.గీ. గర్భహేతుక మాశ్చర్యకరమునై న । నీవు నెప్పినకథ మాకు నిక్కువముగ
నమృతమునుదోలె మధురమై యతిశయిల్లె । గాని సందియములు మాకు గలపు కొన్ని॥ ౧

క. ఆ సత్యవతిని శంతను । దానం బెండ్లాడి సుతుల నందెనని యవ
న్యాసము నేసితివికదా । వ్యాసుం చెప్ప డుదయమందె నది యెట్లాడె॥ ౪

క. వ్యాసుండు పుట్టినపిమ్మట । నాసతికిం బెండ్లి యెట్టులయ్యెను శత్రు
త్రాసయగు శంతనునితో । నో సుగుణగణాధ్య చెప్ప మోపికమీరన్ ॥ ౫

వ. అనిన సూతుండు.

సీ. ఏదేవినామంబు నిచ్చతో సుచ్చరించినమాత్ర సంకల్పసిద్ధి యొదవు
ఏషణ్యవతి కాళ్ళ తెరగినంతనె చతుర్వర్గము స్నానగు నసర్గముగ
ఏయమ్మ వాగ్విజ మెనసి స్మరించినప్పుడే సర్వకామముల్ పూర్తములగు
ఏళక్తిదారిత్ర మెఱిగి పఠించిననాడె సంసరజార్తి నాశమందు

తే.గీ. నట్టి సర్వేశ్వరికి జగదాదిమూల । జననకారణమూర్తికి జ్ఞానమయికి
సకలసంపత్ప్రదాత్రికి బ్రకృతిభూతి । కేసు మ్రొక్కెదఁ జెప్పెద నిటు వినుండు ॥ ౭

చ. ఉపరిచరాఖ్యుడైన వసు వుత్తముఁ డింద్రుని వేడి స్నాటికం
బవరిమిత ద్యుతిప్రకటమైన రథంబు గ్రహించి దానిపై

సుపరిగతిం జరించుచు మహాజ్వలఁడై కడు ధర్మశాలియై
కృపణుఁడుగాక వర్తియఁ గీర్తిపఱిచె ధరాతలంబునన్ ॥

౮

ఆ.పె. అతనిభార్య గిరిక యా సుందరికి నేగు । రాత్మజులు జనించి రతనివలన
మహిని వేణువేణు మాగాజములకును । పతుల జేసె దనదు సుతుల నతఁడు ॥

౯

క. గిరిక ఋతుస్నాతయగుచు । పయనకుఁ దన వలపుఁ దెలిపి వర్తిల నపుడే
నరపతినిఁ బెత్తురులుం గో । రిరి మృగముల బట్టి సంహరించు మటంచున్ ॥

౧౦

ఆ.పె. ఇంతిమాటకేమి సంతోషమందింతుఁ । బితల ననుచు నంత వేటకేగె
జిత్తమెల్ల గిరిక చిన్నారి వగలపై । బత్తి పెత్తురులందుఁ బట్టి యతఁడు ॥

౧౧

ఆ.పె. ఎంత యడచుకొనిన నింతిమీదిఁ వలపు । గంతులిడుచు వచ్చి గొంతు బట్టి
పంతమెనఁగ భూమికాంచుని రేతన్ను । వింతమీఱఁ గ్రింద విడువఁజేసె ॥

౧౨

సీ. అంతట రాజన్యుఁ డాపీర్యమునుజూచి యిది వృథాభూతమై యిచటఁ బడియె
నయ్యయో ప్రేయసి కంపిన భాగంచు మిది నెంచి మట్టాకు మడఁచి కుట్టి
యందుంచి వెంటనే యచటఁ దాఁ గాంచిన దేగను బిల్చి యో దేగ సీపు
దేగమ చని నాడు వెలదికి నిచి యమ్మటంచు దెల్పిన దేగ యమ్మహీకు

తే.గీ. పదనమును విని పుట్టినను పట్టి ముక్కు । నందు గట్టిగఁ బొసఁగించి యడుగుచుండ
ఋగమొకటి దాకి పోరుచో గమ్రుపర్జ । పుటిక యమునానదిం గూలి బులుకుమనియె ॥ ౧౩

సీ. ఆహే నద్రికయను నొక్క యచ్చర యమునలో నొక్క ధరామరుండు
సంధ్యవార్షగజూచి స్మరణాబిర్భయై జలశోభింనుండి నరగవచ్చి
బ్రాహ్మణుపాదంబు బట్ట నాతడు సూచి కోపించి పోపొమ్ము కోమలాంగి
ఆడుచేపపు గమ్మటంచు శపించిన నట్లయి నీరంబులందు నుండి

తే.గీ. పనుపు పీర్వంబు మ్రుంగి తా వర్తిలంగ । బల్లెదాఁ డొక్కఁడచేప బట్టి పొట్ట
చింపినం బుట్టి రిరువురు చిన్నబిడ్డ । లొకటి మగవారు మఱియొక్క బువిదయయ్యె ॥ ౧౪

క. అది సూచి మత్స్యజీవియై । మది నాశ్చర్యంబు నొంది మనుజేశున కి
చ్చెదనంచు దాశన్వపతికి । నెదుట నిడిన నతఁడు మెచ్చి యింటం బెనిచె ॥

౧౫

క. మగవానికి మత్స్యుండనఁ । ధగు నామమునిచ్చె వాడు ధర్మపరుండై
జగమున వసుతుల్యుండై । నెగదెను రాజగుచు సౌఖ్యనిరతి నతఁడు ॥

౧౬

ఉ. అదట మత్స్యగండియను నాఖ్యను గంధముచేత బాసె మ
తోన్మీదరియంచు జన్మమున నొప్పె వసుండును గాళికాఖ్య ను
శ్రీధముగాఁగ వేగ జలజీవికి నిచ్చుట గాళిపేరు సం
పాదితమయ్యె నిట్లు నిరపాయతఁ గన్యాయఁ బెంపగాబడె ॥

౧౭

- వ. అని సూతుండు చెప్పిన విని యాశ్చర్యమగుటలై శాసకాదు లిట్లనిరి. ౧౮
- తే.గీ. అచ్చరవెలంది మునిశాపమంది యాఁడు । చేపయై మత్స్యజీవనుచేతఁ జచ్చె
ననుచు జెప్పితి వద్ది యేమామెఁ బిదప । స్వర్గమునకేగెనా ? శాపశాంతి గలిగి ॥ ౧౯
- వ. అని యడిగిన విని సూతుం డిట్లనియె. ౨౦
- క. శాపానంతరమున న । చేపపడఁతి మునిని వేఁడ శీతలుఁడై యో
చేపాః మానవు లిరువురు । నీబొట్టం బుట్టఁ గలుగు నిజరూపమొగి ॥ ౨౧
- వ. అని యానతిచ్చిన మునివాక్యంబు క్రమంబున పుత్రీపుత్రౌ జననానంతరం బది మరిల
నచ్చరయై స్వర్గంబునం బ్రవేశించెనని చెప్పి మఱియు. ౨౨
- అ.వె. మత్స్యగంధి పాల్యమానయై యా చాశ । రాజగోహమందు రమ్యరూప
గుణగణాఢ్యయగుచు మఱిబోలె నాదర । డీయయ్యె నెల్ల నియతులందు ॥ ౨౩
- సుగంధి, ధీరుఁడై పరాశరుండు తీర్థయాత్రఁ బోవుచో
సూరజానదీతటంబు జూచి యందునిల్చి తాఁ
జేరియట్లు భోజనంబుసేయు చాశభూపతిన్
గోరెఁ దన్ను నన్యపారగు న్నొనర్చుమం బొగి ॥ ౨౪
- వ. అనిన విని తాను భోజనంబుసేయు కతంబున. ౨౫
- క. చాశపతి హర్షమొనయ బ । రాశరమునఁ చెప్పనిడి కరము వేడుక చా
యేశసుతం చాటింపు ని । శేశానన యంచు నానతిచ్చెను సుతకు ॥ ౨౬
- తే.గీ. తండ్రిమాటనుఁ దలఁమోచి చాశకన్య । యమికులోడుపు నుడువంబునంచు నిడుక
యమున దాటింపుచుండంగ నతివయొడలి । కాంతిఁ గనుగొని దై వమోగమున నతడు ॥ ౨౭
- సీ. పూతమంకెనమొగ్గ పోలికనున్నదీ మోవి నే కలువాయి చుట్టులిడునొ
తెల్లఁదామరతూండ్ల తీరుననున్న యీ చేతు లేమలినాంగు చెట్టుటడునొ
పలువని యపరంజి పసిడిరేబలవంటి చెక్కు లేపలుగాకి నొక్కగలఁదొ
చిన్నారి యెలమవి చిగురాకువంటి యీ యడుగు లేఁముక్కుడి యంటగలఁదొ
- తే.గీ. చక్కదనమెంత హోయలెంత జగ్గులెంత । జాణతనమెంత యీ కన్నెసాటి యున్నె
యేజగానను గాన నీయొజ గాన । దీని నంటెద ననుచు నుద్రేకియగుచు ॥ ౨౮
- క. వలపులఁజేడు పరాశరు । తలపు తలుపుఁ బగులనేయఁ దనువునఁ బులికల్
మొలవఁగఁ దన వలచేత ॥ వెలఁదుక వలపలికరంబు విడువక పట్టెన్ ॥ ౨౯
- వ. అంత ౩౦

ఉ. గడ్డము సూచియో జడలు గన్నొనియో నిడుగాళ్లు సూచియో
దొడ్డవిఘాతీపూత పులితోళ్ళను జూచియో పట్టియున్న మేల్
బుడ్డిని గట్టునుం గనియో పూవిలుకానికి లోఁగి పల్లెరా
బిడ్డ యొకింత సిగ్గుపడి మెల్లన నవ్వుచు ముద్దుముద్దుగా ॥

36

సుగంధి. దొడ్డజాతి సుశ్రుతప్రతుండ పీపు సూడగా
నడ్డుగాన వవ్వసిప్పు నన్నయంబు నీడకా
మడ్డిమేను చేపకంపు మంచిదంచు నెంచితే
యెద్దెదాన నన్నుఁబట్ట నేఁటికిం బరాశరా ॥

37

తే.గీ. బ్రాహ్మణకులంబు నీది నేఁ బల్లెదాన । వేదవిమఁడవు శాస్త్రార్థవేత్త వీవు
తప్పకతడిక లల్లిబిల్లి యీ తెప్పపాట । లాలకింపఁగ మనసాయెనా ? ముసీంద్ర ॥ 38

క. పన్నుచు నిటువంటిది నేఁ । గన్నది పిన్నదీయు గాదు కఠినీచము నా
యున్నయునికి బ్రాహ్మణుడవు । నన్ను స్పృశించెద విది తగునా నీకిదట ॥ 39

ప. ఆసియట్లు పలుకుచున్న యట్టుటారిపలుకులు విని యంతకంతకు మోహంబగ్గలంబై
యమ్మునికులసార్వభౌముండు చేతో జాతయాతనాతిఘ్నతం బరవశుండై యన్నాతి కరంబు
విడువకయు తిడుక్కునం బడిన నడజలంబుల ముసుంగుదుమో యని బెదరి యదరిపడి
యద్దాశమదవల గడగడ పడంబుచు నతనితో నిట్లనియె. 30

మ. పరియే మంచిది నీ ప్రయత్నమునకుఁ శంకింతు నామేని కం
పరియో నిందున కేడుసేయగలదో యన్న స్మరిండ్రుండు వి
స్ఫురణంబైన నిజప్రభావమున గర్భారంపుఁదాపుల్ దిశల్
గరవ న్యోజనగంధిఁ జేసె నప్పడే కళ్యాణీయుఁ రంజితె ॥ 31

క. పనితారత్నంబును యో । జనగంధిజేసి దాని శయమును మరలం
దనచేతఁ బట్టి పరితె ॥ పనచేతఁబ సీవు సత్యవతి విఁక నంచుకా ॥ 32

క. ఇదరా సమయంబని రా । మడిఁ దత్తరపడుచున్న మోసని గని యా
ముడిత పలికె నోబ్రాహ్మణ । యదనా యిది పగలు మాతు రప్పయు నితరుల్ ॥ 33

ఉ. రాతిరివచ్చుదాఁక మునిరాజ తొలంగుము పాశవక్రియల్
నేత యధర్మమో తగదు చీకటి మే లిది నమ్ముమన్న న
త్యాతురుడైన బాపఁడు రయంబున మంచును గలజేసి యో
నాతి యిఁకేల జాల మన నవిధి పరాశరుఁ జూచి యిట్లనె ॥ 34

ఉ. మంచిది తాపసేంద్ర యొక మాటను జెప్పెద నాలకింపు మీ
మంచున నన్నుఁగూడి నిజమార్గము పట్టుదు రీరు మీ రమో

ఘంచితపీఠ్య లట్లగుట నాడట గర్భముఁ దాల్చి నేను నే
మంచు వచింతు దండ్రికి నయప్రణయ ప్రీయ దారి చూపుమా ॥

౪౦

వ. అనిన పరాశరుండు.

౪౧

ఆ.వె. నన్నుగూడినందున నన్యకాత్వంబు । నీకు బోవదింక నీకు వలయు
వరము గోరు మదియు సరగున నిచ్చెద । ననిన పత్నవతియు ననుమతించి ॥

౪౨

క. తలిదండ్రులు కన్నెననుచు । దలఁపవలయు నిన్నుబోలు తనయుండును గా
వలయును మేన సుగంధము । నిలువవలయు జన్మనము గునియవలయునుమీ ॥

౪౩

వ. అనిన సంతసించి పరాశరుండు.

౪౪

క. నారాయణు నంశంబున । దీరుండగు కొడుకు బుట్టు తెఱవా నీకుఁ
వేఱొకటి చింతనేయకు । మారయుమీ నీకుమారు ననమమతినిగా ॥

౪౫

తే.గీ. కన్నె యేనాడు నెఱుగని కామయెడదె । నాకు నీమీద నచ్చరనాతి గాంచి
కోఁతిగా నెంచితిని మున్ను కుసుమశరుండు । నేడు నామీద దండెత్తె నిన్నుగూర్చు ॥

౪౬

క. నీకుం గలిగెడి కామరుండు । లోకైకసుతుండు నిశ్చలుఁడుఁబుట్టి నువి
భ్యాతుండు వేదవిధాగ ని । రాకులుండు పురాణకర్తయగు నో ముగుదా ॥

౪౭

క. ఆ నెలఁత సూరకించి య । సూనామోదమున యమున యుదకంబుల దా
స్నానంబు సేసి చనియె ॥ మూసీంద్రుండు గర్భమపుడు మానిని కయ్యె ॥

౪౮

ఆ.వె. గర్భమైన యేడు గడియలలోననే । కొడుకు పుట్టె మన్మథుడో యనంగ
పుట్టినపుడె తల్లిమొగ మట్టె తాఁ గని । యిట్టులనియెఁ దేనె బుట్టిపడఁగ ॥

౪౯

చ. తపమున కేనుఁ బోయెదను తల్లి సుఖంబున నింద యుండుమీ
కవటుడగాను నీకు నొక కార్యము గల్గిన నన్ దలంబుమీ
యపుడె బిరాన వచ్చెద నటంచుఁ జనె ॥ దదనంతరంబ యా
త్మపితృగృహంబు సేరి పనితామణి నిర్మలమానసంబుతో ॥

౫౦

ఆ.వె. ద్వీపమందుఁ బడుట ద్వైపాయనుండయ్యె । కృష్ణకళను బుట్టి కృష్ణుడయ్యె
నందువలనఁగాదె నతఁ డెల్లఁదీర్థముల్ । శ్రీఘమే చరించెఁ జేసెఁ దపము ॥

౫౧

క. ఈమాడ్కిని సత్యవతీ । భామామణికిని జనించి వ్యాసుండు కలి
వ్యామోహితులం బ్రోవ ద । యామయుఁడై సంహితల నయంబుగఁ జేసె ॥

౫౨

క. భారతముఁ జేసి శిష్యుల । కౌరూడిం గ్రమముదప్ప కధ్యయనము నిం
పారఁగ జేయించెను నువి । శారదుడై శ్రుతివిధాగసరణిఁ దలిచ్చె ॥

౫౩

వ. మఱియు వ్యాసునొద్ద నద్యయనంబు నేసినవారిలో ముఖ్యులయినవారు సుమంతుండును, జైమినియును, ప్రైలుండును, వైశంపాయనుండును, నసితుండును, దేవలుండును, నిజకుమారుండగు శుకుండును నై యుండిరిని సూతుండు మఱియు ఋషుల కిట్లనియె. ౫౪

సీ. వ్యాసుండు దా సత్యవతికి జన్మించిన విధమెల్ల మీరలు వింటిరికద
సంభవంబును మీరు సంశయింపఁగరాదు గొప్పవారలయందు గుణము లెన్న
వలయును దోషముల్ వర్జింపట యఘంబు మొదల పరాశరు ముట్టినట్టి
బోటి శంతనుభార్య యొటను ధర్మంబుకానట్లు తోచినగాని దైవ

తే గీ. యోగమందడుగా మన యూహలకును । కాన నీ పుణ్యచరితంబు పూని విన్న
సకలపాపంబులు దొలంగు సౌఖ్యమొదపు । దుర్గతులుదూలుఁ బుణ్యంబు తోడదిరుగు ॥ ౫౫

—: గంగా శాప ప్రాప్త్యాది కథనము. :—

వ. అని చెప్పిన సూతుం గాంచి ఋషు లిట్లనిరి. ౫౬

ఆ.వె. ఆమితతేజుడైన వ్యాసుని పుట్టుపు । సత్యవతి చరిత్ర సత్యవతీతి
వింటి మేము మిగుల వీనులు దనియఁగా । నయిన నొక్క నందియంబు గలదు ॥ ౫౭

వ. అది యెద్ది యనిన. ౫౮

క. ఏపేరుగలది సత్యవ । తీ పుణ్యవతికినిఁ దల్లి తెలుపు మెటుల న
య్యావగ శంతనుఁ గూడెఁ । దాపరహిత భీష్మ దెట్లు వసుసుతుఁ దాయెఁ ॥ ౫౯

క. శంతనుని మొదటఁ గలసిన । కాంత యెవతె భీష్ముఁ డేల కాంతలుడిగె భూ
కాంతలపై వ్రేళ్ళుండె । సంతతసముదారకీర్తి శాలియు నయ్యెన్ ॥ ౬౦

క. మృతుఁడగు విచిత్రపీఠ్యుని । సతి ధర్మవిదుండు వేదసారజ్ఞుడు న
నృతి యెట్టులఁగూడెన్ ఫ । ల్గుత నెట్టులఁ గుండ గోకులఁ గల్గించెన్ ॥ ౬౧

తే.గీ. తెలుపు మిదియెల్ల మునినాథ తేటపడఁగ । ననిన విని సూతుఁ డిట్లు నయ్యలార
కలఁడు తొల్లి మహాభిషం దలఘుకీర్తి । పరమధర్మాత్ముఁ డిట్వేకువంశజుండు ॥ ౬౨

క. వేయశ్శమేధములు ను । మీ యాతఁడు సూరు వాజపేయంబులు ను
మీ యొనరించెను సురగణ । నాయకు నలరించి యేగె నాకంబునకున్ ॥ ౬౩

క. ప్రకటయకుండగు నాతం । దొకనాడు వెనం బితామహుని పురికేగెఁ
సకల సురవరులు తత్సే । వకుఁ జని రత్తరిని గంగ వచ్చె నచటికిన్ ॥ ౬౪

తే.గీ. ప్రణలవాతంబు పొడమి యా బ్రహ్మయిల్లు । దూగియాడంగ విబుధు లధోముఖులయి
యుండ నిశ్చంకత మహాభిషండు గంగ । వలె గంగయు నాతని వలచి చూడె ॥ ౬౫

తే.గీ. బ్రహ్మ వారల యిరువుర పాటు చూచి । మిగులఁగోపించి పుట్టుండు మీరు భువి
పుణ్యవశమున దివికి రాఁ బొసఁగు మీకుఁ । బొందుపొందని శపియింపఁ బొక్కి-పొక్కి ॥ ౬౭

క. మనసులు చెడి బ్రహ్మాంతిక । మును విడిచిరి వారు రాజు పుణ్యులు రిపునూ
దనులయిన నృపులఁ బురుకుల । జని దన పితయోఁ బ్రతీప్తుఁ జొప్పడఁ దలచెన్ ॥ ౬౮

క. ఆనమయంబున నిజథా । ర్వాసహేతులగుదును వసువు లతిమోదమునన్
థానిలిరి వసిష్ఠాశ్రమ । వాసులగుదు నిజమనోభివాంఛలకొలదిన్ ॥ ౬౯

సీ. వారిలో ద్వైర్వామ వసువు నతనిధార్య । ప్రేమ నీక్షించి యో ప్రియుఁడ చూడు
మా ధేను వెవ్వరి దది మనోహరరూప । మున నొప్పు చెప్పచే యనిన నతఁడు
వనితరో యిది వసిష్ఠునియావు దీనిపాలి । చవిగొన్న పురుషులు నతులును నయు
తాయువులగుదు నిరంతర మపావనాం । గు లగుదురని చెప్పఁ గోమలాంగి

తే.గీ. ధరిజేయండు సుశీనరు తరుణి నాకు । నభి యిది బుధాంగి కాపున సరగ సేవు
చూడతోఁగూడ ధేనువుఁ చూర్జరీలఁ । గొండురమ్మక నా చెలికొఱకు ననిన ॥ ౭౦

వ. పరమతపోనిధియును శాంతుఁడు సగు వసిష్ఠుని నందినీధేనువు నవహరించి పృథ్వాది
వసువులంగూడి ద్వైర్వామవసువు చనిన నష్టరమతపస్వి యాశ్రమంబునకు వచ్చి
ధేనువుం గానక చింతిల్లి యనేక దుర్గమారణ్యంబులు వెచకి వెచకి వేసారి దివ్యజ్ఞానంబున
వసువు లపహరించిరిని మెఱింగి కోపించి మీరు మానవజన్మంబు లెత్తుదురుగాత యని
శపించిన నది విని పసువులు వసిష్ఠకడకుం జని శరణఁజొచ్చి శాపమోక్షంబు వేడిన
నతండు దయాద్వర్జిత్వాదియందై మీలోఁ బృథ్వాదులగు నేడ్వరును గ్రమక్రమంబున
నొక్కొక్కవత్సరంబున నొక్కరుగా నేడువత్సరంబులలో శాపంబుఁ దొలంగిన
వారగుదురు. నందినిం జేబులార దొంగిలించిన ద్వైర్వామండు దీర్ఘకాలంబు మానుష
ధేహంబున నుండునని నుడిగిన విని పృథ్వాదులగు వసువులు మార్గంబునం బోవుచుండ
సంతకుమున్ను బ్రహ్మాచే శస్త్రయై దుఃఖంబున భూలోకంబున కరుగుచున్న గంగం గాంచి
తారును దీనానసులయి యిట్లనిరి.

౭౦

ఉ. గంగ దయారసంబు సెలగంగను మమ్ముల మానుషత్వమే
గంగ నుపాయమొండు కలుగంగ దలంచితి మీవు భూమితే
గం గని శంతనుం గలయగం గని పుట్టుదు మేము నీకు వే
గం గదుపాసఁ బుచ్చి తొలగంగ జలంబుల ద్రోయుమీ మమున్ ॥ ౭౧

క. అందున మేము కృతార్థత । నొంది సురాలయము మరల నొందుదు మనినఁ
మందాకిని యందునకు న । మందానందంబుఁ బొందె మరలిరి వారల్ ॥ ౭౨

- ఆ.వె. మున్ను బ్రహ్మశాపమున మహాభిషుడు దాఁ । బుద్ధెనొగిఁ బ్రతీప భూమిపతికి
శంతనుండటంచు జనులెల్లఁ బిలువంగ । నధిక ధర్మశాలి యయ్యె నతఁడు ॥ ౩౩
- క. తివిరి ప్రతీప మహీపతి । రవి కర్ణుం బిచ్చునపుడు రమణి యొకతె యం
బువులందు జనించి నిజో । రువునం గూర్చుండ నతఁ డురుద్రాంతి మెయ్యన్ ॥ ౩౪
- తే.గీ. ఓసి యెక్కడిదాన వీ బొక్కనాడు । నెరుగనై తిని యిట్లు నా తెరుకనేయ
తేల బొడతెక్కితివి చూడ నింత వింత । గలదె యింతులచేష్ట లిక్కరణినుండు ॥ ౩౫
- క. అనిన విని యవ్వెలాసిని । జనానాథా యింతి యూరునంస్థిత యగుచే
వని కనుగొంటివి వలదితి । ననుకొనుమా యేల నీకు ననుమాన మీఁకన్ ॥ ౩౬
- వ. అనిన రా భిట్లవియె. ౩౭
- చ. విను మీటు సుందరీ యితరభీరువులం గొననొల్ల నేను నీ
పును గుడియూరువుం బొలఁగ బొప్పునుఁ గోడలు బిడ్డ లెంతయున్
జనువుననుండుచో బదియ చాన మదీయసుతుండు నీకునుం
బెనిమిటి గాఁగలండు చనుమీ యన గంగయు నేగె నాదటన్ ॥ ౩౮
- ఆ.వె. కొంతకాలమునకుఁ గొమరుండు శంతనుండుకుమ్మమై వయోమహోజ్జ్వలుండు
గాఁగఁ జూచి రాజా కడుపేడ్కఁ దాఁ దపం । బునకుఁ బోవఁదలంచి పుత్తుఁజూచి ॥ ౩౯
- క. మునుపటి గంగాగమనం । బు నుదంతంబెల్లఁ జెప్పి పుత్త్రక నీవా
వనజాక్షిని నీవెవ్వతె । వని యడుగక నిన్నుఁ జేరినంతన కొనుమీ ॥ ౪౦
- ఆ.వె. దాని ధర్మవత్తిగా నేలి సుఖియింపుఁమనుచుఁ జెప్పి యడవి కరిగి యతఁడు
దృఢినిఁ బరమశక్తి దివ్యకారుణ్యంబు । వలన స్వర్గసుఖము వడసె నంత ॥ ౪౧
- క. శంతనుఁడును రాజ్యం బి । త్యంత నయోన్నతినిఁ జేయు చఖిల జగద్వి
శ్రాంతయతుండై మించెన్ । సంతతభాస్వత్ప్రళాపశాలిత్యమునఁ ॥ ౪౨
- : గాంగేయోత్పత్తి :—

- వ. అని మఱియు సూతుం డిట్లనియె. ౪౩
- ద్విపద. ఆ ప్రతీపుఁడు దివం బందినవెనుక, స్వప్రతాపము పేర్చి శంతను నృపతి
దివిజ గంగానదీ తీరంబునందు, గవయ గండకమ్మగాకలితమై యొప్పు
నదవికి పేటకై యరిగి యందుండి విడువక తనతండ్రి వివరించినట్టి
రూపయోవనముల రూఢిఁ జెన్నొందు, నాపె సాక్షిలక్ష్మి యనఁగఁ జూపట్టె ॥ ౪౪
- వ. చూచి ౪౫

- మ. మెఱుపా యేమిది । కాదు కాదు చదల న్నేఱుంబులే లేవు; బం
గరుసీరా యిది । కాదు కాదు కొలుముల్ కాఱుల్ కనన్ రావు; చం
దురులేకా యిది । కాదు కాదు దిననాఱుం డెక్కె నట్టాకనం
బెఱుగంజాలకయుంటిఁగాక నవలాయే సందియం బేటికిన్ ॥ ౮౬
- శా. బొరా దీవి యెయారమేమి వగలే మాహా సుధాంధోజగ
న్నారీరత్నమె కిన్నరీమణియొ గందర్వాంగనారత్నమో
యేరీ మధ్యమలోకమందు సరివా రీకన్నెకుం గల్గిరో
లేరో ధోగవతీపురంబునఁ గన గ్గిలాకలాపంబులన్ ॥ ౮౭
- క. ఎవ్వతెయో యిది యాయెల । జవ్వనమే మిట్టు లొంటి సాహసమునఁ దా
నివ్వనిఁ జొఱఁగకమేమా । నవ్వి న గలగలని జారు నవరత్నంబుల్ ॥ ౮౮
- చ. అడిగెదఁగాక దీని నని యంగము గంపిల నోట నాల్కయున్
దడబడ గ్రుక్కఁఘుంగుచుఁ బదంపడి ప్రూన్పడి చూచిచూచి యా
యొడయఁడు న త్తిన త్తి సరియో సరికాదో యటంచు నెంచుచున్
వెడవెడవాన సీనినిని వెవ్వవవరైవటంచుఁ బల్కుచున్ ॥ ౮౯
- క. నీముద్దునగవు సూచిన । నామీదను ప్రీతిగల్గు నటనయ తోడెన్
లేమా నను బెండ్లాడుము । లేమా యిలసౌఱుము నిలుపలే మాన లిఁకన్ ॥ ౯౦
- వ. ఇట్లు పలికెనని చెప్పి సూతుండు.
- క. అది గంగ యనుచు భూపతి । మది నెరుగడుగాని యెఱుంగు మానిని యీతం
దదిర మహాభిషుఁ డీగతి । నుదయించెన్ శంతనుఁడయ యుర్వి నటంచున్ ॥ ౯౧
- వ. ఇట్లెరింగి.
- చ. మదవతి రాజుఁజూచి మఱిమాఱురి బోవగ నల్లనవ్వుచున్
బెదవిఁ గదల్చుచున్ దనదు ప్రేమ బయల్పడఁజేయుచు న్పడిన్
బదిగ నిజాంగకంబులను భావము బుప్పతిలంగఁ బల్కె సొం
పొదవెడి నిస్సృతీవతనయుండ పటంచు నెఱుంగుచున్ నృపా ॥ ౯౨
- క. నవమస్మృథ నిను గని యే । నవలా మదనాశుగముల నలివిలిగా దీ
భువిలోన నేనునట్లయి । వివరించెద నాచు నియమవృత్తులు నృపతీ ॥ ౯౩
- తే.గీ. నేనుజెప్పినవని యెప్పుడు నీవునేయి । వపుడు నే నిన్ను విడిచెద నృపవరేణ్యః
ఇదియే నానమయము దీని కియ్యకొనిన । నేను నీదాన నిఁక ననుమానమేల ॥ ౯౪

- వ. ఇట్లు పరికి ననుపులకోరికయుం దనలోఁ దలపోసి తనసమయంబునకు రాజు నియ్య
కోయం దెఱసి మనుష్యరూపంబున రాజుం బఠింజేసికొని గంగ నిజమందిరంబునకుఁ
బ్రవేశించెనంత. ౯౪
౪. నారాయణరమణును బృందావరక విభుడును బులోమతనయయుబలె నా
భూరమణుడును రమణీయు । భూరక్రీడలను మరులు మఱిగిరి ప్రీతి ॥ ౯౫
- ఆ. కడుపుచార్చి గంగ రమ నిర్దయాపరి । యగుచు గన్నబిడ్డ నంబులను
మునిచె నిట్లు లేడ్చుటను జేసె పనుపులే । వారు కాన పూర్వపరమువలన ॥ ౯౬
- తే.గీ. ఇట్లుజేసిని పగచి మహిష్మరుండు । విష్ణులేడ్చుట చని రీ వివేకహీన
క్రూరసిద్ధవర్ణంబువలన నా కలము నిలుచు । దారి యింక నేది యెవ్వరి చూరువాడ ॥ ౧౦౦
- తే.గీ. పనిమిడివెగిర్చ మిట్లు చీ యంతి చాల్చె । నెట్లులెనను గానిమ్మ గట్టువాయి
యేమచేసిన చేయని డ్డెడుటనిలిచి । పట్టి బ్రతికించు నతిసొక్కు నెట్లునెట్టి ॥ ౧౦౧
౪. అని చెంచము చిట్టపఱచి । మనుజేశుం డుండె నంత మానిని గర్భం
బున బుడ్డె వనిమిరి గో । పును మ్రుచ్చిరినట్టి పనుపు బుడుతం డగుచు ॥ ౧౦౨
- ఆ. పుట్టినిట్టి సుమనిఁ బురటింటిలోఁజూచి । పాపురాలు పీనిఁ బట్టి చంపు
నకట యనుచు భార్య యడుగులపైబడి । పగపుమీర దీనవచనములను ॥ ౧౦౩
- మత్తకోకిల. సీలకుంతల నీకు దాసుడ నేడు దోసిలియొగ్గితే
జాలిలేక జలంబులో నుత సప్తరంబును ద్రోచితి
వేల కూల్చెడి వట్టబూర్పుకు నీరత నిర్దయురాలవై
పాలపాపము పీడుఁ చేసిన పాపమేమి పచింపుమా ॥ ౧౦౪
౪. అని నబుంబున్న రాజు పఁచనములు విన కతవ బిడ్డఁ జంక నిడి వెనక
గానిపోవుమండగ నెమ్మొగ్గుని నరపరు డనియె మిగులఁ గుపితం డగుచున్ ॥ ౧౦౫
- తే.గీ టని పాపిపురాల సీ యుల్లమునకు । నల్లదాయియె నరిపోల్చుఁ జెల్లుఁగాక
కులమునిలిచెడి నామిట్లు కొమరు నిదట । పైచి నీ యచ్చకొలఁదిని లేచిపొమ్ము ॥ ౧౦౬
- వ. అనిన నయ్యుపతి రాజుంజూచి యో సర్వంసహావల్లభా నేను గంగను. దేవకార్య
ర్థంబు మనుష్యశరీరంబుతో వచ్చి ఘోరకంబున నిన్నుఁ గలిసితి. నాకు జన్మించిన
వారు పుట్టకపులగు పనుపులు; అందేడ్చుట మత్కృతంబగు జలపాతంబునం
జేసి, ముక్తులయిరి; యాతండు సీకుల గొడుకు గాఁగలవాడని జెప్పి మఱియు.
- ఆ.వ. తల్లి పెనుపవలయుఁ బిల్లల నచిగాన । విమలవృత్తితోడ వీని జెంచి
చదువు గలుపఁజేసి సామును తెప్పించి । యౌవనమున నీకు నప్పగింతు ॥ ౧౦౭

- క. మనమునఁ గోపింపకు నేఁ . బనివినియెద ననుచు నమయపక్కినిఁ జనఁగా
మనుజేఱుఁడు దుఃఖితుఁడయి . చని రాజ్యము సేయుచుండె జగము పొగడఁగన్ ॥ ౧౧౯
- ఆ.వె. అంతఁ గొంతకాల మరుగంగ నొకనాడు . వేటతమక మాతృ వేగిరింప
విబుధనది తటమున విపినంబులోఁ జేరి . స్తోకజలను గంగ జూచి యుప్పుడు ॥ ౧౨౦
- క. వింతపడియుండఁగా నా చెంతను శరములును విల్లు చేఁబూని పటు
స్వాంతుఁడయి యాడు నొక ధీమంతునిఁ గని కొడుకటంచు మది నెఱుంగ కొగిన్ ॥
- ఆ.వె. టమహాకుమార యో మన్మథాకార . శరశరాసప్రవారభీర
చిన్నబిడ్డ నిన్ను గన్నవా తెవ్వరో . తెలుపుమయ్య ప్రీతిఁ గొలుపుమయ్య ॥ ౧౨౧
- ప. అనిన విని యబ్బాలుం డేలయుం బలుకక శరశరాసంబు లచ్చటన విడచి సాంధ్ర
తర వృక్షపత్తివలన మరగి చనియె సంత రాజును మిగుల చింతాక్రాంతుండై
యుండం జూచి చివ్వనది లొల్లంటి మానుబడేషంబున జనపాలు నెదుటం బడినం
జూచి గంగయని యెఱింగి యాబిడ్డఁ డెవం డిక్కఁచనుండఁ గఠంఁదేమి యని యడిగిన
గంగాదేవి యట్లనియె. ౧౨౩
- క. ఈబిడ్డడు నీబిడ్డడు . నేఁ బట్టిననాడు పుట్టె నేనీతని గా
రాజమునఁ బెంచితిని విద్యాబుద్ధులు డీని కొదవె నార్యులవలనన్ ॥ ౧౨౪
- క. నీ సుతునిం గొనిపోమ్ము మహాసుఖముననుండు మింక ననివల్కఁగ నా
రానుతుఁడు హస్తీపురికిం . జేసెఁ బ్రయాణంబు సుతునిఁ జేకొని కడఁకన్ ॥ ౧౨౫
- చ. గజపురికేగి శంతనుడు కార్యమెఱింగి ధరాసురోత్తమ
ప్రజమును బిల్వనంపి కుభవాసరలగ్నము లొప్పఁ జూచి ఘా
ప్రజలు సుతింప చివ్వనదిపాపని కిచ్చెను యౌవరాజ్యమున్
గజిబిజిలేక యేలెను జగంబును ధర్మముఁ దప్ప తెంతయున్ ॥ ౧౨౬
- ప. అని చెప్పి మఱియు సూతుండు మునులారా : గాంగేయోత్పత్తియు గంగావతరిణం
బును వసుసంధవంబును వ్యాసునివలన విన్న తెఱంగున మీకు వివరించితినని చెప్పిన
విని శౌనకాదులు సూతుంగాంచి, యయ్యా మావేడినకొలంది నెల్లయుదింతంబులు
నవి స్తరంబుగా నానతిచ్చితిరి. యోజనగంది శంతనున తెల్లు ప్రాప్తింఁచెనో వినవలఁతు
మనిన సూతుం డిట్లనియె. ౧౨౭

—: సత్యవతీ శంతను సంవాదము. :—

- ఉ. ధర్మపరుండు శంతనుఁడు రా మృగయార్థ మరణ్యభూమికిఁ
దుర్బద భల్లకేభకిటి దూసన కృత్యమునం బ్రజావళి

- శర్మకరుండనాదునని చారుశరాసకాశితో లన
ద్వర్మము దాల్చి యేగెఁ బరివారముఁగూడి పటుప్రతాపుడై ॥ ౧౧౮
- క. దురుకరి భల్లకగండక । హరికిరిశార్దూల వృకహయారిముఖపరం
వరఁ దునుముచుఁ గాళిందీ । వరతటముంజేరి యచట వసియింపంగఁకా ॥ ౧౧౯
- చ. గమగమఁ జాట్టుప్రక్కలను గమ్మనితాపులు గ్రమ్మి నాసికా
గ్రమునకువచ్చి తోన వివరంబులఁజొచ్చి నిమేషవృత్తి చెం
దమునకుఁ బ్రీతినిచ్చిన నతండు వితాకున నెల్ల దిక్కులన్
నెమకుచుఁ దద్గుణిన్ చెలియ నేరిక యెంతయు ప్రాంతచిత్తుడై ॥ ౧౨౦
- సీ. కస్తూరి గంధంబు కాఁదోలునందమా గంబూరవాసన గలదు కొంత
కలువపూపుల తావి కాఁదోలునందమా కమలంబుల వెలపు కలదు కొంత
కనకంపు గమగమల్ కాఁదోలునందమా కల్పంబుఁ ఘుమఘుమల్ కలపు కొంత
ఘనసాంకవము గట్టు కాఁదోలునందమా లలిచందనపుఁగంపు కలదు కొంత
- తే.గీ. ఎయ్యది చలంప నయ్యదే యిందుఁ దోచు । నరయ నద్గంధ సర్వస్వహోరియైన
వస్తువెయ్యడఁ గాన నీ మనురహోనఁ । గలదని గణింప నది యెంత వెలదియొక్కొ ॥ ౧౨౧
- తే.గీ. ఆసుచుఁ జనివని ముందట నవనివిఘ్నండు । రమ్యతరగాత్రి శృంగారరసవిధాత్రి
లోచనానందకర్త్రీ శోభావమత్రిక్రయాచిభర్త్రీ నొకర్తుక నతఁడుఁగంచె ॥ ౧౨౨
- తే.గీ. కాంచీయచ్చెరువంది భూకాంతుడప్పుడు స్తంభమునుఁదోలె నొక్కొంతఁ దడవు కదల
మెదలఁ జాలకయుండంగ మెయిచెమచ్చె । గగురుపాటును దడఱులు గలిగెనంత ॥ ౧౨౩
- తే.గీ. పదములఁ బదేపదేనూచి పైనఁ బైన । నూరుపుల నూరువలనులఁ గోరిమాచి
కాంచి గాంచి కుచదృష్టు కడలఁ జూపు । లిరుకునుందునఁ గదలలే కీడిగిల్లె ॥ ౧౨౪
- క. రెప్పార్చుక జననాథుం । దోష్టల కుప్ప యొరపైన హోయలుంగని తాఁ
దెప్పిరిరె నెట్టలేలకు । సప్పా కాముకుల భావ మట్టిదియకదా ॥ ౧౨౫
- క. అగంధము దానిదకా । సాగరవననావిఘ్నండు సరగున నెఱిఁగెన్
లోఁ గొన్నవలపు బలిచున్ । వాఁగన్నియఁజూచి పలికెఁ దత్తరపడుచున్ ॥ ౧౨౬
- క. వినుమా యిటుల భవాదృశ । వనజాక్షిప్రాగ భావతయగు ధరణిఁ
విను నేఁ దత్ప్రతియోగిని । వసుచున్ దలపోయుచుంటి ననుమానమునన్ ॥ ౧౨౭
- తే.గీ. సారవాసనరెల్ల నీ చక్కినిలచెఁ । గలిగెనిది పూర్వభవవాసనలనుబట్టి
యెప్పుడు సంసారవాసన లెఱుఁగనట్లు । బున్నదానపు పరికింపఁ జిన్నదాన ॥ ౧౨౮

- ఉ. ఎవ్వలెవీవు నీ వెవని యింట జనించితి వేది కారణం
బివ్వని సందరింపఁ జెలు లెవ్వరు గానఁగరాని హేతు వే
మవ్వ యెవరై తండ్రి యెవఁ డాయెనో లేదో వివాహమింతయున్
జివ్వనఁ డెల్చి నామనసు చిక్కును విప్పుము మ్రొక్కెదం జెలీ ॥ ౧౨౯
- ఉ. నావిని నవ్వి సిగ్గుఁబడి నాతియొకిండుక దవ్వనందు డా
భూవిభుమోముఁ జూచి యొక పోలిక వాల్చనులార్చి దేవ డా
శాపనిభర్తకూతురఁ దదాజ్ఞ జరించెదఁ గన్య ధర్మ న
చ్చావతఁ డెప్పు లాగెదను డండ్రి గృహంబున కేగెఁ గావునన్ ॥ ౧౩౦
- వ. అని నిరయించినఁ గాంతామణింగాంచి కురుపీరుండు మనోభవుని దారింబడి నిలువలేక
యిట్లనియె. ౧౩౧
- క. ననుఁ గురుపీరుని నీభర్తృనుగా గైకొలుపేసి డిర్బక శరణా
ధను దీర్బుము దానుఁడ నే । ననుకొనుమీ ధర్మపత్ని పగుమీ నాకున్ ॥ ౧౩౨
- క. మును నాకుఁ గల దొకర్తుక । చనియెన్ ననువిడిచి పిదప సతి వేతొకతెన్
గనుఁ గొనలేదో ముద్దియ । నినుఁగాంచితి వలపు నిలువనేరనుజమ్మి ॥ ౧౩౩
- ఉ. నావిని కన్యకామణి మనంబగు సాత్త్వికభావవైఖరుల్
త్రోవనె రా నెదుర్కొనినఁ దోచియుఁ దోచని యట్లు కొంతసే
పేవిధిఁ బల్కనో యనుచు నెంచి భృతిం చగఁ గీలుకొల్చి యో
భూవర తండ్రిదాటు పుప్పదోణిని న న్నరుగంగఁ బాడియే ॥ ౧౩౪
- ఉ. ఎల్లిదమైతిగాక సృప యెన్నఁడెఱుంగవె లోకవార్త నా
యుల్లమునందుఁ గోరిక లెటుండిన నేమి వివాహమైనచో
నల్లఁడ వంచు మా జనకుఁ డంపిన నీకును ధర్మపత్నిగాఁ
జెల్లునుగాక వేతొకటి చేసినచో నగుదాటుగాదొకో ॥ ౧౩౫
- ఉ. నీవును సార్వభౌముఁడవు నీకును నన్నొడఁగూర్చు కింక డా
నే పరు గొప్పవాని గణియించి ననుం బిత దారవోయునో
భావజనన్నిభాంగ । మన పాలిటి దైవము మంచిదైనచో
దీవరుడైన దాశన్యపతిన్ మనవానిన చేయు నమ్ముమీ ॥ ౧౩౬
- ఉ. సిగగుచున్నదో మనుజునింహ నినుం గని నప్పుడే యెదుర్
గగురుపారెఁ జెమ్మటలు గ్రమ్మె నయో మదనార్తి కెంతయున్
ప్రసగినదాన వెక్కనపు మోహమిదిక్కడ దాపురించె నా
యగ్గలమైనదప్పి కథరామృతధార తానంగి ప్రోవవే ॥ ౧౩౭

- క. మాతండ్రి సమ్మతించినఁ । బ్రీతిగా గళ్యాణమొదవు పిత యొప్పనిదో
భూతలనాథ స్వయంవర । భాతిన్ సమకూర్చుకొనుము పాణిగ్రహమున్ ॥ ౧౭౮
- క. విని రాజు దాచునింటికీ । జనిన సతఁడు మ్రొక్కివలికె జననాయక దా
సుని నన్ను ధన్యుఁజేయఁగఁ । జనుచెంచితి వేది సెలవు సరగఁ చెలుపుమీ ॥ ౧౭౯
- ప. అనిన జనవల్లభుండు. ౧౮౦
- అ.వె. దాశవర్మ నీదు తనయను నే ధర్మ । పత్నిఁ జేసికొనఁ బ్రయత్నపడితి
నందు కియ్యకొను మనం దాకుఁ దారాజుఁ । జూచి యిట్లు లను నయోచితముగ ॥ ౧౮౧
- అ.వె. చేయఁ దగిన వనిన చేయవలయుఁ గాక । చేయరానిచెట్లు చేయవచ్చు
నొక్కమాటయున్న దొప్పెదవా నీకుఁ । గూతు నిచ్చుటకును కొఱతలేదు ॥ ౧౮౨
- ప. అది యెద్దియనిన. ౧౮౩
- క. ఈరమణికి జనియించు బుచ్చూరుసెవన్ రాజ్యమిచ్చి మన్నింపఁ దగవన్
వేతొక్క కుమారకునకు । నీరా దీ సత్యమునకు నియ్యకొనియెదో ॥ ౧౮౪
- ప. అనిన విని రాజు గాంగేయు మనంబునం చలంకొని యిదియెట్లు స్పష్టింపఁ గలదని
చింతాక్రాంతఁడై గృహంబునకుఁజని నిద్రాహారస్నానపానాదులు వర్జించి కుందు
చున్న నవి యెఱింగి గాంగేయుండు తండ్రికడ కరిగి. ౧౮౫
- అ.వె. నిదురలేక కుంద నీరేల నాతండ్రి । ప్రబలుఁడైన యొక్క పగతుచేత
గెలుచు బడితె వేగఁ చెలుపు మే నిబ్బడగి । గడియలోన వాని గర్వమడఁకు ॥ ౧౮౬
- క. తనయుండు పుట్టుట తండ్రిం । దనియించుట కొఱకుగానె ధర్మజ్ఞులు చె
ప్పినదవీ రప్పదు ప్రాగ్భవమునఁజేసిన ఋణముఁ దీర్చ బుత్రుండుపుట్టున్ ॥ ౧౮౭
- సీ. తండ్రివాక్యమును సత్యముసేయనేకాదె రాముండు ననియె సరణ్యములకు
తండ్రివాక్యమును వాఁ దలఁమోచియేకాదె పరశురాముండు తల్లి నఱికివై చె
తండ్రివాక్యము యథార్థముసేయనేకాదె పృథివి రోహితుండు వాఁ గ్రీతుఁడయ్యె
తండ్రిమాటనుదప్ప దగదనికా కునల్పేపుండు యూపంబు సేరఁదోయె
- తే.గీ. నాదికా దీ శరీరంబు నీచ సుమ్ము । ఎందుఁ బంచినఁ బోయెద నేదిసేయు
మనినఁ జేసెదనిక నీ మనమునందుఁ దాపమేటికి శోకింప దగదు తండ్రి ॥ ౧౮౮
- అ.వె. దేహమస్థిరంబు దేహి దాఁజేసిన । పనులు నిలిచియుండు జనవరేణ్య
చింతఁ చెలుపుమయ్య చేత విల్లుములు । పూని నిర్వహింతు భూమిమెచ్చ ॥ ౧౮౯
- ప. అని పలికిన కొడుకుమాటలు విని రాజు లజ్జపడి నాయనా నే నేమనిచెప్పెద నాకు
నీవాక్కరుండవ కుమారుండవై తివి నా జీవితంబు వ్యర్థంబుగదా నీకుఁ గీడుకల్గెనేని

నాకుం గతియైదీయని పగచుచుంటి నా కొందొకచింత గలవని నేను నీయిదుట నెట్లు
వచింతునని తలవాంచి యూరకున్నంగని దేవవ్రతుండు వృద్ధబ్రాహ్మణులం బిలిపించి
తండ్రియున్న విధంబును దన కతండు లజ్జచే జింతారణంబుఁ దెలుపకుండుటయుం
జెప్పిన వార లరిగి భూనాయకు నడిగివచ్చి యథార్థంబు తేటపడిం చెలిపిన విని గాంగే
యుండు. ౧౫౦

క. భూసురులఁగూడి దివిజనఁదీసుతుఁ డిద్దరుఁడేరి లేటపలుకులన్
నీయత మాతండ్రికి ని । మీ సతిగా ననుచు నడుగ మేలని యతఁడు॥ ౧౫౧

క. నామతను సీమ కొనినన్ । ధామరముగ దానికొడుట ప్రభువై ప్రబలుఁ
వానిగలిగి నీవుండగ । గానిగదా రాజునటను గన్పె నొసగిన॥ ౧౫౨

వ. అనిన గాంగేయుండు. ౧౫౩

మ. వినుమా దాశపరేఞ్చ సీతనయ పృథ్వీవాఙ్మ నేవింపెనన్
జనదే నాకును దల్లియై దివిపఁ దజ్జాతుల్ సుతుల్ రాజ్యముఁ
గొనగా నేర్తుట నేను రాజ్యమును గైకోల్పోయకుండం దిలం
చినవాడ న్నడి నమ్ము మేటి కిం నీ చింతల్ దయం ద్రోపుమి॥ ౧౫౪

క. అనిన విని ధారుఁ డిట్లను । ననుమానములేదు సత్య మావల సేతుఁ
దనయుండు గలిగి బలియం । గొనలేదా రాజ్యమెల్లఁ గుంటిలుం దగుదు॥ ౧౫౫

క. నావుడు ధీమృం డిట్లను । నో వివిధవిధిజ్ఞ పెండ్లి నొల్లక భృతమై
గావించెద ధీశ్వవ్రత । మీ వింకం జింతఁగొంద నేటికిఁ జెప్పమా॥ ౧౫౬

క. విని యంత పల్లెదొర దాఁ । దన తనయన్ శంతనునకుఁ దగ నొసఁగి సుఖో
భనముగ బెండిలిఁ జేసెం । జనవిభుఁ డెఱుగండు వ్యాసు జన్మమునుంచీ ౧౫౭

— : భృత రాష్ట్రో ద్యుత్పత్తి. : —

సీ. మునులార యివ్వీధంబున సత్యవతి శంతఁగుని బెండ్లియాడిన పెనుక నాపె
యరుపురు తనయుల నెనసె వారలు బోయ । రనల దివ్యార్కలయందు వ్యాసు
వీర్యంబునను బుట్టె వింటిరకా భృతరాష్ట్రుండు గ్రుడ్డియై రాజ్యమునకుఁ
బాత్రుండు గాదాయఁ డాండురాజును బుట్టె । విదురుండు దానియం దుదయమయ్యె

తే.గీ. ప్రథమ కన్నులుమాయుటఁ బట్టి కొడుకు । చీనవాదాయెను ద్వితీయ చేరి తెల్ల
బోయె నందున శ్వేతరూపుడు జనించె । మూడవది సంతసిలి కాంచె ముద్దుకొమరు॥ ౧౫౮

- సీ. అంతట వీమ్మని యనుమతిఁ బొందురా । జేరె రాష్ట్రంబు విరీతికముగ
వినుదు మేదావియో విదురుండు మంత్రితన్ । మెనసి మంత్రము నిర్వహించుచుండె
ధృతరాష్ట్రుఁడనువాని కిద్దరు భార్యలు । గాంధారి సౌభరి క్రమముమీర
భామ రెండవయది కోమటి చిన్నది । గార్హస్థ్యధర్మముల్ గడుపుచుండె
- తే.గీ. పొందునకు భార్యలిరువురు పరగఁ గుంతి । మాద్రియు ననంగ గాంధారి మహితులైన
సుతుల నూర్వర గనె యుయుత్సుండనంగ । గడుపు పంటాయెఁ గోమటిపడుచునకును ॥
- ఆ.వె. పెండ్లిగాకమున్నె పితృగృహమున గుంతి । సూర్యునంశమెనయ సుతునిగాంచె,
బిడ్డ కర్ణుఁడనుచు బిలిచిరి భూప్రజల్ పిదపఁ బొందురాజుఁ బెండిలాడె ॥ ౧౬౦
- వ. అనిన విని ఋషులు సూతున కిట్లనిరి. ౧౬౧
- క. భువిపైఁ గుంతికి దివిపై । రవికిఁ నయోగమెట్లు రహి గర్భుని సం
భవమెట్లు కన్యయై యెటు । ప్రవిమలతం దండ్రి యింబ బాల వసించెఁ ॥ ౧౬౨
- వ. మహాసూతాపుండ్రుడైన సీతుం దెలియనిది లే దిది మాకుం దెలిపి కటాక్షించవే యనిన
సూతుండిట్లనియె. ౧౬౩
- ఆ.వె. చూరనేనరాజుసతఁ గుంతిఁ గుంతిభో! జుండు పెంచుచుండి సుకృతులయిన
వారిఁబూజనేయఁ బించిన నట్ల కా । వించుచుండెఁ గన్య విధులెఱింగి ॥ ౧౬౪
- క. ఈసరణి నుండఁగా దుర్వాసుండను జటిల విభుఁడు వచ్చినఁ గని పూ
జానామర్యము జూపిన । దా సంతోషించి మిగుల దయదై వార్ ॥ ౧౬౫
- క. కన్వియ సీకొకమంత్రము । చెన్నుగఁ జెప్పెదను దానిఁ జేకొని జపమున్
గ్రన్నవ జేసిన సీకుఁ బ్రాసన్నుండగుఁ గాంక్షితాభ్రచరుఁడని పలికెన్ ॥ ౧౬౬
- చ. ఆతఁ డది సెప్పి యేగిన యనంతర మా కలవాణి మంత్రకు
ద్భతఁ గనుగొందునంచు నొక దై వము నారసి యప్పుడే ప్రపూ
ర్ణత నుదయించియున్న దిననాథుఁ దలంచి జపింప మానుషా
కృతి రవి భూమికిం దిగియె రివునఁ గన్యకయున్నచోటికిన్ ॥ ౧౬౭
- తే.గీ. ఆ మహోనిది నీక్షించి యబలమిగుల । సిగ్గుపడి యొక్క బనలేక చెదరిబెడరి
మూలమూలల కొదుగుచు ముఖమువాంచి । యెట్టకేలకు ధృతిబాని యిట్టులనియె ॥ ౧౬౮
- ఆ.వె. మానకేను మంత్రమహిమంబు పరికింప । నిను జపించినంత సీవు గరుణఁ
జేసి తింతెదాదు నా సేయు పుణ్యంబు । నఫలమాయె పొమ్ము సత్యచరితఁ ॥ ౧౬౯
- వ. అనిన విని దివాకరుఁడు. ౧౭౦
- క. క్రన్నన మంత్రముచేతన్ । నన్నేటికిఁ గోరితీవు నళినదళాక్షి
నిన్నుం గలయఁగఁ గోరిక । యన్నది తీర్చెదవా లేదో యవిదా చెపుమా ॥ ౧౭౧

- క. ఆయ్యయ్యా నేఁ గన్యక । నయ్య గృహంబుననె యుంటి నార్యులు నగరా
వెయ్యారులుగా మ్రొక్కెద । నయ్యా పోవయ్య నాకు నారడు లేలా ॥ ౧౭౨
- క. అనుడు దిననాథు డిట్లను । వనితా నే నిన్ను జూడవచ్చియు వృథగా
జనిన ననుఁజూచి నగరే । వినుమా యిది వినకయుండువే కీదాదవున్ ॥ ౧౭౩
- తే.గీ. మంత్రమును నీకొసంగిన మౌనివనియు । నీవనియుఁ జూడుమిక నేను శాప మిత్తు
జెప్పినట్లొనరించినఁ జెలియ నీకు ధర్మమెరియదు నావంటి తనయుఁదొడవు॥ ౧౭౪
- ఆ.వె. పిలువగానె వచ్చి ప్రియురాలవగుమని । తేటలైన మంచుమాటలాడ
గన్నెపడుచ ననినఁ గనులెఱ్ఱఁగాఁజేయఁ । బొంచి పొంచి ప్రొద్దుఁ బొలఱిఁ గలసె॥ ౧౭౫
- క. చెన్నుడు గలసిన గడియన । కన్నియ గర్భంబుదాలై గర్భంబై తా
నున్న క్షణంబుననే యొక । చిన్నకొడుకుఁ గనియె నిది విచిత్రముగాదే ॥ ౧౭౬
- ఆ.వె దాది యొకతెదక్క దక్కినవా రేరు । నెఱుగ రిద్ది పిదప నిధముఁబ్రి
యైన బాలుఁ జూచి రా యిరువురును దమ । కన్నులారి నొక్క గడియనేపు॥ ౧౭౭
- ఆ.వె. కవచకుండలములు గడుసొంపుమిరంగ । ధువిని బొటమ నూర్చుపోల్కి నవర
శక్తిదరునివాయ జను బాలకుని దాది । కరములందు నిడుక కన్య కనియె ॥ ౧౭౮
- క. ఎందుకుఁ జింతించెద డో । మందగమన పీని నొక్క మందనమందం
బొందింపుముమ్మ విడిచెద । నెందేనిం బోవుఁ బిదప నెట్లగునొక్కొ॥ ౧౭౯
- ప. అనిన,
- తే.గీ. ఏమిసేయుదునమ్మ నే నిపుడు దాది । యంతముద్దులబిడ్డ నే నెట్లువిడుతు
దైవగతి యిట్టులాయె నెద్దారి నాకు । బిడ్డ బిడ్డా యనుచు విలపించెఁ గుంతి॥ ౧౮౦
- వసంతతిలక. రక్షించుమమ్మ శ్రుతిపారగ కామదాత్రీ
రజకరీ జగదుదారపురాజకత్త్రీ
ప్రేక్షవశీలలితమూర్తి సమస్తదాత్రీ
వక్షీంద్రవాహన శివాబ్జకుమారభక్త్రీ॥ ౧౮౧
- క. అమ్మా ముజ్జగముల గ । న్నమ్మా యీచిన్నబిడ్డ దాకలఁగొనుఁ బా
లిమ్మా నమ్మితి నమ్మా ముమ్మాటికి నీదుపాదములె డిక్కమ్మా॥ ౧౮౨
- తే.గీ. విజనవనమందు బిడ్డని విడువనాయె । వయ్యయో యెంతదొర్నాగ్యురాలైనెతి
నెంతపాపము వచ్చె నా కేదిగతియె । యనుచు మందనమునఁ బాలు నునిచి యంత॥ ౧౮౩
- ఆ.వె. దాదిచేతికిచ్చి యోదేవి రక్షింపు మనుచుఁ గొంతసేపు వనటఁగుండెఁ
బిదప దాది చిన్న బిడ్డనిఁ జూటుగా । గొని చనంగ మార్గమున నెదిర్చి॥ ౧౮౪

క. సూతునివెలందుక రాధ మ । హాతతమతి దాడిఁ జూచి యది యెదియనం

శ్రీతిమెయి నిజమునెప్పగ । నాతనయుని జేసికొందు నా కిమ్మనినఁ॥ ౧౮౬

తే.గీ. రాధ దాఁ బెంచెఁ గణుకని రహి నతండు । సూతునింటను బెరిగి విఖ్యాతుడయ్యె
నతిబలుండని జగమెల్ల నభినుతింప । నతని మహిమంబుఁ దెలియు భారతమునందు॥ ౧౮౭

తే.గీ. పిదపఁ బాండుని పరియించె ధీతహరిణ । నేత్ర కుంతి స్వయంవర నిపుణయగుచు
మద్రరాజు కుమారికి మాద్రియనెడు । భామినియుఁ బాండు రెండవ భార్యయ్యె॥ ౧౮౮

తే.గీ. వేటకని పాండురాజు దా విడినమునకుఁ । బోయి మృగరూపు నొకముని నేయ నతఁడు
కాపమిచ్చెను నీకు శ్రీ సంగమంబు । గిరిగిసప్పుడె మరణంబు గలుగునంచు॥ ౧౮౯

క. అది విని శోకాతులుడై । పదరెను రాజ్యం బరణ్యవాసము సేసెఁ
మదవతు లిద్దరు దినకుఁ॥ ముదమునఁ బరివర్యనేయ మునుకొని యచటఁ॥ ౧౯౦

సీ. మందాకినీ తీరమందు బుష్పాశ్రమంబులనుండి తపమును నలుపుకొనుచు
మునిమఱ్ఱులు పురాణములు ధర్మశాస్త్రముల్ చదువంగఁ జెప్పఁగొని చాలవినుచు
సుతులు లేకున్నను గితులు లేవను నట్టివాక్యమొక్కటి విని వనటఁ దొగిలి
అంశజుండను మహిశార్కజుండను శ్రేణుజుండను మరి గోళకుండు కుండుఁ

తే.గీ. దును సహోధుండు కానినెఁడును దలంపఁ । గ్రీతుఁడును బ్రాప్తుఁడును బరికింప దత్తు
డినెడవా రుత్తరోత్తర మల్పకురులు । ననుచుఁ దా నెంచి కుంతితో ననియె నిట్లు॥ ౧౯౧

క. నాయాజ్ఞను గైకొని యో । ప్రేయసి తాపసునిఁగూడి ద్రియపుత్రుని స
న్నాయిమున గనుము నా పిసి । యాయమ యిట్లనియె సుర్వరాధీశునకుఁ॥ ౧౯౨

తే.గీ. తొల్లి దుర్వాసుఁ డధికసంతోషముఁను । నాకొనఁగె మంత్రమొక్కటి నాభదాని
వలనఁ గోరిన దేవఁడు వచ్చి యచ్చి । పరమనుచుఁజెప్పి వతియాజ్ఞ వదసి పిదప॥ ౧౯౩

సీ. ధర్మని జడియించి తత్కీర్తింబునఁ జేసి శ్రీమంతుఁడగు యుద్ధిష్ఠిరునిఁ గనియె
వాయువుఁ బ్రార్థించి వానిపరము గాంచి పృథుబలుడై నట్టి శీమఁ గనియె
నమరేంద్రుఁడై యతని పరింబున సుప్రభుండైన యర్జునునిఁ గనియె
పర్షపర్షింబున పరుసగా ముప్పైర సుతులను బదసి యా సుదతి యలరె

తే.గీ. నంత మోద్రయు మెడిసి బుత్త్రాక్షిలాషఁ । బతినిఁ బ్రార్థించి యానతిం బదసి కుంతి
నడిగి మంత్రంబుగైకొని యశ్వసులనుదలంచి నకులుని సహదేవు దాను గనియె. ౧౯౪

తే.గీ. ఇట్లు లా కాననంబున బట్టి తిరుగు । చుండ నొకనాడు మాద్రిని పాండురాజు
వలదు వలదన్న వివక దా పరిపుడగిలి । కూడె నంతట ధరణిపై గూలె నతడు॥ ౧౯౫

వ. ఇట్లు విగతాసుండైన పాండుభూపతిం గాంచి కుంతియు మాద్రియు శోకాకులయు
యుండం గాంచి యచ్చటి ఋషులు వారి సూరడించి యుత్తరక్రియలు యథావిధి
జరిపి మాద్రి యనుగమనం బవేషింప నట్లకానిమ్మని యామె బిడ్డలం బోషింపఁ
గుంతికి నియోగించిహ స్తిపురంబునకుం బంచిన వచ్చి పురంబున ప్రవేశించినం గని. ౧౯౬

క. త్రిదశనదీతనయుండును । విదురుఁడు ధృతరాష్ట్రుఁ డఖిల విద్యజ్ఞనులుం
గదియం జని యా కుంతిని । మృదుపుగ నడిగిరి కుమారు లెవ్వ రటంచు ॥ ౧౯౭

వ. అది విని, ౧౯౮

క. సురల ప్రసాదంబున బు । బ్ధిరి కురుకుల ముద్ధరించుటే పసిగా నీ
చిలుత లల సురలమంత్రము । వరశక్తిం బిలువ వారు వచ్చి ముచమున ॥ ౧౯౯

తే.గీ. వీరు మాబిడ్డ లిది సత్య మీరు నమ్ము । పసుచు వదియించి చనిన సురావగాసు
తుండు మున్నగువారు సంతోషమంది । రాజగృహముల కింద పల్కెజరిల ॥ ౨౦౦

వ. అని చెప్పి సూతుండు మరిచు ౨౦౧

:- యు ధి ధ్వి రా ది చ రిత ము. :-

క. ఆ పాండవు లయిదుగురికి । ద్రౌపది సతియై పతివ్రతామహిమంబు
జూపె నరునకుఁ దాచె । హాపథిరాసుట సుభద్ర ద్రోయాల్మయై ॥ ౨౦౨

తే గీ. ఆ సుభద్రకు సఖిమన్యు వామెఁ గొడుకు । ద్రౌపదేయయై వాడును చిరలి రాజి
నతని భామిని యుత్తర యాపె గట్టపెరియగుమినుండె నభిమన్యు మృతీకిమున్ను ॥ ౨౦౩

మ. శ్రమమింతేరియు లేక క్రోధమున సర్వదామఁ దమ్ముగ వా
ణము నేయన్ శిశు చేచ్చె గర్భమున స న్నానీవతంసంబు డుఁ
బముతోఁ గృష్ణుని చేడిసం గలుడయై గాఢం బరిక్షణభా
వము నొందం గులముద్ధరించుటను చే ప్పచ్చె స్ఫురీషీత్తునాన్ ॥ ౨౦౪

తే.గీ. సొరిది దుర్యోధనాదులొ సుతులు వారి । సుతులునందఱు బోపంగ శోకవార్షి
బడిన ధృతరాష్ట్ర గాంధారి పరిచరము । చేసి కాపాడె రే బగల్ సేయలార ॥ ౨౦౫

క. ధర్మజ్ఞుడైన విదురుఁడు । నిర్మలమతి సతసియొద్దనే యుండి నదా
శర్మదమగు ప్రజ్ఞానము । నర్మలి బోధించె వర్మజానుమతిఁ గడు ॥ ౨౦౬

తే.గీ. ధర్మజుండును ధృతరాష్ట్ర కర్మగతికిఁ । గడువగవి వాని పరిచర్య సురుగకుండె
పొరలికొనువచ్చు డుఃఖాంబుపూరములను । దుడిచె నబ్బబ్బ యతఁ డెంచిబొడ్చివాడు ॥ ౨౦౭

- ఉ. గుడ్డివికావె పిండమునకుం బడియుంటివి యింక నీవు ము
న్నుడ్డితివేమొ సీకొడుకులందఱు దుర్మతు లెన్నిపాల్లు మా
కొడ్డిరి మేలు మేలనుచు సూరకయుంటివి చాలు గొంగడి
గుడ్డయుఁ గట్టయుం దమిదకూ డిపు డో ధృతరాష్ట్ర సీకునుఁ॥ ౧౧
- ఉ. తోచెనె మేలు ధర్మజుని దొడ్డతనంబు గ్రహింపలేక యా
నీచులు నీకుమారులు వని న్నము ప్రోచిననాడు, నేడు నీ
వాచవి దీర్ప రాజనపువడ్లను దంపిన బియ్యమేనుమా
చూచితివాక్కొ ధర్మజుని శుద్ధమతిన్ ధృతరాష్ట్ర చెప్పమా ॥ ౨౦౯
- చ. అలిగిననేమి యెత్తిపొడువంచు చలంచిన నేమి దెప్పుల
వలచితి నీవు మున్నిటుల వచ్చునొకో యని యెంచకుంటివే
తలఁగక దున్నసేనుఁ డటు ప్రాపది కొప్పునుఁబట్టి లాగిన
ప్లలఘుఁడు ధర్మజుఁడె గతి యాయెనుగా ధృతరాష్ట్ర నేటికీ॥ ౨౧౦
- ఉ. కాకికి వేయలేదె కణ కాండము పక్కకుఁ బోయలేదె గం
జీకుడు పొక్క గొరవమె యొక్కడిలేగితివయ్య లక్కయి
ల్లో పురువంశపర్థన మహోగ్రహతాళనుపాలుచేసిన
ప్రీతఁడఁ బొట్టనిండ భుజియించెదె పప్పును గూడు నేయియూ॥ ౨౧౧
- వ. ఇవిధంబున భీముండు నిర్భరంబులాడుచుండ వినుచు ధృతరాష్ట్రుండు వదునెనిమిది
పత్సరంబులుండి యొక్కనాడు ధర్మజుంఁగాంచి యిట్లనియె. ౨౧౨
- ఉ. అన్న నమస్త్ర మీవెఱుంగు దండలు బోయిరి మీరె డిక్కు నే
నున్నవిధంబు సూచితి వయో వెనఘాటులకేగి చూచివృ
త్తి స్మిరపాయమార్గము మతిం దరిపోయఁ దలంపు పుట్టె నన్
మన్నన చేసి పంపుము శ్రమంబని యెంచక ధర్మపుత్రకా ॥ ౨౧౩
- తే.గీ. అందఱికి వాయుజుఁడొసంగె నౌర్ధ్వదై హి । కములు నాబిడ్డలకునివ్వఁ డమితమైన
క్రోధమునఁజేసి కాపునఁ గొడుకులకును । నౌర్ధ్వదై హికము లొనర్తు నచొలువోయి ॥
- క. మనమున నలుగక చాలిన । ధన మిప్పింపుమని యడుగ ధర్మజుఁడు మనం
బున నొడఁబడి తనవారల । ననుమతికై యడుగ భీముఁ డతి కుపితుండై . ౨౧౪
- శా. ఏమీ యీయఁగవచ్చు బొక్కనమునం దెంతేని మూల్గున్ ధనం
దామిత్రుండు సుయోధనుండు మన కత్యంతంబు మేల్సేనెఁ దే

లేమా బొక్కన ముత్తదైన బవరా లేయంగలేమా చనన్
లేమా దేశము లెన్ని నందులు వడికా లెక్కింపు డెక్కింపుటీ.

౨౧౬

సీ. పాంచాలి సిగఁబట్టి పడలాగినందుకా గ్రుడ్డివానికి సొమ్ము కొల్లయిడుట
అఖిలంబు గొని యరణ్యము నంపినందుకా గ్రుడ్డివానికి సొమ్ము కొల్లయిడుట
పొరి బాగ మడిగిన బొమ్మనినందుకా గ్రుడ్డివానికి సొమ్ము కొల్లయిడుట
పడరానిపాటన్ని పడనేనినందుకా గ్రుడ్డివానికి సొమ్ము కొల్లయిడుట

తే.గీ. నీవు కంకడమై నందుకా వలలుడ । నేనయినయందుకా కిట్టి నెఱిబ్బహన్న
లయునునై నందుకా కవల హయసురభుల । గాచినందునకా సొమ్ము దోచునెడలు ॥ ౨౧౭

క. అని ధనము నీను పో పొ । మృని భీముడు ననెను మువ్వు రినుజాల యెడదా
దెనని యుధిష్ఠిరుఁ డిచ్చెను । ధనమును భృతరాష్ట్రునికును భర్తజ్ఞుడై . ౨౧౮

క. అది గొని భృతష్ట్రుఁడు తన । మదనతియుం దాను నుచిత హర్షంబున నొ
ప్పివ మొదల నొర్పిపై హిక । నడిమలకర్కములు పెర్రనమతికిఁ జేసెన్ ॥ ౨౧౯

తే.గీ. విదినమున లేగ నముకట్ట విదురుఁ డొకఁడు । కుంతయొక్కత్రుఁడ మమెరుఁ గూడివచ్చు
మనిన వారలతోఁగూడి యెత్తరయమున । దోయి రక్షివెక్కి పైరాగ్యవృద్ధులగుచు ౨౨౦

క. వలదని కొడుకులు పెప్పిన పలుకులు మీన లేగఁ గుంతి దారిలతోడకా
వెలువడిరి భర్తతనయా । మలు పొరులఁగూడి దొంతహారులు దినుకన్ ॥ ౨౨౧

తే.గీ. సురసదీతరవసుమతివెరుఁ బుని । మరలివచ్చిరి హస్తినాపురికిఁ బ్రేతి
నంత విదురారులు శతయూహాశ్రమంబు । నట్టి పృథములతో నింట్లు గిట్టుకొనరి. ౨౨౨

క. వినుఁ డాటువత్సరంబులు । చనె నిట్టుల నొక్కనాడు సామజులతో
ఘనుఁడు యుధిష్ఠిరుఁ డొక కిలఁ । గినియెల మిర్బలను గురిఁ గాంచినయెడలన్ ॥ ౨౨౩

ప. అట్లు కిలగని లేచి యుధిష్ఠిరుండు తన స్వప్నంబుభంగఁ దమ్ములకుం దెలిపి కుంతీ
విదుర భృతరాష్ట్రులంజూడఁ గోరిక వొడముచున్నవనచ్చెన్ మికిష్టంబయ్యేని యట్లు
చేయుదమని తమ్ముల నొప్పించి భీమార్జున నకుల సహాదేవులను నుభయ ప్రాస
ద్యుత్తరరును బొరజనంబులును వెంటరా బయనంబై శతయూహాశ్రమంబుఁ బ్రవ
శించి యచట నందఱిం దర్శించి విదురుంఁగానక భర్తజ్ఞం దాంబిలేయున కిట్లనెయె. ౨౨౪

తే.గీ. అంబికాపుత్ర యనఘుడై నట్టి విదురుఁ । దెంతసూచినఁ గానరా దేదనున్న
వాడనిన నాతఁ డిట్లని పలికి ధర్మ । తనయ యతఁడు విరట్టుడై యునికిఁ జేసెన్ ౨౨౫

- కా. ఏకాంతంబున నిస్సృహుండగుచు నెందేపోయి బ్రహ్మాహమం
చేకోహమ్మనుచున్నవాడనిన భూమీకుండు దా నంత నా
కొకోవాహించెంతఁ బోవునెడ నొయ్యంజూచె జెమాంగు న
స్తోతానందమయాత్మనిఁ విదురునిన్ శుద్ధాద్వితీయస్థితున్ ॥ ౨౨౬
- మ. అనఘాయాద్వయరూపితే విదురనామైపాయజ్ఞేత్రే నమో
స్తనుచు న్నొక్కిన పీనులం బడియు విన్నట్లంతయుం గానరా
కనివార్యస్థితి నూరకుండఁగఁ దదీయాస్యంబునందుండి గొ
బ్బునఁ దేజం బొక టుద్భవిల్లి కలసెఁ భూనాథు నాస్యంబునన్ ॥ ౨౨౭
- ఆ.వె. ధర్మతేజమపుడు ధర్మాంశజనియందుఁ బడినయపుడ విదురు పాటు సూచి
కుద్దమూర్తి ధర్మజుండు శోకాకులఁ బిత్తుఁడగుచుఁ గొంతసేపు చూచి ॥ ౨౨౮
- ఆ.వె. విదురదేహదాహ విధికినై తలపోయుఁ చుండ నాకనమున నొక్కపలుకు
పీనులంబె నితఁడు వినుము విరిట్టుండఁ దాహవిఘ్నలనేయఁడగ దటంచు ॥ ౨౨౯
- క. విని గంగాజలమున నాఁ తని దేహముపైచి పెద్దతండ్రికి విజ్ఞా
పనచేసి వారలందరుఁ పనముననే యుండఁ గొన్న వానరములకున్ ॥ ౨౩౦
- ప. బ్రహ్మపుత్త్రించును దపోనిధియు నగు నారదుండును ధర్మకోవిదుండును, నిఖిల
తత్త్వైకవేత్తయు నగు వ్యాసుండును, మరికొండఱు తాపసులును గూడి యవ్వనంబున
వాసంబునేయు యుద్ధిష్ఠిరాదులం జూడ విచ్చేసినం గాంచి ధర్మజుండు వారల
యభోచితంబుగాఁ బూజించి కూర్చుండ నియోగించియున్న సమయంబున వ్యాసుం
గాంచి కుంతి యిట్లనియె ॥ ౨౩౧
- ఆ.వె. కన్ననాడు నేను కర్ణునిఁ జూచితిఁ దాని మొగము చూడవలయునంచు
మనము మిగులఁ దవ్యమానమౌచున్నదిఁ చూపుమయ్య నాకు శుభచరిత్ర ॥ ౨౩౨
- ప. అంతట గాంచారియు నిట్లనియె. ॥ ౨౩౩
- ఆ.వె. సమరమునకుఁ బోవు సమయంబునందు నాఁ గురుకు సుయోధనాఖ్యుఁ జూడనైతిఁ
జూపుమయ్య వారి సొరిదిఁ దమ్ములతోడఁ మునివరేణ్యగణ్య భూరిపుణ్య ॥ ౨౩౪
- ప. శుభద్రయ నిట్లనియె. ॥ ౨౩౫
- తే.గీ. ప్రాణములకంటెఁ బ్రియుండయి పరగినాడుఁ పీరులందెల్ల గణ్యుడై వెలసినాడు
సూను నభిమన్యు నొక్కింత చూపుమయ్యఁ దివ్యగుణగేయ సాత్యవతేయ నీవు ॥ ౨౩౬
- క. అనిన విని వ్యాసముని దాఁ మనమున దేవిం దలంచి ప్రాణాయామం
బును పట్టి యుద్ధిష్ఠిరుఁడున్ మునుగాఁగల వారినెల్ల ముదమొందింపన్ ॥ ౨౩౭

క. ముని సంధ్యాకాలము రాఁ గని వారలఁ దోడికొనుచు గంగకుఁ జని యం
దున స్నాతుండై దేవి । న్మనమున ధ్యానించె నిట్లు మఱి మఱి భక్తిన్ ॥ ౨౭౮

ఉత్సాహ. ప్రకృతిపీవ పురుషుడీవ పాంచభౌతికప్రపంచ
చక్రమునీవ సకలమీవ చంద్రుడీవ తిగ్మరో
చికుఁడపీవ నభమునీవ క్షితివినీవ నేరమెం
చకుము నన్ను బ్రోపుమమ్మ శక్తి దేవి భగవతీ ॥ ౨౭౯

ఉత్సాహ. అజుఁడపీవ శివుఁడపీవ హరివినీవ యా హవి
ర్బుజుఁడపీవ పాశీపీవ పుణ్యమీవ యాజర
ప్రజమునీవ యాజపీవ వాయుపీవ కశ్యప
ప్రజపునీవ బ్రోపుమమ్మ భగవతి మహామతీ ॥ ౨౮౦

కురంగప్రయాతము. మణిద్వీపనేత్రీ మహామంత్రశక్తి
గుణోపేతగాత్రీ గురుశ్రీకృష్ణాశ్రీ
ఘృణాళాలినీ నీ కిదే మ్రొక్కినాడన్
బ్రహ్మంబు లాచారశక్తి సుయుక్తి ॥ ౨౮౧

భుజంగప్రయాతము. సమస్తంబు నీయందు సలహాతమయ్యెన్
సమస్తంబు నీయందు సంపుష్పమయ్యెన్
సమస్తంబు నీయందు సల్లీసమయ్యెన్
మమంత్రోప నీదే యుమాశక్తి రావే ॥ ౨౮౨

క. మృతులం జూపుమనుచు ని । యృతిపలు ప్రార్థించి రెట్టులగు నాచేతన్
గతి నీదే యని నమ్మితి చతు । రతఁ జూపింపుమమ్మ చయ్యనఁ దర్లీ ॥ ౨౮౩

తే.గీ. ఇట్లు వ్యాసుండు ప్రార్థింప నిద్ది చరిత । యాశ్వరేశ్వరి భగవతి కృపవలంచి
స్వర్గముననుండి కోరిన జనులఁ బిలిచి । ధేర రప్పించి చూపించెఁ బేరువరుస. ౨౮౪

తే.గీ. కుంతి సంతోషమందెను గొడుగుఁజూచి । చెలగె గౌధారిబిడ్డలఁ జేరి కాంచి
యలరెనుసుభద్రతనయునొయ్యఁబిలికించి । దేవిమాహాత్యమును వ్యాసుతెలివి గనుఁడి ॥

తే.గీ. మౌనిప్రార్థింప భగవతి మహిమఁజేసి । యింద్రజాలంబుజూపిన ద్దైల్లవారు
మరిగి రాక్కొక్క రమరేంద్రపురికి సంతఁబనివినిరి మునిపరులును బాండవులును ॥

వ. తదనంతరంబ వ్యాసమహిమ లుగ్గడింపుమ దర్శజుండు హస్తీపురంబు బ్రవేశించె
నని చెప్పి సూతుండు వెండియు నిట్లనియె. ౨౮౫

—: ధృతరాష్ట్రాది మరణవృత్తాంతము :-

క. తరువాత మూడునాళ్లకు । నరిగిరి సురపురికి దవహితాశనకీలా
పరివృతులయి ధృతరాష్ట్రుడు । మఱి గాంధారియును గుంతి మ్రగ్గుచు నొకట॥ ౨౪౯॥

ఉ. అంతకుమున్ను సంజయుడు యాత్రకుబోయినవాడు గాన దా
నింతయు బ్రహ్మసూతి వచియింప నెరింగి యుచిష్ఠిరండు బల్
చింతపహించె నప్పటికి జేరెను ముప్పదియారు వర్షముల్
వంతల గౌరపుల్ యముని వానముచేరిన దాది సేయగ॥ ౨౫౦॥

వ. అది యట్లుండ బ్రథానతీర్థంబున విప్రశాపంబునం జేసి యాదవులు ఉయించిరి. బల
భద్రుండును నిర్మాణంబు నొందె. వ్యాధరాణహతుండై కృష్ణుండు దేహంబు
విడిచె. సరణ్యంబున వసుదేవుండు గాయత్యాగంబుచేసె, సంతట బాంధుండు ప్రథాన
తీర్థంబునకుందోయి శోకాటయండగుచు యథావిధి నెల్లరకు సంస్కారం
బులుచేసి కృష్ణుని దేహంబుతోడ రుక్మిణి మున్నగు నెనమండ్రు భార్యలం జేర్చి
దాహకృత్యంబు నెరపి రేపతితో బలభద్ర దేహసంస్కారంబు గావించి
ద్వారక కరుచెంచి యందున్న జనుల బహిష్కృత్యముంబు చేయించె. సంత ద్వారక
సముద్రంబున మునింగెఁ బదసంతరం బర్హునం డింద్రప్రస్థపురంబు బ్రవేశించి
యదురాజ్యంబునకు ననుసంధింపఁబారు పక్షి నధిపతింజేసి యది వ్యాసునకెరింగి
చిన నతండు పత్రాంగంచి లొల్లి శ్రీకృష్ణుండెట్టుల నట్టుల సీవుగ్రతేజాండవు రాగల
వని చెప్పి చనుయెఁ బిమ్మట సుభద్రాప్రియుండు హస్తీపురంబు ప్రవేశించి ధర్మ
రాజునకు యాదవకులక్షయంబు క్రమంబుగాఁ జెప్పి శ్రీకృష్ణుండు దేహంబు
చాలించెనని చెప్పిన నతం డతిమౌఖితుండై నిజరాజ్యంబునకు సుత్రరాకుమారుం
బ్రహ్మపుంజేసి తాను రాజ్యంబు సేయనారంభించె నది మొదలు ముప్పదియారువ
వత్సరంబుతుద హిమాలయ సమీపారణ్యభూములకు ద్రోవదియుం దమ్ములుం
దోడరాఁ బయనంబుచేసి చని వనంబులం బ్రవేశించి యచట నందఱు ప్రాణం
బులం ద్యుజియించిరి. ఇచట ధార్మికుండైన పరీక్షిన్నరేంద్రుం డతంద్రితుండై
యఱువదియేండ్లు ప్రజాపాలనంబు జేసె సంత. ౨౫౦

తే.గీ. చేటవేడుక నుత్తరబిడ్డ వివిన భూములకు విల్లనమ్ములు పూనియేగి

మృగములవధించి యెండలో మిగులడప్పి । గొని యొకముసీంద్రు నాశ్రమంబునకుబోయి॥

తే.గీ. చని యచట ధ్యానమందున్న మునిని జూచి । జలము నడిగిన ముని మాటుపలుకకున్న

గనలి మృతసర్పమును వింటికొననుఁబట్టి । యతని మెడ నిడెఁ గలిజితప్రతిభుఁడగుచు॥

- క. ఆముని ధ్యానపరుండై । యేమియు నెరుగండుగాన నింతట ఘనతే
జోమూర్తి దాంతచిత్తుడు । భీమహితుడు మిత్రసంగతిం దిరుగునెడఁ॥ ౨౫౩
- వ. అమ్మునికుమారుండు. ౨౫౪
- క. తనదండ్రీ కంఠసీమను । జననాదుం దొకఁడు సర్వశవ మిదెనని చె
ప్పిన మిత్రుల మాటలు విని । చనుదెంచి కనంగ నద్ది సత్యంబాయె॥ ౨౫౫
- తే.గీ. కనలి యంజలిజలమిడి కణకణయని । కనులు నిప్పులురాలంగ జనుదెవండు
తండ్రీమెడ సర్వశవమిదె దప్పకతఁడు । నప్తదినములఁ జచ్చు దక్షకునిచేత. ౨౫౬
- క. అని శపించిన వార్తను । మునిశిష్యుం డొకడు వోయి భూపతికి నివే
దనసేయఁగ విని యాతఁడు । మనమును దుఃఖాంబురాలి మగ్గుముసేసె॥ ౨౫౭
- తే.గీ. ఆయ్యయో యనివార్త మీ యమికుమారు । శాప మిదియేమిపాపంబు సంభవించె
ననుచు మంత్రులఁ విల్పించి యడిగె నేయుఁపాయ మీశాపముక్తికి ననుచు నతఁడు. ౨౫౮
- చ. వినుఁడు వచింతు నిందునటు పేటొకపీలు ఘటింపఁనేర దే
మనిన నుపాయమార్గమున నొరగహోలహల ప్రతిక్రియఁ
గననగుల దొల్లి యొక్క మునికొంత భుజంగమచిహ్నయయ్యు దా
మనియె నటంచుఁ బల్కుదురు మానవయత్నము కొంత కాదగు॥ ౨౫౯
- తే.గీ. మనుజుయత్నంబులేక యేవనియుఁ గాదు । ఇలవీరత్తుండయేని దా నింటనింట
దిరుగుదగు భిక్షకొరకునై తిరుగ కొక్క । చోటఁ గూర్చున్న చోనింబు నోటబడునె.
- వ. అనిన మంత్రులు ౨౬౦
- క. ఆముని యెవ్వం దాతని । కామినిపేరేమి యెట్లు గిరచెను సర్వం
బామిద నేమిజరిగెను । భూమీశ్వర తెలుషమయ్య హార్తిగ ననిన॥ ౨౬౧
- సీ. భృగువులోమలు గన్న బిడ్డిండు చ్యవనుండు పెండ్లాడె శర్వాతి బ్రయతనాజఁ
గన్య సుకన్యనా కాంతయుఁ బ్రమతిని గనియె నాతడు ప్రతాపిని వరించి
ప్రేమమీరఁగ దానిఁ బెండ్లాడె నంతట నది రురువును గాంచె నప్పుడొక్క
స్థలకేళుఁడను దొడ్డతపసి సత్యశీలుఁడైవర్తిలై నోలి నప్పు
- తే.గీ. దచ్చరవెలంది మేనక యనెడి దొక్క । యాపగాతీరమున గ్రీడ లాచరించి
పరగ విశ్వావసునిచేతఁ బ్రాప్తమైన । గర్భమునుదాల్చి యొకవింతకళఁ దనరి. ౨౬౩

సీ. తొయ్యలిమేనక స్థూలకేతుని యాశ్రమమునకుఁ బోయి నమ్మద మెలర్చు
 మూడులోకములందు నీడుగానని యొక్క ముద్దుబాలిక నతిమోహనాంగి
 గని యచ్చటనే డించి చన ముని దానిగైకొని గృహమును జేర్చి యనుపమమగు
 ప్రేమతోఁజూచుచుఁ బెంచి ప్రమద్యరా నామంబు సునిచె నందఱునుమెచ్చ
 తే.గీ. నంత నయ్యంతి నవయోవనాంగి యగుచు । వింతవింతహోయల్ మేన విస్తరిల్ల
 నప్పుడప్పుడు పూదోటలందుఁజూచి । రురుఁడు సుమశర శరవరంపరల మునిగె. ౨౬౪

—: పరీక్షి ద్వాపనివృత్త్యపాయచింత :—

ప. ఇట్లు కామార్తులై రురుం డింటికిం బోయి నిద్రాహారంబులు మాని కృశించుటంగంచి
 యతని తండ్రి నాయనా యిది యేమి యని యడిగిన నతండు తండ్రి కిట్లనియె. ౨౬౫

కా. తండ్రి : యేమని చెప్పుదున్ మదిని సంతాపంబు లోలోనఁ దా
 వేండ్రంబై నది స్థూలకేతునిసుతఁ బీడించితి నేల్పు బ్రో
 యాండ్రిఁ గూఢవదాంగనాజనమునం దాసొంపు నే గాన నా
 తీండ్రంపు లక్కడముట్లు ముద్దియను బ్రీతి ముద్దులాడంగదా. ౨౬౬

ఉ. అంతట నేగి యాప్రమతి యత్కథించుటగు భిక్షిమీర న
 ధ్రాంతలఁ స్థూలకేతు డివట్టుములంటి నెఱింగుటంటి యా
 కాంతమనస్కలఁ గీతనయ సాక్షిఁ బ్రమద్యర నిమ్మ పెండ్లిగా
 వింతము నానుచున్ రుచువుఁ బ్రీతిపెయిం బ్రతికింపు నాపుడున్. ౨౬౭

తే.గీ. ప్రమతి దా స్థూలకేతు సుబంధమునకుఁ । గడుగలరి పెండ్లియత్నముల్ నడుపుచుండ
 వనములో నొక్కసంపల్లంబు పసితిపాడు । మంటఁగఱచెనఁ బడి నచ్చె నప్పుడచట. ౨౬౮

క. పడినప్రమద్యరఁ గనుగొని । గడగడ పెడికిరి నమస్త కాంతలు పురుషుల్
 గడు హెచ్చెను హాహరిప । మదిలెను జడిదారిపల్లె యాసమయమునన్. ౨౬౯

క. రురుఁడు జూచుగ మారుగ । నరిగి విరహాపేదనాగ్ని యందుంబడి తా
 తొరితొరి నేడువసాగె । బరణయకాలమున నిట్టి పాదొడపుటకై. ౨౭౦

తే.గీ. దైవమాఁ యేడునుండి యీ త్రాచువచ్చె । వచ్చెదో యేటికి ముద్దుపనితఁగఱచె
 నేటుచేయుదు నిది దుఃఖహేతువయ్యె । నెందుఁబోచ్చెదఁ బాణంబు లెండుకింత. ౨౭౧

సీ. అయ్యయో మదిలోన యాశలెల్లను దీర నెనని ముద్దియఁ గొగలించెన్మతి
 దేవుడా పెండిలితిన్నెపైఁ గూర్చుండి పాణి నను నేను బట్టనైతి
 వగలాడితోఁ హతచూనిలోపల లాజహోమమైనను జేయ నోమనైతి
 గొనగొన నేఁబోయి గుండ్రాతికడి నిల్చి చక్కగాఁ బదమైనఁ ద్రొక్కనైతి

తే.గీ. చెట్టనోములునోచిన యట్టి నాకు । నెట్టుల సుఖంబులబ్ధు నీ పట్టునందు
నూయియో గోయియో చిహ్ని రాయో యురియో విషయో ప్రాణంబు లిప్పుడె విడుచుటకును.

వ. అని వెండియుఁ దనలో నిట్లని వితర్కించె. ౨౭౩

క. మృతిచే ఫలమున్నదె దుః । భితు లగుదురు తల్లిదండ్రీ కేవల మచి దు
ర్గతిహేతువు మృతయగు ని । య్యతివకు మేలేమి దీన నగుఁ దలపోయన్. ౨౭౪

చ. అని తలపోసి స్నాతుడయి యంజలిసంబుపులాని యేను జే
సిన దివిజార్చనాదికముచేఁ గలచేని యొకింత పుణ్య మా
త్మను గురుభక్తియందు జప హుతాశి విధానమునుం దపంబు నం
ధ్య నిగమపాఠముం గలదయైన మనుం జెలియఁచుఁ బుట్కొనున్. ౨౭౫

క. అని తోయము భువివిడిచెఁ । మునిగుతుఁ దంత సురమాత ముఖ్యుఁ డొకడు
దా గనులకు నెదురై మునిసం । పస చాకుము సాహసంబు తగునే నీకున్. ౨౭౬

క. చచ్చినచెటనైన మరలి । నచ్చునె యచి వింతగాచె పనితారత్వం
బచ్చరి కూతురు ననియెన్ । చెచ్చరి చేతొక్కదానఁ జేసెను మింతన్. ౨౭౭

క. అనవుడు విని మునిబుత్తుఁ । పసిమిషభట కొనగ నొల్ల నన్యల నిచి దా
మనిన మనుగాక మనకు । న్నును మానెనుగాక మృతియ నాకును నెఱచున్. ౨౭౮

క. అనిన విని పీఠు సాహస । మును జేయక చూనఁదనుచు మునికనయో నీ
కు నొక యుపాయము చెప్పెను । వినుచూ కృతకృత్యులై విబుధులై దానెన్. ౨౭౯

క. నీయాయువునందును నగ । మీమిగిలెను నల్లు చేసిలేనియఁ బ్రియదా
లీయెడ మరల బ్రతికి నను । నాయది సుత్తయ్యనినఁ బరమబ్రహ్మ. ౨౮౦

క. నాయాయువునం దర్థం । బీయెడి నీ నిమిషమునన యచ్చెరుఁ బడివే
లా యుపతిం బ్రతికింపుము । నాయది సేవాపములకు నెఱయెనిలంతున్. ౨౮౧

వ. అనిన సంతఁ దనమితమరణంబుచే నెట్లర్థమునొంది డిట్లానమందును డిచ్చినం గాంపి
దేమిభటుం దతనింగూడి యముని సమీపంబునకుం జని. ౨౮౨

తే.గీ. రవితనూజాత పరమధర్మస్వరూప । చిదుము విశ్వానాథుని చిత్త బృథివి చుచుఁడు
వలచెఁ గన్యఁ బ్రమద్యరఁ మనమునందుఁ బాముగఱచినఁ జచ్చె నన్మరణతి దలఁచి ౨౮౩

తే.గీ. స్రుక్తికి-ప్రాణంబువిడువంగఁ జూచుచున్న । వాడు చుచు దతఁజెంతయు వగచి యాయు
వందు నగమిత్తుఁ బ్రతికింపు మనుచుఁ బలికె । పలపులట్టివ యెంతటివారకేని. ౨౮౪

క. కావున దానికిఁ బ్రాణం । బీవలయునటన్న దూత నెఱిగి యముం ద
ట్లావనిత బ్రతుకుఁ బొమ్మన । చేవేగమ వచ్చి చూత వెలఁచి న్మనిచెన్. ౨౮౫

- తే.గీ. ఇట్లు బ్రతికించి రురునకు నిచ్చె దూత । వెండియమ్మునిపుత్తుగిండు పెండిలికిని
కుభదినము సూచి శోభన శోభఁదనరె । నప్పుడాటాపని వినోద మడుగనేల. ౨౮౬
- వ. అట్లా మునికుమారుండు ప్రమద్వరం బాణీగ్రహణంబు చేసికొని సుఖంబుండెం గావున
నుపాయంబునఁ బ్రాణంబులు రక్షించుకొనవలయునని చెప్పి. ౨౮౭
- క. ఏడంతస్తులుగల యొక । మేడను గట్టించి దానిమీదను దానుఁ
బోడుగ మఱికోంచులును । గూడి వసించుచును మిగుల గూఢస్థితుఁడై. ౨౮౮
- క. మఱిమంత్రధరుల నిజర । క్షణమునకుం గాపువెట్టె నముచితగతి బ్రా
హ్మణులను జవముల నిడి గజ । గణములతో మంత్రి పుత్తుఁ గాపుంచె దగన్. ౨౮౯
- తే.గీ. అలఁతి యాగకుఁ టొరరాని యట్లు లోని । మేడపై మిద్దెగడిఁ గత్తి మెట్లగద్దె
నీరుఁగమ్మి యకటకటా నిరుకుబోటఁ । జాటుగాఁ గూలుచుండె భూజానియపుడు. ౨౯౦
- తే.గీ. స్నానమచ్చట ముత్తరి । సంధ్యలచట । భక్ష్యభోజ్యాదులచ్చటఁ జానమచట
వంటలచ్చటఁ గథలను వింట యచట । గాఁగ భూపతి యతిరక్ష గలిగియుండె. ౨౯౧
- వ. ఇట్లు బహువిధంబుల రక్షితుండై పరీక్షింపఁబ్రయంతు దినంబుల లెక్కపెట్టుకొను
చుండ నొక్కనాడు ధన్వార్తిమై కళ్యపుండను విప్రశ్రేష్టుండు తన గృహంబు వెడలి
మార్గంబున పవ్వుచుండ సంతకుమున్న విప్రశాపంబు యథార్థంబు నేయ నిశ్చయించి
తక్షకుండను సర్పశ్రేష్టుండు వృద్ధప్రాహ్మణ రూపంబు దాల్చి యతిరయంబున నిజవాసంబు
విడచి చనుచు మధ్యేమార్గమున మంత్రవాదియగు కళ్యపుం జూచి యీ పెవ్వండ
వతిత్వరితగతిం బోవుచున్నవాడ వేమి కార్యం బెక్కడికిని యడిగిన విని
కళ్యపుండు. ౨౯౨
- క. తక్షకుండు గఱచువాడు ప । రిక్షిద్భూవరుని వానిఁ బృథు మంత్రబల
ప్రక్షేపంబున మనుతు ని । రాక్షేపణగా నటంచు నరిగెద ననినఁ. ౨౯౩
- క. నేనే తక్షకనాముడ । నేనే భూనేతఁ గఱవ నేగెదఁ దరచూ
నే నే గఱచినవారల । నేనేర్చున మనుతు వింటి కేగుము మరలఁ. ౨౯౪
- వ. అనిన ప్రాహ్మణుండు. ౨౯౫
- క. పోరా పన్నగః నాతోఁ । బోరా? నామంత్రశక్తి పోడిమి బ్రతుకుఁ
బో రాజుః నీవిషము చెడి । పోరాదను శాస్త్రమొకటి పుట్టెనె యనినఁ. ౨౯౬
- వ. తక్షకుండు. ౨౯౭
- క. వెట్టివికావో చూచెదఁ । జాఱున నేఁ బోయి కోట సుదలను వివముల్
బుఱున నోడఁగ నిపు డీ । మట్టినిఁ గరచెదను డీని మనుతువె కడిమిఁ. ౨౯౮

తే.గీ. అనిన బ్రాహ్మణుఁ డట్లకాకనుచుఁ బలుక, | దక్షకుఁడువోయి న్యగ్రోధతరువుగఁబ
భగ్గుమనిమండి యప్పుడే భస్మమాయె | నది కనుంగొని బ్రాహ్మణుఁ డట్టై లేచి.

ఉ. దిగ్గనఁ బోయి చేరువను దిగ్గియు నీకులు గొంచువచ్చి చెం
బొగ్గి జలంబులం బురిసె డొప్పుగ బోయిటఁ బట్టి మంత్రముఁ
విగ్గరగాక లోగొణిగి నేర్పున ఛాయని యూదియూది తా
డగ్గఱబూదిఁ జిల్కిన పటత్వము నొందె నచెప్పటట్లుగఁ. 300

క. అది గని యచ్చెరువడి యా | ముదిరాపందె న పాము మోసమువచ్చెం
గద యంచుఁ గళ్ళెపుం గని | నదియాంతఃకరణ నీదు శక్తిఁ గంటిన్. 300

తే.గీ. ఎందుకీశ్రమ పాటుల చందమామ | కోరితేనియు లక్షలకొలఁది నిత్తు
నీకుఁగలవాంఛ నెలవిమ్మని క్కయిపుడు | నా విని ధరాసురుండు మనమ్మనందు. 301

తే.గీ. ధనముగై కొని వచ్చినచారనేగి | లోభమునఁ గీర్తిచెడిపోచ లోకమందు
స్వపతి బ్రతికించి యానెంత నిజులుఁడనెడిఁ యభయునుం బుజ్జయును గాంచి యరుగజననె.

తే.గీ. ఆల హరిశ్చంద్ర కర్ణాదు లైనవారు | కీర్తికొరెంతలేసి సత్కీర్తియరానర్చి
లవవి నేరేకీవాడుఁ బెన్నొప్పుగ్గఁ | జూచు చేగుట ధర్మంబు మజనునకును. 302

తే.గీ. రాజునే బ్రతికించిన రాణిబ్రతుకుఁ | బ్రజలు జీవించు రింతయు భయములేక
రాజు పోయినయేని యరాజకింపు | వచ్చు నాకును బాపంబు వచ్చుఁగాదె. 303

వ. అని బహుపిధంబుల వితర్కించి యెట్టులేనియు మునిశాపంబు తప్పనట్లుబున్న యది
యని నిశ్చయించి తాఁ గోరినట్లు ధనంబు తక్షకునిపలన సంగ్రహించి కళ్ళపుండు
గృహంబునకు పోయె నంత. 304

అ.పె. కట్టుబోతు జన్నిగట్టును బంపితి | గుట్టునెడకయుండఁ గట్టిచేసి
యెట్టులైన రాజు పట్టణంబున లేగి | పట్టి కలుతుఁ దపసి తిట్టుకలిమి. 305

వ. అని నిశ్చయించి తక్షకుండు. 306

శా. ఏదంత స్తులమేదన్నఁ బలుతరాహీనోగ్రమంత్రక్రియల్
తోచౌ బ్రాహ్మణకోటికాపనుచు సందుల్ గొంచులం చెల్లెవా
రాదం దా విని తక్షకుం డిపుడు పోరాదందు నిందుండి వె
న్నాడం గూడ చిరేమిసేయుదునటం చాత్మన్ వితర్కింపుచున్. 307

క. బాపనిశాపము భూపతి | రూపదపకయుండఁజనదు రూఢిగ నాకుం
బాపములే దొక మోసపు | రూపునఁ జనిఁ కలుతు నీతిద్రోచుట చనునే. 308

- వ. అని కృతనిశ్చయందై తనతోడి సర్వశ్రేష్ఠుల మునులంజేసి వారలచేఁ గొన్ని ఫలంబు లిచ్చి తా నొక కీటంబై యందొక ఫలంబునం బ్రవేశించి. 3౧౧
- క. అది సప్తమదినమగుట । నృదిఁ దలపోయుచును దంభమౌనులు ఫలముల్ వదలక చేతులయందడి । కదలిరి రాజగృహమునకు గడునిశ్చలమై. 3౧౨
- క. చని రాజగృహద్వారము । గని యచ్చట నెడములేక గాచెడివారిన్ మునులము మేము నృపాలకుఁ । గనవచ్చితి మెప్పుడులేని కట్టడి చనునే. 3౧౩
- శా. మామంత్రంబులచేత రాజు బ్రతికింపన్ వచ్చియున్నార మెం దే మాయోగము వీటిదోవదు వివ ద్వీతిం దొలంగింది ఖా స్వామి స్వంతసస్థి యేగెద మనిర్వార్యంబుగా మేడపై నేముం దోవగ నిచ్చయించెదము పోనిం డింక నా వారలున్. 3౧౪
- వ. ఈనాడు రాజసంధిర్భవంబు మీకుం టొసంగ చెల్లిరంటు విప్రశాపభయంబున తోడు మీది మేడనున్నవాడు మేము పోయి సరవరునకు మీరాక విన్నవించెదముని వారట్లచేసిన జన పాలుండు చ్చారిపాలుర కిట్లనియె. 3౧౫
- క. ఈరిలు చెచ్చిన ఫలములు నీకును । దుంపలును మాకు నిండుముదమునన్ పీఠలచేఁ బంపు డిచ్చుట । తీరదు రే పిదబి కరుగుదెరుచు మీరల్. 3౧౬
- క. అనిచెప్పి పనుప వారలు । చని తెలిపిన వార లట్ల సలిపిరి యంతఁ మనుజుండ్రుఁడు ఫలములుఁ గొనిమనమున సందియములేక మంత్రుల కనియెన్. 3౧౭
- క. మునులిచ్చిన యా ఫలములఁ । చివటి మీరెల్ల నేనుఁ దీసియెది నది యం చును బెద్దపండు నొకదా । నీని గొని యది మంచిదనును నృపమణి కోయన్. 3౧౮
- క. పృథుగొనటి ఫలములోఁగల । నీటికినఁ దాఁ గాంచి కంఠిరే చిన్నది యా పృథుగని నలుపైన కన్నులు । నెఱుపు నెరపు నొడలు నీటికె సేవలమందున్. 3౧౯
- వ. అని పెండియు నామహాపాలుంబు నాడు సూర్యుం డస్తమించె నింకఁ దనకు శాప భయంబు లొలఁగెనకా యెంచి యిట్లనియె. 3౨౦
- క. మునికులపద్మని శాపం । బునకుం గొఱరాకయుండ మునుకొని కీటం బును మేడ నుంచెద ననుచున్ । జననాథుఁడు పుటపు మేడను జయ్యన వాలెన్. 3౨౧
- అ.వె. తక్షణంబు పృథువు తక్షకుండై కాల । రూపుఁ డగుచు వీతిదోవ నదరి నృపతియెదలునుట్టి కృపలేక కోఱల । నంటబట్టి కఱవె మంటలెక్క. 3౨౨
- తే.గీ. మంత్రపరు లప్పు విస్తయొన్నాదగరిమఁ । గడఁగి యేడ్చుచుఁ బాటిరి కదలకొదిగి రక్షకులు దుఃఖవివశులై యజరిందు । బాష్పములుజార హాహరవంబు లిడిరి. 3౨౩

తే.గీ. త్రాచునోటను మంట యద్దతినిఁ బుట్టె । సుత్రరాసును దననకి నొత్తిగిల్లి
గడచె భువి మాని దివికి నొక్కనిమిషమున । గొట్టివైవంగ బడి నచ్చు చెట్టుబోలి. ౩౨౪

—: జనమేజయరాజ్యప్రాప్తి :—

వ. అంత పరలజనంబులు చింతాత్రాంతులయిరిచెప్పి తదనంతరంబ సూతుండు మునీంద్రు
లారా । పరీక్షన్నరదానంతర విశసికొండికం గని మంత్రివర్గంబు కరు దుఃఖించి భూపతి
దగ్గరేబాంబు భస్మప్రాచారంబై యున్నం గని చందనగొప్పగయ గంధంబులం గప్పి గంగా
తీరంబున సంస్కరించి దుర్గబంబులొందిన యతని బౌద్ధవైహికము పురోహితుని
వలనఁ గడింపించి విప్రవర్గంబులకు గో హుత్యార్హ దానంబు లమితంబుగా జేయించి
యన్నదానంబులు సేయించి యెక్కు సుముహూర్తంబునఁ బ్రత్యాశ్రీతినీయి త్రక్కింబుగా
నవల కొడుకు సర్వలక్షణునిఁ బుష్కరాక్షసునిగా నింహానస్థుం చేసి రంత. ౩౨౫

చ. దినదినవర్ధిమానోదయః పవిత్రతాపత్యతీర్థాద్వై చాశ్రితా
సమమిమ రాజవిహ్నిం । త సావయ గాతాతమేజీనిఁ దిరి
ర్హినఁ గని రత్నవైహికంబు గెట్టి పుష్కరగోళంబు చుట్టునుం
దనఁగ దునుజ్జ్వలం గనిన స్వప్రసాదానల బాచు మేలంబుగా. ౩౨౬

చ. తపశి మహాశక్తిః కలరత్నమలలత దుర్గనిత్యమిదే
ప్రవీణలబుధిశో జలం చాలసరోవరే । ప్రసాదా యమాత్మజం
దపశిశీలై చైవ లక్షణంబు చిహ్నోదయాత సేవై
భువికి నిలవక ప్రతటభూలగోళంబు మహాశక్తిగాచరేగా. ౩౨౭

ఉ. పక్షతఁ గావశిం బ్రహుఁ నాస్తిసఁ యేదిత చా మనర్థ మ
ర్యాదాదు రూపసచ్చిదం రమణమనఁ దెలిసియై సమయం బ
హృదయ చల్లలై పరివహన మభ్యుపగోస్థయిల్లు ప్ర
త్యక్ష పినోపకారియయ యా జనమేజయుఁ డొప్పె భాస్రలిగా. ౩౨౮

క. చపలాక్షిఁ గూడి పసముల । సుమనసుల సోక్ష్మలీల నొప్పును నాచిం
దిపయితానందంబునఁ । గృహణతః కలె జగము గీరిమరుడై. ౩౨౯

ఆ.పె. చతురులయనమంద్రు లతిసరోవరముల । బహుభాషుల రాజభక్తి భూపి
మెలగుచుండి తిల్లు చేపవచ్చును చా । త్వయసేవయగట్ల సమయమందు. ౩౩౦

క. పత్తంకి నామజలంబు ముని । పత్తముఁ డొందంగ దుర్ధికంఁ పక్షిదా
గోత్తంబువలనఁ గలిగిన । పత్తరమున వచ్చె రాజా దుర్గుణమునకుఁగా. ౩౩౧

వ. వచ్చి యుత్తంతుండు రాజు నధిక్షేపించుచుఁ దన యిష్టంబు కొనసాగించుకొను తలంపున
భూపతిం జూచి యిట్లనియె. 339

క. కీరఱుఁగని రాచరికం । దేలా సమయంబెఱింగి యెయ్యది సేయం
బోలు నది సేయఁదే భూ । పాలకుఁడా కాదు దేనుపాలకుఁడుజామీ. 340

తే.గీ. ఐనవారల కాకున గానివార । లకును గంచానఁ గుడుపుదేలా నృపాల
మిత్రుఁ డెవ్వాడో తనకును శత్రుఁ డెవఁడో । కనవు లబలబ దిబిదిబల్ కావె తుదకు.

క. గ్రుడ్డెద్దు చేనఁబడిన । ట్లడ్డంబెడ్డములపోవు నతనికి నేలా
గొడ్డానయు బిడ్డానయు । పొడ్డవొరపు కలరె నీకుఁ ద్రోవలుచెప్పన్. 341

క. పగఁదీర్చుకొననివానిది । మగతనమా యాడుదానిమాడ్కిని గాజల్
తగఁదొడిగించుక ప్రాయకఁడఁ । బొగకోరిచి వంటఁజేయ బోలరె నృపతీ. 342

వ. అనిన రా జొక్కింతదడపు మారునలుక కూరకుండి బ్రాహ్మణువచనంబులకుం గతంబు
పరికింపనేరక సందిగ్ధమానసుండై యతనిం జూచి వినయపూర్వకంబుగా మెల్లన
నిట్లనియె. 343

తే.గీ. ఈ యధిక్షేపమునకు నీ వేది కార । జంబుగాఁ గొంటివో కాక నాకు నెఱుక
రే చెవఁడు శత్రుఁ డే జేయలేదు ప్రతివి । దానమెచ్చోటఁ బెలుపుమీ దానిఁగృహను.

తే.గీ. అనుఁడు నుత్తంకు డిట్లను నవనినాథ । తెలిసికొను మింక మంత్రులఁ బిలిచి వారె
చెప్పఁగల రీపు కోరిన దొప్పుమీరఁ । చక్షకునిచేత సీతండ్రి దప్పుడయ్యె. 344

ఉ. అంతట వారలం బిరిచి యా స్వపచంద్రుఁడు వృష్యసేయఁగా
నంతయు నిక్కమే యనిన నాతఁడు బ్రాహ్మణుఁజూచి యందునన్
వింతలులేవు తక్షకుఁడు విప్రనిశాపముఁబట్టి వచ్చినా
డింతట వాని తప్పుగల దేనియుఁ జెప్పి యనుగ్రహింపుమా. 345

సీ. వినుమయ్య రాజేంద్ర విప్రముఖుడు కన్య । పుడు నిన్నుఁ బ్రతికింప బూనివచ్చు
చుండంగఁగని తక్షకుండు వానికి నర్థ । మిచ్చిపంపెను నేర మేలకాదు
మఱియు రురుండను మౌనికుమారుండు । పెండ్లాడదలచినఁ బ్రియవధూటి
పాముచేఁ గరువంగ బడియార్గ నాతండు । బ్రతికించుకొనియె నప్పదతి దనదు

తే.గీ. తపముపేరిమి వెండి యతండునేనెఁ । బ్రతిస జూచిన పామును బట్టి చావ
గొడైదనటంచు నీరీతిఁ గొంతకాల । మరుగ నొకనాడు శక్తియై యతడు దిరుగ. 346

- చ. వనమున నొక్క డుండుభము వాడు గనుంగొని కొట్టఁబోవగా
 వినయముమీర నిట్లనియె విప్రకుమారక తప్ప లేని నే
 న్నును వధియింపనేటికి ఘనుండవు నీవన నాతడిట్లనుఁ
 నను వరియించియున్న యొక నాతిని సర్పదుముట్టెగావునన్. ౩౪౨
- క. అగవదీసపాములను నే । దెగవై చెదిననుచుఁ ప్రతిన దీర్చితిసనఁ దా
 వగచుచు నే నెవ్వారినిఁ । బగకొని కలువంగలేదు పాములుకలుచుఁ. ౩౪౩
- ఆ.వె. కాళ్లులేనిమాత్రఁ గాను నే ఘటగంబ । నేల నన్నుఁ జంపె దేగుమనియె
 ననుచుఁ తెప్పి మరియు ననియె నుత్తరకుండు । విభలబుద్ధియైన నృపునిజూచి. ౩౪౪
- ఆ.వె. అప్పుడు రురుడు డుండుబాలావదులు । విని యెవఁడనీవు నీకు నిట్టిహావ
 మెట్లు గల్గెననిన నేను బూర్వము కాలతి । నమరియున్న యుర్వరామరుండను. ౩౪౫
- ఆ.వె. కడఁగి మిత్రుడైన బగమూర్ఖులం డగ్ని । బోత్రగృహమునందు నుండఁజూచి
 గడ్డిగట్టి పాముగాఁజేసి యరచిపై । పైచి దీతిచెప్పి వడకికొనుచు. ౩౪౬
- క. ననుజూచి కనరి శవీయం । చెను సర్పమివగుమడుచుఁ తెచ్చెర నే నా
 తనికాళ్ళు తెరగినన్ నను । గనుగొని యిట్లునుచుఁ బరిరెఁ గాఠజ్యమునన్. ౩౪౭
- క. ప్రమతికొడుకు రురునాముడు । విమలమితిని నిన్ను మరల విప్రనిశేయం
 బ్రదుదంబు బొందుమనె చ । తక్కిమిటుని నెట్లెచి విప్ర భస్మచరిత్రా. ౩౪౮
- క. ఆ విప్రుఁడ నేను రురుఁడ । పీచా రావలఘనలని నే నిట్లైతిన్
 బ్రోవుము నన్ను నహింసయె । యీ పిదమతి ధిర్బిదులకు నెల్లమొదలగున్. ౩౪౯
- క. దయయే సత్యవ్రతమగుట । దయయే దానములపెట్టి లభ్యము వినుమా
 దయయే లోచము భర్మము । దయకెక్కుడు లేదు లేదు తలఁవగ నెందున్. ౩౫౦
- క. అన విని రురుఁడుం బ్రాహ్మణుఁ । గని హంసం దిబ్బడ విడుచుగావుర మనినఁ
 దనరె నతఁడు తత్తణుమే । మనుజుండై పిదప రురుఁడు మౌనమహింసఁ. ౩౫౧
- చ. చెరిగి రురుండు కోమరిని జీవితఁడనిఁ వివాహమయ్యె న
 య్యలఘుండు సర్పతండములయం పతిపైఁఁబు హునె నీషు దు
 ర్వులువలెఁ దండ్రికిం బరమ బాదకవృత్తి నటించినట్టి పా
 ములవయిఁ గ్రోధమంతయునుఁ బూనవు నీకిది చెల్లనే నృపా. ౩౫౨
- మ. పితృపైరంబు దలంప విద్ధి తగునే పృథ్వికా పితృక్షోభులకా
 హతి గావింపనివాడు జీవనహేతుండై యుండఁగా నేమి దా
 మృతుఁడే యండ్రదిగాక తద్రిపులన్ హింసించకున్నేని పు
 త్రతయున్నేడు తదీయదుర్గుతులు దూరంబొనె యెందేనియఁ. ౩౫౩

కా. దేవీయజ్ఞమటంచు నొక్కమఱ మెంతేనిం బ్రయత్నింపుమా
త్రోవంబున్ను :- సర్వయాగము ననకా దుఃఖంబు పూరంబు కలఁ
గ్రేవల్ గ్రమ్మఁగ నయ్యయో జడఁడనై కృత్యం బుపేక్షించితకా
జేవం దండ్రికి వైరులైన భుజగశ్రేణుల్ దయార్హంబులే. ౩౫౪

తే.గీ. నేదయజ్ఞంబు మొదలిది నేనొనర్తు । భుజగములనెల్ల నగ్నిలోఁ బోరంఁగాల్తు
ననుచు మంత్రులఁ బిలిచి య య్యవనినాథుఁ । డనియె నిట్లని తనలోని యలుకపేర్చి.

క. జన్మము గావించెద నే । నన్నయమార్గమున మంత్రినత్తములారా
వన్నింపుఁ డన్ని విధములఁ । జెన్నుగ సంభారములను శీఘ్రమె మీరల్. ౩౫౬

సీ. మందాకినీతీరమందు శుభంబైన భువి జూఁడుమనుఁ డెల్ల భూసురులను
సలలితంబుగ నూలు స్తంభముల్ గల మండపమును గట్టింపు దేవర్పాటుదేసి
నేనును దర్శపత్నినిఁగూడి కూర్చుండ నమరింపుచీ మంచి యజ్ఞవేది
పరగహుతాశన ప్రబలకాశరమునా హోమగుండముద్రవ్యుఁ డొప్పుమీర

తే.గీ. దక్షకుఁడు యజ్ఞపశువుగాఁ దలపుఁడింతి । హోత యుత్తంక భూసురుం డుండుగాక
విప్రవర్ణుల దేవార్త విమల నిధిల । మంత్రవేత్తలఁ బిలుపుండు మంత్రులార. ౩౫౮

తే.గీ. మంత్రు లట్లనకావించు ముఱపుఁ డలరి । యజ్ఞమునుసేయఁ దొడఁగిన యుభడు సర్వు
తండములు పడెఁ దచ్చోమగుండమునను । తక్షకుఁడు ధీతి నిండునిచాపు జేరి. ౩౫౯

క. మొరవెట్టిన నిండ్రుఁడు చాఁ । గరుణన్మయముడిపి తనమి గద్దయమీదకా
శరణమొసఁగె నది మదిలో । నెఱుఁగుచు సుత్తంకుఁ డహిని పేంద్రునిఁ బిలిచెకా. ౩౬౦

తే.గీ. అబ్బడు తక్షకుఁ డతలి నిజాప్తడైన యట్టి యాస్తీకు మౌనికులాగ్రగణ్యుఁ
దలఁపగా జనమేజయు దరిసి యతఁడు । ధీమనరాసంగఁ గోరిక చెలుపుమనుచు. ౩౬౦

క. నృపుఁడడిగిన విప్రుఁడు చాఁ । గృహతో యజ్ఞంబు పిమ్మ నేఁగోరెద నా
నవుడే సత్యము తప్పని । నిపుణత యజ్ఞంబుమాని నిశ్చలబుద్ధికా. ౩౬౧

క. భునుఁడగు వై శంపాయన । ముని దా విన్పింప వివియె ముదమున సర్వం
బును భారతమందును దన । మనమునకు న్నాంతిలేక మానవపతి చాకా. ౩౬౨

ఉ. న్వాసమహర్షి గాంచి నృప వర్ణుఁడు నామదిశాంతి యొక్కగుణ
ద్రావము దోచెడిం బలువిధంబుల వీరులు స్వర్గలోకసం
వాసము గోరినం దనుపుఁ బాయట మేలు రణంబులో నిజా
వాసములో భుజంగవిష బాధను దండ్రి గతించె నయ్యయో. ౩౬౩

తే.గీ. మనముదహించుచున్నది చౌనివర్య । యేమిసేయుదు నదుపాయ మెద్దినాకు
దెలిపి రక్షింపవే శాంతి గలుగఁజేసి । తండ్రిదుర్గతిఁ దొలఁగెడి దారిఁచెప్పి. ౩౬౪

— : వ్యాసజనమేజయ సంవాదము : —

వ. అనిన విని సకలపేదవిభాగ వివిధవిన్యాసుండగు వ్యాసుండు నిఖిలశత్రుంజయుండై న
జనమేజయున కిట్లనియె. ౩౬౫

సీ. రాజేంద్ర వినుము సర్వపురాణములలోనఁ బరమోత్తమంబైన భాగవతము
వినిపించెదను నీవు విను మిది మున్ను నా ముఖంబై యెసఁగుచున్న శుకమునీకిని
దగఁ జెప్పితిని దీని ధర్మంబు నర్థంబు కామంబు మోక్షంబు గలుగు సకల
శుభముల నొసఁగును ముఖంబు సర్వాగమసముద్భవంబు నిర్మల మనమము

తే.గీ. నావుడు నరేంద్రు డిట్లను నెఱుంగుడు । యజ్ఞ విఘ్నార్త మాస్త్రీకుఁ డతిరయమున
రాఁ గతంబేమి గూఢపాద్ధ్రిక్షణమున । నతని రేమిప్రయోజనం బనుచు చెప్పెను. ౩౬౬

క. అతిమాత్రయోగమహిమా । స్మృతిభాగవతంబు వినఁగ దేహకవాడముగా
దతలీల దానిఁ చెల్పుము । శతభాకిల్లిషణులెల్ల సమయఁగఁ గృపఁరే. ౩౬౭

వ. ఇట్లు దీనాననుండై పసియబ్రూర్చుకొంటుగా నుండిన జనమేజయుు పడుకు లారించి
వ్యాసుండు ఓ జనవరాః దొల్లి జరచ్చాడుండిను ముని గృహస్థాశ్రమంబొల్లక తిరుగు
చుండ నొక యరణ్యంబున గర్తప్రదేశంబుల స్తంభంబుఁ బట్టుకొని ప్రేలాడు తన
పెతరులం గాంచి, యయ్యలారాః మిరిల్లివృక్షసుండఁ గతంబేమియని యడిగిన
నోయీః నీవు దారసంగ్రహింబుదేసినంగాని మేము తృప్తిలముగాము స్వర్గప్రాప్తికి
హేతువుగా మా చెప్పిన విధంబున నీవు సదాచారపరుండవు గిమ్మనైన సతంబు. ౩౬౮

తే.గీ. సమసమాఖ్యయు పశ్యగ యేచానయేని । నాకు లభియించెనేనియు నమ్ముఁడిట్టి
దానిఁ బెండ్లాడఁ దలచితఁ పట్టెముగ నుః కుండు పనిదినె దా ధర్మ మూత్రుండు. ౩౬౯

తే.గీ. సన్నగంబుల నగ్నిలోఁ బడునటండుఁ । పల్లి శివంబులె గినలి యెత్తిన నమ్ము
దత్తాత్రును దెప్పెదను పసువాతలేశ । వినుమనుడు బక్కె మోని సజ్జన్తముగ. ౩౭౦

సీ. మునినాథుడగు కశ్యపునిధార్య లిరువురు వెలఁయఁ గద్రువయును పసితయు నున
వారు చూచిరి సూర్య వాదపంథికదానిఁ జూచి కద్రువ కల యూచి మనత
కనియె నీసూర్యుని యశ్వ మేవర్ణంబు గలదని యది విని కలికి బలికె
తెల్లని దిదియందుఁ దేటమీరఁగ నంతఁ గాదు నల్లనిదని కద్రువ యన

తే.గీ. పంతములుబట్టి రొగిఁ బరస్పరము వార । లవుడ కద్రువ వినతతో ననియె రేపు
వచ్చిచూతము చూచిన వన్నెయేరి । దామెకును దాసిగాఁదగు నశ్వయనుచు. ౩౭౧

సీ. ఆదటఁ గద్రువ యాత్మజులనుగాంచి తారుసాచిన హరిదత్తునశ్వ
మును నల్లనిదిసేయుఁ డనిన వారలఁ గొంద తొల్లమి శపియించె నుక్కుదరిగి
యారలు జనమేజులొవిధునియాగమున నగ్నిలోఁ బడుడనుఁ గొంద
ఁబంపంపునుఁజేసి రంత గద్రువయును వినతయుఁ జని యశ్వమును గనంగ

తే.గీ. నల్లనిదియైన వినత దా డిల్లబోయి । తనకుమారుని గరుడుని గనిన నాత
దేకతంబునఁ తల్లి నీ కిట్టి దీన । భావమొదలె ననంగ నా భామ పలికె. ౩౪౨

క. గరుడా నేఁ గద్రువకుం । బరిచర్యలు సేయవలసె బహునీదగతుల్
పరమేష్ఠి గలుగఁజేసెఁ గౌఁమాలినదాన నైతిఁ గొడుకా యనుచుఁ. ౩౪౩

ప. విలపించి నవతికిం దనకును జరిగిన పంతంబుల యుదంతంబంతయుం దెలిపి పంతం
బీదేరక తాదాసిగావలసివచ్చిన విధంబుఁ దెలిపి తా తక్షణంబ తనుఁ జంక నెక్కించు
కొని మ్రోయుచునుఁడు గద్రువ దాఢింబుచున్నయది నే నేమిసేయుదుఁ దండ్రీ యని
విలపించు తల్లిం గాంచి మండిపడనంబుల నామె ననునయించి నీ చేలచింతిల్లెదవు
కద్రువ కోరినయట్లు నేన చెసెది నని యేగి కద్రువం గాంచి నమస్కరించి యమ్మా
నిన్ను మ్రోయవచ్చితి నని పల్కి యుక్కుటిలఁ జేతులపై నెత్తుకొని నముద్రతీరంబుదేరి
యచ్చట కింది తల్లి నాయమ్మ దాసిభావంబునుడుపం గోరెద ననిన నాకద్రువ దేవ
లోకంబునుండి యమృతభాండంబు గొనివచ్చి నా కిచ్చిననాడు నీతల్లి దాసిభావంబు
విడుచు ననిన నామె పలుకులు విని తార్చుండు తన మనంబున సంతసిల్లి ౩౪౪

మ. బలవంతుండగు పై నతేయుఁడు మరుత్వస్సుఖ్యదేవప్రజం
బుల నోడించి వడిఁ గుదాకలశమున్ బొల్పారఁ దాఁ చెచ్చి ని
శ్వలతం గద్రువ కిచ్చినం గని మహాశ్వర్యంబుతోఁ దల్లికిం
గల దాన్యంబును బోయె దొమ్మన విహంగస్వామి సంతస్తుడై. ౩౪౫

క. చనినవెనుక నమృతంబును । గొను తలఁపున భుజగవరులు గొబ్బున సీటఁ
మునుగంబోయిన సమయం । బున నిండుఁడు దాని గొనుచుఁ బోయెం దివికిన్. ౩౪౬

క. తరువాత నాగవరులం । దరు నమృతముగాన కార్తి దడబడి దర్పా
స్తరణము నాకిన నాలుక । లిరియంగ ద్విజిహ్వలై రిలేశ్వర వారల్. ౩౪౭

ఆ.పె. తల్లిచేత శాప తప్పులై వాసుకి । ప్రముఖు లేడికొనుచు బ్రహ్మాకిడకు
బోయి మొరలిదంగ నాయజుం డతిదయా । పరత నిట్టులనుఁ బలికె నపుడు ౩౪౮

క. కలఁడు జరత్కారుండన । నలరెడు ముని వానికి న్నయం జెనగగ జెం
డిలిసేయుఁడు వాసుకి చెలియలిని సనామకను; బుట్టుఁ నాస్తీకుఁ డనఁ. ౩౪౯

- తే.గీ. వారల కతండు మీకగువాడునుమ్ము । దారుణులైన శాపంబు దలగజేయ
ననిన విధిమాటలకుఁ గడు నాత్మ నలరి । వాసుకియు మునిగ వసముజేరి. 3౮౦
- క. భగిని ననామక నిచ్చెరఁ । దగఁ బెండిలిసేసికొనుము దయతోనని వే
డగ ముని నా కప్రియమును । మిగువ యెప్పుడు సేయు నపుడు మానెదనుమ్మి 3౮౧
- క. ఆమాట కొడంబడినన్ । నే మానిని బుచ్చిపొందు నెమ్మి భుజంగ
స్వామీ యటు సేయుచునన । నా ముగుడు నొసంగి చనియె నహిపతి వేడ్కన్. 3౮౨
- ఉ. ఆ రమణీమణిం గలసి యాకులపాక వసింపి యా జర
త్కారుడు భార్యఁ జూచి జనితఁ నను లేపకు నిద్రదోయెడన్
నా రుచిరాంగి యట్లయని నాటని లేసకయుండె సంతలో
సూరుడు వట్టిమాంబుదనిఁ జొచ్చిన జూచి వెలంపి యత్కరోన్. 3౮౩
- ఉ. లేపకయున్న సంద్య చెడు లేపిన నాకు సహాయమౌగవా
యేవనిఁ జేయవచ్చునని యెంతయుఁ గుండుచు నెట్టలేలఁ
లేపిన మేలు ధర్మ యొక లేకము నాకముగాదు నాకునున్
లేపకయున్నఁ గీ తడియు తెక్కగొనం బసిలేదు చూడఁగన్. 3౮౪
- ఆ.పె. సంజయయ్యై వేగ నాయ లే చెప్పెను । పిలువ సతఁడు లేచి చెలియ యేను
బోవువాడు నీవు పట్టబట్టేగుము । కుండుఁ బయికి పీతి నార్తయగుచు. 3౮౫
- ఆ.పె. ప్రాణనాథ నీకు వ్రాత సన్నిచ్చిన । యర్థ మెట్లు పొనగు ననిన మౌని
యస్త్రీయనుచుఁ బలికి యరిగె గానిలకును । నాతి సొచ్చెనంత వ్రాతయట్లు. 3౮౬
- సీ. వచ్చిన చెలియలి వగవు దాఁ గనుగొని వాసుకి యడిగిన పనితనెప్పె
జరిగినపనియును వరుఁ డిరణ్ణములకు బోవుచో మాయన్న పూని నన్ను
నీకిచ్చుకోరికి చేరూరువిధమెట్లు లనిన స్త్రీయటంబు సతఁడు ననిన
విధమును నచి దాను విని సంతసింపి వాసుకి యుండె నింతలో నకియ గనియె
- తే.గీ. మిగతపు వాని నామంబు జగతియందుఁ బరగె నెస్తేఁడెందు నా చాలకుండె
యజ్ఞమందును నీకడి కరుగుచెంచి । మాతృవక్షంపు భాజగజాతిఁ ద్రోచె. 3౮౭
- వ. రాజేంద్రా! నీపలన నన్నానింపంబడిన యస్త్రీకుండు చేసిన పని కీర్తనీయంబయగు.
నీవును భారతంబు సర్వంబును వింటివి. నీకు మేలగుఁగావుత. నీవు చేసిన పుణ్యం
బునంబట్టి నీజనకుండు నుగతిం బెండె నీకు గొరంత యేయున్నది. మహాదేవి
కాయతనిం బమర్చి భక్తితో సేవింపుము. నీకు సకలంబును సిద్ధించునని చెప్పి
మరియు. 3౮౮

తే.గీ. భూమినాయక వినుము దేవీమఖంబు । నీవానర్పుము నిఖిలంబు నీదసుమ్ము
పరమపావనమైనట్టి భాగవతము । వినుము వివ్వింతు నేను నవిస్తరముగ. ౩౮౯

తే.గీ. పరమపావనమైనది భాగవతము । రాగలోభాదుల నడంబు భాగవతము
భవభయంబులఁ దొలగించు భాగవతము । భగవతీభక్తిఫలదంబు భాగవతము. ౩౯౦

క. దేవీపాదాబ్జంబులు । నేవించినవారు సుఖముఁ జెందుదురు ధరం
దేవీపాదాబ్జంబులు । నేవించనివార లభుముఁ జెందుదురు నృపాః ౩౯౧

చ. భగవతి విష్ణుదేవునకు భాగవతంబునుఁ జెప్పెఁ గావునన్
దగ నిదతక్క నన్యమగు దారిని దోయిన మోక్షమబ్బునేఁ
జగతి సరాధముల్ తెలియఁజాలరుగాకి నరేంద్ర సీటు నే
భగవతిఁ గొల్చి చెప్పెదను భాగవతం బిది చిత్రశాంతికిన్. ౩౯౨

— : స్కంధాంత కృతిపతి సంబోధనము : —

శా. తాఁజ్యేజశతార్చ్యవోపమకరోద్ధండోగ్రచేదండర
క్షోలజ్యేషీమహాశుశుక్షణీసుతేజోమాలికాపాలికా
రీలాశాలికిరీముఖప్రకరరేరీలోలజీగీయమా
నారీడాఃజగవప్రచారసమరా యల్లారి సోమేశ్వరా. ౩౯౩

ప్రగ్విణి. సోమలేభాజటాజూటసంధారో
భామహోదారతా పాలితవ్యోపురా
రామవిస్ఫురకల్ప ప్రసూనోత్కరా
ద్యౌమగంగాధ రాల్లారి సోమేశ్వరాః ౩౯౪

గద్య. ఇది శ్రీమదిష్టరామేశ్వరీపాదారవిందమకరందతుండలమానసేందిందిర, దాసుమంశ
పయఃపారావారరాకాసుధాకర, కామాందాకన్నయమంద్రేంద్ర కుమార, పవిత్ర హరిత
గోత్రాలంకార కృష్ణమండల మండనాయమానాల్లారగ్రహార పూర్వార్చితధరావిరాజ
మాన, శ్రీవీరప్రతాప కోర్కొండహంపీర రామచంద్ర భూమిశ్వరదత్త గోదావరీ
మండలస్థిత సీతారామపురార్ధభాగ పరిపాలనాధీన, పూర్వోక్తోభయమండల న్యాయ
సభావాదిక నియోగధారవ్యవహార, శ్రీ వేంకటేశ్వరవరప్రసాదసంఘాత కవిత్వ విద్యా
విశేషదాల్యాదిరదిత త్రింశత్పురీత్యేక గ్రంథ మతిసార, విబుధజనకరుణాసంపాదితో
భయభాషాపరిచిత ప్రచారనిత్య, శ్రీరామామాత్య ప్రణీతంబగు శ్రీదేవీభాగవతంబును
మహాపురాణంబునం ద్వితీయస్కంధము.

ద్వితీయస్కంధము సమాప్తము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః

శ్రీ దేవీ భాగవతము

తృతీయ స్కంధము

క. శ్రీష్టిబుధ జ్యేష్ఠ స్థావి । రాద్వైశ్వానరసరేతరాడ్రజ్జోంధో
రాద్వాయుధనదలనదవి । సృష్ట్యైభవ సంప్రకాశ శ్రీసోమేశా. ౧

వ. అవధరింపుము భగవంతుండై న సాత్వవశేయుం జూచి జనమేజయుం డిట్లనియె. ౨

— : జనమేజయవృత్త దేవీస్మరణపాది ప్రశ్న : —

సీ. అయ్య సాత్వవతేయ యంబులుఖంబనీ యూరు సెప్పిన యజ్ఞ మెట్టివొక్కొ
యెట్లది పుట్టెనో యెక్కడనో కతంబేమియో తట్లంబం బేమియొక్కొ
యేస్వరూపమొ విడులెప్పియో నిర్బుజ్జు దీనదయార తేలుపుమయ్య
బ్రహ్మాండ మెట్లుల ప్రభవించెనో నవిస్తయుగం బెప్పుమా భర్తచరిత

తే.గీ. బ్రహ్మయును విష్ణువును సూరిపాణి ముచ్చులు । దేవతలు సృష్టి సంరక్షణావసాన
కర్తలును సగుణులు సంద్రు కడగి వారి । లోగిస్తవతంబ్రహ్మ తేలుపుమా యోగివర్య. ౩

తే.గీ. మృత్యువున్నదొ వారికి నిత్యలో య । నిత్యలో నచ్చవానంద సరతులో న
మస్త దుఃఖాధిభౌతికమగున్నలో య । శనిధరాదులు కాలవశగులొ కాలొ. ౪

క. దివిజాలపుట్టువు లెట్టివా । పవిత్రములులుకును శోకభయములు కలవో
తవులునొ నిద్రాలస్యము । లవి వారికి ధాతుమయములొనో తనువుల్. ౫

తే.గీ. ఏద్రవంబుల దేహంబులేర్పడినవా । యేగుణంబుల నెనగెనొ యింద్రియములు
వారిభోగంబు లెట్టివో వారియాయు । వెంత కాపురమెక్కడ బుడుపులకును. ౬

వ. అనిన వ్యాసుండు. ౭

సీ. సర్వంసహాధీశ చతురుండవగుదువు దుర్గమంబగు ప్రశ్న తోచె నీకు
బ్రహ్మాదులెట్లుల ప్రభవించి రంటివి యిది మున్ను నారదు నేనడిగితి
అడిగిన నారదుం డంతయు వివరించె నది యెట్లులనిన నే నతిముదమున
నొకనాడు నారదుండున్న గంగాతీరమున లేగి నారదమునినిఁ గాంచి

తే.గీ. యదుగులకు యొక్కి తదనుజ్ఞ నతనియొద్ద । నానంబునఁ గూర్చుండ నబ్జభవుని
కొడుకు మున్నున్న ప్రేమతో టశలమడిగిఁబ్రశ్న నేసితి బ్రహ్మాండభవముఁగూర్చి. ౮

ఉ. ఎక్కడనుండి పుట్టినది యీ ద్రుహిజాండ మిదేశక ర్మకం
బొక్కొ ద్విక ర్మకంబొకొ బహుగ్రహక ర్మకమో యక ర్మకం
బొక్కొ యక ర్మకం బొకటియుఁ గన యెందునుఁ గార్యసంతతిఁ
జిక్కు విరోధ మట్లనిన శేముషిఁ జూడఁగ నందియంబగుఁ.

సీ. శంకరుఁ బరమేశ్వరై లాధివాసుని శంభుని భూతై క సార్వభౌము
కారణకారణు గజచక్రపరిధాను గిరిజాకేశత్రు సద్గీతపరితు
సుధగు నాత్మారాము సురలోకవంశితు సుగ్రు శర్వుఁ గవర్తి సురగభూషు
కాలరాని మహాకాలు మహానదు భీము మహాదేవు గామదమను

తే.గీ. భూలపాణిని అలితార్చనోమమకుటు । నీశ్వరు మహేశు నీశాను నిద్రవరితు
నభివు భవు నావగాధరు సఖిమతింతు । కడగిఁ బ్రహ్మాండములెల్లఁ గ ర్త యనుచు. ౧౦

సీ. విష్ణు లక్ష్మీకు సురీషకు నారాయణు వైకుంఠ దైత్యారి వాసుదేవు
కేశవు గోవిందు నీకు హృషీకేశు మధుసూదనునిఁ గృష్ణు మాధవు హరి
నమ్మతుఁ బదాక్షి నగదారి శ్రీధరు స్వభుఁ ద్రివిక్రము మురళాని బిష్ణు
దామోదరునిఁ బరంధాముఁ దార్మధ్వజు శేషశాయిని స్వర్ణచేలు మహితు

తే.గీ. శార్ఙ్గఁ జక్రీ ససంతు నిశ్చలు దయాకుఁ గృష్ణు దామోదరుని గుడాకేశమిత్రు
శౌరి దశరూపధరు దేవుఁ జాటుచుండ్రుఁకడఁగి బ్రహ్మాండములెల్లఁ గ ర్త యనుచు. ౧౧

సీ. అమృతాశనశ్రేష్ఠు నంధోజగర్భు సరస్వతీ మదవతీ ప్రాణనాథు
న్రష్టసుఁ బరమేశ్వరి సకలలోకేశుఁ విశామహు నజాని విధాత ధాత
విధి విశ్వకర్తను వేదనిర్మాతను హంసాధిరాధు నిత్యవ్రతు
చతురానుని బ్రహ్మ సౌవర్దగర్భు ద్రుహిణు స్వయంభువు చారుగుణగణాధ్యు

తే.గీ. నతులమతిమంతునిం బ్రజాపతిని సత్య । లోకవాసుని హరిసూను శోకరహితు
బరము భూతప్రవర్తకుఁ బయకుండ్రు । కడఁగి కొందరు బ్రహ్మాండకర్త యనుచు. ౧౨

తే.గీ. లోకదీపకు రవి నతిలోకతేజః । మిత్రు నర్థముఁ బరమపవిత్రు బూష సూ

ర్య నంజ్ఞేశ్వరు నుషేతుఁ జూపుచుండ్రుకడఁగి కొందరు బ్రహ్మాండకర్త యనుచు. ౧౩
క. ధరఁ గొంద టింద్రు డందురు । మఱికొందరు వరుణు డంద్రు మానక యితరుల్
కరివడనుఁ డంద్రు కొందరు । మరు డందు రజాండకర్త మతిమంతు రొగిశా. ౧౪

తే.గీ. వనజరిపుఁ డంద్రుకొందరు వహ్నియంద్రు । కొందరు కుబేరుడందురు కొందరు యము
డందు రీరీతినుండగ నాత్మవిదులు । భగవతి నజాండకర్తరిగాఁ బలుకుచుండ్రు. ౧౫

ప. మఱియు నద్దేవి యీశ్వరి యనియు, నిర్గుణ యనియు, సగుణ యనియు, వైష్ణవి యనియు,
శాంకరి యనియు, బ్రాహ్మి యనియు, వాసవి యనియు, వారుణి యనియు, వారూహి
యనియు, నారసింహి యనియు, మహాలక్ష్మి యనియు, వేదమూత యనియు, నేక యనియు,
విద్య యనియు, స్థిర యనియు నానావిధంబులగు నామములం గొనియాడఁబడుచు,
భక్తులకోరికల ననుకూర్చుచు, మోక్షార్థులకుం బునర్జన్మభయంబు లడపించుచు, పరార్థులకు
ఫలంబు లిచ్చుచు, సిద్ధులయయ్యు సగుణయై, నిర్వికల్పయై, నిత్యప్రకాశియై, త్రిగుణా
తీతయై, మాయకు లోఁబడక నిరంజన నిర్వికారాది తత్త్వంబుల నుల్లసిల్లి, యహపమై,
నిర్దేవమై యొప్పు బ్రహ్మ తానయై ప్రకాశించునని పెద్దలు నెప్పుడు రచియుంగాక సహస్ర
శిష్టుండై సహస్రాక్షుండై సహస్రకసుండై సహస్రకట్టుండై సహస్రముఖుండై యలరు
విరాట్టును దానయై యుండునని బ్రహ్మవిదులు కొందఱు పలుకుదురు. మరికొందరు
నిరీశ్వరవాదులు జగంబునకుం గర్తృత్వావలసినది లేదంటురు. ఇతఁ గొందఱు స్వభా
వంబై కారణం బందురు. ప్రకృతి యనియుఁ బ్రధాన మనియు సాంఖ్యులు నెప్పుదురు.
కావున నాహ్వాదయంబు నానావిధ సందేహంబులకు నిజమై మిగుల తాదానొందుచున్న
యది. నేనేమిసేయుదు. ధర్మాధర్మంబులు రెండును నా కొక్కరూపుగాఁ దోచుచున్న
యవి. ధర్మాధర్మంబులు వేరుసేయు లక్షణంబులు ప్రత్యక్షింబునఁ గానరాకయున్నయవి.
సత్త్వాది గుణంబుల నిలిచి సత్త్వగుణంబులం చేజరిల్లు దేవతలకు దానవులచే నానావిధము
ప్రతిబంధంబులు ప్రాపించుచున్నయవి ధర్మమంద నిలిచి సహచారింబులగు పాండవులకు
బహువిధ దుఃఖంబులు సంభవించుట యెరుంగఁమె. అదికతంబునం జేసి నా సంశయంబులు
నివారింప నీవుతక్కు నన్యుఁ డోపుఁవాడులేడు. జ్ఞానంబును మంచియొడిపై నెక్కించి
సంసారంబును నముద్రంబు దాటునట్లుచేసి నన్నుం గటాక్షింపవే యనుఁడుఁ గరుణార్ద్ర
హృదయుండై నారదుండు నాకుం తెప్పె నెట్లనిన.

౧౬

— : దేవీభాగవతానంతరణము : —

తే.గీ. వ్యాసమును నాకు నీనుదియంట కర్మ । జనహఁడగు భాతఁ జేరంగఁజని యిడిగితి

నాయనా జగ మేరీతి నాయె మొదలఁ । గర్తవీయొ కపర్దియొ గరుడహయఁదొ. ౧౭

- క. ఆరాధనీయుఁ డెవ్వఁడు । దీరేడు జగంబులందు నెవ్వఁడు సర్వా
ధారములకు నాధారో । దారమహిముఁ డతనిఁ డెల్పు దయతో నాకున్. ౧౮
- క. సందియము విడువ కుల్లం । డాందోళితమయ్యె నెట్లు లాత్మను శాంతిం
బొందింతు నెవనిఁ గొలుతున్ । వందనమిదె ప్రోవు మనిన వసజః డనియెన్. ౧౯
- క. అతిదుర్బోధము ప్రశ్నం । బతులిత మిది నీకుఁ డెలియు నా విష్ణునకే
మతి నూహింపగఁ దుస్తర । మితరుల కేమందుఁ బుత్ర యెక్కడిమాటల్. ౨౦
- క. ఏగతి యత్నమునేసిన । రాగులకుం డెలియ దిది విరాగులు తెలియం
గాఁగలరు వినుము చెప్పెద । సాగరమయమయ్యె మున్ను సకలము పుత్రా. ౨౧
- తే.గీ. ఓతపంచకమాత్రము పుట్టియిందు । నాడు నే జనియించితి నశినమందు
సూర్యఁ జూడనుఁ జంద్రునిఁ జూడ వృక్షములనుఁ జూడనుఁ బర్వతంబులనుఁ జూడ.
- ఉ. తామరపూవుమిద్దెవయి తప్పరియిండి మహార్థపంబునం
దేమహిమం జనించితి నొ యేను ననుం గని ప్రోచుఁవాడు లే
దో మఱి యెందునేని గలఁదో జల మెట్లుల నెందు నెల్లెనో
భూమియొకండు కాననగుఁ బోలునటంచునుఁ జింతనేసితిన్. ౨౩
- తే.గీ. దేయహారాననులదాని పెదకి పెదకి । దేసరితిఁ గానలేనైతి వేఱుమన్ను
సరగఁ దనఁ చన యను దొక్కశబ్దమిచ్చుడుఁచదలనుండి విసంబది శ్రవణములకు. ౨౪
- తే.గీ. అంత వేయేండ్లు తపము నే నాచరింప । సృజ సృజ యటంచు నొకనద్దు చెవులబడియె
నంత నెయ్యది సృజియింతు ననుఁచుఁ బొగిలి । తెల్ల మొగమయి కూర్చుంటి డిల్ల పోయి.
- తే.గీ. అంత మధురైకభాఖ్యయౌ ననుట లిరువు । లాలిఁ గోరిన భయమంది యబ్జనాశ
మార్గమున దిగి జూచితి మహితవరుడు । న్నైవ్రతాకై కళోభితు నప్రమేయు. ౨౬
- సీ. మణిదీపకాంతి గ్రమ్మఁగ వేయిపడగల పాముపై హోయలుగా బండినాడు
నెలుపులాపెడ్డి లోలుకరిమచ్చు సరి మేనఁ గనకంఘ్రబుట్టలు గట్టినాడు
ఆజానుదీర్ఘంబులగు చతుర్భుజములఁ బంచాయుధంబులఁ బట్టినాడు
ఉరమున శ్రీదేవి కుయ్యెలచేరునాఁ దనరెడి పసమాలఁ దాల్చినాడు
- తే.గీ. సగుమొగమువాడు జగములేలఁగలవాడు । నిరుపమానందకరుడయి నెగడువాడు
యోగ నిద్రనుఁ గూర్చుచు నన్నవాడుఁకదలకున్నాడు పురుషుఁ డొక్కరుఁడు మనుడు.
- ప. అట్టి దివ్యపురుషుండు నా కన్నులయెదుట. ౨౮
- తే.గీ. కానవచ్చిన నేమందుఁ గన్నబిడ్డ । యతితరంబగు నచ్చెరువాయె నాకు
నంత నిద్రాస్థనారాపంబు నందియున్న । దేవి స్తుతియించితిని భక్తిభావగరిమ. ౨౯

- తే.గీ. తక్షణంబున దేవి తత్తనువునుండి । లేచి గగనంబునందుండె రీతి దివ్య
భూషణంచితమై యంతః ఖండరీక । లోచనుండును నిదుర చాలునది లేచి. ౩౦
- తే.గీ. మధువుతోఁ గై టభునితోడ మాధవుండు । గదనమొసరించి తొడలపై గదియఁబట్టి
రక్కసుల యొక్కసులఁ జాపి యుక్కడంచె । రుద్రుఁ డేతెంచె లీలావినిద్రుఁ డగుదు.
- సీ. దివ్యరూపముతోడ దేవి తాఁ దొడగఁజ్ఞ ముగురము సూడంగ గగనమందు
చూచి యేము స్తుతింపఁ జూపుల దయగుల్క నా మహాదేవి యిట్లునుచు బిత్తెఁ
గాజేళులార మీ రోజఁ జనుండిఁక మీ మీ పనులమీద మెళువవడర
రక్కసుల్నుచ్చిరి నిక్కంబు మీకొక్క భయములేచిఁకఁ దొంటు భవనములనుఁ
- తే.గీ. దగినదోలులఁ దొనగించి జగము నాల్గు । విభములగు సృష్టి నలువ్వంటు వేగ ననిన
భగవతీవాక్యమును విని భక్తిమీర । నివ్విభంబునఁ బల్కితి మృదుతరముగ. ౩౨
- తే గీ. రాజులసినంత మన్నేచి కిన్నెత్తి । యేదజూచిన జలచూయె నేడ నీవ్వు
మొదలుగాఁగల వింద్రియమ్ములును లేవు । తెలియఁ దన్నాత్రయలేవు చిహ్నులేదు. ౩౩
- క. ఏలాగు సృష్టిసేయం । జూలదు మో యమ్మ యనిన శక్తి సరగునఁ
లీలావిహాన మిదిగో । డేరై నది రంటు దీనిమీద కినింగఁ. ౩౪
- క. రతనాల విహానం బ । బ్రతిమంబునుఁ జూచి యందఱము నెక్కితి మ
ద్భుత కింకిణీనినాదం । పితము ర్తదామ సువిలసితమై యెన్నెఁ. ౩౫
- ప. దానిపై నుండి. ౩౬

— : బ్రహ్మములకు భువనేశ్వరి పరీక్షనముచ్చుట : —

- క. పోతిమి పోతిమి యొక్కడి । కో తెలియ దెట్టుకేలబను మిమి నీరిపెఁ
భీతాత్ముల మగు విలాపఁ । తేలోమోదంబు గయఁగఁజేసితి భువిదోఁ. ౩౭
- సీ. పచ్చపచ్చనిరంగు పచ్చకి ల్కలదోట్లు పలరమ్మమ్మమ్మమ్మ కయగదోట్లు
కొదమ కోయలగుంపు బూతలు కలదోట్లు వివిధ పర్వతలాది మెలయుదోట్లు
మగవారు నాడువా రాగిఁ జరించెదోట్లు పుష్పాలమంటల పరగుదోట్లు
పరనిదంభఃప్రవాహముల్కలదోట్లు పచ్చయఁ గూపముల్ పరియదోట్లు
- తే.గీ. కనుమఁ జనఁ జన నెదిట ప్రారారమ్మ । మనుపమానమహాహర్మ్యమైనయట్టి
పురము గనవచ్చె నది సూచి మరలప్రోలు । గాఁదగును దీని నెవ్వరు కట్టినారా. ౩౮
- క. అని యచ్చెరుపడి మఱియుఁ । జని చని రాంచితిమి దేహరాంబులు దెనలం
దునుఁ గ్రమ్మ వేటకై ప । చ్చిన భూపతి నొకని నదట భూరివిలాపఁ. ౩౯

- క. తడయక షణ్మూత్రంబున । గడపె విమానంబు దేవి గగనమునం దా
విడమాయ యెట్టిదో యయ్యెడ మఱియొక దేశమునకు నేగితిమి వెనకా. ౪౪౫
- సీ. కల్పకంబులనీడఁ గామధేనువు దూడ కడ సితేభము జూడఁగాంచి కాచి
మేనకాదులు క్రీడమెలసి నాట్యములాడ గంధర్వులును బాడఁ గాంచి కాంచి
మందారములవాడఁ బృందారకులతోడఁ దనరు బంగరుమేడ దాటి దాటి
గరుడపచ్చలగోడ కలచోట శచిఁ గూడఁ దెరగంటి దొరజాడఁ దెలసి తెలసి
- తే.గీ. స్వర్గమిదియని యమితవిస్మయమునొంది యచటఁ గనుఁగొంటిమి కుడీరు నంబుపతిని
సూర్యదేవు విభావను సురలనెల్ల । యహహ యప్పునిసిరి నెన్న నలవియగునె. ౪౪౬
- గీ. అదియు దాటించె షణ్మములోనంబ తనదుఁమహిమ వెండియుఁగంటిమి ద్రుపిణపురము
పురమునం దొక్క ద్రుపిణుండు బుధులు గొల్కొనడరఁగా జూచి హరిహరులబ్రవడిరి,
- తే.గీ. ఆతని సభయందు వేదవేదాంగములును । సాగరంబులు నదులును శైలములును
భుజగములు నిజరూపముల్ పొందియుండఁహరిహరులు నన్నుఁజూచి యిట్లనిరి పుత్రః
- క. ఈతం డెవ్వఁడో యెఱుంగుటె । సీతీరున నున్నవాడు విక్రమసిన్ నేఁ
జేతమునం దలపోసియు । నీతఁ డెవఁడో నే నెవఁడనొ యెఱుంగ నటంటికా. ౪౪౭
- క. అంతట విమాన మెంతయు । వింతగ మఱియొక్కచోట విడిసిన్ మేముకా
మంతసములాడికొనుచుకా । సంతసమున దాసిఁ జూచి సంభ్రమమొదవకా. ౪౪౮
- క. చిలుకలు గిలకిలఁ గూయఁగఁ । గులుకుచుఁ గోయెలు మిగులఁ గూకూయన పీ
ణలు మ్రోయఁగ మద్దెలధ్వను । లలర మునులుపాడఁ జెలియలాడఁగ నెంతే. ౪౪౯
- క. వరమై సుఖకరమై నుం । ధరమై పరమైందవామృతసోపమభా
సురమై కైలాసధరా । ధరమై కనుపట్టె నున్నతరువు శిఖరమై. ౪౫౦
- వ. అందు. ౪౫౧
- సీ. ఖిణిఖిణిల్లనుచు అంకియలార్చు నున్నని యీశైకొమ్మల యెద్దు నెక్కినాడు
పిష్టామృతహవిస్సు లిష్టాప్తి లోఁగొను మూడుకన్నులతోడ మురిసినాడు
కలువకన్నియచెక్కు గిలిగింతఁ గొల్పించు దంట యోదలఘాపుఁ దాల్చినాడు
దాఱచాఱకొల జంతువుచర్యంబు కటినిండ వలువఁగాఁ గట్టినాడు
- గీ. వెలయ వెనకయ్య వెనకయ్య వెనుకటయ్య । యభయపార్వ్యంబులందుండి యొప్పినాడు
నిందుపేడుక నరుగుచు నిలచి యేము । సూచి తలఁచితి మాతండు కూలిగాఁగ. ౪౫౨
- తే.గీ. అచటఁ దల్లలతో నేను నాడుచుంటి । నన్నునేనును కూలియుఁ దన్నుదాను
జూచుకొని యద్భుతరసాద్ధిఁ జొక్కి చిక్కియుండఁగ విమాన మింకొక్క యునికి బట్టె.

- సీ. కస్తూరికలయంపి గమగమల్వాకిళ్ళు గమ్మగంబురపొళ్ళు తావిసోళ్ళు
జాణిమల్లియమొల్ల సంపంగి పందిళ్ళు నునుజవాణికరుళ్ళు జెనకుగోళ్ళు
మందిగంబుపువ్వుత మించుమేలియొడళ్ళు నెనకంపుఁ బుప్పొళ్ళు విసయఁ గేళ్ళు
కొప్పులనిరిమించుఁ గొప్పరై న కుదుచేళ్ళు గడఁగిమర్వపుమణుఁ గట్టునీళ్ళు
- తే.గీ. వలపులుబయళ్ళకెక్కి దిక్కులకుచెళ్ళు । మాకుముక్కోళ్ళలోనికిఁ బ్రాకిత్రుళ్ళు
వింటిమమ్మతుచేళ్ళు నవ్విధునీరాళ్ళు । తెరఁగి స్మరియింపఁ జప్పుళ్ళు నెత్తుగుళ్ళు. ౫౧
- క. ఏమందు మాపురంబున । తే మందఱు మేగి వింటి మిది పై కుంతం
దేమందిరంబు హరిసి । ప్రేమం దగఁ జూచి చూచి చేడునుండఁ. ౫౨
- సీ. నల్ల సుగంధి నీ క్రొన్ననవంటి యిందంబు వూను చామనిచాయ మేననాడు
విరిసిన పువ్వుల నొక వంటి బలుహోయల్ గలుగు దుప్పటి మేనఁ గప్పువాడు
నిండ్రుక త్రికి నొక్క యొక విచ్చినవాని పట్టుమీదను బీట వెట్టువాడు
మంగళదేవతా మహితహస్తంబుల వీనరు పీవనగాలిఁ గొనరువాడు
- తే.గీ. చక్రమును శంఖమును మహాశార్ఙ్గ బద్ధ । గదలు నాలుగుభుజములఁగల్గువాడు
దివ్యపురుషుఁడొకం డిందుఁ దెజరిల్లఁ । జేరినప్పటి మాయనిక్కఁ జెప్పవశమె. ౫౩
- ఉ. అంతట దేవీ దివ్యరథ ముచ్చట నుండక పాలనంద్రపుం
ప్రాంతము సేర్పె నందు నొక బంధురసుందరిచేత మొప్పె న
వ్వీంతలు సూచి చూచి తని పితయుఁడీరిక యొక్కొక్కొక్క రిం
తీంతనరాని సంతసపుచేట మునింగితి మేమిచ్చెప్పుడా. ౫౪

మదురగితిరంగడ

మందారంబులు పారిజాతములు । కుందంబులు మఱి కోవిదారములు
చందనములు సురసాల సాలములు । పొందుగ నందఱు బూపుఁదోటలును
నిందును నందును నెందుఁజూచినను । నందందే కడు నానందంబగు
బృందము లగుచు మిళిందము లాడఁగఁ । జిందులతో మకరందము గ్రోలఁగ
కోయెల చివులుల కొమ్మల మేయఁగఁ । గూయుచుఁ జిలుకల గుంపులు గదలఁగ
దేజరిల్లు నొక ద్వీపముఁ గంటిమి । రాజమణిపిభా రాజితమైతగు
పర్యంకింబునఁ బరిమండితమగు । నర్యము వెలుగుల యాస్తరణంబుల
నింద్రదావసుచు తెల్లఁడఁ గ్రమ్మఁగ । సాంద్రమహిమఁబగుఁ జక్కనిగద్దెయ
యెఱ్ఱనిదండలు నెఱ్ఱనిచీరియ । యెఱ్ఱనిగంధము నెఱ్ఱనికన్నులు
చక్కనిమోమును నవరసి వాతెరి । లెక్కింపందగు లిబ్బిచెలియ లొక

కోటియైన చిఱుఁ గోటికి సరియే । సాటిచెలువ నిజగమునఁ గానము
రవిబింబంబన రహితనిల్లుదు । నవనవయౌవన నానాగుణగతి
వరపాఠాంకుశ వరదా భయముల । ధరియించి మహాదరముఖములరంగ
హ్రీంకారజపం బింపుగఁజేయు ని । రంబుశపక్షిగఁజార్చిత యగుచును
హోయలుగఁ జిఱునగ వొడ్డిగ సూపుదు । శయములఁ గంఠణ చక్రచక్రయారంగ
జెప్పులను దుద్దులు చెలువలరంగా । రవలకమ్మలొగి రాణులబిల్వరంగ
నంగవశేయారాదులు గుల్కలంగఁ । బంగమమురుగులు పాణులమెరయంగఁ
బద్దెడ మెడలోఁ బరిధవిల్లంగను । బెట్టినసొమ్ముల పేళ్లే తెలియవు
నడుమున నొడ్డాణము మురవందంగ । నడుగులనందెలు బెడంగు లడరంగను
హృల్లేఖము ఘవనేశియుఁ గొల్వంగఁ । జల్లంగను మహేశ్వరి పొగడంగను
అయ్యంగన బుసుమాదులుచుట్టును । నొయ్యారింబుగ సూకిగమియ్యంగ
నాచుకోణముల యంత్రమునడుమను । దేరిమాచితిమి దేవిని భగవతి.

౫౧

౪. చూచి వికాకుఁ జెంది యిది సుందరి యెందునుఁ జూడ మిట్టి శో
భాచయ మీసహస్రకర భాసుర యా మహానందకర్తృ స
ల్లోచన రమ్యరాంతియుత లోకవినోదినీ యౌర యవ్వరల్
నీచలుగారె దీనియెడ నేర్చుమె మెచ్చ నటంచు సుండఁగఁ.

౫౨

సీ. అప్పుడు మాతోడ హరి తన తెలివిచేఁ బరికించి యిట్లని పలికెఁ బుత్ర
యా విశ్వమోహిని యీశ్వరి భగవతి దేవి మహాశక్తి చివ్యమూర్తి
సకలకారణమును సర్వలోకాధారయును మహావిద్య మహాస్మితగుణ
హర్షమహామాయ భూతధాత్రి ప్రకృతి యవ్యయ ముద్భవేయ యవ్యతఘన

తే.గీ. శివ దురాదాద్య కల్మాణి శ్రీ యచింత్య । యిది సృజించును రక్షించు నేపుమాపు
పార్శ్వమునఁ గోటిభూతులు పరగుచుండు । ధన్యులము చేసితిమి దీని చర్యనంబు.

౫౩

తే.గీ. ఎన్నిపుణ్యము లొనరించెయిన్నవారు । ఎన్నిదానంబులను జేసి యున్నవారు
ఎన్నితపములు గావించియున్నవారు । దీనిఁ జూడంగఁ గల రిది తెలియుఁ డింక.

౫౪

క. రాగులకుఁ గాన రా దీ । యోగీశి విరాగులకును నొగిఁ గనవచ్చు
భోగించుఁ బురుషనంగతి । నీ గరితయ ప్రకృతిపేర నెనగునుఁజుండీ.

౫౫

క. నీవెక్కడ నేనెక్కడ । దేవతలెక్కడ రమా సుదృగ్యాణి గౌ
రీ వనితలెక్కడ నయో । యీ వెలఁదుక పాదధూళి కెనయుదుమొక్కో.

౫౬

తే.గీ. నేను వటవత్రతాయనై నీరనిధినిఁ బడము బొటిమనఁ గుడుచుచుఁ బండియుండ

జెలఁగి జోలలుబాదుచుఁ జిచ్చిగొట్టిఁ చాల సీతల్లి నన్ను నుయ్యాలనూచు. ౬౦

తే.గీ. అనుభవము నాట నిది చిన్నతనమునాడుఁ తప్ప మిచేవియే నాటఁదల్లినుండు

తెలిసినది చెప్పితిని మీకుఁ దేటపడఁగఁ దీనిఁ జూచినమాత్రనే తెలివి పొనఁగె. ౬౧

— : విష్ణుకృత భువనేశ్వరీస్తుతి : —

క. అని భగవంతుఁడు విష్ణుఁడుఁ మనుఁడుఁ జనార్దనుఁడు పలికి కడఁగి మరల ని
ట్లను దేవి పార్శ్వమునకుం జని ప్రణమిల్లుచును రండు దయ్యనమీరిల్. ౬౩

క. ఈమెకు మ్రొక్కితిమా మనఁ లేదులైనను గొనంగు నేర్పడ నచటం
గామితముఁ చెలుపుకొందుముఁ కేమిచ కొనఁగిడుము వేయి చేతుల మోడ్పుల్. ౬౪

తే.గీ. ద్వారపాలకులెవరినఁ దారిలోడఁ ముక్కు పక్షింబుఁ దీడఁ మాన్యులారు
భగవతీస్తుత నేయంగఁ పెచ్చినారుఁ ముందు మామీది దారి చిత్తానుగలము. ౬౫

క. అని చెప్పిన హరిమాటలుఁ దిని మెక్కుడునంతఁగమున దేగము ద్వారం
బునకేగి యచట సేలచినఁ గని భగవత యల్లనవ్వి కటకామయ్యు. ౬౬

క. ద్వారస్తల నచలములఁ దారముల జూచి యచటి దారిలోడఁ
రా రండునఁ బలికిన యఁ న్నారలు మునుఁ గొనుచు నేగి నమసినముంగళా. ౬౭

వ. అచట నిల్చిని. ౬౮

క. మేమందిబమును యుచునులఁ మై మందిత మచట నేమనందినుఁ గొడుకా
మామేనుల మారాపులఁ మామెగుముల మేమి చూడ మనసామెగదా. ౬౯

క. శ్రీహరిదారిములమైఁ దాచుచుండుటవేధ ర్థిల్లొమ్మిగ నం
దా రత్నబిత్తపీఠముఁ చేరువఁ జని మ్రొక్కి వింతఁ జెందితిమి సుతా. ౭౦

తే.గీ. ఆమహాదేవి రచ్చలో నందిరును దెఁ లందు లేమందు నందులోఁ గొందిటు సిత
చేల లొకకొందరును సేలచేల లింతఁ గొందిటునుఁ బీఠచేలు కొల్చుచుండ్రు. ౭౧

క. వారందఱును సుధాంధులుఁ నారీహరిముల నా సనాతనసభలో
నారద పీఠాగానముఁ లేరీతింబాడి రహమా మెన్నఁ ఎరచే. ౭౨

సీ. వినుము నారిది నీకు విన్నందు నేమెల్ల నెచ్చోటఁ గనుగొన్న యట్టివింత
దేవీ పదసఖులుఁ దేరి చూచితి మొక్కలొక్కరు లోలోన నుద్భవించుచు
నది మహాదర్పణంబై మారుఁ జూచుచై నందులోఁ బ్రహ్లాదం మమరియుండె
స్తావరంబులు చూచి జంగమంబులు సూచి ననుఁ జూచుకొని జనార్దనునిఁ జూచి

తే.గీ. రుద్రు జూచి రవినిఁ జూచి హృదీ వాయుఁ జూచి యింద్రునిఁ జూచియు సోము జూచి
వరుణుఁ జూచి ధనదుఁ జూచి త్వష్టఁ జూచి గిరి నదీ వార్ధి గంధర్వ వరులఁ జూచి. ౧౩

సీ. అచ్చరలనుఁజూచి యాత్మజ నినుఁజూచి తుంబురుఁజూచి సామ్యులనుజూచి
వెలయ హాహాహూహూవులఁ జూచి విశ్వావసునిజూచి చిత్రకేతునాగిజూచి
చిత్రాంగదునిఁజూచి సిద్ధులఁజూచి యశ్వీనులనుజూచి యా శేషుఁజూచి
కిన్నరులనుఁజూచి పన్నగులనుఁజూచి దితిబిడ్డలనుజూచి పితలజూచి

తే.గీ. నాపురము విష్ణుపురము పినాకిపురము । శేషశాయిని విష్ణుని శేషశాయి
నాభికమలంబునను నన్ను నాముఖమునఁ హూలిఁజూచి మఱెన్నియో చూచిచూచి. ౧౪

ఉ. నేనును విష్ణుఁడు హరుఁడు నిక్కురునిక్కురు తెప్పారపు తెం
తేనీయు వింతఁజెంది యిది యే మిదియేమని మెల్లమెల్లఁగా
లోననె లోననే గొణుఁగులోఁబడియుంటిమిఁగాని సత్యముఁ
గానగఁ జాలమైతిమి యెగాదిగఁగన్గొను వేడురెత్తుట. ౧౫

ఆ.వె. ఆడువారిపోల్కె లమరి చీరెలుకట్ట । రవికముప్పువైవ రవణములిడఁ
గ్రుక్కఁగిండుకొనుదుఁ జక్కఁగా మూటాడ । నంతలోనె నేర్పు లభ్యే మాకు. ౧౬

క. చనుదోయి కొప్పు పిఱుఁడుల । తెనసిన బరువునను మాకు నేమన జడతల్
కనుపెద్దె నడితలందుఁ వినుమా మాకప్పడున్నవే యానడుముల్. ౧౭

వ. ఇట్లు శ్రీత్వంబునొంది యా మహాదేవి కూడిగంపుఁ గత్తెలమై యుండ యుండ
నూరుహాయనంబులు గడిచె నంత మురాంతకుండు భగవతిం బహుభంగుల స్తుతి
యింపందొడంగె. ౧౮

దండకము. జొహరమ్మదేవీ, జొహరమ్మచాత్రీ, జొహరమ్మకర్త్రీ, జొహరమ్మభక్త్రీ
జొహరమ్మనేత్రీ, జొహరమ్మదాత్రీ, జొహరమ్మభోక్త్రీ జొహరమ్మ కల్యాణి
సీకుం జొహరుల్, జగంబెల్ల సంసారచక్రంబునం ద్రిప్పుచుఁ జంతుకోటిం
ప్రమింపంగ నీవిట్లు సేయంగ లోకంబులెల్లం దగం బంతులై వింతగా దొల్లు
చుండంగఁ గూటస్తవై శక్తివై యుండు హృల్లేఖపుఁ నీవ సీకుఁ జొహరుల్
తలంపంగ సర్వంబునందుండు వీచేయటంచుఁ నదాకారమున్నవకావే చిదాకారము
న్నవకావే మహానందమున్నవకావే యనద్రావణమున్నవకావే మహాపూరుషస్వత్వఁ
గావించుకొన్నావు కల్పంబునందీవ యేకాంతభావంబునుం బొందియున్నావు, ధాతృం
దెరుంగండు శర్వుండెఱుంగండు నేనుం జడుండఁ జగనన్ మఱేరింకజ్ఞానుల్
భవచ్చక్తి నెన్నంగలారీశ్వరీ నిన్ను యాచింతు నీపాదసేవ ల్నదాసేయదుం జిత్ర

మందుండుమా నీపదాంధోజయుగ్మంబు నిత్యంబు నేదర్శనం జాచరింతుఁ జగత్సామిసీ
 నీదయాపూరమేకాదే నాకుఁ సురజ్యేష్ఠ రుద్రాది దేవాకితిం దిక్కు నీవల్లనే నేను
 లోకంబు రక్షింతు దాతృండు పుట్టించు నీకుండు గిట్టించు సూర్యుండు చంద్రుండు
 వెల్గించు నిత్యత్వమెన్నింగ నీదేకదా మాకులేదద్ది జ్ఞాతంబునూ కీర్తియుఁ గాంతియుఁ
 శాంతియుఁ దాంతియుఁ బుద్ధియుఁ వృద్ధియుఁ రక్తియుఁ ముక్తియుఁ
 శక్తియున్నవ, పూర్ణాంబురాశిం దరంగంబుల బ్ధి నమస్తామరు ప్నీతు నంశంబులై
 యుండురమ్మా నెనుంఁబ్రోపుమమ్మా కృపంజూడవమ్మా మొరాలించవమ్మా వరా
 కేలనమ్మా భవాద్ధిందరింపంగ బోతంబుపై యుండవమ్మా నినున్నమ్మినానమ్మ
 నీవాదనమ్మా మహాపత్తులం బోతునీదై ననుంగాది జ్ఞానంబు నాకిచ్చిమన్నించుమమ్మా
 నమోస్తంధుఁ బ్రార్థింతు శ్రీశ్రీ, శివశ్రీ, జయశ్రీ.

౩౯

క. అని విష్ణుండు విరమించెను । సుననిజుడొనరుండు భక్తి మహిమం దగఁచుఁ
 గొనియాడఁబొడగె నీశ్వర । సుననిజుడొనరుండు ననఘను భగవత్.

౪౦

— : శివ స్మృత దేవీ స్తవము : —

ఉత్సాహ. నీవు సర్వలోకములను నేత్రమై రింపవ శ్రీ
 మావరుండు నీకుంగల్గె మహిమఁ జెంది పాగ్బంధా
 దీవరుండు నీకుంగల్గె నీకుమిత నేనుగా
 రీవరుండఁ గల్గితన్ భుంజవమ్మ భగవతీ.

౪౧

ఉత్సాహ. నీవె భూమి నీవె నీరు నీవె గాలి నీవె ని
 ప్పేదె నింగి యీవె గంధ మీదె రసము నీవె సో
 కీవె రూప మీదె శబ్ద మీదె ఘ్రాణ మీదె నా
 ల్గివె త్వక్కు నీవె కన్ను లీవె చీను భగవతీ.

౪౨

ఉత్సాహ. ని న్నెరుంగనట్టివారు నేరకంఠ్రు చేయగా
 నన్ను బ్రహ్మఁ జక్రపాణి నాకులంచు మూఢులై
 చెన్నుమీఱు నీవ మమ్ము చేసినావు తల్లివై
 పన్నుగా నజాండభండ వత్కిచేను భగవతీ.

౪౩

ఉత్సాహ. తల్లి యాప్రపంచమెల్ల ధాత్రిచేతఁ గల్గినే
 నీళ్ల చేతఁగల్గినేవి నివృచేతఁ గల్గినే
 మొల్లమో నణుప్రకాండము ల్పుటంబు లెట్టులొ
 జెలియుండు నీ కళావిశేషమొండు భగవతీ.

౪౪

ఉత్సాహ. అమ్మ నీవె సర్వ మీ చరాచరమ్ము నమ్ము మా
యమ్మ నీవెనుమ్మ బమ్మ వచ్చుతుండ వీవె నా
యమ్మ వీవె యెందరమ్మలైన సమ్ముఖమ్మునఁ-
బొమ్మలాటలోనివారె పొమ్మనాది భగవతీ.

౮౫

ఉత్సాహ. నీవదంబు లాశ్రయించి నేను శౌరి బ్రహ్మయుఁ
రూపునీజగంబులకును రూఢినిచ్చువేళలఁ
కాపునీవకాదె మాకుఁ గామదాత్రివై నదా
చూపులం గృపారసంబు చూపుమమ్మ భగవతీ.

౮౬

ఉత్సాహ. నీ దయారసంబుచేతనే విరించి దా రజం
బూదెనమ్మ శౌరి సత్త్వమూనె నేను సత్తమం
బాదుకొంటినమ్మ వద్దుజాండకర్త్తి భర్త్తి నీ
వాదికత్తివమ్మ ప్రోవవమ్మ మమ్ము భగవతీ.

౮౭

ఉత్సాహ. రాజులంచు నొక్కరుండు రాజునొద్ద బంటుగాఁ
దేజరిల్లు నొక్కరుండు దీనుఁ డొక్కరుండుగా
నోజు బాగ్యవంతుఁడొక్కఁ డుండునట్లు వింతగా
నీజగంబుఁ దేసితీ విడమి తల్లి భగవతీ.

౮౮

క. అమ్మా సీగుణములు మూఁ డిమ్మాడ్కిఁ బ్రపంచమెల్ల సృజియింపంగా
నిమ్ముగఁ బ్రోవఁగఁ ద్రుంపఁగఁ మమ్మేటికిఁ జెప్పకొండ్రు మాయాగుణమే.

౮౯

క. అమ్మ విమానముమీదన్ మమ్మెక్కించుకొనివచ్చు మార్గమ్మున నూ
త్నమ్మలగు విష్టవమ్ములు సమ్మతిఁ గనుఁగొంటి మెవరు సరిపిరి తల్లీ.

౯౦

క. పుట్టింతువు గిట్టింతువు నెట్లన జగమెల్ల నీకు నీవే కావే
దిట్టయగు స్వపతిఁ బురుషున్ గుట్టజేగి వరించు వరమ కోవిద వీవే.

౯౧

క. మము భాగవతులఁ జేయుము విమల భవత్పాదరజము వేడుకఁమ్రోయన్
రమణీరూపములను విడఁ చి మతేమి యిఁక నిట మేము చేయుదుము సతీ.

౯౨

క. ఈ మేనుల మాకుఁ గొఱం తేమున్నది నిన్ను విడచి యేగు తలంపుల్
మామనసులకుం బొడవపు మమీద దయార్ద్రదృష్టి మానకు తల్లీ.

౯౩

క. భువి విభవము పరిభవమే భవదంఘ్రినరోజుసేవ బాటిలెనేనిన్
వివిదంబులైన సుఖముల నెవఁ దానించినను బుద్ధిహీనుఁడు వాడే.

౯౪

క. మునియై తపములు సేసిన నినుఁ గాంచుటకేగదా సునీతివరుండ
య్యను లోకమేలఁ గాంక్షలఁ గనుటయు నీపాదసేవ కలుగుటకెగదా.

౯౫

- క. సంసార మసార మఖిల । హింసాకర మేల మాకు పిశ్చరి సివ
త్పాంసుపులం దలమోచుచు । నోం సత్యమ్మనుచు నివట నుండెదమమ్మా. ౯౬
- క. నాకున్ సేమంత్రంబే । యేకంబగు గతి యటంచు నెప్పుడు దలఁతున్
జోక నవాక్షరమంత్రము । త్రైకొంటిం బూర్వభవము కాలమునందున్. ౯౭
- క. కొడుకా నారదుఁ డా శం । భుండు దా సీరీతి వేడ భవనేశ్వరి యె
క్కుడు దయ నుపదేశించెన్ । గడఁగి నవాక్షరసమాఖ్య భునమంత్రంబున్. ౯౮
- కా. ఆ మంత్రంబును నేర్చి శంభుఁడు దదీ యాంధ్రుడవ్వయన్ భక్తితోన్
వేమాటుం బ్రణమిల్లి తజ్జముఁ గావించెన్ శుభోచ్చారణ
శ్రీమీఱన్ గమనీయబీజయత మక్షీణంబు మోక్షైస్సదం
మీమంత్రంబని సంతసించుచును నే నెంతేసి యుత్కృంతతోన్. ౯౯
- వ. అమ్మహాదేవి పాదంబుల తెఱఁగి గుల్లని స్తుతించెతి.
౧౦౦
- కా. దేవీ వేదములెన్నలేని మహిమన్ దీపించె దీపెంతయున్
నీ పీ లోకవిదాత్రిమం బెఱుఁగుదున్ సీవేత నేనేత నే
నీ విశ్వుంబు నృతించు ప్రహ్లాదుడున్ హేయంబుగా గర్వ న
ద్భావం బండితి నేఁడు నానుఁ చెలనెన్ ఒభ్యంబు లోలేశ్వరీ. ౧౦౧
- చ. కొలిచెద మోహసాక్షములఁ గోయము సంస్మృతివార్ధి డాఁగన్
గలమపుగావె సీవరణకంజములం గనుగొంటి నేఁటికిన్
గలిగెను సీదు సేవనము గర్వము సర్వము దూరె మైశమే
చిలుకుము నీ దయారసము సేవకథావము నీల్పు మీశ్వరీ. ౧౦౨
- చ. తెలియనివారు నన్ను నొక దేవుఁ డటంచుచు ప్రస్థయించునుం
బలుకుదు రద్ది కల్గ సుమి భక్తుఁడీ సీకు దయామయీ నిదా
కులతఁ ద్వడీయనామమును గోరి జపించుచు సర్వకాలమున్
వెలయఁగఁ జేయుమమ్మ మనవి నిష్ఠసుమమ్మ నతీ దయావతీ. ౧౦౩
- ఉ. సేవమాచరించుటకు నేరక యోగమటంచు యాగముం
బీజగతిన్ విమూఢమతు లెందఱు చింతిలుచున్న వారు నా
నాజగదాదికారణమనప్రభ నొప్పెడి నిన్నుఁ గొల్చినన్
దేజముగల్గి ముక్తిఁ గడతేరుదు రీశ్వరి వేయునేటికిన్. ౧౦౪

- ఉ. చూచినయప్పుడే జగము శోభిలు నీదు వినోదమాత్రమై
తోచును భూతసృష్టి దయతో ననుఁ బ్రోవుము చేత నాకు నా
లోచనలేదు సంస్కృతివిలోత మాన్ని భవద్విచార వి
ద్యాచతురుండఁగా నొనఁగుమా వర మీశ్వరి దివ్యసుందరీ. ౧౦౪
- ఉ. హరిహృదయంబునం దుదయమైతిని నేను గపాలమాలికా
ధరుఁడు మదీయవక్త్రమునఁ దానుదయించెను మానవంత్రతల్
తిరములె సీపు తల్లివయి త్రిప్పుచునుంటివి మమ్మఁ గార్యబం
ధురమహిమంబు లిచ్చి దయతో నిరతంబును విశ్వసాలిని. ౧౦౫
- చ. పురుషుఁడు సీవినోదమును బొందును సీపు ప్రధానపైథరిఁ
బొసఁగితి వింతకంఠె నుతిఁ బొందుఁ ద్విశీయములేదు చూడఁగాఁ
బరమవిలాసచేష్టిత విభావవిధానములెన్నియేనీయుఁ
నెరిపెదవీశ్వరత్వమున నిండినవానిని మాయఁగొల్పుచుఁ. ౧౦౬
- సీ. అరయంగ నేతిమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ యనునట్టి వేదవాక్యంబునకును
సత్యత్వమేరీతి సమకూరుఁ బ్రకృతియుఁ బురుషుండు నిరువురు బొసగుమండ
సంకయఁగ్రంథి నిశ్చయముగా నాహృదయము బట్టియున్నది యనవరతము
కారణంబొక్కటా కడఁగిరెందా యనునట్టి దివర మోయంబు సీపు
- తే.గీ. తెలుఁగలదాన విధి నాకుఁ బెల్చి నంక । యంబునెడి ముడి విప్పు నిద్ధాంతసరణి
మఱియు సేవంగనవా లేక పురుషుఁడవాకొ । తెలియకుంటిని చెప్పుమాదేవి నాకు. ౧౦౭
- క. అని నే నడిగిన దయతో । విని నా వినయంబు సూచి వివిధగతుల న
న్నునుఁ దృప్తిజేయ సీశ్వరి । వసజాననః వినుమఱుచు వచియించె దగిఁ. ౧౦౮
- : బ్రహ్మాదులకు భగవతి నిజరూపము నుపదేశించుట : —
- తే.గీ. పురుషునకు నాకు భేదంబు పొలుయడెందు । నరయ నేకత్వమునకును హానిలేదు
వాడె నే నేనవాఁ డనువాఁ డొకండె । ముక్తుఁ డట్టులఁ గాకున్న మూఢుఁడతడె. ౧౦౯
- తే.గీ. అత్మ నిరుపాధికంబయి యలరునేని । అప్పు డద్వైతభావంబు తప్పకొందు
పరగ సోపాధికంబయి వరలునాడు । ద్వైతభావంబుతోఁపక తప్పదెన్ను. ౧౧౦
- తే.గీ. భేదముత్పత్తికాలంబుఁ బెనగియుండుఁ । పేర్కొ నుత్పత్తి లేనష్ట భేదమగును
భేద మది కల్పితంబు నిర్వాదరీల । సత్యమేకంబు బ్రహ్మ దానిత్యమరయ. ౧౧౧
- తే.గీ. ఒక్కఁడీపంపె రెండయి యెప్పినట్లు । నీడయొక్కటి యద్దాన జోడుగాఁగఁ
దోచినట్లు బుపాధిచేఁ జూడఁబడును । భేదమనునది సృష్టికే పేర్కొనఁచు. ౧౧౨

సీ. శ్రీనేను తీనేను ధృతినేను స్మృతినేను కృతినేను దయనేను గీర్తి నేను
శ్రుతినేను జుధనేను మతినేను గతినేను శ్రద్ధనునేను తృప్తి నాగి నేను
విద్యనునేను నిద్రాద్యనునేను విపాసనునేను విభాతినేను
గాంతిని నే నింకి శాంతినినేను రజనునేను స్పృహనేను రక్తి నేను

తే.గీ. నేనజర నేనవిద్యను నేనుశక్తి । నేనశక్తిని మజ్జను నేను ద్వక్కు-
నేను దృష్టిని బుష్టిని నేను నృష్టి । నేను బశ్యంతి నేమధ్య నేను బరను ౧౧౪

సీ. బ్రాహ్మాయ గౌరియై రాత్రియై వాఠాహి పైష్ణవి రౌద్రేరి వాటణీయును
నారసింహాయ నను నామమల్కలవారు నారామములెనుమ్మ నమ్ముమింత
అందఱేబుట్టించి యయ్యయరార్యంబులందుంచి నే వారియందు నిలచి
హిసగించుఁ గార్తిముని పౌరి నీకు తైత్తిరంబు నిగ్ని సుష్టిమి బోధితి యెఱునందు

తే.గీ. హిమమునై యుంటి నెందును నేరొలుంటి । లేరియుంటిని గెనుచునై జోకినొప్పి
నేన సర్వంబునేయును నేర్చువారి । సింహులును భేదమందుంటి రే నొకిర్తి. ౧౧౫

సీ. శక్తియొకటిగల్గి శక్తుండు శండుండు సరలజగంబులు సందారంప
శక్తియొకటిగల్గి శక్తుండు శిష్టుండు సకలజగంబుల నాకినియప
శక్తియొకటిగల్గి శక్తుండు ద్విష్టుండు సకలజగత్సృష్టి సులబ్ధుడగును
శక్తియొకటిగల్గి శక్తుండు గూర్జరుండు సరలజగద్రస్నాశకనిందుగాఁగి

తే.గీ. శక్తియొక్కటిగల్గినా శక్తుకింబ్రుఁ । దేవుడుంబులఁబంటి తోయంబులిడిఁగి
శక్తిలేకున్న చీర లశబ్దులగును । నోరుచెలువకి పడియెంబ్రు పెరులెక. ౧౧౬

అ.పె. శక్తిలేనియది యశక్తింబు శక్తి । సీ నేను తెలియు మీ విధానమెల్ల
నాచరాక యొందు లేదులే దిదనత్వ । మదియనిత్యమగును నెంచుమఁకిను. ౧౧౭

సీ. ద్రుష్కంబులందెల్ల తతశక్తినిత్యంబు సత్త్వంబు సత్త్వంబు సత్త్వమిదియ
అరసిమాడింగి బద్ధాంబులందును బరగెనినభావంబు భక్తి వినుము
ప్రాగభావంబును బ్రధ్వింసరాధావి మననోప్పునట్టి వధావములగు
శక్త్యభావములేదు జగదభావమెకాని జగదభావమునెట్లు సరిణినుము

తే.గీ. అలిసిమృత్యుండిములఁ గిహలంబులందు । నెన్నెహర భుటాధావ మెట్లుకలచో
యట్లులె యెదియేమని నందు నామ । హావములుమాత్రము హాకిక్కి హాధిఁ తెలియ.

సీ. భూమిలేకుండిన భూపరమాణువుల్ లేకుండనే యేకంబ్రయములై న
పృథివిలేదనుచుఁ జెప్పినమాట పరమాణ్వభావంబునం జెప్పఁబడియుమ్మ
శాశ్వతంబనియును తీణికంబనియు శూన్యమనియు నిత్యంబనియును ననిత్య
మనియు సకర్తృకం బనియు నిహంకార మనియును భేదంబు లయ్యె నేడు

తే.గీ. కన మహాత్తత్త్వమున నహంకారమొదవు । నందు భూతంబులుదయించు నదియుగానఁ
గొనుమహాత్తత్త్వమిప్పుడే వనజగర్భ । జగము సృజియింపు మిదిపూని శక్తికొలది.

తే.గీ. ఇంక నీకొక్కశక్తిని నేనొనగెద । దీనిసాంగత్యముననీకుఁ దెలివిపుట్టు
చారుహాసని యిది సరస్వతి సురూప । మంచిదిది నీకుఁ దగిన సామగ్రిఁగూర్చు. ౧౨౦

ఉ. తెల్లనిజీర చూడు మిది దివ్యసుమా ధరియించియున్న యీ
మొల్లపు సొమ్ములం గనుము మూర్తిని జూచితె ముద్దులోడు నీ
పుల్లనరోజులోచనను బొందుము సత్యజగంబు జేరుమీ
వెల్లపను ల్పిరాననె గ్రహించెద వేటికి సంశయింపఁగన్. ౧౨౧

క. లింగాంబులు జీవము । యం గర్మలతోడ వర్తిలున్ వానిని బల్
రంగుగఁ జేయుము మునుపటి । యంగెఱుగుదుగాదె వారిజానన పేర్కన్ ౧౨౨

తే.గీ. కాలకర్మస్వభావమూర్ కారణములు । వానిగై కొనిచేయుము పూనిజగము
పుండరీకచూడిండు పూజనీయు । దళఁడు సత్త్వగుడోపేతుఁ దగుటఁజేసి. ౧౨౩

తే.గీ. ఎప్పుడెప్పుడు నీమది నొప్పిదోఁచు । నప్పుడప్పుడు జలఠాయ యువతరణము
లెత్తి నీవాధ వారిండు మత్తులై న । రక్తమిలనెల్లఁ జిటికలో నుక్కడంచు. ౧౨౪

క. శివుఁడును నీకు సహాయుం । దప్పు నితఁడు మహాబలుండు వ్యాపకుడునుమీ
దివిజుల సృజియింపుము భూ । దివిజస్సపోరుభివస్పష్టి భృతీజేయు మిఁకన్. ౧౨౫

ప. మఱియు సర్వమంబుల హవిర్భాగంబులు గొంచు బృందారకులు తృప్తులగుదురుగాతఁ
తమోగుణప్రధానుండై పరఁగు శివుండు మానసియుండు సర్వప్రయత్నంబుల నవ
నంబులయం దతండు పూజింపఁబడుంగాతఁ దైత్యులదాడి మీప్రయత్నంబులం దీరదేని
వారాహీ, వైష్ణవీ, నారసింహీ, గౌరీ, శివాది నామంబులుగల నానూపశక్తు
లుత్పన్నంబులై రాక్షసుల శీఘ్రతురుకాపుతఁ బీజధ్యాన సంయుతంబును నవాక్షరంబును
నగు నొక మంత్రరాజంబు నీకొనంగెద, దీనిం జదియించుచు సీవెల్లకార్యంబులు
సంఘటింప శక్తుండవగుదువు. దీని సప్తకోటి మహామంత్రంబులలో నుత్తమంబగు
దానిఁగా నెఱుంగుము, సీయష్టార్థసిద్ధి కిదియే పరమసాధనంబుగా గ్రహించి నిరంతర
జపపరాయణుడవు కమ్ము, అని చెప్పి జగన్మాత చిఱునవ్వు నవ్వుచు నారాయణుం
దిలకించి యిట్లనియె. ౧౨౬

- సీ. వినుము నారాయణ వినుమోయి కేశవ వినుమయ్య మాధవ వినుము నృహరి
వినుము దామోదర వినుమయ్య వైకుంఠ వినుము పంకజనాభ వినుము శార్ఙ్గి
వినుము వైశ్యాంతర వినుమయ్య యచ్చుత వినుమయ్య దశరూప వినుము శౌరి
వినుము పద్మదళాక్ష వినుమీ యధోక్షజ వినుమయ్య వామన వినుము విష్ణు
- తే.గీ. సాత్త్వికుడవీపు నీవెల్ల జగములకును । దోషకుండపుగమ్ము నీపొందుగలయ
నీడుజోడుగ నీలక్ష్మి నిచ్చుదాన । పనితటొమ్మున నెక్కించుకొనుము చనుము. ౧౨౪
- క. దేవతలకు సవనంబులు । జీవనములు సేసియుంటి టెప్పుట శివుడు
నీవును బ్రహ్మయు నైక్యం । బావహిలంగూడియుండు దన్నివనులలోక. ౧౨౮
- మ. శివుడే విష్ణుడు విష్ణుడే శివుడు చర్చింపంగ నీయిర్పర
దవులందో దొక భేద మెన్నడును ఏత్వంబెన్నఁ బూజులృదా
వివిధాచారములందు నిట్లును నే పద్యంబుఁ దూహించు వాఁ
దవిషాదుండగు ముక్తిగొందు నిరదుం డందుఁ మహాహుళముల్. ౧౩౯
- చ. ప్రహిణుడు నట్టివాడయగుఁ దోయజలోచన యొక్క భేద మా
వహిలెడు దానిఁ దెల్పెదను వానిగ సత్త్వము ముఖ్యమెన్నఁగా
మహామ రిజోగుణంబును ఏమంబును గౌణములై తలెప్పు నీ
కహిపరతల్పుఁ పూనుము మహామహావాఙ్మత రాజనంబునక. ౧౩౦
- సీ. వైకుంఠ నీకిదే వాగ్మీజమును గామరాజుంబును దృతీయ వీజమగుచుఁ
దనరు మాయాఖ్యంబుఁ బొసరిన మంత్రంబు నీచ్చెద కైకొను మిది నమస్త
వాంఛితంబులనిచ్చు వారికి యిది జవించుచు యభేష్టంబుగ నుఖముగనుము
నీకు మృత్యుభయంబు లేకుండఁ జేసితి కాని ముగ్ధులగము నొక్కటిహరించు
- తే.గీ. నుభయ రీనుండమగుదు నాయందు నీవు । మఱుపకుము మంత్రరాజుంబు స్మరణసేయ
కామదము మోక్షదంబును గలిత లలిత । మతి వికాసపడై నిన్ను మనుచుగాత. ౧౩౧
- క. సద్గతవరితుడవు నీ పుద్గీర్థముతోడఁగూడి యెనరింపుము నం
పద్గిరిమను వైకుంఠము । తద్గతుడవుగమ్ము నెన్ను ఏలఁపు మనయముక. ౧౩౨
- వ. ఇట్లు దేవి నారాయణునికుం జెప్పి శంకిరుంజూడి యట్లనియె. ౧౩౩
- ఉ. శంకిర నీకు నీచ్చెదను సర్వగుణంబులనాద్యమైన యీ
పంకజనేత్ర గౌరి యిది భాసుర దివ్యచరిత్ర దీనితోఁ
బొందుముగా నుఖంబులను బొంది రజస్తమము ల్పొనంగఁగా
శంక యొకింతలేక నువిచారుడవై రజతాద్రినుండుమీ. ౧౩౪

- ఉ. నీవు తపంబుసేయునెడ నీకును సత్త్వగుణంబుగలు నా
నావిధ సంస్కృతిక్రియల నమ్ముము మూఁడుగుణంబు లేర్పడున్
వావిరి వస్తువుల్ త్రిగుణవంతములౌ గుణహీనముల్ సదా
లేవగుణందొకండ లలిం దలఁపం బరమాత్మ శంకరా ౧౩౫
- క. కలుగదు కలుగందో దుష్ట్యలదృశ్యము విరుణంబు శంకర విను నా
విలసనము సగుణ నిర్గుణ । కిలసం బిది నీకుఁ జెప్పగావలసెఁ జామీ. ౧౩౬
- ఆ.వె. కారణంబికాని కార్యంబి నేఁగాను । గాన నేను సగుణఁ గావలయును
బుడుపునొద్ద నేను బూని నిర్గుణుడౌదు । శశికళావతంస సత్యమిదియె. ౧౩౭
- తే.గీ. మహాదహంకారత త్త్వముల్ మానితములు । శబ్దముఖములు గుణములు జనితములగు
కార్యకారణరూప సంగతులచేత । జరుగుచుండును జగము నా శక్తివలన. ౧౩౮
- ఆ.వె. సతినీ నేను నన్నె సత్తంద్రు నాయం దహంకృతియును బుట్టి నందువలన
నేనే కారణంబి నీ యతొడములకు । మూఁడుగుణములందు మొనసీయుండు. ౧౩౯
- తే.గీ. ఆ యహంకృతియుండు మహత్తునిక । పంచతన్మాత్రలును ఘాతపంచకంబు
జ్ఞానఃశ్లేంద్రియమనోనికాయ మొదలె । పురుషుఁడనువాఁడు నారూపె పరుఁడుకాఁడు.
- తే.గీ. సంగ్రహంబుగఁజెప్పితి జగమువిధము । పనులుగలవిఁజఁబొందు మీ మనసులందు
సన్నుమలుపెక స్మరియింపు డన్నియెడలఁననుచు వీడ్కొల్పె మములేమి యతిముదమున.
- కం. ఆమెడ నేమనిచెప్పుదు । మాయాండ్రును మేము నొక్క మాదిరిరూపుల్
పాయుకయుంటిమి యచ్చెర్చు । వాయెను మాబొందులెట్టులగునోయనుచున్. ౧౪౦
- కం. ఆమెడఁ గదలితి మందల । మాయమ వీడ్కొల్పఁ బిదప సస్యస్థలికిఁ
బ్రోయాండ్రును చని నందున్ । మాయగ నడచితిమి మేము మగరూపులతోన్. ౧౪౧
- వ. ఇట్లు విమానంబుననుండి భార్యాసహృతులమై మేము ముప్పురము చనిచని తొ
ల్లింటి పంకజంబున్నచోటుం బ్రవేశించితిమని చెప్పి విరించి మతియు విట్లనియె. ౧౪౨

— : బ్రహ్మాండోత్పత్తి : —

మాలినీవృత్తము.

ఈవిధినాప్పు మహేశ్వరిఁ గంటిమి యేనును విష్ణుఁడు శంకరుడున్
నా విని పల్కెను నారదుఁ డప్పుడు నాయన చెప్పుము నాకు వెనక
దేవునిఁ బూర్వని నిర్గుణు నాద్యుని నిశ్చలు సవ్యయుఁ జూచితిరా
భావమకో య దభావమకో మదిఁ బాయుదు సంశయ మిప్పటికిన్.

తే.గీ. త్రిగుణయగు శక్తి నీక్షించితిరికదయ్యె । యెనఁగ నిర్గుణ యనునది యెట్లుబండు
పురుషు నీక్షించుటకు బుద్ధిపుట్టి దొడ్డ । తపము చేసితిఁ జేసితిఁ దండ్రి నేను. ౧౪౬

ఆ.వె. ఎంతతపము చేసి యేమిఫలముగంటి । నాత్మపరితపింప నాయెఁగాక
యేడ గోచరుండు కాదాయెఁ బరమాత్మ । యీరు కంటిరనుచు నెంతఁ జెప్పును. ౧౪౭

క. కంటిరి శక్తిని నగుణను । జంటఁ నిర్గుణత నొప్పు శక్తియుఁ బురుషుం
డంటి యెట్లుబండుదురు మీ । కంటికిఁ గన్నడిరె వారు కాంచనగర్భాః ౧౪౮

క. అని నారదుఁ డడిగిన న । వ్యసజాననుఁ డిట్టులనియె వదనంబున లే
తనగవు దోపఁగ నిర్గుణ । మున రూపములేదు నయనముల కగవడునేః ౧౪౯

క. కనపడునది నశ్వరమగు । గనపడని దనశ్వరంబు కాదే బ్రహ్మం
బనుమానంబునఁ దెలియును । మనశబ్దిమువలన మనము కందుము పుత్రా. ౧౫౦

చ. మునులకు జ్ఞానగమ్యులును బూజ్యులనాదులు పేదవాక్కున
మ్మినను సుగమ్యులొదురునుమీ యది నమ్మకయుంటిపేనియుఁ
మనకు నగమ్యులే నిజము మానక పెల్లు సమస్తమందు నే
యనుచుననుండెనో యెట్లు నాపురుషుండును శక్తియుఁ గుతా. ౧౫౧

క. ఆపురుషుండును శక్తియు । వ్యాపకులని యెఱుఁగు జగమునందంతట నే
రూపములేకయుండుదురు । రూపింపఁగవార లేకరూపులునుమ్మి. ౧౫౨

క. పరమాత్మయుఁ బరశక్తియు । సరయంగా నొకటయంచు నాత్మదలఁపు మం
తరమేమియులేదునుమి । యిరువురను నీటితత్త్వ మెఱుఁగరు రాగుల్. ౧౫౩

క. సగుణులకు నిర్గుణుడఁ గా । నఁగవచ్చుట యెట్లు నందనా పై త్యమునఁ
టొగిలెడి రసజ్ఞ కనునా । వగుటం గారమునుఁ జేదు వైఖరి నెన్నన్? ౧౫౪

క. మనసు సగుణంబుగాఁగా । గనుటెట్టుల నిర్గుణంబు గతివివరింపఁ
వినుమదియు నహంకారం । బుననే జనియించెఁగాదె మునువిడిచికా. ౧౫౫

క. ఎన్నఁకు గుణము విడిపో । దన్నఁకును నిర్గుణంబు నాలోకింపం
దన్నుకొనినఁ గాదునుమా । యన్నా నిర్గుణము సాధ్యమా యెఱుఁగంగఁ. ౧౫౬

చ. అనవుడు నారదుండు కమలాసన సత్త్వరజ స్తమంబులం
చును ద్రిగుణంబులంటివి మనోమరులంటివి తద్వపంబులే
యని యింక నయ్యహంకృతి తదాత్మకమంటి నవిస్తరంబుగా
వినవలఁతుఁ వచింపగదె విస్ఫుటరీల సరస్వతీవరా. ౧౫౭

ప. అని నారదుండడిగినం గమలగర్భుండు పుత్ర్రికాఁ గుణంబులకును మూఁడుశక్తులు కలవు.

సాత్త్వికంబున జ్ఞానశక్తియు, రాజసంబునకుం గ్రియాశక్తియు, దమోగుణంబునకుం ద్రవ్యశక్తియుఁ గలిగియుండు. నందుఁ దామసంబునందలి ద్రవ్యశక్తివలన శబ్దస్పర్శరూప రసగంధంబులను నయిదుతన్మాత్రంబులు పొడమె. శబ్దమను నొక్కగుణముమాత్ర మాతాశంబునకుం గలదు. వాయుపునకు స్పర్శగుణంబును, నగ్నికి రూపగుణంబును, జలంబునకు రసగుణంబును, బృథివికి గంధగుణంబునుఁ దొనంగియు ఖాతపంచకంబును దన్మాత్రంబులుం గలసి యాపదియును ద్రవ్యశక్తియై తామసంబైన యహంకారంబునం బుట్టినయది. రాజసంబగు క్రియాశక్తికిఁ దన్మత్త్వప్రోత్సాహజన్మంబులను నైదు జ్ఞానస్పర్శరూపంబులను వాతస్పర్శరూపంబును నైదు రస్యప్రయంబులు నుత్పన్నంబులయ్యె. మరియు ప్రతాపసద్భావోదాసనమానందలను నైదు వ్రాణంబులు నుం బుట్టె. నీ పదియేగు రాజసస్వరూపంబు ఇదియ క్రియాశక్తియయింబులగు సాధ నంబులు. వీని కపాదానందు పిత్తునాబడు జ్ఞానశక్తి. సత్త్వంబునం దనలను. వాయువును, సూర్యుండును, వరుణుండును, నీలినులును జ్ఞానప్రయోధ్యుని దేవతలై ప్రవర్తల్లిరి. బుద్ధాద్వితంతఃకరణ చరుద్బయింబును రుద్రానందేవతలై చంద్రుండును బ్రహ్మయు రుద్రుండును విరాటలైరురు. ఇవి మనస్సుతోఁ గూడి పదియేనును సాత్త్వికస్వరూపంబులు. స్థూలమాష్టభేదంబులచేఁ బరిమాత్మకు రెండుభేదంబులుండు. జ్ఞానరూపముమాత్రము సరా కారిమను గారణమాత్రము నైయుండు. భానాదులయందు సాధికంబైనవి స్థూల రూపంబగు. మహాశ్చరుషుని శరీరంబునూత్మంబగు. నీవి వింటివిక్రవా నూత్రరాసంబునం బరంగు మఱియ శరీర క్రమంబును వివరించెద పినుము.

౧౫౮

నీ. ఐదుమాతంబులు నైదు తన్మాత్రము లైదగు జ్ఞానేంద్రియములు మఱియు

నైదుగు కర్మేంద్రియము లైదుప్రాణము లీతినింబుట యదియనాడ

బంధితరణ మొనరించినఁ చెలియును దత్త్వంబులెల్లను దనయ నీకు

మొట్టమొదట రసమునుగొని మనసుతో నమరించి యుదకమి ప్లాభ్యసించి

తే.గీ. మఱువేఱుగ నందులో వివిధభూత । ములను బదిసంచి లై తన్మమునుగలిపిన

నేనగుచు సంతయునులేచి దీనినమ్మ । తెలియుముచిదక్కఁగా నెప్పొదిలి గుహార ।

తే.గీ. మఱియు నిందులీశేషాభిమానమహిమ । నాదనారాయణుండు పట్టుచాయె జాఁబ్బు

ఖాతపన్మాత్రయోగంబు పొరపికాచె । యా యజాండంబులును జనియించి మించె. ౧౬౦

ప. శ్చత్రికా పెండియుం జెప్పెద వినుము. ఆతాశంబునకు శబ్దరూపము, శబ్దస్పర్శంబులు

వాయుపునకును, శబ్దస్పర్శరూపంబు లగ్నికిని, శబ్దస్పర్శరూపరసంబులు జలంబునకును,

శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబులు పృథివికిని గుణంబులై సకల బ్రహ్మాండోత్పత్తి యగునని

యెఱుంగునది. తత్తదంశభేదంబులం జేసి యెనుబది నాలుగుకోట్ల జీవరాసు లుద్భవిల్లె.

నిదియె సర్గక్రమంబని చెప్పి మఱియు.

౧౬౧

— : సత్త్వాది గుణముల స్వరూపము. : —

- ఉ. సత్త్వ రజ ప్రమాగుణ విచారము నేపెద నాలకింపు మీ
సత్త్వము ప్రీతిరూపమగు సౌఖ్యమునం జనియించుఁ బ్రీతి దా
సత్త్వమనంగ నార్జనము సత్యము శౌచము శ్రద్ధయుఁ డక్షమా
వత్త్వము జింతయుఁ ధృతి కృపామతి లజ్జయుఁ దుష్టి లోనుగాక. ౧౬౧
- క. సద్రుద్రను బుట్టించు న । సద్రుద్రను బోవనడచు సర్వము దీనిఁ
ద్వద్రువణ గోచర నము । ద్వద్రువణగరిమగలుగ నాలింపు మతా. ౧౬౨
- వ. సత్త్వము శ్వేతవర్ణము వెండియు. ౧౬౩
- తే.గీ. శ్రద్ధ మూడుగుణంబుల సంభవించు । నందు సాత్త్వికఁ జెప్పితి నాలకింపు
మవల రాజసి రత్రవర్ణాంబులయగు వెరియ సప్రీతిజనకంబు దీని దెప్పుడు. ౧౬౪
- క. పగయును జేబును మచ్చున । మగదాటులు నీద్ర తమము నభిమానంబుఁ
దెగినీలుగు సుత్యంతయు । నగుదాటును రాజసంబునం గలచునుమీ. ౧౬౫
- క. నల్లనిది తమము మోహము । పెల్లంగద తదచ్చ జడత దేహిరము క
స్వీకృ భయము కృపణత మే । బొల్లము నాస్తిక్య మగమ మునుగునునుమ్మీ. ౧౬౬
- క. నిలువవలె సత్త్వగుణమునఁ । బలువిధముల నడచుటయు రజంబుఁ
బొలగింపవలయుఁ బడుముఁ । సలలితముగ సభము దాంధ్ర సరిపినదారిల్. ౧౬౭
- క. బుదానికొకటి గిట్టుదు । ప్రకటిత మిది గుణములందుఁ బరికింపఁగఁ దా
రాదాని నొకటి విడువవు । తరమరలై బూదియందుఁ వెలియును ద్రుతా. ౧౬౮
- వ. అది గాఢన నారదా చెప్పెను వినుము. జ్ఞాతంబైన క్రియయందు శ్రద్ధపరానుభూతి
దనుకం బ్రవర్తించెనేని యది పరిజ్ఞాతంబగు. ప్రవణపర్వనాదులవలన మాత్రము సరి
జ్ఞాతంబనిఁబడుదు. అది మెట్లందెనేని మొకఁ యొక పరిశ్రంబగు శ్రేతంబునం గూర్చి
విని యది నేవించవలయునని రాజసంబగు శ్రద్ధపృట్టి తాను విన్న క్రమంబునం పుత్త్రుంబున
తేగి స్నాతుండై జోడిస మహాదానంబులందేసి యచ్చుట రణోగంబు పిరువక
కొంతకాలం బుండి రాగచ్ఛేషాదులవలన విడువంబుతక రామక్రోధంబులు వెంబడింప
మరలం గృహంబుం బ్రవేశించి యున్నంత మాత్రంబున ప్రతం బనుభూతంబుగాక
ఫలంబనుభవంపనేరఁడు. కృషి కన్యంబు ఫలంబై నయట్లు స్త్రీసేవసంబునకు
విష్కల్యపత్వంబు ఫలంబై యుండు. నట్టి ఫలంబతనికి సంభవంప నేర వెండుచేతననిన
గామక్రోధరోధాదులును దృష్టాదులును రాగచ్ఛేషాదులును దేహి నెంతదనుకఁ బట్టికొని
యుండు నంతదనుక నతనికి విష్కల్యపత్వంబు సంభవంపనేరదుగదా ? అది యెట్లన

దృష్టాంతరూపంబున వివరించెదః నొకానొక కర్షకుండు గట్టి రేగడినేలను దున్నిదున్ని విత్తనంబులఁ జల్లి పలుపాటులంబడి యహోరాత్రంబు దేహక్షేణంబున కోర్చి యెప్పుడు పండునాయని యడియాసలం జిక్కియు గొంతకాలంబున కమ్మేళుఁకువలమని సోమరి తనంబునం దైరు కాపు దిగనాడెనేని గిరికీటపక్షిజాతంబులచే నానావిధ బాధాపరంపరలకు లోనై చెడిపోయి తుదకు ఫలంబందమి కతం డెట్లు దుఃఖించునో యట్లన యగు. సత్త్వ గుణంబు శాస్త్రదర్శనాదులచేఁ బ్రవర్తమానందై వైరాగ్యంబు బుట్టించునది. రజస్తమంబులవలనం బరాధాతంబగు రజంబు లోభయోగంబునం బ్రవృద్ధంబగు నిదియు నన్యగుణ సాంగత్యంబునం బరాధాతంబగు. తమంబు మోహంబునం బెరిగియు లాతి గొనంబుంబరాడెనేని బరాధాతంబగు. సత్త్వంబు ప్రవృద్ధంబైనతఱి బుద్ధి ధర్మంబునం బ్రవేశించు. రజస్సుత్త్వతమస్వముద్భూతంబులగు బాహ్యార్థంబులం గైకొనకుండు. యదృచ్ఛాలాభంబును యజ్ఞాది క్రియలునుం గోరుచుండు. ముందు రజంబునుం బిదవఁ దమంబును గ్రమంబుగా విడినాడునప్పుడు నిర్మలంబగు సత్త్వంబు నిలచు. రజంబు ప్రవృద్ధంబైనపుడు సనాతనధర్మంబుల విడనాడి యధర్మంబులందు శ్రద్ధప్రవేశించు. దమంబు ప్రవృద్ధంబైనతఱి దేవశాస్త్రంబులందు విశ్వాసంబుచికి దుష్కర్మంబులవలన ధనంబాఁగింపంగోరు. మఱియు శాంతిలేక ద్రోహచింతన పొడుగై నానాటికి రజస్సుత్త్వంబులు తగ్గిపోవును; గామచోరభావంబుల కిఱచైయుండు; నెప్పుడును రజస్సుత్త్వ తమో గుణంబులు ప్రత్యేకంబు ప్రవర్తించుచు. గుణంబు లన్యోన్యాశ్రితంబులు, నన్యోన్య జనకంబులైయుండు. నొకానొకప్పుడు సత్త్వంబు రజస్తమంబుల బుట్టించు, మఱి యొకప్పుడు రజంబు తమస్సుత్త్వంబులం గలుగజేయు, నొకప్పుడు తమంబు రజస్సుత్త్వంబులకు జనకంబగు; నిట్లు మృత్పిండంబు ఘటంబునకుంబోలెం గారణంబులగు బుద్ధి స్థంబులై గుణంబులు పరస్పర కామోద్బోధకంబులగు. లోకంబున స్త్రీ పురుషులవలె గుణంబులు పరస్పర మిధునభావంబులం బొందుచుండు. సత్త్వంబునకు రజంబుగాని తమంబుగాని మిధునధర్మంబు సమకూర్పు, నిట్లు రజస్తమంబులకును మిధునధర్మంబులు ప్రాప్తించుచుండునని చెప్పిన విని నారదుండు బ్రహ్మజూచి యిట్లనియె. ౧౭౦

ఆ.వె. వనజగర్వ నీదు వచనామృతంబును । గ్రోలి తృప్తజెందు బేలఁగలఁడె
గుణములెట్లు తెలిసికొనవచ్చునో చెప్పి । నన్ను దన్యజేయు మన్ననతఁడు. ౧౭౧

ఉ. ఏనును నేర దీని గణించి వచింప యథామతిఁ సతిఁ
ధ్యానముచేసి చెప్పెదను నారద । కేవల సత్త్వమెచ్చటఁ
గానఁగరాదు మిశ్రములు గమ్యము లెట్లన సాధ్వీభార్య యెం
దేనియు భర్తకూర్మి గదియించు సపత్నికీఁ బ్రితిజేయునే. ౧౭౨

అ.వె. నై జగుణము సత్త్వ నై ర్మల్యమునుబొంద. రజము దమము ముతీకి రాచి కలఁచు
రజము దమము కలుషరాహిత్యమునుబొందు. సత్త్వమవటఁజేరి వక్కఁజేయ. ౧౭౩

సీ. ఒకరూపవతియైన యువతి సొమ్ములు దాల్చి. మధురభాషల మంచి సుధలుగుఱియి
వినయంబుగల్గి సిగ్గునుగల్గి ధర్మంబు. తెఱిగి పాతివ్రత్య మెఱిగి మగని
సేవించి రంజిల్లఁ జేయుచునుండఁగా. నవతు లేడ్చుచునుండ్రు సంతతంబు
రాజసైన్యంబు చోరజనంబులకు దుఃఖ. కరము సాధువునకుఁ గడునుభదము

తే.గీ. పెద్ద జడివాన కర్చక ప్రీతికరము. కన్నబోయిన యింద్రిలోఁ గాబురములు
సేయువారికి దుఃఖంబు జేయుచుండు. కోరి వృత్త్యక విను మించి గుణగతములు. ౧౭౪

సీ. సతత లఘుప్రకాశత నిర్మలత విశదత్వంబు నివి సత్త్వి తత్త్వములగుఁ
దేలికగాఁ జూచుఁ దేలికగాలేచుఁ దేలికగాఁ దోవుఁ చెలియమిచ్చి
మనసు నిర్మలమయి కనునట్లునెత్తటి సత్త్వముత్యమిచ్చి నామఁదెఱుఁగు
గరిమచించిన జ్యోతిస్తంత్రంబు చలనముల్ లోటుపాటును మఱి లొంచరయను

తే.గీ. గలుగుఁ దమమెక్కువగునేఁగి గలిసిసెఱుకు. జిత్తిముదలింప దుష్టుల పొత్తురోయు
తల బరువుదోచును వివాద తెలియనుఱుకు. నింద్రియంబులు చెడు మన సీటియుఁబుత్తి

వ. అనిన నారదుండు. ౧౭౫

తే.గీ. పంకరుహగిర్వ విను పరస్పరవిరుద్ధ. ధర్మములుగల గుణములు తాముహుడి
కార్యములు సేయునుంటివి కరముచిత్ర. మియ్యది నవి స్తరంబుగా నెఱుంగఁబలుకు. ౧౭౬

తే.గీ. వినుము నారద తెలిమెద పసి తెఱుగు. పత్తి చదురులొగి విరుద్ధ వృత్తులయ్యు
వాని కలయిక దీపంబు వెల్లుపులను. గానఁగాజేయు దృష్టాంత గతి నెఱుగుము. ౧౭౭

వ అని యిట్లు బ్రహ్మవలనఁ దా నెఱింగిన పిదపంబు పెప్పి మఱియు నారదుండు సౌత్య
వశేయుఁ గాంచి. ౧౭౮

తే.గీ. వ్యాస యారీతి మును నాకు వనజభవుఁడు. చెప్పె సీకవి యిప్పుడు చెప్పినాఁడ
శక్తికాలిని నే విన్న సుజీఁ చెలసి. శంక లేచింక సీతల సంతయింబు. ౧౭౯

క. అని యిట్లు నారదుఁడు నా. కను జెప్పెను ధర్మపుత్రి గుణలక్షణముల్
ఘనమతి సృష్టిక్రమమును. గనుగొనుమా పరమశక్తి కారణ మనుచుఁగా. ౧౮౦

క. సత్తగునప్పురుషుండీ. ప్తతైనను జేయఁదెపుడు సత్యుఁడు నిత్యం
డి తెఱుగుఁ దెలియవలయు న. సత్తగు మాయయే రచించు సకలజగంబుఁగా. ౧౮౧

- సీ. బ్రహ్మయు విష్ణుండు భవుండు సూర్యుండును । నెలయు నిండ్రుం డశ్వీనులు వసువులు
తస్య కుదేర్తుండు వావతి వహ్నియు । గాలియుఁ బూషుండు క్రౌంచభేది
గణపతియును దక్కగల దేవతలు శక్తియుక్తులై చేయంగ శక్తులై రి
శక్తిలేకున్న నశక్తులై యుందురు । శక్తి కారణమగు జగమునకును
తే.గీ. శక్తిసర్పించు మీ శక్తి సవనమునకుఁ । బూన్కివహించుపుమీ భక్తి పూర్తి నెఱయ
నాదిశక్తిని బూజింప నందరాని । యర్థమెద్దియు లేదు ధరాధినాథ. ౧౮౩
- సీ. జననాథ. విను మహాశక్తి మహాకాళి యది మహాలక్ష్మీ మహాగుణాధ్య
యాచిసరస్వతి యాచిదేవి యచింత్య యమ్యక్త యాశ్వరి యఖిలపంచ్య
యఖిలార్థదాత్రి సర్వాధారరూపిణి వేదవేద్య మహావిరోచిని సతి
యఖిలవర్గద స్మరుషార్థ ప్రదాయని బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరప్రభాజ్య
తే.గీ. యైన భగవతి తన నామ మన్యప్యత్రిఁ । చగు ప్రసంగంబునందైన దలచెనేని
సర్వవాంఛితములనిచ్చి కాశ్వతమగు । తనదు లోకంబు దయచేసి దయను ద్రోమ.
- క. పులి వెంటఱించి వగఁ గం । పిలి చేవినఁ దలచెనేని బిందురహితముగా
బలికినను వాంఛితార్థము । కలుగంగఁ జేయు చేవి కిరుణాస్వితము. ౧౮౪
- వ. ఇందునకుం బ్రత్యక్షోదాహరణం దొక్కటి కలదు. నేనును సర్వమునులును విని
యుంటిమి. మున్ను నిరక్షితుండును మహామూర్ఖుండునునగు సత్యవ్రతుండను బ్రాహ్మ
ణుండు కలఁడు. అతండు శరీరీక్షితంబగు కోలముం గని ఐకారంబును బునఃపునరుచ్చరి
తంబుగాఁ బలుకంబొచ్చె నని బిందురహితంబైనను నిజమంత్రోచ్చారణంబున కలరి
పరమేశ్వరి చయార్చిప్యాదియయై యతనిఁ మహావిదక్షణం గావించెనని వ్యాసుండు
సెప్పిన విని జనమేజయుండు. ౧౮౬
- క. మునివర సర్వప్రతుండనఁ । జనువాఁ చెప్పండు వాని జన్మమెచటఁ దా
వినియె నెఱుల నేశబ్దము । విని యే మొనరించెఁ దెలుపవే దయతోడఁ. ౧౮౭
- క. దేవి యెటులు ప్రత్యక్షం । బై వెలసెన్ సిద్ధి మెట్టులాయె నలసికిన్
చేదేగ నవిస్తరముగ । నావీనులు దనియఁ దెలుపు నయగుణభిర్యా । ౧౮౮
- : సత్య ప్రతోపాఖ్యానము. : —
- క. అనుండు విని వ్యాసముని యను । ననఘా నే దేశములకు నటనముసేయన్
జనునప్పడు నైమిశమను । వనమును బావనముఁ గంటి వసుమతి నొకటన్. ౧౮౯
- క. కని యందలి మునులకు నే । వినతుడనై మ్రొక్కి చూడ విధిపుత్రు లటన్
గొనగొని జీవన్ముక్తక । ననువుగ నం దుండిరయ్య యవసీనాథా. ౧౯౦

వ. వారిం జూచి

౧౯౧

చ. అరిరి కథావ్రసంగముల సందతి మందు పసింపగా వ్రతో
దృఢుడయి యొప్పునట్టి జనుచిగ్ని ముసరిండుని జూచి యట్లునున్
గలిగెను సందేహం దొకటి నామది దానిని దీర్చు సేవభగ్
గల మునులే నమర్చులని నామని దోచెను శరణ దీర్చుచి.

౧౯౨

వ. అది యెట్టి యసేన.

౧౯౩

ఉ. చెప్పెను నా భాగ్య నానా భాగ్యంబు నానా భాగ్యంబు నానా భాగ్యంబు
చెప్పెనలరెడ నామర్చుచు నామర్చుచు నామర్చుచు నామర్చుచు
చు నొప్పుచును అప్పుడు నామర్చుచు నామర్చుచు నామర్చుచు
అప్పుడును నొప్పుచును నామర్చుచు నామర్చుచు నామర్చుచు

౧౯౪

చ. అనుచును దోచునలరెడ నామర్చుచు నామర్చుచు నామర్చుచు
నామర్చుచును నొప్పుచును నామర్చుచు నామర్చుచు నామర్చుచు
యొప్పును నను నొప్పుచును నామర్చుచు నామర్చుచు నామర్చుచు
చును మును నొప్పుచును నామర్చుచు నామర్చుచు నామర్చుచు

(౧౯)౫

వ. అం దక్షిణోచ్చారణభలయం చెల్లులగు.

౧౯౬

చ. పనుమతి దేవదత్తుడనుచు దొరకలయెడ గొనుచును దా
చెన నును చుట్టె చుట్టెల చెనుల గైదొన చుట్టెనామరై
మనులర యట్లెడగ గలిపెన్ పను నొనుచును ౯ విభ
కు అను నొప్పు చెనులరెడ దొంగి దేవ నొనుచు దొంగి

౧౯౭

మ. తనదా ప్రహ్లాదగౌ నొనొరైచు నొనొరైచు దగ్గర దొడ్లు
అప్పుడొనొరైచు అప్పుడొనొరైచు నొనొరైచు దొడ్లు ప్రస్తోత నా
త్తునియ ప్రాధుని గొనొరైచును నొనొరైచు దగ్గర దొడ్లు
చ్చుని యొనొరైచు నొనొరైచు నొనొరైచు దొడ్లు మహామహామహా.

౧౯౮

ఉ. సామగుడె సగాత స్త్రీల పుట్టుముత్తి పుట్టుముత్తి నా
తామరైచు దొంగిలె పుట్టుచు నొనొరైచు తామరైచు
ప్రామురదొయి కొంత స్త్రీలభంగము గలిగిన దేవదత్తు దా
భూమినురేంద్రుపై నలిగి మూర్ఖ సుతార్థసమం బెలుంగవే.

౧౯౯

- ఉ. అంతట గోబిలుండు కడు నల్లి యనక్షరుడైన మూర్ఖుఁ డొక్కింతయు బుద్ధిలేని సుతుఁడే జనియించును నీకుఁ బొమ్మనఁ గంతులుమాని గోబిలుని కాళ్ళకు మ్రొక్కుచు మొట్టవెట్టుచుఁ జింతిలఁజొచ్చెఁ గట్టెదుటఁ జేతులుమోడిచి దేవదత్తుడుఁ. ౨౦౦
- ఉ. ఎందుకుఁ గోప మోమునికులేంద్ర దయఁ గనవైతి శాపముఁ బొందఁగఁజేసి నాబ్రతుకుఁ బూర్వమునట్ల యొనర్చితీవికఁ మందుఁడు పుత్తుఁడై జననమందిన నేమిఫలంబు బ్రాహ్మణుం డందురె యెందునేనియు నిరక్షరకుక్షిని వేదహీనునిఁ. ౨౦౧
- ఉ. మ్రుక్కడియైన పాముఁడు నముండగు శూద్రునచుఁ విగర్హితుం డెక్కడనేనిఁ బూజ్యుడగునే తగునే మునినాథ యిట్లు నా ప్రక్క దయావిసర్జనము పల్కెను పేదెద నాదరింపుమీ యక్కట యేమిసేయుదు నహా మతిమాలినబిడ్డ యేటికిఁ. ౨౦౨
- సీ. హవ్యకవ్యంబులం దాననంబీరాడు వేదంబునదువని విప్రునకును ధాత్రి హిరణ్యాది దానంబు రీరాడు వేదంబునదువని విప్రునకును దగియున్న సభలోనఁ దాంబూలమీరాడు వేదంబు నదువని విప్రునకును బదిమంది పం జ్జిలోఁ బైపీట యీరాడు వేదంబు నదువని విప్రునకును
- తే.గీ. కుశచటంబుననె నిరంకుశముగాఁగ । శ్రాద్ధములు సేయవచ్చు నిస్సంశయముగ వేదపాఠంబెరుంగని విప్రువెదకి పిలిచి । శ్రాద్ధంబు పెట్టిన బితలు దినరు. ౨౦౩
- క. ఏదేశంబునఁ జక్కగ । వేదంబులు నదువనట్టి విప్రులుగలరో యా దేశంబున జ్ఞానులు । పాదుకొనుట చనదు విడిచి పాఠఁగ వలయుఁ. ౨౦౪
- క. చదువని బ్రాహ్మణు భూపతి । నపిలింపఁగవలయు దొలఁ బంపవలయుఁజొం డిది తథ్యంబనుచుం జె । పెద్దరు మహామతులు దీని భూసుర వింటే. ౨౦౫
- తే.గీ. వేవచ్చెట్టెన్ని ఫలముల విస్తరిల్లి । యేమిఫల మట్ల చదువని భూమిసురుఁడు కడఁగి మూర్ఖుండయినపుత్తుఁ గనుటకంటె । మరణమేమేలు సూడంగ మానవునకు.
- క. కృపఁజేయుము నామీదను । శపనమ్ము విముక్తిఁజేసి సన్మునిచంద్రా యపరిమిత దయాపరుఁడవు । శ్రవ నాకుం డాపు పరమ తత్వజ్ఞువరా. ౨౦౬
- క. ఆని పాదములకు నతుడై । వనటంబుడు దేవదత్తు వగవుంగని య మ్ముని కరుణారసయుతుడై । యనియె స్త్రీసుతుఁడు పిదప నగుఁ గవి యనుచుఁ.

- ఉ. అంతియ చాలునంచుఁ దన యాత్మను బొంగుచు యజ్ఞమంతయుఁ
సాంతముచేసి భూసురుల నంపి సుఖంబుగ నింబనుండఁగా
వంతగ విప్రరాధ్యహిణి వేవిగులం గడుసౌక్తిసౌక్తి తా
నంతకు నంతకుం దెలియనయ్యెను గర్విణిగా జనాశీఁ. ౨౦౯
- ఉ. చిట్టుము లోకిరింతలును జీదరయు స్వరకాన ప్రక్క లోఁ
దట్టులఁ గలుగు నులుగు వెలిదాళువు మైకము పాలుమాలికల్
పట్టులు నిద్రసోకు పనిపాటుల కోర్కెలు యెన్నియెన్నియో
చుట్టుకొనెం బయింబయిని నూడిదబట్టలు విప్రభార్యకుఁ. ౨౧౦
- సీ. ఆబలవే నీవు నే దది విక్కమేకాని ప్రమదపుకావని పలికె నొకతె
మందయానవె తథ్యమందుఁగాని మృగేంద్రమధ్యపుకావని పలికె నొకతె
చంద్రాస్యవే నీవు సత్యమెకాని బింబఫలోష్ఠికావని పలికె నొకతె
గురుకుచవే నీవు తిరమెకాని తరంగవళివి కావనుచును బలికె నొకతె
- తే.గీ. తోడిచెలియలు తనయొద్దఁ గూడినపుడు । పలువితాలను నపుటాలు పలుకుమింద
దేవదత్తుని గృహిణి దా తెల్లబోవు । సిగ్గుపడి తన గర్భంపు చిహ్నములకు. ౨౧౧
- క. ఒకటై రెండై మూడై ప్రకటితముగ నాలుగుదుఁ టైనై యె
న్నిక నాటై మఱి యేడై । యింక నెన్నిచి తొమ్మిదాయె నింతికి నెలల్. ౨౧౨
- క. ఆరోహిణికిని సమయగు । నారోహిణి కప్పుడు భర్త యాత్మ ముదము పెం
పారగఁ బుంసవనంబుఁ । వారక సీమంతమును బ్రవర్తింపించెఁ. ౨౧౩
- క. దినమును లగ్నము కుభగతి । ననువొందగఁ పుత్రుఁ డుదయమయ్యె నతనికిఁ
మనమలర జాతకర్మం । బును బుత్రాలోకనంబు బొరిఁ బొనరించెఁ. ౨౧౪
- తే.గీ. పేరిమి నుతక్కుఁడను పేరు బెట్టిపలికె । నెనిమిదవవర్షమున మంచిదినము చూచి
యతని సుపసీతుఁ గావించి యధ్యయనమునొనరఁనెప్పుంగ రాయె నొక్కముక్క. ౨౧౫
- క. ఓయనినం బోయనె న । టాయవనీసురుని కొమరుఁ డతిమూఢుండై
వేయూలువిదములగు గురు । నాయాసమెకాని విద్య యంటకపోయెఁ. ౨౧౬
- తే.గీ. పదియు రెండేండ్లు గడచిన బాలుఁడయ్యె । సంధ్యలోఁ గేశవా యనజాలఁడాయె
గొనలుసాగె నతనివార్త జనపదములఁ బట్టణంబుల వ్యర్థుండు బింద యనుచు, ౨౧౭
- క. కొందరు మూర్ఖుం డనుచుఁ । గొందరు జడుఁడనుచు నింద గొలుపుచునుండఁ
నిందకుఁ దాళక ధరణి । బృందారక సుతుఁడు సనియె విపినంబునకుఁ. ౨౧౮

- క. మానక సత్యము పలుకుదుఁ । గానం గంగదరి గుడిసెఁ గట్టుకొని సదా
మౌనాది నియమములతోఁ । దా నివసించెను చ్చిజుండు తాపసుఁడువలె॥. ౨౧౯
- సీ. అధ్యయనము లేదు ధ్యాసంబులేదు జపములేదు దేవార్చనమునులేదు
ఆసనాదులును బ్రాణాయామమునులేదు సరళిఁ బ్రత్యాహార సరణిలేదు
మంత్రకీలకముల మాటయన్నదిలేదు గాయత్రియనెడి సంగతియేలేదు
స్నానంబులేదు శౌచములేదు సంధ్యయులేదు హోమములేదు లేదతిథియు
- తే.గీ. గంగలో నాడి రూద్రునికిరణి చింత । దాననుము సేసి యెద్దేని తరువునుండి
ఫలములను గోసి భక్షించి బ్రతుకు ద్విజుఁడు । మాటసత్యం బదొక్కటి మానడయ్యె.
- తే.గీ. ఇంతిహిష్టుఁడైన నారేలబ్రతుకు । మృత్యుము రాకుండె నయ్యయో గతి చలించి
బొగులు చెడ్డొర్లు నిట్లు నా పూర్వజన్మ । కిర్క పలమాయె దైవ మిక్కరణిజేసె. ౨౨౦
- తే.గీ. ఉత్తమకులంబునందు నే నుచియమయ్యె । పరమమూర్ఖుండనైతి నుందరియు నుగుణ
యైన కామిని పెంభయైనట్లు నాదు । జన్మమెల్ల పృథాయయ్యె జగమునందు. ౨౨౧
- తే.గీ. చేరి ము న్నేరికిని విద్య చెప్పనైతిఁ । బోలుఁ దత్పలమిప్పుడు పూని కట్టి
కుడుపుచున్నది ద్విజు డనుకొనఁగ నొక్క । లక్షణంబైనఁ గాన నేరా నహింతు. ౨౨౨
- తే.గీ. సాటిమనిషిలకులు ప్రతులే చదివీ లోక । మాన్యులై యుండి జామచు మౌర్యమెనసి
సకలనింద్యుండనై యుంటి నకట నేను । జేయ నెద్దియుఁ బొడకట్టదాయె మదికి. ౨౨౩
- క. పురుషుని యత్నము వ్యర్థము । ధర సార్థకమగుచు వెలయు దైవమెకానఁ
బరికింప ఫలముగలదే । కొరకొఱయేకాదె నాదు గొంతెమకోర్కి॥. ౨౨౪
- క. హరివిధిరుద్రేంద్రాదులు । కిరము వళగులయరకాదె కాలంబునకుఁ
దురతిక్రమ మర్యాదము । నరులు గిరులు నెంతవారు నటనయకాదే. ౨౨౫
- ఆ.పె. ఇట్లు రేయుఁబగలు నెగపోత దిగపోత । యగఁ దలంపులిడుక పొగిలి పొగిలి
విజనవనమునందు విప్రవాఁడు పిరా । గతను విడిసె విపుల వినయుఁడగుచు. ౨౨౬
- క. సత్యము పలికెడివాఁడని । యత్యంతము కీర్తి లోకమం దింతేనిన్
వ్యత్యయము లేకయుండుట । సత్యవ్రతుఁ డనెడి పేరు జను లిడిరి పెనన్. ౨౨౭
- ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు మృగయాపరుడైన సిహదుఁ డొక్కఁ డా
చెంతకు విల్లనమ్ములును జేతులఁదాల్చి యరణ్యభూమిలం
దంతట సంచరించుచు నిజాశుగనై పుణి నొక్క కోలమున్
గంతుగొనంగ నేయ వడిగా నది బెగిలి పాఱజొచ్చినన్. ౨౨౮

క. భయవిహ్వలమగు కిటి దా । రయమున మునిదాపునకును రా గని యెంతే
దయదై వారడి శబ్దము । నయముగ వాగ్విజమును ఘనంబుగాఁ బలికెన్. ౨౩౦

క. ఇది యిట్టిదనుచు నెఱుంగఁడు । మదిలోఁ గరుణార్ద్రుడగుచు మఱిమఱిఁ బలికెన్
విదితమది దైవయోగము । రౌద్ర దుఃఖాపేశముననె రూఢిగ నొదిపెన్. ౨౩౧

ఆ.వె. పంది వచ్చి యిట్లు బ్రాహ్మణుఁడున్నట్టి । యెడను గుఱురుగొన్న యారమందు
నిబుచ్చజేసి మఱుగె నెఱుకవారును దాని । పెదకికొనుచు వచ్చె వేగ నటలు. ౨౩౨

ఆ.వె. కుశల చాపమేడఁ గూర్చుండియున్నట్టి । మునినిఁ జూచి యెఱుక మ్రొక్కి పలికె
పంది యేడఁబోయె దావనయ్యా । నీవు । బద్ధలాడవను పసిద్ది గడ్డు. ౨౩౩

ఉత్సాహ. మంచి దావనయ్యపయ్య మాకుఁ దిండిఁ బెట్టుమీ
పంచ నేడ దాగియుండెఁ బందిపిల్ల బెప్ప పో
షించలేను గాపురంబు చివ్వలెక్కి మెకము త
ప్పించుకొన్నదయ్య నన్ను బిచ్చగానిఁ బ్రోపుమీ. ౨౩౪

విచిత్రమానిని. గంపెడు పిల్లలు కావరె మూఁడుమెరా లొకనాటికిఁ గాపురమా
కొంపకుఁబోయిన గొళ్ళనిపిల్లలు కూటికినేర్చురు కోపముతో
నంపును బెద్దము నడఁచఁగ లేనిఁకి నాకలిఁ పిచ్చుము దాపఁడి మ
న్నింపుము మా కల మిట్టిది యాశ్చర్యఁ డిట్లుగ మా బ్రతు లేర్పరచెన్. ౨౩౫

ఆ.వె. అనిన యెఱుక దైవ్య మాలించి విప్ర్రుండు । మనము కడువిచారమగ్నుడైన
దలఁచె నిట్లు లయయె తత్వంబునెప్పెద । ననిన హింసనేయు బది ఘటించు. ౨౩౬

ఆ.వె. పందిఁ జంపినట్టి పాపంబయ్యేనియు । బద్ధులొకినట్టి పాపమేని
వ్రాసె రెంబ గొకిటి యేసదుపాయంబు । జేసి యిప్పుడు చొనఁగు సెంచుటందు. ౨౩౭

క. కిరికిని హితంబుసేనిన । నెఱుకకు నహితుండనగుచు నెఱుకకు హితముఁ
బొరి నొనరించితి నేనియుఁ । గిరి కహితుఁడి నగుచు నేటి కృత్యము యెఱుంగఁ. ౨౩౮

ప. ఇట్లు వికర్మింపుచు బాడబకుమారుం డేమియుఁ బలుకనేరక యున్నతఱి నంతకుమున్ను
శరావిధంబైనచను కిటింగాంచి దయార్ద్రహృదయుండై పలికిన వాగ్విజమహిమంబునం
జేసి దేవి బ్రసన్నయై జ్ఞానంబొసంగినఁ దత్క్షణంబు తొల్లింటి వాల్మీకింబోరెం గవియై
యా శబరం జూచి యిట్లనియె. ౨౩౯

సంస్కృ. శ్లో॥ యా పశ్యతి న సా బ్రాతే యా బ్రాతే సా నపశ్యతి
ఆహో వ్యాధ స్వకార్యార్థిః కిం పృచ్ఛసి పునః పునః.

పై శ్లోకమునకు అర్థము.

- క. కనినది యన దనినది తాఁ । గనఁ దయయో వాంఛిత స్వకార్యధురీణా
నను నీరీతిని మఱిమఱి । యును నీ పరుగంగనేల నోరీ శబరాః ॥ ౨౪౦
- క. అనిన విని శబరఁ డూఱక । చనియెఁ ముని యింటికఱిగి సత్యవ్రతుఁడం
చును దను లోకము పిలువఁగ । ఘనుఁడగు వాల్మీకిఁడోరెఁ గవియై తనరెఁగ ॥ ౨౪౧
- సీ. వాగ్విజయంత్రంబు వారకి జపియించి విద్వాంసుఁడై లోకవినుతిగాంచె
సత్యవ్రతద్విజా చరితంబు ప్రతిపర్వములఁ బాడికొని విప్రముఖ్యులచి
సంతోషముననుండు సకలదేశఁబుల సంతట నా ద్విజుం డరిగెఁ దొల్లి
వదలివచ్చిన నిజావాసంబునకుఁ దిల్లదండ్రులు మెగుల సంతసముపడిరి.

తే.గీ. కాన రాజేంద్ర భగవతికరుణగయగ । నేడిదుర్లభమగుఁ జేయు మీశ్వరీ మ
హామఖండింకఁ గామచంద్రగుణ యరుఁడె । నిక్కమిది నిక్కమిది నమ్ము నీవు నృపతి ॥ ౨౪౨

వ. అని చెప్పి వెండియు నోజనమేజయో, భగవతీ స్మరణంబును, భగవతీ ధ్యానంబును
భగవతీ పూజనంబును, భగవతీ కీర్తనంబును, భగవతీనామోచ్చారణంబును, సర్వవాంఛిత
ప్రదాయకంబులని తెలియుము. మఱియు రోగులు, ఊధితులు, నిర్ధనులు, శతులు,
మూర్ఖులు, ఊద్రులు, వికలాంగులు, మొదలగు దుర్లక్షణ లక్షితులు దేవీకటాక్షంబు
బడయనివారలంగా నెఱుంగుము. తద్వ్యతిరీక్త లక్షణంబులుగలవారలఁ దేవీకటాక్ష
సంపన్నులంగా నెఱుంగుము. సత్యవ్రత చరిత్రంబు బ్రాహ్మణసన్నిధానంబున లోమకు
వలన మున్ను నే విన్నవిధంబునఁ దెలిపితి నది కావున దేవీయజ్ఞంబు చేయుమని చెప్పిన
విని జనమేజయుం డిట్లనియె.

— : దేవీయజ్ఞ విధి : —

- క. దేవీ యజ్ఞ విధానం । ధో విమలగుణాఢ్య తెలుపు మోపికమీరఁ
గావించు శక్తికొలఁదిని । నీవచనామృతము చెప్పుల నిండంజనదే. ॥ ౨౪౩
- క. పూజావిధానమెయ్యది । యోజ న్మంత్రంబులెవ్వ హోమప్రవృత్తం
చేజాడ పిప్రలెండఱు । నా జనవతి కవియె జటిలనాథుఁడు ప్రీతిఁగ ॥ ౨౪౪
- క. దేవీయజ్ఞవిధానము । నే వినిపించెదను వినుము నృపతి మదిలో
భావింపుము త్రివిధంబది । యై వర్తించునచు వాంఛితార్థదమనుచుఁగ ॥ ౨౪౫

తే.గీ. సాత్త్వికంబనియును రాజసంబనియును । దామసంబనియును నందుఁ దనద సాత్త్వి
కము మునీంద్రులచే జేయఁగాఁబడు మఱిరాజసము తామసము నృప రాక్షసులకు. ॥ ౨౪౬

తే.గీ. సరవితో నొప్పు దీవిని జ్ఞానులైన । వా రొనర్తురు బాహ్యార్థవాంఛలుడిగి
వస్తుసంభారములు మాని స్రవిమలాంత । రంగమున విశ్వలానందసంగులగును. ౨౪౯

ప. మఱియు దేశమును గాలమును ద్రవ్యమును మంత్రంబులును బ్రాహ్మణులును సాత్త్వికీ
యగు శ్రద్ధయు నెచ్చబునుండు నది సాత్త్వికంబైన దేవీయజ్ఞంబగు. సర్వేశకాల ద్రవ్యాదులకు
శుద్ధిసంపూర్ణంబై యుండెనేని సంపూర్ణఫలదంబగు. రాజేంద్ర యటు విను మొక యుదా
హరణంబు నెప్పెడ. నన్యాయార్జితంబులగు ద్రవ్యంబులవలన యజ్ఞంబుసేసిన నైహికా
ముష్టికంబులు సమకూడవు. చూచితివికా పాండిపులు రాజసూయంబును యజ్ఞం
బపరిమితదక్షిణలతోఁ జేసిరికదా । సాక్షిన్నారాయణుండైన శ్రీకృష్ణుండు వారి కెల్ల
విధంబుల బండుండై హితుండై సహాయుండై యుండియు భారద్వాజుడి విప్రులు పరిపూర్ణ
విద్యావంతులై యుండియు వారికి సంప్రాప్తంబులైన దుఃఖంబు లిన్నియని వచింపఁదరము
కాదు. ఘోరంబైన యరిణ్యవాసంబును, బాందారీ పీడనంబును, విరటునియొద్ద దానిత్వం
బును, గీచకునివలనఁ బాందారీకిం గ్రేళంబును సంభవించె. యజ్ఞకాలంబునందు బ్రాహ్మణుల
వలని యాశీర్వాదంబులును శ్రీకృష్ణుని తోడ్పాటును నీషన్మాత్రంబైనం గారికారలు
కాకపోయె. నిచట నేమి విచారించదగియున్నయది ? ధర్మపై గుణ్యమే యందునకుం
గారణంబని చెప్పకతప్పదుకదా. కావున న్యాయార్జిత విత్తంబువలన ధర్మంబు సేయుట
యుచితంబని చెప్పి మఱియు. ౨౪౯

క. కానున్నది కాకెట్టుల । యౌననినఁ దేదనమితి వ్యర్థముకాదే
మానుల తపములు జ్ఞానుల । జ్ఞానము వ్యర్థంబకాదె జనలోకమణి. ౨౫౦

సీ. మనము చేసెడికర్మ మంచిదియగునేని దైవంబు తోడగుఁ దథ్యమిదియ
మనము చేసెడికర్మ మంచిదికాదేని దైవంబు కీడగుఁ దప్పదిద్ది
కావున సద్గతి గల్గినప్పుడు మన కిర్మశుద్ధియై దాని కారణమగు
ఫలము కీడగునేనిఁ దలఁపంగవలె మన కర్మపై గుణ్యమే కారణమని

తే.గీ. కర్తగుణములుకొన్నింటి కారణములు । మంత్రగుణములు కొన్నింటి మఱియు ద్రవ్య
గుణము లొకకొన్నియెడలఁ గారణములగును । వెలయ ఫలభేదములకు నుక్లితలేంద్ర.

క. హరిహాయుండు విశ్వరూపుని । గురువుం గావించుకొని యకుంతిలీలఁ
జరిపెను జన్నము తల్లికి । నురుగుఖములుగోరి యందు నుచ్చమమలరణ. ౨౫౧

క. దానపులకు దేవతలకు । మానుగ స్వప్తియని పలికి మఖ మొనరించఁ
దానపులు మాతృపక్షము । పూనుక తద్రక్షణంబు పొందుగఁ జేయఁ. ౨౫౨

- క. సంపుష్టులైన యసురుల । పెంపుంగని హరిహాయుండు పెదవిఁ గఱచి ని
ష్కంపనవృత్తిం మదిఁ గో । పంపడి పవిఁ దచ్చిరములు పగులఁగనేనెఱ. ౨౫౪
- క. ధరణిఁ గ్రియవైగుణ్యం । బరయం గారణము దీని కది యట్లుండఁ
నరవర మును దాంచాలుఁడు । పరపుత్రునిఁ బడయుటకు నవన మొనరించెఱ. ౨౫౫
- వ. అట్లుచేసిన యజ్ఞంబువలన దృష్టద్యుమ్నుండను కుమారుండును వేదీమధ్యంబున ద్రౌపది
యం దొడమిరి. మరియు దశరథుండు పుత్రార్థియై యిష్టిఁగావించి రామాదుల నలుపుర
పుత్రులం బడసె. నది కతంబున నెచ్చటం గ్రియాశుద్ధికల దచ్చట ఫలంబు మేలగు.
నెచ్చటఁ గ్రియవైగుణ్యంబు కల దచ్చట ఫలంబు కీడగు. దర్శపుత్రుండు సత్యవాదియయ్యి
ద్రౌపది పరమసాక్షియయ్యి భీష్మునాద్యనుజులు మహాపుణ్యులయ్యి గుత్తిత ద్రవ్య
యోగంబునం గ్రియవైగుణ్యంబు గలుగుట నొందె, సాధిమానులై చేయుటంబట్టి క్రియా
వైగుణ్యంబు ప్రాప్తింబి యొందె నశుభఫలంబులకుం గారణంబయ్యెనని చెప్పి మఱియు.
- సీ. జగతీత సాత్త్వికమగు యజ్ఞమది దుర్లభమనుము వై భాననమును లిట్టి
జన్మం దొనర్తురు సాత్త్వికంబగు భోజనము నిత్యము నొనర్తు రమితకాంతి
న్యాయాత్తితంబు వన్యంబు ఋష్యము సుసంస్కృతమునైభక్త మప్రతిమమందు
మంత్రంబుగలదు యావములేదు మఱి పురోదాశంబు నిత్యంబు నదిగిమైన
- తే.గీ. శ్రద్ధగలదిచి పరికింప సాత్త్వికంబు । రాజనం బింక పర్వితంబు రాజులకును
పైశ్చ్యులకు నది సేయంగ వలసినట్టి । యజ్ఞమని చెప్పుదురు జ్ఞానులైనవారు. ౨౫౬
- తే.గీ. రాజనము ప్రవృత్తిబాళమై రాజిలెడి ను । సంస్కృతంబులగు దాని సాధిమాన
వృత్తులగు రాజులును పైశ్చ్య లెలమిడఁయునుండు రికఁ దామనము విను మో మహీశ.
- చ. మదిమనఁ జేర్చుకొంది యభిమానము క్రోధము మెండుగాఁగఁ గ్రూ
రదశల నొప్పి చేయుదురు రాక్షసు లా మఖ మెందునేనియున్
నదిమలసాదసక్రియల సాధువులై తగు మోక్షకాము లిం
బొదవఁగ సర్వదా శుభము లుల్లమునం దిడి చేయుచుండ్రొగిన్. ౨౫౯
- వ. మునులు చేయు దేవీయజ్ఞంబు మానవయాగంబని పెద్దలు వక్కాణించెద రది విశేషంబని
తెలియుము. అది సేయువిధం బెట్టిదనినఁ జెప్పెద సావధానంబుగా వినుమని యిట్లనియె.
- సీ. గుణముల నణచి యెక్కుడు శుద్ధిఁదనరార నింపుగా మనసు శోధింపవలయు
దెంపంబు పరిశుద్ధిఁ బొందుటకై బాహ్యకాయంబు పరిశుద్ధిఁ జేయవలయు
యజ్ఞంబుచేయుట కపు డధికారియై యింద్రియార్థము త్యజియింపవలయు
బహుయోజనాయతీఁ బరగు స్తంభములతో నెద మండపంబు నూహింపవలయు

తే.గీ. విశదమగు వేది నాత్మలో వేయవలయు । నట్టులనె యగ్నులం దగఁ బెట్టవలయు
కొమరుగా నట్లె ద్విజాలను గోరివలయు । నాంతరింగిత యజ్ఞంబునందు భూప. ౨౬౧

సీ. ప్రాణపంచమె య య్యజ్ఞంబునందును బావకులగుదును భావనమునఁ
ప్రాణమెన్నఁగ గార్హస్థ్యం బపాస మాహవసీయ మా వ్యాస మదియ దక్షి
ణాగ్నిగాఁగ నుదాన మది సభ్యకోటిగా జను సమానం బవసధ్యక్షముగ
నిర్గుణమును సతిసిర్మలంబును సగు దలఁచుచే ద్రవ్యంబు దగ నమర్చి

తే.గీ. మనసెహోరినుగా యజమానుఁడుగను । దెలియ సిగ్గుణమగుబ్రహ్మ యలరుచుండఁ
బరమకవదేవి భగవతి ఫలదాఁగఁ । నాంతరింగితయాగంబు లలరుచుండు. ౨౬౨

సీ. అయ్యయిద్రవ్యంబు లాప్రాణముఖపావకులయందు వేల్చుంగవలెనుజమ్మ
కుండలిదాసని గొని శాశ్వతంబగు బ్రహ్మమం దది వేల్చి భక్తి ముగించ
స్వానుభూతయు స్వయంసాక్షిహేత్వంబు మంచెన ప్రేత భ్యాసించి పిదప
సర్వభూతాత్మను సర్వభూతంబులఁ గారణశక్తిగాఁ గనగఁపెలయు

తే.గీ. సంతటనె మాయదగ్గఱు యభిలక్ష్య । బంధములు పీడిఁ ద్రావట్టిమాత్రముండుఁ
బ్రతికియుండియు ముక్తుండు వాడె నుమ్ము । మానవేశ్వర జగదంబమహిమ విండు. ౨౬౩

క. మానస యజ్ఞము ముక్తిని । దానము తదితర మఖస్రదాసము లిచ్చా
దాన చతురములు క్షయమున్ । బూసుఁగదా కొంతకాలమున కాఫలముల్. ౨౬౪

శా. జ్యోతిష్తోమము స్వర్గకాములకు నంచుం బల్కు చేదంబు లా
చాతుర్యం బది నిక్కమైన విను తజ్జంబైన పుణ్యంబు ని
ర్యాతంబొనెడి మర్త్యలోకమున కొయ్యం జొత్తురంచుకా నుదీ
ప్రాతంబుల్ పెచ్చియింప వింటిమికదా రాజేంద్ర వేయేటికిన్. ౨౬౫

తే.గీ. జయమపేక్షించు రా జిది సలుపరాదు । ముక్తిఁగోరెడివాసకే ముఖ్యుడై
మానవేశ్వర మున్ను తామసము నీవు । నలివినాడవు సర్వయజ్ఞంబులంచు. ౨౬౬

క. ఆయాగంబున రిపుజయ । మాయెన్ సర్వశతకోటు లగ్నింబడిమెన్
జేయుము దేవీయజ్ఞము । పీయయ్యకు ముక్తిగలుగు మేలిది నృపవీ । ౨౬౭

క. లిబ్బుల వెలందుక మగఁ డిది । యబ్బురముగ నాచరించె నా స్వప్యేధికా
బ్రబ్ధిస వేడుక నీవును । గొబ్బునఁ జేయు మిది మేఱకోరి నృపాలా । ౨౬౮

క. దేవీయజ్ఞవిధావిదు । లౌవారలు మంత్రచేదులౌవారిలు వి
ప్రావణులు కలరు యాజకు । తై విలసిల్లుదురు నీకు నవవీనాథా । ౨౬౯

- క. ఆయాగము గావించి మ । హాయక్తిఁ ఫలము గాంచి యని నీ పిత కి
మూ యయ్య నుద్ధరింపుము । పాయక నరకంబునుండి పార్థివముభ్యా. ౨౪౧
- క. భావంబున నీతండ్రికిఁ । భావము ప్రాపించె నర్పదాచితుడై కా
దోపక జెచ్చెను నింగిని । భూపాలక యతఁడు నరకమునఁ బడియెఁ జామి. ౨౪౧
- సీ. భూపాల నీతండ్రి పోవునప్పుడు నర్పభీతిమై దేహంబుమీది ప్రేమ
విడలేక తదబాటుపడి యెల్లవిధముల మృతి మాన్పికొనునట్టి మతి పొసంగి
మేడలు గట్టించి మేడపై నివసించి వివిధరక్షణమార్గ వితతిఁగూర్చి
మంత్రోషధవితాన తంత్రంబులకుఁ జాల వివిధయత్నంబులు వెల్లికొలిపి
- తే.గీ. సోహమనఁదాయె విజ్ఞాన భూస్యఁదాయె । దత్తమనీ యను పలుకై నఁ దలఁపదాయె
నెలమి బ్రహ్మహ మని మది నెంచఁదాయెఁజెలఁగి దేవీస్మరణమేని జేయదాయె. ౨౪౨
- క. భూభయనము లేనట్టి వి । నాశము నీతండ్రి కల్పె నరకములోనం
దాశములఁ గట్టువడియెఁక । దా శాపము ఫలమునంది ధరణీనాథా. ౨౪౩
- క. అనిన విని మిఁఖితుండై । జననాఘోరు గౌరవసేపు సాశ్రునయనతఁ
ముననాఘినిలో నేమియు । ననఁజాలక యూటబండి యతిదై న్యముతోఁక. ౨౪౪
- క. మునీనాథ తిండ్రిదుర్గతి । విసిన విషాదంబు వాడమె వేగమ యతనిన్
ఘనముగ స్వర్ణప్రాపుఁక । జొనరించు నుపాయ మిప్పుడ పూని యొనర్తుఁక. ౨౪౫
- : విష్ణుదృత దేవీయజ్ఞము : —
- వ. అని మరియు నిట్లనియె. ౨౪౬
- క. మిత్రుఁడు జగములకెల్ల వ । విత్తుఁడు పాపవ్రతతి లవిత్తుఁడు పూజా
పాత్రుఁడు వికచాంబుజదళ । నేత్రుడు జన్నంబు నిలుల నెరవేర్చెఁ దమిఁక. ౨౪౭
- క. వానికి సహాయులెవ్వరు । పూనిక వహించినట్టి భూసురు లెవ రే
మౌనులు ముత్తిజాలై రి వి । ధానమునుం దెలుపుమయ్య కాత యనపుఁడుఁక. ౨౪౮
- చ. వినుము ధరాతలేంద్ర యతివిస్మయ మాభగవంతుడై న వ
ద్యనయనుఁ డీమఖంబు విధిమార్గము తప్పక తా నొనర్చె ము
న్ననఘులు బ్రహ్మ విష్ణు శివు లందికవల్లను శక్తిమూర్తులఁ
గొని పిదపఁ విమానము నకుంతత నెక్కి మహాబిఁ జేరఁగఁక. ౨౪౯

చ. గృహములఁ గట్టికోదలంచి కృత్యము లెంచి నివాసభూమి ని
 ర్మహణము గోర దేవి కృప రాగిల మేదముపూని మేదినిఁ
 విహితముచేసె భూభృ దటవీ ప్రముఖంబులతోడ నందుఁ దా
 రు హితవిలాస విస్తృతి నిరూడి వసించిరి సంతసంబునన్. ౨౮౦

ఉ. మానవనాథ! తైటభము మాధవమై తగు మేదిమొందుటఁ
 జానుగ భూమి మేదిని యనంబడె ధారణచాచ్యసంగతిఁ
 బూని ధరాసమాఖ్య నొగిఁ బొందె మహాయముగాగ నెందునుఁ
 దాను మహిమహాభిధఁ గనంచగె శేషుడు మ్రోయు ధారుణిఁ. ౨౮౧

తే.గీ. ఇనుపసీలవలె ధరాభృత్తు లలరె. దానదేసికదా ధరాధరములయ్యె
 రత్నమయశృంగములు గల్గి రత్నసాను. పచ్చెరుపుమీఁద గావించె నంబ కృపను.

వ. మఱియు మరీచియు నారదుండును అత్రయుఁ బురుష్టుండును బులహండును గ్రతుష్టును
 దక్షుండును వసిష్ఠుండును సను పీరు బ్రహ్మరుం కొడుకులై పుట్టిరి. మరీచికిం గశ్యపుఁ
 దుదయించె. దక్షునకుఁ బదుముప్పురు కూయి లుపయించిరి. వారియందుఁ గశ్యపుండు
 నిఖిలదేవతలను రాక్షసులను మనుష్యులను పక్షిమండులను గన్యె. నీచియ కాశ్యపియను
 నృష్టి. పితృమూని యర్చనకీరంబున న్నాగముండును మనువు పుట్టె. వామకీరంబున
 శతరూపయను కన్య యుద్భవించె. నయ్యునినిర్మలనిం బ్రియవ్రోత్తాసపాడిలనుదారు
 నందవించిరి. నాటి ను మున్నె రవిగిరినీ నులై న నాఁడబడునాచి శిర్ష భగవంతుడై న
 త్రిదశజ్యేష్ఠుండు జగన్నిర్మాణంబు గావించి మేరుశృంగంబునం బ్రహ్మలోకంబు నేర్పరచి
 కొని నివసించె. విష్ణుం చెల్లలోకంబుల రుపరథాగంబున వై రుంతంబు నిర్మించుకొని
 కాపురంబు చేయుచుండె. శివుఁడతరమృందై న తైలానంబు నిరపుచేసుకొనియుండె. నానా
 రత్నసంభోభితంబై న మేరుభువంబున స్థిర్గంబు గావించుకొని యండ్రుండుండె. నముద్ర
 మధనంబునం గామధేనువును, సుచ్చైశ్రవణంబును సశ్వంబును, దైతావతంబును గజంబును,
 రంభాదులగు నవ్వరశత్రీలను సమస్తాదీతంబులు గావించుకొనియె. మఱియు నా
 నముద్రంబున ధన్వంతరియను వై డ్యుండును ఆండ్రుడును సుదయించిరి. క్రమక్రమంబున
 నందఱ స్వేదజారులు పుట్టి, దేవతర్కజ్ఞులుష్యాచి భేదంబుల నానావిధంబును నృష్టి యిది
 యతా యెఱుంగుము. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు జగదుండ నిర్మాణంబు చేసికొని
 యదేచ్ఛం బ్రవర్తించుచుండ నారాయణుండు మహాలక్ష్మిఁగూడి నిజభువనంబునం
 గ్రీడించుచు నొక్కనాడు. ౨౮౨

అ.వె. పాలవెల్లిఁదలచి పాలవెల్లిని రత. నాలదీపిలచి మేలగు రత
 నాలదీపిలోని నయనత్యగుణ వికు. రుంబ నంబ శ్రీధరుండు దలచె. ౨౮౩

- అ.వె. అంబపేర జన్మ మాచరించెదనని । పూని డిగ్గి తనదు పురమునుండి
డిగ్గివచ్చిరి శంభు దేవతాజ్యేష్ఠుని । వరుణు ధనదు నింద్రు బావకు యము. ౨౫
- అ.వె. దైవగురు వసిష్ఠ దక్షుని వామదే । పుని బిలచి సమస్తమును గొఱంత
లేకయుండఁజేసి లోకంబు గొనియాడ । సత్త్వయజ్ఞకర్మ సలుపబూనె. ౨౬
- సీ. చెలువుగా శిల్పాలఁ బిలిపించి వితతమండపమును గానించి డంబుగుల్క
నిరువదియేడ్వర ఋత్విజాల పరించి చితులు వేదికలును జెన్నుమీర
నొనరించి చేయంగ సుర్యరాదేవతల్ సరగ దేవీబీజ సంయతముగ
మంత్రముల్ చెప్పిరి మరి విధివత్తుగా హోమముల్వేల్పించుచున్నతరిని
- తే.గీ. మధురమధురాక్షరంబు సుస్వరమునగుదు । వరలునశరీరవాణి య వ్యాసుదేవు
శ్రవణయుగ్మంబునకును గోచరముగాఁగ । నిట్లువచియించెనతఁడాత్మ నెలమినెనగ. ౨౭
- సీ. దామోదరా । నీవు ధన్యుడవైతివి సురలలో నీవు శ్రేష్ఠుడవుగమ్ము
బ్రహ్మేదులును నిన్ను బ్రథమగణ్యుడవుగా నెంచిపూజించెద రెల్లయెడల
భక్తితో మానవు ల్పూజియించెదరు నిన్ను యజ్ఞేశ్వరుఁడవు నీ వగుము పేర్ని
ని న్నాశ్రయించురు నిరతంబు నెల్లరు పరమమలిచ్ఛుచు గీర్తి వడయుమింక
- తే.గీ. ధర్మమెప్పుడు చెడిచను ధరణియుండు । నవృద్ధీవవతరింపు మత్కాచరమున
శిష్టరక్షణమునుజేసి దుష్టశిక్ష । నొనరఁగావింపుచుండుము దనుజదమన. ౨౮
- క. నీ యవతారంబులు నా । నాయోనులయందు నొదవు నమ్ముము నీవే
వేయివిభములను దేవని । కాయార్చ్యుడవగుము నా సహాయతవలనన్. ౨౯
- క. శ్రీ సీసహచారిణియగు । నేనే నాయంశమునను నిర్మించెద న
హ్మనివతి సీకుఁడోడుగ । నానాకాయములయందు సంఘైయుండఁగ. ౩౦
- క. చక్రొడులాయుధంబు ల । పక్రగతఁ సీకుఁ గలుగు వాని గొని యా
శక్రొడుల రక్షింపుము । సుక్రిమముగ వారియందుఁ జూపుము కరుణఁ. ౩౧
- ఉ. కోపము గర్వముఁ వలదు గోచరు లాదరణీయు లెప్పుడుఁ
బాపము చేయఁవారలను బట్టి పెధింపెము విగ్రహార్చిని
వ్యాపితీల శక్తిలోగి భారితపర్మమునందుఁ బూజ్యులై
కామరముండ్రు దేగిరిమ కల్గును సీకు యశిలు మాధవా. ౩౨
- క. నినుఁ బూజించిన మనుజులు । ఘనులగుదురు కీర్తిపరులుగా నుందురు నం
దనులం గందురు మధుసూదన యింక । నినుబోలునట్టి దైవము గలదే. ౩౩

వ. అని కరుణార్ధహృదయమై దేవియిచ్చినవరంబులంది నారాయణుండు యజ్ఞసమాప్తిజేసి కశ్యపాదులను వీడ్కొని గరుడునిపై నెక్కి వైకుంఠంబు ప్రవేశించి తాను దేవి యనుగ్రహంబునం బడసినవరంబుల దెల్పిన నెల్లదేవతలును బ్రహ్మదితాత్ములై యందరును దేవిం బూజింపదొడంగిరి. దేవియు వారికి వాంఛితార్థప్రదాయనియై యుండె నని చెప్పిన విని జనమేజయుం డిట్లనియె. ౨౯౪

క. హరి దేవి యజ్ఞంబును । గరమరుదుగఁ జేసి శుభము గన్పవిత్రము వి
స్తరముగ వింటిని మఱియున్ । మఱియున్ వినవలెఁడు దేవి మహిమము లనినన్.

వ. వ్యాసుండు. ౨౯౬

— : ద్రువసింధూపాభ్యాసము. : —

ఆ.వె. దేవదేవదేవ దేవిచరిత్రంబు । వినఁగవినఁగ బెఱుఁగు వినెడిబుద్ధి
మేలుమేలు నాకు మేలుగా మునిముఖ్య । తెలుపు తెలుపు మమృతమొలికి కులుక. ౨౯౭

ఉ. మాన్యచరిత్ర దేవి మహిమం బితిహాసమొకొందు నెప్పి నే
ధన్యుడనొడుఁ గోసలపథంబుల నర్కమవంశజుండు సౌ
జన్యగుణుం డుదారుఁడు అనర్థవిసంఘసమాఖ్యుఁడొప్పు రా
జన్యవరేణ్యుఁ డత్యధిక శౌర్యపరాజితశత్రుసైన్యుఁడై . ౨౯౮

చ. భువి నిరవద్య హృద్య మనభూతిఁ దలిర్చి ధరావరుండు మా
నవ పరిరక్షణక్రమమునం గులధర్మములోలి నెప్పుడున్
లవమును పీరుచోనిడక లగ్గుల యెగ్గుల నిగ్గులోపికన్
బ్రవిమలబుద్ధి నారయుఁడు బాలన జేసె నయోధ్య నర్కిలిన్. ౨౯౯

ఉ. ఆ విధు భార్య లిర్వు రింక నందు మనోరము వర్కపత్ని రీ
లావతియున్ ద్వితీయ గుణలక్షణ మాన్యల చారిఁ గూడి యి
చ్ఛావిధి సౌధభాగములఁ జారుతరోపవనంబులందు నా
నావిధకేళికావలసనంబులఁ గ్రీడలునల్పై చేడుకన్. ౩౦౦

చ. తనర మనోరమాభిధ సుదర్శను గాంచెను చివ్యరాజ్యలాం
ఛనయుతు సుందరున్ బరమసాధువు రెండివశోభనాంగి చా
జనవర రాంచె నొక్కనుతు శత్రుజివాఖ్యాని రాజు వారలన్
గనియె నభేదబుద్ధిని జగంబును రంజితఁ బ్రీతి నెంతయున్. ౩౦౧

పంచదామరము. సుదర్శనుండు మంజువాక్య శోభియై విరాజితః

నదా చరించె శత్రుజిత్తు చాటువాక్యశాలియై

యదారుడైన రాజు ప్రీతి కొప్పెనా సుదర్శనుం

డు దా నమస్తమంత్రవర్ణులుం జగంబు మెచ్చఁగఁ.

307

ఉ. అదట నొక్కనాఁడు మృగయార్థము భూతలనాఁడు దేగి న

మోపు మెలర్ప దుష్టమృగపుంజముల న్నిజబాణనైపుణీఁ

మోదుమఁ దోయి దోయి తనముం దొక యారమునందు భీతికృ

న్నాచిమఁ చేయుచున్న మృగనాయకముఁ గని క్రోధపత్తుడై.

308

ఉ. పంచముఖంబు దన్నుఁ బసిపట్టి యెగావగఁజూచి తోక జా

డించుట కల్గి భూవిభుఁ దహీనశరాసమునందుఁ దూపు నం

ధించి తలుక్కున న్నిడువఁ దీప్రగతిం బెడలార్చి గాంధ్రు గాం

ద్రంమఁ బయిం బయిం దుముర నాతఁడు గైకొనె వాలుఁ బల్కయుఁ.

309

తే.గీ. పైకి వచ్చిన మృగరాజు సద్దెరాజుఁ । బట్టినను రాజు గత్తితోఁగొట్టెదాని

నిట్లు నట్లునుఁ జొరలాడి యెట్లుచేసి । రాజు నచ్చె నపుడె మృగరాజు నచ్చె.

310

క. దీనానందై భూపతి । సేనలాలైల్లఁచోయి చెప్పఁగ మంత్రుల్

మానక యుత్తర విభులఁ । బూని యెసర్పించిరింతఁ బుత్రులచేతఁ.

311

తే.గీ. ప్రకృతిజనులు పసిష్టుండు బహువిధముల । పూని యాలోచనముజేసి పుత్రులందు

చెలుపుగ సుదర్శనుని రాజు జేయఁదలచి । చేరియుండంగ నయ్యుధాజిత్తు వచ్చె.

312

క. పీలావతి తండ్రి యతఁడు । పాలించెడి యజ్ఞయస్విని మంత్రినహితుడై

యాలించి వచ్చినను విని । యాలోనఁ పీరసేనుఁ దడచించె వడిఁ.

313

క. ఈతఁడు కళింగ భూపతి । తాత సుదర్శనున కిట్లు తతపై న్యగఱో

పేతులయవచ్చి యరుపురు । వ్రాతలఁ గూతలను మిగుల వాదించి రొగిన్.

314

క. ఇద్దరిలోపల జ్యేష్ఠుఁడు । దిద్దయు నా శత్రుజిత్తు తానే రాజం

చుద్దవిడి న్వాదించును । బెద్దతనము చిన్నతనము పెరిమెలవలనఁ.

315

క. ఇద్దఱు భార్యలలోనఁ । బెద్దదియగు ధర్మపత్ని బిడ్డఁడు కానఁ

ముద్దు సుదర్శను రాజసి । గిద్దించుఁ గళింగరాజు కరువాదమునఁ.

316

క. మనముల నెటు పెచ్చుటకును । ననుమానించియు సుదర్శనాఖ్యని సింహో

ననమున నుంచఁగఁ దలఁపె । ట్టినను యుధాజితు రుషార్పణి న్నచిపులతోన్.

317

- ఉ. పొట్టులు నిండుకోమఱుగి భూరిధనంబులు గొంచు మేడలఁ
గట్టి మదించి పెద్దల ముఖమ్మున ధర్మము లొక్కనాడునుం
గట్టిగ విన్న మానినులు కాదు ప్రవాసులు మీరు లంచముల్
పట్టి సుదర్శను స్పృహత పట్టసమేతు నొనర్చు జెల్లునే. ౩౧౩
- ఆ.వె. నేను బ్రతికియండఁగా నెవ్వఁ డీ చిన్న । వాని రాజుజేయఁ బూనఁగలఁడు
సబలుఁడైనవాడు శత్రుజిత్తునుకొండు । కాలు దుష్టవాఁడు కదనమునకు. ౩౧౪
- వ. అనిన పీరసేనుండు. ౩౧౫
- ఆ.వె. అకట న్యాయమరయ కాడెదేటికి యుధాజిత్తు వినుము శత్రుజిత్తు తాత
తాళ్ళదన్నెనేనిఁ దా సుదర్శనుతాత । తాళ్ళదన్నువారి తలలఁదన్ను. ౩౧౬

— : యుధాజిద్వీరసేనుల యుద్ధము : —

- వ. ఇట్లు యుధాజిద్వీరసేనులకుఁ బరస్పర వివాదంబులు ప్రబలించిన గని యఖిల ప్రజ
లును మునులును మనంబుల నత్యంత చింతాచేశంబులఁ దృతీర్తిరి. శృంగదేరపుర
వాసులగు నిషాదులు రాజవంశంబునం గలహంబులు పౌసంగెనని విని రాజద్రవ్యంబు
లపహరింప దేశదేశంబుల విచ్చలవిడి దోపిడులఁ జేయఁదొడంగిరి. యుధాజిద్వీరసేనులు
యుద్ధప్రయత్నంబులు సేయఁచుండి రిట్టి సమయంబున. ౩౧౭
- సీ. సమరసన్నద్ధులై చతురంగబలములఁ జేర్చి యుధాజిత్తు పేర్చినెలచె
పీరసేనుండు మహాపీరాగ్రణులతోడ నెదురుగాఁ దా మోహరించినెలచె
మొనసి యా రణరంగమున యుధాజిత్తుపై గిరిమీఁద వర్షంబు గురిసినట్లు
పీరసేనుండు ఘోరనారాచముల నేయ నుజ్జయిసీనుండు మరువడించి
- తే.గీ. నిజనిశితబాణపుంజంబు నెఱసి యతని । యాకుగంబులఁ దెగఱార్చి యార్చినెలువ
నంతఁటఁ గళింగభూపతి పంతగించి । మఱులనేయంగ నతఁడును మఱులనే ౩౧౮
- క. గజముగజము హయముహయము । ఋజుగతిరథమును రథంబు నెల్లెడలఁ బదా
తిజనముఁ బదాతిజనముం । గజబిజియై పోర మెదిడు గ్రద్దలు తినియె. ౩౧౯
- సీ. గజఘటాకుంభనిర్గతమైన రక్తంబు కంఠాఞ్జకంఠనిర్గత రుచిరము
రథిక యోధాగ్రేసరక్షతజాతంబు కౌల్పలంబు నొడళ్ళ గాఱునెత్తు
సెలయేళ్లుగాఁదారి గలసి మహానదీ వితతప్రవాహంబుగతి పఱించి
నరమ స్తములతిట్ట లరిది సై కతఘాతి శై వాలభంగిఁ కేశములు తనర
- తే.గీ. కరిశవంబులు తిమిలుగాఁ గానుపింప । పీరకాయంబు లొగి మత్స్యవివృతిఁ బోల
నేమని వచింప రణరంగభూమిఁ దొంగి । చూచువారలకును ఓతిదోచె మిగుల. ౩౨౦

- తే.గీ. కదనమున సిగ్గి యొకఁడు నాకమునకేగి । యచ్చరసుగూడి దివ్యరథాదిబాధు
దగుచు దివినుండి యవనిపై నవిసవడిన । తనశరీరంబు సూపు నవ్వనజముఖికి. 3౨౧
- తే.గీ. మరియొకఁడు దేవతాకాంత మఱిగి దేవ । రథముపై నుండి యాహవరంగమందు
ననుగమన మాచరించిన వనితవచ్చి । తన్నుఁగలసిన స్వీయసు దవిలికులికె. 3౨౨
- వ. ఇట్లు దేవాంగనలు రణంబునహతులైన వీరులంగూడి యంతరిక్షంబుననుండి చూచు
చుండఁ జతురంగంబుల పాదఘట్టనంబున భూమినుండి లేచిన రజోవితానంబు దిశలం
బ్రాకి చిమ్మచీకట్లు గ్రమ్మంజేయ నతిఘోరంబుగాఁ జూపట్టు నవనరంబున యుధాజిత్తు
నిజధనుర్విద్యానైపుణిం బ్రకటించి పీఠసేనుమస్తకం బూదనేసిన నతండు నేలం దొఱఁగిన
నతని బలంబులు చెల్లాచెదలై నలుదెసలం బాఱజొచ్చి రంత మనోరమ తనతండ్రిపాటు
విని తనకుమారుండు యుధాజిత్తుం జయించుమార్గంబు పలువిధంబులం దలఁసోసియు, నెట్లుం
దోచక చింతాకాంతయై యయ్యయో లోభంబునకంటెం బాపంబులేదు. నే నేమిచేయుదు.
లోభావిష్టుండగు పార్థివుండు సేయని పాపంబుగలదే యని వితర్కించుచుఁ దనలో
మఱియు నిట్లనియె. 3౨౩
- క. తల్లనిఁ దండ్రిని బ్రాతల । నల్లండ్రును గురుల హితుల నాత్మజుల ధరణ
వొల్లించు రాసచేతను । కల్లగనా యాశ మిఖకరి యనుట యిలన్. 3౨౪
- క. చేయు నగమ్యార్థమనము । పాయక నలిపెడు నభక్ష్య భక్షణ మిఁకఁ దా
నేయటి యాఠాబద్ధుఁడు । సేయఁడు లోకమున నాన చివీ తగునా. 3౨౫
- శా. ఆఠారాక్షసి కుక్షిదొడ్డది సురాహార్యంబునున్ సప్తవా
రాసుల నాకము నాగలోకిమును చా రజితలంబున్ భవా
నీశస్థానము విష్ణులోకమును లోనిద్రున్ జుధాకాంతి దా
లేశంబున్ గనరాదు విష్ణుఘటికారీలన్ వడిన్మింగెడిన్. 3౨౬
- మ. అకటా లోభము లోభమే వితత మాయామోహిని దేహవా
హక ముత్తేభమకాక దానిఁ గడఁబ్రోయన్ లేక నన్నాసులై
వికటారణ్యవిహారులై జవతపోవిస్తారులై కేశ్యఁ గుం
డికలుం గోలలుఁబట్టి యుద్ధ చనరే డీకోఁ దరంబేరికిన్. 3౨౭
- ఉ. తండ్రియుఁబోయెఁ బెన్నిటియుఁ దాఁచెను బుత్రుఁడు బాలుఁడయ్యయో
గండ్రముధాజితెట్లు బ్రతుకంగల మేము నవత్తి జొన్నపిం
డుండ్రమునైనఁ బెట్టునె నయోచితమార్గము లెందునేనిఁ బ్రో
యాండ్రుఁ గలుగనే నవివు లయ్యమపక్షము పూనకుందురే. 3౨౮

- అ.వె. సవతితల్లిగర్భ మవియంగఁ దదతఁ । శశువుఁ గోసికోసి చెఱచె వింద్రుఁ
దలుక గర్భవాళనార్థము సవతికిఁ । నొగివిషంబుపెట్ట సగరుదొదవె. ౩౨౯
- అ.వె. కానలకును పంపెఁ గై కేయి సవతికు । మారు రాము నీతిమాలి యందు
వలనఁగాదె యీల్గెఁ బంజీరభుండు దా । సవతి యీసునకును సవతు గలదె. ౩౩౦
- క. నాకొమరుని భూపతిగాఁ । గైకొనగఁ దలంచినట్టి పునమంత్రులు దా
రీకాలమునఁ దదీయులు । గాకుండురె యేమిసేయఁగల నిపు డయయో ౩౩౧
- తే.గీ. కాదలచినట్టివని యెట్లు కాకపోదు । యత్నమొకటి చేసిన నవల దైవ
మెట్లుగానుండునో దోషమేమి యిందు । ననుచు మనమున నొక యూహగని వెలంది. ౩౩౨
- తే.గీ. సకలకార్యంబులందు విశారదుడగు । మానిసి విదల్లు నొక్కని మగువ పేగ
వలచి యేకాంతమునఁ దన బెడవరెల్లఁ । జెప్పికొని యెద్దెఁ గన్నీటఁ జేరిదడియ. ౩౩౩
- వ. మఱియు. ౩౩౪
- తే.గీ. నాయనా తండ్రి కడచెను నాదుబిడ్డ । చిన్నవాఁ డా యుధాజిత్తు చెడ్డవాఁడు
బ్రతుకుమార్గంబు నాకేదీ ప్రవృత్తమరసి । వక్కఁటింపుము కాళ్ళకు మ్రొక్కుదాన. ౩౩౫
- వ. నాపుండు విని విదల్లుండు. ౩౩౬
- క. నీ వివృట నిష్వేషం । దావానరింపంగరాదు త్వరగా నేను
నీవును బాలునిఁ గైగొని । యా వారాణసికఁ బోయి యప్పురమందున్. ౩౩౭
- క. నామేనమామ గలఁ డా । శ్రీమంతుండు మంచివాఁడు చేయంగలవాఁ
డామేటి సుబాహుండను నామముగలవాఁడు మేటి నయ మేదేనిన్. ౩౩౮
- క. అనిన విని మనోరమ దా । పునమైన యుపాయమనుచుఁ గడునలరి తదీ
య నయంబుం గొనియాడుచుఁ । జనియెదఁ బుట్టింటికనుచు సవతికఁ దెల్పెన్. ౩౩౯
- వ. ఇట్లుచెప్పి రహస్యముగా నొక రథంబెక్కి తానును సుదిర్భమండును నొకసైరంద్రియు
విదల్లుం దోడ్కొని పట్టణబహిఃప్రదేశంబునకుం జని రణంబునం గూలియున్న తండ్రికి
సంస్కారంబులుచేసి రెండుదినంబులలో దాగీరథీతటంబు నేరిన నచ్చటి నిషాదులు సర్వ
ధనంబునుం గొనిపోవ వగచి భియాకులయయ్యు విదల్లుండు నెప్పిన సీతవాక్యంబులచే
దైర్యం బవలంబించి తెప్పయెక్కి జాహ్నువిం దాటి భారద్వాజాశ్రమంబు ప్రవేశించి
యచ్చటి తాపనులంజూచి నిర్భయమై వసియించి యున్నతఱి మునీంద్రుం డా యంగనం
గాంచి యిట్లునియె. ౩౪౦

- ఉ. ఎవ్వతెవీపు నీవెవని యింతివి కష్టము తెందినట్లు నీ
నెవ్వగ తెల్పుచున్నయది నీపు సురాంగనవో వరాంగి నీ
మవ్వమునుం గనుంగొనగ మానవిసీవంచుఁ దలంపనేర
కివ్విధి యెందువల్ల లభియించె వదించుమటంచుఁ బల్కినఁ. 3౪౦
- చ. నెగులుననేమియుం బలుకనేరక కన్నుల న విద్వదల్లునిఁ
దగఁ గనుగొన్న నాతఁడు మనంబునఁ జింతిలి యో ముసీంద్ర యీ
మగువ మనోరమాఖ్య వినుమా ప్రపసింధుని ధర్మపత్ని భ
వ్యగణాగణాధ్య యమ్మనుజభర్త మృగేంద్రముచేత నీరిగఁ. 3౪౧
- క. ఈ కొండిక యీ తైలంబుఁ బాకాంతుని కొడుకు సుగుణసంపన్నుఁడు ని
ర్మింపఁడిగు దీరసేనుం । దీరాంతకుఁ దంత్రి యాతఁ డీల్లె రణమునఁ. 3౪౨
- కి. రీలాపతి ము మెనవతి । యాలలనకుఁ దంత్రియగుట నెలదు యుధాజి
హ్వాలోలుఁడు తన మనుమని । బాలుని శత్రుజితు భూమిపాలనిఁ జేయఁ. 3౪౩
- ఆ.దె ప్లాని దీరసేనుఁ దొడిది రాజ్యంబున । విడిసియున్నవాఁడు వెలుపులేక
త్రాత మెందులేక యాతఁడీమణి । యిట్లుపెచ్చె నీచి యింక బిక్కు. 3౪౪
- ఆ.దె. యజ్ఞశరీరమైన నా ర్తరక్షణమును । బొలుపు పట్టుకొనఁ బరమదీన
మానవేంద్రుఁ డాన నున్నించి రాబిడ్డఁ । ప్రీతిఁ బ్రోవుచున్నట్లు పృథగుణాధ్య. 3౪౫
- క. నా విని మునివరుఁ డిట్లను । నో ననితా సీదు కొడుకు నోపికమీఱఁ.
ప్రోవుము వెలువకయుండుము । భూవిభుఁడై వీరదే సుఖము పొందగలఁడునూ. 3౪౬
- చ. అస బిని సుతనింద జబిలాగ్రజి యిచ్చిన గడ్డికొంపలోఁ
లనయుని ప్రోచుచుండెను వివల్లుఁడు సూడిగల్గఁ బడంతయుఁ
లన కుపదారము ల్పదవ దైవమునే మది నమ్మి యెంతయుఁ
మునివరు సంతికంబునకుఁ దోపుచు పచ్చును సూరడిల్లుచుఁ. 3౪౭
- వ. అంత యుధాజిత్తు సంగ్రామంబునుండి చెడలి యయోధ్యకుం బ్రవేశించి సుదర్శను వధించు
రలంపుతో మనోరమం బిలువ ననేక సేవకులం బంపిన నాపె గనరామి నొక
సుముహూర్తంబునఁ దనమనుమఁడగు శత్రుజిత్తునలంకరింపించి వసిష్ఠాదులును నిఖిల
మంత్రులర్గంబులును విచ్చేసియుండ నభిషిక్తుం గావించి భోజనంబునాహార్యధ్వనులు
దెసలు నిండ చివ్రచేదసాశంబులును వంది స్తోమలులును జెలంగ జయజయాది మంగళ
నినాదంబులతో సుత్యంబుజేసి పరమసంతోషముతో నుండి. 3౪౮

క. ఎక్కడికిఁ బోయినది యా । మ్రుక్కడియైన ద్రువసిండు ముదిత పురమునన్
జిక్కునని తలచితిని నే । డిక్కడ లేదాయె కొడుకు నెచ్చట నిదెనో. 370

— : యుధాజిత్తు భరద్వాజాశ్రమమునకుఁ బోవుట : —

వ. అని విత్కించి యుధాజిత్తు తన మనుమనికి రాజ్యం బిచ్చి మంత్రులం ఘోషాలనంబునం
బరామరిక కలిగియుండ నియమించి తా నా రాజ్యంబు వదిలి సుదర్శన వధూర్ధ్వై యతండు
ఋష్యాశ్రమంబున నుండె నని విని. 371

తే.గీ. శృంగదేరపురీకుండై యెనఁగొనట్టి । యెఱుకు దుర్దర్శుడనువా డహీనబలుఁడు
దనకుఁ దోడయి చనుదేరఁ దడవులేక । చిత్రకూటంబునకు యుధాజిత్తు సేర. 372

వ. మనోరమ విని దుఃఖించుచు. 373

తే.గీ. ఏమిచేయుదు మనులారా యెందుఁజొత్తు : నయ్యుధాజిత్తు నాశ్రమఁ దా నిష్ఠాద
విఘని సేనలతోఁగూడి పిడిసె నిందు । నితనిపలననె నాతండ్రి యాల్గెనుందు. 374

క. మును పా పాండవులు వనం । బున ప్రావడిఁగూడియుండ మనుకొని యా రా
త్తనయులు మృగయలఁ దిరుగఁ । మునులే రక్షింపిరనుచు మును వింటిగదా. 375

వ. మునీంద్రా! య య్యాశ్రమంబున నున్న ఋషులు ధౌమ్యుండును అత్రియు గౌరవుండును
బైలుండును జాదాలయు గౌతముండును భృగుండును చ్యవనుండును గజ్వలండును జితం
డును గ్రహండును పీతిహోత్రుండును సుమలండును యజ్ఞచ్ఛిత్తుండును పెత్తనలుండును
రాశాననుండును గహోతుండును ననక్రియు యజ్ఞచ్ఛిత్తుండును మొదలుగాగలవా రింకను
భారద్వాజాదులుం గలరు. మునీంద్రులారా! యత్తుటం గొందలు చాననంబులతో
యాజ్ఞసేని నిర్భయురాలై నివసించియుండె. సంత నొకినాఁడు పాండవులు చేబ
తమకంబున న య్యాశ్రమంబువిడిచి యొక కాననంబునుండి మఱియొక కాననంబునకుం
జనుచుం దడవుసేనియున్న సమయంబున న య్యాశ్రమభాగంబున నైంధవుంచును రాజా
నిగమధ్యానంబులు విని యందుం బ్రవేశించి భృత్యదర్శయనమేతుండై చేదంబులు పఠించు
మునులయొద్దికి వచ్చి వారలకు నమస్కరించినం గని వా రాచరించి కుశానంబున నుప
విష్టుం జేయఁ గూర్చుండియున్న సమయంబునం దిత్రచ్ఛులగు నాఠిమలు లంఠటంతట
రాజుం జూచుచున్న సమయంబున చారలలో నున్న ద్రోపిం జూచి జయద్రుధుండు
ధౌమ్యునితో నిట్లనియె. 376

సీ. ఎవ్వలె యాశామ యిందుబింబానన ముత్తకుంజరయాన మంజువాణి
రతియొ భారతియొ శ్రీసతియొ సురేంద్రుని యువతియొ పేరేమ యునికి యేడ
ఎవ్వని కూతురో యెవ్వని భార్యయో రాజపల్లభభంగిఁ దేజిల్లు
బర్హురములను లవంగతీవెయఁబోలె రక్కసులందున రంభవోలె

- తే.గీ. నీమరణ్యంబులకు నిది యేలవచ్చె । నింతవక్కుడనంబు నే నెందుఁజూడ
నహహ చెల్లెనే దీనికి యంగలార్పు । తెలువగదవయ్య ద్విజవర్య దీని తెఱఱగు. 3౫౭
- ప. అనిన భామ్యం దిట్లనియె. 3౫౮
- తే.గీ. పాండవులభార్య పాంచాలి పార్థివేంద్ర । యీ యరణ్యంబునను వసియించియుండు
ననినఁ దాండపు తెచ్చటి కరిగి రిప్పుడు । వారలు మహాబలులు నంచితోరుమతులు. 3౫౯
- ఉ. నాపుండు భామ్యుఁ డిట్లను ఘనప్రతిభుల్ కురువంశమండనుల్
దేవసమానులందరును దేరులనెక్కి యరణ్యభూమికిఁ
వావిరి వేటతై చనిరి వచ్చెద రింటికి రెండుజాలకుఁ
నా వసుదావిభుండు మచి నాదీన బాణిని నిల్పనేరమిఁ. 3౬౦
- ప. సైంధవుండు మెల్లమెల్లన దారి నేర్పుమీర వ్రాపడిం జేరి యిట్లనియె. 3౬౧
- ఉ. వ్రాపడిఁ జేమమా? కొనుము చానునిడఁడము ముందిదే నరే
నీ పటు లేడఁబోయిరి ఐనిం గడచెం బదునొక్కఁడేండ్లు మీ
కాపడ లిట్లు వచ్చెనన, నంగన సీకును స్వస్తి రాజ యీ
దావపంజా పసింపు మొకజామున భర్తలు వత్తు రింటికిఁ. 3౬౨
- తే.గీ. ఆనిన వ్రాపడిమీఁదల నాలకింపి । యంతలో చాని బలిమిఁ దా నపహరించె
మునివరుల నుగ్రమూర్తుల ఘనులనై నఁ జూడఁదాయెను నమ్మవచ్చునె కుజనుల. 3౬౩
- ప. దీనికిం దృష్టాంతంబు కలదు. 3౬౪
- క. బలివక్రపిర్తి జన్మము । నలరం దాఁజేయుచుండ నష్టాజుండు దా
నల వామనహావముతో । నెలిమిం జని దానమడిగి యేమియొనర్చెఁ. 3౬౫
- క. యోగులకు నేప్పుడై తగు । భోగిశయానుండు నేనె మోసము ధరణిఁ
రాగులు లోభులు నేయరె । దేగమె కనుఁగొనకయున్న విమలవిచారల్. 3౬౬
- క. లోభులు మోసముచేయుదు । లాభంబులు పొందుదురు బళా వారలకుఁ
వ్రాభవము పాపఃకర్మమే । యేభయము పెరమ్మనందు నిహమే చాలుఁ. 3౬౭
- క. మనసునఁ గ్రియలఁ వాక్కుల । ననుమానములేక పరుల యర్థమ్ము లొగిఁ
గొనియెదరు చెలిమి బలిమిని । గన లోభమికాదె దీని కారణము భునిఁ. 3౬౮
- తే.గీ. పరులయర్థంబు రాఁగోరు పాపకర్మ । కొడఁబడుచు నుండు రీభువి నున్నవారు
నమ్మికయనంగ నెయ్యదో నమ్మవచ్చు । వాఁ డెవఁడో కనుంగొన వశముగాదు. 3౬౯
- తే.గీ. అవని లోభంబు పాపఁబు యగునుజూడ । లోభులగువార లాగంగలో మునిగినఁ
గాశికేగినఁ దలయెత్తు కనకమిడిన । స్వర్గ మేరీతిఁ గలుగు నచ్చవలులకును. ౩౭౦

తే.గీ. ధాన్యవస్త్రాదులను గొనఁ దలంచినపుడు । వెలలుతగ్గంగగోరును బేరి యమ్మ
గోరినప్పుడు హెచ్చంగఁ గోరుచుండు । హెచ్చుతగ్గులలో హెసమింతగాదు. 320

క. కాన మునీశ్వర సుతుతో । జానకి వార్షికియింట సంరక్షితయై
మానితయై నట్లుండెద । పీనిం బొమ్మనుము తనదు పీటికి వేగఁ. 321

క. అనిన ముని యుధాజిత్తుం । గని నీ విపు డిచటనుండి కదలుము స్వగృహం
బున కేగు మీ మనోరమ । కును దుఃఖము దొడమఁజేయఁగూడునె యనినఁ. 322

క. విని యయ్యుధాజిత్తునియెఁ । మునివర యాముగిడ నిపుడు మున్యాశ్రమమం
దుననుండి విడిచివేయుము । చన వటుగాకయున్న సైన్యయుతుండఁ. 323

వ. అనిన. 324

క. నావలుకులు వినవేనిఁ । నీవనిగను మ ప్పసిన్మనియమి కుశికఁ
ద్రోపించినట్ల చేసెద । భూపాలక మాటలేల బొమ్మి దేగఁ. 325

— : సుదర్శనునకుఁ గామదీప్తి ప్రాప్తి : —

క. అనిన మునివలుకు విని బల్ । కినుకం పులయించి యూచి లేచి యుధాజి
జ్ఞసంపాఁలుడు వృద్ధనవిపు । చనయొద్దికిఁ జేరఁ విరిచి తంత్రం బడిగెఁ. 326

వ. ఇట్లాలోచించి మఱియు. 327

అ.వె. శత్రు వల్లుకండు బనుఁ దుడేక్షించిన । కాఁబయ్యెదో రామదాసు
దుడకు మృత్యుహేతు వడి రాకయుండనే । వగలనడఁపవలయుఁ బ్రభుమమంద. 328

అ.వె. కాన నిపుడు చేయు గార్యంబు పరికింప । వనయుతో మనోరమను బలిమిని
బట్టితెచ్చువాఁడ బరులెవ్వ రెదిరింపఁ । గలద యొధులేరి బలగఁజేది. 329

అ.వె. బలిమిఁబట్టి వాలు బ్రతుకార్పి నిష్కంబ । కంబు సేయువాఁడ గడగిరాజ్య
మందుమీఁద భీతి యెందునులేక ర । జ్ఞాము సేయువాఁడు శత్రుబిత్తు. 330

వ. అని పలికిన యుధాజిత్తు వలుకులు విని ప్రహనుం డిట్లనియె. 331

క. మునిమాటలు విని సాహస । మును జేయకుమయ్య పృష్ఠమును జూపె నతం
దును విశ్వామిత్రుని డా । విను మాకథ చెప్పెదను నవి స్థర ఫణితఁ. 332

క. మును విశ్వామిత్రుండను । ముని దేశాటనముమీఁదఁ దోపుచును వసి
పుని యాశ్రమంబునకుఁ దగఁ । జనినం బూటించి దర్పచాప నతఁ డిడఁ. 333

క. ఉపవిష్టంధై యుండఁగ । నపరిమితానందమున మహాముని నిరిపెఁ
నృపతిని భోజనమునకై । నవృతనుడై లోకకుండచట భుజియించెఁ. 334

౪. సుందరమై కనులకు నా । నందంబై యొప్పుచున్న నందిని యను గో
వుం దివ్యభక్త్యభోజ్యము । లందీయఁగఁజూచి దాని నడిగిన మునియు॥. ౩౮౬
- తే.గీ. హోమధేనువు దీని నే నొనఁగననిన । పాడి యెడవుల నొకవేయి పరగ నీకు
నిత్తు నిమ్మన నేది నీ విత్తుగాక । దీని నే నీకు నీనని మౌని పలికె. ౩౮౭
- తే.గీ. బలిమిఁ గొనిపోవఁగలను నే పార్థివుండ । సైన్యయుక్తుండఁ జూడుము చాలకున్న
లక్షలకొలంది ధేనువు ల్కలవు నాకు । నీకు నిచ్చెదఁ గోరితేని మునివర్య. ౩౮౮
- ప. అనిన నమ్ముసిండుండు. ౩౮౯
- తే.గీ. బలిమి ధేనువు గైకొన్న బలగములను । గూర్చికొనివచ్చినను నేను గోవు నొనగ
నేమిచేసినఁ జేయుమి యచ్చకొలది । ననినఁ గోపించి చాళకుం డతిరయమున. ౩౯౦
౪. పట్టుఁడు పట్టుఁడు నందిని । పట్టిట్టుం దోపనీక యనిన ననుచరుల్
పట్టికొన నాఱియిందరి । పట్టెను గంపంబు మేన ముని కప్పేళ॥. ౩౯౧
- అ.పె. ఏమిచేయువాడ నిదె నిమ్నుఁ గొనిపోవు । చిన్నవాఁడు బలిమి సుర్యరేఖఁ
దేవుపాయమైన జేయుమి యనుచును । గోవుఁ జేరి తనను గొడవఁ చెలువ. ౩౯౨
౫. శంభునముద్ర ను మౌని యు । డంధోత్తల నాలకించి యాచుం గినుక॥
హుంధారివ మొసరించుచు । సంభూత మొనర్చె డితిల సైన్యము మేన॥. ౩౯౩
- తే.గీ. నందినీనందములు సాధనములువూని । పోకుండె నిలుపుండని పొడిచి పొడిచి
కౌశికునీసేనఁ ద్రుంప నిరాకుండగుచు । నేగి యేరాకియై యిట్లు లేడ్వఁదొడగె. ౩౯౪
- తే.గీ. అయ్యయో పాపియాయోని యవనిపాలు । లేజు బ్రాహ్మణతేజతో డీటుకొనునె
యనుచు నిందించు నే దపమాదరించి । బ్రాహ్మణుండనొచు నని పంతుపట్టివూని ౩౯౫
- తే.గీ. తపము గావించి తాపసత్వము వహించె । తాన రాజన్య నీవిట్లు కదనెదేల
సాహసంబునఁ దాపసుల్ శాపశరులు । కూడదీబుద్ధి మానుము గోత్రహాని. ౩౯౬
౪. మునివరునికడకు నేగుము । జనవర సామూక్తీ నతఁడు శాంతిల్లంగా
నొనరించి సుచర్యను ని । వ్యసముననే యుండనిమ్ము పగపేటికికె॥. ౩౯౭
౪. ఒకచెంపఁ గొట్టినను బా । లొక చెంపను నెత్తు బాలుఁ దోవఁగలఁడె నీ
కొక యపకారము చేయఁగఁ । గృపతో రక్షింపుమయ్య శీతితలనాదా. ౩౯౮
౪. రంజిల్లఁగ దయయే చే । యంజనుఁ గావలసినది యది యగుఁ గాకేలా
నెంజలి నృప దైవాధీ । నం జగదఖిలమృతక విసంబడదొక్కొ. ౩౯౯

క. ఎందేవప్రము తృణమగు । నందే తృణలవము వప్రమగు దైవగతిఁ

గుండెలు పులివిఁ బడఁగఱ । చుం దోమయె గజముఁ గూల్చు శూరత్వమునఁ॥ ౪౦౦

వ. అనిన విని యుధాజిత్తు మునివరు సన్నిధానంబున కరిగి యతని పాదంబుల తెఱగి యో
యయ్యా భవదాజ్ఞానుసారిఁడై చనియెదనని యతని పీఠ్ఠాని నిజనివాసంబునకుం బనివనియె.
సంత మనోరమయు సుదర్శను బాలించుచు నయ్యాశ్రమంబునన యుండె. అంత నొక్క
నాఁడచ్చటి మునిబాలకుండొకఁడు విదల్లుంజూచి క్లీదా యని పిల్చిన విని సుదర్శనుం
డందలి ప్రభుభాషరంబు బిందుయుతంబుగాఁ గొని పునఃకృతసర్వరంబు సేయుచుండె.
సప్పటికతం దైదేంద్ల బాలుండుగనుండి పిదప పదునొకండవ వత్సరంబు ప్రాప్తంబైనం
గని యచ్చటి మునివరు లుపసీరుండేసి చేదాభ్యయనంబుసేయించి వెంట వెంట
ధనుర్దేవంబు సాంగంబుసేయించి సీతితాత్త్రంబు గజపిసె గుమారుండు పరిపివ్యా
పరిపూర్ణుండై యుండె సంత.

౪౦౧

ఆ.వె. శక్తి కామదీప శక్తిచే నొకనాఁడు । రత్నభూషణములు రహిషహింప

రత్నవనయగుచు రత్నవర్ణముతోడ । శక్తిదైష్ట్యవీర్య ప్రసన్నయయ్యె.

౪౦౨

ఆ.వె. గురుదహానమునఁ గదలక హర్షున్న । దైష్ట్యవీర్య ప్రసన్నవదనఁ జూచి

యలచు బాలుఁ గాంచి యదడదేనిల్చి య । య్యంబు ప్రోల్లసద్దయాచరమున.

౪౦౩

తే.గీ. వాచిగల్గిన యమ్ములతోడ । విల్లు గత్తశంబును బొదియెను గడకనచ్చ

జయము పొమ్మనివల్కె నా శక్తి దాని । విని మువిమ్మునఁ గైకొని దేవ్యుండె.

౪౦౪

వ. ఇది యిట్లుండె.

౪౦౫

మ. కలఁ దాళచశకాంత కాంత విమలభ్యావంధికాసాంద్రుఁ డ

త్యలఘూగ్రోరు మహో మహా శిఖిశిఖావ్యాపాదితారాతి రా

డ్చలనిస్త్రంద్రుఁడు వైభవేంద్రుఁడు మహీధారిక్రియాశక్తి బా

సిల సద్బాహుయుగోరగేంద్రుఁడగు కాశీ రాజచంద్రుం డిలన్.

౪౦౬

ఉ. ఆ ధరణీతలేంద్రునికు నాత్మజ సుందరి మందయాన బిం

బాధర చారుగంధి సుగుణాధ్య వలాహకపేజీ యామిసి

నాథసమాస్య నిమ్నతరనాభి తలోదరి కంబుకంఠి వి

ద్యాధరనారి నా శశికలాభిధ యొప్పె విలాస సంపదఁ॥

౪౦౭

ఓ. వండిజనంబు లప్పపుడు వచ్చి సుదర్శను పేరు తీరు సా

రుం దగఁ జెప్పఁగా వినుచు దర్పకుఁ డేయెగ నోర్వలేక యే

చందమునం దదీయముఖచంద్రునియం దమృతాంశుబృందముఁ

గండు నటంచుఁ గోరికలు కట్టలకాగక పొర్లి పారినఁ॥

౪౦౮

ఉ. అంతట నొక్కనాడు జగదంబ నిశాంతరవేళ వచ్చి సీ
మంతిని స్వప్నమందినియె మోనిని; నీకు వరం బొసంగెదన్
త్రాంతివహింప కివ్వడుగుమా యనఁ జూచి ముదంబుమీఱ న
త్యంతము సిగ్గునన్ శశికళాభిధ పల్కక యూరకుండినన్. ౪౦౯

తే.గీ. తరుణి నీదు తలంపు సుదర్శనుండు । వరుడు గావలెననియె నే నెరుగనొక్క
వాడు నాభిక్తుఁ డతడె నీ పరుఁడునుమ్ము । మనమునం దిట్లు చింతిల్ల మానుమింక. ౪౧౦

క. అని పల్కిన దేవీ వా । కున్న నంతనమంది లేచి కోమలి తనలో
నను గిలకిల సెగికొనుచు । న్నను పల్లి యడెల్లగాంచి నవ్వుచు ననియెన్. ౪౧౧

తే.గీ. ఏమి నాతల్లి మున్ను నీ కింతమొగము । లేదు వికసించినది నేడు లేతఁడమ్ము
సూర్యదర్శనమునఁదోలె జూడ దీని । కొక్కకారణ మెద్దేని యుండుఁ జెప్పును. ౪౧౨

క. అనఁ దలవాండుక యేమియు । ననజాలక పెనురఁదిరిగి యనుగు తెలియతోన్
చన న్నవ్వుక్రమమెల్లను । వినిపించెను తెలివి పెదవిపెట్టి గునగునన్. ౪౧౩

క. తిల్లియుఁ జెలుయెన్ దుక్కిలి । యల్లసిలీరీ యట్టులుండ నొకనాఁ డా నం
పుల్లనరోజేక్షణ దాఁ । పల్లికి నిట్లనియె మృదునుధామధురోక్తిన్. ౪౧౪

క. ఈనాఁ డుపసనఘామికి । నేనును తెలితత్త్రియలును నేగెచమమ్మా
మానక సెలవిమ్మనినన్ । మానిని లగ్గనిన నేగె మంజులవనికన్. ౪౧౫

క. మొల్లలు దాజులు పొగడలు । మల్లెలు సంపంగివూలు మఱి విరజాజుల్
కొల్లలుగఁ గోసికొనుటన్ । పుల్లనరోజాక్షి నూచె భూసురు నొకటన్. ౪౧౬

ప. చూచి. ౪౧౭

ఉ. పన్నటనుండి యెచ్చటికి నేగెడు బ్రాహ్మణ నా నమస్కృతుల్
బుచ్చికొనుం డనంగ విని భూసురుఁ డో విమలాంగి నీకు నే
నిచ్చెద దీవన ల్లడయ దింతయు నీకు వివాహసిద్ధియౌ
నమ్మగ సేపిడుండు సుగుణాభ్యుండు నయ్యెడునందుఁ బల్కినన్. ౪౧౮

క. విని నవ్వి యత్తలోదరి । వినయాస్వీకరయగుఁడుఁ బలికె విప్రవరా యెం
దుననుండి పచ్చెదవు నా । మన భారద్వాజుపల్లెకడనుండి యనన్. ౪౧౯

క. ఆ యాశ్రమమున నయ్యత । మేయది కలదనుచుఁ జంపలేక్షణ యడుగన్
దోలుజులొడన వినుమా । తోయ మొకటి యచటఁ గలదు స్తుతిపాత్రమునూ. ౪౨౦

తే.గీ. కొమరుగలవాడు ధ్రువసింధు కొడుకు వాని । నామము సుదర్శనుం డెలనాగ యతని
పేరు సార్థకమేరాని వేఱుకాదు । పొడవులై యొప్పు బాహువుల్ వెడదటొమ్ము. ౪౨౧

- తే.గీ. అతనిఁ జూడనివారల యజ్ఞ లజ్ఞ । లా నమ స్తగుణంబు లయ్యజుఁడుగూర్చి
చేసెఁగాఁబోయ నని జను ల్సెప్పుకొండు । అమ్మ యేమందు నామాట నమ్ముమింక. ౪౨౨
- క. అతఁడా నీతేతగు వీ । పతనికినే తగినదాన వజ్రజుఁడును మీ
మ్మతికించెనేని రత్నము । నతికించుటరాదె కనకమందు పరాంగీ. ౪౨౩
- ప. అని చెప్పి వ్యాసుండు చెడియు జనమేజయున కిట్లనియె. ౪౨౪

— : శశికా స్వయంవరము. : —

- తే.గీ. బ్రాహ్మణుం డట్లు చెప్పి రాఁ బనివినియెను । ముద్దులాడియు నిజగృహమునకుఁబోయి
మరునితూపులు మఱిమఱి మఱియుఁదాక । ధర్మణము చెలికత్తియ చాపునేరి. ౪౨౫
- తరువాఁజ. చెలియారో నేనేమి చేయుచునమ్మ । పలరేటు నామీద పైరంబుదూని
యలరుఁదూపులనేసె నంగముల్వడఁకు । నిలచినచోటను నిలువంగఁజాల
వెలఁదులతో నాడ విసుగాయెనమ్మ । యలగుదర్శను విధం బవసీనురుండు
తెలిపినప్పటినుండి ధృఢహాలె నాకు । కలలోనఁజూచిన కంఠుడే వాఁడు. ౪౨౬
- ఉ. ఆతలి లేడు నిద్దురియు నట్టిదముయ్యెను శారకా వల్
కోకిలలం గనుంగొనఁగ గోరదు నెమ్మని మేమి చెప్పెదఁ
గేటులు చెంతచెంతలకుఁ గేరుచు వచ్చెడి నేలరాప్పు మీ
కూఁకలు పీనులం బడిన గుట్టిన సూదులవోలె దోఁచెడిఁ. ౪౨౭
- క. ఒయ్యారంబుగ నంచలు । బయ్యెద చెఱఁగంటి తిరుగు వనితా యివియే
చెయ్యాలై తోఁచును నా । కయ్యె దూరముగఁ బోలుముమ్మా పీనిఁ. ౪౨౮
- అ.వె. నిన్నయేనుండి నెలఁతలో నావంత । యెంతయని వచింతు నెరుగ నెప్పు
డిట్టిపాటు లిప్పుడు పట్టె నే నేమందు । మందు చెలసెనేని మగువ చెప్పుమ. ౪౨౯
- అ.వె. చందమామఁజూచి సామిమోమనుకొందు । మిరియు బయిలకేగి ముండుచున్న
పెద్దయెఱగలంచు బెగ్గలి పయ్యెదఁ । జాటుజేసికొందుఁ జంద్రవచన. ౪౩౦
- ఉ. తల్లికిఁజెప్ప సిగ్గు మరి తండ్రికిఁ జెప్పఁగ నంతకంటెనుఁ
బెల్లగు సిగ్గు నా యనికి భీతమ్మగేక్షణ యేరితోడ నే
బల్లగదల్చి చెప్పెదను ; బాయక నాయెడ ప్రేమతోడ రం
జిల్లెద పీవయంచు నిటు నెప్పితి నాగతి యాలకించుమి. ౪౩౧

- శా. అయ్యో పూవులదండయంచు నిడితే యార్తఁ మహాసర్వమే
యయ్యో గండమటంచలందితివి కాదమ్మా విషం బిద్దియే
నుయ్యో నాకిక మేడలేల కలవాణు వ్విణలేలా అన
చ్చయ్యోసౌఖ్యము లేల నఁ విడుపుమీ చానా సరోజాననా. ౪౩౨
- క. జనమరదాయనిఁ జూచిన ఁ చనుకఁ నే నిలువఁజాల తరుణీ నే నా
తని పలచి చేరొకఁడగు ; మనుజవరునిఁ చలఁవఁజాల మనమునఁ జెలియా ౪౩౩
- ఆ.పె. జనకుఁ కిచ్చుడు పెండ్లి సలుపఁడ యేనియు । నేనుసేయదాన నేన సాహ
సింది రాజపుత్రుఁ జేరి పరించెద । ననిన సవ్వయస్య యది యెఱింగి. ౪౩౪
- తే.గీ. నెచ్చెరి చింత నీకేల నీజనకుఁడె । యానుచున్నను నినుఁ గూర్చునట్టివాఁడు
చేగించేల యని చెప్పి చేమరుడిపి । యతిప పరితాప మొక్కింత యడఁచె జెలియ. ౪౩౫
- ప. అని చెప్పి వ్యాసుండు. ౪౩౬
- క. బంతురి భనుమీనుండుఁ । బంబొక్కఁడు లేడు వివినవాసంబు చినఁ
వంతుకములు పలములు నీడు । వంటి మగనిఁగోరె నమాహ వనితామణి తాఁ. ౪౩౭
- క. అతిమఱ వాగ్గీజఁడె । గతియై యుండంగ నేమికావలె దేవిఁ
సతతంబును జదియించుఁ । సతతంబును లొనఁగుమందు విశ్వాంబు చనుఁ. ౪౩౮
- తే.గీ. ఆ నుచున్నను గిన నిమాచాత్రిపుఁడును । శృంగచేరపురమునుండి చేరి నాలు
గుట్టుములచేరి నొకదానఁ గూర్చి తెచ్చి । సకలసాధనములతో నొనంగెఁ డ్రితి. ౪౩౯
- క. ఎఱుకు నుచున్ననుఁ జెలిమికి । మతిమఱి ప్రార్థించి యతని మర్యాదలకుఁ
గర మరుచుంటుఁ జనియెఁ । బురమునకును సంత రాజపుత్త్రిఁ గని మునుర్. ౪౪౦
- ఆ.పె. రాజపుత్త్రిఁ సిట రాజ్యంబు సేవరు । కొన్నినాళ్ళలోనఁ గొఱతలేక
యాపు దేవికరుణ నెంతయు భగ్యుండ । పైతివంటయే సహాయ సీకు. ౪౪౧
- క. అని యాతనిఁ గొనియాడుచు । జననికడకుఁదోయి నీడు సత్పుత్త్రిఁ దో
వనజేక్షణ భూపాయం । డనుకొనుమా చింత మానుమమ్మా యనినఁ. ౪౪౨
- ఆ.పె. మిరమోసువాక్రృపారులు మీమాట । తప్ప దదియుఁగూత తపసులార
పీడు మీకు దానుఁ దీయెవ్వఁ డితనికి । నైన మదిని సంశయంబు గలదు. ౪౪౩
- క. నానొడుకు భూమిపాయం । దేకరణిం గాఁగలందొ యెఱుఁగను పైన్యం
దాఁ కోకందాఁ గుట్టలాఁ కరులాఁ సచివులాఁ సహాయస్వపతులా । ౪౪౪

- క. అయినను మీదీవనలే । జయములు నిశ్చయమునుండు సర్వముఁగూర్చుఁ
భయమేమి మీరలుండఁగ । దయతో మముఁ బ్రోతురనుచుఁ దలఁచెద నెప్పుడుఁ. ౪౪౫
- వ. అని పలికి వ్యాసుండు జనమేజయుంజూచి నృపాలవర్యా । యా సుదర్శనుండు నిషాద
దత్త రథంబు నెక్కిన నజ్ఞహిణి నమావృతుడై నట్ల మహాతేజంబుతో నుల్లసిల్లువాడు.
మంత్రంబు కలిమి దేవిప్రసన్నయై కామంబులం గొనసాగఁజేయుచుండు. జగదంబాను
గ్రహంబు గలవారికి నసాధ్యంబులున్నె యని చెప్పి మఱియు. ౪౪౬
- క. దేవినఁ జిత్తంబున నిడి । యేవెంగళి తలఁప దట్టిఁదే దుర్భాగ్యం
డై కడువంతలఁ జిహ్నుఁ । చీ కనరా దట్టివాఁడె చేబుల నొందుఁ. ౪౪౭
- క. దృతియుం గీర్తియు లక్ష్మీయు । నతితరళ క్తియును సర్వ మంబయరాదే
వితత ప్రపంచమునకుఁ । గతియును మతియు నని నమ్ము గట్టిగ మదిలోఁ. ౪౪౮
- క. హరి హర విధి శిథి రవి శశి । సురవర మరు చాదితేయ సూర్యజ ధనరా
ద్యరుణాదులు భగవతిఁ గొ । ల్లురు నరులు మనమున దేవిఁ గొలువం దగదే. ౪౪౯
- క. పరమాత్మ నెవఁడు దెలియుఁ । బరికింపఁగ దేవి కరుణ పడయకయున్నన్
సరసీజభవాండంబు । విరచించిన తల్లియొకతె మేఱే కలదే. ౪౫౦
- చ. తరుణుండు రాజపుత్రుఁడు సుదర్శనుఁ దచ్చట దేవిఁ గొల్పుచుఁ
ధరణికి రేచనై మొప్పుడు చాచ్చెవ పట్టమటంబు నుండఁగాఁ
దరుణి సుబాహుకూతురు సుదర్శను నెప్పుడు సూతునంఁచు చా
మరిమరిఁ జింతిలం దొడఁగె మన్నుటవాధల కోర్వకక్కమే. ౪౫౧
- శ. అంత సుబాహుఁ డాత్మభవ యాంతరముం గ్రహించి యెంతయుఁ
స్వాంతమునందుఁ గొంతవడి యారసి వేగ స్వయంవరంబు సా
టింతునటంచు శాస్త్రము పఠించినవారలఁ బిల్వనంఁజి
యత్యంత ముదంబునఁ విధుల నారసి యిట్లను నాత్మలోపలఁ. ౪౫౨
- వ. స్వయంవరంబులు మూడు. అందు మొదటిది యిచ్చాస్వయంవరము, రెండవది వణ
స్వయంవరము, మూడవది శౌర్యకుల్య స్వయంవరము. ఇం దిచ్చాస్వయంవరం బుత్త
మంబుగావున నట్లు సేసెద నని యూహించి శిల్పిలం బిల్పించి మంఠంబులు, నాస్త్రరణంబు
లును సభ్యమండపంబులును నేర్పరపించి నానావిధంబులగు వివాహసంధారంబులు సమ
కూర్చి స్వయంవర మహోత్సవంబునకు నెల్లయెడలఁ బరామృతిక కర్గి యున్నతరీ శశికళ
తన ప్రాణసఖిం బిల్పి రహస్యంబున నిట్లనియె. ౪౫౩

తే.గీ. కలికి నీకంటె నేకాంతకార్యములకు । నేరు గల రదికావున నిపుడ నీవు
పోయి మాయమ్మతోడ నై పుణ్యమెరియ । నిట్లనివచింపఁగదవమ్మ మృదుపదముల.

క. నేను సుదర్శనుఁడనెడి మ । హీనాయకసుతునిఁడక్క యితరుని మదిలోఁ
బూని వరియింపనుమీ । మానిని యాతఁడె నాకు మగఁడని యనుమీ. ౪౫౫

క. అనినఁ విని చెలియ సుజా । హూని నెలఁత విజనవితర్కి నుండం గని యో
వనజాక్షి నీతనయ నీ । కునుఁ జెప్పుమటంచుఁ డెలిపెఁ గొన్నివలుకులఁ. ౪౫౬

క. భారద్వాజాశ్రమమున । పీఠుండు సుదర్శనుండు విడిసె నతఁడే
నా రమణుఁడు వరియింపను । వేతొక్కని నంచుఁ జెప్పె విను మిచి నెమ్మిఁ. ౪౫౭

తే.గీ. అనుచుఁ జెప్పిన చెలివల్కు లాలకించి । పెనిమిటింటికిరాఁగానె వినయగరిమఁ
గూతుమాటలు వినింప నాతఁ డధిక । విస్మయఁబంది ముక్కుపై వ్రేలిడికొని. ౪౫౮

తే.గీ. వింటు వైదర్భి యారాచగుంటఁ డడవి । నొంటి నిర్దనుడై తేజముడిగి రాజ్య
పదము వోఁగొట్టుకొని యుండె వాడు సీకుఁదగఁడు స్థితిమంతులగు భూమిధవులు లేరె.

క. అని శశికళకుం జెప్పుము । వినునట్లులు దోధజేసి పిన్నతనము నీ
కును మేలుగోరి చెప్పితి । ననుము సుదర్శనునిమీది యాన లుడుగమీ. ౪౬౦

చ. అని కాశీరాజు సుజాహూడు తన భార్యయగు వైదర్భితోఁడ నీ కుమారికయగు శశికళకుం
జెప్పుమని సలికె నని చెప్పి వ్యాసుండు జనమేజయునితో నిట్లనియె. ౪౬౧

క. పెనిమిటి జెప్పిన రీతిఁ । దనయం దగఁ జేరి ప్రేమ దయవారంగా
నను నా సుదర్శనుడు నీ । మనమునఁ గోరంగరాని మనుజుఁడు వింటే. ౪౬౨

క. హితమెదగక నన్నును నీ । పితనుఁ వగఁ గుండఁజేయఁ బ్రీతియె నీకుఁ
మతిఁ డెలియక నిర్దుల పన । గతుఁ గోరితనంచుఁ డెలుపఁగాఁదగునె సుతా. ౪౬౩

తే.గీ. రాజ్యమా పోయె దౌర్భాగ్యరాశి యతఁడు । ఆశ్రయము లేదు దనము లే దన్నిగతుల
జేదయై బాంధవులనెల్ల విడిచి యాకు । లలములం దిఁచుఁ డల్లితో నడవి నుండె ౪౬౪

ఉ. ఎందఱు రాజపుత్రులు సమిధచరిత్రులు చారుగాత్రు ల
స్పందగుణాంచిత స్తవనపాత్రులు సజ్జనమిత్రు లున్నవా
రం దొక సుందరుం గొనఁగ హర్షము మాకగు నీజగఁబులో
నందఱు మెత్తు రియ్యది యథార్థము మానుము చీ సుదర్శనుఁ. ౪౬౫

- చ. యువతి సుదర్శనాఖ్యునకు నొక్కఁడు భ్రాత గలఁడు వాఁడపో
యువనికి రాజు వంటె మఱి యాతనిఁ జంప యుదాఱివాఖ్య భూ
ధపుఁ దెప్పు దెప్పు దెప్పుడని తాఁ గనిపెట్టుకయుండె వాఁడె యా
హవమున వీరసేను నును రాల్చెను మంత్రుల లోఁగొనెన్ వెనక. ౪౬౬
- మ. అనినఁ దల్లిమాటలు విని కొందొకవడి చింతించి తలపంకించి మనంబు గట్టిపరచుకొని
శశికళ తన తల్లితో మెల్లన నిట్లనియె. నోతల్లీ! సుదర్శనుం దెంతనిర్దనుండైనను
వనవాసియైనను నతని నామనం బిడివరలె పరియించియున్నయది. శర్యాతివనంబునం
జేసి సుకన్య చ్యవనుని పరియించి పతిసుశ్రూషాపరయై ప్రవర్తించినట్లు యేనును భగవతీ
సమాధిష్ఠక్రమంబు విడువక సుదర్శనుం భర్త గావించుకొనియెదనరాని యితరులం గోర
నొల్లనని చెప్పి తల్లి కనేక నిదర్శనంబులు సూచిన నాపె తనయ నొడంబరపంజాలక
యాపె దృఢనిశ్చయంబు తనపెనిమిటి కెఱింగించె నంత. ౪౬౭
- క. సరసిరుహనయన శశికళ । పరుండైన సుదర్శనునకు వార్తఁ దెలుప భూ
సురు బుద్ధికుశలు నొక్కని । ఓరికిం బిల్పించి మ్రొక్కి తా నిట్లనియె. ౪౬౮
- ఉ. భూసురవర్య కన్నియను భూవరపంశముచాన నీకు నా
యాసము నిచ్చుదాన వినుమయ్య సుదర్శనుఁడున్న యాశ్రమా
వాసమునేరి వేళఁగని వారలు వీరరెఱుంగకుండి నా
కోసరమై వచింపు మొక కొన్ని రహస్యము లేను చెప్పెదన్. ౪౬౯
- ఉ. నాకు స్వయంవరమ్మనుచు నాయన దాఁ ప్రకటించె వత్తు రీ
లోకమునందునున్న జనలోకపతుల్ ననుఁ జూడవత్తు రే
నీకయియున్నదానఁ బరమేశ్వరి వాక్యముఁబట్టి కాన నీ
రాకనుగోరియుంటిని ధరావర రమ్ము నినున్ వరించెదన్. ౪౭౦
- ఉ. ఈవటురాకయున్న విషమే గతియో యుఱిత్రాఁదె ప్రాప్తమో
పాపకుఁడే యుపాయమొకొ బావియె మృగ్యమొ మండలాగ్రమే
పాపనమైన మార్గమొ కృపాకర యట్టిదకాక యన్యగో
త్రాపరుల న్వరింప నిది తథ్యము నాపచనంబు నమ్ముమి. ౪౭౧
- చ. మనసున వాక్కునం గ్రియను మానవన్ధాయక నివ్వరించితిన్
వినుమికఁ దల్లిదండ్రుల ప్రవేశము నాపరణంబునందు లే
దని మదిసెంచుమా త్రిజగదాదిమశక్తియ నీకు నాకు బో
ధనమొనరించెఁ దప్పదది తప్పదు మేలగుఁ బ్రాణనాయకా । ౪౭౨

వ. అని యిట్లు విన్నవించుచునీ బ్రాహ్మణునకుం జెప్పి దక్షిణయిచ్చి పంపిన నతఁడు భారద్వాజాశ్రమంబు ప్రవేశించి సుదర్శనున కేకాంతంబున శశికళాసందేశంబు నెప్పిన నతం డలరె. నంత బ్రాహ్మణుండు తిరిగివచ్చి శశికళావృత్తాంతంబు దెలిపి యింటికిం జనియె నపుడు. ౪౭౩

క. శశికళ స్వయంవరమునఁ గుశలత జూడఁ సుదర్శనుండు పూని నిరం కుసుండగు ముని యానతిగొని । విశదస్థితినున్న తల్లి విని యిట్లనియెఁ. ౪౭౪

క. కొండికప్పు నీపు బానట । యొందుం గనరాదు నీపు నొంటి మనుజరా జ్ఞాండలి నుండఁగలవె నీ । కండయు దండయును నెవ్వరయ్యా తండ్రీ. ౪౭౫

తే.గీ. ఆ యధాజిత్తు నీను గూల్చ నన్నిగతులఁ । జూచుచున్నాఁడు ని న్నాడఁ జూచెనేని డీఁటకుందెడివాఁడు రా దొక్కనిమ్ముఁ । గన్నదానను నను జూడుమన్నయిపుడు. ౪౭౬

తే.గీ. శశికళ నినుఁ పరించెనే నమయమిదియె । తనయ నీక్రిష్ట పెండ్లెల తనువునందు బ్రాణములు నిల్పియుండెనా బయసుకూలఁ । దినియెయిన బ్రతుకగవచ్చు వినుము మనుము.

వ. అనిన విని సుదర్శనుండు. ౪౭౮

ఉ. రాచకులంబుగాదె నగరా ననుఁ గాంచి స్వయంవరంబు దాఁ జూచుటకై న రాడనుచుఁ జూచుచు నాట మగంటియిఁ ధువిఁ గోచనుగాను గన్నియనుగొం చరుండెచ లోకమాత నఁ బ్రోచెదనంచుఁ గంఠజము పూనెను నాట జయంబు గల్గెడుఁ. ౪౭౯

ఉ. తల్లి భయంబుమానుము యుధాజితు నే నొక లెక్కజేయ నీ యుల్లము చల్లఁగాఁ బగఱ నోర్చి సుదాహునికూతుఁ డెచ్చి నే రిల్లఁడిసాదు ముద్దు వగలాడిని గోడలిఁ జేసికొమ్ము నేఁ గల్లలువల్కు దేవి ననుఁ గాచు నదా కరుణార్ద్రచి త్రయై. ౪౮౦

చ. అని రిఠమెక్కి యేగునెడ నాత్మజుఁగాంచి మనోరమాఖ్య డీ వన లొనగెఁ బడింపదిగ వారిక కంటిరె యీ జగంబునఁ జననినిఁబోలు చుట్టమును శక్తినిబోలిన దైవ మెందునుం గనముకదా విజప్రజ సుఖంబును గోరుచునుండు రెప్పుడుఁ. ౪౮౧

నీ. అగ్రమందును విన్ను నంబిక రక్షించుఁ దార్వతి వెనుకఁ గాపాడుచుండు విషమపథశ్రాంతి విడిపించు వారాహి దుర్గంబులందును దుర్గ ప్రోచు గలహమందును విన్నుఁ గాళిక యప్పరమేశ్వరి దేవి పాలించుచుండు మండలంబున నిన్ను మాతంగి గనిపట్టు సత్స్వయంవరమున సౌమ్య మనుచు

తే.గీ. భూపమధ్యంబున భవాని పుష్పజేయు । గిరుల గిరిరాట్కమారిక యరయు నిన్ను
చత్వరంబులఁ జాముండ జాలిదలఁచు । కాననంబులఁ గామగ పూను గరుణ
విను వివాదంబులను పైష్టవియు భరించు. ౪౮౨

క. అని దీవనలిచ్చియుఁ దా । మనమునఁ గంపిల్లి పుత్ర మానక యేనుఁ
నిను వెంబడించివచ్చెద । నిను నే నెడఁబాసి యొక్క నిమిషము నోర్వఁ. ౪౮౩

క. అని యాకెయు ధాత్రేయయుఁ । బనివడి రథమువయినెక్కి బ్రాహ్మణులొగి దీ
వన లొసఁగ బయలుపెడలిరి । ఘనవారాణసికి శీఘ్రగమనమున నృపా. ౪౮౪

తే.గీ. కాశీ జేరి సుబాహుదేఁ గాంచి రర్హ । పూజనంబుల విడిచిని బోనకాండ్ర
సకల పరిచర్యలనుజేయ జాకి లేకి । నెల్ల సమకూర్చె వారి టర్వీకుఁ దెలమి. ౪౮౫

క. తన దాహిత్రునితోడను । ఘనుఁడు యుధాజిత్తు వచ్చె గర్భోద్భవుఁ దా
తని రాక విని సుదర్శనుఁ । డనుమానములేక దేవి నర్పించె నొగిఁ. ౪౮౬

వ. మఱియు నచటికి శశికాన్తయంపరంబునం జయంబు గాంక్షించి కహిషాధిపతియు
మద్రఘాపాలుండును సింఘదేశ పాలకుండును మహిషశ్రీ భూవల్లభుండును బాంచాల
దేశపతియుఁ గర్ణాట మహిషల్లభుండును జోళ ధరాకాంతుండును పైడబ్బుండును
మొదలగువా రణువదిమూ డజ్జహణుల సేనలతోఁ గాశీపురంబు నిండింజేసి రిచ్చయుం
గాక స్వయంపరదర్శన కుచిహలమానసులై వచ్చినవా రనంభాకులై పట్టణంబున
నందంద విడిసి రంత నా రాజపుత్రులతోఁ గొండలు తమలో దాము వినోదార్థంబులగు
సంభాషణంబుల నిట్లని చెప్పికొనం దొడంగిరి. ౪౮౭

తే.గీ. భయములేక సుదర్శన బాలుఁ డిచట । కిరుగువెంచినవాఁడు స్వయంపరమ్ము
నందు జయమందునో లేక యన్యులవలె నోరుచెఱచుక వింతఁ గన్గొన దలచియొ. ౪౮౮

తే.గీ. మ్రొంగ మెదుటలేదు మీసాలరాయ సం । పంగినునెయన్న భంగిదోచు
నడవిఁ గాయ లాట లారగించెడి విరు । పేద కాశిరాజు బిడ్డగోరె. ౪౮౯

క. ఏకాకియగుచు వచ్చెను । గాకుత్స్థుఁడు దల్లిగూడి కాలిలమైనఁ
లేక రథమెక్కి యిచ్చటి । కేశరణమొక్కొ కన్నె యితనిం గనునే. ౪౯౦

క. ఎంతెంతలేసిరాజులు । పంతంబులతోడ నిందు వచ్చిరి సేనా
సంతతులతోడ వారల । నింతి వరింపక వరించునే యీ పేదఁ. ౪౯౧

ఉ. మాటలలోనఁ దాను నొక మాటయటించు యుధాజి దంతలో
నేటికిఁ జూడుఁడి కొమరు నేనకదా వదియించువాడ ము
మ్మాటికిఁ గన్నియం బరులమానినిఁ జేయుదునే కనుండు నా
దాటి యెరుంగ రీరలు సుదర్శనుఁ డుండునె యెల్లి యిచ్చటఁ. ౪౯౨

చ. అన విని కేరళాధిపుడు హా : తగునా యిటులాడ బాలునిఁ
హననమొనర్తు యుద్ధముననం చది యట్టి స్వయంవంఃముకా
దని వినలేదె కన్య తన యాత్మను మెచ్చినవానిఁ గోరుచే
పని మఱియొందులేదు చలపట్టిన నేమి ప్రయోజనమ్మగుఁ. ౪౯౩

తే.గీ. కోసలాధిపుకొడుకు గావత్స్యఁ దలఁడు । వాఁడు మనయందఱికి నాటివాఁడకాదె
న్యాయమునుమాని రాజ్యంబు వాయఁజేసి । మరలఁ జంపెదనందువా మదముకొలది. ౪౯౪

ఆ.వె. తప్పలేనివాని దంకింతుననువాఁడు । నీతిమాలినట్టి నీమఁడందు
చానిఫలము వాఁడు తప్పక జొందఁడే । దైవమొకటిలేదె ధర్మమరయ. ౪౯౫

క. ధర్మందే జయమొందు న । ధర్మము జయమందఁడెందుఁ దలఁపఁగ నత్యం
బిర్బలి జయించు ననృతము । శర్మద మెన్నఁడునుగాదు జనవర వింటే. ౪౯౬

క. పాపమతివిడిచి బ్రతుకుము । నీపాటిదుకాఁడె వాఁడు నీచులకెందుఁ
కోపంబు గర్వము దయా । లోపము నాశాపికాచ లోలత గుణముల్. ౪౯౭

క. నీకును దౌహిత్రుఁడయని । యాకొమరునిఁ జూడు మింక నతఁ డిటువచ్చెఁ
నీకును సంతోషమకా । యాకన్నియ వానిభార్య నగుదు నటన్నఁ. ౪౯౮

క. ఎండఱు పచ్చిరి భూపతు । లందఱిలోఁ గొఱతయేమి యతనికి వినుమా
యందమె లేదో క్షత్రియ । నందనుఁడే కాదో చెప్పు నరలోకపతి. ౪౯౯

క. ఒకవేళ కన్య పీనిఁ । బ్రకటించి వరించెనేని మనమానసముల్
వికలంబులు కానేలా । బెకబెకలాడంగనేల ధేకములవలెఁ. ౫౦౦

ఆ.వె. వధువు మనసువచ్చు పరుని పరించును । నీవు నేను గూడి నీల్గులాడ
నలుగు రవల నివల నవ్వుకొనుటకాక । ఫలములేదు విడుము పాపబుద్ధి. ౫౦౧

క. అను కేరళనాథుని నీ । తిని వినియును గనలి దుర్మతియగు యుధాజి
త్రును నోయి కేరళేశ్వర । విను నీనీతులివి పంద వినవలయుఁజూమి. ౫౦౨

క. మానవనాథులనభరలో । నీనీతులు పనికిరావు నిజ మిటు వినుమా
మానిచులగు నృపులుండం । గా నీమనిఁ గన్నెఁ గోరఁగా నర్హంబే. ౫౦౩

క. నీకే మనమునఁ దోచెఁ । గా కీ నీతివినువాఁడు కలఁడే సింగం
దాకటఁ గొనఁదోవునెఱఁ । గో కోయని కొంకనక్కఱ కొనినట్లయగుఁ. ౫౦౪

క. బలమగు వేదము ప్రిజ్ఞానకు । బలమగు సింగాణి మనుజపతులకు నా మా
టలలోన ధర్మ మణువుం । గలదే విననేర్చువాఁడు గలఁడే నిచటఁ. ౫౦౫

- క. బలముగలవాడె కన్నీయ । బలియిం గొనిపోవుగాక బలహీనులకుఁ
ఫలమేమి కుల్క మీ న్నప । కులమునకుఁ బలమెకాదె కుంభిని నెందుఁ. ౫౧౬
- కా. రాజన్యండు బలాస్వయంవరము విభ్రాజద్గతిం బన్న కీ
యోజం బూనుట రాజధర్మమగునే యుద్ధమ్ము గావింప కే
రాజేగుం దన తొంటిదారిని వృథా ప్రాగల్భ్యము ల్గానుమీ
రాజైపుట్టుట పీఠధర్మములు పోరం జూపఁగాదే నృపా. ౫౧౭
- వ. ఇట్లు స్వయంవరంబుకై వచ్చిన రాజులలోఁ బరస్పరవివాదంబులు పుట్టెనని విని
సుబాహుండు మంత్రిముఖంబుల నెల్లరాజుల సభామధ్యంబునకు రంధని వర్తమానంబు
పంపిన వారలందరు రచ్చకు విచ్చేసియున్న సమయంబున వారణాశీ విభుంగాంచి
తత్త్వదర్శులగు కొందఱు, మానవేంద్రాః భవత్కుమారీరత్నంబు నెవ్వని కీదలంఁడితిమిః
సీయల్లిప్రాయంబు విన్నవింపుమనిన వారలంజూచి వినయపూర్వకంబుగా సుబాహుం
డిట్లనియె. ౫౧౮
- తే.గీ. తనయ మనమున నా సుదర్శను పరించె । నెంతఁజెప్పిన వినదు నాకేమిబుద్ధి
కన్యవశవర్తినియుఁగాదు కన్యకోరి । యున్న యాతఁడు దాని కర్హుండుకాదు. ౫౧౯
- తే.గీ. అంత సంపన్న భూభూజు లతనిఁజేరఁ । బిల్విన సుదర్శనుఁడు మతి భీతిలేక
కాంతి నేకాకియై వచ్చి సరసనియవ । జనవరులు పల్కి రా సుదర్శనునితోడ. ౫౨౦
- చ. పిలువని పేటటంబనక భీతిల కీ విటువచ్చి తేరు నిఁ
బిలిచిరి యొంటివయ్యు భటబృందము లేక సహాయసంపదల్
దెలయక వచ్చి నీపు తలపెట్టినదెయ్యది నేయ భూపతు
ల్లశములతోడ వచ్చిరికదా రణరంగమునందుఁ బోరిఁగఁ. ౫౨౧
- ఉ. పచ్చెను నీదు బ్రాత బలవంతుఁడు పోరున గెల్చువాడెట్లు
చెచ్చెట నయ్యుధాజిత విశేషసహాయుఁడు వానిఁ జూచితే
వచ్చితిపో సరే మరలి వచ్చినదారిస పోవువాడవా
క్రచ్చట నిచ్చట న్నిలచి వ్రాతకొలంది నటంపఁ జూతువా. ౫౨౨
- వ. అనిన విని సుదర్శనుండు. ౫౨౩
- చ. బలగము లేదు చుట్టములు పక్కములేరును లేరు భూపతు
ల్గలరు సహాయులంచుఁ బలుకఁ బనిలేదు ధనంబు లేకముఁ
దలఁపఁగరాదు కాశపతిసందని కిప్పు స్వయంవరమ్ముటం
చలరుచు వచ్చినాడఁ దగనా పగనా తెగనాడనేటికిఁ. ౫౨౪

వ. అది యట్లుండనిండు.

౫౧౫

క. జగదీశ్వరి స్వప్నంబున । నగవడి ప్రేరేప నివటి కరుదెంచితి నే

దగ దేవికరుణ యుదయిం । పగ నవ్విన వాపచేలు పందకయున్నే.

౫౧౬

తే.గీ. కుడువఁబోయెడి కూర సొం వడుగనేల । నేమి కానున్నదో చూత మిందఱమును

దేవి నాపాలఁ గల్గెనే పేపు రవని । పాలకులు వచ్చియును నన్నుఁ బట్టలేరు.

౫౧౭

క. దైవాధీనుఁడనై నే । నీ విధమున నున్నవాఁడ నేమైననుఁగా

నీ పెచ్చునదియ వచ్చుకా । బోవునదియ బోవు రిత్తఁబోవఁగ నొల్లకా.

౫౧౮

వ. ఇట్లు చెప్పిన సుదర్శను మాటలు వినిన యజ్ఞులగు కొందరు అబ్బా । యిట్టాలున కెంత

నిబ్బరంబని యబ్బురంపడి యిట్లనిరి.

౫౧౯

తే.గీ. నీవు చెప్పినయెడియసూ నిక్కువంబు । అయిన నుజ్జయినీనాదుఁ డడరి చంపఁ

గాచుకొనియున్నవాఁడు నీ కాపుగోరి । చెప్పితిమి యచ్చపెంబడిఁ జేయు మవల.

౫౨౦

ఉ. సత్యము మీరు స్నేహమునఁ జిక్కిరిసెప్పుట యుక్తమేకదా

వ్యుత్తయమేమియున్నదని యాచెద లోకమునందు మృత్యురా

హిత్యము నొందువారు కలరే యెపు డెప్పనిచేత నెవ్వఁడే

కృత్యమున న్నశించు నది యెల్లను జేయును గాలకర్మముల్.

౫౨౧

క. సంచితమును బ్రారబ్ధం । బంధును నాగామియంచు నాశ్వవిదులు దా

రెంచిరి త్రివిధముగా న । య్యంచిత కర్మమును మానవాధిపులారా.

౫౨౨

తే.గీ. కాలకర్మ స్వభావసంగతుల జగము । వితతమాయెను మానుషకృతము నడువ

దైవమేనియు నేరఁడు దానికొఱకు । నేర్పడిన కాల మది సంభవించుదనుక.

౫౨౩

క. పడె నింగముచే జనకుఁడు । మడిసె యుధాజిత్తుచేత మాతామహుఁడు

వడిఁజచ్చు రక్షితుఁడు భువి । విడిసె యరక్షితుఁడు బ్రతుకు పేయేండ్లు దగకా.

౫౨౪

సీ. పూర్వార్థిరంబది పుణ్యమో పాపమో భోగింప కూఱలేపోదునుండు

తాను జేసినదానిఁ దాన భోగింపుచు దుఃఖింప నందేమి దొరుకు వృధయ

తన కర్మఫలయోగమునఁ గీడువాటిల్లఁ బడలతో నల్పుండు పగవహించు

పైరంబు శోకంబు భయమే నెఱుంగక చనుదెంచినాఁడ నిశ్శృంకమతిని

తే.గీ. నాకు భయమేమి యిప్పు డేకాకిననుచు । నెందఱెందరు పలుగాకు లిందు మాల

కాకులై యవివేకులై కడకుఁ గాంచి । శీకు లయ్యెదరో దేవిచేత బిదప.

౫౨౫

తే.గీ. ఆ యుధాజిత్తుపై నాకు నలుకలేదు । చెలఁగి నామీద నయుధాజిత్తునకును

నలుకయేటికి నూఱలే కలిగెనేని । ఫలమనుభవంప కంతంతఁ బారఁదరమె.

౫౨౬

క. అని యిట్లు బాలుఁ డాడిన । విని రాజులు సంతసించి విడుదులకుం బో
యిన మరునా డందఱకుఁ ॥ జనపతి శుభవార్తలంపఁ జనుచెంచి రొగిఁ ॥ ౫౨౫

సీ. భేరిపటహాకాహారావములు దిశాసమదేభకర్ణరంద్రములఁ గలఁవ
నకలంకమణివిత్తికలపైఁ జిత్రాసనముల రంగులు లోచనములఁ దనువ
మనుజేంద్ర ధృతపుష్పమాలికాగంధ మంతఃపురనాసాగ్రతతులఁ దూర
కమ్రముర్తాఫలా కరకాయమానంబు లెల్లవారి యొడఁగఁ జల్లఁ జేయ

తే.గీ. సరసతరసుఫలాహార సమితి సౌంధ్య । మీటి తత్రత్యజనజిహ్వా యాజుజేయ
నడరి నిధిలేంద్రియముల కాహ్లాదమొనఁగెనొ సుదాహనిసభ యా స్వయంవరమున. ౫౨౬

సీ. పద్మరాగవిదూర భవజ ఫటాచ్ఛటా విలసత్కిరీటము లలలఁదాల్చి
తప్తకాంచన దగద్దగితాంగదాది భూషాహ్లామము లొడఁగ నరిది సరిది
బంగారు సరిగెల వట్టంచు దోవతుల్ చెంగులు జీరుకాడంగఁ గట్టి
కదోర్చరములఁ గాచి కమ్మ సంపఁగి నూనె సవరఁగా రాచి మీసాలు దువ్వి

తే.గీ. మోములందెల్ల నెలనవ్వు మొలకలొలయ । నిండుకించుకఁ జేయ లాడించుకొనుచు
చూచియును జూడనట్లుగాఁ జూచుకొనుచు । మనుజునతి నభ రా రాచమంద చనియె. ౫౨౭

క. చని యర్హాసనములపై । ననువుగఁ గూర్చుండి యెప్పు చా కన్నీయ వ
చ్చునొ యెప్పుడు వచ్చునో యనుచును సువ్యోమలూరు చెచ్చునూచుచునుండి ॥ ౫౩౦

సీ. సరిగకినేరా పసందుగా మీఁగాళ్ళఁ జీడాడ నునుఁబట్టుచీరె గట్టి
బారి బనారసు పచ్చాకుడా ల్బుధేదారీల పైతిణిఁ చిగ ధరించి
చిన్నారి రవబిళ్ళ చేమంతిపూవు రంగులుగుల్క జడఁజుట్టి కొప్పువెట్టి
కురువిందమణిదీప్తి గుండనంపు పనిం గులాయించు ముక్కుబులాకిఁ బెట్టి

తే.గీ. గుండలకంటెయు మిరియాలగుండ్లు చంద్ర । హారమును ముఱుగులు మొదలైన నెగల
లంకరించుక శశికళ యల్ల నగుచు । నట జడిమిబోవఁ దాఁ చంద్రికడకు వెచ్చె. ౫౩౧

తే.గీ. వచ్చి నిలచిన తన కూతు వచ్చె కాంచి యలరుచు నాతల్లి కాన నీ స్వ
యంవరమ్మిది చూచితే యమితతేజ । లైన రాజులు వచ్చి రత్నాదరమున. ౫౩౨

క. కొనుమీ మధాకమాలికఁ । జనుమీ రాజన్యపంక్తి సరసకు సరిగాఁ
గనుమీ యుత్తము నొక్కనిఁ । గొనుమీ యాచండ వాని కుత్తుక నిడుమీ. ౫౩౩

క. అని పలికి యూరకుండిన । జనకునిమాటలను విని నిశాకరముఖి దా
ననువునఁ జనువున నా దొక । మనవనుచుఁ వినియ నయగమంబుగఁ బల్కె ॥ ౫౩౪

- క. నాతండ్రి యేను భూప । వ్రాతంబుల దృష్టియెదుట బడనొల్లను వా
రాతత కాముకతా నము । పేతులు పరకీయ కులబలే చూడఁదగున్. ౫౭౫
- క. పలుకుదురు ముమ్మఁదొరెన । యలఘుమతులు కులవధూటి కవిష్టుఁ దొకఁడె య
న్యులఁ జూచెనేనిఁ బుణ్యము । రోలఁగున్ మగనాలితనము దూలు నటంచున్. ౫౭౬
- క. బాబులందుఁ దిరుగుచు । నా జారులకడకు నేగి యందఱికిని నె
మ్మైజారుతఁ జూపుకొనుచు । దేజారై తుదికుఁ జెడికి వేశ్యనె చెప్పమా. ౫౭౭
- క. కులవృద్ధులచరించిన । యలఘువధంబిదియయైన నది నే నొల్లన్
సలిత పత్నిప్రతాపే । సలిపెదఁగా కిందు నందు సౌఖ్యము గలుగన్. ౫౭౮
- క. జోదొక సుదర్శనుడె నీ । తోడునుమా పనుడు దొడ్దదొరయైనను మా
టాడను జూడను గూడను । పేడననుచు మున్నె యొట్టుబెట్టితిఁ దండ్రి. ౫౭౯
- తే.గీ. తడ విశేటికిఁ జేసెడు తండ్రి మంచి । అగ్గుమున నిమ్మ నీవు నన్నగ్నిసాక్షి
కంబుగాఁ బెండ్లియాడంగఁ గడఁగి యిందు । జేరెడు సుదర్శనుండను చిన్నవాడు. ౫౮౦
- ఉ. అంచు వచించు కూతు పలు కా నృపచంద్రముఁ దాలికించి యో
మంచిది దీనిమాట యనుమాన మొకింతయు లేదుగాని నా
సంచిత మెట్టులున్నదొకా సర్వసృష్టాయరు వచ్చియుండి రీ
మందెలమీద నేమనుచుఁ బంపెది పీఠలు కోవగింతురో. ౫౮౧
- ఉ. సేనలు మెండులేవు పరిసేనలు అక్షలు కోటులంచునుం
బూని గణింపరా చిట్టకు భూపతులందరు చుట్టుముట్టినన్
జీనుగపడెంటయో బురము పెండిలి యెట్లగు నేమిసేయుదున్
దాను నిరర్థకుండగు సుదర్శనుఁ దొంటరి యేమిచేసెడిన్. ౫౮౨
- వ. అని మనంబునం గొందొకచదవు చింతించి నృపనభామధ్యంబు ప్రవేశించి చేతులుజోడించి
పాలప్రదేశంబున నిడికొని నవినయుండై దీనానుండై యుల్లనియె. ౫౮౩
- సీ. ఏమిసేయుదు భరాభీసలార కృపారసాంధోధి నను ముంచుఁ డయ్యలార
చెప్పించితినిఁ దల్లిచేతను నేనును చెవిఁజల్లగట్టక చెప్పినాడ
నెన్నిఁజెప్పిన విన దీ కన్య యా సుదర్శను వరియించితి ననుబెకాని
పాదాంబుజంబుల పైబడి మ్రొక్కెదఁ గొమలై న మకుటంబు గోళ్ళకంట
- తే.గీ. మీకు దాసానుదాసుండ మిమ్ము వత్త । గజ తురగ రత్నచయములఁ గాన్కరిచ్చి
పూజగానితు భయభక్తిపూర్వకముగ । పొండు నాయనలార మీ భూములకును. ౫౮౪

- క. నాకూతురుగాదిదినుడి । మీకూతురుగాఁగఁ దలచి మృదుహృదయులరై
యొకన్నియపై గోపము । లేక చనుడు నేను భయములేక నటించుటా. ౫౪౫
- ప. ఆనన విని గొందరు మహాపాలు రేకుయిం బజరక యూరకున్నం గన్నులు చింత
కొఱపులు చేసికొని తటవన మంచంబునుండి లేచి నిప్పులు ద్రొక్కిన క్రోధవరై
గంపిల్లచు యుధాతిత్తు బిగ్గన నిట్లనియె. ౫౪౬
- తా. ఓరీ రాజకులధమా తగునె నీ కుర్మీశలోకంబు నా
నారాజ్యంబులు దాని వచ్చి తటకుఁ గన్యవిహాహుల్లై
పీఠెల్లఁ నభిదీరి కన్యకొఱరై పీఠింబు గన్పిట్టడై
దారిఁ డ్రొక్కుచు నక్కడై చృములు సూపఁ వచ్చి తీపట్టునఁ. ౫౪౭
- క. చేతనయినట్లు తానును । మాతయుఁ దెప్పిరట యెన్నిమాటలరై నఁ
గూతురు విన్నవించెదట । యీతరి మ మూర కంపు నిలఁడట యహహా. ౫౪౮
- క. మొదల నెటుల నీకూతురి । మది చెలియగ నడుగ కిట్లు మమ్ములనెల్లఁ
గదలించితి పనిపాటులు । పదులక వచ్చెడిమి కదలుచారమె వృధగాఁ. ౫౪౯
- క. పోనిమ్ము దానిరేమి య । యో నిరపతిఁ గుటఁజూచు దొప్పననిన వి
మ్మానిని సుదర్శనాఖ్యున । రే నిచ్చెననుచుఁ బల్కెదే పాపాత్మా. ౫౫౦
- క. కానిమ్ము మాడు నీవని । యే నిన్నుగొంచల స్థితి నేను మఱి పం
తాన సుదర్శను గూల్చి య । నానతి నా మనుమనికిని యువతి స్థూర్తుఁ. ౫౫౧
- క. ఏనుండఁగ నాయెదుటఁ । నేనని యెదిరించువాఁడు నేలంగలఁదే
కోనుక్కొస్తేమిమతున । మానోయని చాలు ఓరమాన్యుఁడగానే. ౫౫౨
- తే.గీ. ఈ సుదర్శను డెంత నా యెదుట నిల్ల । చీమయో బోమయో వీడు చెచ్చెకొల
మిప్పు దానన్నమైనది మిప్పు మున్ను । తప్పినది యాశ్రమమునందుఁ దపసులకృప.
- క. కోచవయ బుద్ధిచెలియక । నీదాశ్రయమేల కోర నీకు మనమునఁ
బోచదె ముఖదాశ్రయముఁ । భీతతుఁడు గోదననుచు స్థిరచిత్తుండై. ౫౫౩
- ఉ. మాటలు వేయునేల జనమాన్యుఁడు నా మనుమండు పీనికిఁ
బోటిని బెండ్లిసేసి సువిభూతిని నెయ్యము వియ్యమంబు
యేటికి నీ సుదర్శనున కిచ్చెద పీతని కిల్లా వాకిలో
కోటరా యేటలో భనమె గొంతునుగోనుచుదెల చూచుచుఁ. ౫౫౪
- ఆ.వె. రాచవారిలోని యాచారిమెంచితే । మండిపమ్మునకును మగవడెమ్ము
దాని యిచ్చవచ్చు వానిన వరియించు । ద్వాజ్యుఁ డొక్కఁ దా సుదర్శనుండు. ౫౫౬

అ.వె. నాకు హితుడవగుట నీకు క్షేమముగాన । ద్యాజ్యుడయ్యె నా సుదర్శనుండు

భాగ్యంతులైన పరులలోఁ గోరిన । నాకు సమ్మతంబు నరవరేజ్యు. ౫౫8

క. ఆలాగునఁ గాకుండిన । బాలామణి నిపుడ బలిమిఁ బట్టెద సతితో

నాలోచింపుము పొమ్మిక । నానన్యంబేల యనిన నతఁడు గుములుచుకా. ౫౫౯

తే.గీ. చని నిజాంగన కడి చెప్పి చొన నీవు । మందరించుము శశికళ నెందు కిట్టి

గొడవపాల్చేసెదవు నీవు విడువు మీ సు । దర్శనునిమీది వలపని తగినరీతి. ౫౬౦

క. అది విని నరపాలునిసతి । యెడఁ గుందుచుఁ గూతుకడకు నేగి యయో నీ

మదిని సుదర్శనుపై తమి । వదలుము లేకున్న లోకవైరము పొనగుకా. ౫౬౦

తే.గీ. నీవు కారణమైతివి నిఖిలరాజ । లోకవైరమునకు నాత్మలోన మిగులఁ

గుములుచున్నాఁడు నీతండ్రి కూతురా సు । దర్శనుం డెట్టులాయె సుదర్శనుండు. ౫౬౧

చ. విడువుము వానిపై వలపు వీరుఁడుగాఁడె యుధాణి తెంతయుం

గుడువఁగ నిచ్చునే కుచిరి కూడిక సయ్యయె యా సుదర్శనుం

బొడువకయున్నె యప్పు డెటుబోయెడు నీవు ద్విశీయు గోర కె

ట్లుడిగెడు చెప్పమా న్యసతి సుత్రము నింకొకనికా వరింపుమి. ౫౬౨

ప. అని యట్లు తల్లియుం బలువిధంబులం బెప్పిన వినక నిరాకరించినకా వైదర్భి భర్త కది

చెప్పి యరుపురును వచ్చి నానాగతుల దీనత్వంబుదోప మందరించిన విని య య్యెలనాగ

వారి కిట్లనియె. ౫౬౩

తే.గీ. తథ్యములు సీచుమాటలు తండ్రి వినుము । కాని నేను సుదర్శనుఁగాని యితర

రాజుఁ గనుగొననని యొక్క ప్రతము పట్టి । యున్నదాననకాక వేరొందు లేదు. ౫౬౪

తే.గీ. న్యసతిమందలమును జూచి నీకు భయము । దోచెనేనియు సేయు మాలోచనంబు

నేను చెప్పినత్రోవ నదేమియనిన । నిప్పుడు సుదర్శనునకు నన్నిచ్చి యూరు

బయల కంపుము మీద దై వంబె కలదు. ౫౬౫

ప. అనిన విని చింతాక్రాంతచేతస్కుందై యొక్కింతదడపు బాష్పంబులు విడిచి యయ్యె

యెంత మూర్ఛరా రీతిల యని నిట్టూర్పు సిగుడించి యెట్లకేలకుం దనపట్టి గెడ్డంబు పట్టు

కొని యిట్లనియె. ౫౬౬

క. తెగదెంపులు పేయంగాఁ । దగదమ్మా జగము పగ యిదిగదమ్మా బా

దగదమ్మా మమ్మల సా । దగదమ్మా యింత మొఱుదనమేమమ్మా. ౫౬౭

తే.గీ. జనకజననాయకుడు దొల్లి జానకీ స్వ. యంవరమ్మునుఁ గావించె నట్ల యేను
వనితకుఁ బణన్వయంవరమ్ముని తెలిపెద. నందుకొను నిన్ను బలవంతు డందుఁ గెలచి.

తే.గీ. అప్పుడు సుదర్శనుడు దా నధికబలుఁడ. యేనిఁ గెల్చును వాడె నీ కేలికయగు
నృపతుల వివాదములు దీరు నేను సకల. విధముల సుఖింతు నిది నీవు వినుము తల్లి.
ప. అనిన విని కన్య యిట్లనియె. ౫౭౦

తే.గీ. నేను జేసిన తప్పేమి మానవేంద్ర. మనసున సుదర్శనుని మున్నె మగనిఁజేసి
యంటి బుజ్జుంటి పాపంబొ యుల్లమెరుగు. నొడ లొకటి గోరునే యుల్ల మొకటి గోర.

తే.గీ. నాయనా యట్లకాని పణన్వయంవ. రమున నల్లరు వీరులు సమబలులయి
నప్పు దా నల్వరునిఁ గోరనా మరందు. నెవ్వరిని వరించెదను దెచ్చుమీ నరేంద్ర. ౫౭౧

తే.గీ. ఏల వగదెదు వేగ నన్నిచ్చి యా సు. దర్శనునకు వివాహంబు దగనొనర్చు
మాదిశక్తి దయామయి యన్నియెడల. నిన్నుఁ గాపాడు నిది నమ్ము సిక్కువముగ.

క. దేవినిఁ దలచుము ముం దా. భూవరులనుఁ జూచి చెప్పుము కృతాంజలిపై
వేచేగ రేపు రండని. వావిరి వా రేగుదురు నివాసంబులకు. ౫౭౨

క. మోదమ్మున సీరాతిరి. వేదోక్తముగా వివాహవిధి నడుపుము ము
మ్మాదట విడుపుము పోయెద. మేదరికో పారిబర్హ మిమ్ము కడువడి. ౫౭౩

ఉ. అంతయు నై నమీదట ధరాధిపు లెందరు గూడివచ్చినం
బంతముతోడఁ బోరినను దాకులు దూసిన నేమి చేసినఁ
వంత యొకింతఁ జెందకుము వారలనెల్ల జిధించు దేవీ నా
కాంతు దొకందె చాలుఁ గడఁకఁ బదికోటులఁ గూలినేయఁగ. ౫౭౪

తే.గీ. ఈవు సుఖముననుండు మించేల చింత. యనిన సుతమాటలను పెని యవనినాట
దట్లావెంతునని లేచి యందరికిని. రేపు రండన నేగిరి నృపకులెల్ల. ౫౭౫

ప. అంత సుఖహంబు తన పురోహతుల నార్యవర్గంబులం బిల్పించి వివాహముహూర్తంబు
నమీపించుటయుం దన కుమారికం బిల్పించి రహస్యంబుగా మంగళస్నాన నానావివా
లంకారంబులం గై సేయున్న కన్నియం గళ్యాణవేదికకు రప్పించి సుదర్శనుని యథా
విధి నర్పించి వస్త్రాలంకారంబు లిచ్చి కన్యా దానంబు చేసిన సతం డత్యానంద నిమగ్నుండై
గ్రహించె. సంత విద్యుక్తక్రమంబున స్థాలీపాక లాజహోమాదికంబులు నెంపి హుతాశన
ప్రదక్షిణం బాచరింపఁజేసి కులాచారమార్గంబు దప్పక వేడుకలన్నియుఁ జరపి గుఱ్ఱం
బులతోడ రెండు నూలులు రథంబులను బారిబర్హంబుగా నొసంగె మరియు నూటయరు

వదియైదు మదపుచేసుగులును నూలు కరేణుకలను నూలుగురు దాసీజనంబులను
వేగురు దాసులను అమితంబులగు రత్నంబులును వస్త్రంబులును రెండువేల సైంధవంబు
లును మూడువేల క్రమేశకంబులను రెండునూలుల యుత్తమశకటంబులును నిచ్చి
సుదర్శనుమాత యగు మనోరమం గాంచి నీయిష్టం జేమి యని యడిగిన మనోరమ సుదా
హునిం జూచి యిట్లనియె. ౫౭౮

తే.గీ. స్వప్తిని తగుఁగాత నోజనవరేణ్య । పద్మరాగంబునంటి నీ పడుచు నిచ్చి
నన్ను మన్నిచితివి యంతకన్న నాకు । నెక్కుఁజేమి పనికికొండ నెక్కితిఁగద. ౫౭౯

తే.గీ. బ్రహ్మరాజ్యండు కాననవాసి తండ్రి । లేనివాఁడును నిర్గునుడై నవాఁడు
ననక యిచ్చితి గూతుర నఖిలరాజ । తోటి విదనాకి నాకొకఁ గొంతగలదె. ౫౮౦

౪. పొగడచిరఁదె నీదు గుణపుంజము మిర్దములైన భూపతుల్
పగఁగొని పైబడం ముడికి వచ్చెనమంచు పరింపుచుండఁగా
సాగులయూత నాత్మజను జోగిపల్కెఁ బనఁహములందు గొం
టిగ విహరించుఁ దెదకు ఘటించితి దెంచితి మానిచేక్షిరా. ౫౮౦

తే.గీ. అనిన విని సంతసంపడి జనవిభుండు । కేలుమోడ్చి పలికె నాకు మేలుగాదె
నీకు వియ్యంతుడను నైతి నేను నాడు । రాజ్యమంతయు నీ కుమారకునిసొత్తు. ౫౮౧

తే.గీ. అబ్బుగాటన్న నరాజ్యమందు నగము । గొని కొడుకుతోడ నది యేలుకొనుచు నృపులు
దైర్యున పెచ్చరేసియు వారియెడల । సాంత్వనంబులఁ బ్రార్థించి చిక్కఁబఱుతు. ౫౮౨

౫. అబ్బులఁ గాటండిన నేఁ । గట్టిగ నెదిరించి పోరఁగలను జయం ఓ
పట్టునఁ గల్గినఁ గల్గను । నెట్లిన ధర్మంబు గెలుచునేరకయున్నే. ౫౮౩

౬. తనకు హితమైన వాక్యము । మనుజువిభుండు పలుక విని నమంచిత ధిషణ
సుమహితుఁడ వీవు నీరాజ్యము నీవే యేలుకొమ్ము సౌఖ్యముదొందితఁ. ౫౮౪

౭. సారేతాఖ్యపురంబుఁజేరి విలసత్సామ్రాజ్యముం దొంది యు
సోకప్రాభుఁడౌ సుదర్శనుఁడు దా దోశృక్తిఁ గొన్నాఁకుటఁ
నీకుం జింతిలఁ గారణంబు గలదే నిక్కంబు శ్రీదేవీ దా
మాకుం దోడగు నమ్ముమీ నృపతి నమ్మిర్దంబు చీరఁ పెనఁ. ౫౮౫

౮. ఇట్లు వివృష్టరాయను వియ్యంతుడును బరస్పర సంతోషపచనంబుల నారేయి గడపి
రంత సగరదాహ్యంబున నుండి రాజతండంబులు గుండ్లయగూడి యొండొరులతో నోయి

వింటివా యారేయి శశికళావివాహంబు యథావిధి బరిష్టాత్రింజెందెనట, మన మేమిచేయుద మింతయున్యాయం బీరాజునకు గూడదనువారును, కన్య సుదర్శనువరించి నేనితరులజూడనని పట్టుపట్టిన నతం డేమియు నేయనేరక యిట్లు గావించెనని కొందరును బలుకుచుండ నప్పుడు వారణాశీవిభుండు తన సుహృదులతో రాజవర్గంబు నిమంత్రింపుడని పంపినం గాంచి భూపాలురలో నొక్కరుండైన నమాటాడక మౌనంబు పూనియుండ రాజు తనంతఁ దా బయలువెడలి మనుజుపతి సంఘంబులకు ననుస్కరించి చేతులు జోడించుకొని నిలువంబడి యిట్లనియె.

౫౮౭

క. నాయంటికి భోజనమున । కీ యపనీనాథ బృంద మెల్లనురండి
రేయిం బెండిలి యాయెను । నా యాత్మజ గట్టిపట్టునంజేసిచుడి.

౫౮౮

ఉ. మీరు దయాళువుల్ మనసు మెత్తనజేయుడు మీకు మ్రొక్కెదఁ
నారుషటాని యద్భుతనాథులు మేము భుజించినారి మె
వ్వారికువచ్చువారు పిలువంబనియేమి స్వపట్టణంబులఁ
జేరెదరంచు బల్కి విని శ్రీమము యింటికిఁ బోయి శంకతోఁ.

౫౮౯

ఉ. ఆతఁడు బోవఁగానె విప్రులాధిపు లాత్మల సీర్వ్య యెంతయుఁ
గోతలు గోయ నీ నృపునిఁ గొట్టి సుదర్శను నేసి ప్రీతితో
నాతిని బల్కిఁ గొందమనినన్ పిని కొందిరు కాదు కూడి దీ
పాతకమేల కొతుకము దాగుగజూచి చనంగ నొప్పదే.

౫౯౦

క. అని యిట్లొందొరు దమ తమ । మనములకుఁ బోఁచిఁనట్లు మాటలలోనఁ
మునిగి నతిల భూపావళి । యును మార్గములాక్రిమించియుండిరి పెలుచఁ.

౫౯౧

ప. అంత సుదాహుండు శశికళావివాహంబు సర్వంబునుం బరిసమాప్తంబు గావించి మంత్ర
పురోహితాది హితవర్గంబుల యెదుట పారిబర్హంబు సమర్పించియున్న సమయంబున.

ఉ. దూతలపెల్ల నప్సరమ దుష్టమతుల్ ధరణీపతుల్ పథ
వ్రాతము సడ్డకట్టి నిలువంబడిరంచు జెవింబడంగ న
త్యాతత క్షీతితో విమనుఁ దై నృపుఁ డుండ సుదర్శనుండు మా
మా తడవేలఁ బంపుము మదాశ్రమవాటికి మమ్ము వేగమే.

౫౯౩

చ. అదియునుఁగాక నాదట నిజార్థజయంబున కే యుపాయమౌ
మది బరికించి చేయఁదగు మానుము నీమది నిమ్మహీపరుల్
కదసిరటంచు నెవ్వగ జగజ్జనయిత్రియె నిన్ను నన్నునున్
వదలక బ్రోచు నిక్కముగ నమ్ముమనంగ నతండు సమ్మతిఁ.

౫౯౪

ఉ. లగ్గని వీడుకొల్ప నబలాయుతుడై రథమెక్కి పోవుచో
నెగుడలించియున్న నృపులెల్ల రెదిర్చిన నిర్వయాత్ముడై
తగ్గక దెందమందు జగదండవిధాత్రిఁ దలంచి భక్తి న
మృగ్గరిమంబునం గొనె మహామనురాజము కామబీజము॥

౫౯౫

ఉ. పూనిన మాధవీలతికఁ బొందిన తిన్నని పొన్నగున్ననాఁ
దోచుచుఁ బెండ్లికూతుఁ డన తోడయియుండ రథంబుమీది యా
రాచపలంతిఁ జూచి యదిరా యిపుడే సమయంబుటంచు న
స్త్రిచులు గుంపుగుంపులయి నిండిరి చుట్టును ముట్టి దిట్టలై.

౫౯౬

క. ఆ శోలాహలములు విని । తేకువఁ గాశీవిభుండు ధృతి నిలువబడె॥
రాకొమరుని దానటయై । భూకాంతులఁ దారఁదరిమి పోయెద ననుచు॥

౫౯౭

వ. అదిచూచి సుదర్శనుండు.

౫౯౮

తే.గీ. అంతశ్రమ మీకునేల వల్లయ్య మామ । యేను జాలనె శత్రుల సీల్గజేయ
ననిన నాతండు ప్రక్కనే యరచమునను । నిలచి చూచుచునుండె నీర్ణిద్రుడగుచు.

౫౯౯

క. ఇరుప్రక్కల పైన్మంబుల । దరచుగ దుందుధులు బెట్టిదంబుగ మొరనె॥
వరధోరాహాళ శం । ఖరవంబుల్ పెల్లుమ్రోగెఁ గుచనోన్ముఖత॥

౬౦౦

ఉ. అంత యుధాటిదాఖ్యుండు సహాయుండుగాఁ దనయొద్దఁ దా రథా
భ్యంతరమందునుండగ ననాకులచిత్తత శత్రుజిత్తు నీ
వంతభయంబులేక తరశేషజతోఁ జనఁజూచె చొర నీ
యంతిదె యెందుఁబోయెద పటంచు సుదర్శనుమీద మార్కొనె॥

౬౦౧

తే.గీ. శరవరంపర నొక్కరొక్కరు గడంగి । మచ్చరంబున బోరిరి మానచేంద్రు
లెల్లజాడంగ నద్వైతాహీనశత్రు । శాస్త్రరొశలి యొప్పార జంకులేక.

౬౦౨

వ. అప్పుడు,

౬౦౩

సీ. మందారతరు పుష్పమాలికల్ ధరియించి వివిధభూషల సంగవితతిఁ దాల్చి
క్రూరనారదవిస్ఫారనానాయుధ చాపాది సాధనసమితిఁ బూని
లలిత దివ్యాంబులాలంకృతయై మించి యుద్యత్ప్రీధాన మొప్పు గప్పి
మణిగణాంచితమైన మకుటంబు తలఁబెట్టి తతరల పీరగంధంబు పూసి

తే.గీ. ప్రాథయయి సింహవాహనారూఢ యగుచు । భద్రనిర్ణిద్రురౌద్రసముద్రమనగ
నొక్కప్రక్కను గరుడారసోదధియన నొక్కయెడఁ దోప దేవి దా నొప్పె నవట.

౬౦౪

- క. ఈగతి వచ్చిన దేవిం । బాగుగ గని విన్నయంబు పడి యేవ్వతె యీ
లాగున నున్నది సింగము । పై గూరుచున్నయది యేమిపనియో యనుచుఁ. ౬౦౫
- వ. అట్లు వచ్చిన దేవిం గాంచి సుదర్శనుండు సుదాహన కిట్లని వదియింపంబొడంగె. ౬౦౬
- ఉ. చూడుము మామ దేవి చయచొప్పడ దర్శనమిచ్చె నిచ్చ న
న్నోడకుమంచు దెల్పుటక యుద్ధితయయ్యె భయంబులేక యు
న్నాడనటంచుఁ దెల్పి కడు నమ్రత దాను సుదాహుడుఁ దయఁ
పేడుచు మ్రొక్కి నిల్లఁ బరపీరులు కంపిల సింహ మార్చినన్. ౬౦౭
- చ. రిచ్చగజబ్బందముల్ భయము వ్రేగయు కంపిలి హలఁజొచ్చె న
త్రపులయి రాజులోకము వితాకున గిందురుచోయి నీల్చె ని
శ్శపలక నా సుదర్శనుఁడు నైన్యపతిం గని నీవు నేనతో
న్యపులనుఁ జుట్టుముట్టి తగ నిల్లుము ఓతి మొకింత లేచిఁకఁ. ౬౦౮
- తే.గీ. ఏమిసేయుదు రీ రాజు తెంతవారు । రక్షణార్థంబు దేవి ప్రత్యక్షయయ్యెఁ
చడవునేయకు మీఁక నిరాతంకిపయ్యె । ననినఁ బడవారు వినుచు దా నట్ల చేసె. ౬౦౯
- తే.గీ. అంతట యుధాతి తెంతయు నాత్మనలిగి । రాజబ్బంపంబు గనుఁగొని రాజులార
యాజు తెరుగఁచో మీరు సిద్ధిజాలొక్కా । గాజు లేటికిఁదొడగిరు కరములందు. ౬౧౦
- ఆ.వె. పిల్లదొక్కరుండు ఓతి లేశములేక । జెల్లయున్న నన్నుఁ జెనకువాడు
కిల్లయంచు నవరి కన్యకఁ గైచొని । మెల్లఁ దోవ సిగ్గు మీకు లేదె. ౬౧౧
- తే.గీ. దెయ్యమొక్కటి యుద్ధంబు లేరీమాడ । పెచ్చినంతనె భయమందువాడు మగఁడె
వట్టుడి కన్యమ్రుచ్చును గొట్టుడింక । నక్క సింగంబునెమిడుటను నీక్కి మనుసె. ౬౧౨
- వ. అనుచు నత్యంత క్రోధావేశమానసుండై యుధాతిర్చు శత్రుజిత్వహీతుండై భనువానించి
సుదర్శనుపై బుంభాసుపుంఖంబులుగా ఘోరనారాదపరంపరలు గురియించ నతం దలిగి
నిజభనుర్విద్యారోకలంబు నెరపి వాని నన్నుంటి నడుమనె తుత్తుమురై భరం గూలనేసి
యేచి యార్చి శంఖనాదంబుపట్టి నిలిచె నింతలోన. ౬౧౩
- చ. భువనములన్నియుం చనదు పొట్టనె కాంచినతల్లి దుష్టమా
నపులకు శిక్ష యాఁదలది నమ్మినవారలు సంపదించు ను
ద్భవీకఁ దనంతఁ దానయి యుధాతితు శత్రుజిత్తుఁ నయించి సాం
కవ మదగంధలిప్తకర కాంతి చిరిర్చుగ నొక్కఁతూపునఁ. ౬౧౪

ఉ. అంత హతావశిష్టస్థపు లట్టిటు బెగ్గిలి పారి రప్పు దా
నెంతప్రమాదమందెనో వచింపఁ దరంబె సుబాహుఁ డంత దు
ర్దాంతత నిర్భయముండలు సుదర్శను డుండెను బెండ్లి కూతు ర
త్యంత ముదంబునఁ వికసితాననయై చెలరేగెఁజూన్మపా. ౬౧౧

వ. సుబాహుండు చేతులు జోడించి పాలితలంబున నిడికొని. ౬౧౨

విశోదిసీవృత్తము. జయజయ విష్ణవజాలవిశోదిని జయజయ సద్గుణచారుఖనీ
జయజయ దుర్గదజంతునినాని జయజయ సేవకసారవనీ
జయజయ ధర్మవిచారణశాలిని జయజయ సారసజాండజనీ
జయజయ దుష్కృత శాంతివిధాయని సత్వరజస్తమసాం జననీ. ౬౧౩

క. దుర్గే పోషిత తాపన । వర్గే మాం పాహి పాహి భక్తజనేభ్యో
నర్గళకృపయా దత్త । స్వర్గే కృతసకలలోకసమ్యక్స్వర్గే. ౬౧౪

వ. ఆని మరియు. ౬౧౫

సీ. వాగ్దేవతపు నీవు వాహి పీవు వైష్ణవి పీవు వచ్చిదానంద పీవు
ధృతి పీవు గతి పీవు మతి చీవు కృతి పీవు శ్రుతిపీవు సుగుణసంతతివి పీవు
బ్రహ్మయు విష్ణుండు భక్తుండు సమస్తదేవతలు నిఁ బొగడికా బ్రతుకుమండ్రు
నీ గుణంబులనెన్న నేరకయుండిరి వారిలే నే నెంతవాడ దల్లి

తే.గీ. యల్లఁ దీక్షణుగాబట్టి యఖిలమాత । వైన నీ దర్శనంబు నా కాయెఁగాక
కలుఁగునే వేయివర్షముల్ మనతపంబు । జేసినను నాదు బ్రహ్మంబుఁ జెప్ప దరమే. ౬౧౬

క. ఎక్కడ మందమతిని నే । నెక్కడ లోకైకమాత పీగతి నెదిట
న్నెక్కొనఁగ దయాభాఠిత । దృక్కమసీయవయి నిలచితివి మాతల్లీ. ౬౧౭

శా. అమ్మా నీదయ యా సుదర్శనుసీపై నక్యంతమెయుండఁగాఁ
జామ్మి యా కిష్టకోటి రూపదగి నీచోట్టం జయశ్రీలతో
సమ్మోదమున నేము నిల్చితిమి నీ సామర్థ్యమేకాదె యా
బమ్మన్ వెన్నుని మూడుకన్నులదొరన్ పల్కారు రక్షించెడిన్. ౬౧౮

తే.గీ. ఇట్టి నిన్నుఁ గనుంగొంటి నెంతవాడ । వైతి నాభాగ్య మేమందు నఖిలవాంచి
తార్థములు దీర్తనమ్మ మా యమ్మ నీ ప । దాంబుజంబుల దాసానుదాసుడజామి. ౬౧౯

వ. ఆనిన సుబాహుని స్తంబునకు మెచ్చి భగవతి ప్రసన్న వదనయై వరంబు వేడుమని
సంతసించి పలికిన యతం డిట్లనియె. ౬౨౦

క. సురరాజ్యము నరరాజ్యము । పరువడి నొకదెసను నీ కృపాచేళంబున్
మరియొకదెస నిడి తూచినఁ । గరుణదెస స్మల్లునూపు గౌరవముకడుఁ॥ ౬౨౧

క. నేను కృతార్థుడనైతి భ । వానీ నీదర్శనమున వరములు చేరే
నే నేమికోరఁదగు నిక । నీ నామస్మరణ మొకటి నెమ్మి పరింతున్. ౬౨౨

ఆ.పె. పిలిచినట్టివారి పెరటికల్పకముపు । కొలచినట్టివారి కొంగుపసిడి
తలచినట్టివారి తంగేటిజిన్నుపు । నిన్ను జూచిగల్గె నేడు నాకు. ౬౨౩

సీ. నిన్ను దర్శించితి నేను ధన్యుడనైతి వినుము నా కోరికల్ విశదలీల
సీపాదపద్మముల్ నిరతంబు సేవింప భక్తి నా కి ఘ్నాది ప్రళమవరము
నెనెనీ దుర్గానామమున నాపురంబున నుండు మీవరము దా రెండివయది
యెందఁక నిప్పుర మిలనుండు నందఁక నెలమిఁ బ్రోవుము చీని సీవరంబు

తే.గీ. మూడవది సీచియ సభీష్టములు మట్టిల్ల । భగవతీ శత్రుభయమెల్లఁ బాయు సకల
సంపదలుగల్గు తామరతంపరగుఱుఁ । గులమువర్జిల్లు నిం కేమికోరవలయు. ౬౨౪

వ. అనిన విని దుర్గాదేవి యిట్లనియె. ౬౨౫

ఆ.పె. నేను ముక్తిప్రసరిని నివసించు నెల్లప్పు । సకలలోకవిక్ష నలుపుమండ
ననుచు తెప్ప వినుచు నానుచున్నదాని । దంబఁడేరవచ్చి యనియె నిట్లు. ౬౩౦

ఉ. నమ్మితి నమ్మ సర్వభూవనమ్ములయమ్మ కుమారునమ్మ ప
ల్కమ్మ సీరమ్మ సీహఁ గలకాలము మ్రొక్కుదురమ్మ బమ్మనుం
గుమ్మరిఁ జేసి మజ్జగము కుండలు వానఁగఁ బెట్టి తీపు మా
యమ్మ భవత్కృపారసమయమ్మె జయ మ్మెటు లెంచి చూచినఁ॥ ౬౩౧

తే.గీ. ఏమిపని యింక నేజేయ నేర్పరించి । యున్నదానెదొ నెలవిమ్ము కిన్నతల్లి
నీదు పంపొనరింపుమ నీకు సేవ । కుండనై మందు నా విని చండి పలికె. ౬౩౨

ఉ. వేగ నయోధ్యకుం జనుము విస్తృత రాజ్యభరంబుభాని యి
చ్చాగతి నేలుకొ మ్మఖిల సౌఖ్యములం బొసగించి నిన్ను నే
దాగొనరింతు నాభజనఁ బాయకు మష్టమినిం జతుర్ధిశఁ
భోగదయైన య స్నవమిపూజలఁ దప్పక గొల్వమీ ననుఁ॥ ౬౩౩

క. అర్చాగృహంబు నాకు న । మర్చి భవత్పురమునందు మానక నను నీ
వర్చింపుము నీకు మహిత । వర్చోబలకీర్తివంశవర్ధనము లగుఁ॥ ౬౩౪

- క. నవరాత్రి విధుల మరువకు । మవిరళముగఁ జైత్రమందు నాశ్వయుజమునఁ
బ్రవిలసిత భక్తితోడఁ । నవిభంజన నుండు నెల్లసమయములందుఁ । ౬౩౫
- ప. ఇట్లు పలికి మహాదేవి యంతర్నిత్యయైనఁ జూచుచు సుదర్శనుండును, సుబాహుండును
భక్తివినయంబులు పెనంగిన దదీయధ్యానవరాయణులై యుండుట యెల్లంజూచి విన్న
యంబంది రాజలోకంబు వారిని సమీపించి యందు సుదర్శనుం బహువిభంబుల గొని
యాడుచు సహహా సకలభువనేశ్వరి నీకుం చోడు నీదైయుండునది మే మెరుంగక
మోసపోతిమి. మానేరంబు మన్నించి మమ్ముం గటాక్షింపుము. నీవు సర్వజ్ఞుండవు. శక్తి
మహిమంబు నీవలనగాక మరి యేరు మాకుం దనివిదీర విన్నింపగలరు. నీ వయోధ్యకు
వేగిరంబ వని నాయకుండవు గమ్ము. మేము నీపంపు సేయుచుందుమని పర్శిన విని
సుదర్శనుం డిట్లనియె ౬౩౬
- తా. ఆ దివ్యాంబరరీతిముఁ గణనసేయఁ శక్యమే నాకు బ్ర
హ్మాదుల్ మూఢు లనంతచేదములచే నాదిఁ జతుర్విహ్వలఁ
దాఁ చెల్పుం బనిపూనియుఁ దుదకు నెన్నుండాయె లక్షింశమున్
యాదోరాశిని సేకరంబు లయిదా రిన్నట్లుగా నెన్నె బో. ౬౩౭
- సీ. ఈమె మహాలక్ష్మి యీమె పరేఞ్చ యుత్తమశక్తి సాత్వికి చా సమస్త
లోకపాలనకళాలోల యీ శక్తియ రాజసింబునను సర్పంబు సేయు
తామసఁబున లోకతతిని మాయము సేయు పరగ నిర్గుణయగుఁ బరమశక్తి
యాదిచారణమగు నజుండును విష్ణుండు పరమేశ్వరుండు నీమె పంపుసేయు
- తే.గీ. చుండు నిర్గుణ చా నొక్క యోగులకునె । కాక రాగుల రెన్నడుఁ గానరాదు
జ్ఞానగోచర యది చాపు గనదుగుండు । నగుణ సేవింపఁబడు రాగిజనముచేత. ౬౩౮
- ప. అనిన రాజులు. ౬౩౯
- ఉ. బాలుడవయ్యు నెట్లు వనవాసమునం బడియండి యెట్లుగాఁ
గాళిసిఁ గొల్చు మార్గమును గాంచితి కాంచితిపో వడిం దయా
శాలిని నీకు నెట్టులఁ బ్రసన్నత దర్శనమిచ్చె నెట్లు లీ
పీలున దోషనికయయి వే చనుచెంచి జయం బొసంగెనో. ౬౪౦
- ఉ. నా విని యా సుదర్శనుండు నవ్వి నృపాలకులార చిన్ననా
డే వెనఁ గామబీజమును నే న్మరియించుట కభ్యసించితీఁ
దేవి ప్రసన్నయయ్యె నిది చెల్పితి నిక్కము నా నృపాలకుల్
భూవరదాలకుం బొగడి పొందిరి స్వస్వనివాసభూములన్. ౬౪౧

తే.గీ. ఆ సుదాహుడు కాశికి సరిగె నంత । నా సుదర్శనుఁ డపు డయోధ్యాపురింబు
జేరియుండంగ శత్రుజిన్వారదైర । కారణం గనె మంత్రులు గదలివచ్చి ౬౪౭

తే.గీ. మరియు ద్విజులును వణిజులు బలిజ వంట । కాపు లందుంచి యచ్చిరి కట్టుములును,
గానుకలు కుప్పలెప్పులు నాఁగ నిండి । నహమా దైవంబు మంచిదై నపుడు జూడు. ౬౪౮

తే.గీ. పురముకాంతలు పేలాలు పూలు గురియ । వందిమాగధు లెంతే స్తవంబునేయ
సలిరి మంత్రజనంబు జోహారులిడగ । తనదు భవనంబు జేరి సుదర్శనుండు. ౬౪౯

తే.గీ. అ బ్లయోధ్యఁ బ్రవేశించి యా సుదర్శ । నుడు సవతితల్లిశోకంబు నుడుపదలచి
యామెకడ తేగి మ్రొక్కి యో యమ్మ నేను । గాను నీపుత్రు వధియించె గాఁగియుమ్మ. ౬౫౦

తే.గీ. ఆ యువాణిత్తు తండ్రిగాఁడమ్మ నీకు । శత్రుఁడని యెంచుకొను మందు శంకిలేదు
ధర్మమెప్పుడు జయమొందుఁ దథ్యమరయ । తల్లిలో నీదు జనకు డధర్మపరుడు. ౬౫౧

తే.గీ. దైవగతిలేత నమ్మొడిచానికెప్పుడు । లేదుగాదె ప్రతికార మేచియు ఘవి
శోకమేటికి మానుము సుఖము కష్ట । మనుభవింపక దీనినియవీయ రాదె. ౬౫౨

క. కిర్బంబె జననహేతువు । కిర్బందే ప్రోచు తుదకుఁ గర్మమె చెరుచుఁ
గర్మవశగుండు జీవుఁడు । కిర్బమె సుఖదంబు దుఃఖకారణమమ్మా. ౬౫౩

తే.గీ. చేపకొనినది తానెదో నేయవలయు । మంచిదో చెడ్డదో కిర్మ మంచు బుఱులు
సెప్పుదురు తప్పనే యిది జీవులకును । కిర్మబద్ధంబులెప్పు జగంబులెల్ల. ౬౫౪

తే.గీ. ఆ మనోరమ యెట్లుల నట్లు నీవు । నాకుఁ దల్లివి నీకుఁ నే దనయుడను బ
దారివిండుమలకు నమ స్సాదరింతు । దాను నను దయఁజూచి చింత విడుము ౬౫౫

శా. అమ్మా దుఃఖము గల్గిన ప్థధికదుఃఖాప్రాంతలం జూడుమా
యమ్మా సౌఖ్యము గల్గిన ప్థధికసౌఖ్యాయత్తలం జూడుమా
యమ్మా శత్రువులట్లు దుఃఖమును సౌఖ్యంబుఁ మనీషఁ గనుం
గొమ్మా వానికి లోబడందగదు నీకుఁ జేమమా నాదటఁ. ౬౫౬

మత్తకోకిల. నాటకంబునఁ గొయ్యబొమ్మలు నర్తనంబులు సేయవే
బూటకంబులునుమ్ము మేనులు పుట్టుఁ జచ్చునుఁ బల్లెరుఁ
నీటిబుగ్గలు కర్మజంబులు నిక్కువంబిది నమ్ముమా
యేటి కీ పరితాప మీ జగమెల్ల నిత్యమె చెప్పుమా. ౬౫౭

సీ. విసుమమ్మతల్లి నా జనకుండు సింగంబుచేత జచ్చినవెన్న మాతతండ్రి
 సీతతండ్రి తెగటార్చ మాతయు నేనును వనఘాములను జేర వాంఛజేసి
 యశుకున బోవంగఁ బయపురు బోయలు మ మ్రొదిరించి మా సొమ్ముదోచి
 కొని పోవ జింతిల్లి తిన నన్నకబళంబు గనరాక ఋషులసంగతి వనించి

తే.గీ. కాయ లాకులు నివ్వారిగంజి మెతుకు । నొక్కఘటానె భుజియించి పెక్కునాళ్లు
 బ్రతికితిమి నాడు నా కొక్క భయము గలదె । పగయ మచ్చర మనునవి యగపడినవె

క. నీవారివియ్యవన్నం । దేవారికీనేని సుఖవ మీ రాజ్యవద
 శ్రీవిభవము నరకమునకుఁ । ద్రోషము మీ యంతకంటె దోషము గలదే. ౬౫౪

ఉ. ధర్మము నిత్య మయ్యది సదా శుభదాయక మట్లుగాని స
 త్యర్థులు స్థిరేంద్రియ యదారమతుల్ నరకంబునేర కి
 పర్మముబూని యీ భరతవర్షమునఁ మనుజత్వ మూనుటల్
 ధర్మమునేయఁగాదె యటు దప్పిన స్వర్గము గల్గనేర్చునే ? ౬౫౫

క. అన విని లీలావతి చా । మనమున సిగ్గుచిటి పుత్రమరణజయజయం
 బును మాని యిట్లు లగియెఁ । గనుగొనలం బొప్పవారికణములు దొరుగఁ. ౬౫౬

తే.గీ. తప్పు జేసితి నేను నా తండ్రిమాట । నాత్మ నివలంబనముచేసి యనపరాధు
 డైన నీరాత మడియించె ననఁడు నీమ । రాజ్యమీయికి తరిమె నిరణ్యములకు. ౬౫౭

తే గీ అబ్బడు నాతండ్రిమాటకు నడుగుదాట । లేక నా కిర్మిషమునఁ బోక తప్పు
 దాయె నాయన్న నానేర మింపలేదు । కరుణముండుము నీదెరుంగనిది లేదు. ౬౫౮

ప. భూమారకా యుధాణి పుత్రుణ్ణిల్లు లభ్యునిల్లె చేసిన బోషంబు చా రనుభవంప వలవయె
 వారి మరణంబులకు నేను శోకింప; వారి మిచ్చుపై న్నినంబునకు శోకించుచున్నదాన.
 గతంబునకు దుఃఖించుటయు కృతంబును స్మరించుటయు చెట్టితనంబులుగాని మరియొండు
 గావు. సకల కల్మాషానిజనంపన్నుండవైన నీమ నా పుత్రుండవు. మనోరమయె నా తో
 బుట్టువు. నే నీక జింతింప నేమనని యున్నది? నీవు రాజ్యంబు గై కొని మహావిభవంబునం
 దాలసంబు సేయుము. జగదీశ్వరి నిష్కండుకంబుగా నీరాజ్యంబు సేకొనంగె. దడపు నేయ
 వలదని చెప్పిన విని రాజనందనుండు లీలావతికి వినయపూర్వకంబుగా నమస్కరించి
 విజభవనంబునకుం జని యనంతరంబ.

౬౫౯

ఉ. మంత్రులబిల్లి యా సృవకుమారుండు నిస్తులసింహపీఠ సం
 గంతసుకూలలగ్నము నొకండు సుఖప్రద మారయుండు స
 ద్భంత్రవిధాననైపుణుల హైమము రత్నమయంబు గడ్డియఁ
 దంత్రవిదగ్రగణ్యులగు ధన్యులతోఁ గొనిరండు కామరా
 జ్ఞాంత్రము బూసుకొ భువనమాత నధిపతిజేసి కొల్పెదఁ.

౬౬౦

- చ. తిరమగు గడ్డియఁ భగవతిం దగ నిల్చి తదంఘ్రిభక్తిత
త్పరతనుఁ దొల్లి రాముఁడుగ దా యెటు లట్టుల రాజ్యభారముఁ
గరమరుదారఁ దాలించి సుఖస్థితిఁ జాలన మాచరింతు నా
గరికులకెల్లఁ బూజ్యయయి కామదయై జగదంబ యొప్పెడిఁ. ౬౬౬
- ఉ. నా విని మంత్రుల య్యవనినాయకు నానతివెంట సర్వముఁ
వే విరచింపఁజేయ గని వింతదలిరైచి యొక్క మేడలో
దేవిని గాంచనప్రతిమఁ దీరిచి జోశ్యుల బిల్చి మంగళా
రావము దోరుకల్గ శుభలగ్నమునం దిడె సింహాపీఠికఁ. ౬౬౭
- ఉ. వారవఘాటు లాడ శుభవందిజనంబులు బాడఁ దూర్వముల్
మీర మహారవంబుల సమ్మద్దిగఁ గూడఁగ బాడబోత్తముల్
దారఘనశ్రుతుల్ శ్రుతివితానముగాడ మహోత్సవంబునం
బొరజనాశి జానపదపంక్తియు వాడల గుంపుగూడఁగఁ. ౬౬౮
- చ. వినుము నరేంద్ర యా సకలవేదని దేవిని సింహాపీఠిపై
నునచి విధానవైఖరుల నోపిఁ బూజించునర్చి సంతసం
బునఁ దన పూర్వరాజ్యమును బూని సుఖించెనుఁ దొల్లి రాఘవుం
డనుపమ ధర్మయుక్తి నెలు లట్లు ప్రజల్ దను మెచ్చుచుండగఁ. ౬౬౯
- ఉ. ధర్మము నాలుపాదములఁ దా నడిచెఁ భువి నెందునేని య
ష్కర్మము లేనలేదు ప్రతి గ్రామమునందునుఁ గోపెలల్ కన
దృశ్యమయంబులైన ప్రతిమల్ పొలుపారగ దేవి గొల్వఁగా
శర్మదయై సమస్తవిధ సంపద లిచ్చి భరించు నిచ్చుటఁ. ౬౭౦
- తే.గీ. అచట నానందకాననాభ్యంతరమున । దృతి సుబాహుండు దుర్గాప్రతిష్ఠ జేసి
మహిమ విశ్వేశ్వరునితో నమంబుగాఁగఁ । బూజగావిందు నిరతంబు భూరిభక్తి. ౬౭౧
- ఆ.వె. నాటనుండి యెల్ల నాడులవారును । గాశి జేరి దుర్గఁ గాంచి పూజ
లాచరించి కోర్కె లందుచునుండిరి । దేవిఁ గొల్పవాడె ధీరు ధరయు. ౬౭౨
- ప. అని పల్కిన జనమేజయుండు పరమానందమగ్నుండై ముసేంద్రా ద్విజం దిగువాడు
నవరాత్రంబు నెల్లు గావింపందగు తద్విధానం బెల్లు శరత్కాలంబున విశేషంబుగా
నాచరింపవలయునది యెద్ది వినుపింపవే యనిన సతండు మానవేంద్రా శరత్కా
లంబున విశేషంబుగా విధివిధానంబులం దేవీపూజ సహజవలయు వసంతంబునందును
భక్తిపూర్వకంబుగా దేవీపూజనంబు నేయవలయు. ప్రాణులకు శరద్వసంతంబులె కావె

దుర్గమంబులు; వానిని యమదంష్ట్రంబులని పేరిడి జనులు బిల్వేద, రది నిక్కమే; యని జననాశకరంబులును రాగప్రదంబులు నైయుండు కాపున నయ్యై సమయంబులం జంటికాభాజనం బవశ్యకర్తవ్యంబని యెరుంగుము. చైత్రాశ్వియుజంబులు దేవీవ్రతంబునకు ముఖ్యంబులు. పూర్వమాసామావాస్య మొదలు సంధి సంగ్రహంబు నెరవేర్చి హవిష్య మశనంబుగా నేకభుక్తవ్రతంబు వట్టి సమంబై యోగ్యంబున ప్రదేశంబున మండపం చేర్చుపించి దాని షోడశహస్త ప్రమాణంబును స్తంభద్వజ సమన్వితంబును జేసి గోమయంబును గౌరవ్యుత్తికయుం గల్పి చక్కగా నల్కించి యా మధ్యంబున సమకోణభుజంబగు దేవీక చతుర్హస్త ప్రమాణంబును హస్త ప్రమాణోన్నతంబునుగా నిర్మించి యందుమీద నలంకృతంబగు పీఠబిడి వివిధంబులగు తోరణంబులును గాయమానంబునుం గట్టించి పూర్వరాత్రంబుననే దేవీమంత్రవిశారదులును, దేవదాంగపారంగతులును, సవాచారపరులు నగు ప్రిజల నామంత్రణంబు జేసి పాద్యమీనాడు దేకువన లేచి స్నానసంధ్యాదులు యధావిధి జరిగించుకొని ద్వీజమంబులు చేసి ముఖపూర్వకంబుగా సర్వపాద్యాది విమలం బూదించి శక్తికాలచి వస్త్రిలంకరణాదులు సమర్పించి విత్తకాత్యంబు సేయక బ్రాహ్మణులం పృష్టి నొందించి తొమ్మిది గురుగాని, యెదురుగుగాని, యద కొక్కిలుగాని దేవీజంబు జరిపించునట్లు బ్రాహ్మణులం ద్రావీంబు చేసి మనుపారాయణార్థం దొక శాంతుడుగిరి విప్రశేఖరు నేర్పరిచి దేవమంత్రంబులతో స్వర్ణదావకంబు సెప్పించి లొండిదేవీకపై సింహాసనం బమర్చి యొక్క దివ్యంబగు తేజవస్త్రంబు నాస్త్రంబు చేసి యందు నాలుగు హస్తంబులు గలదియు ముక్తాహారాది రత్నభూషితయు, దివ్యాంబరధరయు, సర్వసౌమ్యలక్షణానంబన్నయు, శంఖచక్రగదావ్యాయుధసమేతయు, సింహవాహనాధిష్ఠితయుంగా నొనర్చి దేవిం బ్రతిష్ఠింపవలయు. అష్టాదిశభాగానమేతముగా జేయుటయుం గలది. అర్చాభావంబున నవాక్షరయుతంబగు మంత్రంబుతో దేవిని స్థాపించి పీఠపూజార్థంబు కలశస్థాపనం దావరించి పార్శ్వంబుననుంచి సంవపల్లవంబులంగూర్చి దేవమంత్రంబులతో మనసస్కృతంబు చేసి జలంబునది హేమరత్నాదు లందులోపైచి తత్పార్శ్వంబునను బూజాద్రవ్యంబు లిడి గీత వాద్యాదులవలన మంగళారావంబులు నెలంగఁ బ్రభుమిచివనంబున దేవీపూజ నారంభించి నియమంబుతో దేవీపూజ సేయుచు సునవాసవ్రతంబుననేని సత్తంభుక్తివ్రతంబుననేని యేకభుక్తవ్రతంబుననేని దేవీవ్రతంబు నడుపవలయు. మరియు, ౬౬౮

క. సేయుత్రమవ్రతంబుఁ । జేయుదు నవరాత్రమందు సేవకునకు నీ

దేవుడ సాహాయ్యంబుం । జేయుము మాయమ్మ దేవి శ్రీమతి యనుచుఁ । ౬౬౯

- క. విదిపూర్వకముగ ప్రతమున । సధికంబగు భక్తితోడ నంబును గొలువఁ
బృథుతర సంపద లొదవెడి । నధనులకును శక్తికొలఁది నగు ధరణీశా. ౬౭౦
- వ. మరియు చందనాగరుకర్పూర్లంబులచేతను, మందారకరణాఢోచలంబు కరవీర హాలతీ
బ్రహ్మాకాకుసుమంబులచేతను, బిల్వదళంబులచేతను జగదంబు బూజించి ధూపంబులిచ్చి
నానావిధఫలోపహారంబులుగా నారిశేఖ మాతలుంగ దాడిమి కదళీ నారంగ పనసాది ఫలంబు
లిచ్చి పిదప యథావిధిగా నన్నదానంబు సేయవలయు. సింఠియైనాక మాంసాశనంబు
సేయు కలంబులవారు పహుహింసనంబు సేయవచ్చు. మహిషాజవరాహంబు లమ్మవారి
వేటలకు స్వర్ణంబు లది దేవీవిషయకంఁదై హింసనాఁబడదు. దేవతార్చనానినంబునం
బునుపునకు స్వర్గంబు వచ్చునని శాస్త్రంబులు సెప్పుచుండు. నడుపిచ్చుబిడ హోమార్చంబు
త్రికోణకుండంబును ద్వికోణస్థంధింబును జిసి హోమంబులు నెఱవ్వును నానావిధ
మనోహర ద్రవ్యంబులచేఁ బ్రకాలపూజసేయుచు గీతవాద్యస్మృత్యాది నానావిధవిసేదంబుల
మహోత్సవంబు సేయుచు నిత్యంబును ధూతలశయనం దొసరించుచుం గన్యాపూజనంబు
సేయవలయు. నది యెట్లునని నేకసంఖ్యమొదలు సెవసంఖ్యపరంబు శక్త్యనుసారంబునం
గన్యకల నియమించి విత్తశాత్యం దొసర్చుక వస్త్రాలంకారాదుల నలంకరించి పూజింప
వలయు. నిక్కన్యాపూజయం దేకవర్ష నిషిద్ధి యగు. ద్వీవర్ష కుమారిక యనియుఁ ద్రివర్ష
త్రిమూర్తి యనియుఁ జతుర్వర్ష కిల్యాణి యనియుఁ బంచవర్ష రోహిణి యనియుఁ షడ్వర్ష
కాళిక యనియు సప్తవర్ష చండిక యనియు నష్టవర్ష శాంభవి యనియు నవవర్ష దుర్గ యనియు
దశవర్ష సుభద్ర యనియుం బిలువఁబడుదురు. షడిపత్సరంబులకు ముగిసిన పయస్విగల
కన్యలు కుమారీపూజయందుఁ జెప్పబడరు. సప్త్యైశంఖ్య కనుకూలంబగు నామం బుక్త
విధంబున నెఱింగి యాపేరిటం బూజించుచుండవలయు. వెండియు నయ్యలు ఫలంబుల
వివరించెద వినుము. కుమారీ పూజనంబున దుఃఖదారిద్ర్యనాశంబును, శత్రుజయంబును,
ధనంబును, నాయుష్యంబునుం గలుగు; త్రిమూర్తిపూజనంబునం ప్రవర్ణఫలంబును దీనదాన్యా
గమమును బుత్రపౌత్రాభివృద్ధియుం గలుగు; గల్యాణీపూజనంబున విద్యయు విజయంబును
రాజ్యంబును సుఖంబునుం గలుగు; కాళికాపూజనంబున శత్రునాశంబు గలుగు; చండికా
పూజనంబున నైశ్వర్యధనంబులు గలుగు; శాంభవి పూజనంబున సృష్టనమ్మోహనంబును
దుఃఖదారిద్ర్యనాశంబును శత్రుజయంబునుం గలుగు; దుర్గాపూజనంబున శత్రువినాశం
బుగ్రవిధానంబునం గలుగు; బరలోక సుఖంబు సౌమ్య విధానంబునం గలుగు; రోహిణీ
పూజనంబున రోగవినాశంబుగు; సుభద్రా పూజనంబున వాంఛితార్థసిద్ధియగు. శ్రీయుక్త
మంత్రంబులచేఁగాని బీజాక్షరసంయుతంబులగు మంత్రంబులచేఁగాని భగవతీపూజనంబు
భక్తితో నాచరింపవలయు. నిదియుంగాత్ర

- క. హరిహరహరణ్యగర్భుల । నరుదార స్వజించి జగములన్నియుఁ గలుగఁ
బరిరక్షింపం ద్రుంపఁ । బరికించిన యంబయోఁ గుహరిం గొల్తుఁ ॥ ౬౭౨
- క. మూడుగుణంబులతోడఁ । గూడుచుఁ గాలములమూట గొనకొని జగముల్
మూడింటిలోన శక్తులు । మూడు గలిగి తిరుగు నా త్రిమూర్తిఁ గొల్తుఁ ॥ ౬౭౩
- క. కళ్యాణంబుల నిడి సా । కల్యంబుగ భక్తజనులఁ గడువడిఁ గరుణా
కుల్యల ముంచెడి దేవినఁ । గల్యాణం గొలుతుఁ బూర్ణకామద యనుచుఁ ॥ ౬౭౪
- క. తొలివృట్టువు కర్మంబుల । ఫలములలో విత్తులేరి ప్రజలజగములఁ
మొలిపించు లోకమునఁ బై । రులవలె నే తల్లి యట్టి లోహిణిఁ గొల్తుఁ ॥ ౬౭౫
- క. లయమున స్థావరజంగమ । మయమగు బ్రహ్మాండమెల్ల మట్టాడుచుఁ దా
భయదోగ్రహారహాపిణి । యయి యొప్పెడి కాళిఁ గొల్తు ననవరతంబుఁ ॥ ౬౭౬
- క. చందోరుముండశీర్షివి । ఖండనకృద్దండచండశాసనలీలా
మండితయై నిజభక్తుల । చందతరాఘంబు లడఁచుఁ జండిం గొల్తుఁ ॥ ౬౭౭
- క. కారణము లేనిదయి తా । గారణమై జగములెల్లఁ గల్గించుచు నా
దారము తానై సుఖవి । స్థారము గావించునట్టి శాంభవిఁ గొల్తుఁ ॥ ౬౭౮
- క. దుర్గమ్యుం జేయు భక్తుని । దుర్గతులం దారఁదోలు దుఃఖములడఁచుఁ
దుర్గమ్య దేవదానవ । వర్గంబుల కట్టి దుర్గ భక్తిం గొల్తుఁ ॥ ౬౭౯
- క. భద్రములు భక్తులకు నిరు । పద్రవముగ నొనఁగి కరుణఁ బాలించుచుఁ దా
చిద్రంబును గలుగని సం । పద్రాణి బొనంగు నా సుభద్రం గొల్తుఁ ॥ ౬౮౦
- ప. అయ్యైదేవి నయ్యైవిధంబునం యాజింపవలయునని వక్కాణించి వ్యాసుండు తదనంతరంబి.

నవరాత్ర మాహాత్మ్యము.

- సీ. ఒడలునఁ గుంచుచుల పడఁతియుఁ గుష్మరోగార్తయు హీనాంగి యంధ బిధిరి
బహురోమశయుఁ గులభ్రష్టయుఁ గేరరికాణి కురూప దుర్గంధసహిత
యెఱ్ఱునిమచ్చల యింతి గోలక జ్ఞుమ కన్యకాసంభూత కాంతిరహిత
కన్యకాపూజకుఁ గైకొనరాదని పటుశాస్త్రవేత్తలు పలుకుచుండ్రు
- తే.గీ. తెపులులేనిపి సుందరి గవులులేని । దవ్రణ కులోద్ధ సమవిభక్తాంగి సుగుణ
కన్యకాపూజనమున ముఖ్యులుగఁగొండ్రు । దీని దెలియంగదగుఁజుమ్ము మానవేంద్ర.
- సీ. బ్రాహ్మణి సర్వకార్యంబులఁ బొనగించు రాజవంశజ జయార్థంబునుమ్ము
లాభార్థమై వైకుంఠ లలనయేనియుఁ బాదభవనారి యేనియుఁ బనికివచ్చు

బ్రాహ్మణులనిశంబు బ్రాహ్మణిఁగొల్తురు రాజులకునుబూజ్య బ్రాహ్మణియగు
వై త్యులలో మూడువర్ణంబుల సుకన్యలనుఁ బూజనేయుట పొనరుసంధ్రు
నాల్గవర్ణములందు నారులఁ బూజింపవచ్చు శూద్రకులంబువారు పరుస

తే.గీ. కారువులు మొదలగునట్టివారు స్వస్వ । కలజలగఁ కన్యకల నెప్ప కొయవవచ్చు
జెలఁగి తొమ్మిదిరాత్రులు చేయలేని । వార లష్టమి మొదలిడవచ్చు ననను. ౬౮౩

తే.గీ. తొమ్మిది వసవసములకు శక్తు లొగిఁగాక । యశుకువా రుపవాసత్రయంబు సప్త
మిని మహాష్టమి నవమిని చేలుగోరి । పేరుపచ్చును వాంచితసిద్ధికలుగు. ౬౮౪

క. పూజయు హోమము కన్య । పూజయు ఘాదేవపంక్తిభోజనములు నీ
యోజం జరిగినయేని మ । హోజననీవ్రతవిధాసమాప్తియగు నృపా. ౬౮౫

సీ. సరనాథ వినుమయ్య నవరాత్రములనోము పట్టినవారికి భాగ్యమయ్య
నాయురారోగ్యమద్రాశ్వర్యములు కల్గి ధనధాన్యభూషణభరతులు గలుగు
స్వర్గంబుగల్గి మోక్షముగల్గి సుఖమును జయమును సంపదల్ చాలగలుగు
బుత్తులగోరినఁ బుత్తుల విద్యను గోరిన విద్యను గొనఁగవచ్చు

తే.గీ. రాజ్యముననుండి బ్రహ్మదౌ రాజునకును । రాజ్యములభింప నాపదల్ రావునుమ్ము
పూర్వభవమున భగవతిఁ బూజచేసి । నట్టివారిలె రాజులై పుట్టుచుండు. ౬౮౬

క. దేవిఁ నవరాత్రంబున । భావించి తలంచు నా శ్వపదుఁడేనియు ని
చ్చావిది స్వర్గము చని సఁ । భావింపంబడుఁగదా నృపాలకచంద్రా. ౬౮౭

ప. ఇందున కొక యతిహాసంబు గలదు, చెప్పెడి విను, లొల్లి. ౬౮౮

శీ లోపా ఘ్నా నము.

చ. కలఁడు పురాయుగంబున నొకండు వణిగనుఁ దుత్తమోత్తముం
దలము కుటుంబశాలి యతఁ దార్జవముం గలవాఁడు గోసల
స్థలి బహుపుత్రైకుండయి నిశాముఖమందు భుజించు బిడ్డలఁ
గలసి యొకింత కూరడవిఁ గోసినపండును షన్నిపృత్తికిఁ. ౬౮౯

ఉ. ధర్మవరుం డతం డమిత దైర్యుఁడు శాంతుడు సత్యవాది స
త్కర్మరతుం డభీకుడు సదా మదలోభవిహీను డెంతయుఁ
నిర్మలుడై యనింద్యుడయి సీతిమయుండయి దేవతార్చనన్
గూర్చి నొనర్చుచుఁ మహి జను ల్దను శీలుఁడటంచు బిల్వఁగఁ. ౬౯౦

- ఉ. రాముడు రాజయోగ్యుడయి రాజీలేనందుఁ దలంచి పట్టము
ద్రామహితుం టొనర్చుటకుఁ దా జతనంబులు సేయుమండఁగాఁ
దామనస్సత్తిఁ గైక మును దత్తములైన వరంబులున్నవో
ఘాటున నేడు కోరెదను టొంకక నిమ్మనిదేఁడె నెట్లనెఁ. 208
- తే.గీ. భరతునకు రాజ్యమిచ్చుట ప్రథమవరము । రాముఁ బదునాలుగేడు లరణ్యవాసి
జేయుటయ రెండవ వరమ్ము చెలఁగి యిమ్ము । నాగ దశరథరాజు చింతగొనఁజూచి. 209
- క. పితృవచనపాలనం బ । ప్రతిమంబగు ధర్మమనుచు రాముడు ననియెఁ
నతితో లక్ష్మణుతోఁ గూ । డి తపోవనములకుఁ గడువడిఁ మనుజేంద్రా. 210
- సీ. చని దండకారణ్యముననుండఁగ నయోధ్యనుండి కుమారవియోగదుఃఖ
మునఁ బత్నిభుండు దోయన నేక్కి యేడ్చి నన్మునితానిహితఁ దోరినయనంత
రంబ తెల్కయిదిత్త రాజుపా టివి తనదల్లి సేనినదని తలఁచి తలఁచి
బ్రాతృ ప్రియదీక్షిర్న రాజ్యంబు నొల్లక యితని దర్శించి తదాజ్ఞగాంచి
- తే.గీ. ఘాటుయేలుచునుండింగ ఘాసుతాన । మేరుఁడై లక్ష్మణునితోడ నినకులుండు
పంచవటిఁ జాన్పనాతనిఁ బట్టి ముచ్చుఁచెపులు కోయించెఁ గామార్తి చిక్కుతొలఁగ.
- ఉ. ముక్కిడియైన భూర్వణఖ మోము గనుంగొని దానిబంధువుల్
రక్కసిమంది లొక్కమొగి రాఁ గని రాఘవుఁ దా ఖరాదులఁ
జక్కిడఁచెఁ మహావిపుల సంగరఘాటని మోనిబృందముల్
రెక్కాని యౌర యౌర భళిరే భళిరే యని చిందులాడుచుఁ. 211
- ఉ. కోతలఁ జిక్కి భూర్వణఖ గొబ్బున లంకికుఁడోయి రావణా
సి తల లిన్నియేల భరణీతలనాఘని రాము నోర్చెదే
మ్రోతలకేఱి చూడుచుని ముచ్చు నెపుల్వెనఁజూప హుమ్మటం
చీతలమ్రోతలం చితిసుతేకుడు రావణుఁ దార్చె గ్రుడ్డుదే. 212
- ఉ. అట్టి మహోగ్రమార్తి ననురాధిపునిం గని సుప్పనాతి నీ
వెట్టిదవో ఖరాదుల వధించిన రాముని పేరు నెప్పినఁ
జట్టును బ్రక్కలందు దనుజు లొగమెత్తఁగఁజాలకుండి రీ
పట్టున సీకుసుం గలవు పాదులు సూడుము నేదో యెల్లియో. 213
- ఉ. నా విని రావణుండును మనంబున మచ్చరమూని యేగె నా
నావిటపిప్రతానకలనంబగు గానకుఁ దాటకేయు మా
యావినిఁ గాంచె నచ్చట ననంతర మాతనిఁజూచి మిత్ర నీ
వేవిధివైన సీతను గ్రహింపుము తెమ్మన వల్లెయంచొగిఁ. 214

అ.వె. మాయలేడీయగుచు మారీచుఁ డవనిజ । సూచనట్లు తిరుగ సుముఖి రాముఁ
గాంచి రాఘవేంద్ర కన్నుల కింపుఁగా । బరచుచున్న దదిగో పైడిలేడి. ౩౧౫

అ.వె. దానిఁ దెచ్చి నాకు దయసేయు మీచేత । ననిన నెంతపని యటంచు నాతఁ
డనుజుఁ బరశాలయందు సీతను । గావసునిది విలు నమ్ములను గ్రహించి. ౩౧౬

అ.వె. పోయి వనమునందు మాయలేడినిఁ జూచి । యదిగో పోయెపోయె ననుచు బాణ
మేయఁ గానరాక యేది యేది యటంచు । పొదలువిలుగఁడిరిగె ఖావిభుండు. ౩౧౭

అ.వె. ఇట్లునట్లుఁదిరిగి యెట్లకేలకు రాముఁ । డట్టెసూచి యేసె దిట్లమెకము
కొట్టుదగిలి కూరి బిట్టేదెచ్చి హా లక్ష్మి । డా యటంచు దాని నవనిజ విని. ౩౧౮

క. తన మఱుదిఁ జూచి యోయీ । యనఘా హా లక్ష్మణా యటంచొక శబ్దం
బును వింటి వింటె సీపును । కనుఁగొనుమా పోయి భూమికాంతునివేగఁ. ౩౧౯

శా. ఈ దీనధ్వనిఁ జూడ రామునకు నెద్దఁ గీడు వాటిందెఁబో
హా దైవంబెటులున్నదో చనుము సాహాయ్యంబు సేరూరెడిఁ
నాఁ దల్లి నినుఁ గాచియుండుమనియె న్నాయన్న నిన్నొంటుఁ గ్ర
వ్యాదప్రావృతమైన కాన నిడిపోవం బాడియె చెప్పుమా. ౩౨౦

క. ఏది యెటులై నఁగాని । మోదెపీ నిన్నువిడిచి యొకయడుగునం
బోదలంచినాఁడఁగాను ను । మీ దైవము నమ్ముమెందు మేలగునుమ్మి. ౩౨౧

క. రాముఁ బడనేయ శక్తుఁడు । భూమింగలఁడనుమఁ దలఁపఁబోకుము నే నా
రాము ముదల మీరననెడి । నోమును విడువంగనేర సూరారై నఁ. ౩౨౨

తరువోజ. అనవుడు విని సీత యత్యంతదుఃఖ । మున బిగ్గనేడ్చుచు మూర్ఛాగ్రగణ్య
నినుఁ దలంచెద నిప్పు సీపు నామీద । కనుదైచినావు నిక్కము భరతుండు
నినుఁ బంపియుండును సీవెంతయాసఁ । గొనియున్న నేనట్టి కులటనుగాను
జననాఘఁడిల్లిన సరగ సీవెంట । జనుదేర ననుకొమ్ము నచ్చెడగాని. ౩౨౩

తే గీ అన్న లక్ష్మణు సీవేగి యవనినాఘుఁ । గాంచివచ్చెడిదనుక నా కంతమందుఁ
బ్రాణముండునుఁ దడివేల బ్రాతతోడ । తొంటిప్పేహంబు మరచితే ధూర్తవృత్తి. ౩౨౪

క. అక్కఱినో క్రికి మనసు చి । పుక్కుమనం గనులవెంటఁ బొటబొటఁ గారెఁ
వెక్కుసపు వెనరు సీ రా । చక్కని లక్ష్మణున కహహ చానల తెగువల్. ౩౨౫

తే. గీ. ఎంతమాటాడితివి సీత యింత వాడి । పలుకు కాల్యన పెనుసూదివిగిది నంటె
జెవుల నిత్రతో నే నేమివేయువాఁడ । బోయెదను నీదుకర్మంబు పొమ్ము పిదప. ౩౨౬

- క. అని లక్ష్మణుండు జనకను । తను విడిచి యరణ్యమునకుఁ దాఁ జోవఁగ య
ధ్వుతేకుం డిదె నమయం । బని భీతికవేషధారియై చనుదెంచెఁ. ౨౨౪
- ఆ.వె. పచ్చి పర్వతాలవాకిఁబ నిలిచి యం । దున్న యువతిఁ జూచి యర్వితనయ
యిచి యటం చెఱింగి యెగడిగఁ జూడంగ । నామె యతి యతం డటంచుఁ దలచె.
- ఆ.వె. తలచి భీతిచెచ్చి తా నిడఁజోవంగ । మిగుల నప్రమోదగుచు మిఱి మిఱి
చూచి చూచి నక్క నైచకంబులుగాఁగ । మెల్లమెల్లననియె మెలఁత కిట్లు. ౨౨౯
- ఉ. ఎవ్వలెవీపు పంకజదళేక్షణ యొంటి నిటుండనేల నీ
యవ్య యెవరై తండ్రి యెవఁ డన్నలు చమ్ములు నున్నవారె నీ
మొవ్వపు మోము చూచినను ముద్దులుగుల్కెడి మేడిమీద పాల్
బువ్వయు నారగింప కిటు పోదును గాఢును బట్టనేటికిఁ. ౨౩౦
- క. ఆతని నిజముగ యతియని । సీత యతిప్రపర వినుము చెప్పవఁ గలఁడి
భూతలమునఁ బండ్తిరథ । క్షైతలనాథుండు సత్య సంకల్పఁ డింక. ౨౩౧
- క. పుడమియొడయెసికి నలుగురు । కొడుకులు జ్యేష్ఠునకు నేను గోమలిస్త్రీతిఁ
వడి నవతితల్లి కైకయి । యడిగిన నా విభుఁడు వచ్చె నడవికి ననఘ. ౨౩౨
- క. పడునాలుగేడు లడపుల । మెదలంగావలయు నేను ముదిలేశుతఁ
గద సీతను శ్రీరాముండు । మొదల నివచావభంగమున ననుఁ గొనియెఁ. ౨౩౩
- క. రాముని బాహుబలంబున । మే మిచ్చట భీతిలేక మెలఁగెదమునుమీ
రాముం డిప్పుడె నాపైఁ । వ్రేమం బంగారులేడి పెనువెంటఁ జనెఁ. ౨౩౪
- క. దీనధ్వని యొక్కట బిస । మానక సౌమిత్రి యతని మార్గమునఁ జనెఁ
భూసుతచరిత్రు రిరువురు । కానలలో నన్నుఁ గడఁకఁ గాచెదరు మునీ. ౨౩౫
- క. యతి విష్ణురూపుఁడనుచుఁ । మతిఁ దలచి మహానుభావ మర్పాద యొన
ర్చితి సతఘోరం బీవని । బ్రతుకఁగనీ చెల్లయెడల రాక్షసులుకదా. ౨౩౬
- క. ఏరో మీరు త్రిదండులు । ధీరులు చెప్పుడనినం దితిప్రభవేకుం
దారమఱింగని వినుమా । యే రాక్షసవిభుఁడ లంకనేరెడివాఁడఁ. ౨౩౭
- క. మందోదరీవిభుండఁ । సుందరి సీకొఱకు నిట్టి జోగినయితి నా
కుం చెల్పు భగిని రాక్షస । బృందవధయు నిజవిరూపకృతీయు వగపుతోఁ. ౨౩౮
- ఉ. మానపుఁడేల నీ కింక నమానుషచర్యుడ మానవాశనా
దీనుడ నీ మగం డడవిద్రిమ్మరి రాజ్యము గోలుపోయె మీ
దానకునైన లేదు గతి, నాకునుఁ బట్టపుడేవివోచు లం
కానగరంబు నేలుము ఘృణితి నుండుము నీకు దాసుఁడఁ. ౨౩౯

- డి. తంబుగ తోకపొలమడులులు రత్నము లందునట్టి పొ
దంబులు గలుగాడ నిం దానుగదై భవదీయహంప
ద్ధంబులనుగదై వానినిగదై నన్ను తీతుక నునుట్టా
యంబులనైత, తానకి, ప్రేయ, సుమనీ, జగదేకమాహినీ. 240
- క. నిను నా కిప్పుని మాను నీ । జనకుని గోరితి నతంబు శుభవసుర్యం
జనకుని పెట్టినందున । మనమున వివధి చేత మారిన బావే. 241
- క. అప్పుటినుండియు నా దైత । సెప్ప గదరమురాదు నిన్ను సేవించుటకై
జన్మ కిచ్చు నుంటివి యని । చెప్పగ వీని వచ్చినార బేకొను చుటా. 242
- వ. అని యప్పు వలికిన. 243
- ఆ. డె. కావగోల్లపలుక వానిని విన్నంతనే । పెంపెనచు పక్షి పినుగదోర
మిది గలంబు నొలి । నువ్వొనడి గడగడ । వహికికొనును నును తమబడంగ. 244
- లే. గ. ఆ పూన్లు ని యిటు నీ పువరెంచి । యా యనదాంబు మార నొ ప్పట్టలా
కొని నుకొనినా । కావగోల్లపమో । కావహతుల నీని భరాదుభర్త. 245
- లే. గ. యి దొంగదరా నీ పు గువార్తి । వహికి పక్షి నునుగదోర పక్షి
నీ పక్షిలలు దానిని పక్షి గ. । నువ్వొనడి మారుపును నేన నిజా నున్న. 246
- క. దోహ నీ దొంగము గనిన । పాపంబుని గొటిగొని భవవిహర్షణ
దాదోపు నీత కప్పడు । నూప నిర్జడంబు కమూర్తి సువర్ణముగనీ. 247
- చ. అటు పలికలంబు, నినునది చేతులునుం గల తన యుగ్రాచారంబు నూపి కావంబు
బరహంబుదొని కభంబుదొ దొట్టుకొని కొంపోపుతక జానకి యిట్లని రోపించు సేసె. 248
- క. హో రాహూ హో రాహూ । హో రాహూ లక్ష్యద్వాగ్రజా రఘువంశో
ద్ధారా మారారా । యా రాహుచేత కిక్కి యే సేమానర. 249
- డి. లక్ష్యపును రక్షింపుము । రక్షింపుము లక్ష్యదా నిరపరాధిని ని
న్ద్రానిరపరాధిని రక్షింపు । మునిజానునా మును మునుభవించుగనుగనె. 250
- వ. అని పలికించును గగనంబు ను హోపు సుమయంబున. 251
- చ. అనునది పుచ్చగిత్త తని జూయపు రోద్రులసంబుమూని య
య్యరదము నిర్విరం గని పలాను దాని యెనర్పి యార్పి య
చరవిహంగంబు గూర్చి పలుకై ఖలి తంక సహకవాచిన
విరవిర జేర్చి రక్కసుల వేపుర గావడి యుంచె జానకిన. 252

ప. అంత నచ్చట రామపుంస మాయామృగరూపధారియగు మాలీమం జంపి వచ్చుమంద మార్గంబున వెదుర్చుడిన సొమ్మిడిం గాంచి 'తమ్ముడా! సీత సొక్కదానిని బ్రహ్మకాలనుచి నీ దట్టు రాగ తంతలేమి?' యని యడిగిన సతండు సవిస్తరంబుగా సీత చమ్మం బంపిన విధంబునం తెచ్చుడుం జింతిల్లుడు నిరువురూ బ్రహ్మకాలకు వచ్చి చూచిన తానకి రానరాదీతి వగచి పెదకంబూని మధ్యేమార్గంబున జటామృతంబు జూచి యతనివలన మార్గంబు విడిచి యతని సంస్కరించి దారి స్వగించిన కబంధ హతుంజేసి వానిని శాపం నులన తప్పించి ఋశ్యమూరింబునకు వచ్చి సుగ్రీవుతో స్నేహముపాటించి వారిని వధించి కిష్కింధాపురాధి పత్యంబు సుగ్రీవున కొంగి యవ్వుడు చ్చకాలంబగుండు సలక్ష్యంబునై రాముం తచ్చటన యున్నసమయంబున సేతావరహయఃఖభరంబున లక్ష్యంబు జూచి యుక్తినియ.

తే. గీ. తమ్ముడా లక్ష్యణా సవరమ్మ తైర కోరికలు వచ్చె జనకునిహతు రిందు గానరాదాయ బ్రతురంగలే నయోచ్చ . కపసిజారహితుండనై యరుగుగలనె?

ఉ. బోయెను రాజ్య మీ విధిసహస్రి సేవాసము వచ్చె దండ్రీయున్ బోయెను దైవ మెంతవెతబొందగ తేమగిలంతా కట్టె క్షయమురాచి ప్రాంతంబు గీతును నీ లగు మున్నుమున్నుగా హా! ముదిలోత్త నేమింత హా జనకార్జుణ! మందుబోయెతే.

ఉ. టిలూ తమ్ముచ వంతపావమ్ . సుయ్యా పూర్వజన్మకాలం దే లో చుచ్చురు తాచరించిరిముకో యీ ముఖము లానెలలో గాయ మార్గలు మెప్పుచుం బ్రతురంగా గగ్గెన్ మహేశ్వర్యునిం పోవుపాపరాక్షుక్రమహిమలే నీ! బట్టపాకాలంగా.

ఉ. భగముల్లు బోదిడిది పూనితి రావడగ నెచ్చి తమ్ముడా సేగియు జ్జ్వలముం వెలుచం యందు కీపును సూచివచ్చితే హా! గుణభర్త పూర్వజనసార్థికర్మఫలంబు నిపునుం భగమునర్పమంది పది బోవున యూరక మంతయేడ్చినన్.

ఉ. సే సొనిలము పాపమున సేమ వివత్తుల బొందుదుండి యె దానివయం గతంబి నమర వాటిలయందుం తర సొక్క రా సైనికు లేదు మేను వజ్రగ్రీ బలమెల్లను చూకె పీరచి ద్యానిపుణత్తు టిగను సహాయుడ నీ పొరయండవేకదా!

ఉ. పిదపిల్లల సూర్యుల . ప్రభువులలో దెచ్చుడేని పార్థివుడు విష్ణు పిదయాత్మంబు నిభాతో . నిభిపిచ్చిత మత్సమోస్తు సాదగు ననుకా.

తే. గీ. పిదపేయుడు సొమ్మలై . యంతయుఁసాగరంబును చాటింపఁగలునబ్బి గట్ట పెట్టెట్టి యేడ నే గాంచువాడ . నీవ కిప్పడు నను బిల్చువాడవంటి.

తే. గీ. తమ్ముడా చూడు నాడు హస్తగతమైన । సుందరోక్తమువంటి రాజ్యముల వోయి
భవదుడమో పరదానము ప్రాప్తమాయు । నహమా విధినిర్మితము తెలియంగ పశమె. ౭౬౧

తే. గీ. చిన్నతనమొకట నిలియక తెలియ నీత । నన్ను విడువక యీ యరణ్యములఁ బో
ప్రచిగతి నునుముఖ మృతలఁ జిక్కి । దుష్టరాక్షసులారామె గడ్డ మకట. ౭౬౨

కా. ఆ నా మున్నవమొక య య్యబల లంరాధీవగేహంబునన్
దా నబ్ధోర్వి పనించు యుభభరమున్ దైన్యంబుతో నయ్యయో
ఆ నమ్రచ్చము భర్తృభర్తృయు సుఖలాభిక్య మా నీతి యెం
దేసిం గలదెమె నామవం గలుగు ప్రీతిన్ దెచ్చగా శర్యమె. ౭౬౩

తే. గీ. లవణా దిను దానరీలక్షణములు । నీ కలయంగద రావదు వైవసంః
రామదుగ్ధ జనకరాజన్యుకన్య నన్ను । జట్టబద్దెను గాదది చినబి కలట. ౭౬౪

ర. తన తాపహర ముతిగా । గొనియెనది కరుణ గొట్టకొనియెనం జ
చ్చునుగాని రావలెడు బల్మినిఁ బూనగ పగయగునె ములఁత తనంతన్. ౭౬౫

ఉ. ఎవరి నమ్మచాప్త విని నచ్చెవ నేరలు దానిఁ దాసి యీ
మే నిక నాకు నేల పొలమిచ్చుదు నన్నము మాని పానమున్
మాని క్కొనిచి నిద్రయను మాని యరణ్యములందు జింతతో
పో నలిదాయదాన్ । జగరాత్మజ ! యెందుఁ జరింప శర్యమె. ౭౬౬

ర. అని వేద్యుచున్న యన్నునఁ । గనుగొని యకటా ! యెందు మానముభాగ్య
మునిగె ననుచు నురార్చుట । పనియని నొకాత్రి యట్లు పలికె ద్ద్యుచువుగన్. ౭౬౭

ఉ. పూనును భక్త్య మీలవనుఁ బొందవమీ భవమంతమేనినున్
నె నొకరుండ బోయి యుపేయని రావలెఁ బాపి యీ దిబ్బ
కొనగలంబున చచ్చుతరుంతిక నిండునిగర్వి యీ గడు
రానుడుఁ బచ్చినట్లు గుణభస్మను నీతను దచ్చుచుత్తవన్. ౭౬౮

రె. గీ. చినుభ భుజుల కాపవ చచ్చునపుడు । సంపదలు చచ్చినప్పుడు ననుమనిష
గుణభవించుర సంపద కలరుచుందు । రావలయును ముఖించి రచ్చుచుటలు. ౭౬౯

ర. ఇన్మహి నెన్నగ దైవవశ్యములకా కొందుగలవె సంయోగ వియో
గిమ్ములు రోకము దేహము । రాహ్మ మన కావ యాత్మ సాహ్మ మెహు. ౭౭౦

ర. ఏగతి రాజ్యముబోయె చు । దేగతి పనవాసమచ్చె నేగలిఁజున్ నీ
కాగణవలి సంయోగము । నాగలియగు మంచికాల మరువఁచెకెబో. ౭౭౧

ర. మానవుడు సుఖము చులుము । పూని యనుభవించునన్ను బోవనిమిట్టి
దానకీమాత్రము వేరని । నే నెందును పోకడల నిలుపుము భృతివేరె. ౭౭౨

- క. వానరులు గలరు కోటులు । నానాదిశలరిగి జనననందను బుద్ధిలో
హేమల పని వేగము వా । ధ్రువయన మొనర్చుగలరు తలవ్రేయదా. ౨౭౩
- క. బోచ్చెన లంతాపురమును । ప్రచ్ఛద పద్మమనునాది బాపునెలలో
వచ్చెన సీతను సుఖముగ । వచ్చెన సీతవైచ నను బంపుడు చున్నా! ౨౭౪
- ల. య. అప్పు యన యమోఘ్యునున్న ప్రైశ్లోమను క । ప్రత్యక్ష భవతు లచ్చి బ్రతుగని ఇంటి
సేరు ప్రయోగనేయ నేమిడగా నిత తోచుచేల యును. । మహాకాల. ౨౭౫
- లే. గీ. యిదిగై ధైర్య కళుగతు మున్నెల్లవల । నోర్చి జయవత్సిని గైకొనియుంబడెను
వాని లోకము బనియె చాసిమిద । నర్థిచాడవు చుచ్చెంబగుని నీవు. ౨౭౬
- క. వేవలంను రాక్షసులను । బ్రోవెన్ బిరుదావళమునను బుచ్చుగలను నే
సీత పున సుందంగా । రామ గును గేమలండు లచ్చెనా చెప్పువా. ౨౭౭
- క. ముసాహాయ్యునునవనై । జననని బేర్చికొనిచ్చెనల బుచ్చుగల సులహం
సంకు సుందరండు రామని । మనియెడగా లెన్ను చేల చుచ్చును నీవు. ౨౭౮
- క. లిలిల సుఖమగ్న యుభయ । తపులుక ముఖమగ్నండు తత సుఖమగు రా
మచ ! యడు సుఖయాభంబులు । భవి జ్వలము పొలలెన్ను పొలలయమందునె. ౨౭౯
- క. యేలలచ్చెనవభువం । సదేవ్యుడును యుభయంబు దీపితగాని
వాని సమయండు రాదై । ప్రయోగ క్రిందింబు ముఖమగు లగునెలె. ౨౮౦
- ఆ. య. నిజవలంబు పిరిలి భవలంబు నిలవలంబు । పద్మపద్మంబును బహుశరత్తు
అభినవ్రితలోక నభలంబు యిదియ । జ్ఞానదానమునను మోరలెచ్చెన ! ౨౮౧
- ఆ. య. తిరిగి మంచికాల మునుంబునందనే । నహుభు వార్యశాప మహిమిదేసి
తొందలునయగును గుంభిని గూలిన । సెలమనెదె నున్న ముప్పకట్టు. ౨౮౨
- క. పొలోమని గామించు । లోలక నహుంబు చగన్ముడు శివీయంగా
గుంత సత డజగలెచ్చె । భూలోకమునంబు మిమను పూర్వముగూనినె. ౨౮౩
- క. లోలంబు గలిగినవచ్చు । వ్యాపవలంబున యున్ననూర్చివచ్చె మ
ద్రావణుల ధైర్యంబును గైకొని సిర్పిన నరుంబు భుజులెచ్చె బుభులి. ౨౮౪
- లే. గీ. నీవు బెద్దాతివాడనా వేను నీవు । సలమనియ యున్నలే లచ్చెచీవ ! నీ న
సుర్భర మెలుంగనే యుల్లమందు నింత । ఎంత యేటికి బ్రాకృతును మహా! ౨౮౫
- క. అట్లు అక్షుని యువశకునవచనంబు । కాలించి రఘునందనుండు చుభుం । మాని
నిష్కలంబుండై యున్నరతి. ౨౮౬

సీ. పుష్పభరి బద్ధి నామరాగ గమిగట్ట బంచమాచ్చలై పుచ్చవండ్ల సేర
తారకరాగ సురతాస్త్రీలు తను పెచ్చ ప్రాగిగను హెచ్చ చినువబద్ధ
సారంగగమి రాగ నడి లెచ్చ బయ్యెర గలిత పరాళి భ్రమరముల బయ్య
పులిపిఠాకాలావనంగతో గమ్మ తర్రవాం దాళానసరల హస్తములు నిలువ
లే గ. సారసారి బృహద్రావసామములను వేరువలరంగ నెచ్చగా దాడికొనుచు
ననిలహరి మహాలయములను నులరకముల నుని కెక్కిన గలహాసములు ప్రేర. బలా

జ. ఎల్ల వర్షాన పేరునును బాధి పోయిన క్షేత్రావస్థలనుగా రో. నుంచునుండు పట్టిన
 కుది పోయినను పట్టిన పూర్వాధికం బాధించి యునునందున్న చేయల బాధించి
 కానును నువపట్టించున నానును బాధించి గాంబి బుక్కలనుకావయింపు నున్న
 పింపును ముగిచిపూర్వంబులం గుటించి పేరునునీ అట్టించు. ౭౮౮

2. ఏటికి ముఖమానెను కరకత్తుతో నైపున ప్రాకృత రుచిలరగా
బోయిన బాగుకిం శ్రీమద్భక్త జనమంతయు చక్కగానుగించు నీ
ధాటి ముందుగా నెత్తుకొని తాంబూలంబు నుంచుకొని ముప్ప
తోపుటి వానరు కలయగు సుమంతపు నీవు ముందు పుచ్చుచును.

త. నే నిద్రలుగనకును నేగకును జూనకిన్ బ్రతుకును శరీరపు నెత్తెల్ల
జూనినవిల్లడ్రము! రానిదియ! జూనిన విధియెనై నెట్లు పుట్టినిదియనూ.

3. దానికి ప్రపంచోదయం : గాని ఇది భౌతిక ప్రపంచం నుండి
వా గలయోగము బలపడు : లే సుఖం చేస్తుంది. సుఖం సుఖం చేస్తుంది.

అందుచేతనే గొప్ప పుష్ప ముగిసిన ముగిసినా ముగిసే వానివలన గల
యూని యిందును సేతునినితి వానిన వామన, వామ, మూల యొ
మూసిన వారు భూప్రభునిమో యీను గొప్పముతోట నీ యునిన
మూల వాని కొద్ద పుష్పమో యీను గొప్ప ముగిసిన వానిన .

ద. ఆదానీ వారి దుష్కర్మము తానె నహించి యొరి హేతువౌ
నాపయి నయివై చెనె విహాసము సీరిగని నిష్కల నంధగా
బోవిన నేన పుట్టెద నయోనికైనై భవి నంచు నెంతయుచా
గోపముతోడ కానయిడి కోమలి నేను అనించ నీతయు.

ఉ. జానకీ యిందిరాంశమున సంభవమైనది రాముండు దా
మానవకాంత యిచ్చితన మాటకుఁ జిక్కఁచె యింపు నజ్ఞతం
దానిఁ గొంచుచోఁజూచి త్రాచునుఁ జూచి మత్తభ్రమంబునం
బూరిను బూలదండ చుని బొల్లున రాక్షసపంశ మార్చుచే.

౭౯౪

లే. గీ. రామదేవులు బంగారుగిన్నె వ్రదికి యింద్రుండు భార్యబీసుతనం బంపె
గుడిసెందగ నీత దాఁ గుడిచెఁ దాలు నానలయు చప్పికయును లే దాపె రిపుడు. ౭౯౫

క. కాకర్ణా నీపుట్టువు నీకే మరుపాపం హరివి నీవు సురారిం
బోకార్చ సురలు కోర నరాకృతి జన్మించితివి మహార్కటలమునదా.

౭౯౬

లే. గీ. రావణాసురుపథియింపఁ ద్రోవ యొకటి కలదు నెప్పెద వినుమి నిక్కమ్మునున్న
నాశ్వయుజమానమున భక్తిదాదరింపుఁ బరివ్రజగదంబునతము జయార్జునగణు. ౭౯౭

చ. రామవేంద్రాః దేవీనవరక్రాంతోవహనంబుదాఁబడు నేతచ్ఛలోతంబు సునలసంవత్సరంబు.
జప హోమ విదానంబులు యథావేది సదపి మేచ్ఛంబులగు వటపుట బురయిచ్చి
చశాంశంబు హదనంబు సేసిరియని నీ కిష్టానీధి యగు. నీవ్రతంబు చొల్ల విష్ణుం
డును, వింకరుండును, బ్రహ్మాయు, సింహాదును గావించి వాంఛితార్థంబులం బునసిరి.
నీ వీ వ్రతము తప్పక యాచరంపుము. ఏవత్కాలంబున నెవ్వఁడైన యీ నాచరించిన
సంభంబగు. పితృహింసయను, భృగుహింసను, వసిష్టహింసను, గన్యపుండును దేవీ
వ్రతం దాచరింపిరి. మరలయిం దోర్ల బృహస్పతి పరావహ్యతదాయంతై యీవ్రతంబు
సేసి మేలుకెందఁ గావును గావత్త్వవిదోహతకా రావణవధార్థియై నీ వీ వ్రతంబు
సేయుము. పృథ్వీనాభాయై ఇంద్రుండవలఁ గ్రుపున హారంబొకటను శివుండను,
మధుకైటభ సంహారంబునై నారాయణుండును విధివత్తుగా నీవ్రతం దాచరించి
రని చెప్పిన విని శ్రీరాముండు బ్రహ్మ పుత్రుగి! యీ వ్రతంబునకు దైవంబెట్టి, దాని
మహిమాను లెట్టిది, చుది విష్ణుచరింపవలయు, నీవు సర్వజ్ఞావత్ తెలుపచే యనిన
నారాయండు దాని రథంజూచి యుట్లనియె.

౭౯౮

సీ. వినుచున్న దనిరభతనయాగ్రగణ్య నిర్మలము నాన్య రామచ భర్తమూర్తి
కారణం బెల్లలోకములందుఁ గల్కాణి బ్రహ్మ వివంశిత పాపరహిత
ఆ దేవి శక్తి లేనప్పుడు పూరియుఁ గదలింప వత్తుండుగా దొకండు
నాతండ్రికిని సుగ్రువులు నారాయణునకుఁ బాలనశక్తి త్రిణయనునకు

లే. గీ. సంహారణ కోశరియు దాని శక్తివలన గుచ్చుచెచ్చు నెయ్యది యేమిసేయ
గల దొకం దొకశక్తిచే దలప దేవి శక్తియేనుమ్ము పరాక్రమాడ లెదు. ౭౯౯

సీ. బ్రహ్మయు విష్ణుండు వరమేల్వరుండఁడు సూర్యుండు చంద్రుండు సురలు మునులు
 నొక్కడు లేనప్పు టీకల్లరి ప్రకృతియై పూర్ణయై తా నాతిపునుఁ గూడి
 విహరించును యుగాది విగుణయై తర్హార సుగుణయై చేరు ముట్టుగము సృష్టి
 మనుమున్ను బ్రహ్మాది ముఖ్యులకును శస్త్రలిచ్చును శస్త్రీచే నేదియేనిఁ
 తే. నీ. దేవుఁగ నమృతదాగల్గి శ్రీనమేను । అగుదు సర్వభూతమును చా రణపరులము
 గురుగణాదులతోడను గూడి పెలుచ పల్లెలును రిది నిర్మలము చనుమరీశ! ౨౨౦

క. భగవదని గొల్చువారికి । భగవతి స్మరియించునట్టి పాపములకు నా
 భగవతి సమ్మీనవారికి । భగవతి కరుణించి యచ్చు భాగ్యముల్లెన్ ౨౨౧

చ. మనము పాపము నేమనామంటు అసంఖ్యముంటు; అకారాది షడకారంతలను అపరైష్ట
 ప్తములును దేవదానకములై సంయోగక్రమమునంటెని నానా నామములగుననిన
 పని రాఘవుండు నారదున క్రిన్గిరి. ౨౨౨

౮. పిరిపింపుము నారచ దే । పనిఁ గొల్పితివిధము నీవు విపులముతని నే
 ను సపుడు శ్రీచేవిపూ । ఆన మొనరించును భక్తి శ్రద్ధయు గురురన్. ౨౨౩

౯. అనర నామము రాఘవేంద్రా! పీఠమున జగదంధావృతమును స్థాపించి విభాన
 క్రిమిలముల బొమ్మనుపవాసములు నేర్చును. దేవరాజ్యార్థినై నీకుం బ్రోత్సాహము
 పుష్టించుచు నాచార్యుండనై ప్రతండు నేర్పరు ననిన పిని రాఘభృతుండు సత్కర్మును
 నట్ల రాదించెనని దిష్టించున పీఠమున దేవని స్థాపించి యావ్యయజమానమున యథా
 క్రిమిం గా ప్రతం దావరంప, అస్తమనాటిరేము సోధంబున సింహవాహనావృత్తయై దేవి
 గిరిస్థంగంబునుండి సోమజుడైన శ్రీరాముండు పున మేఘగంధర్వభాషణంబున
 నో కాకుడ్డా! నీ భక్తిధావంబునకు సంతసించితి నని చెప్పి ముచ్చునను. ౨౨౪

క. వారాయుడు నంబులనర । భూతిగుణా మగురులమును బట్టెతివి నురా
 చారుడగు రాఘవని నం । హారం బొనరించి దేవరాజుని క్రిన్గిరి. ౨౨౫

చ. నిగమములన్ హరించి చని సురజగల్గుని శోకవ్యాధితో
 బగఁగొని యించి తక్కురునిధంగి మహార్జుననిమ్మునీరచు
 భృంగుడయి దాగియున్న యసురాధమునిం కుష్యహాపచారిప్రై
 రెగఁ దలఁచుచి వేదములు తెచ్చినవాడవు నీవ రాఘవా ! ౨౨౬

మ. గిరి మంథానముగా నొనర్చి పరభోగిం బ్రహ్మ గావించి యా
సురలుం దానవు లధ్వి ప్రవృత్తునెడ సంక్షోభముగా నుర్వరా
ధర మల్లాడగ దానిశ్రీంబు గుమ్మర తానేటిరూపము భా
సురలిలన్ పహియించి మించిన మహాహరుడ వో రాఘవా !

౮౭౭

మ. పనవాత్సం పమరేంద్రు నగ్ని యను పక్షస్వామి నధీశ వా
యు నిధిజన్ శివుఁ గ్రాంచభవసుని దా నోడించి నిన్నుదా మఖం
ప ననంతవలయందుఁ జాపవలె నొప్పుం జుట్టనన్ శిష్టపా
వన నుద్ధివా గెనెత్తె భలుం చునిమి చేపం చేర్చవే రాఘవా !

౮౭౮

పంచవామరము : పారజ్వారస్వపుండు భ్రాహ్మణుడై నిజాత్మజుడా
రరలుం బాధ(ద్వై) బాధి కంటముండు బుద్ధి యా
సుకారి బుద్ధి తోచి వాని సూనుఁ గ్రోవ నారసిం
హరూపవార్తైతి నేను యాడిచేర రాఘవా !

౮౭౯

పంచవామరము : పడుక్రియవా సురానిష్ఠా వాహువట్ట మర్మతో
త్సముం బలెద బహులముండు దానముకూటండు నే
వృటుంబట్టై త్రివిక్రమ ప్రభావముల్ల జూపి తం
తపిదా రసాతలంఁ వట్ట దానవుండు రాఘవా !

౮౮౦

మూలినీ : భువి వ్యూహలమందుఁ బుట్టి ముమ్మోక్షమూలార్
దప్తులనో బరస పచ్చార రాజ్యశ్రోబిన్
వివిరి సురపురంబున్ పుట్టెనీ పుష్కరీర్తి
ప్రతిమం రమరామా రాఘవా పుర్యభిమా !

౮౮౧

టి. పుత్తన రాఘవవంతులు యీ పుష్కరంబున వాత్తి సేవతా
సత్తమస్క వేదం గవివైష్ణవం లెను దేవతాంతార్
మత్తర కైత్తి యుక్తి గరిహన్ బలమత్తరపుత్తి శేషుఁ డీ
యుత్తముఁడైన లక్ష్మణుడైన యోధు సితం డీత రావణాత్మజున్.

౮౮౨

టి. నీమ మయంబుగన్ పినును సేరజలోచన సందియంబు లే
దావన నప్పుసంతమున సర్వససేయుము నన్ను శ్రద్ధతో
దేవద రావణం చునిమి భీరమతిం పదొకండువేల యేం
దైవభంగంగా భరితి నేయుము విమృట నేగు మిందికిన్.

౮౮౩

ప. ఇష్ట ప్రసన్నయై పల్కిన నేమి పాక్యములు విని సంతుష్టాంతరంగుండై ప్రతసమాప్తిం
గాంచెను చుట్టూటం బయ్యెను జేరి పిజయో ఘోజులం బొసర్చి దానంబు లెచ్చి సుగ్రు
ప్రముఖ వానరబలంబులతో సోమతాండ్రై రామభక్తులందు నమ్ముచురదంబున విడిసి
నమ్ముచుండ గద్దె లంకిం జేరి రామణాది రాక్షసులం జంపి జయంబు గాంచునని చెప్పిన
విని జనమెజువయిండు. ౮౦౭

—: కృతిపతి సంబోధనము :—

నామో స్వర్గమునామకృదులందాధార్యులహాసము ర
త్సర్వభావవచాంబులతలవేషములరాదానందో
త్సర్వభావరహితో సుగతమావాచంద్రరేఖాంబుమా
కల్లోదామృతవాప్తరాజ్యమన య్యతీవ సోమేంద్రరా : ౮౦౮

గర్వణి. ఓర్తై కృత్యులంబు ల్లేషనప్రద్రవీయా । యర్తభక్తిభవ భర్తృమహి తదా
స్మృత్తినూతనాతరవ్యవయోరాధిదా । యో త్తరేశీర్వరామారి సమీశ్వరా. ౮౦౯

గర్వ. ఇది శ్రీమద్భక్తరామేశ్వరిపాదారవింశమకరంచతుండిలమాన నేందిందెర, దాను పంచపంచ
పాదావారరామగుణాదిక, రామాంధా రిన్నయమంత్రించమహారి, పవిత్రహరిత
గ్రంథాలవార కృష్ణా మండలమండనాయమా నాల్వారగ్రహార ఘోరాత్తిరధరావిరాజమాన
శ్రీమద్రవణాప కోర్తైచందమామీర రామచంద్రభూమింద్రదత్త గోదావరీమండలస్థిత
సీతారామపురాధిపతి పరపాలనాధీన, భూర్వోర్తైభయమండల స్థాయసభావాచక,
నయోగభార్యులహరి, శ్రీ సీతకయింద్ర పరవ్రసావనంధూత కవిత్రవ వచ్చామేశ్వ,
దామోదరీంద్ర విభావరత్నోత్త గ్రంథ మందిసార, విభుభజనకరుణానంపానితోభయ
ధామచరిత ప్రచారనిర్ణయ, శ్రీరామామాత్య ప్రసారందగు ప్రాణేదానితంబును
మహాపురాణంబునం పృతీమిస్కంధము.

కృత్యులస్కంధము సమాప్తము.

శ్రీ

దేవీభాగవతము

చతుర్థస్కంధము

క. శ్రీమనితామహిమదా । శ్రీపత్నకపత్నరంభదేహమహిత
 శ్రీవేషకమనసు మన । శ్రీవిమలరసాధివే । శ్రీసోమేశా. ౧

ప. అపధరింపు మనంతరంబు. ౨

—: జనమేజయకృత రృష్టిజన్మాదికారణ ప్రశ్న :—

అ. వె. వ్యాసమునిపరేష్ఠా వాసదేయానమ । వ్యాసనిభిషి కుమాదే హాప
 వంశవర్ధనుచపు ప్రశ్నచేసెద నొక్క । పరితగ మివ్వమిచ్చ్య రిమలతోచ. ౩

అ. వె. హిరనేనరాజసుతుడగు వసుదేవు । తనముగ డగుచు చొరి చా జనింపె
 నునుచు వింటి బాహ్యు వాసకడుండుని । దేరి కంఠు డెట్లు తెరను దెన్పి ౪

క. దేవకియును వసుదేవుడు । పాపమలుగవచ్చు యేహిపాపమునం గా
 రావిష్టరైరి ? యెందున । జావంగా మెచ్చె లిగువచ్చును నరచును ? ౫

ర. కాకాగారమునందున్ । పురుం డేలీల చానుదేవుడు పుట్టెన్
 బోరును గోకులమున కర । డేరితిం దేవ అగవచ్చునం దునగా ! ౬

క. మాతయుఁ దండ్రయుఁ జెరలో । సాతంతతనుండ ముక్తి నలువగ వేలా
 యాతడు జన్మాంతరగతుఁ । కై తనరెన్ జగవధేతఁ తగు దేవుండై. ౭

అ. వె. సకలకర్త గర్వసంవానియైయుండ । పల్లదం డులదును దప్పదామి
 బాహ్యవిహితకర్మమునఁ గాళ్ళసంతెప్ప । తెలియ దేరికేసి దేవిమహిమ. ౮

తే. గీ. వాసుదేవుడు పుట్టిన భవనుండు । గంనుచే స్థితి రాహురు కందు లెవరు ?
 తుదకుఁ గంసాపసీమచె ద్రోయబడిన కాంత యెవ్వతె ? యెందుకుఁ గలిగె నచట ? ౯

ఆ. ద. గాఢిమనముండి యా తన్ని యారాళ । మనసు నెగిసి యుష్టభుగములరర
గావించె నెట్లు ? గావస్తా యీలీల । నడపె బహుసతీయుతుడు మురారి ? ౧౦

ఆ. ద. ఆమృతాని చరిత్ర మానోట నానోట । వినుటెకాని యది నవిస్తరముగ
వినుచుదువ్వు యెట్లు విడిచి వేహ మతండు బగముగందు సరని చర్య లేదు. ౧౧

ఆ. ద. బహురితాని మనుగ బహువర్ణములు ధర్మ । జులు పురాణమునులు సూరినపులు
నిమునూలును సర నారాయణాభియలు । నిరళసప్రతంబు నియతి నెరపి. ౧౨

ఆ. ద. ఉపముమని రోలి ధైర్యారతికళలచే వారి యంశములనె వానవియును
హరియు నుచ్చ విందెనని వింది నెట్లుల బూర్హకాయములను బోవిదిచిరి. ౧౩

లే. గీ. భవవిమక్తి నిగోరి తపంబుజేసి । యెట్లు మానవులై పుట్టి రిద్దచరరు
నమునులు నరుండు నారాయణుండు । నకలలోకై కవర్ణుల యులు ఘనులు. ౧౪

ఉ. బాహుండు ధర్మము నెర్పరిపి పుద్ధర రాజులు పుట్ట వాడు దా
సన్రతి ధర్మము నెర్పరిపి సౌమ్యత బ్రాహ్మణజన్మమెత్తు న
పుట్టి పరి బ్రాహ్మణులను భవనింపుపు దాటునుండ్రు పెద్ద లి
వాల్చిరి పృథ్వీపం బునకి నాఫల పాన్థుల బస్మపృత్తముల్. ౧౫

ఉ. రామలు గార లానెలు సగం భుజియించి యరణ్యమందు నా
రామ గారు స్వయంబు విగ్రహ సేవముం బొనరించి సంస్కరిం
దాయని రాజు బాహుల హరిగదేలగా వారు జన్మిగ
యై బాహులప్రభుల నింబంగ నేరికి రావసోత్తమా! ౧౬

లే. గీ. బ్రహ్మకావంబు యాచు ప్రతలి కామె । కృష్ణ గాంధారి శపియించె గినుర వంశ
రామగినిని ప్రద్యుమ్ననాము నేం । కంబరండు హరించెను జలిలపర్వ: ౧౭

ఉ. ద్వారక దుష్టమంబు హరి దా బగవండు సూరికాగ్ధహ
ద్వారము దుష్టమంబు సఖిరాధుర తెలుంగడె దిష్టాదర్శనుం
దాచు సంతయంబు విడవకయ్య గృహన వివరింపుమయ్య నీ
కూరియి బల్కుదేనియలు గ్రోలర చిత్తము శాంతింజెంచునే. ౧౮

సీ. భూభారము నడంపఁ బుట్టిన విష్ణువు మధురలో వనియింప మానెనేల
దూభారము హరింపఁ బుట్టిన విష్ణువు వడతుల బోయలు బట్టిరేల

భూధారము హరింపఁ బుట్టిన విష్ణువు ద్వారకఁ జేరె నేకారణమున
భూధారము హరింపఁ బుట్టిన విష్ణువు భూతల వధియింప నేరఁచె
చిగ్గించి బోలాయమానమై యంతరంగఁ । పుంతయును బిష్ణువశిషున్వై దవును నాకు
విన్నపింపుము గృహతోడ విని యనాకు । రాంతవంగున నయ్యోర ననఘవరతఁ.

క. భద్రాత్మలైన యా భీష్మద్రోణుల వధయు, భూమిభర మణిదంగ న
విష్ణుదేవతలు నజ్ఞున విద్రావణ చెట్టురొప్పె విష్ణున కనఘా! ౨౭

ప. ముందు మహర్షులును ధర్మతత్త్వములును గృష్ణసప్తమును నగు పొందవు లుత్తర
యజ్ఞులైన రాజనూయణుఁ జేసి బ్రాహ్మణులకు దోతకమహాదానము చేసెనట
విడిచి వేడిజలం ద్రవ్వలం జేసి దేవతాంశసంభాతులని కొనియాడఁబడినాఁడు
విడిచి వేసి కర్మలపాలైరికదా? బాదు చేసిన పుణ్యం దెన్నడు వాగి? నాకు
వదిన కష్టములు హేతువుగా వారు చేసిన సాధనపాపములేమి? అతిముంగు
కహాంశంబునం బరమపాపనియై దేవివిష్ణులను బుట్టిన యయోగిజను, సాక్షి
యు, ప్రకృష్టశక్తియు క్రియ నగు ప్రపంచకర్త నుండుభువన ప్రాపిచర గానాం
నెమి? యెక్కననునది కొప్పుబట్టి యాహ్ని కున్నంతయు, మేనుకత్తై మున్నదాని
సభకుం గొనివెళ్ళి, విడునింటి దానియై కొలచె, కీచునిచే భవ్యులయితి మునిచె,
సైంధవునిచే హరిమంబుచి దురదిలి, నా మహావర్మకుఁ కీ మోక్షములు దివి? ను
బాల్తజన్మలను నెదిపాపంబు నేని? మా కులకృష్ణులు మహాపుణ్యులైనట్లన
కాటనూహంబు నేసి యమితదుఃఖంబు లనిభవించెన. ఏరాత్మకుం బాప భావ
విధంబులగు నుదేహంబులపాలై యున్న నన్ను గుఱియచే యుని విని సూతరుడే
యింపఁ జనమేజయిన కిట్లనియె.

— , సకలప్రపంచ కర్మ కారణత్వ విచారము .—

చ. పరియగరాదు కర్మగతి దేవత లజ్ఞులు మానవాంధ్ర
క్షయియగున్ సకలప్ర జగదండములం ద్రిగుణాత్మకలయన్
పరమగణ గర్భమే మొదల సృష్టియొనర్చును సంకల్పము లే
దలుము చనావికర్మము మహత్సహకారియు జీవనయోగి.

ఛ. పుట్టుదును వివిధయోనుల । గిట్టుదు కటు మలల మలల గిరగిరఁ బృథివిన్
సెక్కున గర్భరహితమై । పుట్టుదు దేహంబు నిజము భూతలనాధా.

క. భువి రా కర్మము శ్రీవిధం । అని పర్కరి పుణ్యకర్మ మనియెం బాపం
బనియన్ మిశ్రంబనియన్ । విను మదియే మలల మూడు విధము లటంచున్.

క. సంవితమును వ్రాచట్టము । సంహము దాగామియమును సక్కర్కంబే
మించి సకలజంతువులకు । బంచుగ సుఖదుఃఖములను బడిబడి నవహింప. ౧౫

టీ. గీ. బ్రహ్మచేత్రంబె రాగ గర్వబహువద్యై । సుఖము దుఃఖములయందు శోక హర్ష
మృత్యువులు శత్రుషువర్త మెత్తవేదా । గతగుణముల మూలము కర్తృమందు.

సీ. కర్మ సంబంధముల్ కావె జైరడు । కర్మ కర్మ సంబంధంబ కావె పుట్టు
కర్మ సంబంధంబ కావె సూక్ష్మస్వరూపి । కర్మ సంబంధంబ గావె బంగము
కర్మ సంబంధంబ కావె చంద్రునివది । కర్మ సంబంధంబ కావె చుప్ప
కర్మ సంబంధంబ కావె యాచార్యునివచ్చి । కర్మ సంబంధంబ కావె మేను

టీ. గీ. కర్మ మది నిరూపణ ఎట్లు కానో చుప్ప చు
పండులు మిహిరములలోను మునుగి నెట్లు
కాని తెలివన రనాదియై కానుపించు
మాయ అగమ్య నిత్యంబు బాచుచోడు. ౧౬

శా. దాదాపుర మయంబులై తనకు నాదానాదులల్ దుష్టముల్
చూచునె ఘ్నెడును స్వేచ్ఛచే తమగును గుర్రే దాని భూదానముల్
నానెం బల్లదుల నుఖం బనుభవించెం దెచ్చి నేరాలంబు
దో నిత్యోన్మత్తసౌఖ్యమందులకు మెచ్చుచున్నెదర గిడులే. ౧౭

టి. గీ. భూపంజరముల్ జలపూర్ణములగు । కాల మయంబు జలరేళి నుబ్బమిడును
ధంబు దొంగనెదారికి గర్వగోళ । మయము మాయువునయంబు నుది నొసంగుక. ౧౮

టీ. గీ. చంద్రాంబునముయములై తనది బాధచునులంబ హంససూలిదా చంద్రములను
చుదికినె నుభయంబుతో భాగ్యసంఘము । తోనెర పన్నెదర గుర్రే యెభోమిఖముగ. ౧౯

టీ. గీ. చలన సుఖప్రపంచులొ గతస్మర్తృ । దాన్యము కర్మంబు సుఖమందుపారలకును
గర్వసంపరంబు విశ్వాత్తకలిత । మెందు । నెనె సుఖదాతేన్మ ముప్పనెము నాద్ర ! ౨౦

టీ. గీ. ఆ నువోకమతాలయ హాసభాసు । నిత్యజాననమున బుట్టు సేవనము
దెట్లు విడిచెను స్థిరుంక మిందు గిర్మి । హను మున్ను త్రమయవోని మూసెనెర. ౨౧

సీ. వీటిలేవంచగా నిచ్చయించి ముగింపు లవిహారతమయ నాచరింపు
వీటిలేవంచగా నిచ్చయించి మహాత్ము లభిహాసగంబుల నాచరింపు
వీటిలేవంచగా నిచ్చయించి ప్రబుద్ధు లెల్లదానంబుల నిచ్చుమంపు

విడిచిపంపగా నిచ్చలుంచుము జ్ఞాను । అంతి సంసారము ల్విడుచుచుండ్రు
అట్ల మృత్యునందులం బుగ్గియుచును । క్రూరము పరానితరంగాను గ్రుమిసహితును
హేయ ములమూత్రసంయతం దిదియనుము । గర్వనరకంబు హరి విష్ణు కాండదేసి.

సీ. మామెరిత్రనెలవీ మలమలకొరలును మూత్రంగా ద్రావును మురికిలోన
నెమరుకట మలభవబాహును గావించుచుం బురుగులు గనుచుగా నొరగి బురగి
ఊరగ్ని తొలకొలత సంధాపమునదొంది నుభముగాఁ జెరలాన జోటులేక
గడియె యుగంబుగా గడుపుము బదిసెలల్ వివిధపాపల తిక్కి చివర తొక్కి

లే. నీ. నమయమున నింటరందైన సన్మహతి । మోనియంద్రంబు వెనులగా నోవ కాత్తి
గంధి యులబడి వెడలనీ కాపు కాపు । మునుమ విలపించు గర్వాత్తి యల్పమునె ?

సీ. బాధాబంధున బంధు నంభుని మూర్ఖు యుక్తం బయ్యుక్తంబు నొగినెలంగిక
మృదుం హావేనల్ నువ్వెట్లు నేమృదుం గన్మృతస్థిని వినుగంగుళికి
పరలెల్లొత్త మూడు బాహులేక నొవల్ మురిసమై మృతంభులన నెనుగ
లక్ష్యం బుగ్గదామై చావుడును గుచ్చెవెట్లును నిట్టట్లు గొట్టుకొనును

లే. నీ. నీ విద్యాగమముల బాధాబంధుని నొవ్వదవ్వలు వరులదో నివ్వదేన
పొత్తులందుండి మోచానె నొలకొనుచు । దాభవడు జన్మమెలనో బ్రాజ్ఞులను 33

ఓ. హరి విధి కుదులు నైతము । విరచిత భగవదపాకవిధి సుఖ ముఖ
ను కనులుగానే తలదగ్గఁ । నుదుల తియ్యెడి యవస్థాభోక్తవ్యమునన్. 34

ఓ. యాగములు చెసి తపములు । కాగ నొనరించి యుండవ పుంది ఈ రె
భాగమునం బున్న మహానో । మేము యి యుండ్రుండైన బృథివీ బడతే । 35

ఓ. కామినిలాదియోగము । దే మరురులు రోరుతైరి శ్రీకృష్ణనహా
యోగములు యోచులుగా । భూమిగ్గ జనియించి రిద్దబో యుగయుగమునన్. 36

ఓ. యుగయుగమున నారాయణు । తగుతనముగ నెత్తుచుండు నవతారంబల్
భగవదుండు భక్తును ని । ల్పగ మట్టుల నతప భూమిభారము వాహన్. 37

అ. ప. కాన గృష్ణజన్మ కళం జెప్పెదను విను । మాదిపెట్టు దట్లు యదురులమున
నవతరంబె గన్మహావతారమె చను । దేవుఁ డతఁడె కృష్ణదేవు తండ్రీ. 38

అ. యేమనలందు శస్త్రముయ్యెను గోల్కొత్తి । పాపపడియె మరయుఁ బరమభక్తుఁ
డైన కళ్యాణుడు నెవనియై జూచుచుండె । నటయు నతఁడు కావమందిరాడె. ౪౦

తే. గీ. అడవి దేవలియను నొక్క ముదిర యయ్యె । సురస రోహిణియైపుట్టె భరణి పరుణ
కావమున నని విడిచిని జనవశేయ్య । యనిన జన సజయుం డిట్లు లనియె మునిశి. ౪౧

తే. గీ. పరమబుద్ధి కళ్యాణుడు యెఱుఁగె పాపమేలు । తోయిదేక్షణ లిరుప్పురోతగూడ
కావ మతనికి కట్టగా నుడవించె । వయగలగి తిచ్చుగవవయ్యె కావసేంద్రుఁ ౪౨

౪. వైకుంఠ పురమునందున్ । శ్రీ కమలానహిరూపగుమఁ జలంగడి విష్ణుం
దేవరజులనుఁ బట్టెను । గోమయినియె నెలుపునయ్యె గుణకర్తనిశి. ౪౩

సీ. భగవంతుడు మునుడు ప్రభు విష్ణుయందును సర్వాధారమూర్తి నారాయణుండు
కల్పపండుఁడునాచి గవగి వైకుంఠము దిగియె నొకాకృతిఁ బునఁ పెట్టు
భావంబునన్ నానావిధంబులుగాను గాఢ మార్చుచుచోక సుఖ ముఖ
ప్రభవైరాజ్యపరులెంతా ప్రీతి మున్నెంత సుకృత విమోహ వికర తోభ

తే. గీ. భయము లందంగ నేమిలాభము భరించ । మోహవలన నుభయంబు పూరియెను
వింపమందంగ నలవియే విష్ణు విత్తు । కాచరించును కన్న నె యొక్క తేపును. ౪౪

సీ. బ్రహ్మవిద్య విద్యయె పరమమ విద్యయె రామావతారము రహి విహించె
మొలలించె వైకృంత మనవానమఖిలును నిరావియోగ సంకాపభేది
సాలెను సాలెకు సంగ్రామభోకంబు దాపరిత్యాగ దామదాత్రి
కాలంబు శ్రీకృష్ణుండు పుట్టెను సుసాల గోమయినియె తేగిగొల్లగానె

తే. గీ. గట్టెనును గలంబు వదిలుచు విష్ణువిధల । నొచ్చె నంసాతివిల కల్ప నైవృత్తములను
గవజంబును వినిన కర్మయము । తలుపుము నవిస్తరియెగ సుఖమశేయ్య. ౪౫

వ. అనిన విని వ్యాసుండు జనమేజయున కిట్లనియె. ౪౬

— వసుదేవాధ్యపతార కారణము —

౪. నారాయణు నుదరరణమ । కారణములు పెన్నుచెన్ను గల వస్త్రక బుట్ట
దారక జననంబులరును । వారక చప్పెదను వినుము వసుదేవు కథనె. ౪౭

చ. సరేందా తొల్లి కళ్ళప్పుడు యజ్ఞంబు నేయంబూని తన్నెదుత్తంబుగా లోకపాలుర భేదపుల
నవహరించిన పరులుండు పచ్చి కళ్ళప్పుడు నమస్కరించి దీక్షానమంతలు ముఖంబు
అయ్యా! నేనేమిచేయుచు నా మాపును దయనీయుండునన నతండు సేయు కర్మపుణ్య
పాలకుండై పృథివి యజ్ఞముని శపించిన గోష్ఠిష్ఠ పెద్దుడు దెనిమిది ముష్టమున్న
యున్నపుడు భాగ్యంబు గాంపి వారల న్నర్థ కంఠసియు గారాగార నివాసంబు గలుగుననియు
గవ్యకు సూత్ర కీసములుగు పితృంబు లేవచ్చుననియు యపతి మృతపత్య యగుంగాపుత
మనియు శపించిన నది పచ్చనంభవుండు విని కళ్ళపుంబిల్చి యెరనితో నిల్చెనిమి. ౪౩

చ. తెలియకాదనవచ్చు దిగవీరుల గోపుర లేని పీఠము
చ్చిలించి క్రచ్చిల నిమిషమేయ పడేటికి న్నాయమూ యయో
తెలియగ లోభమెల్లదియో ఛిమిలు పాపము సేయఁజూని క
ళ్ళులపల లోభ మెన్నఁజూని గూనదు హింసను హింస బరికిన్.

కా. ఛిమిల్ కాంతమతుల్ తియ్యెడియులు సందేహింపజై భానసా
చారుల్ ఛిమిలగాం లోభింపింకాచ్చునెల మన్నొంది సంద
సారం దెన్నగ భాతశ్శరు పిడిమీ సత్కంఠమున్న దురా
చారులెల్లగు గోష్ఠపుండు పాపాకాపాపంభులన్.

క. పరమెత్తినను మర్యాదగ్గఁ గలిగింప నివారణ గోష్ఠముని మనుషులన్
ఛిమిల్ యమితులకావడై పరగిసెను నీ సమంతోడ దామక యుపయన్.

చ. ఇట్లు నరణ సురవల్లల కాపంబులనగు గోష్ఠపుండు తన యంభంబు చే భూలోకం
బుని గుమిపెత్తెత్తె పుట్టి, మునియు, శతనరపత్తయగు దితిచే నదిని శపింప బడె నని
పచ్చిగు పని జనుమేజుయందు పక్కంబు సెప్పజే లుమిండు వ్యాసుండు.

సీ. భవన సుతపుని తనయులు పిరియును నదియును ననుచార లందు నదివి
యం దంబుల మునుంబె నభివజులంబును యవ్వకు పిరియు గోష్ఠపునియేరి
య్యమనంతదివాని నిర్దుభయ్యుని పేర్కబినతు బుత్త్రు నొనగు మనన మూని
కమాపి స్మృత్య గమ్మ నేగి ప్పెన ప్రతముసేయుము దాని ఫలముగాగ
నాకపతంబు పుత్త్రుండు నను గల్గు ననిన పిని యట్టి కాపింప సంత గోష్ఠ
పుండు నివారణ దొనర్చంగ బొలుపుమితి పనజదశనేత్ర చూలాలితనము మ్రోచె.

క. ఆ తమజి ప్రతపరాయణ ! యై తప్పక నియమ మడప కలినిశ్చలతన్
భూతలమునందు ద్రాత ! శ్మశ్మతదన్నాన మొప్పు జేసినుజుండి.

క. ఈతీరున నక్కంత । ప్రితిన్ ప్రతమూని దితి భరించెను గర్భం
బారతి నదితి నహింపక శీతకరానను జూచి చింతిలె బెలుచన్.

౫౬

ఉ. ఇంద్రునిపంబిపుత్తుడు చుడయించు మహాబలుఁ డీపదంతికిన్
ఇంద్రుని లేజమెల్లఁ బరిహీణముగాదె యటంచుఁ జింతతో
ఇంద్రునివారి కయ్యదితి యేగి యయో మఘవా మహామహా
స్సాంద్రుడు పుట్టు నట్టితి శత్రుఁడు నీ కతఁ చయ్యెడంబూమి.

౫౭

ఁ. పుట్టిన పిమ్మటన్ రిపునిఁ బోనడవం చరమానె రాపునం
బుట్టకయ్యున్న యర్చకుని మొత్తుట మించిది యయ్యుపాయముం
గట్టిగఁ జేయుమీ కనయ నాకు మనోవ్యధ రాజయశ్శయై
వట్టెను వృద్ధుఁడొందె తిపుపాతమునం గడు సంతసించెదన్.

౫౮

గీ. నవతియత్కర్త పటులోహశంకువగుచు । గర్భమున నాదె నది పెరుకంగ నిప్పు
చోక యుపాయము సేయుమా యోచుగలిగి । నామదానదులను సురస్సామి యనిన.

౫౯

తే. గీ. తల్లిమాటలు విని కేవలభుండు నవతితల్లికడకు నేగి నవినయముగ
నంజలిఁజూర్చి పాదంబులందు వ్రాలి యంగిట విషంబు మున్నార్క నమ్మత మిడుక
వలికె నిట్లని పాపమం చుచుకులేక

౬౦

౮. అమ్మా నీవు ప్రతమ్నబే నలసి దేహస్వాస్థ్య మింటేని లే
కిమ్మాత్కిన్ గృహయించియుంట విదిగో నే నీకు సేవార్థమై
సుమ్మి పచ్చితి పెట్టుమీ వసులు నా చోటన్ గృహాయుక్తవై
యిమ్మి పాదముపట్టి యొత్తె చను నే నించుండి నీ చిక్షనై.

౬౧

క. నీవును నదితియు నొక్కటి । యై చత్రిల్లుచుగదమ్మ యమ్మా యనుచున్
వేదేగఁ బడములొత్తుచు సేచ యొనర్చుంగఁ బొడగె నీమంతిసికిన్.

౬౨

తే. గీ. అడుగులొత్తంగ సుఖనిద్ర నాపె యున్న । తఱచి విలోకించి యరిసూక్ష్మ తనువు చార్చి
దిలి కడుపుసొచ్చె దెవతాఘటఁ కపుడు । తదవు నేయంగరా దిదె తఱి యటంచు.

౬౩

చ. కడుపుననున్న బాలకుని గట్టిగఁబట్టి నిజాయుధంబుచే
గడువడి నేడు ఖండములుగాఁ బెగఁగోసిన బాలుఁ డేక్కినన్
బడిబడి "మా రుదేతి"యని పల్కుచు నొక్కొకఖండ మేడుగా
విడ నరికెన్ సురేంద్రుఁ డని భేదిలి నల్పదితొమ్మిదై తగెన్.

౬౪

చ. అంతట మేలుకొంది చనజానన గర్భగతార్పణాంగమున్
గ్గంతన మాచరించెనని యింద్రునిపైఁ గడుఁగోపగించు
శ్చింతనతో నపత్ని యిది చేసె నుంచు నెవరికి యింద్రునిం
బలముతోడ నయ్యెడిది బట్టి శపించెదనంచు నుగ్రవై.

౬౫

తే. గీ. పట్టు నాగర్భమునగోసె నింద్రుఁ డట్లు । వాని రాజ్యంబు పోవు నపత్ని యింత
గుప్తపాపంబు చేసెను ఘోరబుద్ధిఁ బెనుపడి పుత్రభోగంబు పెంచు నదియు.

౬౬

అ. పే. అని శపించి యేడ్పు నట్టిఁ గనుఁగొని । కౌపయేల నీకు గోమలానికి
మరుచులగుచు నీ కొమరులు పర్తిండు । బలపరాక్రమములఁ బ్రోచులగుచు.

౬౭

తే. గీ. అదిరిరిని శాపమిచ్చిరి వదియు నిర్వ । దన్నిదవ ద్వాపరంబు నెనెనె మనుజు
రూపమునఁ బట్టి భుజియించు శాపఫలము । చురుకుడు శపించియుండె నిద్రనితఁ దొల్ల.

క. అని యిట్లాశ్వాసించిన విని యదితీయు సంతసించె విడిచియడంచే
మనమునఁ దలఁపర నుడువక కన నది తన పూర్వజన్మకర్మం దనుచున్.

౬౮

క. ఆ యదితీయ దేవతీయై । యాయవని స్వంధువెంచె స్వపనత్రమ క
శ్చాయత్తులగుచు చేసెర । లే యావిధమైరి మనుజు లెట్టిరు తలఁపన్.

౬౯

చ. అనిన పని జనమేజయుండు భగవంతుడగు వ్యాసుం గాంచి యో మహాభాగా ప్తిపు పర్యా
బించిన యీ యాభ్యాసంబు విని విస్మయింపడనైతి. పాపహంతులగు యీ సంసారి
బంధంబు విడిపించుకొను నుపాయం బెట్టియేని సెలవిచ్చుని మరియె నెట్లనియె.

౭౦

—* సంసార విముక్త్యుపాయము *

తే. గీ. అయ్యయో కళ్యాణనికొడు కలులలోక । విభవనంపన్నుడయినట్టి విభవభోత
చేసెను జుగుప్సితంబైన చెడ్డచేత నింక నేమానవుం చాచరింపకుండు.

౭౧

చ. కరువునఁ జొచ్చి చాలరునిఁ గట్టిగ వారుణ ప్రియహితముల్
వడినిడి చెక్కినే యన్యతథాక్షణముల్ పచరించి చేసనా
భుడు పరమాద్భుతంబు విజుధుల్ సుకృతై కపరాయణత్వమున్
విడిచిరి కర్మయోగమున వెంగల మానవు లెంతవా రిలన్.

౭౨

శా. నా రాతర్ కురుభూమి ఘోరతరదర్శనంబు దురుద్యోగంబై
యాతంకంబులు లేక భీష్ముడు కృపున కా ద్రోణుడుం గన్వతా
జారుడగు యదుగంధనుడును ముగ్ధావత్కముం బూసిరే
గోరం ద్రోణిరె శాంతభావమును వైరులకుండు చిరేవగర్.

౭౪

క. ఈ సంసార మసారం బానింపగచాడు దీని నని యెరిగిన స్వ
ర్గాదుల యువములయ్యున్ బీసిరి పాపములు పొందునృచకుమారుల్.

౭౫

చే. గీ. పహితభర్తృంబగుచును బ్రహ్మాణశేతి । నికుప్తమెలుంగ రెంటేని చిక్కుపుట్టు
నెపు చెప్పిన కథ విని నేను విన్నది । గాతరర జలచిత్తుండ నైతినున్ను.

౭౬

క. భర నాప్రవాక్య మెందును । నరము బ్రహ్మాణంబటంచు నాత యలంపర్
యగుచుండు రాగసహితుడు యరమాపుం డెట్టులగుం గృహమతి సెపుమా.

౭౭

చే. గీ. అశ్వనాభయమున నచరి పుట్టు । రాగమును ప్రోషమును ప్రోషరంజనమున
స్వాభసిద్ధికి నర్హుండు నమనిపోవు । రాగులగుచార కాపురేవాగు చెపును.

౭౮

తే. గీ. అల జరాసంధు పథియింప నమ్మయిండు । పృథకనర్వంసహేమరాక్యతి వహించె
నరనిసంగతి కన్గి చా యజ్ఞశాస్త్రం । ముందు వెనిన పనులు నహ్లాములె చెపును.

౭౯

చే. గీ. మందు తెలువంటి చా యజ్ఞ మెంచిమాత । నమపహిసంబు పరలోకసాధనంబా
యహహా యనిపించుకొను చుహామినుకొనకొ । కాక మరియెందు పుణ్యంబు
గాంచితిన్.

౮౦

గీ. ధర్మంబు ప్రభుడు పాదము సత్యమందురు చొదలు తెంచవ చరణమండ్రు
వయయు పృథీయు పాద మండ్రు చానంబు నలరర తెద్రలు జుష్టాంఘ్రియంఘ్రి
ధర్మహీనలైన కర్మంబు సుఖఅప్రపంచ యెట్టులగును ధర్మంబులేర
ఐలని పంచలవంగ ఐన్ నాధుడు పొట్టపడుగయు భర్తాత్మ ననగల్గవొక్కెన్.

తే. గీ. నీ బ్రవిక్రమ బలులలో నెవడు గెలికె । నర్వనముడవు భర్తవిశారదుడవు
ఘనుడవు పురాణకర్తవు కలితబుద్ధి । వాపుడవు చెప్పయ్యో న న్నాచరించి.

౮౧

ప. అనిన విని వ్యాసుండు నవ్వి మహాజనాయకా బ్రవిక్రమమూర్తికి నెల్లజగంబులు చానంబు
సేసి సత్యవాక్యంబునం బ్రసిద్ధిపడిన బలిచక్రవర్తిడే జయము. విష్ణుండు బ్రవిక్రమడయ్యో
వామననామంబునం బ్రసిద్ధుడయ్యె. నిండియకాక నారాయణుండు ద్వారపాలకుడై

పత్రించె. ధర్మంబులకెల్ల మూలంబు సత్యంబుకాదే ! సత్యంబు మస్సాద్యంబు. త్రిగుణియై బలపత్రరయైన మాయ బహురూపిణియగు మాయవలననే ప్రపంచం బుత్పన్నంబయ్యె. కావున మాయామోహితులకు సత్యం బెట్టుసిద్ధించు, వనవాసులగు చై భాససులు నిస్సంగులై నిష్ప్రతిగ్రహులై రాగద్వేషాదిరహితులై సత్యంబు వలుతుడు. సత్యవాది, సత్యవాదిత్వ నిదర్శనరూపులై ప్రవర్తించును. బ్రహ్మాది స్తంబ పర్యంతంబగు అగదండంబు సర్వంబును మాయామయంబు. సగుణ రచితంబులగు శ్రుతి స్మృతి పురాణాది హాసంబులు సగుణంబులేకాని యన్యంబులుకావు. నిర్గుణంబు కర్తయు సకారణతయు నని తెలియుము. కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యంబు లగు శత్రుపరంపరచే నందఱుండై న జీవుండు సత్యవాది యెట్లగుఁ జిభవం బహంకారంబుఁ బుట్టించు. సహంకారంబు మోహంబు గల్గించు, మోహంబున మరణంబు గలుగు. నందు బహువిధంబులగు సంకల్ప విరల్పంబు లున్పట్టె. స్వీద్యయు, ససూయయు, స్వేషంబును, ఆశయు, దృష్టయు ధర్మంబునుం దొడయు. రాగలోభాదులవలనం చేయంబడు కర్మంబులు నింద్యంబులై పరిశుద్ధంబులుకావు. అన్నిటికిని మూలంబు ద్రవ్యస్వచ్ఛి. అట్టి ద్రవ్యస్వచ్ఛి న్యాయార్థిత ద్రవ్యంబువలన జేయబడు కర్మంబు సత్ఫలంబు నిచ్చు. అన్యాయస్థితంబున ద్రవ్యంబువలన జేసిన కర్మంబు ముఖఫలదంబు యగు. మనశ్శుద్ధి స్థితియం బది లేనినాడు సర్వంబును నిష్ఫలంబు యగు. ఆచార్య ఋషిగౌరవు పరిశుద్ధులైన సర్వకర్మంబులు సత్ఫలదంబులగు. కావున చేప కాల క్రియాద్రవ్య కర్తృ శుద్ధిలు ముఖ్యంబులు. శుద్ధంబు లగు మంత్రంబులు శత్రునాశాది ఫలంబులు, యథార్థ ఫలదంబు లగు. ౮౨

తే. గీ. పాపమిది పుణ్యమిది యని పాఠిసేయు । స్వాస్థ్యసక్తులు నేరమ సకలసురలు
ససురులను స్వార్థపరులు సన్మోహశత్రు । భావములు గర్హయుండు సంపదల గోరి. ౮౩

తే. గీ. సురలు సర్వోద్భవులు మనుజులు చలంప । రజమువలన జనించిరి రహి దమున్పు
చలన దిర్ఘకుఁ బడయించె వానిలోన । సురలకే వైరములు గల్గ నరుల లేరె. ౮౪

క. మును లాచరించు తపములకును విఘ్నము లెసంగఁజేయుఁ గోరుదురు సురల్
మనుకేంద్ర జాతివైరములను మృగములు పూని పర్తిలం జిత్రంబే. ౮౫

క. సంతపి లే దొకింతయు । బంతంబుల నొందెదరులకుఁ బగయును మాయ
చింతనలును సంస్మృతి య । త్యంతాహంకారజనిత మవసీనాదా. ౮౬

సీ. వేయమాటలకేమి వినుము ధరాధీశ సంసార మిది ద్రోహ సంగతంబు
పితరరాగద్వేషయతచరాచరమగు గృతయుగం బింక గలి నెన్నునేల
ద్యుచరు లీర్పాఘలద్రోహపరాయణుల్ తిర్లజ్జరుల నింకఁ బెలువనేల

ద్రోహి ద్రోహిసముడ ద్రోహికి ద్వేషంబు నలుపుట యదనూడ ఖలతయండ్రు
జపవరాయలు శాంత జటిలు దపోవిఘ్నకృత్రి గలంచుచునుండు శతమునుండు.

గీ. యోగ్యులగువారికిని సత్తయగుమునుమ్ము । యోగ్యులగువారికిని గతియుగము మదియు
చుద్యమంబగు మధ్యమ మానవులకు । యుగము దెన్నంగటడఁ గ్రియాయోగములగు.

ఉ. వానకాగణం బవనిపాలక యెలైడ ధర్మసంస్థిపెన్
వానన చూడితంబగుచు పల్లెల ధర్మము చూషితంబగున్
వానన కల్మషంబయిన నాశముపచ్చును సత్తమెంచుచున్
భానురవిశ్యస్తవృక్షయ పంకజపుత్త్రుడు ధర్మ డెన్నంగన్.

౮౮

లే. గీ. చతుకూతుండ బడుగుర ధర్మదాడె । డెండ్లి వారలయందు జన్మించి రచని
హరియుఁ గృష్ణుండు నరును నారాయణుండు నరుడు నారాయణుడు హిమగిరికి జనిరి.

చ. హిమగిరియం దుదానగుబుల్బులు సత్తపరామః లుక్మహో
ద్యము లభిలోత్రముల్ బదరిహాసమసీమను గంగవైష్ణవన్
విచులతపఃబుడసి రొకవేయ నసుల్ జగమెల్ల ద్రవ
స్వమధిరపహ్నిజేగ గను శత్రుడు గొంచలమంది యాత్మలోన్.

౯౦

క. ఈ ధర్మపుత్త్రు లిరువురు । బోధాత్ములు ధ్యానపథులు పూజలు పీఠం
దాధింపవచ్చునే యింక । సాధనవైయ్యునియై తెలియజాల నటంచున్.

౯౧

క. అని రామంబును క్రోధం । యును లోభము ననెడుహాని బుద్ధింతుక యో
జనవర యైరావతగణ । మును నారోహించి చనియి మునులను జూడన్.

౯౨

లే. గీ. గంధమాదనమున కేగి కడగి యందు । బ్రహ్మ ప్రియపుణ్యోలె బ్రహ్మసమృద్ధి
దపమునీయుచున్నట్టి ధర్మశాలయ । మహితరేఖలం జూచి చిన్మయము నొంది.

౯౩

క. ధర్మ నికాడునుట లే । కర్మయన నేమిఫలముఁ గాంక్షించెవరో
యర్మిరి నడిగెద ననుచుం । గూర్మియనగి వాలరిగినుగోని యట్టనియెన్

౯౪

లే. గీ. ఏమిగోరి తపంబు మీరిట్లుచేసె । చరు మహాత్ములు చెప్పగిల్లెద సవేయ
చగనిదైన నొనంగెద ధర్మపుత్త్రులార యని పలువిధముల నడిగికొనినన్.

౯౫

క. ఆ మునులు తపోధ్యాన మ । హామహిమం బలుకనున్న నమరేంద్రుడు మా
యామోహిని వృక శార్దూ । లామిత సింహములతోడ నపు పొదించెన్.

౯౬

ఆ డె. వాన గాలి నిప్పు వడివేగ నొనరించె । భీతులగుచు మునులు లేచురంచు
ధర్మసుతులు ధ్యానతత్పరులగుచు । గదలరై రొకింత మెదులరై కి.

౯౭

సీ. పుట్టించి వంటిది మోహిని గౌరవాని కతిసప్తమ య్యను ల్పాచలకైరి
 వ్యాసమసింహామలం బరపి వేసారెరి దావసుల్ నిజనిష్ఠఁ డలంగైరి
 వ్యసను వాచలు చడి గడ్గడేసితి జనహరులొక్కొంత జడివలైరి
 వాహనలంబుల చరితార్చి మాచితి బాహు లొకింతమును జలింపరైరి
 వ్యాసభంగంబుసేయంగఁ దగినవాడు । గలఁడె వీరికి వరలోభకలన తీమ
 భయమొకింతయుఁ గనరాదు పరమనిశ్చలాశయబలంబు నరిగె నయ్యగురవిడుడు.

ప. జట్టు నుపవహించు నీరావంతై గృహంబునకుం జని డుభింపడు అయోనేనేమి
 సేయడు । పేరు సూరసియి, మహాదేవియి, సుప్రతోకేశ్వరియిం బ్రకృతయెనునగు
 మహావిష్ణుం ద్యాసించుచున్నాడు. ఆ మహాత్రిపులన నరలదేవత బుద్ధులైరి. కావున
 పేరు దేవతలచే దాచింపబడదు. బాగ్విజ కామయో మాయాపిజంబు లెప్పుని బృహదయం
 బున విత్తల్లు వాని నొప్పవ్రాచు ముద్దుగంబులం గలఁడె యని చింతించి మాయా
 మోహితుండై శక్తులందు కామ పనంబులం బలిచి బుట్టినయె. FF

— ఇంద్రకృత సరనారాయణ తపోవిఘ్నము —

సీ. రంధ్రుడా నీ పిపసంతులతోగిలెడి నరెల్లెదన సిఖాల్ప రతినిగూడి
 ఆవృత్త స్త్రీసమూహులెల్ల గైతొని గంధమాదనగితికడకు నేగి
 బంధరా శిమమలం బరమతపోన్మల గంధానర్పమునిముగంబు సేరి
 మోహనోత్పాదనర్మల ముండు నీ వ్రే సమగ్గజంబుల బహు మానములగు
 వారిచి త్రములం గలంచులయనున్న । నీని దాజమ్మ చగ్గియను నరెదెంచుండు
 వాడు గలఁడె సురాసురచర్మలంబు । విధియె విష్ణుండు జితరుసురి పీఠరెంత ॥ ౧౦౦

క. వారాంగనలను నీవును । జేరినతో నబలి నొంగుం బద్మంబరయే
 నారాయణుడు నరుడును । మీరి చనంగలరె పడరెమి చలలోనన్. ॥ ౧౦౧

త. గీ. రంధ్రనిశ్చలై చాలదే వాడై నుం । గోవిందాచలె యాశించు నారలోర్త
 బాధ్యు యంతరదేవయే యదయింబు నినుం । టోడుగా చుప్పం గొడవయ నేద చనుము. ॥ ౧౦౨

క. మునుగూర రామతాతము । లనునే నిశ్చేదనకులను నని పినయనునం
 గురవాని వేడుకొనెన్ । మునులు చివలరైరి ద్యాసమున మునిగి తగనె. ॥ ౧౦౩

సీ. మాయాచరించి చూచుతి । భయమృదుగారు బారు భిరమృగరా
 వ్వాయుబలదాగ్నిముఖములం । గాయంబులయొందినాడు, గలలరు పాలల్ ॥ ౧౦౪

ఉ. నావును మృత్యునందు సురనాథునిఁ గాంచి తడై పయంబు నే
 డే బడలంగ శివగుడి హరినేని గిరీజనేని వా
 చువననేని యబ్బరమునేని పిపారదునేని నొందెదన్
 దేవిని గొల్పువారలను దేరి కనుంగొనరోప వాసవా. ॥ ౧౦౫

అ. బె. కామరాజుపీఠ కలియలే వర్తిల్లి । వారు దేవగోబ్ధపారతని
సురపగోబ్ధు నారు శరముల వారల గాదలేవు లేరి చూడలేవు. ౧౦౬

చ. అన విని యందుఁ డోమవన యచ్చటికిం బువ మించ పీఠం
గొని నను ముఖముం గనుము కోరితి నిన్నును నా కసాధ్యుని
పనియని నీవెరుంగని యుపాయము లేదు నను న్నభయంబున్
మునిం తపంబులం తెలిచి మోచ మునంగుము నారు నావుడున్. ౧౦౭

క. విని వాచంచున గమియై । చని మునియుగమున్న వనము చక్కటి సంతం
తనయంద చనవలెడు చా । మునుకొని నిజచేష్టిరముం ముంచెఁ జగమున్. ౧౦౮

సీ. చిన్మయామితికొమ్మ చెంగాపివైచి సవరించె ననగ లే జిప్తుచొప్పె
మోయగ లతకాన ముద్దులతెంబులు పలువిగట్టి ననంగ నలరుచొప్పె
రాగంబుగల రంభ రహి ఒక్క రాగభూషణు దాల్చి ననంగ ఫలముచొప్పె
నరి మధూక నగ స్త్రీకాతకుపరులము స్నేహజల మర మధువుచొప్పె
నెడఁ జూపిన రిక్తిమై బుధుని యుమని । తో వనంరయమొచ్చును పుష్పము
గరితానాచరల కూతితముల । గొనరు ననగ వనంత మున్నెన ననం. ౧౦౯

మ. ముందుకంచల ప్రపంచపరామర్శిమాలోలుడై
చు పెక్కుం బ్రబీషీముఖు సతభక్తి భూతాం బాతంగం
ధిలుడై యాంధ్రకుటుంబసేవచభరానీక సేనానంద
చలమల గ్రుమ్మరు దక్షిణాసలుడు చుక్కలెట్టునో తప్పనిన్. ౧౧౦

సీ. లలచదేనియోని నందిచ్చు మగలేటి భృంగి సలపురా నుత్తలంబు
కొనరాని బుచ్చమ్మ మగకోయె లలచ్చుఁ గోరిలను ముచ్చు చొను నాకి
తెయ్యబూచుచుండు నొయ్యన మగచిల్ల ముందచ్చు బడి నోరానికొనుచు
నునుచువలహండ్లు గొనిచ్చు మగయంచ హంసి నందిచ్చు ముద్దాకికొను
నరను వాపుర రంభ యచ్చలు నులంగె । బ్రసిసముమం । గావున ము తనను
నయమప్రక్కలు కొమ్మలందందబట్టి । బల్లచోకొడిని వనంత వేలందు. ౧౧౧

క. మగవారికి మగవలపై । మగవలకును మగలమీది మమతలు పొచ్చున్
జగమున వసంతుఁడొలిక । ప్రగడ గలఁతె చామరాయణారంబులకున్. ౧౧౨

చ. కమ్మని చల్లని డెల్లని । కమ్మరలును చంచమామ లేటలు రేబుల్
బ్రమ్మెన కోమలఁకాతల్ । నమ్మెరములయ్యె నవ్వెసంతమునందున్. ౧౧౩

సీ. పరిజులై భృంగవజ్జీకామ్మని మ్రోయఁ దాతకురె పిప్రతతి దాత
ధవళాతపత్రమై దుచలయాత్రుఁడు మీట పలయల కోనులు పట్టగాగ

జలజేషదాపాంగములు శరంబులుగాఁగఁ దెమ్మెరకూన దా తేరుగాఁగ
మధుర గీతాదులు మంగళధ్వనులుగా మధుమహారాజు సారథియుఁగాఁగ
మొసరిచెక్కింబుఁ దాల్చి యీ మూఁడులోక । ముల జయింపంగఁజాలిన వలతి మదనుఁ
డువిద రతిగూడి రంభా తిలోత్తమాడు । లంది రాజేయెను బదరి కాశ్రమంబు. ౧౧౪

సీ. సరిగమవదనిన స్వరజాతి మూర్చనాగ్రామకంపనముల గతు తెలింగి
శృంగారతాన్విత సంగళోభితకణమహిత మధ్యమకాల మార మెఱిగి
గౌళ తేదార హిందోక తాంధ్రోటి పరాశీ ప్రముఖ రాగ రత్తి దెలసి
ధృవ విద్యుత్ రూప తైకాట బంపాది తాళవిన్యాసవిధాన మెఱిగి
మృగభగోరగసంతతు త్మేతలుడిగి కడగిఁ విస మోళ్ళు దిగిరింప గగనపాతి
వారకాంతలుచాడి రవ్వనమునందు । ప్రకటరసయుక్తి లోకరంజకముగాగ ౧౧౫

క. ఆ గానము వినుచారికి । మాగాణములేల దీర్ఘ మౌనము లేలా
రాగము యోగము భోగము । త్యాగము పూర్వముగ సకల మందే కలుగున్ ౧౧౬

సీ. పావీరసాంకవ పన్నీరగంధముల్ తొచితి ముఖోక్త్యలోఁ దూటి హిత
భామీనంగీత పరభృతకాకర్షణులు రంధ్రంబులఁ జొచ్చిచొచ్చి
వరినాలి తెమ్మెరల్ చలకేసి పూర్వపు లల్లనల్లన మేన నందియింటి
పొలుపుగాఁ దెంచారబోసిం దైత్రవ ముడుచుచెన్నెల కనుల్ ముట్టియుట్టి
మధురమధుసీకరము మంద మారుతపు పశమున రసనల కంతఃక జారిఁజారి
ధ్యానములు మాని నరుడు నారాయణుండు కాంచి రక్తగవస్థలిఁ గడులు విప్పి. ౧౧౭

చ. ఇట్లు చూచి. ౧౧౮

తే. గీ. ఈ యకాలవసంత మిదేమి చెట్ల ననలు గొనలెత్తె హిమకరాననలు జనులు
ననవలతు డారి జొచ్చి చెన్న నలువకును । నలవిగానట్టిగతి దోఁచినెర యిపుడు. ౧౧౯

చ. అందు నరునిఁ జూచి నారాయణుండు విస్తయోత్పల్లనయనుండై యిట్లనియె. ౧౨౦

ఉ. చూడుము తమ్ముఁడా దనము గొంపు ప్రసూనమయమ్ము కోకిలల్
పాడెడి యింపుఁ బ్రస్ఫురిత పంచమనాదమయమ్ము రుమ్మడల్
కూడిన పెంపు బంధుత్తి పిలోలనినాదమయమ్ము నేనుగా
వేడుకలయ్యుచున్న మదనపీరుని పండుగ లేమి చెప్పదున్. ౧౨౧

ఆ. వె. ఈ పసంత సింహ మేపుమీఁదగ వచ్చి । మోడుగ విరిగోళ్ళ మొత్తమ్ముత్తి
శిశిరధమగజము తీరి కోరాడెగా యహహ దీనిమహిమ మద్భుతంబు. ౧౨౨

సీ. అమలారుణాశోచి హస్తయై చెలువొంది లలితకింకరపాద కలితయగుమఁ
గప్రసీలాశోక కబరియై పొలుపొంది యతిమనోహర కమలాస్మయగుమఁ

నవనచేడివరసయనయై తనరారి రాజిత శ్రీఘ్నలోజ నుగుచు
రమనీయతర దుందరదనయై కొమరొంది బంధునీవకరదావరణ ముగుచు
బరభృతస్వరయను గదంబ వననయును । బర్హిబర్హవలావయు బహుసార
నన్దురాంతిత సూపురతారి యగుచు । బహిరాక్రమవనలక్ష్మి వరిభవితై. ౧౨౩

ప. ఇది యథాలంకారం బ్రాప్తమయిన చనంతంబు తపోవిఘ్నకరంబని టిని నెఱుంగుము.
ధ్యానిదాశకంబయిన లచ్చరలగానం బడియె వినంబడుచున్నంతటి దేవదాళుడు మన
దపంబులకు భంగంబునెయి ని యుపాయంబు వన్నె నని తలంపుము. లేకున్న
వనంతం నిర్దిష్ట సమయంబునం దొడసూపం గతంబేమి యని పలుకుచున్నతరి మన్మథ
ప్రమణులగు పల్లవారలుం గన్పులరెడును గానవల్లి రండు మృగమందును, మేనకయు,
రంభయు, చిలోత్రమయు, బుష్పగంధియు, సుకేయు, మహాశీతలయు,
బ్రహ్మరథయు, ఘృతాచియు, తారుహానినియు, చంద్రప్రభయు, విద్యున్మాలయు,
గాంచనమాలినియు, పరితయం దక్క నొరపారాంగనలును బునియాణజేల లేబడి
సంఖ్యగల సైన్యంబు వారలయెడుట దండవత్త్రదామంబు తావలించి కృతాంజలులై
నిలచుబడియున్న సమయంబున మన్మథవిపర్యసంబులగు నారాజుడ సాహిత్యరసోర్జ్వలం
లగు స్వంధారప్రబంధంబులు చెపుల పడుపుచుగా సురాంగనలు దానిన విని నారాయణుం
డలర్రీరి నిట్టనిడు. ౧౨౪

లే. గీ. ఇది వినినెపుఁ దాదాళ్ల మీత్తు మీన । స్వర్ణమురంబుకి యదిభక్తరై చచ్చినాడు
మీన మారివచ్చెను ములుగా వ । టండు పదియించి హరిగర్భ ముడుడుచలచి. ౧౨౫

క. రసచేరిగోతులోటం । చనంబుచుపుఁ బగులదీరి తలవిన్నయముం
దొనిరించి యెల్లదాచును । గనుగొనగా నొక్క యంచకరైం గనియెను. ౧౨౬

స. అపరంబులీలల ట్టలరారు చెక్కిఁజ్చు నునుగెంపు వాతెర కనుగొనియె
నించుచున్నట్టి చన్నియదొప్పు నెమ్మొము కలువకన్నులతోడఁ బరిమిసూపె
చమ్మియెగ్గలవంటి స్తనములు చిన్నారి రేలుదూండ్లన సొరు గీలుకొరై
లమఁజేనుగిలాహి నడుమైన సుగారు పొక్కిలిపుట్ట కొప్పలుఘటించె
ననుచు నందలు పిన్నయం బంచినూడఁ । జూచి పరపటలై యాత్మ సోరి సొక్క
సొక్కి యక్కజమనగ వక్కచింప । నొక్క చక్కనిమక్క దా నుచ్చయితై. ౧౨౭

తే. గీ. దాని కువచారములు సేయఁ దగినయట్టి । సుందరుల సచ్చరవెలందు రెండ బంచ
లను సృజించెను బూన్కి నారాయణుండు । నిమిషమున నేమిచెప్ప సంయమి మహిమము.

క. నారాయణమనిచంద్రుని । యూచునం బుద్ధెగాన సూర్యుని యయ్యెన్
గారణమూర్తికి మ్రొక్కుచు । నారీమణి దాడె మధుర నాదాన్నితమై. ౧౨౮

క. ఈమాడ్కి సూర్యోగముఖ । భామామణులెల్ల పాటఁ జాడుచు వేడ్కినన్
భీమచంద్రున నములుచు । హామహామం బొగడఁబొచ్చి రతి భక్తి మెయిన్. ౧౩౮

ఉ. అలరట దేవకాంత లయదంది మునిద్యులుఁ జేరిఁ మ్రొక్కి య
త్లంత ముదందున నిర్లకనితాననలై పులకాంకురోగ్గమా
క్రాంతశరీరబట్టలయి కంచుని పూపులబంతులో యగన్
వింత నెనంగి భాసుర వివేకులు మిమ్ముల నెన్న శక్యమే. ౧౩౯

సీ. వినుఁడు మాచూపులు విషసంయుతములై న రూపు లెప్పునిమీద నేపుమిగుల
దగలు నాతఁడు మనస్థైర్యంబు ధైర్యంబు నొసఁగూడి నిలుచు నోహో విచిత్ర
మహిములు మీరు సామాన్యులే నారాయణాంశంబుచే జన్మ మందినారు
శమ దమ ప్రముఖ నిశాంతులఁ జూరిహయవంపున నిమ్ము నేమింపవచ్చి
నార మిచ్చటికిని మామూలార మిమ్ముఁ । గగనులఁ గంచును మామ భాగ్యంబు చెన్న
దరమె భగ్నులమైతిమఁ తప్పరెన్న । కేలకొనరయ్యె మమ్ముల జాలిదండె. ౧౪౦

ప. అసిన విని జిరకామబోధిలును, ధర్మశసయులును, దవోరువురబోధిచాంసలునును
నరనారాయణులు సుప్రీతులును, సుప్రసన్న పదనలునై పనయానరలైన విముఖ
కామిఁబృథ్వంబుల నిశ్శింభి యుక్తనిలి. ౧౪౧

క. అనుసంతు వాంఛితముల । నతువుం డానర్తశినిఁ గొంచు నాకంబునకున్
సుతుగుం డింద్రునితోడు । సుతుగర లిచ్చితిమి వారయబతుల సామన్. ౧౪౨

చ. అస విని దేవాంగనలు. ౧౪౩

ఉ. ఎక్కడబోవువారము నమర్థభవచ్చరజారవింపమిలో
చచ్చెను చూడు సమిపమవక్క మహాకృపి మోలరమిప్పుడే
నక్కఱలేను కోరునని యానరెముప్పతి కంతచూచు బల్
చొక్కపు చక్కలాకులను బట్టి నినుం గొలువంగఁ జేయుమా. ౧౪౪

క. నారాయణ మధుసూదన । సారసదళనేత్ర నీచ సాగులమై మీ
మీలేదుబంగులందుం । దేరెచ్చుటకంటె నెంత బేవొకమున్నే ? ౧౪౫

క. ఈ చూరల్లి మొదలగు న । జ్ఞాయతలోచనలు పోయి చమరేంద్రువుని
జేయుచుదుగాక మమ్ములఁ । దాయక రక్షింపు మిదటఁ బరమపయాసః । ౧౪౬

క. పదియూబిందై యే । బదిమందిమి మేము నీచ భాగ్యం మగుచున్
ముదమున నుపచారలైయ । రెదమందెవమయ్య రావనోత్తమ సేనున్. ౧౪౭

ఆ. చె. మాట నిలుపుకొనుము మావాంఛితంబిమ్ము । వలది వచ్చినట్టి యలరుబోండ్ల

- పరిపుష్కరపుంట పారలఁ జంపుటే । కాన హింసనందు గాదు సేయ. ౧౪౦
- చ. అనిన విని నారాయణుండు. ౧౪౧
- చ. పోరాడెట్లు నిండెఁ దపమున । నీవెడలఁ జెలులార నిర్మితేంద్రియవృత్తిన్
యెఁగలవె డింగును కా । మాయత్తత సుఖవిహార యనుచుఁ బలికియన్. ౧౪౨
- చ. అనిన విని యచ్చరలు. ౧౪౩
- చ. పోలవగు గమ్మకస్తురియనుఁ డున్న జవాదియు మంచిగంధమున్
గలిపినతాపిసీ రగిను గ్రహము గంజుచురేఖ లొప్పుగా
విలసిలు మా కుచచ్చితలవేడికలలయనుచు చేను దార్పిసం
గలుగు సుఖంబు జూడగఁ గుభంజికదా వరజయ మేలికిన్. ౧౪౪
- చ. ఆనందోబ్రహ్మ యనం । గా నీవెఱుగఁనెదె మమ్ముఁ గలసి సుఖింపం
గా నాక ముక్కట పలయు । నానియమే గంధమాదనం బెక్కుచుగిన్. ౧౪౫
- చ. అనిన విని భర్తృపుత్రుండగు నారాయణుండు కొంతొకతడపు డెంచుచు నాలో
చించి ముప్పుడు నాకుఁ గర్తవ్యం బెయ్యుచియో యని సందిగ్ధహృదయుండై. ౧౪౬
- చ. ఈ ముఖ మహంకారో । త్యాచిత ఓడి నాకు నిజియ భర్తృముఁ డెరచుం
దాదెగు భవవిడిపికిను । న్నాచందున మౌనమున మోసిరి నయయో । ౧౪౭
- చ. నారాయణుని బాటలి । నాదీబిందంబుఁ గల్పునముడేసి తపో
హింసహింసఁ గలకాటి । పారములేనట్టి గొడవపాలైతి నయో ! ౧౪౮
- చ. పరిభ్రష్ట నన్నుబట్టి తనివాడవు గమ్మని లేమసేయుచున్
నెఱిగి నిష్కర్షరాభిలె జూచు జాలముతోనఁ బిక్కి నే
కలసివెనుకైతి సురభిహృత్తులం దృఢియింతునందు నే
చుఁగి నేని రక్షణమ రప్పక నన్ను కపించి పోవరే. ౧౪౯
- చ. పీఠం బిడిచిన జాలుం । దో రూఢిగఁ గానఁ గ్రోధరూఢుడుడై
పారంగఁ ద్రోఁద ననుచుం । ద్రారంభము జూని మఱు నాలోచించెన్. ౧౫౦
- అ. డె. సుఖము బడచుగోరి సుఖశత్రుడై నట్టి । క్రోధ మొకటి ముల గొఱచిని
కామ లోభ గతులకంటె ముఖదమగు । దానివలన హింస రప్పకొరవు. ౧౫౧
- చ. గాత్రమునబుట్టు క్రోధము । గాత్రంబు రహించు వృక్షకాంతజనిత కా
ర్మిరుండై దహింనుచు దా । త్రిత్రంబుగ వృక్షములకె చెడగాల్పుక్రిందిన్. ౧౫౨
- చ. అని యిట్లు బహువిధంబుల నాలోచించుచుం బంతాపరుండై దీనమానసుండై యున్న
యన్నం జూచి నరుం డిట్లనియె. ౧౫౩

ఉ. కోపము గూడఁబెన్నడును కోవిల కోపము తాపహేతువౌ
పాపము వచ్చుగాన శమభావము బానుము తొల్లి కోపమే
చూచి సహస్రవక్షసులు స్రుక్తి హిరణ్యకాతోడ బోలి సం
తాపము నొందినారముగదయ్యె యహంకృతి మాను మిచ్చెట్లన్. ౧౫౪

క. అనిన విని నారాయణుండు క్రోధంబు మాని శాంతిపహించెనని చెప్పిన వ్యాసుండాచి
జనమేజయుం డిట్లనియె. ౧౫౫

క. హరిభక్తుడు శమవతుఁడౌ త్వరుడు మహాభాగు డట్టి ప్రహ్లాదునితో
సర నారాయణులకు సం । గర మెట్టులగలిగె వింతగాదే వినగన్. ౧౫౬

ఆ. వె. చనుటపుత్రుతోడ భర్మపుత్రులకు స । మాగమం బయెట్టులయ్యె సతకు
పీరితోడ దోర గారణం బెయ్యది । కోప మెట్లుబుడై గోవిందులకు ? ౧౫౭

అ. వె. తపము లేదదోయి జపము లెక్కడదోయి । స్నాన మేడదోయి సంధ్య యేడ
దోయి శాంత మేడదోయికో భర్మంబు । గోత బూడ్చివై చికాసెల చెవును. ౧౫౮

ఆ. వె. సత్కయగమునందు శమవమానులుగల్గి । తపములాచరింప తాపసులకు
విడువదాచు ధరివిల్చిత్తిహేతువౌ । క్రోధ మేమిచెప్పఁ గనుచులేణ్ణు. ౧౫౯

ప. తాపసేంద్రా! అహంకారంబునందుకే క్రోధాదులు పుట్టవు; అతిదూరంబగు తపము
చ్ఛేదనహస్తంబుజేసియును సహంకారంబునం జెడిపింపు; సూక్ష్మతంబునందు తమం
బును పిరియేడనిట్లయగు అహంకారంబుప్రహం పుణ్యంబు నిలువదు. మహాభాగవతు
లగు ప్రహ్లాదుండు నారాయణునితోడ యుద్ధంబుసేసె; అహా! శాయంబుగ నరనారాయ
ణులు తమ తపోభర్మంబులు చెడనాడి యుద్ధంబు సేసిరి. ఇట్టివారే అహంకారాం
కులంబునం జిమ్మచడిరి, ఇత నాదోంట్ల చెప్పనేల ? జగద్రయంబునందు సహంకార
రహితుడు లేడని యెంచుచున్నాడు. చరాచరంబు సమస్తం బహంకారసిద్ధులై
యన్యులవిగదా ! విష్ణుమాత్రరూపితంబగు సంసారంబున సంభవించుచు నొక్క
రుండును బ్రహ్మజ్ఞానంబు బడయనేరడు. ఎంతవారివై నను గాను క్రోధాదులు మాన
వని చెప్పు మీహంసుల మతంబు తథ్యంబుగా దోచుచున్నయది. ఇక మా కలియుగ
ప్రపత్తనంబు లెట్లుగానుండుననిన విని వ్యాసుండు జనమేజయుం డాచి యిట్లనియె. ౧౬౦

— , ప్ర హ్లా ద నా రాయణ స మా గ మ ము , —

క. కారణముకంటె భిన్నం । పై రాబిలులెట్లు గార్యమది యెట్లన్నద
భూరిసుబద్ధముకంటెన్ । చేరగునే కటకముఖ్య వివిధార్థంబుల్ ? ౧౬౧

- క. జననాభ యహంధారమె జనకము బ్రహ్మాంతమునకు సారము బలం
బున నేనిన పుట్టులను । నెనసిన పుణ్యము బోల నెక్కి యహంధారం. ౧౬౦
- చ. హరియు హరుండు బ్రహ్మ యమరాధిపుదాది మునీంద్రులై సం
సరణమునందు బిడ్డి పలుసారు అహంకృతి మోహితాత్ములై
తిరుగుచునుండు దీన బతిబేదన యేటికి నాగ్గ మొక్కచీ
స్థిరమయి నిర్వికారమయి చెల్లెన చిత్తుభిముద్ర ముంచెడిన్. ౧౬౩
- తే. గీ. సర్వతీర్థాటనము జేసి సర్వజేవ । మూడు బలియించి సర్వకర్మల నొనర్చి
సర్వదానందు లొనగిన జగతి విజయనర్త రా విజయచింత సత్య పనుయి. ౧౬౪
- క. క. లయగమంచలివారలె మతినెడి సంసారవార్తి మన్మథులుగాగా
గడయెద క కలియంగమన । తతధర్మము నిలుచుననితి లభ్యుని ఉపుమా. ౧౬౫
- క. యజువేది సంసారము । కడుపులు క్రోధాదికములు గతమత్సరతన
బడుగన్మజ్జాను లంపరు । జటురేడియముల జయించి శివుడయియెత్తె. ౧౬౬
- చ. జగతి జిలేంద్రయల్ పరమశాంతులు మోహములేనివాడై
తగిన జగత్రయందు విజయలగు వారలచేత వారలం
చగనగ నొప్పు భస్మాలని పుణ్యనిధి పిత పాడియెకదా
తెగియె నటంచు నా మనము పండ్రిలుచున్నది యేమి సేయవచ్చెన్. ౧౬౭
- ఆ. పే. కనగి మూఢజును కల్లుదాపునెకాని । కల్లుదాగి వసుం గానకేడు
జుడగు నెదిరికములు నలుపుచుండునాని । చేసిచేసి తుచు జెడకు గనడు. ౧౬౮
- క. సరనారాయణమునుండు । సురలిపుసుతులోక నెట్లు దొప్పెదె శైలం
బరిది లణరంగ మెట్టుల । బరగించెరి తెలుపుమయ్య పరమముంధా. ౧౬౯
- ఆ. పే. శైల మాడుదానిపలన నై నను బట్టు । సర్వకాండవలననై న బట్టు
నీషణములు లేని యీ సరనారాయణులకు శైలిబుద్ధి చలప మియె. ౧౭౦
- చ. కాపున నోమునీంద్రా సరనారాయణులకును బ్రహ్మాదునకును యెట్లుం బెట్లు సంభవించెరో
నవి ప్రరంబుగా నాచుం బెట్టి నమ్మం గృతాత్మనయచే యనిన వ్యాసుం డెట్లని చెప్పం
దొడంగె నని శాసకాది మునులతో సూతుం డెట్లనియె. ౧౭౧
- క. జనమేజయ భూపాలుడు । జనకుని పున్యామనరక సంస్థితి యడుగుం
గ నుపాయ ముడుగుచుం గ్రమ । మన సరనారాయణ చరిత్రముం చెలుపు మనన్. ౧౭౨
- చ. విని వ్యాసుండు. ౧౭౩

మ. సరసింహుండు హిరణ్యకశ్యపవధం గావించి ప్రహ్లాదునిం
దీడు గావించెను రాజ్యభారమున న దేవారీనూనుండు భూ
సురులం దన్నెను యాగము ల్పలిపి యుచ్చి పుష్పధర్మంబులుం
గర మొప్పొరె బ్రజాసుఖులు గలిగెం బాతాళలోకంబునన్. ౧౭౪

ఆ. ఔ. ఆ హిరణ్యకశిపు నాత్మజుం డతిసిరి । రాజ్యమేలగా ధరాతలమున
భృగునిపుత్రుడగుచు బెంబొందు చ్యవనుండు । తీర్థసేవనమున దిరుగుచుండ. ౧౭౫

తే. గీ. వ్యాహ్నితీర్థరతీర్థంబు నందు లేవ । నీట స్నానంబు గావించి నిలువ నొక్క
మిథునిచరముగ నాగు చెన్నుచన్ని । బచ్చి కడచిన గని శ్రీనివాసుఁ డలఁడె. ౧౭౬

ఆ. ఔ. ఎచటి యూరకొనక గవలించె చాతాళ । లోకమునకు నంతలోన విష్ణు
కరుణచేత చాచు కడపు నిర్విషమయ్యె । హరిస్మరించువారి కపక యెచ్చి ! ౧౭౭

క. పా మరని విడిచి వనియె మ । హామని ఏడియించు ననుచు నశకుమ దివపర్
భముండు చుక్కను చురగ । భామలు పూజింప నందె పసియించి తగన్. ౧౭౮

చ. చిరుగుచు నొక్కనా డతడు చేపవిరోధుల ప్రోలుఁ జూడగా
నరిగి హిరణ్యకశ్యపుని యాత్మజునిం గనె నాత డా మునీ
శ్చరునకు మ్రొక్కి మొందున సాతలంబానము జేయ తత్పురం
దను డటు బందె నొక్కనిను దానపులందలి పురబుద్ధిచేన్. ౧౭౯

ఉ. నా దిని మోని యోచనుడ నాయక నే నుపనాథుడంటై
యొదిలి గ్రుమ్మరింగ బని యేమదికాదు భృగుహృచ్చపుండ నా
నావిషంబులం గనుచు నక్కద తేగగ దామొకండు న
నోచగనిక పట్టిన గురుకుల ననిచ్చట డిగ్గ నిల్చితిన్. ౧౮౦

చ. నిలచి హరిం దలంప నహి నిర్దోషమై చని నాటనుండి ని
శ్చలమై నింద యుంచి బెలువన్ హరిభక్తుడ ఓవు నిన్ను గ
న్నుల గనుగొంటి నేప మను గోచిన నోములు పండె శ్రీహరిఁ
డలచుట మొక్కదే కమము దానము యాగ మటంచు నెంచెవన్. ౧౮౧

ప. అనిన దిని ప్రహ్లాదుండిట్లనియె. ౧౮౨

చ. తిరిగితి ఓవు ముజ్జగము త్రిపుము రెయ్యది పుణ్యతీర్థముల్
సుర సర భాగి లోకముల సూన్యతభూషణ చెప్పుమన్న న
వర్తమముగొంద్రు డా దనుబొలవతోడను బుక్క మేను భా
సుర పరిభుధతాగరిమ చొప్పుడ నెల్లడ ధీర్ఘమేకదా ? ౧౮౩

తరళ. మలినచిత్తులు మలినవాచులు మలినదాములునైన ధరా
స్థలిని గాఢి బోయి జాహ్నువి స్నానమూడిన సంతమున్
ఫలములే దివి సందడులుగు పల్కనీబిది బీయకన్
దలపు పాపవిపత్తితంబయి తనర నన్నియు పీడ్చుచున్

౧౮౪

కా. గంగాతీరమునన్ ప్రజలంబులు పునుల్ గ్రామంబులున్ ఘోషముల్
పంపుల్ చూచులు బోయెదన్ మలయు గైచిపుల్ ఖలు స్త్రీవృత్తుల్
సంగతంబున గుండు చోటులును విస్తారంబు తదాప్తము లా
గంగన్ మునుడు గంగనీడు గొనుమం గాఢిం బ్రవర్తింపరే॥

౧౮౫

క. వారు విరక్తమనస్కులు । గారుగదా । రీప్తఫలము గననేర్తురే ? లే
వారిచరేణ్య నమస్తమ । వాడక శుద్ధాత్మయందు చ త్రిలుజామ్మి.

౧౮౬

ఉ. మోసము జేసి తీర్థముల ముద్దులు ప్షికులు గోసి బొమ్మలు
గానులు దోచు దొంగల కథలంబులు గోచక చమంతులే ? నవ
భ్యాసమున న్మనోవిమల భావమునందినవారు తీర్థనం
వాసులుగారయన్న నిరచివ్యత బూజ్యులుగాక యుండురే ॥

౧౮౭

అ. ఐ. దీప్తరీప్తమందు ఏమిరి పాపము సేయ । చక్రస్వోక్తంబు నెక్కడయిన
మద్భవమువలన గద్దమందుట కాన । భావబద్ధిత బ్రయకవలయు.

౧౮౮

మ. మరియే నింద్రపాదుణంబు పర్యంబయ్యె తిష్ఠంబు గానట్లు భావదుష్టండు తీర్థంబునకేగి
రోచిస్సానంబుచేరియు బరిమల్లండుగాడు. మనశ్శుద్ధి ప్రధానంబు, తదనంతరంబు
ప్రవృత్తతి పిమ్మట నాదాచివ్వు, చుట్టెనుక దీర్ఘస్నానాదులవలనం గలుగు పుద్ధియు నని
పెద్దలు చెప్పుదు రింతిమహా

౧౮౯

లే. గీ. అన్నితపములకును పుష్ట యన్నదాన । ములప నెక్కడ యన్నిరోములకు మోచ్చు
అన్నితీర్థములకును గన్పాట వినుము । భూతవయకంబు భర్తంబు భూమి లేదు. ౧౯౦

క. యన న న్నిటు లతిగతి । గానం జెప్పెదను వినుము క్రవ్యావపర
యాత్మ మిశతీర్థ మొకటి । గానగనయ్యెడును బ్రభుమగ్ధ్యం బనుచున్.

౧౯౧

లే.గీ. కలవు తీర్థంబు లవి రెక్క గలవికావు । పాపనంబులు బహుపుణ్య భవములును
నైన న చ్చక్రతీర్థమం దధికగణము । గల చటంబు కల్యాణకళిపురయ॥

౧౯౨

చ. అన విని బై త్కరాబ్ధతనయు దంతట నై మిక పుణ్యభూమిరీస
జన దమకంబున న్నకల దానపపీరుల గూడి పైసపై
చనియె నిజాధివాసము వెన న్నిడనాడి మూరె సోమజా
వన పురుషోత్తమా నృహరి వాసున యంచు హరిం చలంచుచున్.

౧౯౩

- క. చని డై మిశపుణ్యుల . మున జేరి పవిత్ర రిక్తముల విరుగుచు నొ
య్యన చా నరనృసింహు . మున ముగ్ధి ప్రసన్నచిత్తమున తెలువొందెన్. ౧౯౪
- చ. అని చెప్పి మలయు వ్యాసుం చిట్టనియె. ౧౯౫

—* ప్ర హ్లాద నా రాయణ యుద్ధము *—

- క. ఆహ్లాట ర్హివిధులన్ . జెప్పర గావించి ముట్టిచెట్టుకడకు చా
ఒచ్చి లన వివిధదారుల . నొచ్చెమిచని గృహప్రవక్షముత దాణములన్॥ ౧౯౬
- క. కని యుచు మొన్నదిదో యీ . పనయు ఋషుల యాశ్రమంబు దాణధరుల్ లే
రని పరికింపుమనందన్ . గగనవి రహ్మాట సరుడు నారాయణుడున్. ౧౯౭
- క. ఆ యుదుపుర యెవడును చూచి . మాయలి గగనాపై శాల్మక మాజగవంతుం
దామని యక్షయ్యోభుషి . సౌమకకోపితుల కరణ సాముగ్ని చగన్. ౧౯౮
- ఆ. వె. భర్తనుచులు చాన తత్పరులై యుండు . పీప్రకోపరత్త దృక్రప్తాత
ములను వారిఁ జూచి జలరాశిభర్తలడు . చుజరాజితనయు తనియె నిట్లు. ౧౯౯
- క. దౌరా భర్తామనాశన రారణమున చంభమునను గవగిరిర య్య
చారము భర్తలై జూచారణమున శరశరాసధారణ ముగ్ధి. ౨౦౦
- లే గి. కన్నవియగాడు మున్నెపు నువ్వనడియును . గాడు తపమున సంసారకలన జేర్చ
గృతయుగంబుననే యిది తేవలము వి . పద్ధ మీ కలి రాకె విరుద్ధ మహాహ. ౨౦౧
- ఆ. ఏ తపము ద్రాహ్మణులకు కగిర్భర్త భర్తయు . తపములేన శాప ధారణయు
చనున మీకు భర్తతనయ్యలై భర్తయు . తప్పరాదు కొనుడు భర్తవభము. ౨౦౨
- క. నాపుడు నను దిట్లనియెన్ . మా విధమును జూచి సిద్ధ మతి తింతిల నే
లా చెలివె మనతపముం . గావీంపను విజ్ఞబుద్ధి జ్ఞములము నుమ్మి ! ౨౦౩
- లే గి. తపము సేయంగ నేర్చి యుద్ధుండొనర్చ . జాలుదుముమేము నీలేల జాలు నింక
మిచులాచక దొమ్ము త్రొవను యథేచ్ఛ . వాచములు ద్రాహ్మణులతోడ పలకు నమ్ము. ౨౦౪
- లే.గి. బ్రహ్మ తేహీనపద్యప్రభావ మీ వె . ఋంగ రాతిలిగాక యిబ్బంగి సిద్ధ
యూహహేతు ద్రాహ్మణమాషణంబు . ప్రాణికోదికి నని బుధుల్ బల్కుచుండ్రు. ౨౦౫
- చ. అనిన దిని ప్రహ్లాదుండు. ౨౦౬
- క. ఎగ్గపదలంగక స్వర్కలమె . అగ్గసుచును భర్మరీతులం ద్రోచి పృథా
వాగ్గర్వమోహితులై . యగ్గలి బర్మెదరొ యిచట నే గుండంగన్. ౨౦౭

వ. అని యిట్లు పలికి ప్రహ్లాదుండు యుద్ధంబున నీకుం గల సామర్థ్యంబు జూపు మనిన విని నడుండు నా సామర్థ్యంబు గనుంగొన నీకుం బుట్టిగలదేని నాతోడ గడనంబునకు డిక్షాను మివ్వడు నీశిరంబు ఖండించివైతు ననిన భనుజ్జేంద్రనందనుం డతిమహిమగనుండు విద్యైక్కిడి జ్ఞానాదంబు దిశలుముట్టం జేసినం జూచి నరుండు చాపంబువట్టి బాణంబులు సంధించి పుంభానుపుంభంబులుగా వైచి హిరణ్యకశిపురందనుని ముంచిసం గాంచి యతండు తపనీయపుంభంబులగు తన బాణంబులచే ద్రుంఛిసం గాంచి మరల నరుం డసంభ్రాంతులంబులైన బాణపరంపర లతనివయం గురిసిన వానిం దప్పించుకొని ప్రహ్లాదుండు మరల బాణంబులు సంధించి నరు నురంబు గాడ నేయ గ్రోధారుణనయంబుడై యతం డయిదు నారాదంబుల దైత్యరాజు బాహు దేశంబులం గాడనేసె. నిట్టిఘోరంబయిన యుద్ధంబు ప్రవర్తించుచున్న నింద్రాదు లగు దేవతలు విమానంబులపై వచ్చి యుభయపక్షంబుల నెచ్చు తగ్గులులేక యున్న దుమలసంగరంబు చూచి యరుపురపై బుష్పవర్షంబులుం గురియుచుండిరి. ఇట్లుండ వై త్యేంద్రుండు తీవ్రతరంబులగు శిలీముఖంబులం గూర్చి నరు నేయ నతం డలిగి నిజ బాణపరంపరలచే నడుమనే త్రుంపుట దిలకించి ప్రహ్లాదుండు ధర్మపుత్త్రిండును ననాతనుండును నగు నారాయణునిపై వాడితూపులు వైచిన నతం డలిగి నానాబాణపరం పరలచే దితిజేంద్రం దొడివె నరనారాయణులను బ్రహ్మాదులను నవగ్రహంబు వాటిల్లుటం దివియెల్ల శరంబులచే నావరింపంబడి పవరివి, రాత్రియిది యని యేర్పరిం పరాక నిట్లు జిమ్మచికట్లు గ్రమ్మె. దిదృక్షువులగు దేవదానవులు విస్మయంబందుచు, నాహా ! నిట్టిసమరంబు చృష్టపూర్వంబు గాదనువానును, ఆహా ! యెంతదాయణంజైన సంగ్రామంబిది యనువానును నై దేవర్షి గంధర్వ యక్ష వన్నగ విద్యారర చారణాదు లును, నారద పర్వతాదులును జన్యంబు గాంచుచున్న సమయంబున నారయండు పర్యుంతుం జూచి యిట్లనియె.

౨౦౮

క. మును పిట్టికదన మెన్నడు । గనలే దరయంగఁ దారకాసుర యుద్ధం
బును వృత్రాసుర యుద్ధం । బును మధురైటకుల యుద్ధమును సరిపోలున్. ౨౦౯

ర. హరి మధురైటకులుం డె । చెప్పర జేసిన కదనమట్లు జేసెను దమజే
శ్వరసుతుతో నారాయణుఁ । డరిమురి నొనరించె బసర మతికుశలుండై. ౨౧౦

పంచామరము ॥ హిరణ్యకశ్యపాత్మజుం డహీనశక్తియుక్తిమై
దిరంబుగా నెదిర్చి పోరె దీప్తిమంతుడై సురా
సురప్రతానదుర్జయుండు హూరుఁ బాక్షితప్రభా
కరుఁడుడైన ధర్మపుత్త్రి గర్వపెల్ల దూలంగన్. ౨౧౧

క. నారాయణు డంతట టా । హైరణ్యకశిపు సాయరామనము ద్రుంపం
వేరొకటి గొనగ నదియును । వారక దుత్తుమురుగాగ పడి నరుకంగన్. ౨౧౨

గీ. మరయుమరియు విండ్లు భరియింప నవి యెల్ల । విటిబివేయ గాంచి పరిఘమాని
యగురనాథు డెని నపుడు నారాయణు । నురము నొప్ప నంత గరము కనలి. ౨౧౩

క. తొమ్మిది బాణంబుల బరి । ఘమ్మను చశకమున నతని గడువడి నేయన్
డుమ్మై పరిఘము పడినన్ । హమ్మని గదఘని యరికె నుర్వీసురుడై. ౨౧౪

క. గదదెచ్చి చాకి మోతా । శృవరిన నారాయణుం డహంకృతిమీరన్
బచిలముగ నరికివై చెన్ గద నని కోపించి కనకకవిసుతుడనన్. ౨౧౫

గీ. భక్తిపూని రాగ సర్వంసహమరు । దదీయు ద్రుంచివైచె బవిశరముల
వెలంపెన్టు లాజి వేయివ్వంబులు । జరిగె విస్మయంబు బహుల కొదవ. ౨౧౬

సీ. సౌదామినీలతల్ సరికట్టుగ్రొమ్మెయిల్ మిసిమిమేరమిసాలి మేనుసల్ప
దివ్యమాచర్యచి త్రితవిగీల స్తంభ భూరిసాయధవతుస్సజ్జను కొప్ప
కలితరీరాకండుకముబట్టనిసుపు నొద్దిక గొస్తుభము రమామేది మొసగు
లతహారమున బచ్చబతకండు మంబుల పసమాలనొలయు శ్రీవత్సనులర
తాట్టుపై నెక్కి భక్తబ్రంహములుగొలువ చల్లని కృపారసము వెవజర్కకొనుచు
నిధిఁలొకై కనమ్మా ననీయుడైన యాదినారాయణుడు ప్రహ్లాదమయ్యై. ౨౧౭

ప. యిట్లు ప్రసన్నవదనడై మేతెంచిన శ్రీమన్నారాయణుం గాంచి ప్రహ్లాదండు సునినన
ముగా బ్రణామంబుజేసి. ౨౧౮

గీ. దేవదేవ జగన్మాధ పరరక్ష । భక్తవత్సల మావహ పరసుపురుష
నిండుగా దేయవత్సమల్ నేను ఓరి । తోడ బోరితి జయమలదు రితముని ? ౨౧౯

ప. అనిన విప్లుండు ౨౨౦

క. నాయంశంబున బుట్టిరి యా యుపురు సిద్ధపురుషు లిటు విను నర నా
రాయణులు పేరు యుద్ధము । చేయదగదు వితలమునకుఁ గెలుము వేగన్. ౨౨౧

క. అని హరి తిరోహితుడై । చనియె నసురపాలకుడును బరి నిజా
నమ్మనను మునిదరుల దను తప । మునకుం దోరకొనిరి ముదముఁబొంది మహిళా ! ౨౨౨

ప. అనిన విని బుగమేళముండు. ౨౨౩

౪. పారావర్తము నీ కథానకమునం బల్పందియంబయ్యె పం
దారు ప్రాధవకాచులైన నరుడు న్నారాయణుండు స్వభో
దారు నిర్భువణోద్భవ ల్పమముతుల్ దాంతుల్ తపస్సు ల్విరా
హుల్ లుత్పలముదుల్ మహామహుల తీర్థాచారు లాఘ్యులదా ! ౨౨౪

- గీ. తమ యనుశ్రమమైనట్టి తపము పడివి । రాగసంబంధులై యెట్లెరి ప్రతిఘటించి
ప్రాకృతులబోలె బరులతో బహు మెట్లు । చనుజునుతోడ తేనిరి తాపసేంద్ర! ౨౦౫
- ఆ. యుక్తబుద్ధి యెట్లుబుడయించె వారికి । శాంతి సుఖము విడువజాలి రెట్లు
శాంతిలేని తపము జరిపి కేగలి మును । ల్పక్తికొలకొ లేక ముక్తికొలకొ : ౨౦౬
- ఆ. తపముజేరఁ దీకితలైన నేహంబు । దివ్యవృక్షతము భృతి వహించె
నెట్లు వాడు తోలి రెద్దాని రాల్చుచో । ధనమే దాల్చుయొక్కొ మునివరేట్లు ! ౨౦౭
- గీ. యజులను చర్మనాశము చూపితలంబులైన కలిహంబుల గోపనె యమవరేట్లు
చదువుదాచానమై శాంతమై శరస్సు సిగ్గులద్యానములచల నీటద్రోసి ౨౦౮
- ఆ. మును యయాతి స్వర్గమునుండి వడెను భూ । తలమునం దహంకృతంబులన
శబ్దమచ్చరింప శత్రుండు పన్నెద్యె । ననికిఁ గారణం బహంకరణమె. ౨౦౯
- చ. అనిన విని వ్యాసుండు. ౨౧౦
- గీ. । నవాధ విధము సంసారమూలము మూడు । విధము లహంకృతి విబంధమతము
జరల రెన్నరికినిశ్శంబుగా దనం । వృద్ధిదోషు నేహులై బ్రతును కతర
సాహితాహంకృతిఁ జనియించు నదమును । యజ్ఞులు నాని నేని యచల రాజ
సాహంకృతిగూడ నట్టి నయవయించు । లలి దామనంబుల గలహ మెదవు
తాత్పర్యతలంబు కహం । తాక మొకటి । తాకణంబు నదిలేని తాకమెంచు
లేదు విశ్వుం బహంకార మేదురంబు । బ్రహ్మార్పదానుబంధులై సుమ్ము. ౨౧౧
- క. బుద్ధింబును గిట్టించును । గట్టిగ జీవతల నరుల గంధర్వుల స్సా
రార్థును నిన్నును నన్నును । బట్టి యహంకారమనిపి వస్తు వాకింబె. ౨౧౨
- శా. నానాయానులం బుద్ధెనంచు వినయ నారాయణం బచ్చదా
రానంచుంచు పుష్పంబు హిర్యము పరాహంబున్ నృసింహుండున్
తానుం బ్రాకృతునట్లు ప్రవవిధులం దప్పించుకోలేకుంబు
మాసేంద్రుండు భృగుండు పిష్టు శపియింపంగా గదా భూపతి. ౨౧౩
- క. అని విని జననాథుం డో । మునివర భృగుమునికి హరికి బుద్ధికై ప్రేరం
బునభూ భృగుముని గోవిం । యనిఁ దానెట్లుల కపింబునో వినవలతున్ ౨౧౪
- చ. అనిన. ౨౧౫

— * హ రి కి భృ గు శా ప కారణ ము * —

- ఆ. అహిరణ్యకలిపుఁ డమరులతో యుద్ధ । మాచరించెఁ దొల్లి యభిలలోక
భయదరీల సంత నాడు వోవ నతని । తనయు కెడిరె సమరతండుమలను. ౨౧౬

- ఆ. పూర్వపరసతము పోరి పరాజితుం । డగుదు దైత్యనాథుఁ డాత్మనొగిలి
ధర్మపథముబూని తా బలి నృపుఁడెని । తపముసేయ శైలదరుల కరిగె. ౨౩౭
- క. బలి యంతట విబుధులతోఁ । గలనం గావించి యోడె గమలాక్షుఁడు చా
బలియుఁడయి దేవతాసే । నలవక్షము బూని కూర్చి నటించువంగన్. ౨౩౮
- క. అంతట రాక్షసవీరులు । సంతాపముతోడ వేగఁ జని శుక్రునితో
నింతయు మొరవెట్టిన న । త్యంతకృపామయుఁడు శుక్రఁ డసురుల కనియెన్. ౨౩౯
- గీ. భయము మానుండు నేను మీ పాలగర్భి । మంత్రములచేత నోషధి మహిమచేత
నెట్టులేనియు విబుధుల చెట్టివైచి । జయము గల్గించు మీకు నిశ్చయము పొందు. ౨౪౦
- క. నావుడు ససురులు సెలఁగదు । దేవతలం బొడిచిపోర రృతి విడువక ప
ద్మావాసుని కరుణాస । ద్వాపంబున సుర లసురులఁ బడముత్తి రొగిన్. ౨౪౧
- క. భయమంది రాక్షసులు తమ । యయవారిం జేరి శరణులందు నెచిగి య
య్యయ్య రక్షరక్ష యనిన్ । భయమేటికి ననుచు మంత్రబలముం జూపన్. ౨౪౨
- క. అమృతాఁగులు భయంబున । సమరము విడనాడి పారి చని రంతట న
య్యమరాధులఁ గని శుక్రుఁడు విమల పద్మోయుక్తి నిట్లు వినిపించె చగన్. ౨౪౩
- క. చనుజులను వధించుటయే । పనిసుమ్ము మురారి కతఁడు పందియగుచుఁ చా
గనకాక్షుఁ డ్రుంచెను మృగే । ధ్రువందై కాంచనకళిపుని దాడించెఁజూపి. ౨౪౪
- గీ. కాన నేను సమర్థుఁడ గాను చనజ । నయసుని జయింప దేవతాచయముగెల్ల
మంత్రబలమునఁ గంటి సమర్థగరిమఁ । గాన నోర్పుకొనుఁడు కొంతకాల మీరు. ౨౪౫
- ఉ. ఇతఱి నేను బోయి గిరిజేశుని ద్రాక్షన మాచరించి య
త్యుక్తిమమంత్రరాజము నయోచితభంగి గ్రహించి దాని మీ
కిట్లు నిజంబు నమ్ముఁడన నేమెటుల్లోర్తుము బర్హిచూరి యా
షత్తయినన్ స్వపక్షబలసంపదకుం గతిజూపకుండినన్. ౨౪౬
- క. నావుఁడు ససురుల మాటలు । దా విని శుక్రుండు చితిజ దానవులారా
నే వచ్చుచుకఁ చపములు । గావింపుఁడు శాంతిమీఱఁ గదలకు డనికిన్. ౨౪౭
- గీ. సామదానాద్యుపాయముల్ సలిపి దేవ । సమితి నొప్పింపు డంపుఁడు చారియున్న
వాని నొక్కని సమరంబు వలచు న్యస్త । శస్త్రులమటంచుఁ దెలువంగఁ జనుఁడు వేగ.
- మ. కవి దైత్యేంద్రుల కిట్లు చెప్పిచనె నకైలాసమందున్న కా
లవిరోధిం గన సంత దానవులు ప్రహ్లాదుఁ మహోదాదు మీ

రవరేబ్బాన్ విబుధాంతికంబునకుఁ జేరంబుప నారంభు దే
పవితానంబులఁ జూచి నమ్రుదయు భవ్యప్రౌఢి దానిట్లనెన్.

౨౪౯

గీ. స్వస్థస్థులమైతిమో యయ్యలార । యుద్ధసన్నాహములు మూనియుంటి మేము
తపము లొనరింపఁగాఁ దోయెదము మహాప । నంబులకు నారచీర లెనయధరించి.

గీ. మమ్ము విడువుండనంగ సత్యమృతంచు । నమ్మి వారు చనిరి స్వగేహములరును
గాళ్ళవాఁడమునుజేరి రడఁగి శుక్రు । రాక కరెత్తిచూచిరి రక్కసులును.

౨౫౦

౪. కపి దాఁ గైలాసంబున । భవుఁ గాంచి నమస్కరింపఁ బనియేమి యన
గ పని బృహస్పతిసోటం । చవులని మంత్రంబు నాకు వయసేయు మనన్.

౨౫౧

౫. నీ విచ్చిన మంత్రంబులు । నే చేగం గొనుచు నేగి నిఖిలవిలుధులన్
వావిరి జయింపఁగం నన । గా విని సర్వజ్ఞుడైన గౌరీనిభుడున్.

౨౫౨

౬. జేపదోహి యితిందు దైత్యగురుఁ డర్థిన్ చక్షుయం దీక్రియం
గావింపఁగ దలంచినాడు సురలం గావింపఁగా నొప్పడే
నీవే నులియించు నిట్లని భవానీవల్లభుం డోమునీ
నీ పుగ్రంబగునట్టి యొక్క ప్రతముం జేయంగఁ గార్యంబునన్.

౨౫౩

౭. అది యెప్పుడునన, పూర్ణంబుగా వేయేం ద్దనాహారంబునై భూమకణంబులు హానంబునీయుచు
ప్రపంచం జేసితివేని నీకుం గోరిన మంత్రంబులు సాధ్యంబయ్యెడు ననిన విని యట్లు
కావలెనునని శుక్రుండు భూపాస్రవతం బాచరింప నది విని వేపిత రితండు తమకుం
గీడు చాటిల్లంపెను పూనికతో నిష్ఠి ప్రళంబు సేయుచున్నాడని యెరింగి సక్రోధులై
సాయుధులై దాసులండంబుల నావరింప గని రాక్షసులు చెవతలాదా : మీనర్మపరాచరణత
యేడబోయె. స్వస్థస్థులమైన మాజోలికి రాకుండ మేము చేసికొనిన విజ్ఞాపనంబు విని
మమ్ము విడిచిన మీరు మరల మామీద దండెత్తుట న్యాయంబుగాదు. అనపుడు విని
చేవతల దైత్యులారా : మీరు మాయాపులై కావ్యం దపంబునీయం బంపితి రవి
యస్మద్విభాకారణంబు గావున మీ దంభం బెరింగి మీతో యుద్ధంబు సేయ వచ్చితిమి.
మీరును సమరసన్నద్ధులుగండనిన విని చనుజు లొందారులతో నాలోచించుకొని శీఘ్ర
గమనంబున శుక్రమాతకదకుం జని తమ పరితాపం బెరింగించుకొనిన విని సకరుణుడైన
హృదయంబుతో నామె యిట్లనియె.

౨౫౪

గమనికాచ్యుతము: వెఱవకుండు వెఱవకుండు వెఱవకుడు మీరల్
వెఱపు మదివిడుపుఁ డిక విలుధుల బలంబుల్
చెరచి మిముఁ గృపదలంచి శ్రీతుల భరియింతున్
సురలపనిఁ గనుడికను సొరిది ననుచుండున్.

౨౫౫

- ఆ. వె. చనుజు లాయుధములు దాల్చక ధృతిమీరి । సుక్రమాతపట్టు చూచికొనుచు
నాపె యాశ్రమంబునంద వసించంగ । సురలు పారివిభముఁ జూచిచూచి. ౨౫౭
- క. తమబలము నెదిరిబలమును । గ్రహముగఁ గనుఁగొనుఁగలేక గర్వోర్ధ్వతులై
నమరమునకు గాడ్చివుచ్చుచు । గమనంబులుసేయఁ జూచి కవిజననిద్రన్. ౨౫౮
- క. తనతపముపేర్చి నిష్ఠుర । యనుదానిం గలుఁగజేసి యంపిన నమృతా
శనసంఘంబులపైఁ బడ । ననువులుసెడి మూకభావ మందిరి వారల్. ౨౫౯
- ఆ. అపుడు కరుణతోర హరి హరిహయఁ జూచి । తనను దేహమంద తాల్చుచొనినె
నందువలన నిద్ర యడసిదోలికఁ బోక । యున్నఁ జూచి వాత్సల్య గర్వోర్ధ్వ. ౨౬౦
- ఆ. ఇంద్ర నిన్నుగాఁచె నీలచ్చిమగఁడు వేఁ । డిట్టివాడందు నెఱుంగనైతి
నామె నేమి భూమియి యట్టరినిబట్టి । ప్రంగివైతుఁ డవము మెల్లవంస. ౨౬౧
- చ. అని తన యొగవిట్టఁ గని యంబ హరి స్మరఁపైరి నొక్కతూ
రి ననురుచ్చెఁజూచ నొనరించెను స్తబ్ధుల చానించెయ్యన్
మనుమన గింద చేపవతి మాధవ నాగతి నేమిచెప్పుడుఁ
డను వాక యంతజేనియొ గదల్చుఁగలే నీక నేమిసేయమన్. ౨౬౨
- క. ఏదేని యొక యుపాయము । చేటిని వధింపవలయు శ్రీమర యొగన్
దా డయఁజూనక భక్తము । గాదనుక స్సుదర్శనంబు గమముఁ దలచెన్. ౨౬౩
- క. తలపగ వచ్చినచక్రము । పలవేతం బూని యేసి పనితరము ప్ర
క్కలు సేయఁగ వడి చచ్చెన్ । వెలది బలారి ముదముఁ బెట్టుట దొగియె. ౨౬౪
- క. శ్రీవధఁ జేసిరి ధృగుడుఁ గేవల చండాలిచంద కృతినంపప్పుం
డేపిది డవ్వును శాపము; జేపేగిడు యిచ్చు గనుచు పిట్టఁడు దొగిలన్. ౨౬౫

—* శుక్ర నిగూర్చి జయంతి పోవుట *—

- క. అంతట భృగుండు దద్యు । క్రాంతముఁ గని పేపమానుఁ డై హృదయమునం
జింతిల్లుఁ ఘోర్బసుప । రాత్రితను గని శ్రోభరస నమన్నియఁడగుచున్ ౨౬౬
- ఉ. హావముఁ జేసిరివు జనచందక శ్రీవధ గూడదందు నే
లా పరికింపజైతివి నిరాగనయందు నెఱుంగనైతివే
శ్రీవతి సొత్తికుండనుచుఁ జెప్పుదు రయ్యది యేడదోయ నే
శాపమొనంగవన్ గనుము సంయమిషర్వుల శక్తినంపదల్. ౨౬౭

మత్త. నిన్ను మాయలహారి భూర్తుని నీవపత్తను నిందితున్
మున్ను సాతీసునంచు బల్కిరి మూర్ఖులైన మునీశ్వరుల్
చన్నె వానియుఁ దూలఁ దానునప్పత్రిఁ జూనితి మీయెడఁ
గన్ను గానవుగానఁ బొందుము గర్భసంభవ దుఃఖముల్. ౨౬౮

చ. అనిన విని జనమేజయుఁడు ముసేంద్రా విభురుండ్రై పృథుండు మరల నెట్లు గృహస్థుం
దామొనో తెలువజే యనిన వ్యాసుం డిట్లనియె. ౨౬౯

చ. అని దిష్టుని శపియించిన । దెనుక స్త్రీబ్రహ్మరథిరము జేగాని జేపం
దనఁగూర్చి యట్లు లనియెన్ ; పనితామజిఁ దపముపేర్చిఁ బ్రచరింపునొగిన్ ౨౭౦

ఆ. నేను సత్యవాదినేనెంచు పక్షైక్కి । దృష్టి నేనియును నుదీక్షతపను
గఁజినేనియుఁ దెరగఁటలొక కనుఁడు । యామె మరలబ్రతుకు నివృత్తపదమ ౨౭౧

ఆ. జీవనండు జర్మి జీవనంఁబ్బిన । భృగునిదాగ్ని త్రిచే ప్రీతిమెరచు
నభివెన్నయందు నంది భూతంబులు । మేలు మేలంటు మెచ్చి పొగతె ౨౭౨

సీ. ఈతీరిఁ బ్రతికిన భృగువార్త నీడించి । వ్రువశేనుఁడాదిగా నవిజాతెల్ల
విన్నయంబందితి విల భేంద్రుఁ డంతకు । నమరుల గాంచి యీ యతిపఁ బ్రతి
కవి తపఁదానరించి కడదారుణములయిన । మంత్రము ల్కొనెత్తి మనఁ నెంచ
నేను నేయునొకదా । మేది యుపాయంబు । కుండుఁ కుంఠించి నికాత్మజయిన
చాకుతన్మ ఆయంలని సరస తీరి । నీవు భృగుఁ నెంచువు నెమ్మో బోయి
లమజ నానావిధోపచారముల జేసి మంచితనమున మనసే గావించుకొనుము
వెడపు పర్యును నాకు వేమగు చొప్పు. ౨౭౩

గీ. అని విని జయంతి పితృవార్త మాత్రమూని । చని పనయిన భృగువహానితనము
పొనరితుఁ గాంచ యుపచారిఁబక్కి వెలసి । పినరె లేతరిహకు వీడెనను బచ్చి. ౨౭౪

చ. పలకుని శీతహారిని సువాసితముం గొనిపచ్చి పాననం
కలన పిమర్చి భక్తిజలఁగంగఁ బయంటును జాటుదెట్టి యిం
పలఁగఁ దెనిపిడి ముతపంగఁ బొవంగి నృధర్మపత్తిలె
బొలపలనర పర్యులపుంజములం గొనిపచ్చి ముందితున్. ౨౭౫

ఆ. పచ్చయైన కుశలు ప్రాణేశమాత్రముల్ పుష్పములను గోసి పూని నిలుచు
నెత్తపుజ కనుచు నిద్రకు మేలయిన చిగురుటాకుపాన్పు చేర్చిపెట్టు ౨౭౬

ఆ. ముని శపించుననుచు మనమున భయముచే । హావభావచేష్ట లతివ సూప
తెదను ప్రీతిపుట్ట నింపుగా స్తుతివాక్య । నమితి జనుపుమందు సరసభవతి. ౨౭౭

౪. ద్యాసముమాని లేచుతరి నాచమనార్థము పుద్గవారి చా
బూని సమీపమంద యిడు పూజ్యుడతం దడి జూచి మెచ్చున
ట్లానలినాయతాక్షి పలుహోయనముల్ తన బ్రహ్మచర్యమున్
మానక నిర్వికారయ్యు భక్తి భజించె భృగుప్రజాతునిన్. ౨౭౮

౪. ఇవ్విధంబునం బూర్ణపక్షసహస్రంబుఁ తపంబుఁ జేసిన సంతృప్తుడై యంతకాంతకుం
దతఁడు కోరినమంత్రంబు లొసంగి యంతర్ధానంబు నొందె; సంతఁ గాపుండు తన
యొక్క సుపచారంబులు గావించుచున్న జయంతిం గాంచి నీ దెవ్వతెవనియు, నీవు వచ్చిన
పనియేమి నీ యుపచారంబులకుం ద్రీతుండినైతి, నీ వడిగినయది యెంత చుష్కరం
దైనదయనను నీ వాంఛితంబుఁ దీర్చెద ననిన విని యయ్యంగనాఠిలకంబు. ౨౭౯

తరువాఁజ, విను మునినాథ నే విలుదాధినాథుడు । తనయ జయంతిని తండ్రి నన్నంపె
నిను జేరి పూజించి నీదాసనైతి । ననుమనె యడిగాన నతిభక్తితోడ
జనుచెంచితని తపశ్శాలివి నీవు । గనుఁగొన నట్టివి కలదె లోకమున
మునుకొని నా మనయున నున్నయట్టి । పని నెఱుంగవె నేనె పలుకవనె. ౨౮౦

గీ. పలపు నీమీదఁ గలిగె నా తలపెడంగి । కలయఁగోరెద నిదియె నా కాంక్షితంబు
తెలియఁజెప్పితి నటమీద దేమరకును । చెలియనిది యెద్ది కలదె నందియముకొంత. ౨౮౧

క. అగ విని పుక్రకుడు పలికెన్ । పనితా పదిపత్సరములు వారక నీ వే
నును గూడియుండ మతరల । మను గనరాకుండఁ బరమ గూఢ క్రియలన్. ౨౮౨

౪. అని చెలిపాఁజి పట్టి తన యాలయమార్గముపట్టి యేగి యం
చెనయ నవృత్తుడై జలం తెయ్యవఁ గానఁగరాక స్వేచ్ఛ న
మృనసిజతంత్రగోష్ఠిఁ గడు మక్కువమై విహరించుచుండఁగా
దనుబాలు కాపురాక విని తర్దయు సంతనచుండి చెచ్చెరన్. ౨౮౩

ఆ. వరములంది చచ్చి గురుఁడు నే దాతనిఁ । జూచబోద మనుచు వేడుకలర
నింజికేగి చూడ నేడను గనరాదు । విసికి విసికి చనిరి విమనులగుడు. ౨౮౪

ప. అప్పుడు. ౨౮౫

క. దేవేంద్రుఁడు నిజపుత్రిక । భీవరుఁడగు పుక్రకుఁడేరి భృతి నాతనితో
భావజుతంత్రములందున్ । దా వినిసిల్లుట యెరింగి తనగురుతోడన్. ౨౮౬

గీ. ఆఖిలవేదివి నీవు మాయందు గరుణ । గలదు నీ కది గాపునఁ జేలుపుమయ్య
నింకమీదట నేది కావంపలయు । దైత్యసంహారమునకు నుదారచరిత. ౨౮౭

ఆ. నిన్నె నమ్మి విలుదు లున్నవారలునుమ్మ । నీవు వేగ మెద్ది యేని మాయ
లోనఁ జిరకఁజేసి యా నరాద్రవలో । భం బొనర్చుమయ్య భద్రమూర్తి. ౨౮౮

క. అనుడు విని గురుడు కావ్యుడు । పనితాపజితోడగ్ర శ్రీక వాటిలయంటున్
మనమున నెరింగి భృగవం । దన వేషములుని చనియె పుష్కల కదవన్. ౨౮౯

క. దానపు లతనిన్ శుద్రుని । గా నెంచి నమస్కరింపగా సూయానం
దానమున నతడు వారల । తో నిట్లని పలికె మధుమధురభావలతోన్. ౨౯౦

గీ. స్వాగతము మీకు గ్రహ్యాదివృత్తులార । మీ హితంబులేకదా సాక్షాదును
నిండు సేపించి తెచ్చితి సారమైన । విద్య బోధించు మీ కది వెండియు నన. ౨౯౧

చ. ఆన పని సంతసించి యగురాధిపులంపరు దంధశృంగున్
బిడిపి మేల్కొని యగుచు బల్కుడు మెచ్చుచు మ్రొక్కుమీద ప్రమో
క్షును జరణంబులంట నడి కొంతగ నేటికి నెవతాతయన్
మనల సొత్తెడు సేయుదురు మండులంటు పదించి కర్మలన్. ౨౯౨

—, గురు కృతానురక్త లోక నము, —

చ. అనిన విని జనమేజయుండు ద్వాసుంగని యోమునికలసార్వభౌమా । యంగీకరి
కొడునై సురల కాదార్జ్యంబై తపోనిధియైన బృహస్పతి ఫలకర్మంబున కెట్లు రెంపు
జేసె ? సత్వ మెల్లభర్తవంటులకు మూలంబుని భర్తాస్రవణము పలుకుచున్నయవి.
యట్ల సత్వంబును వాచస్పతి తనంత దా విడిచిన గీతరులగని యెవ ? ఇంక సంసార
బంధు లసత్వంబులకు వెలుతురే ? మితయు, ౨౯౩

ఆ. అచన మొకటిదక్క యభిలతోకంబుల । కాధిపత్యమైన నాత్మ నొల్ల
రట్టి తాపసులకు సన్నతంబులాడుట । వలన నేమికలుగ వసుధ ననవు. ౨౯౪

ఆ. శిష్టతై నవార చెలంగి యబధంబు । లాడిరేని శబ్ద మిది ప్రహుణ
మనుట యెట్లు లా బృహస్పతి ఫలకర్మ । దామెగా పోయె దనగఁ జూపె. ౨౯౫

గీ. దేవతలు సాత్వికులుగదా చేపగురుడు । మిథ్యలాడిన మానవు లైతృవాదు
లగుదురే యేమివింత యీ యభిలజగము । బూటకములాడ భర్త మెచ్చెట నిలవ. ౨౯౬

ఆ. హరియు మాయలాడు హరుడును మాయలా । వసుధవిభుడు మాయవాదుగాగ
మమ్ముతోటి ముక్త్యుండలి నేమిండు । మాయజగమునందు ముడుచుట్టు. ౨౯౭

ప. కాపున సురలును, నగురులును, పరిష్ట, వామదేవి, విశ్వామిత్ర, బృహస్పతి ప్రముఖులు
మహామునులును, కామక్రోధాదులు గలిగి ఫలకర్మలై వాపరయ్యలైనచో భర్తవం దెచ్చట
నిలిదియుండు ? నిదిగాక ఇంద్రుండును, వహ్నియు, చంద్రుడును, బ్రహ్మయు, వరదా
రాభిలంపరులయిరి. ఇంక మూడు లోకంబులలో నార్యుడగువా డెవండు, ఎవ్వని
పదనం బుపదేశంబుగా సంభావించవగు నన విని వ్యాసుం డిట్లనియె. ౨౯౮

సీ. వినుము రాజేంద్రయ విష్ణుండు శంకరుం । చజుడును శక్రుండు నమరగుడుడు
సఖివికారమయంబులై నట్టి దేహంబులు గలవార లందువలన
నమృతుండును రాగి యల శంకరుడు రాగి । ద్రుహిండు రాగి యింద్రుండు రాగి
రాగియయ్యును జరుగతచే విదేహుండు । గాదోచు సంకటలితుడైన
కారణంబులు గుణములు గావె యెంత । వారికేసియు నవి యెట్లు పవలియుండు
నిరుబదై దింటఁ బుట్టిన యాశీర । మందఱికి నొక్కచేగదా యరసిచూడ. ౨౯౯

చ. ఎనయఁ బరోపదేశమున నెల్లరు శిష్యులు స్సార్థమాపహి
త్రినయెడఁ గామలోభముఁబలిపులు గాని సమస్త చేపతల్
మునులును గాలధర్మముల ముట్టక యేడకుఁ బోవువారు దే
హిని గుణముల్ తృణించునని యెంచరు మెప్పుడు మానదేశ్వరా. ౩౦౦

సీ. ఒకవేళ నమృతుం డుదతపందానరించు । ఒకవేళ మధుముసేయు నురుదుడి
యొకవేళ హరి రహయోగంబు వాటించు । మర్రించు నొకవేళ మనుజుభుజుల
నొకవేళ విజయంబు నొందు నొక్కొకవేళ నవజయంబును తొండి యొత్తి గుంచు
శిష్యులను బండి చెలువొందు నొకవేళ । జాగ్రత్త నొకవేళ జగము నేలు
నిట్లు రీతుండు బ్రహ్మయు నింద్రముఖులు । మునులు సుఖదుఃఖములలోన మునిగిఁ మునిగి
తేలి తేలి చలన్గూడాపలగుడు । గాలకర్మవశంబునఁ గడుచుచుండు. ౩౦౧

గీ. ఎవ్వరెవ్వరి యాయుష్య మెంతయెంత । యెంతకాలంబు నుంచు రీయఖిలజగము
నిలుచునదికాదు నష్టమౌ ప్రళయమందు । సంధియములేదు నామాట సత్యము నృప. ౩౦౨

గీ. మరలఁ బుట్టుచుఁ జచ్చుచు మరలమరల । కర్మవశమునఁ జక్రంబుగతిని దిరిగి
తిరిగి భవములపాలయి లేలలేరు ; విస్మయంచేల గురుభలవృత్తిపుడు. ౩౦౩

చ. కామక్రోధాదిదూషితంబై గుణబద్ధంబైన సంసారంబునుండి తొలంగు పరమార్థవీర్
చున్నటుండు. ఈ సంసారంబు నుద్యమించి దారపరిగ్రహంబులేక నర్జనసంగంబులందుండి
పడిపడినంగాని ముక్తుండుగాదు. బృహస్పతి యట్టివాఁడు తాడని మన మెఱుంగవలె.
గాఢస్థంబు పహించినవాడు రాగాదివిముక్తుండు గానేర్చునె, కావున సకల ప్రప
త్తులందు సంసారసముద్రంబు వాటి నబ్బిదానందరూపిణి యగు భగవతి నారాధించ
వలయు, దేహీయాచేగదా చరాచరంబులు గలాబద్ధంబులయ్యె. ఉన్మత్తుక్రియ, నానవ
మత్తుచందంబున నదనద్విచేకశున్మంబై సంసారంబున పర్తించుట మాయాగుణంబుగాని
మతియొందు గాదు. సర్వగుణంబులనుండి దేహ్యరాధంబుననేకాని విముక్తుండుగాడు.
ఎన్నివిధంబులం జూచిన భగవతి నారాధింతుటయే శ్రేయంబు. తదారాధనంబున
జీవన్ముక్తుండగు మానుషజన్మ మెత్తియు దేవి నారాధింపకున్న నిచ్చెన చివరమెట్టున
కెక్కి దిరుగుచుండుటయేగాని వేతొండుగాదు. జగం బసత్యసంబద్ధంబని నమ్ముము.
నావుడు విని జనమేజయం దీట్లనియె. ౩౦౪

- అ. శుక్రురూపుఁడార్చి సురగురుం డామిడ । నేమిచేసె శుక్రుఁ డెపుడు వచ్చెఁ
గనికరంబుఁబూని వినుపింపు మయ్య యో । యపనిదేవ యనిన సతకు వలికె. ౩౦౫
- చ. వినుము సరేంద్ర చెప్పెదను విస్తృతఘ్న రుగ్ధుడు వేల్పుటొజ్జ దా
నను తపసుకౌశలిన్ దితిసుతార్కుని రూపము బూనియుండఁగాఁ
గని దితిజాల్ నిజార్కుఁడని గట్టిగనమ్మి నటించి రెంతయున్
జనులకు లోభమెందుఁ చెలువం గలిగింపవె మోహజాలమున్. ౩౦౬
- క. అంతట దశవర్షంబులు । సంతముగానుగనుఁ దా జయంఠిం గని యో
యింతి సమయము చెల్లెను । సంతోషముమీఱ మనల సౌఖ్యము లొదవెన్. ౩౦౭
- క. నాకొరకు నిరీక్షించుచు । నేకరణి వనించులో మహేంద్రునివలనన్
సోకోర్చి నాచు శిష్యులు । రాకాశివదన పోయి రావలె నటకున్. ౩౦౮
- ఆ. పనులు చక్కవెట్టి మనుజాశనులకెల్ల । భయముఁ దీర్చి హుహు దాటిలంగ
మరల నిన్నుఁ గలసి మవసతఁత్రవిసోద । మార్గమెనయువాడ మందగమన. ౩౦౯
- చ. అన విని లేచు యోదితిసుతార్క నిను నిందనాడి యెంటిగా
మనఁగలనె యత్రైనను సమంచితధర్మము లుపి జేయఁగా
జనదని చెప్పెదన్ సెలదొనంగితి వీపు మహానుభావ నీ
వని యయినంతనే మరల వచ్చెదనం చది బుద్ధి నుంచుచు॥ ౩౧౦
- సీ. ఆహూట విని కావ్యుఁ డరికయంబున నేగి । క్రవ్యాదులున్న చక్కటికిఁ జేరి
చూచగా నునిగురుం డోడిక తనరూపు । ధరియించి సభతీర్చి దనుజువరులు
పార్శ్వంబులందుండి ధీ క్రితో వినుచుండ । నాకృభావముఁ బూని యధికసౌమ్య
మార్గంబుగను పై నమతపు సిద్ధాంతమున్ । పటువచోయుక్తి నుపన్యసింపి
పరిపాడిక పాపసంబంధమైన । వేదమును నమ్మవలదని విశ్వమం ద
హింస మయమును గలిగి చరింపవలయు । ననుచు బోధింపఁ గని విస్మయంబు నంది. ౩౧౧
- సీ. ఆహూ సురగురుచూయలో నడగి కెల్ల । యనుచు లేచుందు లోభ మెంతై నెఱజేయు
సురులకుడు ధర్మములు సెప్పు సురగురుండె । దొంగయై చితిసూనుల భంగవరికె. ౩౧౨
- క. బొరా లోభముకాదా । కారణమగు సకలపాపకర్మంబులకున్
దీరుడగు సురగురుండే । వారక పాషండధర్మ పండితుఁడాయెన్. ౩౧౩

—* దైత్యులకు శుక్ర సంప్రాప్తి *

౪. ఈగతి నెమ్మదిం దలచి యెంతయు విస్మితుఁడై భృగూద్యవుం
డీగురుఁడే గురుండు విపరీతగురుండు సుమీ సురారులా

- రా. గురుశీతఁ డయ్యమరరాజికి నియ్యచె మీగురుండ నే
సిగతి నున్నవాడ విడుఁ జీతని చప్పుడ కంపుడి యింకన్. ౩౧౪
- ఆ. మోసగాఁడు పీఁడు మొగమాట మింకేల । యితనిపలుకు లాద రించి వినినఁ
బెరుపుపచ్చ నెంత చేటుపాటు చలంప । తైత్తిరీడు వీని నీతి వినుచు. ౩౧౫
- ప. అనిన నసురులు. ౩౧౬
- క. తలయగు మొగమును ముక్కును । నెలపులు గడ్డంబు చెవులు చెక్కులు భుజముల్
గళమును లొమ్మును జేరులు । మొల తొడ పిక్కలును సకలమును నొకరూపై. ౩౧౭
- ఆ. ఆతనిజూచి యితని నితనిఁ జూచి యతని । నతని యతని భేద మావబుచ్చ
యంత బుట్టించు నమ్మతంబుగఁ జూచ । గురుడు బలికె ననురవరులఁ జూచ. ౩౧౮
- ఆ. పీఁడు భాగ్యపుండు కాఁడునుమే నేనె । భాగ్యపుండ పీఁడు ప్రాప్తుఁడయ్యె
చేపాత్యమోసి చేవత లంపఁగా । మాయభాగ్యపుండు మాటలేల. ౩౧౯
- ఉ. శంకరుడొద్ది మంత్రములు చాలగఁ గైకొని చచ్చినాడ మీ
కంకిలి లేక చెప్పెన నురాధిపునిం గలపుండు శంక లే
చింకను మంకుటా దిల నుచ్చటమండి తొలంగఁ బంపుడి
బింకము జూపెడిన్ గుటచెప్పమునఁ గుటనంచుఁ బల్కెడిన్. ౩౨౦
- చ. అస విని పానినే భృగుజుఁ డంచు నునిష్ఠిరులై భృగుహస్తపుం
గని యరఁడే గురుండు తగునా పలుమాటలు ప్రేలకేల మా
చనుజుల చెల్లఁ బ్రోచగల ధర వయావకుడైన యాతనిం
జనుపునఁ గొల్పు మేము రుహగావరునిన్ భజియింపుమే కటా. ౩౨౧
- క. అని కాదులాడి మీఁదికి । జనుపంచెన భృగుజుఁ డనురజాంబుగని బల్
కినుకపడి నచ్చసంజ్ఞత । ననగి పరాభవము బొందుడని శపియించెన్. ౩౨౨
- ఆ. కొలఁదికాంబుననె తెలియంగ గలదు నా । శాపభయము దాని చవులు గుడిచి
నంత మీద చెరియ నరేంద్రు గురుదంధవృత్తి పొండు మీకు మర్త ముగిరె ౩౨౩
- ఆ. ఇట్లువలికి భృగుజుఁ డేగె గోవముతోడ । ముదముమీల గురుడు మాము పిప్పి
చనుసరెన్ భృగుజు కినుకచే శస్త్రై । రనుచుఁ దాను నేగె నమరపురికి. ౩౨౪
- సీ. వినుచున్న భేషోద్వేషబుధులొక గురుండ ననిపించుకొంటి నే డయలబుద్ధి
కడగి దానవులను గావ్యుండు శపియించునట్లు గావించి నే నరుగుచెంచి
నాఁడు పైరుల కాకనీడను నేన తోడునీడమి లేదు నేడు మాడ
సంగ్రామమునకయ ననుకట్టు దా శాపదగ్ధు లోడుదురు స్పృశతఁ గుండు

తే. మీర లగు విని మీసాలమీదఁ జేతు । లిడుచు దువ్వుచు బేల్పుల విడిదినున్న
యెల్ల జేదలు రాక్షసాధిపతులను కడకు సంక్రామమునకము కడలి రపుడు ॥ ౩౨౫

ప. అట్లు వచ్చిన దేవతాసంఘంబులం గని యోరా గురుం డెంతజేసెనని దుఃఖించుచు
దానవులు గుంపులుగూడి యెంతోరులతో ॥ ౩౨౬

ఉ. వెనాసము జేసి పోయె సురముఖులయొజ్ఞ నెరుంగమైతి మీ
గాసికి లోనుగావలసెఁగా యపు డెవ్వరు దిక్కు శక్తునిం
దాగుట గోరుటెట్లు సులభక్రియ లెల్ల గతించె నింక నా
యానము వచ్చె సేయునదమైనను బోచ కటంచు ఫిన్నులై. ॥ ౩౨౭

గీ. బ్రాత్రుధార్మ్య బద్ధుల హతులందఁ । కొడుకు దా నొక్క ఘన వండితుడ నటంచు
శక్తరూపంబుదార్చి తా పిత్రగరుల । నక్రమై ముంచెఁ బెన్నెచి నట్టనడుము ॥ ౩౨౮

క. ఎట్లున్న నధార్మ్యుండే । మటకుఁడు గాచెల నటంచుఁ గడువడి దనుబాల్
పటుచరబ్రహ్మాదుని ముం । పట నిడివొని శక్రుఁడేరి దండము లెడుచున్ ॥ ౩౨౯

ప. సలదిసం గాంచి రోహిణుణతోచసుండై ఛ నిశాటులారా! స్థిరలేక మరల నిట కేల వచ్చి
తిరి నాకు కపటధార్మ్యపువంచనను లోనై నే నెంతచెప్పిన విక న సన్నవమానించితిరి.
అ ఛలం బడుభవింపవలెననా నాకేల మీకార్యఘటనంబు మీ తొంటిమీదను సేయు పొంద
సిన విని ప్రహ్లాదుండు శక్తుని పాదంబులు వట్టులొని దీనానందుండై పనయంబుగనుక
నిట్లనియె. ॥ ౩౩౦

గీ. మేము మీబిడ్డలముగదా స్వామి నిన్ను । నమ్మి బ్రతుకుచున్నార మమ్మె లెఱిగి
మాయగురుఁ దేవవచ్చెనో మాకు మత్తు । మంచు జల్దిన గలిగెను మంచబుద్ధి. ॥ ౩౩౧

గీ. ఏమిసేయుదు మపుడు మే వెనసి నిన్ను । నతని నొక్కటిగాఁ జూచి యాచి యాచి
యంతఁ యొందినను నేర్పరింపలేక । యున్నవారము చేసెడిమన్నె యొకటి ॥ ౩౩౨

గీ. అట్లుగము మేముచేసినయట్టి తప్పు । లెన్న నేటికి క్షమియింపు మీపువక్క
జేరెగతి మాకుఁ గలది యుర్విగురులకు । నరయ క్షణమాత్రకోపం బుండ్రు గానె. ॥ ౩౩౩

గీ. తైత్తియము స్వభావగుణమైన జలము వహ్ని । చేత నుష్ణమగాంచియు శిథిలి వికచి
మరలతైత్తియంబు నొందినమాడ్కి సహజ । శాంతిఁ బూను ముపాధి నిష్కారితమయ్యె. ॥ ౩౩౪

గీ. కోపమెన్నగుఁ జంచాల రూపధారి । దాని దరిజేరనిద్రురే తత్త్వవిదులు
కాన రోషంబు మానుము కరుణతోడఁ । గావుమీ నీమవిధంఁ గన్నతండ్రి. ॥ ౩౩౫

క. కోపము విడువక మమ్ముల । నీపట్టున విడచితేని యేము నిరాశా
వ్యాపారులమై పొక్కుచు । నేపదఁగి రసాతలమున కేగెవ మనమా ! ॥ ౩౩౬

- క. అని ప్రహ్లాదుడు వినయం : బుర్ర బర్కిన విని శమంబు పూని వెరవకుం
దని పర్కి రసాస్థలికిం । జనవలచు జమంబు మీరు సమకట్టుఁజూడి. 332
- క. మిము రక్షించెద మంత్రా । ర్థమహిమ సత్యంబు భీరిలం బనిలే దా
యమరుల జయించుటను సు । షమలగుమరు మీరు కాలసాహాయ్యమునన్. 333
- గీ. కాకమానదు కాదగు కార్యమెందు । పవదుయన నబభందై న మాచి దాని
దలఁగజేయంగ నోపదు దైవమైన । పగవఁ బనియేమి యబభంబు వచ్చెననుచు 334
- గీ. కాల విప్రభుడు మంచది కాదు మీకు । విబుధులకు నోడియుంటిరి వితలమందు
మున్ను చోపూర్ణయగములు మున్నుమిన్ను । మీరె యేలంగలేదె సమిధవృత్తి 335
- క. సావర్జికమనకాలము । రావలె నీమనమఁ దవుడు రాజై భూమిన్
దేవపురి నాగలోకముఁ । దేవం బారించు వాడు స్థిరకీర్తిమెయిన్. 336
- క. నీ మనుమడైన బలి న । వ్యాచుడును సుబద్ధుఁడేసి పరమిచ్చెను దా
శ్రీమహిమను సావర్జిక । నామమనువునాడు పుత్రదామద వీవే. 337
- క. కాగలవని యదిగైకొని । యాగామి దలంచుకొనుచు సరిధీతుగలన్
దా గార్భభాక్యలిని నూ । న్నాగారమునందు నుండె న బల్లి యంతర్న్. 338
- చ. ఇట్లుండ నొక్కనాఁడు గార్భభరూపుండైయున్న బలింగాంచ విస్మయపడై
దేవేంద్రుండు. 339
- అ. సర్వలోకభోగశాలియై తైత్తిల । ప్రభుఁడ పీపు ఫిరుపగిది నిట్లు
గార్భభంబ పగించు గడురహస్యంబుగా । నందుటకును హేతు బొందు గలరె. 340
- క. అన విని బలి యిట్లనియెన్ । ఘనవాహ విచారమింత కావలెనె జనా
ర్థమగు ఘనకూరమౌత్రుల । తనపులు పలుమారు పెన్ను బాల్చంగ లేనె. 341
- గీ. ప్రహ్లాదాశ్మకనై సేవు పవలరెన । వృత్తి నుంటిం యెలుగవే యేను నట్ల
కాలయోగంబు మహిమదే గాఢనైతి । ద్రిమృతులకు ముఖంపదననె యింద్ర. 342
- క. కావున ప్రవాధీనం । జై విశ్వంబెల్ల పెరుగు నదగును కాలం
జే వివిధసుఖసుఖముల । కాదలచుటగదాగాదె యాద్యులు మఘవా. 343
- చ. ఇట్లు పలికిన విని ముంద్రుండును నట్లయోసనిన సయ్యురపురు యభాస్థానంబుల
కరిగిరని శక్కుండు చెప్పెనని వ్యాసుండు మరియు నిట్లనియె. 344
- క. అని యిట్లుశనుడు పలికినఁ । విని ప్రహ్లాదుండు మదిని విధియె బలిప్థం
బని యెఱిగి దుఃఖాలం గని । ఘన మెప్పుడు నైవమయితి కనుఁగొనుఁ డనుచున్. 345

క. పిని మదగర్భితులగు న । ధనుజులు సంగ్రామ విపులు రవుక చేతుల
గను వలయు చైవ మెప్పుడు । గన నెట్టిది మొదట నుండు గనిరా దనుచున్. ౩౫౧

సీ. సర్వజ్ఞుడవు నీ పుకనభివృత్తానంతానవరుడు మామందుడు దలంబుడు
మనుచు దేవతల యుద్ధానందు జీతిన వారును సమరభృత వర్జిరంధ
బ్రహ్మచరుడు దేవవతికిని పూరమై పూర్వపర్వతంబు బోరు జుగి
నా యుద్ధమున దానవాసీరులు గెల్చె సంతట దేవేంద్రుఁ దామ్య నడిగి. ౩౫౨

తే. సర్వమణివాణిని శక్తి చేసి । పరమశివ సర్వలోకైకపాలని భగ
వతి మహేశ్వరి భూతసంతతిపదాల్లి । నాతఁ నిట్లని ధ్యాసించె నభికభక్తి. ౩౫౩

సీ. జయజయ కలాటి జయజయవారిటి జయభక్తకంఠాబ్జవక్రపాటి
దశరథరూపిటి దారిద్ర్యనాశిని చూరకృహంబును మహాతముల్లి
దర్శనసాములే తలభువనేశాని సద్విదానందిని సకలకర్తృ
ప్రాణాగ్నిహోత్రమంత్ర ప్రవాణిని దేవి దీపశిఖాత్మికే విస్మయంక

తే. లిని మహానిందురూపిటి విరుత పంప । కోశమభ్యగతే హసాంకురవిలాస
ముఖి మహానందకలికే నమోస్తుతే య । టండుఁ బలుమారు మ్రొక్కి యనంతరము ౩౫౪

సీ. మాకుఁ బునస్సవై మను రక్షించుమీ భక్తవాంఛితకల్పవృక్ష తల్లి
శరణంబుగా నీడు చరణంబు నమ్మితి భక్తవాంఛితకల్పవృక్ష తల్లి
సంపదల్ దయసేయ శక్తవు నెదెవా భక్తవాంఛితకల్పవృక్ష తల్లి
మణిముల్ తొలఁగింపి దొరసానివిగదమ్మ భక్తవాంఛితకల్పవృక్ష తల్లి

గీ. ముక్తసంగుల కీచరా మోక్షదాత్రి । పులకగంధులఁ బోషించు వాచికర్త్రీ
పూర్ణితంబైన నీ తేజ మొకట సతము । భక్తవాంఛిత ఘనకల్ప వృక్ష తల్లె. ౩౫౫

సీ. భువనంబు లన్నియుఁ బుట్టింప గిట్టింప నీచరా వెచ్చుచు చేపచేవి
నీ మహాత్మము చెన్న నేరరు బ్రహ్మయు నాదిత్యుడు శివుడు సమాతుండు
చంద్రుండు పరుణుండు శమనుండు వసుండు సిగమాగమములు మునిప్రవరులు
తల్లె నిర్ధాలించిన భన్యులు సంసారబంధవిముక్తులై పరగుచుండ

గీ. నిన్నుఁ గొలువనివారలు నిఖిలమణి । భాజనంబైన నంన్యతిపా లగుమరు
నీచ శక్తికిఁ బ్రతి యొందు లేదు లేదు । మమ్ముగన్నమ్మ బంగారుదామ్మవమ్మ. ౩౫౬

సీ. వింశామరలు బట్టి విసరెడి ధన్యులు తొలిజన్మమున నిన్ను గొలిచినారు
చెలుపుగా నిన్ను బూజించెడి ధన్యులు తొలిజన్మమున నిన్ను గొలిచినారు
వలసుగా చిత్రంబు వట్టెడి ధన్యులు । తొలిజన్మమున నిన్ను గొలిచినారు
ఊడిగంబులు నీకు నొనరించు ధన్యులు । తొలిజన్మమున నిన్ను గొలిచినారు

నిన్ను గొలువనివారల నెన్ననేల । వారి బ్రతుకులు బ్రతుకులా సారహీన
మైన సంసారమున జిక్కి నడుగడుగున । మోసమొందుదుకాక విముక్తిగలతె. ౩౫౭

చ. అని యట్లనేకవిధంబుల శుభాసీరుండు గొనియావ సింహరూఢయుఁ జతుష్పుజయు
శంఖచక్రగదాపద్యాద్యాయుధధారిణియు, చారులోచనయు, రక్తాంబరధరయు, దివ్య
మాల్యాలంకృతయు నై విశ్వేశ్వరి ప్రాచుర్యవింది ప్రసన్నవచనయై. ౩౫౮

చ. సురవరులార మీరు భయభోకము లందకుఁ డింక మీకు సు
స్థిరసుఖ మిచ్చెదం గనుఁడు నీర్థి నటంచు వచించి లోకసుం
దరి మృగరాజునెక్కి వడి దానపుటుండెడిచోటి కేగెనం
గరమరుదార వారలును గడ్గిని రాజగదేకపారినిన్. ౩౫౯

చ. అట్లు చూచి. ౩౬౦

కా. ఈ దివ్యాంబును వేరిమాతఁగలమా యేమింక దిక్కుంచుఁ బ్ర
హ్మను న్మానవదత్తీసంయుతుని దామంజేరి యీ యాశ్చరీక
యాదోరాశశయానుఁ జూచితివె మా కాలంబు సేయంగ నే
లా మామా యని రూలఁడెయ్యగొకలీలన్. సంశయం బేడికిన్. ౩౬౧

చ. అని చెప్పి నిలచియున్న దానపులం జూచి విజ్ఞాత నీఖీలమర్కామందైన ప్రహ్లాదుండు
వసుజాలాదా! మనశ్చిత్తుడు సంగ్రామంబునను సమయంబుగాదు పొలిచనుట యుత్రమ
మూర్ఖంబు, నాపుడు నడపెని సమచి యనువాడు దానవేంద్రా యీ మహాదేవి రోషానుజీతన
యనెక్కి వచ్చుచున్నయది, మమువెంబడించి ఇప్పుడ చంపుఁగోయను ఫీలి దొడముచున్న
యది మేమెల్లవైన గారికొలంకిం బాతాళంబున మరియెవముగాని యీ శక్తి మా చెంటఁబడి
కుండఁ జేయవే యనిన పిని ప్రహ్లాదుండు. ౩౬౨

క. ఇష్టార్థదాని దేవిన్ , సృష్టిస్థితిలయవిదాత్రిఁ జిన్నయమూర్తిన్
గన్ధర్వభోకనాశిని । విష్ణుపదండినిఁ దలంతు వేడుకపీఠన్. ౩౬౩

సీ. సర్వంబు సేవయై జగమును గల్పింపఁ । జేత్రాడు సర్వంబుఁ జేసినావు
సర్వంబు సేవయై జగములు గల్పింపఁ । గొందఱు కర్తలఁ గూర్చినావు
సర్వంబు సేవయై జగములఁ గల్పింపఁ । భేదము ల్మాయచేఁ జెందినావు
సర్వంబు సేవయై జగములు గల్పింపఁ । ద్రిగుణంబులకు జేరు చిహ్నానావు

తే. మేము నీ భక్తజలము గామె తల్లి । దేవతలఁ జూచినట్టి యీ దృష్టికోటఁ
గనుగానఁగరాది మములఁ గన్నయమ్మ । వీవకద బిష్టరము మేము జేవదేవి. ౩౬౪

క. ఎందును స్వార్థపరాయణు । లందఱు మే మట్టివార మననేటికి మా
యందుఁ గరుణ యడుమమ్మా । బృందారకులకును మాకును వేలేమమ్మా ! ౩౬౫

- క. ఎందును ధనదారసహితుఁడు । లంచలు మేమట్టివార మననేటికి మా
యందుఁ గరుణయిడుమహ్య । బృందారకులకును మాకు వేడెడుమహ్య. ౩౬౬
- క. ఎందును గర్భవసంభవు । లంచలు మే మట్టివార మగుదుముగా మా
యందుఁ గరుణ యిడుమహ్య । బృందారకులకును మాకు వేడెడుమహ్య. ౩౬౭
- క. కొందలు విప్రలపై దయ । కొందలు కొండికఱమీదఁ గోపంబేల
యందలి దొక్కవిధంబున । గందురుగద తల్లు లే జగంబున దేవీ. ౩౬౮
- క. గణధేవము సురలకుసుర । గణములకును గలదటన్యు గలదే ధేవం
బామహాత్ములు కామదీపి । గణములలో సకలలోకత్రీ ధాత్రి. ౩౬౯
- క. పేకుకై ధేవంబులు । వాడుక గావించెరిప నైరములందుం
బొడిచి సురల ససురుల । నాడించెడు బొమ్మలాటయట్లులఁ వట్టి ! ౩౭౦
- క. ఓడించెడు దొకపక్షము । పొడించెడు జయము దొక్కపక్షమునందున్
వాడుకు ఓడును నాటక । మాదగఁ జూపంగ పేదరామదొ తల్లి ! ౩౭౧
- క. భవజలధి వాటి సుఖముగ । నవలం బవఁడేయఁ గలుగునట్టిరు గలరే
భువీ టివి నెవ్వలనైనను । వివరింపగఁ గీవ మొకరెవేనుమి తల్లి॥ ౩౭౨
- గీ. మొదల జగములఁ బాలింప । మురమిలోడి నేర్పరచువాపు కాపున నెల్లసురలు
ససురులును గూడి మధియింప నిద్రియందు । బట్టుమహాసమువస్తువులే పట్టిపోరి॥ ౩౭౩
- చ. లక్ష్మీని పాప గ్రహించె, దైత్యులతోఁజైత్రవః కామధేవు చింతామణి కల్పవృక్షమల
నిండునకిచ్చె నమృతహారంబునీ దేవతలు సాధువులైతి. ఈ దేవతలు విష్ణునిబలంబున
నిల్చియున్నవారు. దైత్యులకుఁ బరాధవంబు గల్గుచున్నయది, కాని భక్తిం బ్రీతి యనియను
నదిభక్తి యనియు నేటి నిర్ణయింపగలరు? ధర్మలక్షణంబు మునుగు పది విధం
బులం బుట్టదు. శాస్త్రంబులయందు ధర్మనిర్వచనం బేకవిధంబుగాక యున్నయది.
వేదపాదములు పది ధర్మంబులందురు. తాత్పర్యము యుక్తిసహంబు ధర్మంబుందురు. చరా
చరంబు సకలద్రవ్యంబులయి యుక్తిసహంబుగాదు. ఏకకర్తృక కార్యంబులు పరస్పర
పరదంబు లెట్లగు. వేదవిధులందలు నేకాధిప్రాయంబు గలవారైరే యట్లగుటజేసి
స్థాపనజంగమాత్మకంచైన సకలప్రపంచమును సృష్టవరంబై యున్నయది. నిస్సృహు
లకు సుసారబంధంబున్నో బృహస్పతిభార్యను జుండుడు తస్కరించె. నిది యేధర్మంబు?
గౌరవమునిభార్య నిండుండు గూడె. నిది యేధర్మంబు? వేదగురునిచే గర్వంబుయైన
బ్రాత్యభార్య భోగింపబడియె. నిది యేధర్మంబు? రాహుళంబు నారాయణుండు నిజ
చక్రంబునం దెగవేసె. నిది యేధర్మంబు? వానికన్నింటికేము - నా మనుమడైన నది
ధర్మవంతుడు, సత్యవంతుడు, యజ్ఞయు, దాతయు, సర్వభూషకుండు నై లోకం

బులఁ బాలింప వామనాకారుండై పచ్చి మోసంబు చేసి రాజ్యంబెల్లం గైకొని పవభ్రష్టుం
గావించిన త్రివిక్రమునియం దేధర్మంబుగలదుఁ ధర్మవాచంబులకేమి - ఎవ్వరికి దోచినట్లు
వారు స్వమతానుకూలత్రియావిశేషంబులని చెప్పుచుండు తిడియెల్ల నీకుఁ చెలియనిది కలదే?
పరికించిన యిచ్చదాప్యసం జేయందగు, నిక నీ చిత్తము మా బాగ్యమని మ్రొక్కి-
నిలువంబడిన ప్రహ్లాదం జూచి దేవి యిట్లనియె. ౩౦౪

సీ. రాక్షసులార మీరలు భయమందంగఁ బనిలేమి దుఃఖంబు మానుడింక
బాతాళమునకును బదుఁడు మీకును ఉభయాలంబు పచ్చదార నిలుపుంచు
తృప్తిగల్గినవారి కెల్లప్పుడు గుఱంబు తృప్తిలేదున్న గుభాప్తిలేదు
మూడులోకంబుల మొనగాడు దుఃఖంబు పృథ్విపొందించును పృథ్విలేక

లే. పొంచు పొండిచ్చ వన విని రండురండు । పోవమనుచును వై శంఖ పోయి పిరల
మంచు వసియించి రవ్యుతానందెల్ల । శక్తి కృత్యంబులకు వేటుకావ గలదె. ౩౦౫

చ. అని చెప్పిన విని జనమేజయుండు సాత్యవతేజున కిట్లనియె. ౩౦౬

—* విష్ణుని నానావతార కథనము *—

సీ. భృగశాపమున రమాప్రియునకు నవతారములు గల్గె నంటివి మునిపరేణ్య
యొప్పు తెట్లుల నెంచ నిది వినఁగోరెవ చెనిపింపుచుయ్య సవిస్తరముగ
నారాయణుని యవతారకథలు విన్న వాచంబుదొలంగు సంపదలుగలు
నాపుఁడు వ్యాసుండు సరనాథ నీపడిగిన యదియెల్ల నే దెనుచు నిపుడు
మహానిఁ బుట్టెను చాతుషమనువునాడు । నచుఁడు నారాయణుం డన సరకపై కి
ధర్మదేవునకును దారు తనయులగుచుఁ । దవమొనర్చినవార లుత్తమనిరూపి. ౩౦౭

సీ. మణియు వై వస్వంతమన్మంతరంబున । స్మరికి కొడుకయి యవతరించె
సతఁడు దత్తాత్రేయు డనబడు విష్ణుండు । పరమతపోసిధి భవ్యమూర్తి
అత్రి యిల్లాలైన యనసూయ ప్రాశ్నింప । జలజాననుఁడు పుట్టెఁ జంద్రుఁడగును
దూర్వాసుడై పుట్టె భూర్బటి యదిగాక । సరసింహరూపుడై హరి జనించెఁ
గనకకంపునిఁ బ్రుంచి భ క్తవరుడైన । యట్టి బ్రహ్మాదు రక్షించె నమితరుణు
దివపఁ ప్రేతాయుగంబునఁ బిన్నవడుగు । రూపుఁ దాల్చి బలిబాగ్య మేపు దూర్చె. ౩౦౮

సీ. పంచొమ్మిదవ ప్రేత భగవంతుఁడగు శౌరి । జమచగ్ని కుమరుడై జననమంది
పరశరాముఁడనంగఁ బరగి క్షత్రియవర్గ । ముంబట్టి చెండాడి గెలిచి భూమి
కశ్యపద్విజునకుఁ గడువేడుక నొసంగె । దరువాతి ప్రేత మాధవుఁడు పంత్రి
రథునకు రాముఁడు లక్ష్మణుఁ డన సర । నారాయణాంశ విస్ఫారమహిమ

నవని నుదయించె వారల యంశమునకె । నరుడు కృష్ణుడునా మహానందగరిమ
ధరణిధారలుఁ దీర్చుచూర్తపథఁ జేసె । నాదినారాయణ గణింప నలవియగునె ? ౩౦౯

అ. ప్రకృతిసగునంది బహురూపముల నెట్లు । దాల్చుచుండుఁ జక్రదారి ప్రకృతి
వచరియుండు నెవని చక్రము చూసవనాధ । ప్రకృతి త్రివృద్ధుండు సకలజగము. ౩౧౦

ప. అది చనకభిన్నుండగు పురుషుం గూడియుండు, నపురుషుండు. ౩౧౧

క. సర్వాదిసర్వగతుడు । సర్వేంద్రియ డభిలషేత్త సర్వజగములన్
ధూర్వహతం బుట్టించును । నిర్వాహముగేయుఁ గొట్టు నిశలముఁ దాడె ॥ ౩౧౨

నీ. అతఁడు నిరాలయుఁ డతఁడు నిరాకారుఁ డతఁడు నిరామయుం డతఁ డనాది
యతఁడు నిస్సృహఁ డతఁ డాదివరాత్సరుం డతఁడు చక్షుర్ముఖుడు ఘ్రాను
పేర్నిఃసీలు సహాధి భేదంబులనుబట్టి మూడు విధంబుల యెనయుఁ బ్రకృతి
సర్వత్తకాలంబు యోగంబునందేసి యొకరూపు పాలన నొక్కరూపు

చే. ప్రకృతువేళల నొకరూపు బింధవిష్ణు రూపు లవి మూఁడుమూర్తుల రూపితైక్య-
స్వప్తిని హిరణ్యగర్భుండు పుష్టి హరియు నక్షిణీశానుఁడును నన సరవరేణ్య. ౩౧౩

ప. కావునం బ్రకృతియే సర్వంబునకుం గారణంబై యీ జగంబంతయుఁ దన మహి-
మంబున నుద్ధరింపంబుల పాలునెని విభింత్రనిమిత్తంబై ప్రమయింపం జేయు
చుండుని చెప్పిన పని జనమేలయుండు వ్యాసున కిట్టనియె. ౩౧౪

మ. నిరసారాయణ । ప్రమాంధరమున న్నారాంగన లేర్పరఁగా
స రదాణాహారతై న వారల శపింపంబూను నారాయణున్
గోవిందత్వము చక్షుగించెనని యుక్తంబయ్యె నీచేత న
త్రతి నారాంగన లేమిచేసికొకొ వృత్తంబేమి చెప్పంగదే. ౩౧౫

ప. అనిన వ్యాసుఁడిట్టనియె. ౩౧౬

ఉ. చెప్పెద నాలకింపుము సుఖీల నరుం డటు లష్టగింపగాఁ
నిష్కరము ప్రభాపుడు మహామతి శాంతినిఁ బొంది నపుడున్
చెప్పితి కందచక్రైరలు దేనియ బుద్ధిపడంగఁ బెన్పె నా
యొప్పులకుప్ప యో సురతలోచనులార వినుం డటం చొగిన్. ౩౧౭

క. ఈజన్మంబున లంగన । తోఁ దేరనటంచు వ్రతము తొలుత దృఢమతిన్
నే జేసికొంటి గావున । రాజాననలార ముట్టరాదిపుడు మిమున్. ౩౧౮

క. కావున నా వ్రతభంగము । మీవలనం గలుగనేం మీరెలుంగెరె ధ
ర్మావిష్కృతి నను దయతో । గావందగుఁ ద్రివిషమునకుఁ గదలుడు వేగన్. ౩౧౯

క. స్థాయీభావము రతియగు । నోయంగనలార యెట్లులోపుడు దద్దా
వాయతి కవి లేకున్నన్ । గాయఃసంబంధ మెట్లు గలుగును మీతోన్. ౩౯౦

గీ. ప్రీతిపాత్రుండనైతిగా మీకు నేను । నెంత ధన్యుండ నాభాగ్య మేమిదెప్పు
చారుముఖులార ప్రతరక్ష సలుపుఁ దివుడు । మీకృపాద్రుక్రపానమ్మితుఁడేని ౩౯౧

వ. ఇరువదియెన్నిదవ మహాయుగంబున ద్వాపరంబున దేవకార్యాత్మనై భూతలంబున నే
జన్మింపగలను. నాడు మిమ్ము చారలుగా గ్రహింపగలను. తత్సంబని వర్క్కు
యాశ్వాసింప వారలరచుచు స్వర్గంబునకుం జని తమ యావచ్చ్యరాంతంబును శక్తుని తెరిం
గించిన విని సంతసించియున్న చితమఖునన్నిధానంబున నిలిచియున్న యూర్వాశితో
నిండుం డిట్లనియె. ౩౯౨

ఉ. ఆ యమిషర్కః డెంతటి మహామహుఁ డెంతటి దైర్యశాలి నా
రాయణుఁడు న్నిజోరువున సంగసలం బదియారువేపుర
దోయజవల్లనేతలను దోరముగా సృజియించె నార! య
త్యాయతచర్మ డంబు మది సమృతమంబుచు మెచ్చె నత్తరిన్. ౩౯౩

క. నరనారయణవరతము । నరవర మును వింజిగాఁచె నావలనన య
య్యారుపురు కృష్ణార్జునులై । ధరణుద్ధరి భృగుని శాపరత్నముపేర్కినె. ౩౯౪

వ. అనిన విని జనమేజయుండు మునంద్రా ! శ్రీకృష్ణునిదరితంబు పరమాద్భుతం బని విన
వలరు నందు సందియంబు లనేకంబులు గల దెట్లనిన. ౩౯౫

— కృష్ణా వ తా రా ది ప్ర శ్న —

అ. హరి యనంఁడు డీకుఁ దవ్యుతుండు స్వగర్వ । జనిరుఁడైతలిర్ప జనకునకును
జననికిని సనేక వత్సరంబులు । కాలిసంకె లెట్లు గలిగె ననఘ. ౩౯౬

గీ. మధురలోఁబుట్టి యావులమంద లెట్లు । చారెఁ గంసునివదియించి ద్వారవతికి
నెట్లుపోయెను దంద్రియు నెల్లవారు । నున్నదేళంబువిడిచి చేబొక్కవదను. ౩౯౭

గీ. కృష్ణఁ డుదయించినకులంబు నెట్లు ద్విజుఁడు । శక్తముండేనె పుదమి రక్షణకుశోరి
యెట్లు చేపంబు విడనాడి నిదియు నాకుఁ । చిల్లముగ వినిపింపుము ధీరవర్మ! ౩౯౮

వ మఱియు దుష్టజనవ్యాకులంబైన భూతలంబుభారం బుడిపిన కృష్ణార్జునులు కృష్ణధార్మ్యం
బుంతరితంజేసిన పాపిష్ఠుల నేల నిపాతితులం జేయఁగెరి. భీష్మ ద్రోణ వర్ణ దాష్టాక
చైత్రాబు షెకర్ణ దృష్టమృమ్మ సోమదత్తాదుల నాయాధనంబున నిహతులం జేసిరికదా,
వారలుమాత్రము భూమికి బరువై కృష్ణవత్సుల బుంతరితంజేసిన దుష్టులు భారంబుకాలై రే?
వరిప్రతలైన కృష్ణవత్సులకు దుఃఖంబు ప్రాపింపఁ గరంజేమి ? వసుదేవునితెట్లు చేపా

త్యాగంబుగలిగె? కృష్ణాశ్రయమై మహాబలునిగఁ పొందవులకుండు ముఖంబులు రా గతంచేమి? వేడిమధ్యంబున లక్ష్మ్యంశంబునం దున్న నద్రావణిని జెప్ప నలవితాని ముఖంబు లెట్లు గలిగె? రజోదోషనమస్కృతమైయుండు మర్కాసకుండు సభకుండెచ్చె. మణియు నరనిచే గోగ్రహణకర్తర యయ్యె. వన మధ్యగతమైయుండు సింధురాజుచే ట్టికింపబడె. విరాటపురమునం గీచకునిచే ముఖపెట్టబడియె, ఇంతియగాక యామెకొడుకు లై ముగ్గురు ద్రావిచే నిహతులైరి. బాలుండైన సుభద్రారూపాండు మణిసె. దేవకీసుతులు పసిపాప లార్యులు నిహతులైరి. హరి యెంతసమృద్ధుండైనను ముఖంబులు తప్పినవికావుగదా. అని మణియు నిట్లనినె.

౩౯౯

క. యాచవకులంబు చెడియెన్ । శ్రీవసుతుండు గగనీరుసేప యొనర్చెన్
హా దైవకృతము గలవగ । రాదుగదా ద్రుహిణహరిహరాదులైనన్.

౪౦౦

క. లోకమిడుగాని హరి యయ్యెకర్మములాచరించె నా భీష్మసుతం
గైకొని చొనునిరితం ద్రాచెగదా యేమిచెప్ప భగవన్మాయన్.

౪౦౧

గీ. అఖిలసంపదలకుస్థానమైన మధుర । విడిచి చ్చారక కేగి లాఁబడినె గాచె
యా జరాసంధుభీతిచే నహహ! కాం । కర్మమహిమంబు దెన్వంగఁ గలమె యెందు.

౪౦౨

గీ. వీని నన్నింటి ననమ నవి స్తరముగఁ । దెలుపుమిగఁ పసర్చకృమై యలరునట్టి
బహువతులకూర్చి యెట్లు ద్రావణిని దాడ్చె । గోళములు నొప్పి కేలాగు గురుకులమున.

వ. అనినవిని వ్యాసుండు.

౪౦౩

క. వినుముయ్యా అనమేజయ । ఘనరరర్కష్టావతార కథఁ దెప్పెద నీ
మనమున సందేహములకు । బనిలే దిర కారణములు బలికించినచో.

౪౦౪

—: కృష్ణావతార కారణము. —

క. ధర ముష్టధరము నోర్చక । వరమందును భేనుహవహారిణి యసమన్
సురరాజుకడకు నేగిన । ఛికింకగని యాతఁడనియె వయ మైచారన్

౪౦౫

చ. భయపడనోలేవి నిను దాధితమనినవాఁ డెవండు ని
కృయముగఁ దెల్పుమన్న సురసత్తమ నా ఁగ మేమిచెప్పమన్
వయ మృదయంబునం దెనయఁ దృప్తయు నన్నియక నావరింపుమీ
జయముగఁ నీకు దుష్టజన జాలము నే భరింపఁగోడితిన్.

౪౦౬

వ. సర్వలోకసార్వభౌమా! జరాసంధుండను మహాపాపియుం, మాగఁధుండను మర్కాక
వర్తియు, శిశుపాలుండను కుత్సితుండును, రుక్మియును నితరహితుండును, కంసుండను

గర్వాంధుండును, సరకుండను, నయవిహీనుండును, సాల్పాంధును కూరుండును, ధేను
 కపిత్థపుండును చుష్టులును, మొదలగు కొందఱు సర్వధర్మవిహీనులై, పరస్పరవిరోధులై
 పాపచారులై, మదోన్మత్తులై, కాలహాపులై సన్నుత బీడింపఁ దవ్వరంబు నహింప
 లేకయుండి. ఇట్టియెడ నే నేమిసేయును? నెక్కడి కేగుచునని చింతిల్లుచున్నవాన.
 తొల్ల నేను పాపజ్ఞాపినిచేఁ బడింపఁబడినప్పు డాహిసారయముండు పరాహరూపుడై
 నన్నుభరించె. నీవుదేవురార్థులభరింప దాలి ముందువదలెనున్నదవ కలియుగంబు
 రాదొప్పునున్నయది. అప్పు దతివరంబునకు గుండుచురోయను భయంబు మోడమెడిసి.
 లసాదంబున తేగి నుభనిద్ర నుభయించెద. నిప్పు నీ యాఖిసాగరంబు దాటింప శర
 ణంబు మీ యని నమ్ముచుచ్చితి. నీహింపంబు మీ ననుస్మరించె నని పల్కెన విని
 యిందుల డిట్లనియె.

౪౦౮

౪. ధరణీ యున్నదని యిది । వృథాచేష్టిని సకలలోకపాలకు నుభనిన్
 విరణంబు నెను ముచ్చడి । కరుణించెద నీకు యాఖి సుతఁడందఁబామ్మి.

౪౦౯

సీ. అది విని భూదేవి యజానిలోకమునకుఁ జనుచుండ వెంటనే శక్రుఁ డేగె
 సర్వవిదుభువునకు దుదయి యా యిద్దురును చను చేసె పనబుభును
 జూచి నీమీలితిలోచనమై ధ్యానసముపేత యగు శ్రమానతినిఁగూర్చి
 కల్పాణి యుభింద గతమేమి యుప్పుడు పాపులచే దాద పడితివాక్కొ

౪౧౦

తే. నా విని యగుంత దెనుము దిన్యపము దేవ । వచ్చుచున్నాఁడు కలి మహాపాపిపాద
 కర్ములైన ప్రజల్లర్ల కడుధరంబు । పెట్టుచు నిల్వరోడితి భీతి దోచె.

౪౧౧

ప. అదియుం గాక

౪౧౨

ఉ. రాజులు పాపచారులు పరస్పరమై రవిధానసంతత
 ద్వాజులు పోరకర్మచరు లాశంతెన్నంగఁ బూచునై నలే
 యో జగదీశ దానిపొగ రోర్ధిసఁగాక జరింపఁజాల నే
 యోజను నన్ను బ్రోవగలదో నిను జేరితి నీకు మ్రొక్కితిన్.

౪౧౩

ప. అనిన.

౪౧౪

ఉ. నీయధరంబు దీర్చుటకు నేను సమర్థుఁడఁగాను చేగచే
 పోదము రండు మాధవుని పోరితి దాదై సురేశ్వరుండు నే
 నిదివిజాల్ నినుం గలని యేగిన నాతఁడు జాలిపుట్టియ
 ల్లాదరవృత్తి నీధరమునంతయుఁ దీర్చునటంచుఁ బల్కుచున్.

౪౧౫

ప. ఇట్లు పాపజ్ఞాగర్భుండు యోగిరాజ్యంధారకబృందంబులు భూదేవితోడఁ దనపండును
 జనుదేర వై కుండంబునకుం బోయి వాసుదేవుం దిలకించి ననుస్మరించి భక్తిప్రపణమాన
 నుండై చతుర్ముఖుండు వేదవాక్యంబుల స్తుతియింపం దొడంగె.

౪౧౬

తరళ. వేయిశాలలును వేయిగన్నులు వేదపూరుషునకు న
త్యామతంబగు రూపమొప్పును హామహుండును మాకును
బాంబు లిచ్చుతి లేదటాత్ము భక్తిలోకవలయునీ
వేయివిధముల నన్నులింపెద వివృతారణ తేజవా !

౪౧౭

తరళ. ఇంతవాడవు నీవటంచు గణింపరావు నెవండు ను
స్థాంతుడై నిను గొల్చువాడె ననుననందవండు నీ
చెంత జేరితియ్య మున్నులఁ బెట్టుమీర భక్తింపుమా
వీంతలయ్యెడు నీదు చెప్పులు వివృతారణ తేజవా !

౪౧౮

క. అని బహువిధముల వారలు । గొనియాడంగ దైత్యవైరి గురుకరుణార్థ
ర్కనమిచ్చి మొలనగవుతోఁ దనరుచు నందరిని స్వాగతంబడిగి వెనకె.

౪౧౯

ఉ. పట్టిన కారణంబు చెలువందగునన్నఁ బితామహుండు దా
గ్రవచ్చిర దోమహాపురుష కంజవళాక్ష భరాభరంబు పెం
పెచ్చెను దాత్రిమణము వదింపంగ లేమని నీవు భూమిదో
వచ్చి మరాత్తుల న్నరికి ద్వాపరశేషము గెంటఁజేయుమీ.

౪౨౦

ప. అనగా ।

౪౨౧

తరువాత. ఇలభారముడువంగ నేనెంతవాడ । నీవెంత శివుడెంత యింద్రుడువెంత
జలబావుడెంత దా జలపతి మెంత । జ్వలనుడు దానెంత కిముడునెంత
యలమియే యుగమాయకుడువచ్చి పెరల । కిద్వావిమేరువర్మంబులందు నదియ
కులుకుడు దారాన గ్రసెచ్చెనుగాద । తలవంగ నెప్పని తరము తన్నహిను.

౪౨౨

క. ఆదీమి స్వేచ్ఛ నభిలము । హమకౌలువు దాని యాజ్ఞఁ బట్టెనుమీ నా
వైచములు దాకయున్నను మోచములే మత్స్య కూర్మ మూర్తులు నాకున్.

౪౨౩

సీ. ఏభోగ మేకీతన్ యిలను విర్యగోత్రు । లందుబట్టిన దాని కబ్జగర్భ
ఏవుణ్ణు మేధలం బిల తుద్రయోనుల । జనియించువానికి ననఘచరిత
కిటినైతి నరమృగాక్కిత్తినైతి దాతను । దాధింపంగను బొట్టివాడనైతి
జమదగ్ని కుదయించి నకలరాజున్యుల । దయలేక చంపితి నయము రాను

౪౨౪

తే. పుండరై మునివృత్తితో చందకాట । పం జరించి జిలచుటల్ని వేట్ల పండ్లు
సాపడుచు చల్కఁజముగట్టి సకలమణు । మనుభవించితి నెఱుంగవే యమరవినుత.

౪౨౫

సీ. చండకాటవిలోన నెండలో నొంటిగా । గాల్పదఁ దిగితిఁ గష్టపడితి

యసురమాయ యెఱుంగ కదివైడిలేడిగా । చందఁ యేగితి దప్పు చప్పులను .

౪౨౬

బర్హణాలను నీతఁ డాసి లక్ష్మణుఁడు రా । నంతలో రావణుం డవనిశుతను
యదిరూపమున వచ్చి హరియింప నేవచ్చి । జానకి గుంటకుఁ గానరాక

లే. వెట్టబట్టిన మాసిని వితముఁ బూని । యేడ్చి యేడ్చి వనంబుల నెల్లఁ దిరిగి
కార్యవిజమున నుగ్గిపుఁ గపికులేంద్రు । చెంది గావింపికొని నీతిఁ బొలంగఁజేసి
వారి నేనితి నెలుంగవే చనజగర్భ ।

౪౨౭

సీ. తరువాత గోరులచండుతో లంకకు । జని యనిసేయ లక్ష్మణుఁడు నేను
బలదేవీ పటునాగపాశబుద్ధులమైతి । మంతట వానరు లచ్చెరువడఁ
దాక్షిణ్యులు పెచ్చి బంధము పెవల్చిననాడు । నాచింత యంతయనంగ వగమె
రాక్షసులు దోయ నరణ్యంబె యిట్టాయె । పండ్రి బిచ్చును భార్య చప్పిచసియె
బ్రబలయన్దంబు బ్రాపించె భోజనాశ్రు । పాశబుద్ధులమైతిమి పరమదుఃఖ
మంతరయెను గలతి యెం చివ్విధమున । నెంతసొందితి బ్రహ్మ నీ వెరుగవొక్కొ.

౪౨౮

సీ. రాక్షసులు దోయ యరణ్యంబు పాలయి । నునిస్సృష్టి నుడుయే మొనటి చింత
యడవి కాపురము సేయంగ నే నేగిదో । గవ్వైన నాత్మండ్రి యిప్పుడాయె
గాల్పద బాసట గానక యన్దంబు । లేక గానలకు వెళ్ళి పరచాని
పొట్లకు లోనైతిఁ బ్రభుధర్మములుచూసి । వ్యాధుగవర నుండి వనమునందు
తులకు దైవంబు మంచదై మచపదసుర । విసరములఁ ద్రుంచి జయమంది విబుధులార
సరగ సాకేతపురరాజ్యాలిదైతి । నెలుంగవే మీరు నెండి నా యిడుమరెల్లె.

౪౨౯

గీ. మరల నవనిబగూడి సామ్రాజ్యగరిమఁ । గొంతతాలంబు గడిపి య యిందరి లోక
నింద మ్రోయఁగలేక యన్నితి నరజ్ఞు । భూమాలకుఁ జింత మునిగితి లేమదాసి.

౪౩౦

గీ. చువకు జానకి భూమిదో చూచి చనియె । నిట్లు రామాచారముం చింత చింత
గలగ సాత్రంలత్త మెక్కడ గలదు నాకునపుడు బరతిల్లయలము గెప్పు నేను శివుఁడు.

౪౩౧

—: విష్ణవైది ర్మ త దేవీస్తుతి :—

ప. ఆనిదెప్పి వాసుదేవుండు ఓయి చనజగర్భా యోగమాయామోహితంద్రున యీ జగంబున
నెల్లఁడు తత్త్వం బెలుంగదోవు జగత్కారణంబు స్వరణంబులో నుంచక మునుందరము
నేను పిష్టుండ నే నీశ్వరుండ నేను బ్రహ్మ ననుచు విజృంభించిన మోహంబుపొల్లితిమి.
సనాతనంబగు పరవస్తు పట్టరని మన మెరుగుదుమే మా యికువశంబుననున్న దారు
పాంచాలికఁబోలి పరతంతుంకనై పల్తెంబు కల్పాదిమందు నీవును నేను నెఱింగినది
కదా! మణిద్వీపంబున మందారవృక్షంబుల దాపున త్రినమాజంబునం జెలువొందు దేవి
గదా సర్వేశ్వరి! యాభగవతి సర్వరామదాయునిగాన నామెను స్మరింపక గార్యసాధనంబు

జేయించువిధమున లేవని తెలియించు నాపుడు విని నవలనురలుచు జేవిని స్తుతించును
దాశాంకుఁడచరాభయధారిణియై చర్యనం బిచ్చిన సంతసించి.

౪౩౧

క. నూ లాష్ట్రవాభి మెలివిన | పలున మునుగురుడు తిమ్మ మెనబెరిలిన్
నీ పితాశక్తికృతం | భౌ దోశమునందు నుదయమందితిమమ్మా.

౪౩౨

క. క్షానమున భవము పిరువ న | క్షానమున భవముగల్గు నభరాధార
క్షానము పిపు నెమ్మిన్ | ధ్యాసించెనమ్ము తల్లి పుమవల్లి.

౪౩౩

క. పునఃపు మహాలక్ష్మిని చిరని పితాశక్తి నమ్మ ధ్యాసించెద మో
పునఃపు మమ్ము ప్రోవుము | కరుదామయవగుచు నకలుత్తి భగవతి

౪౩౪

కా. తక్కి యా శుపవాత్తి పీఠపుగలమా ఛాత్రాదులు నేమి నీ
నర్మలయహిమందుపెక్కిమందు విశ్రాంత్య ప్రోవంబమన్
కర్మకృతు సురారివర్గములచే గారింబెన్ భూమి నీ
పుష్కలము దానంగుమమ్ము తరమా మూహింప విశోభ్యముల్.

౪౩౫

క. మునుగురు గండుడు చువనెం | ప్రభాతము దాప్తప్రభుండు గర్భితసౌల్పా
భ్యుదయనంబ బహులు | కుజులు నృపులైరి వారి గొట్టుము తల్లి.

౪౩౬

క. నీ కుజగర్భ మేమే | మా మమ లగ్నెల్ల గ్రుంప నాతంకము లే
దోయి శక్తి మొకట సాదవగానుండు మామఁ జాలు భగవతి.

౪౩౭

చ. అంత నిండును కిట్లనియె.

౪౩౮

కా. ఆ వానినంతోనుచేత ప్రహరణం దాన్వందె సృష్టింపగన్
శ్రీవక్షంగుఁడ చాలాకుర్చు హరి కర్షింపన్ సమస్తంకె గో
రీవామానసహవాసిగాన గరళగీవుండు సంహార వి
ద్యాదైదుద్యమ నేర్చునే భవమదానానుగ్రహం బెల్లెవన్.

౪౩౯

చ. అంత విన్నందు.

౪౪౦

గీ. కర్త ప్రహరణంబుగాడు నే గాను హల | భరుడుగాడు సమస్తంబు దావకియ
నీ ప్రహరణంబెనుమ్ము నిజమ్ము తల్లి | నీ కళాంశంబువలన్ జనించినాము.

౪౪౧

చ. అని పలువిధంబులం ద్రాల్చింప విని దయారూపిణియగు మహాదేవి ప్రసన్నులగునయై
యిట్లనియె.

౪౪౨

క. మీ కార్యమేమి తెలుపుఁడు | సాకల్యముగాగ మీకు సౌఖ్యమొల్లెం
దేకూర్తు వెరచకుం డింక | నాకు నసాధ్యంబుగలదె నమ్ముడు మీరగి.

౪౪౩

చ. అనిన విని దేవతలు,

౪౪౪

సీ. విగము మాయమ్మ మా వినృపం బీధరా । రాంత సుష్టపహాద్రాంతయగుమఁ
 వృద్ధిల్లమఁ బరిరవృత్తయై న్నారంభు । నకు వచ్చి వేడిన నకం సురలు
 బ్రహ్మచరకు బోలు బ్రాహ్మిణి యరతును । మేమును మునునక సుసురకైరి
 పారలఁ జని నిన్ను బ్రాహ్మింప విష్ణుని । గొనవచ్చితిమి తల్లి కనుము మమ్ము
 భూమిభారంబు బెనుదాపి భూతలరుల । సౌఖ్య మొందించి మమ్మీలఁ జాలు దీవు
 నిన్ను సేవించఁ గంటిమి నేడు మేము ! ఛిన్నలముగాదు జగములతల్లి దేవి. ౪౪౫

చ. అమ్మా తొల్లి సీవు వహనుడువగు మహిహసురు మర్తించితివి. చంభప్రాగల్భవిజృంభం
 దై న నీ భుం బదిమాల్పితివి. దుష్కిరియారంభుండైన నీశుంభు స్వక్రియించితి వివర
 దుర్వాజుంచయన రక్షితిం బ్రదుంచితివి. అతిప్రపంచుండైన చంచుం జిందాడితివి.
 అన్యాయవండుండైన నీదుండు గండడంచితివి. నిరంతర సేవరహితాలోచనుండైన
 భూమిలోచను బీదమడంచితివి. పుష్కరాశ్వవిముఖుండైన దుర్ముఖుం దునుమాడితివి.
 వృతవిరోధిసన్నహయావండుండైన కరాళుం గాలమునైతి వింక బహురాక్షసుల ిషించి
 యుంచి విష్ణుభంజనఁ గ్రహారకర్ములైన రాజుల్లుల పథించి భూపారంబు వారింపచే యునిన
 నొక్కింత నమ్మి యవంధ సనాంభోధరగంధీరవాగ్ధంధులు గడుర చేయి యట్టనిమె. ౪౪౬

క. మతి నెరుగుదు మది చింతిం । చితి మున్ను సురాంశములకు తోకిని ధారా
 పతరజమునలై మీరలు । జీతి బుట్టగించలయు నదియ చేయుదు సుమ్మీ, ౪౪౭

క. నాశక్తి మీకుఁ దోచగు । నాశరక్కత్యపరుడైన యహంకరులకున్
 నాశంబు గలుగఁజేసెడి । కౌశలి మీ కిచ్చుదానఁ గనుఁగొనుఁ డింకన్. ౪౪౮

క. యాచవలముగఁ గన్బిచ్చుఁ । చాచిత్తులతల్లెగఁడి యానకడుండు
 ధ్యాని పవచాచుండై పు । బోలెచయుండై పుట్టుఁగాక యుచ్చిస్తపిస్తె. ౪౪౯

క. భృగుశాపమున న్నిష్ఠుఁడు । చగ వారికి సువృషిండు చామోరయండై
 యుగి నేను యశోదకుఁ బుట్టగలను మాచూమహావిడంబున మెనఁచున్. ౪౫౦

క. కారాగారగతున్ హరి । నేరవునం గొల్లపల్లె నేఁ జేర్చెన నెం
 కా రోహిణి కహిరాజు కు । మారుండై పుట్టి బలసమాఖ్య చరిర్యన్. ౪౫౧

గీ. ఇంద్రునంశంబునం బుట్టు నిల నదుండు । ధన్యునంశంబునం బుట్టు ధర్మరాజు
 ననిలునంశంబునన్ ఛిముఁ డెవతరించు । నర్హులయంశమునఁ గను లవతరింపు. ౪౫౨

గీ. వసువునంశంబున న్నిష్ఠుఁడెనఁగు నమ్ము । డింక భూభార మడగించు నెల్లగతుల
 ధరకు భయమేమి పొండిక చరమమాని । మీకు నేఁ దోడునిడనై మెలొనదు. ౪౫౩

ప. మరియుఁ గురుక్షేత్రంబున శ్శత్రుయవధయగు. నసూయయు, స్వీర్యయు, దృష్టయు'
 గర్వంబును, కామంబును, మోహంబును నను దోషంబులు గలిగి బ్రాహ్మణశాపంబున

యావత్తులు పరస్పరవిరోధములు గల్గియుండుకొని వినాశమునకు నందుదురు. భగవంతుడును బరమపురుషుడైన విష్ణుడు శాపమువలన గణేంద్రుడు పితనాడు. నేటి మెట్టులేని భరాభారము వాపెద నని దేవి నెలవిచ్చిన విని సంతృప్తాంతరంగులై మృత్యుచేతలు స్పృశ్యనిలయముల కరిగి రంత.

౪౫౪

—: దేవీమహాత్మాది పర్వము :—

సీ. భారత విషమమృత్యు భారావతరణము యోగమాయ మౌనస్య సోజ సీమ
నెలమెవ యావచ్చుననున విష్ణుడు భృగుశాపమున బుట్టి పెరిగె మాయ
పలనగానె నవర్తమైనదముల బ్రహ్మచరను విష్ణువలైన అగతి
మూడు గణముల ముంచె త్రి ముగ్గురు మూర్తుల నాదించు మునుకళక్తి
గీ. గర్భవానభిమానము గలుగఁగలె విష్ణు నానావలనసంపన్న జేసె
దేవతలు దానక నాడు తివరి కాయ . లైరి ముందేమిచ్చె లోకాంబుమహిమ.

౪౫౫

మన్తకోటిల. శీత యోగులు ముత్తనంగులు కొల్లు రా జగదీశ్వరిం
జేరి భక్తివిశేషలేఖ విశిష్టలేఖ లపంబుచే
హరిసంస్కృతి ముక్తి వారిని దాయగా కిరక నన్నరె
వ్వారు గాంచురు దేవతస్కృప వచ్చిన స్సుఖమయ్యెడినె.

౪౫౬

తరల. వెలయు రూపుబలము పిచ్చి యవిద్య యంచును బేసికొ
వెసె విద్యను గొర్చె నెయిదు ఘటై భవము ట్టుఁడొ
తలచి మోఘ నవిద్య గొర్చెనె దప్ప విభవముఁబముల్
పలుమరు గనుమందు భూతలవాలనై కథురంధరా.

౪౫౭

సీ. బ్రహ్మయు విష్ణుడు పరమేశ్వరుండును । జగదీశ్వరికి వశానుగులునున్న
దామయత్తిరమ్ముల తనరారు నచ్చావ । తారముల్ కొన్నాళ్ళ దనుజులైరి
యష్టతసాగరమున ఏమల వైకుంఠప । తనమున సౌఖ్యంబు దవలియుండు
కొన్నాళ్ళ దానవకోటితో యుద్ధముల్ । నలుపుచు వైరము తెలుపుచుండు
యోగనిద్రదొంది యుండును గొన్నాళ్ళు । జన్మములను జేయు గొన్నినాళ్ళు
దానవారి దా స్వతంత్రుండుగానునూ । బ్రహ్మగాడు హలహాణిగాడు.

౪౫౮

క. రవి నవి సుర సనకాదులు । వివరింపగా స్వతంత్ర పృథ్వులుగా రా
భువనేశ్వరీవశానుగు । లవితభముగ చొమ్మలట్టు లాడుదురునుమీ.

౪౫౯

సీ. హర్షభారమ లయ్యుచులకును గల । వపుడు నిర్జరులను టాఖాకొలుకె
యుత్పత్తియును స్థితియును నాశనము గల్గు । నపుడు నిష్ఠరు లెట్లులైరి చెవును
యమరాఖ్యయును వారి కంతియకాక తదర్థంబువారల యందు గలకె

జలజంతువులకును స్థలజంతువులకును । గీటకంబులకును గ్రముల తెట్టు
లట్టులకాక యమరుల కధికమేమి । కలదు సుఖదుఃఖములఁ జెప్పవలయుచోట
నాయువుల పుష్పభవంబు లధికసేవ । గతులఁ బొనరుడు చైత్యాధికతలు నలిగి. ౪౬౦

ప. మిరియు పినుము నరేంద్రా బ్రహ్మ రుద్ర విష్ణోయలకును గ్రమ్మవమంబున నాశంబు
గలుగుచుండుఁ గ్రుదాదు మీదాదు వానిగాని పోలంతు లేదు. లేహిక నాశంబున మృదు
నకుం బునురుత్పత్తి సిద్ధింబులు. మోహజాలవృత్తంబైన జంతువు భవదుఃఖములనుండి
తప్పించుకొనినెరిడు. మాయ యంతకాలంబు విద్యమీనయగు నంతకాలంబు మోహజాలంబు
బట్టికొనియెంచు ధ్రువోద్ధమలకై నను సృష్టికాలంబున సుతృప్తియుఁ గల్పాంతంబున
నాశంబును సంభవించుచునే యుండు. ఏది యేజంతువునకు పానోహతువలదు మృత్యు
యుండు నది యుద్ధే సంభవించుచుండుంగాని యన్యథా ప్రవర్తింపనేరదు. ఎప్పుడె చ్యుతి
సంభవించవలయు నప్పుడయ్యది సంభవించక మానదు. భాస్కరుని కొడుకు ముండుడు,
చంద్రుడు షయరోగ పీడితుండు చూడు మదియుంగాన. ౪౬౧

గీ. వేదములనెల్లఁ జదివిన వేదవేత్త । చెలఁగి జగముల సృజియించు సృష్టికర్త
భూరిషిజ్ఞానమందుఁ బుష్పశాలి । బ్రహ్మ తనదిష్ట వాగ్దేవఁ బుష్పగాఁ ౪౬౨

గీ. చతుశూరుడు రుద్రాణి తండ్రియింట । చక్రపాలై నయపును శీతాంబుమా
యంతపరితాపమొందురో యేరితైనఁ । చరమ పరిణంబు భూలోకధరణమింత. ౪౬౩

క. పరిపోషలేక మేను । స్వలంబం దిగనాడి వెట్టెవాడై చురం
చలనాడు యమునఁ జొచ్చెన । నలుపెత్తెనుగానె శీవనమ్ము మహీశా. ౪౬౪

ర. నోమభయంబు భృగింబనమునఁ । గామార్తుండగుచు గ్రీవ గామింప భృగిం
తామీద శాపమిచ్చెన । భూమంబగు రంగ మూడి భూమింబునడే. ౪౬౫

క. ఏద్రాదు దేవరాఘంబు । గ్రద్దనఁ దాఁ ట్టిడిలేడిగా నెంచి కుచ
చుద్దనుజుఁబనుచు నెలుంగక । యద్రానిని పంటనంటి యుండుగడ పరియునె. ౪౬౬

ర. కాముడు సీతండానిన । కాములు చెప్పంగఁదరదు బహుభంగంబు దా
నా మెలఁత పలచి తలచి మ । హామోహముకొంది యాపవర్ణున్ మునిగెనె. ౪౬౭

క. కోతులను చండుగూర్చెం । గాతరుడై కొన్నినాళ్లు కాంతావీరహా
త్యాతతచింతామస్కం । డై తనకెన్ జాడుచుయ్య యదసీనాథా. ౪౬౮

ర. సీతరమా నాతరమా । యాతత మహిమాఘరామ యగునట్టి జగ
న్మాత మహామాయాపి । భ్యాతివీశేదానుచూతి గణించుటకున్. ౪౬౯

ప. ఆని చెప్పి వ్యాసుండు పరమోజ్ఞుండై శ్రీకృష్ణ జననక్రమంబుఁ జెప్పెద వినుచుని
కొల్లి, కాశిందీలిరంబున మధువనంబున చనంబు గల దది మధువుత్తుండైన లవణుచే దాలింపఁ

బసుమంత అత్తదాసులొండగు శత్రుఁఁడైయుండు. వానిం బరిమార్చి యచ్చట నుంచుకొనామిత్తురంట నీర్పించి పుష్కర పుష్కరాశులను స్వామి తరయునామి నాపుంబామియై కాలువర్తయి నొండ, నంతం గొన్నిదాక్షిణ్యం నూర్చులవలవయందైన నవ్వఁజేసెనంట యావపులకుఁ బెద్ది నంతం గొన్నిదాక్షిణ్యం, యయాతికులనందవయందగు నొకసేనుండు మధురం దారింజె. నతనికి. ౪౭౦

ను. జగురుంచెన్ భువ నొకసేనులను నంతత్కనప్రపంచయన్
విమలప్రాభవుఁ డాత్రితావనవళాదిన్యస్తజీవుండు ను
జ్జ్వలహృదయపీటానుభావుఁడు నదా శాంతి ప్రయత్నైర్ద్రుమ్
ప్రతిపుం దావసుఁడవు హృదయ రిపుచాలక్షణోద్రావత్తై. ౪౭౧

చ. మలయు నదితి దేవయఁ దమనాగిరి దేవరేయి పురుణకావలన నుడుయించి. నున్నసేనులను గొందుండు పుష్ట దేవకుండు తమనాకు దేవనిని పురుషేష్వరకిష్ట పరాహుని నేను. న ప్రిహాహనుమయంబున. ౪౭౨

ఆ ప. రంస కంస పేరు గతి పెన్నఁదాచును. లేవకీరిన న్దు తిష్టయిద్రా
నిప్పుఁ జంపఁగలఁడు నెలది చుత్తమగర్భ. బాతుఁడని నెలఁతం నుత్తమవియ. ౪౭౩

క. అసీ గగనవాణి పల్కిన. పేని కంఠుండు మనుషునంటి పెన్నయెయిలవన్
యన పుష్కల నెట్లన నుంచెద. ననుమల నుంచెద వివచ నాచిరంచెద. ౪౭౪

గీ. రఱె నున్నానయోగ్య నా తెన్నెనూద. స్త్రీవిధములంబు నెమ నేమియవా
హుఁడులంబు గలదండ్రు హా కంఠ. నాన న్నొట్టయోగంబు గొమ్మ మెటు. ౪౭౫
ను. అని. ౭౭౬

గీ. రత్త చేదాని కపసి యా కంఠుఁ దపును. దేవరేయేంద్రంబు వివిధి లాగి
యేయ నుమకర్ప నంత నా నృపతి బావి. రమ్మలను నీరుగార్చును గదాణ మలయ ౪౭౭

గీ. రత్తకటానని కౌంఁచి పలుభయంక. రాత్త మలురాజు తామిష్ట హస్తయై
పట్ట విడిచిప రమ్మిళఁ బ్రజలవదన నూయ నేమియ నున్న నునిగాని. ౪౭౮

ఆ. ర. పడుపు పదపుమనుదు పీరులుచొందరు. నెలుపు నెలుపు మనుమ చెప్ప నులికి
పటు పట్టు డితని హవిష్ట వనిమాని. కౌట్టు కౌట్టువనిమ గాతదెడికి. ౪౭౯

చ. ఇట్లు పనుదేవదక్షులగు రాజన్యులను గొనెనుమరులంబు మారిండ్లన ను
గ్రామంబు చలంపడి యెంచెయ బంతంబులంబు పదవికి పోవెనున్నతరి ప్పిష్టయని యనునక్షమలు గంప వారింజయలంబు. ౪౮౦

సీ. ఎన్నిరో ప్రహత్య యిది నీరు బెట్టినా. దారుణపాపాని బావలంబు
కీ ర్తినానీ దీనికెలనఁ బోవము కంస. సుదరణంపినహని బావలంబు

ఎచ్చునకో దాగి మెచ్చుకో పరివంధి । పరితె నిచ్చని మేలతలమరాడు
 పీచుండవై యుండి బిరంబుచెడి గాలి । కూతలు విని మది గుంచనేల
 పెండ్లిపూరును మియుంటి పెద్దయాడు । బతును పీని వధిండుట పాడియగుతె
 కాచిగిరికార్య మేరితి కాకరవచ్చు । శాంతగుణవలతి మూను మీవంత వంత.

౪౮౧

క. అన విని శాంతినిన కం । నుని గని చురుచేపుననిమి సూన్యతమి యీ
 పనితలుగొట్టిన తనయిల । ననమమతీ నీను నపువ యర్పించు చగన్.

౪౮౨

క. జనియించినవాడల నీ । కును నే నొప్పించనేను ముఖిపాకం
 ఐదు నరకము పాలగును । గనుమా నా సర్వస్వము మనుదేంద్రా.

౪౮౩

క. అని యిట్లు నగనాడెప్పిన విని పొరపు లింతదాలు పెనుమర క్రోధం
 ఐని వేగించి పడితి । చనియెం గండుండు తనను నవనంబుననున్.

౪౮౪

—* కం సర్వత దేవతీ సప్తసుతవథ *—

ఉ. అంతట గొంతలయిన కా పనురేపుని భావమైన నీ
 మంతిని బూర్ణమోచి ప్రభమంబున గాంచెన్ దివ్య నారకనిం
 గాంత పీటను నెట్టిరుతం గాంచి నెఱంగనతోట నారక వా
 వంతయిల బింతగిరి తన యాచిత తత్వమునను నెట్లనెన్.

౪౮౫

క. హంసమగోహరగనా । కంసున కీర్తన నీరంజనావహమి
 భగ్నసరుదు వాగు నెచ్చున్ । హంసింబునోయిదు పగవనేటికి మనమన్.

౪౮౬

గీ. అయి నూర్చెననేని? నూ చూచునైన । నేని? పూనినోపభంబు మూనదామ
 చాలదానూ చిత్తమై నవ్వలము । అనుభవించునదేనా మనుతానను.

౪౮౭

క. నుభవేన యుభవేనిం । ప్రభువేనియు నీరుడేనె ద్రావ్యభవా
 నుభవ ముదయేల రవప్రన్ । నభయతన చప్పించుకొనగగ జూచుమె చెరి.

౪౮౮

ఉ. నాత్మను సుతీరమణి నాథునితో నను గర బహుదై
 దీప్తిను తత్పరానుభవ నిర్మితి దప్పించునగ నేనె డే
 దేవుని గొల్పియు న్నల్లరలీర్చుములేగి తపంబు చేసియున్
 భావిత ఉత్తేశాస్త్రులల భావితము ల్కొనవచ్చుమంతగనెన్.

౪౮౯

క. కలుదాత్మల గురుభాగ్యం । గలయిదు భూదేవహింస గావించుట వా
 కలనామ్మ ప్రువ్విలట యీ । మలయఁగోఁ చెలియను మహాపాతకముల్.

౪౯౦

గీ. ఉర్వి మహాపాప మునరించెనేనియ । దీప్తప్రతంబును నేయలయె
 బదియరెండేదులు పాటించెనేని వా । వము నశించునటంబు బలుకు స్మృతులు

వరగ మన్నాదులు పరికిన రీతున । పాచితంబులు సేసి పాపములను
 తొలగించుచుచుమా తొలగించుచుమా । తెలుపుమనస్సు మహాత్మ్య భీష్మతన
 యాజ్ఞావల్క్యదీనుడును మిథ్యలు నడిపెద । సువ్యవహితమైన చరితంబు హస్తమే ము
 పాపిభంబులు రిత్తలే చువని గాన । లుచినది కాకపోచని ముంజిలేని. ౪౯౦

ఆ. మనువు యాజ్ఞావల్క్యుని కును బరాశరుడును । చక్కలాకిరనుచు చరిచిలేని
 ధర్మశాస్త్రములను చప్పి చరిచిన । పాతసులముగాని ప్రాణనాథ. ౪౯౧

గీ. నిద్రి ప్రత్యక్షమైయుండెడిదిగి మాన । బోధములను జగముది యుత్తమై
 కర్మరముగాని వేదాంతగా మునుము । నిష్ఠ ప్రతికిన జాలలే మెప్పులేమ. ౪౯౨

క. అనపుడు నవ్వునుచేపుడు । దిని కనుచీ కర చుచి ప్రవిధ మగు ననుచునో
 మును మునులు పురాణాదిక । చును చెడిపిరి నిర్వచ్య మూర్తులు వారల్. ౪౯౩

క. నందిత శీర్ష ప్రాక । ధానితనస్థుని తొనగున రవి మూడును ని
 ర్వందితము చిత్తమూడును । మెచ్చ నసరి త్రివిధములను మేచకవేసి. ౪౯౪

వ. అవి మూడును సుధానిభంబులను లీజభూతంబులై యుండును. తీర్థం దనేకజన్మంబుల
 నుండి యార్జించిన కర్మంబు నన్వతా తాల నిమిషమన వెంటనున్నదిండును. కర్మ విధంబు
 నం జూర్చినేహంబు మరికర్మబంధ విధానిభివంబులంబు నివృత్తేహం బతో స్వగ్రంథున
 లేని యాతాదేహంబుతో నులంబుననేని నోపుడును. మరెము నివృత్తంబు లంగ
 వెహంబుతోగలని తాలంబుతో నునికి పెరుగి నది చితకర్మసూతానంబున దేహంబు
 గలదింబునని తథానిభంబులు బా ధించుచును. ఆపును ప్రావర్ణ్యస్వగ్రంథున తత్కర్మం
 బున లేదు. లో ధం నున్న కర్మంబు చుండునగాని యది భుజించు తవ్వించుకొనుకు
 బ్రహ్మతైను చరితంబుగాను. ప్రావర్ణ్యక్రమచేద ప్రావర్ణ్యంబు నుండునేరదు. ప్రావర్ణ్యము
 భాగములన తయిండును. మరియును చెప్పెద వినుము. ౪౯౫

సీ. సారకంబుని సుసారం బనినంబు । నవ్వుభర్త మొకండు శాశ్వతంబు
 బుగ్గంబు మరణంబు నవ్వలేదులకు దై । వానిమలు ముఖమందలె
 పలయును భర మీ పాదంబునఁగాక । బొంకాకె యం దేమ పాదంగలము
 నత్యంబునప్పని జువనిచీవితము వృ । ధానితనీకహ వానలం
 నవయతంబును బరలోచనని రలును । గాన గంతున విష్ణు కీ కంబు నిష్ఠ
 నత్యంబును నిర్విలంబుని నరవృత్తి । దేవి భగవతి జగవంబు ప్రోపకున్మై! ౪౯౬

మ. అనిననో దేవకి కన్ములం బొడుచుటం చక్కజ్ఞదాప్య బుధుల్
 జనియింపంగను పక్కి పక్కి బివఁజాలరా ముగ్ధుడో పాలపా
 పని నంచుం దదబాదుగా గొటిగి కంపంబంది హ్నిచివమా
 యునుం బెన్నిదేవతలం దిడియ సత్యాభినచేతస్కయై ! ౪౯౭

౪. బిష్ణును చేతులం దిడుక ప్రేముడి నవ్వునుదేవుఁ డేచ్చుచున్
గడ్డముక్రింద చేయిడి ముఖంబును బూచి యియో యిదేమి నే
తెట్టెతనంబునం దొలుత నేరికి గోతొనరించినావరో
యవ్వనువచ్చి దానిఫల మంకిలియై సుఖసంచదాప్తిన్. ౧౯౩
౫. అని యొక్కింత వదపు పీచారించి సత్యవాక్యంబునంద పుత్రుండు చూర్చించి పువ్వుం
గంఘునింటికిం గొంపోవునవ న్నాన్గంబున. ౨౦౦
౬. యనుదేవుండని బాతుడి మనసుదేవం గంసభాభక్తకున్
నినుపున్నేర్పవ్వనానంగ నేగడిని హాని ప్రాణ సత్కలంబే
పసగాఁబూచునుగాని మాతఁడునుమీ ప్రాణంబు నాటిరి ను
ర్వస్యధానస్త్రుడు వంఘుఁడీ శివపుఁ జంపంజూడఁడే యర్కుటా. ౨౦౧
౭. యవ్వమన చును పుని బన్యము ను : యవ్వమనవచ్చు నవి నేమ నగులముచ్చ
నిజమవచ్చక తనముచ్చ నినుపు యచ్చ : హింసకని యుడబోయెని కంఘు నెమట. ౨౦౨
౮. యచ్చు బలుచుట యిచ్చు చునువీపుండు. ౨౦౩
౯. చని కంఘునెమటం చన : తనచుని నిడ సతఁడు నూచి ధర్మిష్టఁడ పి
వనమా యీ చాలుచో నా : నును శ్రుఁడుగాఁడు పీనిఁ గొట్టగనోలా. ౨౦౪
౧౦. పసిమిదచు గెల్చుమంబుకా : జనియించిన నుతుఁడు నాచు శత్రుండునుమీ
పనిగొని దానిం జంఱెన : ననుమానములేదు పోవుమా యింటి కీచక. ౨౦౫
౧౧. అన విని : కనెనునుమి డర్మిని జంఱయిల్లకొందు నే
గెను శివనంబుతోడ చన గీయున కచ్చుక మర్చివచ్చునుం
గనుగొని కంటికి శివమనాచుమి దాని ప్రయోజనంబు లే
గెనునుగ నుట్టపూర్వమని నేగువ నందును గంఘు డాకినన్. ౨౦౬
౧౨. ప్రాణాల్లక విని మంఠులు : మేత్మీలు భశీభగ సమిధ్చరిత ని
ప్రేల్మడఁబడుచు గలఁడే : కర్మమ మేమున్నదిండు గంసన్మహంసా. ౨౦౭
౧౩. ఇట్లు పరికి కంఘుని మంఠులు స్వస్వనివాసంబునంబుం జని రంభ స్వస్వంబుండి కల
చోపంబుం కచ్చు వడపరొనుచు పడిపడి జనుచుందినం గని కంఘుం చర్మ్యవాద్యా
మలం బూచించు నుభాసుంబునిం గూర్చుండ నియోగించిన నుపహిష్టండ్ల యున్నలఁ
గలఁడును. ౨౦౮
౧౪. మీరు మహాత్ముల రూపక : రాదుగదా మమ్ముబోజు రాజులవడకుం
గాఁడముఁ డిచ్చుఁ ననిగా : నారముఁ డిట్లునుం జలిరె నయవచనములన్. ౨౦౯

గీ. కంస కంసనృహంస మహాంసశత్రు । మాంసవిచ్ఛేదనైక మీమాంస నేను
హేమగిరికిని మొన్ననే చేసిగివాడ । వింటె యచ్చటి వాతకాలు వింతలయ్యె. ౫౧౦

సీ. అచ్చట బ్రహ్మానందరు గుడుగుడాలోచనంబులు సేయఁ జూచినాను
దేవకియఁడు పనుచేపుకనుచు భార్యయఁడు విష్ణునకు యామె యంబుబుట్టు
గుఁడు వాఁడు నిన్నుఁడు గుడుగుట మన్నించునఁడు సరేరాని సీ చిట్టాడరాకొ
మొన్న బుట్టినవాని మొత్తక నిలుపుట తేమిదారణమా పవించుమనిన ౫౧౧

గీ. నట్టవెట్టిన గర్భంబు నంబుబుట్టు । బాలుడే శత్రుడవ ముప్పు పలికె గగన
వాడె ప్రథమని గతతర్క ఫలముగలదె । యనిన పిని కంఠతో గలహాకనుండు. ౫౧౨

ఆ. ఇంత దృష్టియేల యెఱుంగవుగవ కంస । రాజ సీరిగనని రాజు రాజ
రాజ్యదురుపు గను తరాజు నచేలునూ । దేవగణము మాయ పెరిచువైతి. ౫౧౩

క. సేవించి మూరు మును నే । సేవించులోనఁ జూచి యెరుంగను పరిచి
వ్యాప్యర్థి నెప్పుడవ్వుము । తో వివరింపు మీర । నెద్దియూహ నినించెన్. ౫౧౪

ర. అని కలహాకనుఁ డేగెన । పని దాలకుఁ బట్టితిచ్చి తేనెను కలపై
మనసు కృపారహితందై । కనుపర్చ న్నాసికది సుఖంబుగ భూపా. ౫౧౫

ప. అనిన పిని జగదంబుండు పారాశర్యునిం జూచి సవినయించును బుద్ధునిచో. ౫౧౬

ఆ. దాలురేమి చేసె బాపంబు తన పిన్న । తనమనాకె బిడ్డ భర్తవేత్త
నవంతుడైన యా నారదుం డింత । పాపమునకు నేల పాలుపడినె. ౫౧౭

ఁ. పాపము చేసినవాఁడు । పాపము జేయుంచువాఁడు బాపవ నొకటే
పాపము నాంబును రనుమను । తాపసులు పనింతు భర్తతంతులందుచున్. ౫౧౮

క. అనంబుమి చేలా యా । నోనము నొకిగఁదై నింత ద్రోహము గలదె
యీనానంబులు డిచ్చెన్ । వ్యాసా సకలావృత్తోపై కవీలాసా. ౫౧౯

ద. అనికవిని వ్యాసుండు. ౫౨౦

సీ. కలహంబు దాసుగించి కడుచేష్ట సొక్షింప । వేల్పు నారదువని వింటిగాకె.
నేపతాకార్యంబు గావున తనస్పృథా । పముపేర్చి పచ్చిన వామనగాని
యతనికి లవమైన నన్మతమాడుదుండు । గృతిలేమి కార్యంబు తెట్టుజనుగ
పలయు నట్టులఁ జేయమాడు ప్రాశ్నాలక । యతఁడు పుష్పితుఁ నిండ్లు వసుగరామ
శాపయోగంబు కలిపిని పట్టిశువులు । కాలభర్తంబునొందిరి కిందుచేత
వినుము వివరింతుఁ చచ్చాపవిధము నికు । సాధుజనగణ్య తతపుణ్యాజనమేర్పా. ౫౨౧

సీ. మహితస్వాయంభువ మన్వంతరంబున । నల మరీచికి బుచ్చు తార్చు రధిక
బలు బాష్టయంబును బ్రభవించి యాత్మీయ । నుతను బుచ్చిన బ్రహ్మఁ జూచి నగిరి
యవిచూచి ధాత మీ రనురులుగఁ జనుఁ గాలనేమికిని వ్యర్థమృతసమఁ
బుచ్చి రాదట నొక్క పుట్టువునందు మీ । రణ్యకలిపునమారత వహించి
జ్ఞానసంయుక్తులై శాంతుహాసగులము । తపము గావించ వార సంతసముదొంది
చెలఁగి వడ్డర్థులంజూచి వీరలారు । కంపదైవార నిట్లనె గజపురీక. ౫౨౦

మ. మును నే దిట్టతి మిమ్ము క్రోధమున మీ మోహంబుహసెం దప్తో
ఘనపుణ్యంబున సిట్టమైన పరముం గాంక్షింపు చేనిర్తు నా
మిని తోలేకనురాసురారగనరప్రేతాళిగంధర్వసి
ధనికాయంబులచేత మృత్యువు ప్రసక్తంబుఁ గారాదు నాన॥ ౫౨౧

గీ. అట్టులెయ్యగఁ జొందర నపుడు వారి । తం డి కాంచనకళిపుండు తప్పు విడిచి
వరములను చెచ్చికొనిరి పీ రగించునుచు । గనలి రవీముంచె నిట్టి జనమరేజ్ఞ ౫౨౨

గీ. తరలి చక్కర్థులార పాతాళమునకుఁ । బెక్కులేదులు నిద్రలోఁ జిక్కియుండి
పిదప చెవరికడుపున నుదయమంది । కాలనేమ్యుపతారమో కంఠుచేత
దోరుడనివచ్చె వారలె వీరలైరి॥ ౫౨౩

౬. అని మచయు జనమోహయా యావడ్డర్థులే నుండి పుదయించి కంఠుచే మడిసిరి. నపుడు
గర్వంబునందున్న శివుండు బంచమహాసంఘంకర మోగించును రోహిణీ గర్వంబున నిద్ర
నంతం గర్వంబు దోచునని తెలిసి కంఠుండు సంతరించె. శేషాంశంబున రోహిణియందు
బలరాముండు జన్మించె భూభారహరణార్థంబు నారాయణుండు కృష్ణుడై పుట్టెననిన విని
రాజు ముగించ్రాఁచుచున్నందు కళ్యపుసంభంబునను, బలరాముండు శ్రీమృగంబునను,
శ్రీకృష్ణుండు నారాయణాంబునను నవనరీచిరని చెప్పిరిది యింకం దక్కన వా రెప్పు
రెప్పురి యంతంబులో ముంబంగం బెప్పుడే యనిన రాజేంద్రా సింహిగిన యర్జును నవిస్త
రంబుగాఁ జెప్పెద వినుము కళ్యపుండు చనుచేపుండు, అతిరి చేపకీ, అనంతుండు బల
చేపుండు, ధర్మమతుడైన నారాయణుండు శ్రీకృష్ణుండు, నతని చురుజూఁచిన నరుం
డర్థుండు, ధర్మంబు యుధివర్తుండు, వామపు ధీమండు, ఆర్జునులు నరులనూదేవులు,
సూర్యుండు కర్ణుండు, యముండు విదురుండు, బృహస్పతి ధ్రోణుండు, శివుం డర్జుద్రాదు,
సముద్రుండు శంతనుండు, గంగ గంధర్వపతి రెవరుండు, వసువు ఖిష్ణుండు, మరుద్గ
ణంబు వీరాదుండు, అరిష్టకొడుకైన హంసుండు ధృతరాష్ట్రుండు, మరుద్గణవిశేషంబులు
కృపకర్ణవర్మలు, కలి దురోధుండు, ద్వాపరుండు శకుని, బుధుడు సువర్చుండు,
చంద్రుండు ద్రురువు, పాచుండు దృష్టద్యుమ్నుండు, నిజ్జ్యోతి శిఖండి, ససత్కుమా
రుండు ప్రహ్లాదుండు, పరుణుండు దృవముండు, లక్ష్మి ద్రౌపది, పశ్చిమేవరలు
ద్రావడికనయులు, సిద్ధిచుంతి, ధృతి మాద్రి, మతి గాంధారి, అవ్వరసలు కృష్ణాంగనలు

ఇంద్రప్రత్యుద్ధులగు రాక్షసులు రాజలోకంబులు, హిరణ్యకశిపుండు శివపాలండు, వీర
తిత్తి జరాసంధుండు, ప్రహ్లాదుండు శబ్దుండు, కాలనేయ కంసుండు, హయగ్రీవుండు శేరి,
బలిపుత్రుండగు సరిష్టుండు కరుక్తి, అసుప్త్యుండు భృష్టశేతుండు, భాష్కరుండు భగ
దత్తుండు, అంబుప్రలంబులు భరణేసురులు, వారాహాసురులు మల్లులగు చాచారముష్టినులు,
విరిపురుండగు సరిష్టుండు కువలయురాగంబు, బలిపుత్రి బకి, దానితమ్ముడు బతుండునై
పుష్టిరిట్టు సురాసురల యంశావతరణంబు లెరుంగునది. అనిమరియు. ౫౨౬

క. చనజధవముఖగుధాంధులు । చనజాశునికడకు నేగి ప్రార్థించిన నా
ఘనవిష్ణు నల్లనిది ల । బ్లగివియుఁ గేకద్రవ్యంబు అక్షణముకనున్. ౫౨౭

క. నల్లదనము కృష్ణదనము । చెల్లదనము రామునను నుహములంబున్
ప్రేల్లనదహనరచి రం । నిల్లదనం గారణంబు సెప్పితిని నృపా. ౫౨౮

ప. అని చెప్పి వాగ్దండంబు మణియు. ౫౨౯

గీ. అలుగురు విశుద్ధులట్టి యోగ్రసేసి । హతులఁ గావించి నట్లమడైన గర
చువిసెఁ నిర్మల కేవల కర్ణమముగ । గర్భయెడవినఁ గంసుండు కడుభయమున. ౫౩౦

క. తనయంబులను పెట్టెను । ఘనముగ వసుదేవుభార్య కుమపుర నిలచెన్
విను యోగమాయ గోకుల । మునగు యోదకడుపునను మునుపొని నిలచెన్. ౫౩౧

క. మిడికడుపున కింపును । చెదేగును యోగమాయ విస్తృతశీలం
వా చెలికి విడిచి రోహిణి । లో విడిచిన నామెకుం బలుం డువయించెన్. ౫౩౨

ప. అంతఁ గంసుండు. ౫౩౩

గీ. ఎన్నిడుగన్ మొదలుగా బుపుడు చేప । కికిలి దీని నుపేక్షింప గిట్టవలదు
దివికిఁ గుఁ వలఁ గెల్చి కరణ । మాలి కాకాగృహంబునఁ గూలవై కె. ౫౩౪

గీ. గర్భగతుడైన శ్రీనివాసాంతు లోక । వష్టనీయ పథావంతు వాత్తిరాక్ష
శాంతు శాంతు ననంబు నశ్రాంతుఁగూర్చి । స్తుతు లొనర్చిరి పలుమాట నుటలు మునులు.

— శ్రీ కృష్ణ జననము —

గీ. నెలలు నిండెను దేవకీలంక కడుపు । పాలవెల్లని భర్తలపాలఁ గలుగు
చాచులంఠామణియనంగ జననమిడచి । వండిచాలుండు దేవోమయుం బోలెడు. ౫౩౫

సీ. మెలుగుఁడిగిలతోడి మేఖలంబుగ్రోత్త । మనికైన శ్రావణమాసమందు
అలిక మహేంద్రునిచ్చాయ రాత్రుల । బరిభవిల్లెడి కృష్ణవక్షమందు
దీపిక శ్రీరంతి దేవరాకంధైన । కలిలాప్టమీనమాఖ్య తిథియందు
బ్రహ్మదేవుడు రసప్రభువుగా వర్తిల్లు । చక్కని రోహిణివర్కయందు

గీ. తెలగి తన కూటమికి నిరీక్షించుచున్న । రాతి సరింప రక్తతైరాజు తూర్పు
నీను తెల్పిచిచ్చు సీరిధనుండు । విష్ణుచేతుండు బ్రథమించె గృహ్లాడగుచు. ౫౩౦

సీ. కలరలనవ్విరి చెలిగి దేవతరెల్ల । మునులు చేరులుమోడ్చి మ్రొక్కు రివేరి
గుసగుసలాడిరి గూడి రాక్షసురెల్ల । చుప్తరాజుల కొంటే తుమ్ము దగిలి
మనమున నాకనంబునవెల్చె జలరాశి । కాంతిమించెను దీక్షాకాంతలను
గడగడ వడకి ప్రక్కలదూరె గలిరాజు । కాకినిముఖపిశాచములు పరచె

గీ. దేవకీమనుచు లుద్భవులైరి । కంసుడనుచుడు కన్యకృపార్పి యెచ్చె
చారులరమైన కృష్ణావతారవేళ । గుంభసీనాథ మూనిలమంతదోళ ౫౩౧

ఉ. అంతరమున్న కంసుడు మహా బలశాలుడు । గాపురెట్టి య
త్కంఠభయమున స్పృహర యభయకుండు । రసేనుడందు చా
నెంతయు జాగరూకుడందు యచ్చవబండుల క్షామిచ్చి యు
న్నంత సీరిధివెళ మనమామెను చారికి మామసంకల్ప. ౫౩౨

క. అప్పుడు పిరి లొరముడి దివి । నిష్పాపని గొంచు దేగి మంగరై నం
చెప్పున యశోచక్రవర్తుండు । జొప్పింపుము రెమ్మ చాని నులి సెచ్చచికిరీ. ౫౩౩

చ. అది పిని యెడికి. ౫౩౪

గీ. ఇట్టి ముదులదాలు నే నెట్లువిడుచు । నయ్యయో కర్మ మిట్టాయె ననుచు లొగిలి
చూడుకొని చూడుకొని బాలు సుగుణజాలు । భర్తచేతుల కందిచ్చె పరమసాధి. ౫౩౫

గీ. ఇచ్చినంతన చెనలకై లుద్భవహాడ । వ్యాధములు వివృతంబై యలర మెల్ల
మెల్ల వాడలను లిడుచు చాన్మునుండు । గగనవాణిని చలచుచు గతచె గృహము. ౫౩౬

క. వసుచని యమునానది వా । గనిన దోతాటబంటిగా నొప్పిన నె
మ్మనమలర బాది గోచుల । మునఁ జేరి యశోచ యింటి ముంగిట నిలచెన్. ౫౩౭

గీ. నందువారిని బహుంజ్ఞుల యెదియున్న । చెలి విడిచితినిజాలి యు చ్చిన్నదెచ్చ
దానిచేరికి నిచ్చిన పగ గ్రహించ । నందు తెలవాగ్రవక్తలోన సేకిన మామనందినిం
చెచ్చి పనుచేపునను నొసంగె. ౫౩౮

క. ఆ మామశిశువు గైకొని షేషమ్మున హరసుతుడు చెరసాలను వే
రా మనవనూది శిశువుండు । దామెల్లన నందె హస్తతామరసములన్. ౫౩౯

ఆ. జగముల చన మహేంద్రజాలమ్ములో ముందు । మామశిశువు గీయ గింపటందు
బోరుపెల్లబోచగి బొంది కాచెడివారి । నిదురనుండి లేచె నదిర శక్తి. ౫౪౦

ఉ. కాచిలవాల్తు లేచె యది కాచనిన న్నిని యావలిండు లే
లే వినవచ్చె బిడ్డగుడి లెమ్మిక లెమ్మిక యేమి నిద్ర రా

- రా జడినేగి వెల్పుడగు రాజున కంచు బిరానఁ బోయి యో
భూపతి దేవతీనతికిఁ బుట్టెను బిడ్డ యటంచుఁ బెల్చినన్. ౫౪౮
- చ. పగవపుకోళ్ళమంచమున భామినతోఁ బువ్వించి యంత ము
న్పుగఁ దన ప్పెన్పువ్వును మరొగతఁజూపును నిన్నడివ ప్పు
గల్గిగఁజూచి మేలుదొనియున్న భరావతి తత్తరఁబుగన్
దిగి యొలకట్టు పల్లరును దిట్టచు అట్టును బాట్టు మున్నుమన్. ౫౪౯
- ము. తనవదై యెవచాటునఁ బువ్వములం దంచఁడవ న్నెల్లఁగా
వదిలఁబుగొనఁ దుమ్మె నొకఁడఁడు గృహభృష్ఠఁబునఁపించ ము
గవపం దాటఁగఁ నిల్లఁజెప్పె నెట్లై వాఁడొక్క వాడైన మీ
గడిమల చచ్చఁగదా చటంచు జనియెఁ గఁసుం దువగ్రోఁడెట్లై. ౫౫౦
- చ. చని చుడిపునిం బిలచి చావిన నేల చుడిమైతిరి పు
వ్వునుగద తెమ్ము బాయని వడిం బరిహర్యైవనన్య నాతఁడుఁ
బనిచడి దేవతీనవిభవర్తిని ముట్టల మాయబాడి చి
ట్టను గొని రాజునం గవగవం గడుఁ గంపిరికొంచు నిట్లనెన్. ౫౫౧
- గీ. నేన చచ్చెవ దానికతో నటంచు । నరిగె వసుదేవుదాయన మరిగిమరిగి
క్రొత్తబారెంత సిగ్గున నెత్తిమీర । మునుగు నడికట్టు పురికాలి మెనిమిటోర. ౫౫౨
- ఉ. పొట్టలలోన బిడ్డనడి పొలముగాఁ దన తేలుదమ్ములన్
మెత్తగ నుంచు పాదముల మెల్లనమెల్లన మెట్టుచు న్నృహ
చుట్టఁడు పాడు నామనవి హిటులయం గనుగఁడు రాని నీ
చిత్తము నాదుభాగ్యమని చెప్పెదఁగాక యటంచుఁ బుగ్గుమన్. ౫౫౩
- ఆ. కాదు నూతు నీవు గనన్యక పురుషుండు । కాదు నూతుమంద కంచు యువము
యెగమునూప కాపె మున్నుగా యెలనూపె । మొలయె మొలయటంచుఁ దలఁప కతను ౫౫౪
- క. బాదా యాతుది పుట్టెన్ । వైరి పుటఁబుడంచు గగనవాకి వదిలెద
మాఁదనది చారుమాఁత । కారణ మేదొక్క రాలగతి కుబిలమునన్. ౫౫౫
- చ. మరియమరియఁ బూచి మరిజూచి మరిజూచి । రిప్పిరిప్పిమూచి తేర జూచి
బూచియంచుఁ దలియ కాచలదిత్తుండు । ప్రాచీనోదతోడ బర్కె నిట్లు ౫౫౬
- క. నందియము లేది దాడని । బృందారకమాయ లిట్టివే యని పాఁగా
బృందనుఁడు బెప్పెఁ గాపున । మ్రందించెదఁ దమ్ముటనిన మగువ పగపుదోన. ౫౫౭
- మత్తకోరిల. కాడు చుట్టఁడు నేడు నీటిటు గంపమంచగ నేటికి
య్యాడుబిడ్డను గొట్టి చుక్కత మంచెదే నరివారిలోన్

వేడుక న్నిశ్శబ్ద యెట్లుము వేదెవన్ చయలేదె నా
గోమ విన్నను గంసకంస తగుం చొలంగుట హింసకున్.

౫౫౮

మత్తకోకిల. నన్ను గడ్డముబట్టి వేడితి నిన్ను నే బ్రతిమాలితిన్
అన్నబిడ్డ యివేమి పైరము తేమునేర్పు చలంపుమా
మున్ను మిన్నను మాట నీవల మూటమూట చెయింగవే
నన్ను జంపుము నీడు తెందము సచ్చదేనియు జెప్పెరన్.

౫౫౯

చ. అనిమలుకువన్న సేవెత్త న్నలంబు దలంపునరు రాసీక యాచిన్నివన్నిలాడిం బట్టి పాషా
జంబుపై వ్రేచి నడి చేజారి వీటునం గాడురప్పిట్టవలె మింటి రెగసి చినుమూసితం
చిసంతలో చివ్వరావంటు ఛరించి సల్లలితవల్లవీనినావంటబోని మృదుస్థలయన
నిట్లనియె.

౫౬౦

క. రంసా కులపాంసా నా । హింసవలన నేమి ఫల ముహినతరమహా
హంసుండు గలడు నీకున్ । ఛింసవలనై జెట్టివాడ తరుము వేగన్.

౫౬౧

క. అని యంతర్హితయై ఛిన్ । గని విస్మయమందె చుపుడు రంసుండు గోహం
యనం జని జెపు ఛిపు । దానగొనగా దానవులను విలిచి వదించెన్.

౫౬౨

గీ. ఎక్కడెక్కడ వసిదాలు కెలమి మంచ । రక్కడక్కడకును బోయి యుచుని వారి
తెక్కడెక్కలు గావించి తక్కు మార్చి । యిక్కడికి రంపనంగ వా కెల్లగదగి

౫౬౩

క. పూతన గోవుల సూతన । వాకుం మేతకయి చనియె సరగ సరశరః
పాతన భేనుకపత్నక । భారతలేగ ప్రలంబ బససహితముగాన్.

౫౬౪

చ. అంతం గంసుండు చింతావిప్లవమగుండుయ గృహంతరంబుననుండి సింగండు । గల
గన్ను యేనుంగులచే దైన్యంబతోనుండె సంత సక్కడ సంపగోళలంబున్.

౫౬౫

క. మరునాటి ప్రొద్దుపొడుపున । గరమమడుగ నందుమందగల కామిమనన్
బుడబులు యుర్రోటకును నొక చెరుతడు బుద్ధుని వినిరి చెవులు చనిమగన్.

౫౬౬

ఉ. పంజెడు పంచదారలను బంట్లబయి గొని యుండికింటికిన్
గండునూర మ్రోగె నల కింసుని గుండెను బిట్టగొట్టికన్
మించె మహోర్వదంబు తలపించ గొంకట్టపి గాన్క కట్టుముల్
గొం చిరుదెంచి యిచ్చె నొగి గోపరబృందమునందు సిందిరన్.

౫౬౭

ఉ. సంకుని పై భవంగా గని సంచనసంభవ తన్నహోర్వహ
సంచుం జూచి చారులు ఘనంబున రంసునితోడ జెప్పినన్
మండు రణప్రియండనిన ముక్కలు దా దలబోసి గోవులం
బందలివారెల్ల చనకైచి విరోధులందు నెంచుచున్.

౫౬౮

క. దిగులుపడి మది నుపాయము । దగలక యహ్మరనాది చనుజాచిఁ బె
హ్మగం బుడిచేయుదురో చూ । దగల దానొక కొన్నినాళ్ళుండెంచె చింతన్

౫౬౯

సీ. ముక్కునగల మందముత్యాలబేసరి । యెవమచేతను గువరించుకొనుదు
మీగాళ్ళజాచు నుమ్మితపరిపచ్చెనుల్ । గుడిచేత గడువలసంబుబుట్టి
నట్లు నిమ్మను చాల చిగుచూపు జనుదోయి । నొప్పిజేతన నొనర్చి ముప్పిరించి
కడునన్నమైన లేనడుము జూపాడగూ । గలహంసవలె జారుగతి వహించి
మొలకచిరునవ్వుముల్లలు మోయియెడి । మోయగలయలగలమోనా ముష్టచెక్కు
టవ్వమల నీచతేర్చక నపుడు పూత । నాభ్య నంచుని ముంటిచి నమసించె,

౫౭౦

క. వానింగని గోపీజన । మానందునినదిలి నెలువ నాచిత భోజి
నా నాయన నా ముద్దుల । కూనాచుని ముద్దులితుడు గొమరునితోవన్.

౫౭౧

ప. పట్టి నిజవృత్తారజాతచేరొజారాచారిత్రసమున్నతేతనయగు పూతనం గాంచి నీ వెన్నెడ
వేల వెచ్చితివని యడిగిన విని పూతన యుక్తనియె.

౫౭౨

క. అమ్మా నేనువలెను నా । అమ్మడుగగనేల యీనమీపమె వల్లెం
గ్రుమ్మలెవ రెవక మీర్చెన్ । అమ్మలు కడునాచ్చునమ్మతో కనుమమ్మా.

౫౭౩

అ. పాలిగిని నేను పట్టలేకున్నాను । పాప లెచటైన ను బాలు గుడుచు
పారుగలతె యంచు పచ్చిర్చి నడుగుచు । గొమరు నిమ్మ పాలు గుడుచుగాని.

౫౭౪

ప. అనినవిని యలోచ తనముద్దుమాన సితరులచేరి కొప్పింప మననొప్పక తర్లి నాచిట్ట
డితరులపాలు గుడుచు దడిదాక వీనికిం దాలకొంతయు లేదనిన సంత మాయాకర్షణింజ్ఞెన
యాకలచే చిట్టి నేడువసాగినం జూచి యీనాడు చిత్తని తెన్నిసారులును గుడిపిన నాకిరి
సెవలేదని యూహించి యీ యాడుచెడిసేయునని చేరికంచెచ్చిన నవి తన చేతుల నంచు
కొని విషపూరితంబులైన స్తనంబుల గుడుపం దొడగె సంత.

౫౭౫

—: శ్రీ కృష్ణలీలా ప్రారంభము :—

అ. పట్టపట్ట మడిచె నట్ట బల్లచక్కని । యట్టునిట్ట మారి కొట్టికొనగగ
బట్టపట్టి యనగబట్టి కృష్ణుడెక్కాక । చిట్టిపొట్టిపారి చేతలె యిది.

౫౭౬

క. అని యంచలు నడిచినమయ । మునఁ జూపగఁ పాని ప్రాణములతోఁ గుడిచెం
జనుదాలు దాలు దాహా । తన కూరం ధరిణి బర్హతముపెరిను న్మహా.

౫౭౭

ప. అంత గొన్నాళ్ళకుఁ గ్రమక్రమంబుగా

౫౭౮

సీ. బతునిఁ బంపెను పిచ్చుఁ బరిహార్యే భేనుకు । మడియించెను బ్రలంబు మక్కుమార్యే
నిలఁచుయాగము సేచు నియ్యనికతమున । నిండుండు గోపించి యెల్లమీఘ
నికరంబుచే రాష్ట్రనిండినవర్షంబు । గురిపింపఁగాఁ జూచి గోగణంబు
గోపగోపికలను గాపాడు గోపర్థు । నాది లీలాకండు కాప నెత్తె
లేని యనురాక్షసి చిత్తలోకేఁ బెత్తె । మరుమరి యగణ్యలీలల మహిమ బాపె
నింతయును విని కంఠుఁడ తృంతచింతఁ । తలపులో నెట్లకే నొక దారి ద్రోర్చు ॥౨౯॥

ప. కృష్ణుడు కాకిండునొండును గోపికాస్థావహరణంబును మున్నగు ననేక లీలల
నల్లపనిఁపెను । సిత డితియలకు సొమ్మండుగాడు ధనుర్మాగంబని ముషపెట్టి కృష్ణు
నిటను రావించితేని నేన బానిం గవనంబున నోరంగలనని యూహించి యస్త్రాదుం దిరిచి
యోయు పృష్టికులసౌర్యభూమా నేవనుర్మాగంబు సేయుచున్నాడనని చెప్పి రామకృష్ణులం
దోడ్కొని రమ్మనిన సతతంబు నందుని మందకుం జని వారల సంపర్కించి వృత్తాంతంబు
సెప్పిన బలవంతుడగు రాజానాక్షకుం బ్రతికూలంబు చవింపనేరక రామకృష్ణులం బంపిర
నక్రూరపహిత్యై షడ్మరాష్ట్రప్రయాణంబుచేసి భనుర్మాగం దావరింప రాజవంశైర
గజంబును, జావారిండును, ముష్టవండును, లేలుండును, దోళిండును సతిర్చిన వారిం
బంపిర విని కంఠుండు మౌనలంఘనచియు దైర్ఘ్యం బవలంబించియు వాలుంబలుకయుం
బూని శ్రీకృష్ణు గదని గట్టించి యుట్లనియె. ॥౩౦॥

సీ. పాలు మీగడ పెన్న మేస్తన పెరుగును । పొంగిలింపిన పట్టు దొంగ వీపు
కొలనిలో గోపికల్ జలకంబుకాదగా । గోకరెత్తిన కుట్ట గొంపె వీపు
సముదరచారవర్షము నిండు యాగంబు । వలదన్న హాషంపకులుక వీపు
పారివర్షవర్షిన పరిగెఱొమ్మలు పొక్కి । చందిన ప్రాణహింసకుక వీపు
నీతి మొక్కింతయేరియు నీకు నూరు । కంచునివిటిల పెదకిన గానరాదు
మందలోచేట్ట లిచ్చాట మామంక । కంఠు పెరుగపె శత్రు విభ్రంసు ననిన. ॥౩౧॥

ఉ. ఓరి కులాధమా విను మయో పసిహాపలటందు నెంచ కే
దారినిఁ జంపి తారుర నుదారగిండు ల్కాని నవ్వికే నదా
చారుఁడనంచు బొంగెను విచారవిహీనుడ వీపు నీకు నే
మారకుఁడం గనుంగొము మాటలు పెక్కులు ప్రేలనేదికిన్. ॥౩౨॥

ప. అని కృష్ణుండువల్లిన విని కృష్ణుం గన్ను లెట్టబేసి వండ్లు చటవట గొరుపుచు నిది
మాడమందు దిగ్గనం గదల కేలగున్న వాలు జళపించి యేనినం దప్పింపకొని దేవ
చలంచుటాని కృష్ణుండు కంఠుచేరివాలు పలుకుం దనకేరి కావర్ణించుకొని రణరేఖిలోచంబు
నం గంఠు ముక్తంబు చగనేనిన నది విహనంబులగుండి వచ్చిన నేమిదానికరంబులు
సూచి పుష్పపద్మములు గురియించిరి. నమస్త మునిగణంబులు స్తుతించిరి జువలుల్నిర్ది
రంతం గృష్ణుండు కంఠునంతరం బలని తండ్రియగు నుగ్రగేను రాజ్యంబెల నిండుమించి

నిజపరాక్రమ ప్రభావములు జగమున నిండిచియుండం గని పనుదేవుండు రామకృష్ణులను
మూంటిబంధనవ్రతము నెరవేర్చినఁ గాఁకింబోయి సాంప్రద్యగ్రాహక గౌరవికాలమున
ననుస్థవిద్య లభ్యసించి మరల మధురకు వచ్చి ద్వాదశహాయనవయస్కులై యుండ
మగధరాజున జరాసంధుండు తన యల్లుండగు కంసుపథ విని యుచుండై సేనా
సహస్రంబులం గూర్చుకొని మధురమీదికి దండెత్తికొనివచ్చి పదియేడు తరపులు
కృష్ణునిచే బీడింపబడి యాడి కాలయవసం బ్రేరేప నతం డనేకాదౌహద సేనాసమేతుండై
మధురమీదికి వచ్చునం జూచి కంసాంతకుండు యాదవులన్ని రామచంద్ర సేనాగ్రాహకుల
రాముం జూచి యిట్లనియె.

౫౮౩

గీ. యుచేయుచుయ్యై దండెత్తివచ్చెఁ | గాలయవసండు భీకరా కాకులగుడు
నాజరాసంధుఁ డిదియ్యై నాచరించు | చున్నవాఁ డిక మధురలో నుంచవగడు.

౫౮౪

అ. బ్రాహ్మముండెనేని బలుసారు తినియైన | బ్రతుకవచ్చును గాన బ్రాహ్మరక్ష
కుండు గరిగియుంచు నుంచుట డేమండ | ప్రాయరక్షలేని రాక్షసుల

౫౮౫

అ. పోరు గరిగె గోరు పొక్కుపై రోకంటి | పోటుగాఁగ మగధభూవిభుండు
గొడవ పెట్టుచుండఁ దడయర యత్కాల | యవనుఁ దొకడు వచ్చె నకటయపును.

౫౮౬

అ. వై రిధివములేసి వైపుల నుంచురు | బుద్ధిమంతులయిన పురుషు లెపుడు
క్షీరసాగరమున జేరెను బ్రహ్మండు | లొండమీదఁ గూరుచుండె శివుడు.

౫౮౭

అ. సింధుపునరు మిగులఁ దవ్వట రైవత | గిరికి దగ్గరట ప్రకృతియు రఘు
మైనదెయ్యు | చెనరాత్మజుండెగి చూ | చెనట ద్వారవతికిఁ జేరుట మిఁక.

౫౮౮

క. అంతట యాచపు లంచరు | సంతసముబొంది పొంగి నురుగుంబముగా
గంతలుగట్టిరి మెట్లకు | చుంతలకును నొంతలకును చూరగతికినై

౫౮౯

అ. మధురలోనె నున్నమండపద్వారముల్ | మూసివైచి బీగములు ముడించి
బండ్లమీద నిడిరి పాత్రభూషాధన | పుత్రపేటికలను వరుసచేర్చి.

౫౯౦

క. ముసలమ్మలు ముసలయ్యలు | మసలంగాఁ జోటులేక మెల్లన దిగుచున్
వెన నెక్కుచు నెట్టెద్దో | గుసగుసలాడుచును బండ్లగూర్చుండి తోగిన్.

౫౯౧

క. పసిపాపలఁ బొట్టిలలో | విసుపక నిడి చూచుకొనుచు వెన దారెంతల్
కనుగొందక పివనలన్ | విసుగుగొనుచు జనిరి శకటవిసరములవయన్.

౫౯౨

అ. పడుచువారుకొంత నడుచువారయ్యును | దడపు నడచి యెండగోచుగెత్తి
యడుగులందుఁ బెప్పుటట్టలు గట్టిగా | దొడిగి చనిరి యలఁత దోచకుండ

౫౯౩

ప. ఇట్లుచాపివృష్టిలం బురస్సులించుకొని మధురతోనున్న యాచవులు కలిపియ్యచుమా
జులం దొరపెరిం బ్రవేశించి పీఠంబైన పక్షణంబు బాగుచేసికొని యందు నివసించి
లలంబ గాలయవసుండు యాచునిహితంబై యున్న ద్వారాచరిరిం బోవ నిదిక్కిష్టాదు
విని పురహిషావ్రవదేలంబునకు వెడలి కాలయవసునకు ప్రియవధగోచరుండైనం గాఁచి
యిట్లులంబుచారులంబు ముందు గృహింతును, వెనుక యవసుండును బలచి పరిచి
దీర్ఘతాలగ్ని దాహపడుండై యున్న ముచికుండుండున్న గిరిగహ్వరంబు ప్రవేశించె సంత
యవసుని స్మర్కంబునం బెసి ముచికుండుండు మేలుకాంచి తన యష్టగచ్ఛక్తాతలంబున
వాగ్దే ద్వింధెసి కమలలోచనుండును పీఠాంబరభరండును, నతిమనోహరాకారుండును
నైన శ్రీకృష్ణుని దర్శించి నమస్కరించి కాపంబునుండి విముక్తంబయ్యె సంత గృష్ణుడు
బలసహితుడై ద్వారావలికింబోయి దానికి నుగ్రగేహం బ్రభువుం గావించి స్వేచ్ఛం
బునమ్మించు సుఖంబుండె సంత.

౫౯౪

ప. కలకు విదర్భదేశమును గాచు నరేంద్రుడుఁ ధీశ్వరుండు నా
నలరును వానిరిం దనయమైరగు మేదకచీప విస్ఫుర
కలరహవాటి చారుగుణ సంతరహారిణి చృగ్నైజి యు
జ్జ్వలతరభూచదాంచిత లనన్మణి రుక్మిణుర బ్రసిచ్చవై.

౫౯౫

శా. అదామోచరు రూపయోచనకళాప్లాపారముల్ నివర్తన
మదేనోర్తము లష్టసంధ్య పోగవం బుదాహ్రితి దాపింబుల
త్యాదాంబోచహవర్కనంబు గలుగన్ దత్తంగతిం గోచునున్
శ్రీదేవీపుత మావరించి పవసెన్ సిద్ధిన్ భద్రాశీశ్చరా.

౫౯౬

శ. తనయన్మ రుక్మియనువా । తనయము నిహారునకును ననట గొనుంగన్.
మనముంబింబుండ నాతని । కనుప్రపథగనీక కృష్ణం బంగన గొనియెన్.

౫౯౭

శ. దేవీ పూజ్యంబై । యావెలమక పితలంబుచి హరి దాహులం
ప్రాపింబుంబున్ గైకొని । తా చేగందోయి నిజరభంబున సిడియెన్.

౫౯౮

ప. ఇట్లునివర్ణి హరి రాక్షస విహాంబున రుక్మిణం బెండ్లియాడి తదనంతరంబు క్రమంబుగా
జాంబరీ, సత్కా, మిత్రపిందా, కాళింది, లక్ష్మదా, భద్రా, నాగ్మనరులు వా
యధావిధి దాదగ్రహణంబు సేసికొనియె. పిదపనుండుం బ్రహ్మచర్యే లిమంబ్రుద
మగజ్జయను రుక్మిణి నతిమనోహరాకారుండైన ప్రయస్కమ్మండు పుట్టి. మధుసూ
దనుం దద్బాలునకుం జాతకర్మాదితం బాచరించి యున్నం గొన్నాళ్ళ రామన్మ దాయన్
సూరితాగేహంబునుండి బలవంతువంబున శంబుండు రస మాయాబలంబునం గొనిపోయి
మాయాచరి యనుదాని కొచ్చిందిసంత వాసుదేవుండు బింతాసాగరంబున మునిగి దేవీ
స్మరణంబుచేసి పలుదెరంగవం బ్రార్థింప బొందెన్.

౫౯౯

చనంతలెలవచ్చును. ధర్మాత్మజాండనయి తర్ల భరించి నిన్నుం
కర్తవ్యదాతివని బాలగ నమ్మెయింటిన్
చర్మయింటి ననుబాచనమేసి తీవున్
గీర్వాత్రవేద్యుడా సుకీర్తి వెరుంగవే మున్.

౬౦౦

.. మాతంగ్యహంబుకడ సౌక్కిడి యెప్పుడో చు
ష్టాచున్ తిరిగొనుచుసాగె చునంటి లజ్జా
భీమర్జునంగొనగ బిడ్డతలంగ నీలా
దైతిం గడుపు బంగంబు కటాక్ష మిమ్మా.

౬౦౧

.. ఆత్మతత్త్వమునమ్మ పురంబు గేహం
బత్తున్నతరుణు చనంతరడుర్లభామన్
సర్వంబు సూర్యభశాలిక గొప్పమంటి
గర్వంబు నూరంగు గేహం బిత్తమయ్యెన్,

౬౦౨

.. నూనం గొనంగ నిలుసొమ్మడు లేడు వచ్చెన్
పీరింతునంటి గలరింతులు నూన్పు రండున్
దీనాకం బ్రోచుటకు దిక్కిక నేవె యనన్
నానావిధంబులు నమ్మతి నేన్నే తల్లి.

౬౦౩

.. విష్ణాడు నీమహిమ రెన్నంగంటు నీకుం
చచ్చెన్ బానికిని దప్పక ముప్పు గల్గున్
అచ్చా క్షపాకలత్తు నను బ్రోవవమ్మా
యెచ్చాచ నన్నిర భరింతురు చెప్పమమ్మా.

౬౦౪

.. సుష్టిమనం గెనులు సూచును సందియంబుల్
చుచ్చంగ నేల యచి రోకటివంపెరాణే
యెచ్చారు చచ్చిరాదొ యీతిమితిత సేయన్
పుచ్చాచుచిటి నను బ్రోచగ చమ్మ తల్లి.

౬౦౫

.. బ్రోయిందితీవె బలురోహిణి గర్వమందున్
మాచుమ్మ పండితివి మంచు నన్ను నీవే
సేయాన నిన్ను పిననేర భరింతు నెప్పున్
సాయంబునై నిలుము శక్తి మగద్విధాత్రి.

౬౦౬

.. సేదగచమ్మ భవి నింగి భుజంగలోకం
బెదక గాచుచు నబించెన పంబరీతిన్

నీ విచ్చినావు సుతునిన్ సుఖమందు మంచున్

నీదే హరింపడగు నే కరుణించి యమ్మా.

౬౦౭

ప. అని యిట్టనేక విధములం బ్రార్థింపం గరుణించి ప్రత్యక్ష దర్శనం దిచ్చి యో శ్రీకృష్ణా !
ధయపడుము శాపవశమునం దేసిన సుతుని శంబరుండు గొంపోయె. సతతం,
దోషవహాయన వయస్కుండై శంబరుం బరిమాన్యు. నాప్రసాదంబువలన మరల ద్వారా
వలికి వచ్చి నీ కత్తంతానందంబుం గలుగజేయం గలవాడని చెప్పి యంతఃకానంబు
నొందె సంతగ గృహండు సంప్రీతాంతరంగుండై నిశాంతంబు ప్రవేశించి సుఖంబుండె నని
చెప్పిన విని రాజు వ్యాసున కిట్లనియె

౬౦౮

నీ. మునినాథ సందేహమును దొలగించుమీ వైష్ణవాంశజుడైన వాడు శౌరి
వానికి దుఃఖము ల్గుచ్చెనె వింతాయె సూతికాగృహమందుఁ బొచ్చి తనయు
నొకదొంగ గొంపోవ నుత్తమజ్ఞానంబు గలవాఁ డెరుంగఁడే తెలియఁబల్కు
నావుండు వ్యాసుండు సరనాథ చెప్పెద వినుమని వర్కె నప్పిష్టడైన

గీ. శంభుడైనను విధియైన శక్రుడైన । మాయ బలవతి మోహిని మహితమ్మా
చానిఁ దప్పించుకొనుటకుఁ చరముగాదు । మనుజులన నెంత యిక వేయు మాటలేల. ౬౦౯

— * శ్రీ కృష్ణ కించిత్తత్త్వకారణము * —

క. మానవ జన్మండై టైన । మానవులకు నేమి గుణసమాజంబునో
చానిం బూసకయుండునె । మానాయకుడైన నేమి మనుజుండైననె. ౬౧౦

ప. వినుము పార్థివేంద్రా! తుభయ, తృప్తయ, సేవయ, ధయంబును, తంద్రయ,
వ్యామోహంబును, శోకంబును, సంశయంబును, హర్షంబును, సఖిమానంబును, జ్వరయ,
మరణంబు, నష్టానంబును, గ్లానియ, ప్రీతియ, స్పృహయ, నిసూయను, మదంబును,
శ్రమంబును, విదేహధవంబులైన గుణంబులు, అది మొట్టమొదటి పురోగతందైన బంగా
రులేడి యిట్టవనియ, జానకీహరణం బగుననియ, జటాయుమరణంబు ప్రాప్తించు
ననియ, సఖిషకముహూర్తంబున పసవానప్రయాణంబు వచ్చుననియ, రాముఁ డెవం
గెనే ? అదియుంగాక.

౬౧౧

క. జానకి యేగినబావ్తం । గానక పాపహృదను నెమరి కరుణోదయనం
గానల దురిగెను రాముడు । యేనరుడిక జ్ఞానశీలు డీభువిని నృపా॥ ౬౧౨

కం. కానదు రాముడు మార్గము । తాను మహానాగవాళతతి నొడిగి గరు
త్మానుడు దొలగించెగదా । యేనరుడిక జ్ఞానశీలు డీభువిని నృపా. ౬౧౩

క. జానకి బావంచెరుగని । దానిని బ్రాకృతు తొకండు దప్పిడిసంతం
గానలకు బంపె రాముం । డేనరుడిక జ్ఞానవంరు డీభువిని నృపా. ౬౧౪

క. మానుగ గుగల్పులను దన । నూనలనును నెరుగదామె జూరమును దా
మానులను నిలసిదానిమె । నేనరుడిక జ్ఞానశీలు వీధువిని నృపా. ౬౧౫

ర. జూపి పాతాళగతిన్ । ధో నెరుగక రాము చలుక బూని వడి నుమి
త్రానందును గోపించెదా । మేనరుడిక జ్ఞానశీలు వీధువిని నృపా. ౬౧౬

క. శ్రీరాధుండగు కృష్ణుడు । భానునిభుడు కంసుబలిని భవమునగాదా
యానందుమందలోలదె । నేనరుడిక జ్ఞానశీలు వీధువిని నృపా. ౬౧౭

ర. నానా విదముల మాగద । మానాను ఉదంబలీక పురమును విడిచెన్
ధీనిధి శ్రీకృష్ణుడా । నేనరుడిక జ్ఞానవంతు వీధువిని నృపా. ౬౧౮

క. భానుగ చుపాటున కీ । బూనిన రుక్మిణిని గృష్ణమూర్తి కృతకనం
ధానమున నవహరించదె । యేనరుడిక జ్ఞానశీలు వీధువిని నృపా. ౬౧౯

క. సూనుండు శైశవంబున । వానవ్వచేటుబొలింత వానెరుగును సం
ధానచరురుడగు కృష్ణుం । దేనరుడిక జ్ఞానశీలు వీధువిని నృపా. ౬౨౦

క. దీనత సత్కాతిరుదై । తా నదురులచెట్టు బొంగతనమున చెచ్చెన్
సానందుడైన కృష్ణుం । దేనరుడిక జ్ఞానశీలు వీధువిని నృపా. ౬౨౧

క. మానిని స్వాతతిరి దా । నా నాచుననును గృష్ణునర్పింపంగా
బూని ద్రుమంబున గర్భిణు । నేనరుడిక జ్ఞానశీలు వీధువిని నృపా. ౬౨౨

క. మానుగ బాంబులియు సం । తానరుడికికొనిన శౌరి తపయ్యురంపం
బూని చనియె పర్వతమున । దేనరుడిక జ్ఞానశీలు వీధువిని నృపా. ౬౨౩

సీ విష్ణుభక్తుడము చెలువాయ నువముడ్యు । గురువుగా నొనరిందికొని సవర్క
లానలంబి పానవతోరుడిషంగొని మొండియై వెండియు పండియగును
నుగ్రహింపంబు దా నొకమానుమన మంచి భలభక్షణముచేసి భక్తినిల్పి
శిష్యుంబ్రములించి చెలగును రెండవ నెల జలంబుల గ్రోలి నియతి నేక
పాదంబుననె నిల్పి వరగ మూడునెల గాలిని భక్షించి తాపదోహ
నిశిచి నియమంబు సలిపిన నలరి శిష్యుడు దేవతలతోడగూడి తా ద్వియవర్క
నం బొనంగి యహూర్వహ నాను చృప్తి । యయ్యె వాంఛితమెస్సయో యహుగు మనిన. ౬౨౪

ప. అంత శ్రీకృష్ణుండు సంతుష్టాంతరంగుండై యంతరాంతకుని పాదంబులకు పంకపర్రుదా
మం బాచరించి మేనుగంధీరభాషణంబుల నిట్లని స్తుతియించె. ౬౨౫

దండకము : దేదేవా జగన్నాథ భూతార్చినాశా మహావిశ్వనాథా సువారిష్ణు త్రైలోక్య
కాలీ భారా నీలరంభా శివా భూలి శైలాత్మజావల్లభా యజ్ఞహరై కడుం చమృత స్నేహు నీ

దర్శనంబామె నాజన్మ సాఫల్య మాయె సదా కామినీపాశబద్ధుండి సంపాదకూపంబునం
 దక్కిలికి నీచ విక్రింక నానన్ నీలంగొల్పు నేవచ్చితిన్ రక్షణార్థంవలై యోత్రినేత్రా
 సరాకారముంబూని ముఖంబులంబొంది భిన్నుండవైతిన్ భవాంభోధి చాచించి రక్షించు
 రక్షించు మనీషకానుజ్ఞముం బూపి నే గర్భవాసంబునం గొంతరాలుంబు ముఖంబునన్
 విష్ణుటం గంసఫలం దవించంగ నమ్మెన్ యశోదాకరస్థాంబునీరంబుతో వృద్ధి చాచి
 యామందలోనొంది గోపూతో నీంకు లేంబులుం దూల గొన్నాళ్ళు పర్యామలం బొందితిం
 విష్ణుటన్ పుష్ప రాజ్యమృత్యుం గడుంధి ద్వారావతిం శరీర మైత్ర్యంబుబోన్దెబ్బతొందిన్
 యయాతి ప్రసూం పక్షియున్నట్టి శాపావనన్ రాజ్యభారంబు కందంగ లేర్పతి నమ్మెన్
 నేనుం దగం గొల్పితిన్ వెండియుం గామినీశ్వరం భక్త్యముం గంది గాత్తప్రసూంబూన్
 స్వాతంత్ర్య మందేలెనున్ జీవయంబుంగదా ముప్పు నాపై న్నిసాంబయె పురుషం గాంచి
 యుండుటం గంకంబుం భద్రావరాట్టున్ సంతానముం గోరి నన్నేతి ప్రేమేన నిష్ఠే చరణం
 గ్రంధన్ నీరుంబాచి కాచించెనీ సింగనన్న చేమందు నేమందుమాన్కిన్ పదంపంగ
 గాలంబు పుష్పన్ భక్త్యర్థనంద్రెనన్ బాషముంగోరి కివ్వెదాంభరి ప్రసంగించు కేమం
 రుచున్మో చువై నన్ బాద్రాప్తశాపంబున్ భర్తసూతుండ నారాయణుండన్ సరత్కంబు
 ప్రాప్తించె మేధావంధూతిం చొలంగింబుతో శక్త్యమా సద్వయమాంగ గంగోత్తరంగా
 జితానంగభూషి కృతార్థమృతంగాను తుభ్యం నమోస్తుతం నే మ్రొక్కెదన్ మ్రొక్కె
 దన్ మ్రొక్కెదన్.

౬౨౬

క. అని యిట్లుం బ్రార్థించిన । విని శంభుడు నవ్వి యెంత చెట్టివి నరిలే
 నను దర్శింపగ వలెను । య్యక్షుఁపున గావించినాడ చర్మగగితన్.

౬౨౭

చ. కాపున.

౬౨౮

చ. ఎందు బదారులంబు నేలమందున్ వెండ్లియాడు చీ
 పుడు యెవొక్కనుంచరికి నేనుదడం బనిమించి పురపరల్
 జనము దొందగాలరు సావధుజాబలపై కిమాడ్చున్
 మనసున జింతయేదికి మానుము పూను ముదంబు మాధవా.

౬౨౯

చ. వెండియుం భండపరమంబునన్న గొలింగాంచి శ్రీకృష్ణుండు నమస్కరించి నిలువం
 బడియున్నం బూపి చాంతో నిట్లనియె.

౬౩౦

నీ. కృష్ణుడా యటుమీరు మీపు శంకింపకు । చెప్పెద నీకగు ముప్పురెల్ల
 నీపు నూరేడులు నిడుగ నురియెడు । దాహృణ శాపంబు బట్టి పరిమి
 గాంధారిశారంబు గల్గెయు నీకులం । రెల్లం ఊడించు మీనగురు
 యాచపు లోన్మరు నానుటండపు నీపు । దేహంబు చామును మోహమహిమ
 కాచలంబు రాకృజాతంబు కాతదోడు । భాషిభావంబు వెంచునుం బ్రతిమిదీంప
 బడపు నామతమీది ముఖపడగ దగను । మరియు చెలిపెద విను మొక్కనూరు యిపుడు.

- క. ఆప్తేభప్రసవసం । స్వస్థిత బోధులు హరింతు చేడెల నెట్లెన్
రక్షించు సుఖము నొకగతి । నిష్ఠముగావించుకొ మృహీనగుణాధ్యుఁ ॥ ౬౩౦
- చ. అని పరికి గౌరియు శంభుండు సంతర్థాసంబుదొంది రంత గృష్ణుండు దువముహూసము నను
స్మరించి చ్చార్వాటం బ్రవేశించెనని చెప్పి మరియు, ॥ ౬౩౧
- ఉ. కాపున బ్రహ్మతైస దన కిర్కసుం తప్పదు కల్లెనుడును
కేటక మానవుల్ తొలగి తేమిగురులో జననాద మాయసం
దాపగు లోకసంతతిని చప్ప నె ముఖము పూర్వకర్మముల్
ప్రోవటయుండ జంతువులు పుట్టుట జచ్చుచునుండు నెప్పుడున్. ॥ ౬౩౨
- చ. మాయాదేవికి దోబడి । వేయవిధంగలగగతుల వెలయుదుముగదా
యేయవలం గొయ్యబొమ్మల చాయలద్రాణులు స్వకర్మ సంగతి నధిపా. ॥ ౬౩౩
- క. నైషమృగ స్థిరతలను । దోహదులు దేనియందు దోవపు రానన్
భాషలిక నేల స్పృశ । భూషావతి జీవమౌనమునకే తలచున్. ॥ ౬౩౪
- గీ. ఎలమి బగవంబ జగము స్కందకున్న । మాయదదమిది తానెయి సేయగలవ
రానం రావణముత్తియై కదగి యాచి । జీవముఖస్పృశిగాదెంచ నీవేదమున. ॥ ౬౩౫
- చ. నీపుడు కర్మముగల మా । మావనదై మోహవార్తి ననగ కృశించున్
గావున సౌరభత్వం బొక । యావంతయు లేదు బ్రహ్మ తైసను వింటే. ॥ ౬౩౬
- ఉ. ఏదిభిన్న నేమిది భజింపక కల్గెను ముక్తి సంస్కరిన్
నేమినిమించ వేరె జగతిం గురువాడు భవార్థరోతమా
కోమిగ నుం బ్రహ్మ మన జీవజన్మయందు నెప్పుడున్నతో
నేపుడు నున్నరుం గొరిచి తేతయిగనె భువం లుంబువైయె. ॥ ౬౩౭
- ప. మిరియు సుప్రసిద్ధ సరమేవాది మహామృత్యుంబులు, భూదాన గోదాన కన్యాదాదాది
మహాదానంబులును, చాంద్రాయదాది మహా ప్రేతలంబులును, నేమి భజనంబునకుం
బుత్తంబులుగావు, శైల్యాశ్చితరుండు మున్నుగాగల మహామనులు, సర్వదానంద
రూపియగు జీవం గొరిచెకాదే సంసారిసాగించెను తలచుచి. ప్రపంచభయండి
దము నన్నడిగిన యాభ్యాసంబు నెప్పిరి, నిది సర్వదామహావంశ, పుష్కలంబు, శిశ్య
మృతంబు, నిది వేదసమ్మతంబుదని వేదసదాసు సర్వదామహామహామృతంబు దేవతానంబు
జెందునని వ్యాసుండు నెప్పు నేపించెనని సూతుండు. ॥ ౬౩౮

కృతిపతిసందోభము

౪౦. పుంశ్చేష్టాపదూపదాఫగితసేమోధూఫగూఫచ్చప
ప్రీథాషాఫసమూఫవిష్టపదరిచప్రమియప్పదూ

చోభ్యుష్కృతం లక్ష్మీలక్ష్మీతనం స్ఫూర్త్యుల్లసదౌరవా
ద్యాధాకారవిలిప్తఘోరిసుకరా యద్భూరిసోమేశ్వరా.

౬౪౧

గద్య. ఇతి శ్రీమదష్ట ధామేశ్వరీపాదారవింద మకరందతుందిలమానసేందిందిర దాసు
పంశపయఃపారావారరాకాసుధాకర, కామాంతాకన్పయ్య మంత్రీంద్రఘమార పవిత్ర
హరితగోళాలందర కృష్ణామండలమండనాయమానాజ్ఞారగహార పూర్వాక్షిత
ధరావిరాజమాన, శ్రీవీరప్రతాపకోర్కండ హంపర రామచంద్ర భూమేశ్వరచిత్ర
గోదావరీమండలస్థిత సీతారామపురాధిభాగ పరిపాలనాధీన, పూర్వోత్తరీధయ
మండల స్వాయంసభాపాదక నియోగభార వ్యవహార, శ్రీ దేవకీదేవర చరప్రసాద
సంభూతకవితత్వ విద్వాదీశేష బాల్యాది రసిత త్రింశత్ప్రత్యేకగంధ మతీసార విబుధజర
కరుణానంపాత్రతోభయభాషా పరిచిత ప్రచార నిత్య, శ్రీరామామాత్య ప్రవీతంబు శ్రీదేవి
భాగవతంబు మహాపురాణంబునందు చతుర్థస్కంధము.

చతుర్థస్కంధము సమాప్తము

దేవి భాగవతము

పంచమ స్కంధము

—: శివవృష్టుల యుత్కర్షాపరర్షదిచారము :—

క. శ్రీశైవోపాఖ్యానభవనః । వివాదైర్యమగ్నిపాపభజన సహిసూధివర్తి
ప్రకృతగోగమా తాస్థితః । శ్రీశైవం యుగిహ్యర్చిభేద శ్రీగోమేదా,

౧

ప. అవిభవతేనై నువతతరణః సూతరః గాంచతి ఋషిః పశ్యసిరి,

౨

క. సూతా సంచితసుగుణనః । మేదా నీవలన వింభము సుహోపుజ్యం
ప్రకృతః శ్రీష్టకర్మత్రయం పాతకనాశనము దేవులవండువుగాంగన్.

౩

ఉ. అంతోర సంధియంటగల చందరికిన్ మహాసయమునై న శ్రీ
సుపరివల్లభుండు పరివల్లభుడు సర్వజగత్ ప్రభాజ్ఞాం దా
సంధియందు తల కియ పరాలతరసేమల లేగ యంతయున్
గొందలపాటునన్ శివునిగార్చి తపం బొనరింపనొచ్చెనే.

౪

శా. శ్రీశైవరసమైన పాశ్చర్యం భూమిశ్రీయమర్చయై యిచ్చనే
యాదీహ్యత్మసమన్ పరంః కనగా నబ్బండె నారాయణుం
దాచుటం గడువనరం గొందెకే యాహి ! విప్రతంబు న
మోదలంబుగల బిల్వవే యన సుధామగ్నాహుతై సూతుండున్.

౫

క. జురమేజయభాపాటుడు । మును గృష్ణుచేత్రమై మునుకొని విని వ్యా
సు నడిగె నే సంచేహము । నెనని యరం దాదరమున నిట్లని చెప్పెన్.

౬

చ. నకలజగత్ ప్రభాజితగుం నర్మగుం నిర్మగుం దానువపుఁ డ
త్మరీలము నిమ్మరుండు నిరుపాధికుడై నను మోహవృత్తముం
బ్రవటము నేనినర్థు తగు భావము అంతర విమంలరాదు వెం
త్రువలకుఁ జీవరించిన సుతుల్ కడిగొంగడి ముచ్చగోరినన్.

౭

క. కామము క్రోధము లోభము । నా మోహము మమము మత్సరారంభంగాన్
దామే బొడమును హర్షము నామోచము సుఖము సహజమును మనుజునరన్.

౮

- క. 'మొదలును' దేహం నీది । గుణముల వివరాదగలదే గుణియగు నారా
యము డే గుణము దొలగున్ । గుణకార్యమర్థే జేపి గూడియముంశన్ ౯
- క. మొదల సౌఖ్యకావము । యాచపులం జంపె నెలుగవా కృష్ణండున్
గావనగరిగెనె తనను మహామేఖకరంబునై యాపర్రతతుల్. ౧౦
- క. హరికిం దిసుమోక్షంబును । నరునకుఁ బంచతన మధ్యనా వినలేదే
పొరిపొరి చిన్నరపుంజము । దరిసి తనరి నెరుగరాద తను మహిమంబున్. ౧౧
- మ. శివుసేవించు దేవిచే వరములం జేపొందుముం త్రితమే
వివిధప్రాణిచయావసుండయిన యా విష్ణుండు సర్వేశ్వరున్
భవు నాత్మప్రభవాదికారణు సదా ప్రార్థించునట్లుండ వి
ష్ణుపునంశంబున బుట్టువారు జగదీశుం గొల్పారే సివ్వులున్. ౧౨
- ఆ. ప. మొదటియచ్చు బ్రహ్మ మునికొని యైవచ యచ్చు ప్పిచ్చదేవు చిష్టుకార
మరయ శివుడు దాని యర్థమాత్రమ దేవి యుత్తమశ్రుహస్త రోత్తరంబు. ౧౩
- చ. గీ. అర్జునుటను జగదీశి యంబ నిర్భయ శేఖరునకును మీదివాఁ డీహిడెన్న
ధాతకును మీదివాఁడునూ బై త్యరిపుఁడు విష్ణుఁ డవతవుని గొల్పాడో వింతరలచ ? ౧౪
- సీ. పరదానమనకునై సరసిబోధ్యపుని ప క్తంబున బనియించెఁ గాలగతుఁడు
మూలరుద్రనియంశమునఁ బుత్రుఁ డెందవ రుద్రుం డతఁడును భగవహుత్తి
యఖిలపూజ్యుడయి యలరారు నట్లుండ మూలరుద్రుఁడుగాడె పూజ్యతముఁడు
దేవితత్త్వమునంది తేజరిల్లుటఁ జేసి భవునకు సుప్రమత్తుంబు గలిగె
- గీ. హరికి యుగయుగమునఁ గల్లు నవతరణము । తల్లి శ్రీ యోగమామమహిమమువలన
గాదె కాపున నీకును గల్గినట్టి । సంధియందును విడుమింతఁ డెంచుందు. ౧౫
- చ. సరసిని శేత్రపక్షపరిసంచలనంబున విశ్వమెల్లనున్
చరిపఁగితులం జనన భావము నందఁగజేయుఁ బొమ్మ సం
హరణము సేయు నానుగుణహరిని దేవియ పద్మసూతి శం
కరు జలశాయి వడ్డిభవితారసమేయలఁ జేయు నిత్యమున్. ౧౬
- చ. ఉరువడి సూతికాలయమునుండి ప్రజంబునఁ జేర్చి సంయుండు
దిరమునఁ బ్రోవుపెట్టి కడిది నృధురాపురి కంపి ద్ధారరా
పురిఁ బదియాలువేల పుపుఁబోడుల దానుఁడుగాఁ జరింపఁగా
నెరపెను దేవి నందసుతు సీరజనాథు ననంతు నాహ్మ్యున్. ౧౭
- క. జగమున నొగయంగనయే । మగవానికి సంలెలండు మరి శతశతముల్
రగులంబగుదో నేగతి । యగునో యది యెంత గిజగిజాయెనో హరికిన్. ౧౮

సీ సాత్రాక్షిణిని వశంగతుండై మాట జవదాటకయ పారిజాతతరువు
దొంగిలింబెను రుక్మితో బోరి శిశువాల ముఖ్యులను జూచుచు మోహనాంగి
రుక్మిణి దేవదై రూఢిగా నయ్యుహంతారమ్ముననరా జగమ్మునందు
మంచిచెట్టల నొనరించుచుండును దేహి యయ్యుహంతారమే యాదిబీజ

గీ. మగనఁ బ్రపంచంబునకు హరి హర విధులను । దాని విడిచిననాడుగా ధన్యులగుదు
తెల్లవారు నహంతార మెచట నచట । బద్ధతయుఁ దప్పిముక్తియే పరమముక్తి. ౧౯

ఉ. ఆలయ భార్యగాదు మది యర్చవలయును గాదు పుత్రులుం
గారు నహోచరాదులును గారు గృహంబునుగాదును మృహం
కారమె యాచికారణము నమ్ముము రాజవరేణ్య లోకమం
దేరినేని బంధమున నూరుపు మాటలు వేయు నేటికిన్. ౨౦

గా. నేనే చేసితి నే జరియుచును నేనే చేయుచున్నాడనె
దైనె డిసెనఁ జెనునుంగల నటఁ జెంతెనియుం దాచెబం
ధానఁ జిక్కిడుఁ గార్యసంతతికి నన్నఁ గారణంబుండునో
దీనప్రాపక యా మటంబునకు మృచ్చింతంబుబోలెనే ధరన్. ౨౧

గీ. విశ్వమునుఁ బాలనముసేయు విష్ణుడైనఁ । దా నహంకృతి విడువండు తత్వమరయ
కాకయుండిన సర్వధా శోక మోహ । మదముధాంబుధి మగ్నుడై మనునె చెపుము. ౨౨

చ. ఆపతరజ్జప్రవాహముల నమ్మరుఁడేల మునుంగు మోహనం
భవదుగు నయ్యుహంకృతికిఁ బాల్పడకుండిన నద్దిలెనినాఁ
డెఱికినేని సంస్కృతికి హేతువు కానఁగరాదు ముక్తికిం
బ్రహ్మల మార్గ మర్చియనుమా మది నమ్ముము రాజచంద్రమా. ౨౩

చ. పురుషుండు సాత్వికుండనియు, రాజసుండనియు, దామసుండనియుఁ బ్రవిభండు, బ్రహ్మ
విష్ణురుద్రాదులును గుణబద్ధులుగాఁ. విష్ణుండు స్వేచ్ఛవే నవతారంబు లెత్తునని కొందఁడంచు
రది సత్యంబు కాదు. ౨౪

క. ధరచేని దుగ్ధరశోకాఁ । కరమగు గర్భంబులోనఁ గడునీచగతిన్
బొరియం గోరెడి వెంగలి । యరయంగాఁ గలఁడె విష్ణుఁ డట్టితె చెపుమా. ౨౫

ఉ. కాపున యోగమాయనుమి కారణ మీజగమెల్ల శోకమో
హోపహృత్తిఁ జిక్కి వివిధాకృతులం ప్రమియింపుచుండు ప్ర
జ్ఞావిధి నెట్లు మాయవిడనాడఁగలం దపుడే విముక్తుడౌ
దేవినిఁ గొల్చికాని కడతేరఁడు మానవుఁ డెన్నిభంగులన్. ౨౬

ప. నాపుడు సస్యలేమ్రుండు వ్యాసుం గాంచి యో మునికుంసార్వభౌమా యోగీశ్వరీ
మహాత్మ్యంబు నర్జితమందెది కాపున నది సమస్తరంబుగా విననలెదన్ దెప్పవే లవన
వ్యాసుండు. ౨౭

ర. మహిమై నాకమంచిన | మహిమీనురు నేలుబడిని మహదనురులకున్
బహువిష్టపభయంబై | రహిమించె దొడ్డి మొక్క రణ మని వినుమా. ౨౮

— మ హి షా సు రో త్ప త్తి —

మ. మహ యెవ్వన్ మహిషాసురుండు నని సేమిష్టాద్భుత్యంగంబునం
బదిదేవేంధ్రు తపంబుసేసె నరిగ్ధిను ప్రక్రియాహూతి నం
భవవంధామృతరారితవైద్య నది వేదశ్రేణికిన్ బ్రహ్మ చా
మది సంతృప్తి వహించి యందుల బని ప్రేమలంబు పర్యంపగన్. ౨౯

ఉ. ఓ యసులేంద్ర యేటి మహోగ్రహంబు గేహిల వాంఛితం
తెలుప దెల్పుమన్న పహిషేర్పనాం పునరర్థ మమ్మ నా
రె యట నిరతానన మహాస్వతర్కవృత్తత నానృపాన్
గాయ నన్న యిట్లనియె గానకర్తృత్వమొదో న్నచా. ౩౦

చ. పుట్టుట గర్భినికాది | గిట్టుట లేమండ పెట్టు లేమియు బగం
పట్టుట యట్టునిట్టును | నెట్టుకొనం లేమిట్లు నెట్టించకమే. ౩౧

మ. కాపున మలలెదాడు వరంబున వేడుమనిన వరండు మనలన నాలోచించి వే
యామది నన్నం జోరి పోరి పంపంగలము పుడుమిత్తె రదో నెట్టుండునో యని చలన్
లనను ఛాదినెలన మరణంబుగోలన నటంబు వని యిది మృణ్మయన పెట్టి వంశతథానాంబ
దాంబ. నంత విర్రవధాహుబలన విన్నవోచరచక్రంబుండు మన్మథుని మెన్న
నలవికాని మెన్నబొరతనంబు గేయుచు గన్నగానకి విహరించుమనె నని పెప్పిన విని
జనమేజురుండు. ౩౨

ర. మహాపురుడు రక్కసు | తివ్వడుపున మన్నరూప మేనా పిచ్చన్
నచ్చల దొడమే నాకున్ | తివ్వన సెలవిమ్మా మిగల చిత్రం బనమా! ౩౩

ప. ఆనిన వ్యాసుండు. ౩౪

సీ. పనుము మహారాజ వసువుకుమారులు కల రిక్క రధికవిభాగపరులు
రంభ కరంభు లుగ్గవతాపులు వారు పుట్టబులెనట్టి దొడ్లనివద
దపమాచరించిరి లిస్టయు ఘోరరై బహువృక్షములు పుణ్య పంచనదపు
జలమునందు గరంభుల డలమి మగ్గి జువించె రంభుండు చా మాప్రమానిక్రింద

గీ. బరగ బంచాగ్ని మధ్య విభాజమానుఁ డగుచు ద్వానించె నింతతో నమరవిధును
చగని గ్రాహకృతం బోయి పడుననింగి యా చరంధుఁ డంపెన శోకమున
రంభు డాత్మభిదాడియారంభుడునను.

౩౫

క. తనకించు పాపమనితో । నను హోమము సేయబూని సప్రసరుండు
పొనరఁ గుడిచేతఁ గత్తిం । గొని డాకము గేళములను గుడిచాట్ట ముడెన్.

౩౬

అ. అట్లులన్న వాని నగ్నిదేవుఁడు నూని । మూర్త చేటిలిట్టి మురకమనాడు
చచ్చి యేరి సేపు సాధించగల వాత్మ । హర్షవరదెఁ దాప మరలను గలదె.

౩౭

ఆ. ఏల నన్నెవ్వరు పాతమున పరమును । గోరు నపున పార్థుఁ గొలుచు చేరి
యని నుగ్గుచు పునమున వ్యాసించి । హర్షవర్త పరిచి నుట్టు అనియె.

౩౮

ఇ. మూర్తచోకములను ముఖ్యుడవేసెను । పుణ్యాస్థాన వాసములను
కామరూపి హర్షభువనే న్న పునమున । తలయు నాడు నట్ల పర మొనగనను.

౩౯

చ. అనిన పేరినాత్రులను సే వర్షవర్షవర్షతో నమలకు పట్టి పుష్కలమున నేలను గోదావరి
సేపు నతిసేవలము ప్రసాదించె నెల వార్షహారము । పుణ్య పొమ్మ లెగవల నను
సంతోషించి పని యడవిలో నులముచి పోవేమను నను ధ్యానముగఁజేసి యెచ్చితి
గాఢాబేరిలను నుత్తరై పుష్కలమున పని మను మహిమతో నను మును ముని
గర్వముల యునుచి యుదాసాన దాని బోలుచుచి పాదాసనమున బోలు మహిమ మంత
బోలుచునుచు నంత.

౪౦

చ. అనుచు నొకండు వాని మహిమార్ప నిలచాని మహావంతులను
నినుమలరాత్రి లక్ష్మి యెచి గొట్టెనను న్న విషవలసమున
గనరుగ వచ్చినఁ దెలిసి ప్రముఖున నాని దానిమహిమ
గానవిసవార వేగని యకులంబ రంభును పట్టి తాకినన్.

౪౧

క. ఎదిరి సురక్షావ్రంజి । మదమున నొడుగుగ వాఁడు మదికిన గనియం
గద న గ్గరగేదియ దా మదిగొండుచు నుపవసము చూచున కేసిన్.

౪౨

క. వెనుపండు ననుచును జెన్ । నొమ్మోత్రై యంత యుధు నేడించి వయన్
బునుచి యనుచునితో దా । రనిచేసి పదింది రంత ముఖలు కలకన్.

౪౩

క. ఆ రంధుని లేహము నం । స్కారము చేయంగబాసఁ గని యెను నుగ్నిం
వేరి యనుగను మొనర్చెం । గారుణ్యము గొంతులఁ గాంచె మహాహా!

౪౪

ఁ. ఆ చిలిపిభృమం మదయమయ్యె మహాబలుఁడైన రాక్షసుం
దేచిన శోభనంబదల నెన్నుకరీరముతోడ నాతనిన్

రాచసిరిం గ్రహించుటకు రాయలగడ్డియ నిల్చి రాతఁడే
మ్రోచెను గానరాఖ్యుడను ముఖ్యసమాఖ్య ధరాతలంబునన్.

౪౫

క. పరదర్శితుడై చానవుఁ । దురురాజ్యము సాగరాంత ముర్వీతలముం
బరిపాలించెను బరిపం । ధిరహితుడై యొక్కగోడుగ తివుర జగమునన్.

౪౬

క. సేనానితురుడు ధనర । ఔనిరతుడు తాముడును నిశాటుడు దర్కా
ధీనదిదాలక బాష్కల । భానుభులు త్రినేత్రకాలబంధులు రధికుల్.

౪౭

కం. భూపరులు కరము లిద్దిరి । బాపలు వసలైరి యజ్ఞభాగప్రదులై
యాపగిది భూమిసంతయుఁ । బేపట్టి సుకాలయఁబుఁ దెకొనునిచ్చన్.

౪౮

ఆ. తురగప్తరి పంపె హరిహయు నొడ్డిరి । పరినిధి నొకని నీవు పటురయమున
నరుగు నుపుకు త్రిదశపురికి నచ్చట నేను । జెప్పినట్టు లింద్రుఁడేరి చెప్పు.

౪౯

క. విడుపును స్వర్గము శీఘ్రము । నడుపుము నీ వెడటిచేసి నాకప్పరిశా
నుడుపుము దాడుడ నగురుల । ముదయని కనిసేయ వజ్ర మూనుము రేలన్.

౫౦

గీ. నిలు మహర్జునుబట్టిన సీతిహస్య । యెలుంగ మేనకొలంది నీ వెంతవాడ
పేచీ నాకొమ్మ దగిలిన యిదిసి ముక్క । లగును వజ్రంబు గిజ్రంబు వగిలి చనదె, ౫౧

ప. అని చెప్పుమని వంపిన సంహేహరుండు స్వర్గంబునకుం బోయి శచీపతి కది సెప్పిన
సక్రొధంబుగా నతండు వాని కిట్టనియె.

౫౨

గీ. బొర యెప్పుడు పీడు పీఠ డంతవాడె । యెలుంగమే యెంత మదమెక్కె నెంత గర్వ
శాలి పీనినిఁ తికితన సలుపకున్న । గన్నుగానడుగా మోటచున్నబోతు.

౫౩

తే. గీ. నీవు దూతపుగావున నిన్ను జంపఁ । బాడిగాదని మానిరిఁ బదపముక
గడ్డివినుబట్టెకొనుక నీ గర్వముడఁడు । పరుచనంబేల కొమ్ముల దురదఁ దీర్తు.

౫౪

తే. గీ. ఎక్కడిది గర్వమిది నీకు నెనుమ రమ్ము । పొగరు హులితు చెప్పము పొమ్మటంబుం
బలుక విని మాత యేగి యబ్బలియునకును । వినిచె నోరక్కసులరేడ వినుమటంబు.

౫౫

మ. నిను దేవేంద్రుడు లెక్కసేయడు కడున్ ధీరుఁడు వాఁ నాత్మశ
క్తి న బిట్టుఁబొగడున్ మదోద్ధతుడు బుద్ధిన్ నిన్ వృక్షప్రాయుగాఁ
గనుచున్నాఁడతఁ డాడినట్టి పలుకుల్ త్రవ్వాడనాథా పిసం
గ నసహ్యంబులు నాలురాడదుగదా నా కిప్పు డెట్లోచ్చెదన్.

౫౬

క. ప్రియములు చెప్పఁగదలయును । నయమెఱిగినభృత్యుఁ డెపుడు నాధునిమోలన్
ప్రియమని సత్యము చెప్పక । రయమునఁ బోవంగదా రాక్షసవ్యాఘ్ర.

౫౭

క. ఇదిసత్యం బిద్ధిపియమని । వదరంగరా చెప్పుడు సరుకు పరుషములు సుఖా
స్వద నీతి యెరుగవలయున్ । గద రాక్షసహృద సన్ను గరుణింపు మీరన్. ౫౮

క. నీవార్తఁ దెలుపగానే । యావాసపుడనినపలుకు లవి ములుకులు నే
తీవములో నీ యెదుటికి । నీ విధమున ఓత్తుననుచు నెలుగను తండ్రి: ౫౯

క. అబ్బబ్బా ! యేమని నీ । యబ్బకుఁ జెప్పకొనుమందు సతఁడు కులశముం
గొబ్బునఁ జేకొని లేచియు । నిబ్బరముగ నేలకొక్కా నిలిచ నిరతా! ౬౦

క. కంపిల్లితి నేనచ్చట । చెంపల చెంపలనెయుండి చెప్పిరిబోరా
చెంపలు వాయించెద నీ । కొంపకు వేవేగ మనుచుఁ గొట్టం గదసెన్. ౬౧

ప. అని దూత చెప్పిన విని యా దున్నరక్కసుండఁ పండ్లు పఁపటం గొరికి కన్నులు
గద్దెల్లఁజేసి దూకుగాల నేలర్రుప్పుచు కొమ్ము పెడవాడుజేసి ఘోరంబుగా నాసా
కుహరంబులనుండి యస్సనిలేచుగాలికిం భూగ్రగమ్మి గగనంబునింజ తోనజాడించి బన్ను
వెంటన తలకంటనెత్తి బొలుపుకూటంబు కొలనై నిండ పంచగమ్ము చెని దానపులగాంచి
యిట్లనియె. ౬౨

క. అద్భుతా వింటిరతా । గట్టించెను సన్ను నూరుకన్నులవాఁ డా
మ్రొవ్వుం బడఁగూర్చెన నీ । ద్రొవై మీకెల్ల సురల పులికిం దొరుగి. ౬౩

గీ. లంఘించెదకు పడహల్లును సునీతి । విడిచి కూడినవాడెకా వీని పొగచు
గవపలలనె యేన యొక్కరుడ బోయె । కంటిరె గొరె కొంచు గడియచాచె. ౬౪

గీ. రానమే పడఁ విశ్వాసఘోరుడుండు । తపములకు విఘ్నమొనరించు కృపణబుద్ధ
బ్రాహ్మణునియెమ్మడివిడిన పాపకారి । వీనితో సంధిసేయుట కష్టగాదె. ౬౫

గీ. శపథములుఘాని నమది దా సందిఁజేసి । పతియొ గావున నిం చురో బలువిధముల
యుద్ధమే మంచవని మన కుత్సహింపుం । దీరు లే రెండు సందేహ మేటికింక. ౬౬

మ. కపటాచార్యుడు చంభవండితుఁడు నిక్కం ధారమాప్యధుం
దపరాధాయుతశాలి కాముకుఁడు మాయారూపవిశ్రాంతయున్
శపథాకర్త హిరణ్యనేత్రు డనియున్ గట్టల్కు దా బందియై
యమమింపందగు వాని జిత్తులకు నెయ్యొజ్జన్ సృగాలంబుతోన్. ౬౭

గీ. సగముమానిసిరూపంబు సగము సింహ । రూపమును బాని కంటంబులోన బుట్టి
యా హిరణ్యకశిపుఁ బట్టి ద్రోహియగుమఁ । బంపె నెలుంగవె న్నేహంబు చనునె మనకు॥

ఉ. వట్టులుబెట్టుకొన్నఁ బెరుదానలు నేసిన సమ్మంబునన్
సెట్టన సర్థమిచ్చెను నేర్పున పాదములంది మ్రొక్కినన్

- బుట్టల తెక్కినన మలయుఁ బూర్తిని నోటను నెట్టునున్న నే
వట్టని సమ్మరా దమ్మతపానమచాంచుల నాకవాసులన్. ౬౯
- ఉ. సర్వోత్తమం తెక్కి కలనం గవలేమనె యీ తెలుంగలే
వెన్నుఁడనంగ నెలర బలభేదియు బ్రహ్మయు శంకరుఁడు నా
కు స్వరూపం పృణంబు లనుకొందునుగాని మరెఁడు మాట యే
మున్నుఁడి రెండు రెండు పొల రేమిర మామ నుజాశనాచటల్. ౭౦
- లే. గీ. సర్వ వాచాన్యచోక్యము సీరవతియు గన్గె యనుడు తవుడు పెద్దగాలి చిట్టు
సూర్యబంధులు గగ్గిళ్ళు చూడ నాకు । ములేచేమనె గడియలో నమరమెతరి. ౭౧
- క. మగటియి నేమి చూడము । మగరూపుఁడొండు ఆంధ్రమందలిలోనన్
దెగ్గివేయనీ లొకవయ్యన్ । మునులు మాల్కొనుట యుత్తమాటమనుమాన్. ౭౨
- గీ. ఆరణ విశదావలాంబును సప్రమలం । సర్వకృష్ణకాగల మన యనురవళం
సమరసస్వాహుశివ శ్రీమముగ గవలన్ । వని వనిపుడు రెండు రెం చమరపురిః. ౭౩
- క. నే నొక్కడనే కాలుము । నానిడుగొన్నలను సకల నాటలం బంపం
గాఁజొపున విక్రమ మ్మడు । రైను నొద్దాఁటరు నరులేర దగ్గన్. ౭౪
- సీ. సురలోకము బుంబుల చరచర విహరంతు । నమ్మమో నందనానామసిమ
మందారలవపుష్పహరికల్ భరింబులు । గంధర్వగానసంగతుల విందు
రామభేదిపుటాల్ గవపునిండించెద నవ్వరోనటనంబు లలరఁ జూడు
రంధ్రమేనకోర్కొనలఘుభావీరి । లోత్తమాభిధల మదోత్పటాఖ్య
విరుచి త్తప్రమద్యుధా విరతకేతు । లను మహాసేన నాచుట్టు నెనసికొలుచు
చేర దావెలి విగలల క్షణగారలం । లనుభవించెద రెండు రం చమరచార. ౭౫
- లే. గీ. సర్వం బల్పంబు కుభస్థిసూత్ర మెవ్వగి । కమలమృ రొనర్పఁజేయును పరగ నును
జరికి మహాహనుకొండండు భుజమునకు । నెగె నిచ్చట సురపురి నిండుఁ జంత. ౭౬
- క. లుమహాయుధనిబరులులం । బ్రమదంబునఁ గేరగి నీ బలభేది రహం
ప్రభుమెవ్వగి యుద్ధవలెనన్ । విమలామనీసులరు నీ ను యింటిరి వింతల్. ౭౭
- క. మహి రంభనిపుత్రుండలు । మహిమండలు త్రిత్వభోమాన్యతమాయా
మహిమండలు పరదర్శన్ । చహమచమర్తండలు నాకు పార్తల బంపెన్. ౭౮
- సీ. చూతసెప్పినిమాటల ప్రీతిమై వినుచున్నట్ట । లోకపాలకులు పరాకులేక
నాకలంబించి నే నేకానలమనేని । దోలు మనుట మంచుబద్ధి యుగెను
కాదెని తనరాళ్ళతడఁ బడి దాన్యంబు । గెయ్యుచుండుట రిచ్చఁ దెలయ మగెను
అట్లుంబాచున్న సమరనాయక యుద్ధ । సన్నద్ధుఁడవుగమ్ము సరగ నెనెను

- తే. గీ. గాని పుష్కాత్మం తాకచ్చ త్రి కల్పనంబు । జేసె దహనీపలోసుండి చెరువులేక
బ్రతుకపచ్చను నేరడు పాడిపచ్చి । యదియు లేదన్న నేమి నేయంగగలము. ౭౯
౪. నీచుడు దా నీచు లాడెను । చూచెదరా మన్నవోరు బోధ్యంబులు మీ
రా చండాలుని వేగము । పీఠపదమన్న మరదు బేరున్నె యిదనె. ౮౦
౫. రావుగ నాలోపింపుం । జేవారచో దుర్బలుడని యెంచకు డీకల్
వాపరి బ్రతుచ్చేదము । గావెంచకయన్న సుఖము గలుగదుజుంటి. ౮౧
- తే. గీ. పొప్పు కుడవగు సుహవు వా యంచజేయు । బాడు నీమన వారము బుట్టు చేటు
తాడబుగని గావున గడగి పొప్పు । జాతనే వేరున్నెంకి జూడవలయు, ౮౨
- తే. గీ. పుడవయర్చులు కల్పవృ మరయ కెందు । యా పరావయములు దైవకక్షిణములు
భలునెతో । సంధిసేయంగగాదు యిట్ట । యాన మొనరింపబడి నాకు నభిమతియ, ౮౩
- నీ ఇంగితట్లులు సంగహీనులు నిస్వహుల్ । సత్కథాదులు మహాశివులు నైన
చారుం సంపించి వైరిపరుల బరా । బలము లెఱింగి చొవ నగ మర
సంగహంబానరించి సరగ విన్నుడు యిట్ట । యానకు నేయంగ నగదుజుంటు
సాహసింపగదాదు బాదుము గోరెనవాడు । చక్కగా అరిచిది బాదులెని ౮౪
- తే. గీ. యెరుకగిరిన బాదు వర్తెంచు కట్టి । రాగు నాదులం బంపి యిక్కడి బలాదు
యమును బాదు రాక్షసానిండుమల । బాపునాడెన నని క్రియానాని నతను. ౮౫
౬. చారులం బంపినం । బని వివారవివారములై సుకారి సం
చారము తప్పకప్రవరసారబలంబు తెలింగి బన్ని పా
కాకి రో సులేక్షర మహాబలు చాతకు వానిస్సెన్నుమల్
భూరివరాచు పథితముల్ గణియింపం వలెనె రావుమార్. ౮౬
౭. అచ్చమవని నేరండ్రుడు । చెప్పెన సుకు నధికసేమిన్నీమరుని థా
న్నచుతినుని రావెంచక । రవ్వం గన్వె నెడి వరికె రమ్మచ్చునాక్షిన్. ౮౭
౮. యానం బురోహితుండవు ననున్న మెరింగినవాడ మీవు ని
ర్భాగ్యులంబుకాల్చి మహాత్ముడవుం బనిగల్గెనప్పు నీ
వేద విన్ను మంత మెరింగింతుల కిప్పుడు పుచ్చి చొప్పుతుం
డై వడం గాననాసురుడం వ్యాధుడవయ్యెను రోపింబుతోన్. ౮౮
౯. నాకమును జూయెను ననుచు । బోకలబోయెడిని మాతల బని నిడుకు ని
ర్మితాచలంబు బ్రంధారక । నోకము విచనాడుమంచు బోలక నగునా. ౮౯
౧౦. అట్లుల వితులకమున్నుం । గట్టితియి వచ్చువాడు గవనంబునకున్
విట్టముకలిసి మహిషుడు । కట్టా నె పునుడగిన కార్ముని గలతె. ౯౦

- చ. అన విని యిందుఁ డిట్లనియె నార్య రబోధ్యమ మేను జేసెవనో
చక్షుజుని రూపుమావకయ తర్కిన నవ్వరె నన్యుజూచి నా
మనతరపక్ష మేటికిఁ బ్రాతిపెడన్ సురరాజ్యభోగముల్
చను భయవిహ్వలుండునుఁ జూడె నగ్గని సాదివారలున్. ౧౦౪
- క. యదులు తెలుక భూషణమగు । మఱి యస్థియ భూషణంబు మహానీనులతో
షీరినుడును పభరామిని । క్షుతిపక్షచేదనోద్యమమి భూషణమౌ. ౧౦౫
- క. ఉద్యమపండువనై మును । తద్యోగమువలనఁగాఁజె త్వాప్త్యైకంబు నను
చ్చాప్తిసురులం జూర్చుచిత్ । నద్యోగిభిరతిగఁ దుట్ట చంపుమి మహావీర. ౧౦౬
- చ. కంభత్క్రియ నీదాననపు । చందోగి యహికబి మనియుఁ దలవఁగఁ గుత్తు
త్వాంభోజనయనుఁ బొత్తుచు । దంభాక్రియములుగవయ్య తానె షిరేలా. ౧౦౭
- క. హరుడు గలఁడు పైపైచున్ । మహావీరుడు రాక్షసన్నునుండావహుల్
స్మరియింపునుయ్య లువర్చము । జరిగింపెన నార్య సెలవి సంగు మనఁగన్. ౧౦౮
- ఆ. గుహా శీరిత నుత్తి సురవరా నామక । సేవాగచ్ఛు లహికనేల నీభ
మండుచునుఁ బుష్కరించును గాచున్ । మువ్వపెట్ట నెమ్మనై న విమము. ౧౦౯
- క. సందేహము గలవండును । పొందుగ నీమనమును జెప్పుఁ బూనఁయున్నం
గ్రింపెదవనిఁ గొనవలలు । అంధారవలన్మగ్ని మి మోహింపమాన్. ౧౧౦
- ఆ. భావి మోహిని సెమ్మ గ్రుంపుతకముగాను । తెలియఁ వెలయవండు జేపదాభ
తెనిగి నివ్వలేము తెలివండు మానవ । మిట్టి నెమ్మ లట్టు లర్పి జనును. ౧౧౧
- క. కామనాత్రి రామందులె । కాని ప్రయత్నంబునె దుఁగానింబు నెట్లే
పూని జయము గొనిపెట్టన్ । మానవు ప్రసంబు వేయమామి రెగ్గెనౌ. ౧౧౨
- గీ. అబ్రహ్మయౌ సుందర మౌ గదా పూలొప్పు । రాలు క్షేప్తిగ్రీవ మోహమున ముంబు
మొత్తెకొనఁగోలు పూడినమెదల నెంత । జరిగియో గాను జయ్యంగల నమ్ము. ౧౧౩
- క. యవమ్మింపునుడు పంపియన్ । మది నమగిన నెలుగఁబున్న మోహగదా తో
పిచ్చిమెదలఁ యుపాయంబుల్ । సెలవక గావించ నేమిసిగి ఘోషించున్ ౧౧౪
- చ. అని విని శోననామండు పిరామహునికవంతుఁ జన్ । నమస్కరించి రోకొ మహానామ
నిక్కనుండు మహావీరు డై స్తుంబులు చనుమఁదినలు చేరికొని నివ్వలంబు డైర్లు
సెన్వలంబులంబుని నాకింపమిదికి చందర్లు రాదులంబుయ్య వాడునామని పిచ్చియొచ్చి
యొలకఁగండుబాగా నున్నయది. విదిచేయదునిని డైన్వలంబులంబు జూచి పు మేష్టి యాదు
త్రిదశపరేష్టా! శంకరువారిరిం తోను మతని నడుగండును లమ్మని తొంపొలు డైలా

నంబున కంతకుంగాంచి విన్నవించిన సతండు సెప్పిన చొప్పున సతనిం బురస్కరిండు
కాని యెల్లరు రహావతి పోలిరిం బనివిని మదోష్ఠతుండైన మహిమవిధంబు సెప్పిన విని
దనుజుడుబ్రతుండు వారల కిట్లనియె. ౧౧౫

చ. భయమనలె బ్రహ్మ! శివ! పాకవిభేది! పడుండు వేగ ను
ర్మయుండు బలాయరాక్షసుడు నాని యెల్లరు స్వస్థవేతనో
చ్చయములు, స్వస్థచిహ్నములు, స్వస్థబలంబులు, స్వస్థవేషముల్
రయమునఁ గొందు నేగిరి సురల్ మహిషసుర దండయాత్రకున్. ౧౧౬

— * దేవదానవ యుద్ధము * —

౬. అచనెక్కె బ్రహ్మ యా గరుటామంతు । వెక్కె విష్ణుఁ డెక్కె సెక్కె శివుడు
వేల్పు లొక్కప్రక్కఁ జెల్లులు గవలంగ । సోకుమూలమండు దాక నెవర. ౧౧౭

సగర. సోలప్రాసోదృక్షస్థనితశరభగుణోభిరుండద్ర
స్థలోద్యద్విండివాల్మద్భుతపరతగదాతోమరప్రోక్షగలర్కు
దాలోద్యద్భక్తిహారోన్మమితహలమహాదాకౌన్మమిత్రా
భలహిప్రేక్షపాదాత్మమనలములన్ బేర్చి దీపించి రాజన్. ౧౧౮

చ. అవ్వడు తుములనమరంబు పరమభారంబై యుండె నంత. ౧౧౯

క సేనాని మహాభారత । సేనుగనై సర్కి పచ్చి యేను ములుకులన్
దా నిండునిపై నేయగఁ । బూని యతం డర్థచంద్రమున నేసె నృపాలా. ౧౨౦

క. అది మెదపైఁ దగిలిన వాఁ । దదరిపడియె మూర్ఛదొంది హస్తీపయం గొం
కొడవక వజ్రముతో న । మృదగజముం బొడిచి నదీయం ద్రుగ్గి నృపాలా. ౧౨౧

చ. అది గని మహిషసురుండు నిదాలుం జూచి. ౧౨౨

ఆ. మదమమితి పాకమర్కసం దటునేయ । సురకవేల పిల్లి పిరికిపైతె
మరుణముబలబట్టి పథియించిరిని జూడు । మసిన గజమునెక్కి యతండు పేగ. ౧౨౩

క. వానపుపై నినితాన్త్రము । నేసిన నాతండు కనలి యేసె శరంబుల్
భాసురసర్వసమంబుం । నేసె సతండు మరల విశిఖ్యంబంబు లంగన్. ౧౨౪

క. అతఁడేయగ నితయను మతి । యతఁడేయగ సతయ సెట్టు లేనికొనినఁ బో
రతిభారమయ్యె నంతట । శతముముడు గజంబునేసె జయ్యున గదతోన. ౧౨౫

క. దీనినదెబ్బరు నేనుగ । గానింబడి యొక్కె నంతఁ గడువడయ రా
కాసులు చిందరచందర । రై నాగిరి కాలకొండ నటు నెడు గములై. ౧౨౬

గీ. హత్తి యాల్లటఁబాని యె య్యసురుఁ డరచ । డెక్కి వచ్చినఁ గనఁగొని యెల్లఁద
డలుక వాణవర్షణఁ గురియింప బట్టచిడువ । కనురుఁ డలివృష్టి గురియింప నాకుఁగముల.

క. ఎంతవఱు చనుట లోఁగక । బంతంబునఁ బోరు సురువాహుబలము దా
బింతింపి తనకొమరుని బిఁ యంతం బ్రేరేప నాతఁ చనురచరునిపై. ౧౨౮

గీ. ఆ బయలతుడు దివ్యసైన్యాధాన్యసమితి । నేయ మూర్ఖులైన బిడాలుఁ డేగె సూతుఁ డరచ
మును దోలుకొని యంత ననుర సేస । లంచ జయజయశబ్దంబు లాచి లంబ. ౧౨౯

క. పాడిరి గంధర్వులగము । లాడిరి యచ్చురలు నవము లాడిరి సిద్ధుల్
కూడిరి దేవతలు భయము । వీడిరి మహావీరులుఁ బత్తదేవన బొడమనె. ౧౩౦

క. మహిమఁడు తాము ననురచుఁ । శృంగం బంపిన వాడు వాణవర్షము గురియన్
సహింబంపక పరుణుఁడు చాఁ । పహరహఁ బాశంబు, చుమును దండుము బాసెన్. ౧౩౧

ప. అప్పుడు దేవదానవుల రతి ఘోరంబైన బోరు వాటిల్లి నారావిధానుభవరంపరలం బొడిచి
కొనుట దేహంబు తెలుగక గ్రోధోద్రేకమానసులై కొట్టికొనియెడ ముముండు తన
యొద్దండవండానుభంబుతోఁ దాము నేసిన వాడు గదలక నితరముఁజూలంబుల
నేలం దేవు లుప్పుడిది పెక్కునిరంబుల రక్తమున ముంచిన సైన్యంబు మూర్ఖా
గటందై పడుట సూచి పై తొల్యెన్బంబులు భయాతురంబులై హాహాకారంబులు
నేసె నంత. ౧౩౨

క. తామును మూర్ఖులుడై నన్ । హుమానమమీద నుహింబుఁ చుచ్చునోడ
సోమహింబుడ ననుఁ గడుదని । క్రమగజారూఢుఁడగును గదఁ గొని దేగెన్. ౧౩౩

ఉ. నేచుపుడిం గొమ్ములను నెట్ల గదాహతి గొట్టు రోకతో
చారకఞ్చి పాపములఁబట్టి యెట్లును మట్టిమట్టి బృం
చారక సైన్యసంరచుల చర్మము గిర్మ మనంబునన్న నా
పేరు లులాయుడే త్రవళధీరరంభుడు భీవిబృంభుడే. ౧౩౪

ప. అని పిశ్యంబింపి బృందారకబృందంబులపైఁ బడి యైరావరంబులపైఁబన్న యెల్లఁదు
మార్కొని పాపములఁబంపి నొకటిబట్టివైచినం గనెన దేవావంతు కురంబు
నం గద బ్రదులుసేయి హయారి వాణం బురువయుం బూని ముచ్చును నెక్కి నతఁడును
గ్రోధావృంధై యతి ఘోరంబైన నారావంబుం నేను నతఁడు దేవదానుభవరంపరలం
బొడిచి, సిద్ధత్యంతరస్థయిరాలంబగు రణంబున నొంబయి చుచ్చరంబులు వివర బోరు
మంది రయ్యంపనరంబున. ౧౩౫

గీ. మోహిని మామ శాంబరీ మఖ్యమూల । నకలలోఁద్రా మహాన ప్రకటతై
జూపి రక్తగుం డిప్పెనఁ జోచ్యమయ్యె । గొండలంబోలు మన్నలు కోట పుట్ట, ౧౩౬

—• దేవతలు పతాయసులగుట —•

- గీ. ధర్మనిర్మలమాయ సాధిత్యవిభుడు । మాచి కడు భీరుడై యేమిచోద్యమమును గడ
గత పర్యంత వర్ణనం పడియె మ్రాను । పడి నిలిచె గ్రింప నడికలఁబడియె పగచె,
- ఆ. వల్లెత్రాడు దూల పలుప చూడగ నవ । కించకొనుచు మిట్టే పొంచి వెనుక
దిక్కు సూచకొనుచు నెక్కడికిందోరి చప్పు । బ్రాజమంచుఁ బారెదాని. ౧౩౧
- అ. ఇంటియొద్ద నంచు లేమామెరో బ్రతు । కేవలంక మన్న లిన్ని చచ్చి
చుట్టుమట్టె చూరఁ బోదీసి నాకంఠం । చిరికినముతోఁ గుర్రెడు చవరె ౧౩౨
- ఆ. చేలి చంద మేమి చేయి నీపట్టున । నెక్కినట్టి చున్న చంద చోల
కాచున్నట్టి లిన్ని కడరెల్ల గ్రమ్మెను । పాటగంఠె యంచు భర్తఁ జేర్చె. ౧౩౩
- ఆ. కలయితోకడున్న కడచున్నచున్నాఁడు । బల్లచున్న దాని ప్రక్కనుండె
కోకలున్న డీని కోరిరెంతలటంచు । పెనుకొట్టి చనెఁ గృష్ణీయోని. ౧౩౪
- ఆ. నాచు గంధమాన మేకాల్ప మొసరించు । గొమ్ము లొక్కఁడెడు కోట్లు గల్గె
కోటి మన్నలాఁడు గొడుకేదనో యంచు । నర్దుఁ డేగి కాగె నస్తగిరిని. ౧౩౫
- ఆ. మహిషకోటిపుచ్చభవచాయువునను నే । హరితారి నిలువఁజాలకుంటి
నంచు నెక్కినిర్మి యుడునిను పగ నేనె । పొగలెగెను గోటి బోదికొనుచు. ౧౩౬
- ప. ఇట్లుండె. ౧౩౭
౭. రావాయ బ్రహ్మబేపుడ । రావోయా కంఠరుంత రావోని హరి
చేతగము భీరుం నునుం । గాచ నుపమ మురలుజ్జగగా విని యంతర్. ౧౩౮
- గీ. బ్రహ్మాయ కంఠుఁడు పన్నుకంఠుఁడను । హరితారాహసమురెక్కి
చండసలాహాయుధములను భరించుంటి । హరితో నెందరి నుంచు తొలి
మోహని నీశింపి ముచమెప్పుడ చర గుర । న్నగమున నేయఁగా చక్క ముగి
మాను మాయలై లులాయ హిందాచు । నది నూచి నునిచునాచునుండు ౧౩౯
- గీ. నుగపీఠుఁడు సేకాని యుగ్రముఖుడు । నందరుం చనినోహముఁ దాత్తినేర
దాస్తలులు గ్మృదువనువాడు ముచియునింత । బేరుగల రాక్షసులు చేపవృత్తన జాల్చి
౮. మాచలను నుడుదోయెడి । తోచేప్పుడోలె నుచలం నొకటవ గంధర్వ
నాచగంధర్వర జాతలు । తోడన పదిలించుకొని పొనుల్ యను కడుర. ౧౪౦
౯. మణిపరి దెనదూపులండి । నడగింపఁబడును నీచు చురురులు నుగం
బుడిబడి పెరిగెడి లాడిన । పడుపున గొట్టుకొని లొక్కచున మహిళా. ౧౪౧

ప. మఱియు నారాయణుం డంభకాసురు నైమిషాణంబుల నొంచిన సంభవం డైను దాణంబుల తగనిపై నేనె నవి తప్పించుకొని గోవిందుం డుగళరవరంవరల ననుయల చొదవిన వారిరువురకుం బదియే నహారాత్రంబులు చిత్రతరంబుగా నాయోధులంబు వార్జ్యై. ఇట్లుండ నిండు దాక్షిణ్యలకును, మహాహనుర పుష్కలకును, యమ త్రైశ్శత్రుకును, మహాహను ధనేశ్వరుకును, అసిలోను పరుణులకును, బరస్పర సంక్రామణులు భారతంబులయ్యె. నవ్య వంధవులను చన గదచే గరుడు నేలను నతం టొక్కింత నొచ్చుట యెవరికి రన చక్షిణహస్తంబున దట్టి సేదగ దీర్చి శార్వణునుం బూని దాణంబు లేను హరిం జూచి కోపించి దానవులను నిసితాస్త్రంబుల నేమి చన చక్రంబులన వానిం దప్పించు కొని నెలువంబడియన్పు ననురుడు మోహిసీహయం బ్రహ్మాగిండుటయు హరిచక్రంబు పెదలంబుగిండుం జూచి సురనైస్కంబులు నదైస్కంబులై పిందెట్టి. దానవుల త్యంజ సంతోషంబునం నీర్చి యార్చి రహస్య పద్మకుండు కౌమోదకింబూని యంధకు పెండునంది వానింబట్టి యొకప్రేటున నేలంబొచ్చి మూర్ఖులం దెనిసం జూచి వాహాత్తరి యతికోపాదుణితరోచనుండై హరిం గదనిసం జూచి శార్వణునట్టి నిసితాస్త్రప్రయోగంబు నేలం చనశరంబున నవి యాపికొని గదాయుధంబుచే వారెన్న కలం నెనిన వాడును మూర్ఖులండై పడియె. సత్తర పైతృనైస్కంబుల హాహారములు పెండ్లయుంవ ముహూర్త మూత్రంబున నొకలంబున చక్కనుండు జవార్జను చన పక్షింబ గొట్టిన సతం దొక్కింత మూర్ఖులం జూచి గనునుండు రణాంగణంబుననుండి తెలుపడ నుం నారాయణ మూర్ఖానుశగతుంజూచి లేమతలు చెల్లాదెన్నై చనుమండు నాది సతకుండు సేనల మరల్చి మహామై వురికి రోషాకణితననుండై భూలంబుచె చినం దారం దప్పించు కొని చైత్యుండు గర్జియై. నింతలో చనునాంతకుడు మంతరక్రమము నెవరినం జూచి మహాహను రోషంబుమండిండు దోకయాడిపును ముక్కింబునయిండు గొమ్మల నేలగియుండు గొమ్మలం పర్వతశృంగంబులు గొట్టికొని పచ్చుచున్నం జూచి నారాయణశరంబునపురు నొక్కమొగి దెక్కుశరంబులం దొవివిసం శృంగంబులొడ్డి పర్వతంబు పుచ్చంబునంబుట్టి పడిసెలరాయవల గిరగిర ద్రిప్పిచ్చుచినం చనుమిడినట్లు న్నడింజూచి హరి చక్ర ప్రహంగంబుసేయఁ బర్వతంబు త్రుచ్చుకైసాతి మహాహనునుండు. పెనుమూర్ఖు లిక్కిపడియు వెంటనే లేచి మానుషరూపంబుదొచ్చి గదాహతియై పర్వత ప్రహారిశ్శత్రుండై హేయండై మేఘనాంబుసేయును వేల్పుల చచ్చింబడిసిన దని విష్ణుండు భగవంతుంజుంబుం బూరింపఁ జెప్పులు గింజులుబయి దానవులు ఛివరంపిరు లైకి. దేవతలను, యునులునుం బరమానందంబునొంది నంత ననుయలం జూచి మహాహనురుండు విపట్టమనుస్కుండై మహాష మానుషారణంబు సేచి నింహయాహుం విహించి భారనినాంబు సేసి నటలు జూచించి సురసేనలపై సరితె నంత.

౧౪౯

సీ. గరుదంచదురుమరుతపటాపటటా । పటిలాపతిరదౌచప ప్రహంబు శరద్రధనమశుద్రతః పత్రప్రచంబూర్ధ । తేరణక్రేంబారిదానంబు

శరసిరస్సురవరోచ్చరవశివరుచిమ్ । స్వభముఖహృత్పదనక్షమమ్
చరమహృదయగఢాస్యరవిభాసురతనూ । పరినిష్కణ్ఠసుఖాన్తస్థౌ పాణికమ్
నటపక్షిపక్షితీప్రపజ్జయోప్ర । సౌరధానుచనగమాగమైరరోష
భీషణమ్ సుధాంధః ప్రతోషణామ్ । దోషణంబున తాన్వ్యవిభూషణమ్ । ౧౫౦

ఉ. రిప్పున సువ్వురం బెగసి క్రిందికి క్రిందికి మోర యోరగా
బిప్పున దిగి మట్టమయి చేరువ చేరువ దాసి ప్రకృలం
గవ్వుపున త్తలీల సుడికట్టుమఁ గట్టుమఁ జూచి చూచి దా
చప్పులనుంచి వచ్చి యొక దాటునఁ దాటెను సోకుమూకలన్ । ౧౫౧

ఉ. తాకిన తానునంది పితాకునఁ బికిరించి రక్కసుల్
మూకలుమూకలై పరవ చుట్టి సఖతకచాః గిరినన్
వాకిలుగట్టి నెత్తురులు దాలు గుయోమొత్తొ యంచు వేదనన్
గేకలుపెట్ట నాత్మఁ బరికించి చడిం చనుజేంద్రు డుగ్గిడై । ౧౫౨

సీ. బ్రహ్మాండభాంతుర్వరము బీదకలెత్త దారుబోధగనాదమ్మసేసి
పజుహునిలాభింపిహృతి సమలజ్జలఁ గలి సహరింఘోః మిపి విసరి
చందభాస్వప్రభామంచలాచ్చావకాత్మప్రర్థతంబుగాఁ దోవయెత్తి
భయపడుంధాననచ్చంసహృదగసహో । ఘోరంబుగాఁ బెట్టనోయఁ గలది
దోబ్బరియచు గట్టులా గుట్టుకొనఁగ మేను సారింది కోరిల మీదికొనుచు
సొక్కుమాకున నింగంపురర్కసుంచు సీమచును సురిలసేనలమీద పులకి । ౧౫౩

ఉ. ఉరికి జరంబునం గరుడు సుగ్రనభాహతి రస్తవిభృతిం
బడచి ముదారిడై గవిసి బాహువు గాడంగఁ గోలు దొక్కినన్
చలి యిటులామెగుంచును సుదర్శనముం గొనఁబోవురవతలో
గలచె మణొక్కసారి యది గాంచి హృషీకవిభుండు చెచ్చెరన్ । ౧౫౪

ఉ. అచ్చెరువయ్యె పిని బల మోర పరంబునఁగాకయున్న నీ
విచ్చలమారెరక్కసుని జెందునె యిట్టి ప్రభావసిద్ధి క
మృచ్చున పీయమే యితని సంబర్హరస మంతగలరన
గచ్చులు మానడిష్ట తరిగాదని యేగెను షీరపార్థివీన్ । ౧౫౫

ర. హరి తనమందిరి లేగన్ । హనుడును దనయింది రిరిగి హరిహను లేగన్
బరపేర్చియు మనకేమని । బిరలర దనయింది లేగ భీతాను శై । ౧౫౬

సీ. అంతకు వజ్రంబు హస్తంబునెబట్టి । యమరలోకాభీరం బాని నిల్చె
పరుంబును శక్తి చేపట్టి యెదిరెను । బుగుడు చంచలం బూల అతనపడియె
భగదుండు పుంతలం దాల్చి మార్కొనియెను । బల్లలనుండు బాల్లలతోడ్బల్లలత జూపె

చందాక్షుఁడు ప్రసంగతఁ దనరాతె । ప్రాలేమకిరణుండు పట్టుబట్టి
దనుజులపాదాసులపై నుద్రగజాగ్ర । యగదారాచముల సమక్షగఁగాతి
ఘోరముల పైచ దానవ వీరవరులు । హస్తరాక్షసు బరి సర్పి రంపవాన.

౧౫౭

చ. సురలును దానవు ల్లినుక సౌవృషం బోలిరి నూరు వర్షముల్
పొరపొరి ఘోరఘోరముగ పూని గణింపగ నెప్పుడోపు మ
చ్చరముం తొంతొరుం గపిసి నర్పిసమిట్టుల మూర్ఛబోవుమఁ
బోరలును బేరుమన్ భువిక పూరము లేళ్ళయి వార్తి నింపఁగన్.

౧౫౮

ఆ. బోలి బోలి యరవఁ బోలిలో నిండురుండు । నిలువలేక పారి నింగి కడుము
నూచి పారి లెళ్ల సురలును లోకపా । లకులు బ్రతుకుదేవుఁడా యటంచు.

౧౫౯

క. జయభేరిని ప్రణయించిరి । జయజయజయము యటంచు సంతోషమునన్
యదాచార్తలు బగమెప్పును రమమునఁ బాటింపఁ జేసి రాక్షసుఁ డెఱుగన్.

౧౬౦

సీ. నూలేండ్ల బవరాన నోడ్చిపాచి చొలంగఁ । గామభేషపుపాలు గాచి త్రాగ
కపనరంగమునను గాళ్ళదొప్పలు డీరఁ । గడగి యెరావర గజము నిర్మై
అయోధనస్మేద మారంగ నారంగ । చందనారామంబునందుఁ దిరిగి
భయపాహునినాచ భగ్గుల్రయల గింఁగ్రు । బాయ నచ్చరపిండు పాట వినియె

గీ. కలనఁ గల లాచిఁ బోరలాడఁ గ్రమ్ము చుమ్ము । బోవ మంచాకిరణిలంబుల మునింగి
చున్నట్లు మకపుకెల్లల చున్నిడున్ని । యెక్కెఱివేండుగడ్డియ రక్కసుండు ౧౬౧

ప. ఇట్టింట్టి పవరంబునఁ బ్రేలోకసామ్రాజ్యముం గట్టుకొని మహిషాసురుండు చుచి
మహామంబున రాక్షసరాజ్యరక్షణంబు సేయఁ గాంచి యుండఁడు సురలతో బహు
వర్షంబులు గిరిగహ్వరంబునఁ దాగి విసికి మరీచ్యాది మునిగణంబులతోడను, సిద్ధ గంధర్వు
చారణ కిన్నర కింపురుష వన్య గ్రహునిఖ దేవయోనులతోడను గంసి చని పితామహు
పడిన సతతము, బ్రదిచ్చలారా । నే జేయునది యేమున్నది? అతండు వరబంబునం
బ్రబలయెన్నఁబడని చెప్పి హంసారూఢుండై వారలం దోక్కిని శంకరునియొద్దకుం
బని యరని యరస్కంధింబుకొని యెల్లదా నారాయణనికడకుం బోవు సమయంబున. ౧౬౨

సీ. కలకలనపురు గన్నక యెదురాయె । బడమటిదిక్కున బట్టి పల్కెఁ
నుడియంపి యెనుమఱు గొంకనక్క చరించె । వీలుగాడిచ్చెను దా పిట్ట
యెనుస్కం జల్లగా వినరె గమ్మనిగాలి । సుసంబుగాఁగూసె గురువపక్షి
తొడిబడ పొకరెండు తమ్ములు దుమ్మిరి । పూర్వకుంభధ్వమును గంపపై
గోకలయగూసె జయఘంట గొట్టి రాత్మ । లందును గంకములులేక యలయనట్లు
దోవె చూర్చునఁ గ్రమ్మెను ధూళి యహహ । శకునములు మంచివాయె నానమయమంచు.

గీ. గురుడువంచాంగమును జూచి సురల కనుయె । పుక్తు చేతాదశయన సూర్యకుజులు
మాట నారించి భనియును మొనయుచారు । లగ్నము శుభము వందకరహితమును.

క. ఈగతి శకున గహములు । భాగని యెంచుకొని సురలు పరులయమున దా
లేగిరి వై కుంతపురీ । భాగంబుల కమితసౌఖ్య భవ్యంబులకున్. (౬౫

సీ. తాపిగర్జన ధైరితామర జ్వలవెంచు । కురువింపములమెట్ల కొలఁగలెంచు
క్రామ్మిగదయనకు గ్రమ్ము కాలువలెంచు । దాగమాత్మములెల్లు హంసలెంచు
నెనగంపు బంచదారసుకతిన్నించులెంచు । హంసకంబుల నూరు బావులెంచు
నచ్చితభోధల నమరచక్రములెంచు । గలిపిచూష వల్లలములెంచు
చారుగారుత్పత్రపథా చక్రసకప । చారశాస్త్రములవల్ల జన్మలెంచు
బంధుదానందహృదనర్హస్య మెంచు । నట్టివైకుంఠపురి నూరు రమరు లపును. (౬౬

సీ. మగరాలజిగ్రాల తగువంజరాలబ్రా । బరుకుబల్కెడి ముస్సటిలుకలెంచు
పగదాణిగరాల చిగురుమేయుచు సాచు । మొనమెంచు గోమెల రాచమలెంచు
హరినిలరుచిదేల పుష్పీలనిడిషడ్ల । విమలమండముచారు నెనుకలెంచు
నడనెంపువనిసొంపు తెరనింపుగనుశాస్త్ర । శంకదీర్చిది గోరువంకలెంచు

గీ. హర్యచార్మభటాచటా ధుర్యచిత్రచిత్ర వై హర్యవలధివాస్థితుల యోగ
తర్హమరగించు దారావతమ్మలెంచు । నట్టి వైకుంఠపురి నూరు రమరు లపును. (౬౭

సీ. కలకంఠదాకును కృపమికో బస్మిట । దడిసి పెంవగు రసవాళియనఁబడి
మంచుగంధపునీరు ముంచియత్తరక్తోపి । గుంచాలజర్జింప మించుమల్లె
చెఱకువాసాలమ ప్పిలుల ముత్తెపుచేర్ల । పండికలో ద్రాక్ష వండ్లనత్తి
పాలమీగడ మెత్తి హంసకంబులు హాసి । మణివాత్రమునఁ బెంచు మామండలు
గవెర పిండియు బచ్చాకు కమ్మపునుగు । కస్తురియుఁ గద్రమెత్తులు గట్టి కల్ప
శాఖనీడను చెరుగు గొట్టంగికుంచురు । గలుగు వైకుంఠ మమమలు గాంచి రపును. (౬౮

సీ. తతమధు చతరచ ప్రతులీన గతి గాన । రసమీలపులుగు రీతాలనెంచ
రవరకాలను చకల్లకదికుందక యంచు విరిజాజిజింపాల భవతలాచ
ముద్దయన యొక్కలో దిద్ది చిద్విష్ణులెంచు । రోదగుష్ఠ మెట్ల రప్పచరపిర్చ
నమము పెడను మరీతమునాగతము మా । గ్గమెడంగి పీఠి భావములుగొప్ప

గీ. ముద్దచిల్కలు వాయించు మోరచుంగు । గూడి కోమెల పిల్లనక్కోపి దాచ
సొంపువెంపున మిడినింపు నెంపుమీరు । పినిరి వైకుంఠపురమున విలుపు లపును. (౬౯

చ. అచట సునంది నందన సహధ్యులు పార్షదు లంబజాషడి
హృదరణధవులు గల రసంతమాఖల్ భటులశమల్ ప్రదా
నిచయదిగంతపిస్తాతవిసర్గలమూర్తులు నిత్యతైత్త్యక్తి
త్వచరయశస్త్రుడములు పావసరానమహస్సమున్నతుల్.

సీ. ప్రాసాదమండల ప్రాసాదిత విచిత్ర । చిత్రాననమాల తైవిత్రి జూచి
వర్షరాగిన్జన తృప్త్యరాగాంచిత । సప్తవేదీదీప్త సరణి జూచి
కాంచనాచల నిధా కాంచనాచలగోపు । రోపరిస్తోభామహాస్పృతిగని
హరివదారథాంక హరివదారేఖనా । యృతతేనోచ్చయ స్ఫూర్తి సరసి

గీ. చక్రమృగవాహనకనకలితకలిత । సరస వస్త్రిరవాసనా భరితమహిత
వితరభ్రుతావధులు విధము నెలసి । సురలు ప్రైకుంపురమున దిరిగి రపుడు. ౧౭౧

సీ. పావన మగ్నేదహితులు లోకకృచో । నొకచో యజుష్కృతాభ్యుక్తి మెచ్చి
మహిరసామృతహృ మంత్రంబునొకచో । నొకచో నభివృన్ద్యోగమడిసి
ఈశామృతసిద్ధస్య హితగాభ లోకకృచో । నొకచో షడంగవాచకమునెంచి
సాంఖ్యయోగాది వర్తనభక్తి మొక్కచో । నొకచో మమప్రము ఘోష్ట లెచిగి
లలితగోపించుచున్న రొకచోట । సరసమమ ప్రైమంత్రప్రచార మొకట
దివ్యరారావహివాహినియొకట । బొగడి పమరులు ప్రైకుంపురమునందు. ౧౭౨

క. ఈవిధమున నారామణ । దేవుని మందము జేరి త్రివిధులు నిలువం
గా విజయించు గని జయము నడు । కావలిగా నుంచి హరి సకాశమున కొగిన్. ౧౭౩

చ. చని వాసుదేవుని దివ్యవరచారబిందంబుల కెరగి భక్తివినయంబులు పెరచుగొన
నట్లయి. ౧౭౪

ఆ. అజుడు రుద్రుడు కింజరు వప్యతి యనలుండు । ననిలుడును యనుండు నడువించి దేవ
దేవి నిన్ను నేనింప నిలచిరి । ద్వారసీమ సెలపు గోరికొనుడు. ౧౭౫

క. అనవును వయామయంబగు । వనజాభుడు పెనలివచ్చి ద్వారంబగు ని
ల్చి న ముడుచు శ్రమకర్చిడు । లను జూచి మృదుప్రియోత్పలం చనియింపన్. ౧౭౬

క. పని దేవతలంబున ను । యృనమునకు నమస్కరించి యతిభక్తి స్తుతిం
చెనరించెన్ నెంచె రముగ । చనువులు పులకింప గార్హ తక్కుల అనిపన్. ౧౭౭

గీ. దేవదేవ జగద్రూప దివ్యరూప । జగదధీశ్వర కారుణ్యభరిత మన
పక్షరక్ష మహారాజ రానించున । పరమహరుణ్యనవన సజ హాహి యనును. ౧౭౮

క. అది దిని మధురీపుర జేరికి । మదిగుంచెన రిందంబు సమాదిష్టలై
విడిచింబుగేను దివ్యడు । ద్రివశేష్వరుడార నామ చెరిచు నమ్మిన్. ౧౭౯

క. వరజలమున మహిషేసుర । వరుడు మముం గానిలకును బంపు పెల్లంగివె
దొరకుడు తే దొరమెరున్ । సురలకు యుక్తములలోన నుభయూర్తి హరి. ౧౮౦

క. మగవానివలన జూపడు । మగువ యెవతె సాహసిండు ముహూళగునిం
దెగనేయగల నటంచున్ । నగధర కరుకింపరుండు న్యాయమె నీపన్. ౧౮౧

సీ. చంద్రశేఖరుభార్య శాంతరి యున్నది । వరుసవామాంగంబు వదలకుండు
బ్రహ్మదేవునిభార్య భారతి యున్నది । పథుతలచారిలి పెరువకుండు
హేళారిపెద్దాము హేళారిమి యున్నది । రమణు గాచుకయుండు రాత్రివలలు
అంతకామలయాండు శ్యామాను లున్నారు । వారి లెక్కడివయ్య యూరు పేరు
పేరుగలదాను దేవరవారిరాణి । నగలనొగనుల మొహరీల నాణెములను
దాగిన తెలుగు మీరామ్మ బాయదెన్న । డేరు మహిషాసురునితోడ బోరగలరు. ౧౮౨

క. రోసాలు బొడుగు కొంపల । వాసా లెగిరింతు రిత్తి పదరుటలోన
మీసాలు ప్రువ్వుదురు మగ । జేసా లుండంగ నగర వెలదుల సంపన్. ౧౮౩

చ. కాపున మహాభావా యెద్దేనియు నుపాయంబునేసి రక్షించినంగాని చూ చుంబులు
చీరమని సురలు ప్రార్థించి పెని గరుడధ్వజం దిట్టనియె. ౧౮౪

క. మును నే మహిషాసురుతో । ననిజేసి జయింపలేక యుడుదెంచితి వా
దను బురుషుడేత గొల్గడు । ఘనవరబల మాతనికిని(గలుగుట కతనన్. ౧౮౫

—: దేవీస్వరూప ప్రాదుర్భావము :—

చ. అదిగావు మనయంతరియందున్న నారీతెజంబులం ద్రాక్షించి దేజంబులెల్ల నేరంబు
జేసితిమనిలచి మహానారియై యగురు నుక్కువంప శక్తిగలదయన, మన సాధనసానుగి
యా మహాశక్తిరీచెదముగాక యని సురల నట్లనేయ నియోగించి తానును నట్లనేయ
నల్పస్థితంబుగాదేజంబు లాత్పన్నంబులయ్యె. బ్రహ్మవదనంబునుండి రత్నవర్ణంబును,
సఖాకారంబును, పద్మరాగమణిసదృశంబును, గింబిచ్చితంబును, గింబిమిష్టంబును
గిరణజాలమంతులంబును నగు తెజం బుద్భవిల్లె, సంత నారాయణుడు వక్షంబునుండి లయిక
తేజంబును, శివానుభాగంబునుండి మణియుకతేజంబును, లోకహాలరయం దుక్కు లేవత
లయ శరీరపులంబు దెచ్చెను నొక్కొక్క తేజం బువృద్ధి. శంకరునుండి వెడలిగ
తేజంబు రొండుంబు తీవ్రంబును దుర్భర్యంబును దారుణంబును నయ్యుండె. సంత
నారాయణునుండి యుద్భవించిన తేజంబు శ్లోతంబును, సత్త్వగుణంబును, ఇంద్రునుండి
వెలుపడిన తేజంబు చిత్రరూపంబును దురానంబును నయ్యుండె. నిష్ఠు పెదరిగ తేజంబు
లన్మీయంబు రాశీధండి యొకంబై యున్నం గని వియచ్చరు లచ్చెరుపడిరి. అది అంతట
నుందరి రూపంబు చూపించి, నిలుపంబడియె. అది త్రిగుణయ, త్రివిష్టయ, విశ్వా
మోహినియు శ్లోతాననయు, గృష్ణనేత్రయు, రక్తోదరయు, దామ్రమణియు, దివ్యభూషణ
భూషిణయు, సహస్రకరయు, నష్టాదశభుజయు సనిన విని జనమేజయుండు మునినాథా
అ దివ్యతేజశ్శక్తి రూపంబు నొకను పెస్తరించి చెప్పవే యనిన వ్యాసుండు నప్పి
యమ్మహాదేవి రూపంబు యథాతథ్యంబుగ జెప్ప బ్రహ్మకయన సలవిగాడు.

నేను జెప్పుదునని పూసినను నే జెప్ప శక్తుండగాను. ఆ దేవి యహవమయ్యును దెవతారాక్షసంబుగా రూపజన్మహించినది దానికి సంధ్యాకేయికలు ప్రహలదలును, దామోదరజలు శ్రుణులందును, వర్చసంబులు దంతంబులు నయ్యె. ఇట్లు వివిధాంగములతో సత్సంతసందరాకారము గల్గి తమయెదుట నలువదియన్న శక్తిం గాంచి సురలహ్మతాయత్తచిత్తులయి యుండం జూచి హరి వారలతో నిట్లనినా. ౧౮౬

ఉ. దేవితలార మీ రిప్పుడు దివ్యతరాయుధ భూషణంబులన్
దేవికి నెండు రెండునిన ప్రీతమహాయుధులతో యెల్లరున్
భావములందు బొంగుచును వాచనమూర్తికి సుస్థితి క్షీణిం
పారంగనిచ్చి రత్యధికపై భవయుక్తి గ్రహించె దేవయన. ౧౮౭

ప. మహానామ ౧౮౮

సీ. మంచిచెందిరిరావి మరుగులు రెండిచ్చె । వేరుక తా పొందెల్లదీడు
నిగనిగల్ చకచకల్ ధగధగల్ గొలపెడి । చూడముణి నొసంగె నూర్పు కెలమి
కంతజంబులు ముచ్చగవ కంటె రతనాల । దేసరి యెచ్చెను మిగ్గుకర్క
మరులునుచి సూదానికితిరికిచీ । కనభంబులగు నంద రొసగె వ్యవ

గీ. ముచ్చుటంగములు మంచిముత్ర సరులు । వైజయంతి జలజమాల పరులు తిచ్చె
పుష్కరాంగంబులును గెంపు పొడులు రచలు । సమదనింహలనొసంగెను జందమామ.

ఉ. ఈగతి నొసగినదొమ్మల । దాగుగ దరియించి దేవి భాసిల్లెను బ్రో
ద్యోగినిల్లె సంగముపై । రాగలదే మునుచి కొక్క రాక్షసు చనుచున్. ౧౮౯

— : దే వి కి ఆ యు ధ ప్రా ప్తి : —

సీ. చక్రంబులోనుండి చక్రంబునొకదాని । దివిది దేవికి పిష్టనిపు డిచ్చె
కాలంబులోనుండి కాలంబు నొకదాని । దివిది దేవికి మహా పు శిచ్చె
వజ్రంబులోనుండి వజ్రంబు నొకదాని । దివిది దేవికి సురాధిప డిచ్చె
చందంబులోనుండి చందంబు నొకదాని । దివిది దేవికి ధర్మ రిపు డిచ్చె.
పరులుండు చరం బొసంగె శక్తి జ్వలను డిచ్చె । పుష్కరాయుధ సంగ యెండు విధ యొనంగె
వాంఛనపరంబునపాత్రగదల దేవతలొసంగి వా మహాదేవి కిచ్చె. ౧౯౦

ప. ౨ క్షోణంగిన చాల్చి మహారేణి విభాజమానుడై ఆగన్నో హానియై యున్న శక్తిం గొల్చి
యత్యంతానందంబున బొంగి భయ భక్తి వినుచుపూర్వకంబుగ బ్రాచారికులు స్తుతించ
దొడంగిరి. ౧౯౧

గీ. పరమకళ్యాణ రుద్రాని భద్రమూర్తి । భగవదీ దేవి యాశాని పరమసాధ్వి
రాశరాత్రి మహాదేవి కా శక్తి । మ్రొక్కెదము నీకు ద్రోతృకృపాహూనాంగి. ౧౯౩

గీ. పుష్టిమతి ధృతి గతి సిద్ధి బుద్ధి యంబ । నిత్యనిరపమ నిరపద్య సత్యవాచ
ప్రజ్ఞావిభవాని వాణి శర్వాద తద్ధి । మ్రొక్కెదము నీకు ద్రోహోక్త్యమోహనాని. ౧౯౪

గీ. పుడమిలోనన యుండియు బుడమిచేత । మెఱుంగబడనట్టి దేవికి నీశ్వరికిని
సెల్లలోకంబులేలు మా తల్లికిదియ । మ్రొక్కెదము నీకు ద్రోహోక్త్యమోహనాని ౧౯౫

గీ. మాయలోనన యుండియు మాయచేత । నెఱుంగబడనట్టి దేవికి నిందు నందు
ననక యెల్లెదనున్న మా యమ్మ కివుడు మ్రొక్కెదము నీకు ద్రోహోక్త్యమోహనాని ౧౯౬

గీ. మాకు చిత్తమమ్మ రక్షించుమమ్మ నిన్ను । నమ్మియున్నాము మాయమ్మ యమ్మలమ్మ
నమ్మదమ్మను నాయాధనమ్మనందు । నెమ్మి మహిమొసూరేండు జయించుమమ్మ. ౧౯౭

గీ. దున్నపోతుసోకు బొలగించువమ్మ వా । డాల్చికుడు దేవతాశిల్ప
ఖలుడు నాచిలేతగాని హతుడుగాడు । దేవి నీవ యిచ్చ నేపతలకు. ౧౯౮

ఉ. నావుడు వారలాడు పదనంబులు చా విని యేల మీకుఁ జిం
తావిపులర్థమి ద్దనుజు దర్ప మడంచెద నాకిదోన నే
నా విని చేపతల్ సెలగి నప్రమెగంబులతోడ నిర్మి రా
హ పసుదాథినాథ పరమావ్యుతముల్ గద దేవిచైదముల్. ౧౯౯

ప. అని వ్యాసుండు మరియు. ౨౦౦

సీ. బ్రహ్మాండభావముల్ పగిలి బీదకలెత్త । కులగిరుల్ కంపిల్లి కూలిపడగ
దద్దెల్లబుఁ బృథ్వి తహతహ పడకంగ । సంక్రమల్ సుడిగొట్టి చాలంగంగ
చెన లెల్లయెడలఁ బ్రతిభ్రమస్సెలరేగ । చైతన్యములు చెడి జురుజుల
సూర్యచంద్రులు నింగి సుడిపిడి యల్లాడ । త్రైలోక్యమెల్ల గగ్గోలుపడగ
వానపులగింఁడె లలఱు చల్లవీడ్చి । గొళ్ళుగొళ్ళున లక్ష్మీసుల్ గోలపెట్టి
ఘిమ్మని పరాచూర్తి చా గీపుపెట్టి । నల్బారంబుగ దేవి చా చొప్పువెట్టె. ౨౦౧

క. జయజయజయదేవి యగుదు । భవవంపముల్లెఁగి వీరి పరమేశ్వరి యా
శ్రీయమెల్లను నరకు నమరులు । రయమున సుత్యాహుపిరి రణమున కధిపా. ౨౦౨

క. చానపుఁ జారావము విన । గానే యిడినేమిమింత యెక్కడ నొడవన్
నేనుండగ నోరెత్తి మ । హానాదు నిట్లు నేయునది యున్నదొకో. ౨౦౩

క. అని యడి గని రమ్మనమన్ । దనమాతల నలుగడలకుఁ దగ సంపిన వా
రును జని కారణము జగ । జ్ఞునియగుటఁ జూచి రవుకు నభయశంకులై. ౨౦౪

క. పనివచ్చి రాక్షసునమన్ । దనుజులు తెలిపి రకట వై త్యపరేణ్ణా
మునుకొని చని కనవహమా । యెనె మాకును తెప్పగలయె యిటునదు ననుచున్. ౨౦౫

సీ. ఎన్నియోభుజులు నెట్లసొమ్ములు దాల్చి । నడ సకలాయుధ హస్తపెచ్చ
బంగారుగిన్నెలోపల మధు పిడికాసి । త్రాగుచున్నది చండతరనుమాత్ర
యొది హానుషియునుగా దది దేవతనునుగా । నడి రాక్షసియునుగావెట్టు వినుము
సింహంబుపైనేత్రైః జేతులు పెడునెన్నీ । దలశమదాక్షి సెర్పలనహల
ఆకసంబున సింగంబు నధిగమించి । యున్నయెడ భర్తయున్నట్లు తెన్నరా ద
దెంచుతై వచ్చినదియొకో యెప్పుడెఱుకో । తరిమిజూలను చాల్చెందు లేక మధిమ. ౨౦౬

౪. శృంగారము పీఠంబును । రంగగుహానంబు మరియె రాద్రుపనంబున
దొంగుపనున్నది యాది । వ్యాంగన యాచనమునందు పనుదాక్షిణి! ౨౦౭

ప. దైత్యులసార్వభౌమ హుతియొ పచ్చితి మెంతిమహాని హుదేయునది యేడుగు లేడు.
ఆ మహాదేవంబువరి దాని యచుగనేరక యిటుఁ జేరితి మనస్సడు మహిమంబు తన
మంత్రిపర్యంబు గాంచి యుట్టనియె. ౨౦౮

౪. ఓవిమలబుద్ధి వేగము పీవేగుము దానిజూచు నెయ్యముమీఁద
గావించుము ముచ్చటలో । మావిభవమునెచ్చి సామూహ్యంబు నిగనె. ౨౦౯

౪. ఆటలనే కావించెద । గట్టిగ నే నిపుడు పోయి కడునేపుడుయెన్
రచ్చెల గడియలో నీ । పట్టమహాక్షితేయకున్న మాంసదుభావనే. ౨౧౦

౪. అని చని డేవిం గని యె । య్యన మారంబునె నిలచి యో ముంచుమునీ
కనకాంగి కంబరంతీ । మిసయంబున బలుకుమాడ విను మొక మాటన్. ౨౧౧

—, దేవికిని మహిషాసురదూతకును సంవాచము, —

ఉ. ఎవ్వరిదానపీపు కత మే మిట రా మృదుతన్ని మా ప్రభుం
డచ్చిలుధావని గెలిచి సారము నేలుచునున్నవాడు నీ
మొప్పుపురుపులేఖల సమున్నతిఁ దా విని నిప్పుఁగూకి తా
నవ్వల రావదేడుకల నంద చలంచెను చాచులోచనా. ౨౧౨

ఉ. మానుషరూప మొప్పు చనుమధ్య భవత్సప్తిధంబు సేరు ని
న్నా నపమాహవాంగుడు మహామహు డప్పుతచక్ర్య దర్శిలిం
బూని కనుఁగొనెన్ మనసు పుట్టి ననుం బనిజెనె రసౌచితిం
దేనియచొల్క శ్రేష్ఠముగఁ చెల్పుము వంజుదళాయతేషడా. ౨౧౩

౪. నావుడు విని నప్పుడు న । డేవీ పలికె యోరి దుష్ట నిట్టరమంత్రి
దేవతంబు దల్లిని శ్రీ । దేవిని తైర్లప్రణావ ధీరోదారన్. ౨౧౪

- క. మదవుడెనుబోతు రక్కసు । ఉదయందై సురలఁదరిమి నాకముఁగొనినన్
మది నను స్మరించి వేసెన । నవయత వచ్చితిని మహిషుఁ జక్కార్చుటై. ౨౧౫
- గీ. దండులే దొక్కదాననె । తత్తరమున । వెడలితిని భక్తజనులను బ్రీతిబ్రోవ
సీపు సామోక్షిఁ బల్కితి నేర్పుమీర । కొంతవరకును సరియంచు నెంత దనుజ. ౨౧౬
- గీ. నేను చెప్పినట్లుగా నీవధునకు । దెలుపు మివ్వుడపోయి యో బలుడ నీవు
కన్నుగానిపురా యారి యన్నవీర । వితలమున కమరావతి విడిచి పొమ్ము. ౨౧౭
- ఉ. చెప్పినయట్లు నాచుదల చేసినవానిమొదన్ దయాదనం
బువ్వరిల స్వదించెద మదోద్ధరిమీరి నడించెనేనియున్
నివ్వలకోన మాడ్చి యపనిం బరమాబువరంపరన్ దెసన్
జొప్పడఁజేసెదం గనుము బోవ్యము నీ వసురాధమాధమా. ౨౧౮
- ఉ. మందమతీ యిరేల హనుమంతుని మోలనుఁ గుప్పిగంతు లీ
చందము మాని వేగమ రసాతలవానివిగమ్ము కాదేమీ
నిం దలఁగొట్టి గోతరిడనే కనుగొమ్మును చాల్చె దైత్యులా
క్రందన నొందగా యుగయుగంబున జొప్పడ నాలకించవే. ౨౧౯
- ఉ. సింగము మార్కొనం గజము చేరినచందము సేయఁబోవమీ
యంగనచేరగాని పడనట్టివరంబును గొంబిగాన నీ
కుం గడరాల వివ్వ; దనుకొ మ్మిడి నీ కవి మాన్పికో దలం
పుం గందేసి శీఘ్రముగఁ బొమ్ము రసాస్థలి కంచు దెల్పుమీ. ౨౨౦
- ఉ. పొందున లాభ మెందుదురు పోరున నాకము వచ్చునంచు రిం
రెందురు సెను స్వర్గము తృజింపును ప్రాణముమీదియానతో
నుంచుపయ్యెనె పక్కిన మున్నగళరాహతి నాతిరోధలన్
ప్రొండెను వెట్టిరాఁత రిక మానుము మన్మథహాహుతనన్. ౨౨౧
- క. అనుమా దనుజాధమ వేఁ । అనుమా మీరాజుతోడఁ జయ్యన నేఁ జె
ప్పినయట్లు జా గిరేబడి । నన దిని తా హేతుగర్భమగున ట్లనియెన్. ౨౨౨
- గీ. అడదానపు పడుచొందరాంగి పమిత । మదమలిమనపిత్తపు మొదలు తుదయు
నెలుగఁ కాడెమగాక యూచేద దనుజ । పాలుఁడేడ కలనయ సంభావ్యమును. ౨౨౩
- మర్త్యలోకంబు. బంటిదానపు చిన్నదాన వయో మృదువు పదాబ్ధి వా
కంఠకోపముతోడ జన్మముఖంబునం బడి నిచ్చెదే
పంటిక్రిందికి నవృతంబునా పవ్వవో పడియంబువో
చంటయేనుగం బొడిపూపులదండ మట్టిన పోల్కియో. ౨౨౪

- మత్తకోకిల. నిన్ను నే బరుసంబులాడుట సీతిగాదది యేమనన్
బట్టెలాడులమిన్నరో రసభంగమెసఁగ గావునన్
మన్నరక్కను డెన్న చుక్కచదోర్పలుండు చలంబునన్
నిన్ను బట్టకమానఁ డింతట నీవు పంతము మానుమీ. ౨౨౫
- మత్తకోకిల. ఎన్నిఁడెప్పినగాని నీవు సహింపకట్టులఁ బర్కనన్
గన్నుగానక పోవనొన్నద గర్వభావము సూపితే
నిన్ను జంపఁగలాడ దై నను నీవయిం దమి పాచ్చగా
నున్నవాఁడు ప్రభుండు నొప్పునొక్కో మనంబునఁ గోమటి. ౨౨౬
- మత్తకోకిల. సీలినము విభవంబును నేడు మా దొర విస్సవాఁ
డో పిలాసినీ సీకానంగెడి నుల్ల మొక్కటగానుమా
దేవిరాజ్యము దైత్యరాజ్యము చిక్కదామము లర్థమున్
నీవనఁబొందిచి కొల్పెను నీవదంబులు దాసుడై. ౨౨౭
౬. పట్టవారణవిగమ్యా । యెట్టుయినను నీవు జగము తెల్లకు నీ చా
ర్జున నిలచున్ మహిమిండు । చట్టుచు నీకాళ్ళ గడిగి త్రాగి బ్రతుకఁడే॥ ౨౨౮
౭. హంసగమన వృత్తముగా । హింసలకుం జొరఁగనేల యిప్పుడ రమ్మి
సంసారసారమెల్ల కి । రంసన్ మహిమిండు నీకు రంజితయున్. ౨౨౯
౮. అసిన విని దేవి యెట్లను । ఎనరా మరుజాడ శాస్త్రవిధి విడువక నే
ర్పున బిప్పితి విదియ సరే । నిను మహిమిని నదివుడనుచుఁ నే నెఱిగితిలే. ౨౩౦
౯. రాజు మహిమంబుగాగా । పోఁజెల్లనె నీకు మహిషబుద్ధి పను యథా
రాజు తథాపతా యను । నోజున్ వినలేదొ చువయోదయమూఢా. ౨౩౧
౧౦. మగవాడను గారున్నను । మగవనమే కలిగి నాకు మగువనయిననున్
మగువనంబును కారణమున్ । చగ నెఱిగితయేని పలుకఁ చగదిలు మూఢా. ౨౩౨
౧౧. మగువచేతఁ దనకు మరణంబు వేడె నీ । ప్రభువు దానఁజెసి భావనైచి
నయయి యెంతవంద యగురుండు కొఱ్ఱును । ముద్దుగొనఁదలంచు మూఢుడో॥ ౨౩౩
౧౨. పెడనుకునులాడు నిన్నుం । గడగదలాడింప నెంతఁ గలవు కుమతి యి
య్యెడఁ దాటాకుల చప్పు । శ్మిశిసం గుండేళ్ళు వెదరునే ఛీ బొమ్మి. ౨౩౪
౧౩. దైవము వివరీతమయిన । వావిరి దృణలిశమైన వజ్రముగాదే
యా వజ్రము తృణలవమై । పోవదె దైవంబు సరలముం జేయుగదా. ౨౩౫
౧౪. సేనలు నాయుధంబులును వ్రీయును భీయును బాహుశక్తియున్
బూనుత మర్గముల్ ధనము భోగము గాలము మంచిదై సచో ౨౩౬

జానగ సేనిగా పది నిజముగ వ్యభిములై నశించు న
యోగ సను నమ్ము సీప్రభున కోటమి కాగలదిపు చెప్పుమా.

౨౩౬

క. మరణము పడి దరికొనగాఁ గరణంబులు సాధనములె కాలము నడవన్
మరణము జననము కాలవి కరణములు వాని గదవగా లభిపునకున్.

౨౩౭

క. ఎవని లేగరి మరణము నివృద్ధిలునటించు వైవసిర్వితమయ్యెన్
రవ్వంతయు దప్పచును మువ్వారికి నట్లయెదపు నసురభవమా.

౨౩౮

క. మరణము గైకొని తమకున్ మరణములేదనెడివారు మంత్రహతులునూ
మరణము స్వభావజనిని యెలుగము కాలంబె వృత్తికి గోరువు గూర్చున్

౨౩౯

క. అదిగాపున నీవెట్టిని విచలుము పదివేలు నపు మరగనెచా
నదమలఁబడిదయేని నివమా నృపుకడకు చెప్పుమా ముద్బంగిన్.

౨౪౦

క. దేవతలరాజ్యమెల్లను లేవేల్చునకిమ్ము వారివెనఁ జూచు ను
భావిత హావరాదానము దేవార్థమెనుమ్ము నీవు వివిధకుమమనూ.

౨౪౧

ఉ. పొచ్చును నారమునవిడచి హరితసాతలనీమి పట్ట శ్రీ
యగ్నము రావతక్రింద నుదారమదారచిత్రాంశుగాళివార్
గనల్లను మిష్టరాక్షసనికాయము సాయములెల్ల నేడు వృ
త్తమును నిష్కృజంపగలదానను నే నను పొన్ను రాక్షసా.

౨౪౨

చ. అనిన పని విహిషణ్ణులది యిది యుట్టు సెప్పచున్నయది, నే నేమియును, నివ్వను
పోయి ప్రభువున కిది సెప్పినట్లెల్ల నివేదించుటకుంజె నంగలమును నువ్వకుమించి దిగుం
లంపుటయెంచె పిమ్మన నుండు నుకలంబు జింగింప వై నలంబు, చో లినహానికడను జు
ప్రతంబెల్లసెప్పి నరరాజు బుద్ధులయితతో నాలోచించి దోషదా నేనునిమ్ము, ఇమ్ము
నేను మీ జయించినను, జయించునన్ను రాజున పి పి నలంబు నేనినవాడ నగును.
కావున పోయి తెచ్చెనని నివ్వలంబు గృహసన్నిధిం దేరి నువ్వనిది చేతులుతోడించు
కొని పినయథార్థక్రియగా నిట్లనిండు.

౨౪౩

క. మనుజులనందర పదియును నెనిమిది భుజము లుగ్రగింహ మెల్లెను భువనా
ధనముల బద్ధెను దానిం గదవగొనగాఁ గోటికనులు గావరావనుమీ.

౨౪౪

చ. వినయముమీర నే దరిని విస్మయి నో మనఃకాక్షి మా ప్రభున్
మునుజులీరసంగ్రహుని మాన్యు లులాయు భరింపుమీ యతం
దనుపమభాగ్యులై ద్రుహిదాంధము నేలెకివాడు నీకునుం
బెనిమిటియైన నెంతమురపెంబు, సెదాషని బెప్పి తాపెకున్.

౨౪౫

- చ. అది విని దర్పభూర్వహృగంబలమై స్మితహృత్పరాక్రియచున్
మదపడుచారనాదగతి మంద్రముగాగ నరంద్రవృత్తిమై
పద పద వృత్తిదూటలకుఁ బాల్పడెనే మహాక్షీతనూటా నె
ల్లినములు మీకు నచ్చెనై బలిన్ మును జేసెద దేవి కియ్యకన్. ౨౪౬
- ఉ. ఎక్కడినున్నబోతు సరియే పద ఫి విరమించుమింక నే
ముక్కుతలకుఁ గాను నీను మూరినిఁజెప్పితి మూలపజేయుచున్
దెక్కులు ప్రేంబోతుమిదఁ దెల్లనముంచును రాజుతోక
నా చక్కణముల్ వలించుమన దాఁజురోచన బెప్ప భూవరా. ౨౪౭
- క. బల్లరబోతున కొం గొం . బల్లరయ పెండ్లాముగాగ ద్రాభవమొదపున్
మిట్టనకొమ్మలతోచనే . గిట్టనఁ గోకికొని సరిగ గ్రేడింపదగున్. ౨౪౮
- ర॥ యుద్ధమునల పుటకే న స్పృహవదనమనియె నీకు నాలి యగుటకుం
బుద్ధిరవంతయు లెడిక . సద్భర్తము నీవ సేయఁజాలుచు పదిహె. ౨౪౯
- చ. అనిన విని మనవిహృదులైన మహిమము మంద్రవరులం బిలిపించి యిట్లనియె. ౨౫౦
- గీ. వీనుడు మంద్రలార! వీనుధివిహితమాయ . భిన్నుకొనియె శాంబరయును బోల
నాడు దోర్లు పుట్టె ననురపాలితి మారినందు నుమ్మ మీరయబడి. ౨౫౧
- గీ. వీనుసేయంగలవార! మృదు మీరు . తారయంగలయుగాక యతిరమమున
దాని సాధించుమాన్గ పెద్దానినేని . మొదట సామంతు మీ తెలుంగుచురాదె. ౨౫౨
- చ. అనిన ౨౫౩
- ఉ. సత్యముబల్కుగాదగు నిశాచరనాయక సత్యమెన్నఁగా
నిర్లభమునఁ బ్రయంబున వినిర్మలమార్గముతోగఁహటి తా
సత్యమెన్నఁబయలుల నై నను గార్యములున్ హితంబులౌ
వృత్తయమూచుంపదగునా యటలై నను నాలకింపుమీ. ౨౫౪
- క. నిష్టమూని నిజము బల్కున . నిష్టవసుగుఁ గొన్నియెడల నిష్కరహితభా
ధిల్లించును చుద కనుక . శ్రేష్ఠా చేచై నమంచు చెరువచి రులులన్. ౨౫౫
- గీ. ప్రాజ్ఞాదగువాడు సత్యంబు వల్కువాడు . వలుకుపొందిక నేర్పు పొప్పికినవాఁడు
దొరుకుట చలంప ననురేంద్ర చుద్ధంబు . వదరుఁబోతులు వంచలు వంచ లుండ్రు. ౨౫౬
- క. ఇది మే యిది కీతనచున్ . మునికెరిగి వచింపగలరె మోబోటులు మే
పొదసిప్ప నెదిఁఫలించునౌ . మదపన్నహింద్ర ప్రై ర్థమంచనగేంద్రా. ౨౫౭
- చ. అనపుడు దానపుడు హితులార! వచింపుడు మీరు స్వస్థము
త్యనుస్మరి మీకు నయిన సంరంబుజెప్పిన దాలకించి నా

- మనసున జక్కగా నరసి మందిపథం బొకటేర్చి చేసెవన్
అని యది గావునం చెలువు దాశయముల్ పరికించి గట్టిగన్. ౨౫౮
- చ. అనిన విని విరూపాక్షుండు. ౨౫౯
- ర. ఎదగొన్నదిగద యది స్మర । మదగర్భిత యివ్వరాకుహటలకే నీ
మది బెదరనేల యిప్పుడు । గదలెచెలుగునము బిభీషికాచూత్రసుగాన్. ౨౬౦
- చ. అన్మతము సాహసంబుగల దాడుకటంచు నెలుంగుమయ్య య
వ్వనిత మదాతిలేకముగఁ బల్కిన పల్కులకేల నీ మనం
బున భయ మాసులేంద్ర జగము ల్పల్కినూత్ర జుంబించి నేటి కం
గనకుఁ బలంక నప్పుదురుగాదె పరావక సాటివా లొగిన. ౨౬౧
- ఉ. పంపుము నన్ను సేన చని రామిని నొక్కక్షణంబులోన ను
త్తంపితఁడని చంపెదను చానికి నీ కొడఁబాటులేదయే
సంపుగ సేనలంఘించు నేగి పఱింపెద నట్టకావయే
సంపుగ నాగపాశములఁ బట్టి భవస్పృకఁడను సేర్పెవన్. ౨౬౨
- చ. అనిన విని చుర్ధయం డిట్లనియె. ౨౬౩
- గీ. రూఢి నత్త మీ విరూపాక్షు డాచిన । పలుకు లట్టులైనఁ చెలువువాడ
పెనుము నెను దనుజువర నా మనమునఁ । దోహదెట్టులరసి చూచి చూచె. ౨౬౪
- ర. నా మనమున కా మానిని కామాతురయగుచు రూపగర్భితయగుమనో
చేమారు భయముపెట్టెడి । గాముకు నిది హాస భావ కలనము నుమ్మి. ౨౬౫
- క. రనవిడులగు క్రోపిడు లీ । రననిధి పక్షోక్తి యండ్రు రాక్షసనాథా
రసికున కిది ప్రియమేను । మృగమాన్యుని శాస్త్ర మెదిగి నట్టి రెడుగకె. ౨౬౬
- గీ. నియోధల మార్గణముల । నేయుదునన హేతుగర్భమేనును భామా
సాయకము లెరుగదే విపు । లాయతరసలసితనక్కటాక్షంబులెమ్మి. ౨౬౭
- ర. నప్పులకాడినకారులు । పుప్పులదోయి శ్మశుమ్ము పుష్యవరేణ్య
యెచ్చరె యెటుగాకున్నన్ । జిప్పుల నిన్నేయగలచు చేపట్టివెనన్. ౨౬౮
- గీ. అజుఁడు విష్ణుఁడు శంకరుండైన నిన్ను । తనకఁగాలేదు రామిని చేయునేమి
కార్య మది విపరీతంబుగాఁ దలంపు । మనురవర మానసంబున నభవనేల. ౨౬౯
- క. నను బడమె లెదనని య । వ్యనిత యనుట నిన్నుఁ జూలపానుపుపై దా
నునిచెద ననుటయెనుమ్మా । దనుజేశ్వర కామాస్త్రతంత్ర మెరిగినన్. ౨౭౦

- క. నీయగువుల దివిచెడ నని । యా యంగన బలకుడు కొక యర్థముగలవా
కామజ్ఞాన్త్రసయంబున । బాంధవ పీర్వంబునండు ప్రాణమ్మనుచున్. ౨౭౦
- క. ఉత్తమముగ వరపట్టని । హత్తును వ్యంగ్యాధికతల వ్యాహృతులందున్
దత్తరపవనేటికి నిక । తిత్తము సరసంబునీని చెందుము దానిన్. ౨౭౧
- క. సామము దానము లెంచును । గామినియెడఁ బావపలయుగాఁ బ్రభవమునన్
సేమిద బ్రేమపుట్టెడి । నా మదవతి కిదియె మార్గ మాలోచింపన్. ౨౭౩
- ప. అనిన విని తాముం డిట్లనియె. ౨౭౪
- క. నామరము చినుము దనబడ । రా మందో కీదో యాత్మ సరసి పరిచెదన్
భూమనయానిర్వతమును సుర । సామృద్ధ్యము భర్తసహిత ముపహారుమున్. ౨౭౫
- మ. అది కామతురగాదు వ్యంగ్యంబులుగా వా మాట లో మర యే
మదియెన్నున్ గడుఁజిత్రముయ్యెరి నహో యా యెరి దీప్తార్చితన్
బదియెన్నెడియో భుజంబు లెనంగన్ దాని నిర్మలాంబుయ్యె
విడవఁచె యిది యెన్నఁడేని మరకున్ పిప్పింబులో నారయన్. ౨౭౬
- ఉ. కాలక్రమంబుగాక మఱి కాదిది నాకును చుర్చిమిత్రముల్
చాలంగఁ దోచె చుష్టమగు స్వప్నము వచ్చెను కాని మామషా
దాకి నాపవల్ దరిసెనమ్మ పృథాపరిజల్పితంబులన్
గామపుచ్చరాదు సరిగా మదిలోఁ బరికించు మింతటన్, ౨౭౭
- ఉ. నల్లనీలిగట్టి యొక నాతి గృహాంగణమందు నేడ్చుచున్
మెల్లంగ వచ్చె వేరువను మేరుర సూపవయంచు నెంచుమీ
గొల్లనఁ గూయు నిండ్లవయఁ గూడి పతంగములెల్ల రాత్తులం
దెల్లగ నాయె చుక్కకునబ్బంచము లాసురవాసభూములన్. ౨౭౮
- క. అది గావున నమ్మదవతి । కదనమునేయంగనె యిందు గవర ననుచు నా
మదికిం బోచెడి నిక్కము । మరవన్మహిషాంధ్ర ధైర్యమంచనగోందా. ౨౭౯
- క. ఇది మహాజామినియుగా । దిది గాంధర్వియును సురయు నెద్దియుఁ గా దీ
యది దైవమాయ యనుచు । నృది నెలుగను కష్ట దుష్ట మారి యటంచున్. ౨౮౦
- గీ. కాన కార్యమేది కాంక్షికులమైన । నెల్లిదంబుగందు మెల్లయెల
సంగరంబునకును సమకష్టనగు నిష్ఠ । కాదలంచినయది కాఁబోదు. ౨౮౧
- క. కర్తవ్యం నది యనియు న । కర్తవ్యంబిది యటంచు గణయింపంగా
గర్తయెడుకా కార్యంబుల । వర్తింపంగవలయు ధైర్యవంతుం డగుచున్. ౨౮౨

క. జీవితమును మరణమును । దైవాధీనములునుమ్ము దానవనాథా
తైవలమును విడనాడిన । కోపియై డెవ్వం దజాంతకుంభమునందున్.

౨౮౩

—: దేవినిగూర్చి తామ్రమూతను బంపుట :—

చ. అనిన దిని మహిమోనుచుండు నీవు మహానుభావుండవు నీవెలుంగనిదిలేదు యచ్చారోహ
నెచ్చడుపునదేని జముంపగలవాడవు. సామదానంబుల వశగయైన నచ్చనితం గొని
లమ్మ, రావదేని నంగ్రామంబునం జత్కాడుము. బలగంబులంగూడి నీవు సని య
చ్చేడియ యచ్చటికి విచ్చేయుకతం బరయుము. రామంబునంగాక యున్నయెవ
యెడ బలంబుగ యుధం బుప్రమింపునది. భయనిర్జయవర్షంబులు చెడును మానవగు.
నెట్లు సేయవలయు నెట్లు సేయవని చెప్పిన దామ్రమున సేనానమాహంబులంగూడి
కాలమహిమను లోనై చనుచు మార్గంబున పుర్నిమిత్రంబు లనేకంబులు గానరా భయం
బందియు జని చని యొక్కయెడ సింహాధిరాభయై సవలసురాసీకంబు గొలుప కోటిసూర్య
ప్రభం వెజ్జిల్లుచున్న దేహం గాంచి మృదుమధురపదనంబుల నిట్టనియె.

౨౮౪

క. అమ్మా తల్లిసంతోషుడు । కొమ్ములుగలవాడు నీవు గుణ యోవన రూ
పమ్ములు విని మోహించెను । ను మ్మాతని చెట్టుబట్టి సుఖముం గనుమా.

౨౮౫

క. అలచులగలదాన వరని । చందము గన చుప్రయం దసాధ్యుడు వానిం
బొందును చెలెనియు పొట్టము । నందనవనమందు విహరణమ్ము సలుపుమా.

౨౮౬

క. సుఖమే కోరుము హిమకర । ముఖి దేహ మేకముగఁ జేసిన యా
సుఖమే సుఖము కల నందున । నపులము ముఖంబు హేయ మవి మూలదూరన్.

౨౮౭

క. తిసారయన్మమరకః కులు । కనుగందంగ బట్టివేల కావ్యక శరముల్
దగుమంబుల కందువలెను । విసుపక నిడదగినయట్టివిగదే తల్లి.

౨౮౮

క. మహామయ అనెడి బేరకన్నని । భవపులు గలుగంగ చేరవు మిరలేలా
కనులనెడి లలిమభము । చెరనియు దాణంబు లంక నేటికి బట్టన్.

౨౮౯

క. అనంబడి చేయలెదా । కి సంతారముని యున్న నుం ముఖ మ్మా
దానంతయు సుఖమున్నది । ఘానరములచేత నైన బోరోప్పవనూ

౨౯౦

చ. నువు ప్రసన్నవైన గడు చెమ్మి భవత్పవృదనదానుడై
సేవియెనర్హు ధైర్యుంబ నింపుడు గానరరాక్షసేశ్వరం
దో విమలాంగి బోధితకు ముత్రముమైన సుఖంబు పోరునన్
జూబా సుఖందా నందియము చక్కనిసేతి గ్రహింపు మెద్మెయిన్.

౨౯౧

- క. పశుచరణంబున రాజ్యము । విడువక సుఖియింపవచ్చు వెండి పిచపం
గొనుటలు పుట్టుదురునుమీ । పుడమిం బాలింతు సుఖము నొందును ముదిమిన్.
- చ. అనిన విని జగదంబ మేఘగంధీరభావణంబుల వాని కిట్లనియె. ౨౯౩

—: దేవీతామ్రుల సంవాదము :—

- క. బోబోరా వదరకుమిట । బోబోరా మొండిమన్నబోతునుమీ నీ
భూపాలుడు చంచాలుడు । పాపిష్టుడు కామహాహవరుడు సురారీ. ౨౯౪
- చ. నీరల్ల గడ్డిదన్నది । వాతను శృంగవతి లంబవాలగవర నే
నాతీరున శోభిల్లడి నాతిని । గానమును నీను నాచునతోడన్.
- గీ. పులియ బిడ్డని కుడిదితో బొట్టనించి । కడగి రాంబుగలికి చిని యొడలు పెంచి
బురవలో బడి పొలితాడి బోతనించి । తీపు నీను జంపవచ్చుచే చేయవచ్చును. ౨౯౬
- చ. హరిని పెరింపలేదు శివశైవను గోలగలేదు వానపుం
బరగజనంబునీను జంపాలుడు వలంప నులేదు నెన్నరా
స్కరు శిఖి బ్రహ్మనుం బొగవ సర్వమున్నుం మెంత నాను నా
శర పరమాభిమా యొనంగతాలపు చిన్నపు నిన్ను మార్చెదా. ౨౯౭
- గీ. ఎన్నవగును నేమి గానురా చంచాల । నాకు విభును గలము తోకికర్త
సర్వసాధి స్థిరుడు సరేవర్షుడు నిరా । అందు వలలపూర్ణ నింజరుండు. ౨౯౮
- గీ. వరుము కాంతుడు కవుడు నిశ్చలుడు సర్వి భావనాడు సర్వవాసుండు పరము
చన్నుచచ్చులండు సుత్యులుండుని రాక్షసుండు వాని వివరాడి మొదటోరు పలకునటన్
- ఉ. కొంతపు పీపు నొన్న యును గుర్తముజేసెనె నొకె బోలునన్
గండుపడంగి చని పరగం జలమెత్తుచు మర్త్యుగొల్పగా
గంధెనొకె డివిత మొగిం మడి గోలితయేని పొమ్మని
వృండుకరిం చేగిను రసాతలమార్గమువట్టి దానవా. ౩౦౦
- క. సాహసమేచిత్త హామి వి । వాహంబును మలేయు న బ్బెవాచంబును న
న్నాహంప నొప్పు నమలకు । నూహలువెచ్చేయి యింక నోరి మరాత్మా. ౩౦౧
- గీ. హాతీపిపు తెండు బొడ్డకొమ్మలుగల । వాడ వేమి చిప్పవనిత నగును
వియ్యమిట్లెరుగు నెయ్యంబులొగు । తియ్యమైకొనఁ తెలిమలేవు. ౩౦౨
- క. అని నే శిప్పినటలు నీ । జనవతితో ననుము పొమ్మ చయ్యన స్వర్గం
లును వికుపు మనుమల తక్కిన । నీను జంపెన గడియిలోన నే నను మధుమా. ౩౦౩

సీ. కల్పాంతనిష్ఠాంతగర్భసారావమో । ప్రళయకాశికంతభవనిసవమో
విలయభైరవ రహవిర్యావమో చంద । సరమృగేంద్రవతోర నావమోక్త్యా
మనతరశరభవ క్రృభునినావమో । భయబోగతర పీఠభద్రరవమో
సమయాంతభీమభీమహోరురావమో । స్ఫుటితవేధోంతనిష్ఠురవమో

గీ. దాగ గొంతెత్తి యొకబిడ్డ నాచబోడము । భూమి కంపింప గలగిరుల్ పొరలి పడగ
ననుంపర్చులగర్భంబు లడిసిపోవ । సక్తిహాసంబుచేసె న య్యాదీశ త్తీ. ౩౦౪

గీ. తాముం బడి విని ధృతిఁబాలి తల్లడిల్లి । అట్లునిట్లును జూచుచు జూట్టుపడ
గట్టిగా గోవిందోపుచు గదలి నడిచి । పరచి మహాభునిముందర ఐడియె ననఘ. ౩౦౫

గీ. పునరునందెల్ల చెవులు గింగిరులుబోవ । చెవుడువట్టి సురారులు చేయునట్టి
తోచక వలాయున్న మంద్రితోప యుడుడు । దలచి పారిరి తమ కాశ్మకొలది ననఘ. ౩౦౬

ఉ. అంతట దేవి యెక్కిన మహామృగవల్లభు చాత్మలోన న
త్పంతరుహావిశేషమున నార్చె నజాంతము బీటభ్రాతగా
తెంతలనుండఁజాలక సశేషసరాశనచర్లముల్ ఘము
ప్రాంతరఁ బోవుచుం గనిరి త్రాసవిసముగి మంద్రి తామునినీ. ౩౦౭

క. చూచి చందనగిహాడి ననిరి । రాచనగరుశకు మహిషరాక్షసుఁడును సం
భోచినముఖుఁ డామునిఁ గని । యేచినమఃఖమునఁ బలిచె నితర నచిపులన్. ౩౦౮

ప. అట్లు పిలచి. ౩౦౯

గీ. ఏమిఁజెయంగదాని మన కింకమీద । దుర్గసంగహమొనరించి తోనతోన
యుద్ధ మొనరింపదగ్గఁగాక యూర రే వ । లాయనముసేయ నుద్ధరి లాఁతివారు. ౩౧౦

మత్తలోరి. మీదలందరు గుప్తమంతులు మీదుఁ దోచనికార్యముల్
చేరెమున్నుచె భీతిఁగొంచక లెండు మంత్రపెనిట్టయ
స్థానమైన విచార మారని భవ్యకీర్తి వహించుట
భీరుల మునుపారాజ్యము తెంపునం భరియింపుట. ౩౧౧

ఉ. రాజ్యము మంత్రమాల మది రక్షితమై వెలుఁగొందు మంత్రులుం
బ్రాహ్మలయేని మంత్రమును బోవగనెట్టరు నిర్వయైన సా
మ్రాజ్యము రాజునం దునిచి మాన్యతఁగొంచుచు దేవసగ్గముం
దబ్రాహ్మణుల హేతువుల నిచ్చి వచింతురు మహర్కర్యముల్. ౩౧౨

గీ. అట్లుననుగ నొక్క యాడుది నెర గట్టు । వాయి పడ్చు మమము వాటింగ
గదనమునను నేడు కాలప్రపురుషు వచ్చె । కందీరే విరుద్ధకాలమహిమ. ౩౧౩

- క. ఏకాకినియుం బ్రబలయు । నాకొకోనిర్మితయును నారయు నన్నుం
బోకార్చ చెచ్చె సిది యక । టా కంటరె కాలమహిమ యుచ్చతమాయెన్. ౩౧౪
- క. అందరికి జనుమగలుగునె । కొందరికగు దానిఁదెలిసికోదరమె సదా
సందేహాన్వితమ యడి యె । న్నన్ దైవాధీనమండ్రు నానాగతులన్. ౩౧౫
- గీ. దైవమిచ్చి దాని వలపోయుటెట్లులు । దాని జూచినట్టి జ్ఞానియెవఁడు
సతి యుచ్చష్టమంచు నందరు నడుపాయ । వాయువై నయట్టివారు కడగి. ౩౧౬
- క. అన విని దీనారదానుక । చనుజుం చను గేలుచొచ్చి దైత్యకులేశ
వసితాచలర్థ రితమును । పెనిదెవ నే పెన్నలపట్ట చిథ మనువువనె. ౩౧౭
- గీ. దైత్యరాధ నిపు లామరసాక్షిచే । గాని యాలవనెడి గతి నెఱంగి
స్వస్థ లేజమిండు నముపాదనముచేసి । పసితగా నానర్థ పంపి రిటకు. ౩౧౮
- గీ. బ్రహ్మ విష్ణు శివాది బేసతలు భన్న । వృద్ధి నింగిసి నిర్మిరి వేళఁగాది
దానిపుల నిన్ను నొప్పును వర్చమవఁచ భవి యెట్లులో తెలియఁ జొప్పవడు నాకు. ౩౧౯
- క. ఇప్పుడు యుద్ధము వలదన । చెప్పగ నే నోప నేది చెప్పినయేనిం
తప్పక దేవరవారె । బహులలయ పని నదండ్రు సేపకజనముల్. ౩౨౦
- గీ. రాజసేవకులను మేము రాజువాఙ్మ । యెట్లులగు నట్లు గావించు మిది శుభము
నిదియు గీతనశాల పెంచేని మాకు । జాపు పెండిరియును నొక్కసరియఁ దలప. ౩౨౧
- క. చచ్చిన పీఠభాతుల్ । చచ్చును జీవింప నుభయు వదలక యుండున్
హెచ్చుగ రాజభయనకుం । గ్రచ్చులు వేయేల గీతి గావలయుఁగదా. ౩౨౨
- క. సీతారతే గృహిరాంకిన । మా కది షేమంబెకాని మానిని యోజ్ఞే
వైకొనియె దైత్యకోటులఁ । బోకార్చునంచు వింత పొకమెడి గనుమా. ౩౨౩
- చ. చనుజవలేణ్ణు గెల్పు భరితంబగునంచుఁ దలంపనేఁ బరా
యనము పోయె మెన్నగునుహానితి నెక్కడె కీర్తి హానియం
చును వలనంగరాదు కడఁ జోహాదునన్ ద్రివలేయనంచుగం
బున నితుఁజేసి యొక్కపుచ్చు నొడికి నోటమిఱింద నవ్వురే. ౩౨౪
- ప. రావున జయాపజయంబులు లెక్కసేయక యేది యెట్లు కానున్నయది యది యెట్లుగు
నని కృతనికృత్యులమై మరణంబున యశంబును, జీవనంబున శుభంబును భయంబు
నుం గోరి యుద్ధంబుసేయుట లగు. పరాభవనంబున యశోహానియు నిరర్థకత జీవనంబు
నుం బ్రాప్తింపు, రావున శోకింపక యుద్ధప్రయత్నంబు సేయుండనిన పని బాహ్యులుం
డిట్లనియె. ౩౨౫

చ॥ భయ మిదియేల యే నొకడ వంకజుతోచనబట్టి చంపెదన్
రయమున రెండు రండు బహులున రుత్యుహారణి స్థామిహౌ
జయకరమైన వీరరసనంబవనన్ రిపు భిరహంజం
బయి యిది మేలుగూర్చు ననయంబును దానిపలోకపాలకా.

౩౨౬

సీ. సురనాథునకు ధనోర్ధ్వరునకు పాళికి । పవనున కార్కికి వర్షజానకు
పావకునకు బహుభవునకు శంకరు । నకు పృథ్వీశవునకును భీతి
జెందువాడనుగాను చెందుమనే యొక్క । యాచుదాసికి మాను మిగురనాథ
పాణతాలంబుల బవజేతు నొక్కండ । పాహులంబును జూలలి మీర

గీ. లేల యుండుండు గృహముల నాలునిద్ద । అను పావను బ్రతులెల్ల మీ ముగనులెల్ల
నట్లు లిందనివరికిన నవుడులేదు । దుర్ధరుడు వర్ష మవగిల్చి భువ్యులనును.

౩౨౭

గీ. మహిష మహిషదేవ మాయయై యుగిన । బుద్ధిరెలియును పదు బొమ్మగాగ
ఇప్పటింత యిటుక నేటికి మంద్రర్య । త్వష్ట్రు నీతి సెప్ప బిదియెవారి

౩౨౮

క. ము తైరంగుల మంత్రులుగల । రు ద్రములకు సొత్తిమంతు । పోగి రాజువనల్
త త్రరపడక యొనర్చును । జిత్రమునం దాత్మకార్యచింత యుడడునూ.

౩౨౯

క. రాజుండు మధ్యముండగు । నోజం బతికార్యమునకు నొప్పిన సరవం
నైజమున కార్యములనుం । గాజీసికొనున్ సునానుకర్మండగుమనన్.

౩౩౦

క. తామసువగుమలరి నృప । శేషులు చలవడు నృతకార్యనిష్ఠిమి హిమన్
హిమనృపండు చక్కంగ । నీమంద్రుల మువ్వలభేద మెరుగంగవలయున్

౩౩౧

గీ. కొందరుభూమాభములు శత్రుకోటిబలము । బోగటి నృచ్చిప్రమునుమారి పంపిలూడి
కార్యభేదంబుగావలచి దై ర్యముల్ల । చెరువునకు నృపతి కిట్టిరు లప్పనేల.

౩౩౨

ప. అదిగావున చనుజులంసార్యభౌమా నేగిప్పుడుపోయి రణంబున నమ్మా యారముల ముంజం
గావెంచి పెచ్చెద బాబింకింబు జూడుమని చెప్పి మహాహుతిగ దాష్ట్రులయెచ్చులు
రజోన్ముఖులై చని దేవేంగాంబి యట్లనిరి.

౩౩౩

—: పాష్కులయెచ్చులు చేపిచ్చె పెడలులు. :—

౬. దేవతలన్ జయించె గడియన్ మహిషండు మహాబలుండు నూ

దేవి సరాక్కరించునరి దివ్యవిభూషణభాసితాంబరుం

దై విలసిల్లుచున్నను రహస్రీయలం దనియించువాడు నీ

వేదిధినేసి వాని పరియంచుట యత్త సుపక్షమందు మో

దేవి యతండు సిన్ను పరదేవతగా భజించు సిత్యమున్.

౩౩౪

క. ఆహా మహానునిదేహము । దేహమునంటంగ మనసు దీర్చుకొనుము నీ
దేహావహనమునకు నం । దేహమే కృతకృత్యములుగదే కౌతంకి.

౩౩౫

ప. అనిన పేరి.

౩౩౬

కా. ఓరీ వెంగళి గోమాయములక నీ యుద్యోగముల్ వ్యర్థముల్
పోరా నే వెంగళి గాను పశువుం బొందున్ బహుశ్రీలకా
చారం బుట్టించునెనికొన్ననుము నే సత్సత్సరిన్ విష్ణుపా
భారాని దైతరరాస మహాభూ పంపింపగా వచ్చితిన్.

౩౩౭

క. ఓరీ చతురూ ద్యువా । రా రమ్మను చతురనేల రణరంగమునన్
దారమ్మను నీగళిమున । చూరమ్మను నీస భగవదుల్కుడుపలతుల్.

౩౩౮

క. పోరాన విడిచిదేనియు । పోరాను లికేల తోక బొట్టనిడుక వే
పోరా రసోదమునకు । పోరాచునిలేదు దున్నపోతా యనుమీ.

౩౩౯

ప. అనిన పేరి కృష్ణుడై వాష్కలంపుర్ముఖులు భనుర్వాణంబులు పూని నిలిచినం గాంచి
నెది సింహవాచుడు చేసి రహోన్నత్యయైయుండ నయ్యారువురు శ్రీవ్రతరంజన వాణు
రంపరల మునుప భగవతి దేవకారాక్షసిద్ధితై వారివాణంబుల నిజవాణంబులం దెగగేసి
యరిఘారింబగు యుద్ధంబు సేయుచో వాష్కలంపు వరరి పరిఘాఘాతంబుల
చేప నేడు నరిగాంచి వానిపై నైదు సునిసిత కలిమణులులనేడు దానవుండం చన
శరణంబు వారి చతుమురు సేయ సింహోపరిస్థితయైన దేవి పరివాణంబుల వాని
శరణంబు నుంచి యుష్టహాసంబుసేసి యుక్తపంక్రవాణంబున వాని శరాసనంబు
భేదించినం గాంచి వాష్కలంపు గదంగొని రక్షింప రాజులచి దేవి నిజగదాపాతంబు
దానవు నేలం జవగూర్చిన వాడు ముహూర్తమాత్రంబునం దెప్పిరి పురు పుష్కరా
ఘాతంబులం దేదినేడు నది సూచి దేవి పూలంబున వాని వక్షంబు దొనుప వక్షంబు
గ్రక్కి నెచ్చి అడుచూచి రాక్షససైన్యంబు భగ్నుడైచన జయజయేతి నిదానింపల గగ
నంబున బ్బండారకు లమందానందరసముల్పలై రంత సరిబలాన్నియంచన దుష్క ఘాతు
రచాపృథుడై ధనుర్వాణధరుడై రహలక్ష్మి దేవిం దరసిరా గాంచి యూపేద్యోన
మంబులగు వాణంబులసిన వాడవరపడియు గుడిరి గుండెనిబ్బరంబుదేసివొని దానినొంబు
గురియంప దద్వాణసహహంబులనెల్ల భేదించి యరిఘారముగా రాక్షససైన్యంబులం
ద్రుంప దారణరంగంబు ఉత్తుంగదుభిరరసతరంగంబై చూపర కిత్కంఠభిదత్సనోద్యా
దరంబై సమరద్ధి నపుడు.

౩౪౦

సీ. గోమాయకోణులు కూడి నెత్తులు ద్రావె । సారమేయములెంప చవులం దనిసె
తోడేళ్ళు కించితో వృప్తి సెందెను । కాకులు ముప్పుల గరచె నరము
లయ్యయోముఖులం హహరించె మెదప్పు । రంధాళి దినె వచ్చి పెంపులను
గృహ్రాధ్యుదంబులు గ్రీడించె శవపంక్తి । శ్మశ్రిముల్ పచ్చి పెంచెదలనెల్ల

కదలి ప్రముఖౌనె మురుగు కలపుగారి । గొల్లమని పట్టియెన్ను గూడుచొవంగె
నల్లగార్లు మొండెముల్ ననబితెరె । రణము భీతాంగణరాష్ట్రరంగమయ్యె.

౩౪౧

గీ. అంతగోచిపె నున్నుఖం డతిథియెంత । రస్మరంబున గడ్డంతి ప్రస్తుటత్త-
బోలుడై పర్వె దేవతో భూరివారి । చమ్మునా పొమ్మపొమ్మ చందాలి పండి.

౩౪౨

గీ. పోక రణమొనరింపఁగాఁ బూనితేని । దినము మూడెను నీకు సందియమలేదు
వెన్న నీకేల శీమంబ బట్టెనేని । దిట్టకొగిట నట్టడు కుణ్ణవాన.

౩౪౩

క. అని జాణవృష్టిగఁగనినఁ । గని దేమి స్వకీ నునిసిరకాంబలచే
తన్నుద్రుంచెను వెండియు చా । చును నేయఁగ నిట్టు లిట్టులుం బడుగతుం.

౩౪౪

ప. పోరతిఘోరంబయ్యె నయ్యెడ నయ్యంబ వాడిగల యమ్ములచే సతనిరథవన్నును భిన్న
మ్ముచేసి యార్చిన వాడు పచారియై గవఁగొని సింగంబుతలవై ప నది దెవరక నాచంబ
సేసి నెలువంబడఁ గాంచి దేవి సితధారంబగు ఖడ్గంబున వానిఁ దెగవరికి మృతుండేసి
యట్టహాసంబుసేసె. నదినూచి రక్తసులురక్కడఁగి వెన్కొక్కెన్ యేడొడు పలువిక్కులం
బరచిరి. దేవిపై దేవతలు ముదంబునం బుచ్చుపర్వంబులు గలియించిరి. సిద్ధగంధర్వ
విద్యాధర చిన్నరకంపురుషు ముష్టిగణంబులు హస్తంబునొచ్చి కిట్లు దాష్ట్యం దుర్బుఖం
దురణంబులు నిని మహిమండు క్రోధమూర్ఛితుండై దానవులం జీరి యుట్టసేయె.

౩౪౫

నీ. వింటిచేఁ జరిగిన వృత్తాంతమెల్లను । బాష్కలదుర్బుఖాల్ పవిత్ర రలన
నక్కజంబున నొక్క యంగన యిటుసేసె । యెచేష్టెతము చుర్రుము గనుఁడు
కాలంబు సుఖరంభధారణంబగు నందు । స్వాత్మాత్మమున్నచే జంతువులను
మున్నుచేసి నయట్లు పుణ్యపాపంబుల । పలన మేఘునుకీళ్ళ పచ్చుచుండు
చచ్చి రెరుపురహులు సంగరమున । వెండియుం జేయదగినట్టి చెరవునూడు
డనురు యశంబునకు హాని యగుట కొర్వ । దరమె నాపుడు ననియెఁ బిషుచుడు గినుర.

గీ. అడుదాని జంపు టరిదియే చగుజేంద్ర । వడఁక నేల నీవు గడియలోన
దానిని హతజేసి తగవచ్చి నీ బహు । మానమందువాడ మహితలీల.

౩౪౬

— చిక్షరతాముగ్నిలు దేవిపై వెడలుట —

ప. అని రథమెక్కి సైన్యతతి సంతటసంతట నిల్చి తామ్రునిం
దనకు సహాయుడేసికొని దర్పమొలర్చుఁగ సైన్యఘోషనం
జనితభయోదగ్ధతీన్ దివిజనంఘము గంపిల నేగదేర న
జ్జననియు జూచి యొక్కై ద్రనద్రిపురంభము భూరిశంఖమున్.

౩౪౮

క. ఆ నిశవము విని దానన । సేనలు గుండె లరవంగఁ జెల్లించెవలై
పూనిక కొనసాగవనుడు । చేనవదిరి కాలికొంది నిచ్చావనుడై. ౩౪౯

వ. అట్లు రాందిశికులై పరమ లై తృప్తైర్మయంబుం గాంచి విడువండు చేయెత్తి వేరెలుంగన
నోలై తృప్తారా పరపకుండఁ పరవమండు పెరపులేడు. రమవదరిని సునినెత్తవదరంబుం
నెవ గాడనేని చంపెన చూడుమనుచు విట్లంది చేపం గాంచి యెట్టనియె. ౩౫౦

తరువాత. కమలాక్షి నీవిట్లు గడ్డిల్లి లైత్య । నమవాయంబుల కార్తి సరిపెదే చూడు
ప్రమదనుజంపుడు పాతకంబును । షమియించితినిరాని రామన్న నొక్క
నిమిషంబులోపల నిన్ను భండించి । యమకారి నగరించు నభిమంతుంగబాకొ
నమదేభమును జూచి నారమేయంబు । కమలి మొలంగినగతి బొడ్బారితె ౩౫౧

సీ. విలసిల్లంలైన ప్రభావితేజమేగాని । విలుబుట్టినంతులే వెలసె లెంచు
కమలీయవరకటాక్షప్రేక్షణమగాని । యమియ సంచించులే యట్లనుభలు
శృంగారమృదుహాచిహ్నములేకాని । కన్నెల్లనేరులే కాంచుమలు
అందముగా లెప్ప లెట్లయ్యలేకాని । బామమడిసెరులే పూవుబోయ్య
కాయాస్త్రంబులేకాని రచనశాస్త్ర । విహర వర్మంబులే సీలవేడులను
జాబుపూలందవంటి నీ చర్మవైస । యెడలు సరశరముల నొంపఁ గడంగి తకట. ౩౫౨

ప. అని తనలో. ౩౫౩

గీ. షాక్రజన్మాను జీవియో జనునిజన్మ । మెంతపాపిష్టమయ్య యో యింపు కంపు గుల్క
మృతాన్యసాను మెక్కి జంక్కుమాడి । దాగుచేసిన మయితర ప్రతల విచ్చ. ౩౫౪

క. భనలోభంబునకాదా । చనలేహము పరుల శుభధారఁ దిమ్మన
భనమేదికి దుఃఖంబును । గొనివచ్చునకాత సుఖము కొంచెముగలదే. ౩౫౫

క. లలనా నీకును మరియెవ । కలనకు నిర్దైవ మిదిని గాంక్షించును న
శృంసంభంగజనోభ్యము । నలరింపక సంగరమున నలయంగలేక. ౩౫౬

గీ. వట్టిచేజుచ్చవానికి గజముచేతఁ జచ్చువానికి సునినెత్త వలంబులు
జచ్చువానికి పరణాంతనమయమందు । జాబుకంబులే గతికాని సుంస్కరించు. ౩౫౭

క. పోరునలచ్చినవారికి । పరస్పరంబుటంచు వినిదిరి ఘాత
ప్రాసంభరులంబు సుకపులు । వారిపయకులెల్ల యుష్ఠావములు సుమి. ౩౫౮

గీ. అదికతమ్మన పొమ్ము వరాంగి నీవు । ఇచ్చవచ్చినచోటికి నెవదిలేని
కాక తక్కిన మంతరక్కసునిజేరి । పుష్పబావునిసుఖములఁ బొందు మబల. ౩౫౯

ప. అనిన దేవ యెట్లనియె ౩౬౦

- ఉ. ఉండును నోరుమూసికొని యొరిమనాత్మక మూఢబుద్ధితో
పండితులట్లు నీతులను బద్ధుడు భవ్యమెలుంగ లేపు ధీ
మండితులై నవారికడ మంచివిచారముతో మెలంగ వె
న్నుండును బాధరధిర్మము లనంగ నెరుంగునె మూర్ఖసేవనా. ౩౬౦
- చ. సమక మొనర్చి యున్నహిమం జంపి తదీయమహోరుర త్రక
త్వమును నీర్జిత కలము విరంబుగ నిల్చి యభాసుఖంబుగా
నినును పుష్పవృక్షముల కండుచు బోసంగ న్నవంబలం
డిమలమనీషుగన్జుల విడుచు బోయెను రాక్షసాధమా. ౩౬౧
- చ. అనినవిని విడుచుడు క్రోధపత్రాక్షుండై నేమిపై బాణవృక్షంబు గురియ నున్నఃబ
యనినునిలచిముఖంబుల వానికంబురాపికొని నిజవాపనమువ్రుడులై న దివ్య
స్వంబుల నితనిమించె నిట్టిరువురకు నర్చు గడంగు సంకామంబు బాదలై నత్రై ది
బాణవరంపరలు గాడి చిమ్మరుం చచలంబులొలె రభవబ్రైబడినఁ గాంచి తాముండు
చేడిం గవినెన నరిఘోరతరనినవంబుపుట్ట నట్టహాసంబునీసి చండి వాని కిట్లనినె. ౩౬౨
- త. దారా రాక్షసపద్మా । సూరాత్మజ లోక మిపుడె సూచెదులే నీ
దీరాలయ జంకెయే । నీ కా జేమూల దాగి నిలచెం జపుమా. ౩౬౪
- క. మీలెంతటివారలు మీ । పేరేమి పృథ్వాళమందు పెద్దవరేలా
వే రిమ్మను మీరామని । పోరాదా మీకు ప్రొద్దు పోదా యురకన్. ౩౬౫
- గి. చచ్చింభలంబు మీరలు చాచురన్న । ఘలమును ననుంఁడె మహిమండు పవిత్రులే
తెవరలు సంఘనిండురు చిమ్మమునులు । హన్షమొందురు రేనును నరుగుదాన. ౩౬౬
- చ. బావుర వెంగలియై నంగంబునెయక గృహంబురకేగి మహిమం బుచ్చును. చాచు
నారూపంబు సూచంబాక యనిన పని తానుండు బాణవృక్షిం గురింబురు రుమాతా
ప్రూషిద్దెయ దేవి గాంచి రాంబులుబాని మహాజలనాదీగతగ్రహరాజం బతివృష్టింబోలె శరీరుంబ
ధాదావరంపరల ముండునంత నెనుండు మూర్ఖుండేలి తాముంగూసి యువురు
చుపిచులై చాచవృక్షంబులం బోగొనెసికొని రాం బాచి చేయ నుంతానంగంబు రాక్షస
వృక్షంబులం గూర్చిచె నన్న హాసంబుగంబుర చేవతయ విన్నయనుండిమాత తాముంగ
మునలంబు గొని దేవెంబ్బొన సింగంబుం బొడిచి యుద్ధహాసంబుచేసిను జూచి భగవతి
రవేనిచ్చియు పాలుంగొని పీలుగాఁ జూచి వానిలందునేయ చిన్నునిరుండై వెల్తులు
గ్రహగ్రుంబు పెద్దినియచోదా. నంత చిత్తురుండు తానుండు గూలుం బాచి ఖడ్గంబా
గొని చండిరపై నురక చండి తన ఖడ్గంబున వాని ఖడ్గంబు దునిమి రెండవవిచ్చి వాని
మనకంబు నరికె. సిద్ధత్రిపూరులైన తానుచిత్తురుల మరణంబులు గూచి దివిబాలు సంత
సిల్లి జగన్మాతపై పూలవాన గురియించిరి గంధిర్మవైతాళ సిద్ధి చారణాదులు జయజయ

శబ్దములు పలికిరి. ఇది విని మహిమండచ్చుపవడి యనిలోను విచారానుంగు దానపుల నాయోధనార్థములు బంప నింహోపరిస్థితయు అష్టావళభుజయు దిష్ట్యును భుష్టభుకధారిని యునున దేవిం గాంచి యున్నతరి ననిలోముండు ముండునకిది విసయావసరముడై శాంతుడై దేవింజూచి యిట్లనియె.

౩౬౭

క. అమ్మా నిర్మొకటడిగెద । నమ్మతితో దెలుపుదును, సత్కము నానంద
చమ్మరుగని దనుజులతో । నిమ్మాత్మి రణము లూన నేరెద కుదో.

౩౬౮

ఉ. సొమ్మలు గోరెదో రుదుల జొప్పడుగట్టి యనర్హురత్న పుం
జుమ్మలు గోరెదో మదగలమ్మల గోరెదో చారు సూర్యుల
ప్రమ్మలె గోరెదో కనకరానియె కోరెదో ముచ్చవర్మల
ట్లమ్మగ గాంచి యేగు మనియేటికి సంఘి నిమ్మకొమ్మకనె.

౩౬౯

చ. సకలసుభావహంబయిన శాంతిని బోషికరాడి ముమ్మలయి
సకలసుభావహంబయిన జన్మము గోరగనేల జూడవూ
లకు గనుగండు నీకరతలంబులకోరులఁ బ్రసాదించె
వికటసోమనేత్ర వీను వేగిరపాదున సేగి వాటియన్.

౩౭౦

చ. మనులు జను ల్బురలో ముపురు మూపులు దానపురెల్లవాడు సెం
దను సుఖముం గనంబలచి తోచినరీతి చిహ్నతార్యమం
దనభుసకార్యరారులయి తప్పక వర్తియించు రక్షి
పున గడుపేయమై యుడును బుద్ధిచే యుద్ధమిదల మానినె.

౩౭౧

ఛ. సురియు సుఖులు నిత్యానిత్య భేదంబుల వివిధవిధై యుండు సందాత్మజ్ఞానంబున
సుఖంబు నిత్యంబు భోగజంబున సుఖం బనిత్యంబునని పెద్దలు సెప్పెను. ప్రతిపలు
నాశాత్మకంబున క్రియలం బరిచ్యమందును సౌగత్యంబు సుఖంబులందును ప్రవృత్తము
సంపాదన ప్రయత్నం బవశ్యతరబీమందున మౌవనంబున సమభివృద్ధిగ నోగింపలం
దగినాదేవేల పరలోకంబున నిత్యసుఖంబు జోడుటయ పరమార్థమందు మౌవనంబునిత్యంబు
కాన పరార్థకామంబులకు విరోధంబు లేకుండ మోక్షార్థయై పురుగుండు ప్రవృత్తింబులందు
కాపున భర్తంబునకు సమీపరమ్మము యవరాధములేని దైత్యుల కపకాపంబుసేనుడు
ధర్మంబువాడు. ధర్మంబునకు దయాసత్కంబులు ప్రాణంబులు కావున నవి కండును
సర్వదా రక్షణయంబులు. వెండియు పెనుడు.

౩౭౨

క. గోదానరతంబై నన్ । భూదానముసాటి యివ్వ నూరై నన్ గ
నాదానము సరి యవి నూ । రై దయలో సాటిపచ్చనా మృదురస్మి.

౩౭౩

క. నారీమణి దనుజుపథకు । గారణముం దెలుపు మేమి గావించిరా.
నేరము నీకు సరారణ । వైరము తగవమ్మ యెలుగవా యిది కొమ్మా.

౩౭౪

వ. అనిన వీని దేవి యొక్కింత మనంబునం బరికించి యద్దనుజుతోత్తముం జూచి
యడ్చునియె. ౩౦౫

గీ. నేను చచ్చినవని విను దానివేంద్ర । జగమునఁ జరింతు నిత్యంబు సకలభూత
ములను స్వాధీను సన్ధ్యాయమును సరయుచు । భర్తృపరుఁ డ్రోతు శ్రుంతు సభర్తృపరుని.

క. రక్షింతు సాధుజనులను । విడిచు ససాధువులను బెప్పగనేలా
రాక్షసు లభర్తృపరులు ను । రక్షోభ మొనర్చి నేను రా బనిగలిగెన్. ౩౦౬

గీ. యుగయుగమున సుభతార యుక్తిఁ దేసి । సాధురక్షణ మొనరించి సకలపృథ్వి
విజ్ఞ గాచించి హరి హరులౌ చేయుదులు । ప్రేరితంబులు నాచేత వృధులలావ్య. ౩౦౭

గీ. మహినును సుహృదులు కినుదులు ఘటించె । వాని వధియించ వచ్చితి నేను దగుట
దోషలక్షణం వే హిమ్ము కావయ్యెని । నిలుపు మీవేల మహిమని బిలువరాచె. ౩౦౮

వ. నీవు మహిమవీరకడకుండోయి నా చెప్పిన విధంబునం బెప్పి యుద్ధమునకు రమ్మను మడు
కాక సంధికి నిచ్చరలదేని యేలోంబు విడిచి శీఘ్రము పాతాళంబున కనురగింబులు
లతో తొమ్మనుము. నావును వీని యనిలోముండు రచాయంజూచి యడ్చునియె. ౩౦౯

ఉ. పించె భవాని చెప్పినద పిల్లలరామండఁ యెట్లుబంధంగా
సంబునె సంధిపిగ్రహము లక్కుట సేయున యెయున్న దీ
తంటలు పృథ్విమండలంబుక దాక పొనంగునె చెప్పుమున్న స
మ్మండలమారి యన్న భుభమాని యెఱుంగదె నంది కొప్పునే ౩౧౦

ఉ. చచ్చినవారి జాతుఁ జూచు జావగ సంపెడి సుస్యవారలన్
చచ్చినవారిలో మరల వాని గమంగొనినట్టివారు లే
ర చ్చపలుండు రాక్షసులు నాతడు సెప్పిన వూర్కి మానగా
చచ్చునె చచ్చిగన్ బ్రతికినన్ బరతంత్రులొపాడు రిద్దిచే. ౩౧౧

క. ఈ కఠినమృతంబుల । నేకరజన్ మహిమవరును మోయొక్తి నధో
లోకమునకు పడి నేగుము । నాకంబును విడిచి యనుచు నాదేవము చెల్లి. ౩౧౨

గీ. ప్రేరముగా నట్టిదతి సత్య మయినదేమి । నోడుదలించరాదండ్రు భీరు లిందు
చీరుడుగవాడు భిల్లుచుచారములను । బ్రభువునకుఁ బెప్పబూనఁ డె వ్వగులనేని. ౩౧౩

క. ఏక్కార్యంబులనేసెఱుంగ । చక్కవపలువులను బలుక దగదు స్వప్నుతో
చెక్కనమింగఁ దోచుచో । నిక్కంబుగ మృతియ మేలనిరి బుధమృత్. ౩౧౪

క. బ్రతుకు మెరుపు తిరుగునుచుం । జటిలిబవరాడు భటుడు స్వామివసులయం
దతుకు సెడసేక ననిలో । మృతిసౌండులకంటె గలచె మేలు ధరిత్రన్. ౩౧౫

—: అసిలోను బిడాలురు దేవితో యుద్ధంబు సేయుట :—

చ. అని యుద్ధంబునకు నన్నుద్ధైర్య యసిలోను బిడాలురు నిలచి రండు బిడాలుండు బాణ
సప్తరంజులం బేసి నేను బాణంబులు నడుమ సెరిసిపడంజేసి దెండియు రెండు
నుసిరితనరంబుల శిరంబు గాదనేయ బొలబొల నెత్తురులు గ్రగ్గప్పుడు వది చచ్చె నదిసూచి
యసిలోముం నుత్తురించి చేయొత్తి భగవతిం జూచి యిట్లనియె. ౩౮౭

చ. పలుగనడు బేలి దానవులఁ కియ్యదియే బ్రజయంబుటంచు మా
బొరకు పినులంబు నెవ్వఁ డెవ్వు యెవ్వు చూడకు భూపరికిం బ్రయముండనై
మరగెను మరధవ్యంబు ప్రధానము సూపెవఁగాక చండి నే
మనమెనరించు నెంచు రన దోర్బలపాటవమార నున్నడిన్. ౩౮౮

గీ. లేచిమీను నినిర ర్వివదాణములేయ । గనలి యార్చి దాని కాండతరులఁ
చునులదేసి వాకితావులం బుదెన । మోడుగట్టు పేసెఁ బూర్వదేవు. ౩౮౯

చ. అంత వై య్యలంబు చివరక గదగొని దేవిపై నులికి సింగంబునేయ నది మొగ్గక నఖా
ఘోరముల నితిఘోర నిజాంబీతుం దేసి తన్నురక్కనులపై నులికి చెందాడె సంద
రక్కనుండు వస్త్రధారానిర్మాంగులయ్యుం దేవిపై మరల గలియ, నసిచారం గంజంబు
నలికిన నీల దెగి యసిలోముండు మడిసె నది సూచి దేవమందుభులు మొరసె.
మిమలబాహులై ధ్వజావళు లత్యంతానందంబునం దేవిపై బుష్పవర్షంబులం గురియిం
చిరి. । మునుబుద్ధులందఁ బంజీగి యార్చిరి. రాక్షసబలంబుల హోహోకారంబులు వుట్టె. హత
నలులు చుట్టి రచి చెప్పిన వాడు శోకాపలుండై దారకుల తీరి యిట్లనియె. ౩౯౦

చ. బుజుంబులంబులై పడు । రహకములగు వేయి గాడెలం గట్టి లన
న్నతరేతనపేదవమై । రెవురు రథంబుకొడు పేగ వ మ్మిచ్చబడిన్. ౩౯౧

చ. నావుడు దానరుఁ డట్లుల । గావించిన జూచి మనుజుఘస్మరుడు మదిం
భావలె నెఱసెదార్పర । కో వినులాంగి నలరించు ధ్రుటిలో ననుచున్. ౩౯౨

—: మహానాగంబుడు దేవిపై దండెత్తుట. :—

గీ. చెరగెనపంగమా ల్విముఁకొమ్మలు మాని । రహిమించు గలితిరురాయి పెట్టి
రితుంబ్బెడంబెయి రంమతోకిను మాని । డాడైన వట్టుపట్టి లిగించి
దంబునుం దెనలారు రొండ్పితోలును మాని । నరిగించు గింబెంబు జారకట్టి
చిన్ననావుననెత్త యుద్ధకాపల మాని । మోయులుగా రెండు వాళ్ళుని నిలచి
చివ్వపెంకులసరి గొరిసెలను మాని । పంచనఖమైన పాపయుగ్మంబు దాల్చి
బోతరించిన బోతురూపు రడబెట్టి । చన్నెరాడయ్యె మహిషవేషద్విభుండు. ౩౯౩

ప. ఇట్లతిసుఃదరంబైన మానుషవేషము ధరించి మహిమండు మహావీరులయిన దానవసైన్య పతులు బెంటం జనుదేర నత్యంతసంతోషంబున దుర్ముఖిత్వంబులు చెక్కసేయక చని దేవీసమీపంబు సేరి మధురంబులగు పవనంబుల నో దేవీ ! యీ సంసారచక్రంబున శ్రీపురుషులగు సుఖంబునని సంయోగంబులనం గలుగు, సంయోగంబు ప్రీతిజుఁబనియు, స్వాభావికంబనియు ద్రివిధంబు. ప్రీతిజుంబులగు సంయోగంబు ముందు బరిగణించెద నెట్లగు ప్రభుంబు మాతాపితృసంయోగం దివి యుత్తమంబు, భ్రాతృసంయోగంబు మధ్యమంబు. మొదటిది యుత్తమసుఖదాము యగుట నుత్తమంబు, రెండవది మధ్యమ సుఖదాము యగుట మధ్యమంబు. నాదితామల సంయోగంబు స్వాభావికం బది యుత్తమ సుఖం బగుట నభవం బనంబడు. నారీపురుషుల సంయోగం బుత్తమంబు, మరియు నది చాతుర్య రూప వేష కుల శీలాది గుణోత్కృష్టంబులంబట్టి యత్యుత్కృష్టసుఖం బగుటచే యుత్కృష్టసంయోగంబైన వర్తిల్లు. నీవు నారివి, నేను పురుషుండ. కులశీలాది గుణంబుల నుత్కృష్టుండ నగుటజేసి మత్సరయోగంబున నత్యుత్కృష్టంబగు సుఖంబు నీకుం బ్రాప్తింపంగలదు. అదయంగాక వెనుము.

౩౯౪

గీ. అమరవిభు గెర్చి మూడులోకముల తేను । ప్రభువునై తిని గోకదే రత్నములగు రత్నసాగుపు సీదరా రాజుపగును । నన్ను గైకొమ్ము సుఖ మంతకన్న కలదె !

౩౯౫

గీ. సులలోకేంద్రి సీకు శరణు శరణు । శరణ మీదగదా నాను చాచుగాఁగ్ర నిరుపజాలను మన్నుఁభుని శరములకు । నాచుండనైతి నిరంజన సజనమేద.

౩౯౬

క. శరణాగతిరక్షణమే । పరమంబగు ధర్మమనుచు బరికిరి పెట్టెల్ కురు కరుణాం దై న్మః నా । చరితిం జన్మప్రభృతి విశాలాక్షి మయా.

౩౯౭

క. అని మ్రొక్కి యిట్లు ప్రార్థిం । చినవాడన్ బ్రహ్మ విష్ణు శివులను యుస్తం బున నోడించిన నే నీ । కును దానుడనై తిని గనుగొనుమా మొగమున్.

౩౯౮

—* దేవీ మహిమోనురుల సంవాదము *

గీ. నాపుడును దేవి యొకవిత నవ్వు నవ్వి । పరమపురుషునిదక్క నై పరులగోరు చాగుగా నెల్లజగముల దాత్రి నేన । ప్రకృతి పురుషునిచేతాక పరులనొమ్మ.

౩౯౯

క. పురుషుని సాన్నిధ్యంబున । బరగుం బై తన్మమహిమ పరమపురుషుని దొరగినపుడు ఒక నగుదున్ । దారి నినుమును నూనిండు బోలిత ననురా.

౪౦౦

క. కామిని యనునది సంతెల । భూమి నయోమయము బిడచి పోషగవచ్చున్ త్రిమయము గెతవ దరమా । యో మందమరీ గృహేచ్చ నుడుగింపు మీకన్.

౪౦౧

క. నారీసంగము దుఃఖద । మోరి జడుడ శాంతిగలిగి యుండుము సుకమున్ గోరితివేలము నీకున్ । వైరంబేమిటికి నాకవాసులతోడన్.

౪౦౨

గీ. పొమ్మధోరోకమున కింద బోరుమాని । కాదయేనియు గదలుము కవసమునరు
మదము వదలించు నా దివ్యమహిమ యెలుంగ । కిట్టులాడెను కట్టిడి వేమనందు. ౪౦౩

ప. అనిన విని మహిమండు. ౪౦౪

గీ. ఓసి చగలాడి యెలుంగవా యీ సరాగ । మింతులకు నహజమే నప్పు నింతసేపు
చంతలం బెట్టనేటి కావంతరుణ । వాలుమాపుల దనువవే చాలు విగివి. ౪౦౫

గీ. కటకటా యెట్లు నీదు బంగారుమేను । నుర్రలంపడజేయుదు నువిదమన్న
మల్లెపూచెండు బగ్గను మంటలోన । వైచుటయెఱాది యిది సూత వన్నెలాడి. ౪౦౬

గీ. మదగజేంద్రులు కుంభమృ మెదడు దినెడి । సింగ మెలుకకు సాధింపవేసినట్లె
హరిహరమల గెల్చిన యట్టి నాకు । నిన్ను వధియింపబూనుకు నన్నెలాంగి. ౪౦౭

క. నాకుం గూర్చినదానవు । గాకున్నను బోరుమాని కడువయమున ని
ర్భీత చచ్చినదారినదో లేటికి చడసె చలరుదోతి సుపాణి ౪౦౮

ఉ. ముద్దుల మూటగట్టుముఖమున్ ముఖమందిడి పంచదారతో
దిక్కినయెంచి యాని వెంటి నిడు గూతునమాని నిర్దమన్
గర్వట కాకులుం గొరికి కంఠలు దోకొనబోవ గత్తిచే
బ్రహ్మలుజేసి నీకడుపు బ్రాల్యంగం గోమలి చేరులాడునే ౪౦౯

క. కాలతకు గాంతునియంతి । కాలతునకుం గాంతయందె కిలమ సుకము నీ
వంతయెంబంగవి నాతో । అంతమున కొక్క పింతబాము కంటే. ౪౧౦

క. నాపై బాణములేసెడి । యీ పుచ్చకరాన్తుల్ల డేల యబలా నరముల్
నీపై నేయం డేసెన । నీపలుకులు పలుకనేల నిండునిభాస్వా. ౪౧౧

క. యెరంతోడి గంసెరక । కో పలరే తో మృగాక్షి కొట్టడు సన్నన్
భామునం బంచదాసున । తేలిథి సంతటిపిరోధ మొప్పెడైనాతోనె. ౪౧౨

క. హరి గమలాలయ గూడెన్ । హరునిం బార్వతియొ గూడె నడవపుని వా
గ్దోరగాత్రి గూడె జగమున । ఎది లలో నెవరు పురుషుం డెందురు నెపునా. ౪౧౩

..... ముందోచరియనుచాని పథ :....

ప. ఇదియింగార వినుము మురళానీ మున్ను యొక్కండైన పతిని దెలిచి కలవగు
వాని పరిచిన మందోచరియందోలె మదకు నీవును బిశ్చాతప్తవమ్మవ నునిండు చేమి
యది ముచ్చటికథ దానవాధమా యనుకు నయ్యసుండు మందోచరిచ్చిత్రాంతంబు
సెప్పెవ వినుమని యిట్లనియె. ౪౧౪

సీ. వినుము పద్మదళాక్షి పృథివీతలంబున । సింహశంబును నొక్కసీను గలదు
దానిప్రభువు చంద్రసీనుం డతనిభార్య । గుణపతి యామెను గూతు లొకతె
పేరు మందోపరి పెనిచె రాజన్యుండు । ప్రేమతో నక్కన్యంఁ గోసులొంగి
పదియేండ్లవిన్నుదై ప్రాయంపు బొయ్యార । ముల నొప్పుఁజూచి పెంకిలికిఁ దగిన
వరుని బరికింప బంపి భూసురుల వారు । పోయి మద్రేశ్వరుని సుధర్మపుత్రు డగును
సకలలక్షణలక్షిత ప్రకటు డగును । సుందరుడైన యొక్కనిఁ జూచివచ్చి ॥ ౪౧౫

ప. రాజేంద్రా మద్రధరాధీశుని కొడుకు కంబుగ్రీవుడనువాడు సీకన్యం బర్హిగహంప
యోగ్యుం డని వల్కిన విని రాజు నిజభార్యకుం చెలిపిన నాపె చుమూరికం గాంచి యో
చిన్మకూనానిన్ను కంబుగ్రీవుండను రాజకుమారున కీదలంచె మీతండ్రి యని చెప్పిన
నక్కన్నియ తల్లి కిట్లనియె. ॥ ౪౧౬

తరువోజ. ఒల్లదొల్లను పెండ్లియొల్ల నోయమ్మ । తెల్లంబు భూలోకదేవేంద్రుడైన
తల్లితో యతడు కందర్పుండెయైన । నిజ్జాలగాను నే నెవ్వనికేని
చట్టగా నే బ్రహ్మచర్యవ్రతంబు । బెట్టెంబు నవిఁదల్చి గాంతుఁ బిరవ
కల్ల నీ సంతోరకఫలెల్ల నమ్ము । కల్లగాదమ్మ మక్కరతము మగఁడు. ॥ ౪౧౭

క. పదుల కొడలమ్మువారికి । వరమగుభుము గలచె యెందు సౌభర్యార్థమునం
జరియించెద సుఖమందెద । వరపట్టిన నాకు నేల వరుడనొ గొడఁడునొ. ॥ ౪౧౮

చ. అగులుని సన్నిధి నిల్చింది । నాతివరామి యటందు బిల్కె గు
త్తను మఱి మామను స్మరది నద్యల బాచను నాడునిక్షలన్
మనములు నొప్పునో యనుచు మాటికి మాటికి నొత్తు నొత్తుమన్
దినములు ఒప్పుగావలయు దీనికి నెక్కుడురోత యున్నదే. ॥ ౪౧౯

ఉ. ఇన్నిటికంటె నెక్కుడు నిజేను మాటను చాటరాదు సే
ప స్మితంబు దైన్యమె వివాహమువల్లు సుఖంబులేదుగా
కన్నెలకు న్నవత్రి గలుగనొ జెనఁజూతము పట్టుచేదా
తన్నుకచచ్చుచే వినుము తల్లి కుటుంబము నిత్తికెక్కిననొ. ॥ ౪౨౦

చ. తల్లి సకలధర్మజ్ఞుండును నీతికోవిదుండును నైన యుత్తరావహంతను రాజన్యుండు గుండు.
అతని చుమాచుండు ధృవానుజుండు ధర్మవరయు సాధ్వియు భక్తివరాయణయు సగు
నిజభార్యం చయలేకే యరణ్యంబున విడువఁజేసెనట యిట్టి చర్మితంబు లెవగు గలవు.
కాలకర్మవశంబున వైధవ్యంబు ప్రాప్తించెనేని యంతకంటె నెక్కుడగు దుఃఖంబవేఱగోను
కావున వివాహంబు నొల్లనని చెప్పిన తల్లిఃతన భర్త కిదియిట్లుం చెప్పిన సతం వట్లగాక
యని యూరకొన్నం గొంతకాలంబునకు నక్కన్నియకు దృఢతరంబగు యోచనంబు

- సంప్రాప్తంబగుటంజూచి చెలకత్తలు వివాహంబు సేసికొమ్మని యెంత ప్రేరేపన వినక
సిక్కిలమాననయై యున్న నొక్క సమయమున. ౪౨౦
- క. మందోవరి తన చెలులగు సుందరులం । గూడి పెట్టి రోభితమున తో
టం దిరుగుచు నొకనాఁ డా । నందంబున నందయైన నగుల గోయనఁ ౪౨౧
- గీ. మారవశమున గోసల మనుజువిభుఁడు । పీఠసేనుం వదెడి మహావిరుఁడొకఁడు
రథముపైసెక్కి మాపుమారవసున బోవ । జెలయ లాతనిఁ గాంచె యా చ్చేడతోడ. ౪౨౨
- గీ. అక్కఱో దారి నేగడి నొక్కస్వపతి । యెట్లుఁగో తేరిపై జిక్కి నిప్పుటలుచు
ననుచుఁ బెలుపుమనుతఁగ నంతలోన । లేచు చెఁగద రరులంచి చేతఁ జూచి. ౪౨౩
- చ. అపు డొక యూడిగంపు చెలి నాతఁడు బిల్లి మొహాకో వదానికి యే
స్వపువకుఁ గూతు రీ జెలయ యెట్లుతె నాపుకు నిచ్చ సెప్పు మే
స్వపునిగుతుండ వో యనఁచు యెట్లుచుపో యన నేను గోసలా
ధిపుఁడను దారిదప్పి యురుచెంచిత సైన్యము వన్గు వచ్చెడినె. ౪౨౪
- ఉ. మా దొర చంద్రసేనుఁ చతిమానుషచర్యుఁడు వాఁగిర్వ మం
దోవరి యెడ్డి నాపుఁడు మహాస్త్వలరేజుఁ డిరుఁడు పెక్కుఁ గా
దోచుచేడు గుయ్యువరయ్యు నిప్పువపులతి నేఁ గెట్లన్మని
శోచుచుఁడ నెఁగున్నియతి నుందిని నే నపివాహతుండనై. ౪౨౫
- చ. కావన నన్నుల గాంధర్వవిధి నైకొను మనుషు. ౪౨౬
- క. అనిన విని చెలియ నేర్పున । వనిరాముని బాచి పలికె బాలా యాతం
డనఁబుండు గోసలాధిపుఁ । చనుహలవిభుండ నీవ నయ్యోడ ననెడినె. ౪౨౭
- గీ. అహట విని వచ్చి యతిప నిష్టదే సీతుఁ । చెలియదే నా మిలన్గిడి సతానికి
పెండ్లి యొడ్లును కన్య వ ధీశ పొమ్మని । మహాము నా కడి పలికె నలువ
నితను నిరాహుడై యరిగె నింతట దారి । చెలియది మోపినిస్కిర మెఱంగ
నువామఁడును స్వయందరమును జాటింప । వదియొక నది యొక్క పువనియొ
నప నొక్క స్వరాతురుం బలికెఁడు । చేరి మందోవరిని నేర్చుచేరి మఱు
దండ్రితో నిట్లునియె న త్రిమణి జకక । పెండ్లియొకెవ మిదఁబాపివలసి ననినె. ౪౨౮
- గీ. తండ్రి నులసించి తనయకుఁ బంజీలి । నేని యరణవిష్ణు చెఱంగి చాచు
దేష్టతోక నువ వృతి నాతఁడును భావ్య । నరిగఁ గొంబుఁడనె న్నపురుషునను. ౪౨౯
- చ. ఇట్లు జని కొంతకాలంబు మందోదరితో గంపిర్యముఖంబు లనుపమమును నొప్పరాదు
కామానురంజై వాచుదేష్టం దొని సేవనునివర్తించి గలసి నుభయమునకుఁ గాంచ
వచ్చి నైరంధ్రుఁడె పిన్న విని మందోవరి తనలో. ౪౩౦

గీ. అయ్యయో మోసపోతి నే యోచనంపు । మనము నన్నింత జేసె నాపదలసొక్కి
చిక్కజేసెను జేజేత జేసికొన్న । చనుదవెంపక తీరునే మనుజులకును. ౪౩౨

చ. కడుతమకమ్మునం బొరలు గ్రగమ్మెను గన్నుల లేమిసేయుమన
బడుచుదనమ్మువంటి పరిపంథి జగమ్మున లేకు వీడు యో
గ్బువని మనమ్మునం చలచి యూరర నే జెడితిన్ విరుద్ధముల్
నడచెను వ్రాత తప్పి చనునా విధి వ్రాసెను మూడుపంతులన్. ౪౩౩

ఉ. పెంపిలి వడ్డకుండు మొద పెట్టితిఁ బెట్టితిఁ దండ్రీ కాతఁడున్
దండనసేయికోర్చె నిక దా చిరకాంము కోసలాధినా
మంతును గోరినఁ గనక దూరితి నెక్కడినుండి వచ్చె ని
మ్మింతువు పూని త్రాపితి ధ్రుమించి పయోముఖకాలకూటమున్. ౪౩౪

క. వలపుంగైలె చుటఁగెను । బంధన్యరణంబు నాకు బ్రాప్తిండునొకో
కలదే సౌఖ్యము పురుషుల । వలనన్ గృహమేల నాకు చల్లఁబడేదా. ౪౩౫

క. జలవన్యతి నరకంజే । పండుగు పితలగృహము సేరఁ బలుపురిలో న
పులహంబుగఁజే గావున । నెలచెను నే నెటను రామనిమితి నడఁచున్. ౪౩౬

—, దేవీ మహిషాసురుల యుద్ధము, —

చ. అని తలచి వచ్చుత్తప్తయై సుసారంబు వివరాడి యవ్వదనే పరిమొందె గావున నీ పల
మెట్టబోకలు పోయెను నేఁ జెప్పినట్లు విడు మనిన దేవి కడురలుక నమ్మహిషం బాచి
యొలిమరాధా యుక్తభలు నే నెఱుంగనియెడ రాపు నాకోలంపి మెఱుంగ లేల ప్రల్ల
వించెను? యుద్ధంబుసేయుమొండె పాతాళంబునకు శీఘ్రంబు యేగుమొండె పెక్కు లరచిర
ని నిర్విక్రమ చక్షుఁడగు నుక్కుడందెను నసిన విని మహిమంతు శరాసితంబులగు శర
ముఖంబులు సుధించి నేయ చేయము నలసెపై చెక్కింపనలవిగాని దాణురింపవల
నెసె. నిట్లు మహిషాసుర మహాదేవుల కతిఘోరంబగు ముద్దంబు పర్తిల్ల నడుమ నుద్ధ
రుండు వచ్చి చేవిపై సునిసితాస్త్రంబుదీలి దేవి కడురలుక నొక్కబాణంబు వానిం
దెగటార్చి, యార్చినం గని త్రినేత్రుం చనువా చునుమించి రాఁ బాచి ప్రహలంబున
బాని మడియించినం గాంచె యంధకుం చనువా నున్నట్లుగిలి లోహమయగవచే సిం
గంబునయ నది క్రోధంబున వానిం జుంపె నంత యంతరక్కనుం చతికోపంబున దేవిపై
కురికివచ్చి బాణంబుదీలెం గని దేవి వాని శరంబులును, శరానంబులుం గ్రుంప గదా
పాణియై. ౪౩౭

టి. సింగంబు గదసి చేయ న । భంగురగతి నవరి గోళ్ళ బరికిన వాడున్
కంగారై తానును నొక । సింగంబై బోరె గొంతసేపు మహిశా. ౪౩౮

గీ. దేవి యది గని సునిసిలి తీరదాణ పంక్తి నొప్పింప మాతంగ భాతి నతరి
పర్వతం బొందు కొమ్మునపై నిమిచ్చి । దేవి నేనుగఁ గ్రోధవిస్తీర్ణమునను. ౪౩౯

గీ. అట్టి నమ్ముల నుపుగించి లంతరేసి । తునియలుగఁ జేసి యొర్పిన దున్నబోతు
శరభమై సింగమునుబట్టి చరుగువేర । దేవి యగునుని నెత్తుట దేలనేయ. ౪౪౦

ప. ఇట్లు దేవి మహిషాసురుల యుద్ధంబు హెరంబయ్యె. దిబ్బము దేవ గంధర్వ సిద్ధ
చారణులు విస్మయమంది చూచ నానారూపంబుల మహిషుడు పెనగి కొంతపడికి
మహిషరూపంబు పూని శృంగప్రహరణంబుల, పుచ్చప్రదణంబుల తుందాఘాతంబులం
గొట్టుచు రణవిహారంబు సేయుచు. ౪౪౧

గీ. నీవు దామాల ననిలోన నిలువఁగలవె । యొక్కతూకున నెన్ను నే నుక్కడకు
ముప్పురాలపు తెలియక హెసపోతి । వజర నినుఁ జంపి చంపెన నునురవరుల. ౪౪౨

ప. అనిన పని దేవి మహిషరాజుంజూచి శ్రోధారుణిర నయనయ్యె యట్లనియె. ౪౪౩

గీ. నొలిచిందిదె పున్నబోత నీవు । గర్వమెంతేల నిలుపుమి వచనమునను
నిన్నుఁ జంపుటకే పెచ్చియిన్నదాన । నేను గలుగంగ సురలకు నేమిడియము. ౪౪౪

గీ. ద్రాక్షవానకమునుఁ ద్రావి తవలి నిన్ను । గడియలోఁ గూల్చి మానుమా గర్వమేల
దానవులదావు నేటికి దగ్గరామె । సురల జయభాష సమయంబు చరియనామె. ౪౪౫

ప. అని బంగారుగిన్నెలో ద్రావారసం విడిచిని త్రిహలంబు చేబాని దేవర తానందింప
దానపువఁ బడించి తోటన నమరులు పుష్పవర్షంబులు గురియించిరి, బయలుదేరి యెవరగు
మోగణంబులు స్తుతంపఁబోతఁగిరి, నిచ్చిగంధర్వచారణులు చువిల్చిర బాచ నానాదేహం
బులు పూని మహిషుడు పలువిధంబులం బోర నమ్మహాపక్తి త్రిహలంబుపూని బాని
నేయ మూర్తిల్ల నేలం బడి ముహూర్తంబున మరల లేచి తోరబడించి దేవపై నుచుపడించి
పదాఘాతంబుల ననేక ప్రహరణంబులసేయం గాంచి. ౪౪౬

౪. పూనెను దేవి హస్తమున ఛారి మదోద్ధత హెరమూర్తి మ
ద్దానపాననపువకరదాహనసాహనదాపసురమున్
ధానుసహస్రదుర్గమవిభావితోషితశక్రమున్ సునం
ధానపరీతనూర్వరభద్రాదుణనద్రము, చక్రమున్ పడిన్. ౪౪౭

ప. పూని యి ట్లనియె. ౪౪౮

౪. ఓరి మదాంధ చూడు మీది యుత్తమచక్రము సీగళంబుపై
దారుణలీల నే విడచెదన్ శణుమాతములోన ని న్నమ
ద్భారసమీపమం దిడి వదంపడి నానక కేగుదెంచు నీ
కే రిక దిక్కు చూచుమని యేసెను దై యులు తల్లడిల్లిగన్. ౪౪౯

- డి. నీనిన వీడుచు నుహితుఁ డీడ్చెను బంధితరుస్తుతై మహా
త్రాసనమగం భవం బొలలె చానపు లొంది రభోగతిన్ రసా
చానము దేవదాంగులు హాతిరి యాతిరి కూడిరెల్ల సం
తోసము వాకిలి యనగ ప్రోత్రము లెన్నని చెప్ప దేవకిన్. ౪౫౦
- క. నే న్నంబులను నా । నా విధముల జేసి గవుడు నాకొకను లా
ద్యా విద్యా హృద్ధ్యా యం । వా పరమునివేద్య గద్య పద్యా యనుచున్. ౪౫౧
- క. స్వజనంబు చేసి యెల్లఱ । స్వజనంబులుగా దలంచి సాతెదు నిన్నున్
భజరంబు సేయహరికి । వృతినంబుల దోలి మోక్ష మిచ్చెదు తల్లి. ౪౫౨
- క. పుట్టింప గదారి ను నము । పెట్టింప రహకశత్రు విలయమునందుం
గిట్టంపగ శ్రీవంశని । బట్టించితిమి సకలకుపనవిదాత్రీ. ౪౫౩
- క. పుట్టివి జగతివి కాంతివి । పుట్టివి కరుణపు మహావిభూతివి జగదా
త్పట్టివి కాంతివి దాంతివి । పుట్టివి మాయమ్మ మ్రొక్కు వెదెచమమ్మా. ౪౫౪
- క. నీ మహాలక్ష్మి జగమున । తిరుము నీటునుమనమ్మ చెప్పగదరమే
సేయియి ఘనాద్వయా । వ్యామోహితములు జగంబులన్నియు దల్లి. ౪౫౫
- క. చుట్టముల సాహసములు । బ్రహ్మం భవదీయం క్తి జరగదయేనీ
యజ్ఞములకు భలము గలదె । నుజ్జనపిత్రిమతల్లి కుభవపు తల్లి ౪౫౬
- క. వాంఠకు హరించుచును నుతి । వాంఠకు శివుడంచు రింకఁ గొందరు సూర్యుం
చందరు లగనీలగ నీ । చందరికిం దల్లివగుట యలయక జరనీ. ౪౫౭
- క. నిక్కము నిక్కము నీవే । చక్కని గౌరసానిమ్మ సకలజగంబుల్
చిక్కలుచేర్చి భరింపి । చాక్కలకుఁ దరమ నిన్ను వర్తింప సరి, ౪౫౮
- చ. మహాసాను భాధిల గతి । గహలంబుడి పెక్కుచాల్ల గోరుగడివి నీ
మహామహిమని నివృత్తు । సుహితస్థిత గంబి మఖిలనుందరి తల్లి. ౪౫౯
- చ. ఆనెని పున దేవి సంతప్తాంతరంగప్రయ య్యసేయె. ౪౬౦
- గీ. చిత్తతప్తము మీద క్తి దప్పిసల్లి । గోవుపల్లెట్టు సువలార ముప్పుదప్పు
తెల్ల నున్ను స్మరీంపు ఉహినయలు । మిమ్ము రక్షింపగలదాన సుమృతసేన. ౪౬౧
- గీ. తల్లి వీవు మాకు పల్లవ బోధింప । నీవుగలుగ గౌరవ లేదుకలుగ
నిన్ను గుఱుల గంటి వన్నె బోలెదయలు । పరె గోరగలది వేరెకలదె. ౪౬౨
- క. మామని చచ్చలన్నియు । దేదీ సహియఁపవమ్మ దీపలమమ్మా
యా వివర్ణులన బిచ్చులు । గావించిన నేరములను గావరె తల్లల్, ౪౬౩

గీ. ఈశరీరంబున సుపథ్త లిరువు రుండ్రు । వారిసఖ్యంబు నిత్యంబు వానినొప్పి
యెల్ల యపరాధములను సహించువాడు । పరున మాన్యుండు మూడవవాడు సుమ్ము. ౪౬౪

క. జీవుండు నఖుడు సీతత । దేవిభవమున నిన్ను విడుచు సీశ్వరి పావుం
తై వెలయు నడుడుతక్కుం దేవతలం దెవడు నిన్ను వెలియఁడు చెవుమా. ౪౬౫

క. సుఖకారణములు సేవద । సఖకాంతులు దొరయ నెరగు నాకౌకులమన్
సుఖమేని దుఃఖమేనియు । సఖరభవత్వేవ నెలప నట్టిరు గలరే. ౪౬౬

క. రక్షించుము రక్షించుము । రక్షించుము నీప దిక్కు రక్షారత్రి
యక్షిణకృపాకలిత కటా । క్షంబుల నునుపు మాయెదం జనయిల్లీ. ౪౬౭

ప. అని యిట్లు నానావిధంబులం బొగడుచున్న దేవతల నాదరించి జగన్మాత యంతర్ధానంబు
నొందెనని చెప్పిన విని జనమేజయుండు వ్యాసున కిట్లనియె. ౪౬౮

చ. అనఁడు భవన్ముఖంబుజభవామృతపానము సేసి తృప్తుడౌ
చునుజుడు లేడు దేవిమహిమంబులు విస్మయముల్లదా జగ
జ్జనని సురారి జంపి కడు శాంతి సుఖాంధుల సంస్తవంబులం
గని చనినంత నిర్జరని కాంక్షము లేమియ్యెనర్చి రర్చిలిన్. ౪౬౯

క. పినులు చనించుగ నెపుడు ధ । వానికథల్ వినని బ్రతుకు బ్రతురే యంబా
ధ్యావపరుల కేకడ బ్ర । హృదందం బమృతపాన మల్పముగాదే. ౪౭౦

క. ఆనకు లోనై యజ్ఞం । డీ సంసారాంబురాళి సీలును బ్రాజ్ఞం
దా సకలేశ్వరి గొల్చి మ । హాసంసారాల్పిదాటి యందదె ముక్తిన్. ౪౭౧

గీ. పూర్వభవమున సంపంగిపూలచేత । సంధికాదేవి బూజించినట్టివారె
భోగ భాగ్యంబులను బొంది భూమి నేలు । వారలై రని యెన్నంగవలయుజుమ్ము. ౪౭౨

క. భారతభూభాగంబున । దారిద్ర్యముచేత నెట్టిదముపడువారల్
నేరక దేవీభక్తివి । చూరులగుచు జెడిరటంచు దోచెడు ననఘా. ౪౭౩

ప. మరియు గుప్తాదిరోగాన్నితులును, బధిర మూకాంధక ఖండాదులును చమీపూతావిరహితులుగా
దలంపవలయుం గావున సత్యపాపికుమారా కృపాయత్తుండవై దేవి మహిమం దించును నెలిపి
రక్షింపదే యనుడు వ్యాసుండు మనుజువల్లభుం జూచి యిట్లనియె. ౪౭౪

సీ. ఎచ్చోట బ్రహ్మయు నిందిరావిభుడును మృత్యుంజయుంచును మెలతతైరి
ఏపీడు దుర్గుపారావారమధ్యంబునంచున్న దీవిలో నందమొందు
యేదివృదేశమం దెనయ మాయాశక్తి జ్యేత్రహిని యును చెలువునకుట
నేమహాస్థలమునం దింపుమీరగ నంబ యలర బ్రహ్మక్రీడ లనుభవించు

నట్టివైన మణిదీపమందు జీతి । దేవి విహరించగ నున్న చేప నెరులు
భూమి చాలవల కమలవభూతుడనను నొప్పు శత్రుఘ్నునిల్చి రంహభ్యయంప ॥౪౭౫॥

గీ. తలవెరులును మువవను భూదేవి కొనగి । స్వస్త్వవాహనముల నెక్కి సులగురులు
నాకమున కేగి నెలచి రసంతరంబు । రాజు పాలించె భూమి ఘట్టప్రతిష్ఠ. ॥౪౭౬॥

—: సూర్యవంశభవుడగు శత్రుఘ్నుని పాలనక్రమము :—

సీ. ప్రజనిల్ల సంతోషభవతమానసుత్తరి తరుల బర్హస్కండు కురిసె వాన
పావమంబులు భలవంతలులై మీచె వత్తు సిందగ నాలు పాలు గురిసె
నదిర్చి నయిపూర్వంబులై వానిని మృగి పక్షి గణములు మలగ ప్రేత
నెల బోలంబులు పండు గరిసెఁగగా బండె సేతిదాపులు పెద్దగోత గూర
బ్రాహ్మణులు నిత్యయజనరత్నరచ గనెరి న్యాయముగ ధర్మ తిల్ల ధర్మావతులు
దెరముల మోసములు మాని చూడవత్తులు బ్రాహ్మణాదుల గొర్పరి పానవిష్టులు. ॥౪౭౭॥

రి. దేవభక్తివరాచుడు । లై విలసిల్లిరి భరాచరాధిప విట్టు
చూపురట్టులు సర్వ వయా । ప్రాచీన్యాము లవత నెల్ల పాదులయందున్. ॥౪౭౮॥

రి. చారులు చారులు మచ్చప । చారులు పాషండు లన్యతజ్జునువరులున్
దేవ బ్రహ్మహృద్య నొప్పుగ । పీరుడు శత్రుఘ్నుఁ డేలువేశ మహీశా. ॥౪౭౯॥

చ. బ్రాహ్మణులు కొందరు సాత్త్వికులయినవారు ప్రతిగ్రహరహితులై వయావసంపరాయణులై
యజురాదివిష్కన్త నిరతులై ప్రవర్తించిరి. మరికొందరు రాజగుత్త మద్యానిదులై
రాక్షసరోహితులై పట్కర్కనిరతులై ప్రవర్తించిరి. యింకొకవంతు చామన్యులై కింది
దభ్యుదయవరులై రాక్షసేమకులై ప్రవర్తించిరి. మహిషాసురవధానంతరంబు భూలోకం
బత్మంతముఖం బనుభవించె నని చెప్పి మురియు. ॥౪౮౦॥

గీ. సర్వపాపావేశమరణుడు సర్వభాగ । భాగ్యవంతుడు నైన యలవాచవిశ్ర
మింకడు వదింతు వినుము మహితభీంద్ర । యంతరంబెను సంతోష ముదవలదు? ॥౪౮౧॥

—: శుంభ నిశంభు లగు రాక్షసులను దేవి జయించుట :—

ర. శుంభ నిశంభులు కురితా । రంభులు సంజోభితామర్షకరమహా
వంధులు ఘనమవరోదర । కుంభులు గల రుద్ధతోరుహార స్తంభుల్. ॥౪౮౨॥

ర. వారు మరాచారు లగుదు । బోరులు గావించి దేవపుంజము నొంపన్
భూరిబలంబున దేవి వి । దారణ మొనరించె మున్ను ధరణీనాథా! ॥౪౮౩॥

క. గండాగోండులు పడుతన | గండులు ప్రిప్రపకాపకంపితబోకే
శాండులు స్థితిరదాండు | ముండులు మును గలను చంద ముండులు ధూహా : ౪౮౪

చ. వా రమరుల దాటించి మ | హాండులను బేరు బేరు యర్హుగ్రగంధి
వీరరస మనన నా టివి | జారుల పుండులచే జగము లన్నియు నలచిన్. ౪౮౫

చ. కల టొక టింక దాననికా మనమీకతహాలిటేజా త
త్యగమవదాక్రమరమనినాదినిసూను సమాజా దాతి సం
చలితనదాటా చుట్టటి సికావర సైన్యహృద్యవృత్తపదా
కలితమహావృత్తాంతు మదగవృత్తాంతులగల ర్త బ్రహ్మన్. ౪౮౬

చ. తా మధులకనమిహ్నా త | న మో గమహాళిండు నరభాజనుమన్
పట్రికృతచేంద్రుడు | భూమామృత గలకు ప్రణలదోర్చయముతుడై. ౪౮౭

క. భగవతి వారల నిరుత్తర | బిగలేనె కలలులనను నివిలా అలర నాం
చిగ పిని జనమేజులూ డా | జగదమృతకలను తెజాపు సంయమి లనినన్. ౪౮౮

సీ. వినుమన్ను రావీర నమల మంధుడు నిండును జగహను పారానమను చ్చుకించి
యన్నపాదాల నటన్బిల్లి మునువ్యామలు తపం బొనరింప నలరి బ్రహ్మ
కోరిక అడిగెన వా రమగత గోర నని కోరనానివి యందు నజాడు
బలుననిగ విని వాని పలుమాను చలబోసి మునులచేతుల మెరియును లన
పని గణమనలేర | బుజుమందు | లేకముండునగ గోరిక తెందు మిమ్ము
ప్రియొకదాన్కు నితరులనేతగాని | మరణమొనరింప నన విని యరిగి తెలియి. ౪౮౯

—: రత్తబిజానుమని మహిమ :—

సీ. అందట వా నిమ్మ గలిబలవంతులె పెద్దవానన నిండు బృహదీనేల
రాజులు గావించి నహియింప ముంతంగ చంతముండులు మహావౌర్ధ్వగులు
భూమిలోచను ముందోర్గర్థవంతులను రత్తబిజాంతు మద్రావరలుడు
నైన్యసంయుక్తుల సంతోషమన పన్ని నంధు గేవింప రరంభివృత్తి
రత్తబిజాని మహిమంబు రాజు పిమ్మ | యుద్ధమున మేన రుదిరంబు అవ్వర్థి
దాననుండి జుండ్ల తవ్వర్థిత్వ | రాక్షసులు లక్షలకొలంది నక్షయముగ. ౪౯౦

సీ. ఆమెదట నిండును చనుకాయురంబుల సేనల గై కొని వెలగి భూమి
టోకంబునను బోయి భీకరయుద్ధముల్ కావించి విజయంబు గాంచి మించి
స్వస్థింబులను బోయి సంగరం బొనరించి మంధుడు దానును కోధరనరి
యింద్రు జయించి స్వాహేదని తిరుజేసి భర్త్యు నోర్పియు దానధరుని గెల్చి

గాలి దోలి కుబేరుని గడకునొత్తి । యీశ్వరుని గర్వ ముడగించి యింద్రు గడ్డె
కామధేనువు మణి కల్పకంబు నంద । నవనమును జేసికొని రొగి స్వవశములుగ. ౪౯౦

గీ. అమృతపానంబొనర్చి వా రమితలీల । బొదల గిదిగవ్వరములకు బోయి సురులు
పెక్కుదుఃఖంబులందరి పేర్మియుడిగి । దైవగతి దేవతలతైన దవ్వచాయె. ౪౯౧

క. వేయేన్ద్రగతి లిరుగుచు । నాయాసంబులను బొంది యమరులు గురు న
త్యాయతమరి బ్రార్థింపగ । నా యాచార్యుండు పలికె నతిచతురతతోన్. ౪౯౨

సీ. పినుమయ్య దేవేంద్ర వేదమంత్రములెల్ల పరగు దైవాదీన ఫలము లగుచు
నీవును నొక మంత్రదేవతవేకదా యేల యీదుఃఖంబు పా లయితివి
కావున నొక్కంబు కానున్న దెప్పుడు కాకతీరదు దైవకల్పితంబు
శిష్టానుశాసనం బిష్టదాయక ముపాయంబును గావున నర్థి చేయ

గీ. వలయు ఐప్పెద మును భగవతి దయాార్ద్ర । హృదయయై చెప్పె మరచితే యెప్పుడేని
యిడుమగల్గిన దను స్మరియింపుమునుచు । కాన మీరు హిమాద్రికి గదలుఁడిపుడు. ౪౯౩

శ్లో. ఆట పిమాద్రియందు ననయంబును వర్తిలుచుండు మీకునుం
దాసగు బీజమంత్రమహిమంబున మిమ్ముననుగ్రహించి సం
తాపముదీర్చు మీకు నిదదక్కు యుపాయము వేరె లేదు మా
యావరళక్రికంబు నొక యన్యవిశేషము లేదు చూడగన్. ౪౯౪

ప. అనిన విని దేవతలు హిమవంతంబునకుం జని దేవి నిట్లని ప్రార్థించిరి. ౪౯౫

రండకము: నమో దేవి విశ్వేశ్వరప్రాణనాథే నవానందరూపే నమో దానవాంత్రుదే
మానవానా మనేకార్థదే భక్తిగమ్యస్వరూపే నతే నామసంఖ్యా నతే హవ
మిద్యర్థతా కోపి వేదాదిదేవాదిరూపే త్వమేవాసిసర్వేషుశక్తి స్వరూపా ప్రజాసృష్టి
సంహారకాలే నదైవ స్ఫుటిస్తన్తం ధృతిస్తన్తం త్వమేవాసిబుద్ధిస్తరాపుష్టి యష్టిద్యుతిః
కాంతిశాంతి సువిద్యా సులక్ష్మీగర్భిఃకీర్తిమేధే త్వమేవాసివిశ్వస్యబీజప్రమాణమ్.
యదా యై స్వస్వరూప్తైః కరోషీహకార్యం సురాదాంచతేహ్యో నమామోద్యతాంత్రైః
క్షమా యోగనిద్రా దయాత్వంవివక్షా స్థితానర్హమాతేషు శస్త్రైస్వస్వరూప్తైః కృతం
కార్యమాదౌ త్వయాయత్సుగాణాం హత్యోసామహారి ర్మదాంధో హయారి ర్హయా
తేసదానర్హదేవేషు దేవి ప్రసిద్ధాపురాణేషు వేదేషు గీతా కిమత్రాస్తిచిత్రం యదంబా
సుతంస్యంముదాపాల యేతోషయే త్వమ్మగేవ యత స్తంబజనిత్రీ సురాణాంసహాయా
కురుష్వైకచిత్రేనకార్యం సమగ్రం నవా తేగుణానామయత్రా స్వరూపంపయందేవి
జానిమహే విశ్వవంద్యో కృపాపాత్రమిత్యేవ మత్వా తథాస్మాన్మయేభ్యస్సదా
పాహి పారుం సమర్థే వినాబాణపాత్రై ర్నినాహులఖైర్నై ర్నినాశక్తిదంతై
ర్రిహాసహంతు మేవాసిశస్త్రా వినోదా త్రచాపిహతోకోపకారాయ లీలా ఇదం

శాశ్వతం నైవజ్ఞాన నిమూఢా నకార్యంవినాకారణం సంభవేద్వా వయంతర్క-
యామోగుమానంప్రమాణం త్యమేవాస్య విశ్వస్యకర్త్రీ త్వజ స్సృష్టికిరా-
ముకుందో వితాయం హరోనాశకృత్తైర్పురాజ్ఞేషసిద్ధః సకీంత్యత్ప్రసూతాత్ప్ర-
యస్తేయుగాదౌ త్యమేవాసిసర్వస్యలోకస్య మాతాత్రిభిస్త్యం పురాసేవితాదేవి
దత్తాత్యయాశక్తి రుగ్రాచతేభ్యస్సమగ్రా త్యయాసంయుతాస్తే ప్రహర్యంతి
కామం జగత్పాలనోత్పత్తిసంహారమేవేతి మన్మామహే సర్వలోకేశ్వరీ త్వం
సమస్తభ్యో మంచ స్సదా మ్రొక్కుదున్నాము శ్రీ శ్రీ జయ శ్రీ ౪౯౭

క. మందమలులు నిను గొలువక । నిందాస్పదు లగుచు పరమసీమ లగుచు నా
నందము నొందంజాలరు । వందనములు భక్తకల్పవల్లీ తల్లీ. ౪౯౮

క. కొందలు వైష్ణవులును మఱి । కొందరు పాశుపతు లంబి కోరరు నిన్నుం
గుందుడురు నరరములంబి । వందనములు భక్తకల్పవల్లీ తల్లీ. ౪౯౯

క. మందరధరు తంభోనిధి । నందనకును శివుడు శైలనందనకును మ్రొ
క్కుం దక్కినవా రెక్కుడె । వందనములు భక్తకల్పవల్లీ తల్లీ. ౫౦౦

ప. ఇట్లు దేవత లతిభక్తి సనేకవిధంబులం బ్రార్థింప దేవి దివ్యాంబరభూషణాద్యలంకృతయై
చర్యనందిచ్చి మీరాక యెరింగింపు తనిన, తల్లీ, మాభయంబు లుడిపి తొల్లి మహిషా-
సురువలసి బాధ తొలంగించి రక్షించినవిధంబున నేడును రక్షింపవలయు నిపుడు సంభ-
నింపంబులును, చంద ముండ భూమ్రాహ్మిలును రత్నబీజం దను రక్తగుంతును చేప
రాజ్యంబు హరించెడి. మాకు గతి నీవకదా మా యుఖంబులు నివారించె యనుడు. ౫౦౧

సీ. ప్రాల్దేయగిరికూతు నాలోకముననుండి యొకమూర్తి నంబిక యుద్భవించి
తౌగీదీనాను విఖ్యాతి నొక్కతెయును ప్రాప్తదంధోధర ప్రభలమింది
తాళివానాను విఖ్యాతి నొక్కతెయును శర్మ లిరుగురు దన సరస గొలుచ
చిన్నారి సరిగండు పీఠెను ఛరియించి మణికాంతిదనరు మైరిజియు దొడగి
యమరసంఘంబులకును బ్రత్యక్ష యగుచు । నోలి గారుణ్యరసవార్ధి నోలబార్ధి
మృదుమధురభాషణంబుల మేర్పెనూపి । యల్ల జెరునపునవ్వి యిట్లనియె నదిను. ౫౦౨

క. బృందారకులార భయము నందకు । డ ధనుజవరుల హాసన మొనర్తున్
సంజెహము విడుపుదు మీ । రందరు నాశక్తి జూడుచని కడువేద్యున్. ౫౦౩

క. అని చెప్పెసింహవాహన । మున దా గూర్చుండి తన్ను మోదమెలర్చుం
గను గాళిక పార్శ్వమును । జనుదేరగ నేగె శత్రుసైన్యంబులకున్. ౫౦౪

గీ. పోయి పోయి యొక్క పూదోటలో నిల్చి । కాశి తనకు దోడుగను వసింప
జల్లగాలి వీడ శౌకంబు బైకంబు । మదమరాశపత్తి గదిసి కూచు. ౫౦౫

- సీ. ప్రవృత్తుల వివృత్తుల వర్జతు ల్గనివర్జి ద్వానికలతి శ్రవణ్ దనక మీటి
తంబులావృత్తును మంబులంబు వర్జితుల తారకమును మన సహకారము నెరిగి
దేవవర్జుల చెరిసి గ్రామంబులు పొంగులను చూరవృత్తుల పాంచవలతి
కలవనలల ద్వా గతుల నిలవర గావలపును నీలామెత్తమీద
గ్రమ్మ నభయం బరీతుల కాంక్షనిడ . మోక్షు జ్ఞునింపగా నల్లరాళ్ళ గరుగ
గాత్రనాదలను పీఠతో గలసి మెలగ . సుగంధాల వాయుల లేవి యపుడు. ౫౦౬
- గీ. సార మేయనుడిగి మోలలు మెత్తెత్తి . లెవలు నిర్కబిట్టి చవులదలు
జూడ జూపి యచటి రేపిడిములు చేవి . పాట వినియె చచ్చపాటులేక. ౫౦౭
- గీ. చిత్తగుడులు పెవల పవగలు మెత్తెత్తి . పాపగములు చుట్టు పట్ట దెర
సన్నులందు పాపి కావలతి రివరింప . చాటు వింతతోడపు నందు జెలియి. ౫౦౮
- క. పవలు గములై యులక . వృక్షంబు నీవసుంపె వెలుగ విసెయెన్
మోక్ష ప్రదాని గానము . నక్షిదానక్తి సుఖమయలయి బోవన్. ౫౦౯
- క. ఆకసమునుండి యమర . లోలము నానామ్మలైరలోలకచీ న
స్తోత్రపీఠిన్ చనియెన్ . శోకములు హరింప లేవి సున్నులగితిన్. ౫౧౦
- క. కుంభుల సేవించు చుడో . కుంభులయన నుప ముంప చుజులు పటుదో
స్తంభులు పిచ్చిల్ల సేవచ్చును . కాంభవి యుచ్చుట్టి పవను సురసను నంతన్. ౫౧౧
- క. కాళిర దామిల వైవగ . చూడ చూరలం దాల్చి లోభిలును గడున్
వాలికలబోలు గన్నులు . వాలిక మృదుగిరి దాడు భగవతి యెడలన్. ౫౧౨
- గీ. నిలిచి యచ్చెరవని ముచులిరగాన . రజన కలగును తెలియ వేగింబ దోయి
గర్జితమెన్న నుండుని గాంపె యొక్క . తెలుచు మెలరగ నిట్టిని పలికి రపుడు . ౫౧౩
- గీ. అహహ మేమనెనుమయ్య హింసలయల . నుంపి యుపమోహానాగి ఒకానెవారి రుగ్ధ
చూడగ నున్న పుష్పలతోడోని . పెరిసియున్నది రరయ యా పింఛి లోగిన ౫౧౪
- ఉ. పుష్పలదాది యహ్వానితోలిగవని భరితి వేలుపుం
బట్టన నాగవానమున మానవులం బిహిం . నాగనిన్
నెత్తన జూడ ముచ్చుతును నెడును నాని విసంగిల్లన లే
పిట్ట వచలతి రూపు లగ చచ్చర యెచ్చరి దాని మోటకున్. ౫౧౫
- ఉ. పల్లవి చేతబాని గరువంపువన వృరమోహుకన్యలన్
దెల్లముగా నభిమృతులు తీగలపై ప్రసరింపఁ జల్లగా

నల్లన మీట గాత్రసనహమ్మ తము న్గదయగ నాన నే
తెల్ల నయాచె యమ్మందు యెప్పవరలె నపోజునాకికే.

౫౧౬

గీ. మేలంటికి యెల్లవృగములు పనిపెట్టె | నొప్పు సమిల భరింపిల్లి యాచె
కొడుమతోమెలలకు గోలలలాచర చూచె | పాటగోప తగిలి పడిలి మేము.

౫౧౭

సీ. సారంగము చరాళి చింతరాధవలంబు నక్షులు కొప్పు నూగారు నయ్యె
బలహంసయను న్ద్రేము లలిర పుచ్చాగిలంబ గమన శ్రవణ నాభి గరులు నయ్యె
కిలెతాచలయు చల్లరక చక్రపాకంబు బుడవంబు హాసంబు స్తనము లయ్యె
మడున చనాటంబు మలయమారుతమగు చరణయుగ్మంబు శుచ్చాస్వనమయ్యె

గీ. ఆవునవున యేమిపెట్ట నయ్యుటల యాధర | మర్త రాగంబులన్నియు నింపుకొంపు
గులను పలుకులు పయ్యెల కొమలాంగి | మును చలించె నంగీతమయమడుచు

౫౧౮

తా. తాళా గగనుచోలవియ్యగున ముత్తలయ్యె రాగవృక్ష
మూతంబున నుపచారవన గలసె నంభోజాక్షి భాస్విత
ప్రీతిలాష్టి నభావవరంబును నెల్లనె గాత్రినోభాగ్యమునె
దెలంబున భారతాంబునగాన పాపాధిపతి!

౫౧౯

చ. రాగీకంబు మువలుకున్ను | రాగము దీక్షింబుదేసి చిహా నలరింపనె
రాగము నుమమునంబును | రాగీకచా మువలుపు రాక్షససర్పా!

౫౨౦

చ. నాన ప్రహ్లా నంచప | హోమంబులు పాసయంబ నురగాంచునును
తాదే పాస ననుమన | దో పాసననాథ శిష్ట యుంచునె చిపునా?

౫౨౧

చ. నాన ప్రహ్లానున చిర | యాచక్రమకృత్తి యనయమ్మ నాన్యై నుభా
పాతిసర్పై మోరినెన్యై | రేమిన్యై ముప్పై నెంతవలె నురారి!

౫౨౨

మ. పనియే మూర్ఖసిహం. యనచరణమూర్ఖతగత్యోన
స్థినినె యుగ జుప్పలంబు చింతింపనియెను నామోక లాలాపరిం
జనమునె ప్రీతి తిలోక్రమామునె గానంబునె మృతాబి మృష
స్థనమునె పాలం చింతె శ్రీగలచి పట్టింబ ప్రత్యేశ్వరా.

౫౨౩

చ. కలుసలు కన్దులన్దు నని గాగనుమా కనుదాఖా వానిం
గబగుట సారసంబుల గానునుమా యది నీకలంబునె
యలరుట మీలునాగ వగ నవళుగలో నవి ముని తేలుటం
బలుట నికేయి నా నెడవమానమోతె యనవమ్మ గడ్డిగనె.

౫౨౪

సీ. రోంఠపాఠంబు య లంఠకచపాళి కాకున్న విరుచనంగాత మేల
చిందంబు నందంబు వడదంబు కడదంబు కాకున్న శబ్దసాంగత్యమేల

బాకాలలో కాం తూకాల జంఘలు కావన్న మంగళక్రమము లేం
ముదురాల నికరాల నికరాల చెక్కిళ్ళు కావన్న సొగసందు గనగనేల
నడుమొకటి మాయ ముద్దీలో బడియెగాని । యింతి యవయవసౌభాగ్య మేమిచెప్ప
కాపురంబుండు నహహ శృంగారలక్ష్మి । చారువంధేరుహాస్య బంగారుమేన.

౫౨౫

ఉ. కలికి మొగమ్ము చంద్రుడని గట్టిగజమ్ము రద్ది నిక్కిమే
వెలయుగ నవ్వుపేరిటను వెన్నెలయున్ దిలకచ్చలంబునన్
గలితకళంకమున్ బెదపి నామముతో సుభయున్ బొసంగు గ
న్నులనెడి కల్పకొప్పిరులనున్ వికసింపగజేయు నెంతయున్.

౫౨౬

చ. పరగ నపూర్ణమైన విధివాసము దా స్థవశంబుజేసి శం
కరు సిగబట్టి దిట్టయగు కాంత సుసుంగవునుం జయింపగా
హరి కవతారమయ్యె నటులయ్యును బేదరితాన ముద్దిరిన్
మరలక లోసుగావలసి మాయగదా యది వేయునేటికిన్.

౫౨౭

ఉ. మాపులురేపులంచు దమ మంజులభావముసూపలేక నీ
ర్కాపులుగా చలిర్చి కలకాలము పంకముబట్టి గంధనం
ప్రాప్తకతన్ మధుప్రత సమప్తినీడ్రోచెడి యుత్పలాబ్జముల్
చూపులదాపుల స్నిలువ జొప్పడునే హరిణాక్షి కింతయున్.

౫౨౮

చ. కులుకును దట్కు సూప కొక గోతను గొన్నిదినంబు లాదటన్
వెలవెలయంచువచ్చి నడువీధిదుకాణములోన గొన్నినా
ళులు తరువాత చెక్కడములోబడి నీరసవృత్తినున్న కెం
పులపన సొంపులాడి సునుమోచిరి సిదన నవ్వురాదొకో.

౫౨౯

ఉ. దానిపనందు సూచితమి తక్కినచారికినేమిగాని యా
సూనశరాసనుం డతివ సోయగమున్ గని కూర్చివేడ నిం
పూసక నంగహిడుడవు పొమ్మన నస్త్రమయంబు జేసినన్
మానిని మేను దా నతని మార్గణము ల్లోని యేయు దృష్టులన్.

౫౩౦

గీ. దుఃఖతోకచంద్ర దానిపుట్టు వెరింగి । కొనుము భార్యగాగ గొనుము నీకు
దగిన దదియ సీపు తగుచుపు దానికి । నెనగు బొసగు బెండ్లి యిరువురకును.

౫౩౧

గీ. ఇల్లు గలిగినందు కిటువంటి పెండ్లాము । బడయకున్న రాజు బ్రతుకునున్న
వన్నె వాని లేని వనిరలు పదికొటు । లున్ననేమి లేకయున్ననేమి.

౫౩౨

ప. రాక్షసేశ్వరా ! సీపు స్వర్గంబును జయించి యుచ్చైశ్చర్యంబును, వైరావతంబును, చింతా
మణియు, కల్పవృక్షంబును, గాదుధేనువును, మరాళధ్వజంబైన విమానంబును, కుబేరుని

నవనిమిరును, పరుణుని ఛత్రంబును, నీ తమ్ముడగు నిరంధునిచేత పరుషపాశంబును గైకొనఁబడియె. సముద్రుం డట్లానవచ్చునూలము, మృత్యువు దారుణవంతులను నెచ్చరి. మేనవా డృష్టారోగణంబును నీను పోగఁబడితి. ఇట్లు రత్నంబులు నీ స్వాధీనములై యుండు నియ్యంగఁపారత్వంబు వశపర్తినిగాని లోపంబొందు నీరేల ? శీఘ్రంబునం గొనవచ్చి వివాహంబుగొమ్మ. నావుడు దిని శుంభండు తన సన్నిధినున్న సుగ్రీవుం బూచి యుటనియె. ౫౩౩

సీ. విలె సుగ్రీవ యచ్చెలదివృత్తాంతంబు దాని నే చెండ్లావలదినాడ
నీ దానంగని సీతి నే జెప్పఁనది లేమిగాని యొక్కొల పక్కణ మొనర్చు
దానంబు సామంబు చగు చెండుహిమిల్ శృంగారరసమున బెలగుచుండు
భేదంబు కూడదు పలకులయింప రసభంగంబునను దానబట్టి కార్య
నిర్మి గురదాని నరన్నపు చేష్ట రెపుడు । చూపలయును గావున నోపుదీపు
వడితింబదేగ నాదు సంపత్తి దొగడి । వెంటబెట్టరచమ్మ చేవేగ హేమ్మ. ౫౩౪

క. నావుడు దిని చని యా ను । గ్రీవుడు జగదంబు గాంచి కేర్మొచ్చి లన
ద్యావంబున తన దౌర్భ । ప్రాణిజ్ఞాముచూప నిట్లు పలికె మహిళా. ౫౩౫

క. సీమాపూపనీ గుణములు । నీరమణీయకర గాననిపుణక తెల్లం
మాదాటా విరెనా భువనంబు । దారి చురను సెప్పుచున్న పలుకులు వినుమీ. ౫౩౬

క. సర్వాంగగుండులను నీ । కుర్చిన్ బ్రతిలేచటంబు నొక్కడు సెప్పెన్
పర్చిర తమకముతోన ను । పర్వారాతి నను గాంచి పలికె ముచుమనన్. ౫౩౭

క. అదిగావున నేవచ్చితి । నువతీ నీనగుణమునకు సుందరుడునుమీ
త్రిచరేంద్రు. నోటపుచ్చెను । త్రిలిపము తనవశముచేసి తిరుచుచుండెన్. ౫౩౮

చ. మారాజు నోదాగ్యంబు లెన్ని వశంబుగాదు. అతండు నీకు నమస్కరించి చెప్పు
మనె నెట్లనిన ౫౩౯

సీ. పాశాననుదోలి నాకంబుగైకొంటి నెలమి ముష్టిగముల నేలుచుంటి
య్యభాగములు నే నవహరించుచుంటి స్వర్గలోకమున శ్రేష్ఠులైన
మానవృద్ధులు మహాగాయకర్మములు నాను గృహము బేర్చెదని సిగఁపానియుత్తి
దేవతల్ మానవుల్ పితృబాలు నాపంపు సేయుచునుండురు సేవకులంబు
అట్టి నే నీకు దానండు నగుదు నీడు । వంపు సేయుదు నను మరుదాణములను
నిడక రక్షించు రక్షించు మిందువచన । మరణవర్తంతమును నిన్ను మరువకుండు. ౫౪౦

సీ. వగలాడి నీవు నన్ వరియించితేనియు వట్టి నే నొదల చెట్టుకొందు
పదుకల్లులోకముల్ దాలింతు మీప నీ పదపవృత్తులగొల్తు బండునగుదు

- సతత సౌభాగ్యవి స్త్యతి సమానుషమైన భోగము లందెను భూమిమహిమ
పనులందు సీయాజ్ఞ గొనక నే పర్తిలవ సుమిత్ర న లోప మొక్కటయు లేదు
నే సుమర్శించ దేవతా మానవాను । రామలక్ష్మణులు సుందరాంగి సీయలవ చిత్త
విడితి నను బ్రోవకున్న నా కేదిదిక్కు । కరుణజూతుము నాచాల గలిరి కలికి. ౫౪౧
- ప. అనిన దేవి యొక్కంత నవ్వి. ౫౪౨
- క. శుంభుండు నిశుంభుండు న । దంభప్రజ్ఞులని సర్వదా వినుచుంబిన్
జంధారిని చరిమి జయ । స్తంభంబులు బైచి వాని సంపద గొనకే. ౫౪౩
- క. జెతగదా దేవతలకు । దాతగదా బ్రాహ్మణులకు దానవితతికిన్
నేతగదా పటునిగమా । ధైర్యగదా శంభు నెన్న నెచ్చుచోవున్. ౫౪౪
- క. ముప్పది రిండుగుణంబుల । గొప్పతనముగల్గె యెకమ కౌమిచ్చె థా
నొప్పగ జెప్పగ వరమా । యిప్పిరిరాశనపెచ్చె నమ్మలవరితల్. ౫౪౫
- క. ఇచ్చటికి ననురు జూడగ । పచ్చితి నే నుమమి మంచి పసిడిఁ గలయఁగా
నచ్చలపు మంచితనము । చచ్చినయ ట్లనుము చానవప్రభుతోడన్. ౫౪౬
- గీ. దేవతల మానవుల బూర్వదేవతలను । జూచిరినిగాని వారలు శుంభ ఫీతి
నొక్కడును నన్ను గైకొన నొకవయ్యు । నేమిమందిరి పింటి నే ని గుణములు. ౫౪౭
- గీ. పడిగ జని శంభుతోడ నా వార్త చెల్పు । హితయలేరును వినకుండ హితములంగి
యోయి రాక్షసనాథ నీ యొరపు చెంటి । సన్న్యసిజములు గలవాడ పగుమనవు. ౫౪౮
- గీ. శూరులపు గుణిపి కళావిశారదుడవు । దారపు మహార్తరుండవు జీత పేర
భోక్తవు నిఖిలమాణిక్యనులకు బలివి । యేమి చరియింప నుష్ట చెంతెచ్చు డధిప. ౫౪౯
- క. నాయంత నేను పచ్చితి । సీయంతికమునకు నాకు సింహాస్పదప్ర
పోయెద నే నోమొక్కటి । నోయమనుచ్చాను పట్టరా ముఖ్యురొకే. ౫౫౦
- గీ. బాలభాషంబుచేత ద ద్రవ్యతము పూని । యున్నదాన నదేవన నొక్కఁడెవ్వ
దేసి మత్తను బల శౌర్య ధృతి ఏరాజి । యాతి నను గెల్పునేని బెండ్లాడవ నని. ౫౫౧
- క. ఆసి యట్లు పలుకుచుండగ । ననుగంగగర్తయలు సూచి యర్చన నగి యో
పనితా యచ్చు తమగు వ్రత । మును బూసెతిపమ్మ ప్రసారముగదో యమ్మా. ౫౫౨
- ప. అనిన వారి పలుకులు విని విసనయ ట్లారకుండి దేవి మరల. ౫౫౩
- క. కావున నో చనుటెంద్రా । సేపు రణమునందు నన్ను నెమ్మి గెలుపుమా
వేదేగమ రమ్మ యా । పై వేడుకల్లె జక్కబడునని యనుమా. ౫౫౪
- ప. అనిన విని సుగ్రీవుండు. ౫౫౫

- గీ. అడుదానవుగాన నీ పరమరంబి । పట్టె రెండువారుగైర్పొనట్టి గట్టి
 టట్ట నిను గెల్చెరోవడి చిట్టెదాన । పట్టె భ్రమలేల మానదే ప్రతము గితము. ౫౫౬
- గీ. అయ్యయో పెట్టెదాన య యుగమునకును । హెచ్చుమార్గంబుదేసెనే పూరుదాన
 మట్టు దేవుగ వేదమిత గట్టెరేయి । యట్టెదెంచడి మారాజు సద్దేశుగవు. ౫౫౭
- గీ. మూడుగులూ దాటెను లేడు దాడు । వేరెగా తీర్చదే చాని వేడురంకు
 పీడవే మూర్ఖులంబు లేడు నేని । టాకుమారులు వేని వెట్టి యాడుదాన. ౫౫౮
- గీ. పండునేలలను గాదే నికుండునేని । గొర్రును పెట్టిరి హేతము నీకును మృగాక్షి
 నిలు పుంజుగాననునకులె నుంజురొట్టె । దామయైనట్టి శాస్త్రంబు చలదిచూడ ౫౫౯
- క. జయ్యారి నీమ దానకు । న యు నుకేదామందు గావి యప్పటనున్నా
 డియ్యదెనరంబున నీపుర । గుంపుంబులు చెట్ల బొనుడు కా దిను చినుమా. ౫౬౦
- గీ. జలము చుట్టలు గెల్చెను బట్టి లాగి । యాడుకొనిపోయి మారాజు నింటలేర్చు
 రట్టుగావున నా పలు కాలకింటి । నన్నుభికి బొమ్మ రగ దింత సాహసమ్ము. ౫౬౧
- గీ. యుద్ధ మెక్కట యుద్ధయ్యునకుచుట । నుంజుమొగు రెండుగక మూటకాడ
 నేటికి చంచరాక్షి నా మూట చినుము । తల్లరంబున సొల్లము రైప్పిపోవి. ౫౬౨
- ప. అనిక పని లేదు బుద్ధునియె. ౫౬౩
- గీ. పలుకు పరంబు రప్పట పోనినొకరె । నేటిదా యిది నా చిన్నదాటనుండి
 గెంజుకొనిపెట్టెతిని నెది పోయిగానె । నా చెలు అనచ్చువతి నని నద్దెపోరె. ౫౬౪
- గీ. పండుమైనను నరికిం నికుండుమైన । నరికియె నరికార లిరువురు హొగ్గరిము
 రప్పగుము లేగ జడము నిర్ణ మ్మటంబి । వెంకటో నగు వెండ్లి నీ కింతమేల. ౫౬౫
- క. నే నుంజుమన దానలు । దాననెతోరాధిపులుగదా జడమునగా
 బూనిన ముచుకా ప్రమాత్రము । లోనొకనే నవుడు దనకు లోనగునగదా. ౫౬౬
- గీ. చాకు నేరలు పెట్టిరి నాభుగోరి । యుద్ధ ముండువయిమ్ముంటి నుర్జిత బల
 రార్జములు గల్గెనేనియె జయముగాంచి । కొనుము నను గానె హతాశమునకు బొమ్ము. ౫౬౭
- ప. అని యెప్పరంబున నే జెప్పెనినో మీరాజునకుం బప్పు మనిన మార హేలగక్కితంబు
 త్రెస చేపివార్కంబులు విని చని తన ప్రభువునకుం జెప్పిన నతం డడి తన తమ్ముం
 డగు నికంభునకుం జెప్పిన నతండు మన ముచ్చడు రణంబునకుం బోవుట యెను
 ప్రంబు, ఛామ్రులోచనుం బంపి చానిం బట్టి తెప్పింపుము అని పర్చిన విని సంతసించి
 ఛామ్రులోచనుం బిలిచి నీవు శీఘ్రంబు పోయి యవ్వనిరం బట్టి యెచ్చబడికిం జమ్ము. సైన్య
 సమేతులవై యుద్ధంబు జెప్పిన చేపి మునుష్య దానవుల నెల్ల మునుమాడు మని చెప్పిన

విని యతండు మాయాదేవి యంపికందునకుం జని మధురంబులగు పలుకుల
దేవి కిట్లనియె

౫౬౮

—: ఛామ్రులోచనునితో యుద్ధము :—

క. ఓయమ్మ మానవాశన । నాయరుడు నినున్ వదిలెచి సయమార్గమునం
బాయక చూతం బంపిన । నీయకొనమి నూత మిగుల పోయెమునుమ్మి.

౫౬౯

గీ. భావగర్వితమైన నీ పలుకునందు । యుద్ధశద్ధార్థమున నొక్క టున్నయదులఁ
తంచెడు రతిసంగ్రామతత్వరత్వ । చులర నెయంద యున్నదలంచు నబల.

౫౭౦

క. రమ్మా పట్టపురాణివి । గమ్మా శుంభునకు ముజ్జగంబుల వెన నే
లొమ్మా యికనైనను మీ । లొమ్మా బంగారుబొమ్మ గురుకృప నిమ్మా.

౫౭౧

చ. అలసట సేపు శయ్యవయి నల్లన నత్తపాల న్నటాంకిరం
బుల బలురాక్కులం దొగరు బోకిరి మైకొనునంగ ఘర్మబిం
దుల సిరగాద్రిప్తి కులుకు తొంగలి లప్పున మూసి నిట్టర
స్మశకుప వాపుటె గెలుపు మీసపూచుని సంగరంబునన్.

౫౭౨

క. నామాట వినుము శుద్ధియ । నిమీద న్నలపునగిలి నినుర యునికి య
క్కాముని శరములఁ జిల్కెను । ఛామ్రునకు రమ్మ వేగ పోద ముచటెకిన్.

౫౭౩

చ. అనిన విని దేవి కనునన్నఁ గాళి యిట్లనియె.

౫౭౪

ఉ. తియ్యని మాటలాడి మది ద్రిప్పఁ దలంచెద పో విదూషకా
యియ్యవి నే నెరుంగనొకొ యెందుకు రిత్తలు వేయి మాయెడన్
గయ్యము సేయంగా బలము గగ్గనయేని నిను న్నధించి మీ
యయ్యల శుంభముఖులు యమాలయవాసుల నిద్దు సేయమే.

౫౭౫

చ. జగముల మోహవార్తా నిడు శక్తి యిదంచుఁ తలంపలేక దు
ర్బగులరు మీర లెల్లిదము వర్జెదచేటికి సుచపత్తనన్
దగిలి మీము న్నరించుమని తప్పక యింకొకమారు పల్కిన
నైగ నరికింతు నాబురలు దప్పన బొమ్ము ఛామ్రు గోరినన్.

౫౭౬

క. మందమతి శుంభుడెక్కడ । బృందారరబృందచేసెవృ విశ్వజుని స
దృందిత యెక్కడ పీఠల । పొందిరెక్కడ దురాత్మబోరా ఛీ ఛీ.

౫౭౭

గీ. కోరి సింగంబుకొదమును గొంతనక్క । గంధిగజ మందగామిని గార్థభంబు
సురభి గవయంబు నెదగొన్న కరణి దోచె । శాంభుదేవి యేడ మీ శుంభుడేడ?

౫౭౮

- క. కాళికమాటలు విని యా । బాలికుడు మహాగ్రుహగతుడు పటాశోషమున
స్నానము నో ముదవతి యా । బాలిక గొనిపోడు చూడు పంతమెలర్చున్. ౫౭౯
- క. సింగంబు నిపుక చంపెవ । నంగన మెవజ్జటి రాజునందికమునకు
న్వంగున గొనిపోయెద రన । భంగంబున కొక్కయింత భయపడుకన్పన్. ౫౮౦
- గీ. కయ్యనునను నేల కాలుపులెప్పు పీపు । పీమవాక్కా చిన్నిబోమవాక్కా
నులిమిపైతు నిన్ను జిలజిలరల్లంబు । లాలితి డణములోన నుక్కడంగ. ౫౮౧
- ప. అనిన విని కాళిక. ౫౮౨
- గీ. ఎంతమగవాడ పైతివి యేతి చూత । మేయుమీ దాణములు నాగ నా యసుదుడు
విల్లు చేబాని నునిసిత భల్లములను । బెల్లుగా నేసెఁ బొలువారు జల్లుబోచ. ౫౮౩
- గీ. పంచపాపి: కాళికయు నిజదాణసంఘములచేత । వాని దాణంబులనుద్రుంచి వానిమీద
బహులీముఖముల నేయ బడురయమున । భూప్రసన్నుఁ డరిక్రొభ తామ్రసేత్ర
దగము గురిపించె శరవచ్చి నెలమీద. ౫౮౪
- గీ. అంత నక్కాళి వాని దాణా వచ్చించి । విరుఘదేవి మహాలోనవచ్చి నడరి
మట్టహాసంబుచేసి ననున బిమ్మ । రిభమువయినెక్కై క్రోభప్రకాశియగును. ౫౮౫
- ప. అంత గాళి అర్జుంతక్రొధావశంబున నిజశరపరంపరల వాని శరాసంబు ద్రుంచి వెను
వెంట ద్రొన్ని దాణంబుల రిభంబును, గొన్నట్ల సూతు, మదకొన్నిట భంబులను
ద్రుంచి నమదోరగనన్నిభంబులగు నాశుగంబుల నతనిపై వైచ విరుఘండ్లె వనిఘంబు
బూని భయంబులగు వాక్కుల నడల్పుచు గాళి నిట్టనియె. ౫౮౬
- ఉ. ప్రేలకు పాతమంగలపుపెంకునుదోని మొగంబుతోడ ను
చ్చాలిరలాఁగన్విభవితాంతిమచు ఎయ్యగంబుతోడ జు
దాలిప నీవు నాయెదుట దంధముసూపెవ పుండుంబుంచు మీ
వ్వేళ నిదే తల న్మరికిచేయుచు నలంబ మహాగ్రమూర్తియై. ౫౮౭
- క. అని యురుదడించి పరిఘం । బున గాళిని బాడువ గ్రోహస్తూరనయనయై
బునియ బుట్టుని పరికి డ్రవ । ఘన సేర్పిన ఖిన్నమగుచు దునుబాడు బడియన్. ౫౮౮
- క. మమ్మయి భూమాశుడు నన । తిమ్మల బూరి యిడి యసుర సేనలు గమ్రై
రొమ్మల మోడుచు బారిరి । బ్రమ్మన భయవిద్రమమున బడి లేచి ఎడిన్. ౫౮౯
- క. ఆ భూస్రావణు సచ్చిన । బాధలు బొలగెనని సురలు పటుహర్షరస
శ్రీహర్షహృతై యంచిత । బోధంబుల గురిసి రపుడు పూపులవానల్. ౫౯౦

సీ. అతి ఘోరమై యొప్పు నాహవరంగంబునందు సర్వములను సే నసురశవము

రాదును గిద్దలు గాడిద పీరుగ వుట్టమెవళ్ళ నాదోవ మెత్తె-
కాదును భూకముల్ దవసి డేగులు నెత్తువేటిలో ద్రావి పెల్లాపనెలుపె
రాదును పుట్టి పదాహసహసంబు లేరుత్తె సం వంబు నెట్టలేసి
కాకినీ కాకినీ పికావ సమదాదు || మల్లకల్లోలముగ జెక కాకె దనసి
దీర పితంబు సాపడి త్రేపుకొనుచు | రాదురావణయుద్ధంబు రాదు సాటి.

౧౯౦

గీ. అంత నట్టి పొంచి స్థలాంతరంగు | శంఖనాదంబు దూకించె జగముదెల్ల
గడగడ నవంతె నిడియేమి గడవిన యని | యుప్పుడు హతశోభి లరిగి రయ్యనురువడకు.

౧౯౧

సీ. రుద్రాక్ష చురుజనాథ కొండులూడెను జూచు మీదిగో యిది యెట్టి పుట్టేడువాడు
మొట్టో సురాధాతి ముక్కుబోయెను మాటజెప్పలేనని మన్నె సేయుదాడు
అయ్యో పరజివీర హస్తంబూడె నెట్టోచ్చుచుని యంగ లాచ్చువాడు
అట్టో సరాశన జువ్వులువడిపోయే గిలెరు గని కొట్టుకొనెడివాడు
కటకటా చానవేంబ నా రావ్యులిరిగె | గతి యింతేమని తిన్నీళ్ళు గాచ్చువాడు
నగుచు శుంభుని సన్నిధి కరుగువంచె | పరబ్రహ్మజ్ఞు చురజాల గని మితండు.

౧౯౨

గీ. ధూమ్రలోచనుడేవ మీ చురుజమేమి | రావ్యుసేరులుబోవ నే కాకణంబు
చిన్నిచగలాకి యొక్కడ సేనలేవి | ముక్కడివి శంఖనాద మిదేమింత.

౧౯౩

ప. అనిన విని భగ్గులైన హతశోభలు.

౧౯౪

గీ. ధూమ్రనేత్రుండు సచ్చెను మరమునందు | సేనలన్నియు బడి యాల్లె జెప్పలేము
తిరుణి తెలివిత్ర కాళక చచ్చువచ | సమరరంగంబు సీరాక్షనంబు సేసె.

౧౯౫

గీ. పూవులవాసలు గురిసిరి | దేవక రక్తేపమీవ దితిజాలెల్లెని

జా పొచరా దేవి శంభా | రావము గావించె చుక్కరంబుగ నభివా.

౧౯౬

క. జయము మరకు నిక లేచని | భయముగ వలంగమంచు భగ్గులంబునుసరి
రయమున వచ్చిరి మితుకున్ | నయ ముహుము మంత్రవదుల సరభోజిమరా

౧౯౭

ఉ. సేనలు లే పదొక్కతయ చిన్నది కాళిక తోచు దేవత

మాకుగ పై పయిన్ నిలిచి మాసని గెల్పుచుగోరి చూచు క
ద్దానపక్షెరి శంకరుడు దాపున దోడుగ నున్నవాడు ||
మూనిని యొక్కలే గెలుచు మానవ దేవ భుజంగ లోకముల్ ||

౧౯౮

౨౦౦

క. ఇక సీ చిత్తము చెప్పితి | మరదా రాక్షసులు పంకజాననను బిడి

లికలో మళకములో మ | శ్చివములా మావంతు మేము చేసితిమి సృషా.

౨౦౧

క. అనిన విని చురుజేంద్రుడు త | మ్మునితోడ నిరంభ విందె ము త్తెను చేతల్

తృణమే చక్రాముద మగు | తృణమగు పజ్రంబు బల ముచ్చెట్టనశమునూ.

౨౦౨

సీ. ఇప్పుడేమిసేయుచు మీవు సెప్పు మనంగ న స్మరింతుడు పల్కె నన్నతోడ
దాతామనునను దాడుడు పొడిచు మొనసి రదంబును మోహించి
మించుట ప్రేమ మమ్మందును నన్నబంధుడు బలగఁబడెన్ బోయి పడతి నెడల
వచ్చుచున్నాడె నె నొచ్చుచున్నాడె యట్లవలయుం బోయెను యిట్లు నీవు
చని పరాననితోడను నంగరంబు । సేయవచ్చు ననంగ నీ చెప్పినందు
మించుటరాని నీదప్పు మాను పైన । ముంబెదను చందముండుం నిలిప నేను

౬౦౨

క. ఏమగు నంపదలయునా । మానంగ గుండేలుబట్ట మాను మోజునీ
పైనయని చందముండుల । తో నునయన్ భుజమిచ్చుచుండుం కినునన్.

౬౦౩

గీ. చందముండులార చనుడు సేనులతోడ । స్మిగ్ధమాల మదముచేత నిచ్చు
కాళి యెనెనుదాని గట్టితెం నాచని । యింపుగాకయున్నఁ జంపిండు.

౬౦౪

క. అనపుడు నయ్యిరువురు సే । నకు గాని చని చేమ జూచి నమగంతో నొ
పనుదులు యెడుగివు మా । చనుజవిధుని దేవలోకచమనం చనుమన్

౬౦౫

—: చందముండుల యుద్ధము. :—

క. వాని యనజాచు నిశుండుడు । వానిం బోలేడును గెలిచె వానపు ననిలో
వానిని పీడిసి నీ వి"క । దానపు గెలిచుచు" బిన్నదానపు ముగిదా.

౬౦౬

గీ. అడుదేనియు నొక మగవాడయ్యెను । అవదే బుద్ధసెప్పంగ లేచికనుల
తోడి పూబోడి నీవేడ నాడఁదాడ । మద్దలనుగొట్ట నొలికిపు ముద్దలాడి.

౬౦౭

గీ. ఉడకు మురుకుమను నవతి యుండుగాని । తోడుకును నవతి గెలిచె యేవనేని
నిడరాళంబునకు జూచు నిచ్చరులను । హతులనుచు నమ్మి తిపు చే దెలుగఁ పబల.

౬౦౮

క. పనునెనిమిదిభుజములుగల । చదిరా నే గెలువలేనె యనుకుల ననుమన్
మది గర్భముపరకుము నీ । నువ్వెంత గజంబువ్రోలు మళకము తెచ్చా.

౬౦౯

క. పడతీ సురలను శుంభుడు । అకలేమును నీ వెలుగగవె ప్రవృక్షంబున్
విడిచి యనుమానపథమున । నతవంగానేల వినుము నా పెచనంబుల్.

౬౧౦

గీ. ఐనవారికి నాకులో గానిదార । లనును గంచాన వెట్టుట లగ్గుగాదు
నీ హితముఁ గోరి చెప్పితి నీలవేది । నిర్జరులమాయ తెలుగవా నీ కహితులు.

౬౧౧

౪. దేవతలు స్వాస్థ్యపరులని । నీవెలుగగవె కాకయున్న నీ కేమివలం
బీవైరమ్మునఁ దెలియగ । లేవో పనిలేనిపాటు లేమా వినుమా.

౬౧౨

- గీ. వృక్షిని బనిలేనిమంగలి పిల్లతలను । గొలుగఁ దొరకొనినట్టిది దొరికెనొక్కా-
యెరికి శుంభుండు నీమీది తెత్తిరాక । కదగి నల్లరువై బండ్రి నడచినట్లే. ౬౧౩
- గీ. కార్యమిచ్చుచు దేవతల్ కాంచనాంగి । భర్తమిత్రుడ నే నీది తలచికొనుము
శుంభుఁ డైకొమ్ము మిక్కిలి సుఖముపడుము । కామశాస్త్రములో వాఁడని గట్టివాఁడు ౬౧౪
- క. మొలకగు రక్కసుపలుకులు । చురుచులదెలిగాడి లోక సుందరి పెనుమ
బుబ్బలునుబడిమినట్టి యులుముచు । గొలుకొలుగ నె నగులు చింత కొఱపులఁబోలన్ ౬౧౫
- ఉ. ఓరి మరాత్మ ప్రల్లవము తారక యాడెను శుంభు డెమ్మెర
క్కారముట్టిది నే హరిహరాదులభగ్గులుగా నున్నను
సారులకేమి తల్లిని నిశాచర యెంచరు శుంభుడైరి నా
పోరున జచ్చు భస్మమయిపోయినవారలు రాన సేవ బ
ల్మారును జెప్పనేల కతమన్ముఁడు మున్నుగ నాకు సేవకుల్. ౬౧౬
- క. వీరుకదమేని నాతో । బోరుము కాదేని పొమ్ము పొమ్మింక వచరన్
శోరు న్మూయించెద నీ । పేరిమి నామోలనటర పిశాచుఁడా. ౬౧౭
- గీ. వీరభర్తయు గైకొని పోరఁ జచ్చి । పోర వీరులతో నీ ప్రాప్తముండి
వీరనారమునకు నీవు సేరి వారి । బోల సేరల యారి చండాల వేగ. ౬౧౮
- గీ. శుంభుకు నిశుంభుడును సేవ జూర్చుటైరి । వారు పత్తురు నేదెందు వరుసవరుస
రాక్షసాసక్తులు చచ్చు నడచునడ । ముందు పసియింపు డేదీక్షి సందియము. ౬౧౯
- ప. అనిన విని చండమంతులు బోవించి యభిషేకంబుగా శ్వాఘోషణంబు చేసినం గాంచి
జగత్కృతి ధైర్యహృదయభవనంబుగా శంఖస్తవనంబు పూరించె. సంత సింగంబు
చుపింకాంతరంగంబై చువరానరచిహ్నంబుగా వానంబునీసె. నాచులు విని బృహదా
రవబృందంబు లమందానంబయిరొందె. మున్ను హరించె. యజ్ఞ గంభీర్య
నిర్ణ నాభ్య కిన్నర ప్రముఖులు హసన్ముఖులైరి. అబ్బుత నండితా చండూరుం
బోరు భారంబయ్యె. చండవిగ్రహుల్లరాంబవరంబయిరి. బేషము జంపితాదేవి యుష్టంబ
పన్నగాభంబులైన శరంబులు తండ్రిపతంజంబులుగా నేసెన గ్గనసంధ్యై శిరముఖమరం
పరాచ్ఛాదితరట్ల సెడిచంబులగు పడగండ్లస్థిరము లుండెను. పశువున నడర. ముంకుండు
సైనికంబులపలు వృక్షి స్వామిగతుండై అరివృద్ధిగిరియి మునుబోరె నిసిలాంగనివహం
బుల సతిహాణంబుగా గురియం గాంచి ద్రుఢుడై భగవతి భవదాకృత్యున్ముగ్ధ మహా
వచఁడై కదనంబునీయ నది సూచి కదోపుష్పనేత్రయై చిహ్నుముడిచడ సరిభీరవలైన
లలాటభలంబుతో వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరయై, మాలావిభూషితఃసన్నయై, మహాహాపీ
నమోచరయై, ఖడ్గహస్తధరయై, యభయదాయినై ఖట్యాంగధారిణియై, రోద్రాకారిణియై,
కాకరాత్రింబోలె గాళిక వెడలి. ౬౨౦

సీ యొగము పెద్దదేసి ముడుముడ్చునామక పెంచి పల్కారు నాడించుకొనుచు
 విడుచుచు పెంచెగొడ నరిచులలోంగ నచని గంపించంగ నడుగుడుచు
 పురుగుచో పురుగులు దానిగా దిగియించి భుజిపర్యంతం పంపనగప్పి
 కొరకొరగా ఒండకొండపొంబొల గుడ్డెత్తిజేసుక మిట్టెయిట్టి చూచి
 పట్టి చేబూసి నులుచువ్వకాపలెట్ట . యసుర సైన్యంబులను చుచుమాడె యప్పు
 చాలు పడియాలాగాగ చంకొల్లించి . గరకర నడులైచె నక్కాశరాత్రి ౬౨౦

గీ. గండుంధరించు మాతంగ ఘటంబుల్లి . సోటసేడి పోకబుడలపాటిచేసి
 కటమగిసి జక్కలనూచేసి రాకరాత్రి . మట్టహాసంబు గావించె నమ్మతముగ. ౬౨౧

క. గుడ్డంబుల రాక్షసుల్ . గడ్డంబుగ్గునుచు చంక ఘట్టనయెనగన్
 పట్టనను నులి రియెన్ . డెండ్ల పులి యేడ్చి సోకుమూరలు సెవకన్. ౬౨౨

ప. ఇట్లర్థాశి కటనరంగంబు దీపరగ్గునతరంగప్రవాహంబు గావించిన జూచి చండముండంబు
 క్షోభరసాదేవంబునన్ దానిపయన్ వాడినాపు లేసి యార్చిన నవియెల్లం పప్పించుకొని
 గెలికినిలేలిమంబుల అండు నేలచి దాగుచు మూర్ఖుల్లి పడిన ముఖిమంబు
 రానుచుగ గంధమాతంబువేచు నెడికాత్తంబుల దాని కరంబుల నుగ్గునెసి యప్పచంప్ర
 దానంబున వానినెచు వాడు నుచుండుడిగి నేలంగూరె. నంత దానమ సైన్యంబులు
 హోహోకారంబులు, సురసైన్యంబులు హస్తంబులుం బొందిరి. అట్లుండ జంతుండు
 తెప్పలరి గడ్గొని కాడి పడిజంతుంబునచేచు కాళి వాని గదామాతంబు రప్పించుకొని
 మంజులమత్తంబున దానిపాళంబుచే వానిం గట్టి జంతుండు లేచి కత్తింబాని తర్రపై
 పులి రా గగ్గ ముండంబొలె జంతుం దానిపాళంబుం గట్టి యిరువుర గుండేక్కిలొరె
 పుచ్చెత గెలుకొని బగ్గదా రుచి నడిన చంకిక కాళం గాంచి నీ వెంతనేర్చురివి నీ రిరువురన్
 పడింబుచచ్చ, దికుచచ్చ, చేపకాల్పస్థి యతివేగంబునం జేయవలయుగదా, నాపుడు చిని
 యుట్టంబు యుట్టుంబుగదా ఘనయూచుంబున నాలంభంబు జేసెద నని గత్తి చేబూసి వారి
 కరంబుల ప్రూచి రుభిలంబు ద్రాగి నది నూచి దేవి యోకా నీవు చేపతాళంబు
 పంచుండుచు హతులం జేసితివి. కావున నీకు కాముండయను చిరు దిద్దితి నని
 పలికె నంత. ౬౨౩

క. హతశేషులు చని చెప్పిరి . వితిజగలాధీశరసుచు చేపా మమ్మున్
 బ్రులికెంచొ చంపెదొ య . య్కరిచి యరివరాదు రాక్షసాది సుమ్మి ౬౨౪

ఓ. అర్థాశి రాశికి యున్నది . యద్భుతంబుచిత్తు దాని యాననగుహలో
 నిద్దుతి వేధించుము లిత . గొబ్బున నొక గ్రుక్కలోన గుడుకున మ్రుంగున్. ౬౨౫

క. పంతుని కండులు దిసియెన్ . ముండుని మాంసంబు నమచి మూరల నెట్లెన్
 భండించి సావడెను వే . చందాశోగ్ధక్షేమంబు నితియె చుడలక్రిందన్. ౬౨౬

- క. సైనికు లందఱు మడిసిరి । యేనును మరికొంద రంగహీనుల మగుచున్
దాసం దాసం డాగి బి । రాసన్ చచ్చితిమి యిటకు రాక్షసనాథా. ౬౨౮
- క. చచ్చిన యంత కత్తెనను । బెచ్చెర మేల్కొనుట మంచి చెయువుగదా మా
పచ్చన్ గోరితివేని వి । యచ్చర పరిపంచి యిప్పు డాలము విడుమా. ౬౨౯
- క. పాతాళమునకు బోవము । భూతలమున స్వర్గమునను బొసంగవు బ్రతుకుల్
భీతిదము సింహ మున్నది । యాతరుణీమణి గుఱ్ఱమై సురవైరి. ౬౩౦
- క. కాపున నీ సోదరుడును । ఓవును దుర్మంత్రచిత్తనిశ్చయు లగుచున్
జాపునకు నెదురుకొనుచున్ । బోవునటుల బనులు సేయఁ బోలదునుమ్మి. ౬౩౧
- ఉ. అడుది యేమిసేయగల దండు మృషామతి బూని వంశమున్
బాడొసరింపనేల నయ మార్గమై నీ రిది కాలకర్మముల్
తోడయినపు నీవు నిరితో యుదూగితి విప్పు బొక్కయీ
చేడియ మానుషాశనుల సేనల నన్నిది ద్రుంచె జాఁడుమా. ౬౩౨
- గీ. పూర్వకాలంబునను నీవు పుష్కరమున । చవము సేయంగ గనుగొని ధార చచ్చి
వరము నడుగంగ నమరత్వ వాంఛితంబు । చేడ నత డిచ్చె వరము ని విప్పిముగాంగ. ౬౩౩
- గీ. సురలచే ననురులచేతఁ నరులచేత । జాపు నీకును గలుగఁ దే జాడనేని
యనుచు బులింగములె కూర్చె నందువలన । నాడుదే చచ్చె నేడు మహానుకేంద్ర. ౬౩౪
- గీ. ఇది మహాచేవి దీని జయించలేవు । సర్వలోకంబులకు నీది జననినుమ్ము
శరణ మని కొల్చు మది నిన్ను చంపకుండు । ననుమఁ బల్కిన పలుకుల నాలకించి. ౬౩౫
- క. ఊరకయుండుడు భయవి । స్త్రావరణేనియును వేగ చరలుడు పందల్
మీరలు పాతాళమునకు । నేరికయిన జీవితాశ యెక్కుడుగాదా. ౬౩౬
- క. శ్రీవచ్చి కదనమునకున్ । జేపం గాల్చుకొన్న నెట్లు చెప్పమ మీనం
బీవిధమున బెరుగంగా । నావలసం గాదటంచు న్యాపం బుననే. ౬౩౭
- క. దై వాదీనుడు బ్రహ్మయు । శ్రీవరుడును శంకరుండు శివయును సవిత్రం
డా వాసవుండు ధనదుడు । నీవిశ్వములోన నీవు నేనునుగామే. ౬౩౮
- క. పూని జయోవా మృత్యు । రాగ నాగ వినంగలేదె భయమేటికి నే
బూనికిమాన నవశ్యము । మానినితో బోరి కీర్తిమాన్యుడ నగుచున్. ౬౩౯
- క. అని నిశ్చయించి విక్రమ । ధనుడై తగు రక్తపీఠ దనుజుని బంపెన్
మన సైన్యంబులతో దే । వి నెదుర్కొని పోరి చంపి వే రమ్మనుచున్. ౬౪౦

—: రత్నబీజాసురుని యుద్ధము :—

క. చని దేవిం గని యో చెలి । దినుమా నీ వెలుగనట్టివి గంవె విద్య
జ్ఞులు రసంబుల ముఖ్యము । అనుగా శృంగార శాంతు లను జెప్పెరినూ. ౬౪౧

గీ. రెండు శృంగార మధికంబు తేండ్లపట్ట । నుఖము గోరితివేని యో సుందరాంగి
చెట్టపట్టుము కీర్తిని స్తీర్ణవిశద । శోభితాజాండకుంభు మా శుంభు నబల. ౬౪౨

క. మునుపే జెప్పితిఁ బోరా । ననుగెల్పినవాడకాని నా కిట్టుడు గా
డని రావున నను గెలుపును । యనిలో గాచున్న రాక్షసాధమ పేగన్. ౬౪౩

క. పాతాళమునకు పోన్కి । నీతోఁ బనియేమి మాకు నెమ్మో నటంచున్
చూరవయి చనుజపరికిన్ । ప్రితిం బయికునున చనుజ పీరుం డలుకన్. ౬౪౪

ఉ. అంబికతోడ బోలె నసురాధము వంబిక పట్టినేయు చా
డంబరమెల్ల జూపుచు దడంబడ కా జగదంబ యేసె శా
తాంబకపట్ట వానివయి సంతట మూర్ఛిల్లి తేరి మీద వ్రా
లెం బలగంబుఁ బూలి తరలెన్ బలమేవి ధరాతలేశ్వరా. ౬౪౫

క. చచ్చిరి సైనికులెల్లన్ । గొచ్చె నటజబ్బిజాడని మనోగతి దుఃఖం
బచ్చువడ శుంభు డప్పుడు । బుచ్చె ననికీ గాలకేయి పూర్వదివిలాసన్. ౬౪౬

ప. అట్లు పంపిన నారక్కసులు సమరంబునకు వచ్చి నిలచినం గాంచి దేవి యతిభీషణంబుగా
మండూనాచంబును, జ్యాహిషంబును, శంఖనాచంబునుం జేసిన సన్నం బరికించి కాశి
ముగంబు పెంచె. దేవీ వాహనంబున సింగం బత్సంక్రమణంబుగా గర్జిల్ల. అది విని దానవులు
క్రోధమూర్ఛితులై దేవివయిన్ వివిధాస్త్రపరంపరల నేసి రంత వేయియు సతిహారంబుగా
యుద్ధంబు జేసె. అప్పు చచ్చి రతిభయదంబైనం గాంచి. ౬౪౭

సీ. కైష్ణవిపేరిట వచ్చె దిష్టనిశక్తి శంఖంబు వక్రంబు శార్ద గదలు
ధరింబుంచి వక్రంబు కరమున నిడి పీఠపసంబు గచ్చి భావజవిరోధి
శక్తి శాంతరిపేర జనుచెంచె వృషభంబు నెక్కి హలముబట్టి యిందులీఖ
తలదాల్చి గూఢపాద్యలయంబు జెచ్చి శోభామయి యగుచు నా బ్రహ్మశక్తి

గీ. బ్రాహ్మి పేరిట జనుచెంచె వరట నెక్కి । యక్షసూత్ర కమండలు లలరచాల్చి
కొముద శక్తియు గొహరి నెమలి నెక్కి । వచ్చె శక్తిని ధరియించి యచ్చటికిని. ౬౪౮

సీ. ఇంద్రాణి పేరిట నిండునిశక్తి దా వై రావతారూఢ యగుచు పజ్జ
హస్తయునై వచ్చె నాణికి సరసింహశక్తి వారాహి దా చారుసూక
రంబుపై నెక్కి సుప్రోధయై ప్రేతానవామోదసహితయై యనికీ వచ్చె.

యామ్య నా యమశక్తి హస్తంబునను చండమును దాని మహిషవాహనము నెక్కి
వచ్చె నట్టల వాచుణి పడఁడశక్తి । చేరె తొబేరివాగ గుఱెను శక్తి
సేవతాశక్తు లన్నియు దీరె బారు । అగును సుస్థురరణవాహనావధ్యునిను. ౬౪౯

సీ. అప్పుడు శంకరుం దతిరయంబున దేవి నన్నిది నిర్నియో శక్తి వినును
శీఘ్రంబు చనుటలాఁ బెంచాడు మునుల సుస్థులొందురు మహానవనవలగు
భాగంబులను బెంచి భోగంబు లనుభవించుచు శాంతికలుగును చతుల వాన
గురియు భూములు పండు భర సంరసిల్లు నిరీతికలయు యమోని బొలంగు
ననుచు సులంగ జంఝిక యందునుండి । యమ్యుత్తాబున నొకశక్తి చువర్చుమెంచి
పెనచనొడిసి విప్పి యా మృదునితోడ । నవ్వుచును బర్కా నిల్లని నరచరీర్యు. ౬౫౦

ప. దేవదేవా శీఘ్రంబు నీవు చని సుంభ నిశంభులతోడ నాచరసంబులుగా బలుకు ముట్టరిక
నొరి మూఢా యేల చెనెను. దేవతలతోడి వైరంబునాడు. చిది వేగింబున
పాతాళంబునకు రాక్షసులతోడం బోయి ప్రాణంబులు చక్రించుకొను ముట్ట రాదే
తడవేల రణంబునకు రమ్మనుచు. శంకరా నీ పీ బొత్తులను సేయుచును బర్కాని
యతం దేగి యే జగదంబునం బొత్తులను సేయ వచ్చిరి సుని దేవి సెప్పిన చంతము
చెరిపిన న య్యుగము లది చెప్పెట్లట్ల యుద్ధనన్యస్తైరై. అనయేజుయా శిష్యుడు నొత్తులను
సేయుటంబట్టి యధేవతి శిష్యురీ యగు నామంబు వచ్చె నని చెప్పి మరిచెను. ౬౫౧

క. రాక్షసుల యుద్ధరంగం । బక్షిణమహోగ్రతీల సంహితొని బృహ
త్పక్షిహి నమశరంబుల । బ్రక్షేపించి కొడమెగిని భగవతి మీరనె. ౬౫౨

వ. ఆపుడు. ౬౫౩

సీ. కాశిక మనియెను హలధూరంబున మోదె ప్రాహ్ని కమండ బూదరమున
బార్హతియు త్రిహల వతితులగా విందె చక్రంబుచేర వ్రష్టవి పథించె
వానవశక్తి దా వ్రజంబుచే గొడ్డె వారాహి కోరల బట్టి సుర
నారసింహాయు టీర్చె నభముఖముల సమహతి దాన మహావేని ఫి తొనన్
బరగ గొహరి యాల్గించె బాణతరుల । వారుణీదేవి కడ్డెను బాహులగు
బెక్కుబిధముల మాత లా రక్కసులను । చక్కమాక్కిరి ప్రుంగరి చంపి రథియ. ౬౫౪

గీ. సురలు పుష్పపృష్టి గురిసిరి పెనుబొబ్బ । లితిరి హృష్టాది లకిరి దాని
యౌజగాంచి రక్షదీహండు ద్రుష్టాదై । తేరిమిద నక్క దేవి గనెను. ౬౫౫

— ర త్త ధీ జ యు ద్ధ ము —

చ. అతని చరణంబు విందె పరమామృత మంగమునుండు రత్తంబు
దురసుని సువృష్టదురు గూరులు వేలును లక్షలైన య

ద్వితీజులు బిందునంబుకును దీటుగ తత్వములైనవారు చా
రతరఘోరరూపులు మహాబలు బుద్ధతపీశ్వరులై న్నవారే.

౬౫౩

ప. కట్టు రత్నవీజుండు వచ్చి గరువహహాహావయైన బైబ్బలిం గవని భక్త్యావ్యాము
ధంబులచే నవచిసం గ్రహియై చక్రప్రయోగంబు సేయ దేహంబును రత్నప్రవాహంబు
గురియ నంపండి యానకసహస్రసంఖ్యాకు గు రత్నవీజు బుచ్చన్నులయన నదిగని
యచ్చెరువడి క్రమక్రమంబుగ ప్రవృత్తియై, ప్రహర్షణియు, మహాభక్తియు, నారసింహాయ
మొవలగు నూతలను దేవీయ ననేకవారంబులు నూనవాయుధంబులనేసిన వాని
రత్నదారలనుండి వాని నంది గక్కనులు పుట్టుటతక్కు జేపొండు భలులు లేకండుటం
జూచి దేవగణంబులు ఛిత్తవృద్ధియు, రక్కసు లుక్కుమీరుటయు గాంచి యుండు
చామండం దిల్చి యో చామందా సిక్కు నోయెడుచుటకు సిద్ధంబుగా నుండును. నేను చా
పుట బిచ్చిదామధంబులం జూహునెన రత్నంబుల నాడుటాన నేలంబు నెక కిపు హారంబు
సేయుచుండు మిట్టామిదేని రత్నహారహస్తోత్పత్తి కలుగను. నాపుడు నది లక్ష్మీసేయ
నందిక నెజగ్రీమకాదాచాచాభంబులనెల్ల సేవలం బంపి కృత్రిమగర్వవీజులం జెందాని
సహజరత్నవీజు జంపిన పక్షప్రంతెల్ల బండిక హారంబుసేసి. నిట్లు రత్నవీజు రణంబున
సంగిన యల్లంత విరోధంబున నవరం బూపి జేవలలు సంతసిల్లి పుష్పసర్వంబులం
గురిసిరి. హతశేషి లనికి యేడుమెల్ల నెడిగింప బాధుండు రోషిల్లి, నినుండుం బంప
నాలోచింప నరండు తాన రణంబునకుం బోయె. పుంధుండు ప్రేక్షకులయో. అంత
నినుండుం దేవీదేరి.

౬౫౪

గీ. దాజన్మరంబు గురియంగ భగవతి వయు । జూచుచుండంగ జండిక సునిగితర
రాజి సంధించి యేసెను రౌద్రలీల । నట్టహాసంబు గావించె నయ్యతముగ.

౬౫౫

ఉ. అంతట దేవి కాళి గని యంగన చూచితె వీరు మూర్ఖులై
యంతకుఁబ్రోలిరిన్ జూచు నన్య మెఱుంగక నాజినేయ నా
యంతకమందు దేరిరి మహాబుధై తగు రత్నవీజు య
ర్థాంతు వధించె వాత్త పని తప్పని మామకమామం బూచితే.

౬౫౬

శా. అకాణంబుమువంటి దేదియునులే చత్యంతమోహాన్మదం
బై శాతోదరి కష్టనష్టముల నే యాత్మందలంబు చా
పాశంబున్ మెరుకొట్టకొన్న నరు యుష్కారంభముల్ వింతలో
లేశంబున్ సుఖ మంపి లేదు తెవన ల్నిక్కంబును న్నెందునున్॥

౬౫౭

ర. ఈపుంధుండు నినుంధుం । చాశాపాశములచేత నాజిన గంధే
నారంబు నొంద వచ్చురి । యే శుభఫల మయ్య పీరి కిందును వపుమా॥

౬౫౮

గీ. దైవమోహితుడై మీరు తారసిలిరి । దేవతల్ సూత మీరల దేవిజాచి
యొక్కతూపునఁ జూపెన నోర్పు మీపు । చాన నాచేతనే మీరు చావలయు. ౬౬౨

ఉ. కాశిక కిట్లుచెప్పి తన రక్షములంటగ విట్టులాగి బా
ణాళి నిరంధునేయఁగ నిజాతుగవట్టి నతండు నేయుచున్
దూలఁగనేసె నర్కలన దోచె మహాభయదప్రవృత్తిమై
చాలగ నప్పు కేసరి నిశాతనఖంబుల సేన జెండినన్॥ ౬౬౩

గీ. సేనలన్నియు భయమున జిక్కుపడియె । దాని కలిగి నిశంభుండు దైర్య వృత్తి
పండ్లు పడపడగారుకుడు భయదవృత్తి । జంధ్రకొరపులవలె గుఱల్ చాల చెలుగ॥ ౬౬౪

గీ. కాశి నొక చెబ్బితొట్టి ప్రకంపితోరు । ఖడ్గదై వచ్చి జగవంబ గదసి నిలువ
భద్రసిద్ధిద్ర రౌద్రంబు బరిభల్లి । నెదురనేకని రాక్షసుల్ బెదరిపాలు॥ ౬౬౫

గీ. ఎరుచకాని దేవి దేహంబు నెంతయేని । పెంచి యెట్లని కనులతో మించి యురువ
డించి ననుమున సావచ్చకాంచి చెలుగ । నిలువఁగా గాంచి దనుజుండు పలికె నిట్లు. ౬౬౬

గీ. పెళ్ళపై యాన పెళ్ళగోత పెట్టి పూచ్చి । జయము గొనియెన నని యిట్లు భయములేక
రయమున రణంబు జేయంగ రాకసూడ । రణములోనను నీకు మరణమె నుప్పి. ౬౬౭

చ. అనిన విని విలునప్పునప్పి దేవి యిట్లనియె. ౬౬౮

గీ. మూఢులార మీరు మొవలును దుదయును । నెరుగ కిట్లుబలుక నేల పొండు
విండ్లు నమ్ము లిచట పడిచి పాతాళంబు । జేరి కాదయేని చేయు రాజి. ౬౬౯

క. మీరస్వర్గము సేకరు । ఖోరం జచ్చితిరయేని మొగి శూరుండుం
భీరుండును గానేరడు । పూరుపుఁ దిలోకమండు మూఢత యేలా. ౬౭౦

క. అన విని చుదగర్వియైతై । సునిసితభద్రంబుతో నిశంభుండు గొట్టెం
ఘనభయదలించి సింగం । బును బిమ్మట లోకమాత మూర్ఖంబు నొగిన్. ౬౭౧

క. అట్ల నూచి దేవి భయదో । గ్రదశం గదబూని వాని కాల్యేతులనున్
గదలంగసేక యేయుడు । మదిరగొని పునఃపునః ప్రపానము సేసెన్. ౬౭౨

చ. ఇట్లు నిశంభ జగదంబులను దేవరాక్షసులరును పరస్పరజయేచ్ఛలం పోరు ఘోరం
భైస గంక గృభ్ర కాక ఘూకాది పక్షిగణంబులును పృథ సారమేయ జంబుకాది
మృగిగణంబులును రక్షరంగంబు ప్రవేశించి రుధిరప్రవాహంబు పానంబు సేయుచు
మొత్తంబుల మత్తంబులగుచు దిరుగుమండ రాక్షససేనల గజాశ్వాది శవపరంపరల
నిండియుండ సని నిశంభుడు భంభ్రత్కృభోష్టంధుండై దేవిం గదసి యేను గుపితయై
యుండు ముండుము యాయనిదే నను ఖండించెద నని చండిత నిశంభుతల సరికిన

మొండెం బూరకయుండక గవాపాణియై దేవతండంబుల జెందంజొచ్చిన నది గని దేవి నిజకాండ హాండంబుల వారి మొండెంబులు తుండెంబులు సేసివైచిన వాఁడు చండధరు నందఁడు జనియె అది గని హతశేషులైన సైనికులు రాజమందిరమునకు చని సమర వృత్తాంతంబు నవిస్తరంబుగాఁ జెప్పిన విని శుంభుండు కోపానులికతోచమండ్రె యిట్లనియె.

౬౭౩

గీ. కాలమే మేలు కీళ్ళకు గల్గెనుండు । నవివులున భ్రాతలును బోర నమసిపోవ
కాతరుండనగుదు నేను కడగి బ్రరువ । నీశ్వయించిన గలచె నీ గ్గింతకంటె॥

౬౭౪

గీ. ఏమిచేసిన చేయ నిం దేడియెట్లు । కాదలఁచియున్నదో యట్లు కాకపోదు
చచ్చినను సరి బ్రతికిన సరియె కాల । మెట్లు తప్పించుకొందు పో చెట్లు మాను॥

౬౭౫

గీ. కురియు నొకకాలమున మూరకరమునందు । వానగురియె దొరపు శ్రావణమునందు
కాలము నిమిత్తమాత్రమై వడఁగియుండు । నెమ్మి వైచంబు బలవత్తగమ్ము నుండు॥

గీ. దైవనిర్మితంబు తప్పించుకొన బ్రహ్మ । తరముగాదు నుండు పునుషయత్తు
మేదిసేయు సురల నేన గెల్పతి తొల్లి । యిప్పు డిట్లు వచ్చె నేమిసేయ.

౬౭౬

ఉ. కాపున జీవితాశ యిడఁగా చిప్ప దేనును బోయి యాజితో
దేవి నెఱిచ్చిపోవడ తుదన్ జనుమో భయమో యెదైననున్
దైవముమీద భారమిడి బానపులార విధాత లెందరై
రో విలుధెందు లెందరయిరో శివులెందరు పోయిరోగదా.

౬౭౭

సీ. మహిపోన భారస్య మరణం ద్రువం బను పలుకు సత్యం బని నెలుగుకొంగు
అద్రువంబయ్యున్న యంగంబు విడనాడి స్థిరమైన కీర్తిని జెందనొప్పు
శీలతోన వెయ్యేండ్లు బ్రతికిననేనియు బ్రతుకాన చప్పునే ప్రాణులకును
చుట్టడంబులలోన దుర్లభంజై నది పరికింప కీర్తి సంపాదనందె
ఉల్లముఁడు కీర్తి గోరెడు నెత్తరలను । చెలఁగి యధముండు కోరును జీవితమ్ము
కాలతత్త్వము మీకేల కడగు డింక । శంకమాని మహారాజోత్సాహు లగుమీ

౬౭౮

క. అని యంద మెక్కి సైన్యం । యిరు గూడుకపోయె యుద్ధటూమిరీ నందున్
చనరాదు జగన్మోహిని । దన కన్నుల కర్కురీర చనుజుఁడు సూచెన్.

౬౭౯

సీ. ఉదయించుచున్న సూర్యునిబోలె మర నెడి వేజిపై రాగిడి చిక్కతోడ
తళతళత్త తల ముక్తాఫల సౌవర్ణ లలితమో ముక్కులులాకితోడ
కుణుకుణుప్రచుర నిక్షణాన ఘంటారత్న కలితమైన జమన కాంచితోడ
కులుకు చందురుకాపు లలరారు సరిగంబు పలెపుపుట్టము పలెవాటుతోడ
నిర్ధరనికాయపూజాప్రణిహితపారి । జాతమందారపుష్పవిస్తారశోభి
తంబులయి తగు సర్వాంగ తతులతోడ । నొప్పి భుమ్మని శంఖంబు నొత్త దేవి.

౬౮౦

- గీ. మంట వాణులని నిలచిర కామిసీను । తల్లి గనుగొని మంచార్చి న్మృతెరిమ
వందచాణులందు గొట్టితి మహామ్మ । తాండవి ని ముగ్ధ దేవితో ననియె నిట్లు. ౬౮౨
- గీ. ఎంతహియ్యారాలవే చాల శ్రీరామ । భక్తముగనె యిది పృథ్విప్రసంబు
నొంద నేమివండు బొందవో మృడతర । కాయమునను చగునె కదనపీఠ. ౬౮౩
- క. నాచలకు బోచనములే । బాకమ్మలా బొమనె విశ్వ భావముతో నుం
ద్రావంధమ్మలు లవ్వము । పూనుకును మనోరథంబె పొనగు రథంబై. ౬౮౪
- గీ. అంగరాగెనె సన్మాహా హరియే నుండ । అర్చితమే భేరి లక్ష్మ భావణమునమ్మ
సరసియహవళనయన యెనంగలముగ । దగు వివంబున మన్మాస్త్ర ధారణంబు. ౬౮౫
- క. అమర లక్ష్మముసేయుట । గాడిదెవరిగార సొంపుగా నుండురాకో
కావని నివృత్తగుల్మపై । నోరక విద్యాభూసెదో కమలాక్షి. ౬౮౬
- సీ. గవభట్టి మునుదెగ్గలకు బల్కిమ । తమిళ మందగమనమేద మందయాన
చిగురాళిపండి నీ చెన్నోర మొక్కైత న పరిఘంబు అర్చగా బట్టులేద
మృగచరణంబులు మేలిమి మొగమీన లసత్పుగలేజంబు నందులేద
కావమహిమిదోలు కలులైన కనులేద కోహుజంబులైన చూపులేద
నానబావికాగని నూపకం నిలేద ప్రాథకస్త్రుకావహిద యేద
లవమదానవిరోధి యుద్ధం లిసేద పీఠ చెబూని పాదబద్ధుడార ౬౮౭
- గీ. సంగమంబున నీ కిచ్చ జాల గలవ । మేనియు గురూపగళుగు గెంపెనగు పెదవి
ముక్కు గోళ్ళను తాకిరూపును దివాల । నయములు లెచ్చయమము బాసంగ దగవ. ౬౮౮
- గీ. ఒట్టి సీమాపు బాదలు నెట్లు బోకురు । కర్మకంబున హుట యొక్కటి బలుమను
నాగ పిని లగదంబు దా నెట్టి యేమ । పలుకుచున్నాపు ముదాత్మ పరమమూఢ, ౬౮౯
- గీ. నిన్ను నెఱింగి బోరాద నేను గాద । లయనె చూడచు నుండెద భయములేక
కాల నెక్కిర్చి బోయము కాదయేని । యదియె కాముండతో బోరు మింతచాలు. ౬౯౦
- గీ. ఓరి వాని యెత్తుక నే నుత్సహింప । యుద్ధమనరని కాళిక నొలయమేరి
వాని హితము కురూపంబు పూని కాళి । మట్టుచెట్టుము వేగ మీ మ్మానవామ. ౬౯౧
- చ. అనిన పిని రాళి యతిరయంబున గవంబూని వాని నెఱిగ్గిన నిరువురకు సతిభ
యానింబున సంగరంబు వాడెట్లి. విబుధ మునివర్గంబు లది సూచి విస్మయం బందు
మండిరి. గదాభూతంబున కాళిక నయ్యునుండం నెంప దెనుపెంబు కనకోద్భూతంబున
గద దాల్చి వాని రథంబు దుర్తి నిలులుసేసి ఒరంబులం అంపి దారకు విధయించి
గర్జిల్లిన వాడు పదాత్మియై యుద్ధహేనులగు గదగొని కాళిని భుజాంతరలంగం గొట్టిన
నది తప్పించుకొని వాడం బలరయం బూని వాని దక్షిణభుజంబు నరికిన నొడరెల్ల

రుద్ధిరంబుగార దుమికి వచ్చి చురలం గాళి నేయ వాని యెడమభుజంబు నరికి నంత
సర్వాంగగుడియందును పాదప్రహరంబులం దన్నవచ్చిన దన భిక్షంబున వాని చరణంబులు
నరికిన విచ్చిన్నకరపాదుండై యుండు ముందు మని కాళి గద్దంబుచున్న నది గాంచి
కాళి వాని కంతంబు దునిమె నంత వాడు గతాసుండై పెద్దనిదురవోయె నది సూచి
సర్వదేవతలు సంతసిల్లెరి చుటియు. ౬౯౨

సీ. వాసవాదులు పూల వానలు గురిసిరి పాటిరి గంధర్వ పంజా రెంమి
దెస రెన్నిదియు జాల రెల్పితో నలరాలె మడుచంకురము వీదె మందగతిని
నచ్చరపూబోడు లాటిరి దేక్షితో సిద్ధసంఘంబులు చేసె స్తవము
మునురెల్ల గేరెల్ల మ్రొక్కిరి నునురెల్ల సకలంబలములై యలర బాలె

గీ. యజ్ఞహోమాగ్నిరెల్ల సర్వంతప్తి । వెలిగెను బ్రహ్మీణభిభావే విస్తరించి
లోపిచ్చిదానబ్రహ్మలోలుడగుచు । నవరు సుంభుని గాళివ హతుని జేచు. ౬౯౩

గీ. ఆయుధంబులు విడిచి నిరాశ లగుచు । దేవీకిని మ్రొక్కి హతశేష దితిజారెల్ల
వీక నరిగిరి పారాశరీకమనకు । కలుగు పుణ్యంబు జగదంబ కథను వినిన. ౬౯౪

క. అనయులగు సంతమణ్ణుల । హసన మమరరక్షణంబు నలరారు జగ
జ్ఞుని కథ విన్న జదివిన । సనఘా సమహారు నాయురారోగ్యమల్. ౬౯౫

చ. ఆనిన విని జగమేనయుండు సాత్వవతేయుం జూచి. ౬౯౬

క. చండిక మహిమంబు జగ । స్మండిత మది వింటి నీ యుదారకరుణ నె
చ్చిందె ముక్కుతలను విని । యుండెన్ జగదంబప్రోచి యుండెన్ జెపుమా. ౬౯౭

ఉ. దేవి యుపాసగావిధిని తివ్యతరంబగు పూజనక్రియా
భావితమైన ద్రుక్రియయు పాపనహామవిధిన్ పెచింపుమీ
నా విని మౌనిమయ్యుడు మనయునఁ బొంగుచుఁ బర్రె నో మనీ
షావిశదాత్మ రెచ్చెదను సాంగముగా విను చేపిపూజనన్. ౬౯౮

— : సు ర థో పా భ్యా స ము : —

చ. తొల్లి స్థానోచ్చమద్వంతరంబున సురభండను మహిపాలుండు గల తతండు మహా
దారుండై ప్రజాపాలనతత్పరుండై సత్యవాదియై కర్మవరుండై గురుభక్తరతుండై
బ్రాహ్మణభూతుండై స్వదారరతుండై దానశిలుండై యజాతశత్రుండై ధనుర్ధీవ
పారగుండై ప్రజాపాలనంబు సేయుచున్నంత ౬౯౯

క. క్లేషులు పరతరవాసులు । తుచ్ఛులు చతురంగణలముతో బృథ్వీగ్రా
హేచ్ఛన్ చండెత్తిన గని । తచ్చాంతికి సతడు సైన్యతలన్ గూర్చెన్. ౭౦౦

- ర. అలతి తురకలవళంబులు । పలుకెగ్గై పరగె రాజుబలగంబులు న
 ధ్వలినను తురకలకు జయ । మలచడియెన్ సురభునకును నవబయ ముద్దెన్ 200
- గీ. ఛగ్గుడై స్వపురము జేరి ప్రభువీనితి । కుశలులగు మంత్రివరులను గోరి పిలువ
 గుమరుతై వారు శత్రుల గూడికొనగ । చింతనొందెను భూపతి కొంతసేపు. 201
- గీ. చోటువదలక పరిధయు గోట జక్క । జేసికొని తిలవేచి యాణిరిని గడుర
 వలయు మంత్రులు పరివంధి పశగులయిరి । యేమిసేయుదు నిపుడు చిక్కేడి నారు. 203
- గీ. పరులజేరిన యామంత్రివరులు వేగ । పట్టియిత్తురు నను బరిపంథి కిపుడు
 పాపబుద్ధుల నమ్ముట వలసుగాదు । నలువరే యచి యాశాపిశాచవసులు. 204
- క. అస్సల దండ్రుని బిడ్డల । నన్నయు గురు చ్ఛిన్నుని బంధునమితిని మ్మిత్తున్
 మన్నున సేయదునుమ్మి । పన్నుగ నాశాపిశాచవశవర్తు లిందన్. 205
- క. అని యేమియుఁ దోచక య । జ్ఞనపాపఁడు హంతుమునెక్కి చయ్యున నొకఁడై
 చనియెన్ బురము విడిచి యొక । వనమున కచ్చోట గొంతపడి నిర్ని చుటయన్. 206
- గీ. ఎక్కడికిఁ బోయెద నటంచు నొక్కగడియ । సేపు చింతించి యచటికి జేక చూచు
 యోజనంబుల చవున నొప్పు నొక్క । తాపసులవల్ల చందోసి చాని కలిగి. 208
- ప. అందు. 209
- సీ. సింగంబు జెడబట్టి చెలగాడు లేడులు నెన్నుదుండము నాటె మ్మగవరములు
 నెలురకు మేత నందిచ్చు మూర్ఖులముల్ బిల్లి మూపునప్రహుడు వేపిగియులు
 నావుదూడల గామనట్టి వ్యాఘ్రంబులు తెలిగి మేరకు మేలు పెచ్చు చ్ఛిన్నము
 జర్మి బహ్మము సీత బన్నుండు భుజగముల్ హరి జేరి జెడ ప్రవృత్తు నరభయ్యుగము
 కోల సంపంగి తేనియ గ్రోలు లేటి । వేరుకలరంగ చిలుక ముద్రాడు పురుగు
 సంతతాన్మోన్మ మైత్రిచే జాతిపైర । మున్నడును లేచు మునివల్ల నెన్న చరము. 207
- పంచపామరము : తరుల్ సరోవరంబులు న్నదంబులు న్నదుల్ స్తుర
 చ్చర త్కరుల్ హరుల్ గిరు ల్విభాలసైకతంబులున్
 పరస్పరానురాగహారి పైకళాకముల్ తగన్
 ధరాధరావరంబు నొప్పు తాపసాగ్రమంబునూ. 210
- సీ. చారుద్రనూనవాసనలకు దోడుగా చోమధామంబులు నోలినవచు
 సమవక్రోశలవిరాచములకు దోడుగా బేదస్యసంబులు వెంటవగులు
 మనచూతధరసరోవరంబు తోడుగా వలులు నివ్వరిగంటి వార్పు లడర
 కమసియకిసలయ కాంతుందోడుగా తాపసోల్లమ జటాతరులు మెలయ

కప్రతరలతిరావడుంగములతోడు । తైత్తినిత్యంబులగు పక్షకాల లలర
కాన సొగసును మనివట్టెతోన సొగసు । జెలిమిసేసికి నేమని చెప్ప నధిప. ౨౧౧

౪. అట్టి మునివల్లె గాంచి యత్యంతసంతోషభరితాంతరంగుండై యసంతాశాంతుండు చింత
దొలగి తన గుట్టుంబు నొక చుట్టినిండ గట్టి యట్టెత్తి చూచిన నందొక వృక్షంబునైన
మృగాజినానుండును, శాంతుండును, సతితృప్తుండును నైన యొక్క ముస్కేశేఘండు
క్రోధలోభాదిరహితుండై, ద్వంద్వాతీతుండై, విగతమత్సర్యుండై, యాత్మజ్ఞానరతుండై,
సత్యవాద్యుడై, శమయుతుండై, శిష్యులకు పేదకాస్త్రివంబు బువస్యసింపుడు, గూర్పుండి
కానవచ్చిన సతనిం జేరం జని భూమిపాలుండు భూమిపము నొరగి యెఱిగి యుద్రుజలా
పూర్ణనయనుండును జాలిపుట్ట నెక్కినం గని బుట్టవరుండు. ౨౧౨

గీ లక్ష్మి చెమ్ము సేరు లేదు భయం దింక । భద్రమగునటంచు బలికి కరుణ
చేయగాంచి యుతండు సెప్పకయే దబ్బ । చాప బలచె నొక్క చాత్రు డంత. ౨౧౩

౪. ఆ సరపతి నేచి నమా । నీచుండై ముండి మోని చేసెన్ బూజల్
చానికి పెండియు నడిగెన్ । ధూనాయు పేరు నూరు బొత్తుకతంబున్. ౨౧౪

౫. ఒట్టడిగి ముంయు. ౨౧౫

౬. చచ్చిన కార్కమేమి సరవచ్చి పడినపుడు నీ మనోగతం
బుట్టవడంగ నీ యభిమర్శము నొప్పునచేసి చేసెదన్
లచ్చెర నన్న రాజు విని నేమిడతన్ సురభుండ శత్రుచే
నొచ్చితి రాజ్య గేహ గృహింబున్ పడి కింపులుగాక వీడితిన్. ౨౧౬

౭. పచ్చిల నే నీమ శరణు । చచ్చితి నీవెచ్చి చారి చూపెదొ నాకున్
గ్రచ్చర నే నటు జేసెద । నిచ్చేటను నీవకా మరెవ్వడు ప్రోకున్. ౨౧౭

౮. పనిన విని మోని పలికెన్ । జననాయక నిలుసు సీవు నావనమున ని
న్యును బనకలె తొకండును । ఘనమగు నా తపముపేర్కి గలక యిశేలా. ౨౧౮

గీ. పుష్కలమహాలములును నివారివల్ల । నియ్యమును దిండు మాతోడ బ్రేమగలిగి
పొందరాదంటు చిత్తపత్రాంత చిగురు । పెద్దతో తట్ట యెంతంగి వలసినట్లు. ౨౧౯

౪. అన పని న్యమాలం డా యోగమిచ్చున చనియించి యుకరా యొక వృక్షచ్ఛాయం
గూర్పుండి తన యింటిమీద ధానిలబుట్టి తనలో నిట్లని తలపోయం దొడంగె॥ ౨౨౦

ఉత్సాహ! తురకవారు శత్రులగును దోర రెల్లరాజ్యమున్
గరుల హరుల రథవయంబు కాల్యలంబు రెల్ల గా
తరతదోయే మంత్రివరులు చోష్ట్యమూని శత్రుభూ
వరుల జేరి రేమిసేయువాడ నొడు నై వమా. ౨౨౧

క. ధనమెల్ల దురాచారులు । పనివడి గొని జూదములను పానముల కొ
య్యన చెచ్చము పెట్టిరి యింక । ననుచుంటి నె రాజ్య మెప్పుడైనను నానన్ ॥ ౭౨౨

ప. ఇట్లు విచారింపుచుండ పాంథుండైన యొక వైశ్యుం డధ్వారీని పోవుచు నత్తరుచ్చాసు
నతని సమీపమున నుత్తరీయము పరచి నత్తపిల్లినం జూచి నృహృత్తిముడు నీ వెప్పుడ
విచ్చటికి రాగజంబేమి శోకపీడితుండవై యున్నట్లు గానపచ్చుచున్న వాడవు ముఖము
నను గారణం బెన్ని సత్యములు పలుకవే యనుడు నా మూడవకొలయువాడు మీడు
సాధుండు మీతోడ దన గోడు సెప్పం గూడునని యెంచి యో చెరిగివా నేను కోరుటని
నన్ను సమాధియని జనులు బిల్లురు. ధనపంతుడనై ధర్మంబులరని సత్యంబులును
నసూయలేక తియించుచుంటి. ధనబుట్టులైన పుత్రులును, భార్యయు నన్ను గృహంబునుండి
వెలగొట్టిన నృజనత్వంతుండనై యిప్పుడెందునకు వచ్చితి నయ్యా నీవు భాగ్యశాలివిగా
గానపచ్చుచున్నా వెప్పుండవు తెలుపుచున నేను సురభింకును భూనాయకుండ భూదాత
బీసింపఁబడి, మంత్రులవే వంశింపఁబడి, రాజ్యంబు విడుచి యిప్పుడంబు బ్రవేశించితి, నా
యదృష్టవశంబున నీవు మంచి చెలికాడవు నన్నుం గలిసితివి. మన మిరువురము నీ
చెట్లకైన సుఖంబున విహరింతుము. నీవు నమస్తంబు నెరింగిరవాడ మీ యెటుంగవే
శోకంబు విడుపుము. శోకంబులన రోగంబు పుట్టు. స్వస్థుండవు గమ్మనిన వాడు
నామటుంబంబు నిరాలంబును. నేనులేకున్న ముఖితంబును. వ్యాధి శోతోపరాపితమై
సంకారంబు సెడునని మఱియు. ॥ ౭౨౩

గీ. భార్యతోడఁ జెలియి బాని వచ్చితి నయో । పుత్రసంగ సుఖము దోచివీడితి
గటగటా యటంచు గడు దుఃఖమొండె నా । చిత్త మింక నేమి సేయువార, ॥ ౭౨౪

క. ఎప్పుడు భార్యం గలసెద । నెప్పుడు నా సుతులగాంచి యెత్తకొనియెదం
బొప్పవిన నృజనమును గన । నెప్పటికేనియు నటంచు నేర్చెద నభిహ, ॥ ౭౨౫

ప. అనిన విని రా తిట్లయె. ॥ ౭౨౬

క. దుర్బాధలు మూర్ఖులు దు । స్కర్మలులై నిను వ్యతింబు కల్గుతుల గనె
భర్మలు నీకు గలదే । ధర్మాధర్మముల జూడ వచ్చితిదె చెలి, ॥ ౭౨౭

గీ. హినుముసేయవా రహితులైతి ముఖంబు సోరతి నెమ్మహరు సుహృదలైతి
కాన మనసు గట్టిగాఁ జేసి యత్కాన । నన్నుగూడి విహరణం బొనర్చు ॥ ౭౨౮

ప. అనిన వైశ్యుండు ॥ ౭౨౯

ఉత్సాహ. మనసు మమకారంత చంత హనుకొంటున్న నో
జనపరేణ్య గృహము దుస్త్యజంబు దుష్టకోటికి
ట్లనిన నాకు రాజ్యముఖ మట్లు మానసంబు వే
దనము నొందజేయు మనకు దారిజూపు నెప్పుడో. ॥ ౭౩౦

వ. అని యొక్కింత దడ వాలోచించి యో మిత్రుడౌ యి య్యాశ్రమమందున్న యతి శాంతుం
తైర మనివడు దుఃఖనాశకంబగు సౌషధం బడుగువ మన వాడును నియ్యకొన
నిడుపురు లేచి చని మునిం బిరి వినయోపేతుడై నమస్కరించి నిలువంబు రందు గుర
ఘంట మునిం జూచి యిట్లనియె. ౩౩౧

సీ. మునినాథ యిదె చూడు మూడవకొలమువా డితఁ డీవనంబున కేగుచెంచి
నాకు మిత్రుం డయినాడు పుత్రులు భార్య వెళ్ళగొట్టిన వచ్చె నీ డిచదరి
యేమిహేతువో కాని యెరుగ మీర్చుచును సంసారదుఃఖంబు నమనిహేయ
అది వోయె నిదివోయె నను చింతచే నిద్ర పట్టదు లేయయు బవలు మాకు
స్వప్నమునుబోలె నర్థం బనత్యమగుచు । నెరిగియును బ్రాంత విడువ దిదివివింత
నీవుతక్కు మరొక్కరు నేరదిట్టి । సంశయము దీర్చ నన మునిస్వామి పర్యు. ౩౩౨

సీ. వాడెంద్ర వినుము కారణము చెల్పెద బంధమునకును మది మోక్షమునకును మాయ
బ్రహ్మయు విష్ణుండు పరమేశ్వరుండును శతమన్వం డనియందు ఇలవిభుండు
సద్భావరులు మనుష్యులేటి గంధర్వ వన్న గానుర వృక్ష పరు బతలును
మృగములు వసులు మేనందులును మాయచే జిక్కి బడ్డరై లే యెరుగరు
స్థిరవరాత్రికై వైన యీ స్వప్నియిట్లు । మాయవలలోన నున్నది మాయపుంబ
వచ్చునపు నీవు విడివవ సోపుదొక్కొ । వందియరై రాగవసులును బవలుమంద. ౩౩౩

ఉ. సత్యయుగంబునందు పనజాఘండు తెల్లని డీవిలోన దా
సత్యధీశోగమౌ తపము నిబ్బములున్ బడివేలు సెల్లగా
నిర్వపిధీన బొనర్చి సతి సర్వలమై తగు బ్రహ్మవప్యతై
సర్వగుఢపల్లవరయి సంసరివోన్నత దుఃఖశాంతై. ౩౩౪

క. బ్రహ్మ యు చప మొనరించె న । జిహ్వాగతం దుఃఖశాంతి చేకుర సతత
బ్రహ్మ నందము ప్రణవ । బ్రహ్మాయన గలదటంచు బహువత్సరముల్. ౩౩౫

ప. అంకకు సౌవప్యకు వాసుదేవుండు స్థలాలరంబు గోరి తన తొండి యునికినుండి
లేచి, చనుచుంక నట్ల బ్రహ్మయు, వేదాంశునోడు నెమరుచు బోవ నిడుపును
సౌక్యబ" గలని యుండోరు నెడలగకొన నందు వాసుదేవుం జూచి పరమేష్ఠి తాన
జగత్కర్త నని పలుక సోరి హుంబుడౌ నేన జగత్కర్తననుగాని నీ నట్లయిరియి. రజో
నిణంబు నాశ్రయించి బలహీనుండైనవాడ వీవు, నేను సర్వైశ్రయిండ్డనైన సనాత
నుండనని యెఱుంగుము. నిన్ను మున్నసకదా నీవు మఱుకెఱుంగుచేర దిదింపఁబడి నున్న
శరణంబువేడిసి చుఱుకల మర్చించి నిన్ను రక్షించనది నేనకా నీ కింత గర్వించితి, యీ
ప్రసారితంబయిన సంసారంబునందు నారంబె నధికుం డెప్పటి వెట్ల విడుపు మని యిట్లు
బలికిన బ్రహ్మ తాన కర్త ననియు, విష్ణుండు తాననియు, పరస్పర వాగ్వాదంబుల
బ్రోడ్డుపుచ్చి మదియు. ౩౩౬

- క. పెదపు లవరంగ నొడలు । గదలన్ గగ్గులను నిప్పు గణకణ కురియన్
వదరా నేనే కర్తను । గదరా జగమునకు నని జగదమాదంగన్ ॥ ౭౭౭
- ఉ. కాంచిరి వారికి న్నడుమ గన్మతరామ్యరసారచాపః
భాచితభావభావమహితాంగము ద్విధికాంతిభస
త్కాంచనమర్చితామమగంధసమాశ్రితభృంగమున్ నిరా
కుంచితదీప్తస్పృశితగోచరభంగము నొక్క లింగమున్. ౭౭౮
- క. అంతట నాకాశంబున । వింతగ వారి కొక పల్కు విన్నవీయెను శ్రీ
రాతా వాణీరాతా । యింత వివాదంబు చెల్ల దిరుపురి రిదటన్. ౭౭౯
- క. ఈ లింగము తుదముట్టంగ । నోలిన్ గనిపట్టు నెవ్వఁడోపిక నడఁదే
మీలో శ్రేష్ఠఁ డాకడు పా । తాశమునకు నొకఁడు దివికి చదవ కరుగదీ ౭౮౦
- క. నా విని నుజుండు పైకిన్ । శ్రీవసుఁ డనుచున్నఁ జూరి చెప్పెరఁ బోవన్
బోవంగ నెన్నాళ్ళకు నా । గ్రావము నుడి వజ్రలేఖ గళవళపదంగన్. ౭౮౧
- క. కనుమండి యొక్క గేదగి । వడఁ డుహింబుఁడు చేతఁబట్టి పరుగున దిగి యు
ష్టాశాయకి నది సూపెను । కడముట్టెర లింగమస్తకము నే గంజిన్. ౭౮౨
- క. ఆందుండి వీని దెచ్చితి । నాం వామోపరుఁడు దీని నమ్మికకును సా
క్షిం చెప్పని యడిగిన నర । పెంబొచ్చువు దనియె నిట్లు చేతుకతోడన్. ౭౮౩
- ఉ. ఇప్పుడు దూరదేశమున కెట్టులఁ బోయెద సాక్షి యెవ్వఁ డే
బొప్పన పచ్చ నాకు నుపసూన మిదె పెచ్చియందు నిక్కమున్
గొప్పగనందు వాని యరిగొల్పిన నమ్మిది శాస్త్రజ్ఞుఁడై యో
యప్ప శిరంబునుండి నను నట్టభవుండు గ్రహించె నాపుఁడున్. ౭౮౪
- క. అచ్చైరుపడి మార్కస్థలం । బచ్చపదంగ శివుఁడె తెల్పు నని హరి నిలువన్
గ్రచ్చక మొగలిన్ గడుగొని । బచ్చనివిలుకానిగొంగ పలికె నుపితుఁడై. ౭౮౫
- గీ. టిని మొగనిపుప్పు నా సిగనుండి ని । న్నజుండు గొండు వచ్చెనటదె కల్ల
నుడువనేల పదంగ చడుమ నంచెనుగాదె । బడుగుబమ్మపీఁడు బడ్డలాడు. ౭౮౬
- క. నిను నెన్నఁడు నే ముట్టు । చను మన తందాకితీపు నరగున ననినన్
జనియె నది సిగ్గుతో న । వ్పనజభవుండు మ్రొక్కె శ్రీనివాసున కదిపా. ౭౮౭
- చ. రావున బ్రహ్మ విష్ణాదులగు మహాత్మానందపన్నులగు సముతము మాయాబలంబు యోహ
దంబై నుండు తక్కినవార లేమిరెక్కి, దేవరాకార్య సిద్ధిలంబు నుమావరి నానా
యోగుల సుతరించి దివ్యానందపుంబులు విడనాడి మాయాబలంబు పెంపున చింతాపరం

వరలం జిక్కు సర్వచరాదరంబు భగవత్సూయబద్ధంబై యుండు, నావుడు విని రాజు
సంఘటించాఁ బేదీస్తూరూపంబును దన్యాయాబలంబును మొదలుగాగల వృత్తంబు కొండె
మలంగిలవపే యునుడు ఋషి దాని కిట్లనియె. ౭౪౮

సీ. అది నిత్య యనివర యదివారణంబురారణంబు నిఖిలాభారహం
యది శక్తి యదియ సర్వాధీశ యది లోకమాత సర్వాత్మక మహితమూర్తి
శక్తిలేకుండిన శవమతో తుల్యంబు శక్తిగల్గిన జీవయుక్తిగలదు
ఆవిర్భవించు సౌకవ్య తంత్రానమందు సౌక్యపు దేవార్థమగును
నిర్మలమైన మనుజులైనందును దగ్గు । నైవముజేసిన నానంద దానిని యెఱు
విదిచరూపంబులను బుట్టు పెంతమీర । తప్ప కొక్కప్పు దనయంత దాని బుట్టు. ౭౪౯

గీ. వ్యశ్యమునకెల్ల జనని యదే తలంప । గాలమున కంప దది దాని కర్తృత్వము
సవనచార్మిక పురుషరంజనము సేయు । నాటలాతును బ్రహ్మాంధ నాటకమున. ౭౫౦

గీ. దాని శక్తులు కైకొని దగ జరింగును । వ్యవహార వాణి గిరిజయు బహువిధముల
భుజింపబలు దానిచేతిలో పూలపండ్లు । శక్తిమహిమంబు గొనియావ శక్త్యుగమె. ౭౫౧

చ. అనిన దని దేవీపూజావిధానంబు దెలుపుమని రా జుడిగిన ఋషి యిట్లనియె. ౭౫౨

సీ. వినవయ్య రాజేంద్ర విన్పించెదను సీతు సంబపూజావిధానంబు నేడు
స్వాత్మకై నదియెను చలవమడుపుగల్గి యాచరించుచును బూజాచిత్రము
చర్చింపేసియు బ్రదేశం బల్కి యందు దగ్ధానకాసీనుడై యానమించి
అర్చనాద్రవ్యంబు లన్నియు గట జేర్చుకొనియు దాదాయానమును సొంతి
తెలగి తా భూతవర్షినిఁ జేసి పాణ । మల బ్రతిష్ఠించి సంఖ్యాములన ప్రోక్ష
ణంబు గావించి వేళరాలించెంచి । న్యాసమొనరింపవలయు ధరావిభాధ. ౭౫౩

సీ. తామపాత్రమున జందనగంధమును షడ్వీణమంత్రము వ్రాసి రాజవనక
బైల నవాక్షరమంత్రబీజంబులు తిరుగా వ్రాసి ప్రతిష్ఠ సేసి
పొసగఁ బూజామంత్రములచేత జగవంబు బూజించి వై వికములగు విఘట
బహియించునది నవాక్షరమంత్రము చకాంతమున చేర్చి తర్పణమ్మును పొసంగ
నట్లు కావించి భోజనంబట్లు వ్రాహ్మ । బులను నిడి చరిత్రాయ నుడివి నిత్య
మిట్లు నవరాత్రవ్రతం దెగున నాశ్చ । యుజమునను వైత్రమున నాది గుండి చరున. ౭౫౪

సీ. క్రమముమీరగ నవరాత్రోపహాసంబు తప్పక జప్యమంత్రములచేత
ఘృతఃకర్మరామధుయిత పాయసములచే హోమ మెల్లరుసేయ నొప్పుచుండు
భాగమాంసంబున నల్పుడు రది దినువారలు మఱియు చిల్లద్రవములను
నరుణహయారి పుష్పాచే శర్కరామిళితలచేత నొలయఁజేసి

యష్టమి చతుర్థశని మణి యన్నవమిని । మానరా దంబపూజ బ్రాహ్మణులభోజ
నంబు రాజేంద్ర యెల్లమానవులు దీని । పంస శుభముల బడయంగ వచ్చు నొప్పు. ౨౫౫

సీ. సన్నిధుండు భనియౌ సీరోసుడౌ లోగి పుత్రులబంధము నపుత్రమండు
అపసిదాలింప రాజ్యభ్రష్టుడగువాడు శత్రుపీడియై డోచ్చు శత్రునమిటి
విద్యుగోలనవాడు విద్వాంసుడగు సందియము లేదు నాకలపర్జములవారు
జగదంబు బూజింప సకలపదాపాప్తియగు నవరాత్ర ప్రతాభ్యు నిర్ది
యాడవారికి బురుషుల కందఱికిని । దృష్టిగల్గును వాంఛితావాప్తి గలుగు
కాచె భక్తులహరిజి కల్పకంబు । ధారుణీనాథ విను జగదంబమహిమ. ౨౫౬

సీ. మాలిక. ఆశ్వినంబున శుక్రమందును నవరాత్ర మొనరించెడి విశేష మొకటి వినుము
విధిభూర్మకంబుగా వెలయు మంతల మొనరించి పూజాస్థాన మెనగఁజేసి
వేదమంత్రములచే విధివత్తుగా దాసిమీద రుచిరమగు మేల్మియంత్ర
మిడి పుష్పమాలా సహితమితానము గట్టి భూపదీపముల నంపు బొనగించి
భూరిభక్తి ద్రికాలపూజలు సేయుచు బ్రాపుగోరుచు ధోవతోపవార
వరగీతవాద్య స్తవన ముఖ మహితోత్సవంబులు గావించి చంబుమీర
కన్యకాపూజ విధిభూర్మకంబుగాగ । చందనాభరణాంబర చారుభక్త్యు
గంధ తైల కుసుమమాలికలను దన్ని । పూజనము సేయఁదగువాని భూపరేణ్య. ౨౫౭

సీ. ఆచులన్దమ్మనెని నవమినేనియు హోమ మొనరించ నగు విను లొప్పు నెఱిగి
విప్రభోజనముల వెలయుంచి దళమిని దారణ మొనరించి భక్తితోడ
తన భక్తికొలఁదిని దానంబు సేయంగవలయు వాంఛితనిష్ఠి గలుగుకొలుకు
సేవిధంబున ద్రవం దెచ్చా రొనర్తురు వారు నభవయైన నారియేని
పిను పత్రాపత్రయగు నర్బ విధవయేని । బురుషుడేనియు నిహలోక భోగ మొంది
విదవ బలమవలంబున పీటచెట్టు । భవనంగల్గిన జగదంబ భక్తిగలుగు. ౨౫౮

చ. రాక్షస భూపాలకా ! నీవు నేనుచెప్పిన పదానంబు తెలిసి దేవీపూజనంబు నలుపుము.
నీవు శత్రువులం జయించి రాజ్యపదంబు గైకొని పుత్రదారాదులం గలసి సుఖం
బునుభవించెదవు. ఓయి వైశ్యోత్తమా నీవును నట్లు సేయుము. నీవు గృహంబునకుం
జేరి స్వజనులచే నత్యంతసన్మానంబు వహించి యభివర్చంబుగా సాంసారికసుఖం బునుభవంప
గలవు. అని చెప్పి ఓ భూనాథ వైశ్యలారా ! మీకు దేవీలోకంబు ప్రాప్తింపగలదు.
భగవదం బూజింపనివారికి నిహలోకంబున నానాదుఃఖంబులును, చుదకు సరికంబును
సంభవించు, నిడు వినుడు. ౨౫౯

పంచవామరము : ధీరం భవాని పూజనంబు తప్ప కావలెంచు నే
నరుండు వానికిన్ సుఖం బునారతంబు నుద్గణ

స్థిరోన్మతాధిపత్య మాన శీంఘ ల్లభించు బం
ధురప్రతాపకీర్తు లబ్బు దోనము ల్రొలంగెడిన్.

౨౬౦

ప. అని చెప్పెననిచెప్పి వ్యాసుండు బసవేజయున కిట్లనియె.

౨౬౧

క. అని పల్కిన మునిపల్కులు । విని వారిరువురు మోద విపులహృదయులై
మునిపరున తెలుగి మెక్కిలి । చింతయైన బల్కిరిట్లు విపులాధీశా.

౨౬౨

క. భీరవర నేడుమారుం । గోరింటలు పీఠె బిచ్చగుంటువయిం బా
గీరభి దారినయట్లే । నీ రహ్మచిబోహృతంబు నెలయుట కతనన్.

౨౬౩

క. సరతము పరోపకారమే । మరెనెన్నంబడు సకృత్రిమగుజారాదు
ప్రవరతిని సుఖస్థితి నం । చితగతి యుగగాచె యెమి చెప్ప మునీంద్రా.

౨౬౪

గీ. సాంధ్యపరు తెందెందటి నవని గలరు । చిక్క డుపకారియైనవా తొక్కఁడేసి
లక్షలో స్మరారాస్య వేలకొంది గను । పడును వజ్రంబు గాలించి వట్టవలయు.

౨౬౫

౮. మేదిరువురమున మేఖము । తో మునిపర నిన్నుఁజూచి తోడె మేఖ
వామోహము నవఁగిదివిగ । దా మేనున మానసమున దృఢవచనములన్.

౨౬౬

౯. ధన్యులమైతి మే మిపుడు రావనపర్య భవద్వచస్సుధన్
మాన్యులమైతి మిత్ర కృప మాపయిఁ జూపితి వేమునూడ సా
మాన్యులమే పురాతనభవంబున బుణ్యముచేనియస్మ సా
జన్యమువల్లగార చిన సాధ్యుని నీ నుహసీయసూక్తులన్.

౨౬౭

౧౦. రావున మునీంద్రా నవాక్షరింబుని చేపిమంత్రంబు భవన్ముఖంబునం చినవలయు నప్పగ
హింపవే యని విని మునిపరుండు.

౨౬౮

గీ. ధ్యానఃఖిజపురస్కరం బగునయలను । మంత్ర మిచ్చిన వార లాత్మలఁజెలంగి
సెలవుగొని యొక్క నడియొత్తు సేరి విజన । మైన దేశంబునందు నేకాంతముగను.

౨౬౯

క. ఉపవృత్తిలగిండు వారలు । జపములు గావించి రథిలజనని మంత్రం
బవరిమత నియమనిష్ఠం । నుపవాసవ్రతము పూని యుర్బీనాథా.

౨౭౦

గీ. పండ్లమాత్రము సావతి పరమనియతి । నొక్కయే డిట్లుగడిపి తమత్రరంబ
బుష్కపర్ణావనము జేసి సొరిడి నొక్క । యేడు చాటింప నపు రెండెండ్లయవను.

౨౭౧

గీ. సొగసు చెంబాదిపఠితో సంగతాత । దేవి స్వప్నంబునం జోడె దివ్యలీల
సలర వారలు భక్తితో సంరతుండి । నీళ్ళమాత్రము ద్రావుచు నిల్చి రుసురు.

౨౭౨

గీ. ఇట్లు ప్రతనిష్ఠ మూడవ యేడు గడవ । దేవి ప్రత్యక్షదర్శనం వీచుటకును
గాకయుండె నటంచును గాములు త్య । జింపఁగాఁ బూని రిచ్చును శీతితలేంద్రు. ౭౭౩

ఉ. కుండములంచ నగ్ని దరికొల్పి నిజాంగవిఖండనంబులం
గండలు నెత్తు ప్రేల్చుచు నఖండముగా జగవంబ భక్తితో
నుండఁగ దేవి సత్కృప గ్రాహి యనుచుం జనువెంచి కోరికల్
నిండగ నిచ్చె దర్శనము నిర్మల శాంతమహోపదాకృతిన్. ౭౭౪

చ. ఇట్లు దర్శనందిచ్చి దేవి యో రాజస్థానిభామినీ, యో వై శక్తకులశిఖామణి మీ పరం
బులు పెటం దనప్రేడు రాజు శత్రుజయించును, రాజ్యలాభంబును వేడిన స్థితి మునుం
గాక, మణియు నీవు పదివేలయేండ్లు రాజ్యంబు సేసి దేహాంతంబున సూర్యునకు జన్మించి
మనుచు పుడు వని చెప్పె. వైశ్యుండు నేను సంసారసుఖం బొట్టి మోక్షవంబున
జ్ఞానం బిచ్చుని వేడిన నట్ల యగు నని పరంబు లిచ్చి దేవి యంతర్ధానంబు గొల్పె నంత.

క. సరవరియును వైశ్యుండును । బసమప్రీతిఁ జూసి మునిగి బ్రజమెల్లిన న
కృపఁబొందుమంటు విప్రులు । దరమున నిట్లగుచుఁ బలికె ధరణిపరికిన్. ౭౭౬

చ. రాజస్థాని మీ దేవీప్రసాదంబు గలిగె, దన్మండ వై తివి, నీతిగలిగి చిరకాలంబు రాజ్యంబు
సేయుము నావుండు సతండు హర్షయురుండై మీ యాజ్ఞానువర్తి ననిచెప్పి హయంబు
నెక్కి నిజపురంబునకుం జనియె. సంత ౭౭౭

గీ. మంత్రవరులు వచ్చి మానవీశ్వర సేదు । శత్రుసమితిమెల్ల నమసె నాజి
శివు రాజ్యమేలు సెప్పింపకంబుగా । ననిన మోచమంది యవనివిభుఁడు. ౭౭౮

క. భార్యల బిడ్డల గలసి య । వార్యగతిన్ సుఖములంది పనుధం బ్రజ్ఞా
భుక్యులము యేలె ననుపమ । వైర్యాదిగుణంబు లెసఁగ ధరణీపాథ. ౭౭౯

ర. కోమలి పరమజ్ఞాన మ । హామహిమన్ దర్శవేత్తయై విహరించెన్
ఘోషం గొన్నా శృంగర । దా ముద్దుండయ్యై దేవి చనుచే నభిషా. ౭౮౦

గీ. ఈ చక్రత్రయ విసనవా రెల్లబంధ । ములు దొలంగి నుభాంభాది మునిగి లేరే
ముద్దులగును రినుచు వ్యాస ముని పవించె । సర్వముని మునిమనుమని కనుమఁ బలుక. ౭౮౧

శా. గౌరీనంగవిరామదక్షకృతధిక్కారక్షణప్రాపితో
దార్పణోధరసాంబరాంబునితోపృథ్వాక్షబ్రాంతిక్య
తాన్మర్రపాథవీరభ్రవపటురూపత్రస్త సర్వామృతా
హరబ్రహ్మాదిగీఢహానవిరూ యల్లారి సోమేంద్రరా. ౭౮౨

[illegible]

సంఘాతము.

శ్రీ రస్తు.

శారదాంబాయై నమః

శ్రీ

దేవీభాగవతము

షష్ఠస్కంధము

శైలేశానందీశా
పేశల కృష్ణానందీసమీపక్షోచే
దేశవిలస దట్టారిపు
రీశుభకర సంప్రవేశ శ్రీసోమేశా.

- ప. అపధరింపు మనంతరంబ నిఖిలాగమార్తశ్రవణవరమహర్షులగు మహర్షులు నిరంతర
నిరుపమ పురాణగాథారథసూచుండగు సూతుం గాంచి యిట్లనిరి. ౧
- ఉ. సూత భవద్భవోమృతము సొంపుగ పీనుల నాసి యాని సం
ప్రీతి పెహించియున్ మఱియుఁ బెక్కులు గాథలు నీముఖంబునం
శ్రోతృజనానుమోదముగ సూర్తుల గోరుదు రీ మహాముని
ప్రాతములెల్ల సట్లగుటఁ బల్కప సత్కరుణార్ద్రదృష్టితోన్. ౨
- గీ. జేదమంచు బ్రసిద్ధమై వివిధపాప । నాశపంబగు పృతవినాశనంబు
కారణంబును దత్కథా క్రమమునెల్ల । వినవలతు మేము బెల్వపే పిలుధవర్య. ౩
- గీ. తృష్ణకొమరుండు పృథ్వాఖ్య దానపుండు । మహేంద్రుడే జన్మమున గతమేమి తృష్ణ
మహతావక్షపాడియై దేరిల్ల । బ్రహ్మయోని యతం దతిబలుచుగాఁగి. ౪
- గీ. సురలు సత్త్విగుణులు నరులు రాజసులును । దెలియ దామనములు తిర్కొగాడు
లండు సూప విబుధు లాగమదేదులు । దాని కిది పిరుద్ధ ధర్మ మయ్యె. ౫
- క. హరి సార్వత్రికుం డతం డే । కరణిన్ వజ్రంబు సొచ్చె గడుమాయావి
స్ఫురణంబు సూపి సంధిని । నెరపెద మని బద్ధలాడి నీతివిముఖులై. ౬
- గీ. ఘనశాంతితుఁ డేని రాష్ట్రుల నెట్లు । లింతసాహస సింధున కెట్లు తొనగి
గొప్పవారును మోహంబు చప్పి ననర । తప్పు లొనరించి రేపందు దైవమాయ. ౭

- క. నమ్మిన పృథుని జంపిన । యమ్మచుపుడు బ్రహ్మహత్య యనునట్టి మహా
మమ్మందఱె మజ్జగముల । యమ్మయె పృథు హతుడైన నంది వదలులోన్. ౮
- వ. సవిస్తరంబుగాఁ దెలుపవే యనిన సూతుం డిట్టులనియె. ౯
- సీ. వినరయ్య మునులార పృథుని వృత్తాంత మెల్లను తెలిపెద నిండుచేత
నతఁడు దుఃఖము నొంది నట్టి విధంబును వినిపించు మును వ్యాసమునినిగూర్చి
జనమేజయుం వడిగిన మును సెప్పిన విధమున దేవ యా వృత్తవధకు
గారణం బగుటయు శౌరి తోడగుటయు బొసగిన విధమును బూర్వముగను
పెనుటచే ధన్యులై పుణ్య మునుభవించె । అంచు వ్యాసుండు జననాథ యమరవరుడు
త్వద్ద భూరితపశ్శాలి ధర్మవరుడు । దేవతాకాల్గకర్త గూడేవహితుడు. ౧౦
- చ. అతనికి యుదుడై త్రిశిరుడై రుచిరుండును పిల్వరూపుడు
స్వతమతితోడ నొక్క పదనంబున వేదము లభ్యసించు నం
చితగతి నొక్కవత్తగమున నిష్క్రులం దిగఁబ్రొంగు సర్వవి
క్రవ్రతతి మతోక్త మోమునను దారఁగఁజూచు నొకప్పు తెంతయున్. ౧౧
- ఉ. భోగములెల్ల మాని తపముం ద్రిశిరుం దొనరించెఁ బ్రాంచితో
ద్యోగమున స్మహోగగతి నొయ్యి బదాగముమీద నిల్చి యం
భోగతుండయ్యుం బంచభిషపుంజగుడయ్యును శీతోష్ణకా
లాగరులందు నిస్సృహత నన్నము పానము మాని భూవరా. ౧౨
- ఉ. దానికి నిండుడుం బెవరి తత్తరపాటున మఱితాత్ముడై
పూని తదంతరాయవిధమున్ బరికించి మృతాచి సూర్యశిన్
మేనకనుం దిలోత్తమను విల్చి పరాసనచార ముద్రపుం
డైన మహాబలుం ద్రిశిరు నంగజతంత్రగతాత్ముఁ డెయుండి. ౧౩
- క. ఆతఁడు తపముసేయగ । ప్రితిం బడియుంటి నేను వేవేగమునన్
ప్రితిం దొందింపుడు మీ । చేతనయిన పనుల దపము చెరచి కుశలతన్. ౧౪
- క. అన విని యచ్చరలు శబ్ద । మనసిజు రై లోక్యరాధ మమ్ము నెఱుగవే
మునివృత్తినున్న త్రిశిరుని । పని యెంతని నమ్మఁబలికి భయముడిపి తగన్. ౧౫
- క. చని త్రిశిరుం గని గానా । భినయనదరవృత్తు లెన్ని విధములచేఁ జూ
పిన నతఁడు మనసు ద్రివృమి । మనవాహును డేరి యమర కామినులు వగన్. ౧౬
- క. పాడితిమి మధురగానము । లాడితి మభినయనలామహా నైపుణితో
వేడితిమి చుట్టు నందలు । గూడితిమి మగోజ్జభావకుశలతలకొప్పన్. ౧౭

- క. ఆడడు పలుకొక్కటి మఱు । జూడడు కన్నెర్తి వింత జొప్పడు జవమున్
పీడడు పిన డెడ్డయు వెను । లాడడు మాచేతనుగెనె యాతని మువ్వన్. ౧౮
- గీ. పాకశాసన వేదాం చుపాయమొండె । సూతుకొనునుని వల్కన నుకవిడుండు
వారి పీడ్కొల్పి పదిపర్చిచారపరత । సిగ్గుపడనాడి పాపంబు సేయుటాని. ౧౯
- క. చొదలెరిక్కి యింద్రుడు । చేదనుచుం బ్రతిచు డేరి చేగను కరుణా
ధీదూరుడగుడు పబ్రము । తో దవమున నున్నవాని చునెను న్నపాలా. ౨౦
- గీ. పడిన బ్రతిచు బాది పాపాత్ము డింద్రుండు । తవమునంబునున్న భస్మ శాంతు
జంపెననుచు దిద్దె జగదెల్ల నయ్యయో । యనుచు నునులు మారి రతని వెలుచ. ౨౧
- ర. పరితమగు బ్రతిచుకాయం । బతిరేఖోగతియ నొప్ప నమరేంద్రుడు డి
విరమెను పీతనికి నను । మదితో నత్కలభితి మగ్గుం చగుచున్. ౨౨
- క. తనయెదురున్న దక్షుం । గని బ్రతిచుండు బతికియున్న గతి దోషము న
మ్మతితో నావడనము విని । యతివేగము తలల గోయునుని పదియుంపన్. ౨౩
- ఉ. చెప్పితివే సురేంద్ర కడు చెట్టగదా శవఖండనంబు నీ
కొప్పె చపంబుసేయు దిట్టా న్నుగగతిన్ పదియుంబు చెప్పెరున్
నెవ్వగనైన లే చక్షుమగ బేసితి వీ చక్షుక న్నంభయున్
గొప్పటి గట్టిగా నుడుర గొడ్డలి యొపచునుమ్మ నాకపా. ౨౪
- క. చచ్చినవారిరంబున్ । చచ్చె నని కెదుఱులకు నచ్చును భయమే
బాల్కొట గలుగు నావుడు । చెచ్చెర నిండుండు భీతిచే నెట్లనియెన్. ౨౫
- గీ. జీవరహితవైన చిహ్నముల్ గనరావు । పీనిచేహమందు పోవలెం
దానిబట్టి చక్షు తలచెదనని పల్క । చక్షు చిట్టులనియె చక్షణమున. ౨౬
- క. కనికరమిలేక మనివు । బ్రసని జంపితి వయయె యింద్ర దోషము రాదే
ఘనవైన బ్రహ్మహత్యను । పినతితి చేమందు నేమి చేయుచు వింకన్. ౨౭
- ప. అనిన నిండుం డెట్లనియె. ౨౮
- గీ. చక్షుడా చక్షువలపున చలకు నీకు । భాగ మిప్పింతు సంతోష పడుము దాన
పీని తలలను నచటము వేగ నాకు । బ్రయముగావెంపుమని చెప్ప విని యతండు. ౨౯
- క. అలరి బ్రతిచుకరిములు గొ । వ్బలిచే దెగనరకె యాత చరిగినవివపన్
గలపెంకంబులును గపిం । జంబులు తిత్తురులు చుఖరసంబుల గోరెన్. ౩౦
- ర. చేదము జదివినయోమున । యోచునున గపింజలములు మునుకొనియె చిశా
స్వామియగు ముఖము చిత్తురు । లూరి నమరహరిముఖము నంబెను పటకల్. ౩౧

ప. అదీహాచి యింద్రుండు సంతసించి త్రివింశతులకు జని శత్రువిఘ్నములు గాంచితి నని యుల్లుచు బ్రహ్మహత్యం గూర్చి చింతిల్లుచుండె సంత దృష్ట నిజపుత్రు సండుంచు వధియించుట పని కడుగనలి తనమనయన.

౩౨

ఉ. చూచునగాక నాబలము పోద్యము నిర్బరులెల్ల దేవతా నేత మదీయపుత్రుడు ననించు ననాగనుహూని నిర్భయ బ్రాతతవైరమూని లెగటాల్చెను వర్షల పుష్కరవృ సం జాతున చేయించున నుతుని జంభనిభూతును జంపు హారునిన్.

౩౩

క. అడర్కణ మంత్రంబులు సాధనమున కగి వేల్పు అనియించె దే తోచిపండు మహాపురుషుడు భూధరచూపుడు వర్షదీప భూతేంద్రున్.

౩౪

ప. ధర్మ పుట్టిన పురుషుంజూచి.

౩౫

క. వర్ధిల్లుము వర్ధిల్లుము వర్ధిల్లుము వృక్ష పుత్ర వానవమలా మర్కట తోజోమహిమా పర్వతాదితలర్చనంచు చెన పీఠివన్.

౩౬

గీ. పెరిగిపెరిగి నిరిగి పెనుభూతమై నిండి నాచు పేరువెట్టి నుచ్చ సేల గలుగ జేసితయ్య కార్యము సెప్పుమి మహాపురుషేయవాద నెట్టివేని.

౩౭

ఉత్సాహ. చల్లగాను జవ్వరించి సాగరంబు వ్రాచినా పెల్లగించి భూధరములం బండిపిండి సేయినా మెల్లగాను నోట బిట్టి మీహారకుని మెంగనా నల్లలల్ల సురలబట్టి నల్పి చలపివేయనా.

౩౮

ప. అనిన పిని సంతసించి ర్నష్ట ముట్టనియె.

౩౯

క. నిజము వినుమన్న శక్తా వృత్తివాత్సర్జితువతోసి వృత్రయటంబున్ సుజగన్తురిగను నామము స జగంబున గీర్తిగము నాచు హితువన్.

౪౦

సీ. సేయన్న త్రశిరుండు నిఖిలవేదములు వేదాంగములు వలంపి యుతివాచు మూడుతలబగ్గి ముక్తగంబులును నచ్చెరుదొండం దవమును చెననాడు తప్పొకయింత యాతనయెంచు లేనిదే క్రతుండు హరిని జులినాడు చంపి యుద్ధుల చింత శిశిలంబులైబోప క్రూరత్వమున ముగొట్టినాడు బ్రహ్మహత్య దొనర్చిన పాతకుండు సిగ్గుమాలినవాడు మిశ్నేముషీకు దతని వధియంపు మిథుడు నీ పనఃచుబల్కి ఉరుటం క్రోధమున నుద్యమించి.

౪౧

గీ. జగమును భూలమును శక్తి గదయు దోమ రింబు మున్నగు సరలాయుధంబు లిచ్చి చొనగ నడచు తూకెరమిచ్చి చిత్రమిచ్చి రథమిచ్చి ప్రేరేప నెలమి నరమ.

౪౨

సీ. వేదపాఠగుతైన విప్రలు స్వప్తులు సెప్పంగ రథమెక్కి చెలగుచుండ
నమరులచే దొల్లి యవజయం బందిన దమజనేను వెంట దరలి రాగ
చ్చత్రునాజ్ఞను గొని వేగంబు చూతలు వచ్చి పృథ్రు సమరవార్తఁ జెప్ప
సురపతి చింతతోఁ బరిపరి విధముల నరయుచు నుండంగ నపుడు గొంద
రమరచరు లతిరయమున నమర విభుని పాలి కరుదెంచి యో శపి ప్రాణనాథ
మేరుచుంధరయందు ఘోరరవుడు పుచ్చుచున్నాఁడు రథమెక్కి యిచ్చడికిని. ౪౩

మానిని. కాదులు తేగలు గడ్డిలు గూబలు కంకములుగ్ గటకధ్వనులన్
గూకలు పెట్టును గూచుని ఫియని కొంపలమీదను మోరగతిన్
శోకము వాటలు సూపుచు స్వభులు సోకంగ సొక్కిన చూపులతో
ప్రాకు గడ్డిహంబుల ప్రకృం నేత్తుచు రక్తస్థి మూకలు రట్టు కొనన్. ౪౪

క. పెల్లగ నిర్దురదోయిడి । యిల్లాండ్రను దలబబట్టి యీర్తుడు చుటి దా
రిల్లిల్లు దిరుగుచుండురు । నల్లని పుట్టములు సోకు నచలాలు కడున్. ౪౫

గీ. గాలియొక్కింత లేకియే కదలి భ్రజము । లురులు చున్నవి యుల్కులు పోరగె నక్క
లేడ్చె నడురేయి జేళల నిండ్లముందు । తొండ లిల్లిల్లు గుంపులై చూరె నకట. ౪౬

గీ. ఆమరపురి దుశ్శకునపరివ్యాప్త మయ్యి । కాళ్ళవడ బుకాల్నేతులు గన్ను లదరె
నేమిసేయుదు చుచ్చు మే మిట్టి బెడద । పిన్నె చెన్న చెలుగము శపీకశత్ర. ౪౭

ప. ఆనిన విసి యింట్లందు బృహస్పతిం విల్పించి తన మనోగతంబు చెలిపి దుర్నిమిత్ర
శాలి సేయింపవే యగుడు సతండు. ౪౮

గీ. పదు సేయుదు సురసాధ యీపు నిరప । రాఘ ముని జంపితివి చేయరానితప్ప
ఫలము గడుపక తీరునే నలువలైన । చెప్పితివె నాకు నేరంబు సేయునపుడు. ౪౯

గీ. ఎంత జేసికొనిన సంత యరుభవేంద । పలచి పాపభీతి కలచె నీరు
కలదయేని బ్రహ్మకులు దపోగరు జంపఁ । దగునె యిచ్చ డిద్ది దాని ఫలమె. ౫౦

గీ. పీడు వృక్షం దపద్మండు పెదలివచ్చె । వీని పనిము ట్టజేయముల్ వీనిరండ్రి
యిచ్చె నది ప్రకయంబుగు బిరుభపురికి । నిండె గోలాహలంబులు నేడు సూచు. ౫౧

క; అనిపల్కంగ వినుచుండంగ । గనియెన్ సురవిభుండు నకల గంధర్వమహా
మునినాథముఖులు నదనము । అను పిడిచి చనంగ గొందలంబున సంతన్. ౫౨

ఉ. నేదరులార మీరు నని చెప్పుడు దిక్పతి దుద్రహుదనం
త్థాపరద్రవయశభగ సాధ్య సురగణ నిర్ద కిన్నరా
శి పనుముఖ్యు డెవరల లెండిరి రెండిపు డెల్లవారు సే
నావృతులై విమానముల యందన వారలు నట్ల సేయగన్. ౫౩

గీ. ఇంద్రుఁడైరావతము నెక్కి యేగె గురుని । ముందునిడుకొని వీల్పులమూకలెల్ల
గుడి లొకమెగి వేల్పులకొండపిడ । నానర మానససరసున ఈ త్తరమున. ౫౪

ప. ఇట్లు దానుపైన్యంబులతో వృత్రుండును, దేవతానైన్యంబులతో నింద్రుండును
చలవడి మానుషప్రమాణమున నూలుపల్లవములు దారణంబైన రణంబు గావించి
రం చభిలసురలను నింద్రుండును బలాయతులైనం గని వృత్రుండు తండ్రిం చేరి సమ
స్కరించి నీవు చెప్పిన కార్యంబు వెరవేర్చితి, దేవతలు పరాజితులైరి, యైరావతం
బిది చూడు నింద్రుండు కాల్యం నెఁదేసి బరచె, భీరులం జంపుట ధర్మంబు గావని
విడిచితి, యింక నెర్తియేని సేవంగలంపడి యున్న న న్నాజ్ఞాపింపుము. తప్పక యాచ
రించెద, నావులు విని తల్పై యుట్టనియె. ౫౫

క. పావిత్రవనైతి నేటికి । నీమలన మగోజ్వరంబు నెట్టెతిని గుమా
రా వినుము తపము నిశ్చల । భావంబున జలుపుమచ్చు వరములకొలుకున్. ౫౬

క. వనజపుని శంకరునిన్ । మనమున చలబోసి సేయు మా తపములు నీ
కనకకాల వరము లిత్తురు । పెనుకన్ దేవేంద్రుఁ జంపివేయుము కడిమిన్. ౫౭

గీ. బ్రహ్మహత్యాఁజేసె బాపియై యింద్రుండు । వానియొగము చూచవచ్చునే మ
దాత్య గుండుమన్నయది నిరాగునుడైన । బ్రహ్మ దలచికొనుడు శేముఁ బగలు. ౫౮

క. నీ వరినాశివగుడు న । వైవేందిని గెలుపుమయ్య తరడు నామన్
లోపెత యేమని జెప్పుడు । నావిధము తనూజుమఱివి నా కీవకవా. ౫౯

చ. అది విని వృత్రు పొందెను మహాచలరాజుము గంధమాదనం
దెన నిత్యవాక్యతత్పరత నెంతయు నిశ్చలరన్ ఫలంబునై
న దినక నీళ్ళుద్రాపక మనంబున బ్రహ్మను నిర్వి యోగనం
పద దపమాచరించె నది పాపవిడుపు డెఱంగి చెచ్చెరన్. ౬౦

ప. తత్తపోవిధ్యుప్రయత్నంబు సేయుడు గంధర్వి యుడి కిక్కర వన్నగ ప్రముఖులం
బంపియు, ఫలంబులేక యురకంబు. నంత వృక్షతంబు గడుమఁ బితామహంబు, హంసా
రూఢుడై వచ్చి యెడుట నిలువంబడిన ధ్యానంబు విడిచి తృప్త్యుత్తుండు నమన్న
రించి నిలచిన ననుజుండు వరంబు పీతుమనిన నతండు. ౬౧

శా. ప్రాప్తంబయ్యె నమస్తదేవభవనప్రాంచప్రమావైభవం
బాప్తవ్యంబున నీవు బల్కినది నా కత్యంత భద్రక్రియా
దీప్తం బొక్కవరంబు గోరుదుకు నో దేవాదిదేవా సదా
బ్యాప్తంబయ్యె మనంబు తెచ్చెదను నా కద్రాని నిమ్మియ్యెతన్ ౬౨

ప. లోహరాష్ట్రంబు మొదలం గుష్మప్రవ్యంబులచేతను నితరంబులగు ప్రవృత్తులంబుల
చేతను మరణంబు లేకుండునట్లును, పీర్మంబు పొచ్చునట్లును వలంబయ్యెదే మునుడు

సర్వ విరామహం దధి యత్ప్రయగ్న దవంబుడుగుమని యంతస్థానంబయ్యె. సంత వృక్షరుం
దత్తతానందంబున స్వగృహంబునకుం జని తల్లికిం జెప్పిని మన సంతసించి పురరాః
సీయన్వయగిరి త్రిలింగునిం జూపిన యంద్రుం బంబుడు క్షీణుంబు యొక్క. దేవతా
రాజ్యంబు గైకొమ్మ. నా మనస్తాపంబు తీర్పుము, నావృక్ష సతం దలలి పరమంబు
ప్రమోయించి, శంభునాదంబుజేసి, స్వర్గంబు సేవకంబు సేయుచు నావలం గవనంబునకుం
గవలినం గాంచి యింద్రుండు దేవతాస్వయంబులం గూర్చికొని గర్వద్రవ్యహంబుగల్గి
యున్న వృక్షరుండు నలులందై తలపడిన నరిభయంకరంబైన యుద్ధంబు నందాహుతి
బయ్యె. దేవతల కవజయంబును, పూర్వదేవతలకు జయంబును జూపెద నమృతము. ౬౩

చ. సురవతిబుద్ధై వృక్షరుఁ డవీ నూచి నిశాచరు లాస్థిరోలి ని
న్దరులు భయంబునం బరచసాగిరి యేడ్పుచు నింద్ర యంద్ర యం
చురువడి చిక్కు లారగుము నుర్వియు దేటబొలంగె చానలం
దరిగెను నీరు వృక్షరుఁ దరిచారుణమూర్తి జరింగె నయ్యెచున్. ౬౪

గీ. శచికి ప్రాణవిభుని సకలలోకేళుని । నమృతపాననిరరు సమరవంశ్యు
సవ్యరోచిరోచి నా వృక్షరుఁ డావచేత । బుద్ధి నోచిరోచి బెట్టెకొనియె. ౬౫

క. బొలితెనుగా శక్తుఁ డిపుడు । కిరకర నిమరెమను జూడు కడుగుమందై
పరిమార్చె ద్రిశుని సమరా । పరహితు సేతం దతంబు రహమున నుంచున్. ౬౬

క. సురవరు లవి గని భయమున । గురు గాంచి యదేమి పట్టె గుర్రొక్క పెన్దరో
విరచింపవలె యభిచారుము । సురవతి మెప్పింపు మారు భోక్తరు చొలంగున్. ౬౭

చ. అనిన విని బృహస్పతి.

గీ. ఏమసేయువాడ నిపు వేండు డా వృక్షరు । నోటబుడియె నెంతపాడుచెట్టె
నూడు నృజునజేని యాచరింపకు గురుం । తంపె నెట్టి వృక్షరు నెంత గతియె. ౬౮

గీ. వృక్షరు దానలింద విద్యతమామెను నోరు । శక్తుఁ డెఱంగి మేను నన్నుతేసి
యూడిబడి నుదేంద్రుఁ డొక్క దాడున వక్ష । ముని మోహించి చుట్టమునను. ౬౯

గీ. అంతకుండి యాచరింతలు లోకంబు । నందు బ్రబల సంత సమరవిభుడు
వృక్షరుతోడను బదివేళెట్లు సేగును । గెలుపుగాన దాచగింజయంత. ౭౦

గీ. విసికి చేసరి స్వర్గంబు వృక్షరునకును । విడిచి యేగిరి పిలుపులు పెదినమలకు
విశ్వమునకును దానదో షికుదనండు । వృక్షరు తంబెను స్వర్గైకవిభుఁడు. ౭౧

క. మునుల గలిసి సుర లాలో । చనములు గాంచె రతిరస్తి లంబునకున్
జని మమ్ముల చ్రోవుమనిన । విని శక్తుఁ డెఱ బోద పుడు బెట్టనికరకున్. ౭౨

క. అని చనువగుచుని టోడ్లొని । చను బెట్టెను జేర నతఁడు సవసుండు మీ
వెనుమున శీతము గాఢం । మూల దెబ్బం వసుగ వారు మూలత సుందన్. ౭౪

చ. పగజవఁడబా కలదు పాతఁడబా సీను నెఱుంగరాని మె
యిదు ముము నేల యుట్టుడుగ వొల్ల బరిగ్ చగ బట్టుజేరము పా
యిగుఁచుపు సుపురాదు సుధ మూనినె బాని జేవరాశి కి
ఁబ్బనమును సుపురాదు నిజసేవకులన్ సుకులన్ భరంవంగన్. ౭౫

చ. అని పని పొం యుట్టను భవంబవనేటికి మీర లో సుధా
శివగులూర మీరు గతులమ్మరమీర ముపామ ముండు నే
పరలచ నట్లనెలమడు పడు పడుకల్ల యులైన దానపుం
పడుమంగుచుట్ట మీరుగల పొలవరత్తల పొలంబ గ్రహునన్. ౭౬

గీ. మా మదేరగాని మడిమిందఁబాల మీ । ద్వులరు బ్రహ్మవరము పని కింత
దెబ్బపెట్టె మీరు చెరియవఁ బలి పొల్ల । బొట్టెనిమిదు వెదంగొట్టిరాని. ౭౭

క. సుకులన్ పైలె నమ్మతమున్ । ల్మందావల సమతి కొనగ మీ లయంగె ముం
ము విలలాస శాన్తిమహల్ । నం ముముగవలయుజుండు సమ్మతు మీరల్. ౭౮

గీ. గంధర్వు లెల్లరు కడుదేగ జరి నీవు పైలెకి నొప్పించి మాముహుని
నమ్మి పుట్టించి నానావిధంబు శివభక్తులొంది నుమయించి
చుమాల్చుచలము మీ పక్షమై నే పక్షమును జొచ్చియుండు నిమ్మగ ననంత
లిమల నిండును సుఖము గొప్ప తరితేత వాల్చుమత్త తమిర మట్టుట్టి
మలము అగలంబు శరణంబు మనసు గాని । పొమ్మెదురు భక్తిలో గోరి యనుచు
చేరలంబాది విష్ణుండు చేవరాల్ । శివరముగ లేగ వ్రాడించె మెరువల్లి. ౭౯

చనంతలవఁ. మీ ముఱంగునగలే చను లోకదాన్త । నీవేగదా నుంజేత్ర విశ్వసమూర్త
లూపకలంబు భువి పచ్చురుమున్ నెట్టెన్ బోవంగలఁబును భూతదేవభక్తన్. ౮౦
చనమయ్యా. నిర్వలమమేము మను మెఱిగవ నీవరా । యెఱెంబ రాక్షసుల కెట్టువశించి మా
యన్ద్రులది దీని చరా యన్దు నివదేడుచే । నొత్తవని వేదాకరితొనిమిదరాకాకో. ౮౧

తోటరం. చేదములెదు పొప్పును ని స్త్రీ । పావమలేగరి పావని మూరున్
గావన పొననగా గతి నీవే । లిడర నన్నుని లేకము తల్లి. ౮౨

చనుమహల్. నిర్వలెద్రులు లెట్టు నేనిమిదు పాదిన్ । గన్మత్తులు నూపి కామెమగా ।
కిన్న మూకిత యెక్కొండచుగలలే ని । నెన్నెన్నెచ్చుదును లీలొనరిది నీవే. ౮౩

యల్లెగోటి. మున్ను మహిమని జూపి నుమ్మలా మోచనుంబంగం చేయన్
తొన్న శుభ నికుంభులన్ చఱిమించి ముఖమి దీర్చుచు

బన్న మొండితిమ్ము పృత్రుని దాద లెన్నడు దప్పునో
నిన్ను వేడితిమ్ము యిప్పుడు నిశ్చరాత్ములమై కడున్.

౮౪

ప. అని యిట్లు విబుధు లనేకవిధంబులం బ్రార్థింప దేవి ప్రసన్నయై మీరు వచ్చిన వార్యంబు
దెలపుతనిన దేవతలకుం దుఃఖదుండయిన పృత్రు మాయామోహితం జేయుటయు,
మా యాయుధంబులకుం బలం బిచ్చుటయు నర్థించెద మనిన నట్ల యగునని నెప్పి లేవి
యంతర్దానంబు నొందె. సంతం బ్రాప్తజేపీవరులై బృందారకులు సని నిష్ఫలమప్పయుం
బోలె మండిపడుచున్న పృత్రునికటంబునకుం జరి.

౮౫

క. మమరంబులు వ్రయములు గా । సధరం బొక్కింత గవల నతివిరయమునన్
సుధలొక ఋషులు పలికిరి । విదమెటిగి విజేరగలమ పృత్రునితోడన్.

౮౬

గీ. పృత్ర పృత్ర మహాభాగ విశ్వధయవ । నీవ బ్రహ్మాండములకెల్ల నేతవుగవ
శక్రుతో చైరమొకటి మా సౌఖ్యహాతి । మీరు మీరు బోరాట మేలుగాడు.

౮౭

గీ. మీరు నహజంబు వెతలయ్యె మాకు నాపు । లావులును బోరి మాతల నణగఁబొప్ప
భంగియై నన్నకాండ కావవ ముట్టిలై । కవచె నీరీతి సూరక కాలముమొ.

౮౮

చు. కలదే వైరముగందు నెందుగన సౌఖ్యం బాహవక్రితం
జెలువో మేగు బదల్యవన్ జలివి నిచ్చర్ నుండఁగానేల నే
బలియుండేరియు సంగరంబున జయప్రాప్తిన్ గనంజూచె
పలుసైన్యంబుల జర్మమార్చి బహుళాపత్కారి కావంకినన్.

౮౯

ఉ. స్నానముజేసి తృప్తిసన సావశి శయ్యను బహుశంభుమం
జానను గూచి భూరిసుఖసాధనమైన కుటుంబభోగమున్
గానక సంగరంబులను గార్చుకదాణమి లూని పోరుచున్
చేనుల గడ్డపెట్ట నది మేలె విచారముసేసి చూచినన్.

౯౦

క. పోరులను జచ్చి మేనులు । భార్యపై దొరుగ రుధిరధారలు పెలుచన్
గారగ నక్కలు ద్రావఁగ । వీరస్వగన్లంబు గోరు పెట్టులు గలరే.

౯౧

క. లేముం బవళ్ల యుద్ధము । నే ముచఁ గాలంబు గడప శ్రీవిభవ సుఖ
శ్రేయములు వృథలుగావే । మాయందు గృపారసమున మన్నింపఁగదే.

౯౨

క. బలసూదనుడును నీవును । గలసి మెలసి యుంటిరేని గంధవృక్షులు చొ
నుల మేము సుఖవడుచు మిము । గొలిచెదముగదయ్య నీతికోపిద విందే.

౯౩

గీ. నిన్ను మేఘవాహు నెమ్మిగూర్చి వ్రయంబు । బలుకడేమ రాయదారులము
యిందు వచ్చినార మేవట్టుగోరిన । బెట్టుకొనెదమయ్య వృధుగుణాధ్య !

౯౪

- గీ. హరిహరయందు శపథ మాచరించును భవ । దగ్గమందు దాని కనుమరింపు
మయ్య చెలిమికంటె సధికంబులేదునూ । గురువుతోను నిన్ను బెరసి చనుము. ౯౫
- క. సత్యమున భూమి నిలిచెను । సత్యంబున నెంతగాయు జలజాతులందున్
సత్యమున గాలి పీచును । సత్యంబున గవలి దాచుకొనుట కట్టిన్. ౯౬
- క. రావున సత్యమె జగమున । గావలయు పీశైలిల పునతరసఖ్య
వ్యాప్త్యులందు సత్యమె । త్రోవనుమీ సకల నిర్వృతులకు మహాత్మా. ౯౭
- క. ఒకచోట బద్ధశింపును । రావచోటకి యాకికొనుచు గ్రావచో జలలే
కెరలన దేలుచు సుఖమున్ । బ్రవచింపును శత్రు కీపు ప్రముదితవృత్తిన్. ౯౮
- ప. అనిన వృత్తులందు. ౯౯
- ఉ. మీరు మహానరాపులరు మీరు జగజ్జనమానసీయులున్
మీరు దవన్విశేఖరులు మీవృత్తులు బల్కె రావభృతున్ సదా
దారులు పుణ్యమూర్తులు సుకాయలు మాయ నెఱుంగ రీ శునా
సీరులు బ్రహ్మమారుకుడుఁ ఛ బలు నీతని నమ్మవచ్చురే. ౧౦౦
- సీ. బద్ధహారినవాడు పురుషాదు కితనితోఁ నిగ్రహారినవాడు చెలిమిసేయు
మీ కెఱుంగరు మిరాచారులకు మీ దని నే కెఱుంగును మీని నీచవృత్తి
నందఁకుదురు బ్రయాణము గట్టుకొన్నాడు బిలుదలోక సుఖము వెనుక బద్ధ
త ప్నెఱుంగనిదాని దండించు పాపాత్ము త ప్నెఱుంగి వృత్తింప తప్పుగలదె
కొవరి వృత్తిలు శతకోటి దోషములను । నరిపి శతకోటి యష్టానో తెలియజాల
కాయలను మీ కెఱుంగక సఖ్యమునును । ఇరికెవరుగాని పొసగ వ పాపితోడ. ౧౦౧
- ప. అనిన మును లిట్లనెరి. ౧౦౨
- గీ. చేసికొనిగంత యతఁడెన్ సేయు పొమ్ము । చెడడె ద్రోహంబు జేసిన చెనటి కూశ
కృతము స్మరించుచు విష్ణువం చితవృవాక । టాక్షమునగని శపథంబు నడుగుమయ్య ౧౦౩
- ప. అనిన వృత్తుల విష్ణునియె నో మునించులాః సుష్టులంబుచేతనేని, యార్చింబుచేత
నేని, పాదాంబుచేతనేని, దారువుచేతనేని, పగటియందేని, రాత్రియందేని, ఇంద్రు
పజ్జింబుచేతనేని, దేవతలచేతనేని నేను వభ్యంత గాకుండునట్లు సమయంబు సేయించి
చిరితేని హు కిరుపురకు సంధి పొనంగు, ననిన మును లట్లవాక్ యని సురేంద్రున కడి
పెన్నువెంచి వృత్తాంతముల గగ్గిసాక్షికుంబుగా ప్రమాణము సేయించి వా రిరువురకు
చెలిమి పొసంగించి రంతకుండి వా రిరువురు సంధనాదిసంబులను, గంధమాలనాది
పర్యంతంబులను గూడి చరించుచుండిరి. శత్రుండు వృత్తవధకాముండుగాన రంధ్ర
స్వేదంబు సేయుచు విశ్వాసంబు పుట్టించి దంధవృత్తి నున్న చర్మవృత్తి యది సూచి తన
దనయుం గాంచి యిట్లనియె. ౧౦౪

గీ. పుత్రరా! పురుషకాతుతో బొంబు సరము । వాడు నీ శత్రుఁ డదిగాక వానియంద
సూయ పెరుగుచు యుండెను తాపె చినుము । మాయగాండ్రవకు నమ్ముట మంచిగాదు, ౧౦౫

గీ. ద్రోహులకుఁడు రంద్రాన్దేక్షి డిష్టుఁడై । గర్హితుఁడు గర్హచ్చేది కాముకుఁడు
కపటమగుఁడు చరిత్రోభి గాని శత్రుఁడు । సాయనా! యెన్నటికి నెపు నమ్మబోడు, ౧౦౬

క. ఈవిధమున డగ నెరిపిన । నా ద్విరుం డాంకింబు కింబోధిపాం
తాపనిని చా జని నం । ధ్యాడికిం దిరుగఁ గాంచి నముచిరిపు పొగిన, ౧౦౭

క. డని పగనిజేయునుగా । డిది ద్వాంకిముగాదు నంభో! యెప్పుడ మీనిర
మమమృతిపగమరె నర । డిది సారాయమని వ డె ముపువము రవరర, ౧౦౮

ప. తలఁచినంతనే వాసుదేవుండు వ్యభంజన నిలిచెను, ౧౦౯

గీ. ఛేద మాన్యంబు ఇష్కుండుగాని చనుచు । గొనె పరాశక్తి మది నిలఁచి పవచు
దోలఛేనంబుతో నిచ్చె బాని యెచ్చ । వ్రజుని తపావృతము డీని వానవుండు, ౧౧౦

ఉ. డనికయెఁబుతో ననుమఁ కిల్లె ఛికిం బుని బిల్లెఁబుతో
వాసవు తక్కి సూచి గరుడంబున జంతుగొట్టబో మింబలో
దాసురవిత్తులై తన పారిచ నమిం దన్యవాగిర
త్వానుమూర్తి యెంచు ననియెఁబును గొచ్చె మహామఁ చంకటలో, ౧౧౧

గీ. వృత్రపానుఁ డాచి విష్ణుండు నిజపురి । కలె హరిసాయండు నమ్మిపురికి
నేగె ముఁగుల పాప దివి దిచ్చె నమ్మయో । నమ్మి ముచ్చె మగకు నునుచు జరి, ౧౧౨

చ. నుచుబారి నాంకింబు తెత వచ్చెదఁ గమ్ముల నియగరగా
నరెవరనిజుదేవగమ సమిచు బానిని సుసర్వవర్తి యా
శతమృదుది కాదమున కాప మెనంగిని పీఠు న్నిరు నే
గర్హి పుచ్చాల్లదెట్ట నిక ర్హికు పీఠికి నట్టి గోళములో, ౧౧౩

ప. ఆరి యెట్లు శపియించె నని శిషివర డుదేవమును సాత్యవలేయా ! ప్పి డుం బది
శతర్హితుం డేమి యావదంబొందె? శిష్యున, నాపుండు, నో నర్హిదా! చేరిన పుట్టు బాటు
మను పుర్ణంబునగనే తత్ఫలం బనుభవంబు తప్పదు పి జంతునం బునియె పుత్ర
పదికు సాధింపఁతుండై న విష్ణువంశ, నిర్భయ శిష్యుని, శిష్యులకు నునుచు
మొదలుగానెచా తొక్కచును శత్రుండు పెద్దు బిమ్ములం దెక్కినది తిమ్మిని
దామెరి, బెదమ, ౧౧౪

గీ. సుదమలు గర్హింపును నునుచులు । తోడుగా నునుచుగాని నునుచును
నాడు గమ్ముల రగవద రవనో! పారిదోషుని లోకస్పృహనియెఁబు, ౧౧౫

- గీ. కలిమిగలిగిన వర కాంత గాళ్ళ గడిగి । బొవలను బట్టరాదు గొడచ మావట్టెన
మారి చిట్టించు దిరచును మునుముద్రితం । బుడుగులందు సహాయులై మెప్పుడుంట్టె. ౧౧౬
- ర. తుడుపులగును తగచెరియగు । తగచినను తనను పైకి లా నెందువలన
మునుమున నుత్తరప్రవరత । నెరవలెగావలయుగాక నిరవయు రోడి. ౧౧౭
- ఉ. నింపను బాగ్రుతయ్యె నునికేత నుననన్దులులానె పర గో
నింపినను బోమగా ను పోయ న్నన్దును తుగ మానుకేసి తా
కొండలపెట్టి చుంపె నెట్ల మానుకేసిను శరణులాక చే
నలమల గొంపలనొ ముము చాచుల మానుక నెట్లబోమనె. ౧౧౮
- క. నిగడుముం బెడిమకొనెము । నుగతుడుకంటేతా తేమ బోవయె యిది మా
చగగును శరభముల బెడిమలు । మాగోనెచ పుట్టు నెట్ల నెట్ల గలంకే. ౧౧౯
- ప. బట్టు సులభము లెంచుని నింపిన నరం తపనశరణ । బట్టెనని నుండుమునె. మునిము
పెడిము. ౧౨౦
- ర. ఆ యుగవత్సముల్ల నమగి । శోనె నుగదై ప్రగ్గనయె మాను నుభయ మా
నానచగురుడును చుండునిము । నెరవలె మునుచా చా నెరవలె బడమునె. ౧౨౧
- ప. బట్టెనెను సులలలోపలపాటనమిటులనె శ్రీమహాద్వియము కాటా ప కామశంస
నానామములు । పై పుంశం బుడభయించే బావలను నెవమవలెను గలుగు గాచున
నింపించు. నుమాహుల్ల కేసి మునాన్దు చుంపె పలువురిలో పుట్టెత్తరేరక నిండుం
బడిమున్ను పుట్టెరకానొనుండును పొబొమ యితనిగాంచి పోజునాథా । శ్రీమహా
ద్వియమును పుగియె, నెట్లు నిండానాంలంబున్న నుండు నిట్లెత్తరేరక నెరవలె
నిండుండును నామనె ! కే పుట్టాత్తా గామింపెరి, నింపనానామనెనాదాదీ నానావిధ
పలుకులు నాను నుభయనిండుగావు. నెరవలెను నై చాత కామిత్తామలంబుండు
మాను బొట్టెలంబును నెరవలెను. నెరవలెనునును, నెరవలె శ్రీమహాద్వియమును
బరలంబునె పోయి యుండును పుట్టెరకానొనుండును బుట్టెరకానొనుండును నెరవలె
బుట్టెరకానొనుండును నెరవలె నుండు నుండు నుండు నుండు నుండు నుండు నుండు
చానానాబట్టెలెత్తరేరకానొనుండును నెరవలెను నిండాపవర్తననిండును పని నుండును
బై పుటామనలాదా । నుట్టు మీ లెండుగా పోసిరి. పుంశం నుట్టు నెరవలె నేలరామి
పెడిపింపుడు. పుట్టెరకానొనుండు నా యుండురకానొనుండు నెరవలెను. పని నుండులు
పెంలాడుచుట్టె పుట్టెరకానొనుండు యా పుటాచాను నిండును పనియెను. పుటా పోలోనుని
గోరునున్నవాడు. పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు
పెంపెన పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు
నెరవలెను పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు పుట్టెరకానొనుండు
యుండు నుట్టెరకానొనుండు యుండునెనె నెరవలె. ౧౨౨

- ఉ. అంగిరసుం బురోమజ సమంచితభక్తి భజించి మించి స్నేహ
చృం గడుసీతి నుండ నహుష్యపహు డల్లి సురాశిఁబీరీ జీ
వుం గడతేర్తు నిండు సవివుండట వీడు శచిన్ స్వక్రీడుగే
హంగతజీసి ప్రోచెడి నటారె విసుండన మూను లార్తురై. ౧౨౩
- ఉ. సామముమీర నిట్టనిరి సామి పరాసు జగత్ప్రభుండ వీ
వేమని చెప్పవారము సురేంద్రునిపర్తి మహాపతి పతా
స్త్రిమణి పారచారికత చేటు శ్రుతి స్మృతి సంప్రదాయమున్
గామము దీర్చుకో విడువగామసుమీ వినుమీ భవాచ్యుతల్. ౧౨౪
- ఉ. భర్మము కీర్తు భూవతురె భర్మము దప్పిన లోకు లెచ్చ రా
భర్మము దేరిచాచెదరు భర్మవిశాళమె లోకనాశనం
బర్మిలి గామశాంతి గన సచ్చర రెండలులేరు నీరు స
త్కర్మపరుండవై పథము దప్పక యేలుము నాకలోకమున్. ౧౨౫
- చ. నిమిషసుఖంబు గోరి జననిందకు లోఁబడి సామలోకవృ
క్షము విడనాడి వేజొకరి చారను బల్కి రమించి యాచున్
యమునిపురంబు సేరి కడు నంగద మండమనున్పు చెచ్చుగం
బమును గవుంగరించుకొను మంచమతిన్ గణించుపవచ్చునె. ౧౨౬
- ఉ. పచ్చలకోళ్ళ సీలముల పట్టెలునుం బవచారకంబనున్
గుచ్చలము ద్రెయంబులను గొచ్చిన పందిరి యింపచక్కచార్
పొచ్చిన పాగుపట్టు బిగియించిన బోమలెల్ల ను మంచుం
దచ్చరతో రమించు సుఖ మున్నవిజానీసియిండు గల్గినె. ౧౨౭
- ఉ. చెక్కిలిగొట్టు ముట్టెలిడు దేరులఁజూచి కవుంగరించు బొ
మెక్కు దటాలుసన్ దురులు పొచ్చి కటుక్కున మోవి గొక్కు బల్
నిక్కు పసుంగపం బొడుమ నీ కల యచ్చరతోడి హరిక్మ య
మృక్కు సుఖంబుగాక పరుసఁగన బల్కిని బట్ట నేటికిన్. ౧౨౮
- క. బటు సజ్జను గొట్టుకొనున్ । నొటనొటపడు నేడ్పు నార్పు జూడమ కనులన్
తటబటలును చెటచెటలును । బటుతర బరాంగనను బల్కి బట్టర సుఖమా. ౧౨౯
- క. కావున శబ్దమిది తమన్ । బోవిడుపును పుణ్యమందు నిర్దేశము
దేవతలను దేవతలను । ప్రబోధము నిర్మలయశంబు బొందుము న్నవరే. ౧౩౦
- చ. ఆనెన బిసె. ౧౩౧

౬. ఎక్కడికెగిరో నుగులరీరలు గౌతముభార్య నిండ్రుడుగో
గొక్కొక్కాకో యటంచు గొగి గూసి రమించిననాడు, మీ సుధా
భుక్కులయ్యువారి పుపుబోడిని దాచను జంతు డంటి పే
రెక్కిననాడు, నాకు దగలే యిటు నీకులు సెప్పవో భో. ౧౩౨
- గీ. వినుదు మీ చెన్ని సెప్పిన దెనయమునన । యేని బలిమిగదేని యయ్యులైనభార్య
నిచ్చటికి గొంచురండు మీరిపుక యనిన । జనిరి ముగులు బృహస్పతి సవనమునకు. ౧౩౩
- క. చని యెగురు గను గొని । పినమిత్రులై మొక్కి యో వివేకభనా
యింద్రు నుటాని జేసికొనెను । చరకు శచి గౌనంగునని యతడు మము నడిగెన్. ౧౩౪
- క. నెను వేనగగ చచ్చితి మాపెను మా లొప్పింపు మనిన పెని గురుడు మాహా
మునివార! శరణుసొచ్చెన । చనితన నే పడుట బొండు పై శంఖనినన్. ౧౩౫
- గీ. అల్ల! యిచ్చెని కుంకి యుపాయంబు నేని । మమ్ము రక్షింపు మా మంచమరికి । ము
టంగలమె యూరికయ బోయ రడిగి మమ్ము । నరికివెయడె నాపుడు గురుడు పరితె ౧౩౬
- క. మన మంచమను ఇంతో । చను గూడుచ పోవ మర్కడకు శచిచేతన్
అనివెతము శత్రుడు చచ్చె ననుచు పెని కలయదాన షీతిపా యనుచున్. ౧౩౭
- చ. పతి బ్రతికియంచ నన్నుని । బతిగా గైకొనుట తగదు పయనంబై నే
పతరెవ నన్నింద మనుచు । గృతమరులై యెగి కనిరి కృత్రిమమమపున్. ౧౩౮
- చ. చనుంచిన గురులంగని । మనమున నెప్పుంగి వాడు మానిని గను యో
పనబాషి నెన సుగ్రుం । చనుడ నిపుడు నాకు నిచ్చ దారపుగమ్మ. ౧౩౯
- చ. నాపుడు సిగింప వివరణు । నో పిపులాభశ యింద్రుం డున్నాడేమో
యెవలననేని యనుచు । భావంబున సంచయమ్ము పడియెచి యెగులన్. ౧౪౦
- క. నాపున యెవరెవ నుతడు న । వీపుడు గాబుండెనేని చేరెవ నిను నా
కివరము మూల మమ్మా । ఘావర యన నట్లెకాక బొమ్మన నంతన్. ౧౪౧
- క. మునులార విలుపులారా । చని యింద్రుని పోయివలయు సాహసమున నం
ముచ శచి పత్నిన పని చు । చున్నదాన్నినిపుకె నేగి వాచ లతనితోన్. ౧౪౨
- గీ. దేవదేవ జగన్నాథ పిప్పమూరికా । యమరనాథుండు బ్రహ్మహరా ప్రదీపి
తుండగును బోయ నే దప్పిల్లుండు వాడు । మారుగల్గి ప్రియయ్యుచి మమపుత్రుడె. ౧౪౩
- క. భయవివ్వాలులగు నమరుల । నయవచనము లాచరించి నారాయణుడుగ
చయతో గని సురలారా । హయమేధిము సేయ బ్రహ్మహత్య దొలంగెన్. ౧౪౪

గీ. అంబ సంతసింప హయమేధమున శత్రు | పాతకంబు తొలగెన పూరుషగును
మరల యేరాజ్య మహిమందు గైకొను | సహస్రం దాత్తుడగును నతడు భువికి. ౧౪౫

గీ. అనిన సురర్షా హయమేధ మూలరేచి | వంబిదెట్టిరి చెట్టెరి బ్రహ్మహత్య
వృక్షములయందు నమలందు బృక్షభియందు | బర్హిశములందు సంగనా వంతులందు. ౧౪౬

ప. ఇట్లు సేసిన హయమేధయాగఫలంబులట్టి ముంబుడు బ్రహ్మహత్యపాప విముక్తుల
వయ్యు గాలంబునను వెది వచ్చుకాకంబునందు యుండె. సంతం దొరకేమి నిజానం
గాంబి యయ్యుకాదా! హయమేధంబు సమాప్తమయ్యె, నింకను విభుడు రాడాయె?
నేమిసేయును నని విచారించుచున్నట్లు యెన్నెనం గని విమోక్షాహ్లాదములై బృహస్పతి
యో నాశితభావనీ! జగజ్జనని రహస్యజనం బహునాని సుఖంబులు లేవు, నీవు జగమం
దాపూజనంబు సేయుమని ముద్రలం బువదేంచిన వల్లెయని నని సరలభాగంబులు విస
నానీ రావనివేదధారిణయై బేదీభూజనంబు సలుపం ద్రువన్నయై త్రితొరచాల్చి. ౧౪౭

సీ. పాశాంకుశాధవపరములు ధరియించి నాలుగు భుజములు లేల వనర
కోటిసూర్యులతోడ వీధైర ప్రభులతో నశిచోటి లేలనా-త యగును
క్షయకప్రభావోద సమద్రైవదాంతితో! వాచుడవనన సమితోడ
నాపాలించుముత్తాభూర్జమారతో రమణీయోదానప్రసవితోడ
గర్వ గర్వంగని యా బహుకీల సజగని చిరురహస్యసూర్యకాంతి మహా
నీచిరి బ్రతాక్షయై యా పిశాలనీల | పర మహానమస్త్య నిర్భయ పరిచె వీరి. ౧౪౮

గీ. అను జగములెల్ల సేవియ్యవమ్మ | వంటి నే ని- గొంతుల రక్షకుల
యావృద్ధులమున నే జీవియ్యవమ్మనను | గనిగొంతుల యా సూక్ష్మంబు నిగిరినీయు. ౧౪౯

గీ. మూడుపరములు నా కిమ్ము ముఖమహాను | సురభిభూతి వలెను నాకిమ్ము సు-
నహాను భయమును దీర్చుము నాకింత | నాత్తు బలమైన మును సున్నెట్లునని
చాల్చి నాపురు జగవంబు దాని కలరి. ౧౫౦

రీ. ఈ నా మాతం దోట్కొని | మానససరమునకు బొమ్ము ముఖపుని తూర్పుం
బూనును సహానం భ్రష్టం | గా నానరించెన మహానామ గాపించు బలికి. ౧౫౧

రీ. అన విని శక్తి మాతం గాని | చలె ననియెను పురుగు పూనసననోపరము
ని నచియించును నాతయ | పరితం విశదించి సన్నాహంబు నుండును. ౧౫౨

ప. ఇట్లు సురార్షాంకుశంబు బలించియను బరగ్గనానని జురెనమహానామనెన్నె
యెక్కినలలనె నందెరులు మూలభావనీలర | యానె మునుకలము సురభిభూతి
నిజాంగుం గొంగులియనిని మోకాలపరహంబునను మోగును నీ సున్నెయని నీ తప్ప
వలెనెం బట్టిపే దాత్తుడు మోదోద్ధురహంబును నిమ్ము తిలసికొంటి. నా బున్నెయని
యూ మాతం బనియె జూతు మని చెప్పి మదియు. ౧౫౩

క. నపశువుడు రాత్రై లోకని । పహముం బాలించుచుండె వాడు స్వరాత్రిన్
చలవిధముల చలించెను నను । గ్రహియించుట గురుని కరము గలది బహుల్లా, ౧౫౪

గీ. అలననుడు సెప్పినట్టి ద్రోహుడు నుండు । నురుగు తెప్పి యడగు చుగను నాపు
కుంప గిటుకుణేని మొయ్యన నురంతో । విష్ణువునము సేర కష్టం గాండు. ౧౫౫

గీ. ప్రాక్షి, పేద నరగుడు వాని హరియేదలం । నేయుం డభయముదలన బాలయ కర్మ
తనకు నడు చేసి చుమ్మల నుమ్మల్లు । వని భూవంధు నలచ నుండు. ౧౫౬

గీ. ఆ నరగా ల నునకు నుగము మూలం । పరము లిచ్చెన గైకొని పచ్చి నున్న
గావెలికి రమ్మ నుండున్నుండు నుండు । పునెను దాండున నున పని పాలిపాలియెను. ౧౫౭

ఉ. మన నును కరదాని తలదీసి తరం బుడిచెను దేగినన్
బాసెను దెవకర్తరంపరలు దొడ్డిపున । కరదాన వత్తిలిన్
నను తివళాలయంబునను మానసు మాంబగోనమీ నయం
గున నుగిచ్చెను తలంబు హరియించును బాండు క సెప్పినన్. ౧౫౮

త. జనపతి యంతరికంబునను జయకు నేనము బానిఁ జూచి యో
లనకుల కన్న శీవు నులెనెత్తునంధులకై ను పక్షికిన్
నను గ్రహియించె నునకునునను ధనిశీయిచ్చిదానంబున
గగనాన వత్తు కింబును గడ్డగ వేర్చెన నంబుం చెల్లుమీ. ౧౫౯

క. జనమును నునకు నుండు నుండు నుండు చుగమునును నుండు నుండు
చుగమున నుండు నుండు నుండు నుండు నుండు నుండు నుండు. ౧౬౦

ఉ. అనంతం బెని కవి నుండునెని । జని నుండునెని గాండు నుండు నుండునెని
కుండు నుండునెనినెని । నుండు నుండునెని నుండునెని నుండు. ౧౬౧

ఉ. నుండునెని నుండు నుండునెనినెనినెనినెనినెనినెని
నుండునెని నుండునెని నుండునెని నుండునెని నుండునెని
నుండునెని నుండునెని నుండునెని నుండునెని నుండునెని
నుండునెని నుండునెని నుండునెని నుండునెని నుండునెని. ౧౬౨

ఉ. అనంతం బెని కవి నుండునెని నుండునెని. ౧౬౩

క. నా కొర కొరిక యున్నుండు । యా కొరిక మీ తెని యావజునుగో
నెను చుగదాల నుండునెని । నుండునెని నుండునెని నుండునెని. ౧౬౪

ప. అనుచు నుండునెని. ౧౬౫

- క. నీ కోరిక దీర్చుటకున్ । నా కొక సందియము గలదె చాచిమణి మీ
స్వాతులును మెట్టమీనులు । గైకొని తెమ్మనిన తెత్తుగడచే నుముఖి. ౧౬౬
- వ. అనిన శబి. ౧౬౭
- క. చేయదొ లేదో నమ్మక । మేయనవున గలుగు నాకు నింప్రపవంబుం
బాయనివారికి నెప్పుడు । మాయలెకా యెట్టుదెట్టుమా యని పలుకన్. ౧౬౮
- వ. అన విని నహుంబుండు నీ చోగిన కోరిక దీర్చనేని. ౧౬౯
- క. నే జేసిన యజ్ఞంబులు । నే జేసిన సుకృతములును నీలాపికాచా
నే జేసిన దానంబులు । నే జేయనియట్టు లందనేర ఫలంబుల్. ౧౭౦
- వ. అనిన విని శబి ౧౭౧
- సీ. ఇదావతంబు వాహనము పాకారికి వై నతేయుడు రహస్యగునకు
యమునకు మహిషంబు హరునకు వృషభంబు భూరి కల్కాణగర్భునకు హంస
చానువునకు లేడి కాయజునకు చిర్క మరరిర సప్తభిష్కానకు తగరు
కాత్రికేయునకు సత్కాలకంఠంబును గజమునునకు మూలకంబు నెన్న
గను గలవు నీవు వారితో నెనయు చొక్క । మనమె యందటి మేరంగ గలవు కాన
మర్కటగు చక్కనగు నొక్క యెమ్మెన । వల్లనీ నా మనం బప్పు డుల్గనిల్లు. ౧౭౨
- గీ. ఎక్కడగు నీవు వల్లనీ నింపుగుల్క । మునివరులు పల్లకీలందె మోయవలయు
నపుడు బ్రహ్మచరులు నీవ యధిపతుడవని । వెంటవచ్చెనె జాడు ముల్గితరేల్లెల్. ౧౭౩
- క. అనిన విని మానసీ సీ । కును బ్రయ మొనరింపుటకును గోరెద గానన్
మునులపయి నెక్కి వచ్చెద । గుహ మా యని మునుల చిర్చె కడు పీనుండై. ౧౭౪
- క. మునులార వింటిరే శబి । నను మునివాహనము నర్కినం చనవతిగా
గొనియెద ననియెం గావున । గణికరమున నట్లు నేయగచరే యనినన్. ౧౭౫
- గీ. తత్త్వమెదిగిన యుద్ధివరుల్ దాని కియ్య । తొనిన చారలపై నెక్కి చన పదము న
గన్తుచునకమున నీకి గజను గొట్టి । నర్చ నర్చ యనంగ నశాంతుడగుచు ౧౭౬
- క. తాపనులెల్లె నివ్వయి । తోహతుడ్రావలానచోలుండును వా
తాపివారు చచ్చెజువుడు । శాపమునగు బతుకు డువీర సర్పడు చగురున్. ౧౭౭
- క. అని యచ్చిన శాపము డెం । డని వాడును బయలులం బడంగని యోశీ
చనియెనపు న్నర్థమునకున్ । ఘనుని యుద్ధిరుని నీవు గనినప్పు డనన్. ౧౭౮
- క. శాపముక్తిన్ విని యా భావాలుడు సర్పచుగుడు భూమిం బడియెన్
బాపిండు బోలెనని శబివతికడ లేగి గురుడు సెప్పగ నరడున్. ౧౭౯

చ. నహుండు నర్పతై పరుట పని సంతసించి స్వర్గంబునకు వచ్చిన నెల్లసురులును,
ముసులును సమదానందమగ్నులై యింద్రలోకంబుననుం బట్టంబుగల్గినం దేవరహి
క్షంబున నీది యెల్లసంపాప్తంబయ్యెనని యనవరరదేవపూజావరాయణుండై సుఖంబుండె
నని చెప్పిన పని జనమేజయుండు. ౧౮౦

శా. దేవాధీశుడు లోకపైశునుడు భూదేవప్రసాదాత్మిక
శ్రీవిస్తారుడు సర్వసంహవిజహారాద్వపాత్రుండు స
ద్భావుం డిద్దశతక్రతుండు సురగంధర్వాప్సరస్సేవ్యుడున్
దైవాధీనత దొందె ఘోరములు స్థానద్రష్టాడై వీనుడై. ౧౮౧

శా. దేవీపూజకమును నిండుకలము సందేహంబులే తెల్లెం
గావించున్ గమలాకకత్రుడు సదా కారుణ్యముం జూపు గౌ
రీవామపిఠుడున్ సహాయుడున్ స్వస్థితేష్ఠుడా యింద్రుడున్
దైవాధీనత దొందె ఘోరములు స్థానద్రష్టాడై వీనుడై. ౧౮౨

ర. ఏతారణమున గ్రతుడు ట్రోరేవన కట్టి యుడుములు తటస్థించెన్
నారు వినిపించగదచి కృ. పాకలితాయ్మండవగుడు దావనమూర్తి. ౧౮౩

గీ. కర్మ ప్రవిభవమొక్క గవగి సంచితము పా. కర్మమును ననంతరంబు వర్త
మానమును ననంగ మహాలోకం బుండెల్ల. కర్మబద్ధులైతిహాస నృపతి. ౧౮౪

గీ. పెక్కు జన్మములను చక్రించుకొన్నట్టి కర్మ సంచితంబు కలుగు దాన
దాతరి సౌఖ్యమేని చుంబుండనేనియు. గల్పకోటికియిన గామముక్తి. ౧౮౫

గీ. పితృహాస మనంగ పితృహాసంబును. జేయు కర్మ చాని జెంచి సంచి
తంబుతోడ గలసి తంబొవతండముల్. చేయు జన్మమునకుఁ జివరగలదె. ౧౮౬

క. ప్రాచ్యకర్మ కుడుచుట. కారంభింపబడిన దది యనుభవముననే
తీరును దానికి మోక్షము. వేదే లేవండు బుధులు విపులాశా. ౧౮౭

గీ. కర్మ జన్మములను గారణం బగుచుండు. జన్మమే విశేషసంగహంబు
తనువు కర్మములను దా మేముచుండును. పితృ తత్ఫలంబు గుడుచుచుండు. ౧౮౮

గీ. దేవతలకు పూర్వదేవతలను సిద్ధ. యక్ష సౌభ్యకిన్నరాములను
జన్మములను గర్మ సాధనంబయ్యెను. గాయలత్థయున్న గర్మలేవ. ౧౮౯

గీ. కర్మములను బుద్ధి చర్చలను సేయుదు. కర్మఫలము గవవగా చరంబె
రుడువ దీరుగాని గుడుచుకొని పరునా. కర్మమే సమస్త కారణంబు. ౧౯౦

- గీ. కారణము ద్రుంచెనేనియు గాఢ్య ముచగను । కారణంబైన కర్మంబు దోచెనేని
కార్యమైనట్టె జన్మంబు గంపకొట్టు । గాన కర్మక్షయోవాచుగతిం గనుచును. ౧౯౦
- క. ప్రాకృత్య మునుభవింపట । తీరమ గావునను సులదేవరలవట
ప్రాకృత్యమే మిభములవట । గారణమయ్యెను మహాబుడు కతమేలరయన్. ౧౯౧
- క. మనుజుడు పాపము చేసిన । యునుపున నమరుండు సేయు యునుడు సేయున్
పనుండు విధి హరాదులు । నొనరించునున్నె తనువు లున్నకతమునన్. ౧౯౨
- క. మనుజులరా చేపతలన । గను భేషము లేదుమా । ఘనవిభుతాలాం
మనుడైన చేపుడుగల । పున గొరవదెసేని మానవుండున నధిపా. ౧౯౩
- చ. మనమతి గావ్యవర్త ముగిగా గడించుచు రన్యవతలే
పునిగం చలంబ్రతు రాజు హరి బోర్తురు కాపున బేసలూకనం
జనితులు మానవుల్ గణముచాలు పెరింగి నుకేం ప వట్టిప
న్మనయన ముఖ్యదేవతల తత్వములందు నెరుంగ రావ్పడిన్. ౧౯౪
- క. బలమును విద్యయు దేజము । గలిమియు బ్రాభవము రూపు గలిగినవారల్
చలరూపున నయ్యా యదు , రులయంశములందు నెరుగు మహాపాలా. ౧౯౫
- గీ. కాన భేషంబు గనరాదు మానవుండు । దేవతలవలన ముఖ్యముభధావములను
భావము పొందితానె మీచారి చరిత । దేవతాంశజా లేవరి నున్నది. ౧౯౬
- గీ. వాసుదేవుండు నిజవల పిత నెంత । లేని గొవలపాలాదు నెరుంగ నొక
రామకథ కృష్ణకథ భగవరామకథము । నెందుకథకును పితామహే న్నహు. ౧౯౭
- చ. అని చెప్పిన పని జరమేజయుండు ముగించువా । ప భారవేవారద్యాంబు వాసుదేవునిగా
వాసుదేవుడు జనియించెనెలమి, బృథవి గోరూపాద్యులైన చని పరిమేషిగణంబు నెడ
ననియు దాచరాంతులన నటనిచే బ్రాప్తంబుబడి నానామయండు నీవనమోహనములతోగ
మూలోకంబును నిమరంబుననియు, భూధారం బుడిగెననియు నున్నట్లు భగవాన్ కృష్ణుం
డేవరి భూధారంబు హరికంఠానర్పి నవాడాడెన్. దోక భీష్మాదుల పడింబడి భూధా
హరిజం బెట్టెనా ? బహులచదోయి తానే దానికె న్నెట్లు దైత్యాదులచేతను, విదవాదుల
చేతను గట్టించు తానే దానింపంబడియె. నది మోక్ష భూధారహరిజంబునా ? నిట్టి న
యములు నాచుగంటునం పెక్కులు పెక్కులు పెట్టెనున్నయవి, పటాంబు తెల్పడి
యనుడు వ్యాసుం డిట్లనయె. ౧౯౮
- గీ. కాలమే భర ములవలన గారణమగు । కాలమునుబట్టి నరదును కాలము
నమవగరకృ ధిక్రముల్ నరవతేజ్య । యుగయగంబున నమియదు చుడునుము. ౨౦౦

గీ. ధర్మపరులవయ్యెను కృతముగనుచు । తెలియఁ దర్కార్థపరుల శ్రేతమును
తనకు ధర్మార్థరామగుట ద్వాపరమును । గెరుముగంటున మీ ముక్కాడువరులు. ౨౦౧

వ. అనిన మీ రాజు సాత్త్వికలేయా ! సత్త్వముగంటున నెల్లరు భర్తృపరులఁ జేసి
తెచ్చితిమిన్నవారు ? తక్కిన శ్రేణిద్వాపరముల పారెచ్చటనుండురు ? అజపవీ నావ్వును
సతము రాజురా ! సత్త్వముగంటువాడు పుష్కలకన్నలు నేసి చేపదోకంటున నున్నవాడు,
శ్రేణిద్వాపరములవాడును స్థితియునును, భోగ శాతశయ్యములు గలపు, కలియగలవన
సభిల్లమరులై సరకఁబాటు ద్రవ్యములను, చూచితిమి. ౨౦౨

గీ. కలియగోహృతులొహుట పరమార్థము । సరకమునకు యుగాంతఁబెనుట నుండి
స్థితియగునువాడు చూచువాడు చుటలోక । సంభవించు మరల నో జరుగలేకయ్యె. ౨౦౩

గీ. బ్రహ్మహాసముంటున చక్కతయగుచును । మఱు ముగియును మహాత్ము, లుంటు సత్త్వ
యగుచునుంటు గొంతయగుచునుంటును । గెలియగలవన సెదరిల్ల గతుండున్. ౨౦౪

వ. చేరిన పరమహంస ! వై నుకొనినాడు నుండు నన్ను గెలిలో
దగున వాడునుట నవి దానినట్లు పొరుటై ప్రబలఁబడు చూచిన్. ౨౦౫

వ. అనిన మీ యామెయమందు తాపగుచ్చా ! యుగభర్తృలును పక్కాచెంపు మనుచు
బాగుండు. ౨౦౬

త. సామంతులొకరుపానితార్కులు శ్రవణాశాలుక్ సద్భక్తులైతల్
గాని శ్రేష్ఠులవాడెందు లక్షణమున్న వేదము
ప్రస్తుతైకై రుద్రామయిల్ల నున్నదేనినల్ సద్వాంతులైతల్
సామంతులొకరుపానితార్ కృతమునకు హృదయదా ద్రాహ్మణ్యల్. ౨౦౭

గీ. సత్త్వికులు భోగభరణవికలులు లోక । గోషములు కృష్ణ హరిన్ము నోగజపకి
వాంతులు నేని జీవిత్రయవరగ నున్ను । బుద్ధియు గొల్తు పరి సత్త్వముగనునందు. ౨౦౮

గీ. ధర్మముల నిలవనయ శ్రేత సత్త్వముండు । దానవలెను నున్ను ద్వాపరమున
గెలియగలవన ధర్మము దొరెను నందు । తెలియనఁ సత్త్వము సత్త్వమిదిను. ౨౦౯

గీ. సత్త్వముగంటున నుండు రాజును లోక । బడిచి వారె కలిసి నాహ్మణ్యమును
వామిలమన మూల అధ్యక్షులను । గోప లక్ష్మాయములందు నేడు బుద్ధి
చక్కయగు చక్కయైతల్ వేద లక్షణ. ౨౧౦

వ. మఱియు దాదలంకన నిరసమును నువఁచును చేపవెరులును పుష్కలవామియును
ప్రతిగ్రహమగుటకు ప్రతిగ్రహములు చేసినందులకు శ్రీ కలియగలవన నానా
విధహాపలంబులపై యుండితని చచ్చి చూచితి. ౨౧౧

- గీ. నిఖిలవర్ణములందును నీతి సున్ను । కలియుగమున స్థాపనముగా నరేంద్ర
పావితము లేదు కలియుగ పాపములను । నిదియ పరిహార్య మేమందు న్యవవరేణ్య ౨౧౨
- క. నావుడు నో మునివర్ణా । యీ విదముననుండు కలిని హేయస్థితికిన్
ద్రోవైన మనుజుతరికిన్ । ద్రోవ గలదొ లేదొ తెల్పుచువుగాత మనన్ ౨౧౩
- క. కలియుగమున నమనంతతి । బొరియిండుట కొక్కమార్గము గలదు విను మా
లలితాంబునామకీర్తన । మలఘుత నది యొకటి పాపహారి మహిళా. ౨౧౪
- గీ. పుణ్యస్థిర్థమందు పొసగ నందానామ । జపము సేసికొనుచు నవరిమిరను
భాషి నున్నదాని నందువు భూతముల్ । పాపజాతములును ద్వాధివేద్ర. ౨౧౫
- ప. అనిన వెని జనమేజయుండు మునినాథా ! పుణ్యస్థిప్రభావంబులు సెలవివ్వబే యనుడు
నతండు మహిపాలా ! చెప్పెద వినుమని యిట్టనియె. ౨౧౬
- క. ఎక్కడదేవీ పూజన । మెక్కుచుగా నుండు నదియె యెక్కువక్షేతం
చెక్కవ నది తక్కువయగు । తక్కువక్షేతంబుండు దాని నెఱుంగుమీ. ౨౧౭
- గీ. దేవీబూజించు స్థానమే తీర్థ మరయ । దేవీ దేవ్యునిదోమ తీర్థమగునె!
పుణ్యముల యాదికిని దేవీ పుట్టుదీవి । యవ్వదేరున్న రాటాన నగునె పోనె. ౨౧౮
- సీ. క్షితిని జాహ్నువి సరస్వతి నర్కవ తమన కావేరి గోమల గండకి సర
యువు సింహపురు గృష్ణయును గౌతమియు జర్మణ్యైత తాదియును వేత్రపతియు కవతి
యగు నదుల్ మరియు దర్శనవి సముద్రగామియును బుణ్యంబు అనిరి బుభు
కల వింకను సముద్రగామిను లర్చిపుణ్యంబులు శ్రాంత్యు మది పరింబు
శ్రాదణం దాని రెండుమాసములు నుండు । గ్రామ్యవారిసమేతమై రజముదొంగ
కాన నపుడవి స్నానయోగ్యములు గావు । వినుమునదివ శ్శేత్రముల్ జనరేణ్య. ౨౧౯
- సీ. క్షితిని బుక్కువ కురుక్షేత ధర్మారణ్యములు ప్రథాన ప్రయాగములును నైమి
శార్కుదాశము లన్రము శ్రీశైల కనకాక్షి గంధమాదనములును న
రనులు మానసము బిందునగున్పు నదోద కాసారమును లెన్గు గాచలంపు
భూరీపుణ్యము సరసాచాయులు తవంబాచరించిన బదర్శ్యాశచంబు
వాచనాశ్రమము శతయాపాశ్రమంబు । మతియు పర్యంబు లెన్నేని భరణి గలవు
మునివిగితంబు అధికపాపనము లగుచు । నెచట దేవాలయంబుండు నచట చరము. ౨౨౦
- చ. మరియు ద్రవ్యబుద్ధియు, గ్రియాబుద్ధియు, మనశ్శుద్ధియు నిమ్మూడును దానిగ
నుండెనేని చిర్థంబులు పూర్ణభదంబులగు, ద్రవ్య క్రియాశుద్ధి లెమ్మింపనేనిం గలు
గాని మనశ్శుద్ధి దుర్గుణంబు, మనం బతిచంచలంబు, కామక్రోధదులచే మరీమసంబ్ధి !

మనంబు శుద్ధంబగుట దుస్తరంబు గావించునే మనశ్శుద్ధి తీర్థదఫలంబులకుం బ్రధానాంత
రాయంబు వినుము. ౨౦౧

గీ. ధృతి నహింసయు సత్య మస్తేయ శౌచ । ములుగు నిండ్రియన్గ్రహంబును స్వధర్మ
పాలనము తీర్థసేవన ఫలదములగు ॥ మనసు కారణ మెందును మానవేంద్ర ! ౨౦౨

గీ. నిత్యకర్మంబులను చూల నెట్లుబాపటి । దారి సంపర్గదోషంబు దగ్గుబాదకటి
నరుని తీర్థాధిగమన పుణ్యంబు వాపు ॥ దాని పైపెచ్చు వాపసంతాప మిచ్చు. ౨౦౩

గీ. దేహజులంబు పీఠముల్ తీర్కగలవు । మానసంబును గడుంగంగ బూసలేవు
రీత్యనేని సురావగాతీరవాసి ॥ గాఢిజ పసిష్ఠ ముఖు లేల క్రోధులైరిః ౨౦౪

గీ. జ్ఞాననిష్ఠుండు గంగాదగాహనంబు । సేయ నాంతరమలశుద్ధి జెందు నిజము
చేరి డెంచు మంచువిజేసి రీర్థ ॥ యాత్ర జేయుట శుభకరం బవనినాథ ! ౨౦౫

చ. శ్రుతులును శాస్త్రము బ్రతుతనిరూపగతు ల్లవముల్ వితీర్ణతల్
సళతమదోవిశ్శుక్తిని జాలపు, ద్రాహ్మజుఁడున్ వివేకి యం
చిరనిగమప్రవీణుఁడు పసిష్ఠుఁడు రాగియు ద్వేషియుం గుఱి
యుతుఁడును నయ్యె గంగచరి నుండియు నేమిరఁజెప్ప భూపరా ! ౨౦౬

చ. తనరు పసిష్ఠువాపమున దా బకమయ్యెను గోశికుండు న
య్యసమని శాపచార్యమున నాచితఁదొంచె పసిష్ఠుఁ డిర్వరున్
బలిపడి బోరి రొక్కమొగి మానసతీరమునందు రాజనం
దన పదివేలయేడు అతిదారుణలీల సురల్ భయంపవన్. ౨౦౭

చ. అనిన విని పరీక్షిత్తుమాయండు మునివర్యా ! పసిష్ఠ విశ్వామిత్రులకుఁ బరస్పర కలహం
జెట్లుగల్గె చెప్పవే యనఁడు వ్యాసుండు మహోల్లాసంబున. ౨౦౮

ఉ. సాంద్రకక్ష్య భూపతులసాగించెన్ద్రుఁడు రూపదండ్రుడున్
జంద్రముఖీనుసేతుముదచల్లఁడుడు చిత్తిటవిష్ణురవ్యశ
శృంధ్రుఁడు గంధసంకరితచల్లఁడుడు భూపతిచల్లఁడు డా హరి
శృంధ్రుఁడు భూరితఁడు త్రిశంకుతనూజుఁడు భూమి నేలుదున్. ౨౦౯

క. అనవత్యత నరమేళం । యదు పరుణునిఁసార్చి చేసె భూపతి నిరుణం
డును సంతసించె సంతట ॥ గనకాంగిరీ మాధవికిని గర్వంబామెన్. ౨౧౦

సీ. రా రమ్మ ప్రాదేశ నేరమెంచకుమని పిలిచి యల్లన ముట్టవెట్టి విడుచు
కోపమా యని కన్నుగొనల వింతగజూచి యెసకపుకొగిలి యిచ్చి విడుచు
పపములొత్తుడు సూర్య సదయాత్మ యీనాటి కిది చాలుగా యందు నొదిగి నిలచు

- జీవితేశ్వర నీదు చేదోడు విడనంచు బాణిపట్టుక యల్ల దాపు డిగ్గు
పనులయెడ నోపికదొలంగు తనువునంచు । మనసు మిరిపెంబు ఘనమగు మగనియంచు
వెగడుపడునొక్కొ యని చాల వెరవుఁజెందు । నెలత చంద్రమణిదేవి నెలలయంచు. ౨౦౭
- క. నెలదప్పి నెలలుగడవంగ । నెలతకు నెలనెలకు నొక్క నీజున నెలవి
న్నెల చన్నెల వెన్నెల బూ । నె లలితముఖసీమ చెలులు నెలయే యనఁగన్. ౨౦౮
- క. ఆ వుండరికపదనకు । బాపటయును బుంసకము వై దికవిధులం
భూపాలుడు సేయించెను । శ్రీపూర్ణత వెలయ ముదిరి శేముషి నచిహ్నా. ౨౦౯
- క. ఒకటై రెండై మూడై । యరిలంకత నాలు గైదు నా జేడై చే
రిక నెన్నిది తొమ్మిదియై । వ్రవటంబుగ నెలలు గదవ బదియవ నెలలోన్. ౨౧౦
- గీ. ఒక సుపుత్రుండు పుట్టె చ మత్సవమున । భూవతి మొనర్చెగో దాన భూమిదాన
స్వర్ణదా నాన్నదానముల్ బ్రాహ్మణులకు । నంత నొకనాడు జుంభత్త యటసమైతె. ౨౧౧
- క. పచ్చిన సుపచారములన్ । హెచ్చుగ గావించి పీట యిచ్చిన మదిలో
మెచ్చుచు గూర్చుండి స్మృతా । సచ్చరితుడ పీపు నీకు సరిగలది యలన్. ౨౧౨
- క. నీకొడుకును బశవునుగా । జేకొని నరమేధమఖము సేయుము రాజా
నాకుం బ్రీతుడవయ్యెను । గాక యనిన స్మృతుడు లోన గ్రాసముఁ బలికెన్. ౨౧౩
- క. నెలపురుడు దీరదినకు । నెలత యనుచిరాన మఖము నే జేయదగున్
నెలమీద ననిన పరుణుం । డలరి చనియు నెలగు గడిపి యరువెంచె స్మృతా. ౨౧౪
- క. అత్తరి రాజశ్శుండు దా । జిత్తమెరియ పంత దామి సెప్పెను మీడె
ట్టిత్తరి సద్గుడు పక్ష సం । పత్తి కనంస్కృతుండు దగునె పలుకు మకున్నన్. ౨౧౫
- ప. పని పరుణుండు కోపించి నీ పసత్కదాదిపి శాపార్థుడ వనిన భీమందై హరిష్ఠార్థుండు
పాశాయుధా కోపింపవలదు. సమాపత్తనం ప్రియపిమ్మట పనిం బలువుం చెరికొని
నే యాగంబు సేసెన. నావుండు గడు నెలరి వాడు సనయి నంతి. ౨౧౬
- క. పెట్టని కన్నులు కలుగుట । గుట్టుడు చా లోహతాంబరం దనబడి తా
వెట్టెత్తి తనుగరిని పని । ముట్టె యని యేడ్చి హరిహరయ ముహూళా. ౨౧౭
- క. కాల మెరిగి పరుణుడు దా । నా లోకనె పచ్చి యట్లు మునికంపు ముగన
భూలోకనాయకుండు చా । లోలోననె మంచి మంచి లోలాత్మండు. ౨౧౮
- ఉ. ఎక్కడబోయినో యెలుగెగ నేమి మొనర్చెచ బుతుం దాత్తుడై
సక్కము బిక్కిరిన్ పినుము నీ పన దానిధరుండు క్రుద్ధుడై

- తక్కులు బల్కుతోడవుగదా కలదీ యిటుసంటివార ల
వ్యర్క ! జలోచరాఖ్యమున వ్యాధిని బొందు మటంచు దిట్టనన్. ౨౪౩
౪. తిట్టన రోగం బొడలం । బట్టుట సతః తాత్తః తగును బడియంటెను దా
టిదైలుక నూతఁబడి న । ట్టబ్బిటల గొట్టుకొనుచు నవనీనాథా ! ౨౪౪
౫. వరుణుని తిట్టనను జతో । చురోగముచేత వండ్రి తద్దయు దాధం
బొరయుటఁ బాంథులచే విని । యశుచేరఁగ రోహితాక్షుఁ డాలోచింపన్. ౨౪౫
౬. హరిహయుఁడు వచ్చి చెంగలి । వరయఁగ నీ వేలపోయె చయ్యకతకు నిన్
నరుకను యజ్ఞంబున న । వృహుని కయబొరకు ననిన వాఁడును హురెన్. ౨౪౬
౭. ఎవ్వఁడేని యాతఁ డేగెదనని పూన । నవ్వు డిండుఁ డేగి యతని మాన్పు
నిట్టులుండ రాజు హిరు గురుని వనిపు । జీరి పలికె వినయబిల్గు డగుచు. ౨౪౭
౮. ఈ రోగదాధతోడను । భావచి నే బ్రతునేర దాతియొకటి నీ
వేలువరచుము ముసింద్రా । నిరోగిఁడ నగుచు బ్రతికి నిను సేపించున్. ౨౪౮
౯. అనవుడఁ పసిష్టుఁ డనియెను । జననాథా మమముసేసి జలపతికరుణం
గొనకున్న రోగిట్టుటల । చను గావున గొనుచు యొక్క జను బుత్తునిగాన్. ౨౪౯
౧౦. ఆరఁడు చకవిధపులుల । గ్రీయం తనఁబడుచు భయమొకింతయు లేద
తాతర యల్లము జరుపును । శీతలుడై పాప స్వస్థుఁ జేసెనె నిచ్చున్. ౨౫౦
౧౧. అనిన దిని కార్యమిండు యృపమత్యమునకు యోగ్యుండైన యొక్కనిం గ్రీయం
గొనితెందని పిట్టల నియమించిన వారు నమకి నెమకి నిర్వసుండైన యజీగర్తుం డను
దొక్కని ముప్పురుపు తులలో మివ్వముతగు సునశ్శేపుం డనువానిం గొనితెచ్చిన నరికి
రాజువొండు మునుండు సేయంతోడంగి యద్వాతని యూపంబునకు గట్టిన వాని
యొర్రెచ్చిన దిని విశ్వాత్మిరుండు పట్టి. ౨౫౧
౧౨. తొగవ యెడమ మునువపరి తొగదా వీజదాలుఁ జంప దె
నిగ్గులున నుండె ఓడు కడుకెందవ్వము నీ రిని యేను వేడెదనన్
దగ నితనిం వల్లంపు మిర దప్పక పిట సుఖంబు గెలతున్
జగతి వయాపిహీనునను గొక్కయుగర్థము నమ్ము నావుడనన్. ౨౫౨
౧౩. దిని క రాజేంద్రుఁ డద్వాత విడువకన్న । వారుణంబును మంత్రంబు వానిచే నుప
దేహించిన నుట్టండు దెలిసి పెద్ద । పెట్టన బంప పరుషుఁడా పట్టుసేరి. ౨౫౩
౧౪. దాలు విరివించి భూపతి ద్వాధిరహితుఁ । జేసి యేగెను బిదవ గౌరవఁడు తనను
మాట వినిఁడాయె రాజుని నచమునండు । గ్రోధమునుబూని వత్తిందె గొన్నినాళ్లు. ౨౫౪

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డా హరిశ్చంద్రుండు గుఱ్ఱంబుపై వేటకొఱకు నరుగ
గౌరీతటమందు గాంచి గాధేయుండు ముసల్బ్రాహ్మణుఁడయి ముందుజేరి
సర్వస్వమర్పించి సమధిగతాశుఁడై గొన్నినాళ్ళకు పచ్చి కోరిసంత
విని పసిష్ఠుఁడు వాని వివినంబునం జూచి మతిహీన గాధేయ కృతకవిప్ర
కొంగద్యానంబుజేసితి దొంగ వీపు । గర్వ మింతలరా నీకు కట్టుబోత
మా హరిశ్చంద్రు నీమాయ బట్టినావు । బకమవై పోర నీ పోర పాపకారి. ౨౫౫

ప. అని యిట్లు పసిష్ఠునిచే శపియింపఁబడి క్రోధారుణితనయగుండై గాధేయుండు. ౨౫౬

గీ. బకమనై యేను సున్నంతవఱకు నీవు । నాడివైయుండు హొమ్మన నట్లు లిచ్చు
రొకడు బకముయి యాదీయై యొకడు వేరు । వేరు చెట్లను గూళ్ళు బట్టికొనిరి. ౨౫౭

ప. ఇట్లు మైత్రావరుణ విశ్వామిత్రులు మానససరోవరప్రాంతంబున నుండి పరస్పర వైరం
బులు వహించి నిత్యంబును దేహంబులు రుధిరపుతంబులుగా బోరుచున్న సకలదేవతా
విస్మయకరఁబయ్యె సంత నది యెరింగి హంసవాహనాచిహ్నుఁడై సత్యలోచంబు నుండి
బ్రహ్మ పచ్చి యిరువుర వైరంబులు దాపి శాపమోక్షమునీసి వంచి తానును నిజ
నివాసంబునకుం జనియె గావున రాజేంద్రా యహంకారాద్విరహితుడైన జ్ఞాన
నిష్ఠనకుం బుణ్యతీర్థనివాసంబు ఫలంబిచ్చుగాని చిత్రిమర్మిలేనివానికిం దీర్ఘంబులు వృద్ధింబు
లని నమ్ముచునిన పిని జనమేజయుండు మునినాథా వశిష్ఠునకు మైత్రావరుణ యను
నామంబు జన్మచలనం గల్గెదో, కర్మచలనం గలిగినో తెలుపు చునిన పిని
సాత్యవతేయుండు. ౨౫౮

గీ. బ్రహ్మచలన బుడ్డి పరగ పసిష్ఠండు । కనలి నిను శపింప తమపుటోయి
మెదిసిం జనించె మిత్రావరుణులు । కాన నట్టిపేరు గాంచె సతఁడు. ౨౫౯

త. అనుఁడు జనమేజయుం డి । ట్లను నో మునినాథ యెందు కతనిరీ శాపం
బు నొనంగె నిమి మహాత్ముల । కను రప్పలుగలవై నీతికోవిద చెప్పుమా. ౨౬౦

ప. అనవుడు వ్యాసుఁ డిట్లనియె సంతయు నీకు నెలుంగఁబెప్పితిన్
మునుఁ దన పుణ్యపాపములె మూలము లీ సుఖదుఃఖభుక్తికం
చునుఁ జను తెంత చేసికొను డాపవ సంతయు నారగించు గా
వున మునుత్ర ననేమి యధువుంజముఁ జేసిన దుఃఖమొందరే. ౨౬౧

గీ. చిత్తవర్జితక జేసిన తపసులు । రిశ్రలగును గాక బృథవి దాని
సత్తవలన నేమి సమరూరు నకలాన్త । వేర్త లొందరే విపత్తు లధిప । ౨౬౨

క. పాదురుడు ముక్తి పడయును । భూమి సర్వప్రతాద్ పుష్కలబోధన్
శ్రీమాయాశక్తిమహిమ । మేమునివర్జితు సర్వ వీశ్వరి యెలుంగున్. ౨౬౩

గీ. రాగ దంభ మోహ రహితమై యలరారు । శక్తిభక్తిగలుగ ముక్తి గలదు
దశము శివునిమీద తలపు సానులమీద । నైర ఘలముగలదె యవనినాథ ! ౨౬౪

క. షడు నిష్కారుకులజుడగు । నిమి దర్మవరుండు పరమసిద్ధిజ్ఞుడు రూ
పము సంపద సత్కము దా । నము జ్ఞానము గలుగువాడు సరలోకపతి ! ౨౬౫

ప. అతండు గౌతమాశ్రమసమీపంబున బ్రాహ్మణహితంబుకొరకు జయంతుపురంబను
పురంబు నిర్మించుకొని యందుండి యజ్ఞంబుసేయ వలంపడి సకలసంధారంబు గూర్చు
కొని భృగు వామదే వాంగీరస, వసిష్ఠ, పులస్త్య, ఋషీక, పులహ, గ్రగతుముఖ్యు
లగు పేదపాదగలైన మౌనులం బిలిపించి నిజగురుండైన వసిష్ఠుఁ జూచినే
నైదువేలేడ్లు దీక్షనుండి నేమియజ్ఞంబు సేయ నమకర్తవ్య నది సేయింపదే
యనుడు నే నిండునిచే నిదివఱక దేవసుఖయాజ్ఞాత్వము నియున్నుండనైతి సకలదు
పంచశతవర్షంబులు దీక్షనుండు గావున నింద్రయజ్ఞానంతరము వచ్చి నీకు యజ్ఞంబు
సేయించెద నావుడు రాజన్యండు సకలసంధారంబులు నమకూర్చుకొని సకర్మముగుల
నియంత్రితలం జేసికొనియున్న నేనెట్లు యజ్ఞంబుమానుదు ? నిష్కారుకులంబునకు
గురుండవయ్య నీ విట్లు చెప్పెడు యుచితంబుగాదు. ధనలోభంబున నీ విట్లు సేయుచున్న
వాడవు నావుడు నిలువక యుండ్రయాశ్రాంతంబు వసిష్ఠుండు సునిన గౌతము యాజ్ఞం
జేసుకొని యజ్ఞంబు పరిసమాప్తి నొందించె, సంతకుమున్న యింద్రుని యజ్ఞానంతరము
వసిష్ఠుండు సమయజ్ఞంబు సూదవచ్చి యతండు నిద్రపోవుచున్న సమయంబుగది లేచి
పూజింపదు క్రుద్ధుండై కులగురుండనగు నన్ను చూచించి యాగంబుజేసి నన్ను వమానించితి
కావున నీవు విదేహుండవుగమ్మని శపియించిన నది విని పరిచారకులు రాజు నిదురనుండి
లేచి చెప్పిన సతండు గనలుచు వచ్చి యిట్లనియె.

౨౬౬

క. నాయందు లేదు నేరము । నీయందే కలదునున్ను నెరి ధనమం ద
త్యాగరత్యర్థము జెందితి । నా యజ్ఞము విడిచి చేరినాడవు మఖపున. ౨౬౭

ఉ. బాపవచయు ధర్మమును దానితి న నివ్రనాడి యర్హత్య
ష్టాపరతంత్రవృత్తిమయ నానమొకింతయలేక నాకును
శాపమొనంగిదే తగునె సంయమి పాపముమాటగట్టెదే
కోపము తాపహేతుడగు గూఢ చిరుంగద ధర్మసూక్ష్మమున. ౨౬౮

క. సీపైనినున్న నేరము । నాపై బెట్టితివి యెట్లు నన్ను శపింపన్
గోపమురా నేపనిగల । దోషికలేనట్టివాడ వొజ్జుల చూడే. ౨౬౯

ప. సీవును విదేహుండవు గమ్మని శపించిన వసిష్ఠుండు చింతాత్ముండై బ్రహ్మకవత్రెగి
శరణుబొచ్చి నివిశాపప్రమంబు సెచ్చి కాయంబులేని నే నేమిసేయంగలవాడ నన్ను
దేహోత్పత్తియందు నాకుం జనకుం జూపి పూర్వశరీరయల్లంబగు శరీరంబు నాకు

చయసేయవే యగుడు, వసిష్ఠుని గాంచి నీకు మిత్రాపరుణుల తేజులు గలుగు నీ వయో
నిజాంతవసిష్ఠ, స్థిరుండవుగిమ్ము పొమ్మునిన విని బ్రహ్మకు బ్రహ్మజిహ్వ గాంచి
నమస్కరించి చరణాలయంబునకుం జని మిత్రాపరుణుల శరీరంబునం బ్రవేశించియున్న
నొకానొకనాడు. ౨౭౦

చ. నవనవయోవనాంబితఘనస్తని కోమలగాత్రీ యుల్లస
ద్యుజ్జవననేత్ర విద్రుమనిభోవ్య కిసాలయపాణి కంబుకం
త పేపు-భూకరోపమకటిస్తల చంద్రనిభాస్య కోకిలా
రవ ఘనదేవి యూర్జసి నిరాకులయై యట కేగుచెందినన్. ౨౭౧

క. ఆ దివ్యమతి గగనగోని । బ్రాహ్మహృతప్రతాప పటపంచళరో
న్మాచంబున గోరి రబల । యాదెననే నిలుపు మీపు స్వేచ్ఛ నటంచున్. ౨౭౨

క. భావంబునిలిపి యా మి । త్రాపరుణుల గృహమునంద రా నూర్జసియున్
తావుకొనియుండె నొకనా । డావనితల్ గాంచి వారి యాత్మలు గలగెన్. ౨౭౩

క. కుంభముల వీర్కంబు ల । చంభగతిన్ జార వై వరం తమువలనన్
సంభవమనొంది రిరువురు । గంభీరమనస్కులగు నగస్త్య పసిష్ఠుల్. ౨౭౪

చ. అందు మొదటివా డగన్తుండు, రెండవవాడు వసిష్ఠుడు నయ్యె. ప్రథమండు బాల్కంబు
నన చపంబున కటగి ద్విత్వము నిజ్ఞానండు చేతఁ బురోహితృండయ్యె నిందువలన
పసిష్ఠునకు మైత్రావరుణి యను నామంబు గల్గె నని చెప్పిన విని ఆగమజయండు నుని
వృత్తాంతంబు సెప్పమనిన సాత్వవతేయండు. ౨౭౫

గీ. ఆ పసిష్ఠుడు తక్షణం బరిగి యన్య । దేహమును బొంది దన పవ్యతేజమునను
వానిచే శివుఁడయి నెది వాని భంగి । జేయలేడయ్యె విను మది సెప్పెద నన్య ! ౨౭౬

చ. పన్నుడు శపించుపబడె । నన్మాటికి గతువు నరమి యవగీసుర కా
మస్త్రిసిగొచ్చి తలచిరి । కిన్నవిధేయంకిలాచ్యవృత్త మటంచున్. ౨౭౭

క. అంతిమంత్రింబులచే । కించిచ్చన్సంబుగల్గి గీలిచి రాడల్
మండితెవఁచూల్కము । బుంచి తనువు నిలువజేసి రుక్మినాథ. ౨౭౮

క. జన్మంబు గదిపి ముగివరు । తన్నునువర్ణాంబరా గహారావలచే
చెన్నుగఁ బూజించుబడి । మన్నెదొరా నరు తనువు మంచిత గలుగెన్, ౨౭౯

చ. అని దీక్షించుచుండ నచ్చటికి వచ్చియున్న వియచ్చరు లలిరి. ౨౮౦

గీ. మనజదేహాదు దేహతాతనువు నీవు । మెచ్చునది తెల్పు కోరిక నిచ్చెద మన
నలిరి యాతండు సురలార యంగవాంఛ । నంద నట్ల వినిశ్చరం బగుటదేని. ౨౮౧

గీ. సర్వసత్త్వంబులందు వాసంబు సర్వ । భూతనేత్రంబులందు రూపు గని సర్వ
దేవతలజూచుచుండెడి దేహరహిత । వాయుహతులవై యుండ వాంఛగలను. ౨౮౦

చ. అనిన విని దేవతలు ౨౮౧

క. ఏ మియ్యజాల మీదర । మా మాయాశక్తి దేవి యభిలాంబ త్రిలో
కిమార శక్తయయ్యెడు । భూమిశ్చర వేడుమయ్య పూర్వప్రజ్ఞన్. ౨౮౨

క. అనిన విని దేవి ప్రార్థన । మును భక్తి నొనర్ప సంబ మోరంబున ద
ర్శనమిచ్చిన నీమి సంతన । మున జ్ఞానంబు భవమోక్షమును వరయించెన్. ౨౮౩

చ. మఱియు. ౨౮౪

గీ. సర్వభూతనేత్ర సంవాసమడిగిన । నట్లయ్యో నటించ నంబ వలికి
నిమి వనించుకరక నిమిషముల్ సర్వజుం । తువులయందు గల్గు దివిని లేపు. ౨౮౫

క. అని మఱియు నొనరగి జగ । జ్ఞానని సనియె సంత సర్వ సంయములును త
త్తన వివేచివేసి మఱియిం । చిన జనకుడు బుద్ధె ఖనచిహ్నంబులతోన్. ౨౮౬

గీ. ఆ విదేహుని పంశంబునందు బుద్ధి । నబ్ధి పారలకును విదేహాఖ్య పచ్చె
జనబితోలిన కొడుకుండు జనకుడయ్యె । మననబుట్టుట మిథునామంబు గల్గె. ౨౮౭

గీ. ప్రళయమింబుండు జనకుఁ డేర్పడగ గట్టి । నబ్ధి పురమును మిథిలాఖ్య మయ్యె నిట్లు
లా నిమి విదేహతయను వాని యన్వయంబు । క్రమము చెల్లితి ననిన భూకాంతుఁ డనియె. ౨౮౮

క. నిమి శాపరాలంబును । గ్రమమున నే వింటి నీదు కరుణ గలుగుటన్
నిమి రాజ్యుండు విశ్రో । త్తముండు పనిష్ఠుడు పురోహితత్వకలితుఁడయ్యె. ౨౮౯

గీ. పనజగర్భునిపురుండు వాని నెట్లు । నిమి శపించెను శాంతి దాంతి విడనాడి
సకల భర్తృబుడెరిగి యిచ్చాడు పంశ । సంభవుండను నింద్యుండు సర్వ లోకొ. ౨౯౦

క. షమ చుర్లభంబు యీలో । కమునం దిది గలుగువాడు గానబడడు యో
గమువలన సభ్యునిచిన । నమరుల దాపసున శివకలాత్మంధై నన్. ౨౯౧

చ. కామ క్రోధ లోభాహంకారంబులు వేహమిప్పున్ములై కానందమని శత్రువులు, పీనిచే
బాధింపబడనివాడు స్వర్గ భూ సత్త్వ వైదిక కైలాసంబులందును లేరు. బ్రహ్మ పురు
లైన మనులు గుణత్రయావిష్టులు కావండిలే ? యోగాభ్యాస నిరతుండును, సాంఖ్య
చేత్రయు నగు కపిలుండే దైవయోగంబున నెరుదవివేలమంది సగరాత్మజుల చర్మబంధేసె.
నింతలేమి, యహంకారంబు బ్రహ్మ విష్ణు శంకరుల కవంగినే, యిక మనుజులగరె
సెప్పునేల ? ౨౯౨

మ. ఆనమం దవ్యయుఁ దమ్మతుండు నిరతుం డాన్యుండు నిశ్లేపు డం
జనహీనుండు సనాతనుం డజుడు హింసాహుస్యుఁ డక్షయ్యు డా
పును దొక్కండును దేవి యొక్కతెయు చక్కన్ సర్వ మట్లే యగున్
గనుమా నీమదిలోన శక్తి పురుషైవ్యం బుర్వరాభీప్సూ!

౨౯౫

క. ప్రకృతిపురుషైకభావం । బకలంకత నెఱిగెనేని యది జ్ఞానము మో
క్షకరము చాన నీడుము న । మృక మిది వేదాంతడిండిమును సరనాథా!

౨౯౬

క. ఆనభవము శబ్దజమును । నని ద్వివిధము జ్ఞాన మందు రతిమర్తభయో
ననుభవము వేదాదుల । జనియించిన లవదయ శబ్ద జంబు నృపాధా

౨౯౭

క. పెద్దల సాంగత్యంబున । దప్తయు మతిగలిగి లోకదర్శన మనదో
హృద్వికల ననుభవజ మే । బ్రొప్పును గ్రహింపవలయు భూతలనాథా!

౨౯౮

గీ. శబ్దజంబున జ్ఞానంబు శాంతిచనఁచి యాంతరంబున పీకటి నణవలేరు
దీపమిదకున్న టీకటి బావునెత్తి । కాన యనుభవజ్ఞాన మూనవలయు

౨౯౯

క. భవబంధమోక్షణంబును । నవరింప నమర్తమైన జ్ఞాన మనబడున్
బ్రవిమలమగు జ్ఞానంబును । భవమున నార్జింపవలయుఁ దార్థింపదార్థా!

౩౦౦

గీ. శిల్పనైపుణంబు శీలంబు బరహిత । ర్హంబు దోపహస్యతయును క్షమయు
ధృతియు తుష్టి యనగని విజ్ఞానపరిపాక । ఫలములండు విబుధవరులు భూప.

౩౦౧

క. జ్ఞానము తపమును యోగము । మానుగ గామాది శత్రుమారకములగున్
భూనాయక కామాదులు । మానసజములండు బుద్ధిమంతులు జగతిన్.

౩౦౨

క. నిమిరా జ్ఞందాశను దెం । దము నిలువం డంతదనుక దాగినదయ్యెన్
క్షమ నది గావున మానవు । డు మనము గెలువకుం నెర్పడును జననాథా.

౩౦౩

గీ. సుక్రతు శపింపగ యయాతి జుట్టునెరసి । ముసలి యయ్యును మరల చామునని పట్ట
కూరపండ్లెను జననాథ వారివారి । యోగ్యతలబట్టి కార్యంబు లుండునుష్కృ.

౩౦౪

గీ. హైహయలును బురోహితులైన భాగ్ధ । పుంసు భవలోభమున దొడ్లి పలుకుమార్చి
రలుక మైకొని బ్రహ్మహత్యాసమృద్ధ । పాపమును వెన్కొనిదురొని వార్జియెంద్ర.

౩౦౫

ప. అసిన పసి జనమేజయుండు.

౩౦౬

౩. హైహయలును మానవు లే । దాహజవంశంబునందు ప్రథమించిరి సం
హౌహరులై నిజవంశపు । లోహరులను గెట్లు జంపిరో భాగ్ధవులన్.

౩౦౭

క. తోపము తాపముకొలు కా । తాపము దా బ్రహ్మహత్య చగణేయును నా
సేవట్టున జూపట్టెను. భూపాలర కేల యలుకపుట్టె మునింద్రా!

౩౦౮

- క. బలదంతుల మని యుత్తిమ । కులజుల బూజ్యులను జడియగొట్టుదురే యే
ఖలులైన పాపవృత్తులకు । చలరె భూపాలు రచ్చుకంబగు నాకున్. 30౯
- గీ. అంతినేరమ్ములకు ద్రాహ్మజాగ్రలులను । శ్రుతిమొత్తము లేరీతి జంపనేర్చు
రకట సంహేమమయ్యె నా కమలచరిత । చెప్పగదె యారతేంద్రియజేత తాత! 3౧౦
- చ. అనిన పని వ్యాసుండు పరీక్షిత్తనయా పినుము తొల్లి కార్తవీర్యుడగు పేర ప్రాహుయ
రాజన్యుండు గణ తతండు సహస్రసహస్రండు. నారాయణాంజజుండు డగు ద్రాక్షలేముని
విష్ణుండు సదా దానవరావహుండు నిజయాజులగు భార్గవులకు తన యష్టంబెల్ల భార
వసిన తద్దానమనగు భాగ్యుల హయ రత్న సమ్మత్తి వడసి రంత సృషణాత్ములందైన
కాట పీరామనుడు సుగంధమునకుం జరిగె హేహయులు భద్రాపులయి వినయభూరంకంబుగ
చేతులుబొడ్చి భాగ్యుల సత్తుల వేడిన భనకోభంబుచే నాన్ది రాన్ది రాన్ది యను పద
నమల లాడి కొంచులు ధైర్యముల నెట్టిరి, కొంచులు భనంబు భూమిం ద్రాతిరి. కొంచులు
భయంబున భరం బొనరిగిరి, కొంచులు స్థానాంతరంబు నొందిరి, మిదియు. 3౧౧
- గీ. అడిచెంబలు మువనవెనకు । గడవ్వులు తలల జుట్టు గావంచాలున్
మఱిసంచి చక్కచావలు । మెవల నిడుక చనిరి చాటు మెట్టల కథిపా! 3౧౨
- సీ. కంకణంబులు మూల గట్టి చాచెడివాడు ముక్కుపోగులు ముక్త మునుమవారు
గుళ్ళపేరులు బొడ్డుతొంగుల నెడువారు చెవిమచ్చ లొందిని చెప్పవారు
కాలంబులపీసి మూలదాచెడివాడు పెచ్చనా నురుకపై బెట్టువారు
భంజుల కమ్మల పాదపెట్టెడివారు పిళ్ళెళ్ళ చంచుగ చెట్టువారు
నిండుకమ్మల నుమ్మల నెంచువారు । వట్టునీలెం బుట్టల బెట్టువారు
దైరి భాగ్యవంతులు ప్రాహులులభిరి । వట్లనిలి తామరాకురో నీట్లబోరె. 3౧౩
- చ. కొంచలుపిడిచి భృగుజాలు । గంపలు పిత్తెనిడి చనిరి గహనంబులయన్
చంచలు మువచుచునుక । కంచలనది ప్రాహులులకు గంపిల్లి నృవా. 3౧౪
- ఉ. అంతట ప్రాహులుల్ కడువనానను భాగ్యులున్నచోట్ల కి
ర్మంతరుషానమెతమెట్లు చనునది పనింగ గ్రంతలన్
గ్రంతల పంచునూచును చోడివివృతు గోకికూత నెను
క్లింత వినంగరాక బుహినిగృహంబుల ముట్టడించుమన్. 3౧౫
- చ. ఉత్తలనెట్టి తల్పురెగి నొత్త నిసల్లనిలంచి నొచ్చి యు
ర్ధతగతి పంచపాఠి బ్రొయి చండెడి చూరు పసార దాంబు
త తరి కురుభు గూళ్ళు సురుచుళ్ళ ముచుళ్ళ పెళ్ళ సంతట
బెతకిం ప్రాహులుల్ కనురు పీసముగోకరకానియేనియున్. 3౧౬

చ. పలుగులగొడ్డ విట్టు సొనుపం దవుగోలల బెల్లగించి గ్రస
 క్షలలను గ్రొచ్చి పారలను ప్రవ్వి కడుం గనపాల ప్రవ్వి న
 బ్బలు గడి మూల గోరకక నిచ్చట నచ్చట నన్నిచోటులన్
 బలుగురులం గనుంగొనిన బట్టల హ్రాహయ తొక్కగవ్వయున్. ౩౧౭

క. నూతులలో దిగి ప్రాతర । గోతులలో నెమకి నెమకి కొట్టుకొని నెనన్
 మూతులపై చుచ్చెరువున । జేతులనిడి హ్రాహయలు కనింగొని వేగన్, ౩౧౮

ఉ. భాగ్యులన్నచోటులకు బయ్యనబోయి వ్యగధ్యగాములన్
 నర్థముబంపి రథనము నరర్థము గైకొని వారి యంగనా
 వర్ణము దాల్చియున్న రుషిర్భక్తలం గల పుస్తెసూనలన్
 గుర్తునుంచు మొట్టలిక గొట్టకపోయిరి హ్రాహయ ల్పడిన్. ౩౧౯

గీ. సామిదెమ్మగారి సొట్టముట్టర నున్న । ముక్కెరొకటి లాగి చిక్కచున్న
 ముక్కుగోని చనిన ముక్కిడియై యాచె । వెక్కిరిక్కిరి చొక్కి చొక్కి వేడ్చె. ౩౨౦

క. అష్టాదశాని కొడలు । కష్టపడుచునుం బోయి కాళ్ళ కడియముల్
 భ్రష్టములుగాగ వాచిన । నెట్టానెట్టాగటంచు నేడ్చె నీటిశా. ౩౨౧

గీ. వాజిపేయయాజి పరిత చేరుల పైకి । గాజు లాగ రాక గత్తరగోన
 పట్టించు రామ్మ గ్రనట్టక విలిపించె । చనిని మగను నొక తెరిచి పగచె. ౩౨౨

గీ. పోవరేయఃజి పాత్ర గర్విణి కుత్త । గంబు నాను నచ్చగలను వాచి
 పట్టుకొని చనంగ నిట్టట్టు నెమ్మడు । యాన లేచినాను బొక్కె నభయ. ౩౨౩

గీ. సాంఖ్యాశ్రామి సవతితెల్లెలు పండి । కూర్చుంటున్న కొవ్వకుప్పె లాగ
 లేచి మొత్తుకొనంగ దోచికొనిరి వారి । పాచి మగను మగడు హ్రాహయోన్. ౩౨౪

చ. ఆ భక్తిభయంగులనుగా హ్రాహయ భంగరానమేలుచు భాగ్యుల హయంబి సు
 లార్థంబులు దోచకొని యెత్తునుబట్టినవారి పడించి భల వృద్ధులం పడించి గన్
 నిచ్చించలు సేసి భిక్షత్తరసాన ముందు యుక్కుమీద పెట్టుకొనిరి దాఖియ గొంపన్
 పొమలయ ప్రాంతంబులం బోయిరి. మహాదేవత హతశోభను చక్రవేషభార్య
 జీవించి కిట్టుండ నిట్టొగని ముని అపి పని యా హ్రాహయ వృద్ధులు మీ తేల యిరి మహ
 గన హ్రాహయలు. ౩౨౫

క. మీరందరు సాగవులే । వాచా మాపూర్వతెల్ల గల చుక్కలల్
 ఛేరులమని చేరిచుకొని । వారక పృచ్చిరినయ్యవారలువారే. ౩౨౬

గీ. మును సుచ్చకుండ మంచిమాటలు మెచ్చ । నాడి చలంబు లాగిపొంగ
 పరులయిరుకలేక యుండల, బతులను । నదిపయిరుచలేని నడిగి కొరక. ౩౨౭

- క. సాహోషాత్పము మాదని । వేదాక్కరిఁ జేరసేక వివిధగతుల సం
భారంబులనుచు నుత్థము । చూరగొనరె మీరు యిద్ది చోచ్చొంబగునే. ౩౨౮
- గీ. కొంగుబిడము చేయు చొంగలు మీరలు । చంగులిడుచు చచ్చి పంగి పంగి
నింగి బుక్కలెంచ నేర్పవలసివచ్చును । మింగుచును గృహస్థు మీరెయ్యెల్ల. ౩౨౯
- క. అడిగిరిమి భవాన్యులమై । - నబజితమి. పాపుపక్షి యొనగవ మనుమం
ననుపీఠికి రావలదని । పెడలంగొడ్డిరిగదా పిదపలు వీరల్. ౩౩౦
- గీ. లేచు లేచు లేచు లేచున చూడకు । లేచు ముక్తి పీరు సాచురెట్లు
వాని చచ్చి లావించు బాతిరి భవముల । పీడిమీచు వీరపాచు లిడిరి. ౩౩౧
- గీ. ఉత్సవం చొనగవచ్చి యుగ్ధయము । పూర్వలేల పీరు పునుకదిరగ
ప్రేమిల్లలయగూక పీరు లెచ్చానరించి । పంచవలన చగును మర గ్రహించు. ౩౩౨
- ప. త్యాగము భగము నాశము । నాగము మోముగరులును భవయన తెన్నున్
త్యాగము భగము చూడకు । తెగది మూతపి నాశ మంచుచు పెచ్చల్. ౩౩౩
- ప. భావున చంచల్లుల మీరలు । భూమిలము మేము జగతి బుణ్యముఁ బాపం
నాదో నాచయించుని । చూపింతుము మేము నేను మా రది తప్పే. ౩౩౪
- చ. అడిగావున జననాదా । మది లోపము గూడ నెపుడు మానవులకు సం
పద లది పచ్చును బోవును । బదిలముగా నిలువబెట్ట బ్రహ్మను చూచు! ౩౩౫
- క. చల్లుల చంద్రుల సన్నుల । పిల్లల పాంథపుల గురుల మిదల సతులన్
గొట్టులను జంపివ్రాచును । ఇట్లని చగత్యస్థులన జేటగునుమ్మి. ౩౩౬
- గీ. కామ మన మోహ ముఖముల రంపె లోభ । మెస్కవగు శత్రువు చలంప నెట్టుంగిన
జగతి నాశాపించుచు నలువనట్టి । పాప మెక్కటి యున్నదీ పాల్గివేంద్ర! ౩౩౭
- గీ. ఆశవలన బ్రాణమైనను తల్పయించు । నాశవలన మెల్లదైన జంపు
నాశవలన మెల్లదైనను పనినాడు । నాశవలన లేని యుము గలదు. ౩౩౮
- ప. అని సాత్విక లేమియును పిల్లని పని జుమేయించును నునించుద్రాఁ భగవదుల్లులు చుంభ
సాగుచుండునది చుట్టు చుట్టికి । లననంతరంబున హైహయ భూమిదేసిరిఁ బలుచుచి
నాపులు వాగ్ధనుఁడు నాదేంద్రా । పనిపిచ్చులు హిమవంతయును పనికి లంప దొర సులత
పండున మృత్యుముయ్యు గౌరం బతిష్ఠించి తత్సమివంచున నిలచి పూజించుమి మరణంబు
అను గృతసంస్కర్ముల యుపదేశంబు లాపరంప స్వప్నయందు దేవి గన్పించి మీచో
దొరదాని కూరువున నొక పురుషులను బుట్టు చాడు ముదింజోన్నపుండరీ,
తెలియించు. వానివలన మీకోరికలు దీరు, పాంచని యాదేంద్ర

యంతహిన్ తయ్యోః సంత వారలు మేల్కొంచి నిర్భయమై యుండ నంతోక పురు
రయగు కామిని యూరుపు గర్భంబుదాల్చి యున్నతరి ప్రాహయమి లేగుదెంచును గని
యూద్రాహ్మణ్యజీ భయవిహ్వలయై పరువిడంజొచ్చిన ఖడ్గపాణులగు ప్రాహయము వెంటకించి
పట్టుకొని గర్భరక్షణం దెట్లు సేయుచు నని వేపమానయై సింగంబుం జూచిన చూడిచేసి
బోలె కడునవరి కిన్నిరు మున్నీరుగా నేడ్పుచున్నతరి ఆపెయూరుపుఁ బట్టికొని
రెండవ సూర్యుండునా మండిపడుచు కొండిక యొకం డువ్వవెట్లె. ౩౩౯

క. ఆ డింధకు వేడుములకు । నోడి ధరావరులు ననిరి యొక చొరవంత్రి
యూడిపడె కన్ను లంధత । మూడి పటాపంచలగును మొట్ట నీ యుదున్. ౩౪౦

గీ. నేత్రహినులగు నృపరు లంతంతట । తడవకొనుచు పిచ్చి ధరజనుమని
శరణుజొచ్చి యెరగి కరములు జోడించి । పలికి రిట్లు దైన్యభావ మొదవ. ౩౪౧

గీ. ముమ్మ బ్రోవుమమ్మ మాపారిదై వమ్మ । కన్నులూరెనమ్మ రానరేము
నీరు బండ్లమమ్మ నేరమెదచకుమ్మ । కన్నులిచ్చి మమ్మ గావుమమ్మ. ౩౪౨

గీ. ఇంతమీద నేరమేమియు సేయము । తల్లిరోడు మాట తప్పమమ్మ
భాగవులనెల్ల పాదసేవ యొనర్చి । బ్రతుకిగలము వారె గతి యిటను. ౩౪౩

క. తెలియక పాపముఁజేసితి । మలమిగు జ్ఞమింపునుమ్మ యూనేరము మా
చలన నెకవెనుక రప్పలు । గలుగగవు దేవతలతోడు కల్యాణి యనన్. ౩౪౪

చ. నృపవరులార మీకనులు నేను హరింపగలేదు చూడండి
యవరిమిత ప్రతాపుడు మహామహిముండు మహారుజ్జనుఁడు
గుపిరుఁడు భాగవుండు మిము గూల్చుచుండె సొబంపుపైరులం
జుబుల గర్భదాతకుల సామివిదారణలోలగుచున్ ౩౪౫

క. సూరేంద్రు యెచి రాంబరి । సూరువునకు పీరి స్రుతిమయందును గుడి
కారుణ్యజనితుఁ డెచ్చుడు । మీ రీతని జెనయయిత్తి యేను చడున్మనె. ౩౪౬

క. ఆ యోధునిఁ జేరి ధరా । నాయకులు సమస్కరించును గని యాతఁ
డో యుజసిగర్వదలారా । డోయి గృహంబులను సుఖము బండుచు వేగన్ ౩౪౭

క. భాగవులు నిజగృహముల క । సరళగతి నేగువార లచ్చటను మీ
దుర్గములు జూపమండెక । సింహునిము సేయుడనిన స్వపతు లలరుచున్. ౩౪౮

క. సరయవై వినయగయాం । జనులై జనపదులు నని నిజగృహములకు జ
య్యని నుండి రంత సొబ్బం । యును దల్లియు విల్లులును గడుని ముగమలరన్. ౩౪౯

చ. నిజనివాసంబులకుం జని సుఖంబుండి రని దెప్పిన పేరి జనమేజుముండు ప్రాహయము

అను నామము కాత్తపీఠాదుల వెట్టు వచ్చెం జెప్పవే యనడు ద్దైవాయనము జననాధా
వినుము. ౩౫౦

—: హైహయల వృత్తాంతము :—

మ. కలడువ్యన్విరచన్యన్యన్యరసభావంబుండు భూయస్తక
త్రకత్రేమములరామకుటిసాంప్రప్రాభవాశాగ్రంధుఁడ
త్వలగ్నరాగ్గింబుకాంతరాంభునవిభాజ్యచంద్రరాంధరుఁడు
త్వలగ్నదీప్తినిమింతుఁడై యెనగు రేవంతుండు ధమంతుఁడై. ౩౫౧

౪. ఉచ్చైశ్రవ మక్కి యతఁడు । సచ్చనివలువగలవాని వర్ణమునవగు
పిచ్చనిన గని పట్టుడు । అచ్చం గని యట్లు లనియె లలనా పినుమి. ౩౫౨

౫. మీ వెచ్చుడు నాదునుభి । యానకు రా గతము తెరయదే యన వినియున్
జేకిను జేసియుం బలుకక । మానంగా చొవగె మిగుల చోవ్య చుటయున్. ౩౫౩

౬. గుఱును చొత్తపి యని నితి । య్యచ్చై రమణగొనంగ హరి తోపమునన్
జాల్లన ముచెప్పెలా । వెచ్చి వడియెలాల్లా నగరిలలంబలమాడ్చిన్. ౩౫౪

౭. గోడిగింపుగింపు గింపుము । జూడన్ మనరామనేని సుండు యనినన్
జేడియ చింతల్ల హరిన్ । వేడిన నాతఁడు కరుణ పక్షింబి తగన్. ౩౫౫

౮. నారో సమయగు ప్పుడుడు । నాకుంతనవాడు నీకు శాపము చొలగన్
నారి యన అచ్చి గోడిగి । యై తిరుగుచుండి నంత సర్పముతును చాన్. ౩౫౬

౯. మట్టచోపమునకు పుచ్చి నండ్రిని చి । చెప్పె నంతయును విశేషునన్
నంత అడ్చి ఘనయెముగాఁ । తమన గలిసింట్ల ప్పుడు నేరి, ౩౫౭

౧౦. నల్లరామింబై సువర్ణాక్షుండును । తమల నున్న మహామోక్షేంద్రులను నుండి మా మేళాదు
గూర్చి ధ్యానంబునెంచుచు కైరాగ్గంబుని ఏవ్వచ్చిసహస్రంబు లివలంబునెంచు
స్వచ్ఛందై మహాదేవుండు హార్షిసమేతుండై వచ్చి బహుహంబును । నిమింబెయు
అడ్చిగాంచి. ౩౫౮

౧౧. చవలాక్షి బతబుగిడున్ । చవపిటి సర్వవపు సుహాసంభవునం
చవరిమి తల్లి ధిపంబున । ఏపులంబిమింబునవీట్టి వేనకుయేలా. ౩౫౯

౧౨. సర్వార్థమండు నీవరి । సర్వోజుడు వాసుదేవ సంజ్ఞాడు సేత్యం
డుర్వ్యవసం సేత్యుడు । వర్షికరరాత్మయనుడు ధన్యుడుగదా ! ౩౬౦

- గీ. భుక్తి ముక్తిమందు పుణ్యుండు విష్ణుండు । వాని విడిచి యిట్లు చ్చివతేలి
పరియె దేవుఁ డన్యథాపించు కొలుగొను । పవతి తెన్ను దేవుగడ యతంతె. ౩౬౧
- క. నారాయణుండు నిన్ను । జేరెద నీడి సొబిలేని పేరిమతోడం
గొరిమిసూపగ నెపు డే । నేరమి ప్రాపించె నయియె నీ కిది తగునే. ౩౬౨
- క. నావుఁడు బిని మ్రొక్కి రమా । వేవి మహేశాన బిష్ణుదేవుఁడు శత్రుం
గాడించె నన్ను నట్టెని । నైఁకల్లితి నెన్ను గొలువ నీతని యనుజ్ఞన. ౩౬౩
- గీ. అతని కామముక్తి నడిగిన చనయంత । కొడుకు గలుగసాఁడు గనెను సునయ
చంభు బేడుమనియె చనువెంచిరిని నిన్ను । గొలువ భిత్తర్థవాఙ్మ గోతురంగ. ౩౬౪
- క. పరిగ్రహక పుత్రుం డే । గతి గలుగును నీమ పండు గాంచెలికేసె
నతలంబు మేలు నా కగు । నతతరకరుణావిశేష హర భవభూషా. ౩౬౫
- క. నీవు హరితి భిన్నుండవు । రావునుమీ నేను భిన్నుగాను గిరిజకుమే
దేవేశ్వర మీయైకమము । త్రోవయి మాయైకమమ ననుంగుమను శివా ! ౩౬౬
- ఉ. నావుఁడు నో మృగాక్షి సురనాథులు మోములునేసె యైకమ
ద్వాపమెలుంగలేరు తమ పాండితిబాని వితరచరాశువున
నైపులు కొందఁ జేశ్వరుడె సామి యుపయరు, వైష్ణవుల్ నృహ
దేవుడె యంగు మూహులయి దేవరా మెట్లు తెలింగితి చనన ౩౬౭
- సీ. పాపము మేమిర్పరమును రహస్యముగ గోగ్గహంబున నుంక నీక లొ
పద్మాననము వైచి పరమనిష్ఠను ద్యానపరుడయి యుండంగ నెఱంగి చేసు
చరి వేచి కన్యలు చెరచిన గని మెల్ల జని వినయంబున నరన నిలచి
యెల్లదేవతలకు నీ పెక్కుడని యెంచి పాలవెల్లని నేను బయలుదేరి
నపుడు చలించిరి పలచితి నట్టి నీవు । ద్యాన మునరించె దెవ్వని హరి మునంద
తెలుపవే యన నాక్రింత మెలంగపుక । పరితె నారాయణుండు కృపామయుడను. ౩౬౮
- క. గౌరీవల్లభుఁ డలచెద । నానీ నే నతనిగొల్పు నన్ను జపించునీ
వారర నరదును మాకు । స్వేంతయు లేదునున్న విశ్వములోననీ. ౩౬౯
- క. పునకు నే ప్రాణంబును । శివుడుం ప్రాణంబు నాను శివేశ్వరదే
దబోమగురై నవారతి । ప్రపంచుల విజ్ఞానపరులు భామని విందే. ౩౭౦
- క. నను దేవుఁ డనుచు శివునిం । గనకుండెడువాఁడు పాపకర్ముఁడు నీమం
డును గుప్తఁడు ముప్తఁడు నై । చను నరకమునరును వాఁడు నచ్చిన వివరన. ౩౭౧

క. రావున హరికిం బ్రాణం । టిపని ధ్యానించుచిని మహేశా నమ్మం
గామవ స్త్రవతో వల్లభు । నెవని నే గలయదాన నేమాపమునన్. ౩౦౨

గి. పెల్లె యాయనని పిల్చి వా గురుదును । పిల్చి కుదిరెనేని పెండ్లియగును
సుతుడు గల్గెనేని పతి నాడు అభియందు । పతి అభించెనేని సుతుడు గలుగు. ౩౦౩

చ. ఈ యశోస్థ్యాశయమును । యా సుంజీయంగళమ్మ పరమేశ్వర ని
ర్వాణమ నెచును భవాయ హ । యను ననున్దే యటంచు బ్రణవయెగున్నన్. ౩౦౪

జ. అనిన పని పరమేశ్వరుండు దుహర్మ్యహృదయుండు బ్రహ్మయందుగును హయరూపుండై
నారాయణుండు నిన్ను తెంచుకొని నెనెన. సతగృహలన తత్వముంచగు సుతుఁ డాంబి యేక
రీతుం వను నాడుం బిడి పెంపును. వానివలన మైహయసంశంబు చిన్న రిల్లు. హృ దిన్
యగు పరమేశ్వరిని మఱచితిమి. ఇది తత్వంబు రావున రద్దాంతర్గర్భంబు పరదేశికం
గొల్పుచుని యాననిచ్చి శివుండు గోరదేవుడై సంతకార్యంబురొంది. సంత ఉపనా
రూపినియగు పద్మాదేవి జగదంబుం ధ్యానించుచుండె సంత. ౩౦౫

చ. సిరికి పరమిచ్చి పురహరు । పరిగి నికాలయమునకు మహాగుణశీలున్
సరసు సురుతపజపుం గణ । పరు నొక్కని త్తరహపుఁ బంచె రయమునన్. ౩౦౬

చ. హరిపురికి నరయతోడన్ । నరహరి నిది నిలువలవ నాయమి కొనుమీ
తిరుణామయించు పగుమిన్ । నరహరి నరమయమ తెలుపఁ జని యారఁడున్. ౩౦౭

చ. కలగి నొకాడె మోహోపహాస్యపీఠస్థధామత త్తదావళ
స్థలహిరాంతరపుష్కరింబలభిగోపానమగు నున్న
జాలస్త్రీ మార్గవర్తి పుష్పాక్షుని శారస్త్రీరాధ బద్ధపిళ్ళం
ఖలగోపీ ధిరకాంత్యగుణంబు సుపేష్కలైక తై కుంబియన్. ౩౦౮

క. చూచి పరమారంభంబుం నేలును మనునిమలవికల్పారంబు గోర తల్లా లయలగు బయ
విజయలం గాంబి పరమేశ్వరుని మాతలు విష్ణుయమ్మలని మీ దేవులం బెప్పించున
పిగి జంబుండు సగు దాసుబిల్లును నున్నట్లంటి దాటికి శివమాతలు విష్ణుయమ్మలు,
చిత్రరూపుడు లమ పర్యంబు సేసి మహావ్రాసని విజయలంబు విన్నవించు చలంబి
యమ్మదా తనిని పిగి భగవంతుంచగు నారామణు డు పై కంబ గొనికెంచనని జయించు
వచ్చి యిది సెప్పిన పిని చిత్రరూపుండు హరికెరే నమస్కరింప నిలుపంబడిన
జగార్థసుండు. ౩౦౯

క. మఱలమె శివునకు గొరికి । గుఱలమె గణపతులకెల్ల గూరిమి నామన్
విశదీకరింపు చిపుడు గి । తిరు తీటికి నిన్ను బంపె బ్రీతి నున్నన్, ౩౧౦

క. నీ లలనామణి యందెర కాళిందీతటమునందు గడు నిష్ఠఁ దపో

లీల చనియించె నేటికి నీలాగన బంపి తఫలమెఱిగియును హరి !

3౮౧

క. నకలాఽస్థస్థిదాయని । ప్రకటితగుణధన్య దాదబత్సముగని యెం

తును వానసు నోర్చి కడున్ । ఏకమకదాంతంగఁ జూచెన్ జగదీశా

3౮౨

మ. సిరి సామాన్యయై యెల్లదేవతలు సంసేవింతు సంపత్పరం

పరకున్ మూల మదేకదా నిరుపమప్రాగల్భ్యసంతోషితా

మర దేవీజనతామతల్లి నిరతాఽహస్వప్రభాపుంజ బం

ధుర దీనిన్ విదనాడి యెట్టు నిలుచం దోచెన్ దెలి చెప్పుమా.

3౮౩

గీ. కలిమిదేవయస్య బరిమియులేకున్న । జాయ మహామహా అగణి గలఁడె

తప్పవేదాని చరలింప న్నాయమా । తప్పఁగానున్న గొప్పవాఁగ!

3౮౪

క. సమయజ్ఞులు భార్యామా । ల మొదం గృహ మందు రినియి లక్ష్మిని భగమా

ల మొదం జగ త్కరుండురు । శమము విడిచిలేక నింతసాహసముచేసే.

3౮౫

గీ. మనవలంఁగఁచె మగవాని సుఖములు । మానవ విడిచెనేని పగయెల్లె

సగుడు రింత దాన నగు శలంబేమి నీ । వెలురగానెచ్చి యందెనే!

3౮౬

గీ. సర్వలక్షణసంపన్న సాధ్వి సత్య । నీరత నిత్యానభాయిని నీకు దాని

మాన నేలకరిగెనొక్క మగుడు కృష్ణ । వాగుదేవ ముదంబ త్రివాన చక్రకి.

3౮౭

క. వాంతావిరహజమీభం । దింతని నేఁ జెప్పఁగలఁడె మెలుంగుచె గోతీ

కాంతను విదనాడితి మును । పంతంబున చమిరింటి బడలె విడిసిపెన్.

3౮౮

క. నారంబె విరహశోకము । గైకొన్నయెరండు గలఁడె కాపున విరుగూ

తోకేళ యనుభవజ్ఞా । నారలితుడ నాదు పలురు లలిహచ్చునెనని.

3౮౯

చ. వినుము మణియు.

౩౯౦

గీ. ఏమిసుఖము బొంది తిన్నాఽట్ల లంగనా । రహితవృ త్తి నుండి యహహా శీఘ్ర

కాన దేగ చచ్చి కాంత కాళ్ళానింటి । బాకబంబి చగురు బరయ్యును నుతు.

౩౯౧

చ. అని శంకరుండు విన్నవించుమనెనని చిత్రహాపుండు సెప్పిన విని బ్రాహ్మంతు హయ

రూపధరుండై లక్ష్మి యున్న చోటికిం జనిన శుభయులు బ్రాహ్మంతు నెఱంగికొని

సంగమంబ నిలచి గర్వంబుదాల్చి సుందరుండను, సుగుణోన్మయతును నుం నందనుం

గాంచినం గని నారాయణుండు దాదబదేహం దీగ విడుపు మని నుడివినం గడులాలను

యో మనోహరా! విను మని యిట్లనియె.

౩౯౨

గీ. చిన్నకూన పీఠు చిద్వార నెమ్మాము । కనులు దెజవలేదు కందు నెట్లు
విడువగలదు నారు పనిపై స్వేహము । నహజ మేమిసేయఁజాలువారు.

౩౯౩

గీ. పిఱవహమి పీని చిరిగి తే నేగన । పెంచుచారు లేదు గాంచువారు
లేదు రారు చెప్పులే ప్రాంగునో యెల్ల । బోతు నోచి కొక్క బొప్పె చగురొ.

౩౯౪

ప. అనిన.

౩౯౫

చ. వెలువకు మంగనో వెలువట పీనిని నొక్కభయంబులేదునూ
చిరుతను నేన ప్రోచెవను తొల్ల మెఱియదు చూలగీక నే
నెలంగనె తుర్కనుచను చుట్టకు చవత్తుముగోలి నెత్తమై
జరిపె చవంబు వాఁడితని సొతుకు బుత్తునిగా ముదంబుననె.

౩౯౬

చ. అని చెప్పి తిట్టబేహధాతికివని. పద్మలయం గూడి పురంబందు నిజనివాసంబున
కరిగె. సంత దాలుఁడు మన్నుచోదె చవుంచను పిచ్చాభయంబు నిజాదనియగు మదాలసం
గూడి చప్పి యేకాకియై యతిసుందరులై లేజరిల్లుమన్ను తిట్టం గాంచి యెత్తుకొని
నిజాంగన కిచ్చిన

౩౯౭

ఉ. ముగ్ధులుమూటగట్టు మొగముం గని నిట్టని జంకనెత్తి యా
ముగ్ధులు ముగ్ధులై కొని మఱి ఒకవంగ గొగలించి చా
నొట్టని నెమ్మనని గలదు నోరుని ప్రేముడు జూని పొత్తులం
చిట్టను బోదాడును పరం గని పల్కి మదాలసాఖ్య చాన.

౩౯౮

ఉ. ఎచ్చనిచివ్వు పీఠ తిరిగి నేటికి నిట్టన డించిపోయె నా
కిచ్చిఁజూచు చరితవును నిండునిధానిని నే నెఱుంగ నే
చచ్చినిధానినామను నిరంతయు నే నతుంగంగ బోయెదనె
నిచ్చిన నాతఁడె మనకు నెమ్మను దేవునో చయ్యమో నర!

౩౯౯

గీ. అరెతు నెచ్చిన మాన్గలు మనునెఱుంగ । పీని నుంచెదగాక యో విమలచందన
చుట్టయన నెమ్మపుట్టులు నిట్టగాం । వట్టి కిరీటాని సేయకు హాకిగార.

౪౦౦

ప. అని పమానంబులై చునుపును స్వల్లంబును తేగి నిండ్రింబు చిత్తింపి నున్నచిందె నాలుం
డాపి చేచెదవా! కాఁడెవఁడునానంగలంబు నిబ్బాలుంబు మా కిచ్చె. పీ
నిచ్చిని కొడుతు, పీని చరితంబులు విడువం బనియేదె. పీనిం గొంబున జేసికొని
పెనుచుకొను చదువం బున్నయిది. పీ చరితుంచరుఁడు, నా యెల్లాలు తన యెల్లంబున
సే వట్టివానిం గాంచినయెదులు తల్లినిని యెల్లానంబు పతుమన్నయిది. దేవవల్లభా!
యీ వల్లభావ్రత తల్లెలుబడిని వార్తభ్యంబు నర్చింపవే. యుండు నెల్ల సగి యెల్లభాధివుంతు
మెల్లన నిట్టనియె.

౪౦౧

గీ. పీఠు వాసుదేవు విద్ధంతు హయరూప । ధారియైన శౌరి దగిలినట్టి
తురగియైన పద్మ తుంచంబున జనించె । హైహయాఖ్యుఁ డీతఁ దనఘటరిత. ౪౦౨

కం. పీనిని యయ్యతి యుమ నృపు । సూసున కీచలపుణేసె సొంపెనలారన్
బూని యెతఁ దగునుచెంచును । గాన నచటికేగి నిబువఁగాఁచగు నీరున్. ౪౦౩

ప. ఆ య్యయారిసూసుం దాశ్రమంబునకు వచ్చిన విద్ధం గాఁక ముఖించునో రాన నీవు
వేగిరంబ చని యచ్చట విడుపుము. నాపుఁడు వాఁ తరివేగంబున దోయి విత్త నవట
విడిచి స్థనివాసంబు సేరె. సంత లక్ష్మీకాంతుండు సవాచుడై విహానంబుపై వెక్కి
నృపాలకుకడ కేగిన వాఁడు హరిదర్శనంబునకుఁ బరమానందమందచుడై నేలంబు
బ్రణామంబుసేసిన లేచనెత్తి, యాశ్వాసింబి సారాయంబుండు కృపారసంబు సూప గడు
నలరి యుత్సుకంబున భక్తీయుక్తుడై యిట్లనియె. ౪౦౪

దండరం. దేవాదిదేవా జగన్నాథ ధీనార్తిపితృప మద్యాపతారా లనత్కచ్చపాకార
వారాహమూర్తి నృసింహకృతీ వామనా రామ రామా బలా చూబలా నీ
మహాదేవరూపంబు దర్శింపితిన్ నే కృతార్థుండ నైతిన్ జనుండన్ ముసింధ్రుల్
సుకేంద్రుల్ కనంజాల రీ విష్ణురూపంబు నా పూర్వపుణ్యంబునంజేసి నీచుంతట
స్వీప విధేసివావయ్య యాతాపరత్నంబునన్ జిక్కి సంసారవారాఁడో మున్గి
యన్మద్భు పాపాత్ముడన్ గాఁచును శృంగమున్ లోభమున్ మోహమున్ మత్స
రంబున్ మదంబున్ గడున్ రాగమున్ ద్వేషమున్ మత్సరముం గల్గి నీ సేవ
గావించగానేర కీలాగు వరిల్లుచున్నారమయ్యా మముం బ్రోవుమయ్యా నమస్తే
నమస్తే నమస్తే యటంచున్. ౪౦౫

కం. ఆనిన విని వాసుదేవుం । దనియె సువాచుమరములగు వ్యాహరములన్
జనవర కోటము పరముం । జనపున నే నివృత నీ కొనఁగెద నృపతి. ౪౦౬

కం. ఆనపుఁడు పిని నృపతి నృహరి । కిని మొర్కి ముంబున శౌరి చ్చిట్టా నాకుం
దనియెను దయసేయు మనిన్ । పనఁజాఁచు దలరి నుట్లు దలచి మహిళా. ౪౦౭

గీ. విహు రాజేంద్ర తాళెడు యగెడు నదియు । తమనయింప నంగమించుతాపునందు
నేను రమయందు గాంచిన సూసుఁ డున్న । వాఁడు నీవు దయచిల్పెడు వారిఁ దెట్టు. ౪౦౮

గీ. లక్ష్మి పెంపు మనిన తత్పుత్రై ననవతి । శౌరివృషమ గోష్ఠి వేరెనడుమ
నరిగి సంత పిట్టు తంతర్హితుండయ్యె । సుతుని సుందరాంబుఁ బాద రా. ౪౦౯

తరళ. తాలిటాటిమనఁపేలు నోటను గల్గిగా నిడి కుడ్పుచున్
దాలు లేవని డీల సొందక పాణిపాదము లార్పుచున్
రీల గొమ్ముచు నోట నపుడు లేచి చూచుచు వారలుచున్
దాలుఁ డాతఁగఁ బాదె నజ్జన పాలుఁడర్థిల దేలుచున్. ౪౧౦

ఉత్పా. మురువదెంత హరువదెంత మురిపెమెంత చాగరే
మెరుగులెంత మోరుగులెంత మేనివన్నెలెంత హ
వరువదెంత గరువమెంత వందమెంత దాపురే
నిమిరహాన ముచ్చవగులు చెప్పవత్సమా భవి.

౪౧౧

ఉత్పా. తమ్మివంటి సమ్మొగమ్ము తవ్ ముచ్చలొల్కగా
మమ్మలమ్మలమ్మ లొమ్మ ముందు నిరుల బెల్పుగా
కమ్మ చనును లొల్క పాలుగాదు చెక్కు లొప్పగా
చమ్మ పీడు లైలంగు చిట్టహాన చన్నెలన్.

౪౧౨

ప. అని హరిం ధ్యానించి యానందదాహ్వానముచున్నగర్జదకంబునై సరపతి కన్నులుమోడ్చి
చేతులు బోడించుకొని.

౪౧౩

ఉపేంద్రవక్త్రము.

తపంబులో నెంతయు ముచ్చలన్గిరిన్ | బ్రహ్మానిష్ఠన్ బహుహంసంబుల్
బ్రహ్మవృత్తిన్ బహియుండగా దా | గృహన్ స్వతిండెన్ గిరివారి నిమ్మన్
శీతల శ్రీదేవి కనెంగదా నిన్ | సీతలప్రి పంరేహహనేతుఁ నెన్నన్
బిటర్ ముచ్చలంబుగ విడుదె ని | స్మృతాపురండుం గృహ నెంచి నాకై.
సమ్మల్లించు నా యెత్తు రాదా | కన్నార నిమ్మ గడ్డొంటి తండ్రీ
యోవ్యాభి కీర్తరేచాప్తి గడ్డెన్ | చిన్నారి ముచ్చలొల్కా కుమారా!

౪౧౪

౪౧౫

ప. అని చిక్కచిత్త వెల్లకొని తనరథంబున నిడుకొని స్తపురహార్గంబు వల్లి చనియె, నంతకు
హరదళంబులతో సవిత్త లెదుకొని, వందిమాగధులు బొగడ, గాయకులు బాద, సత్త
కులు నడియింప నరహలుడు పురంబు ప్రవేశించి సమాగతజనంబుల నార్వాసించి
నగరికిం బోవు నవనరంబున.

౪౧౬

ర. తత్తరపాడున బురసరు | లత్తరి చిన్నారి ముచ్చలమ్మట లీలా
చిత్తజాడకు శిశుమచి గని | చత్తడమచి బనులు మారి పడి మేలలయై.

౪౧౭

క. వరుగున వచ్చి మోహులు | విడువగవులతోడ బొకరి వెట్టి లొంగు బల్
మురువుగ బట్టకొని నిలచి | విజుతని గనుగొనిరి భద్రచిహ్నాని వేర్కొని.

౪౧౮

చ. ముసలితనఁ పుగొంగ పడి ముచ్చి రవంబుల సూడగొట్టి బ
ల్కని తమకాగ్గము ల్గొనంగ గద్దితనం బిరచాలునందు నీ
రనగతి గంధరాయజపరాయణతం జనుమాస్కిర బొక్కిటన్
మెసలుచను లగన్ శిశుమచిం గనవచ్చెను లోల యత్తరిన్.

౪౧౯

క. ఓయమ్మ పిండివా యీ | కాయజనన్నిభుండు తొంటి కాయజుబోరెన్
కా నుజునాయనకే శిశు | వై యిందిరయంబు నుదయమైయుండెనదే.

౪౨౦

క. కామరూపిని కి నన్నట । సోమరూపమామట మహాప్రసూనుడు విందే
కామిని పిన్నబట్టె యం । కేమి కొరక యంద మడుగనేటి నింకన్. ౪౨౧

గీ. ఎంత పుణ్యమమ్మ యీరాజునకు మహా । లక్ష్మి గన్న కొడుకు లక్షగాఢు
వాసుదేవు డిచ్చె వాని కృపారసం । జరయ నద్భుతముగదమ్మ కొమ్మ ! ౪౨౨

ప. అని యొంతోడుగడి యాడుచు కుసుమంబులు, లాజంబులు జల్లునంద న్నప
శార్దూలుండు నచివస్కంబులతో నిజగృహంబు ప్రవేశించి మరొడ్డి లెసు తన సుందరికిం
బాలు నిచ్చిన సత్కారతానందంబున నా సుందరి యింది తన ప్రాణవల్లభున కిచ్చెనియె. ౪౨౩

క. ఈ చిన్నకూన మోముం । జూచిన విర్యయుము పోవము సురసి యెవతకున్
నోచిననోములవం టను । నో చెవుమా యెట్లు వచ్చెనో నీతకున్. ౪౨౪

క. అనవుడు రాజిల్లును నో । చనితాముకి పేని గనియె చరలన్ని జనా
ర్థసుం డొనగె నారు చయతో । చనయు నొంకికొని మునుం చవము కలిమిచేన్. ౪౨౫

క. అని చెప్పిన పిని సుందరి । మనమున నానందవాత్సల్యము యగుచు నో
జననాథ మనల భాగ్యము । ఘనతరముగదా యిలెము గావల మనకున్. ౪౨౬

ప. అని యెట్లు భార్య పలుక విని సంతసించి రాజు పుత్రోత్త నంబుచేసి, శాతతర్కాప్త సం
స్కారంబులు గడిపి ఆత్మంత ప్రేమంబుతో చివవ చివచివ ముగ్ధమాంబుడైన శివపును
నాబడమానంబున నన్నప్రాశనంబు చేసి, తల్లిచివవక్షంబున తాళాపరిణామ చానర్ప
పదునొకండవయేట మోంజీబంధము గావించి, సకలపద్యాపదభూషణ చేసి, భవర్చివహారం
గతుం బొనర్చి, పట్టాభిషేకంబునకు నమకర్త పుష్కార్యయోగనయ్యుత్తింబగు పేసం
బున వేవహారంగతులగు పిల్లలచే యచాపభగా నుచ్చరింబు చేయించి, బ్రాహ్మణులకు
గో భూ హారద్యాప్త దానంబు లనేకంబుల చేసి, యా యోగపేరుండు తిమారునకు
రాజ్యం బొప్పించి రాజతోగలవ మునానభరంబు బ్రవేశించి పరశిరావండు
బాలంబు గడుపుమంట. నంత గొన్నాళ్ళకు న్నవవ నరేంద్రుడైన పుత్రునిం బునెయె.
నెట్టట నేకపేరుండు భర్తంబు పెట్టున రాజ్యపరిపాలనంబు నెయ్యెను నరభాగంబు
లనుభవించువు. ౪౨౭

మ. ఒకనాఁ డా జనపాలనాశి చుకొమాయగ్ధాహ్లాదితరీ ప్త
స్థిరమాత్యాచగినాడి పేరి యచుకన్ పేషించి నుచ్చర్త
ప్రచరం బుంచితోకెలావపశకాలాపాధిరామంబు చం
ప్రేమందారవసాంప్రమున్ మునిగిబోదారాశ్రమం బుల్కిల్. ౪౨౮

చి. నీవారి వధగింజులు । తోచల రాజులయు హోమముమము లెంత
దే వడుపును గొల్లత । తావులునుం బెంపు లెక్క నట గనబట్టెన్. ౪౨౯

క. పడిట లారెచెరు . గడ దండెలులు నేరిరంపు దొంగలు చూ
రెడు చేరు దారెడుగా . పడి నల్లన చట్టచాప వరుసలు దోచెన్ . ౪౨౦

గీ. మల్లె చేమంతి గన్నేరు మెల్ల బాచి . దొంగడ నరివెల నందరి పొన్నవూ
చల్లవరుసలు నందరి జీతిమాచి . మాపి నేరితు చాప గన్నడియె నచట . ౪౨౧

ప. అట్టివ్వనున్న గాంచి పుట్టిరాదుండు వాని బుష్పాశ్రమంబుగా దెలిసికొని పాపచాపి
యొక్కరిండు సరి తోటం బొచ్చ జూహ్మితోయందు జాలుగారు నొక కొలనుం గని
యందు రమ్మలై యెరుగుండాభయము యలవ నొక జలజంబుగని చానిరి
చిడియెను నట్ట జూడ . ౪౨౨

సీ. దొంగారు బంగారు రంగారు మెరిరో నెరికప్పు నిరికప్పు నిమితోడ
రెండురాడెడు తోరంబును గళముతో జువకొన్న రచ నన్న కవునుతోడ
భంగుల చిగిజోరు చిగురారు మామెతో మునుదోప జువూప చనులతోడ
పగరుత్తర తొగపుప్పు జిగినప్పు కిలెలతో తొండలు గొండలు దోడలతోడ
నందనుల చెవగలు నాన నొరులోప . విడిచునెల జదియగల నెన్నుదురుతోడ
జువ్వుల సెప్పు బలుదర్శి ప్రక్కబిల్లి . యొక్క చక్కనిచుక్క తనకుమనియె ౪౨౩

క. కన్నెయ కన్నెలొంగ . గిన్నెర కంతమున మృదుల గీతిక దాదం
గన్నవ లోనన నేచ్చెన్ . మన్న చప సూచ మిగుల మాఘరి దోచెన్ . ౪౨౪

ఉ. ఇంపులు సొంపులు గులుకు నెప్పుల పెప్పని బిడ్డ పంచముల్
ముంపెనలార నిప్పట్లు ముక్కిడి తోడెరు చీర్చినట్టులం
దెవున సుఖముండిగిన దిప్పుల రన్నరచ భుజంగిన్
చంపంగంధి చెప్పగదె చయూన నీ భవమెల్ల చీర్చెన్ ౪౨౫

ర. నా రావరికమునందు . రావిపముల రాజగులభయమును నా
గారివ్యామిళయము వా . పొహా పలచన్నవార్త ముంచెవరుటే ౪౨౬

ప. రావున నీవృత్తాంతంబుం బెప్పని సెప్ప రక్షింతు ననిన పేన మృదున్నవంబుం బ్రహ
సితయింబు నొక్కంత దగ్గరైతిదోప మల్లన నిట్లనియె . ౪౨౭

— : ఏకాపది పుత్రాంతము : —

సీ. ఏకము భూపాల నా పుత్రాంతమెల్లను విశదీకరించు నవస్తరముగ
రభ్యరామంబు మాతా వానిపరితి చిరస్థలిత మునంగ రూఢిరసగు
చా రసవత్పుత్ర వారక జన్మంబు గావించ నగ్నితో గలిగె నొక్క

- కన్య యేతావశి కమనీయతరగాత్రి దాని గైకొని రాజు తడవు లేక
పట్ని కొప్పగించి పరమసంతోషంబు వెలయు మంగళంపు విధులు దీర్చి
యట్లపూర్తి జేసి యపనిసురులఁ బంపి తనయువలెనె తనయ బెనుచుంటె. ౪౩౮
- క. నే నా భూనాయకుని ప్ర . భానుని టాతురను చెల్పెద యశోమతియౌ
నా నామము రాట్పులిరి . నేను పయస్వినయ యుండు సిరతము భూవా! ౪౩౯
- క. ఒడయని బుడతయ నేనును . దడబడ కెల్లపుడు గూడి తగు నడవడులన్
విడవక యుంచుము న న్నా . దిడ యాబిడ నేను చూరు భేదము గలదే. ౪౪౦
- క. ఈ భాహ్మ వియెడ్డునకున్ . రాజీవములను గొనంగ రాకలు మూర్ఖ
రాజిల్లు నివృత్తపృథు . రాజుం బంపించు సుభటరాజిని మాతోన్. ౪౪౧
- క. మేమిరువుర మీట రా నట్ . యేమో రక్కసుఁడొకం దహీనబలుఁడు మా
మోములఁ గనుగొని తడురున . మామీదికి రాఁ బోలంగి మనసులుగలంగన్. ౪౪౨
- గీ. సేనలోనఁ జొచ్చి చేటుమూడె నటంచు . గోలపెట్టుచుండ గాలకేతు
నాడుకుండ నడుచు నడమోహనాంగి నే . కావశిన్ విలోలితాక్షిఁ జూచి. ౪౪౩
- క. బుడిబుడి గడగొని ద్రుప్తును . పడిపడిగా నరుగుచెంచు పనితామణి దా
గడగడపణుచుఁ దడిబిడి . యడలగ మెదనిడుక పోవ ననుచున కేసున్. ౪౪౪
- గీ. నన్ను గొంబొమ్ము విడుపు మీ చిన్నదాని . ననుచు వెంబడిబడి యెంతగ నడిగినను
ఓనక గొంబోప భటు లార్చి వివధగతుల . బోరినను వారి జీరికిం బూన కేగె. ౪౪౫
- గీ. వాని వెంబడించి నేనును నేగితి . నరయ నన్నుజూచి స్పృహతయగుచు
నేమిసేయదాన నిటుర ప్పునంగ వాడు . రథమునందు దాని ప్రక్కన యిడె. ౪౪౬
- వ. ఇట్లు మమ్మిరువుర సంపురంబునకుం గొంబోయి, రాక్షసులం గాపువెట్టి, మరునాఁ జేతావశి
నమీవంతులకు పచ్చి యప్రపంచుండు నప్పుంజూచి దుఃఖాతురమగు నేతావశికి
బోధించి, వారుం భార్యం జేయుమన విని నే నో రాక్షసేంద్రా! నీవ యడుగుము, నా
మాట లది బిడ్డము సేయదు, నాపుడు నమ్మిర్దియం వలసి ముద్దులాడి : నీకు నేను
దాసుండనై కొల్లు నన్ను బరిగ్రహింపుమని వేదంతొడంగిన నేతావశి బుట్టనియె. ౪౪౭
- చ. పిత మును రాజురంధనుని బెండిలిసేయ దలంపువెట్లె నా
యతభుజుఁడైన మ్రోహయన కర్మితనైతి నిత్రొండు మానిసిన్
బతి రొనరించురెట్టులు సనాతనపర్యమువోవనాడి నీ
పతికుళలుండవయ్యు నిటు లాడుట ధర్మమై ధర్మవర్ధతిన్. ౪౪౮

కా. నాతండ్రిగఁజెడమఱుటన్ బడరి కన్యాధర్మమున్ గెంట నే
స్వారంభత్రయ్యను బునదచ్చునె ఖళా సర్వజ్ఞుడౌ మీర లీ
రీతిన్ బల్కిన నిరర్హకత్వము పేర్కొన్ గంటురీ ధర్మ వి
భావం బెంగిలిహటికానపడువారా మిమ్ముబోతుల్ ధరన్.

౪౪౯

చ. ఇట్లెన్నివిధంబులం బెప్పిన.

౪౫౦

గీ. మచనదాహిరుత్రైవాడు మమ్మువిడవ । డేమిసేయదుమయ్య మా శేవి దిక్కు
ఘోరరాక్షసరక్షితాగారమందు । చెలియ పితాళమున నుండె షిలితలెండ్ర.

౪౫౧

చ. అడుడు విని రా జిట్టసియె.

౪౫౨

క. సీ జివజీ శేలపచ్చి । వా పీరునిచెంతనుండి యంగన సీమన్
రా పీలుచిక్కెనటవె మ । హా విస్మయమయ్యె చెడుపు మంతయు నాకున్.

౪౫౩

ఉ. తెలిపిచి హైహయని తెలి । చలచి నుడుచు హైహయిం దెవడు నే నొకడన్
గలను మఱియొకడు లే చీల । వలచెనట రాజతనయ పనితా నన్నన్.

౪౫౪

చ. ఈ సందయంబు దీర్చిన । నో సరసిజువన శత్రు సుర్యుడని చెలిన్
సీ సముఖమునకుఁ జేర్చెన । మోసపడినతావుఁ జూపుము రయందారన్.

౪౫౫

చ. నరపతి కూతుగో డెఱుగనా యడుచైనను దాని మఃఖమున్
చరంగఁజేయు నుద్యమము దాఁ బనిబూని యునర్చెనా మహా
భరముగదా చరాంగుడుబుండి పనించుట శక్తిచాలునా
యెరిని జయింప రాజునకు సందయు నా తెలిగింపు మంగనా.

౪౫౬

క. సీమాటలు పిరిసంతనె । నామనము గలంగ పొడగె నాకీకమునీ
తామరపాదన సీలై । కోమలగతి యెట్టులున్నోకో యిహీమనన్.

౪౫౭

ఉ. ఎవ్వడు కన్య నేను విడిపించెన నెవ్వడు జూచెదన్ ముచం
చెవ్వడు గాంచెదన్ సరస నెవ్వడు సిచ్చెన మెచ్చముచ్చగా
నెవ్వడు మాటలాడెడఁ తెలిఁ నిను సీ చెలి గూడి యావఁగా
నెవ్వడు మెచ్చనో సరస మెచ్చుచో యెవ్వఁడో యెవ్వఁడోకడే.

౪౫౮

గీ. సందకుము వాని యెట్లు రాజారలీపు । కన్నె ల్మీగతి పగచునో నిన్నువిరచి
మనసు నిలువకయన్నవి మంజువాటి । దారిజూపుము పోయెద దైత్యుఁ జంప.

౪౫౯

చ. అనిన విని.

౪౬౦

గీ. విన్నతనమున నే నొక్క నిష్ఠవలన । భగవతీమంత్రమును నేర్పబడితి దాని
వీజయుక్తంబుగాగఁ జుడిచి యిండు । రాగలిగితిని పై హయరాజవండ్ర.

౪౬౧

గీ. వచ్చి యిచ్చట జగదంబ మెచ్చి కొలిచి । యున్న స్వప్నంబునందు నా కొక్కవేళ
గానెచ్చి చయారస కలితయగుచు । జెప్పె నిట్లని భూపాలసింహాడింభ! ౪౬౨

గీ. ప్రాహయం దేశపీఠసమాఖ్యుఁ డెవడు । కరుగువెందును మామరీయార్థయందు
నిపుణుఁ డాతండు రాక్షసుని వధియించి । బ్రీతి నేకావళిని విడిపించు నిజము. ౪౬౩

క. వాఁ డేకావళియగు । నోడకు మిఁగ నంచుఁ బల్కి యొగి నేగిను నే
డె డెవుడు వచ్చుననుచున్ । జూడంగఁ జూడంగ నీవు జూపజ్జెలివో. ౪౬౪

ప. అనిన విని రా టిట్లనియె. ౪౬౫

గీ. నేనె ప్రాహయండ నిక్కంబు నమ్మాము । కన్నె జూడకున్న గడియనేవు
నిలువలెను దాని నీటను గోటును । తెలిపి యున్నచోటు దెలుపవైతి. ౫౬౬

గీ. ప్రాహయనిచక్క గోర దేయకుదనేని । గోరదని తెల్పితిని నాకు గూర్చుదాన
వగుదు నే నెట్లు తాళదు సంయజ్ఞాక్షి । యోరిమిని జెప్పవే కిన్య యున్నచోటు. ౪౬౭

గీ. ఈపు నన్ను గొనుచు నేగుము దరళాక్షి । యున్నచోటునకును నుగ్గదగును
పిచమడది తెత్త రాచకన్నియ సతి । యెంత యుడలునొక్కొ యంతవలెను. ౫౬౮

క. అనిన విని యశోవతి దా । మనమున గడు నలరి రాజమాతంగజగ
జ్జనసీమండ్రమె మార్గము । కనుమని మండ్రంప నొక్క ఊణమున వారల్. ౫౬౯

ప. పాతాళంబునకుం జని రాక్షసగృహద్వారంబు బ్రవేశించిన దూతలు నూచి చనుజపీఠం
దెలి మహారాజా! యశోవతిలోప నొక మహాపీఠండు మహానైస్కాసమేతుండై యున్నపరికరం
బులతో వచ్చుచున్నవాడు. నావుడు విని రాక్షసుండు చనుజపీఠలాచా శస్త్రపాములై
చీరును నెదిరింపుదని యాజ్ఞాపించి కాలకేతుండు సమీపస్థయగు నేకావళిం గాంచి
యిట్లనియె. ౫౭౦

ఉ. ఎవ్వడు వీడు నిజునకుఁ దేనియు సంగర మాచరింప నే
బుచ్చుల బూజనీయుడు బ్రహ్మాతమహాదుబరాజి నిచ్చి మేల్
బుద్ధుఁడందరి జేసెదను బొల్పుగ గట్టుము లిచ్చి పంపెదన్
గ్రోవున నన్నుఁ డింటి చలకొన్న చతుఁడెవఁ జెప్ప ముద్దియా! ౪౭౧

ప. అనిన విని యేకావళి. ౪౭౨

సీ. ఎవ్వడో వీడు నే నెలాంగజాలను నీడు బంధనంబున నెట్లు బడలియుంటి
నాతంబియునుగాదు నాయన్నయునుగాదు నాబంధువులలోని ననుడుగాదు
లార వీఁ డెవ్వడో యాతతపాహుండు వానేదికో చెప్పలేను వీడు
నావ్రాడు రక్కసుం డో విమలాంగి నీ యనుగు యశోవతి యరిగెనెందు

పీని గొడుచువచ్చె పీడిమీదికి తన । చేటు పా దెలుంగ కోటుగనక
కాకయున్న నాకు కలగె శత్రుడు మూడు । లోకములను జూడ లోలనయన. ౪౭౩

చ. అని యిట్లు పలుచుచుండ సింహిలోన గొందలు దూత లరుదెంచి గృహంబుననున్న
కాలకేతుం గాంచి. ౪౭౪

చ. సరిసరి వేళగాదితను జాగొనరింపగ రాక్షసేంద్ర వ
చ్చిర తిప్పు లింటికినిదిగి జెల్లెనె గొంపలు నిప్పుముట్టగన్
దొరబడి పలు పార గొని నూరులకున్ దొరకొంటి లెమ్ము తె
మ్మురువడి సైన్యమున్ గొనుచు నూరుచు మమ్మును వేగ త్రోవగన్. ౪౭౫

చ. అనిన విని కాలకేతుండు బచరంబున చరువడించి చని యేకపీఠం గదసి గదామాతం
బున వైచిన నేకపీఠండు కనలి గదగొని వాని శిరంబున వైచ వాడు గతానుండై పడె.
నంత రాక్షసులు కాంచిపీడులైరి. యదిగని యశోపతి యేకావళి సమీపంబునకుం జని
చెడయా యతిబలుండైన యేకరావుడు యుద్ధంబుచేసి రక్కసుం జక్కడకె. నతండు
కందర్పునుండరాదుండు నిన్నుం జూడ నిచ్చబుడియున్నవాడు. నావుడు విని యేకావళి
నిగ్గువడి య గ్గజుగమనతోడం గూడి చన యతిమరినంబగు స్కంధావారంబునందు పవళి
యున్న రాజుతం జూచి రాజకుమారుం డిట్లనియె. ౪౭౬

క. చూడుము చూడుము కోమలి । చేతెవ నిను నిదుగొ మచనవేదనకును నే
నోడితి విను విన్నపమును । నీడితమగు నీతి నెలుగు దీపని తలఁతున్. ౪౭౭

క. అని రాజు పలుక సిగ్గున । పనిత పలుకలేక శిరము వాంచి నిలువగన్
గనుచు యశోపతి పలికెన్ । జననాయకునకును బరమ సంతోషమునన్. ౪౭౮

క. ఇది పెద్దలఱాటు దనుడు । మది నెరుగరె మీరు సాధుమాన్యుం డతఁ డి
సుదతి నొనగు నీ కిడియున్ । మది నిను పంపినది నిన్ను మానడు వింటే. ౪౭౯

ఉ. పెండిలిరాయవారములు పెట్టుము రాజున కట్టులై న నా
తండును సీను సిచ్చు పనితామణి సంతట గోర్కె మీరు నా
పుండు సతండు నట్టయని మొంగుచు వారల గొంచు నేగి ఖే
డుండుపురంబు చేరి తగు నొద్దిత నిద్దతి ముద్దులాడుంన్. ౪౮౦

గీ. ఆచి చూపిన రాజపుర డచ్చెరువడి । యిచ్చె నేకావళిని వాని కిష్టలీల
బెండ్లి గావించి కట్నంబు పెచ్చె పనిచె । నిరువురును సుఖమును బొంది రింది కరిగి. ౪౮౧

క. లోకేళ యేకపీఠున । కేకావళియందు బుద్ధై బృదుగుణగణ్యుం
డై కారవీర్యభూపతి । యీకథ వివరించినాడ నే నీకు దగ్గన్. ౪౮౨

వ. అనిన,

౪౮౩

క. హునినాథ నీవలన నే । వినినాడ విచిత్రకథల విశుతఫణిన్
ఘన హైహయవంశోదయ । మును చెల్వితీ వదియు వింటి ముద మొదవంగన్.

౪౮౪

క. పరమస్వతంత్రుడగు నర । హరి పరతంత్రుడగును దురగాకృతి నొంపెన్
బరమాస్పర్యం బిది మునివర । నా కిది చెలువదే కృపాచరితోదన్.

౪౮౫

క. అనవుడు వ్యాసుడు వినుమీ । జనవర నే వింటి బొల్లి సర్వజ్ఞుడు స
స్మనికులదండ్రుం డమృతా । శసనురుడగు నారదాఖ్య సంయమివలగన్.

౪౮౬

క. శమ్భూప్రాశాఖ్యులై । రమ్యంబగు నాశ్రమమున రహి నే నుండున్
సౌమ్యుడగు నాతడు నుదీ । గమ్యపథం పట్టి వచ్చె గడువేడుకతోన్.

౪౮౭

క. వచ్చిన స్వ్యాధికముల । నిచ్చి సమస్తోపచార హితవిధులను నే
నచ్చువకజేసి యడిగితి । నిచ్చట నిపు డడిగినట్టి వృత్తాంతంబున్.

౪౮౮

వ. మరియు

౪౮౯

—: వ్యాసుండు తన యిడుముల నుడుపుట :—

గీ. సంయమింద్ర యీ యవారమైనట్టి సం । సారమందు గలచ నౌఖ్య మెన్న
నెచట నెప్పుడేసి యెవ్వనికేనియు । లేదు సుఖము లేదు లేదు లేదు.

౪౯౦

సీ. సక్లేట నొకటివి బుట్టితి నెట్టులో కన్పప్పుడే తల్లి నన్నువిడచె
మొగి జూడ చుట్టంబు మ్రొక్కులై పము లేక కాలకర్మకళామగతుడ నగుచు
నడవిలో బడియుండి కడ చెట్టకేనియు బలునాళ లుగితపంబులేసి
కొండగుహల జేరి కొనకు సంతానార బరమేంద్రుని కొర్చి పవని శుభున
కశీలవేదంబులను జెప్పి యతని విడచి । సుతపితహమఃఖమున వెగి యతితరాత్రి
నెల్లలోకంబులు దిరిగి తల్లి చలచి । నరగునం జీరితిని పురుషాంగలంబు.

౪౯౧

సీ. తల్లి పెండిలియాడి దరచీశ్వరుని రాణిగా నుండుట మొఱిగి కడగి యచట
నే సరస్వతియొద్ద వాసంబుచేసుక యుండితునరి శంతండు స్వర్ణ
మున కేగ విధవయై జనని నిజాత్మజు లద్ధితో చనియింప నందు
చిత్రాంగదుని రాజుఁ జేసి భీష్ముడు భూమి నెలుచునుండంగ నింతతోన
గొడవ జిత్రాంగదుడు దోర నడలి తల్లి । నెప్పి కొన భీష్ముడవును చిత్రాంగ
రాజు గావించి యీ కాళిరాజుకూతురు । రిద్దరను బెండ్లి సేయంగ నొక గొంప
మపుడు సుఖించినాడ నో యనఘచరిత.

౪౯౨

- క. అంతట విచిత్రమీద్యం । చంతంబును బొంద భీష్ము చంబయు నడుగన్
గాంతల నిరుపురఁ బొందితి । సంతానముకొంగను శాస్త్ర సమ్మత మనుచున్. ౪౯౩
- గీ. అల్లసల్ల బేలయె వెల్లబారిన । యందీరాళ్ళ శస్త్ర నాచరించి
నాడ బాండు గనుచు బేడియ యంచును । మొగి ద్వితీయ కనులు మూయఁ జూచి. ౪౯౪
- గీ. అంబు గనుమటంచు నాడితి నంతట । దాసి నొక్కదాని తల్లి బనుప
విడుగుగంటి దాని విడులాక్కృతినిబట్టి । వ్రథముదాయె బాండురాజు వింటె. ౪౯౫
- క. రెండవసతి సుతు ధృతరా । ప్తంగి చని రిదియెల్ల నాకు జుట్టుకొనియె నీ
చంచాలపు సంసారము । గండాగొండియగు మాయ గదవం దరమే! ౪౯౬
- గీ. తలచికొనిన గుండె జలజంపని చాల । జలదరించుమిన్న దలవిగాను
తెలుప మాయవలన గలుగని పలుబాము । లిలను లేపు పెప్ప వలయునుమ్ము. ౪౯౭
- గీ. ఎంతజ్ఞానినైన నేటితో బడద్రోచు । భూరిశాంతునైన బొందకీడ్పు
మునికరేన్మునైన ముక్కుబట్టాకించు । మాయ గెల్చినట్టి మగదెవండు. ౪౯౮
- శా. దోలారూపమనుండనై కరిపురిన్ బొల్లించిలిం గాంమున్
వేలంగానర మాహావ్యాబిషిమ్యే పుత్రపాంపల్ మదిం
దేలం గొన్నిదిసంబు లంటి దున నెంచె దిద్దితిన్ భూపతి
శ్రీలన్ మాయ పహావిచిత్రముగదా దివ్యప్రబోధోదయా! ౪౯౯
- చ. మదియు భారసేతనూజ యగు కుంతిని ముద్రపమారి యగు మాద్రిని బాండురాజు
పెండ్లాడి కామిసీర్పయనహితుండై యరణ్యంబున ద్విజశాపవశంబునన్ తిరుగ నేఁబోయి
యతని నాశ్వాసించి మరల హస్తీపురి కేతెంచితి నంత గుంతి యమునివరంబున ధర్మ
రాజును, వామపువరంబున భీముని, దేవేంద్రువరంబున నష్టనిం గనియె. మాద్రి
యశ్వినులవరంబున నగుల సహదేవులం గనియె. నంత నొక్కనాఁ డతఁడు కామాను
రుండై మాద్రితో గలలప భూరణశాపవశంబున మృతుండైన గాంచి పరమసాష్వి యుగు
మాద్రి యనుగమంబు సేసె నంత కుంతి నిష్టలతో చెచ్చి మునులు హస్తీసాపురంబు
జేర్చిరి. అదియొంకాక. ౫౦౦
- క. ఆ పాండును పలుదాముం । వాహివంగ గుంతి గోల వడఁగాఁ గని నే
తాపంబు నొందితి నుట । స్వాపంబును నెఱుంగ నైతి సంయమివర్యా! ౫౦౧
- క. ఆ పాండుసుతుల భీష్ముడు । గాపాడెను ద్రోణుచేత గార్ముకవిద్యా
నైపుణి గరవించెను నే । నాపట్టున బట్టిజుట్టి యరయుచు నుచున్. ౫౦౨
- గీ. గొంతికిని గన్నెవనమున గొడుకు పుట్టె । సతత కష్టాఘ్నఁ బొకనూరుఁ డతని పెంచె
వాఁడు చుక్కోధుని చెలికాఁడుగాఁ బొ । సంగె నాచట సతిశౌర్యశాలి నుమ్ము. ౫౦౩

క. ధృతరాష్ట్రునకును బలువురు । సుతులు దురాగతులు పొందుతులకు రిపుతా
యుతు లంచుం దుర్యోధను । డతిచపలుడు మిగులబాధ లందించెఱుమి. ౫౦౪

క. ఒత్తుగృహములందు బాండుని । సుతులుండగఁ జిమ్మబెట్ట శోకాధిక్య
స్థితి నెంతయు నడలితి నా । మతి బెడె నావదలు గలిగె మనుమల కనుమన్. ౫౦౫

గీ. ఎలమి బాండుతనయు లేకచక్రపురింబు । నేరియందీరనుచుఁ జెరిగి గొంత
తాల మొకవిధముగ గడిపితి నప్పడ । యట్లునుండు మత్స్యయంత్ర మెసె. ౫౦౬

గీ. తల్లిమాటబట్టి చొరవతి బందపాం । డవుల భార్యగాఁగ నవల గొంత
మనసునందు సుఖనిమగ్నుండనై యుంటి । నీట్లు సుఖము దుఃఖ మెనసె నన్ను. ౫౦౭

సీ. రాజసూయము చేసి రమ్యకీర్తి వహించి ధర్మజుం డుండగా నిర్మలాత్మ
పృథ్వి క్రొకొండే న వెల్లెనుక దంభద్యూతమున బాండవు లరణ్యమునకు బోవ
దుఃఖులు నొందితి దుర్యోధనుని దుష్టబుద్ధిచే బాండవుల్ పొందినట్టి
కష్టంబులెల్ల నా కష్టంబులుగ నెంచి యప్పటప్పటికి నే నడలుగొంటి
కాన సంసారమునను సుఖంబు వచ్చు । దుఃఖమును వచ్చు నెంతంత బొత్తవారి
లేని విందవకా నాకు నిన్నిగచులు । ననుభవంబులు బ్రాపించె నచ్చుతముగ. ౫౦౮

క. నే నెప్పుడ నెప్పుడో । నా నాయన తల్లి యెవతె నాకును సుతులే
రో నాకును సుఖదుఃఖువ । రీణామము లెట్లో తెలుపు బ్రీతి నటన్నన్. ౫౦౯

చ. ఆన దిని నారదుం డనియె వ్యాస పురాణకథావీలాస నీ
వసుపమబుద్ధిశాలివికదా విను జెప్పెద దేహధారికిన్
సనకసనందనాదులయినన్ హరియైనను శంకరుండయే
ని నలినగర్భుడేని విక నేర్చునె సంసృతియందు మోహమున్. ౫౧౦

ఉ. ఓయి పరాశరాత్మజ మహోద్ధతమైన భ్రమంబుచేతనే
యీ యఖిలంబు నున్నయది యెప్పుడు భ్రాంతి నశించు నప్పు డీ
మాయ గనంగరాదు జితమాయుడు చేపుడుకాదు నీవు నే
నో యిక నెంతవారము నడన్ నిను బోల్చిన నీవ మీరునూ. ౫౧౧

క. విరమింపు మేల చెప్పెద । మరిమరియును రోలుబోయి మల్లెలతోడన్
మొర పెట్టుకొన్నయట్లులు । వెరగేటికి నాదు గొడవ వినుము తెలిపెదన్. ౫౧౨

— నారదునకు మర్కటత్వప్రాప్తి :-

ఉ. నేనును బర్వతాఖ్యుఁడును నింగి దొలంగి ధరం గనుంగొనం
బూనికతోడ వచ్చి మనపుణ్యము భారతవర్షమందు నెం

- తేని ముచంబుతో దిరుగు చెక్కడ నెక్కడ తీర్చుచుండు న
చోని సొగి డిగుచన్ నెలచుచుం జరియించుచుంటి మర్మిలన్. ౫౧౩
- గీ. మచ్చికలర మేము వచ్చునపుడె యొక్క. కట్టు బేనుకొంటి బెట్టు లనిన
సొకని మనసులోని దొకినికి చెల్వుంగ. వలయు సంత చాటువార్తయైన. ౫౧౪
- క. తిరుగుచు దిరుగుచు సంజయు. పురి వరిగితి మతడు మమ్ము బూడించెను న
త్తరి వానకాలమగుటం. పొరి జాతుర్నాన్య మచట బుద్ధు తలపుతోన్. ౫౧౫
- క. ఆవృటనే యుంటిమి. పొరపొచ్చెములే కట్టుబుండ భూపతి మమ్మున్
మెచ్చి పరిచర్యసేయంగ. జచ్చెర చన కన్యను బనియె దమయంతిన్. ౫౧౬
- గీ. చక్కదనముల పెన్నిక్క చారునేత్ర. మందగామిని సువివేక మాన్య సర్వ
కాలుముల మాకు పరిచర్య లోలి నెబపె. నడుగులకు మనుగుల్పొత్తుచు సతిముదమున ౫౧౭
- గీ. మేము సిత్యము నియతితో సామవేద. సందాతలగోష్ఠి సలుపుచు జాలుగడపు
చుండు చొం దేను పీఠలో సొప్ప సామ. గానమును బాడుచుండుచు దాన లయం ౫౧౮
- గీ. రాజపుత్రి వినియె రాగంబు లెంతేని. రాగ మాలింప రాగ మెచ్చె
రాజపుత్రి కపుడు రాసురా గడు నను. రాగ మెచ్చె మందరాగధీర! ౫౧౯
- క. రాగము నే జూపగ నను. రాగము నా మనసు జూపు రాజతనయ చా
రాగను వలరేడు తన జి. రాగను నే గనుచు చనివి రాగను గొంచున్. ౫౨౦
- క. రసములొలుక నా కా సా. రసలోచన యువచరించు బ్రముచితమతితో
రస ముచిగిన లవణాచిక. రస ముచిగిన బంచళరశరసమర్థితయై. ౫౨౧
- క. యోధాదుజి పరిచర్యం. సేవబోధించు సూపె నిద్దరియెడలన్
భాషాపై ఖరిలోన ని. మేఘోన్మలమునను సమీచనమందున్. ౫౨౨
- సీ. శీతోచక మమద్భుసేయు బర్హతునకు శుభ్రోచరంబు నా కొనుచుండు
మంచిమజ్జిగదొల్చి యుంచు బర్హతునకు నెరిసాను మీగడ పెరుగు బెట్టు
చితివావపై బట్ట బరచు పర్హతునకు బరగ నాకును దూదివరపు బరచు
నందలి జూదిన ట్ట పర్హతుని జూచు గులకుచూపుల నన్ను గలయంజూచు
పలుకు బిగ్గన చుమ్ముని పర్హతునకు. పిలుచుగా నల్ల దరిజేరి పెదవిగదల
బలుకు సొక విదత చక్కెర పలుచులొలుక. డిగిదోబుల మేలుబంతి చమయంతి. ౫౨౩
- క. ట మోనినాథ చూచితి. పో మోమిడివండు దీని బుచ్చకొనినదో
మామీద బ్రేమ యధికం. పో మేలని తెచ్చి నాకు సందిచ్చు దమిన్. ౫౨౪

- గీ. పర్యతుడు లేనితరి సూచి బాల మెల్ల । మెల్ల నటు నిటు బాచుచు నల్లజేరి
మనివరా భూతి కొంచెము మొగమునందు । బెట్టుడని వేడుకొను దృష్టిగొట్టె ననుచు. ౫౨౬
- క. కాంచనములికిబోరెం । దోయజముఖి నన్ను చనుచు తొంగలిరెప్పల్
మూయుచు నెత్తుచు పగలం । జేయగ నా తెల్లు లేగె జెట్టకవులుగై. ౫౨౭
- క. పగ లొట్టలంటుకొని పా । రగ మగున నటింప మనసు ప్రమదామణిపై
దగిలి యితరముల నొల్లక । జగ మెఱుగను సంధ్య నెఱుగ సొన్న మెఱుంగన్. ౫౨౮
- గీ. పెండుతో నిష్టలందిచ్చు చెలియ ముద్దు । చేతి హాయిలును జూచుచు పీఠిమీరి
కాగిసిక్కిన్న నే కాళ్ళ గడిగికొంటి । చప్పునన యుండి యయ్యుంతి నవ్వుకొనగ. ౫౨౯
- గీ. సంధ్యవార్యేడిచో నింది నరన జనగ । కన్నులు రచంగ సాందర్యగణన తిక్క
తెలగి సూర్యశర్వరగ్నిశ్చ సెప్పజూన । బర్హతుడు నవ్వు నిది పట్టపగ లటంచు. ౫౩౦
- క. ఇట్టుల గాలము నన నొక । పట్టున నవింత బాచి పర్యతు డడిగెన్
గట్టగ నాచు చెలువు మీ । గుట్టును ననుడు సిగ్గువలన గొంతుచు నేనున్. ౫౩౧
- గీ. ఈ విశాలాక్షి చమయంతి యేను భర్త । గాపలె నటించు గోరెడి కన్య నేను
వలచితిడలన్న బర్హతుం దలిగి యొరి పంచకా కిమ్ము నేవిష్ట వానరుడవు. ౫౩౨
- ప. అని యిట్లు. ౫౩౩
- క. నామే నల్లడు పర్యతు । వీహాష్కి శపింప గ్రోదహృదయుడనై నే
నో మందాత్ముడ పితృపతి । ఛామంబున కరుగ మింక దడయక యంటిన్, ౫౩౪
- గీ. నేను కోరినై రి మేనల్లుడా మృత్యు । లోకవాసి యయ్యె లోకమెల్ల
మమ్ముజూరి నవ్వు మహి నెంతవారికి । దేహముననె యుండు మోహ మనుచు. ౫౩౫
- క. వీణను నేగొని పాడగ । నాదెంబును వినుచు మెచ్చు ననబోడిలన
ద్రోణి చమయంతి చింతిలి । ప్రాణముగా దలచి చేసె బరిదర్శ లోగిన్. ౫౩౬
- ఉ. అంతట నొక్కనాడు తన యాత్మ జగ్గని సంజముందు దా
నింతికి బెండిసేయదగు నీ డిది యంచు దలంచి మీ తులన్
బెంతట జీగి బెండ్లి యాడ జేయదగున్ సుత కిప్పు తొక్క భూ
వాచుని నట్లుడాగ్నితుని గంటిది యంచు పచింప వారిలోన్. ౫౩౭
- ప. నిరుపహాసికోవిదుండైన యొక్క ముఖ్యమంత్రి యిట్లనియె. ౫౩౮
- గీ. గుణగర్విష్టులై మవలయాభీనుల । సుతులు గలరు నీచు చుటికి నిష్ట
దైనవాని దచ్చి యాత్మజకును బెండ్లి । సేయవచ్చు నింత బెప్పనేల. ౫౩౯

క. నావుడు నది విని కన్నీయ । భూపరుచి తము నెరిగి యపుడ ధాత్రికి దా
వేవేగను తెలిపెను దన । భావము నారదునిమీద బద్దె నటంచున్. ౫౩౯

చ. అది విని ధాత్రి పచ్చి మునజాడప నీరుకు తెల్పుచుండు నీ
తనయ వచ్చిచె నారడు నుదారగుణున్ మహాతీయుతున్ మనం
బున చలపెట్టిల్లిన్ నిజనిటం దని గాన మఱొందు వేడుకన్
నను బరుభార్య సేయకుము నారదమౌనికి నిమ్ము ప్రితితోన్. ౫౪౦

చ. మొసగుజలేవు మీనములు ముట్టపు నాడును గానరాను ఇ
రసలిలజాలసంతకతరంగయుతంబునుగా దనేక నీ
రసముల కాకరంబగుచు రాజిల దెప్పుడు సౌఖ్యమిచ్చు న
ద్రవమహితంబు నారజులరా మునింగితిసంచు దెల్పుమా. ౫౪౧

ప. అని యిట్లు దన సుత దమయంతి పలికెనని వచించిన ధాత్రివాక్యంబులు విని సంజ
యుడు మునియై వానరముఖుడైన నారదుని వరించె నిక్కన్య నే నేమిసేయుచు ననుచు
దన యంగనకడనుం జని. ౫౪౨

సీ. వింటివా యావంత విమలాంగి మన దమయంతి నారదుని జెం ద్దాడచలకె
యూ వెట్టిబుద్ధి దా నెట్లుపుట్టెను దీని కేను దానముసేయ నితడు తగునె
చిచ్చగాడు కురూపు దచ్చవలాషికి పిచ్చితనంబును బుచ్చ మింక
నేతారమున దెప్పి యిది శాస్త్రవిధియుగా దాదారమును గా చటంచు బ్రీతి
ననిన నది యేగి గూతు నేతారమునను । ఊతి ముద్దాడి నరనరు జేర్చి కొంత
సేపు వివిధములైన నల్లాపములను బ్రొట్టపుచ్చి మరురవాగ్నిభూతి దనక. ౫౪౩

కా. తల్లి! నీవును జెండ్లిసేయఁ బడఁచిన్ ధాత్రివైయం దాత్మ నీ
యల్లాసంబున కీడుజోదయుని నాదోతంబు సౌంచర్యసం
పల్లీలామయు హరు వీరు మనుఁ బ్రియామంపువానిన్ నదా
వాల్మధ్యం బొనగూడగాఁ గలయుదే దామాషి భాగ్యం చలన్. ౫౪౪

గీ. నిజము కల్గెందు మెఱుగ విర్రులవేటి । వింటి నే నిప్పు పొకవార్త వినుచోయి
బంగుల సెగులలోఁదెలిసి మది మిగుల చగుల । మామె నారదునందు నీ యాత్మయనుమి. ౫౪౫

క. ఎక్కడి సీసౌంచర్యం । బిక్కడి యా బడుగుకోతి యావాల్తయ దా
నిక్కంబయేని తమిదే । నక్కను వెనుచదిలె నం దనం తోకమునన్. ౫౪౬

క. ఇంటింట చిచ్చమెత్తుడు । వంటకమును చినుచు ప్తవగవ క్కుంకె నీ
ఇంటబడియున్న వరపుడు । సంపెదనని పలుకు పెంతయక్కజ మబలా. ౫౪౭

క. నీ కోమలతను వెక్కడ । నా కోతిమొగంబువాని యంగవికార
స్వీకారం బది యెక్కడ । జేకొని గాడ్డెకును బట్టు జీ నిదినట్టే. ౫౪౮

- గీ. తాఁద్యలీ కాశిముక్కున దొంచవండు । నోజు తుమ్మరు బెట్టిన జాతికిగె
క్రమము దాసిరకున కిప్పు చమలపాకు । పేరిమగు నీకు నారదు బెండ్లిసేయ. ౫౪౯
- గీ. కోతిమొగము పెట్టుకొని యిగదిగజూచు । ముక్కవండ్ల ముచుక ప్రక్క నిపు
పెండ్లికూతునందు బేరిడికొనియున్న । వనటగుండ తెవరి చురగు నిలుచు. ౫౫౦
- గీ. బ్రతుకు రాక్కరాడివా యెంతరాలంటు । గడవలయు నిట్టి బడుగుపొత్తు
విడుపు విడుపు దీని వినువారు నవ్వరే । పడుచ యెట్లు బొంద బడితియొక్కొ. ౫౫౧
- క. అను తల్లిమాటలను విని । పనిరామణి యల్ల నవ్వి పరమవృషన్ నా
కును సెప్ప చగుచు రీ రడి । వినచగు నాకట్టులైన విను మో జననీ. ౫౫౨
- ఉ. మోమున రూపు గల్గియును మూర్ఛనకున్ గలదేని దాన నా
కేమిబలంటు నీరసున కెంతయు రాజ్యము గల్గియున్న బే
రామున లే శృరణ్యముల నద్భుత నాదరనంటు గ్రోలవే
సామము బాడినన్ విడుట జాలవె వేతొకడెల నా కిదన్. ౫౫౩
- గీ. అంబ సప్తస్వరాత్మికయైనయట్టి । విద్య నారమఁ డెఱుగు నవ్వెన్న గృత్తి
వాసుఁ డెఱుగును మూఁడవనాని కద్ది । తెలియకక్కంటె వెయ్యేల జలజనయన. ౫౫౪
- క. ఛీ ఛీ గర్వోపేతత । భూదక్రం బేలునట్టి మూర్ఛనరంధ్రన్
గోవి యిడి చిచ్చమెత్తెడి । యా చతురగుడాఘ్య కూరి మదిరెన్నగదా ! ౫౫౫
- చ. స్వరము తెలింగి గ్రామముల సంగతులన్ బరిపూర్ణవేత్తయై
యరుదగు మూర్ఖనావిదము లన్నిట దా జతురత్నమూని యు
ష్టరసవిధిజ్ఞుడైన పురుషద్రవదుండు ధరాతలంబునన్
దొరుకుట దుష్టభం బతఁడు దుర్బలాఁడేనియు బేదయేనియున్. ౫౫౬
- క. తైలానమునకు గంగయు । నోలి సరస్వతీయు నెట్లు లొందెడి నటులై
లీల స్వరజ్ఞానచాతుడు । తైలానమునందు చేరు గలుషరహితుడై. ౫౫౭
- క. స్వరమాన మెఱుగువాడే । నరుడని తెప్పబడుదుండు నయమున సప్త
స్వరభేద మెఱుగకుండిన । ధరణిం బతువండు బేదతావిడునైనన్. ౫౫౮
- గీ. మూర్ఖనాతానహాగ్గనమోచయతుడు । గానిదానిన పశువుగా గాంచువండు
పశువు లగూచు లేళ్ళును పాములేని । చెవులులేకున్న నారిండు నవి స్వరంబు. ౫౫౯
- క. బాబుండు హేరువెట్టిన । జోలబుబాడంగ నిమర సోకునుగాదే
లీలావతియగునే స్వర । రోలత లేకున్ననుం దలోదరి చెవుమా. ౫౬౦

గీ. అద్వితీయసాధుగాభిఖ్య నారదు । నెలుగడొక్కొ తండ్రీ యెంతవెల్లె
చక్కదనము చూచి యొక్కమాట్టన కిచ్చి । చెలువదలదొక్కొ చేరి నన్ను. ౫౬౦

౪. శాపంబువలన వానర । రూపము బ్రాహ్మినిసంతలోనే చెడనే
వ్యాపారము అన్నియును న । కూపారము నారదుండు గుణములవెల్లె. ౫౬౧

౫. కిన్నరుల ఎన్నె చెడనే । పన్నుగ నశ్వముఖులెనమాత్రనె నిల్క
సన్నన్వరవిద్యాసం । పన్నులకు ముఖంబు లడుగ బనియెం గలచే. ౫౬౨

౬. అనిన విని తల్లి రాజున । కుసు దెల్పంగ నతడు కూతు కోరికవెంట
జూ దొవ్వనడుచు వాడును । పనితాదుని నిచ్చి చేసి వైవాహికమున్. ౫౬౩

గీ. నాతి కోతిమొగము నాదని యెంచక । నీతిఁ బ్రితి గల్గి నెమ్మిత్తోడ
నేత మూతి గడిగి నేనుమాత్రము త్రపా । పాతినైతి నాచు పాటు లెంచి. ౫౬౪

గీ. అంత గొన్నినాళ్లు లరుగంగ బర్హరుం । డరుగువెంచె దీర్ఘయాత్రఁ జనుచు
నా నమీపమునకు నడుము దెలసి యేను । నతని కధికభక్తి నర్ప నలుప. ౫౬౫

ప. నన్నుం గాంచి. ౫౬౬

మ. కపివక్త్రంబున ముఖపూరితుడత్రైత్రాగంగ వా గాంచి న
త్యక్తపతో మాచు నినున్ కపిచరితగదా దీప్రప్రియన్ సీపునుం
గుహితత్వంబున నన్ను విట్టితివి నీకున్ శాపమాక్షంబు ని
త్రువవృత్తిగ గలిగింతు నాకును నటు ల్పల్పంగ నీకుం డగున్. ౫౬౭

— : నారదునకు శాప విముక్తి : —

౬. నాపుణ్యంబున నీకుం । బ్రాహ్మింబును జూచుచున్న మనిసంతనె యా
శాపాయును మొగ మందెర । రూపంబై చుంపె నమృతకోచిందోలన్. ౫౬౮

గీ. దాని కలరి నారదముని వర్హరుం జూచి । సీపు స్వరమునకు నేడునుంచి
పోవవచ్చు ననిన దొంగె నాతిండు మహా । నందవరపితృ మంది చంపుచు. ౫౬౯

౭. అమృతమరీచిభోచ బొలుపారు మొగంబుర జంప్రికాంకురా
భవమున నచ్చుతోడ ముండు బెనగం గనుపట్టు బెన్నిటన్
గమలదళాక్షి గూచి పిడిగా జని చందలు గొట్టుకొంచు తో
యమిడిగొ తోయమంచు డన యస్థుపడంతులతోడ చెప్పినన్. ౫౭౦

గీ. తోయ మేది యేది తోయజాక్షి యడుచు । చేర మోముప్రిప్తి చేత్రవేల
మగని జూచు చారు తగురచ్చు యిది యేది । వింత వింతయనుచు వేగిరించి. ౫౭౧

- క. శాపవిముక్తి విధం బుష్ట । డా పర్వతులన విని మహానందముతో
నేపారగ వడి వది జని । భూపాలున తెలుకసేయ బొంగె నతండున్. ౫౭౩
- ఉ. పొంగుచు భార్యగూడి తన పుత్రికయున్న గృహంబుసేరి ని
ర్వంగత నల్లునిన్ నరన బర్హతునిం గనె నపు వారి క
స్వంగవ యంతహస్తపదెనో విడిరింప చరంబె భూవరా!
సంగతసౌఖ్యసారమున జంతుతతుల్ మది బొంగకుండునే. ౫౭౪
- క. ఈగరి నాగందభరితు । లై గానరసజ్ఞుడైన యా నారయతో
భోగంబులొందు సుముఖ । శ్రీగల చమయంతి యనుచుఁ జెలంగిరి వేద్యున్. ౫౭౫
- చ. అని చెప్పి వ్యాసుండు వినుచు సంజయుం దప్పర్వతమున్ ననేకవిధంబుల గొనియాడి
పిట్టాని నారయనకు వారిబద్ధం బిచ్చినంత నారడుండు నాతోన నో సత్యవతి
తనయా! దేహధారికి మోహంబు సిద్ధంబు దానివలన సుఖదుఃఖంబు లనుభవంపక తప్ప
దని చెప్పి మరియు. ౫౭౬
- క. ఏదానిమాయలోజుడె । నాబ్రహ్మ సంబంధున యభిలంబు నెదే
యబ్రంబు హరిహరాజు । ముద్రాబలు దాని దలమీకొనజాలెంతో! ౫౭౭

—: నారయని నారాయణుండు శ్రీని చేయుట :—

- చ. వెలయు నొకపు సర్పమును పీట్టొని యే సల తెల్లదీవి కిం
వలరగ నడు రుం గడెడి యాన చలంకొన పీఠలోన న
త్వలఘురసామమున్ స్వరసమంబితప్యర్థుల బాదికొంచు వే
వలలితి జూచిరిన్ నిదీరి విశ్వవినోదను నజ్ఞనార్జనున్. ౫౭౮
- ఉ. చూచిన యంతలోన హరి సుందరి పవ్య నిశాంత నిత్యశో
భాచయసర్వభూషణవిధానిత సింధుకుమారి బ్రహ్మసన్
లెవి చనెన్ హరిన్ బడలి లీల చదంతరగాఢసీమ కా
లోచనపుద్గె నామనసులోపలహేతుపు దాచ కత్తరిసన్. ౫౭౯
- చ. భగవంతుడవు పవ్యనాథ నిరిఘప్రాచంభశుంభచ్చమా
యగణస్థాంతరుల పీ సుధాత్మసుతి నన్ దివ్యుర సీతైంబి కీ
మృగితీన్ లోపలి కేగి గారిణము వక్కాడంచవ వేచపా
రగవన్ మోహపహినుతో జడనో రాల్గ మనో కాలెనో. ౫౮౦
- చ. ఇంపుడు నద్వి శౌరి విలుమా మునినాథ నిజంబు వల్కి త
వనఘుదవంచు సమ్మితిని యార్జ నతైసను లోకిసీతయుం

గనదగుగాదె సాధ్యులగు లాంతలు భర్తలవత్కయ్యలం
గనుగొననోప రత్నియునుగాక వదించెవ నాంకింపుమీ.

౫౮౧

ఉ. మాయజయించువాడె జితహుటయడై చను మోగియైన వి
ద్యాయుతుడైన సాంఖ్యముఖవర్కనవే త్రయమైన భర్మతో
దాయనుడైన నింట్రిమజయక్షముడైనను గాన మహాదీ
నాయువ లేదనం దగినె నారద! మాయకు బంటు లెల్లదన్

౫౮౨

క. నీవనగ నెంతవాడవు । ఇవలనం శంభువలన నలి నజువలనన్.
దోహంబునెరచు మా । యాచిలనన మనుచు చెలియుమా మదిలోనన్.

౫౮౩

చ. దేహంబు గలిగెనేరెయి । మోహంబును గొను నమ్ము మనివర మనకున్
దేహములు గలవు గావుర । మోహంబులు గలవు మాయ మూలమునుమ్మి.

౫౮౪

గీ అనిన విద్య యుపంది యో యంబులొడ । మాయయెట్టిది యెటవంది మహిమ గలది
యొక్కడ వనించు దాని రూపేమి యనిన । నారచున కీట్టలనియె జైత్యారి యపుడు.

౫౮౫

క. అది మూనుగణము నగుట । దది నితీలాచార యదియు నన్నియెరుగు దా
నది సర్వసమ్మతము యనిన । నది సర్వవ్యాపి జెప్ప నలవియె దానిన్.

౫౮౬

ఉ. దాని కనుంగొనం చలవు చరైరయేని ముసీంబ్ర ! మాపెవన్
రా ననుగూడి చూచి యొక రాగము పెట్టెచవేము మందదే
యోనని తార్చునెం దలప నాకడు వచ్చిన నెక్కి నన్నునుం
దానివయిం దగ నిల్చిది దాచె వనంబులు పర్యతంబులున్.

౫౮౭

మ. చనుచుం జూచితి నేను బర్హసములన్ సాలంబులన్ బల్లెం
వసులన్ చూసిజన్మభ్రమంబులను నద్వాదీనక శీలంబు
ఘనపె- -బుల రావగావీరమలం గ్రామంబులన్ కాద్యలా
వసులన్ బల్లెంబకోటులన్ గొప్పటాపంచాస్కమఖ్యంబులన్.

౫౮౮

క. కారుచుమీమ లుల్లివత్సం । జోదీగంబోలి పరమశోభనుడగు నా
లొలికి చగ్గచ గూఢమ । దారివయిం దిదివయిది యరిగితి నేనున్.

౫౮౯

ఉ. మే ముల గాన్మకృష్ణము నహిచమునం గనుగొంటి ముల్లన
తోమలపంకరుడుగ్గుమిదితోకవిసాశి పతంగతోకమున్
వ్యామిళచత్వుదాత్తనినదామగకాంబితపంచరీకమున్
క్షేమవరావ్యల స్మరుచునీచము నైన మహాతటాకమున్.

౫౯౦

మ. ఇట్లు గాంచి యాత్మశ్చర్యమగ్న చేతనుండడనె వేమరె త్రినట్లు లట్లు నిట్లుం జూచుచున్న
నమ్మం గని నారాయణుండు మన మిచ్చట డిగ్గి యీ తటాకంబునందు స్నానంబుజేసి

మధురజలంబుల గ్రోలి యేగువనుని నుడివి నా తత్వని బట్టుకొని గరుడునిండ్కిగి నవ్వును నారదా! నే నిచ్చుట నీ మనోహరంబగు వృక్షచ్ఛాయ నుండెద, నిద్రింపులజలంబుల నిప్పు ముందుగా స్నానమునీయుము, నీవెరుకన నేను స్నానమునీసెర. సాధుజనంబుల చిత్తంబునుంబోలె జలంబు మిగుల విమలంబై యున్నది, నాపుడు విని యేను. ౫౯౦

గీ. పట్టియున్న పీఠ చెట్టుదాపున బెట్టి । యిట్టిద్రోలు బెట్టి బుట్టువరిసి
ప్రాతనారపంచె వైబుజుండున నిడి । గోవి దోపుకొనుచు గొలను జేరి. ౫౯౧

గీ. కాలు సేతులు మురికిపో గడుకుకొంటి । ముడినివైచితి గట్టిగా ముట్టిజుట్టు
చర్మకట్ట కొనకటి వ్రేళ్ళ చాల్చికొంటి । నాచరించితి ముహూర్త లాచమనము. ౫౯౨

గీ. డిగ్గితిని నీళ్ళ స్నాన మాడితిని తనివి । దీర నే నంద యుండంగ దాకినైతి
దోరి నా పీఠయును మృగచర్మమున చ । దుక్కునను గొని నింగికి దెచ్చె ననమ. ౫౯౩

గీ. దొరియుగము నిజనవసంబునను నింత । పీఠ ముఱచినాడ గాణతనము
మఱచినాడ నేను మౌనిననెడి బుద్ధి । ముఱచినాడ ద్రోలు మఱచినాడ. ౫౯౪

గీ. అప్పుడే లోకమును నే నవతరించి । నట్టులాయెను నాబుద్ధి కపలవృక్ష్య
మానములు క్రొత్తత్రై వింతబూని కొలను । పూలు చెట్టును మృగములలీల దోచె. ౫౯౫

క. మును పీఠ ద్రోలు వెంబును । గొని జరజర నడచువాడ పంచభరమున జ
య్యన వేణిభరమునను జ । మనభరమున నాకు మంచగరు లాయె జుమీ. ౫౯౬

గీ. పీఠబరుపునను మారు వేణిబరుపు । అక్షమారికస్థానము దాణింద
బాదిపూతలదోట జువ్వాడిపూత । యింతినైనపు నా చోయ లేమిచెప్ప. ౫౯౭

సీ. కాపిదోపతి చర్మ గట్టనేరని నెను కట్టనేర్పితి సరిగంచుటె
జుట్టుగూరిచి మండిచెట్టనేరని నేను బెట్టనేర్పితి పూలుజుట్టి కొప్పు
పొలుపుమీర విభూతి బూయనేరని న్నను పూయనేర్పితి మంచి పురుగు మేన
బెరుగు జరిబొంత దొడుగనేరని న్నను తొడగనేర్పితి నీమదారము రవిక
నేమిచెప్పదు నావసార్పతిని విడచి । నే మును విచిత్రముగ ముద్దులేమనైన
నాది నాయోర్చు నా నేర్పు నాకె వింత । యయ్యెడును లాతులకు వింత యన వశంబె. ౫౯౮

చ. జ్ఞాతృమృతంబుగా పాలకడలి వెడలి వచ్చు జగన్మోహినియో యన నే నా తటాకంబు
వెడలి పచ్చి నలుదిక్కులం జూడ రథాశ్వగజవదాలిసమన్వితంబై మన్మథాకారుండైన
యెను యోగనపురుషుండు నాకనులయెదుటం బడినం జూచుచున్నంత నా రాజమమారుండు
నా రూప మౌపన కళావిశేషంబులకుం గామమోహితుండై కదసి నున్నుం గని
యిట్లనియె. ౬౦౦

- గీ. ఎవ్వరెపు సేపు వేల్పులయితివొక్కొకా . మనుజుకారవొ బోగలమహిళవొక్కొ
యొంటిని జరింపనేటికి నువ్విద సీదు . బతిగలదొ కన్యవో వేగ బలుకు మింక . ౬౦౧
- గీ. నేను చాలభృజుండను నృపతిరులుడ . నన్ను బెండ్లాడితేనియు నాతి నీకు
నటలసౌభాగ్యములు గల్గుటా గిరేల . తెలుపు నీ వాంఛితంబున నలరి యేను . ౬౦౨
- క నాతండ్రి నెలుగ నెన్నడు . నాతల్లి నెరుంగ నా జనన మెట్టిదియో
యేరెంతో నా బ్రదుకొక . నేతిరో యంతయైన నే నెరుగ నృపా ! ౬౦౩
- గీ. ఏమడిసిన జేయు మిం తేను సీకు . చక్కితిని చిక్కితిని వేర యొక్కరెవరు
ముక్కుమొగమెరుగునివారు ప్రక్కజేర్చి . వేడుకలరంగ నన్ను గాపాడగలరు . ౬౦౪
- చ. సేదానయితి నను గ . న్యాదానము సేయు దాత యా యాశ్వరుడే
దాచులెరి సితోడను . లే దిక నొక తెరపు నాకు లేఖేంద్రనమా . ౬౦౫
- ఐ. అసిన విని తాండ్లజుండు తన భటవర్ణంబుల కాజ్ఞాపించ వస్రగివికంబు జిన్ని న న్నం
యిటి నిజుగగంబునకుం గొంబోయి యథాపిథి నగ్నిసాక్షికంబుగా వివాహంబు సేసికొనిన
నే నతనిని భార్యవైతి . సంత నతండు నాయం దత్తంతానురాంబు బొడమ నిజరాజ్య
కార్యంబులెల్ల వివరాడి క్రిదానవుండె . ౬౦౬
- ఉ. మేదల బిచ్చలం గదుల మేలిమిమెల్లుల కట్టడంబులం
పీదక బూవుదోటలను వేదుల గృత్రిమపర్వతంబులన్
జోడుగ సింధుతీరముల సొంపగు మామిడిగున్న చెట్ల పె
స్పిదల గ్రీవలం జరిపె నీదన కాదన కెల్ల జావలన్ . ౬౦౭
- సీ. ఏమరుపాటుగా నే నేదొ కనుచుండ వెనుకగా వచ్చి నా కనులుమూయు
ఓ లోనయిన నీ కోలోల యని పచ్చి కదసి నాతో సరిగంగలాడు
వెన్నెల బ్రజినే వేసంగి జమరార దిరుగాద దా బూలనురది విసరు
అలరంప కే జరదాగ్రంబులను నిల్చి కోయబో దా బూలకొమ్మ చంబు
పొత్తుకనగాని సావధ బూనెచ్చెడు . కొనడు విడియమ్మ ముందు నే గొలువకున్న
క్షణము దడవై న దా నిరీక్షణము సేయు . క్షితిపు తగులాడు మింతని చెప్పవచ్చు . ౬౦౮
- సీ. నీటిక మాటికి జేరంగ విలువ నే విసికిన నేటికి దా వెక్కి-వెక్కి-
వలుచూరు చెక్కిలి నులుమంగ నే మారుమొగమైన దా దీనముఖత దాబ్బు
నరనదే చనుదేర నచయంబు గాదన్న వేగ రమ్మని మ్రొక్కి వెళుకొనును
పూలు గుమ్మడు నేను మోము వాంఛెన నాడు గర్వంబు మైకెత్తి కాంచి నత్తు
తల్లననయంబు నను జంక కెత్తుకొనును . ఓవలుచ్చెన బగడసా లాడునును
కోయమని సావి రుద కు త్తివేయ జూపు . క్షితిపు మదనవికారముల్ చెప్పవచ్చు . ౬౦౯

- క. ఆ రాజు మన్మథాప । స్మారము తోరమయి మంచమతి నితరవ్యా
పారంబు బుడిగె మరచె మ । హిరాజ్యం బిహము వరమునేనే యైతిన్. ౬౧౦
- ఉ. చక్కనిదాన భూపకులచంద్రుడు నన్నె వరించె నావలం
టిక్కెను భోగభాగ్యములు సేకురె బిడ్డపూర్ణైతి నా
కొక్కరు సాటిపి కల చహో పులిజున్నును బుట్టలేదంచుం
చెక్కడ లేని గర్భము వహించితి నిర్మితి విజ్ఞపీఠిన్. ౬౧౧
- ఆ. పీఠ యెరుంగ జెం చెడుగ వీవున ప్రేరెడి తోలునుట్టయుం
గోణ మెరుంగ బొం తెరుగ నోట జపించుట ముక్కుమూయుటన్
నాచెయెరుంగ నంగవననం బెరుగన్ ముడిసం చెరుంగ నా
రాజతనంబునాడు తగురా నడుమంత్రపుకల్మి కింతెనా. ౬౧౨
- గీ. వ్యాసమునివర్య! యానాటి వైభవంబు । తరిచి తెలువంగ సూరేంద్ర కలివెనుసరె
కలికిననున దళకంటి తళుమంటి । కులికి పులికి కుసుస్కున గూలబడిరి. ౬౧౩
- క. ఈగతిఁ బండ్రెండేమలు । బోగించితి మొక్కనణము పోలిక నేమన్
సాగరచినాపరియిన్ । కాగల కానింత యామెనా మునిచంద్రా! ౬౧౪
- గీ. చెప్పుకొనబోవ నారేయె నిగ్గుడోమ । నెలగదలి రెండు మూ దాయె నలనటాయె
జేడెల్లెను గునగునలాడ ఏంటి । గడుపు కడుదోసి మనరాదగాలి కనుచు. ౬౧౫
- గీ. చప్పనాయె గోరు త్రిప్పెను గడుపుతో । గొప్పలోని పూలు గొప్పబరువు
లాయె మొగము తెల్లనాయె మొనలు నల్ల । నాయె చప్పురిమీద నానలామ. ౬౧౬
- క. పకింప నెల రాగానే । యుదయించెను బుల్లు తొక్క డుడువానర యో
గ దిన కరణ బుద్ధి గలుగ । గదసి శుభస్థానములను గ్రహములు నిలువన్. ౬౧౭
- క. నేత్రోత్సవముగ సురుగని । పుత్రోత్సవ మాచరించె భూపతి యంతం
బాత్రత బొటంగి యుచ్చెన్ । గోత్రాదుల విప్రవరుంకును మునిసాధా! ౬౧౮
- క. అన్వహము ముద్దుజేసి ను । ధన్యుడను పేరుబట్టి ధాత్రీపతి వే
డ్క నాన్వసి జెంచె నంతత । తనాన్వ నులడలైచిభూమి దటంచున్. ౬౧౯
- క. అంకర కెండేం ధరుగగ । పింతగ మరియొక్క కడుపు బెండుచె చచ్చెన్
గంధనమడుంచుం త । తల్లంతళుభారుండు పుట్టె నాత్మజుడు ముని! ౬౨౦
- గీ. అతని పీఠపద్మ యని పిచ్చుచును రాజు । దిగుల ముద్దుజేసి వగలు రేయి
మచ్చెల్లెల్ల దీర మురిపెముల్ బడసెను । గనియె నన్ను దొంటికంటె ప్రీతి. ౬౨౧

చ. ఉట్టుక్రమంబుగా నిరుబిదిమంది కొడుకులు పుట్టిరి. తదనంతరంబ నానావిధ సుఖదుఃఖంబు గొందుచు జీరకాలంబు పుత్రాదులతో, వారిభార్యలు, బిడ్డలతోను గార్హస్థ్యదర్శనంబునం బదపలసిన యెల్లపాటులుం బడుచు, పౌత్ర, ప్రపౌత్ర, స్నుషాదుల లాలన పాలనాచరణలు జాగరూకతగల్గి పత్రిల్లును. ౬౨౦

ఉ. నేనకదా పత్రిప్రతను నేనకదా న్యపభార్యనై శుభా
ధీనుల సూతులం బడసితిన్ మరి పౌత్రులు పౌత్రికుల్ శశాం
కానమ్మలై మహాగుణగుణాభ్యున్ననై తగువారు నాకె యం
చూసితి గర్భముం గరము నుబ్బితి రేగితి మిన్ను ముట్టితిన్. ౬౨౧

ఓ. కడులుండగఁ బరభూపతి । తమికున చూపురముమీద చండుపెదలి తా
చలపిడుముచేసి నమీతా । రృటితో బడమొత్తె బుత్ర పౌత్రులనెట్లన్. ౬౨౪

క. అంతకు సంతాపంబున । జింతిల్లుచు గర్భమెల్ల చెదరి నిశాంతా
భృంతరము పెదల కింతయు । శాంతిగనెడియన్నయట్టి నమయమునంచున్. ౬౨౫

—నారదునకు స్త్రీత్వ నిష్పత్తి.—

న. లక్ష్మీధాంతుండు వయాకర్షస్థాంతుండై వృద్ధిబాహుజవేషంబున విచ్చేసి సన్నుం జూచి
యో యంతః పీఠం చింతిల్లెమా తెమ్మనెన, సతనిం జూచుచు గన్నీరు ముగ్ధియగా పెగ
నుటం గని యీ పుత్రపౌత్రాదిక కుటుంబంబెల్ల భవంబుగాని యభ్యాసంబు గాదు, సీతె
క్కడ పుత్రు లెక్కడ యానంసారం బెక్కిడ మాయామోహిత వేలయమ్ము మారక
బండ్లగుండులకును పుత్రపౌత్రాదికంబునకును దిలోదక వాసోదకంబుల జాడు దనిన
నష్టపునీ పలుకులు విని న్యపతియు నేనును గొందరు బంధువులంగూడి విషపుచు
సూపించు త్రోవన పోయి యొక వరమపొవనంబైన తీర్థంబుగాంచి నిలువంబడిని నవ్విపుం
దస్త్రీత్వంబున మునుగు మిదిశోకంబునకు దరిగాదని నుడివిన విని తిష్టంబునం నెగ్గి
యొక్కసారి మునిగినంత. ౬౨౬

క. నాగర్థము నామీనము । నాగోచియు నాదు చెంబు నారవలురంబున్
నాగిప్పు తెలిజడలు నా । నాగతులు న్నాకు కలిగి నారదుడైతిన్. ౬౨౭

ఓ. నే నిట్లు నీడినందగ । దానపసూచుండు తీర్థ తటమున పీఠం
బూని డ్యుగాజినముం గొని । తా నిలచెను రిమ్ము నారదా యునుడు నొగిన్. ౬౨౮

చ. అప్పుడు నేను.

గీ. అమృతయో యంతలోనె యెంతాయె మాయ । గారడీ నే నెరుగనైరి కలికినైతి
గంటిపుత్రుల గడిపితి గాల మోలి । నింద్రజాల పునంపు నా తెరుకలేర. ౬౨౯

ప. ఇట్లు విరాటపడియున్న నన్నుం జూచి నారాయణుండు నారదా! నీ వేల నిర్వేషు, తీరంబునకు రమ్మనిన, నేను పురుషసరస్వీరంబునకుం జేరి పురుషదూపంబుతో నిలువంబడి హరిచరణంబుల కొరగి స్తంభంబునెని యున్నంత.

౬౩౦

క. నను నారదూపా విప్రుని । వనజాక్షునిగా నెఱింగి పనుదాధిపు చా
తత్తును గడవిన్మయపడి యి । ధ్వుని తా విలపించె గుంబు నక్షత్రపు లొలుకన్.

౬౩౧

ఉ. ఎక్కడఁదేగితే జలరుహేషణఃన నిర్దడనాడి హోప నీ
కెక్కడిబుట్టిపుట్టె చగునే యిది నీ న్నెడదానియున్న నా
కక్కరపట్టునే బ్రతుకు నారయ రాజ్యధనాదు లేనుమన
నిక్కము నిన్ను జేరిచ విసేరిచా మరుమాట బల్కుచూ.

౬౩౨

వ. ఇట్లు విలపించుచున్న రాజగుంబు జూచి నారాయణుండు యుక్తియొడితంబులగు పదనంబుల సతని కిట్లనియె.

౬౩౩

క. అది యెవ్వరె నీ వెవ్వడ । పది నిన్నుం గలసె నెట్లు లట్టుల యిరిగెన్
మొదల నీను గూడు బొప్పిన । ముది పిచ్చుల యెవ్వరున్నదో జననాదా!

౬౩౪

చ. నట్లేడు రెండుకట్టెలు । కొట్టుకపోవు చొకచోట గూడు మరొకచోన్
నెట్టకొని విడుచు నీవును । నట్టుల గూడితివి విడిచి తది చిత్రంబే!

౬౩౫

ఉ. ఓడలు గూడు నొక్కయెడ నొడ్డిగిల్లున్ ముయిక్కుచోట పె
న్నీడకు చ్చెరు పాంథలు పనింగొని విత్తరు కొంతసీపురో
వాడును ఓడు సంస్కరణవార్తలు సజ్జిషయంచు నమ్మ మీ
రేడ యెయంగుడే మొదల వ్రేయని యిప్పుడు నట్ల యెంచుమీ.

౬౩౬

క. అప్పడతి మరలపచ్చునె । యిప్పుడు నీ పడలుమాత్ర నేటికి మఃఖం
బొప్పుగ నీ పురికిం జను । యెవ్వదియ ట్లనుభవించుమీ భోగంబులే.

౬౩౭

ప. రాజేంద్రా! నీతోడం గొంతగాలంబు గాంతగా బ్రవర్తించినది దేవీమాయానిర్మితయూం
మోహినిగాని సత్కలంబుగా గామిని కాదు, బాపున జ్ఞానంబు గలిగి నీవు మరల నీపురంబు
నకుం జని రాజ్యంబు సేసికొను మనిన విని యా మానవేం దుండు శక్తి జూనినీ నమస్క
రించి పీఠ్యాని నిజమందిరమున కరిగి రాజ్యంబు తన పోత్రున కప్పగించి వరంబున
కరిగె ముదియు నేనును.

౬౩౮

గీ. నన్నుజూచి నవ్వు నారాయణుని గాంచి । యెంతమోనమాయె నొంకితో
యాపదాననై న యప్పటి నాచేష్ట । తెల్ల దలచికొనిన నెంతవిదత.

౬౩౯

గీ. ఆడదాననైతి సదిసరే నా లింగ । దేహమవటంబుడి తెలియనైతి
పూర్వదేహచరిత పుండరీకదళాక్ష । హేతువేమి చెప్ప మివుడు నాకు

౬౪౦

ఘ. మునీంద్రా! తెలిపెద వినుము మహాసూయావిలాసంబని దీనిం దెలియుము. సర్వజంతు దేహంబులందును చళాభేదంబు లనేకంబులు గలవు. జాగ్రత్తస్వప్న సుషుప్తి తురీయంబు లనునవి దేహధారుం చళాభేదంబులు. సుప్తండు నరుండు శ్రవణజ్ఞానాది రహితుండై యుండు. ప్రబుద్ధుండై మరలి యెరుంగుచుండు. నిద్రలో చిత్తంబు చలుచుట స్వప్నంబులుపుట్టు. చిత్తస్వత్తులు నానా భేదంబులు గలిగి యుండు. నేనుగల వెంట దించెడి, నన్నుం జంపవచ్చుచున్నది. నే నెంచుబోవును ననియు, మృత్యుందైన పితామహుండు గృహగతుండైన హుటాహుతి ననియు, మేలుకొనినప్పుడు తెలుసుకొను చున్నాడు. స్వప్నంబున భ్రమంబని తెలిసికొన నేరండు, కావున మాయామోహితుండవై యున్నంత మట్టున నీకుం బూర్వస్మృతి లేదునున్నయది. మోహంబు విడిచి యిప్పుడు పూర్వస్మృతి కలవాడై ప్రతివి. శంకరాదుల లేని దుశ్చేయంబగు మాయం దెలిసికొన నేరీ తరంబు? గుణ శ్రయాత్మకంబైన జగంబున సంసారంబు గుణరహితంబై యుండునో? నను స్తంబు మాయామోహితంబని యెరుంగుము. నన్నేల యడిగెద వని నారదుండు నాకుం జెప్పెనని ద్యాగుండు జనమేజయునకు మరయు నిట్లనయె.

౬౪౧

క. తుదనంతర మేమాయెను । ముదమున పుడుపుమని యేను ముని నడిగిన నమ్ముచుతపసి నాతోడను । బడపడి యిట్లునుం దాను బలికె నిలేశా!

౬౪౨

క. గరుడహయండు నే నేగెద । గరుడునిపై నెక్కి నీపు గదలు మింక నగున్ సరసిజభవునచనమునకు । సంగితి పై బంతమునకు నరిగె నతంచున్.

౬౪౩

గీ. బ్రహ్మకడకు నేగి ప్రణమిల్లి నిలచిన । నెవోటులొయియుంపి విన్నిరూపు చింత నొందనేల చెప్పమీ యున విని । జనమయగము జూచి సంధిచుమున.

గీ. తండ్రి యేమిచెప్ప దామోదరుడు మటు । మాయజేసె మోనవోయి యేను గొలనియంచు గ్రుంకి కులుకురాడి నయితి । షితితలేండ్రునకును గృహిణి నైతి.

క. చిక్కితి సంసారంబున । నెక్కితి నే మేద చెక్కు లేదును సుఖన మృత్యులితనైతి సంత ద । టుక్కున దిగబడితి నేమిబో యది యెల్లన్.

క. తుద కా నారాయణుడే । ముదనలిదాపతము వచ్చి ముదితమొనలు దా వదలించెను నా కింకొక । నదమలరీతమున చించి స్నానం బాడన్.

౬౪౪

క. అడళాయి నడిగితిని నే । నుడుగక నీమాయ తెలుపు మోపికనని యా లెడు దేమహిమంబుని । నుడివను దనలోకమునకును జనియె చంద్రా!

౬౪౫

క. నే వనితానుణి నగుచున్ । భూవరుతో నున్ననాడు పూర్వజ్ఞానం బాపంత లే దచెక్కడి । దేవీమహిమంతో నాకు దెలియదు తండ్రి.

౬౪౬

- క. నీ వేయహయమున న । భ్రేపీమాయను జయించి తేలితొ చెపుమా
నివలనం బరమేశ్వరీ । నే పనియెద ననిన నవ్వి నెమ్మిం బలిచెన్. ౬౫౦
- ఉ. మాయను నేను గెల్పు ననుమాట హుళిక్కి సమస్తలోకముల్
మాయను లోబడున్ హరియు మావపుఁ డింద్రుఁడు దిక్పతుల్ సదా
మాయ నెఱుంగ లేక తమ మార్గములం జనుచున్నవారు దు
ష్టేయము ముట్టించుంబు పరిణింపగ మాయకు మించ నున్నదే. ౬౫౧
- చ. కాపున విస్మయ మేటికి । వే విడుపుము శోక మనిన విని యక్కఱమున్
బోవిడిచి తీర్థయాత్రలు । గావించుచు నుంటి నున్న గాంధితి నివహన్. ౬౫౨
- క. నీవును గౌరవహానికి । నీవడుపున యుఖ మొంద నేటికి విడువం
గావలయు గాకయుండునె । కావలసినయదియు గాం కర్మవశమునన్. ౬౫౩
- క. అని నారచుండు సెప్పిన । విని నే వగపెల్లమదిని విడిచిరి గాలు
బును గడుపుచుంటి నొకదో । టను శాంతి సరస్వతీకటంబున సధిపాః ౬౫౪
- ఉ. ఇ ధ్ధరి నేను శాంతి సౌకంయంత వహించి సరస్వమై పురా
బోర్తమమై నమస్తకసోదగతంబయి భద్రదామయై
చిత్రసుఖై కహేళుపయి చెల్లెగు బాగవతింబు జేసితిన్
గ్రోత్తలుగావు దేహధిరకోటికి యుఖము లుచ్చరాధిపా! ౬౫౫
- చ. మాయాజన్మయతైన గుణంబులతో గూడియున్న దేహంబులకు సుఖదుఃఖంబులు
స్వాభావికంబులు. బ్రహ్మాదులు గుణంబులవలనం బొలంగినవారు వారు. గుణంబులు
రజస్సత్తగతమందు లగునట్ల మూడై యుండు. సూర్యవంశజులైన రాజులును, చంద్ర
వంశజులైన టీహాలురును, సమస్త దేవతలు, సమస్త ప్రపంచంబును గుణమయంబులు.
చక్రవర్తులకు పంచపులుక. ఘటంబులకు మృత్తు నెట్లట్లు ప్రపంచంబునకు గుణంబు
లహదానంబులై యుండు మరియు. ౬౫౬
- చ. మాయామిష్టమైనది । యీ యదులం బనుచు చెలియు మీసముల తా
మాయారూపిణిసమ్మి । మాయకు దిక్కిలియ లేదు మానిచగాదా! ౬౫౭
- చ. హరిమాయ హరుడుమాయ య । సురవిభుడును యముడు సోమ సూర్యులు దిక్కుల్
సురలును నరులును మాయును । నరయ న్నే నీవు నిదియు నది మాయనుమీ ! ౬౫౮
- క. ఈవిధంబున మాయను । దావలమై దాత్రియై నదా హోషియై
దేవీయను భావమన్నది । యో పనుచాధీశ కొలుపు మాపిక జననిన్ ౬౫౯
- చ. ఆ దేవీ కరుణగల్గెన । లేదునుమీ మాయ నీకు లేకందై నన్
రాదునుమీ నీజాలికి । బాదునుమీ శుభమునకును బరసుఖమునకున్. ౬౬౦

- క. దేవీస్మరణము ధ్యానము । దేవీపూజము స్వప్నము దేవిభజనమున్
దేవీశీర్షనమును భగదాచహములు నమ్ము నమ్ము మవసీనాదా! ౬౬౦
- గీ. నవ్విదానందహుతితో శాశ్వతప్ర । బోధము లోకజనములై భూతభావి
ప్రమానవిసోదని వంద్య నింద్య । జనవిభేదిని గొలుపు మో జనబలేచ్ఛా! ౬౬౧
- గ. ఆని యాగతి వ్యక్తాగమర । హాసనాడుల జెప్పినాడ నాలించితి పీ
పును సావధానచిత్త । ప్రణయరణ బూర్జాన దివి పురాణంబునకున్. ౬౬౨
- క. జగదంబాధిపతిత్వం । కనువాసనీ దీని జెప్ప నగు నిరరుకున్
రగ చెప్ప దిది రహస్యం । లగణితపుట్టెకహేతు వలెసావనమున్. ౬౬౩
- చ. సకలపురాణసాగమును శాశ్వతబోధనిధానమున్ । ద్రయీ
ప్రవటితమంత్రతుల్య మిది రహస్యము సాధుతర పరమాణరం
జరమును చీసి భూలమితి సర్వైః బంధిన జేరి విన్న నై
హితసుఖ మందు జ్ఞానము నహీనము నొందు నయండు భూచరా? ౬౬౪

—: కృతి పతి సందోధనము. : —

మ. స్మరితామూలసమక్షణానుస్మృతీనా యుక్తృతిజ్ఞావిదా
వశపంకెరుహగర్భచక్రధర శుభద్వర్తనర్తనస్తవ
ర్మశతానిష్ఠలతాకైరద్యుతకమహాలాభ్యుపేష్టవహా
స్మృతివానందసదోమేరుదోమతసుధరా యజ్ఞాతి సోమేశ్వరా.

గవ్య : ఇది శ్రీమదిష్టకామేశ్వరీ పాదారవింశ మురందతుండలమాససేవిందిర, చాను వంశ
పయఃపారావార రాకాసుధార, కామాంబాకన్నయమంత్రింద్రకుమార, పవిత్రహరితిగోతా
లంకార, కృష్ణామండలమండనాయమాల్లాభగ్రహార పూరాశిత భరావిరాజమాన,
శ్రీవీరప్రతాపకోష్ఠాండహంసర రామచంద్రహామీశ్వర దత్త, నామరేమండల స్థిత సీతారామ
పురార్థభాగవరీవాలనాథుర, పురోక్షోభయమండల న్నాయకనభావాచక నియోగధారిష్టచర,
శ్రీవేణి దేవేంద్రపరిప్రసాదసంభూతకవితృమిద్యాపిశేష బాల్కాది లలిత ప్రసంగ తృతీయ
గ్రంథమరినార, విబుధజనరూపానంపాదితోట నుధాపాపరిచితిప్రదారనిత్య, శ్రీరామా
మాతృ ప్రవీణతంబగు శ్రీ దేవిభాగవతంబును మహాపురాణంబునందు విష్ణుస్కంధము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ

దేవీ భాగవతము

సప్తమ స్కంధము

కాలా పదకన్యా

స్తోత్రమహాధర్మహర్మ్య సుమచిరశృంగ

ప్రవృత్తివర్తిత

శ్రీక జటాకూటేశ శ్రీసోమేశా!

౧

ప. అని యిట్లు సూతుండు పలికిన విని పరమానందహృదయారవిందులై శౌనవామలు
కుసీంద్రుఁడై సీవలన చివ్యధార్మికములు విని ధన్యులమైతిమి. పదంపటి జనమేజయుండు
వ్యాసునడిగిన నతం డేమి సెప్పె? నదియెల్ల నవిస్తరంబుగా వినిపింపజే యుండు
నతం డీట్లనియె.

౨

ఆ. వె. వినుండు మౌనులార జనమేజయుండు వాన । విత్సూతాఁ జూచి యో తపోధ
నాగ్రగణ్య సూర్యు నన్వయంబును సోము । నన్వయంబుఁ బెలుపు హృదరమున.

౩

క. ఆనుండును సౌత్యపరేయుండు । జననాయకుఁ జూచి తాఁ బ్రసన్ను పదమండ్రై
వినుమా యని వినివెను దా । నిన తుహినమయాభవంశ వృక్షాంతంబుల్.

౪

ఉ. శ్రీరమణశునాభినరసిరుహమం దుదయించె బ్రహ్మ యిం
పార నతండు ధర్మ జగదంబును గొల్చి సమస్తలోకముల్
దా రలియింపఁ బూని పలు దాయలఁ దా చలదోసి యంతయున్
నేరువుఁ గానఁడయ్యె నవనీధవ ! మానుషసృష్టి సేయఁగన్.

౫

ప. ఇట్లు మానుషసర్వవిస్తారం బతివేగంబునం జేయనేరక మరీచియు, సంగిరసుండును,
నత్రియు, పశిష్టుండును, బులహండును, గ్రతువును, బులన్యుండును నను నేడురు
మననపుత్రులను, రోషంబువలన రుద్రుని, సుత్వంగంబువలన నారదుని, సంస్కరణ
వలన దక్షుని, మలియు ననదాదులగు కొందఱు హుసనికలను నృసింహ. అంత
వామాంగుష్ఠంబువలన దక్షపత్ని పుట్టె. పీరిజి యను పురాణములఁ బ్రసిద్ధుడైన
యసికన్మ యను నదియ దక్షపత్ని యాచ పత్ని వలన నారదుండు పుట్టెనని సెప్పిన
విని జనమేజయుం డీట్లనియె.

౬

- ఆ.వె. సంయమింఁడ నాకు సంశయం బొడచెడు । నలినగర్భసుతుఁడ్రు నారదుండు
వెలయ చక్షువలన వీరిణియం చెట్లు । పుష్పఁ బూర్వదేహ మెట్లుదోయె. ౭
- ఆ.వె. అనుఁడు వ్యాసుతో ధరాధీశ పరమేష్ఠి । దక్ష! నీవు ప్రజలఁ దగ నృతిండు
మనుచుఁ దొల్లి పలుక నాతఁ డయిచువేల । వీరపర్యులైన వారిఁ గాంచె. ౮
- ఆ.వె. పుత్రులెల్లఁ దాడు పుత్రులఁ బడసి యి । ధ్లోక్కరొకిరి గేహ మొక్కయూరు
గాఁగ వృద్ధఁబొందఁ గడు పెంపుతో నున్న । వారిఁ జూచి పల్కె నారదుండు. ౯
- క. బిడ్డలగు గరుటయే గడు । దౌష్టవనం బనుచు మీరుఁ దోచెను దగు నీ
గర్భవరిమిదా మెఱుంగులు । గర్భవృద్ధి బొలిచి కడుదు కందుల నిటవై. ౧౦
- ఆ.వె. కోడిగల కిట్లు లాడిన నారదు । పలుకు లాలకించి వారు బ్రహ్మ
తనయ మేము పోయి ఘర యెల్లఁ గొలిచి యా । చలను నృప్తి నేము నలుపుచమని. ౧౧
- క. అని కొందరు తూరువుది । క్కునకున్ దక్షిణమునకును గొంద అవరది
క్కునకుం గొంద బుడిదికి । జనిరి తురంగముల నెక్కి చయ్యున నధిపా! ౧౨
- క. తన తనయు లిట్లు సనినం । గని చక్షుఁడు మనమునందుఁ గడు వగచుచుఁ గ్ర
న్నన నన్యతనూజులఁ । గనియెఁ బ్రజావృద్ధికొరకు వ్రాతలనాథా! ౧౩
- క. వారలు పుత్రులఁ గాంచిరి । వారలు మఱిగాంచి రిట్లు వర్జింపగా
నారదుఁడు వచ్చి తొల్లిఁటి । రీరున వారలరుఁ బలుక దిగ్గన వారల్. ౧౪
- ఆ.వె. తొంటివారు సనిన త్రోవనుఁ బోయిరి । దానిజూచి చులిగి దక్షుఁ డంత
నారదుని శపించె నాశకుండపుగాన నిపుడ నాశమొందు మీ వటంచు. ౧౫
- ఆ.వె. మఱియు నీవు సేయు పరితంబులం బట్టి । గర్భగోళగుండపు గిమ్ము నాకుఁ
బుర్రోహాఖ్య ముదలఁ బుచ్చితి గావున । సుతుడ వగుమడున్న నతఁడు నంత. ౧౬
- క. వీరిణియం దుదయించెఁ గు । మాయందై దక్షునకును మణియును బిదపన్
వీరిణియందే తగఁ గ । న్యారత్నములను నృతించె నలువదిమందిన్. ౧౭
- క. పదమువ్వురఁ గళ్యపునరుఁ । బదిమందిని ధర్మసకును మఱి సోమున కి
ర్వదియేడురఁ దనకూతుల । నెద నానందమున నాతఁ డిచ్చె మహిళా! ౧౮
- క. నలుపుర సరిష్టనేమికి । నలుపుర సంగిరున కవనినాధ ! భృగునకున్
తెలుపుగ నిద్దటి నిచ్చెఁ బో । దలె వారివలన దేవ దానవకులముల్. ౧౯
- ప. అనిన జనమేఱయుండు సూర్యవంశంబు నవిస్తరంబుగాఁ చెలియజేయవే యనిన నేను
నారదునివలన విన్ననిధంబుఁ చెల్పెద విను మొకప్పుడు నారదుండు సరస్వతీతటంబునఁ

బుట్టాల్లమంబున విచ్చలవిడిఁ జరింపుచుచుండ నే ననుస్మరించి వానియెదుట నిలిచి యో
చునిపర్యాః ఈ యేదవదుకారంబున రాజచరిత్రంబులు వినిపింపవే యనిన సతండు
సంతసింది నాకు వినిపించె నత్తెలంగున నీమకు విన్నవించు నని యిట్లనియె. ౯౦

క. సర్వజ్ఞాడైన విష్ణుడు । సర్వపురాణములలోఁ బ్రశంసించఁబడున్
సర్వంబు సేయు నభవుడు । సర్వాత్ముడు సర్వశక్తి సర్వేచ్ఛనుడున్. ౯౧

సీ. భగవతిఁగూర్చి దాఁ బదివేలయేడులు సృష్టినిఁ గామించి చేసెఁ దమము
తమము పేరమిఁ గాంచె దత లక్షణాఢ్యుల మానసపురుల మహితగుఃబుల
నందు మురీది ముహతేజుఁడై సృష్టిఁ గావించె యర్చించి కళ్యాణ గత
దక్షతస్వరలయ తనరెడి పదుముప్పురకు గళ్యాణుక సీనికొనియె పెండ్లి

తే.గీ. ఆతనినిని దేవరా వైకృత యక్ష భుజగి । పకు విహంగములు పుధైఁ బరగె నందు
వలనఁ గాళ్యపి యనుచేరు పనుమదిరిని । తెలిపెదను మిను మించెఁ బృథ్వీతరంగైః ౯౨

క. దేవతలవందు సూర్యుం । తో పనుధాతీశ భాతి నొందుచు నెంతే
తీవి విస్తరించుచు । యీ విశ్వం బెల్లఁ బిల్లఁ బృథ్వీనాథా ! ౯౩

క. పుతమి వివిస్తరించుచు । గొడుతై వై విస్తృత ము కుఁజనుఁ డెన్నం
బడ నతని కొదవె నిచ్చా । కుఁడు వెలసెం జందరీరణ కులపరమై. ౯౪

ప. వై వస్తరునకు నిష్కాకుండును, నాథాగుండును, భృష్టుండును, శర్మాతెయు, సరివృం
తుండును, ప్రాంశుండును, స్వగుండును, గరుషుండును. బృహచ్చండునను గొకుకులు
కొమ్మలైదు. వారు మనువులనం బుట్టుటఁబట్టి మానవులయిరి అం దిచ్చాననకుఁ
గొడుకులు నూలుపు రంచు మొదటివాఁడు పిమ్మి యనంబడు. మనువుత్పల్లగు
తామ్రంద్రవంశంబులు వివరించెన వినుము. నాథాగునకుం బ్రతాపశాలియగు నంబ
రీపుండును, భృష్టని ష్టత్రంబు బ్రహ్మభూతంబయ్యె. నతండు సంగ్రామకాతకుండయ్యె.
శర్మాతెకి నానర్దుండను నొక కొడుకును, హుపరావణ్యసంయుత యగు నొక చక్రవర్తియుం
గలిగిరి ఆ చక్ర సమధుండయున చక్రదుండండు పెండ్లియాడ నా సుతేల పార్వతివలన
జేసి సుతోచనుండయ్యె. నది యర్చించుచే నయ్యెనున వింటిమని చెప్పిన పని జరుగె
జరుండు. ౯౫

తే.గీ. వింతగానున్నదీకథ వినఁగ వినఁగ । నెఱిగి యందున తెట్టిన్చె న్నపుడు గూఁతు
సుందరాంగి సుతోచన మందగమన । నెఱుంగఁజెప్పెని కారిణం బునగుణాన్యః !

క. అనుఁడును వ్యాసుఁడు శర్మా । తి సరపతికి వేయిమంది ప్రియమహేంద్రం
మను నల్లారు రాట్టుత్తీక । అనుఁగుం గోమలులు లక్షణాదిత లధిపాః ౯౬

క. అం దొకవార్యకు సుతయై । పొందుగను సుతస్య సుగుణాపూరిత యగుచున్
సుందరియై తనతల్లల । కందరికిని ముద్దుఁజూపు నవసీరాధాః ౯౭

క. సగరమున కసతిదూరం । బగుబోట న్నానసాంబుపాకరతుల్కం
బగు కొలను గలదు తన్నిక । టగతి న్నానాలనన్నిటవీయుత్పలై. ౨౯

ఆ.వె. క్రమ్ముకొన్నతోట నెమ్మతో జలపాన । మేని జేను కాచరించె దవసు
భృగుసికొడుకు చల్లవను చీశ్వరి బగదంబ । దేవి నాత్మఁ దలంచి దృఢమనిష్ఠ. ౩౦

క. చెవలుం జీమలపుట్టయు । పొదలును చీపియు గ్రమ్మి ముని యొడలెల్లన్
మొలలు తువ నడుము ప్రక్కలు । నిది యది యనరాక యొక్కటే పుట్టయ్యెన్. ౩౧

మ. ఒకనాఁ డా దరణీభవుండు రమణీయు డుండు శర్మాతి యు
త్సవరం బంకరుహాకరంబు । గన నుద్యోగించి యా తోటకుం
బ్రకటపాభవలీల నేగి సరసుం బ్రాపించి క్రిపింపగా
నిరటారామమునన్ సుకన్య విహరించె గ్రామ్మిరుల్ గోయమన్. ౩౨

తే.గీ. పూలుచినుముచుఁ జిరుముచుఁ బోయి పోయి । ఎప్పడూచినఁ గననయ్యెఁ బుట్ట యొకటి
పుట్టినచుమున గననయ్యెఁ బోయియబోయి । పొరియలోఁజూడఁ గననయ్యెఁ మిలుగు లపుడు. ౩౩

ర. జరియేమి చిత్ర మనుచున్ । మనపరి పత్తికరంద్ర మాగఁజుము వెనఁదై
బొదలంబేముఁ దటుక్కునఁ । గదిసి కరంబునను గంటకంబును బూనన్. ౩౪

తే.గీ. మెలపుమెలపులకొరపులు గలవమఁవ । బరగు నెదిగల మెలుంగల నెరుగమేని
యెరపు మెరయించి లెరవ యొక్కరితె చరిని । విరుగఁగనుఁగొని మునిష్ఠుడనర్చముతోడ. ౩౫

ఉ. మారముపోగదే వికచతోయజనేత్ర కృశోదరీ ననుం
జేరఁగరాదు తావనుఁడఁ జిన్నతనంబునఁ గంటకంబునుం
దూరితె వేల రంధ్రమునఁ దోచక యిప్పుని సేసెదేనియం
గాటియగుమ్మ సమ్మ మిది గా దొర పీఠలపుట్ట నుందరీ. ౩౬

ఆ.వె. అనిన వినక చిన్నతనముచే నక్కన్య । పుట్టబొరియఁ బగలఁగొట్ట నంపు
చూనికనులు వగిరె మానిని యెలుంగక । నరగ నేగి క్రిత నలుపుచుండె. ౩౭

ఆ.వె. కనులబొడువ నరఁడు కారెడి నెత్తుగో । మిగుల వేదనమునఁ బొగిలి పొగిలి
క్రిందరసము బూని కొఱకొఱలాడిన । నంత నిచట రాజు నంతికమున ౩౮

ర. మలమూత్రసికోదంబై । గొంకొల సైనికులు గొట్టికొనిరి గజోష్ఠ్రిం
బులు తురగంబులు నట్టల । గిలగిలమున కూలి పెద్ద గీపులు పెద్దెన్. ౩౯

ఆ.వె. కడుపు లుద్బి గుట్టు గట్టున మొట్టోయి । దేమి యొంటివేలి కేగరాదు
రెండువ్రేళ్ళ పేరు లేన లేదామెను । చాపుమాడె ననుచు నదిపు లనిరి. ౪౦

ఆ. వె. పొట్టమీదఁ జేయు పెట్టుక శగ్ధాతి । నిట్టనీర్లికొనుచు నట్లు వాంచి
యెవరి పాట్లు విందు నే నేమిసేయుదు । నడియు నిడియు లే చటంచు నడరె. ౪౧

వ. ఇట్లు శర్మాత్రి నిజసైన్యంబులు శక్తున్మూర్తంబులు లేక యత్నంతపీడితులై మొఱులు
పెట్టుచున్నందు గని దానును చనమండ్రులును నట్లు బాధం బొందుచున్నవా రగుటచే నెద్ది
యుం చెప్పనేరక యొక్కింత తడవు మనంబునం బరిపించి గృహంబునను నేగి యారోచింత
మని సైన్యముప్రంత్రై వెదలివచ్చి నగరంబుఁ బ్రవేశించె మంత్రి సహితంబుగా నిజసైని
కులం బీరి యీ శర్మన్మూర్త నిరోధంబునకుఁ గారణంబు మన దుష్కృతంబయై యుండు
కమలాకరంబునకుఁ బశ్యింపబాగంబున మహాతపోధనుండు చ్యవనుండు చవంబుసేయు
చున్నవాఁ డతని కెద్దియేని యవకృతంబెవండేఁ జేసియుండు; తత్ఫలం బిడియ యుండు
నని నిశ్చయించి వారల నడిగిన వారు మేమెఱుంగమని శవధంబులు సేసిన నిజనుహృ
ద్యుధంబు నడిగిన పీఠ్యమానుండగు తండ్రిం బాచి సురస్య యిట్టనియె. ౪౨

తే. గీ. నాయనా సీవు సరసులో స్నానమాడు । సమయమున నేను వనకేళి నలువలచి
యల్లనల్లన మల్లియ మెల్ల జాతి । పూవుగోయుచు నందందఁ బోయిపోను. ౪౩

ఉత్సాహ. పెంటపెంటఁ బుట్ట యొకటి పీఠధాన్యతంబు నేఁ
గఁబడినయ్య తండ్రి రెండు కల్లు బున్న వందులో
ముంటితోడ రెండు మూడు పోట్లు పొడిచి చూచితిన్
దంట యెఱుంగ పెఱుంగటంచు చలచిత స్పృహంకా ! ౪౪

క. అనిసన్ విని రాజన్యండు । మనమున సత్కంతతోక మగ్నుండయ్యెన్
మునియును బుట్ట నె్రడలెను । మనతరతోకమునఁ గనులు గనరామి నృపా ! ౪౫

ఉ. అంతట రాజా వోయి మునియంధ్రులపైఁ బడి యోమహాత్మ య
త్నంతకృపామరుక్ తపసు లంచును బెడ్డలు సెప్ప వింటి ని
య్యంతి యెఱుంగ కీట్లు లొనరించెను బాల విమూఢబుద్ధి నీ
జాంతిని నర్హురాలు విరసం బొనరింపకుమయ్య మ్రొక్కెదన్. ౪౬

క. వినయోపనకుండై య । జ్ఞసపాలుం డిట్లు పలుక సంయమి క్రోధం
బనునది యులువై నన్ నే । గన నెన్నఁడు శాపమియ్యఁగా లేదునుమీ. ౪౭

ఆ. వె. కనులు దీపురెత్తి కడు నడలితిగాని । వీమయంత సేమ జేయరీదు
భగవతీజపంబు భక్తితో జేయుచు । నున్నవాడ నస్య మొం డెరుంగ. ౪౮

క. శ్రీదేవీభక్తునకున్ । బాధను నీ యింటియాడబడు చొనరించెం
గాదన నగునే నీదును । వేదన నేనేమి సేయ వేడెడు సెపుమా. ౪౯

తే.గీ. ఏమిచేయుడు నిపుడు నేనింత వృద్ధ । దశను నాడును నువచర్య తప్పకాచ
రింపంగలవార దెచ్చి తీ యెడును గడులు । తెండువోయిన యంభుండ నృపవశేచ్ఛా. ౫౦

క. అని మునివర్ణుడు వలుకంగ । పని రాజన్యుండు నకల విధముల నీరుం
బునుదొనరింపగ నేవను । అను నిమమించెనునూ తలంకంగనేలా. ౫౧

క. నా సేవకజను దెల్లను । నీ సేవకులనుడు నమ్ము నెమ్మని నీరుం
గానీ యొదవనీ నింకన్ । దాసురగతిఁ బ్రోవవే కృపామతి నన్నున్. ౫౨

చ. అన విని మౌని భూమిపర యంచుండ నేఁ దపహవరింప నె
ట్టునుగని నట్టియెల్ల భవివాత్సల నాపరితర్య తిమ్ము నే
మనమునఁ గొంతశాంతిఁ గని మానక నే నుభలిల నుండుఁ దె
త్తనమున నారవండు సౌక దారిఁ బ్రవర్తిలుఁ దొంటి చుట్టినన్. ౫౩

తే.గీ. తాపనుండను నే నిమకప్రతుండ । దనర నీ విట్లు జేవకుడు తప్పుగాను
చరము ప్రియమయి గాన్గ గడిగి కన్య దారదోయము వేగమే ధాతుఁడొంద్ర । ౫౪

క. బసవర శుభస్కంధు । మృగంగా నశభస్క కాలహరణమృగగా
పిరవే, కానిమ్ము మనం । బస సంయమవచన సేవఁ బుష్పము చచ్చున్. ౫౫

ప. అనుడు. ౫౬

అ.ప. చృచనవాక్యములను శర్మాది యారించి । చేయ నింపుననుడు దెప్పజాలఁ
తలర యట్లరాక యననేరఁదాయెను । నిట్లునట్లు మనసు గొట్టుకొనఁగ. ౫౭

చ. తన మనంబున. ౫౮

ఉ. ఆక్కట యేమిసేయును మహాముని యాతఁడు గుప్తి వృద్ధుడు
స్మిక్కిలి రూపహీనుఁడును నే నెదులం గొనుమంచు నిచ్చుదం
బర్కసేచుక్కి భూమింగల చానలకుం చలకట్టు గాకిరిన్
ముక్కున దొండవం టిలిన పోలెన నానుత నెచ్చితార్పితిన్. ౫౯

అ.ప. గ్రంథముగనిఁ గట్ట తొమ్మిది చుట్టలగ । నెట్లు నాలుకాడు నెట్లు నేను
ధారవోయ న్నటధారలతోఁగిచాచ । నెర యెంత ప్రాప్తమైన చెయ్యు. ౬౦

అ.ప. మును రుక్మతైల మగనితో గూడిన । నుఖముగల్గు నెందుఁ బొది నూనె
యెట్లు గొంతుఁ గోయ నివ్వకఁ జేయెడు । నగర సాటివారు నన్ను గాంచ. ౬౧

అ.ప. మన్మథాంబురముల మాడ్కి మెత్తని మేన । నెట్లు ముద్దుముగుద యీ కతోర
శల్మూత్రదేహునరన దీపించెడి । నయము కాటమెట్లు లబల గడవు. ౬౨

- ఆ.వె. కన్యనియ్యకస్య గతలి యి మ్ముని నామ । శాపమిచ్చెనేని సరలమఖ
దాతి సగుడు నేయుపాయంబు నా కింక । ననుచు గేహమునకు నరిగి నృపతి. ౬౩
- క. డోలామూసమానను । దై లోలో గుంది కుంది యాతం డెట్టే
పీలు గనక చుంతులతో । నాలోచించెద నటంచు నువదరు నొకనిన్. ౬౪
- తే.గీ. పంచి చుంతుల రావించి పరగ వారి । తోడ చ్చవనుడు తనతోడ నాడినట్టి
నుడుగు బెప్పచునుండ నయ్యెద సురస్య । యింగిత మెరింగి తా దండ్రి కిట్టు లనియె.
- తరళ. అనఘ యేటికి దాపమొందెద వాళ్ళలో మునిపాలికిం
జని వనించెద సేవ జేసెద సంపదించుక కిమ్ము నన్
మను వతం దిడుగంగ నూరక కాదనం దగ దెన్నడున్
మనమునందున శాంతి బూడుము మానదేశ్వర నాపుణున్. ౬౫
- తే.గీ. కూరురా. యెట్లు పరిచర్య గ్రహివాని కావరించెద వబల పీ పతడు ముసలి
యాపహీనుండు విన్నవారు హానియెల్తు । పక్షశాలను నీ పెట్టు బ్రతుకగులపు ? ౬౬
- క. ఒకచెంపగారు దా ల్పు । రొకచెంప నెత్తు కేడియుం బెలియని దా
లిక పీవు ని న్నరణ్యము । నరు జంపిన నన్ను జూచి నవ్వుత లోకుల్. ౬౭
- క. నిను నా గుడ్డి కొంగుకం । పెను సేనలు మిత్రజనులు నేను బడిన
చ్చిన మేలుకాదె యే చే । దన గల్గిన నీను గుడ్డి తపసికి నిన్నున్. ౬౮
- క. అనిన విని నవ్వుకొనుచున్ । దనిరామణి తండ్రి నీవు దగవగనేలా
నను మునికిచ్చుగి లోకం । బునచ్చె సుఖంబుసేయ బుణ్యమరాచే. ౬౯
- ఆ.వె. పెక్కు జనులు దగవ నొక్కర్తు సుఖమను । దొప్పనొక్కొక యొకతె దగవ
దెక్కుజనులు సుఖము దక్కించుకొను దొప్ప । నొక్కొక దలచి దెప్పు ముర్ఖులకే. ౭౦
- ఆ.వె. నారు గర్జమనుచు సరసాభ నీవేల । జంతిలంగ నాడు తిత్తమునను
భోగవాంఛనస్య బుణ్యవాంఛనె దొడ్డ । పుణ్యవాంఛనలన బుట్టు సుఖము. ౭౧
- క. కావత్తము నాయత్తము । నారే తెలియనగుగాక సరభోగిగూ!
మీ వందకిరి చరియనె । యేకస్తమాదు నన్ను నీ వందచెందె. ౭౨
- డి. నాపుడు మంత్రులన్ భరణినాడుడు సంతనమంది మౌన సం
దాదెతుం జేసి తెచ్చి నిరచచ్చక నాతనిన్ సురస్య ని
చ్చాదిచి నెచ్చినన్ సకలసైన్యములున్ నదివుత్ హయాదులున్
భూపరుడన్ సుఖించె పిడిపోయెను మూరపురీష రోధముల్. ౭౩

సీ సన్మబుపేదారు సరిగచీలెను మోని తొనలుదీరిన నారకోక గట్టె
గరుడవల్లల తల్లు గాఱారోయిని మాని గురువింజపూసల తుమ్మ దాల్చె
కొమ్మలైన మేలెమి పుచ్చగంటును మాని బిగి నల్లపూసల లేచి దాల్చె
రతనాలచిక్క తొలంపుకట్టచ మాని ముడిచి ముచ్చలగుంట ముడిని దైచె

తే.గీ. నకటలో బర్హళాలలో ననిచసిండు । నట్ట ఋషికన్యవేషులు యుద్ధపడిగ
నట్టె నృపుకడ కేరెంచి యమ్మరవార । రొలుక నిట్టని వలెనె న క్కరిలిమిన్పు. ౭౫

క. ముని రినుమరచుగడగట్టల । బసులంచును బాటులంచు వరము పీఠన్
బసవర నేఁ జరియించెద । ననుహలవిధంబు లెఱిగి యంచరు షాగడన్. ౭౬

తే.గీ. బహిర్భాషము నాముష్మికార్థ మేను । లేయుఁ బయలు జడవారి తేని గొలిచి
యొల్లవిధముల బఠిసేవ లెసంగ జెసి । నిమ్మ మెప్పించుఁ గనుమయ్య నృపవరేజ్య! ౭౭

క. గుడ్డికి ముసలికి రూపము । గడ్డగువాసికిని నమ్మ గట్టితి నుచున్
దొట్ట వివారము చూచుము । నష్ట యిరింతయును లేక నలపెద సేవల్. ౭౮

చ. అనిన విని రాజు వగ వుడిగి యెంచుట నానందంబు నొంది రాచనాథరజవర్ణకయై
మునిబర్హిచేషంబు ధరియించియున్న తన కూతుఁ జూచి యజినం బిచ్చి వివర్ణ
వచుండై కన్నీర్చి రొలుకం బోయిరమ్మని వల్లన విని యా పరమపరివ్రవాభోయజ్ఞ
నగరంబు వెలుపడి చృవసుం చున్న వనంబు బ్రవేశించి. ౭౯

సీ. బొంకి గైకొనబోయి కోయుఁ గమ్మని వండ్లు గనిక జేకొని చేకిగి కంచం బ్రవర్ణ
తడఁబడితి నా పెంచ విడిక । లెడంగలెట్టుఁ గల్గె బాసుక వర్ణ గడ్డి గోయ
పడి నేటికిని బోయి వయవ లుడికిఁ బెచ్చు చేడిగిక్కను గాచి నింకె బొతువు
నమంబుఁ గనిపెట్టి నవిధ తేరుక వచ్చు బుట్ట నిందంగ బట్టి బాలు నుచ్చు

తే.గీ. నిల్లలుకు ముగ్గుపెట్టుఁ బ్రోయి పరికట్టి జేయు నీవారిగింజలు చెరగన దంచు
వండి వ్పించు నొమ్మనినల్లడనిఁ గ । లంబులులట్టి నేవుఁ గరంబు భక్తి. ౮౦

క. పై నించినకన్యకలముల । నొకరికి వలచర్పణయ మోగున బోట్లై
పూని ననునైవధిమృత న । నూనాచురసహిత మగుచు నొచ్చు నృపాదా. ౮౧

ఉ. సాపడి లేచియున్న వతి సన్నిధికిం జని వర్ణజాతులన్
చీపికమెన భక్తినియలెన్ దగ నిచ్చి కరంబువట్టి తా
లేమి సుఖానందంబును లీలఁబడందంగచేసి నైవయై
దాపున నిల్చి యాజ్ఞగొని తత్తయు మెత్తంగ నొత్తుఁ దానముల్. ౮౨

సీ. అడుగులొత్తి మునిండు నాజ్ఞగైకొని తాను బోసేసి గృహజ్ఞుఁ జేసి హిత్ర
శిష్యయుఁ గావంచి సొరచి సాయంబోమనమయానుకూలోపచర్య సరిపి

స్నాదుపలము లిచ్చి జల మిచ్చి యాతండు సావన మిగిలిన సత్సలముల
దా నాటగించి నిద్రకు నాతఁ దరిగెడితరి నాస్తరణమును బరగ నునిచి

ఆ.ప. సుప్తిభముకొరకు సురదీని చేబట్టి । పీచుచుం బత్రివతాచరణము
లతనిపలన నెలుగ నడిగికొంచుఁ బదాంతి । కమున సుమరఁబోవుఁ గరికి యధిప ౮౩

క. ఒదయఁడు చరికాలంబున । గడగడ వడకంగ జూచి కాష్టంబులఁ దా
నడపిరిఁ జని తెచ్చి పదం । పడి రవులంజేసి యుట్టు బాపముఁ జూపుర. ౮౪

సీ తొలికోడి గూంపంగఁ దొమ్మలి మేర్పాఁచి జలకుండకామ్మొద్దిరలను దెచ్చి
శౌచార్థ మర్పించి వల్లఁగాఁ జెయిఁబట్టి దూరంబునకుఁ దానె దోడుకొంచుఁ
జని యాతఁ దచ్చోట శౌచంబుదీర్చుట యిదిగి మరలఁ గొంచు నడుగుదెంచి
పీచుపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టి పాదంబులు గడిగి యాచమనార్థకజల మిచ్చి

తె గీ. చంతియ్యం తొనఁగి ముని చంతధాప । నంబు చేసినపిమ్మట నంబుపాత్ర
మందు నెట్టోపకం బిడి యతఁడు స్నాన । మాచరింపఁగఁ పడిముత్తు నతులభక్తి. ౮౫

క. ఇహ్లాడ్కిన్ బరిచర్యలు । నమ్మతి నమ్మగిద సర్వ సకలవిభములన్
పమ్మొక్కింతయుఁ గనరా । కమ్మనియును సంతసించె ననునాదా ! ౮౬

ఆ.ప. అంత సార్వనాఁ దహస్వతిపుత్రురౌ । సర్వములు చదాశ్రమాంతకమునఁ
దిరుగుచుండఁ జ్ఞాపను లెరచ కోనెడికి । పచ్చి మునిగి యేగ వారు గాంచి. ౮౭

క. ఎవ్వతె వొంటరిగా నీ । ఎవ్వనిక వసింప హేతు వేమి యెవనికిం
బువ్వారుబోజవమ్మా । యెవ్వనికూఁతురపు లెలుపుమి యని పలుకన్. ౮౮

క శర్యాత్రికిఁ గూతుర ముని । ఎవ్వండును చ్ఛవసునరును భార్యను నే న
చ్ఛర్యావలు లెరియఁ దమవ । చర్మలు గావంచుచుంది సాధుత్వమనర. ౮౯

క. పెనుమిటి లంఘండు ముదునలి । యూం గాపున లేయుఁ బగులు సోర్పున సరనిం
గనిపెట్టుకొని పసింబద । పనిలో నకదోపచారవత్తిని నగుపన్. ౯౦

చ. అనిని విని యశ్వితులు. ౯౧

లే.గీ. అయ్యయోయెంతవెట్టి పీ వజ్రయర । కుసుమకోమల మేల్మిమిమి నెనఁగు
దానపరి యొదలు బెనుగాని కొనఁగి మనలి । తపసి నుడువ నీ వట్టుఁ దగులుకొంచి ౯౨

ఉ. అచ్చగలండుఁ గానము వియచ్చరసుందరులందుఁ గాన మౌ
దొచ్చెల నాగకన్యకల కున్యదె నీచకాయ లెంతఁ జూచినన్
మచ్చసిగంబువానినతి మానిని నీ కిమిదంటి కన్యమల్
వచ్చెగదమ్మ వల్ల పగవారికినైనను జారులోచనా ! ౯౩

- ఉ. ఎక్కడ దావరించె సునతీ యటువంటి విభుండు నీరు నీ
చక్కదనంబుఁ జూచినను నర్హజగంబుల నేలఁజాలు ద
మృక్క విమానమెక్కి దివి నాడఁగ యోగ్యములైన నీ నడలో
బొత్తుఁగకయ్యె నీ యడవితోపల రాళ్ళును ముంఘఁ బొయ్యలీ!
- ఉ. కన్నులు లేకయుం బొకట కాడుగదా కడువృద్ధుఁ డెట్లుగా
నిప్పు సుశంపఁజేయు రమణీ వృద్ధయయ్యెను నీను దీపికం
బన్నిట నారచీరలనునా తగు నీను శరీర సౌష్ఠ్యం
జెన్నఁ చరంచె నీను బ్రతు కిట్లు విధించిన బ్రహ్మ నేమనన్.
- ఉ. పుట్టిలు గుడ్డిలుం బొచలు బోయలు ముచ్చలు కొండచిల్లలున్
దట్టపు మాకులున్ బలులు దంటలు సింగము లెబ్బలున్ రోదలో
బెట్టెడి చట్టులుం గలిగి ఖీలిదమైన పసంబునందు నీ
విట్టల నొంటిగాఁ దిరుగఁ దెంతయుఁ బోవృద్ధులునుము మానినీ!
- ఉ. రాజన మెంతమేలు భగరా సొగసెంత విసమభావముల్
రాజులుచెంత వార్తమధురస్థిలియెంత మృదుత్వమెంత యి
ట్లోజ దలిర్చియు మృసిగితో జలజానన ముఖవాక్కిలో
రా జెటులొర్చె నీ వెటుల రాగిలి ప బ్రతు పగ్గడించుచున్.
- ఉ. నాన మరణముండు వరివారియు లేదు నిరంతరంబు సా
వానము గుడ్డితో పరులు పాటులు తన్న యిదేమిచిత్ర మీ
ట్లో సుముఖ నివాసగతులు లారక గాఢయిబెట్టినాయె నీ
నౌకసంబులెని పాతముఁ బొంద నెవండు భరాతలంబునన్.
- చ. వనవలంబవనాచితపు నామలమిన్నపు రాజపుత్ర పీ
భువనమిందు నీ న్నొకత బోలునె నింకిన పంచుటాకులన్
పవలినఁ బాణిపుపుగులఁ దట్టము నొప్పుట నీ హారంబు నా
పిలువలొన బంగరుఁడరంగులరంగులచిన్ కొప్పచే.
- చ. జిగిగలదాన తమ్మలపుఁ జీరలు వంతముపైఁజి బోమ నీ
మొగమున లక్ష్మి దా నడునమన్ నలుపు న్నొగవంగ మాకు క
త్తిగలద క్కొమలీ విడిమి దీపముఁబెట్టగవచ్చునమ్మ నీ
సొగసు పురాకృతం బవరిపథముగావుట కేమిచేయన్.
- మ. మతిలేదా నలుమోములాతనికి ని మ్మాక్కిన్ విరుద్ధక్రియా
పితతిం బూని యెనర్పడుండుఁ దగునే విశ్వాదిగాంచత్కా

- యుత నిన్నంధునకున్ మబింఁగెద నరహ్య శుద్ధరత్నం బయో
గతముం జేసిసయట్లు సేబుచు చక్కఁజేయుదో యంతకున్. ౧౦౧
- చ. పెరపెర గంపిలు నృతనం భీరమృగక్షణ సీని మాని నీ
బారు చరియింపుమా యచట నుండఁ దలంపకు మందసేమి చు
స్తరము జరావిగర్జితుని జవ్వని కొల్పటకందఁ జచ్చుదే
కరము బ్రశస్తమే యురుగుఖంబులఁ బొందుచు పీని పొందునన్. ౧౦౨
- చ. ఆనినఁ గడున్వతంకుడు స్వపాశ్చ జ్ఞధైర్యముఁబూని చెల్లబో
వినఁగ ననహ్యమైనయది పంటిని దేవత లీరు సూర్యునం
దనులు సమస్తము నైరిసి తప్పులు చల్కుచురే భూ నతి
జనముల ధర్మపద్ధతులు శైలంగహానికరంబు వదైవే. ౧౦౩
- తే.గీ అగ్నిసాక్షిగ నన్నిచ్చె నయ్య యయ్య । యియ్యమితలేఱుడై న ముసీండునరును
శిలమెడలక నే వాని సేవజేయ । నడవి కరుచంబియుంట చచ్చాముగాక్కా. ౧౦౪
- తే.గీ. ఆఖిలరర్కలకును సాక్షియై యుండు । కాంచ మరలను గంపంత వంతితోట
కళ్ళపునికొడు కాతండు ఘనుఁడుగాడె । యట్లు పలుకంగ మీకు నో రెట్టలాడె. ౧౦౫
- క. వేడుకకర్తయి బోనుడి । జాడల నే నెట్లు బోవశాలురు నయ్యె
కూడదు మీ రిట్లాడఁగ । వాకిలపువారు నీతిఁ బాయం దుగనె. ౧౦౬
- ఉ. కూరిమి గల్గునేని బలుకుండు పరివ్రతతైన ధర్మమల్
వారక నే పరి గ్రాలుచు చక్రసమంతును మందబుద్ధుడై
నేరము చేసిక న్నగదు నీదని చెంపలుగొట్టు బోవె చన
మీరలు వారినేగి కికమీచ పుంఁచిన కాప మిచ్చెచున్. ౧౦౭
- క. నానా నారీరర్కము నా నా నత్యులు నవిన్ర యాత్మత గుఱుదే
నానావిధముల మనముల । నానావిహిలంగ పుంఁజీవం గని యంతన్. ౧౦౮
- ఆ.పె. అయ్యలార ధర్మహానికఁ జింతిల్లి । యట్లు పల్కుటన్ నమమితులము
నన్ను భస్మజేసి మన్నింపరే యన్న । నల్లములు నురన్లు నాచుండు । ౧౦౯
- క. దేవభువగల్గులము మే । మో పసిత సురూపుఁడని యుంతును చ్చోటనున్
మావంటివాఁడుగా నూ । మూపురఁ గడుగొనుము నీపు యోచం బలదను. ౧౧౦
- క. మామున్నురిలో నీకుం । బ్రేమం తెచ్చానిమీదఁ బునఁగొను నతనిం
గామింపుము నా విని య । కామిని తన ప్రాణవిధుని కదలేగి చగనె. ౧౧౧
- క. ఇననుతులఁ దల్పియుంట । మనవనమున కరుగుఁడెంచి పలికిరి నన్నుం
గని మనసింజరవిధుత । నమమమమమవాక్యఫణితి యలర ముసీంద్రా । ౧౧౨

క. నీ భగవదీ నంబరముల । నే మిచ్చెన మో హృగాఢి యెలజవ్వనమున్
గోమ గానంగన నుంతకు । కే నావర మాదు మంచు నేరు మొక వరున్. ౧౧౩

క. ఏమాటయుం బలుకగలే । కో మానివర నిమ్మె పెరియుంటిని వారల్
వ్యామోహులలో గుణ । ధామవా నే నెరుగ నాజ్ఞ చయసేయగదే. ౧౧౪

క. అగ్రండు దిని మునివరంసుడు । ననితా నీ విపుడ పోయి వారల వేగన్
గొనెదమ్మ నానమినుం । అనగనన్ చడవీటి కింకర బొమ్మ యనుచున్. ౧౧౫

చ. అన బతియ్యఁ బూని చని యంగన తా నిజభక్తమాంబ య
శివసంతులనంబు వారలను జెప్పెరవచ్చి సురస్థం జూచి యో
చనచూచానేత నీ మగని వారికి మూపుము నిక్క నేముడు
న్యూనిగెద మంచుఁ బోయి కొలనుంగని ముప్పురు ముగ్ధి లొక్కటన్. ౧౧౬

తే.గీ. మునిగి లేచిన రూపులు ముపురి లొక్క । మాక్కిన చనరార గుండల మహితమాష
జాన్మలై నిర్వి వరియింపు మదవ ముకని । ముప్పురం దని వర్తింప ముగివ నూచి. ౧౧౭

ఆ.పె. మొగను కనులు చెవులు ముక్కును గర్తంబు । మెదము నెదయొ గాళ్ళు చొడలు పీపు
చేరు లందఱి కొక రీతిగాఁ దోచిన । లేమ మగనిఁ బోల్పలేక యవలి. ౧౧౮

క. ఏమనఁబడంబు జూచిన । నాలవనవ మెక్కుతీరి నందరికి ననుం
దామి నొక నేమిసేయుదు । నామిగివా యుండుతొల మగ్గమబిరలోన్. ౧౧౯

తే.గీ. జన్మింబడి నేమిగను సూర మేరమామ । పలుపదితైన నె బరికించి వృక్షాల
సంజయగ్రంథిపెడఁబ యశాచ్ఛ మొక బేదరాకృత్య ము నేమి చరియఁగల. ౧౨౦

క. అర్థ నియమండు నామ । గొప్పియము సెప్పవాడు గలలి మొందున్
భక్త యెరు పున్నుఁ చచ్చెను । భక్తమగా తిరు చేయఁ బట్టుచునున్. ౧౨౧

క. బుద్ధబహులము నాన్ । విక్కిన మేల్లె నెమిట్టి చెయ్యు గలమి నే
పక్కక యప్పనిఁ బెసెదం । జన్మంగఁ జిన్మలను జీర్షి వచ్చెన నంనున్. ౧౨౨

ప. అని కృతనిష్ఠయైయై. ౧౨౩

ఆ.పె. పరమశరణు నీను బగవండు భగవతి । శరణుశరణు సీమం బర్కనమ్మ
నమ్మె బ్రోవుము నావారిద్ద వమ్మ । దేవి నీవ నాకు పుష్కలమున్. ౧౨౪

ఆ.పె. వేదమాతలమ్మ పుష్పిని ప్రియమమ్మ । యోదిలక్షి పమ యభిలతోక
శుభవిధాత్రనమ్మ యభయంబు నీ చిన్మ । వేగ నమ్మె బ్రోవ రాగదమ్మ. ౧౨౫

శా. నీవే రత్నవి నీవే రంధ్రవి ను నేవట్టి రక్షింపగా
నీవే చిక్కు నమస్తలోకములలో నీకంటె లేరేరు నన్

ప్రొడంబాలుడు వార్తరక్షణకరీ భూతేశ్వరీ భూరిమా
యాశిస్థస్తజగత్ప్రియాంచదురీ హస్తంకరీ శాంతరీ:

౧౦౨౬

౪. పిన్నల మేలులులగుచుము పెత్తనమల్లను సేవకాదె యీ
యన్నిజగంబులం చులుపు నాదిగ మేలుపువస్సు సేపుయై
పన్నెయు పానియు స్థలిగి పల్లిలుచుంచువు ప్రోపవమ్మ యీ
పన్నును కన్నుచిత్తను గృహితులై జగచేకపాలిసి:

౧౦౨౭

మ హరికిన్ భంధునకు నిర్మామహునకున్ వ్యావృత్తి గల్పించి ను
స్థిరవిజ్ఞానమునిచ్చి సంరతముఁ బ్రీతి ప్థాను నీవంచె నె
చ్చరి నే వేడెన నీకదామనిది దివ్యజ్ఞాన సంపూర్ణ వా
కిరమాదేవివి ప్రోపవే భగవతీ దేవీ రమ్యాంధోనిధీ !

౧౦౨౮

క. ఈవిధమునఁ బ్రార్థింపంగ । లేవి తదియాత్మ నిలిచి ఉత్తజ్ఞాన
శ్రీ విలసిల్లంగఁ జేసిను । దా విధునివలంబు వత్తఁ వత్తము శ్రీతిన్.

౧౦౨౯

క. అంతట చ్యుటించు మీక్కిలి । సంరసమును బొంది ప్రతిపత్తెచ్చులార వీ
ముతులఁ గని నను చూపిన । మంచునిగాఁ జేసివర్ణమారలు మీరల్.

౧౦౩౦

క. సారరసమును నుభునుదా । సారముననుఁ గాలిజార్చ సామ్యగి భవ
త్కాదుజ్యోరసైరినుదా । సారంబే దాదె యిదియు దాని చారున్.

౧౦౩౧

క. మీకుం బ్రత్యుపకృతి నే । నేతార్థము చేసిననె యుదంచును మీరల్
నాకారను లేను భరా । రోకముదో నుండు యుత్పలద మనుజులచన్.

౧౦౩౨

ఉ. కన్నులు పడె మేలమున కాయము గల్గెను వృద్ధభావ మే
గె న్నవవృద్ధులంబు గలగ స్థనకాంగిని గూడ సౌఖ్యసం
పన్నుడ నైతి మీరరుణ బాటిలి వ్రువివృద్ధులార మీ
కన్నఁ బరోపకారుల జూనను గానను గాని వేడుకన్.

౧౦౩౩

తే.గీ. ముణముఁ దీర్చుకొనంగ నే నెంచినాడఁ । గోరుఁ దాక వాంఛతము నా కౌలములరిసి
మీరు గోరినయది సన్ను మించియున్న । నవృత్తెనను ద్రాణంబు అవ్వగింతు.

౧౦౩౪

అ.వె. అయ్యలన మారు నన్నికోరికలును । దీరియున్న వెచ్చి కోరవలయుఁ
గాని మాకు సొకటి గలదు కోరిక దాని । దీర్చగలిగెదేని నీర్దుమయ్య.

౧౦౩౫

చ. మునిచర ప్రైతికొండపయ మున్ను సురేంద్రుడు । బ్రహ్మయజ్ఞమం
చును మును దేవతానమితితోడ సమమ్ముగ గోమహానమన్
గను నెపుడున్ నివీర్చులనుగా సొనరించు వై ద్యవృత్తి హ
దని యటుగానఁ జేయుము సమర్థుడవే నృము గోమహాయులన్.

౧౦౩౬

6. నాపుడు దిని చ్చవనుడు మీ । రేపిభమున జేసితి రువక్రతి మీదును నే
గావించెద బ్రత్యవక్రతి । దేవతలను భయమువడక ఘోర చలియెన్. ౧౩౭
7. శర్వాతిచేత యున్ను । చాక్రత జేగుండు సోమపానము మీకున్.
దైవ్యమున నొసంగించెన్ । నాకులు మచ్చంగ దేవతావనితోచన్. ౧౩౮
8. అనిన దిని సంతోషించి యల్లిను లలిగిన నిజభార్యాసహితుడై చ్చవనుడు తన
యాశ్రమము ప్రవేశించియంత సంత సచ్చద శర్వారినాతి నిజవిధుం గాంచి యొక్క
నాడు. ౧౩౯
9. అ. ప్రాణనాథ కూడు దాని మొన్నాక్షయి । నడవులందు దావసాశ్రమమున
నారసీర గట్టి నానావిభములెన్ । కిష్టములకు లోన గ్రాసించుడు. ౧౪౦
10. అ. వి. ఎఱిగి యెఱిగి చునది కిచ్చితి మంచుతో । గుడ్డితనము నొకటి మాత మూడె
వైసనేమి యన్న నచలితో దానం బి । క యొయి దానియెఱు మడుగువలెనె. ౧౪౧
11. క. అటువంటిమగనితో న । కుబ్జులాలక మనల ముద్దు గూరుడు దానం
బటించి జేయెన్ నొకనాఁడు । డడు నొకవయిండు బెల్లనా జననాథా । ౧౪౨
12. క. భోగములు భాగ్యములు విడు । మా గోరెడు పసుపు గండుమలై నను దా
నేగలి నొకచటయెను । భూగోళమునేలుదాని పుత్రికయమ్మా । ౧౪౩
13. క. చనుమా జనపల్లభ య । మ్మనియోశ్రమమునకు వేగ ముద్దులకూరున్
గొనిలమ్మా యపుత్తనం । గనులం గనుగొని యొకింత గలదు సుఖమున్. ౧౪౪
14. క. అనుచుం జనపల్లభు డో । చనితా నే నల్లొనర్తు పగవకు నుని తా
జని తానె సవగవహ్నిహ । పనభూమోద్ధామమును జ్ఞాపనదాచుండున్. ౧౪౫
15. క. కని యంచును నచయోదన । ఘనసుంచకు చారునేత్రు గంపియెనియుం
చనయ ప్రవర్తించుడున్ । చనలో దా గొంతసేపు తలవిడువజెయెన్. ౧౪౬
16. అ. వి. విమనలిమగని జంపి మూర్ఖురాలిది మంచు । పనుమందాని పవని హతుడేని
శిలయల్ల పినిచేత నా కవర్తితి । పచ్చె నేమిసేయవలయు నిచ్చిడు, ౧౪౭
17. క. గుడ్డికి ముసలికి నిచ్చితి । నెత్తెను నేగాక యిప్పు డేమనవలయున్
విచ్చెను స్వాస్థ్యపరులటం । గుడ్డివి కూడితి యటంచుఁ గనరావలెమ్. ౧౪౮
18. క. ఎటునుండి చీనినవా । రటువంటిఫలంబు నంద కన్యంబుగవే
యడుగానఁ గన్య నెవ్వడు । నిటు నటు యోగ్యతల నరని యాచలముఁజామ్. ౧౪౯
19. క. పడుచును బంపి ప్రిహసని హతరమొందెను దానిమాని నే
నుడుగని లోకనిందితము నొందెను బొందెన నిందు నెత్తి యు

- వృదు వరగింతనంబు చలనోయమనున నురస్క నూచి భా
వడిపడి నచ్చి నంతనపు బాహ్యము లొల్కంగ మ్రొక్క యుట్టనున్. ౧౫౦
- తే.గీ. తండ్రి నీపట్టు నాచిను వరికి బోక । మ్రొక్క మాటాడ శేమికో పెక్కునంపు
బెడవివడినట్లులుంటి మీ పేదగాని । యల్లదాన నేమి బట్టని యల్లవాడె. ౧౫౧
- క. చాచుని యర్థాశ్శని గన । మామము బాచునితి ముదిత బేగని
నీ బట్టని గనవంచును । భావించి రమ్మియ గుటజాంతమునకున్. ౧౫౨
- క. ముగవదివర యుభంబం । బసంత చిత్త నిల్లందరిగొ బోయింతుం
దున నున్నవాడు గుణుని । యామమనొంచర్యకాలి యప్పుడు మ్రొక్కన్. ౧౫౩
- వ. అనినం గూతువలుకులు విని రాజువల్లడు గతుం గిడుత బొమ్మలు మునివర బండ్లు
పడువలు గొరవంబు గన్ను పెట్టెదెని యుట్టసియె. ౧౫౪
- తే.గీ. ఓసిపాపిష్టరాల నీ మోనయ్యె । కలిసెనే చ్చువకునివని దీర్చి ముక్క
మదమరియనదిత్తుడొ ముజాం దివిరి । కాపురముసేసెనే సొమ్మం కాంచునె. ౧౫౫
- అ.౧. మీ పాపమునకు నీ బొదిగట్టికే । దేవునివలె జ్ఞునివలె దేవి చూపు
గుడ్డివాడు ముసలి గొంతులో చగ్గెత్తి । నెఱసె నెఱులు గోటు నీ మెడంగుడు. ౧౫౬
- వ. అనినం బప్పున నప్పి తండ్రి బెడమా చుట్టం డీతందే మనం
యన నందేహము మాను మచ్చులు సమృద్ధియై మమం బ్రేమతో
గని లూరూప మొనంగి కంఠవలనం గంజాభుజై చారుయో
వడుదయ్యెం జ్ఞావకుండు నే నెఱుగ నే పాపంబు నీతోడుగనె. ౧౫౭
- క. తనవిక నేటికి నునినే । యమకు చురండ్యె బెప్పు న్నూరొ బాదో
గచునరి నగచును నే మ్రొక్కడితమునం బాప మొనరు గావించి కే. ౧౫౮
- చ. అన విని రాజు మోసం గనె యాచరయెప్ప నిమిస్కంబు మో
మనవర సంకయంబు కరము దొవరము స్తన మట్టుబట్టి నీ
కును ముది మట్టుపోయె పినగోరెద నన్న సతేంద్ర ఘనం
చ్చులును సుమర్చియ్యె మృగని వింపకంబుల చలంబు నా మిరిగె. ౧౫౯
- తే.గీ. బాచలు యభివృద్ధి నెవదిరి బచ్చి నాడు । జాహ్నుసంగం దొట్టెని బాహుగం
మారుమేల నర్చి యెను పారలకును । నొక్కవని ముప్పకొన్నాడు సుబ్బకొన్. ౧౬౦
౨. మా మానగాలిచేర ము । హామ మొనరింపఁజెని యుదయ మొనర్చి
నామంబున ప్రావలచెద । నేమంబున నురలతోడ నే నని శ్మశురా. ౧౬౧

క. ఇతఁ నేటికి దటవిటవడ । నరలంబును పెంపినాడ సత్యమ్ము నుఖ
ప్రకటస్థితి గూర్చుంచును । చుకలంకరఁ బీడిమిడ నచనీరాదా. ౧౬౨

చ. గీ. యాజుకర్తలంబు నా విష్ణు యజ్ఞ మీపు । సేవనదొవలగుట శత్రుండు చివినమిపక
నరని చుగూర్చు నాను దేహోత్సవమును । వలన సోమంబు దేవతైశ్వర్యము నిస్తు. ౧౬౩

చ. అకటని సంజనించి నృపుఁ డట్లనఁ గాపురమంచు చారలం
గొని చని యాజుకర్తలమునకుం జ్యోవసున్ గ్రహియించి తా దొరం
కొనియెను య్యమున్ బొంబఁ గూరిమి నెక్కడతాతలేండుబున్
నునులను వచ్చి రా యెఱుఁగఁబులు వచ్చిరి వచ్చి రెల్లరున్. ౧౬౪

తే.గీ. వానితోవనె యెగురుల్ వచ్చు యొక్క । డిక్కునగు గూరుచుండిరి తేవతావి
తానవంట్ల సోచారఁ దాలు బిహ్లా । తాడ నెప్పుడెపుడు సోను మనుచు వేర్క. ౧౬౫

చ. వచ్చెనుఁడు వాడొకఁ గని । యా నై న్నలు రాగరం బదేహా సోమం
టివనపునఁ గలుగును మీ । కేవారలు పిలువ వచ్చి కెచ్చుచి రనినన్. ౧౬౬

చ. సభాసమంలో నెప్పుడను నేమియుం బలుకఁ యూరకున్నయెవఁ జ్యోవసుండు యెందు
గానె యెప్పుడునుం బోయి నువకట్టి రమ్మచున్నం బావి యెప్పుడుం వచ్చెనెంచె మీ
సోమగూహాస్త్రులు తాననినం జ్యోవసుండు. ౧౬౭

చ. దీనికి సోమహనుండు నీ పహాములు నూర్చునూను ల
బ్రాహ్మ లనుకరుల్ భక్షణ తార్తజనాదను లక్ష్మినుల్ చగం
దానిం రట్టులై పరుల ధానిలబట్టిరా పుట్టిపో యెన
తానులంగంభి నైలుపుమా యపు తొప్పయ నిట్లయం బిహ్లా. ౧౬౮

తే.గీ. పీరిచేరక నే నువరార యెంచి । మనుకఁ బ్రేరేపఁ గావించె నుఖము రాజా
మమ్ము సోమంబుఁ బ్రాదించు వమ్ములేక । యనుచు నే నొప్పివొంది నీ యర్హులరు. ౧౬౯

చ. కాపున సోమార్థభాగాఁ । గావించుం వలెనులను గరుణామయుడై
నా దిగి మీ చువత్తుం । తై వెలసితి సోమమునకు నవ్వుచె చెపుమా ? ౧౭౦

క. తంబావ యపుడు సోమము । పోగూడను వీరివరికి జొరి సోమముదో
నానుగొనుండు నీ ము । గాఁ గావించితివయేని గలహము పొనఁగెన్. ౧౭౧

చ. మీ రా సోమంబు గొనఁ । గారాని యపాఁతు లీవ కాదా యెమిలో
ధారలండపు తలవంచక । యూరక యుండంగరాదె యొకమాం నీరనన్. ౧౭౨

క. అని మని సోమగ్రహము । న్ననులను భయపవక యెనుగె స్థిరమతియై న
న్మనులను నారెనులును । గని వెలంగందంగఁ దీష్ట ఘనలక్షాంతై. ౧౭౩

- ప. అనిన విని యింద్రుడు. ౧౭౪
- క. చెంపలు వాయించెద నీ । పెంపెంతర విశ్వరూపు విధమెఱుంగవొకో
చంపెదఁ జూడుము భావన । కొంపఁ జెనఁపఁగొచ్చెనట్టి కొందెపుగావా. ౧౭౫
- ప. అనినం జ్యోతసుండు. ౧౭౬
- శా. ఎట్టెట్టిట్లు మహాత్ములన్ సుధిషణాహినుండవై లిట్టెదే
కట్టా యెగ్గును లెట్టిపాతకములన్ గావించిరో చెప్పవూ
ముట్టంగాఁ దగవంటి సోమమును స్వాము ల్పూరు నాపాలిటన్
రట్టుంబెట్టి నిర్జలేంద్ర యింక దోరా నోరు మూయించెదన్ ౧౭౭
- క. వెజ్జలు యజ్జంబులలో । బొజ్జలు నవరించి సోమమును గొనఁదగవో
రజ్జలు పల్కెదవేటికి । మజ్జారే నాను పజ్రమహిను మెఱుంగవో ? ౧౭౮
- ప. అని యిట్లు. ౧౭౯
- క. ఇంద్రుని నరరుగొనకయ ము । సింద్రుడు సోమం బొనంగ నీదిగో కనుమూ
యింద్రా యేదీ యింక నా । ముం ద్రోయము సీమ పజ్రమహి గ్గిజుంబురే. ౧౮౦
- క. ఆ పలుకులు ములుచులుగాఁ । దోవంగ సింద్రుండు కినుకతోఁ గలిపెన
క్షేపంబుఁ జేసెఁ జూపరు । బోపికచెవి పడి లబో లబో యని కూచున్. ౧౮౧
- ప. అట్లు పజ్రంబు విడిచిన. ౧౮౨
- సగ్గర. బగ్గం బగ్గంబు మంటల్ పటుగతియెగయన్ భానుకోటిప్రభంబై
జగ్గుల్ సిగ్గుల్ బొనంగన్ జటులదిటబిటోచ్చారబోచ్చారకంబై
తగ్గుల్ మొగ్గున్ వితానన్ దగలక చిటయై దారుణాక్షిపయై
శ్శిగ్గుల్ గగ్గుల్తో పొక్కిగొని మునులు తాల్చిస్సొచ్చెన్ పజ్రమహి. ౧౮౩
- క. చంద్రుని నడుచెంచెడి । చంద్రోని జూది మూని రతయక యపుడే
చంద్రప్రభంబు నేమని । స్తంభింపంగఁజేసెఁ దనము తపము చిడచెన్. ౧౮౪
- ప. పట్టు చల్లపడుండు పజ్రంబును స్తంభింపంజేసి శృతంబగు హమ్మంబును మంత్రింబుచే నగ్గి
వేల్చి కృత్యున్వర్తించె గది. ౧౮౫
- సీ. తుంచెనా నోరు పిన్నరమంధరనగంబు నడవఁబడిని పాంశము గాంగ
అటచెనా రతస్తథసాంధంబుమై పెండు పక్క పక్కన బీడు చాని పగుల
చుంచెనా యటజేత సోచ్యమాధరం బడుగంటి పాశామంబుఁ బ్రుంగ
తటచెనా పెనుగోర గుంబానీవరాజు గివురు మని పెచ్చి గిచ్చ పెచ్చ

తే.గీ. పరిపాదాల్లా ప్రపయాధ్ర పండ్రిబోలె । గల జగంబెల్ల జిమ్మచీకటులు ముంపఁ
జ్యురగర్విత హామజుండై న చంకమూర్తి । మమగతు లొకటె నింపునిడుచుకంప. ౧౮౬

క. వెలుగి పజ్జనుడై జని । గొలకొల నిగమలు గొట్టకొన పదనమహా
బలమన నెడె దేవేంద్రుడు । పలచు నెట్వంగసాగె పసుదాధీశా ! ౧౮౭

తే.గీ. చేత నిడియున్య పజ్జలు చేయగదల । కట్టె చూచి సురేంద్రుండు నిట్టనిలచి
యెట్టిచూచుచు మహామూల గొట్టెను । నిట్టననెట్లు పట్టగా తీసుడగుచు. ౧౮౮

ప. నిజగురునయిన బ్రహ్మగురిం గలంబినంత నతండు చచ్చినం జూచి సమస్కరించి
తన గోడు దిగ్గవింప గతంబు పేని యా మహనాసుక రాక్షసుండు చ్యవసుని యజ్ఞకుం
చేడునం బుట్టినదాఁ వలెను మహాతపశ్శాలి వీనిం గెలుచుచు చుక్కకల్పంబు నీవు చ్యవను
దేవజునిన సతం దట్ల గావించి, దేరుపెండి యెట్టిగులకు యజ్ఞదాగంబుఁ గల్పింతునని
పల్కిన సలక చ్యవసుండు శాపం బుపనంహరించి మమదగుదాని శ్రీబయంబును,
దానంబునందును, దూత మృగయులందును నుంచంజేసి యుష్టపనినూర్తి చలన
శరార్థి నలరించె. మణియు క్రాంతిరి నానర్చుండును, నానర్చుకు రేవరుండును బుట్టిరి;
రేవరుండు సమూద మధ్యంబునం గనస్తలి యను పురంబు నిర్మించుకొనియె.
అతఁకిం గగిచ్చి మొదలగువారు. నూలును కొడుకులును, లేవలి యను నొక కుమ
రికయుం గలిగిరి. తన కూతురకుం దగిన పదం గానక బ్రహ్మ నడుగంచలంచి కుమారి
కను పెండు నిడికొని బ్రహ్మార్థోపాసనకుం జనియె ననిన విధి జగమేజయుండు వ్యాసున
కిట్లనియె. ౧౮౯

క. మును నే పసియెన భూదే । పునరే పనశాతగన్యు పురిప్రాప్తంబో
నని భూదాలుం దేగదె । జనియెం చన పుత్రికాదే సత్కలంబునమో ? ౧౯౦

క. పునరాగమనమ లేదని । పసియెన బ్రహ్మ పురినుండి దింతగదా య
మృగమై యెదురు పంపజత్తెం । జన నేగతి మచల చచ్చి భూతలమునమో. ౧౯౧

క. అనుగతుం బ్యాసుండు వినుమా । జగమేజయు బ్రహ్మార్థోప నాద శబ్ద మి
దన్వనజాలోకములయం । జుటయె పచ్చగుయె గలన జు రెలదోనయె. ౧౯౨

క. నరుడ తరిగి న్నర్థమునకున్ । పరగ మహాభిరుడు పోయె సత్కలంబునంకి
సురలు వికలంబునకున్ । జనుగుచు నుండురు నరేంద్ర సంతయమో ? ౧౯౩

ప. అనిన విని జగమేజయుండు తరువాతకథ సెలవిచ్చువే యనిన విని వ్యాసుండు
యట్లనియె. ౧౯౪

క. రై నయెడు సత్కలలోకము । లో పనజాననుని లోనిలోగిడు నుంచం
గా పదాదాదనదులు । గావించెరి యజ్ఞమునేపు గంధర్వు లొగిన్. ౧౯౫

క. గాననభ ముగిసినంతన్ । దా సతుడై రైవరుండు తామరనవపున్
దీనాత్రిహరణు నీ చం । ద్రానన పరుఁ డెప్పుడంచు నడిగె నృపాలా ! ౧౯౬

ప. మణియు సర్వలక్షణసంపన్నుండును మహారాజపుత్రుండును గులీనుండును సగు
నొక్కనిం చెలువవే యనిన నజుండు నవ్వి యొలు రైవతా నీవిప్పుట నిర్విస కాలమున
భూలోకమున నిరుబడియేడు మహాయుగంబుల కాలం బయ్యె సంక్ష ధ్వాపరంబు
ప్రపత్తిల్లుచున్నయది తొట్టంటి రాజు లివ్వడు లేదు. మనురాచితమగు నుగ్రసేనుని
కొడుకు కంసుండు సురద్యేషియై యున్నుం భరాదేవివలనఁ బ్రార్థింపఁగ నారాయణుండు
రామ కృష్ణ రూపంబుల నవతారం బెత్తి కంసాది ముష్టపథ గావించి; సంక్ష బధదేవుండు
శేషాంశసంభూతుండు; హరి ముసలాయుషం తతః కీ కన్యకం చగిన చతుఃదశి చెప్పిన
విని భూలోకంబునకు వచ్చి నీలాంబునకా పాల నిచ్చి వివాహంబు సేసి రానిరణ్యంబు
నకు బోయి భవం దావరించి గంగాతీరంబున బీహంబు విడచె; శర్వాత్రి సంరతి
కొందరు రాక్షసులచేఁ జంపఁబడి, కుశస్థలి విడిచి చనిరి వాసుకుడు పుత్రుడు కిషాకం
చతుండు సూర్యభంశంబు నుద్ధరించినవాడు. వానిని సూర్యులు కొడుకు లందు వికషి
మొదలవాడు; శకునిప్రముఖు లేఁబడిమంది బలప ద్రులు; వా రుత్తరాపభంబుఁ బాలించిరి;
నలుబడుయెనుమంద్రు చక్షిణుంబు పాలించిరి; మురువురు రాజునకుం దార్శ్వుర్దులయు
యుండిరి ఇట్లుండ నొకనాఁడు. ౧౯౭

తే.గీ. అష్టకాశ్రాద్ధమం దొర్కె యవసరమున । మాంసమును గొనిరమ్మని మునుజవిడుడు
సుతు వికషినిఁ బంపిన సతఁడు వోయి । శశక చంఘుల నడవినఁ జడియఁమొత్తి. ౧౯౮

క. శ్రాద్ధంబు మరచి యాకిట । బద్ధుండై రినియే శశక మాంసము శేషం
బ ధ్ధాత్రీఓధుడెంతరు । బుద్ధి నొకేంతయునుఁ గొంతుఁ బూనర రెచ్చెన్. ౧౯౯

క. గురు తది యెఱంగి తెలిపిన । నరవతి కోపించి యిఁక వసంబునలే యీ
పరుగుమని పెదలఁగొట్టిన । నరిగె శశాదాఖ్య పూని యటపుల కదిపా ! ౨౦౦

క. ఆదపుల సతఁడు దిరుగఁగా । నొడయఁడు స్వర్గంబు నొందె సురీరాజ్యం
పెదలక యతనికిఁ గలుగెన్ । గడునిది సయోధ్యఁ గొంత లాం బేరన్. ౨౦౧

తే.గీ. ఆతఁడు సరయాతటంబున యజ్ఞముల న । నేకమొలఁ జేసి గాంచె సమృద్ధతరు
చగు గళుఁడుని నాతని జగము పీలిచె । నింఁద్రవాహం దటంచు నశేంఁదరిలక ! ౨౦౨

క. అనుఁడు జనమేజయుం డి । ట్టను నో మునిరాధ వాని కాభ్యాంతర మె
యనువునఁ జొప్పఁడె గారణ । మును చెల్పు మటన్న వ్యాసముని యిట్లనియెన్ ౨౦౩

తే.గీ. ఆ శశాద నృపాలు సనంతరం బ । తండును గళుఁడుఁడను పేర చనరె నిట్లు
లుండ నొక్కఁపు సురలు రైత్తులును బోర । నమరు లోడి మురారిపాదములుపడ్డ. ౨౦౪

౬. వేడికొనంగ నద్యుడును విశ్వమయుండు సుధాంధులార మీ
లోనకు భూమికిం బని మహోపద్యుడైన శశానపుత్రునిం
బోడుగఁ జెసికొం దరఁడు బోర్చునిక్రమశాలి మీసమున్
గో డుడుపున్ సురారలను గొట్టు నటంచు వచింప దేవతల్.

౨౦౫

౭. భూమికి వచ్చి రాజు గని సూజుఁడెంచి జగన్నుత్పదో
ద్ధామ ధరాతలేంద్ర బలదై త్త్య పినాశముఁ జేయుదున్న మీ
కామిత మెట్టిదైన విధిగా నొనరించెదగాని యుండునిన్
ధీమహియన్ శపివతి మదియ దురంగముగా నొనర్చుడి.

౨౦౬

౮. అనుఁడున్ దేవవిధుండు దా వ్యవధిమై యా రాజమార్గాండు వా
హనన్వర్త్యం బొనరించె నంచుమలనన్ వ్యాపించె న య్యుండ్రవా
హననామగలు కనుత్తృభూపతిని నిత్యంబై పురంబుల్ జయం
చిన యోజం గనియెం బురంబులత సుశ్రీకప్రభావస్పర్శిన్.

౨౦౭

తే.గీ ఆ కనుత్తృప్రభుండు లోకైకవీరు । దై తరెల్లెను దక్కులోహ్యుతులను
జెలుగెఁ గానుత్తృనామంబు శ్రీనివాసు । చపతరించెను బృఘండయు చుతని కధిప.

౨౦౮

౯. పృథునకు విశ్వరందియు, విశ్వరందికిఁ జంద్రుండును, జంద్రునకు యువనాభ్యంతును
యువనాభ్యునకు శావంతుండును, నతంకు గడ్డించిన పక్షిణంబునకు శావంతీపురం బని
పేరు చెల్లె; శావంతునకు బృహదశ్వండును, నతనికిఁ గువలచూత్వండునుం బుట్టిరి;
కువలయాశ్వండు చుండుండను రాక్షసుని జంపి ప్రసన్నియెల్లె. నంచుచలన నతనికి
ధుంధుమానుం తను పేరు పెచ్చె; నతనికి చృఘాత్తుండు, వానికి హర్యశ్వుండు నా
భూమిపరిచిం గెనుండుండు, నా రాజేంద్రునకుఁ బుష్పదాస్యుండు. నా నృపాలునకుఁ గృశా
న్యుండు, నా జనపాలునకుఁ బ్రసేనుండు, నా భూభుజునకు యువనాభ్యండు, నా ధరా
బాసీకి మాంధాత, యతండ వేయిర్జనులుది ప్రాసాదంబులు కట్టెచ; మదియు
ని మృహాదాగండు జనకగర్భంబునుండి మార్తంగర్భంబుచే నున్మవెల్లె; నది మహావిచ్ఛితం
బనిన ధరావల్లభుండు విస్మయంపడి చరితంబు నవిస్తరంబుగాఁ చెలుపుమనిన విని
వ్యాసుండు.

౨౦౯

తే.గీ. యోవనాభ్యునకును నూల్చు రంగనలయి । నకిల భోగంబులును గట్టి సంతతికిని
నోనుకొనక వగద నిజాధామమునను । నుండఁబలన నరులతో నొంచె నడవికి.

౨౧౦

౧౦. అచ్చట ప్రాహ్మణు లందఱు । నచ్చెరువత దీనుఁడగుచు నడలం గని వా
రచ్చునత నడిగి రాఁబని । యొచ్చెమునకుఁ గారణంబు మర్చివాధా.

౨౧౧

౧౧. అడిగిన.

౨౧౨

- తే.గీ. అన్ని కలుములు గలవు నా కయ్యార . విష్ణులకు నోచుకొనవైతి దొడ్డయింటి
విష్ణులకు నూన్పురుషులు వెంట వచ్చి . రడ్డు బావుడు నా విని యవనిసురలు.
- తే.గీ. పుత్రికామేష్టి సేయించి పుణ్యమిచ్చి . పుత్తులను బడయుదులను బూని దాని
జలువగఁజేసి బ్రాహ్మణుల వెలయ నొక్క గిన్నె జల మభిమంత్రణక్రియల దీర్చి.
- ఆ. వె. ఒక్కచోట నునుప నుర్రీకుఁ దది యెఱుఁ . గక పిహసుఁ బానకం బటంచుఁ
ద్రావె సంతఁ గడుపు దార్చె నయ్యది సూచి . వైవచేష్టితముగఁ వలచి ద్విజులు.
- ఆ. వె. ప్రతసమాప్తి సేయ వరుసఁగాఁ గొన్నినా . శృంగ రాజు గర్భ మెయి జన్మ
మందెఁ బుత్తుఁ జొక్కఁ దండువలన రాజు . బాధితుఁడుగాడు భగవతి రృష.
- క. సందానకుశలులును గుణ . సింధులు నగు మంత్రపరులు శిశువు న్నొనుచున్
గంధాస్యతి శిశు రయమున . మాందాతా . యందుఁ బల్కె మమపుడు మింటన్.
- ఆ. వె. అందువలన సతని నందఱు మాందాత . యందుఁ దిచ్చి రసిన నవనినాథుఁ
వలరె సంత వ్యాసుఁ దట్టి మాందాతకు . మించె మఱొక పేరటంచుఁ బలుక.
- వ. మనంద్రా మాందాతకునామాంతరం దెక్కియనియడిగిననో జననాథాః మాందాత ప్రతాపంబు
నకు గిరిగహంతరంబులకుం దస్మృతులభయమంది చనిన కారణంబున నింద్రుం దతని
కింద్రసదస్యం దను పేరిడియె. అ య్యనంతావల్లభునకు శశిమిందుం దను రాజునకుం
గూతు రయిన బిందుమతి యను నంగనామణియందు పురుగుత్వ, ముచికుందులను నిచ్చట
కొడుకులు బుట్టిరి. అందు బురుగుత్తునకు సరణ్యుండును, సరణ్యునకు బృహదశ్వండును,
వానికి హర్యశ్వండును, సతసికి ద్విధస్వండును, ఆయనకు నరూండును, నమ్మహి
పాలునకు సత్యవ్రతుండును గ్రమంబున నుదయించిరి. ఆ సత్యవ్రతుండు. ౨౧౯
- క. ఆతఁడు నీటుం దిచ్చాకరు . దతిలోలుపుఁ దల్పబుద్ధయై భూసురరా
ట్నతి నొక్కర్తు హరించెను . క్షితినురు లతికోపకలితశేముషు లగుచున్. ౨౨౦
- క. ఆరుణునికడ కరిగి యెహో . సరవర నీ కొడుకు విప్రనారిం గొనియెన్
జరిగెడి పెండిలిరిం దా . నొకగొడ్డియమయ్యె మనసు లోర్పునె చెప్పమా. ౨౨౧
- క. మీ రెంత రాజులైనన్ . బాధలలో నున్న మీద బాపల కొంపల్
దూరి యిటు సేయ చగునే . మీరుదురే సాధజులు స్మృతిహగ్గంబుల్. ౨౨౨
- చ. ఆన విని రాజు క్రోధయుతుఁ దై తన పుత్రుని జీరి యోరి నీ
కును గౌరగాని చైదముల కొంటెకుఁ దెట్టితి మంచిమీదు పొ
మ్మన విని యాతఁ దెచ్చటికినన్ను శంపాకులఁ గూడి పక్షణం
బునకును దూరదేశమునఁ బోయి వసిండుము స్వేచ్ఛ నాపుడున్. ౨౨౩

క. మనమునఁ గోపముతోడం । జని శృవముల గూడెమునకు నవిధంబున నుం
డెను బిల్లునమ్ములుం గొని । తన కర్మఫలం బటంచు దలంచుచు నదిపా! ౨౦౪

ఉ. అంతట నవ్వనిష్ఠుడు చుహోత్సుడు ధర్మవిమంతు శేముషీ
మంతుఁడు రాజ్యధారగరిమంబు వహింపఁగ భూవరుండు దా
జింతిలుచు న్దనిం చపముసేయగ నేగె నప్రహహ్యుడా
క్రాంతి ఘటిల్లె ద్వాదశ శత్రులు రాట్సుకు ధర్మహానిచే. ౨౦౫

క. ఆవృథు బిశ్వామిత్రుఁడు । తప్పక తపమాచరింపఁ దా నేగెఁ గడుం
గప్పెన కరుణుఁడ చర్మితి । చెప్పగరానట్టి గొతవ చెంది నృపాలా! ౨౦౬

అ. వె. పెవవి పెవద జేసి పెల్లగాఁ గన్నీళ్లు । గార నేడ్చిత్రమును నోరు తెరచి
యర్జు యాక లాక లాకలి యురి పైట । కొంగరి లాగ దాలకులను జూచి. ౨౦౭

ఉ. నివర్తిగింజ లేరఁగను నేర నరణ్యమునందుఁ గంచయుం
ద్రొవ్వఁగనేర దిద్దలను ద్రోయఁగనేరను గూర్తెనఁ దే
నెప్పుడు నాకు నిండు నెపు డేగితి దిద్దల ద్రోతు భర్త మ
మ్మి పుగ డించెపోయె నని యెంతయుఁ గించుచు నాత్మలోపలన్. ౨౦౮

ఉ. అకలి బుద్ధు బుద్ధు యను నరక్షణలం గని మెట్టురోత్తు నే
నా కొక ముక్కటి చనుదీసంబును నారికగంజితోటి బొ
ద్ధేగఁ గాఠిపూట పగ రెడ్డయు లే దీటు లెన్నినాళ్లు నే
బోవడ సేయుదున్ ధర్మము పుట్టుట యె డ్దెనుఁ డిచ్చు నితరిన్. ౨౦౯

క. ఇందరి దిద్దల నొకపరి । ప్రపంచంబుటకంది నొకనిమాత్ర మిపుత నే
నెందేసి యమ్మి క్రయధన । చుంది పెరిలఁ బ్రోచుచే యుపాయ మటంచున్. ౨౧౦

ఉత్సాహ : నడిమివాని మెడకు చబ్బినారత్రాడు గట్టి యా
పదఁది పెదలె నవట నవట పాపలకుం జూపుచున్
బుడకు బుడకు పేర గొనుఁడు పొన్ను లిట్లు యందుఁ దా
నుడుగ కార్తి మొగమునందు నుట్టపదఁగ దీనయై. ౨౧౧

ప. ఇట్లు పచ్చుచున్న మునిపత్నినిం, నాలకునిం గాంచి సత్యవ్రతుండు నిజరణారసంబు
ప్రేరేప సో యహూ! యేమి యిది? యిది యడిగిన, నాయనా! నేను విశ్వామిత్రు నిల్లాల
నన్నుం బిడ్డలం దిగవిడిచి యమ్మునిపరుండు తపంబుసేయ నరణ్యంబునకుం బోయె; నె నీ
దిద్దల కన్నుంబు పెట్టి భరింపనేరక యొక్కని నమ్మి క్రయధనంబునఁ చక్కెనవారిఁ
బోషింపఁగలనని యంది యాట్లు పీని నమ్మిం దెచ్చితి ననుడు నాతండు తల్లి! విశ్వా
మిత్రుండు పచ్చుపరకు సీకుఁ గావలసిన యాహారంబు చెచ్చి నే నిచ్చెద. నావుడు నలరి

య య్యుపతి సనియె. సతతం గళబంధప్రాప్తింజేసి గాలవుం వయ్యె. అప్పటినుండి యనుదినంబు సత్యవ్రతుండు పరాహ, మృగ మహిషాది మాంసంబులు గొనివచ్చి యొక వృక్షశాఖం గట్టుచుండు, నదిగొని యా పత్రివ్రత చిత్తలం దృష్టులంజేసి తానును భుజించుచు సుఖంబుండె నప్పుడు పసిష్ఠుండు సత్యవ్రతుండు చేసిన యధర్మంబుం బట్టి యతనియందుఁ గ్రోధంబు గలిగియుండె నని సత్యవ్రతుం డెఱింగి పసిష్ఠునియందుఁ గోపంబు గలిగి యుండె. ఇట్లుండ నొక్కనా దరణ్యంబున మృగంబులు దొరకుచు నవ్వసిష్ఠు భేరువు వృక్షబద్ధంబై యున్న దానిం దొంగిలించి తన్మాంసంబుఁ దానుకొంత పెట్టుకొని మిగిలినది విశ్వామిత్రుని వర్చివై పెట్టుకొమ్మకుం గట్టె. అది యాపె గొని తన బిడ్డలును దానును ననుభవించె నది పసిష్ఠం డెఱింగి కోపించి యోరి మదాత్మాః నీవు భేరువధఁ జేసితివి కావునను, చిత్తకోపంబునకుఁ బాత్రుండవైతివి కావునను మూఁడు శంకువులు గట్ల త్రిశంకువను పేరం బరగి యొక పిశాచంబవు గమ్ముని శపించినం బరితపించుచు నయ్యరణ్యంబుననుండి ప్రవృత్తియు. మాయయు, సర్వేశ్వరియు, భగవతియు నగు పరమేశ్వరిం ద్యానించుచుండె నని సెప్పిన విని జనమేలుముండు వ్యాసున కిట్టినియె. ౨౬౨

- క. మునినాథ యవ్వసిష్ఠుని । కింబడు లోనగును స్కృగిల్లిన వృత్తితో
మనుజుపతి త్రిశంకుండై । మునిభావదముక్తి కొక్కమూల మొనవనె. ౨౬౩
- చ. తనసంతరం బెట్లు జరిగెనని యడిగిన సాత్త్వికతేయుండు. ౨౬౪
- లే. గీ. నరపతి త్రిశంకుండైన యనంతరంబు । నీవరూపంబుతోడ విశాచమునవ
నడవిఁ దిరుగించు శ్రీదేవి నాదిశక్తి । మది జపించె నవాక్షరమంత్ర మూని. ౨౬౫
- ఆ. యె. జపము సేసి చేసి జనపతి హోమంబు । సేనుడలంచి భర్తృలయైన
బ్రాహ్మణోత్తములకు భక్తితోడ నమస్కు । రించి యిట్టులనియె నెలమిమేర. ౨౬౬
- ట. భూసురులార నిత్య పరిపూర్ణవయాదురులార విక్షణో
ద్వాసినియైన యాశ్వరీ జపం బొనరించితి హోమవృత్తముం
చేసెద యాజకత్వమును జేయుడు నా కిపు నీకు వేదవి
ద్వానముపేరు లేను విప్రులారపుణ్యుద్భవ భర్తృవృత్తితో. ౨౬౭
- క. అనిన విని బ్రాహ్మణులు చ । గ్గన నెట్లని పలికి రాత్మఁ గోపించి నెను
మును శపించె పసిష్ఠుండు । చనునె మము విలును నో త్రిశంకుమోదా. ౨౬౮
- క. వేదాధికార మెంచును । లేదు పిశాచముల కవని లేఖలఁ జేరం
గాఁ దగదు హమ్మ హమ్మిక । మాదగ్గర రాకు చునిన మది జింతిలుచున్. ౨౬౯
- క. ఎందు కిక జీవితము నా । కించటితో నింద మ్రోచి యీ భువిలోనన్
మందునె యగ్నింబడి నే । ముందెచిగాకనుచు దీనమానసుఁ దగుచున్. ౨౭౦

ఉ. చిచ్చులు జేర్చి స్వానమగుజేసి చృతాంజలియై రచగ్రహం
దివ్యుల దేవి నార్క నీటి హెచ్చిన భక్తి శాహో వయామయా
మచ్చపలత్వము న్మృత్యుమూ భవపీడపదాష్టమగుచే
నిచ్చలు సమ్మితి స్వగమనిండ్లుడ నా బ్రతుకేల జచ్చెదన్. ౨౪౦

ఉ. అంతట సంతరిష్యమర సమృతలేజము పుట్టి యందులో
నెంతయు వింత బోవగ సమృద్ధ్యుగేంద్రశురంగయానయై
దాంత విభూషణాంబరసరాసమీరాతితయై దిగంతవి
శ్రాంతయశోవిశాల వంగు శాంతరి దర్శన మిచ్చి యిట్లనన్. ౨౪౧

తే.గీ. చ్చెనా నీడు జిచ్చులో జీవ మెదల । తండ్రి మమనలి సుతులఁ బ్రభుముడ పీపు
నీకు రాజ్యం బొసంగి చనికిని బోవు । దేవు లే దాగు పెట్టండి లేడ చగుమ. ౨౪౨

తే.గీ. తనమ మంత్రులగుడి నీ తండ్రివచ్చి దేవె నినుఁ బోతుకొని బోవు శావభవపి
శాచతియుఁ బోవునుమి నాచనాచనుడు । చూరు మీమిత యని దేవి మాయమాయె.

క. విని సర్వవరుణుడు మన । మృగుఁ డొంగుచునుండ మంత్రముఖ్యులు దామన్
జనదు చరుచెంగి పురం । బురజుం గొనిబోయి వట్టమం గట్టి లొంగిన్. ౨౪౩

క. వట్టంబు గట్టి గట్టెను । పట్టె స్వహుంబును తనను పట్టెను గని యొ
వట్టి చినుమా యుడచిన్ । గట్టెగ నీరులును జిచ్చె శ్వాతలనానా! ౨౪౪

సీ మునుగు ఛర్మంబు మురుకు ముండము విప్రసమ్మనంబు విడువ వెపుట
నామంబుగా భన మాత్రింపఁ బూనును రక్షింపు మెప్పుడు ప్రజలనెల్ల
తలబోయినను నబ్ధుల దాడఁగాబోను వెలగి పైసం బొంటి చేయబోకు
తపవిభూజనులు చప్పక చేయును ప్రాచిణీరామల కూపుమాపు

తే.గీ. గెల్చువు మెంద్రియములను మన్మథులఁబాడి । మం త్రములఁ గాపు సేయుము మన్మథ పీడు
సల్పునది యేమి యని పల్కుల పల్కులైన । నెంచుము సమ్మములు శత్రు నెరయువాని.

సీ అన్యబోటుల దేని లభయిండు యోగము పాత్రదానము సదా పాటిగనును
సమ్మిదాచులఁ బోరబోను మెప్పుడు చుట్టులమూరికుఁ బోలగి యుండు
మతిపల మతి ద్వాతరతుల సమ్మకు మెప్పు న్మగము నత్యాదర మీదఁగఁబోకు
ప్రాంగులు జూదంబు బోగముదాని పాటలు పొత్తులను సదా తలఁపఁబోకు

తే.గీ. మన్మథులగువారి నట్టుల నాచరించ । నుండ రక్షించుమీ ఛర్మముని నిపు
పరమపరదాహదని కీర్తిఁ బడయు ముల । నెల్లపలంబును నాల్కి చాల్చి మునుము.

సీ. కప్పిరి కపిరిపీకటి యుండఁగా లేచి ఖానస్నానాచికము లొనర్చి
దీక్ష విడువకయ దేవిభూజ యొనర్చి పొరి నొకవృక్ష మహాభూజనీసి

భగవతీ పాదాంబుపానంబు గావించి దేవియే ఏకస్కని తెలసి మెలగి
నిత్యకృత్యములను నియంత్రతో గావించి సంతోషభరితక సభకుఁబోయి.

తే.గీ. మూర్ఖ విప్రుల విడచి పాపులను విడచి । పాత్రవిప్రులఁ బూజించి పండితుఁడు
వినయపూర్వకపూజఁ గావించి చండ । సీతితోఁ గోళమును గూర్చు నీవు పుత్రు. ౨౪౯

ప. అని యిట్లు సీతులు గఱపి సరేంద్రుండు వనంబున కరిగి తపంబుసేసి కొంతకాలంబునకు
స్వర్గప్రాప్తుండయ్యె. సత్యవ్రతుడు సింహాసనం బధిష్ఠించి ధర్మమార్గంబునవృత్త ప్రజా
పాలనంబు సేయుచుండె నని చెప్పిన విని జనమేజయుండు మునంద్రుఁడొ పసిష్ఠునివలన
శపింపఁబడి త్రిశంకుపిశాచరూపంబు వహించిన సత్యవ్రతునకు రాజ్యంబును,
సురూపంబును, రాజ్యయోగ్యతయు నెట్లు గలిగె నని యడిగిన దేవీచర్యనంబుతోచనే దివ్య
దేహంబును, రాజ్యంబును గలిగిన పసిష్ఠుండును సరేంద్రుండును సకల ప్రజలను జూచి
యత్యంతాశ్చర్యంబు నొందెరి. పసిష్ఠశాపంబు చేర్చునగ్రహంబునకు మిరియుండవని
నమ్ముము. సత్యవ్రతు వివృణేహంబు నూచి దేవ్యునిగ్రహంబు వడసెనని భయంబున
రాజ్యవదంబున కిర్తుండు గావని చెప్పి నొడిచిరి. అంతరంబు సత్యవ్రతునకు హరిశ్చంద్ర
ప్రండడు రాజుఁబట్టి, అతఁడు సకల భద్రలక్షణగుంపవస్తుండై యుపరాజత్వంబు వహించె
నంత గొంతకాలం బరుగ సత్యవ్రతునకు మాంష శరీరంబుతో స్వర్గంబున నుండం
దలంపు పుట్టి పసిష్ఠునిం జేరి యనేకవిధంబుల చన్నుమఖంబు సేయింపు మని వేసిన
సతండు. ౨౫౦

క. ఈదేహముతో స్వర్గము । పోవలమట వెట్టితనము మాజులకు ని
మ్రేదినీలోపల జచ్చిన । మీరట స్వర్గంబు గలుగు మే ల్చేసినచోఁ. ౨౫౧

క. కాపున యజ్ఞంబు లొగిం । గావించుము మృతుడై జగద్రంభత న
ద్వేషతలప్రోలి కరిగెను । నా మిని కోపించి ముసలమును పలికెన్. ౨౫౨

క. గర్వావేశము నీకును । మర్త్యంబు నిందఁ బురోహతుల బెటవారిం
గీర్తవలఁ గైకొని సేసెను । నుత్పన్న జన్మంబు లనిన నగ్రాకృతియై. ౨౫౩

తే.గీ. ఓరి విప్రాంగనాహారి యొరి బ్రహ్మ । భేనుసంహారి యొరి పాపాపహారి
చచ్చినను బోవురా నీవు స్వర్గమునకు । దిరుగఁ జూడాలహంబు బరిగె నీవు. ౨౫౪

ప. అని యిట్లు పసిష్ఠుండు క్రోధాహిష్టంబై శపించుం దిశంపండు. ౨౫౫

సీ. కట్టిన దువ్వల్లి కడుమైలగాఁ బోయె బెట్టిన నగల్గెఁ బెంపరాయె
పూసిన గండంబు త్రాసెన చవరాయె వేసిన శాటికల్ చివకలాయె
పట్టిన భద్రంబు పడునుకొడవలాయె మెట్టిన పాపాచి యట్టలాయె
తీర్చిన పసిడిజంపెను ప్రాతవారాయె కూర్చిన మడుటుంబు గొంగదాయె

తే.గీ. పొనగల బయ్యెడి మాటలు బాతులాయె । పెలుగులీనెడి మేనెల్ల బరబరాయె
కొండెంగవై ను చలకట్టు గుంపురాయె । గొప్పరాజ్యంబుగల రాజు గొడవరాయె. ౨౫౬

క. గాయత్రిని జపించుచు । దాసుక యయ్యాదిశక్తి భక్తియురుంతై
శ్రేయము గనున చనినె । స్వామిమెడలి నృపుడు చూరినట్టి ఫలమునూ. ౨౫౭

క. ఈగతి మావిగదై తన । మై గనుగొని వగచి వగచి మరుజేంద్రుడు ఆ
గతి జీవించెద నని । వాగులుగాఁ జాల బాష్పవారి విడుచుచున్, ౨౫౮

మ. పిన్నున్ లోగొనియైన లోతయిన దావి స్కరియైనన్ మెడన్
గొన బండించి విడిచియైన శివయందున్ ప్రాచయైనన్ గడున్
సినితయైన యనిగ దెగన్ చనులతన్ వెళ్ళిచియైనన్ నివృ
త్త సమీపండు నాడుట దొనగు సిద్ధం దాత్మహత్యాకృతిన్. ౨౫౯

క. కనున్బుచ్చైన దేగరి । నే నెప్పుడు చలచెనం బనేమి యడుపు భూ
దాని నగరంబు వెలుపడి రా నేగె సురస్రవంతి తడుమున క్రమా. ౨౬౦

తే.గీ. జరకు నావత్తు విని హరిచ్చంద్రస్వపతి । మంద్రులను జీరి మీరేగి మరుజనాడు
రాజ్యపరిపాలనమునను ర మృదుండు । గురు బ్రసన్నునిజేయు ని కొడు కిందుడు. ౨౬౧

తే.గీ. అనుచు బంపిన వా రెల్లఁ జని నృపాలు । నెల్లవిధముల వేసిన నొల్ల రాజ్య
మీద ధర్మంబు విడువక యేలుకొను మ । టండు చెల్లుడు సుతునితో ననుడు వాడు. ౨౬౨

చ. దెందఁబలఁ గొండలపడుడు పచ్చి హరిచ్చంద్రసకుం జెప్పిన నతండును గడు వగచి
రాజ్యం బరాజకంబగు నని చెప్పి యొప్పింపం బట్టలిడితుండై రాజ్యంబు చేయు మందె
నంత. ౨౬౩

గీ. జనితాధ విని గాదిరనముండు దన తపఃపనమా ప్తి యొనర్చి భార్య దిక్కు
లను జూచుకొను తలంపున నృస్థంబు జేరి కలుపుచో వనవాడు గానితక
యందుకు కలయిచు నుదితఁ గాంచి యందులకుఁ గారణమున్ చెల్పు చేసి
గుడుడు నన్నము లేక గొట్టికుమలఁ జెంది యొకనాడు శ్వపదువాడికనుఁ బోవ

తే.గీ. యొక్క శ్వపదునియింటిలో నున్న పుక మాంసమును సంస్కృతంబును భావగతము
గాంచిఁబ్రుచ్చిరిరిని పొట్ట నింపికొంటి । దానిఁ గనుగొనిఁ గొవవరి తత్తరముక. ౨౬౪

గీ. అయ్యయో నీవు బ్రాహ్మణుడవు నాయుంటఁ గుక్కమాంసము పండు కుండరెల్ల
బగులఁగొట్టితి వేల తగునటయ్యా యగ్గు నిట్టుల విరుమానియే బలికితి
నాకలిచేత నే నతిపీడితుండనై కణమైన కొరకక కష్టపడుచు
పచ్చి యుచ్చిరి కుండ ప్రచ్చి కుక్కల నంజుతును పిండివని తెల్పిన నతడు విని

తే.గీ. అన్ని పక్షంబులందును నగ్రగణ్యుఁడై బ్రాహ్మణవర్ణంబులందు బుట్టి
యట్టి చుట్టది మాదిగ యుండివర్క. సంజాతము దొంగవైతి వన్యాయుగదె. ౨౬౫

చ. అనిన. ౨౬౬

సీ. అపదవచ్చిన యప్పుడు ధర్మనూత్యముగల లెంత నీచకులమైన
నెట్టి నింద్యపదార్థ మేని యాకలి దీర్ఘకౌస దొంగిలయ్యనైన దినగపచ్చ
కులదర్శి మెవలకుఁ బదార్థసేవన చొరంబు మఱాడును జులకు గనుడు
జామమం దెన్నఁ బక్షస్థుడే యపరాధి యనుచుండ గలరుంజమంతలేసి

తే.గీ. ధారలుగ వాన గురిసెను చక్షణంబు । కలవు పిలెను నీ చెట్లు గదపితౌక్ష్ణ
అట్టి యర్చరమైన మహాపయగు । కాటకములేన బహువర్ణుల ముఖ. ౨౬౭

క. అనవుడు సతి యిట్లను నో । మునివర కాయలును బండ్లు మూలము లాచార
గనులను బొదకట్టగ నే । మనుమునఁ జింతిల్లి మొక్క మార్గముఁ గొడిర. ౨౬౮

క. ఒక చిత్త నమ్మి పరబా । ఇక నికరము జీవములను రక్షించె నం
చొకచోయిన రిరిగి యచట బరితస్థితి గుండ బాహు నత్తెచ్చరుడున్. ౨౬౯

చ. ఎవవక మీకు బోజనము నే నెడవ న్ముని వచ్చుదన్ను నం
చుడుగది కుక్క వంక బిలుజువ్వుల నుంజుడు తెచ్చి పెట్టు మా
కడుపులు నిండఁ దిను నీకఁ గాంచుచి యున్నాం దిచ్చి తొన్నచే
యెవవక నాలుగుం చినిచి నిండున లేటికి సంశయంపగనె. ౨౭౦

తే.గీ. ప్రాణనాయక వీరివా వాస్తవండు । శవుడయ్యెనుజుమ్ము త్రింపదు నామ
మూనిట్టి శవపదదాచ మొందుచును । నవ్వసిద్ధునిచే నన నాలకించు. ౨౭౧

ఆ.పె అబల రాజు శాప మూపన్మిని గర్వ । ముచివై య జూడు మునివిభుండు
మనుఁ జేసిసద్ది ఘనమైన యుపదానమునను మారు మీలు చనున సేయ. ౨౭౨

చ. అనుచు మునింఁబుఁ డాశ్చర్యపరి నారయముం జని మొక్కచోటఁ దా
పనమున గుండఁగా గుంజుచువట్టి త్రళింపడు చేప చందచ
త్రప్రణతియెరల్లనం గరము వట్టుక లేపి మునింఁబుఁ జిట్టెను
మనుమున నిక్కవంబయిన మక్కువ యెక్కువమై తలర్చుగన్. ౨౭౩

శా. నన్నుంగూర్చి నీవు సెందితివి నానా కష్టముల్ కాపురన్
నిన్నుం బూతునిఁ జేసెదన్ దెలుపుమీ నీకోరికల్ నావుడున్
ము న్నే వేడితి నవ్వసిద్ధు సుపనమ్ము న్నాకుఁ జేయింపఁగా
న న్నాతం దిటుసేసె జూడుమని తీనత్వంబునం గుండుమన్. ౨౭౪

తే.గీ. తాపసులట్టడ నీజై న దయ చలించి । యాజకత్వంబు వహించి యజ్ఞపూర్తి
చేసి మానుషదేహంబుతో సురాణ । యంబునకు స్వేచ్ఛమీర సన్నంపుచున్ను. ౨౭౫

ప. అనిన పేని విశ్వామిత్రుం డా రాజశ్రేష్ఠునకు పనిఘటలన బ్రాప్తంబయిన శాపవృత్తాంతంబు
నవి స్మరంబుగా విని. ౨౭౬

క. అది యెంతవని నృపాలక । మదిఁ గుండకుమింక నీడు మఘమునకును నే
ముదమునను యాజకుడనై । నదములగలఁ బూర్తిసేసి స్వర్గ మునఁగెచన్. ౨౭౭

తే.గీ. అని చదివెను మఢాత్మమై యలగు వసుం । నెల్లఁ గావించి సంభార మెల్లఁ దీర్చి
బ్రాహ్మణులఁ బీడఁగఁ పసిష్ఠభయముచేర । మూలదూరితి రాము రాము చను మచట. ౨౭౮

ప. అనిన పేని. ౨౭౯

క. పైఁచుట వచ్చర నహహా । చేదస్త్రాలకును బంటచేలేనుమ్మి
యాదాపని గోదాహహ । వాడుల దెవ్వముల శంతవాగుంగలరే. ౨౮౦

చ. అని నుండు తొందరనేపు చన యాత్మ విచారముగేసి దేవ వం
చనమున నిత్యవృత్తులంబుల చా నొడఁగొచ్చిన పుణ్య మా శ్రీశం
కున తిడి యొన్నపాల యిదిగో పడి గి పమకేండ్లుపక్షిణం
బునకును బొమ్ము బొమ్ము జయ భూతచయామయ దేవి నావుఁడున్. ౨౮౧

౪. తుష్టన లేచి యట్లు నిటు మాగుచు గాలిపటంబుతోరెఁ బై
క్రిచ్చిడి పోయి పోయి జను లదృఢుండుదును గోపురాలపై
మిట్టల మిట్టలం గనఁగ మిన్నొని కానఁగరాక నిక్కువీన్
గుట్టుమురొతుప్రోలునకు గొంచెము డగ్గఱఁ బోవునంతరోన్. ౨౮౨

క. మూలఁడు పీఠు చులీచున । చేలుండు నై రింపపుకికి జేరెను ననుచున్
గాలుం బట్టుచు వ్రేలికికి । గూరించఁగ వాఁడు పడుచుఁ గుయ్యో యనుచున్. ౨౮౩

౪. నన్నుఁ ద్రవించుని న్నిబంధనాఘండు వాఁ జంఁగ్రోచె నయ్యయో
కన్నులు పిప్పి మూరిగద గాఢతనూభుని యింబు నేడచ్చడో
నున్నవిధంబు నూది యటు చుండు మడుండు మడుండు మన్న బే
డు న్నిలిచి స్మృతంబునఁ గడన్ గురటన్ ముసులున్ భయంపడన్. ౨౮౪

అ. ప. అటుల న్నపతి నిచ్చి యహ్మని వేటొక్క । స్వస్థమును నృజంతకు సరగ నడుచు
నీ శపథమున దేవెంద్రుఁ డచటికి । చచ్చి పగచి తీసవదనుఁ డగుచు. ౨౮౫

క. మునినాథ కిసుకయేటికి । నిస వేడెద నింక వేటె నిర్జరలోకం
బును జేయ మానుమనిసన్ బిని విశ్వామిత్రుఁ డోయి విబుధాధీశా! ౨౮౬

- క. వీనిని మీ స్వర్ణమునకు । రాని మృతులేనియు నితర స్వర్ణంబుం
బున నొనరింప నావుడు । నా నాకపురీష డాత్మ సతిశంకితుడై । ౨౮౭
- ఉ. ఈరండు దుస్సహోగ్రహవి యీతని పేర్మికి బ్రహ్మ యోపునే
నా తరమా యటంచు జననాదుని దివ్యశరీరుఁ జేసి ని
ర్మితిని స్వర్ణలోకవవపెన్ నిలిపె సుశికాత్మజుండు సం
ప్రీతి నిజాశ్రమంబునను బిష్ణులతో సతితో సుఖింపఁగన్ । ౨౮౮

—: హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము :—

- ఉ. సాంప్రదయశోలనమవివిధాలితకారదచంద్రుడా హరి
శ్చంద్రుఁడవత్సహీనుఁడయి చయ్యన వంశగురు స్వస్థిని
స్తంభరత వేడినన్ గరుణ జూర్చి న నో దరణీతలేంద్రవా
రీంద్రునిగూర్చి ధ్యాన మొనరింపుము నావుడు సంతసిల్లుమన్ । ౨౮౯
- క. చని గంగాతటమున న । జ్ఞానపతి దప మాచరింప జలపతి గరుణం
జుడచింది ద్భాసం బొస । గిస నెక్కుడు భక్తిరోహ గీర్తిచి తగన్ । ౨౯౦
- క. పాశధర మూఁడు ఋణముల । లేకంబును దీరఁ బంచు లేచి పాపం
దీనర్థమేలఁ బృథివికి । బేళలసుతలాంబు బెనచురనున్నన్ । ౨౯౧
- క. అన విని వరుణుండు అనవర । వినుము సుపుత్రుండు గలుగ వేయవేరన్
దనయుని నా యజ్ఞంబున । కును బశువుగ నిత్తచేసిఁ గోరిక యొదపున్ । ౨౯౨
- వ. అనిన నొక్కింత చింతిల్ల నృపాలుండు మనంబు గట్టినెనుదొని తనలో డా నిట్లని
విరక్తించె । ౨౯౩
- క. బిష్ణులకు నోయఁజాలని । గొడ్డె గలలేక చూలి కోల్పడుకందెన్
బిష్ణును యజ్ఞార్థముగా । గొడ్డుం గావించుచే తగున్ బువీలోనన్ । ౨౯౪
- ఆ.వె. అని తలచి నృపతి యప్రతిమాటకు । నియ్యకోలుసేని నేగె చరుణు
దంత నతని నూర్చు రాండ్రలో బట్టిపు । సుందరాంగి పై వృక్ష చూచుమోచె । ౨౯౫
- ఆ.వె. తార్చి చాచె నొక్క తనయుని సతిసుంద । రాంగు రాజు సంతరంగమందుఁ
బొంగి జాతకర్మ పుణ్యాహములు సేసి । విప్రవరుల దానపరతిఁ దనిపె । ౨౯౬
- క. పుత్రోత్సవ మొనరించి వ । విప్రుండగు రాజు పిగుల పేమర సుందర్
బిరిముగ వచ్చి యేడిగెం । బుత్తు నొనంగుమని జలవిభుండు గదంకన్ । ౨౯౭

- క. అతిగిసఁ బుత్తుఁడైఁ బ్రే । ముడివలన న్నృపతి దనదు ముట్టలకొమరున్
పతి నెలపురు డెలతన పద । పతి నిచ్చెదననిన నతఁడు దాగని యరిగెన్. ౨౯౮
- ప. అంత భూపాలుఁ డబ్బాలునకు లోహితుం డను పేరుపెట్టి గారామునం బెనుచుండ.
- ర. నెలదాటిన పిమ్మట న । జ్జవతి చనుదెంచి యింక జాగేటికి మా
ర్చులక నుడు నిమ్మన రా । ట్కులవరుఁ డాత్మజునిమీది కూరిమిపేర్చిన్. ౩౦౦
- ఆ.పె. పండ్లరానిదాఁడు పసివృత్తమునకును । బనిరిరా డటంచుఁ బలుకుదురు మ
చుచ్చులై నదార లాగాని చుంతమరే । పచ్చదనుక నిలువవలయు ననిన ౩౦౧
- ర. అగ్గని దని పరులఁడు దా । పిగ్గనఁ జనుదెంచి భువికిఁ బెమ్ము శిశువు నేఁ
డెగ్గల పండ్లు పచ్చెను చగ్గనదా పిపుడు నీపు ధాత్రిక యనన్. ౩౦౨
- క. చొలఁడుగానివానిం । చోలదు యూపమునఁగట్ట బుధుల నడుగుమీ
నాలొపమేమి నాపుడు । లోలో గొలుగుచును పరులకుం జని మరలన్. ౩౦౩
- క. చూడారగ్గము దీనిన । వాఁ డీతఁడు దెచ్చుటంచు పరులఁ దనుగఁగా
మీఁ చనుపనియఁ డెట్టులు । గూడున్ యూపమున రనినఁ గొపించి దెనన్. ౩౦౪
- ఆ.పె. కొడుకమీది యాన తదవాచించెను । శాప దుద్దు ననినఁ జరణములకు
నిలుగి వేచుకొనినఁ గలుగెన మనసుతో । నాతఁ డొప్పుకొనియె భూతలేళ! ౩౦౫
- ర. పడుగై న వెనుక వచ్చెన । నొవలనుం చతిభక్తి మ్రొక్కి యుపకేసని వే
డుచును సమాచ వ్రదులు । గడచినపిమ్మటను శిశువుఁ గైకొన నొప్పున్. ౩౦౬
- ఉ. బాఁతు లోహితుండు దగ యూపవయ్యె యెఱింగి భీతి వే
ణాఁతర మేగి మంచునని యున్నగరంబును వీడి కాననా
భగవంతునిగాఁ జనియె న చ్చరుణుండును రాజుపాలి క
లకలరుషాన్వితుం దుండు దా నగుదెంచి కుమారుఁ గోరిరన్. ౩౦౭
- శా. ఓ పంశానుభ ! యేమిచేయుదును నే నుగ్రాకృతి న్మాని నీ
పీ పాపంబును నే నొనర్చితి నటం చిచ్చుంగి రాఁజెల్లునె
నాపాపం డెటుదోయియో యెఱుంగ నానాదేశశ్ర లాటవి
ద్విపంబులై వెదకిందిలిన్ దొరకలే దేమందు నీతో నిరన్. ౩౦౮
- ఉ. నాపుడు నా ప్రచేతనుఁడు నవ్వి భూ తగు నీ యనర్థవా
గ్భాషిమి గండుతమ్ము పలగొరవమ్మెను దోయె నెన్నిసా
త్తీలక తెంత యొర్చితి సరే యిరుమీద జుర్రోడరాళ్ళా రో
గాపహమయ్యెడున్ స్పృహకులాభమ! నీ కని శాపమిచ్చిరన్. ౩౦౯

చ. వసధిపు భావ మంది స్వపవద్యుడు వ్యాధిని బొక్కియుండగాఁ
దనయుడు రోహితుడు దన తండ్రినిఁ జూచు తలంపుతోడఁ జ
య్యనఁ బయసంబుగాఁగ విబుధాభిపుఁ డాతనిపాలి లేగి యా
జనపరపుత్త్ర శ్రీమ్రముగఁ జావఁగ నేగిదె తండ్రిప్రోలికిన్. 300

క. నీవేగిన శ్మశముననే । యావరుణున కిచ్చు నిన్ను నాతఁడు మమమాన్
గావించఁగ జేయు నినున్ । వేవేగము యూపమంచుఁ బెట్టుచుడునుమి. 301

ఆ.వె. నిన్నుఁ గట్టఁ బ్రాడు నీవేల గొంపోవ । నిన్నుఁ జంపు తండ్రి నీకు నేల
వెట్టెవాక్కి యెఱుంగవే తన్నుచూలిన । తగవు లేదటంచు దాడిమిచ. 302

క. అనిన విని రోహితాప్యఁడు జనకునిరడ లేగ మానె జనరావుడు దా
దన రోగమనకుఁ గుంచుచు । దినములు గడువంగలేక దీనుఁ చగువన్. 303

క. తన కులగురుని వసిష్ఠునిఁ । గని యాలోచనము సేయఁ గడు సరసి యతం
డును జనవర పరుణుండే । నినుఁ గరుణింపంగవలయు నెమ్మి నిష్ఠుమా. 304

చ. నరవర చెప్పెద నిష్ఠుము నాగును దోచినయట్లు పుత్త్రు లీ
ధరణి గణింపఁగాఁ బదివిధంబులవారలు వారిలోన నొ
క్కరుడగు క్రీతుఁ డబ్బి సుతుఁ డై నొని సేయుచు జన్మ మంచునన్
పరుణుఁడు మెచ్చు రోగమును బాయును నీ కన నాత్మఁ దొంగుచున్. 305

క. ఎక్కడనోయి నొకగుతు । గ్రక్కన గొనితెండటంచు ష్మాసురచరులన్
రాక్కంబు లిచ్చి పంపినఁ । చక్కక వా రేగి యొక్క తపసులపల్లెన్. 306

తే.గీ. కలఁ దజీగర్తుఁ డను ద్విజగుంపరేవ్విఁ
దతనికిని బుత్రికులు ముప్పు బతిచరిత్రుఁ
డై సుతుల నమ్మకొనఁ దన యాత్మ గర్హి
తం బని తలంప డచ్చలోడంబు పూని. 307

ప. అజగర్తుని సుతులలో మొదటివాఁడు భువపుష్పడు. రెండవవాఁడు భువశ్యామ. మూడవవాఁడు భువోలాంబూరు. డందుఁ బ్రథమసంధుఁ బ్రితిచే సరఁడును, గన్మనంచుఁ బ్రేమంబునుఁ చల్లెయు నమ్మగొల్లక మధ్యముఁడిగు భువశ్యామ నమ్మనం గొనితెచ్చి బ్రాహ్మణుఁడు రాజున కిచ్చిన నలరి యజ్ఞంబునోను నమ్మి యెల్లముల రావించి యజ్ఞంబు సేయుచు నా భువశ్యామ బతువుం గావించి పట్నామిరునకుం గత్తి యిచ్చి వానిం వెగనలుకు మనిన విని యిట్లు పిదకై యడలుచున్న బ్రాహ్మణ కుమారు ధనార్థిలై చంపఁజాల ననిన విని రాజును, సభాసమలును నేఁ డేమి సేయఁదగి నది యని పెక్కువిధంబుల నాలోచనంబులు సేయ నయ్యయో యీ ద్విజకుమారుం డార్తుండై దుఃఖింపుమండ పీని మూపనిబద్ధం జేసి చంపుమన నీ రాజున రెల్లు నోరాడె

నని పలుగతుల నెల్లవారు పల్కుచుండ నేమియుం బలుకనేరక సమధారాపాతంబు గనుల
చెంబడిం దొంగ బాలుం చేడ్చుచుండ సర్థలోభంబున నతని తండ్రి యజీగర్తుండు చివ్వున
లేచి నృపాలున కీటినయె. ౩౧౮

క. జననర యీ కార్యము నే । నొనరించెదఁ జూడు మీదిగొ యోషిర నాకున్
ధనము ద్విగుణంబు నేసి న । ననిన నిని నృపతి వాని కర్బునె యనినన్. ౩౧౯

లే. గీ. అయ్యయో యెంతనిర్దయం దతికలోర । చిత్తఁడై యాత్మసుతుని హింసింపఁబూనె
నీ యజీగర్తునకున్ దే యెట్లులాడు । సర్థలోభులు చేయని యచుకు గలవె. ౩౨౦

క. కొడుకును హింసింప ధనం । బడుగు నజీగర్తుఁ డెంతయాశా పరుడో
పుడమిని లోభగుణంబును । గడచిన పాపోపహతకం బొందున్నే. ౩౨౧

చ. పఠఁడు మనుష్యుడే మమి నొకింత దయారస మూన కాత్మజున్
షిరిపతి కమ్మ వా ననిసిం । జేకొని చంపదలంచె నెట్టి మ
మృతమునకుం ధనాగ వరికింపఁగ గారణమయ్యె నయ్యయో
సుతులును చల్లిపండ్రిలును సోదరులున్ గలరే ధరావసున్. ౩౨౨

క. రెండంతలు ధన మిచ్చిన । గోండిక జంపుడు నటించు గొడ్డలిఁ బూనెన్
గండాగోండితనంబునఁ జుండాలుచుగాక బ్రహ్మబారి బొడమనే. ౩౨౩

క. తన యంగమే తనయ్యుడై । జనియింపు నటండ్రి శాస్త్ర చతురులు కానన్
తను దాఁ జంపుకొనుట కీ । మనుజాభమనకును నెట్లు మనసునఁ బోచెన్. ౩౨౪

చ. అని యిట్లు.

క. గలగల గొలగొల మని సభ । గలవారలు అంతుసేయఁ గోరినఁడు గృహ
ఁ దిరుడై రాజుమృతి । పనికిఁ జరుచెంచి యిట్లు పలికె నృపాలా ! ౩౨౫

చ. నటము దమంబు దానమును నత్తము నధ్యయనంబు వై విక
త్తము తపముం జవంబు నమప ర్తనమున్ యశమున్ బ్రతాపమున్
నమరంబు భీరభావమును న్నాయము డైవమునందు భక్తిబా
వము పది య్యోధవర్మములు వాసిగనుం దయ గల్గెనేనియున్. ౩౨౬

క. ఇలలో దయయే ధర్మం । బులకును మూలంబు దయను బూనక పుణ్యం
బులనుచు జేయుదు పాపం । బులసేయుటనుమ్మ దయయే పుణ్యము తలపన్. ౩౨౭

క. నీకును సుఖము గలుగునని । లోకముపారలకుఁ బీడలుం బొనరింపన్
నాకంబు గలుగునే యిము । లోకంబున బాధలుం బడుదురుగాక నృపా ! ౩౨౮

- క. పాపం బెలుగని నరుడై । గోపము పడరాదు కినుక గూడక వైరం
బేపట్టఁ జనుడు వైరం । వేపారక యొకనిఁ జంప నెట్లాప్పు న్నమా । ౩౩౦
- క. తన కితరు లేదీ సేసిసఁ । దన కహితం వితరులకును దా నది సేయం
జనచునుమీ జనపాలక । వినుమా యీ ద్విజనమూరు విడువూ విడిగన్. ౩౩౧
- ఉ. జన్మము సేయనప్పుడు ద్విజావపరుల్ బహువాంఛితంబులన్
గ్రగన్నన వేడకే నృపులు కాదన కియ్యై యీ కకున్మనం
శోన్నతి పిన్నగాదు వినుమో న్మనః । యీ ధరణీమరాల్చుమన్
మన్ననఁజేసి వేగ విడువూ యరఁ గొరకుఁ జూచి రా జామన్. ౩౩౨
- క. ఒదయఁడు జన్మము సేయుచు । గుడుగక దానంబు లిష్టమిడ విజ్ఞానం
క్కఱ దడిగినది యీకున్న । గడుపాపము వచ్చుఁ బుచ్చుగిరులు న్నితయున్. ౩౩౩
- ఉ. నాపుడు భూతలాధిపుఁడు నాకు జుర్రచరపీఠ ముండుచే
బోవునటంచుఁ దెచ్చి మునిపుంగవుఁడైన పసిష్టఁ వస్తులం
గావున మాన నన్న విని తొలికఁ బో నరపాలక వ్రహ్మ ।
సేవు భయంబు నొందినము నేరకదా పుడు నీవరం దికిం
ద్రోవ యొసంగితి నిద్రిబుభోరముఁజేరి సుఖింప వింటి. ౩౩౪
- ఉ. మాలతసంబుదాంచి కనుమూపుదీపితముం గ్రహించి యె
రాలనచ్చుత్తినున్నఁ గని యాత్మతపఃపల మిచ్చి సౌఖ్యముం
జాంగనొంద నీజనకు స్వర్గమునం దికినట్టి నన్నునుం
దేలిక సేయఁబోకు మని చెప్పిన రాకె నాచరింపరన్. ౩౩౫
- క. ఈ చెన్నిచెప్పినది నే । నీ విషమమూరు విడువ నేగు మనంబా
వేవేగ నున్నెన్నఁ । కా విశ్వామిత్రుఁ చనియె నత్యాచరతన్. ౩౩౬
- క. పిను మొక చాడుకడుంల్రం । బును చెప్పెద దాని జపం బొనరింపు ముం
చును బెప్పఁగఁ వాఁ రదియి । పనియని యురసారి కొక్క దడిగారులుగన్. ౩౩౭
- క. పదుని మంత్రము నూరెన్ । జరజర జిహ్వాగ్రమనెన్ కాదగున న్నుటా
వరముగ నంతటను దయా । కరుణైన ప్రపంచం బున్ గుమ్మన వచ్చున్. ౩౩౮
- ఉ. చచ్చిన హాఁ జూచి నృపనర్మండు మ్రొక్కి మహాత్మనియ నా
యెచ్చుము దీరఁ జేయుటకు నొప్పున నియ్యెడ కేగునంచితఁ
గ్రచ్చర గీతు నొక్క సుతుఁ డై కొని నిష్కనుగార్చి య్యమున్
చెచ్చరఁ జేయుచుంటి దయసేయును చూడుము విప్రవాలకున్. ౩౩౯

ఆ.పె. ఆర్థి హోష మెరుగ్గ తన్నట్లు నేరబుత్తలి । తోభమునకాదె లోలబుద్ధి
సిన్ను మోసపుట్టి యున్నయను భలము । ననుభవించిరాక నభివేద, ౩౪౦

క. ఆ వలుకులు విని చరుణుడు । భూపాలక విప్రసుతుని బోనిమ్మిరని
యూహించునుండి విడుపును । కోవము నా కిచ్చెను లేదు కొంచెబోనె, ౩౪౧

తే.గీ. నీ జటోవరరోగంబు నేరబుండి । నీనుగ గలుగదు దేహంబు నిర్మలముగు
నమ్ము నామాట యని వలకు నరపిఘండు । విడిచె నయూహమునుండి విప్రబాలు, ౩౪౨

క. పులిహోనుండి తలుచున । వెలసదు నామాదమాడ్కి విడిచి బాలుం
దలచును సభికుల గని యే । లెలుగున నెప్పుని సుతుండ నెదిగింపురకనన్, ౩౪౩

క. కొంద బడిగిచ్చని తను । వంతుం బోవముటను వాని యాత్మజాడే కా
కించితో జనియేమని । పొండుగ పదియింపితి తలపోసి నరేంద్రదా ! ౩౪౪

క. కొంద తిత్తడు భూనాథుని । సంపదగడే క్రియచెప్పె నాగ ముచయునుం
గొందలు చరుణుని తరయుడు । సందియమెలసితి ముఖము నంగతి నభిపా, ౩౪౫

తే.గీ. ఎప్పురికి దోచినట్లు వా రిట్లు పడుక । విని పసిఫిండు లేవి యో విలువలార
నామ్ముగొని యమ్ముకొనినఘానుచున కితడు । సుతఁడగు డిది సర్వసమ్మతమునుమ్ము, ౩౪౬

క. జనవరుడు వరుణునకు ముఖ । మున నియ్యవలంబినాడు మునుకొని కానన్
జనవరునకు సుతుఁ డెట్లుగ । చనయర్థము నితరునకును దానము సేసెన్, ౩౪౭

తే.గీ. కాడు చరుణునకు సుతుండు కౌశికుండు । మంత్రజప ముపదేరించి మహిమఁగాంచి
యూహమునుండి విడిపించె రావుదీర్చి । యవియఁగాపున గాభేయు నాత్మజుండు, ౩౪౮

క. అనిసన్ విశ్వామిత్రుడు । విని విప్రకుమారుఁ వనమ వెంటఁగొని యే
గను వసికి ఖరశ్యాండు । మనమున సంతోషమందె మునుజాఫీశా ! ౩౪౯

ప. అంత హరిశ్చంద్రుండు జటోవరరోగంబులనం బొలంగి యర్థంతారంచంబున నిజ
నగరంబు ప్రవేశించె. నిది యెల్ల విని తన కింక భయంబు లేదని వృథచిత్తంతై
రోహితార్థుండు సగరంబునకు పుచ్చుల విని రా తెనులేగి కౌగలించుకొని యుంటికిం
గొంబోయి సుఖంబుండె. నప్పుడు పిళ్ళామిత్రులను, పసిఫిండును రాజుబలనం
బూనితులై సైన్యంబున నుపరావడికిం బోయి సుభర్యసర్వు యవిసరంబునం బ్రజంసా
వశంబున హరిశ్చంద్రు నుగ్గవెంచుచు పసిఫిండు గొంపన కిట్టనియె. ౩౫౦

౪. న్యాయవిహండుధీరుండు దయాళుడు కీర్తివరుం మరుప్రతా
పాయతమూర్తి శౌర్యధనుఁ డాత్మశరణ్యుడు యజ్ఞ దేవతా

ప్రాయఁడు సత్యసంధుడు శుభవ్రతశాలి వదాన్యహృది యో
మా యజమానుఁ డెన్న ననమానుఁడు మానదనుండు కౌశికా !

౩౫౧

మత్తకోకిల. ఆదీతప్యఁడు పల్కితొంకఁడు హాసలీలరసేనియున్
గూడియుండును సాధుబృందము కోప మింతయు లేదునూ
వీడ డెన్నఁడు దైర్య మీవిని చెన్నదీయు తెలుంగఁ డి
రేఁడులోకములందుఁ జూడగ నీడు వానికి లేదుగా.

౩౫౨

చ తగవుల దర్శనాఁ పరదాసహోదరుఁ డింగితజ్ఞుఁ డో
ద్యుగలుగనాడు పుణ్యముల ప్రోవు వనార్థుల కొంగుపెడి భూ
గగనవరాశిం బెరటికల్పక ముర్చికి భూషణంబు బట్
చుగఁడు త్రిశంకునూనుఁ డనమానుఁడు సత్యవచోవ్రతంబునన్.

౩౫౩

క. అనిన విని శ్రోతభీమా ! ననుడయి కనులె జ్ఞజేసి నాయెమటఁ ద్రిశం
కుని సుతు గుణ మెన్నుట యం । బను ముందరనిడువ మెనమానుఁ బొగడుటే.

౩౫౪

క. జగమునను హరిశ్చంద్రుని । సుగుణంబులు వొగడుటకును జొచ్చితి వారం
డగు బొంకుంమారి నుతిం । పంగఁ జనునే మోసపోయె వరుణుఁ డెటుంగవే.

౩౫౫

తే. గీ. ఆ హరిశ్చంద్రకద కిప్పు చరిగి యేన । యన్యతవాది యదాత యం చంద
జేసిదను జూడు నే నట్లుఁ జేయకున్నఁ । బూర్వసంచితపుణ్యంబు పోవుఁగాక.

౩౫౬

తే. గీ. నే హరిశ్చంద్రు నట్టి చుర్చీతుఁగాఁ గ । టింపజేసితినేనియు నీడు పూర్వ
సంచితబెల్ల నప్పుడ నమయుటకును । నీ బొడంబుము వనిష్ట నేఁ డనంగ.

౩౫౭

క. అటులనె కానిమ్మునుచున్ । జటులతఁ గోపించి గాధినందన సీపున్
మటుమాయ లెన్నిజేసిన । నిటు నటుఁ బొలంగెండు మా చుహీనుఁడు కనుమా.

౩౫౮

క. జద్దరటి హరిశ్చంద్రుఁ డ । బద్ధంబే యాడెనేని బ్రహ్మఁడు వాఁ డ్రా
గుద్దానము మాసి యతి వి । రుద్ధంబుగ నవరధిశను చూఢిగఁ బోతచున్.

౩౫౯

క. నా శిష్యపరీక్షింపఁ డగు । త్రైశ్రీశంకవుఁ డెప్పుడే నదాత యయిన నా
కాశమునఁ బట్టపగలె వ్ర । రాశింపవె చుక్క లదరి కౌశికమోసి !

౩౬౦

క. మిన్నయగు హరిశ్చంద్రుని । చెన్నైన కృపారసంబు విడిచేనియు నే
బన్నిదము గట్టి పలికెద । బెన్నెటను గుండ్లు దేలి బెండ్లు ములుంగవే.

౩౬౧

తే. గీ. నీవు చేసిన గ్రహమును నే నొనర్చు । నీవు గెల్పెదదో లేక నేనా చూడు
హురగింపంగఁ బోవును నడుగనేల । గూరరుచు లీపుడలచిన దారి జూడు.

౩౬౨

వ. ఆని యిట్లు వివాదపడి గృహంబు చేసికొని స్వస్థనిలంచుంబులకుం జని రంత హరిశ్చం
ద్రుం తొకానొక యవసరంబున మృగయార్థం బరణ్యంబునకుం జనిన సచ్చట. ౩౬౩

అ.వె. వన్నెలాడి యొకతె వనమధ్యమున నొక్క । చెట్టునీడ నుండి బిట్టు చగవఁ
జూచి నృపతి యో సులోచన యేటికి । చగచె దనిన నిట్లు వనిత వలెకె. ౩౬౪

క. నే గౌళికముని పీడిత । నై కడుమఱియెదెదను ముద్రం బథఁడున్
గైకొనియె దబోనియమం పీతాననమం దన న్మహిషభుఁ తంతన్. ౩౬౫

ళా. గాఢేయాంతుకసీమ తేగి మునిలోక గ్రామణి లోకమున్
బాటించం దవమాచరింపదగునే ప్రాపిణ్యము ద్దేశకర
వౌషి సుస్వగరాదె మాను మని పత్నాభించి రా జేగిసన్
క్రొందోద్రేకతఁ బంపె గౌళకుడు దాఁ గోలాకృతిం దానవున్. ౩౬౬

క. ఉపవసనీమంబున న । కృపటవరాహంబు రాజుఁ గడు సల్లింపన్
నిపుణత విహరించెను ని । కృపుఁ బండియె పోత్రి నుంగకాయ మెనవుచున్. ౩౬౭

సీ. సన్మజాతికుడుక్క నందునఁ బొరలాడి మల్లెపూదూదబోదె మట్టగింది
కురువేరుతిన్నెలఁ గోరలఁ గోరాడి గన్నేరుబొదలోని మన్నుఁ బ్రాప్త
చిన్నసంపగిప్రూపు జిందవందరజిసి ద్రాక్షవేళ్ళను మీవితాఁ యొలచి
కన్నెమామిడిగున్న గచరించి పడఁద్రోచి దొంగవక్రించు చిన్ద బొంద జేసి

తే.గీ. తోటకావలిచాల్చను దూరమునను । చవిలి తరుముచుఁ బెండులఁ దరుల మంగ
మున రెత్తుచు డిగి నీళ్ళ ముద్దెవెట్టి । కలగఁజేయుచుఁ బండి సెల్లాటమాడె. ౩౬౮

ఉ. ఆ గతిఁ బండి చున్నచువరాచరచుచు నటింపుచుం గడున్
సేగియెనర్చ రాజునకుఁ జెప్పిరి య వ్వసపాలు రత్తిరిన్
జాగు భళా పరాకు విను సామి కటాన్యము బాబుగారు మీ
లోగిది బాగు మాత్రుతుకు లోకముతోఁ బనిలేదు నావుడున్. ౩౬౯

ఉ. ఏటికి మీర లందఁ టిటు లెంతయు గుండెలుకోట్టికోఁగఁ బూ
దోటను మాని పల్లితిరి తొందర యొక్కటి గల్గెనొక్కొ ప
ల్కాటరాఁ బ్రోచ్యపుచ్చ కొక మాట దచింపుఁ డటన్మ నచ్యు ము
మ్మాటికి నీకు దండ మెక మా మనవి నిన్ని మమ్ము నేలుమి. ౩౭౦

ఉ. దండము తాదటం గొనియెచన్ వర్జితమ్ముగ మీరు మన్నిం దె
ల్పుందన నేమి సెప్పుమును పుష్పలలిగెలు ద్రావ్చుచీఁజున
బండిన గుఱుమామిడిలు బావులు తోవలు చెల్ల లస్సయున్
దండుగ బాబో మే మచోటు దారిఁ జనం బనిలేదు నమ్ముమి. ౩౭౧

- చ. అనవుడు కారణంబు తెలియం బలుకుం చన నోయి మాప్రబో
గొనగొన బారు మీదఁబడు గుట్టును గట్టును మోరఁ జూపుఁ గ్రో
వున మనుద్రవ్య బోదియెలఁ బొద్దుఁ బటాలున లేచుఁ బించెలం
దునుమును గాయలు స్వపులు చూయుఁ జివుళ్ళను బూలు రాఁచెడిన్. ౩౭౨
- మ. అది యేజంతువు తెల్పుఁ డింకఁ దడవేలా యంచు భూజాని చె
ట్టివహౌ చూపునఁ జూచినం బెవరి గుండెల్ దవర్చిల్లంగ గో
ప్ప దొరా పం దది పంది పంది బిరుమీ బాబూ నరేకాని యా
మవమేమా మఱి యేనుగే పడచునుమ్మా యీదెనుం గల్గెకిన్. ౩౭౩
- క. అనవుడు విని రాజన్యుడు । చననైన్యముతోడ పనమువరఁ జని మావన్
బెనుబంధ జాడ లంతటఁ । బెగచుట నది యున్నచోటా వెనచుడు జననన్. ౩౭౪
- ఉ. మోర యొడివఁ సాదికొని ముద్దె లవంతఁ గదల్చి ప్రవక్తం
గోరల నేల గీచుచును గొల్పెలఁ బ్రోచుచు నోరఁజూచుచున్
వేరును దువ గాడ మెలిపెట్టి దిటంబుగ నోటఁ బెట్టుచుం
బోరున గుట్టగుట్టునుడు దొమడి పందినిఁ జూచి దిగ్గునన్. ౩౭౫
- తే.గీ. విట్లగెకొని రారాజు వేగలిఁ । గాల సంధించి గురిఁజూచి కోలమునకు
దాక నేయఁగ దానికిఁ దప్పి పాతి । చనినఁ నృపు డింకొక్క శరము నేయ. ౩౭౬
- తే.గీ. అదియఁ బట్టించుకొని చన నవనివిడుడుఁబుణియునొకాణమును కై పగిలి మఱొక్క
చోరునకుఁ దాద వేయించు నునిఁజాకు । గంబు విడువంగఁ గిరురించె గవటచండ్రి. ౩౭౭
- ఆ.ప. ఒట్టు పైచి కైచి వృద్ధులఁ డా పంది నందలేక శ్రమనుఁ బొంది పొంది
బెమటఁ బడిసి చచ్చి పొది పిచ్చాహ్వానా । లమున నెడబోఁ గొలంకు నేతి. ౩౭౮
- తే.గీ. బంగ గుట్టును దవ్వున బదివీరతన । పొక్కరుడు నక్కా లంకున నొక్క గడియ
ముచుక రానరించి నుట్టునుచు నీళ్ళు । పెట్టకొని గట్టుకెట్టున గట్టి పండె. ౩౭౯
- ఆ.ప. నిదురరాక యెవ యెవ చనవురమున । కరుగఁ దలఁపుతీసి యల్లెచూడఁ
చూర్పు పల్లెముంబు నేర్పరింపగ లేక । దిగ్గుమంబుతోడ దిగులునుండి. ౩౮౦
- క. ఏదిగ్గునకుం బోయెద । నాచుమనంబున భ్రమంబునం జిక్కి యయో
యోయి దొచును నూర్పుం । జేదెన నుదయించె గ్రుంకు నేదెన ననుచున్. ౩౮౧
- శా. అర్హిష్ఠాదులు గానరాపు పగ లాహో యెట్టు లాహింతు న
హస్తంబు జూచియు నాపురంబువెన చూర్పా దక్షిణంబా మదిన్
దేశానం బొనరింపనేర ననుచున్ జింతించు చుండంగ న
విశ్వాహిత్రుడు వచ్చె గృత్రిమచురిన్ పృథ్విమాదేవుడై. ౩౮౨

ఓ. వచ్చిన చొనిఁ గాంచి జరగల్గవుఁ డల్ల నమస్కరించిసఁ
జెచ్చెర స్మస్తీతే స్తనము వెప్పెని దీపనయిచ్చి యెండిగా
వచ్చితి విష్ణునంబునను దానవరుల్బుడవయ్యు సెప్పుమా
గ్రచ్చర నావుడున్ పని భరావరుఁ డో పృథ్వీసురోత్తమా !

3౮౩

౪. అనిన.

3౮౪

ఆ. వె. వంది యొకటి తోట పాడుగాదింపంగ । సైన్యములనుగూడి సరళాన
దారి నగును వచ్చి దారిఁ గొట్టగలేక । యడవి దిరిగి తిరిగి యలసినాడ.

3౮౫

క. మైలికు రెవ్వరు లేనిదా నే । నివటిఁ జేరిరిన్ వనింబడి విప్పుల్
గానుట భ్రమగొని నూవర । పాదమునను గొండుజేరి వండితి ననమా.

3౮౬

చ. పురుషులత నా కిపుడు పట్టణమార్గముఁ బాది సత్కృపా
తరలపుగుంట నీరు ధావాంధ దొనుంగియేని యుచ్చెవన్
నిలగక నాగ నాతడు ముచుండుటొంది భరావలయ్యున్
నిలిపిర పుష్కరార్థ విది స్నానముసేయుట మేరఁ జెప్పెదన్.

3౮౭

౫. ఆన కొలఁతున్ భూనాదాడు । మనిఁగిండుట చేరాలములు నాడివి నిభం
బునుఁ బిత్తరెవ్వరానిది । నానరొచ్చగజేసి దాన మెనగుచున్నన్.

3౮౮

క. నా చేతి యడిగెదో మా । దేని యమంబు మన్న వ్విజుఁడు తెలిపెద నో భూ
దేవేంద్రా ! నీ కీర్తిని । నే వింటిన్ మున్ను చాత వీప యటంచున్.

3౮౯

ఓ. నీవు ప్రాంతపుత్తనపు నీలమెయతపు చాత వాల్తల్
రావగన్నీతుండిపు మహామతి వంచు వినివృత్తాని ము
న్నే పదియంటె నాకు నొక యాపిత్తమున్నుచి నిన్నుఁ గోరెదన్
దాదిరి నా కుమారుని దివాహముమాత్రము సేయుమి నృపా !

౩౯౦

చ. అన విని యుక్కరాతిపుఁ దహాపరితేఱుమి విఁపుఁ జూచి నీ
తనమునిపెట్టిరెన్ పునుఁ తన్న కన్ పున్న సన్న వింపనా
ముని తన మూలచే నవిపుఁ పున్ను చాతముఁ బాపి యా
వెనకఁ బడేఁజ్జయింతుఁడని విష్ణున్ గొప్పరెఁ బాపి ముంపరన్.

౩౯౧

క. ఈ యుత్తమున నుండితి । సేవాంపున న్నమనోజ్ఞా చేసి విరవ చా
ద్వామంబు భలంబుఁ జేయు । నీమంత న్నిపుఁడుఁ జేయవేయి గుండే.

౩౯౨

చ. అన విని మోహితుండను భరావరఁ బట్టర యంబుఁ దాఁ బ్రు
జ్ఞుడు దగఁజేసి కృత్రుమరసాసురపత్నికమాన్యతై మివం

బునుఁ జనియెం న్నక్షత్రపురభూమికి గుఱ్ఱము నెక్కి యంత న
మ్మునియును రాజు మోసమున ముంచి నిజాశ్రమభూమికిం జనెన్.

౩౯౩

ఉ. అంతట గాఢిసూనుడు నిజాశ్రమమందు వివాహయత్నముల్
వెంతగ జేసి భూమివరు వేడుకఁ దోడ్కొనివచ్చి వేదికా
భ్యంతరమందు దానము నుదారత నిమ్మన నాతఁ డెంతయున్
సంతసమంది కోరు మిఁక సంయమి నావుడు నాతఁ డిట్లనెన్.

౩౯౪

క. వీరాగ్రగణ్యు డిను మీపే రీ లోకంబునందు । బెంపు పహించున్
వారణ రథ హయములతో । నీ రాజ్యము వరున నీమ్ము నేడు మహిళా ।

౩౯౫

క. ఈ వేదీమధ్యం బతి । పాపనమునుమీ సరేంద్ర బహుభుజ్యంబుల్
గావించినవాడవు నీ । వీచిన్ పెనురివియవగుచు నిద్రి యడిగితిన్.

౩౯౬

చ. అనిన విని హరిశ్చంద్రుండు కౌశికముని యాయచే మోహించునై యుద్ధాయుర్తంబులు
గ్రహింపనేరక.

౩౯౭

క. దత్తమని పలుకఁగా విని । యత్తరిన గృహీత మనుచు నమ్ముని హృద
యత్తుడయ పలెన్ సరవా । లోత్తమ దక్షిణను వేగ నొనఁగుము ప్రితిన్.

౩౯౮

ఉ. పక్షయుగంబులేసి ద్విజవంధయు సున్నములేని తమ్ములం
బక్షములేనిబండి పిమలాంబుపులేని జలాశయంబు రు
ద్రాక్షమాలెసి శరభుజప మాయధపుంజము లేని యోధుడున్
దక్షిణలేని దానము వృథాయని పల్కిరి తాపసోత్తముల్.

౩౯౯

క. కాపున దానవలార్చం । బీబొనఁగుము దక్షిణను మహిళ యటస్కన్
భూచిరుడు నట్టి ధన ముం । తో వేగము తెల్పు మేల తొందరపడగన్.

౪౦౦

చ. అనిన విని విశ్వామిత్రుండు.

౪౦౧

లే.గీ. హేమభారద్వాజులు సార్థములు తన్ను । నృపతి దాస్యాన్ని మని పల్కి యెలనగవున
జనియె నైన్యముతోఁగూడి నృపురంబునుబోయి యచోర్చుఁ దా చలవోలుచొడగె. ౪౦౨

లే.గీ. పొలకతోఁగూడ రాజ్యంబు పున్నకొనియె । హేమభారద్వాజులు సార్థ మీగి గొనియె
గ్రింపమీడున చెరియక బొందబడితి । మొనసి మునిముచ్చసూయకు మోసపోతి. ౪౦౩

క. నీతియెడగక మదిగెడి కోరిక । వివెత్తి నట్లు కూనిరిఁ బిదవనం
చేత జలదార విడిచితి । భాతి చెడన్ లోతుగోత భ్రష్టపడైతిన్.

౪౦౪

క. కివలముని మారు నమ్మితి । వివరీతము పిచ్చునగుచు పిలువనయతి నే
చ్యవగంధమరినై చెడిరిం । జవలాత్మలు నిరిసి నిలువ శస్త్రంబుదురీ?

౪౦౫

- క. చింతానట్యై నృపుత్ర । తంత్ర విపాదమునఁ గృత నంకిన గనివి
ప్రాంతమంతయును నాతని । కాంతామణి చంద్రముఖి నగౌరవపణిన్. ౪౮౬
- ఉ. ఏటికిఁ బ్రాణనాథ మది నింతటివంత సురుడువచ్చె ఘో
రాటవినుండి తానలిపి తంపపు మెచ్చఁగ రాజసూయమున్
మేలినురాతివరమును మీరయ హాశధరుండు తుష్టతై
పాలిదె హేతుప్తుర్ తెలుపుమా పరమామృతమిద్ది యారయన్. ౪౮౭
- క. అని పరిసిన తన నరిగని ; జననరుడను నో మృగాః సకలంబు దబో
ధనుఁ బొకఁడడిగిన నిచ్చితి । దను మాతిన ధర్మ మగుట దాపము పొడమెన్. ౪౮౮
- ప. అని యిట్లు తన పరితాపంబునకుఁ గారణం బొక్కింత సెప్పి ౪౮౯
- ఆ. చె నుడుగువార్త నుడిగి కడుచింత వేగించి । ప్రక్కనుండి లేచి ప్రాతరర్థ
తృప్త్యుంబులు డిప్పి చేరవాదులఁ జెప్పి । నంద్యవాచ్చుచున్న సమయమునను. ౪౯౦
- న. నరనాథుం గన గాఢపుత్తుడు సువాంధకృత్సంతోషకృ
ద్గరయజ్ఞాదిపవిత్ర బాంహసలదాదాసుండు బోకోత్తర
స్థిరచారితుడు బోకభీకరపద్మి త్రాతిచ్చెత్తుండు బా
స్కరకోటిపతిమానగామఁ డగు విశ్వామిత్రు డేతెంచినన్. ౪౯౧
- తే. గీ. చచ్చినముసిండునకుఁ బీట యచ్చి యెందు । గూరుచుండ నియోగింప కౌంకసేపు
ముచ్చటల బుచ్చి యా రాజు మోముజూచి । యచ్చిన సువర్ణమును రాజ్య ముమ్మడిన్న. ౪౯౨
- క. ఈ రాజ్యమెల్ల నెపుడే । నీ రాజ్యముఁ జేసికొమ్మి నే నిచ్చితి ము
న్నే రాజ్యమునునై నన్ । వారక నేఁబోయి బ్రతుకువాదసుజామ్మి. ౪౯౩
- క. సర్వస్వము నీ కిచ్చితి । సర్వీసురపర్య నిలుప పొక గవ్వ తపో
ధూర్వహృత సేపు మాకున్ । బర్హములగు సత్యరాకృతిపొందవమిత్. ౪౯౪
- తే. గీ. చక్షిణార్థము నేరిచ్చు ధనముమాత్ర । మివ్వకంపపు పొకికిఁగవచ్చు నీవు
నందు మాచవి యను బావ్య నాక్కనాచు । గాంచి యెట్లనివలెతె భూదానకు శపుడు ౪౯౫
- ఉత్సాహ. ఈ సునీకృతులకు వాఙ్మ మీది పోన్ సమస్తమున్
హేమనత్పతురగరభగవేంద్ర సుముతంబుగా
హేమ సర్వదాచ సుహిత వుజ్జాసిన్చి వెల్గుతున్
ద్రేమ నీ యమూఢ్యునికివి విడిచుమునకు నేగెవన్. ౪౯౬
- ఉ. పోయెడు మానవేంద్రు గని పుత్తుడు భార్యయుఁ గూడి వెలసే
పోయెరి హే యదేమి యను పొక్కుచుఁ బోయె చుట్టపర్వం

- డి యమి యంచు గాఢినుతు నెంతయుఁ దిట్టిరి కౌశికుండు చా
నోయి సరేంద్ర దక్షిణకు బోవుదొ యొపదొ తెల్పు చెచ్చరన్. ౪౧౦
- క. అనపుడు విన నృపతి రహో ! భర బ్రజకులవర్య నీకు దక్షిణకౌరవున్
గనకం బియ్యక నే భో ! జన మొసరింప నిది నమ్ము నత్యంబునన్. ౪౧౧
- ఉ. ఎక్కడనుండి లెచ్చెదమో యాపు భనంబును గోళమెల్ల నా
ప్రక్కనయుండె నత్యంబును బర్కెదనందివి నెర్పనత్వముం
జక్కిన నీకునున్ బుజును బేకొనుమంచు నొసంగు నప్పు డి
తక్కులు మాని లెదనుము దాదెద నానంద్రోచినే నీకన్. ౪౧౨
- ర. నీ యిష్టమైనచోటికి ! బోయి వసెంపు మిత్ర దలను బుద్ధావధుగా
వేయేల నాస్తి యనచున్ ! బాయక పలుకు మన చాలు పదివేలు నృపా. ౪౧౩
- చ. అన విని రాజు సంయమిపరా మదిఁ గొంతఁగనేల నేను నా
తనవును భార్యనుం గొడుగు భర్తమువపుక నమ్మివైచి నీ
భనమును నీకొనంగెద నెదారచరిత్రు గవత్సవంబు
ర్థును మదిలో దలంబి దెదిరందొసరించెద నత్మవాక్యమున్. ౪౧౪
- చ. మముఁ గొనజాలునట్టి యొక మారపు జూపుము కాశికపురి
స్థిమలత దానకృత్యమును నే నొనరించు సదాచపుత్రభా
వమువహించి నీదగు నుపద్రము గైకొను మేనమేటి కీ
తమకమటంచు బల్కి నెజవలనెదాన్వితయై మహాత్మవన్. ౪౧౫
- మ. చని గాంచెం గుండోయనిండుగ హరిశ్చంద్రుండు దాదానను
మని కృష్ణాచపు గోపురంబు విదివస్త్రోబుండ్ల సాధాకరం
బునునీవర మున్న ధోన్య తాభోవాల్లిపాద భృగూ
భాగవైరద్రకకుంభగోపురము న కామపురం బున్మిలిన్. ౪౧౬
- క. కన్ భాగీరథివోనన్ ! మునకలు గామంబి రేపు మనోనందితు భ
ర్తని గొల్పి కాళ్ళనడనో ! జనయన్ మహాద్భుత కృపా మహిమ వుంకిన్. ౪౧౭
- క. పురి లేగనంతఁ బొల్లెద ! భరనేనునుఁ దెబ్బరువచ్చి రథ గ నుపుకీ
యరమరి సెప్పక తనినొ ! మృతపతి నెచ్చనిని నెంచొ న్నను తనినెన్. ౪౧౮
- ఉ. అంజరదేవి ముక్కెద మహద్భుజ సేనును నొ మహాయునిన్.
గంజదళాపియం గలము కావలెయిండును సేదు చాకియన్
నెంజిలలేక గొర్తెదము నిన్నును గృత్యము సెప్ప నాపుమన
గొంజర యిమ్ము స్వర్ణ మిదిగో నెలవోయెను మాటలేటికన్. ౪౧౯

క. అని కపటభూమిదేవుడు । దన విడ్డసుగచ్చిసం బదంపడి తెక్కం
గనమించి పిగిలియెన్నది । దినమొక్కటి యనుచు నృపుడు బెలిపిన వినుచున్. ౪౨౭

క. నే నివచ్చుచు బోయెద నీ । మాగుము నిలుపుకొను మెల్లి మరుమాటాదన్
మానక నీను శపియించెద । మాగునాయక యనంగ మనసున వ్యభతోన్. ౪౨౮

ఆ. పె. పట్టవర్తి ధనమ నీ బ్రాహ్మణునకు నా । తెప్పరిత్రు రిప్పు దేమనందు
రాజునక్కెల్ల బాగుపా దొనరించి । దీనవృత్తి నెట్లు దేవురింతు. ౪౨౯

ఆ. పె. పట్టవర్తి ధనమ నీ బ్రాహ్మణునకు నా । తెప్పరిత్రు రిప్పు దేమనందు
రాజునక్కెల్ల బాగుపా దొనరించి । దీనవృత్తి నెట్లు దేవురింతు. ౪౩౦

ఆ. పె. అరియుగాక విచ్చు నర్థం బవహరించు । వాడు క్కమితరకవాసమందు
తాన నెప్పుడు నన్ను నే నమ్ముకొనుటయే । మంచివని యటంచు మది చలంతు. ౪౩౧

ప. అని యెట్లు పలుకెయ్యెనలం బింటించుచు భీమంద్ర తలనంచుకొని కన్నీళ్లు విడుచుచున్న
భర్తలంగాంచి పరివ్రతాదింకంబగు నతని పర్చి దావ్యగ్ధంబగు స్వరంబున స్థిరనియె. ౪౩౨

చ. చగచగనేల ఫిల్మపరిహారముం బొనరించి వర్తియం
దగు నటుగాక చదురల నాడుచు బాపము గేయువాడు పీ
నుగవలె చక్కనియడు బనుం కిల సత్యముపల్కి పుష్కలముం
దగులరయన్మ నవ్యయనదానమిఖంబులు పుష్కలముల్గదా! ౪౩౩

తే. గీ. ఆనందభంబు పొక్కునూ రాబరించి । రాజుయందు గావించు రా జనత్తు
మాతెనెయి స్మరింబునందుమండి । భక్తుడగు పీఠ చరియును పార్థివేంద్ర. ౪౩౪

రే. గీ. ఫిల్మ పుష్కలములందల్ల పుష్కలములం । మొదటిఫిల్మలగా సత్కరమును గమింతు
సజ్జను పలుకుటయెనున్ను నెల భాతి । భాతి పుష్కలమును చెలరెడి గంప. ౪౩౫

క. కలమును పుష్కలములందు । బంబులు గీర్తయి నొనంగు బాపములన్
దొంగించి నిహవరణంబు । నెలములుకలగతయి సత్క మవిసేనాథా. ౪౩౬

రే. గీ. సత్కమను బొంగింపర జనవరేణ్య । దీర్తివహించు మీపు చోకింపనేల
పురుషులకు ప్రియ చలవంగ పుష్కలము । ఖంబులగు చోగనస్తుపుల్గద నరేంద్ర. ౪౩౭

క. రావున న న్నమ్ముము నీ । వాపర్తములనను భూసురాగనియజులన్
వేదేగదీర్చు మిడియే । త్రోవ నునుడు పంకరరుడు ద్రోయరు మతనిన్ ౪౩౮

చ. అన విని రాజు మార్చిలి మహత్తరమఖపయోధిమిన్నుడై
తనువునెలంగ తెత్తుపడి తత్వయు సూర్యుడు నెట్టకేనియన్

మనమొక యింత యింతవనమట్టున బాచుకొనంగ లేచి యో
పనితలమిన్న నిన్ను నెడబాసి మనంగలనే ధరాస్థలిన్.

౪౭౯

ఉ. నవ్వుచు గేళి నాయెదుట నర్మమలాడెడినోట నెట్లుగా
జీవ్యలుపర్యేచే చెవులు వీడరదొడెడి నయ్యయో నినుం
బువ్వలపొన్నుపై నలత బూనెడిదానిని విక్రయించుచుం
చివ్వగ బల్కుజెట్లునె నతీ ననుచారమతీ కృపాపతీ.

౪౮౦

ఉ. హా యిటువంటికష్టముల తైత్తిరిగా ననబోచి నీమ లే
బ్రాయము సోయగంబుననుబట్టికదా బహుళాత్రిజిక్కియ
ట్టాయెనయో యికెట్లు తనువంగును బ్రాణము నిల్పుకొంచునే
నీమెడ జీవతుండనయ యిట్లునికిన్ ఫలమేమి సెప్పుమా.

౪౮౧

తే.గీ. దైవమా యింత మగ్ధత దారసిల్లె । భార్య నమ్మ జగంబున బ్రతుకంగలం
బహువిధవిషాదమున నెట్లు చిదయ బ్రహ్మ । మూడుపంజరం బ్రాసెగాఁబోలు సొనకు.

స. అని యిట్లత్థంత యాఖ్యావేశంబున బహుమూర్ఖుల ననం జిక్కి నేలంబడిన నిజ భర్తగాంచి
యంగనారత్నం బంగలార్పుచుఁ బెరలంగన నెట్లని వింపింపం దొడంగె.

౪౮౨

తే.గీ. హా మహారాజ హా మహాహర్షకీర । కోట్లకొలది ధనంబులు మేట్లువెట్టి
దానమిచ్చిన నీవ యిద్దరజి వ్రాతి । యంగలార్పుంగ నే బ్రతుకంగ గలసి.

౪౮౩

తే.గీ. ఇంద్రవిభవుండవయ్యు నుపేంద్రవిక్ర । మాన్వితుడ విద్వి ముగ్ధత కగ్గమైతి
వయ్యయో యేమిసేయుదు నధిప నేను । భార్య నై నట్టి చోషింబు ఫలమటంచు.

౪౮౪

ప. ఇట్లు వింపించుచుండియున్న తలివండులంజూచి మమారుండు నతిమూఢవలంబున
బాహ్యంబువులు కన్నులం దొరుగ శోకించుతరి విశ్వామిత్రుండు వచ్చినఁ జూచి
హరిశ్చంద్రుండు మూర్ఖిల్లనం జూచి య కృపకబ్రాహ్మణుండు జలంబులు జల్లి
మూర్ఖుఁ డేర్పి,

౪౮౫

ఆ వె. తెమ్మతెమ్మ రాజ యమ్మ నా ధన పిష్ట । తెమ్మ తెమ్మ నీవు లేకుండున్న
బులుబులు బరువుమ్రోచి వృధిపిల్ బ్రతుకంగ । జాల పీపు మాటలేల నింక.

౪౮౬

క. సత్యమున రవి వెలుంగును । సత్యంబున నిలిచె ధూమి స్వర్గము శశియున్
సత్యమే ధర్మము దానము ; సత్యంబున నుండునంద్రు సర్వంబునృపా!

౪౮౭

క. విను మశ్వమేధయాగము । యను వేయిఁబడియనుగ ఫలంబునకదెంన్
పునఁమగు సత్యంబును బ । ల్కిన ఫలమధికంబునుమ్ము కీర్తింపంగన్.

౪౮౮

ఆ. చె. బ్రాహ్మగ్రంథుడగుక నెడేని నమవాచు । మరసి ధనముదేగ నుదధి గలదు
పిదప పుట్టు మరల జేర్చితో ధనమియ్యె । జాలకున్న నీకు శాపమిత్తు. ౪౫౦

క. అని ముని యేగినపిమ్మట । మనుడగు బ్రాహ్మణుడొకండు కదలి చనంగా
గని రాజ్ఞి భర్తతోడన్ । వినయంబున నిట్లు విన్నవించె నృపాలా. ౪౫౧

ఆ. వె. చక్క చక్కముగ దంత్రి బాహ్మణుడగు । తండ్రిసొమ్ము కొడుకు దా భుజింప
నర్హుడగుగాన నయ్యదే బ్రాహ్మణుం । దక్ష్మమనుగు మీచ్చు ననిన నతడు. ౪౫౨

చ. దినకరవంశజుండగు బ్రతిగ్రహ మెట్లొగరింతు నింతి యా
చనకుఁ దగున్ ధరాసురుడు శ్చత్రియధర్మము లెన్ను మూడుగు
మృనలము నో మృగాక్షి యజ్ఞసాధ్యయనంబులు దానముం దపో
ధనులగు విప్రవర్యులుగదా గురువుల్ గురునాథ యాచ్యసే
యను మనసిట్లుచొప్పు వినుమా యజ్ఞమాత్రము నొల్ల యాచనన్. ౪౫౩

క. ఇచ్చెద దక్షిణ విప్రున । కెచ్చొటనయేని యెట్టులేని ధనంబుం
కెచ్చెద నాల్పించి సతీ । యొచ్చెమ్మగు యాచనమ్ము నొల్లదునుమ్మి. ౪౫౪

క. అనిన విని యుపతి జనవర । వినుచూ నామాట యిప్పుడు వి పునియొద్దం
ధనమున్న దడుగు మీచ్చున్ । మనకును విజయధారమెవలు మానము గలుగునన్. ౪౫౫

క. సరి జేసి యగును జేసియు । సరియగు నొక్కపుడు మఱియు నన్నానంచే
పరిభవమున పరిభవమే । లిరుగన్ నమ్మానముగు శిలిం గాలగతిన్. ౪౫౬

క. ఓడక దాతలె యాచకు । కై డిల్లందోయెవను మహామావసలే
పీడక దాతలగుదు రిల । నోడలకై బండ్లు బండ్ల నోడలు జనవే. ౪౫౭

క. దాహబొకడు బలియిందై । తోపించిన రాజ్యమెల్ల గోకేంద్రియ కడుం
దాపమున హరింపంద్రుమ । వాపోయితి నహహ కంచమా బాలగతున్. ౪౫౮

క. ఆహా మానమువలి నే । బేహి యనగనేర నాల్క చెగి కెంతైనన్
దాహబలాత్తిరవత్తిన । మాహరణము సేయువాడ నవనిసురునకై. ౪౫౯

ప. అనిన పిచి సాధ్యులుగు న య్యంగున యో ప్రాణవల్లభా సేపు యాచన కున్నుండువు
గావేని నన్ను పిక్రయించి తన్మూల్యంబున బ్రాహ్మణ దక్షిణ యిచ్చి సర్వంబు
పరిపాలింపుము. నాపుడు హరిశ్చంద్రుండు. ౪౬౦

లే.గీ. ఆయ్యయో యెంతకష్ట మియ్యంగరావ । తంన మిట్టులఁ బలుమారు దా పవించు
విప్రశాపవంబులన నీవ్విధి మదింప । బోలు గాకున్న నీయల్పములు పలుకున. ౪౬౧

మత్తకోకిల, జూదమాదగగము మహ్మపుసొమ్మునం బడియుండుటం
గాదు రాజ్యము పోయియుండునగాదు భోగవశంబునం
గాదు బ్రాహ్మణదక్షిణార్థము రాత సత్తము నిర్వికో
నే దయారహితుండ నయ్యెన నిన్ను నమ్మెద నిత్రున్.

౪౬౨

ఉ. అక్కట నేనృకంసులకునై నను శక్యముగానికార్యముం
దక్కక సేయగావలెన్ దత్తయు నీవును బెక్కులీరులన్
చొక్కివలించి తెంతయమృణుండను నే నిడువంబిపాపమున్
నక్కొని సేయఁబూనిరిని నిన్ను బజారున విక్రయించెదన్.

౪౬౩

మ. అని యారీతిని బల్కి యాన్యపతి మోహవిష్టచేతస్సున్నై
వనితారత్నము గొంచునేగి విపజిన్ బాహ్మంబునంబూర్జన్
చనుడై గిద్దగలంబునై పురజనుల్ సంఘంబుల్ కూడి చు
ట్టును బ్రాకృత్యే దీర్చినిల్చి చెన దీర్ఘం దాన్ దా నిట్టగన్.

౪౬౪

కా. ఓహో పాపవరేణ్యులారా విను దుఃఖ్యోగింబిన్ నీర్మిదున్
నాహేమాంబిని విక్రియించుట కనింపబడిరిలో గార్యసం
దోహంబుటొనరించు దాని యగుదున్ జూడుదు మీ రిద్దరయే
నూహల్ బల్లుతు వేగ చరమితు డెట్టో మెంచు మీ రంబులన్

౪౬౫

తే.గీ. ఆంధు గొండలు పెళ్లలా చుచునాడు | నెయ్యి విని బుద్ధునపు నీవు హీనుఁబ్బి
చగును నహభర్త కాఠిని నిమ్మబూని | తలకు నీ మోము జూగదా చున నడుడు

౪౬౬

తే.గీ. ఎవ్వడవకుంచు నడిగవరే యెలుంగ | రాతె నరనాంసమును మీ రాచనుంచ
ననుచు నిడువండి పాపార్థులను దురతము | నను వెనువరే యింకొక్క విచారన్ గాదు,
చ. ఇట్లు వజ్రరంగంబున హరిచ్చంద్రుని యెలుంగు విరి వృక్షద్రాహ్మణవేషియు పూరి.

౪౬౭

ఉ. తొమ్మిదివోపుమాటలకుఁ దోచు శిలంబునడంక నిస్సితో
యిన్నిరటచు గుమ్మరొక రాంబుం గానగదాను ధారులే
బహుగు శిర్ష మొక్కచును సూచి వెనక్ బొమ్మదోయినుంచి ప
ర్వస్వముపేరుడైన నృపనంయను వచ్చెను గుర్వజ్జనున్.

౪౬౮

చ. ఓను వచ్చి హరిచ్చంద్రుం జూచి.

౪౬౯

తే.గీ. ఏదయో దాని నవ్వుచున్నార దిండు గొండు నే గొమ్ముగలవాడ కోట్లకొలది
పడుచుఁబెండ్లాము గృహమునఁ బరులకోర్కె | ఏవుడు గొనబోయెదను వెల్పు మించిమిలుచు.

- క. అనిన విని నృపతి తన మన । మున దుఃఖము నాపలేక ముఖమునఁ జేం
బునఁ దుడుచు చేద్రఁదొడఁగెన్ । ముని యది గని పలికె నేలఁ బొక్కె దటంచున్.
- ఆ. వె. పలికి దీని రూపు ప్రాయంబు శీలంబు । గుణములకును చగిన కొలది ధనము
నేను దప్ప కిత్తు నీ విష్ణు దుఃఖంప । నేం మారు మింక నీతిగాను. ౪౭౩
- క. నువ్వుదిరెంచునబంబుల । నొప్పిన శ్రీయేని దానికొక కోటివెలన్
తెప్పిరి శాస్త్రజ్ఞులు మచి । చెప్పిరి యర్చుద మటంచు షితిఁ బురుషునకున్. ౪౭౪
- క. అని యిటుఁ జర్చిన విని య । జ్ఞసహాయుడు దుఃఖభార సహితుం డగుచున్
మనమునఁ దోచక యేదీచును । ననఁజాలక యూరకుండె నవసీనాథా! ౪౭౫
- ఆ. వె. టిరకన్ను టాచి దారుణీవిబుధుండు । నారదీరఁ బరచి ఫీరుఁ డగుచు
పొనఁగ వేర్చి పీరవూంనుటోలు దీ । నారములను గుప్ప లారటోసి. ౪౭౬
- ఆ. వె. టిరి టిరకన్న మొప్పినరీతిని । గ్రుమ్మరించినాడఁ గోటిధనము
నారి నిమ్మటంచు నమలాకచము బట్టి । రమ్మ రమ్మటన్న రాజుచవన. ౪౭౭
- ఆ. వె. విడుము విడుము దివ్వ వెక్కి వెక్కిఁడైడి । నొక్క మారుచూచి చక్కవత్తు
గురుని మరల నేచు జూరరాలో చూడరా! నీకు దాని నగుదు సాకఁబడుచు. ౪౭౮
- ఉ. అంతట బాలకుండు డన యంబును బూచి విరానవచ్చి య
తల్లింపదిపాదవిత్తుడఁబు యంబరము న్నివ కంగలార్చఁగాఁ
జెంతకు వచ్చి యూ ద్విజుడు ధీ యిటురాకుము పొమ్మనంగ న
య్యింతి యయో ధరాసురదుండ్ర కృపాదుతి నాలకింపుమీ, ౪౭౯
- ఆ. వె. పీని నిదచి చెట్టుచే నొక్కతన వత్తు । బాలుఁ గొనుము నన్నుఁబోలె శాస్త్ర
విధి నెఱింగి యనిన విక్రమఁ దాచటముపైఁ । బోసె నన్నునంబు బ్రోవు లిడుచు. ౪౮౦
- ఆ. వె. తల్లిఁ గొనుకు నొక్క చంటగాఁ దనయంగ । వత్తమునను హస్తవనజయుగము
నంటబట్టి ముసలి యవసీనుఁడు పయం । దడుచు గెంటె నింటి కతిరయమున. ౪౮౧
- ఉ. హో యని యేడ్చు చప్పుడు ధరాభివుఁ డంగరకుం గుమాదునిన్
మాయలమారి యవప్పుసలి బాపని చేతుల కప్పగించి య
యో యింక నేమిసేయుచు మృదూజ్జ్వలతన్ని సమస్త లక్షణ
శ్రీయుత బాని బాలు గుణసింధు సుతుం గన రెట్టు లోర్పెదన్. ౪౮౨
- వ. అని వింపించుచు నయ్యంతలాజాని యంలింతనరాని మోహంబున వేడురెత్తిన వానింబోతె
నొక్కెడ యనక యక్కడక్కడ గ్రుమ్మరుచుండ నంత నారాజ్ఞ భర్తకు సమస్కరించి

జానవులు నేలమోపి చేతులు జోడించుకొని పంగి నమస్కరించి బాష్పపర్యాకులతోచరయై
దీనానందముతో గగ్గవస్వరంజన నిట్లనియె. ౪౮౩

తే. గీ. దైవమా యాత వత్సలఁ దనివీటిల్పి । నట్టితేని ద్విజాస్రవ్యం సగ్నిహోత్రుఁ
దృష్టుల నొనర్చియున్నేని బ్రాహ్మణ్యుఁడగుచు మరల హరికృష్ణుడు దగ్గనుగాత. ౪౮౪

ప. ఇట్లు వరికి పాదంబులపై వ్రాలియున్న పడతిం గాంచి హో వందవదనా హో సర్వ
వభలక్షణసహనా ని స్మైతదాని యెటువోరఁ గాళ్యాదుఁ గామత్సవంశంబునఁ బుట్టి
నా కేటం బట్టిన నీ కిట్టి బెట్టివంపుదాసికలంబు ప్రాప్తంబయ్యె నేమి సేవలకు నెందుఁ జొర్ర
నెవ్వరి నేమనెడు కాయనా నా చిన్నిరూనా నీముద్దునామఁ జూచుచుండు ధాగ్ధాబుగ
నేను నోవనైతి నాపండి పరమ నిర్వాణ్యండు భూలోకంబునం గలఁడె నాపం గడుకన్తై
పుట్టిన ఫలంబిట్లులయ్యెనే యడచుం బలుమారు నూర్చుచు నేలంబడి రొకలునున్నం గాంచి
సేమియందైన వృద్ధనిప్రుండు, ఓహో యాయంగళాద్భుతోఁ బ్రౌఢపువ్వుచున్నావా?
బాగుగనే యున్నది నాపం గం సర్వస్వంబు దారపోసిక తిండుటకో? రెండు రెండని
చదువుతో రెండువైచి యంగకాదుచే దాబుంగొని కన్నీరు నరవలై పరుచుకొన్నాడు
మనిసింబు నడువం దొడంగె నప్పు డా వృద్ధవిప్రుం డున్నర వృథాంతరంబున మరుగున
సంతప్తిచుండయ్యె నంత. ౪౮౫

క. బుద్ధులు సెప్పుమ విష్ణులు । పిమ్మడు చెప్పవంతుగాఁ పోల్చియును
దక్కఁజునుగ మునుపదినై । సక్కడికిని చెప్పి పలకె నుపనిపుతోనె. ౪౮౬

ఆ వె భగము భగము భగము పరమిమ్ము ఫలదీశ । పరమలయ్యె నవభి దీరె దీరె
నిజము నిజము నిజము నిజము దప్పగుచున్న । తెలియమీ పరస్పరమల మునుచు

ప. అనినవని హరికృష్ణుడు. ౪౮౭

ఉ. పంచము దండమా మునిగుఱాకర చక్షిణ యిట్టై కొనూ నా
దండిమనీశ్వరుండు గని ద్రవ్య మీచెక్కవినన్న నెట్టిదై
యుండిననేమి నీ కనిన నోయి ధనంబిది యుపశస్త్రయై
యుండిన నే గ్రహించుటకు దొడ్డు గావునఁ దెచ్చుమ చుననె. ౪౮౮

క. మాయాబేదిమహారిక । యై యిట్టైతఁ నామి భార్య నిమ్మల సెందుఁ
బాయక కోటి లభించెను । నాయాత్మనా దప్పుదంబునం గొరంబడియె. ౪౮౯

క. నను బదికోట్లకుఁ గొనుమా యని । యాపెత్తెంబు సల్ప మనియెంచుమ పం
తనుడిక్కియున్న భూపతి । గని ముని కనుకెట్టజేసి గ్రహున బుక్కె. ౪౯౦

తే. గీ. అంతరాక్షపు రాజసూయంబుచేసి । నట్టివాడపు నాకిచ్చు సర్వమిదియు
యంతరాడను వేదంబుర్ధ్వఁ జవిచి । తపముఁజేసిన బ్రాహ్మజోత్తముడవు గాన. ౪౯౧

వ. అనిన.

౪౯౩

తే. గీ. ఇచ్చెదను చేగిరింపంగ నేలనన్య . యిప్పుడే యమ్మిలిని విత్త నిండుముఖిని
నాగ నీతి రాక్షసజాతి యమ్మిలి పగలిది . నంతలోననె తెమ్మ నా యర్థమునును. ౪౯౪

చ. ఇప్పు విశ్వామిత్రుల దరిగిన నరేంద్రుండు శోకించుడు.

౪౯౫

క. తను నమ్మకొనెడు పీ. గుం . నను నెప్పుడు గొని నుఖంబునం బొరటిడివా
డిను దస్తగిరిని గ్రుంగెడు . మహాపే తెటవంగ పినయమున బ్రాధింతున్. ౪౯౬

సీ బొలుకాడు పెల్లల్లి నెఱగమ్మ మునుముగ్ధ చలిదనంబాడుకంపు చెరిమి సేయ
వ్రాచుబట్టిన నల్లబలనబాయల బొమ్మబట్టెనై కపహల్యంబుజ్జలాత
ద్రువు దెలిసె యమ్మిలిట్లవలెనున్న దాహయగ్మమున బెన్నుడితె రావ్వు
మాటుపట్టిన యేడుమాళ్ళ గొంగు కౌతె సిగమేడుగా నెత్తె యెకాద

తే. గీ. బారు. పెదపల్ల గడుమీసాలు గొగ్గి . పాదపండ్లును పుష్పగుడ్డు బడుగుమేను
విట్టిగర్జము గల్గె యాచేతరాబు . పెట్టెనాలనిరూపున నుజ్జిపవీయ. ౪౯౭

చ. ఇట్లు వచ్చి.

౪౯౮

తే. గీ. బలుపు తొక్కెడు నాను గామరము నేడు . కొనఁదలంపితి నిప్పుడే కొంచఁబోయ
పల వదింపునున్న భూపథుడు నూతి . యట్లని వదించె నమ్మాల తెలుకవనగ. ౪౯౯

తే. గీ. ఎవ్వఁడవు నీవు నావల్ల నేమి నీరు . గలుకు మనన్ బ్రహ్మభాగ్య బిలుతు రేను
పట్టిమాలయ నును గొల్చి పిన్నఁ బట్ట . రెల్లి నాకిమ్ము నీవని యిదియ యనిన. ౫౦౦

తే. గీ. బాపఁడనియె ష్టత్రియ ప్రవచుఁడేని . కొనియెదరదంబు నేనునమున దలంచి
పిల్చెనిగాని రుహిణుఁ బిలువలేను . కొలుతురే నీను ముల్తముల్ కుకలంబును. ౫౦౧

క. అనవుడు పని చందాలుడు . జననాయక మున్నగా విచారింపవ నీ
పని బుచ్చును మీద చెప్పు . చనునె ప్రమాణంబు నీకు నత్యంతైనన్. ౫౦౨

తే. గీ. సత్కరుణను సద్దాసనిన జనులకెల్ల . పాకరకంబు దొంచక పర చెందు
దరచి సత్కంబు బట్కి చందాలుడైన . వప్పు లేదండ్రు సత్కంబు తప్పకార. ౫౦౩

చ. అని యిట్లు పలుకుమన్న సమయంబున గోద విప్పలాభంతై విశ్వావిక్రతుండు వచ్చి
యీ చందాలుఁడు నీకు గోరిక కర విశ్వాచనని చెప్పుచున్న విసకంబుంటి వవధి వ్రాస
చున్నయది నాదక్షిణ యాకున్నవాఁడవు వేగంబ నాసొమ్మ నాకిమ్మునుడు హరిశ్చంద్రుండు
దీనాననుండుంబు యీ చందాలుఁడొక్క నే నెట్లు దాసత్వంబునీసెద ననిన నతండు గోపించి
నీవు మీ కమ్మఁబడి యాదనంబున నాదక్షిణం బూర్తి సేయనై తివేని నిన్ను కపిఁబడి
ననవుండు.

౫౦౪

- ఉ. దీనుడ నార్జునున్ జడమతిన్ నతుడన్ భవదీయభక్తుడన్
మానము క్రోధమున్ మదిని మాలడ నయ్యెడ మాలఁ గొల్పెదన్
జ్ఞాననిధి భవద్దనమును గైకొను మేగును ననుభోవు మె
థ్నెసియు సత్యవాక్యమున కేనుదొంగ దొంగ నమ్ముమి. ౫౦౫
- ఆ. వె. ఆనినఁ గనికరించినట్లు కౌశికమాని । నాకు దానవృత్తిఁ గైకొని యొన
రింపు మనిన నాతఁడింపు నాకది యట్ల । సేయువాడ బనులు సెప్పు విపుడు. ౫౦౬
- చ. అనవుడు మంచిమాట యని యమ్ముని మాలని విల్పి యొరి యీ
జనపతి నేన కొంటి నీక జయ్యన దెల్పుము వీని కెంత సొ
మ్ము నొసఁగె దీవు నావుడుకు భూపరునిం బరికించి చూచి యో
మునివర కోరినంత ధనముం గలుకొమ్ము విరాన నిచ్చెదన్. ౫౦౭
- వ. మఱియు వినుము దశయోజనవిస్తీర్ణం బగు ప్రయాగమండలం బంతయూ ధనకనక
రత్నమయంబుఁ జేసెదం గొనుమని యట్లు కావించ విశ్వామిత్రుం డవి గ్రహించినం
జూచి హరిశ్చంద్రుండు నిర్వికారముఖుండై విశ్వామిత్రుండై తన కభివేది యనియు
నతని దాన్యంబు సేసెద ననియుం దలంచుచు సంతోషంబున నున్న సమయంబున
సత్యదృఢతంబుగా నాకసంబున. ౫౦౮
- క. ఇచ్చితివి భూతలేశ్వర । యిచ్చెద నన్నట్టి ధనమునెల్ల ద్విజానకున్
సచ్చరితుడ వైతి వహా । యచ్చుదల యొకింత లేవటంచు వినఁబడెన్. ౫౦౯
- క. చివ్వున ననిమిషలోకము । పువ్వులవాసంబు గురిసె భూపతిమీదన్
నవ్వుచును హరిశ్చంద్రుం । డ విశ్వామిత్రుతోడ ననియె ముదమునన్. ౫౧౦
- క. నీవే తల్లివి తండ్రివి । నీ వెయ్యది సేయుచున్న నే నొనరింతున్
బావనుడనైతి మునివర । సేవింపఁగఁ గలిగె నిన్నుఁ జింత లితేలా. ౫౧౧
- క. అనవుడు వీని యా కౌశికముని । తనమదిలోన లేకమును గృపలే కో
జనవర మాలసిఁ గొలుపుము । చనుమని సెలవిచ్చి సొమ్ము జపుడుక చనియిన్. ౫౧౨
- వ. ఇవిధంబునం బెప్పిన సూతుం గని శౌనకుండు మునినాదా యనంతరం దా చండాలుని
గృహంబున హరిశ్చంద్రు డెట్లుగా మెలంగఁ బెలువవే యనుడు పరమాహ్లాదసమేతుడయి
సూతుం డిట్లనియె. ౫౧౩
- చ. నరపతి పెట్టిమాలభవనంబున నైదుదినంబు లెంతయున్
బుర్రపురబొక్కుచు న్ననిత బుత్తు దలంచుచు నన్నపానముల్
స్మరణము సేయకుండఁ బెను సంకెళులం బడి యెట్టకేలకుం
దిరమొనరించె డెంద మిఁకఁ దీరదు మాలని కొల్వటం చొగిన్. ౫౧౪

ఆ. వె. తఁచి తరియెటింగి మెలకువతో వీర । బాహుఁ జూచి తనకుఁ బనులు సెప్ప
వేద మందిదనుచు వేగంబ నంతెల । యూహి పలికె నిష్ఠతోర్తి నతఁడు. ౫౧౫

తే.గీ. కాళి దక్కినమున వల్లకాడు గలదు । కాచియుండుము విడువక కవల కవట
కొంక లేగుము పట్టుమీ కొంకికట్టు । పీరబాహుని కట్టని వేయు బొబ్బ. ౫౧౬

ఆ. వె. పరికి రాజు పీరబాహుడు హోయంచు । నుంటి వానిబం టహోయటంచు
నిదిగో హో యటంచు నే హరిశ్చంద్రుండ । హో యటంచుఁ గాచియుండు మచట. ౫౧౭

వ. ఇట్లు శవచేలావహరి యగు పీరబాహుండు పనుప నాహరిశ్చంద్రుండు జన్మరంబును
దండంబు చేతంబట్టి కాశీపురంబు దక్షిణంబునం జని చని. ౫౧౮

సీ. ముటికినంజుడు దించు మోరలెత్తుక కూయు రాబంచు లొకమూల రట్టుసేయ
ప్రక్కప్రక్కల నెంచుచుక్కలఁ గుడుచుట్టు నమలు కుక్కలగుంపు నటనసేయ
శ్రుక్కుకింపున గొడు నీళ్ళాడు పిడితాళ్ళ జెప్పించి నక్కలు గొళ్ళిసేయ
నాగుబ్బ కొనుగబ్బు లాసింది పైపైసి గదలు గర్జలగుములే రొదలుసేయ

తే.గీ. చిటచిటచ్చటపెటపెట చీయు చూయు । తున్నుదిన్నుధ్వనులతో ధూమమెగయ
జల్లుమను గుండెతో హరిశ్చంద్రుఁ దవుడు । కాళి దక్షిణమున వల్లకాడు సూచె. ౫౧౯

సీ. హో తండ్రి హో తండ్రి హో తండ్రి యనువారు హో తల్లి హో తల్లి యనెడువారు
హో యన్న హో యన్న హో యన్న యనువారు హో పుత్ర హో పుత్ర యనెడువారు
హో యల్లుడా యల్లుడా యని యనువారు హో మామ హో మామ యనెడువారు
హో తాత హో తాత హో తాత యనువారు హో మిత్ర హో మిత్ర యనెడువారు.

తే.గీ. నగుచు గొల్లున రొదపెట్టి యన్నిదినల బొబ్బలిడువారిఁ జూచుచు నిబ్బరమ్ము
నబ్బజేసి హరిశ్చంద్రుఁ దల్లనల్లఁ గాళి దక్షిణమున వల్లకాడు సేరె. ౫౨౦

వ. ఇట్లు చేరి తనతో. ౫౨౧

తే.గీ. అయ్యమో యెంత దౌర్భాగ్యమావహిలై । దారఁ బుత్రునిఁ బాసి చందాలవాటి
గుడ్డగుడుసేరి పెనుచూలకొంప గాయ । పతి హరిశ్చంద్రుడను చక్రవర్తి సేఁడు.

తే.గీ. ఎంత దుర్బల వచ్చిన నెఱిసేయ । వలసివచ్చిన ధర్మంబు పట్టుచిదిని
వాడె యిహమునఁ బరమున వాసికెక్కు । నని హరిశ్చంద్రుఁ దాత్మదైర్యంబు పూని.

చ. చినిగిన ప్రాంతగుడ్డయును జింపిరిగొంగడి పుట్టగోవియున్
దనువునఁ గాటిబాడిచె పదంబులఁ బల్పనిత్రోలుటట్టుచున్
బనుపడు గొంకికట్టు పొగబారినచేతులునై త్రిశంకునం
దనుడట వర్మిలిగడపె ద్వాదశమాసము లేండ్లు నూలుగాన్. ౫౨౨

ప. ఇట్లు శబోదనకృతఘ్నినారణుం డయి హరిశ్చంద్రుడు సత్యంబు దప్పక యుండె నంత. ౫౨౫

ఉ. అక్కడ విప్రగోహమున సంగన దాన్యము సేయుచుండగా
నొక్కదినంబునన్ సమిధలోపికఁ దేరఁగబోయి బాలకుం
దక్కడనక్కడం దిరిగి యల్లన మోడుగకడై లేరి తా
నొక్కడ మోపు గట్టి తలనుంచి పడిం జనుదెంచుచుండఁగన్. ౫౨౬

కి. దప్పింగొని పుట్టవయిం , దెప్పన మోపునిచి బోయి సీరాని మువం
బొప్పఁ జని మోపు గైకొన . నవ్వుడె యొక కృష్ణస్తన్న మకునిం గఱచెన్. ౫౨౭

లే.గీ. కౌలికుని మాయచే బాము గఱచినంత . మేనుదెలియక పడియుండె న్నుచులేచి
దానిగని తోడిబాలకుల్ తల్లతోడ . నెఱుంగజెప్పిన మూర్ఖుల్లి యొకగె చుపని ౫౨౮

క. నేంఁబడి ముహూర్తమునం . చేలి కడులు బొప్పవారి నిండి పెగవఁగా
నాలోగిడు నకుభముగా . నేరేడ్వెడు స్థితిమాలి యిది అగ దింకన్. ౫౨౯

మ. అని విప్రుండు దయారసంబు మలితో నావంతయున్ లేక భ
ర్తనసేయన్ విని యేమియుం బలుక కుచ్చైర్కంఠశబ్దంబుతో
డను హాపుత్రక పుత్రకా యగుచు నేడగ్గింజొప్పునం ద్రాహ్మయిం
డెనుమా నాపని మట్టుపెట్టెదె యటం చెంతేగ్గఁ గ్రోధంబుగన్. ౫౩౦

ఆ.పె. ఓసి కూలిదాన యూరకుండుము నీకు . బోసినాను బీరభూలపంటి
కరుకు లొక్కకోటి కడగండ్లమారితై . యేచ్చుచానవంచు నెరుగె కపుడు. ౫౩౧

ప. ఇట్లుఁ బల్కుచు గడ్డించిన నమ్మిడ్డియ పెప్పిపెట్టిన నేర్పుచు దీనాగరమై జారి
పుట్టింప నా మునునలిజన్మిగట్టుం జూచి యిట్లనియె. ౫౩౨

ఆ.పె. నల్లలఁబడు గఱచె రిల్లవానితో నుండు . పిదప నబొంబులయి వేగవర్తు
మందు ప్రూకు రిచ్చి మాతండ్రి న న్నందపు . నీడు కాలిఘో నెత్తిమోచు. ౫౩౩

ప. అనిన విప్రుండు, ౫౩౪

లే.గీ. కొలుపులోనను నున్న బెట్టుకొన్నవారి . పనులు నెకవేర్చ కిట్లునంటి పలుమఁ బలుక
దోషమని యీ వెఱుంగఁబ డోసకాన్ . మానుమొరఁ గూయ నీర్పు నేఁ బంపఁజాల.

లే.గీ. చూరిగొని స్వామిసార్థంబు చూలఁజేయు . వాడు కల్పంబు నరకసంవాసియగును
విదవఁ గుక్కడమై పుట్టు వినుము నీను . విధులు నెవ్వరు చదివితో విత్తులిడుది. ౫౩౬

ప. అని పల్కిన విని యవ్వనికాచుటి గడగడ పడంకుడు విప్రవర్యా సుముఖుండపు

నా కొక్క మహాత్మాత్రము సెలవిచ్చి పంతును నా ముద్దుబిడ్డను బ్రతికించుకొని
మరల చింటనే వచ్చెద ననిన పిని యత్యంత దుపితుండై విప్రుండు. ౫౩౩

క. సింహపురితోడను నా । కేవలకల జోని వదురనేటికి నింటన్
నాపల్కి వడుచుకుట్టది । యోపునె చని కిపుడుపోయి యూచుము ప్రోయిన్ ౫౩౪

క. నాకోపము సింహపురిగల్గు । పో కిచ్చట సలచియున్న బొలతీ నిమ్మన్
సూరెదను జురుకుతో నిరక । గాకాలు గురించ కిట్టి రావ్యము గనుమి. ౫౩౫

లే.గీ. ఆన పిని ప్రిశంకుతోడలు నఖిలభూమి నేలునట్టి హరివంధ్రునాలు వృష్ట
విప్రునకుఁ దలచుంటి దాచికిని బోయి జలములను చెచ్చి సర్వంబు చక్కవెట్టి ౫౩౬

ప. అంత సర్వరాత్రంబున. ౫౩౭

క. ఇత్తరి బోపచ్చును నీ । చిత్తముకొలది నని కరుణచే విప్రుం డా
చిత్తరితోఁ బరిపేయుఁ దా । దల్లరమున మాటమాట దాసి యనుచున్. ౫౩౮

క. చచ్చిననానికి దాహము । చెప్పర గావించి రమ్మ చెడిన బురు
తచ్చెన బుచ్చెన లాహున । సిచ్చబి కిర్కొచయమునకే పడి రమ్మి. ౫౩౯

ప. ఆన పిని యా పతిప్రతాపిలబంబు బాలుం డున్నచోటికిం బోయి యతండు మృతుండై
యుండుటం జూచి యాధంబుం దానిన కురంగంబు మాడ్కి, దూడఁ గానని యాపు
చందంబున సదలుచు. ౫౪౦

లే.గీ. అయ్యయో దై వమా దై వమా యిరేమి యిరేమి । కలదు మనుగడ నా కిదే విలయమా మె
నినుచు వీడ్చనిపైఁబడి హామూర । హామూర పలుకవేమి యలుకయేల. ౫౪౧

లే.గీ. ముష్టచెట్టుము నాయనా మోమునందు । నకట కకదప్పె నిడియేమి యక్కజంబు
నున్నుఁ జూచుము కనులతోఁ గన్ను లిట్లు । కాంతిపప్పిప కతయేమి కన్నతండ్రి. ౫౪౨

ప. అని మఱియు. ౫౪౩

క. రాతా యొక్కడఁ బోయితి । వీశాడం బాణయల్పాఁ నీ నామము ని
స్త్రేణా నయియెండ నూలక । పోయినె ద్రుతుకనెల భువి నే నిరకన్. ౫౪౪

ప. అని బాలునిం దన యర్కునం జెచ్చుకొని. ౫౪౫

ఆ.వె. తండ్రి యేది యొక్కఁగఁగఁ జిలునప్పుడో । మొగము ప్రిప్తి యొక్క ముచ్చటలాడి
ముద్దుచెట్టిపోయి మురిపెంబు జూచుచు । సంతసించుదాన చక్కనయ్య. ౫౪౬

క. నే నెవ్వతె ననుకొంటివి । రా నాయన తల్లి ననుచు రావే మెదురై
నానోము లిట్టుబాఁబెనె । హా నాబ్రతు కింకనేటి కవసిస్థిపై. ౫౪౭

క. సాముద్రకములు సూచిన । సాములు సెప్పినది నేడసత్యంబాయెన్
నా మధుబిధ జోనుల । ధీమత్వ మబద్ధమాయె తెన్నేది యిక్కన్.

౫౫౨

తే.గీ. చక్రవర్తిత్వ మడుగంటె సర్వధనము । వోయె నే దానినై తిని బాని భర్త
యేడబోయెనో యొక్కింత యెలుగనైతి । నహహ హా దై వచేష్టితం బద్యుతంబు.

తే.గీ. ఎన్నియిడుములు వచ్చిన సెంతకష్ట । జీవనంబైర పుత్ర సీ చిన్న మొగము
మధుగొనుచున్న నాకడే ముక్తి భక్తి । యనుచు నానందమున మందు నవనియందు.

ఉ. తల్లికిఁ దండ్రికిం బ్రయము దప్పక సేయును సత్యవాదియో
బల్లిడుడుం జిరాయువును భాగ్యముగల్గినవాడు దాస శీ
లోన్లసితుండు పంకరరుఁ డుజ్జ్వలక్తిరియు నొంటుండు ము
న్నెల్లలు నీవు వుట్టగపుడి వదియించిరి దబ్బరాయెఁగా.

౫౫౪

మ. అపనీరాజ్యము మంత్రులుం ధనమ భద్రాదుల్ దుగ్ధేంద్రాననం
బు పరానేపవాజి ముఖ్యములు తోపుల్ మేడలన్ మిదైలున్
ధవళచక్ర మయోధ్యనంపదలు పుత్రా యేడకుం బోయెనో
ప్రవిక్సిస్థితి నిట్లు లియ్యడవిలోఁ బ్రాణంబులం బానితే.

౫౫౫

సీ. చందనమృగనాభిసాంకవంబులఁ బూయు నెమ్మేను ధూళితో నిండెనయ్య
కొనగోట దిద్దిన గొనబై న గీసనామము గల్లు మోమంటె మంటియిండ
మల్లెమొగ్గలదండ బుల్లసిల్లెడి తొమ్ము ముట్టి బిట్టిగలు ముసురుకొనియె
తోడిబాలకులతోఁ గూడి పంతమువట్టి యాడు నీ కాల్పేతు లాడ పకట.

తే.గీ. పూర్వజన్మంబునందు నే భూతలమున । సెంత ఘోరదురిత మాచరించినానో
యిప్పు డస భవమాయె నా యేడు పెదరు । విందురయ్య మహారాజ విసదె నీవు.

౫౫౬

ప. అని యట్లు పేరెలుంగున విలపించుచున్న నయ్యంతి స్వరంబు కష్టరంధ్రంబులం గలప
నగరపాలకులు నిడురనుండి లేచివచ్చి వారల ప్రక్క నిలువఁజిడి నీ చివ్రతె వొంటరిగా
భీలకే యచ్చడి కెట్లువచ్చితి పీ కుమారుం డెవ్వండు నీ భర్తపేరేమి నాపుడు విని
యా సాధ్య యేషయు బలుకక స్తబ్ధయై యుండ ననేకవారంబు లనేకవిధంబుల నడుగం
జొచ్చినను చూటాడలేక యత్యంత చింతాభరంబునం జిక్కియున్నం గాంచి
దేహంబులం బులకలెత్త నాయుధపాణుల్.

౫౫౭

క. ఏకాకినియై యున్నది । వ్యాదులచిత్రమయినట్టు లభినయమిడుచున్
శాకినియో ధాకినియో ; కాకున్నను మాటలాడకయ యుండునొకో.

౫౫౮

ప. అనిన విని యంచు మఱియొకండు.

౫౫౯

తే. గీ. ఆవునవును నాకయిందీర నర్థరాత్ర । మిట్లుగా వచ్చునే సిక్కమేనుమిద్ది
బాలఘాతిని శిశువుల బట్టి చంపి । మ్రొంగుచున్నది దీనిది దొంగయేద్యు. ౫౬౧

చ. అని యిట్లు బహువిధములు పలుకుచుఁ దల కొందఱును, భుజంబులు కొందఱును, నడుము
కొందఱును, పాదంబులు గొందఱునుం బట్టి మ్రోచికొనిపోయి మాలపల్లెయనుగ్గు, చండాలు
మ్రోల నిడి యోరి చండాలా! పుర బహిఃప్రదేశంబునం దీనింజూచితి మిది బాలఘాతిని
వేగము దీనిం గడలేట్లు చునుఁడు చండాలుఁడు సూచి మీ రనియొక్కటియ సూచితి రిది
యనేక శిశువుల నిట్లుగా వధియించియుంచుం బుణ్యవశంబున నేఁడు మీరు దీనిఁ బట్టగల్గితి
రిది చదవయే యెట్లనిన. ౫౬౨

క. బ్రిజుల బాలకులను చుడ । గజామునులను వధింఁచు గట్టిఁడి గురు నం
బుజునేతఁ గలయెచునిన్ । గుజును శిథిల మవ్యభుజ్ చగన్ బొలియింపన్. ౫౬౩

క. అని యిట్లు నీరబాహుఁడు చనితామణి నంటఁగట్టె బహుపాశముంన్
చనువును గాల్పుతులు తల । వెనుకకు ముందరికిఁ గదల వీరీకుండన్. ౫౬౪

చ. ఇట్లు కట్టి హరిశ్చంద్రునరుం జూపి. ౫౬౫

అ. వె. ఓరి కూలివాడ యీ వేయి నిది బాల । ఘాతఁ జేసె దీనిఁ గట్టివాడఁ
చడయ శివుఁడ దీనిఁ చటుచున నొకచేత । జంప్రహానమూని చంపు చునిన. ౫౬౬

క. అ చనన మునిహితము । గా పని రాజన్యుఁ డెట్లుగాఁ జంపుదు లే
శ్రీచక్రకలెం బాపం । బీ చనుభం గలదె సేయ నే నిది యనినన్. ౫౬౭

చ. భయమేల బాలఘాతిని । రయమునఁ జంపంగ నీరు రాప్రభుము మహా
భయచ యిది చంపకుండిన । నయమెల్లం దొలఁగు ననిన నరచతి పరితెన. ౫౬౮

తే. గీ. ఎట్టిదె నను శ్రీని వధంపరా ద । టంచ శాస్త్రంబు నుచువు నే నట్టిదనిసి
నియొక్కొన నన నది మెల్ల యిచ్చుడే । మొక్కదాని చధించిన నూయ నిలుచు. ౫౬౯

చ. కావున మామహాబ సెప్పక లేనిం గత్తితో నొక్కచేత ప్రేయము మనిన విని హరి
శ్చంద్రుండు శ్రీపతి సేయ నను నా ప్రవంబునకు భంగంబు గల్గెడి నే నట్లు సేయఁజాల
మణియొక్కని నియోగింపు మరవుడుం గనరి వీరబాహుండు. ౫౭౦

రయంబుఁ సామిహికార్యము సేయ నమకట్టపపు । నీమోము ముందర నీకము నేను
నా మహాముని కిచ్చినట్టి యర్థంబు । లీమహి నిన్నని యెన్నంగ చని ము
నీమేను నమ్మిన నీచుడ వీవు । నాహాబ వినుకుంట న్నాయమే మీరు
వేమాకు నేటికి విసిగింతు నన్నుఁ । గామినిఁ జంపుము కత్తి చేఁబూని. ౫౭౧

చ. అనిన. ౫౭౨

ఉ. ఎందుకు శ్రీనిఁ జంపుమని యిట్లు వదించెను సీపు శత్రులన్
ప్రపంచగఁజేయుమంచు నొక మాట వదంపుము దేవనాథునే
నిం దలవీర్యసంపద ననిం దెగటార్చి నిమేషమాత్ర రా
జ్యేందర సేవశంబ యొనరఁజెడఁ జూడుము పీఠబాహురా! ౫౭౩

చ. అనిన విని పీఠబాహుండు. ౫౭౪

ర. ఏలా యీ పలుకులు చం । దాలుని గొలువంగవచ్చి నానావిధ దం
భాలకుఁ జొచ్చెను బాలుం । జాలుం బదపద మహాగనా నిర్లజ్జా. ౫౭౫

తే. గీ. ఇట్టి చొరవేరి చండాలునిండు గొలుపు । గుడిరిలివి కూలివానికిఁగూడ నట్టి
చైవమున్నదె వేగమే చంపు దీని । ననుచుఁ దన చేతి కత్తి రాజునకు నిచ్చె. ౫౭౬

తే. గీ. తలను వాంచి యెడుటొనన్ చరుణిఁ జూని । వరమపాపిష్ఠుఁడను నాడు బాలుదడియె
నిన్నుఁ జంపుడు యిటు రమ్మ నన్నులాంగి । చేతులాడకయున్నదే చేయవలసె. ౫౭౭

తే. గీ. అభిష్టఁ డెఱుంగఁడు తనభాల్స యనుచు లేమ । తనపతి యటంచు నెఱుంగ దింతయును
నట్టలుండి యంగన పరితె నోహో మహాత్మ । మాన్యచండాల నాదొక్క మనవి వినుము. ౫౭౮

క. మృతుఁడై పడియఁడెను నా । సుతుఁ డివటికి చచ్చుగాడు చొప్పెఱుంగును నే
నతివేగ మిటకు వచ్చెద । నతనిం దహనంబుసేసి యన విని స్మృతున్. ౫౭౯

తే. గీ. మంచదని పన్న నేగి యమ్మగువ బాలుం । జేరి యేడ్చిన శబ్దంబు సెపుఁజొచ్చి
నవము నన్నిధికిని వేగఁ జరి తడియ । చక్రమును దీసి మూటలో వైచి కచ్చె. ౫౮౦

ఉ. అంతట రాజ్ఞి బాలుఁ దన యంగమునం దిడఁ జూచి యా స్మృతం
డెంతయు వింతనొంది యిదియేమి మహాశుభలక్షణాద్యుడై
కాంతులయిక్కఁ యై ఫలదాంధల విప్లవతోఁ నున్నవార
డింతయుఁ జూతునంచు నొరయింత మొగంబును దేరఁజూచినన్. ౫౮౧

చ. తన విప్లవదని గుఱుచువట్టి యత్యంత చింతాభరణున నిలువఁజేర మూర్ఖిల్లి యొక్కించ
తడ వేమియుం బలుకక తడి రెట్టకేని చెప్పరి తన చెంగటఁ గన్పియ మన్నీరుగా నేర్పు
నంగనం బారజూచి తన యనుంగు వెంటిగా నెఱింగి, హా పుత్రా ! హా ప్రేయా ! యని
వింపించుతటి నిమ్మొత్తియందు దన విఘండగు హరిశ్చంద్రుం డని తెలసి ప్రవృత్తంజైన
శోకంబునం జిక్కి యొంతొరు కౌగలించుకొని విత్తన చేతులతో నిమకానియున్నతరి
నప్పరమసార్పి విఘనం జూచి. ౫౮౨

సీ. చండాలుడై హరిశ్చంద్రుఁ డిట్లుండెనే చక్రవర్తిత్వ మెచ్చటికిఁబోయె
చండాలుడై హరిశ్చంద్రుఁ డిట్లుండెనే భద్రచామరము లెచ్చటికిఁబోయె

చందాలుడై హరిశ్చంద్రుఁ డిట్లుండెనే చతురంగబలము తెచ్చటికిఁబోయె
చందాలుడై హరిశ్చంద్రుఁ డిట్లుండెనే చాచుకిరీట మెచ్చటికిఁబోయె

లే. గీ. చందచందాలుడై హరిశ్చంద్రుఁ డిట్లు । బుండెనే వల్లిలో బట్టబాడ్చికొనుచు
స్వారూపాణిశ్చంద్ర మెచ్చటికిఁబోయె । కటకటా నింహపీఠ మెచ్చటికిఁబోయె. ౫౮౩

౪. మును పీ రాజు నకువఁగా । మునుమున్ను మహిశులెల్ల ముదమునఁ దమ య
త్యుభవము చత్రంబులచే । మను చుడుతురుగాదె యకట మార్గమునందున్. ౫౮౪

౫. అటువంటి చక్రచక్రికి । ఘటియించెనె నేడు వల్లకాటంబడి య
కట యిట్లు మృతాంగంబును । నటునిటు బొరలించి కోల నుంబర మూర్ఖున్. ౫౮౫

నీ. పీఠగుల యెదళ్ళు బెనగొన్న పూచందలకుఁ జుట్టుకొన్న చెంద్రులరక్తచఁ
బూదిగ్రమ్మిన నల్లబొగ్గలనంటి సగముగాలు మెదడు చిరైములతోడ
గాలి కాలని యెమ్ములనుండి గుప్పనఁ గడలగ్రమ్మెడి పొగకంపుతోడఁ
నుందలై మాంసంబు గంచలు పైకుప్పి కుసులాబ్బు రొమ్మెంహళ్ళతోడఁ

లే. గీ. చెదరనూకిన చుండ పెంచెకలతోడ । బయలపైచిన పాడెవల్లెయలలోడ
భయదమగు వల్లకాటిలో బట్టలెత్తు । చక్రవర్తుఁ డాహా హరిశ్చంద్ర చక్రవర్తి. ౫౮౬

౬. అని నిలపించుచున్ సరసిజానన రాజు గఁంబువట్టి బి
గ్గనఁ దవపుండి మైవెలసి కాంఠ యిదంతయు స్వప్నమో నిజం
దొ ననుఁ గృపామతం గనుచుఁ బోలఁగఁజెప్పము మానసంబునన్
చెరగొను మోహ మెట్టుల లభించెను నీ కిటువంటి దాస్యముల్. ౫౮౭

౭. అన విని రాజు రా నఖిల మాపెకుఁ దెల్పినఁ బొక్తిపొక్తి నే
లనుబడి యొమ్ము మోచుచు నొడల్ దరణిరజమాన మూర్ఖులం
గని సృపుఁ డేడ్చెఁ గొంతకుడి క్రమ్మర నిన్వరు దెర్విదాల్పియుం
క నిజమహారు చృత్రి ముఖంబును దెల్పెను సాధ్య భక్తచున్. ౫౮౮

౮. ఇట్లొందరు తమ కృత్యంబులు దెల్పుకొని యాయుచు నొక్కింతవఁ జూడవలసి యున్న
తం నె య్యుంగనామచి జీవితేశ్వరుం గని. ౫౮౯

౯. ప. జీవితేశ నామ శిరమును బుండించి । స్వామికార్యమంచు భక్తి పూని
నదచు దొప్ప భర్త మెదలి స్వామిద్రోహ । పాప మందనేల భూప యనిన. ౫౯౦

౧౦. చక్రనిమగ్న వాచయన సాధిచి నీ విటులాడఁజెల్లనే
యిచ్చతినంపుమాట విని యెట్లు సహంతు నిరాగస నిర్ముఖున్

జెక్కగఁ జేతులాడునె యనింగొని ప్రేష్యత యిట్లు దెచ్చెనే
యెక్కట నీకు భద్రనయి నందునకా యిటువంటి కష్టముల్.

౫౯౦

ప. అనిన విని శైబ్య యిట్లనియె

౫౯౧

చ. భగవతిఁగొల్పితీన్ ద్విజులఁ దావసులన్ భటియించి మ్రొక్కితిన్
గగనవరాచన్ సరం కర్మములం బరిదర్శఁదన్వితన్
మగువలు మచ్చ సాద్విరము భద్రను దైవముగాఁ వలంబితిన్
దుగడపు నీవ యౌచువునుమా నృప భావిభవంబునందునన్.

౫౯౨

ర. అనిన విని చగచి మూర్ఛిలి । జననాథుఁడు తెలివినొంది శైబ్యా హనున్
మరుగడపై మఱిలేదిరఁ । జనియెన సరకమున కేని స్వస్థలికేనిన్.

౫౯౩

ర. తప్పాడితి స్వర్గము నా । తెప్పటికిని లేదు స్వామి యీ పనికిం దా
దొప్పడు ప్రేమ్మఁడు స్వేచ్ఛన్ । మొప్పె పనులొనర్చి సరకమునకే పోవున్.

౫౯౪

తే.గీ. చంకరకుడైన పుత్రు డీవరున నివును । జీవితము బాసఁ గట్టంబు సెప్పఁదరమే
సరకమే మేలు స్వామియారెడితాద । కీ క్షణము మృతిదొందెన నిందువదన.

౫౯౫

తే.గీ. చిచ్చుపేర్చియను జిన్న బాలకు నుంచి । యందుఁ గూలువాడ నతివ నీకు
సెలవానంగినాడ శీఘ్రుంబ ప్పపుని । యిందికేగి కొలుపు మంపుమిర.

౫౯౬

తే.గీ. తస్మిత్తినయేని పుత్రుల దానములను । కొల్పితి నయేని బాజల గురువరులను
ప్రేల్పితి నయేని దేవతాత్మ ప్రికౌరకు । నీవు బుత్రుండు నేమను నెనయుచ మీర,

౫౯౭

తే.గీ. కేళిరామందిరముందుఁ గీరవాణి । నేను నవుటాలకాడిన నెఱసులెల్ల
నేడుచున్నయింపు మేగెద నిన్ను విడచి । యన్యజన్మంబునందు ని న్నంటువరకు.

౫౯౮

ఉత్సాహ సారథిబాముభార్యలను శైబ్య నీ వొకింతయున్
గర్వముంచుటోకు పుత్రుఁ గన్నులంద్రిగా మదిన్
సర్వకాలములనుదలంచి చక్క జేయుమి పనుల్
పర్యచంద్రవదన నిమ్మ బాసి నేను బోయెదన్.

౬౦౦

ప. అప్పరమసాధ్యులరామంబు పీనానయై గర్లచస్యరంబుతోఁ దన పల్లభుం గాంచి. ౬౦౧

ఉత్సాహ. భరణిరాదనిమ్మదాసి లాభనేనిమేనమున్ । సరక జేనిస్వర్గయేని నారు మేలుకాదె నా
వరునితోడనున్కి కాన పచ్చెదన్ హుతాశన । స్ఫురితకిలగూలియిష్ట చొప్పలేల నేనికన్.

ప. అనిన రాజుక్ష్మాక యని చితిం జేర్చి బాలునుంచి భార్యయుం దానును గరంబులు జోడించు
కొని పరమేశానియు జగదీశ్వరియుఁ బంచకోశాంతరగతయు రక్తాంబరపరిధానయుఁ

గమదారసనాగరయు నానాముఖధరయు, జగత్పాలనతత్పరయు జగదంబయు నగు
 తతాక్షిగ ప్రార్థింపం దొకంగి రంత భర్తృనిం ఋరస్కరింపకొని యింద్రదామలగు
 రోణపాలు రతిరహితగతిం బలతెంచి రప్పడు వారితో వచ్చి పరమేష్ఠి యిట్లనియె. ౬౦౭

సీ. రాక్షోద్ర వసుము నే బ్రహ్మదేవుడనమ్ము యిదిగో దేవాధిపతి తరతె నుమ్ము
 ఛరణీశ యారణ్య ఛర్మండు చూచుమి యారణ్య జననీత యిట్లు గనుము
 ధనదుం డితరణ్య యుత్తరదిక్కు పాలించు నీశాను డీతరణ్య యిటులజూచు
 స్వాహావిధు డితరణ్య వాయుదేవుం డదే నిర్మల నారణ్య, నిఖలదేవ

తే. గీ. యక్షగంధర్వ నిర్వసాభ్యమనురగ । చారణ్యాను లవ్వారె సకలమౌని
 పులిపాత్రుండు రాంతురే వ్యవస్థిత । తగుమగ గీర్తింపబడు మహితాత్మజుండ. ౬౦౮

ప. అంత రాజుంజూచి భర్తృం డిట్లనియె. ౬౦౯

తే. గీ. నీ రితిక్షయమి నీ దాంతి నీదు శాంతి । నీమ సత్కలము మొదలగు నిర్మలంపు
 గుణములకు మెచ్చి నినుఁ జేరఁగోరి వచ్చి । తిని నృపాలక భర్తృత దెగువమాను. ౬౧౦

ప. ఇట్లు భర్తృండు పలుక వినుమం పలవాంచి యున్న రాజుం గని మహేంద్రుం
 డిట్లనియె. ౬౧౧

ప. సకలాశాగతకీర్తిసాంద్రుడ హరిశ్చంద్రావసీతుండ నీ
 ప్రవటప్రోన్నతసర్వవాక్యమహిమన్ బ్రాపించె నీమం గుమా
 రకచూడామణిన్ సతీమణికి స్వర్గ బ్రహ్మ లోకాదు లీ
 విక రా రమ్ము విమాన ముక్తి డివి రిక్షే బార్హతోఁ బుత్రుతోన్. ౬౧౨

క. అంతట నపమృత్యుర్రా । సాంతత మగు పుష్పవృష్టి యనువుగఁ గురిసెన్
 శ్రాంతుడు లేచిన క్రియ సర్వంత ముదంబునను రోహితాభ్యుదయ లేచెన్. ౬౧౩

తే. గీ. బ్రతికి రెది తనము పజ్జ రేతెంచిన । భూరికాంఠినుండు బురుగు నాంచి
 ధైర్య సంతసించె జనపాలు, నంత నా । నంద దాష్ట్యచలిరసమును తగుచు. ౬౧౪

ర. సతితో నుతుతో సరవతి । యతిమోహముతోడ భూషణాంబరమాలా
 భృతితో భృండుస్మృతితో । వికతోన్నతితోడ నెలచె విలుభవినతితో. ౬౧౫

సీ. అమృతికి సరసాభ, వధిరతేజస్వమస్వతుడయి నిల్చిన విలువనీత
 గని మహారాజు నీ కాంతయుఁ బుత్రుండు నీవు నారోహింపుఁ డీ విమాన
 ముద్రలోకంబున కరువెండు సకలపుణ్యములకు ఫలముగా నెనిన నృపుడు
 నాస్వామియైన చండాలని చూసతిలేక యేగతి పుత్ర నాకమునకు

తే. గీ. సనిస భక్తుండు భూపాల యపుడు నిన్ను । గొన్న చందాబడను నేనె యన్న నిండు
డింకఁ దడవేల భక్తముల కిక్కయైన । స్వర్గమున కస విని హరిశ్చంద్రు డపుడు. ౬౧౦

శా. దేవాధీశ యయోధ్యలో సధికభక్తి స్సన్ను సేవించు వా
రీవారల్ యెంత కుండెరాకొ నే నెట్లెగుడెంతున్ గృపా
భావస్థాంతుడనై మహాసరకముల్ ప్రాపించున్నే నను
జ్జీవత్సాగమహామ మల్యమె సురాసేవాదిత్యులంబకా. ౬౧౧

శా. నేనొక్కండ సురాలయంబునకు రానేరన్ సురాధీశ్వరా
దీనత్వంబుననున్న కోసలులనున్ దెన్నిచ్చెదే నిప్పుడే
యేనుం బై నము సేయుదుం దివికిఁ గాదే వారితోఁ గూడి రే
దో నేడో మరియొక్కనాడో సరకంబో స్వర్గమో చేరవన్. ౬౧౨

చ. అనిన నిండుండు హరిశ్చంద్రా గోసల వాసులు నానావిధ పుష్కల పాపంబుల వలన
భిన్నంబులముక వృత్తులనున్నవారు. స్వర్గంబునకు నీతో రా నెట్లోపుమరు. నావుడు
నో సురాధీశా ప్రజాసహాయుడై కదా భూపాలుండు జన్మంబులు సేయుటయు, దానంబులు
సేయుటయుం బొసంగుచుండు నట్టి యుపకారులకు నాతో భాగంబు వంచుచ యాచర్యులంబు
నే నొక్కరుండన యగుభవిష న్న్యాయంబగునే నే యజించినట్టియు, నే ఒపించినట్టియు
నే దానంబు సేసినట్టియు కర్మంబుల ఫలంబు నా కొక్కనికి దహుకాలోపభోగ్యంబగుట
కంటె నా యుపకారులతోడ నే నొక్కరినఁ బరభవిండుట శ్రేయంబగు నని రాజు పల్కిన
నిండ్రుం డట్లన యగునని రాసుడు, భర్మండును, విశ్వామిత్రుడును జాతుర్వర్ణ్య
సమాకులంబగు నయోధ్యకుం జని సర్వజనుల నాపాలగోపాంబుగాఁ గొని వచ్చినం
జూచి హరిశ్చంద్రుండు బ్రహ్మానందపరమశుంజై యందరితో విమానంబు నెక్కి
యయోధ్యకు వచ్చి సందాలంబులం దెగడియున్నవారలం దక్క చక్రినవాచల సర్పక
డింబి చన తనూనందగు రోహిణాశుననుం బట్టంబు గట్టి యయోధ్య నేల నిలువించి
నిజసరీరమేతుండై మహిపాలం డింద్రాదులతో దివ్య రథంబెక్కి నానంబుననుం జనియె.
నప్పుడు దై త్యాదార్యుండగు కుట్రం డిట్లనియె. ౬౧౩

చ. బౌరా ఓరిపపేరిమి । యౌరా దానంబులము నందలి మహిమల్
స్థానాజ్యమునం దింద్రుని । జేరె హరిశ్చంద్రునుంజనించుడు కింబే. ౬౧౪

క. పూనె హరిశ్చంద్రోపా । బ్రాహ్మను విన్న జయప వ్రాచు నపుములు గౌలగునో
సూనులు గల్గుదురు మహా । క్షానము నై శ్వర్గమును సుఖంబును గలుగునో. ౬౧౫

స. అని యిట్లు వ్యాసుండు చెప్పిన జనమేజయుండు మునినాథా ! శతాక్షిదేవి యేకారణంబున నుదయించె, నది యెట్టిది తెలుపవే యనిన విని సాత్యవతేయుండు. ౬౧౮

—: శ తా క్షి దే వి మ హి మ :—

మ. సరనాథోత్తమ తెల్పెదన్ విను హిరణ్యాశాస్త్రవాయోద్ధౌఠో
రుద్రనామిండు గలండు వానికిఁ గుమారుండైన దుర్గుండు ని
ష్ఠురుడై దేవతలన్ జయింతు నిగమస్త్రోమంబు సర్వంబు ను
ద్ధరతం బ్రహ్మముఖంబుగం గొని మహోద్యోగంబు వాటిల్లగన్. ౬౧౯

క. అని మనమునఁ దలంచి పస । మున కరిగి తపంబుసేసె మొగి వేయేం ధ్వా
వనజుఁడు పెచ్చి పరమే । మన విని రాక్షసుఁడు ప్రముదితాత్ముం డగుచున్. ౬౨౦

చ. సరసిజగచ్ఛ త్సచ్చవనసంభవవేదమురెల్ల యిమ్ము నే
సురలజయింపఁజాలు పటుహరుడ సయ్యెడు శక్తినిమ్ము నీ
పరణము నమ్మినాడ ననఁ జయ్యన బ్రహ్మ యు నట్ల యోననన్
దరణిసురానస్థ మహిత శ్రుతురెల్ల దొలంగి నయ్యెదన్. ౬౨౧

క. రాక్షసుఁడు వేదవయసులు నక్షిణతఁ దా గ్రహించి యదలగ భూమిన్
బ్రహ్మణవేదనన్ య । జ్ఞానముం బొదవె సురలు జరలుగని లొగిన్. ౬౨౨

క. చుడుం డమరావతకి న । స్వకగతి నేగి యింద్రు నఖిలదేశారా
క్ష్యంబు నోర్చెను వారులు । మార్గంబులు పట్టెవోయి మరిగిరి గిరులన్. ౬౨౩

క. ఆనలుఁడు జోమరహితుడై, పనచులుపట్టి భూమి వానలు లే కెం
డును గలవుపట్టె నూరులు । పనజారలములును నెండె పసుధాశా ! ౬౨౪

క. కరవాకిరప్పగహను । ద్భుతమై జంతువులు నచ్చె భూతబంబు
త్పరముయ్యె నపును ప్రాహ్లాణ । వితరులు హిమగిరికిఁ జేరి పిస్త్రుత భక్తిన్. ౬౨౫

శా. దీనత్వంబున వేడి రహ్మకు సమాధిచ్చారహ్మావ్ది సం
ధానంబు ల్లగఁ జేయుచున్ సురశనత్వంబున యో చేమి యో
దీనాధాతశరణ్య యో సకందాశ్రీ తింబు నుండెనియున్
స్థానప్రశంబునొంది నచ్చితిమి నీ సాన్నిధ్యమున్ జేరంగన్. ౬౨౬

ఉ. భూతల మెల్ల షానునెన బొక్కె జంతులు పట్టె బాపులన్
నూరులు వానలే దకట నూటికి నొక్కఁడు జీవయ్యుత్తుడై
యీరణి పన్నవాడు జగదీశ్వరి మమ్ములఁ గన్నరల్ల నీ
చేకనుఁగానిదెద్ది యింకః జేకొని యాపదదీప్య రాగడే. ౬౨౭

ఉ. అమ్మవు నీవు లోకముల కన్నిటికిన్ గడుపార గాంబియున్
చుమ్ముల సస్యపానగరిమమ్ములఁ దన్వకయున్న నేడకున్
బొమ్మని చెప్పెదో తగునె పూనియుఁ బూన రుషేక్షసేయ నే
రమ్ములు మేము చేసిన కర మ్మనురాగముతో క్షమింపుమి.

౬౨౮

ఉ. శంక యిఁకేల నీచరణసారసమే శరణమ్ము మారు మా
సంకటమెట్లఁ దీర్చి యింక సాకకయున్నఁ గృపారసంబు నీ
చంకను దేచి లేదనుచుఁ బల్కఁగవచ్చు నెదైనఁ దొల్లి నీ
రెంకల బ్రహ్మ లేచఁ గిరితల సత్కృప నేంయేరితో.

౬౨౯

ఉ. మాకుఁ బ్రసన్నులై యొసఁగుమా యభివాంఛితము ల్దయాదుతిన్
వికరచక్రహక్రహవిధీతులకుం గతిగానరా కతి
వ్యాపల చిత్తులై పడెడి చంతల వింతలసంగరాదునూ
ప్రశ్నాతలకముం బరమపాపని బ్రోచగదమ్ము వై శమన్.

౬౩౦

దండరం. శ్రీదేవి వీవే నతీదేవివీవే మహాకావీవే సురారాధ్యవీవే నవీశానివీవే పరాశక్తివీవే
నిరాలంబవీవే జగద్భాత్రీవీవే జగద్ధర్మీవే జగత్కర్మీవే సదాచారవీవే సమస్తంబునీవే
మహోదారమాయావిధానంబునన్ లోకముల్ముంచి యాడించుచున్నావు బ్రహ్మాదులున్నున్న
బూర్తంబుగా సంస్తవింపం జడుల్ మేము నీచాతీనీద స్వభావంబులంగాడి నిర్మెన్నఁగా
నేర్తుమే కన్నతల్లీ దయంజూడదే యిన్నినాశ్వింత శామంబులఁ బక్కి యన్నంబు
శాకంబు లేకున్నఁ బండ్ల సమూలంబులైన చిసం జిక్కి యెందాక జీవంబులన్నిల్నికోశర్య
మమ్మా జలంబైనఁ ద్రావంగఁ జూపట్టదెప్పొటనేని స్మిరుర్వాహ చిత్తంబులం దత్తరం
బందుచుం బొత్తిగా మాంసము ల్మెత్తురుల్ పోయి శల్మంబులం గట్టెలంబోలె మేను
ల్యసల్పాసె నేరీతి నీ యాపవం బంపికోశక్తి మాకబ్బు నబ్బు యిచ్ఛాదలం దీర్చదే
యిస్సోరో యిస్సోరో తల్లి మేలైన రామణ్యము నైర్లొకొల్పంగదే కుప్పలుం చెప్పలుం
దేల ప్పలంబు హర్షంబు గూర్చ స్మహోధారలం బూని ధారాధరంబుల్ ధరాదేవివై జోరునం
గారగా జేయవే యంబ నీకు న్నమస్కారమమ్మా.

౬౩౧

తే. గీ. ఇందరము మానవులము నిన్నేకరీతి । బాధననుసేయుచున్నాము భగవతి శ
రాక్షిహంబుతో మమ్ము నాచరించి । ప్రోవుము సదాచయంబోధిమమ్మా.

౬౩౨

క. నోటికి మాటలు రా వెదు । చాదెదము భవద్యభంబు జననీ మాకున్
బాదెత్తెను పుత్రాపము । గూటికిఁ గొట్టకొనుచున్న పుజ్జలముగదే.

౬౩౩

చ. అన నాలించి దేవి దయాపరతంత్రయై

౬౩౪

—: శతాక్షి దేవవర్ణనము :—

- సీ. శుశలించుమలవిశ్వ కౌప్యమై నవరించి రవలునప్పులు పరిచును బూని
గొమ్మిడుపు బులాశీ ముస్కు సుంకపి పుష్పవాగముల జంపుట పరించి
వైచితర్యముల పాటబండుం నమరించి ముక్కలపేరు కౌమున ఘటించి
పగిదాల చెకట్టు పగి చేతుగు చాల్చి నిలాలపైబడి నెక్కు బోకిని
- తే. గీ. గరుడవప్పుల మొలనాలు గట్టిచేసి । పెంగి చేలిను జంతుచేరితె గట్టి
తెక్కులెన్ను విమలతో అప్పుడైన । చుండు సూచిపదముల ప్రార్థనయమ్మె. ౬౩౫
- చ. ఇట్లు శతాక్షిదేవి ప్రత్యక్షయై. ౬౩౬
- శు. చుడి బల్లెమ్మని గట్టికిని గురిసెనా చానెనా పురి చాడ్చె
జనులై బోయెన పెన్నెనుగ్గఱపి పుష్పవాగవిహ్వమ్మె
పగి జంతువలతు బొలం గొంతులని పాపు బ్రహ్మార్థస్థిపై
జలముం గూడగ నేర్చి పెద్దలవల్లె కావ్యాం నుచ్చాగియె. ౬౩౭
- క. అందలం బొమ్మని చానెను । నవరాప ముఖితి ఆము సంతోషించెన్
త్రాంతరి చొలగ దాహమును । నుదర్శనమైన యె సుప్రమునగుమనె. ౬౩౮
- సీ. పనసకాయ కూర వర్ణకాశ్చింసక చొనలు చూ రొకసారి తెనెనువారు
అమకాయలు పడి యానగించెయెను సూచిపివంపు పెన్నెలు గుడులువారు
లిగురావపచ్చళ్ళు చేరినిండుగ మెక్కి పడి వింపంకునా రయనవారు
విరుగు చవ్వఁముల చురుగక ఘటించుని పంకాయబట్టి సావదెనువారు
- తే. గీ. మీర సొర బొంద కాకర బెంద పొన్న । మేడివాసుల కూరలు మెక్కి మెక్కి
ముగగ బోటాను కూరలు నుచ్చుకొనియె । కొనరి గోలూర మనళ్ళు మెనపువారు. ౬౩౯
- చ. ఇట్లు సూచిపి విజాతావంతుల పంకాయ సూచింతుల పెన్నెసోపే । పగి నేర్పలంబు
ద్రాహ్మముల నప్పువులం జేసి. ౬౪౦
- చ. బంగారుబారి చేకొని । వృంగారవిరుకల్లి స్త్రీయే నయన
పంకాయ చేతును చేతుం । పొంగిపొరం నవును నేరిబొ ట్టాడ్చెవెన్. ౬౪౧
- క. నమనివెప్పుడు పాదన । సాముల తృప్తియును జరచు సంతోషించెన్
సోమరులై చేమాయుడు । ఘనుహతా త్రిపునుడు పగల్రేపి హాగిన్. ౬౪౨
- తే. గీ. లేక లేక వరిగి గొర్రడి సంయుక్త । ముర యెన్న మునును నమరియులు
దేవి కితిరి పేరు వివృతాకంధరి । యనుచు విలివి మ్రొక్కి యాచరయన్. ౬౪౩

క. ఆ కోవాహల మసురా । నీకంబులు దెలుపఁగా విని సరపిళితభు
గ్గోతేకుడు దుర్గుఁడు దా । భీరమతై పెదతె దేవబృందము నేయన్.

౬౪౪

శా. ఆచ్యుగ్రుండగు చుష్టదుర్గుఁడు సహస్రాక్షహిణీయుక్తుడై
దృఢ్యుద్ధామత దేవరాతతి నిరోధించె నృతాక్ష్యగ్రగం
స్థిర్యాశామతి త్రాపి త్రాపి స్థివయా శ్రీదేవీ యంచున్ సురకీ
భృత్యత్వంబును జూపి మార్కొనిరి వైరిన్ దైర్యసంపన్నులన్.

౬౪౫

ప. ఇట్లు దేవదానవు లొందొలు మార్కొని పోక సతి ఘారంబగు సమరంబుశరవృషసమావృన్న
సూర్యమండలంబై యుండ దేవి శరీరంబునుండి కాళియు, తారిణియు, బాలయు,
త్రిపురయు, భైరవియు, రమయు, బగళియు, మాతంగియు, త్రిపురసుందరియు, కామాక్షియు,
తులజయు, జంఘిరియు, మోహినియు, భిన్నమనయు, గుహ్యరాశియు, సయిత
బాహుకయు మొదలగు నిరుపదియైదు శక్తులు పుట్టిరి వారలనుండి యరువదినలుగురును,
వారలనుండి యనంతఖాతలగు శక్తులును బుట్టిరి. ఇట్లు శక్తిమయంబై రణరంగము
మృదంగ శంఖ పీఠా నిరూప మేవరంబయ్యె. పదిదినంబులలో సహస్రబలై నమసె.
పదునొకవందనాడు దుర్గుఁడు మహోత్సవంబుసేసి రక్తమాల్బాణదాద్యంబింపుచుండై
రథం బెక్కి దేవీరథంబున కెదురుగా దోలించిన శక్తులద్వంబున వారలం గెల్చి దేవిని
మార్కొని రెండుతాములు సంగరంబుసేసె. సంతఁ బదియేను బాణంబులు వీడిచి
మహాదేవి దుర్గుని వాహరణుల దాల్చింప, నొకట సారథిని, రెండు నేత్రంబులను, రెండు
భుజంబులను, నొకట భ్రుజమును, నైదిండు హృదయంబును, దగులం గొట్టిన నా రక్త-
సుండు నెత్తురుబుగ్రుక్కుకొనుచు నేలంబడి యీగై. వారి తేజంబు పెదల దేవీతేజంబునం
గలిసె. సంత జగత్రయంబు శాంతిపహించె. మారి శంకరుం బురస్కరించుకొని
బ్రహ్మర దేవతలు జగదంబును పంచనంబులుసేసి స్తుతించిరి.

౬౪౬

వాహనీవృత్తము. జగజ్జుని నీచ సంజలి యొప్పు సేవించి భ

క్రిగల్గి స్తుతియుపకే దిగులుపుట్టి యిద్దెరి మీ
దిగీశ హరి శంభులన్ దివిజలోకమున్ విప్రులన్
భృగు ప్రముఖ మౌఁదలన్ బృఘవయన్ విలోకించెరా.

౬౪౭

క. దుర్గుఁడు రాక్షసబాధలు । నిర్గతములుగాగ లోకనికరము బ్రవీరెన్
దుర్గ పని సురలు పొగడగ । చుర్గానామంబు వేద్యుతో దేవి గనెరె.

౬౪౮

ప. అని చెప్పి వ్యాసుండు జనమేజయా! సూర్యసోమపంశక్రమంబు లిట్లు నుడిపితి, పరాశక్తి
మహిమందే లోకమహత్తంబు. ఎప్పుండు మహారాజమౌగంబున సఖండై శక్తిర్యసంపన్నుం

- దగు వాడు తొంటిజన్మంబున భగవత్కృపాసకుండుగా నెఱుంగుము, మరియు. ౬౧౯
- మ. భవమూలప్రబిడాక్షరార్ సకల ప్రాణావసాధార్ సం
స్తవసియేష్టతప్రచార పటు నిస్తంప్రప్రవాహూర దా
సప్రమగ్నవ్యవిదారణ ప్రథిత నానాకార సంపుష్పమా
సప్రసాధాగ్లోళరీర యో భగవతిన్ ద్యానింప జేమంబగున్. ౬౨౦
- క. సర్వప్రమత్తముల నా । సర్వేశ్వరి గొలువలయు జనుఁ డెట్లనఁగా
నుర్విం బొల్లును విడచి య । ఖర్వత ధాన్యంబు గొనిన కర్షకులీలన్. ౬౨౧
- చ. దేవిని వికనాడినచో । సింహమునందు చుఁచు మంతయుఁ గల్లున్
గావున శ్రేణాశ్లోతరులు । వేవిధముల గొల్లు రంబఁ బృక్షిణాదా ! ౬౨౨
- మ. “తేద్యానమోగానుగతా ఆవభ్య స్థేవాశ్మశక్తిం స్వగుడై ర్విగూఢామ్” అని వయసు
చుండురు. ౬౨౩
- తే. గీ. భక్తిగతిగియైన ధయముచేనైనను । సిగ్గుచేతనై నఁ జెలిమినైన
నిరవధితనంబు పల్లను వికనాడి । దేవిఁ బంపఁ గలుగు చిన్మృదుబును. ౬౨౪
- ప. కావునం బరాశక్తి నాధానింపును పరాశక్తివస్తువ చరిత్రంబులు వింటివిదా, యింక
నీ వడుగునది యెద్ది ? యనిన జనమేజయమును ౬౨౫

—: గౌ రీ ల క్షి వాణి చ రి త్ర ము లు :—

- క. గౌరిని లక్ష్మిని వాణిని । నా రుద్ర రమేశ ఏమల కర్మణసేసెన్
ధీర యగు దేవి చురలన్ । వారికి దలిదండ్రు । లేల వచ్చిరి చెవుమా. ౬౨౬
- తే. గీ. మూలశక్తిగఁ బుట్టిన ముపురు శక్తు । లేల యితరుల కన్యలై మిసగి రిద్ది
ససంభావ్యమై యొప్పుఁ గాన నాకు । చిక్కు చక్కఁగ వదలింది చెప్పు మనవు ! ౬౨౭
- చ. అప్పుడు నో నశేంద్ర వికమా ప్రరహస్యత మి వర్తితమున్
విసదగుఁ డొల్లి దేవి చుఁచినిర్మల ముప్పుర శక్తున్ నృజించి ము
చ్చెను భువనోద్భవ బృహత్తు చేతొని రావడ రాక్కసారి రీ
లన జగము జ్ఞయించిరి హలహలనామమతైన రాక్షసుల్. ౬౨౮
- చ. పనజభవుం దొనంగి పరబ్రహ్మ వారికి చాన గర్వమున్
గొని నుట్టుచురి శంకరుఁ డొట్టఁగఘోయిక వారు వారులుం
బెనఁగొని పోరి రొక్కముగి టెల్లగ సర్వవివేలయేండ్లు సా
ధనముం కోడలై రి పర దాన్యమునన్ పితిపుత్రమర్ నృపా ! ౬౨౯
- చ. విసుగుచు వారలన్ విడచి వీరవరేఱులు పెట్టలిచ్చురున్
గురుగుసలాడుచుం బఱచి గొట్టున నాత్మపురస్రవేళమున్ ౬౩౦

- మనలకజేసి యాత్మ సభిమానము నొందగఁ జూచి నవ్విర
బ్బిసరుహునేత్ర లాఽర్పణసవేష్టలు అష్టాయు గౌరియున్ పెనన్. ౬౬౦
- క. నీ నీ నవ్వుచును యెర . నీచోట్రులఁ బల్కించుడు నీజ భార్యల ర
ద్దీచతురక అడుగంటెను . చేచకభవశాంగులకును బృథ్వీనాథా ! ౬౬౧
- క. మాయాదేవీమహిమము . నాగురువుడు గానరయితి అపహీనాథా
యే యితరుల కతి సాధ్యము . హ యేమని పొగడుచున్ మహాదేవి నితన్. ౬౬౨
- క. అంతట నతి హరు విడచెన్ . బంతమున నెరియు విడచెఁ బచ్చదళాభున్
గంతు లడిగె చంతు లుడిగె . సంతాపము హరి హరులకు సమహిత స్వహా ! ౬౬౩
- తే. గీ. అజుడు వారిఁ జూచి లవ్వజులపడి హేతు . వేమటంచు జింత నెనసి యునసి
కనులు మూసి ధాన్యగతి నిడి భగవతి . మానుమఁబడి చంబె ముఁజువాడ ! ౬౬౪
- క. తన శక్తి బలముకొంటిన్ . పరజభవుడు వారి కార్యభాగము దా మ్రొ
చెను గొన్నిదాని లంబడన్ . చునో నిద్దరి చంక భుజివాధా ! ౬౬౫
- తే. గీ. అయ్యయో హలయు హరు దీప్తుర పీఠ . యెదురుల స్తవ్యవ్రత నెనయగంతు
అందు మున్నాటంచు చగ యాత్మజులను సుకముఖ్యులఁ బిల్చి లుట్టించు బలితే. ౬౬౬
- తే. గీ. తపమునెంబంగునోప న్నెత్తిరి గావ్య . మున్నయది భక్తి యుక్తివోద్యుశక్తి
గాలుపు కన చాచు నంతోపలతు లగుచు . గాననాంతరమున కేగి కరునియతిన్. ౬౬౭
- క. ఆరాధించితి శక్తిని . పీఠలు సొనుపక్షింప విహతటమునన్
చారుభద్రానిస్సతి . నిలిమి నొకలక్షయేను లరిల్లివాధా ! ౬౬౮
- ప. లంతఁ దాశాంతకరదాభవం చతుర్భాసురచీరయుఁ, గరుణారసకరంగిచాంతవంగయుఁ
ద్రునేలెరియు నయి పరాశక్తి వర్ణశ్చయ్యుం గను. ౬౬౯
- ఉచ్ఛాహ. సర్వజనని పుత్రుడవ న భుక్తకపాలి
సర్వహింతులమ్ము సేవు సభింతులౌ చావ్యునిన్
గర్భులైచారిఁ గొట్టి ఘనమఁ బోతు నిచ్చ నా
భవ్యజనులు సంస్తురించుఁ చంద్ర మంద్ర శక్తిగా. ౬౭౦
- ప. మనుగుఁ బెరయుగా నె . జైన లింగాంగముల గూర్చి మీఁ గడిపవన్
బడియును సూత్రార్థము నాఁ . గతనతి పి పభింరోకకారిణి తల్లి ! ౬౭౧
- తే. గీ. ప్రాజ్ఞానయును మతియును బ్రత్యగాత్మ . పరగన్త్ర శ్వానరులకులఁ బరగు దీవు
సప్తదానందరూపిణి నవ్వుశక్తి . సర్వలక్ష్యాత్మమూర్తివి జనని పీవు. ౬౭౨

- సీ. అంతః పరాశక్తి యజ్ఞవహూమాత్రియై ప్రత్యక్షయై నిర్భి పరమభక్తి
చన్దు గౌఞ్చదున్దు విజౌయలను జూచి తెలుపుడు మీ పరంమం నటన్దు
చక్షూడు గోమతో గజ్జీట గొమ్మతావపుతై పత్క్యగో తర్థ సీవు
హరికిని హరిగను నంగటలం బీప్తి శక్తిలాభంబు నొసంగుమింక
నా పుటంబునకు జన్మంబు నొందుము సీవు నీమ పూజావిధి నెమ్మి చెల్పు
- తే.గీ. మును నను బేది నా శస్త్రతైర గౌరి । సంబుజాలయ హరహరు అదమతగుని
చందువిలుగు బారల వజ్ర ముల్పు । భవము అధింపె శక్తుల దాసి రిటుల. ౬౦౩
౭. నాయక సుమనసంబుం । బెయంగారాదు మును చేరి కొలువ నా
నీ యుత పుష్పభామ హరి । కా యవపునకున్ స్వక ప్త రావేరించున్. ౬౦౪
౮. సీమంబు గౌరి పుట్టు మ । నీమంబగు నంశమలను తెలియు మిక నుదా
తొయభిరో రను పుట్టును । దాయక శివ కేకపులకు భార్యలు వారల్. ౬౦౫
౯. మాయావీజజవంబుం । జేయుదు పాంధితముల్లె జీతును మీకున్
నాయకల భక్తిగల్గెన్ । మీయవలం గవయగల్గి యెగవ నేరన్. ౬౦౬
౧౦. ఇట్లు వదిలి దేది మంత్రాంగము నొందె. సంత దక్షును అదిగి యేతద్వృత్తాంతం
బంతయు పాఠశ్రావ్యున కెరింగించిరి. హరిహరులు స్వస్థులై గర్వంబు బుడిగి ప్త
సుగ్రహంబుననుం బాత్రులైయుండి రిటు కొంత కాలంబు జరిగిన పిమ్మట నొకానొక
ప్పుడు శాస్త్రంబైన తేజాంబు చక్షునియంబు గన్పూరూపంబున ముప్పవీర్ణన వక్షగోపంబున
మహోన్నయంబు వాటిల్లె. మరియు, ౬౦౭
- సీ. సామల తెగదమల్ చల్లతై నులారె నుభలిం దేవమందులు మొరసె
కారులకులతో నేటల ప్రసహించె బ్రభలతో భాగవంబుంబు వెలిగె
చిహి నెల్లబోయల నుదగియంబు మీ కె చలపుమించెను పూంబు గరిసె
నంద్రంబు నను నిర్వచనతో దొంగె ఏములు నైర్వహావాక్కు అయ్యె
- తే. గీ. చూరి గంధర్వులెలల దాడి తెలిసి । దాకి చచ్చెడిమిలు నరా పరిముని
నెమ్మల గృహానునం జగద్రాత్ర మును । పుత్తయై పుభవా త్తయై పుల్లెరవును. ౬౦౮
౧౧. ఏడ్చి మహాదేవిని దా । పీడింబు నతె యెరుచు నిచ్చును దా ఛా
లాపునకు నిచ్చె గొన్నా । క్షణిబోల్లొన నహిలయై హుని గొచ్చెన్. ౬౦౯
౧౨. తరువాత దక్షజన్మము । తరి గోదామలను మూర్తి పరలిది హిమవ
ద్గిహారు లంబు పోతయన్ । హరుడే పెండ్లాడె గౌరి నవనిసాధా ! ౬౧౦
౧౩. అనపుడు నో ముసీంద్ర జగదంబు నిజాంగము నెట్లునానె చ
క్షునిగృహమందు మిక్కిలి చురకోభక్తుల పనిం బొనర్చినం

మనకు గతం చొకొండు గలదో ఇంటిపంటి గుణాద్య దుఃఖం
ధనముల కగ్గమాయెనే కనంగ విచిత్రము విస్తరింపుమీ.

౬౮౧

చ. ఆన విని వ్యాసుడో నృపరూపిను దేవి కన్యగహంబునం
జనులకు సౌఖ్యమబ్బు నది చాలకయ్యుండిన దుఃఖపేతులై
తనరును గాన చెల్వెదను చక్షునిపుత్రిక దాహపేతువున్
విను దది పాపశాంతికిని విస్తృతకారణరూపము తగున్.

౬౮౨

సీ. దుర్గానుడను ముని తొల్లి జంబూనదేశ్వరి పాదముల గొల్చి భక్తినున్న
తరి దేవి శృప్తయై తన కంఠమున నున్న క్రొత్తపూదండ కాక్కాడిని దివిది
మెదలైచ నది గొండు మింటిపై తెగసి చెక్కెర చుట్టనింటికి జేరి యందు
దాశాయజీకిని చందనము గావించి సుఖోపవిష్టంఢము యున్నరతిని

తే. గీ. చవు వా దండ గనుగొని చాపసేంద్ర । మేక చీ గంక నాపుడు నిది మహేశ్వరీ
ప్రహరంబు నాపుడు ప్రీతి దాని । దనకు నిమ్మన సత తిచ్చె దక్షణమున.

౬౮౩

సీ. ఆ దండ గై కొని యది తన కేశకామందిరంబున చెట్టి మోసనమున
దాని రావులకు నెంతయు నుబ్బుమండంగ భగవతి కోపించి భధ్రునందు
శాంతరియందును సరగ దోషము బుట్టనట్టుల గావించె సంత వాడు
యజ్ఞ మొనర్చుచో హరు జీరకున్న సతీదేవి కోపించి దిబ్బమైన

తే. గీ. తనదు మూర్తిని శిథిలంబు దగ్గబాప । మొందగా జేసె యోగభయ క్రి ననిన
నిమ్మల మహేశ్వరుడుదన వెలది బాసి । యేమిగావించె నని నృపుం తెంచు నడుగ.

౬౮౪

చ. ఆపైన జరిగినట్టి క । భావుంజము నుడువ నాకు దరిమా ప్రళయం
బేపుటై నడిచెప్పదు । గోపానం మొదలె శివునకున్ మనుజేంద్రా !

౬౮౫

తే. గీ. రుద్రకోపాగ్నిచే నతిద్రావ్యుడగును । భద్రకాశిగుణాన్నిత భద్రుడు దగును
నిఖిలలోకప్రవాంసిర్జిడుదగును । పీఠభద్రుండు పుత్ర సుర్వీతలేంద్ర !

౬౮౬

చ. ఇట్టిలికాచారుండైన పీఠభద్రుండు పుట్టి, ప్రళయవీరానముద్భూతమహానటుంబోలె
నటంబుసేసి నెదిరి దేవ మని వ్రాతంబుల మనంబులకు ధీతి వాటిల్లి చెల్లాలెవరై పారం
ద్రోలి ద్రక్షాదుల తెగనరకిన బ్రహ్మాదులగు సకలసురలు బుష్పిగణసమేతులై ఖంఠపరశుం
బ్రాధ్రింప నరండు దయాశుండుగావున దుష్టనకు బస్త్రమస్తకం బిడి బ్రవీకించి యజ్ఞ
వాటంబున దహమానయగు చిత్కేశను సుండంబున నారోపించుకొని హా నతీ! హా నతీ!
యని రోదనంబుజేయుచు బ్రాంతచిత్తుండై లోకంబులుపట్టి తిరుగుచుండుటం జూచి
బ్రహ్మాదులగు దేవతలు విష్ణు బ్రాధ్రింప నరండు భసుర్యాణంబులు చూసి ధోయి సతీదేవి
యచయంబుల నిజపాణంబుల ఖండించి భూమిన్ వెదజల్లినం గాంచి యా ఖంఠంబు
లెచ్చ తెచ్చటం బడియె నచ్చటచ్చట శంభుండు నిఖిలాంశముల నిల్చికొని వసియించియు,

సతీవీరహతుడందై జప ధ్యాన సమాధులచే గాలంబు గడుపుచుండె. నేటికిని నయ్యె
స్థానంబుల మనుజులు పురశ్చరణాది కర్మంబులు సేసిరేని మహావలదంబులగు ననిన
జనమేజయుండు. ౬౦౭

స. మునివర యా సతివనీత మూర్తులు గల్గినచోటు తెప్పి భూ
మిని దడుదారధర్మముల మేలిమి సంఖ్యయు, నామముల్ మహా
వినయముతోడ వేడెదను వేగ వచింపుము విన్నదన్క. నా
మన మొకయంతయుం గుదిరి మట్టున నిల్పదు సంయమిశ్వరా! ౬౦౮

క. అనిన విని వ్యాసు డిట్టను, పునశుభవములగును గాళికాపీఠంబుల్
వినము వివరించెదను నీ! మనమును గదలంగనీక మట్టున నిడుమీ. ౬౦౯

సీస } అనందరాననంబుండు విశాలాక్షి । యలఘు ముఖశ్చేత్రమందు గౌరి
మాలిక } నై మితారణ్యంబునను లింగధారిణి । కమనీయ సుప్రయాగమున లలిత
గంధమాదనమున గాముక్షీశక్తియు । పుణ్యద మానసంబునను గుముద
దక్షిణశ్చేత్రభాస్వరి విశ్వకామయు । మహితోత్తరమును గామప్రహృష్ట
గోమఁదభూస్థలి గోమతీదేవియు । హస్తినాపురిని జయంతి మరియు
మందరభూధరమహిఁ గామచారిణి । కాన్యకజ్జంబున గౌరి యండ్రు
తక లీల చైత్రరథమున మహాత్మక । మలయధరాధరమహిని రంభ
వీరామపీఠమహిని గీర్తిమతి సుమ్ము । విశ్వంబునందు విశ్వేశ్వరియును
పుష్కరాఖ్య శ్చేత్రమున బురుహూతయు । ముఖ్యమౌ హిమవంతమునను మంద
చారు కేదారాన సన్మార్గదాయిని । స్థానేశ్వరమున భవాని యండ్రు
గోకర్ణపీఠంబు గొను భద్రకర్ణిక । మహిని శ్రీగిరియందు మాధవియును
భువిమీద బల్యరంబున బిర్బవత్రిక । భద్రపీఠంబున భద్ర యండ్రు
స్థానరాహాఖ్య శైలంబునను జయ । కమలాంబుంబున గమల యండ్రు
రుద్రకోటిస్తలి రుద్రాణి యను దేవి । పూజ్యమౌ లంజనంబునను గాళి
భూరి సారగ్రామమున మహాదేవియు । నతుల మాహాలింగమందు గపిల
సుందర శివలింగమందు జలప్రియ । మాయాస్థలమున గుమారి యండ్రు
మాకుటక్షితిమీద మకుటిశ్శరీదేవి । సంతానపీఠకస్థలిని లలిత
మహనీయ గయఁగోను మంగళాదేవియు । బురుషోత్తమాఖ్యయౌ పురిని విమల

ఘన సహస్రాక్షంబునను సుతృలాక్షియు । నొగి హరిజ్యమున మహాత్మలయును
 భద్రదంబున విహారమోహుడి । యాసుదాశమున నారాయణయును
 మొగి బుద్ధివిప్రునిమున చాటరాఖ్యము । సుత్రకూపపు రుద్రసుందరియును
 పిపులంబునందును విపులమహాపతి । యల మలయాద్రి గల్పాణియందను
 సుహృద్ధాభవమహాస్థలి నేనవిరయు । రామర్థ్యమునందు రమణ యందను
 ఆహారీంద్రప్రదంబునందు జందరియును । పరమమహా మృగాపతియు నంబు
 కోటిస్థ్యమునందు గోదరీదేవియు । మాభవనమున మరీ సుగంధ
 గోచాపినీకపంధినిని ప్రసన్ను । దేవివాక్యము గలవినియు నందను
 హరింగాధ్వారము చంద్రునియును । ద్వాపరీని రుక్మీతీరమయును
 అతిసభ విమలందనును శుభానంద । భృంహానందము ప్రీతి రాభ
 రహ్యప్రేమ మధురము దేవిదేవి । చిత్రనామందను సీత మందను
 పారాశరమందును యరమేష్టదేవి । యల విదాయనభూమియందును సుగ
 కలహిరమందును గంగ నుహాత్మ । ముష్కరీందంబున నొప్పు సుభను
 వింధ్యంబునందును వింధ్యాధిదాసి । మొదల నాహ్లాదమున నిరంబ
 ప్రబుద్ధాభంబున మెలు నారోగ్యయై । మోక్షావృత్తమందును మోక్ష సుఖ
 భుజుచారామందును మహేశ్వరియై । మాహేశ్వరీపురమందు నామో
 భగలందంబును బ్రచందాభ్యుదయై యున్న । నిల విరాటహా నామేశ్వరమున
 అల కుకందరపురమందును వందెరయును । నామహేశ్వరిన నోమాఖ్య మందను
 భువి బభానంబున నున్నచాను ముమ్మె । నుహి సుతస్త్రీదేవి మాతమునై
 కలా చక్రంబున జారావాత మునకొన్న । నా మయాక్షిని వింకరాఖ్య ముమ్మె
 కుని మహాపతియందు మహాభాగి । కృతంబునందు సుహితము ముమ్మె
 నునకు నామరీనిని పర నాంబరియు ముమ్మె । సుతృలాక్షిమందు నొప్పు లోల
 శీలసంగమమున నొందె సుధద్రుణా । నిద్ధినింబున యెగురు ముమ్మె
 భరతాశ్రమంబున యరగు ననంగయై । తాంబరమున విశదముఖి యుమ్మె

కిష్కింధపర్వత క్షితిని దారాదేవి । దారుపనంబున దగరు బుద్ధి
 కాశ్మీరమండల జ్వాలలంబున మేఘ । హిమగిరి ధారుణి నెసగు భీమ
 విశ్వేశ్వరీపురి విశ్వంభరను దుష్టి । గాయాబరోహణ జ్వాలనుమాత
 ముదమొప్పగ గదాలమోచనంబున శుద్ధి । యలర శంభోధారమందును భర
 పిండారకంబున దండిమీరును భృతి । చంద్రభాగారటాచలను గళయు
 మచ్చోరమందును మరి శివధారిణి । యుత్రమ బదరియం దురసి యయ్యె
 సుత్తరసురుడును నొగి నొషధియు నయ్యె । శ్రవణాలయంబున దివిరి నిభియు
 ఆ రుశచ్చీరమందు చలర గుణోచర । భగ్గనస్మృధివందు దార్పణియును
 వేమచగుమందు పులయంగ గాయురై । బ్రహ్మపురిని సరస్వతియు నయ్యె
 దేవితోపంబున దెలియ నింద్రాణియు । సూర్యపింబమునందు సుప్రభమును
 హేమకూటంబున నెసయ మన్మథ యయ్యె । మాతల వైష్ణవీమార యయ్యె
 తగలంగ గుముచంబునను సర్వవాదని । వేణుభరాస్థురి దెలియ సమృత
 అశ్వత్థమందును సుర వందనీయయు । సచ్చరల దిలోర్తమాఖ్య యయ్యె
 మానసమందును మరి బ్రహ్మకళ యయ్యె । సరులలోపల ననుంభతియు నయ్యె
 తే. గీ. సర్వదేవాలయందును శక్తి యయ్యె । సూటయెనుమిది పీఠముల్ సూచివనర
 దేవి చనియించుచుండు సతీశరైర । సంభవములైన యనియవయ మహిమను. ౬౯౦

క. ఈ యాప త్రిచ్ఛంబులు । శ్రేయోదాయకములయ్యె ష్టిలిలో మనజుల్
 బాయర సేవింపంగా । దోయన వై హిరముగల్లు ముక్తియు గల్గెనె. ౬౯౧

క. ఈ సూర్యస్మృతిశ్చేత్రము । లేనోటం ఒకటౌ వారి కిష్కాంబుల్
 సూటిగ చయించెయు సదా । ఘాటంబుగ లోకమాత కరుణామయియై. ౬౯౨

క. ఈ నానంబుల నెన్నెను । మానుగ లిషయించు గ్రంథపత్రములందు
 వానికి గలుగను శ్రీ వి । ద్యా నానానుభయ లంబ యనుకింప స్మహా! ౬౯౩

ఘ. అని యట్లు పలికిన వ్యాసుని వాక్యంబుల కలది జనమేజయుండు పెబుండా!
 హిమవద్గిరియందు ద్రాదుర్భవింబె నని తెలిపితి చది యెట్టచు యుడిగిన వానదీ
 నందనుడు. ౬౯౪

- క. హరుడు సతీవిరహమ్మున । చిరిగి చిరిగి పరమనియతి దేవీధ్యాన
స్మరితమునివేషధర్మదై । పరమతపము సేయదొడగి బాల్మవముఖ్యా! ౬౯౫
- ర. అప్పుడు లోకంబెల్లను । గప్పుకొనియె సర్వదుర్వికారగుణంబున్
చెప్పగ వశమే ముఖములు । విష్ణురగ గాంతరహితవృత్తి ముట్టెన్. ౬౯౬
- తే. గీ. గోరుదువును లోకలి గురింపు । అప్పుడే తారకాసురుం దనెడివాడు
బ్రహ్మపరమున బ్రదిలి నిర్వహం నోర్చి । జగముల ననేక బాధలు నలుపుచుండె. ౬౯౭
- క. శివునిరుమాడు గా కిత । నెడును వానిం బయింప డిలలో నని వా
గ్ధవుడు బలికిన కతంబున । శివుజాడలు నూచి వాడు సెలరేగి నృపా । ౬౯౮
- తే. గీ. ఆలులేని శివున కాళ్ళపై పుట్టు । శివుడు వెంగలాయె చెప్పు కింద
బుట్టపెరుగ దపము బూనియొచ్చు నే । డడుచు బొంగె దారకాసురుండు. ౬౯౯
- ఉ. అంతట దేవలోకము దశావృత్తిధారిని జేరి మొక్కి డై
త్యాంతకి తారకాసురుని యత్యధికంబగు పీడ కోర్చున్
మింతటనైన తీర్పు చున నేడు సుదుర్మదగాను లోకవి
బ్రాంతికి హేతువైన మన హెలిటి దేవిని దచ్చుకొండికన్. ౭౦౦
- క. దేవిని మరచిన కతంబున । యీవిధమున బాధలెల్ల యేర్పడె మీకున్
గావున హిమవద్దిరికిన్ । బోవలయును మూత గొల్వబోలును రండి. ౭౦౧
- చ. అని సర్వదేవతలం దోడ్పాసి నారాయణంబు హిమవంతంబునకుం జని యచ్చట దేవి
ప్రీత్యర్థంబు నానావిధంబులైన ధ్యానపురశ్చరణంబు లాచరించి దేవీయజ్ఞంబు చేసి
పరమభక్తిసమేతులై భగవత్ప్రసాదంబునకు వేలియుండ నొకనాడు చైత్ర శుద్ధసప్తమీ
శుక్రవారంబున కోటిసూర్యపతికాశంబును; జుండకోటిశతంబును, విద్యుత్కోటిసమా
నాభంబును, సద్రణంబును, భూనభోతంబులు నిండ శ్రీరూపంబునంగాన, పుష్పవహుం
బునంగాన యొక్కచేజూబు పరిభ్రమింపం గాంచి యాది కొక్కిలం భయంబంది భైరవం
బులు తెచ్చికొని తద్విష్ణుమంగళవిగ్రహంబుం బరికించి దేవీవిగ్రహంబుగా నిష్క్రమించి
స్తోత్రంబులు సేయం దొడంగిరి. ౭౦౨
- చ. అతితరక్రమాత్రి నవయోచనశోభిత సుజ్జ్వలత్కుచ
ద్విధయనరోజుబట్టులక దుష్కరణచంగరకించిననా
దిత తతమేఖలాచలయ దీప్తసుందరమహాంగదాదిభూ
షిత మహానియరత్నసురునిప్రజయుగ్గంబంధరాజతన్. ౭౦౩
- చ. విలసింపకై తకాకటర దిస్సృతసీంశరీముఖాభకుం
తల గణనీయసైకతసితంబ విరాజితరోమరాజి గం

ధిల మససారఖండవితతిప్రవిమి శితచారుపీటా
లలితసువూరితానన చంద్రానకశ్రవభూషణచ్చటా
దశదశితాన్య సర్వహిమూసులలాటమనోహరద్రువన్.

౪౦౪

౪. కోకినదాష్టి సర్వధురకోమలబింబసమోష్టి నిర్మల
శీతరకుందరుట్టులరుచి పకరప్రపవంత మూర్తిక
ప్రాకిటహారసుందరస్ఫురస్మణేనాల తిరీటచంద్రరే
భారలితావతంసిని విరాసవిరాజితచారుసుస్థితా
స్తోకసుమాలిచానికరశోభిత నిస్తుందానతైశికన్.

౪౦౫

౫. వింసత్తుంచుదింసుపాలకలశోభిస్సార నేత్రత్రయా
లలితాంచస్ఫుభవమ్మకోశవిపులాశోరాంచశోచ్చద్యరా
తులనాభీతచరుదుబృజానహిత విమృప్రత్రవస్త్రావృత్త సు
జ్జ్వలసంఘల్లసుభావసుత్తుసుమశోభాపూర శృంగాశీ !

౪౦౬

౬. దేవసమస్కృతన్ నిఖల దిక్పరిపూరితసర్వభూత శో
కావళి మోహినిన్ సుగుణి సంబలు మందమ్మచున్నిరానరన్
శ్రీవిలసత్కృపార్కతిని జేరి కనుంగొని హర్షయుక్తులై
దేవికి మ్రొక్కి సమ్రులయి దీపితదోషగఁ బల్లి రందరున్.

౪౦౭

౭. చందంబో ప్రవృత్తి మహాగ్నినిభభద్రానత్తివోజ్జాలితా
చందంబో జగచండచా రివచదా దైవేశ్వరీ శాంకరీ
చందంబో కరుణామయూ విధినుతా ధర్మార్థకామాదిదా
చందంబో శ్రితహోషిణీ కలితమేదాహానాత్రి శివా !

౪౦౮

౮. దండము విశ్వరూపిణి సుదామణు బారతి వైష్ణవీ సతీ
దండము స్కందహాన శుభదామిని యీశ్వరీ చక్షుసంభవా
దండము లక్ష్మీశక్తి పతితప్రజహంచని శ్రీసరస్వతీ
దండము రాకరాత్రి నిరతామససూరప్రవిద్రహాపిణి !

౪౦౯

౯. రజ్జువుజూచి పామని తలంచి యట్లు లనిత్యమైన యీ
ముజ్జగమున్ దిరంబులను మోహము నొందగఁజేసితమ్మ యీ
యజ్ఞున ముమ్ము ప్రోచగవచమ్ము కృపాసహితాంతరంగవై
వైజ్ఞువు నీపదావె యుదివేకపు పెద్దతెగుట్టు మాన్యగన్.

౪౧౦

౧౦. అని యిట్లనేకవివంబులం బృందారకులు ప్రార్థించిన విని దేవి మచకోకిలకారరీనివా
దంబున నిట్లనియె.

౪౧౧

౪. ఓకోరిక లొసగెడి కరు । నాకలితను నేను గలుగ నమ్మడు భద్రమౌ

నాకుం భక్తుల ప్రోచుట । యేకద వని వేలయున్నదే సురలారా ! ౭౧౨

౫. అన విని సుర లో జనసే । యనుపమతేజుండు తారకాసురుడు మమున్
మనపీదాకలితుల జే । సెను గావున నిలువలేక చేరితిమి విసున్.

౭౧౩

౬. హరునకు బుట్టిన కొమరుడు । హరియందును వాని శివున కలివయె లే దే
తెలుపున దారకహరనము । జరుగున్ మా కథయమిచ్చి సారకగదమ్మా !

౭౧౪

లే గీ ఆనవుడును దేవి పరై నో యమరులార । గౌరి యనుపేర నాకత్తి గలుగు
మంచుగొండపూరు దాని పుత్రుడు గొమ్మగాగలతేయుఁ రది మీరు భద్రంబుసేయు బొందు.

౭. ఆ మాటను విని హిమమ । ద్యూమిధమాడు భక్తితోడ భూతేశ్వరికిన్
నేమమున మ్రొక్కి తల్లి । రాదుంబు పవిత్రమయ్యె భద్రుడనైతిన్.

౭౧౫

లే. గీ నీవు నాకు సంపిదివాగ నావంశ । మెంత భద్రుడును నుపేశ్వరీ జ
గద్రంబును నీమ కమపుతో నెదుకొని । యేలుచున్నదాన వేమియెవ్వు ?

౭౧౬

లే. గీ. సకలవేదాంతభక్తులం బ్రకటమయిన । నీ స్వరూపంబుఁదెల్పి మన్నించు నన్ను
యోగమును భక్తియును జ్ఞానమో సమస్త । వేదకర్తృ పురాణి నన్యధరించి.

౭౧౭

౮. అరిగిహృంబయిన వేదాంతంబు నా హిమవంతుర కిట్లని దేవి యుపదేశించె.

౭౧౮

— దేవీ గీతలు —

౯. మోహపహంబులగు సద్వ్యాహారంబుల వదిలెను సమ్యక్తాశనులా

రా హిమవంతుడా యటంచున్ । సోహంభావమును దేవి యుపదేశించెన్.

౭౧౯

లే. గీ. ఆన్పిటికిబూర్గు మేన యన్యంబులేదు । తత్తు నాత్మయు చిత్తు సంవిత్తు బ్రహ్మ
మద్రచక్కఁ మదికైక మనుషసుం బ । నాయంబును నేనను న్మునుదులార ! ౭౨౦

లే. గీ. ఆత్మ తెనగు సృతస్సిద్ధియైనకత్తి । దాని మాయ యటంచు తత్తు తెవును
మది సతయగాదు తెలియజే యసతిగాదు నూవె యుభయంబుగాని వస్తు వస్తుతంబు.

లే. గీ. నిష్కలంబును దేవిమి నీరజావు । నందు బ్రభువును జంప్రసియంబు జ్యోత్స్న
యందరితిని నాయందు నుండు మాయ । మాయలోబుట్టు గాలకర్మములు సతము.

లే. గీ. దేవమితయుకేక నాతోదలిర్పి । కలను గల్పించు వ్యవహరగతులతోఁ
గూడితి స్వశక్తితోడనుగూడి సర్వ । బీజగుపిణిరైతి నిర్మితివైతి.

౭౨౧

క. చైతన్యసమాయోగము । చేత నీమిత్రత్వమొంది వెంగితి నింకం
భూతపరిణామవశమున । నాతత సమవాయనైతి సందితశీఘ్రం. ౬౨౫

క. కొంచు తపసుండును మరి । కొంచు తపసుండ్రు మరియు గొందరు జవడుం
చుండును కొందరు జ్ఞానం । బందరు కొంద రొగి మాయ యుండును జగతిన్. ౬౨౬

క. కొందరు ప్రధానమందురు । కొందరు ప్రకృతిమని యండ్రు గొంద రజయితుం
చుండును గొందరు శక్తియ । యందురు నానావిధముల సమైక్యమొకం. ౬౨౭

తే. గీ. మరియు భిక్షాగమమలీ పుష్కల్యుండ్రు । వేదతత్త్వార్థమేమి లెవ్వయండ్రు
తెలియ నామంబు తెలియ జెంగుచున్న । సత్కర్మమంబును కత్తి యిది మొదలం. ౬౨౮

రే. గీ. జ్ఞానానందమయ భృగ్యమాయనందు । పంస మాయ జవత్కంబు బససె జమ్ము
అలల తైలస్య మెప్పుడు దృశ్యమాయుడు । గాన జవమునుగాను నిక్కంబునుండు. ౬౨౯

క. చరణంబు చాన వెలుగున్ । చానగక చైతన్యమెప్పుడు ముగియె యుకరం
బు నపేక్షింపదు వెలుగగ । నమస్క ముబిందు గాన నదియే వెలుగి. ౬౩౦

తే. గీ. చర్మచర్మవిరోధంబు గలుగుగాన । దీపమునుబోలె చరమ చా నోపి వెలుగు
వెలుగజేయ దవెప్పుడు వెలుగుచుండు । నిష్టు చెప్పిన చోషంబు నెరుచుకుండు ౬౩౧

తే. గీ. నాను సందితు నిత్యంబు నమ్ముడింక । మెకప్పుడును గం నిడుకను మెరయు వ్యక్తి
చలనసంబంధియగు వ్యభిచార మొప్పు । గాని సందితు వ్యభిచారగతి బరమమ. ౬౩౨

ఉ. ఎయ్యది కర్మసాక్షియగు రెయ్యది యవ్యభిచారి యట్టి య
క్షయ్య మదీయ సందితసమప్రభిరాంగము నిత్యమందు మీ
రెయ్యదలం బలంపుడు సుఖాపహముం బరమంబు సకళమున్
చయ్యస దీని గానని విచారము సారవిహీన మొన్నగన్. ౬౩౩

క. నే సపరిచ్ఛిన్నును మరి । నా నితరం బద్ధి మిప్పు గావున నేనే
జ్ఞానంబును సుఖమును మరి । కామమును భర్తృసూప గట్టిగ గనుడి. ౬౩౪

క. సత్యము పూర్వ మనంగము । నిత్యము సద్వైర మధిక విర్మలమందును
ర్యత్యంబులెల్ల మిథ్యా । మత్సరభారములు నన్ను మహిమరచున్. ౬౩౫

తే. గీ. కాలరక్కస్వభావసంగతులు మాయ । పంస సువృష మొందుదు గలుగుబోలె
సరమెల్లను గలుగును సమయమందు । నా యలొకకరూపం బరారతంబు. ౬౩౬

తే. గీ. తత్త్వముకెల్ల నాదిభూతంబునుమ్ము । సద్విధానందమూర్తియు సర్వరక్క
లింగమును దేశకాలాది సంగవత్తి । రంబు ప్రాంతారమంత్రవాచ్యంబు నమ్ము. ౬౩౭

తే గీ. అనీరత్నంబునందుండి యాకసంబు । శబ్దతన్మాత్రరంబులు సంభవించె
హరివచనంబునందుండి స్వస్కాత్మకంబు । నగుచు సంభవయ్యె మహానిరంబు. ౭౩౮

తే.గీ. వాయుమందును జనియించె వహ్నిమావ । గుణముగల్గి శిఖినిబుద్ధె గురుజలంబు
రసగుణము గల్గి జలమున గ్రగమమహిర । గంధగుణవస్తు ధారుణి గలిగె జుండు. ౭౩౯

తే. గీ. శబ్దమొక్కటె గుణమాకసంబునకును । వాయువునకును స్వర్గరహస్యులు రెండు
వహ్నినిని స్వర్గరూపరహస్యులు చూడు । వనమునకును స్వర్గరూపరహస్యులు
చరకు బై నాగు గంధంబు రహస్యవండు ౭౪౦

చ ౬౭ స్వర్గ రూప రస గంధంబులతో వెలయు భూతకాలంబులం గలసిన ఛాతియెల్ల
మహాహ్వాతంబునంబడు. అదియె లింగంబునాంబడు గుణసమన్వితము లింగవీహింబును.
సవ్యర్థంబు రాకబడెహంబగు. బంధీకరణమాధ్యంబునంబట్టి స్థూలంబులు గలగె నెట్లనిన,
ఘాతంబులు తమ తమ గుణంబులతో నితరగుణంబులం గలసి యైతెడుగా నగుచుండు.
నందువలన విరాడ్దేహంబగు. నదియె స్థూలంబు, పంచభూతగరంబులగు సచ్చాంశంబులచే
శ్రోత్రాదుల యుత్పత్తియగు, ప్రత్యేకంబుగా మిశ్రంబులగు జ్ఞానేంద్రియంబులచే నందః
కరణంబగు, నది చతుర్విధం బెట్లనిన సంకల్ప వికల్పార్థకంబు మనంబునాంబడు,
సంశయపీనంబునంబు నశ్చయజ్ఞానంబు బుద్ధినాంబడు, ననుసంధానచతురంబు చిత్తంబగు,
నహంకారహంబంబగు నాత్మవృత్తి యహంకారం బనంబడు, మరియు రజతోంశంబులచే
బుద్ధిన కర్మేంద్రియంబులు బ్రత్యేకంబు మిశ్రంబులై ప్రాణంబగు, నదియు బంచవి
ధంబు, హృదయవాయవు ప్రాణంబును, గుదవాయు వహసంబును, నాభివాయువు సమా
నంబును, గంఠవాయు పుదానంబును, సర్వశరీరగంబు వ్యానంబు నని కీర్తింపబడు
జ్ఞానేంద్రియంబు లయిదును, గర్మేంద్రియంబు లయిదును, ప్రాణంబు లయిదును, మనంబును
బుద్ధియు సూక్ష్మశరీరం బగు. నిదియు లింగంబునాంబడు. మరియు బ్రహ్మతియనునది
ద్వివిధంబు. సత్కాత్మికము మాయయందు రవివృద్ధి గుణమితిగయైయుండు సాశ్రయంబును
రక్షించుటంబట్టి మాయానామంబు గలిగె, దాని ప్రతిబింబం బీశ్వరుడును. సతండు
స్వాశ్రయజ్ఞానవంతుండు, సర్వజ్ఞండు, సర్వర్ష, సర్వాధిగహరాగసుండు మరియు
నవివృద్ధయలచరి ప్రతిబింబంబు టీవుండు, సర్వమణిభాగ్యుండు. నీ టీవేశ్వరుల కిరువురి
కిని శరీరత్రయంబు చెప్పంబడియె, దేహాత్రయభిమానంబుచే నామత్రయంబు గలిగె
రాకణశరీరాత్మకుండు ప్రాజ్ఞుండు, సూక్ష్మశరీరాత్మకుండు తై జనుండు, స్థూలశరీరాత్మ
కుండు విభుండు. ఈశసూత్రవిరాట్పదంబుచే గీర్తింపబడు టీవుండు పృథ్వీరూపుడు,
ఈశ్వరుండు సమష్టి రూపుడు. సర్వేశ్వరుండు జీవానుగ్రహరాంక్షచే నానాభోగాత్రయంబు
యన విశ్వంబు గల్పించుచుండు, సతండు మదీయంబున శక్తిచే ప్రేరేపింపబడి యట్లు
సేయ సమర్థుండు, మరియు, ౭౪౧

- క. శంకింపకు మన్మాయా । సంప్రప్తమునుమ్ము సకల జగమును నాచా
లంకరై నేన యనా । తంకను బరమాత్మమందు ధరణిధరేంద్రా! ౭౪౨
- క. సదోద్భవహారమున స । విద్యయు మాయయు నటందు వివిధుల నామాం
కాయ్యపగరు లిచ్చిరి నిర । పద్మత మత్త త్వ మొకట వరచెడి జూడన్. ౭౪౩
- క. అ నేన సరజగము స । నూనంబుగ జేసి యందు నుండుం బ్రాణా
హనాదులతో గర్జల । ౩ నానాభేదగులులతో నవసీద్రా! ౭౪౪
- క. నాలో మాయాభేదము । ల లోరాంకరతాను లవి నేగానా
లిలోపాదుంనంటను । హేళి ములులదడునె పెండ నెండించినచోన్. ౭౪౫
- క. నాయందు బుద్ధిమెదలను । హేయంబుల జెప్పి నాకు నిత్తురు కర్తృ
త్వాదుల మూఢు రెయంగరు । పాయని రమహేతువాదపద్ధతితోడన్. ౭౪౬
- తే. గీ. కుండలోని వెలితి కొండలో పడితికి । భేదమునుమటిందు నాది మాయ
కుండబోయినపుడు కొండలోగలిపిదా । కుండ మాయ పెద్ద కొండమాయ. ౭౪౭
- తే. గీ. బొందిపేరుగొనుచు బొందిలో వాసిని । జీవుడనుచు నీవు చెప్పినావు
బొందికియిన్ను నిండుండు నండుండు । నన్నియెడల నుండు సకలు బ్రహ్మ. ౭౪౮
- తే. గీ. మాయదలయున్న మహిరంబు సర్వంబు । నెరువ పేరులేక యేకమగును
భేదమెల్ల మాయ వృథుగుణంబులు మాయ । నన్ను జెనవండు నాదు మాయ. ౭౪౯
- తే. గీ. ఈశ్వరుడ నేను సూత్రాత్మ నే విరాట్టు । నేను బ్రహ్మను విష్ణును నీకుడను
హేళులని వాణి నిందర నే నిడుండ । రిక్కలను నేను రిక్కలారేడ నేను,
పశు విహంగమములు నేను హము నేను. ౭౫౦
- తే. గీ. క్రూరుడను నేను చోరుడ గుత్తియెండ । నాడుదానను మగవాడ బేడివాడ
నన్నియును నేను పెద్దను జిన్ను నెన్ను । నేన కన్నది చిన్నది నేనగుమ్ము. ౭౫౧
- తే. గీ. నేన లోపల బయలందు నేన యెల్ల । కాలముల నెల్లబోదులు గానిముందు
నేనుగానిది యొక్కటి గానలేదు । నున్నగా నెన్నుకున్నది నున్న నున్న. ౭౫౨
- తే. గీ. గొడ్డురాజుగన్న కొడుకొక్కరుడుదక్క । నేనుగాని చోరుడి నెనెను
త్రాడు జూచి సేపు త్రాచనుకొన్నట్లు । నన్ను బిలుచు వీవు నానుములిడి. ౭౫౩
- తే. గీ. సత్ర యన్నియెడల నుండులికుండగా । సత్రలోనె వేరే సత్ర చోరుని
సత్రలోనజూచు సత్రయ సత్రయ । సత్రయనుట లేదు రిత్రానె! ౭౫౪
- క. అమ్మా! సమస్తరూపం । జెమ్మాడ్కి వెలుంగు చాన్ నెరుగము కానన్
బ్రమ్మిన దయతో గనుగొను । మమ్మా మాపింపుమమ్మ మహిమలబొమ్మా ! ౭౫౫

చ. కట్టు హిమవంతుండు దేవి నడిగిన వాంఛితావ్రంబునను నారాయణ శంకరాది దేవతలు
మిగుల సంతసిల్లి చూడమంద నిది దేవతామతల్లి భక్తకామప్రహారిణి యగుటం దన
నిజరూపంబు బాపె. నారకంబు మస్తకంబును, చంద్రసూర్యులు చక్షువులును, దిక్కులు
శ్రోత్రంబులును, వేదంబులు వాక్యంబులును, వాయువు ప్రాణంబును, విశ్వంబు హృద
యంబును బృథివి జఘనంబును, నభంబు నాభియు, జ్యోతిశ్చక్రం బురంబును,
మహర్లోకంబు కంఠంబును, జనలోకంబు ముఖంబును, తపోలోకంబు లలాటిరయు,
సత్యంబు శిరోగ్రంబును, సింద్రాదులు బాహులును, శబ్దంబు శ్రోత్రంబును,
నానత్వంబు నాసికయు, గంధంబు ప్రాణంబును, దివారాత్రులు రెప్పలును,
నోరగ్నియు, బ్రహ్మస్థానంబు భూవిభ్రమంబును, జలంబు తాలువులును, భగంబు
జిహ్వయు. యముండు దంష్ట్రులును, స్నేహకలు చంద్రంబులును, మాయ సమృద్ధును,
సర్వం బహంగమోక్షంబును, ప్రేమ యూర్జోష్ణంబును, లోభం బహ్వోష్ణంబును,
దశమార్గంబు వృష్టంబును, ప్రతాపలి మేఘంబును, సమస్త్రంబులు రక్షియను, గిరు
లస్తులును, నదులు నాడులును, వృక్షంబులు కేళంబులును, గోమారయోవనజరలు
గతులును, బలహంకంబులు కేశంబులును, సంఖ్య వస్త్రంబును, చంద్రుండు మనంబును,
విజ్ఞానశక్తియు, హరియు, రుద్రుండును సంరక్షింపఁబడును, అశ్వాదీహతులు శ్రోణీతలం
బును, అతలాదిలోకంబులు కటృభోదాగంబులుగా నిల్చి మహాహంబు దాల్చి. ౨౫౬

సీ. కటపట పటపట క్కారదంష్ట్రంతోడ కణకణగౌరవంబు కనులతోడ
రేలిహాసనహాస కీలాభ జిహ్వతో బహువిధాయువభూషాపంక్తితోడ
నారకేయికనులతో నారకేయికలలతో బ్రాహ్మణ్యతో వాల్మీకితోడ
నారకేయికలతో నురుతర పీఠరసంబుతో మహానీను శక్తితోడ

తె. గీ. కోటిసూర్యులపరికాశ కోటిపిమ్మ. దాదీమర్కంఠభీకరం దాల్చినేత్ర
విపులసంతానవంశు ఘోర వేష మగుట. గానవచ్చిన రూపంబు గాంచి నురలు. ౨౫౭

క. అహహహ యేమని । యాహారములు నల్పించుచు నొకటై
యాహలు దొలంగి కంపిలి । మోహితులై మూర్ఛలోన మునిగిరి పెలువర్. ౨౫౮

క. ఇది జగదంబు యటంబు । నుది నొకకొంతపడి రెండు మహిరంబై స్వ
స్వపరులందగ దనచెంగట । గవిని తనరు వేదవయము గనగని చేపట్టె. ౨౫౯

క. నురలను మేల్కొలుపుమనుచు । వెలుపుదెలుప నసయు నట్ల వేగము చేయన్
పరిపూర్ణులంబును । పరదాత్రిని దేవి గాంచి వా రతిభక్తిన్. ౨౬౦

మ. అపరాధంబుడయిది ప్రోవుము త్రిలోకారాధ్యు నీదీక్షలం
గృహతో జూచుటయున్ స్వభావమెకదా గీర్వాణి త్రానంబు మా
సవవే కోరముహూనవే పరమమందు ల్నిరు నెన్నెన్నగా
ప్రపకాదే నినుబట్టి పుట్టితిమి మాతల్లీ వయంభోనీధి. ౨౬౧

పంచదామరము. సమో నమ స్సమస్తలోకనాథపూజితే హితే

సమో నమ స్సమస్తవేదనాదరంతితే జితే

సమో నమస్సమస్తశోభనప్రపంచరంజితే

సమో సమో యటంచ దండనం బౌనర్తు హిశ్వరీ !

౭౬౨

౪. ఆగ్నియు, నర్తమడుగు, సోముండును, నోషరులును, దేవతలు, సాధ్వలు, వక్షులు, పశువులు, మనుష్యులు, ప్రాణాపానాదులు, వ్రీహులు, శవస్సును, శ్రవ్యును, ఋతుండును, బ్రహ్మచర్యంబును, సప్తప్రాణంబులును, సప్తార్చులును, సప్త సమిధలును, సప్తహోమంబులును, సప్తలోకంబులును, సప్తసముద్రంబులును, సప్తపర్వతంబులును, సర్వరసంబులును, యజ్ఞంబును, దీక్షయు, పశువును, వక్షిణయు, యూషంబును, ఋక్సులు యజువులును, సామంబులును నెవ్వరినెరుగఁడి కలిగె నట్టి యాదిదేవతను నమస్కరించెదము. మరియు ఊర్ధ్వంబునను, క్రిందను, దెనుకను, ముందునను, పార్శ్వంబుల నెల్లయెడల నోయమ్మా నీవు నమస్కరించెదము. ఈ యదౌకికంబులను నీ యాకృతి నుదనంబాకింపుమని వేడిన దేవతలం గరుడాకృతీనందనంబులం జూచి పాశాంకుశచరాభయధారిణియు, సర్వాంగకోమలంబును, మంచస్మితముఖంబుంజుంబును నగు సుందరాకృతి జూపిన నెల్లరు భీతి వికల్పములై శాంతవిత్తులై నమస్కరించి హర్షంబునొంది లలల దేవి యో సురలారా మహాతపంబులుసేసియు, మహాబుద్ధ్యంబు లాచరించెయుం దెలియరాని నా విగ్రహంబు మీరుం జూపితి నికర బ్రహ్మతంబు వినుంచని యెట్లనియె.

౭౬౩

సీ. కర్తృత్వమును మరి కారయితృత్వంబు మొదలయినవి యుపాధిమూలకములు భర్తృంబులనియు సభర్తృంబులనియును గ్రియలవి వ్రివిభవై కెరలుచుండు భర్తృంబు సుఖము సభర్తృంబు దుఃఖంబు నొనగు గావున బహుమోనులందు బుట్టుచు జన్మించు బూర్వసంస్కారంబుచేయున గన్వముల్ పెరుసఁ జేసి

లే గీ మరల బుద్ధియు జన్మియు మరల బుద్ధి । చచ్చి మరి పుట్టిపుట్టెము జన్మిచచ్చి పరగ గడియారముఁబతి తిరిగి తిరిగి । హృదయజ్ఞానచక్రవిధాఁడవని.

౭౬౪

౪. వారక జననవరంపర । కాలంబు మజ్జాన సుఖయు కడు గొవలంపం గాలకారణ మజ్జా । నారజ్యము నదురు తెలుకయిని గొడ్డందన్.

౭౬౫

౫. అజ్ఞానజమగు కర్మం । బజ్జానము నెట్లుతడు నదిగాన చుచో

సుజ్ఞానమే గనవలయుం । బ్రాజ్ఞానచగువాడు శాంతధావము మీచన్.

౭౬౬

లే. గీ. జ్ఞానహితకారి కర్మంబు గడఁగవలయు । జ్ఞానమే ముక్తికి నమీపకారణము

కర్మ చెన్నం బరంపరాకారణములు । కర్మముననేని జ్ఞానము గాఁబడలయు.

౭౬౭

- తే. గీ. చెలగి పై దికకర్మలు చిత్తశుద్ధి । పేతుకంబు లటంచును నెలుగవలయు
తేవలము కర్మ మజ్ఞాన కృతము గాన । సన్నిహితసాధనంబు కాఁజాల దండ్రు. ౭౬౮
- తే. గీ. ఎన్న నజ్ఞానదార్యమై యెసఁగునట్టి । కర్మ యేరితి జ్ఞానంబు గలయఁగలదు
చీకటియు పెల్లు నొకచోట జేరియున్నె । యేకకాలంబున యటంచు నెలుగవలయు. ౭౬౯
- తే. గీ. శమము దమము తిలీషయు సద్విరాగ । తయును సత్వంబువలన గుడ్చునముగందు
చిత్తశుద్ధికి హేతువుల్ చిత్తశుద్ధి । పరకె తర్క పదంపడి పలదు కర్క. ౭౭౦
- తే. గీ. సాధనవత్సవయమ గల్గి సన్మనించి । శోరియుడుబ్రహ్మసింఘండు శుచియు భక్తి
కలితుడై సట్టి గురుని సంగతిని భవ్య । దివ్య వేదాంతమార్గంబు దెలియవలయు. ౭౭౧
- తే. గీ. తత్వప్రస్థాదివాక్యసంతతి విచార । మెప్పుడును జేయుచుండంగ నొప్పును యతి
తత్వమని వాక్యమునకు సర్థంబు వీనుడు । నొక్కిజీవాత్మ పరమాత్మ యొక్కటంట. ౭౭౨
- క. ఇదియంతయు బ్రహ్మమయం । బిదియంతయు నొక్కటనెడి యెరుక గుడిలిసన్
దుది నది నే నగుదును నే । నది యను భేదంబులేక యైక్యంబు గగున్. ౭౭౩
- క. పదముల యర్థము తొలుతన్ । బదపడి వాక్యార్థ మెరుగ బరగెడి నిక ర
త్పద మర్థము నేనే త్నం । పద మర్థము జీవు డైక్యభావ మని యడున్. ౭౭౪
- చ. తత్తున కది యనియు, త్తమ్మునకు నీవనియు, నని కగుచున్నావనియు నర్థంబులై
వాక్యంబున కది నీ పగుచున్నా వను నర్థం బేర్పడి భిన్నార్థద్వైతకంబులయిన
పదంబులకు నై క్యంబును సర్థ ముసంగతంబై నందున లక్షణార్థంబుచే నై క్యంబు
చెప్పవలయు. ౭౭౫
- క. చిన్మాత్రము లక్ష్యంబై । సన్మతులరు దోచు గాన జగమున దత్తున్
దన్మహిరపదంబును వి । ద్వస్మణు లేకాఠములుగ దలతురుజాఁచి. ౭౭౬
- క. అ దేవదత్తు డితడే । కాదగు నన్నట్లు నెన్నగా లక్షణయో
సిదనుచును నాదనుచును । భేదము గనఁబోడు తర్కవేది జగమునన్. ౭౭౭
- చ. బ్రహ్మంబు స్థూలాదిదేహరహితంబు. పంచీకృత మహాభూతసముచ్ఛవంబు. స్థూల
శరీరంబు, ఇది భౌగాలయంబు, జరావ్యాధిసంయుతంబు, పిఠాభూతంబు, ప్రాంతిచే నది
యన్నట్లు తోచు. నీ స్థూలశరీరం బాత్మనైన నా కుపాధిభూతంబు, సూక్ష్మంబు జ్ఞానేం
ద్రుడొ, కిర్మేంద్రియ సహితంబు, ప్రాణపంచకియుతంబు, మనోబుద్ధియుతంబులయిన
పంచీకృతభూతంబువలనంబట్టి నారు రెండవయుపాధి యగు. ససార్థిం, బనిర్వాచ్యం
బయిన మాయయే కారణశరీరం బగును. ఉపాధి నశించెనేని గేవలాత్మ మిగిలియుండు
దేహాత్రియంబునం బంచకోశంబులు, నవస్థలుం గలవు. ౭౭౮

క. ఇదిగా దిదిగా దనియెడి । పదనందోహంబులోని పరమార్థంబే.

విదితంబుగ నారూపము । పదపడి మరియొక్కలాగు బలుకగ వలమే.

౭౭౯

రగద. పుట్టదు చాచదు పుట్టుకలేనిది । యిట్టిదిగా దది యేకము నిత్యము
గిట్టదు ముట్టదు గిట్టెంపదు మరి । పొట్టిదిగా దది పొడుగునగా దిక
అబువునకంటె సదబురూపంబగు । గణియింపగ నధికమునకు నధికము
కడువున నాత్మను గదలక మ్రోచును । కడుపడి నక్రతు గాంచుచు నుంచును
గొడవలు లే వది కొను మహిమంబును । నది రథమెక్కెడి నరదము దేహము
పొడలెడి సారథి బుద్ధి యనందగు । మది మరి యెన్నగ మనసే పగము
నెరవడిగల యింద్రియములె హయములు । గురువిషయంబులు గోపరములగును
ఎరుకచలం దా నిది గనవలెగద । మూడు తెరుగ డివి మూలన యున్నది
గూఢము గూఢము గూఢము నమ్ముడు । జ్ఞానసారథిని గైకొని పోవలె
మానర గొనవలె మననను పగము । ఆరడు మాన్గము సంతము నూచును
ప్రీతిని బ్రహ్మము రీతిని బొందును.

౭౯౦

క. శృతిచే మరిచేతను చా । సతివిమలంబయిన తానె యాత్మ యటంచున్
సతతంబు నెఱుక సత మని । తతయోగపేరారమునను ధన్యత గనుడి.

౭౯౧

ప. మరియు హరారంబు స్థూలరీరంబు, రకారంబు సూక్ష్మంబు, రకారంబు, కారణాత్మ
కంబు, ప్రాంతారంబు, తురీయకంబు. సమస్తదేహంబునందును గ్రమంబుగ బీజ్యతయంబు
నెరింగి సమస్త చ్యుష్టల కైక్యంబు జింతించునది యిది సమాప్తి పూర్వంబె కర్తవ్యంబై
యుండు. పదంపడి నన్ను ధ్యానించవలయు, నది యెట్లనిన. నిర్వాణ్యుడై యుత్పంధై
నిర్జనస్థలంబున నాసాభ్యంతరచారులగు ప్రాణాపానంబుల సరిపరచి నిర్విషయంబై
విమత్సరుండై హరారంబు విశ్వాత్మనుగా రకారంబునందును, రకారము కైజనునిగా
నకారంబునందును, నీకారంబు బ్రాజ్ఞునిగా ప్రాంతారమునందును, విస్మరింప
వలయు. విష్ణుడు తన్నుదాను వాచ్యవాచకతారహితునిగాను, తైర్లతభావవివక్షితునిగాను,
సఖండనచ్చిదానందస్వరూపునిగాను భావించవలయును సిందువలన నేను సాక్షాత్కరింతు,
సక్తార్ణణంబున నారూపంబు గలుగు. కావున నజ్ఞాననాశకంబు జ్ఞానంబెకాని మరి
యొండు లేదు. మరియు వినుండు, యోగంబు చెలిపెద నని.

౭౯౨

తే. గీ. కొండమీదను కూర్చుండి కులుకబోదు । భూమిమీదను పన్నుండి పొదలబోదు
అతలవేరలాదులందుండి యాడబోదు । యోగ మది జీవపరమాత్మ యోగమరయ. ౭౯౩

క. యోగము చిత్తనిరోధము । రాగాదులదంగు జిత్రరాహిత్యమునన్

యోగై క్యభావ ముపుడు వి । రాగికి దనయంత దాన రాజిలు శైలా!

౭౯౪

తే.గీ. యోగమునకు శత్రువు లున్నవారు । వార లార్దురు కామంబు వరలు క్రోధ
మమల లోభంబు మోహంబు నందుతెను । మదము మాత్సర్యమును పీని జిమమవలయు.

క. యోగారుల చునుముటకున్ । బాగగు సాధనము తెన్నబడు లోకమునన్
యోగాంగంబులు గావున । యోగం బిరుగంగవలయు నున్నీద్రవరా ! ౭౮౬

మ. యమమున్ దా నియమంబు నాననము బ్రాణాయామమున్ నిశ్చరా
ద్యమవిస్తారమహీధరేంద్ర పిను ప్రత్యాహారమున్ ధ్యానమున్
విమలంబై తగు ధారణంబు జపలభే భీకృత్సహస్రంగమున్
గ్రమ మొప్పారడి సత్కడంగముల యోగం బొప్ప నెందేనియున్. ౭౮౭

తే.గీ. హింసలేకుంట నిజమాడుటెట్ల ముచ్చిలమియు మరి బ్రహ్మచర్య మార్జునము దయము
క్షమము భృతియు మితాహార శౌచములును । బదియును యమంబు లనుబడు బర్హతేంద్ర!

తే.గీ. తపము సంతోష మాస్తిర్య చానములు । సురలహ్లాదయు వేదాంతసుశ్రవణము
ప్రీతియు మతి జపహోమంబు లివి పవీయును । నవనిధర నియమంబు లుండ్రు బులును.

మ. కమల స్వస్తిక పట్ర భద్రములు నింకన్ వీరమున్ నాగ న
త్యమలస్ఫూర్తిని నానసంబుగల శైలాభిశ్చరా యానన
క్రమమున్ జక్కిగదెల్పిదన్ జవలంత గైకోలుగావించక
చ్చముగా జిత్రమునిల్పి సీతును సురల్ సంతప్తి నాలింపుచీ. ౭౯౦

మ. అరకాళ్ళూరువు లెక్కగా మలచి యా యంగవృత్తుల్ చేతులన్
సరిగా బట్టుక కూరుచున్న గమలానం బండ్రు జానూరు కాం
తరసమ్యక్కురచాచుదాదతల పెన్నన్ స్వస్తికం బండ్రు భూ
ధరరాజన్య ఋజుత్వ మంగమున నంచంద్రై యెసంగం చగున్ ౭౯౧

మ. వర గుల్మద్వయసివనిర్ నిలిపి యా ప్రక్క ల్లగం దొట్ట నుం
దరలీలం భుజించుచి యోలి వ్యసనాధఃపాదహృత్క బం
ధురుతై పాణుల బద్ధులైనె యది భద్రభ్యాతి జెన్నారెడిన్
భరణీధాధప ! యోగశాస్త్రఫణిత్ బ్రాజ్ఞప్రణీతక్రియన్. ౭౯౨

ఉ. ఊరువులందు బాదముల నోజ మటించి పొసంగ జానుయు
చ్చారుతరాంగులు చ్చునుక సాచిర వృక్షమునా బ్రసిద్ధమౌ
దాహణి నొక్కపాదమును ధైర్యముతో మరియొక్క యూరుపం
దేరుపదంగజేసి తను వెల్లడు దిన్నగ నిచ్చ వీరహౌ. ౭౯౩

క. ఇడచేత బాహ్యపదనము । పడి బీల్చి సదా ప్రసన్న పదము చగుమన్
జడియక పోడకమాత్రం । పడి జేసిన గుంభకంబు పనుధాద్రవరా ! ౭౯౪

క. లాగిన గాలి నుపుమ్మును । బాగుగ నరుబదియునాల్గు మాత్రల యజ్ఞాన్
లోగొన్న బూరకం బని । యోగివరులు పలుకుచుండు రోగిదివాళా ! ౨౯౫

క. ఇరుబదిరెండగు మాత్రల । తరి లోపలి గాలినెల్ల తత్తరపడక
క్కుర మెల్ల మెల్ల బింగళ । తెరువున విడ లేచకంబు తిప్పంలేదా ! ౨౯౬

క. తెలియగ జవమును ధ్యానము । గలిగినను సగర్భమండ్రు కాదేనియు నం
దు రడ ఎగర్భమటంచున్ । ధర బ్రాణాయామ మిదియ ధరజీర్ణనరా ! ౨౯౭

క. ఉమ బ్రాణాయామంబున్ । గ్రమమునఁ గావింపఁ జెనుట గారెడి మొదటన్
హిమధామ ! విడవ నడచు చా । డము తురచునుఁ జైకి లేచు ధరవిదలి యనన్. ౨౯౮

తే. గీ. చుహిన స్నేహ చుడచుము గంపంబు చుడ్య । మంబు గగనస్థితియు నుత్తమం బటండ్రు
నేరువున నభ్యసించిన భీరులకును । గలుగు సుత్రము మది మరోగ్రంథి వివృ. ౨౯౯

తే. గీ. వివయములమీది కింద్రియ వితతిబోవ । సీక బలవంతముగ లాగెనేని వసవియు
రహి నహించును బ్రత్యాహరణ మనంగ । మేనకానాథ ! ప్రాచీను మేదిసీధ్ర ! ౩౦౦

శా. అంగుష్ఠంబున గుల్ఫజ్ఞానువుల మూలాధార నాసోరు హృ
త్లింగగ్రీవం నాభికంఠరసనాశీన్ మూర్ధ మస్తంబులన్
భంగం బింతయు లేక కన్యాపుత్రుల్ మధ్యంబునం బ్రాణవా
యుం గీలించిన ధారణం బిదియే శ్రేయోదాయకం బుత్తిహా ! ౩౦౧

క. చైతన్యాంశరవత్తని । బ్రీతిన్ చనయిష్టదేవు దెవయనిమితి వి
ఖ్యాతీన్ ధ్యానముచేసిన । రీతియే ధ్యానం బటండ్రు పృథుగుణదుర్భా. ౩౦౨

క. జీవాత్మకు బలమాత్మకు । నేవిధి భేదంబు లేదనేక మటంచున్
భావించుటయే సమాధిగు । మీ వేయేటికిక నేను మీకు చెలువగన్. ౩౦౩

ప. చురయు మంత్రయోగంబు జెప్పెద వినుండు, వందహూతాత్మగంబున విస్తంబు లె
రంబుగా నెరుంగును అది చంద్ర సూర్యాగ్ని లేజంబులచే నీవ బ్రహ్మాగ్నిహూపకం
బుగా చెలియుండు. శరీరంబున సార్వత్రికోదృతాదు లుండు, నందు వివిధములు వుడు.
వానిలో మూడు పరమప్రధానంబులు. మేరువందంబునం బంద్రసూర్యాగ్నిహూపిణిహూ
దేవి యుండు. వామంబున నిదానాడియుండు. నది శుక్రయు, జంద్రహూపిణియు, నా నాడి
శక్తిరూపయు, సాధావమృతవిగ్రహయునై యుండు. దక్షిణంబున పురుషరూపయై
సూర్యవిగ్రహయై పింగళాఖ్యనాడి యుండు. నది సర్వతేజోమయ. సుషుమ్న బహ్మ
రూపిణి. దానిమధ్యంబున నిచ్ఛాజ్ఞానక్రియాత్మకంబులు కోటిహూత్యనయ పరంబై
స్వయంభూలింగంబుండు. దానిమీద శివాత్మకంబై బిందునాదోపేతంబై మాయాబీజం
బుండు. సంఘమీద రక్తవిగ్రహయై మదంశంబై కుండలినామంబు గం శక్తి యుండు.

దాని వెలపట మేమరూపంబును, వకారంబు మొదలు సకారంబు వరకు గల వర్ణంబులం గూడి చతుర్థశంభైస పద్మంబుండు. దానిమీద ననిలప్రభంభై చక్రప్రభంభై బకారంబు మొదలు లకారంబువరకు షడ్వర్ణయుతంభై షడ్దశంబుండు. ఆధారషట్కంబునకు మూలంభై మూలాధారంబునాంబడు. నదియే స్వాధిష్ఠానంబని యెన్నంబడు. నందు స్వర్గు శబ్దంబునకు వరమలింగం బర్ణంబయ్యె. నందుమీద నాభిదేశంబున మహా ప్రభంబయిన మణిపూరకం బుండు నది మేఘవర్ణంబును జంపలావర్ణంబునై యుండు. దాని మణిపద్మ మండ్రు. దకారంబు మొదలు ఫకారంబువరకు నక్షరంబులంగూడి దశ దశంబులు గలిగియుండు. విష్ణులోకనకారణంభై విష్ణువుచే నధిష్ఠింపబడియుండు. దాని మీద సూర్యసన్నిభంబయిన యనాహరబద్ధం బుండు. నది కకారాది తకారాంతంబయిన దశంబులతో భానుప్రభాచిత్రంబులతో నధిష్ఠింపబడియుండు. అది పురుషార్థంబు లిచ్చు. జ్ఞానంబు నిచ్చు. నది పురుషాధిష్ఠితంబు, దానిమీద విశుద్ధాఖ్యంబగు ధోరశపద్మం బుండు. నది విశదంబు వైడూర్యవర్ణంబు. దాని నాకాశపద్మం బండ్రు. దానిమీద నాజ్ఞావర్ణం బుండు. నది యాత్మచే నధిష్ఠింపబడి యుండు నందు ఆజ్ఞానంక్రమణంబు గలదు గావున నాజ్ఞావర్ణంబని వేప్పంబు అది ద్వివిధంబు. హకార షకార యుక్తంబు, మగోహారంబునై యుండు. దానిమీద రోహిణియుండు అది యాధారచక్రంబు. దానిమీద వెయ్యంబులు గలిగి బిందుస్థానం బుండు నని చెప్పి మరియు,

౮౦౪

తే. గీ. పూరకంబున నాధారమును బొసంగు । గలిత గుద మేధముల మధ్య గలుగు శక్తి వాని బోధించి లింగంబులన బిందు । చక్రమును దొందలయును జనుడు దాత్రి.

తే. గీ. అందుమీదట శంభుతో నాదిశక్తి । గలిపి చింతింపవలయు నిశ్చలత సరుడు భూరి లాక్షరసంబును బోలె నందు । బుట్టు సమృతంబు మాయాఖ్యముగ దలంచి. ౮౦౬

తే. గీ. యోగసిద్ధిద మని యెంచి త్రాగవలయు । తనర షట్చక్రదేవతోత్పత్తికారకు మహితమై తగు నాధార మార్గమునను । తోడితేరంగవగు దానితోచ దెంసి. ౮౦౭

తే. గీ. అనుదినము నిట్లు నేర్చున సభ్యసింది । సర్వపరిపూర్ణ భావంబు నిర్వహించి జరయు మరణంబు నొందని సరసి దెలసి । యెల్ల భవబంధముల బాసి యింపుగనుడు.

తే. గీ. ఎల్ల మంత్రంబులును సిద్ధినెనయ నిందు । సాధకుని శక్తికొలదిని సాధనముల చాకచక్యంబునను మహా తైలవర్య! ధారణము మార్గముల నెల్ల సరుపరది. ౮౦౮

క. అనవచ్చిన్నదిగాదుల । మనమాయాకలితదేవి గడు మోదమునన్ మనమునను నిలిపి తనయం । తను బ్రహ్మైక్యంబు జీవతతి కివ్వవలెన్. ౮౦౯

క. నా యవయవముల జిత్రము । బాయక నిలుపంగివలయు పరిశుద్ధంబై యేయెదలను జూచినను నే । నే యని మనమునను దలని నేర్చున మరియన్. ౮౧౦

చ. ఇట్లు విశుద్ధజన్మంకైన సరుసకుం బ్రహ్మసంసిద్ధి కరతలామలకంబు. సదా ధ్యానస్థుండై బ్రహ్మరూపిణిం ధ్యానింపవలయు. సెట్టనిన. ౮౧౩

సీ. ఏది సూక్ష్మంబుల కెల్లను సూక్ష్మంబు నేది మహత్వదం జేది మనము నేది గుహవరం జేది సన్నిహితంబు నేది లోకంబుల కింటిపట్టు నేది జ్ఞానపరిష్క మేది కాదియతంబు నేది లోకహితంబు నేక మేది యేది పరంజ సర్వేశ్వరం జేది నిత్యం జేది నిహిత సౌఖ్యంబు నేది

తే. గీ. యదియ యక్షరమును బ్రహ్మ ప్రాణ మాత్మ । యస్యతమును సౌహృద్దశరాసనంబు జ్ఞాననిత్యతరంబును బూని యక్ష । రంబు లక్ష్యంబుగా గొని గ్రాంపలయు. ౮౧౩

సీ. ప్రణవంబు విల్లు శరం బాత్మ బ్రహ్మ తల్లక్ష్యంబు గురి జూచి లలితవజ్జిరి హారపాటలేక యా పురుషుండు తన్మయుఁడగుచు వేధింపగా దగును మరియు దానియందును భూమి తనకు శాశ్వతంబు ప్రాణంబులును మనం బణిగియుండు అమృతసేతువు పరమాత్మ పెయ్యేటికి నాడు లలరు నాభి నరములచరి

తే. గీ. చెరిగి సంహతములుగాగ చేరి లోన । రిరిగి బహువిధముల బుట్టి తిరుగుచున్న బ్రహ్మసోఽపారమును మహాదక్షతోడ । ధ్యానమొనరింపవలయు దర్శయను నరుడు ౮౧౪

తే. గీ. చక్కనగు బ్రహ్మపురమున జడల నాత్మ । సంప్రతిష్ఠితమై యుండె జాడులీల సది మరొమయమగుచు బ్రాణాంగనేత । హృదయమును జేరి యన్నమయేశ్వరుండు.

క. అది తెలిసిన చండితులకు । సదమల మానంద మమృతసారము తోచున్ హృదయగ్రంథియు విగుచున్ । గదలి పటాపంచలగును గర్మము కెల్లన్. ౮౧౫

క. కనకమయకోశమెచున్ । బెనగును విరళంబు బ్రహ్మ నిష్కల మమలం బును తెలుగుం చెలుగును నది । గనుగొనియెడ రాత్మవిదులు త్కారధరపర్యా! ౮౧౬

తే. గీ లేడు సూర్యుండు చంద్రుండు లేడు సుమ్ము । లేవు చారక లచ్చోళు లేదు మెరుపు లేదు నిప్పును బ్రథ లందు బాదుకొనియె । నన్నివెలుగుల చెలిగించు నదియె కలను.

చ బ్రహ్మాంబె ముందు పెడకను । బ్రహ్మాంబె చక్షణమున బ్రహ్మయ మరియున్ బ్రహ్మాంబె యుత్తరంబున । బ్రహ్మాంబె క్రింద మీద జైలను తోసెన్. ౮౧౭

క. ఇటువంటి యనుభవంబున్ । మటియించినవాడె లోకమునునుమీ వా డట బ్రహ్మాంబుల యమృతం । బట శోకము కాండ లేని యట్టిడట గిరీ! ౮౧౮

క. రెండవది లేదు భయ మె । ట్లుండును నే నతని విడువ నొకదె యగుచు నా తండును నను నెన్నడు విడు । వండునుమా నేనె వాడు వాడే నేనై. ౮౧౯

- తే. గీ. లేను తీర్థంబునందును లేను లేను । లేను కైలాసమందును లేను లేను
లేను వైకుంఠమందును లేను లేను । జ్ఞాని మానసమందు నున్నాను నేను. ౮౨౨
- తే. గీ. నేనె జ్ఞానిని జ్ఞానియే నేనునుమ్ము । జ్ఞానియగువాని పూజయే నాదు పూజ
జ్ఞాని బూజింపవలయునుగదా నగేంద్ర ! । యద్భివానిదె జన్మ మీ యపని జూడ. ౮౨౩
- తే. గీ. జ్ఞానియన్న యిట్లు కల్యాణనిలయంబు । జ్ఞాని యున్నభూమి కనకమయము
జ్ఞాని దిగినచెట్టు కల్పభూజాతంబు । జ్ఞాని లోకనేత జ్ఞాని దాత. ౮౨౪
- క. ఈ గుహ్యము బ్రాత్రులకున్ । బాగుగ దెలుపంగదగు నప్రాత్రులకును నం
హోగతులకు దెలుపదగదు । దా గురువరు మరువరాదు భరణిభరేంద్ర ! ౮౨౫
- క. ఇది బ్రహ్మవిద్య దీనిన్ । వదల కధర్మణునకున్ గృహమతి నిర్మలం
దాదవించెం బరులకుం జెప్పదగదు నీ పనుడు నతడు దాసలు గొనియెన్. ౮౨౬
- తే. గీ. అయ్యుపర్వణుడు జెప్పె నశ్వినులకు । వానవుడు విని కోపించి ప్లజనిహతి
దలను నరికిన నాతని తలను చురల । వతికి రశ్మిను లార్పవిన్యానిరూఢి. ౮౨౭
- స. అని చెప్పిన విని హిమవంతుడు మహానందవంతుడై భక్తిమార్గం బుపదేశింపవే యనుడు
జగన్మాత యరిహర్షంబున. ౮౨౮
- తే. గీ. కర్మయోగంబు జ్ఞానయోగంబు చురియు । భక్తియోగంబు నివి మూడు ముక్తినిచ్చు
జ్ఞానసాధనములు భక్తి కర్మము లిల । సులభమందును భక్తియేనుమ్ము శైల ! ౮౨౯
- తే. గీ. భక్తి గాయ భవములకు బాధలేదు । భక్తి మనసున బొడమి దా బాయకుండు
భక్తి సాధవులకు గొంగుపైకినుమ్ము । భక్తి సులభక్రమంబున ముక్తినిచ్చు. ౮౩౦
- క. పరగంగ భక్తియను ము । తైరగుల దనరారు బరుల ఛృతి బాధింపన్
దొరకొని క్రోధమదాధిక । భరులై చంభము వహింప భర దామనియౌ. ౮౩౧
- క. ఆనయంబు కీర్తియను జయ । మును భోగము గోరి నర్చు మొగి బ్రాహ్మింపం
గను ఛేదబద్ధతో భ । క్రిని బూనిన భూమిభృత్యులీ! రాజునియౌ. ౮౩౨
- తే. గీ. రామనియు రాజనియును భేదప్రసక్తి । లోకికారంబులను భేదలాగగలవు
మోక్షమునరును గావునుమ్ము భరణిభ్ర ! । సాత్వి కీభక్తి యొక్కదే సత్సఫలంబు. ౮౩౩
- తే. గీ. సాత్వికియు రెండువెలుగుల జగ్గపీరు । భేదసాత్వికియుం యెండు విలువబడును
దాని త్యాగంబుండ్రు కొందరు పీలుధులు । గ్రియల ఫల మీశ్వరికిని సర్పించుబుద్ధి. ౮౩౪
- క. పరసాత్వికి రెండవదై । గెరలెడి నా భేదసాత్వికియు సాదనమా
బరసాత్వికి సాక్షా । త్వరమకరణ మెప్పు డొక్క పరభక్తి యగున్. ౮౩౫

- క ధరణీధరవర ! వినుమా ! పరభక్తిన్ భేదబుద్ధి పరమాణువులే
దరిమరి నిది జ్ఞానముతో ! సరియైనను జూచుచుండు సకలమునందున్. ౮౩౬
- తే. గీ. నాగుణంబులు వినుటయు నామకీర్తన ! నంబు సేయుటయును రామనయును లేక
యుండుటయు నాడు సేవ దానొక్కటే ! నదా మనంబున దలచుట దాని పనులు. ౮౩౭
- క. కరి నేనే గిరి నేనే ! హరి నేనే హరిణ మేనె యవును నేనే
కిరి నేనే సిరి నేనే ! మరి నేనే మరియు నేనె మరి మరి నేనే. ౮౩౮
- చ అనుచు. ౮౩౯
- క. చదివెర బాపనియందుం ! జవచని పెనుగొల్లయందు చాకిర్ లేకిన్
మదకరియందుగన్ గుక్కను ! మొదవున నొకలాగు నున్న ముక్తుడు దలచున్. ౮౪౦
- క. నా యునికి జూడ బ్రథము ! నాయందుం భక్తిగలుగు ననులం జూడన్
బాచుని ప్రీతియు నాకభ ! లేమిద నాలింప వేడ్క యిల భవలకున్. ౮౪౧
౪. ఏకర్యము కావించిర ! నే కార్యము జేసిరను మదేశాగమరిన్
గైకొని యానందయిర ! లోకంబునకుండు భక్తిలోలుడు గిరిపా ! ౮౪౨
- తే. గీ. ఈ పరాశాస్త్ర జ్ఞానంబు నెనయుచుండు ! సర్వదా ముద్దు చీరదే చచ్చి బ్రతికి
భేదబుద్ధి యొకింతయు దెనయుకుంట ! దైవరయుశభక్తికాదు సాధనమటండ్రు. ౮౪౩
- తే. గీ. ఎన్నిప్రతములై న నెన్నిధర్మములైన ! నెన్ని జపములైన నెంచునైన
నెన్నిరీతములకు కేగిననైనను ! నైకబుద్ధి లేనియపుడు సున్న. ౮౪౪
- తే. గీ. ఐకబుద్ధితోక సఖిలంబు జేసిర ! చేతభంబు వారి తెంచబోదు
చేతభంబు వారి తెంచనేరకయున్న ! జన్మమేది దుఃఖసమితి యేది. ౮౪౫
- తే. గీ. జ్ఞానయత్నంబు సేయనివాని బ్రతుకు ! వృద్ధమేకాన జ్ఞానసంపాదనంబు
నుద్యమింపుము నైతేంద్ర ! హృద్యలీల ! నీకు దెలిపితి నిఖిలంబు నిర్వలాత్మ. ౮౪౬
- తే. గీ. పాలతో నేయి గూడమై పరగుచుండు ! కెల్లటివుల జ్ఞాన మధ్దే రహింబు
గాని మథియించి మథియించి కదరు గనుము ! కదని మనసను కవ్వంబు గదలఁదిప్పి. ౮౪౭
- చ. అని పల్కి, హిమవర్ధిండ్రా ! సివడిగిన యవ్వంబు జెప్పితి, నింక నేమి వేదెద పనిన
విని హిమదంతు డిట్లనియె. ౮౪౮
- క. దేవీస్థానంబులు భువి ! నేమి గలవు జనని యేడ నెప్పుడు నమ్యు
గృహోత్సవసహిత యగున్ ! దేవీపూజాదు లెట్లు తెలుపవె మాకున్. ౮౪౯

తే. గీ. ఆనవుడును నవ్వి దేవి మహాగిరింబ్ర . మద్విసోదార్థములు తీర్థ మంతపాయ
తన చుడకోత్సవములు నిన్ను దనియజేయ . చెలిపెదను సావధానరఁ చెలియుమయ్య.

రగడ. కోలాపురమది గొప్పది లక్ష్మీకీ । మూలము లక్ష్మీయే మునుకొని యుండును
మాతృపురం బది మహి రెండవదగు । బ్రీతిని చతురి రేణుక యుండును
తులజాపుర మన దొడి మూడవదగు । నలలితమై తగు సప్తశృంగమును
హింగుళ యగు దేవేశ్వరి స్థానము । పొంగుచు జ్వాలాముఖి సంస్థానము
మహి శారంబరి మహితస్థానము । రహిగను బ్రామరి రమ్యస్థానము
సెరయు రక్తదంతిక సంస్థానము । పర వింద్యాచలవాసినీ స్థానము
నన్నహర్ష గల యాస్థానం బగు । పన్నెఱుగులెక్కడి వారదానియును
భీమదేవిగల పృథుసంస్థానము । మేఘు నెన్నగ విమలస్థానము
పటు చంద్రకా పరమస్థానము । స్ఫుటమగు గౌళికి పుణ్యస్థానము
నీలాంబా మహానీయస్థానము । శైలాధిప శ్రీశైల స్థానము
జంబూనదికేంద్రసంస్థానము । బ్రంబిన వేదాఽఞ్జస్థానము
శైవాఽంబున నెలకొని చెన్నగు । కోపరహిత యా గుహ్యాశ్శాయము
అందమైన మీనాక్షి స్థానము । వింబగు నుందరి వేదాఽఞ్జము
పణితం దేకాంబర సంస్థానము । నణిహారుల బొల్పగు పరశక్తియు
చాచమహాలస సంస్థానంబును । స్ఫారర యోగిశ్వర సంస్థానము
నీలసరస్వతి నిర్మలస్థానము । శీలము గైకొను చీనంబులతో
పైద్యనాథమున చగలా స్థానము । ఓదోలి మణిదీపము నా యిలు
ప్రీపుర ప్రైరపీ దివ్యస్థానము । నవరసయు కామాఖ్యస్థానము
నొప్పలపప్పగు యానిస్థానము । మప్పిన యెఱుకల మాయాస్థానము
దీనిన యుండును దేవి రజస్వల । దీనిన యుండును దేవతలందరు
దీనికి మించిన దివ్యస్థానము । గానము భువిలో శ్వాఽభరశ్శేఖర
పొలుపుమీరు నల పుష్కరమందును । నలరుచు నా గాయత్రి వనించును
అమరేశ్వరపురి యందును జండిక । బ్రముదితగతిని బ్రథాసత్పీఠమున
భూరిమహిమతో బుష్కరాక్షియును । చెరి నై మిళక్షేత్రమునందున
లీలావతి యగు లింగభారిణియు । పోలగ బుష్కరమున బదుహారయు

సముచితముగ నాషాధి నిజరతియు । నమలతరంబు మహాస్థానంబుగ
చందముండి యగు స్థానమునందును । చండిని పేరిట చగు సిక్వరియును
దానభూతిలో బరగును భూతియు । నారయ నాపలమందు గురేశ్వరి
తలప హరిశ్చంద్రంబును జంద్రిక । లలిత శ్రీరై లంబున శాంకరి
పరుసను జపింపరము త్రిశూలయు మరి సూక్ష్మయనన్ మార్కటేశ్వరిని
ప్రేమ మహాహాని శాంకరియును । భూమిమధ్యమంబున శర్వాణియు
మరి తేదానవు మాగదాంబునియు । భరణిని బై రప ధామ భైరవియు
గయలోనను మంగళ యగు చేపక । ప్రియయగు స్థాణు ప్రియ కురుభూమిని
మునుకొని నాకులమున స్వామింబువి । కనకలీఖలో గనపడు సుగ్రయు
విమలశర్వరమున విశ్వేశ్వరియును । సమితకీర్తియగు నట్టిహాసముగ
నానందయనా నలరెడిదేవియు । నాగు మహేంద్రమహేందర యగు సిరి
భీమపురంబున భీమేశ్వరియును । భూమిని చక్రాభిషేచి భూదానియు
ఆపని అవతమగును సప్తకోటిగను । రవణమువలె ను చాణిదేవియు
నమముద్ర విభావాక్షి దేవియు । భవమనను మహాలయమునందును
బాగమున మహాభాగాదేవియు । గోగణ్యం బగు గోకర్ణంబున
పరమోత్తమయగు భద్రకర్ణియును । పరమశ్రేయము భద్రకర్ణికను
పరగ పరించును భద్రాదేవియు । భరితంబున సువర్ణస్థలితో
సురురళ్యాణద యుత్పలాక్షియును । సరవిని స్థాణుస్థానమునందును
సకలము నేరెడి స్థాణేశ్వరియును । ప్రకటిత కమలాపట్టిణమందును
కమలాలయ యగు రామేశ్వరియును । చమిగుల చృగలంకస్థానంబున
ఐదుసంధాత్రి ప్రపంచాదేవియు । ప్రియమగు పీరిని పేర్చి గొర్రెపద
సుతురంబున శోభిలుమన్నది । ముకుటముచెట్టిని మాన్యులినంభయము
మాకుటపుగమున ముకుటేశ్వరియును । మాకాపణమగు మండలేకమున
శాండకినాందగు శక్తిభేదమున । చండర గౌలంజరమున గాలియు
శంకుకర్ణమున సమృత్తి భృనియును । నింకను గన స్థూలశర్వరపురమున
స్థూలకారిణి స్థూలాదీవియు । హేలాపురమున హృత్కేశ్వరి
క్షేత్రమహిమములు జెప్పిలి మున్నే । గోత్రాధిప నీకును సంతనమున.

౮౫౧

క. దాత్రంబు లమప్రతతికి । పాత్రంబులు స్తోత్రములకు బాలితభహు స
గ్గోత్రంబులు చిత్రములకు । జిత్రంబులు లోకజనని శ్రీక్షేత్రంబురీ.

(౮౫౨)

- క. దానంబులు ధ్యానంబుల । నూనంబులు నిరతపూజ నోచితవిలస
ఛూనంబుల చీనంబులు । జ్ఞానంబులు దేవి దివ్య సంస్థానంబుల్. ౮౫౩
- ప. అనిన విని. ౮౫౪
- క. దేవాదిదేవి నీ పూ । జావిధి వినుపింపుమమ్మ సకలజగంబుల్
గావింపను బ్రోచును వి । ద్రావింపను నీవకాచ తస్మి శక్తి. ౮౫౫
- ప. అనిన విని శ్రీదేవి యత్యంతకృపారసతరంగమంగళాపాంగయై యిట్లనియె. ౮౫౬
- చ. అపనిధగేంద్ర! నీవడిగినట్టి మహార్థము దెల్పుదాన మీ
భవభయము ల్లాలంగు నమపాయము వేడుట కేసు మెచ్చితిన్
ద్వివిధము నాదు పూజనము దివ్యతరంబగు నాంతరంబునుం
బ్రవినులబాహ్యపూజనము నా జగతిం బుధవర్గగణ్యమై. ౮౫౭
- మ. చనుధన్ బాహ్యును రెండుమార్గములుగా వాక్రుచ్చి రెట్లన్న మం
త్రసమేతంబగు పైదిరంబొకటి తంత్రప్రక్రియం దాంత్రికం
బెనగంగా నొకత్రెయు పైదికము దానింపారు మూర్తిప్రభే
దసముల్లాసత మీరును ద్వివిధమై తత్త్వావిశ్లేష్యమై. ౮౫౮
- క. మొదలన్ వైదికమును జె । పైద విను మచలాధినాథ! పృథుతరమగునా
మొదటితమపు జూచితిగా । పదినూరులు వేలు తలలు పదములతోడన్. ౮౫౯
- క. ఆ రూపమే పూజ్యంబును । బేరకమును సర్వశక్తి మేధ్యంబు పరం
బారూఢిం దత్పూజా । వారాయణతయ సమస్తపాపము లడచున్. ౮౬౦
- క. అదియే శరణము కావున । మది ధ్యానింపంగవలయు మరిమరి స్మరియిం
పదగును బూజింపదగున్ । గుడిసెన మానసముతోడ గుధరాశీశా! ౮౬౧
- క. జన్మంబులు గావింపును । నన్నుం బరిత్యజింపి నానానుభయిల్
విన్నాజముగా గొనికొను । తెన్నగ పైదికముకంటె నేదిగల దిలన్. ౮౬౨
- క. భువి గేవలకర్మంబుల । నవితరభయము ముక్తిగలుగ దటువుగావున ధీ
ప్రవిమలమధ్యాన జప । శ్రవణ జ్ఞానములు గల్గి జడవుడు కర్మల్. ౮౬౩
- క. యుక్తివనచ భర్మంబుల । భక్తిజ్ఞానములు గలుగు బాసురలీంన్
భక్తిజ్ఞానము చొదవిన । ముక్తి పెరటిలృకంబు భూధరవర్యా! ౮౬౪
- క. బ్రతియును స్మృతియును రెండే । గతులగు భర్మంబులకును గావున నెవడే
నిరతంబులగును భర్మము । లలికినచో నవి తలంప నాభానములే. ౮౬౫

౯. సర్వజ్ఞత్వము సర్వశక్తితయు స్వేచ్ఛావృత్తియున్ బూరితా
ధర్మాసంతగనాప్రథావము మదీయంచేసుమి సుక్ష్మ
ద్వైతైర్వ్యధ్యుద్ధితములై శ్రుతులు సద్భీతంబులై ధర్మముల్
పర్యవేషిసె జగత్రయంబున దదభ్యాసంబు గావించుచి.

౮౬౬.

౧౦. శ్రత్యర్థంబులుగొందు న మ్మనుముఖుల్ కోధించి కాపించి రా
స్తుత్యుక్తుల్ మదుదారభక్తియుతులై శ్రీదేవినై యున్ననా
కన్యంత ప్రియముల్ గదా స్మృతిహితవాపారముల్ రావునన్
స్మృత్యాచారము మారరాదు వినుచి సిద్ధాంతవాక్యంబులన్.

౮౬౭

౧౧. తంత్రవక్రియలందు గొన్నికల వా తంత్రోత్తలందుం ద్రయూ
మంత్రాగ్రంబుల కాసుకూల్య మెచటన్ బాటిల్లు నాభాగముల్
సంత్రాసంబుల రేక గైకొనుదు స్వేచ్ఛావృత్తిదుచ్చక్రియా
యంత్రాదీనులరై న వేదచయనిందామంబు పైపైబడున్.

౮౬౮

౧౨. సకలమెదుంగు నా వచనసారము వేదము రాజానాజ్ఞాపో
లిక యగు దాని దోవిడచి లీలను స్వేచ్ఛ జరించెనేనియున్
ప్రకటము శిష్య యట్లగుట పర్యంతరాజువరేణ్య దివ్యుడై
దికముల నమ్మి కర్మ నమితిన్ గొని నారు బ్రియంబుసేయుచి.

౮౬౯

౧౩. ప్రకట ప్రాభవమొప్పు నిత్యమును నే బ్రహ్మాండగోళంబులన్
సుకరప్రక్రియ నేలుబుద్ధిని విధి స్తోమంబు గావించితిన్
వికలంబై జగమందు ధర్మమునెడిన్ వేదంగ నే నొక్క ది
పృథకన్ సంధవమొందజేసి కుజనవాపారమున్ జేసితిన్.

౮౭౦

౧౪. వేదంబున్ విడనాడి యన్యమగు దుర్వృత్తిన్ బ్రవేశించు మ
ర్యాదాహినులకేదా శ్రవణమాత్రతానదోగ్రంబులై
బాధల్ సేయుచుండునట్టి నరకావాసంబులన్ జేసితిన్
సాధుల్ వేదము నమ్మియున్నకరనన్ స్వర్గాదులన్ జేసితిన్.

౮౭౧

౧౫. నా నిష్ఠయముల విడిచదు । మానవులను దోలవలయు మనుజువు లన్య
స్థానములకు నిజదేశము । లో నుండగరాదు కార్యలోలుపు లగుమన్.

౮౭౨

౧౬. శృతిస్మృతివిరుద్ధంబులయిన శాస్త్రంబులు తామనంబులు, తామపాలకంబును, కౌల
కింబును, భైరవాగమంబును, లోకమోహనార్థంబు రుద్రుచే జెప్పబడినవి. దక్ష భృగు
దధీచల శాపంబులచే శుభలయిన బ్రాహ్మణులు వేదమార్గవిహ్వలతులయి నశింపఁ
గాంచి శివుండు వారల సోపానక్రమంబున సుధ్ధరింపం దలంచి తై వ ప్రైక్షవ సౌత శాస్త్ర
గాణాపత్యంబులగు నాగమంబులం గల్పించె. అందు వేదవిరుద్ధంబులగు ధర్మంబులును

గలవు. వైదికులచే దదర్శంబులు గ్రాహ్యంబులే యగు కాని కేవల విరుద్ధంబులగు సర్వంబులు మోహకంబు లని యెరింగి విడువవలయు. సర్వవిధింబుల వేదంబు నాశ్రయింపవలయు. ధర్మంబు జ్ఞానంబునిచ్చు. జ్ఞానంబు మోక్షంబు నిచ్చు. మరియు, ౮౭౩

ఉ. దారదనాత్మజేషణం దారికిబోక యహంకృతిం దగన్
జేరక సర్వభూతవయః జేకాని మృతచిహ్నుడై నదా
కారిజేయెన నన్ను గతిగా మది నెంచిన బ్రహ్మచారులన్
దారయతు ల్లాడల్యము బుదారతఁ గాంతరు నిత్యయోగమున్. ౮౭౪

ఉ. ఓరిమి నిత్యయుద్ధులు నియోగులు జ్ఞానరవిప్రకాశవి
స్థారులు మాయచీటిని దప్పి ననుం భజియించి దారు నం
సారములందు నుండియును సారసపత్రమునంటలేని య
న్నీరునుబోలె నుంచురు వినిర్మలమార్గమువట్టి భూధరా ! ౮౭౫

ఉ. వైదికపూజయందుఁ గల వాని పవించితి సంగ్రహంబుగా
మోదమునం ద్విరీయగతి ముఖ్యముల నిర్దును నన్నుఁ గొల్లు రా
సాదులు విగ్రహంబులను స్థండిలమందును సూర్యచంద్రులను
బాదుగ బాణలింగ జల భవ్యపటంబుల యంత్రపాత్రులన్ ౮౭౬

తే. గీ. దశవిధస్థానముల నన్ను దగిలికొల్పు । నిర్వహించరక్కారిని నిభింతోక
జనని నానందమును ప్రసాదనహిత । ననుల నాద్యంతరహిత శ్రీ సుఖ దేవి ౮౭౭

తే. గీ. అల్పసామర్థ్యవశమున నాంతరంబు । నేయఁకాలనివారికిఁ జెప్పి రికను
విత్తకాశ్లం బొనర్చక వివిధగతుల । బూజింపనింపదగునందు భూధరేంద్ర. ౮౭౮

క. పాతకాలమునందే । చేతోమోదమున లేచి శిరసున నున్నయో
పేరలగు పద్మంబును । పీఠిన్ స్మరియింపవలయుఁ బృథుభక్తి మతిన్ ౮౭౯

క. తరువాతను నిర్వహిం గ । వ్యరమును దులకించునట్టి భూరిచ్చవితో
గరమొప్పుచున్న నిజగుడు । వరునిన్ స్మరియింపవలయు చనుభాధపతి. ౮౮౦

క. అంతటఁ గుండలిదేవి । సంతోషమునన్ముగ్ధుడగు స్మరిమండలగున్
నాంతఃపదపీఠాభిరే । గారమహానందపదవికాసిని సంతన్. ౮౮౧

క. అ కుండలిభా సదుమును । బోకం దనరారునట్టి సుభగను నన్నున్
దేకుడలొ తలపుడు డి । వ్యాకృతి శ్రీదేవి సచ్చిదానందముయన్. ౮౮౨

ప. పిమ్మట శౌచాద్రియలఁ గదపి మత్ప్రీతికై యగ్నిహోత్రంబు సేసికొని హోమాంతంబున
స్వాసన్మందై పూజానృతల్యంబు సేయవలయు నందు ముందు భూతకుద్ధింజేసి మాతృ
కాన్యాసహృత్త్యాన్యాసంబులుసేసి మూలాధారంబున హారారంబును హృదయంబున

లేవంబును బ్రూమధ్యంబున ఈకారంబును మస్తకంబున ప్రాంతారంబును న్యసించునది.
మంతోత్త కతోత్త క్రమంబు రెరింగి న్యాసంబులు చేసిసపన్నుట నిజదేహభ్యంతరంబున
హృత్పథంబున మహాదేవిని నిల్పి ప్రాణాయామంబులు సేయునది. ౮౮౩

క. వనజాననుండు పిష్టుం । తును రుద్రుం డీశ్వరాఖ్యుడు సదాశివుడున్
దనరంగ నై దుపితము । తొనరు న్నాచరణకవలయుగ్మముక్రిందన్. ౮౮౪

తే. గీ. పంచభూతాత్మలగువారు పరమశక్తి । నైన చిద్రూపయుక్తి సప్తత్వ సగుమ
నన్నివిధముల చారల కధికములు । మహిమ చనరాచుండును మహిధరేంద్రః ౮౮౫

తే. గీ. అట్టి నన్నును ధ్యానించి యభిలభోగ । వతినిఁ బూజించి జపించి పరుస షోడ
శోపచారములను జేసి యొనరు నామఁ । బూజఁగావించి సంతోషపూర్వకముగ. ౮౮౬

తే. గీ. మహిచరిగ్బంధమునుజేసి మాన్యుకైన । గురువు నర్పించియుఁ దవాజ్ఞ గొనుచు బాహ్య
పూజకు బొంకొనుచు దివ్యమూర్తి నన్ను । బేర్చి నాదాహనముచేసి పీటయిచ్చి. ౮౮౭

అ. వె. మరియు సర్వనాథ్య మరసిప్రాణావతి । స్థాదికంబు సేసి యర్చ్యపాద్య
సహిత మాచరునము స్నానంబు వత్తయు । గృంబు భూషణాదికంబు లిచ్చి. ౮౮౮

తే. గీ. గంధపుష్పాదికము లిచ్చి కరము భక్తి । యంత్రమున నావహింపించి యర్చనమున
దృష్టిపొందింపఁదగు నిట్లు దినదినంబు । శక్తికొలదిని మనమున ముక్తిగోరి. ౮౮౯

క. అనుదినము నిట్లు సల్పుడు । కును శక్తుడుగాడయేని కోరికలర శు
క్రనివాసరమున దప్పక । యొనరింపఁగవలయుఁజూపి మహోర్ధ్వవహి ! ౯౦౦

క. నై వేద్యములును వీటి । సేవయు గీతములు స్మృత్యసేవయు శయ్యా
సేవయు సుగంధ సేవయు । నేవేళను సేయఁదగునుమీ గిరివర్మా ! ౯౦౧

తే. గీ. వేదపాఠంబు లుత్తమ విప్రవరుల । చేతఁ జేయింపఁదగు నాత్మసిద్ధికొరకు
భూసురుల కిడఁదగు మంచి భోజనములు । మదిని హ్యల్లేఖ నెప్పుడు మానరాదు. ౯౦౨

క. హ్యల్లేఖామంత్రంబును । స్వల్పితముగా న్మరింప సర్వార్థములన్
దల్లి యొనఁగు నెల్లప్పుడు । కల్లలుగా వంతకంటెగలదె జగమునన్. ౯౦౩

చ. అని యిట్లు వెలిపి శ్రీదేవి యంతర్ధానంబు నొందె నని వర్ణించిచి మరియు
వ్యాసుండు ౯౦౪

క. ఈ గీతలు వినఁ జనువం । బాగుగ శ్రీదేవి యిచ్చుఁ బరమైశ్వర్య
శ్రీ గో ధన ధాన్యాదు । రిచ్చిగ స్వర్గంబు లెప్పుడు భూతలనాధా ! ౯౦౫

క. తదంతరమున ననురులు । త్రిదివంబున కేగి రంత దేవియు గోరి
విదితాఖ్య గాంచి యెంతయు । ముదమున పిమపంతునకును బుద్ధై మహిళా ! ౯౦౬

- క. హిమవంతుడు దన కన్యక । నమరావనచతురగుడు నభవునకిచ్చెన్
విమలాంగివలన నాతడు । బ్రముదితుడై కనియె సుతుని గ్రంభవిభేదిన్. ౮౯౭
- ఆ. వె. శక్తిధరునివలనఁ జచ్చెఁ దారకుడను । రక్కసుండు పివప లక్ష్మికౌరకు
దేవసంఘమెల్ల దేవని బ్రాహ్మింపఁ । బాలవెల్లఁ గమల ప్రభవమాయె. ౮౯౮
- క. శ్రీరమలాదేవీమణి । వైకుంఠుడు దా గ్రహించి పక్షంబే య
స్తోకాలయముగ నునిచెన్ । నాకావాసులకు మిగుల నానందముగన్. ౮౯౯

— : కృతి పతి సంచోధనము : —

శా. కాదేక్కుంకణరా శిరోవలయతా కమ్రాణ్యసద్ధారణా
భేదాపాదివినోదమోదకలనాపిస్సారిజై చిత్ర్యవి
జ్ఞాదోర్వ్యక్తివిభూతనర్మసుమన శ్చైతన్యభీవారణే
హాదార్యావృతమంజులామృతకరా ! యథ్హారి సోమేశ్వరా ! ౯౦౦

గద్య. ఇది శ్రీమదీష్టకామేశ్వరీ పాదారవింద మకరందకుండిం మానసేందిందిర, దాసు
పంశపయఃపారాదారరాకాసుధాకర, రామాంబా కన్యయమంత్రింద్రకుమార, పవిత్ర హరిత
గోత్రాలంకార కృష్ణామండల మండనాయ మాన్యార్థగ్రహార పూర్వాంతరరావిరాజమాన
శ్రీ వీరప్రతాప కోల్కాండహంవీర రామచంద్ర భూమిశ్వరదత్త గోదాపరీమండలస్థిత
సీతారామపురార్థభాగ పరిపాలనాధీన, పూర్వోక్తభయమండల న్యాయసభావాచక నియోగ
భారవ్యవహార, శ్రీ వేంకటేశ్వర చరప్రసాదసం భూతకవిత్వ విద్యావిశేష బాల్యాధిరచిత
త్రింశత్ర్యత్యేక గ్రంథమతిసార, విలుభజనకరుణాసంపాదితోధయబాహాపరిదితి ప్రచార
నిత్య, శ్రీ రామామత్య ప్రణీతంబగు శ్రీ దేవీబాగవతం బగు మహాపురాణంబునందు
సప్తమ స్కంధము.

సప్తమస్కంధము సంపూర్ణము.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః

శ్రీ

దేవీ భాగవతము

అష్టమ స్కంధము

ప్రశస్తమశ్రేయ

స్వాశ్రయచరణాబ్జయుగళనమధికశోభా

మిశ్రజటావస్మనిరా

జ్జిగుతిమికదభినివేశ శ్రీసోమేశా.

—: మనువునకు దేవి వరమిచ్చుట :—

- ప. అపభరింపుము జనమేజయుండు నిభృతానందరసనిమగ్నుడై సాధ్యపఠేయన
కిట్లనియె. ౧
- క. అమృతరస సమ్మితంబుగ । నమృతకర్కాస్వయోద్ధి హరి చరిత్రన్
క్రమముగ వినిచిదివి ప్రమో । దమునం జెవులార వింటి ధన్యుడనైతిన్. ౨
- క. ఆ యా మన్వంతరముల । నే యే విధమున మహామహేశ్వరి విలుచ
ద్యేయ కొలుచంగఁబడు చుటి । యే యే స్థానముం నెప్పు డెట్లుండు మునీ ? ౩
- చ. అనిన విని దై వ్రపాయనుండు భూపాలున కిట్లనియె. ౪
- సీ. వినవయ్య రాజేంద్ర వినించెదను నీకు నారాయణనివర్త నారండు
తొల్లి విన్నవితాన నెల్లవృత్తాంతంబు స్వామంధువుడుగదా ప్రభును మనువు
నతని గేహినిపేరు శతరూప యందురు వాఁ డొక్కనాడు నిర్వాణజభక్తై
దండ్రుయిన బ్రహ్మచగ్గర జని మొక్కి పరిచర్య సేసెడితరి నజాండు
- తే. గీ. పుత్రతా నీవు కొలువుము భువనకల్పి । తత్కృపామహిమంబుఁ దనర లోక
స్వము నొనర్చుమని పల్కె సరగ నతఁడు । పరమకళ్యాణి దేవిని భక్తి గావై. ౫

దండకము. శ్రీ ప్రీతయా కాంతి చాషాయణి చిన్మయా సర్వదానందరూపా సదాభ్యు
సర్వేశ్వరీ సర్వసంపత్కరీ సర్వకోభావరీ సర్వవిద్యారరీ సర్వభద్రదంకరీ శాంకరీ లోక
దాత్రీ ననుం దీనునిం ద్యత్వదాంభోజభృంగాయమానుం గటాక్షింపవే నింపవే కోరికల్
నీకు నెవ్వార లీ డీ జగంబెల్ల నీ మాయచే బుట్టు గిట్టుంగడే వేదవాక్యంబులున్ భర్మ
శాస్త్రంబులుం దంక్రపాఠంబులున్ న్యాయత్రైశీధిరాదుల్, మహాకావ్యముల్ సర్వమున్
నిన్నెఁ గీర్తిండు నీవేగదా బ్రహ్మను నిష్ఠువు స్సంకరుం గంటి వో యంబ నీయందు
లోకంబులు స్త్రీవు లోకంబులం దుందు వో తల్లి నన్నుం బ్రసన్న స్వరూపంబుతో
నేలుమమ్మా సదా నీవదధ్యానమే నాకు దిక్కుంచు నే నమ్మియున్నాఁడ న న్నానె
ముంచెదో నీళ్ళనే ముంచెదో యన్యము న్నే దలంప న్నవారీ పురాణీ సరోజాతగర్భాండ
ముల్ నీకునుం కందుకంబుల్ విలాసార్థంబుల్ రమాదేవియు ధౌరియున్ భారతిదేవి
యుం ద్యక్షణాలేఖసంజాతలేఖాదె కళ్యాణి లోకే లోకైకమాదా పరాపాద్య శృంగార
తీలాంసత్కామరూపా భుకాలాప రాకామ్యగాంధానా సవ్యరం చిచ్చి న న్నేలుమమ్మా
శివా శ్రీ జయశ్రీ జయశ్రీ.

క. అని యీగతిఁ బ్రార్థించిన । జనని ప్రసన్నయై పలికె స్వాయంభువ నీ
మనమునఁ గోరికఁ దెలుపుము । పని యెట్టిదియైన నీకు బ్రాపింపింతున్. ౮

క. నావుడు విని సంతసమున । దేవికిఁ దా మ్రొక్కి పలికె దీనవచనము
భూమినుండు స్వాయంభువుఁ । డో విశ్వేశ్వరి మహామహామతి యనుచున్. ౯

చ. నిర్విఘ్నంబుగాఁ బ్రజాసర్గంబు నెరవేరునట్లు చరం బిమ్మనిన నట్లయగునని దేవి యను
గ్రహించి చనియె. సంత స్వాయంభువుండు పితామహునిం జేరి తంత్రి ' నాకు రహస్య
స్థానంబు దయచేయము. ప్రజాసర్గంబుఁ జేసెద. భగవంతుడైన నారాయణుం గొల్చి
యజ్ఞంబులు సేసి యతని యాజ్ఞం గైకొనియెద. ననవుడు సతండు చిరకాలంబు చింతించి
యిది యెట్లు సంపాదించెద, ధరాతలంబెల్ల రసపూరితంబై యుండె. నారాయణ సహ
యంబు వేడెద నని యెంచి. ౧౦

మ. అని వడ్డోర్చువుడున్ మనుప్రముఖపు తానీకముం గూడి యిం
తనముం జేయుచునుండ నాతని మహాద్వన్నానీకాగహ్వరం
బునఁ దట్టాలున నుట్టిపాటుగనియెం బో వ్రేలిడియెండు చ
క్కని కోలం బది తక్షణంబు పెరిగెన్ గంధేభతుల్యంబుగన్. ౧౧

మ. మఱి దా నొక్కమహారమాత్రమున శుభత్కంభినీ ధ్రోన్నతిన్
బెరిగెన్ బద్ధజముఖ్యు లద్ద గని యెంతే వింతసందంగ న
క్కిరి ఘోరక్రియ బొబ్బచెట్ట విని యక్షిణోరుభక్తి స్పృహ
నిరతిన్ సంస్థపమాచరింపఁ గరుణం దిగ్గె స్మహంభోధితన్. ౧౨

మ. కలగందారి నముద్రుఁ డో సకల రఞ్గాదీక్ష ! రక్షింపు మా
వింధాపం బిడ కంచు వేడినఁ గృపా వీక్షన్ జలాటంబుంన్
దొలగండ్రోయుచు సంతరంబుపుల లోతుఁగాంచి లోఁదూరి యం
దింపై నిట్టటు పాటి ముట్టియును మృత్తింపార మూచుచుదున్.

౧౫

మ. తన దంప్తాగ్రమునందు జాతుముతమాద్రవాశకాంతార ప
త్రన కాసార నదీనమేత నవనిన్ దర్శింపైతి స్మిదితే
తెను ముద్రేషును పన్నినింబరె మహావిప్లవ ప్రభావాద్యుడై
కని బ్రహ్మాదులు విస్మయకలితులై కావించి రుదైస్త్రుతున్.

౧౬

శా. నానాదీనజనైరరక్షణ సదానందా మనూతార య
జ్ఞానానాదరణాఖ్య శార్థి నిలిలేశా సంతతశ్రీధరా
జ్ఞానానందనయాదిసంకలితవీక్షా దానవిత్తాంబిత
స్థానా రాక్షసశిక్షణా చరితచిత్రా ధీర నారాయణా ! (నిరోఽన్యము)

౧౭

క. భావిభవాపిపాపా । భావాభామాప్రభావ భవ్యభూమా
భూవా మామాభామా । భావభవవిభావభూమ భవభి ధీమా ! (ఓన్యము)

౧౮

క. అని యిట్లు స్తవముసేయుగఁ । విని తన కరుణారసంబు వీక్షించేతన్
గనపఱచియున్న సంతకుఁ । గనరాక్షసులందు భూమి గడువడిఁ జుట్టెన్.

౧౯

తే. గీ. చుట్టి యంబుధిలో పైవఁ జూచుచుండ । నంబుజాతుండు రౌద్రరసంబుమీర
వానిఁ దన కోఱలను జీలి చనుధ గూల । నడచి తద్రక్తపూరసిత్తాంబు తగుచు.

౨౦

—: స్వాయంభువమన్వాది కథనము :—

వ. ఇట్లు నారాయణుండు భూమి నుద్ధరించి నిజనివాసంబురకుం జనిన యనంతరంబ బ్రహ్మ
స్వాయంభువును బ్రాహ్మస్వర్గంబునకు నియోగించి నీతులు చెప్పి నిజభాసుంబుడేక. సంత
స్వాయంభువుండు మహాతెజస్సులయిన ప్రియవ్రతోత్తనహను లను నిష్ఠలు కాకులంబు,
నాకూతియు, దేవహూతియు, బ్రహూతియు నను మువ్వైరఁ గూతుం గాంచి మణియు
నాకూతిని నచి యుపవాఁకిం, దేవహూతిని కర్మము దనువానికిని, బ్రహూతిని దక్షు
నకును నిచ్చె. నందు రుదికి యజ్ఞుండును. దేవహూతికిం గపిలుండును బుద్ధిరి. యా కపి
లండు సాంఖ్యాచార్యుండై ప్రసిద్ధికెక్కె. బ్రహూతి కనేక కన్యకలుపుట్టి ప్రజావృద్ధి
గావించిరి. ఇట్లు స్వర్గంబు ప్రమక్రమంబుగ వృద్ధిపొందె. గపిలుండు దేవహూతికి
సాంఖ్యంబు సెప్పె. యోగాదులును నధ్యాత్మజ్ఞానవిశేషంబులును గలవి నేటికిని గపిలుండు
సాంఖ్యాచార్యుండై యున్నవాడు. వెండియుం ప్రియవ్రతు పృతాంతంబు సెప్పెర
వినుమని నారాయణుండు.

౨౧

- ప్రయవ్రత వంశవర్ణనము :-

తే. గీ. విసుము స్థాయంధువునకుఁ బెద్దకొడుకు । షమబ్రయప్రతుడనువాడు జనకు గొల్చి
సత్యమును ధర్మమును గల్గి శమగుణాధ్య విశ్వకర్మతనూజనుఁ బెండ్లియాడె. ౨౦

తే. గీ. అపె పేరు బర్హిష్మతి యందు కనియె నొక్క పదిమంది కొడుకుల నొక్కగూతు
జంప్రముది మందగమన నూరస్మతి యను । సైతనితంబ బహునుషమాకదంబ. ౨౧

సీ. అగ్నిద్రు పిఛ్చజిహ్వబుండు యజ్ఞభాహండు మహావీరుఁ డొలి రుక్మ
శుక్రకాబిభౌ విశోభియు మృతపృష్ఠఁ డనువాడు సవన మేధాతిరులును
వీతిహోత్రుండు కవియు వహ్నినాముండు ననువారు పదిమంది యాత్మభవులు
వీరిలో మువ్వరు వీరరాగులు వారు కవి మహావీరాఖ్య సవను లెన్న

తే. గీ. ఆత్మవిద్యధురంధరు లనము లూర్వ్యరేతసులు నిస్సహాలును నిర్దూతలుష
మానసులు దివ్యహంసాశ్రమమున నిల్చి । ఓడిచి రనిశంబు తైగ్రద్యావిషయములను. ౨౨

క. మఱియొండుభార్యయందు ము । పురు పుత్రులు మహితగుణులు వుట్టిరి వారిం
ధర నుత్రమ రామసు లని । వర రైవతుడని పిలచిరి వనజపుత్రా. ౨౩

క. మన్వంతరాధిపతులగుడు స్వర్తిలునట్టి యిట్టి సుతులు గలిగి పే
ర్మి న్యసుత కళిలభోగ సమన్వితుడై యలరి నా ప్రయప్రతుఁ డనఘా! ౨౪

క. ఆదివిభాగంబున న । య్యాదిత్యుండు వెలుగఁగా బ్రయవ్రతరా జే
కాదశమహర్బుదనమతే । మేదిని బాలించె మంచి మేని బలముతోనె. ౨౫

తే. గీ. పరమమునినాథ రెండవభాగమందుఁ జిమ్మచీకటు లొదవె నీ క్షితితలమున
దానిగని తన యోగవిద్యామహిమము । వలన వారింతునని పూని పడు వెటింగి. ౨౬

క. రవిచర్మ రథముపై దా । నవితథముగ నేడుసాదు లవనిం దిరుగన్
రవియున్నకరణి రాజితె । దవిలిన రథనేములేకదా సంధ్రంబులే. ౨౭

క. ఆ నేములకును మధ్య । స్థానంబులు ద్వీపసంజ్ఞ దనరె ముసెంద్రా
నానవిధముల నతని య । నూన యశోలతలు బ్రాకి యుక్తసిలంగన్. ౨౮

చ. ఆ యేడుప్రదేశంబులు జంబు ప్రక్షి శాల్యలీ కుశ క్రౌంచ కాకి పుష్కరంబు లను సప్త
ద్వీపంబు లయ్యె. నేమిభాగంబులు లవ జేఘరన సురా మృత షీర మంద శుద్ధోదక
సముద్రంబు లయ్యె. మఱియు జంబూద్వీపంబు ఖారజలచేతను వేష్టితంబై యుం
డు దానికి సగ్నిద్రు రాజుం జేసె. నిఖరసపరివేష్టితంబై స ప్రక్షద్వీపంబున కిఛ్చ
జిహ్వ సధిపతిం జేసె. సురోదధిపరివేష్టితంబై స శాల్యలీద్వీపంబునను యజ్ఞభాహ
సధిపతిం జేసె. మృతవాధిపరివేష్టితంబై స కుశద్వీపంబునకు హిరణ్యరేతు రాజుం జేసె.
షీరపారావారపరివేష్టితంబున క్రౌంచద్వీపమునను మృతపృష్ఠ సధిపతిం జేసె. మంద

సముద్రపరివేష్టితంబైన శాకద్యోపంబునకు మేఘాతిథిం భూపతిం జేసె. శుద్ధోదక సింధు పరివేష్టితంబైన పుష్కరద్యోపంబునకు వీతిహోత్రు జనపాలుం జేసె. ఊర్జస్వతియను కన్యను భాగవున కిచ్చె. దేవయాని భాగవునకుం గుమారికయై ప్రసస్థిగాంచె. సంతప్రియప్రతుండు యోగమార్గంబు నాశ్రయించె.

—: భూగోళవిస్తారాది వర్ణనము :—

- సీ. వినుమయ్య మునినాథ ద్వీప వర్ణ ప్రభేదములను వివరింతు దైవనిర్మిత ప్రకారంబులు దనరు జంబూద్వీప మొగిల బ్రభుమను లక్ష యోజనములు పర్వలాతారంబు పనజకర్ణికబోలె నవవర్ణములతోడ నవని పోల్చు సొసర దొమ్మిదివేల యోజనములు పర్వములకు నాయాచుముల్ భూధరములు
- తీ. గీ. దీర్ఘములగుదు నెన్నిది తివురు వాని । పనున భేదింపజేయును పాని దక్షిణోత్తరంబుల విలువంపు తొసర రెండు । వర్ణములు గల విక వాని వరుసలందు. ౩౦
- సీ. అం దలిదీర్ఘంబు లవి నా ల్లికావృతం బనునది మధ్యంబునందు నుండు దానికి బొడ్డుగాఁ దనరు సువర్ణాద్రి యదరును లక్షయామదలయెత్తు కర్ణిక భూగోళకమలంబునకు నది వెలయు నిర్వదిరెండు వేల యోజనములు శిరంబున నమరంగ మూలంబునందు బదారును నలరుచుండు
- తీ. గీ. న య్యిలావృతమునకును నవల నీల ఘనకమగు శృంగవంతంబు దనరుచుండు వరుస నవలను రమ్యక వర్ణమొప్పె దాని కవ్వల గురువర్ష మౌనుఱుము. ౩౧
- ప. మణియు నిలావృత రమ్యక కురువర్ణంబులం భేదించు నద్రులు మూడై యుండు. నవి ప్రాగాయతంబులై అవణోదధిమేరకు నంటియుండు అవి ద్వీపహస్తపృథుతరంబులై యంతకంతకును దశాంశాదికంబులై యుండు. నానా నద సది సమేతంబులై యొప్పు. ఇళావృతంబునకు దక్షిణంబున నిషధంబును, హేమకూటంబును, హిమాలయంబును గంపు. అవియుం బ్రాగ్విస్తీర్ణంబులును, నయతమోజుగోత్రేధంబులునై యుండు, నివి హరివర్ష, కింపురుషవర్ష, భారతవర్షంబుల పౌలిమేరల నేర్పరుచుచుండు. మణియు,
- సీ. ఆ య్యిలావృతమున కపరదిగ్భాగంబు దప్పక మాల్యవంతంబు వెలయు మణి పూర్వమున గంధమాదనం బుండును నా నీల నిషథంబు లవ్వి రెండు నెల్లలై యామద లెక్కునై యొప్పురుఁ గేతుమాలాఖ్యంబు గీర్తిగాంచి భద్రాఖ్యవర్షంబు ప్రథితమై వెలువొందు మందరంబును మేరు మందరములు.

తే. గీ. కుసుదమును నను నివి నాల్గు కుదరములును మేరుపాదముల యుకవిస్తారములును
నగును నెల్లలుగా నొప్పి యుపనియెడల నున్నతిని మీరు మిట్టల మిన్నలగుదు. ౩౩

ప. మఱియు మీనియందుఁ జూత జంబూ కదంబు న్యగ్రోధంబులు క్రమంబున నేనాదశ
శతోచ్చయంబులై కేతువులుగా నుండు, బయోమధ్యిమస్వలంబులై న ప్రాచంబులు
గలవు. వాని జలంబులు పానంబు సేయువారు యెఁగై శ్రవ్యంబులందుదురు. నందన
లైత్ర లైత్రాజక సర్వభద్రంబు లను నాలుగు తోటలు గలవు. వానియందు దేవతలు
నిజాంగనాసమేతులై విహరింతురు. మందరంబుపై నున్న చూతంబున సమృతవంతంబు
లవు పలంబు లొదవు, అవి గిరికూటతూర్ణంబులు వాని తనంబులచే సరుతోదం బను
నది ప్రవహించు. సచ్చట సరుజయను మహాదేవి దేవదానవవరులచే నిరతంబు పూజింపం
బడుదుండు మఱియు, ౩౪

సీ. ఆరుచోద మందరం బందున జనియించి య య్యిశావృతమున నమర బాణి
యచటనున్న భవాని యనుచున్నట్టి దేవపత్నుల చివ్వ దేహంగంధ
వహమైన యనిలంబు వానసర్ దశయోజనములకుఁ గొనితేర సమీకలీల
నొప్పెడి నిట్టల నొసర జంబూభల సమితియుఁ దుంగదేశంబునుండి

తే. గీ. యవని వ్రాలుదు నేనుగ లంతలేసి । పొనఁగఁ గనుపట్టు తత్పలరసము పాటు
దక్షిణేలావృతంబున నక్షయముగ । ననట జంబూదీనిదేవి యలరుచుండు. ౩౫

—: ఇతర ద్రుమాది వర్ణనము :—

ప. మఱియు నచ్చటి లోకంబుల దేవ యక్ష రాక్షసాదు లద్దేవిం గొల్చి సకలసంపద లందు
చుండు లింతియతాక కోకిలాక్షియుఁ, గామకళయుఁ గరుణయుఁ, గామపూజితయుఁ,
గలోరవిగ్రహయు, దేవమాన్యయు, గభస్త్రీనియు, నను నామంబులచే దేవి పూజింపఁ
బడుచుండు. ఒంబూరసం బచ్చట వాయ్విర్యయోగంబున నువర్ణంబగుడు నానాభూష
ణంబుల కమరాంగన లుపయోగించురు. మహాకదంబకోటరంబులనుండి పంచదార
లుచ్చవిల్లి మధుధారలు పశ్చిమేశావృతంబునం బాలుచుండు. వానిం బానంబుసేయు
దేవతల ముఖంగంధంబులు శతయోజనంబులు విస్తరింజు, నచ్చట ఛారేశ్వరీదేవి పూజింప
బడుచుండు. యామకుఁ గరాళదేహ యనియుఁ, గాలాంగియనియుం, గామకోటిప్రవర్తిని
యనియు నామాంతరంబులు గలవు. కుసుదరూఢంబైన వటంబు శతబంబంబని పిలువం
బడు. కుసుదమూర్తంబునంబుట్టి తద్యటస్కంధంబు సొప్పి యచ్చటినుండి గోముఖాది
నదులు పయో దధి మధు ఘృత గండాన్యాయులచేతను సంబరశయ్యాసనాభరణంబుల
చేతను నిండి యిష్టంబులు సమకూర్చుచు నుత్తేశావృతంబునం బాలుచుండు. నచ్చట
మీనాక్షీదేవి నీలాంబర, రోద్రముఖ, నీలాంక నామాంతరంబులచేఁ బూజింపఁబడు.
మఱియు నామకు సతిమాన్య, యతిపూజ్య, మత్రిమాతంగగామిని, మదనోన్మాదిని,

మాన, మానప్రియ, మారకేగధర, మారపూజిత, మారమాదిని, మాయూరవరశోభ.
శిఖిపాహానజనని మొదలగు నామంబులుం గలవు. తదీయ నదంబులందు జలపానంబు
సేయువారికి వలీపలిత బుడబంబులును, క్లమస్వేదదోగ్ధజరామయధ్రమంబులును
లేక నిత్యసుఖంబు గలిగియుండు. నిక మేరుపర్వతంబునకుం జూట్టును గేసరంబులుం బోరె
నిరువది పర్వతంబులు గల వెవ్వి యనిన, ౩౬

సీ. ధరఁ గురంగంబును గురంగంబును గునుంధ ధాత్రిధరంబును దగు త్రిహుట
శిశిర పతంగక పీఠిధరంబు బురుద్రకంబును నిషధంబు గపిల శంఖ
పర్వతంబులు శితివాసమల్ వై దూర్య చారుధి ఋషభ హంసమ్ము లింక
నాగభూధరమును నారదత్త లంబు కాలంజరంబు వికంక మివియ

తే. గీ. మురుబది నగంబు లింక నగ్గిరికిఁ బూర్వ । భాగమున రెండుపు అముల్ బాగుమీరు
నవియుఁ జదియు నెమిదివీ లామడలగు । మఱియు విన్పించు వినుమయ్య చూనివర్య! ౩౭

—: మే రు ప ర్వ త వ ర్ణ న ము :—

వ. ద్విసహస్ర ప్రమాణంబులగు జతర దేవకూటంబు బుత్తరంబునను, పల్విమంబునం
బవమాన పరిమాత్రంబులను, దక్షిణంబునం గరవీర తైలాసంబులును, మయీయ నిర్ణే
మేరువున కుత్తరంబునఁ ద్రిశృంగ మకరంబులును మేరు మూర్ధంబునం బ్రహ్మపురి
యున్నయవి. అప్పురి దశసహస్రయోజనంబులఁ బొడవును, సంతియ వెడల్పునై
యుండు. నది శాతకొంభయంతంబు దాని తర్వాతిలోకంబులు లోకపాలురవి. మేరు
పుమీదం దొమ్మిది పట్టణంబులు గలవు. వాని నామంబులు మనోవతియు, నమరావతియు
సంయమనియుం, గృష్ణాంగనయు, శ్రద్ధావతియు, గంధవతియు, మహాదయయు, యశో
వతియు నని పిల్చురు. వీనికి బ్రహ్మాండ్రాదులు క్రమంబుగ నదివతులు అచ్చటనే
భగవంతుడైన నారాయణుని వామపాదాంగుష్ఠంబున నిర్మిస్తనై యందూర్వ
రంధ్రంబునుండి గంగ యవతరించె. నది విష్ణుపదం బయ్యురు. కొంతకాలంబున కది
స్వర్గమాగ్గంబునకు వచ్చి దేవనది యయ్యె. సుత్రానపాదుని పుమారుండైన పురువుండు
పరమపావనుడైన భగవత్పాదయుగళంబు సేవించుచు నిప్పటికి నచ్చటనే యుండె.
నచ్చట నప్తర్జులు సర్వలోకపితృధులయి ప్రవక్షిణంబు సేయుచుండురు. తపో
మహిమంబులుగలవారి కాత్యంతికుఖప్రవంబుగ ప్రదేశం బిద్దియ. మహాకటుండు
తన జటాజూటంబున నవిష్టుపాదోద్భవియగు గంగ నునిది యవతరించుటయుఁ
బ్రసిద్ధంబేకద. బ్రహ్మలోకంబున నున్నది నాల్గఁగఁ జీలి, సీత యనియు, నలకనంద
యనియు, చక్షు వనియు, భద్ర యనియు నామంబులతో నముద్రంబునం గలసె,

సీత బ్రహ్మసదనంబుననుండి కేసరాఖ్యపర్వతంబులకు వచ్చుచున్నయది. యో గంగానది యచ్చదీనుండి గంధమాదనంబు ప్రైబడి తూర్పుగాఁ బ్రవహించి భద్రాశ్వ వర్షంబులఁ దడుపుచు షారసముద్రంబునం జొచ్చుచున్నయది. రెండవయది మాల్యవ త్స్పంఘంబుననుండి వెదలి వేగవతి యయ్యె. అది కేసుమాలావర్షంబునం బ్రవహించి గంగవక్షువను పేరితోఁ బల్కించుటగా వచ్చి సముద్రంబునం గలియు మూడవదార పుణ్య యనియు, నలకనంద యనియు నామంబులం బూని బ్రహ్మపవంబునుండి దక్షిణం బుగా వెదలి పర్వత చరాదులు దాటి హేమకూటపర్వతంబుం బ్రవేశించి యతివేగవతియై భారత పర్వతంబునం బ్రవహించి దక్షిణ సముద్రంబునం గలియు. నీ గంగానది యందు స్నానాదు లొనర్చువారలకు రాజసూయాది ఫలంబులు సేయరు. నాల్గవదార శృంగపర్వతవర్షంబునండి భద్రావాహ్యయై యుత్తరంబుగాఁ బాతీ సముద్రంబునం గలియు. ఆస్యంబులగు నదీనదంబులు పెక్కులు మేరుమందరంబులనుండి వచ్చుచున్నయవి. భారతవర్షంబు కర్మభూమి యనఁబడు. నీతవర్షంబులు ఘోమలకు స్వర్గ పవంబులు. స్వర్గులకుఁ బుణ్యశేవ భోగస్థానంబులు. ఆచర్యవార లయితాయువులు, వక్షాంకులు, నాగనహ సుఖలసమేతులను, గళత్రాధ్యంబును, సుఖాస్థిరులయి యుండు. మహాసౌరి రవస్యంపులయి యుండురు సర్వదా శ్రేతాయుగసమంత్రే న కాలంబులు నేకపర్షం బున కా ప్రగర్భులగు శ్రీలును నచ్చది విశేషంబులు నని చెప్పి నారాయణుం డీశావృతపర్ష చృతాంతంబు సెప్ప నారంభించి యిట్లనియె.

౩౮

—: ఇళావృత పృతాంత వర్ణనము :-

సీ. అన్నిపర్షంబుల నఖిలాంబయగు దేవి యర్చింపబడుచుండు నమితభక్తి నయ్యిళావృతమున నంబుజోద్భవు నక్షియందు జన్మించిన యాతఁ డొకఁడె తన భార్యతో దేవతాత్మమాను పరేఖ దఖిలాత్మకుఁడు దేవుఁ డమితభక్తి నాక్షేత్రమందు నన్యపురుషుఁ డొక్కఁడు రాడునుమా జగద్ధాగిణిసేలు తల్లి పరాశక్తి దాను శపించిన కారణంబున శాప మారయంగ

తే. గీ. విమలమైరజ్జి యయ్యిళావృతమునకును బురుషుడెవ్వఁడు రారాచు తొరసి యెప్పుఁ డేని వచ్చిన సమృద్ధి యింతిరూపు వచ్చు సమమును మునితోకచంఛ్యచరిత!

౩౯

వ. మరీయు నచటివారందఱును శ్రీలై యుండురు. వారు దేవిం గొల్చువారై సంకర్షణు భక్షియించుచుండురు. ఆత్మధ్యానయోగంబున సర్వభూతహితంబుఁగోరి తామసియుఁ, దురీషయు నగు ప్రకృతి స్వగపంతుఁడగు రుద్రుండు ధ్యానించు నెట్లనిన.

౪౦

సీ. ప్రణవపూర్వక సమా పదము చతుర్వ్యంత భగవత్పదంబును బరగఁ బల్కి-
యమ్మహాపురుషాయ యపనట్టి పదమును సతికించి యింపుగా నంతుమన

రాజితంతైన సర్వగుణసంఖ్యానాయ యనునట్టి పదమును వ్యాహరించి
యాపై ననంతాయ యనుచు సవ్యక్తాయ నమ యని పల్కిన నమరునట్టి.

తే. గీ. మంత్ర ముచ్చారణము చేసి మఱియు నాతః । డమితభక్తిని భద్రాత్ము నాదిదేవు
నా హయగ్రీవు సకలలోకైకవంధ్యు । నిత్యమును గొల్పు సత్యంత నియతిమీర. ౪౧

సీ. అవల భజే భజన్యారణ పాదపంకజ భగన్య యటంచుఁ గదగి పల్కి-
కృతస్మిన్య యనియును గెరలి పరంపరాయణ మని పల్కి యత్తంఘులీల
నరసింహ యస్య మాయాగుణకర్మవృత్తిభి రని తామసమ్మతిని నిరీక్ష్య
తోహ్యణ్ణాపి యనుచు దొడి దృష్టి రజ్యతే యనుచు నీశే యదా యనుచు మఱియు

తే. గీ. నోజిత యటంచు మన్యు రంచును తదుపరి నంహస్థాకన్త మనుచును నవలఁ బ్రీతి
తో నమ స్నేత యని తమితో జిగీషు । రనియు నాత్మ యనుచుండు రసఘచరిత! ౪౨

ఉపజాతి. జగంబు మాయాశ్రయకర్మవృత్తులన్ । దగంగ నీ వెంతయు సేయుఁవాఁడవై
యొగి న్నినోదం బొనరించుచుండఁగా । నగున్ సమస్తోన్నతకార్యసంతతుల్, ౪౩

వ. అని మఱియు

సీ. అనద్రుశోయో యని యవలను బ్రతిభాతి మాయయా జేదేవ మధు పటంచు
నేవి యానవతామ్రలోచన యనియు ననాగవభోర్వక్షణ నాగబదము
లలికించి యాశిరె యనుచును ప్రియని యత్పాదయో రని యంబుమీద
స్వర్కాన యని పదంపడి ధర్మితేంద్రియా యని యమాహురనుచు సన్మయనుచు
స్థితి జన్మసంయమం త్రిభి రనియు విహీన మనియు మనంతమం చనియు ఋష
యో యనియు నవేద నౌగిఁ బల్కి సిద్ధార్థ మివక్యచ్ఛిన్విత మని యవలఁ బేర్చి
భూమండల మ్మని మూర్ధసహస్రధా మను సని యామీద మహితవృత్తి
భూస్వాద్య ఆసీత్తు సని గుణవిగ్రహో యని మహాన్విజ్ఞాన యని యవలను
ధిష్ఠ్యో యటంచును దెలివితో భగవానజుకిల యంచును సరగ మఱియు
యత్సంవృతోహమ్మటంచును ద్రివృయస్సతేజసా యంచును నోజఁ దనర
వై కారికిమ్మని పరం తామస మని యైంద్రియని సృజే యనియు వెండి
నలరంగ నేతెవయంయస్య యని పశే యని మహాత్మన యని యటస్థితా శ్శ
కుంకాభవ యనుచు గౌమతాప్రదా సూత్ర యంత్రితా యని మహా నహమటంచు
వై కృతతామసే వరపదంబుల బల్కి మఱి యంద్రయాస్సృజామయని పిదప
నుడువ సర్వేయదన్యగ్రహాదిదమని యన్నిర్మితాంకక్తి యని యపి యని
యటఁ గర్మపర్వణి మ్మనియు మహాజనా యే గురుసగమోహిత యటంచు
తనర నవేదనిస్తారణయోగమంచని యంజనాయని యతిముదమున
తస్మై నమో యని తనర తేవిలయో దయాత్మనే యని యిట్లు లాత్మనిష్ఠఁ

తే. గీ. దరలకుండు నటించును దరవిమూలి । నయ్యాకావృతమున దురుడు దలరనొప్ప
నాత్మ సంకష్టముల గొల్పు ననుచు బల్కి । పిదప నారాయణుండు నారదుని జూచి. ౪౫

తే. గీ. అట్లుజే ధర్మపుత్రకుండై నయిట్టి । వాడు భద్రశ్రవుడు వాని వంశపతిలు
పురుషులును భద్రసేవకుల్ భూరిభక్తి । హయగరుని గొల్పుచుండు భద్రాశ్వమునను. ౪౬

సీ. ప్రణవనమస్సులు భగవతేధర్మాయ లాత్మవిశోధనాయ నమ లయ్యె
మంత్రంబు దానిని మగువక స్తవనముల్ గావింతురు శమాధికములుగల్గి
భగవద్విచ్చేష్టితమ్ముగు చిత్రములతోనఁ జిత్రంబు జనుఁ డిందుఁ జేయు బాప
మంతయు మేలు నూహింపండు నీశ్వరం బీ జగంబుని పెద్ద తొజఁ దెల్పి.

తే. గీ. రట్టులయ్యును మాయచే గట్టువడుచు నెట్టుడురు కాల మిపుడు నే నిన్నుఁగొల్పి
నజరు నక్షయ నయ్యుతు నాదెపు । వేదవేద్యు మహామహ విశ్వపంధ్య. ౪౭

చ. భద్రశ్రవను లిట్లు హయగ్రీవు సంస్తవంబులు సేయుచుండు రని చెప్పి నారాయణునితో
నారదుండు, ౪౮

—: పర్వాంతర్గత సేవ్యసేవక విచారము :—

మ. హరివర్షంబునఁ బాపనాశియగు పద్మాభుండు నారాయణుం
దురు కారుణ్యరసంబుమీరగ మహోద్యోగంబునం భర్తలం
బరిపాలించెడు దివ్యమంగళతనుప్రాశస్త్యుడై యట్టి శ్రీ
హరియం దంచితభక్తియుక్తుడయి ప్రహ్లాదుండు సేవించెడిన్. ౪౯

సీ. ప్రణవనమస్సుల పైనను భగవతె యని నరసింహాయ యనియు నందుఁ
డై నమశ్శబ్దంబు పల్కి లేజన్యుని లేజనే యని తత్వఁ దెలివిగల్గి
ఆవిరావిర్భవ యని ప్రళయోష్ఠ కర్మాశయావంధయ యని తదుపరి
రంధయ యని తమోగ్రన యని ప్రణవంబు పల్కి స్వాహా యని పరగ సభయ
మని మమాత్మని యని యపల భూయష్టాయతంతును బ్రణవంబు మించ నుడివి
క్షామ్యనునది చెప్పి స్వస్థస్థ విశ్వస్థ బల యని సంతోషకలితుడగుచు

తే. గీ. నయ్యధోక్షజు ధ్యానించునట్టి మనసు । గలిగి పాంసారికములనుఁ దొలగి మెలగఁ
జేయు మనుచును దత్తైకసిద్ధి గలిగి । సతము ప్రహ్లాదుఁ డాత్మలో సంస్కరించు. ౫౦

చ. జగములకెల్ల మేలగుతఁ జాలఁబులుండు ప్రసన్నుడొర భూ
తగణములెల్ల నీశ్వరుని ధ్యానము సేసెడిగాత మానసం
బు గరమధోక్షజుం దవిలి పొల్పెడిగాత నపేతుకంబులన్
దిగఁబడకుండుగావుత మధీయని ధ్యానము సేయు నిద్రలున్. ౫౧

ప. మఱియు నాగార దార భస పుత్రాక్షుభ సంగమంబు గలుగకుండుగాత యనియు, ౫౨

క. భగవంతునం దకించన । యగు భక్తియై కలిగినేని యభిలగణంబుకే
తగియుండు నందు తక్కిన । నగునే సద్గుణము లేంతయారటఁ బడినన్. ౫౩

క. మీనములకుఁ దోయమువలె । శ్రీనారాయణుడెనుమ్ము జీవము దేహ్యు
త్రానమునకు హరిగొలువని । యా నరు పెత్తనము వయసునందేసుమ్మి. ౫౪

మ. హరిఁ గీర్తింపనినోరు తత్పదయుగధ్యానానరాగంబునం
గరమింపొందని చూననంబు తదవేషాహస్యనేత్రంబులున్
గరుడస్యందఁ బూజసేయని కరాగ్రంబుల్ పృథక్ గావె సం
సరణాంభోనిధి దాటు నాచ నృపారిస్తావంబకా యెన్నగన్. ౫౫

ప. అని యిట్లు ప్రహ్లాదుండు పరమాహ్లాదంబున నారాయణు గొల్పుచుండు. మఱియు కేతు
మాలావర్ణంబున స్మరస్మరూపుండగు భగవంతునిం దచ్చద్భాతీశ్వరి యగు రమాదేవి
ప్రణవంబుతోను సంతోష్యంబు రేఫయుక్తంబుచేసి వేక్వేర ఆ-ఈ-ఊ లంగచ్చి
దిందుచువలులుచేసి మూడుబీజంబులనుం బల్కి భగవతే హృషీకేశాయ సర్వగుణై
స్సర్వగుణవిశేషై ర్వింషిరాత్మానే । ఆకూతీనాందితినాంవేతసాంవిశేషణాం చాధిపతయే
షోడశకళామయాయ ఛందోమయాయ ఆస్పమయాయ అమృతమయాయ సహసే ఓజసే
బలాయ కాంతాయ కామాయ నమస్తే ఉభయ ప్రభూమాత్ । త్రిమూప్రతై స్త్రాన్ హృషీ
కేశే శ్వరంస్సతో హ్యారావ్య లోకే పరిమాణానతేన్యం । తాసాంనతేచై పరిహంతృపత్యం
ప్రియంధనాయాంషి యతో స్వతంత్రాః । అని యిచ్చిభంబునం భజించుచుండు. మఱియు
రఘుకవర్ణంబున మత్స్యరూపభరుండగు హరిని మనువు స్తోత్రంబు సేయుచుండు
నెట్లనిన. ౫౬

సీ. ప్రణవంబును నమస్సు బల్కి ముఖ్యతమాయ నమ యని సత్వాయ నా దలిర్పుఁ
పదమూది యర్చులఁ బ్రాణాయ యని యోజసే బలాయ యటంబుఁ జెప్పవలయు
సుమి మహామత్స్యాయ నమయనిపల్కిన మంత్రంబు నిఖిలైక మంగళంబు
దీరిఁ బలికి యెంటేనియు భక్తితో న్నవముసేయును నీవె నరంబోక

తే.గీ. ములకు నీశ్వరిదపు సర్వమును సృజించి । బొమ్మలాటఁబోలె సంహృత్ కత్తి
నాటలాడించెదపు దేవ యనుచు బల్కి । పరిపరివిధంబులను భక్తి భావ మడక. ౫౭

ప. మఱియు హిరణ్మయనామవర్ణంబున భగవంతుండు కూర్మరూపంబు ధరియించి యోగపతియై
యర్యమునిచేఁ బూజింపంబడుచుండు. ౫౮

సీ. ప్రణవంబు నొగి నమః పదమును భగవతే యనునట్టి పదమును నమరఁజేసి
పరగ నాపై న కూపారాయ సర్వసత్వగుణవిశేషణాయ గతపద్ధ
తలిఁగూర్చి నోపలక్షిత స్థానాయ నమ యని పర్వత సమ యటంచు

భూమేనమో యని పొరినవస్థానాయ నమ యని తేయని క్రమతః జెప్పి
యెవనిరూపము మాయ నెనన్కి యర్థస్వరూపంబై వివిధరూపంబు లయ్యె

తే. గీ. నెవ్వనికి సంఖ్యయును వేదహీనవరితుఁ । దేవుమీరంగ వ్యవదేశరూపి యెవ్వ
దట్టి భగవంతునకును జోహా రొనర్తు । సంతతము భక్తియుతమానసంబుతోడ. ౫౯

చ. చెలెగి జరాయుజంబులును స్వేదజముల్ మఱి మండజంబులున్

బోలువగు నుద్బిదంబులును భూరిచరాచరమెల్ల దేవమౌ

సులు పితృభూత మైంద్రియమునున్ దివియున్ షిరియున్ గిరుల్ సరి

త్తులు దధి దీవులున్ గ్రహతతుల్ మఱి తిక్కలు నొక్కచేతదా. ౬౦

అ. వె. రెండుమూడునందు నుండు భేదము లెల్ల కల్పితములు వేఱ కాదు నీకు

నామరూపము లవి యేమియు లేకున్న । నున్నయట్లు మాయ పన్నుచుండు. ౬౧

చ. ఇట్లని యర్థముండు స్తుతియించుచుండు.

ర. కురుపరంబున దేవుఁడు । పరమపురుషుఁ డాదివండ్తి భావంబున దాఁ

బరఁగెగ భూదేవి మహా । దరమున స్తోత్రంబుసేయు దానవవైరిన్. ౬౨

సీ. ప్రణవంబును నమస్సు భగవతే యని మంత్ర లింగాయ యనిభక్తి లీల జెనది

వెలయ యజ్ఞక్రతవీ యనియు మహద్వరాపయనాయ యటంచుఁ బల్కి

యలర మహావరాహాయ నమో యని కర్మశక్తాయనాం జేర్చినిలిపి

త్రియుగాయ నమ యని తే యని పల్కిన మంత్రంబు పఠియించి మాన్యవృత్తి

తే. గీ. యెవనిరూపంబు గుణములం దిమ్ముగాంచు । దారువులయందు తాతవేదసుఁడుబోలె

నట్టిదేవు ననంతుని న్నాదిమూర్తి । రమ్యగుణసాంద్రు యజ్ఞపరాహుఁ దలతు. ౬౩

చ. ఇట్లు దరాదేవి వరాహమూర్తిని స్తవంబుచేయుచుండు మరియు కింపుడువర్షంబున

దాశరథియు సీతారామచంద్రుండు సగు భగవంతుని శ్రీహనుమంతుండు స్తవంబు

సేయుచుండు. ౬౪

సీ ప్రణవమ్మును నమస్సు భగవతే ఉత్తమశ్లోకాయ నమ యని పౌరడిఁ జెప్పి

యాద్యలక్షణశీల యనియు ప్రతాయ యటంచును నమయంచు నను భక్తిఁ

దనరంగ నుపశిషిత్వాత్మనే యనుచు నుపాసితలోకాయ యని నమయని

తాల్మితో సాధువాదనికవజాయ నమోయంచు మఱియును మోదసుఁర

తే. గీ. నెనసి బ్రహ్మజ్ఞాదేవాయ యనుచుఁ బల్కి । మొగి మహాపురుషాయచు మచ్చరించి

తాడిమహాభాగమునకు వతుఁజేర్చి । నను యనిక మంత్రమును మహానందముకను. ౬౫

చ. పఠించి మరియు,

౬౬

ఉ. మానవరూపమొంది మహిమం దివిజావళిబోచి రాక్షసో
త్రానముఁజూపి లక్ష్మణునిఁ దమ్మునిగాఁ గొనినట్టి జానకీ
జానివి నీవు కొల్లు ససేశంబును నిన్ను బరేఖ సంతలా
నూనవిభాను నిర్గుణునుం బరముం బరతత్వవాంఛితున్.

౬౮

ప. అని యిట్లు హానుమంతునిచే స్తోత్రంబు సేయఁబడుచుండు. మఱియు, భారతాఖ్య వర్ణంబున
నాదిపూరుషుండైన న నేన నివసించి యందు నీవలన స్తవంబు సేయఁబడుచుండు.

౬౯

సీ. ప్రణవంబు నొగి జెప్పి పైన నమఃపదమిడి భగవత్పదము చతుర్థిఁగలయంగ
లీలతో నుపశమశీలాయ యని పల్కి యుపరతానాత్మాయ యనుచుఁ జెప్పి
తెరలి యాపై నమో కించని విత్తాయ యని ఋషి ఋషభాయ యనుచుఁ బల్కి-
నవి సరసారాయణాయ యందును బిల్చి పరమహంస యటంచుఁ బలికి మఱియు

తే.గీ. పరమగురవేయటంచును బాగుమీఱఁ । గ్రమత నాత్మ పదంబుచా రామపదము
సధిపతిపదంబు నడుసించి యది చతుర్థి । నరీకి యాపై నమో నమ యందు వీవు.

౭౦

క. బహుభంగుల లోకములన్ । విహితంబులుసేసి సర్వవిశ్వమయుండవై
రహియించుచుండియు సుగుణ । రహితుడవై యుండు వీవు రాజీవాక్షా !

౭౧

ప. ఇవ్విధంబున నీవు నన్ను స్తోత్రంబు సేయుచుండు విక భారతవర్ణంబున నదీనదభే
దంబులును, శైలంబులును జెప్పెద, నేకాగ్రమాననుండవై వినుము. మలయంబును,
మంగళప్రస్థంబును, మైనాకంబును, ద్రికూటంబును, కోర్లంబును, సహ్యాంబును,
దేవగిరియు, ఋష్యమూకంబును, శ్రీశైలంబును, వేంకటాద్రియు, మహేంద్రకంబును,
వారిధారంబును, వింధ్యంబును, భుక్తిమంతంబును, ఋక్షంబును, సీతాద్రియు
పారియోత్రంబును, ద్రోణంబును, గోవర్ధనంబును, తైవతకంబును, కకుభంబును,
గౌరముఖంబును, ఇంద్రకీలంబును, గామగిరియు, మొదలుగాగల వర్ణతంబులు గలవు.
తామ్రపర్వతయు, ఇంద్రవశయు, గృతమాలయు, వటోదకయు, తైహాయనియు,
గావేరియు, వేణయు, బయస్వీనియు, దుంగభద్రయు, గృష్ణవేణీయు, శర్క-
రయు; పర్తికయు, గోదావరియు, భీమరథియు, నిర్వింధ్యయు, బయోష్టికయు,
దాపీయు, రవయు, సరసయు, సర్పదయు, సరస్వతియు, జర్మణ్యతియు సింధువు,
నందయు, శోణయు, మహానదియు, ఋషికుల్యయు, త్రిసామయు, వేదస్వతియు,
గౌళికయు, యముగయు, మందాకినియు, దృవస్వతియు, గోమతియు, శరవేగయు,
రోదావతియు, సప్తవతియు, సుషామయు, శతద్రువును, ఇంద్రభాగయు, మరు
ద్వతియు, విశిష్టయు, ససిక్నియు, విశ్వయు మొదలుగాగల నడు లనేకంబులు గలవు.
ఈ వర్ణంబున సభవించిన పురుషులు తమ తమ కుక్ష లోహిత కృష్ణాభంబులైన

కర్మంబులచే దివ్య మానుష నారక ఫలంబు లనుభవించును. పర్వవిభాగంబుచే నవవర్గంబు సాధించెదరు. ౭౨

ఉ. భారతవర్ష సంభవుల భాగ్యమె భాగ్యము మాధవాంఘ్రిసే
వారతి గల్గి సంసరణబంధములున్న గుణప్రకాండముల్
మీటి యఘటవిన్ నరికి మేలగుమాగ్గము పట్టి మోక్షల
క్షీరమణియురై పొనరు మేటులు వారల నెన్న శక్తిమే. ౭౩

ఉ. భాగవతాగ్రగణ్యులు విభాసుర కేశవభక్తిముక్తులున్
నై గమకర్మకాండకలనాపరిశోభితు లయ్యుతోత్సవ
శ్రీగరిముల్ మఖప్రకరకృత్యవిచారులు సార్వకాలికా
భాగరఃఖాజనప్రతపరాయణు లన్నిట మేటు తెన్నగన్, ౭౪

ఆ. వె. భాగవతులు లేని పదము శ్మశానంబు । శౌరిపూజలేని స్థలము మలము
భక్తిలేని బ్రతుకు పరమనీపముగాన । భరతవర్షభవురై భాగ్యనిధులు. ౭౫

వ. మణియు జంబూద్వీపంబున తెన్నిది యుపద్వీపంబులు గలవు. స్వర్ణప్రస్థంబును, చంద్ర
శక్తంబును, ఆపర్ణసంబును, రమమాణంబును, మందరంబుకు, హరిణంబును, పాంచ
జన్యంబును సింహళంబును, దీనిన లంక యందురు. నారదా! జంబూద్వీప వివరంబు
సెప్పితి. నికఁ జ్ఞాపి ద్భట్కంబు వివరించెద నని, ౭౬

—: ద్వీపాంతర సమాచారము ।—

క. తనరం జంబూద్వీపం । బునుఁబోరె న్నేరువుండు మున్నీరును జు
ట్టును నిఘరసంబులతో । నినుమడి పరిమాణమయ్యె నిలఁ బ్లక్షమునన్. ౭౭

ఆ. వె. ప్లక్షపృక్షములను బరివేష్టితంబగు । నిశ్చయముగ నిదియు నేరెడెంత
నొగి నచట హిరణ్మయందై న యనలుండు । నలరెడిని బ్రియవతాత్మజుండు. ౭౮

ఆ. వె. చెంగి వాని సప్రజిహ్వాఁ డటందురు । వాఁడు దాని నేడు పర్షములుగఁ
జేసి పుత్రులకును జెరి యింత యచ్చి తా । నసల యోగమార్గ మాశ్రయించె. ౭౯

ఆ. వె. యోగభావమంది యుగ్ర సుమాపతి । నాశ్రయించి క్షేమ మందెఁ దుదిని
ఏడు పర్యంతంబు లేడు వాహినులును । జువ్విడివియందు నివ్వలిట్లు. ౮౦

వ. అరుణయు, నన్యష్టయు, నాంగిరసియు, సావిత్రియు, సుప్రభాతిశయు, ఋతుంబరయు
నను నివి నదులయ్యె. మణికుటంబును, వజ్రకుటంబును, ఇంద్రసేనంబును,
జ్యోతిష్మంతంబును, సువర్ణంబును, హిరణ్యద్వీపయు, మేఘమాలయు, నను నివి

పర్వతంబులు, ప్లవదీయంబున నదీజలరంబుల దర్శన స్మర్యనంబులచేతనే రజంబునం దమంబు నడంగు. హంసపర్వతంబును, బతంగపర్వతంబును, నూర్ధ్వాయన పర్వతంబును, సత్కాంగపర్వతంబును నను నాలుగు పర్వతంబులు గలవు. వారు సహస్రస్వపరిమితా విష్కూలు. వేదవిద్యావిధానంబుల సూర్యు యజితంబురు. ప్లవంబు మొదలగు నైదు దీవుల యందు నాయువు, సింద్రయజితంబును, ఋషియు సమంబులు. ఔత్పత్రికీసిద్ధియు లోక విక్రమంబునం దుల్కంబులై యుండు. మఱియుఁ బ్లవదీయపానంతరంబున సురా సముద్రం బుండు. దాని కవ్వల శాల్మల వృక్షంబులచే నిండిన శాల్మలీద్రీయంబు ప్లవం బునకు రెండంతలై యుండు.

౮౧

తే. గీ. జువ్వియై తెత్తు బూరుగు నీవ్వటిల్లు । బూరుగను గరటామాను తొరసియుండు ।
నాప్రియప్రతుకొడులై న యజ్ఞవాహు । డండు దొరయయి వర్తిల్లు ననఘలిం.

౮౨

క. తన యేడ్పురు కొడుకులకును । జనపతి ద్రీయపంబు బందె నయమినాదా
వినుమా యవి వర్షములై । తనరెన్ దెల్పెదను నీపే దన్నాచుములన్.

౮౩

చ. అవి సురోచనంబును. సౌమనస్యంబును, రమణంబును, దేవపర్వతంబును, పారిభద్రం బును, నాప్యానంబును, అవిజితంబును, నాబడు, శతశృంగంబును, వామదేవంబును, కన్యకంబును, గుముదంబును, పుష్పపర్వతంబును, సహస్రశ్రుతియు, నను పర్వతంబు లేడు. అనుమతియు, నీనీవాలియు, సరస్వతియు, గుహపును, రజనియు, నందయు, రాకయు నను నేడు నదులు గీర్తివహించు. నందలివారు నాలుగు పర్వతంబులవారు. శ్రుతధర, వసుంధర, పీఠ్యధరేషుంధరులు నాం బసిద్ధులై యుండురు. సోము భజితంబురు. దానిం దాటి సురాసముద్రంబునకు రెండంతలై పుతజలధి యుండు. దానిచే జాట్టంబడి మహనీయంబైన కుశద్రీయంబు గలదు.

౮౪

క. ఆ దీవిని నామము దా । నాదిమకారణమెయైన యదియే కానన్
నీవు మదిం దెలియుము మో । నీ దివ్యభూషా యుండు నిరత మటంచున్.

౮౫

ఉ. అందు హిరణ్యరేతుడు ప్రియవ్రతసూనుడు టేడు వానికిన్
నందను లేకులై తనరినల దగ రాజ్యము నేడుపాశ్చుగాఁ
బొందికఁ బందియిచ్చె మునిపూజిత యిప్పుడ వేడు వర్షమున్
విందువుగాక నామములు వే వివరించెద నింపుమీరంగన్.

౮౬

వ. వసువును, వసుదాసుండును, దృతచరియు, నాభిగుప్తుండును, సత్యవ్రతుండును, వివి క్రుండును, దేవకుండును, వారి నామంబు లగు. నా నామంబులచే పర్వతంబులం బేర్కొనియెద రా పర్వతంబులయం దేడునదులు, నేడు పర్వతంబులు గలవు. చక్రం బును, జతుశృంగంబును, గవీలంబును, జిత్రకూటంబును, దేవానీకంబును, సూర్య రోమంబును, ద్రవిణంబును నన నివి పర్వతంబులు. రసకుల్యయు, మధుకుల్యయు,

మిత్రవిందయు, శ్రవించయు, దేవగర్భయు, నమఃకృతయు, మృత్యుమారికయు
నను నిమి నడులు. మఱియు నందు నాల్గవర్ణంబు లుండు. కుశల కోపాధియు కృ
మలక సంజ్ఞల జాతవేదుండు పూజింపబడు నని మఱియు నాఠాయుండు. ౮౭

—: శిష్టద్వీప సమాచారము :-

- క. మృతవాదానిధిచే నా । పృతమైనది కుశము పేరి ద్వీపము మఱి యం
చితగతి దానికి నవ్వల స్థితింగాంచు గ్రౌంధ మనెడి ద్వీపము మౌనీ! ౮౮
- క. అది శ్రీరోదధిచేతం । బదిలంబుగఁ జూట్టఁబడియే మఱి క్రౌంచగిరిన్
ముదమున భరించు నయ్యది । యది కారణమయ్యె దాని కా పే రిడఁగన్. ౮౯
- ఆ. వె. గుహఁడు పొట్టఁ బగులఁగొట్టిన కతమున । బాధదీర నందుఁ బాలిలోనఁ
దడియుచుండుఁ గ్రౌంధ ధరణీభరేంద్రుండు । వరుణుఁ డెలుచుండు వాని నెప్పు ౯౦
- క. అదివిని ధృతవృష్టుడు । నాఁ దగిన ప్రియప్రలేంద్రు నందనుఁ డేరెన్
మోదమృన్ నిజసుతులకు । బాదుగ నేడురకు దాని బంది యొసంగెన్. ౯౧
- ప. ఆముఁడును, మధురహఁడును, మేషవృష్టుఁడును, సుధామకుఁడును, త్రాజిప్తుఁడును,
లోహితార్థుఁడును, వనస్పతియు వారి నామంబులు. వారి పేళ్ళచే సప్త వర్షంబులుం
గీర్తింపబడు. శుక్లంబును, ధర్మమానంబును, భోజనంబును, సువర్ణవర్ణంబును,
నందంబును, నందనంబును, సర్వతోభద్రంబుననునవి యేడుం బర్వతంబులు. నభయయు,
సమృతౌషయు, నాచార్యకయు, తీర్థవతియు, పృత్తిరూపవతియు, శుక్లయు, పవిత్రవతి
కయు నగు నవి యేడును నడులు. పురుష, ఋషభ, ద్రవిణ, దేవక నామంబుల నాలుగు
పర్వతంబుల వారు నం దుందురు. అందుండు వా రాబోమయుండగు నపాంపతిం గొల్పు
చుందురు. మఱియు “తానఃపునీతామీ వఘ్ని స్సృశతా మాత్మనా భువో” యను
మంత్రంబు జపించుచుం జలపతి ననేకవిధంబుల స్తవంబుసేయుచుండు రింతియగాక
యా ద్వీపంబున కవ్వల. ౯౨
- ఉ. ముప్పదిరెండులక్షల సముజ్జలయోజనముల్ తలిర్చి బల్
మెప్పు వహించు నా దధినమేతమహాంబుధి తత్కమానమై
యొప్పెడి దీవి శాక మన యొక్కన నం దొక శాకపృక్షమున్
గొప్పది యుండుటం దగియే గుంభిని శాకసమాఖ్య దానికిన్. ౯౩
- క. దానికి మేధాతిథియును । భూనాథుఁడు గలఁడు వాఁడు పుత్రుండె కదా
జానుగఁ బ్రియద్రతునకున్ । దానును విభజించెఁ బుత్ర తతి కద్దీవిన్. ౯౪
- ప. పురోజపుండును, మనోజయుండును, పవమానకుండును, భూప్రసాసీకుండును, చిత్ర
రేపుండును, బహురూపుండును, విశ్వధరుండు ననువారు పుత్రులు. వారి నామంబు

లగాంచి వర్షంబులు విస్తరిల్లె. నీశాసంబును, సూర్యశృంగంబును, బలభద్రంబును, శతతేనరంబును, సహస్రస్రోతకంబును, దేవపాలంబును, మహాసంబును నను నేడువర్ష కంబులును, ఆనవుయు, బ్రహ్మయు, నాయుర్దయు, సుభయస్సప్తియు, సహజాజితయు, పంచపదియు సహస్రశ్రుతియు, నిజధృతియు నను నేడు నడు లుండు. సత్యవ్రత, క్రతువ్రత, దానవ్రతానుప్రతులను వర్షంబులు గల పంచదంతర్యామి యగు నీశ్వరుండు సర్వంబుం బరిపాలించుచుండు. అటపై శాకద్వీపంబున కిప్పిడి యగు పుష్కరద్వీపంబు గల దది శుద్ధోచకసముద్రంబుంచే నావరింపంబడి యుండు మఱియు, ౯౫

తే.గీ. ఉజ్జ్వలజ్వలనజ్వాలి కోపమంబు । లై స పత్రంబునవి విశదాభములయి

స్ఫర్జింపయములు నై లక్ష సంఖ్య లొంది । తనరు పుష్కర మొక్కటి దాన నుండు ౯౬

తే.గీ. అదికరంబున విను బుష్కరాభ్య గలిగె । స్రవ్ణ కాసన మిది దీని సాధనమితి

మానసోత్తర మనెడి నామంబుతోడ । బిల్వ రది మానసోత్తర పృథివి నుండు. ౯౭

చ. మఱియు సర్వాదీన పరాదీనంబులగు ద్వీపంబులకు సుపధిగా నత్యున్నతంబును, బదివేల యోజనంబులు పొడవును, బదివేలయోజనంబుల నిడివియుం గలిగి యొక పర్వతంబు గలదు. దాని సుపధిగిరి యందురు. నాలుగుదిక్కుల నాలుగుపట్టణంబులు గలవు. అవి యింద్ర యమ వరుణ కుబేరుల నగరంబులు. అందుపై మేరువుం దిరుగుచు భాసుండు తేజరిల్లు. సంవత్సరాత్మకంబైన చక్రగతి దేవతల కొక్క యహారాత్రంబుగఁ బ్రయిమద్రత పుత్రుండు వీతిహోత్రతనూజుల నిరువుర వర్షవర్షయంబునస్థాపించె. వారిని చమణుండనియు, ధాతకీ యనియుం బిల్వరు. వారిపేళ్ళనే రెండుపర్వంబు లయ్యె. అచ్చదివారు తర్మయోగంబున బ్రహ్మరూపుడగు పరమేశ్వరు నర్చింతురు. మఱియు, ౯౮

—: లోకాలోకపర్వత వర్ణనము :—

చ. ఆ కడపటిగిరి లోకా । లోకం బన బరగు నదియు లోకంబున కా

లోకమునకు నడుమను ను । శ్రీవంశై యుండి పేరు చెందె మునీంద్రా ! ౯౯

క. అచ్చోటఁ బ్రాణు లుండవు । వొచ్చిన దెద్దేని మరల జూచదు లోకం

బచ్చపు టద్దముబోలెడి । లచ్చిమగఁడు ముజ్జగంబు లకుఁ దుది నిడియెన్ ౧౦౦

చ. మఱియు సూర్యాద్విధుపాంతంబులయిన ఘేటంబుల రత్నము లోకాలోకావళంబునంజేసి దిగువ మూడులోకంబులం చేజిరిల్లుచుండు. పరాదీనంబులైన లోకంబుల కంటవు. భూమండలపరిమాణంబు పంచాశత్కేటిగణితంబు లోకాలోకంబందు నాలప పంతుండు. దానిపై నాలుగు దిగ్గజంబులు బ్రహ్మచే నిర్మింపంబడి యుండు. ౧౦౧

చ. ధర ఋషభంబునుం బరమ తాపసకుంజర పుష్కమాడమున్

మఱియును వామనంబు జన మానితమైన పరాజితంబును

యిరువదియైదులక్షల యోజనంబు లర్కుండు నడుచు మహార్తంబునకు సూర్యుని
రథంబు ముప్పదిలక్షల యోజనంబులు నను. త్రయీమయుండైన సూర్యుండు ప్రవహం
బను సమీరంబుచే నిండి దన నక్షత్రగ్రహపంజ్జలం గూడి క్రుమ్మరుచుండు.
మఱయు, ౧౨౨

మ త్రకోకిల॥ ఏకచక్రము ద్వాదశారము నింపుమీరు త్రినాభికిం
బై కడుం వడుదార నేమికమై పొనంగెడి నర్యమా
స్రోకటూరిరథంబు మేరుపు జుట్టు క్రుమ్మరుచుండెడిన్
బ్రాకటాక్షము మానసోత్తర పర్వతమ్మున నిమ్మగున్. ౧౨౩

తే.గీ. తెలకారకయంత్రంబు బోలె నిట్లు । మానసోత్తరపర్వ తాధీనమైన
యక్షమున భృవపర్వత మలమి తిరుగు । సూర్యునిరథంబు వేగవి స్ఫూర్తిచనన.

క. సప్తచందములనియెడి । సప్తాశ్వము లీడ్చుచుండు సతతము పంకే
తాప్తనిరథము నహరుండు । స్వాత్తకలాకౌశలమున సౌత్యముసేయున్. ౧౨౪

ఆ.వె. ఆలర వ్రేలికప్పెఁ దంతలేసి తనుప్ర । మాణములు పొనంగ మౌనివరులు
పాలభిల్లు లనెడి వా రరుచివేలమంది స్తుతులొనర్చు రంచు నెప్పుడు. ౧౨౫

ఆ.వె. షటియు నితిరమురులు మాన్యులు గంభర్పు । లవ్వరసలు మరగు యాతుభాను
లెలమి నెలకు నెలకు నేడ్చు రేడ్చురుగాగ । నమ్మి న్నపమెనర్తు రధికభక్తి .

సీ. చరచరగ్రుమ్మరి సారెడిప్పడునుండ నంచు గీటం జెడు రరగినట్లు
తాలచక్రంబు చక్కంగఁ బ్రదక్షిణలీలఁ గనతాచిడుట్టును గదలుచుండ
గ్రహగమనంబు నిక్కంబుగ నెదురయి యుండు ఋషంబుల నోరివదిలి
రాసుల గడచుచు రాత్రులందుఁ బగళ్ళ నెడఁపక నారాయ జేచ్చనెనగి

తే.గీ. యవ్వనంతాదియుతువులు సర్కచంద్ర । శోభలను మార్చుచును సర్వ ఐభవములగు
భావములు గల్గఁజేసియు బ్రజల బ్రోచు । నిందిరేకుండు నద్విదా నందమూర్తి. ౧౨౬

చ. ధరుబడిరెండు డెక్కల నహినత సూర్యుండు జుట్టిరాగ చ
త్వరమగు వత్సరంబునకు ద్వాదశమాసము లొక్కమాస మి
ద్రరణి సపాదభిద్యుంగతామరసే పునిచేతఁ జెల్పెగున్
బరగెడి పక్ష చుట్టము । నన్ బురుషయ్యెడు నాటుమానవబల్. ౧౨౭

తే.గీ. కాలచక్రంబు నగము న క్షమలహితుండు । విరుగ నయనంబటండ్రు సుధీపర్యే
లంతయును జుట్టివచ్చిన నట్లమండ్రు । దానిఁ బంచవిధంబులఁ దలచుచుండ్రు. ౧౨౮

క. వత్సరమనియును మణి పరి । వత్సరమనియును విశేష భావమున నిదా
వత్సరమనియును మణియును । వత్సరమిద్దత్సరంబు పరుస నటంచున్. ౧౨౯

ఆ.వె. సవిత మాంద్యలై ప్రయ సమగతులనుబట్టి । పత్నరాఖ్య లొప్పై భానుగమన
విధము జెప్పినాడె వివరించి యిక హిమ । భాను ముఖుల నడవడులు వినుము.

—: చంద్రగమనాదులు :—

ఆ.వె. ఆర్ధరశ్మిచయము నంటి యవ్వల లక్ష । యోజనములదూర మొనరఁజుండ్రుఁ
దొక్కియేట సూర్యుఁ డొగిఁ జుట్టుఁజుక్రంబు । మానమునకులోన మహిమఁదిరుగు. ౧౩౩

తే.గీ రెండుదినములపూటలో నుండురాశి । దిరిగివచ్చును జుండ్రుండు భీనమేత
ధవళపక్షంబులను దేవతాతతులను । కృష్ణమునఁ విత్పదేవులఁ దృప్తిపఱచు. ౧౩౪

త. ఆరువదిగదియలలోన । దిరిగెడి నొక చుక్క యమ్మత దీధితియే మహా
పురుషుడు పదాఱుకళలం । బరగెడి లోకమున కతఁడె ప్రాణయునుమ్మి. ౧౩౫

క. ఉండు మహోనుముఁ డన్నును । యుండును నై యమ్మతకీరణుండో మునిపర యా
తందే దేవ పితృ మను మోక్షందజ పథ పృక్షములకుఁ బ్రాణము పల్నా ! ౧౩౬

చ. మూడులక్షలయోజనంబులు కాలచక్రక్రమంబున మేరువుం జుట్టి తిరుగు సభిషిత్తు గలసి
సక్షత్రంబు లిరువదియేనిమిది. ఇట్లు చంద్రగతిస్సంభావంబు తెల్పితి. మఱియుఁజైఁజై
రెండులక్షల యోజనంబుల దూరంబున శుక్రండుండు. నితఁడు సూర్యునకు ముందు
వెనుకలఁ దిరుగుచుండు లోకంబులకు శుభప్రదుండు. పృష్ఠివిష్టంభంబు నడంచు. సతనికి
రెండులక్షల యోజనంబుల బుధుం డుండు. శీఘ్ర మాంద్యాదిగతులయం దితఁడు
గుక్రతుల్బుండు. మఱియు సతివాతాభ్రపాతపృష్ఠి భయాదులను సూచకుండై యుండుఁ.
విష్ణుట రెండులక్షలయోజనంబుల నంగారకుండుండు. నితఁడు మూడు పక్షంబుల కొక
రాశి ననుభవించు. పర్షంబున పక్షతల్లంబుఁగానఁదేని భయసూచకంబు. దానిం గడచి
రెండులక్షలయోజనంబుల బృహస్పతి యుండు. పత్నరంబున కొకరాశిం ఘోగించు,
నితఁడు వక్రించకుండేనేని బ్రహ్మవాదులను శ్రీయంబు. మఱియు సతని మీద రెండు
లక్షలయోజనంబుల శనై శ్చరుం డుండు. నితం దేకరాశియందు ముప్పది మాసంబులుండు,
నీతనికి సుభద్రామిత్యంబు మెండుగాఁ గలదు. తర్వాతం బదునొండు లక్షలయోజనంబుల
సప్తర్షి మండలంబు గలదు. లోకసుఖార్థులయి వారు దక్షిణంబుగాఁ దిరుగుచుండుచురు.
ఇన్నింటికిం జైన బద్రమూడు లక్షలయోజనంబుల మహాభాగవతుడైన వ్రువుం డుండు.
ఇతఁడు బహుకాలంబు దక్షిణంబునం దోచుచుఁ జలనంబులకే దేవపూజితుండై వర్తిల్లు
చుండుం బదంపడి. ౧౩౭

నములుగఁగై కొని యతిబలోపేతులయి కొందఱు మాయావు లుండు రచట
బలుఁ దావలించిన భామినుల్ పలువురు జగముల వలపింపఁ జాలువారు

తే.గీ. మైరిణు ల్బుట్టి యచటికి వచ్చునట్టి । వారి హాకరసమున వలలఁ జిక్కఁ
జేసికొని హాచబాచుస్థితమృతాక్తి । గూహనంబులఁ చనువుచుఁ గలుకుచుండు. ౧౪౫

క. అక్షతీకేగిన పురుషుఁడు । గ్రక్తునఁ బదివేలసంఖ్య గణముల బలమున్
నెక్కువ సిద్ధుఁడ నేనని । నిక్షుచు నెవరేక విష్ణువీగుచు నుండున్. ౧౪౬

సీ. అతలంబుక్రింద నో యచనీసురేశ్వర వితలంబుగల దందు పినుము భవుఁడు
హాకేశ్వరసంజ్ఞ సలరుచు పార్శ్వ గణములతోనుండి కమలధవుని
సర్వంబు వితలంబు నలుప భవానితోఁ గ్రీవించుచును దేవకృతసవర్గ
లందుచునుండు న య్యభవుని విర్లంబు హాకీ చునుపేర నురునట్టి

తే.గీ. యేరుగా నందు మేర్పిబంగారు నొడము । దాని నద్వది చైత్యసంగతులు వారి
వన్నెలాడులు నగలుగా వాడుకొందు । సామజనసంగని నంద నంయమీంద్ర ! ౧౪౭

సీ. వితలంబునకుఁగ్రింద సురలాఖ్యలోకంబు గల దందుఁ బుణ్యానంతలబ్ధుఁడ విష్ణు
రోచనకొడురుండు రుచిచుంతుఁడగు బరి యా త్రివిక్రమశైవుని నాన బడసి
స్వస్థ మిందను నీచిత్తి సకలభోగాస్వచ్ఛగునట్టి యా లోక మా శ్రయించె
వెలయ నేటికి నా త్రివిక్రమశైవు నారాధించు నరఁడు నిర్వాజభక్తి

తే.గీ. సుతలకథిపతియై పేర్పి నరఁడు భయవి । రహితుడై పాలనముసేయు రాజ్యామఖిల
చరమము నావలోఁ బర్చఁ దరలకుండ । నతని విభవంబు వర్ణింప నలవియగునె ? ౧౪౮

తే.గీ. సారసాక్షునకును భూమి భారబోయు । ఫలమిది యటంచుఁగొందఱు పయరుచుండు
రదియ యుక్తంబు భగవంతు డైవమర్ది హరికరుణగల్గ నన్నియు నందయుంచు. ౧౪౯

ఉ. ఎవ్వని నాడు మాతృ స్మరి యించినమాత్రస కర్మబంధముల్
వైష్ణవగవచ్చు వెచ్చని యుష్ణీకృతపాలన ముచ్చెనేసియున్
గచ్చుకు లోకమెల్లఁ గొలు గాదు భవం బుడగున్ భయాదులం
దవ్వుల నిల్పు నట్టి పరతైచమఁ జేరఁ గొంతర యుండునే. ౧౫౦

చ. పనిఁగొని దానమంచును నెవంబిది యింద్రునిఁ గూర్చిచే విరో
చనసుతుఁబట్టి పాశములఁ జిక్కఁగ గట్టెనె రాని యింద్రుఁడే
యనఁడుడు తుచ్చభోగముల కంచు హరిం బయమాలు వేడు నా
కును బురుషోత్తమార్చన మకుంతసుఖాస్పదమంచు నెంచుచున్. ౧౫౧

దు. తన యైశ్వర్యము లెల్లఁ బోషిచి నా లాతైన ద్రవ్యమఁ ద
త్వనఁజేరదాదపద్యదుకరందాయత్తవిత్తంబుతోఁ

ననరంగాపున ధావనీనిపని పాదద్వంద్వమే దిక్పటం
చును పై లోచని భీష్మహర్షమున బుచ్చుం గాం యో తావసా.

౧౫౭

అ. య. నిఖిలలోకజాల నిరమనీలంబు । నిచ్చుఁ దాన్ముఁ జనించేర భూత
భవ్యమేది పరులు భగవంతుడగు మునగాపరులు ద్వాదహలుఁడయ్యె యిది.

౧౫౮

ఉ. రావణుఁ డొక్కసారి నుత్తంబుననుం జని లక్షనాద్రియై
ద్రోవను రాఁ గనుంగొని నివారణాత్మనియై ధ్రువోదే
గావరియున్న శ్రీవసుడు లంకాకాథుడు కాని ధ్రువదే
వే దినవంగుఁ డారి యని దింతరదా నడవలయామటర.

౧౫౯

—: త్రిలాతాది లోకనభివృద్ధయ న్ననము :—

సీ. నుత్తంబుననుం హుండు లలాటంబు బునున్ద్ర లోలంబు దినుమంబు
ద్రువరావి కయలు చు ను మయంబు లాక్షిమం జరచు నుత్తరయంబు
కలుగుచేర ద్విగ్రహై ను నెచ్చె లంబుదే నాభ్యంబు గాంబు నుంబు
ననను మామంబు కాదాపుతై మొప్పు పై త్రిలాతాదియను విస్తారయంబు

అ. య. నుత్తం దినున్ద్ర లోల నుసారదోగముర । లంబు మామంబు నభివృద్ధి
హుంబునాపుఁ జరచ గొనియాచ నర్పించ । ప్రావృద్ధిఁడైఁ దేవ్య భిన్నాక్షరః

౧౬౦

సీ. అ లలాటంబును లంకాననుంబును నుత్తరం బుదియెన్ద్ర నుమాభ్యంత్ర
బుగలనేలముర లంకాను కాదాచేయులను గొండు నుం బెట్టుకొడ
బుదారెయింబు లక్ష్యంబు నుదేయంబు గాంబుంబు మొదలగున్ద్ర యుగంబులు
నననన్ద్రులగుంబు నుదాదోగంబు ప్రకారవృద్ధులు జూచి నిచానెన్ద్రు.

త. గీ. ముగి గునునిచేర నుచ్చగిన్ను లంకాననుంబు ప్రావృద్ధులై నుత్తర
నన్ద్రులనెన్ద్రు గుంబును లంకా నుదేయంబు పై భుజుమీ పై పురముగాదు.

౧౬౧

సీ. లంకాననుంబును లంకాననుంబును లంకానను లంకానను లంకానను
కాదు నిచానెన్ద్రులనెన్ద్రు లంకాననుంబును నుదేయంబును లంకానను
లంకానను లంకానను లంకానను లంకానను లంకానను లంకానను
శ్రీవసుదే బదాక్షిమంబు దిలేశయంబును నుత్తరంబు కలుగుంబు.

త. గీ. బానగం బునియంచుదు నుభయగర్భరేయంబునాంబును నుదాంబునాంబునాంబు
నన్ద్రులంబు (గొట్టగుటి భయంబునాంబునుంబును నన్ద్రు లభివృద్ధులై.

౧౬౨

సీ. అ లంకాననును లంకానను నాథారోపంబునను నుదారోపంబు
పై ను దానలయ నుభయగర్భంబు గురి నుంబు నేర్చుర భగవంతుఁడాయును

హాశంఖ ధృతరాష్ట్రం లంశంఖచూడుండు గంబలాశ్వతరాశ్వు ఘనభుజంగ
భవులు దేవోపద త్తర మహామధులు మఱి మహాభోగిండును నుండు లండు

చే.గీ. పంచమన కములు మహాభజము లేడునుండిఁ గొందరికిని బది యుండు పజలు
మరియుఁ గొందరికిని నూరు బరగు చేయఁ గొందరికి నుండు మణిగజాన్వందనమలఁగజల

డి. వారల వెచ్చమిం గినుక పెర్మిలు నజ్జగమందు మూలవి
స్తావతలంబునం దిటువు దప్పక ముప్పదిచేల యానుచరో
మీరినదో సనంతయను పేరు మహింపని చేని తామన
స్థావరవిఘాతి జేర్చు భగవత్కళ చా నివసించు నాచిదాఁ ౧౩౯

ఆ.మ. దేవులల పాపరాదుం డనందుండు । తలంపడ సెదనితలము నిర్వి
శేషుడనెడిపేర వెలగుడు భరియండు । సతనితత్త్వ నెప్పు సెలవిమగునె ౧౪౦

చ. మరియు సయ్యనంచుం దహామిల్లమిహనంబునను లక్షణంబుగా నలర్పణం దను
పేర ప్రహృద్యశ్శంబుల సలర్పణమందు దాదాదా కాలంబు సలర్పి ఘోషింపిండు
నమరి సాలర్పణుండను బ్రహ్మ దేవతశక్తిహంబులలో నుదయించె నని చెప్పి
మఱియు నారాయణుండు ౧౪౧

చ. లభమిల్లలోచనుండగు చలగ్రుత నొప్పెడి హలమునో మహో
గ్రుత జగిలించుచునో నిలువ నాంబి లభమనచాల్చుముగ్ధుడో
భిలమిల్లలోకాంబి మణిమంబులనో ధితియంబో సాత్త్వత
ప్రతరతులలో సహింబులు స్థూరజ్ఞులలోభిలు నామిదొల వ్రొగిగో. ౧౪౨

చే. గీ. నాగరాజునుమరికొ సువయోనిలాసప్రముములు నూడి లరిత వాని
చందనగురుతహృద నలంకరించునెందుల నొప్పి నాగగారి లులనె. ౧౪౩

ర. సగజులలేటలు లోలో జగరిన నెదుగిలించు సుజన్మనీలా
సుగతానంగదేవలము లంగలరచును నీళ్లు గొల్తు లనురాగముననె. ౧౪౪

ర. గుణమణి యనెందు ముఖానందగమననీలమూర్తి గలభగవంతు
మణిమణిరాజితనలరచయగళి నునియంచు నుదయించియలవై. ౧౪౫

చ. ఇట్లనంతసజమణిపరాజినియందును, సలర్పణనిదానమిందును, నిజమిదంబ్రనిదెనీ
ప్రహృదభాండభాండమందెరుందును, సుర సిద్ధాంత గంభీర్య లాభ మక్షిరాబ్జులైన
యమానుండును నయ యనంచుండు మృదులమలదీదళమారకాంతాంతోభిలవృక్షనల
యన శ్రీచక్రంబు రాజిల్లం గుండలరత్నంబుల వీధితుల దిళలు వెలుగంగ సేతాంబుల
బుఁదార్చి హలాద్వాయుభంబులు పెట్టి యుదాసీల సాత్త్వతశిఖామలనె నుల్లంఘ
యించుండు. మఱియుం దెలిపెద దినుము. ౧౪౬

—♦ ఆదిశేషస్తుతి - నరకాదిస్తుతి ♦—

- చ. సకలసంపదనదులగు సంయమిచిట్ట అనేకరీతులన్
మనతరఫలి గొలుచునహిమ మిచ్చును మంజువంశి గ్రు
హ్మను ననిశించు దాహితులు నాదవనోదితమోడితాచ్యురై
- యెనయగు నేమిచ్చుచును నీకు సతంజె యనంతు చెప్పగన్. ౧౬౭
- చ. గుణములు మూడు నెప్పుని భటంజలరీల చహించి అన్ని ర
క్షణ హనునాది హేమమలగా భుజారు బగల్రయింబునున్
ఘృణయును నగ్నము న్యుదయి గేవలదర్శమున నిరంతర
ప్రభావార్చనై నెప్పుని ప్రభావమును మృణాళవేద్యునిన్. ౧౬౮
- చ. ఎప్పునిమోర్తయింబు బగలెల్ల చనినగును శతరంబు దా
నెప్పునిరీల గైకొని మహాశక్తిగాంబు బగలువ్రోవ ను
నెప్పునినానీర్తయము నును జేసి నను మూలమర్
దన్దులకేగు నర్చితవత్తు మనంబుమీగాదె నారదా: ౧౬౯
- చ. నగిరి నరీ లక్ష్మణుల్రస్తుం జలక్ష్మణుల్రేల నమస్తాభాద్ర నా
బ్ధులగు బివగ న్మరింబు నిభుం చెన వింతటి నెల్లవ్రాసగా
నగుణగలప్రహేళమును రోధుల చెప్పును మెప్పునాదర
లేగవచ్చును న్యుగంబుని విరాగము చెప్పగ నింత గి వరే. ౧౭౦
- చ. అర్చింపంబుని ప్రధానం నిర్మలమని చెబుగలయు. ఇత్తా రోతంబును అమలం
నిబత్తిబద్ధుడయి తనమగుచుంబున మార్గంబునం బ్రవర్తంబుంబును. సంతదా
నిరేని కన్యకలం బనుభవంబున ముచున చెప్పెను. పని నుంబును నాదాయము
నిట్లనియె. ౧౭౧
- చే.గీ. లక్ష్మణులన్న నెలవచ్చును పొంగి కలవెల్లవత్తుమెంబును లోకంబును
దోసం నానంద నానందంబు నుంబును ప్రసాదవత్తు నామల నమగ్రహమున. ౧౭౨
- చ. అనినను. ౧౭౩
- చే.గీ. లక్ష్మణులన్న యా లక్ష్మణుల మేలు చేయు రితంబుల చెలయుచుంబు
గవచ్చు బుద్ధిగొప్పములైన గవయనుల బుద్ధిగొప్పములగు బుద్ధిగంతత సుఖం: ౧౭౪
- చే.గీ. మూడుగా జీర్ణ గవ్యం మునిపరేణ్య మూడుగుణములు పుష్కలంబులగు భయం
రెచ్చుచుంబును సర్వంబు నెయ్యు శ్రద్ధ లక్ష్మణునిభిక్షయ నితంబున కావలయును. ౧౭౫
- చే.గీ. శ్రద్ధ రక్షణులన్న యా అంబులరీల ముఖమునెంబును దాహని ముఖమార్చ
దాత్ర యగు నిర్దయియును తానెంత్ర రారితంబుల శ్రద్ధచే భగవం ప్రయిం. ౧౭౬

తే. గీ. ఇట్లు వెనుగ వదవ్యయం దుట్టినదన న్రియం పరిమాణములచేర గీయకొనుట
గతులు నూలులు వేలు లక్షలని యెన్న వశముగాదునుమి పద్మభవనమాణః ౧౭౭

సీ. వినుము నీ కవియెల్ల వివరించి రెప్పెడ భరత్రంద మొడచి దత్తంము నిండు
దెతను లగ్నిహ్లాత్తు లతిమోదమున నెందు వనియించుచుండును వారు స్వీయ
గోత్రం యాయుషి గోతుడు దమ సమాధిని నిక్కడునున్న దీవనం నొ
సంగుచుండును వారి చరితంబులకు ననుగుణమైన పరిమల గూర్పు సీత్య

తే. గీ. రాజ్య గైకొని విత్సరతి యందు నుండు సగుణుడై భర్తృగురువయ భవవమాతి
కలియడై స్వస్థులుషులతో గర్వమందిచారుములు సేయమును ముహూర్తముచేసెను. ౧౭౮

తే. గీ. భర్తృభర్తృజ్ఞుడెనటి తన గుణంబు నెల్లప్పుడై సేయులు వా నెల్లముందు
వాని యాజ్ఞను దలద్రొవడి జనుల నెల్ల భర్తృమల దింకెలకు రా భర్తృ లనఁడు. ౧౭౯

—: యా తి నా న ర క వా త నా ను లు :—

ప. మరియు సద్విత్సరతి యధికారింబును రోబడి యుంబడియెందు సుతలకు యుండు.
కొండ చరి యుంబడియెనిచింపెను. ౧ రాజ్యమును, ౨ సంభారాద్యప్రసంగము,
౩ తానెవలయును, ౪ మహాతానెవలయును, ౫ సంభోధనంబును ౬ తానెవలయును, ౭
౮ లినిద్రావలయును, ౯ సూర్యునియలయును, ౧౦ సంభోధనంబును ౧౧ గ్రహ
ధోజనంబును, ౧౨ దత్తమూర్తియు ౧౩ సత్సరంబునంబును, ౧౪ తానెవలయును,
౧౫ దైత్యులయు, ౧౬ మాయాదేవతయు, ౧౭ దివ్యులయును, ౧౮ రాక్షసుల
యును, ౧౯ సారమేధావలయును, ౨౦ అభిమయు, ౨౧ సూర్యునియును ౨౨
దైత్యులయును, ౨౩ సోగియయును, ౨౪ సంభోధనంబును, ౨౫ మాయాదేవత
యును, ౨౬ దేవతలయును, ౨౭ సూర్యునియు, ౨౮ సూర్యునియును, ౨౯
సూర్యునియును ౩౦ దివి యుంబడియెవలయును వారు వారు చేసికొనిన
పాపములందుగా ననుభవించెన బనియును యుంబడియును నని నానెందు. ౧౮౦

ర. వినుచుండు దెయ్య నెల్లప్పుడై నగుటగా ను రాక వా నెవలయును బనియు
యును గర్వ చెల్లించుటయు దొనుమ నొకటిగా నెల్ల దొనుమను బనియు. ౧౮౧

ప. అనిన విరి నారాయణుండు ౧౮౨

ర. భరతభవనంబును దిక్షు భవనంబును పొరింబు పొరెంబుం దానా
స్కరంబులతోబుడై భరతం దాద్యప్రమును దంబిం దగుటయు. ౧౮౩

తే. గీ. కాంపాళంబులను గర్వి కాళ్యదర్శి ద్రోక్తి భర్తృం విధించి మూర్తి ప్రసద్ది
యమునిమాతలు గొనిపోయెను పాప మూర్ఖు డీండ్రింబు గోండ్రింబు
మూర్ఖుడొందు. ౧౮౪

- ర. తన్నేరినదాననరం గొన్నయతరు దానిభనము గొన్నయతరు దా
బున్నయదు యుదహతం తన్నులయి నొచ్చి యంభరామప్రముహన్. ౧౮౫
- తే.గీ. లంఘరామప్రమున బునగ్న పటమ గ్రుడ్డియై బుద్ధిరెరియక హరియము
ప్రేక్షునరిన రెగుమి వృక్షములయ నాపసె దరి కా పేట గరిగెనలయ. ౧౮౬
- ఉ. తన్నుదియై నుం బును గావరనంబు దురీహితంబులన్
బున్నులు ఘాతదోబుని దాభ రావచ్చి బుడంబరాత్మనం
ఉన్నత బిన్నదాని బువి సారభుల్ గొనిపోయి గ్రుడ్డుయన్
నన్నులు దైత రావము దాత్తు బు యిట్లు బుద్ధి నెట్టుచున్. ౧౮౭
- తే.గీ. దారి దానిచే ముదిల బుది బుంబరేన బుబులగుమి గోర గీర
దారి దొరెర బు దానియము దారి వత్తుగుమి ఒగుబులయ. ౧౮౮
- ర. బునను బుంబు బుద్ధిరి ఖరమునగుమిన్న దాని కాదుల నెరే
నెరుముల రావెగుమి దొర నున్నతమున రిదిర బ్రాబులు బాసె. ౧౮౯
- ఓ. నుంబులగానె బుదియి లంఘి గానయ ప్రోయ నుడయ గొడచన్
గొరయన గురీహతము లంబులయ గుంబు దెగెన లంబుల గుమియన్. ౧౯౦
- తే.గీ. లంఘనహంబును రావనయల ముద్దియేలు గు దొన్నగా నుద్దియే మేట్లు
లంబ దారి బు బుంబులయలయ నెడగా బుగ నెగెన్ మేట్లు నుమి. ౧౯౧
- బు. లునరేనలము బాని నా న్నిని దెతం జేరె హంబుల
గుంబుల బానిన నుమి దేగె నుని శ్రీప్రోట్టలరావనం
బుంబుల నుద్దియల నుంబుల బుద్ధి దొయన్ ఉదాసీనయ
లంబుల గోయము లంబ లంబ లంబ లంబులరావనన్. ౧౯౨
- ర. తన్నున్ ఘా తమంబు దాబునబు దొరెనె నెయదెన్ను ర
యన్నులేనె లంబ లంబ నెదనె నుగ్రాత్మమి లాన్లు రా
గుంబుల బుద్ధియనబుబున బు దొరెనె దొయగా నుమిగా
బుద్ధియలనె దొరెనెయనెనె ప్రాబులయ నెదనెనె. ౧౯౩
- తే.గీ. బుద్ధిరావనలయన్నుల నెదుల గాభనయ నుద్దియి బిరదెనయ బునెది
నుంబులను నుదుల లంబుల నుదుల బాగెనె నుగ్ర నెద్దియములరేర మెనుబునెను. ౧౯౪
- ఉ. లంఘన నుద్ధాగ నెడ లంబయ దానె ఘటెనున్ను బు
బుద్ధి ప్రోటోనెనున్నుల నెంబుది యాయలనెబుద్ధిరీసుం
లంబయల లంబయనెదులగు నుంబులను గ్రుడ్డునెదా
లర బుద్ధియలది బుద్ధియలపాలయ లంబు దిరావనరాత్మదా. ౧౯౫

- క. అప్రత్యాప్రహతాదుడు క్షిప్రగతిం దోయి యందు జెడుగులు గుడుచున్
నుప్రతటక్రీడిభోజన మప్రతిహతమఃఖనదురై కాకరమునుమీఁ ౧౯౬
- ఉ. కంఠలు పెండుగా పెరిగి కాపరమెక్కగ పెగ్గిసాక్షిగా
పెంపిరిజేసికొన్న తన పెండ్లము పంతుల ముంచు చానిరిన్
విండియు నీక యన్యసుదతం దగులాటముగొన్నయట్టి యా
మండపి గొగరించు బరిమన్ నిరయంబును జిచ్చుకలదిమన్. ౧౯౭
- ఁ. దొంబలు పెప్పి పెన్మిటికి బుచ్చి మరల్చి యతలంబు నివ్రదో
జం కొరయంత లేత యొక శాలశిఖామణి గూర్చి బంగులం
దెంబలు కొన్ని మేను నిలి పిత నాగాడిగ గన్నెలాబుల్ల బర
లంబలవారి జెచ్చి బరియంబుగ గొగిట జిచ్చులంబుమన్. ౧౯౮
- ఁ. చెడిపెతనంబునల బిటుం చేటియలన్ దివిసెత్త చక్కరై
వడి విటప్పత్తి గ్రుమ్మలెచిదాని నుదామయన్ ప్రబంధక
జ్వలనసమేతహారముగ శాల్మలి గట్టి కళాహరి ద్రుమం
బదలగ్న నూటమంద నిరయంబును నేలంబు లొందెయెల్లవన్. ౧౯౯
- ఁ. చంపిగ రాజులొందె మరి తచ్చుబుష్ట మనమందె చేరుమర
మంపిమనున్న లుగ్గి నిలి లక్షల రెక్కలపెట్టకొంటు పా
జుండతమరి శాలలము నుల్లము నెట్లు పెట్టి పెంపెలం
చుండియు జచ్చి పైతలలో నుండును నీతలు సుప్తలంబుగన్. ౨౦౦
- క. తలంపు ప్రాణము లంగును చురచులకా మెండు సోభుకాన్యం బుదయె
నిరయంబు దాపుట్టంగుండునా లగిదాంధ్రం దగిమ ముసెంద్రాః ౨౦౧
- క. కనుగానక నులొడ్డలదిర చేమను పెట్టెలయ్య లాపిట నిలయం
బున బడి బుద్ధ్యామెట్టో బుని మేష్టము నుండువంబు లుండుమనెంద్రాః ౨౦౨
- చే. గీ. కాపమను చూని పృష్ఠుల నంగమూని నిగొడదెడి చుంజులను చెన్ను
మురికిపెండులు చంపబంబులును గిన్నె రెండు చారెడి మేదెడి లుంగులమంద్రాః ౨౦౩
- చే. గీ. దయ యనెడి పప్పు వాపబద్ధమను లేక మృగములను బద్ధలను బండు మేదెలనును
దచ్చుబునున్నట్టి పుల్లని పప్రవాణునాత నొండును యమభులై నియమశీలః ౨౦౪
- ఁ. పెనుకొగ సోమయాజి యని పల్లవు న న్నికర సోమయెట్టు యం
చును బిలువంబునన్ గృహిణి శ్రోత్రయభావము జూపవచ్చు నా
టను గల దగ్రహిణి యని గొప్పతనంబున కలచు మేకలన్
హుంబుమసేయు దంభమభయూజి వెతలబడు పైశసంజుగన్. ౨౦౫

౪. కట్టడి యనుభవం లరదా ముట్టడిగొని కళంతోడ ముట్టుచు గూలన్
నెట్టుచు దిట్టుచు గొట్టుచు గట్టుచు రద్వైకసమున గడు భయభయగన్. ౨౦౬
౫. పన్నుల తన ధర్మసతిన్ బుట్టులుచుని పడుచుర తిపోడున జనుడె
యట్టివృత్తులు వ్రావించెడి సర్వా డర్శివృత్తులడచుందు పసింపున్. ౨౦౭
౬. దాసులుగొట్టుదాని గృహదాహులున్ విషదాసులర్ భుజ
దోలులు నూపుదోలునానుభూతులు రాజులు రాజహులువుర్
దానక సూర్యులును దాతలనుం భయసేయుదానరై
పొలుచు రాత్రిచేహులుం చేతులు హరిభటుర్ భుసేయగన్. ౨౦౮
౭. పర్వతం నిలుచుచును పువెల్లవనగా నుంచు పాపు రెండువయన నా
వెల్లవల్ల నిడుచుచునో ముర్తలుముర్తలుగ ననుచు దోసేయు ముసే; ౨౦౯
౮. గీ. అనృతసాక్షిమూలం సంగ్రహంబూలంబు గొనెడి పెద్దగంతు గొట్టి విజయ
ననుచు నూలదాజునుంబు వైతెమున్ను వందనెల్లమలది పాలు సేయు. ౨౧౦
౯. వెలయగ నాకాశంబున పుట్టెయగ గర్భ రాశ్య స్థలమున బడగన్
దిలదీల వ్రోయును రాత్రిభటులు సత్తి లోపిల్ లునుబుదన్ మునినాథ; ౨౧౧
౧౦. బుద్ధిరై నూనగింజులనుచును మనిలం లనుచు బుడదాననున్
విజయములు నడుచుచున్ లుచుభేదము లున్నదీట గుం భరమ ముసే; ౨౧౨
౧౧. గీ. సోమదీపంబున్న : పద్మాన దాతలం సత్తు సేయు సతన యుగయును
సది ప్రమాదమునె వ్రేలును వడ్డణాన నుదు గలుగు ప్రియ కను సత్తు. ౨౧౩
౧౨. య. కల్లుద్రావిన్ద కర్తవీ కా నెల్లకల్లు వెల్లవల్ల వెల్లకల్లు
నెల్లకల్లును నెల్లకల్లునానెను గొట్టుచున్న సుండుకల్లు దానగు. ౨౧౪
౧౩. చిటిమదానం వెల్లలను పున్నలం చల్లమలంబు నదాదా
నృదుల పదానములను గని భరమనా చేగు కైకల్లమనునాన్. ౨౧౫
౧౪. మదో లుమదో సున్నుని సుంసినా పంబు భాదమునోనిదా
చునుగెడును లుమనికల్లలెన్ ముంయు సుగ్రహులదానంబు బుడు దాగన్. ౨౧౬
౧౫. హల ప్రోలమునుంబు గూలుచు సెల్లగుహములు పంబుదు పు
త్తుల బర తలక పుంధోచ్చారించె ముంబుదోపకాలక ముసే; ౨౧౭
౧౬. నియతక భూతజాలము భయములేగ నాభపెట్టు పాపులు వినున్
కనుగెడును చందమాకనియమునబడి పగపెట్టు నిరంతరము ముసే; ౨౧౮
౧౭. అనల లునూల గుహాబిర విమలంబులవెట్టి భూతలలలది దాధర్
తల్లలంగ చేసి మూసిన యదిచేరిన సెల్లాయులగహాలు గలుకాన్. ౨౧౯

క. సమస్తప్రాప్తం సతిథం దొడుముడివడ గోరిగించి పొచ్చునిన సమన్
యనుభవులు కొంచె ఇని కంకణములు డెగ్గి బాధగావించు లొగిన్.

౨౨౦

చ. పరియు గేవలాత్మరాయణులును బలోపకాలమాన్యులును, దయాసత్కృతాచర్యులును
సగు దుష్కర్తులు సూచీముఖుని సలకంబులందును. భర్తృసరులు బుణ్యంబులయన
స్వర్ణాదిలోకంబు లందుదురు. రాజున స్వభవ్యత్వాగంబు సేయరాదు. దేవ్యారాధనానుష్ఠాన
తత్త్వంబుగు సులుల సలకప్రాప్తి లేదు. ఛిషపాథోఽని వాదించువారలు నాచు లేకపోవ
సేవయె యని చెప్పిన దిని నాచుండు.

౨౨౧

—: దేవ్యా రాధన శ్రమము:—

లే. గీ. ఆధింబోధైరభూజ్య నరాశుడా ముంబ వామన శ్రీదేవ గౌరవనరై
రెవ్వ రెప్పుడు గొర్పియే యే పంబుల సలకంబుల దొంగిల్ల రెవ్వ నా సలకంబు.

౨౨౨

చ. యదురొత్తోత్తమ రెవ్వరెనో దినుము భర్తారాధనప్రక్రియ
శ్రమమునో లేది యనాదియందు నిజభక్తశ్రేణి బూరావసం
బంధం గాంచె గృహస్థమూర్ఖతలజీవిత్రేణిరెల్ల యే
రిదుగుమ్మా యది సర్వసంపదలరాజీదాత్రయ మొప్పెదన్.

౨౨౩

సీస | ఆజ్యంబుచేత బాధ్యుడనాడు బ్రహ్మచేత విదియనాడు పీఠకం
బూరిక. | చేత తదియనాడు భూతబూరిక బ్రహ్మచేత చిదియనాడు సైతరేణి
చేత బంచయనాడు దియగిరిచేతబేతను బుద్ధిగా బూరియెను
చెఱుగుబెల్లెబ్బగడ్డచేత సర్వమునాడు నారేణిపాదుసముంచేత
సప్తమినాడు రాజాచింతంబుంచేత సమగ్రమునాడు విశాఖసంబుచేత
దశమినాడు దంబుల దంబుల నేరాదరియెను. వజ్రంబుల సేవచేత
ద్వాదశినాడు పెద్ద సెరుగల సుచేతను ప్రదూరియనాడు సెన్నె చేత
విందిలో గర్విన్ పెరుగుచేతను జుట్టరినాడు పాతనాచనముచేత
బున్నెననాడును బూజించువయ్య నా చేదిని ఉత్తమ స్థితిగనుట
రెవ్వరదంగనను జిరాయులుగలు యీభంబుదాయు రిప్పుంబులు నారిననుట
బుద్ధిగలును బాంతుబుట్టును బగి యదంగును రాజుగనును గోర్పెదను
అనునిభయమునాడు సకలాంబదయనచ్చు భర్తృబంధై సలకంబు ముచ్చు

లే. గీ. శివునిదయవచ్చు లేదిది జిత్రమున్ను తిథులవసులు దెర్పి దివ్యమౌని
దిసదినము ద్రవ్యముల ప్రాభూయనను సొసగవలయులును బున్నెమను
హోమకలన వలయు

౨౨౪

- మ. రవివారంబున దాయనంబు శశివారంబందు వార చాచుటే
భవువారంబున నంటినందు శశిధూవారంబునన్ పెన్నె దా
నవవిద్వి డురువారమందు గలకండల్ చక్కెరల్ మెందు చా
ర్చువువారంబున నాచునెయ్యి శనివారంబందు నై పేద్యుమల్. ౨౨౪
- చ. పుత తిల శర్కర దదురొగి స్వపదుగ్గ కిలాటకంబులున్
దత దధిహర్షి మోచక ముదారత ఘేటిక యాజ్య మండకం
స్మరివటవ్రతముల్ పురమౌ శ్రీవటకంబును గొలకంబునుం
నుతమగు మారణంబు ముఖ సూరణమున్ గుడ పాస్తకంబు ల
గ్రుత గనునట్టి లిస్తినులు కణ్ణురాయలు లాటకంబు మా
నితగతితోనె నివ్రాసె నివసిత సముద్ర సుమోదకంబున
దుత్తమగు మాచులుంగమును ధోజునుమల్ క్రమరీల రిక్కం. ౨౨౫
- మ. గుడముం చేనయు నేలు దుగ్గమును చెరున్ జల్ల యస్పంబులన్
చెడగొ పెన్నయు దోనయుం గింపి పేర్మి న్నోచకంబున్ జులల్
చొడవన్ జేయ నమర్చుచో పనననంబుం జెత్రకేళిలు నే
రెటులున్ చూపిడినంట్లు నుచ్చలును గూర్చి న్నూరిజల్ దామిం
బదలన్ రెగురింబు మేలు సరి రాయల్ పాయనం బటులున్
చుడితో నెలులు నాగిరేణములు నిమ్మల్ నల్కశేపల్ కటన్
పడితో సూరణ మెల్ల యోగముల నెన్నంగా బ్రసాదంబుల్. ౨౨౬
- మ. పరకంసారము మండకంబు మురుదొప్పన్ ఘేటియున్ మోదకం
బుచుహస్త్యస్థితి వాటవ్రతము చేరొప్పారు నా లద్దుకో
త్కరమున్ ఘోరకమున్ దిలల్ దధియు మొనర్పంబైన య త్రేనిమున్
గరణశ్రేణిని రోకమాటలును చొసంబుల్ క్రమావ్వంబునన్. ౨౨౭
- చ. మరయు బ్రహ్మాత్రా మధూరభూజానధానంబు రెన్నెన. నునును. చైత్రశుద్ధ తృతీయ
మొదలుసేసి యన్నిహానంబులమందును పురంగునాడు శుభమై మధూరవృక్షంబుం
జేర్చి ధేవీభూజానిధానంబున షోడశోచారభూజ లాటకంబు చైత్రంబున
సంభవద్యంబులు నై పేద్యంబు సేయవలయు. నైరాఖువృత్త తృతీయయందు గుడ
యుత్తంబుగాను, విష్ణుడు బది మానంబులం గ్రహంబుగా ముఖ, నివసిత, దధి,
శర్కర, పాయస, దుగ్గ, ఘేటి, దధిహర్షి, గోమృత, నారేణ సమాయుక్తంబుగా
నై పేద్యంబులు నెరవవలయు. ౨౨౮
- సీ. మంగళ వైష్ణవి మాయయు గాకరాత్రియు దురత్యయ మహావివ్యమాయ
మాతంగి రాకెత మలవాసియు శివ సాహస్రచరణయు సర్వమంగ

కావిఖ్య యగుచు పైత్రాదుల బంధ్రులందు మానంబులం దిప్పసూను జేవి
నాడుంబులం బూని కాదుంబుల నొసంగు శ్లేషంబులకు గల్పభూమింబు
తే.గీ. గాన నయ్యయి పేళ్ళతో ప్రానిభూతి నర్పి దేవీనమస్కారనరణి చెలసి
కోరికలు బండగాగోరి గూర్మితోడ మ్రొక్కంగులిడ నిట్కవమ్ముగా దట్కవేలు. ౨౨౯

మగంబి. తల్లి మమ్ముద్రోపవమ్మి దానకల్పవృక్షమా కల్లగాడు నీడు పూజకన్న చేరె యున్నదే
చెల్లజో భవత్పదాన్ని ధిపానమచులన్. చల్లపిల్ల జేయరేయి భల్లరాజుకింకరుల్. ౨౩౦
పంచదామరం. జొహరు నీట సుందరీ కృణోనరీ

జొహరు నీట సర్వలోకభోజినీ ఖలారినీ

జొహరు నీట భాద్యూ యశోవాయా కృపామయీ

జొహరు నీట భక్తి రక్తి సూక్తి ముక్తిదాయినీ. ౨౩౧

పంచదామరం. జొహరు నీట శాంకరీ శ్రీశుద్ధిమయ్య ఖంకరీ

జొహరు నీట ముగ్ధలోకభోజినీ సుఖాదినీ

జొహరు నీట భక్తిలోక భోజ మోహ హరిణీ

జొహరు నీట భూర్భువార్భు సూర్యబింబవర్తినీ. ౨౩౨

క. యమ నిగ్రహ బాపాధ్యక్షుఁ యమభూజ్యుఁ యే నీచు యమ నిగ్రహిణుఁ
యమ నియమాది విరోధిని. యమరాకాశాలకర్త్రీ వసుమయ్య రత్నీ. ౨౩౩

తే. గీ. రావి మర్రి యేమి చూచి చెలయు లేగు. వనన జిల్లయి మరీ చాలచెట్లు
నీట సున్నినట్లు రోరై కహరిని. కంట జూచి మమ్ము కావమమ్ము. ౨౩౪

తే. గీ. దుగ్ధవర్ణి యందె దొరసాని పీచుకా జ్వరములెల్ల చోలు శక్తివగుచు
రోగకాతబద్ధి రోకళ్ళనంచెడు. మ్రొక్కంగులిమడుమమ్ము చక్కనమ్ము. ౨౩౫

ప. అని యద్విభంబున మహాలక్ష్మి జేసినదాట చేవ్వునుగ్రహంబున గళంసంపద లను
భయచి యనంతరంబున నల్లరంబునం జేయమను. యమభయలలని భయంబు
బును లేదని చెప్పి నారాయణుండు మరయు, ౨౩౬

—: కృత్తి ప తి రం బో ధ న ను :—

కా. విశ్వావర్తవిధాన విద్విజుచరా ద్విద్విద్విభేదప్రవా
రాశ్వాయ తగమియోకరణ సామర్థ్యప్రధానో న
త్వత్వగ్రేసరదామ భూమ భవళ ప్రాంచత్ససాస్థాంకశృం
గాశ్వారోహక యాధకృత్యచతురా యజ్ఞారి సోమేశ్వరాః ౨౩౭

ప్రగ్నాణి. తాన నీహర బృందాన కానేకమ్. క్షీర మందాన పృంక్షీభవన్మృత్తివా

కార సంసారదుఃఖప్రతీకార దివ్యోరగేష్టాన యద్భూరి సోమేశ్వరా

౨౨౮

గద్య. ఇది శ్రీమదాష్టమేశ్వరీ పాదాలమండ మకరంద రుందిల హాసరేందిందిర, దాని పంశవయఃపారాదారరానిధానర, కామాందా కన్యాయుమంత్రంప్రబుమార, పదిత్ర హరితగోత్రాంతార, భృష్టామండల మండనాయమా నాయాగ్రహార పూర్వార్థితభరావి రాజమాన శ్రీపరప్రతాన కోర్కాండహంపీల రావచింత్ర ఘామిశ్వరదత్త గోదావరీ మండలస్థిత సీతారామరార్యధాగ పరిపానాధీన, పూర్వార్థితభయమండల న్యాయ సదాదాతర నిదాగధానవ్యవహార, శ్రీ హరితేశ్వరపరప్రసాదసంఘాతరమివల్ల విద్యా విశేష చాత్యది రుద్రత త్రంత్ర ప్రవృత్తికగ్రంథమితసార, విజుభజనకపదానంపాదితో భయభాషానరపరప్రసాదరనిత్య, శ్రీ రామామూర్త్య ప్రాదేతందగు శ్రీ దేవీధాగవతందను మహావైరావంతుగుండు అష్టమస్కంధము.

అష్టమస్కంధము సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు.
శ్రీ శా ర దాం డా యై స మః .

శ్రీ దేవీభాగవతము

నవమ స్కంధము

— (౧) —

కాశమధనహే
కాశగర్భభీతవిబుధ సంయమ దనుజ
ప్రాతమహాకలదేవః
ప్రీతికలగళప్రకాశ శ్రీసోమేవాః

౧

—: దేవీకృత ప్రకృతివిభాసము :—

సీ. వినుము నారద సృష్టి విభమున శ్రీదేవి బ్రహ్మయై యైమహానమున నంద
గణనాథజనని, దుర్గయు, కాళ, లక్ష్మి, సరస్వతి, సావిత్రి గ్రమములైన
నామమ విని పరైన నారమఁ దో చేప లూడు యెవ్వరె యెందు సవతరంద
నాచె లక్షణమేమి మైమనిభములైన కారణందేమి యెక్కంటి దార

తే.గీ. పూజ లొనరింపవలయును భారముహిమ్ము రొక్కరొక్కరె యెప్పటి యొప్పులైన
దెలుదగదవయ్య నా లచ్చదెలుపు దంతదా వదలదెను మధురాబ్ధిరంబురొలుక. ౧

చ. ప్రకృతి లక్షణంబు నుడువంగలదా జగ త్రయంబునం
దొకఁడును లేడు ఒక్క యటులున్న సుధమ్మనివర్తి ఎంది నే
నొకతరి గొంత లొంత యది యొడికమై విను డేను తెప్పెదన్
బ్రతటగతిన్ సుశాంతమరి బ్రహ్మటసన్నియన్ శుభస్థితిన్. ౨

చ. ప్ర యసఁ బ్రకృష్టవాచకము పై కృతి సృష్టిని దెల్పుగాన నా
క్రియఁ గన సృష్టియందును బ్రకృష్టతగాంచిన దేవి కృతమౌ
బ్ర యసఁగ సత్త్వము గృ యను బట్టు లజంబు తి నాం దమం బగున్
సయగుబుధుల్య యట్టులయినం ద్రిగుణాత్మక శక్తియే యగున్. ౩

- క. ప్రయసంగఁ బ్రథమవాచకః మయి పరియఁ గృతి యసంగ సది స్పష్టియగున్
 త్రియమగు స్పష్టికి మొదలై జయమందెనఁ జేసి ప్రకృతిశబ్దము గాంచున్. ౫
- గీ. అత్య రెండువిధము లయ్యె స్పష్ట్యాదిని, గుడినిఁ బురుషు డింక నెడమ బ్రకృతి
 యదియె బ్రహ్మరూప యదియె నిత్యయు సయ్యె, ఖ్యాతినొందు సది సనాతని యని. ౬
- గీ. అత్యశ చులఁబను సగ్నిదాహికలఁలఁ బోర భేద మెన్నదోల చెప్పడు
 బ్రహ్మమయము దృశ్యమాసంబు సర్వసంబు, భేదబుద్ధిలేని సామలఁబను. ౭
- క. శ్రీకృష్ణుని బుద్ధిం గ, రోకఱసని పడునినోడరొలపియై తా
 నేత్రకృతియు పొడబడి ని, రాంబయై మైదురూపు లందె ముసినంద్రా. ౮
- చ. అందు మొదటిది. ౯
- సీ. అది శివప్రియయు నారాయణి హరిమాయ బ్రహ్మస్వరూపిణి బ్రహ్మచంద్య
 చేది మహేశ యధిష్ఠాత్రి సత్య చుట్టాశ్రయ కీర్తి ధర్మానుకూల
 మంగళదాయని మానసియ సుఖాద్య దుఃఖనాశిని ఓడదురితచరిత
 హర్షదాయని శరణాగతపోషిణి సిద్ధేశ్వరియు సర్వసిద్ధిరూప
 తే. గీ. ఆకలియు దప్పిదాయ దయయును గాంతిఁ పురియు శాంతియు మదియునుఁ గృతియు నీరి
 యాశ్వరియు సెన నొప్పు గణేశమితఁ మొదలుగాగల పయరూపముల వహించి. ౧౦
- చ. అందు రెండవది. ౧౧
- సీ. సత్యస్వరూపయు సర్వసంపద్రూప శాంతయుఁ బట్టియు దాంత శాంత
 రోభ మోహ సకామ రోషవర్జితయును సఖిలమంగళయు భక్తానురక్త
 భగవంతునకు సది ప్రాణమల్యయుఁ బ్రియ సర్వసస్పృశ్చిత సామమంద్య
 రోకఱిబోపాయరూపిణి శ్రీలక్ష్మి దశకసక్రకాశని శుభాంగి
 తే. గీ. నీలిరూప ప్రధారూప స్ఫురయందు కలిత వాణిజ్యరూప విజ్ఞానమునందు
 మరియు వేదోక్తసర్వసమృతయునుమ్ము పరమకల్యాణి పరమేశ్వరస లక్ష్మి. ౧౨
- చ. అందు మూడవది. ౧౩
- సీ. దాగ్ధేయియును సరస్వతియును బుద్ధియు విద్యయు గదితయు మేధ ప్రతిభ
 నిమలయు సిద్ధాంత భేదాత్మకలసయు వ్యాఖ్యయు దోషహరయును శ్రద్ధాభ
 రాలిణి సర్వశ్రేష్ఠ కల్యాణి కాళరూపిణి పిఠ పుస్తక ప్రయయు వాణి
 కాపద నీలద పాలదకుచగాత్రి శ్రుతిశ్ర జగదంబ ముఖ్యదాత
 తే. గీ. సిద్ధియును శుభయునుఁ గృష్ణసేవియును మౌనిజనపలదాత్రియు మంజుగీత
 సర్వసందేహభంజని సకలమిత భవ్యగుణవతి ధారతి పరమేశ్వరి. ౧౪
- చ. అందు నాలవది. ౧౫
- సీ. వేదవేదాంగిశాస్త్రాదిమితయును సంఖ్యామంత్రరాశిఁ దర్లి చేది
 చిత్ర సాదిత్ర పదిత్ర జగద్ధిత శుభస్ఫటికరూప శుభగుణాద్య

- అమితతేజస్విని యానందరూపిణి యాత్యుత్పన్నద యాదిమూర్తి
చాచరిత సర్వసంస్కారరూపిణి బ్రహ్మతేజోమయ పద్మనేత్ర
తే. గీ. మహితనిర్వాణపదదాత్రి విహితస్పద్మ నిత్యనిరుపమ యోగిహృన్నిలయ చివ్య
భూషణార్థనుధామయ భూరివిభవ బ్రాహ్మణప్రియ గాయత్రీ పరమశక్తి. ౧౬
- ప. ఇతః సైదవది వినుము. ౧౭
- సీ. అనితపంపప్రాణ రక్షిణి పరదేవి సారభూత వికార చాచరయన
రాసమండలభూత గోసమాజాలయ రాసరేఖీనోదాసమాస
గోవిర గోవిందరూపసంతోషిత హరరూపిణియు విరాభృతియును
నిర్మల నిర్గుణ నిఖిలస్వరూపిణి నిర్మల నిత్య నిర్మలచరిత
తే. గీ. సహస్రశుద్ధాంబరయు శుభావాలమూర్తిః పూరితాభంగశృంగారపూర వృష్ట
వర్షవాసిని చంద నిర్వ్యాజకరుణ రాధ రోక్త కసుందరి రమ్యశక్తి. ౧౮
- ప. సకల బ్రహ్మాండమండలంబులందును దేవ్యంశరూపధారిణిఁ సర్వయోధియు
రాజిలుచుండును. పరిపూర్ణతమయ. పంచవిద్యాదేవత అనంబుడును. కళా రాక్షాది
కాలంబులు దేవీరూపంబులు. మరయు ప్రధానాంశరూపంబులు పెప్పెద, వినుము. ౧౯
- సీ శక్తిప్రధానాంశజాత భాగీరథీ పావనాశిని కృత్సర్వరూప
నిర్వాణదాయిని నిఖిలలోకాధార ఉండ్రస్వరూపిణి సాద్వి సత్య
స్రోతస్వినిపర శుభదాత్రి రోక్త కపారిని నిర్మల పద్మరూప
భూతనాయకమౌళిభూపిణి సతరోకపారిని స్ఫురసోపాసరూప
తే. గీ. మరియును బ్రధానకళను జన్మంబునందినట్టి దా తులసిదేవి యాదివిష్ణు
కామినియు భూషణంబును కమ్రరూప కలుషనాశిని సత్యసంకల్ప శీం. ౨౦
- క. తులసి యుగపంక్తి నదమన్ దులసియ సకలేష్టదాత్రి తులసి శుభశ్రీ
కలిత లలితాంగి పావని తులసిని మిరంగ ముక్తిత్రోవ గలుగునే. ౨౧
- క. తులసియ పరశక్తిసుఖీ తులసియో హిమవత్కుమారి తులసియో జలంబు
ణ్నిలయ మరి తులసియ వాగ్గలనామణి దానికంటె గలదే యిలలోక. ౨౨
- క. తులసికి మ్రొక్కినవారికి పెంలేని శుభంబు గలుగు విరక్తార్థంబుల్
గలుగును యశదుబ్బును శ్రీ తులసీవందనము భక్తితో జేయదగున్. ౨౩
- గీ. దేవికి ప్రధానకళయయి తిప్పరుచున్న తులసి నెవ్వడు గొలువక తొంగియుండు
వాడు నీదాతీనుండు వసుధ తులసి సలతిగా నెన్నరాదు మహాత్మ్య రెండు. ౨౪
- చ. అంబు శుభప్రదంబు సకలాభువినాశము వృణ్యమూలమున్
గలుషకథావివర్జితము గంధనమేతదకాంతురచ్చటా

విలసిత నీరపాయి జనచేద్య ముఖప్రకటంబునై నయ
త్తులసియె రోకపాదనము రోయజగర్భులూర నారదా.

౨౫

గీ. తులసిచెట్టుబుట్టు దొడ్డియే స్వప్నంబు తులసిచెట్టు వేల్పురోటచెట్టు
తులసివీడ జల్లు జలము గాంగజలంబు తులసిగొల్పు సరుని గొలుచు నజుచు.

౨౬

క. మరియొక్క ప్రధానాంశం బరయగఁ గళ్ళప్పనికూతురగు మననయె శం
కరశిష్య జ్ఞానారిని యురగారిక శేషభగిని యొప్పు ముసింద్రా.

౨౭

క. నాగాంచి నాగపూతిత నాగేశ్వరి నాగరస్య నాగానందా
భోగాల్మక నాగశయిని యెగిని విద్యాబ్జహావ యోగాశ్రయయున్.

౨౮

చ. మరువక మాడులక్షం నమంబులు దా బలహారించి యా
హరికరుణారసంబు చెలువందఁ దపస్వినురైర్ల గొల్వగా
సురుతరమైన తేజమున నొప్పి ముసింద్రుని ధార్యయై మహా
దరమున నాస్తిరామ్యునిఁ దల్ల యుండె న పరాంగి యల్పయే.

౨౯

క. ఇంకొక్క ప్రధానాంశంబారము చేవనేన లంకామణి ని
శ్యంకాత్మతల్లచేదిని నంకట నిర్దేదనై కచతుర గలదునూ.

౩౦

గీ. శక్తిషష్ఠాంశమైనట్టి షడ్వి గలదు పృథ్వీహయంబు యెగిని విమలనిద్య
లితుగదాచని సూతికానేప్య తివ్య సర్వదేశప్రచారిణి కాశ్యపయును.

౩౧

గీ. ప్రకృతి ముఖమున బుద్ధి భవ్యశక్తి సర్వమంగళ మంగళ చందీ చంద
కోపరూపిణి నిలువదు గుణగణాభ్య సర్వపాంథాప్రదాత్రి ములర్పివినుత.

౩౨

క. లక్ష్మించ దలచెనేనియు లక్ష్మించును లతజమున బ్రముడితలీలన్
శిక్షించ దలచెనేనియు శిక్షించును జరిపి జగము డెని చిటిరొన్.

౩౩

క. ప్రకృతి ప్రధానాంశంబున బ్రకటితయగు కాళి కమలపత్రాక్షి మహా
నిర్వికరమరేవ్య శకభరతలాభులు యగునట్టి శక్తి ముసిరా.

౩౪

గీ. నేది యధాంశమున ప్రార విశిటనెతలై న శుంభ నిశుంభుల యాహావమున
కోటిసూర్యులందోదలు దీక్షిమచ్చు తేజమలంగ బుట్టిన ధీర మర్క.

౩౫

గీ. తనర భూదేవి దేవి ప్రాణరక్షణ సువతరించినదై యధిరాశ్రయయె
లత్పగర్భయు లక్ష్మీకరయును లత్పభూషణీయు నయి పసిధమ్మ పోలుకాంచు.

౩౬

చ. మరియు శ్రీదేవీస్వరూపంబగు ప్రకృతికంశంబునై న యంగనారత్నంబులం దెన్న
తెవ్వరిధార్యలై యెట్లు కీర్తిపహించి లయ్యుచి బహుంబు నని నారాయణుండు.

౩౭

గీ. నక్షిణాదేవి యజ్ఞేను భర్తృవర్తి దీక్ష సర్వప్రపూతిత నీని గొలువ
రాచరించు కర్మముల్ పృథ్వీమలగు విశ్వపండిత యసద్యత విమలీర్తి.

౩౮

- గీ. పరలు పితృదేవతలవత్ని స్వథ యనంగ మనులు పూజించు రచేది ససభుదరిత
దాని విడనాడి పితృపూజ తలసరాదు నిష్కలంబగు మునినాథ నిభృతిబోధ. ౩౯
- గీ. వాయుదేవునివత్నియో స్వ స్థిదేవి విశ్వములయందు నెరైడ వినుతిగాంచు
దాని విడనాడి చేసిన దానమొండె పరగ నాదానమొండె నిష్కలమునుమ్ము. ౪౦
- గీ. పౌనఃగ గణనాయకునిదేవి పృష్టి యద్వి జగమునందెల్ల పూజలఁ జాలఁ గాంచు
నామఁ బూజింపకుండినయట్టిదాని పురుషులును స్త్రీలు తనుభార్యమును వహించును. ౪౧
- గీ. అయ్యనంచునిగృహిణియై యలరు పృష్టి దాని పూజింపకున్న సంతసము లేదు
మరియు నీహాసవత్ని సంపత్తి యంద్ర పౌనఃగ దారిద్ర్యములు దీర్చి ప్రోచుచుండు. ౪౨
- గీ. కపిలనంగన దృతి దైర్ఘ్యకారిణి యది సత్యనిల్లాలు సతి ముక్తికాడ జూపు
మోహవత్ని భయానాధి ముక్తినిన్ను పుణ్యపత్ని ప్రతిష్ఠ దా పుణ్యమిచ్చు. ౪౩
- గీ. సుకృతియుల్లా కీర్తి దా సుయశ మిచ్చు వెలయు సుద్యోగు సత్క్రియవిధులనిచ్చు
సయ్యవత్ని సత్వి మిదావరాంగి సర్వభూప్తులచేతఁ బూజలను వడయు. ౪౪
- గీ. గృతయుగంబున మిథ్య యొక్కింతలేదు పరగఁ ద్రేతను సూక్ష్మరూపంబునొందు
ద్వాపరంబున పెద్దాంగధారిణి యగు కలియుగంబున దొప్పఁ బ్రాగల్భియగుచు. ౪౫
- గీ. దాని నైదోడు కపటుండు దానివెంటఁ దిరుగు నిల్చి కలియుగ స్థితి దలంచి
కపటుండును మిథ్యయు పెద్దయ్య కట్టుడులను మరలెన్నుండు వెట్టల మేడులగుచు, ౪౬
- గీ. శాంతియును లజ్జయును శీలు దానెన్ను పీరు లేనిది జగమెల్ల ప్రేరిదొడము
జ్ఞానుధార్యలు ముప్పైరు సతులు బుద్ధి భృతియు మేధయు మౌఢ్యంబు దీర్చు లెలము. ౪౭
- గీ. భర్తృవత్ని శాంతి దానిచే లోకంబు తగులు వెలుగుఁ గాంతిరప్పనేని
మూర్తి లేక దేవముఖ్యులే చెడుదురు కాన కలదె శక్తి శాంతికన్న. ౪౮
- గీ. భద్రవత్ని నిద్ర భాధిగా నవికారె లంజిలంగజేయు రాత్రులందు
కాలమునకు ముగురు కలరు పచ్చలు వారు సంవృతాత్రి దినము సంయమింద్రు. ౪౯
- గీ. భార్యలై డిత్తిపాసలు లోచన కలివలెల్ల జగము నాక్రమించి
రెండుఁ జూడ నుండు నెల్లర నివరంబు చింత ముంచుచుండ్రు నిర్భవర్య. ౫౦
- గీ. ప్రభయ దాహికయును భార్య లయ్యగ్నికి వాచలేని సృష్టి పంసుపడదు
పరగ మృత్యు జరలు ప్రజ్ఞలు భార్యలు కాలసలను వారు కన్యలైరి. ౫౧
- గీ. తంద్రయునుఁ బ్రీతియును నిద్ర తనయరెన్ను సుఖునిభార్యలు జగమున జాటుకొనిరి
శ్రద్ధయును భక్తి వైరాగ్యు దానరెన్ను సమలత ముముక్షుజనవేష్యలైరి వారు. ౫౨
- గీ. అదితి సురహాత సురభియు నాలతర్ని భోగవతియైన క్రతువ నాగహత
దితి భనుజహత కన్యపు సతులు వీరు సృష్టి కువయు క్తలైరి నిర్భుద్ధులి. ౫౩

గీ. వినుము కన్యపునిలామనినత చారి రామక గురుమందు సుఖమచా గొంచువచ్చె
నమరపురినుండి తల్లి దానంబు తీర్పునాపెయను గుడ్డు బుడయు తిలమిద్యు జాము. ౫౪

మ. విను మా రోహిణి చంద్రునిచ్చి, రది కేరీరత్న మా సంజయుఁ
చునునా లా శతరూప, యైంద్రయు బురొను ప్రోగదేవాబ్ధు సెం
గనుయో చార, యచుంభరరమణి విశ్వరూపుడౌ నీ చక్ర
పుని పెండ్లాను, సహస్ర గౌరముని వింతుందోటి ఓ చందమానో. ౫౫

చ. ఘనమరి దేవహతారి చంద్ర తర్జునునాచును వక్షఃభార్య యం
కను చిత్రకన్య మానియు గాంధీ యేర చుండుగొండమే
ల్లను సనసుయ చంద్రుని లారిత చందర బుడచుచ్చి జీ
వనవరి భర్తలర్చియు సుఖప్రయు జాత్యలుచార చంద్రులొక. ౫౬

చ. భీమద్వాపరీంద్రభార్య నగు సెచ్చింద్రావళి దేని లో
పాముద్రాబ్ధ యగస్త్యభార్యయను తైచ్చా దేవకీదేవియక
చామాపురి పరుమంబయి ది మరయు గాంధారి లోచోదామయక
శ్రీనిరం ప్రుడదాభవామరయు నా రీరత్న మా రామయక. ౫౭

గీ. చాన మందోపరియను గొనల్య సత్యునందయు సాదాజియను లేవలయు జాంబ
వలయు గానింబయును నాగ్న జిరియు దైన్యిక్షితిని పీరులు చుచ్చిరి కీర్తి గనిరి. ౫౮

గీ. బుద్రసంబయు లగ్నవా మిసేత్ర సీరయును లక్ష్మీయును గాని బుద్రలేఖ
యలయు దూబగుంబయు దొగి ప్రభావగియును దానుమతియు సుభా పీర్తిగనిరి. ౫౯

సీ. బలుతరి రోహిణి పరకురామనివరి నేమక మరయు శ్రీ కృష్ణభగి
యకనందాచరి యల్లిచారు సుభారో పలుచులు జగమున బ్రత్యక్షరీతి
గ్రామదేవత రతి బ్రత్యక్షియలంబులు చాని పురార్జున గామమిచ్చ
జర్చి తెల్లనెల మెల్ల మెచ్చును ప్రకృతలాంబ ప్రాప్తిగంబు
రామదావను పక్ష్యాంబునందేత మాతొంబయను బుద్రపంబ

తే.గీ. నెచ్చును జూడవలయు నెంచేని రతనువతంబులందగ నత్తైన బ్రకృతమెచ్చు
దేవి మెచ్చిన ముమ్మాట విచ్చలంబు సంబరాన్విత మిచ్చదే యసంబు బరిత. ౬౦

గీ. ప్రకృతసంఘాతరై నల్లి భామలంబు సుర్రములు ముఖ్యములు మరియను సుఖము
గలంబు సౌత్వికరై రాజులంబు సగుణరామలంబు నలు జగమున దావేంద్ర. ౬౧

గీ. చెలగుడును సత్వభవలు సుఖీల లగుచు, దొర రతోభవ చెంపొంబు దోగ్య యగుచు
స్వప్రయోజనసంబయలు పరం దమను, నెంబు బుద్ధిసయవి యల్ప మంద బంబ. ౬౨

వ. మరియు దురాదేవి మరియుచే ప్రభవమును బూతించితి రావణవధూయగు రామునిచే విమృశి మరియుచితి. మరియు దక్షసమం గన్యమై మహాదేవి దైత్య దానపుం నిగిని శివనింద విసజ్ఞాంక చేహంబు విడిచి హిమవంతునిం గూతురై పుట్టి కృష్ణ స్వ రూపుడగు వినాయకుని, విష్ణుకలాసంభూతుండగు స్కంధునింగని విలసిల్లె. నిలయు రాక లక్ష్మీస్వరూపిణియై మంగళభూపాలుచే బూతించితి వెండియు సర్వదేవతామని పుంగవులచే సర్పంపంబితియె. నిదియుట్టుండ నాదేశుండు సరస్వతి బ్రహ్మచే బూతించం బడియనుంతరంబు నమ స దేవతానికరంబులచే గొలువంబయె. మరియు ప్రభవంబున రాధా చేనిగా లోకంబున రాగమండలంబునిం బూతించంబడి వెండియు నారాయణునాడచే బ్రహ్మకులచే భూమిని నెచ్చాచి సుస్తోత్రచారంబులతోడ సర్ప లంబె. నింక సర్వేంద్రియ యజ్ఞచే బూతించంబడి శంకరాచారంబున భార్యబ్రహ్మజ్ఞప్రంబున సర్పలం గొలల క్రమక్రమంబున మూడులోకంబులచే గొలువంబయె. రావణ చేపలాటారంబుల మహిమంబు కొంత ట్లు ముగించి నితను బంధప్రభులం యుద్ధక్షిప్తమంబు దినుకొనిన నారదుండు.

౬౩

గీ. ప్రకృతి తెలుకరిగె బంపవంబును ప్రభవస్పృష్టియందు బరగె నెదు
విసవలంబుచేప దిగ్గులంబు వలంబు. మనుడు బంధుమాదభాష చెంబు.

౬౪

గీ. అత్య గగనంబు కాలంబు సఖింబిశంప్రకృతియను గోలోకంబు ప్రకటమై త
దేశదేశంబులు చాల నెన్నియొప్పు. నట్లై చుంత వివిధ నిర్మలంబులంబు.

౬౫

గీ. అగ్నికిని దాహితాశ క్తి కట్టు కలయునును చెన్నెల తెండవ సరిసహితున
కట్టు బ్రకృతికి నాత్మను సంత్రభేదావృత్తి గుణగుణులయిదోరె వృద్ధమును.

౬౬

గీ. పోతుగా దవిసాధావ భూతిగాన. నొక్కదేవాని తెంబుగా దొక్కదెవ
నిర్వేదే యెల్ల గన్వంబు నిర్వంబుత్తి నామహాపా మృషామల ప్రామదస్య.

౬౭

గీ. అత్య భవదైవ ప్రకృతితో సంబంధింబయెన్నగును మండ డలులె నె జ్ఞగంబు
తెంచుచే గర్వితములని నిం గులాబుబట్టు వానెని గుండల మృచ్ఛరేక.

౬౮

గీ. మృశ్మలాంబేద మిందులె: స్వను. దోర్నియెన్నునపుడు బుద్ధిబొంద్రు
శక్తిలేని వస్తు చలించులే. న్నుడు దానిచేమనెగు వలను వెనె.

౬౯

క. ఎండ భువి నంబునుట్టుల. యుండియు మరియుగాను వ్యోమంబున మా
ర్తంబు దలరి భువి నంబుం తెంచే మార్తాంబుడయ్యె నిం మోనివరా.

౭౦

సీ. విభవంబునగ శక్తినిప్రమంబున శక్తి బుద్ధియు శక్తి సమృద్ధి శక్తి
భాగ్యంబునగ శక్తి బంబునగా శక్తి శక్తిగలిగె యాత్య సర్వశక్తి
సారాంబుగను నిరాకారుడగును సగుణుడయ్యె దాని నిభుతగంబు
భగవంబుగా శక్తి భగవంబుబుద్ధియె భగవంబుడయ్యెను భగవంబుకర్మ

- గీ. మది నిరాచార ధ్యానిండు మౌనివలదు | దారిఁ బరమాత్మ మని పరబ్రహ్మయనియు
తెలియ నవ్వజ్ఞుడనియు నెట్లెట్లక నియు. నవ్వారము దనియును కాంచు దనియు. ౭౧
- సీ. తాఁ గానగారాక రా నిన్నిదాఁ జూచి నవ్వజ్ఞు నవ్వజ్ఞు సవ్వజ్ఞుల
లేటంబులోనుండి లేటంబు కానెను సుంగతిహాని గిరొలపమును
లాంచుచు దానయ్య కాంచుచునుఁ బ్రోచు నెవనిఁ బర్యామ నశననేత్రు
తాను చేతెయింది బగిని భర్తలఁ బ్రోచు నిమలనలల నియూర వింపచూడు
- గీ. పాలలేమాన్యమందిచు మహితానుగు స్థితినిఁ గాంచనాటచు మధుజా వేణు
హస్త మణిక్యభాగలు నిమలచూని నవ్వమంగళు నిచ్చేను నవ్వసాక్షు. ౭౨
- ప. విష్ణుభక్తివరాహులంగు మహామధులు ధ్యానించునుండిచుచు. మరియు. ౭౩
- గీ. బ్రహ్మబ్రహ్మరెల్ల నివిజయెదాని భర్తలన్ని మృత్యు లదా భవత్రాంతి హేను
తెవ్వఁ దాత్మ సుబ్రహ్మ్య కృష్ణనాముఁ డట్టి దైవంబు వైష్ణవు లాశ్రయండు. ౭౪
- మ. జగముల్ సేయించులందు యేవలందు పుట్టు నెప్పుడూ సజ్జనో
భగవన్నామమయో మహామహిమయోఁ బ్రకాశోరకలాట్యుడై
యెగుఁ దా నొక్కడ దానధానిమన శ్రీయుక్త పక్షిబంగంబునో
మగదాఁడై తన శక్తిఁ జూపె నరనికా ధ్యానిండు స్వచ్ఛామయంకా. ౭౫
- ప. మరియు నాశక్తి ౭౬
- మ. తనుసేయాత్మత కామమూఁ బగలేకప్రాచి నుదాత్ర చం
ద్రముధిరత్నము నంకజాషి రసనీ గంధోప కృంగారవి
క్రమవిద్యాన విశేషభావయత యుద్వేష్యివరోరాజ నం
బుముదామోద శుకాధిరామ మృదువాబ్ధిధాన్యమిన్ద్ర మనీ. ౭౭
- క. శ్రీకృష్ణుని ముఖమనియెడిఁ దోకానందకర వింధుయోఁ గవ్యంబుకా
గ్నెయోను లయోరములుగానా రామని రసము కన్ను లలరించె మనీ. ౭౮
- సీ. నొనరుగల్గులమక్క హాసగించి యాత్రలన నిలవారవందన విందుల రివి
యొప్పెను రొన్నును గుప్పె రత్నమిచ్చి దానిపై నిరజాతి దండజాట్టి
గోసేను వన్నెబంగులతిగె నంగుటి నింబ్రసెలచ్చ సేను రెనంగఁజేసి
స్తనభారమునను విరంబముల్ తోడుగా నుడకల మందమందతమఁ బూని
- గీ. చెలగి విహరించు నమ్మొద్దు చెలియఁ జూచిఁచుచు పగలానితనమున గలసియెలసి
రానమండలమున మహా రసికతై న కృష్ణదేవుండు తడవుగాఁ గ్రీడజేసె. ౭౯
- క. నానాశృంగారములబాదనకమై స్వహరి సుఖము దనరంగ ప్రీతిం
బూని యొక బ్రహ్మదిన మోహ్యానిరతికా చేదిరోడ నంధోగించెన్. ౮౦

- గీ. క్రీడఁ జేసిచేసి కృష్ణుండు బ్రాంతుఁడై, వాస యోనియందు జగముతంధ్రుఁ
పీర్వ మునిచె సంత విడులాంగి ప్రమజలం. బలమె విశ్వమెల్ల సమమలరత. ౮౦
- గీ. దాని నిర్వాసవాయువు దగిలి జగముఁ, క్రాంతి జీవుల కాదాన మై కరము
మూర్తి చుత్తయ గారికి ముగిదయగనదు. వామదాగంబునందుండి ప్రేమఁదగుచె. ౮౧
- ప. మరియు నది ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమానంబులను నైతిగును పుత్రులం గాంచె.
చారల కదసి ప్రాణంబు రెడు పుట్టె. మృత్యులో నుంబుల పరుణుండును, పరుణియుం
బుట్టిరి. మరియు నా కృష్ణుడచ్చక్ష కృష్ణ గర్భుంబు ధరించె శరమనర్థంతరంబులు బ్రహ్మ
తేజస్సుచే ప్రకాశింపఁజెనె. ౮౨
- క. కృష్ణునిను బ్రాణవర్ణధాకృష్ణున కనుగొనెకరంధ్రఁ బ్రసంగితర మరియు
కృష్ణుని గూడిన ముద్దియఁకృష్ణోర్భుతము నై నె గెరుగు కలకా. ౮౩
- ర. పదియాళ్లవచ్చె యేరిని. గురుఁడెరి యేనిరేడ సులంబ విన్నా
పునుఁడొ బాలునిఁ గని చా. నది జీవరంబు వివర నెల్ల వివరింకా. ౮౪
- గీ. లాసనాంధిక బ్రహ్మాండ గోళములంగిమీసం జూచి కృష్ణుండు వెలుగునొంది
చిన్నవిడ్డని విడచి వెనది గొప్పదానై యుండు మిలరముం దని శబిదె. ౮౫
- క. సీతకలం బుద్దెది యా. నాకౌత్తీలు సగును రమే తన స
స్తోత మహిమ నారో నాస్త్రీల గన్నియు బరిచి తిహ్ననమునన్. ౮౬
- ర. పీణాపు సకథారణిమాణికృష్ణాభాషకాభ్య మహానయగుట
శ్రేణిక గళాభిరుచి. నాదెందిగు మెల్ల సునిగునం జూన్దెన్. ౮౭
- ప. లంత సయ్యంగుని ప్రియభక్తై వామార్థంబునం గమలయు, దక్షిణార్థంబున రాధికయు
సయ్యె. సంత నాదానంబుండు దాని ప్రియియంబై వామార్థంబును దక్షిణార్థంబును దక్షి
ణార్థంబున ప్రియజానంబు సయ్యె. సయ్యార్థంబు నా రామంబున కిచ్చెను సతంబు చారలం
దొడ్డొని పెరింతంబున కరిగె. సయ్యార్థంబు భార్యలు సగునర్థై యుండ నారామ
బుని శరీరంబువలన చుట్టుటలగు పార్శ్వములు సలుపుచున్నట్టి. తేజోవయోరూపంబుల
చారలు చుట్టరై ప్రపల్లవైరి. మరియు గవారాశరీరంబున దాని బోడులు పుట్టిరి.
వెండియుం గోదొకనాథుని రోమరంధ్రంబులందుండి యసంఖ్యానగు గోళములు పుట్టిరి.
రాదాశరీర రోమరూపంబులందుండి యసంత రంభానగు గోళములు జనియించురి. పీరిం
దను రాధతో చుట్టంబగు రూపవయోగుణంబులుగల చాన్దెరి. పురుషభావంబునండెని
పీరలందను సగునర్థై యుండిరి. మరియు సంతరౌస. ౮౮
- గీ. అభిరశక్తిస్సహపాద్య మాయాదేవి సతి సనాతని దుర్గ సరలంజీవ
తత్త్వరాంబునర్థ తమనోటిప్రభ బుద్ధ్యధిష్టాశ్రీ సంపూర్ణునిచె ౮౯

దరహాసోధిత పరసహగ్రభజాభ్య శస్త్రోత్తరాలి చంద్రవదన
యనలంకృతాంకుర హరినీల పత్రాది మాణిక్యభాషణ మాన్యచరిత

తే.గీ. ముద్రిగోరినవారికి ముద్రిచాల్ల । దెచ్చులయను దెచ్చని చరచ లక్ష్మి
నిచ్చుణుంచెడివారికి నెల్ల లక్ష్మియై తనను భృష్టచేత లభివలంబె. ౯౦

ఉ. ఏది గృహస్థులందును మహేందరయో మునులగా దపస్వయో
నేది శరణునందు మది యేది సర్వములందు శోభయో
నేది దినేకునందు ప్రభ యియ్యది వాహితముయ్య జిమ్మనం
నేది స్వపాపలందు నిలి యాశ్చర్య లభిల్లవలయునొక నందును: ౯౧

గీ. లఱు స్త్రులన దెచ్చు యాదీదేవు । నెనగి స్త్రులందు మ్రొక్కె చా నెమట నిలువ
రాధిరేళ్లను వాడుల పర్యవించా । మేము నొనగి మనమున ప్రీతిచనవ. ౯౨

గీ. లంలలోన వాయ నానుములపోత । మునదమండలం ను గలమునందు
చార్పి విష్ణువాధికానునందును । మునుషా దొక్కమందు మార్పి నును. ౯౩

ఉ. కలదును నొగదెచ్చెలం కలదునుగల దనువాచ్చి రెగ్గదే
రెం దగన్మి నెచ్చెలం రెచ్చెడి పత్తనెనాడదాని నం
హింద భలంబు లేటమున నొచ్చి నెచ్చెలంబానమేదయె
నుండరి మార్పి కృష్ణును బోత దానర్ప స్త్రులంబు నిలిగెనా. ౯౪

చ. ఆ పాపనందును, నొక్క నెలవానను చిల్ల కృష్ణంబు వాచం గొన్నాన నియోగించున
నల్లచేసి హరిం బహుభంబంబు గొనియాడుదుననులలో నెలను మరల మ్మిదిఱుంబె
వామార్పణున మహాదేవుండును, దక్షిణార్పణున గోదావరయను నయ్య నందు. మన
చేమది: ౯౫

మ. స్వబిశాంకుంబు సమాప్రకోటిచలనాథాశోభనంబులన
జ్ఞుడును భస్మవిభాషణంబు న్మునుహసప్రస్థానప్రస్థానముకా
స్థులభాషామరిమింకిమింబు శశవస్థానప్రస్థానంబును
దృఢుడును గాంగుంబు దక్షిణకరద్రాణస్థానీయాయను. ౯౬

గీ. మునుషామలదందు చిగంబునందుగిగుచిం బునుభుండు వామాంగ ముంబు మార్పి
మృత్యుమృత్యువు మృతయింబు మేనుచాలచిమేమేను తెలగి విస్తృతభక్తి. ౯౭

గీ. నిలచిం గని కృష్ణంబు నెచ్చె నెచ్చెనలంబు మృత్యులంబులుడను దుమ్మనుచుం బర్పి
పత్తనెనాహసన మునంగి ప్రభవమైన । ప్రీతిగలరీర మునుంచె చేర్పి నును. ౯౮

చ. మరియునంత ౯౯

- గీ. ఒక్కప్రహ్వకల్ప మొనర నచ్చలుంటు । వెలియియుండి విదమ లేచి
యొక్కడైన తానె చక్కగా తెంచాడు । గృష్ణరీతి కది మొ కింతవించె. ౧౦౦
- గీ. అంత గానరాదు మని రావచ్చును । తరితంత్రి లేని విధానాకము
కడుపు మిడుతోడ జడచిరో విక్రేది । కన్నురెత్తి మీదు గొంతుచుండె. ౧౦౧
- గీ. పరమకృష్ణుని నను వినినాల్పవంత్రె నుద్బుక్కువృష్ణుని నను శ్రీవసుండు
తనను రావహుతలలోన ప్రహ్వండానమిది చాచియున్న ఒక్కనంద్య. ౧౦౨
- క. విశ్వములసంఖ్య నుడువగునిశ్చయని చేతగాను విఖలు హులు గొ
రీశ్వరు లిందరసును పరామేశ్వరతెలుంగును పెలం తెలుకము చాచుచు. ౧౦౩
- క. ప్రతివిశ్వమున ప్రహ్వయు । పరగలరంగుంటు శివుడు వనియించును ను
స్థితి చారసంఖ్యలును । మృతుల మహాకృష్ణరీతి లదియే పొగడగా. ౧౦౪
- క. పారాకము మొదలిదని । ధర్మకము గలయెగరాడ చాత్రండుగుణ
నేతలు కేచామృత ముదాహారాదులు ప్రతికమును నుండునుమాని. ౧౦౫
- మ. ఒనగిచేప విశ్వ నియ్యుద్ధిలయే చాచుండుపై తని నె
కొనయై చేలలు పేర్చుగాంచెడిని వెలులలలు వెలులలలో
కనిరేణ్యులను చావృమింటు బలిరామండ్రె ను గోలోకముం
బుచ్చగా యునిదొల్ల యాడునుడై నిర్వృత విస్తీర్ణమై. ౧౦౬
- గీ. అలర నివృంతు సవృంతు నె నె కృష్ణులలోరె గోలోక మొగ్గు నుచ్చావృనుహితు
నేనుదినలహులు నేనుకడయేను నిర్వరములు నేను లేదు గల్గి. ౧౦౭
- గీ. అవినిలోకము లోకమేను గుండు గుల్లచాకృతి కలులేను దుర నిట్లు
యావృమునఁ గ్రుంత లోకము లొ స్థమింటునెడు నెడను గోలోక మొన్నరయె. ౧౦౮
- గీ. విశ్వములు కృత్రమంటలు విశ్వనాశముంటు సవృంతు నాశంటు నుండుచుంటు
నీదిలో మగ్గురిచ్చి యనివృములుగదా పితామహాతముడ యుచారలె. ౧౦౯
- క. కృత్రములుగాక కృష్ణనాస్థానంటు । రై సకతన నొచ్చు హనిరేక
కొడుగుమిరియంటు గోలోక వై బంతిలోకములు ముసింద్ర లోకవంద్య. ౧౧౦
- క. ఒకరామహుమునఁ దగ । నొక ప్రహ్వండు ప్రహ్వ మొక్కఁడు మగలే
చొకఁడు హరియకఁడు నుండుం । అకటంబుగఁ గృష్ణనటనుండు పరమునింద్రా. ౧౧౧
- గీ. తన లోమనాపములలో । దాసరిన ప్రహ్వంధకోటిమాని గదలెం
గను నేరఁడు శ్రీకృష్ణుడు । మనమా తెక్కింపఁగలము మూనివలేద్యా. ౧౧౩
- మ. ఇది యిట్లుంటు మరయు. ౧౧౩

- ఉ. మున్నవిరోట్ట యధ్రువర ముఖ్యులు దిక్పరలుం గ్రహంబులుకా
జొప్పుడు ముత్తముల్ మరి పసుంధర పర్ణమిష్టములు సౌం
దూర్ష చరాచరంబులు మహావరులుం గల మేను గుల్కగా
గొప్ప విరాట్టిభండమున గోకులకృష్ణుడు గానవచ్చునా. ౧౧౪
- చ. జండర్బామునిఁ జీతవాను ద్విభుజం సన్నేర పర్వతంబుజాన్
విలసన్నాత్రి సమౌఘనాగు మురళీ విస్తృతహస్తాః సృహో
జ్జ్వలతేజోనిధి భక్తహోషుని సుస్థాంబుజ నిజోద్భూతిమణ
జంబాక్షం గని నామందు వనినా సన్నేకృష్ణుడుం డర్మలికా. ౧౧౫
- ఛ. పనుదోరి జ్ఞానమహిమం గనుమా యాతరియు డప్పు కనమందుము సౌం
దర్యుని సహందరియ మే కరుణాధిక నిర్మలమక సుఖమున వినుమా. ౧౧౬
- చ. మరియు జరామృత్యురోకాది పర్వమండలె యుంటిమని పరం దిచ్చి భద్రక్షపంబైన
మంత్రంబు సద్భావం కర్తంబును మూడుసాగులు నువచె. పది మోక్షినిన. ౧౧౭
- గీ. బ్రహమమి చతుర్ గం కృష్ణ పదము బహ్ని । జాయనుం గూర్చునగు పర్వ సాధుపర్వ
సంధి శ్రీకృష్ణులంధ్రమై సరిగుగాననది భద్రక్షపమై మోక్షు సుఖభరిత. ౧౧౮
- చ. మరియు విలాస్కూర్తి యగు సద్భావము విశ్వంబును సప్తభుజం విశ్వ నైవేద్యంబుం
బ్రోడరాంశం నాహంశం గా జేసి మరియు నెత్తియేని పరంబు గోరడమే మన తులసిగు
నాదనిచ్చియంటి శ్రీకృష్ణం జూచి యుల్లసియే. ౧౧౯
- క. నీ పాదరమలంబుం నేదాపాంబులంబె మఱిని మఱెడ నితర
వ్యాపారము నే నొల్లనాహుమిష త్వరయ భక్తకన్నును గలచే. ౧౨౦
- గీ. అధికమనెడియి యల్పమయినెడియి । యాయువేమి ఫలము సందళేయు
నీమధ్య గల్గెనేని జీవమృత్యుచక్షునుగాన భక్తి సదిగినాడ. ౧౨౧
- గీ. కృష్ణభక్తిలేని కించజ్ఞులొసరేని । పృథుడేమి ఫలదే గెడనెను
తన్నుగన్నదేమి పానమంగతయన్న । మన్నతంబు చేర బుచ్చుటన్నె. ౧౨౨
- గీ. ఒదరిహంబు జీవం దొప్పి యుంటిసాహసం కిని జనున సంతరంబు
నడరి జీవుడేగ శక్తులన్నియు నేగు విచ్చుటెని జేచా వివ్రాత మాని. ౧౨౩
- క. ప్రకృష్టరంజనమడలు సేవై । యాకలంబర వెలుగుమంట వాళ్ళతోర్చికా
నకలంబు జీవే గత । నిరదస్సుడవై నయెట్టి నిన్నుం గొలుచునా॥ ౧౨౪
- చ. అని మిమయాభావంబుదోప పుష్కరమై యున్న చిన్ని వాలుం జూచి శ్రీకృష్ణుంటి. ౧౨౫
- ఛ. పండు సన్నుదోరి పహియంపుము సుస్థిరభావ మర్చురా
యాగునె నాదరేగిన ససంతనిఘాతపరిచ్ఛయంబు నిం ౧౨౬

- సీ విధిలాండ్రోలులకు నెన్నగ పుడ్రవిరాట్పుణావళో
భావిమలుండదై మనుము భావకమార్గ మెఱింగి నిచ్చులున్. ౧౨౬
౪. సీ నాభీకమలంబునం దజుమి జన్మించుకా జగత్సృష్టయై
యా నాభీకభద్రుండు రాంచు ముఖమం దా రుద్రులన్ భద్రుడై
రా నేరాననంబువారల వివోదారాల నంఘామింకా
నానో నుమి జగద్విదాతి మొకఁడ రాగ్రాగ్నిమిత్రుం డనకా॥ ౧౨౭
౫. చెన్నువోరలను జగములద్రోవ న్నా పుద్రాంశమునను బ్రభవించు భ
ద్రుస్సృతుడై నను గొలుచును । చెన్నుం గనుగొంచు పీఠ నా భాగనమునకా. ౧౨౮
౬. నావక్షస్థి నిలకము । నాదానముగొనిన లక్ష్మీ యగ పడుచుంటుం
గావలసినట్లును దలచిన । నావలయక నీకుఁ దగ్గి యగును విరాట్టా. ౧౨౯
౭. ఇక నా దోకంబులకుం దోచుటగ్నివాడనని చెప్పి శ్రీకృష్ణుండు వంతర్ధానంబునానెను. నలక
నను నగవంబునను జని బ్రహ్మ శంకరులం జేరి రా బ్రహ్మ సేవి జగత్సృష్టయంబు
పుడ్రవిరాట్టు గాభీకమలంబున సృష్టయై నట్లుము. చెన్ను శంకరా సేవి బ్రహ్మహం
బునం బట్టుమని చెప్పినం గృష్ణాక్ష గైకొని బ్రహ్మాయ, శంకరుండును, మహావిరాట్టో
మహానాథులని నొక బ్రహ్మజంబున జలమస్థంబును పుడ్రవిరాట్టు పొడవయింబునం
జూచక న్నాభీకమలంబున విరాటహంబు మదయంచి, లక్షయగంబులు తెరిగి దిరిగి నాభీక
నగవంజమాంబు ముట్టచేక చిందల్లి, మరల స్వస్థానంబు చేరి, మహావిరాట్టావృతగు
శ్రీకృష్ణు పదాంబులువ్యాసంబు చేసి, పుడ్రవిరాట్టును శ్రీకృష్ణునిం బొగ్గద్రష్టం దరిసింది
క్షోద్రంబునెని, తననువలంబున గృష్ణ సయం దొడంగి, మరయును. ౧౩౦
౮. మరున పుడ్రవిరాట్టరి వామపార్శ్వం । మందు నుదయించె వ్రాతయో పమ్మింబు
నల్లఘజుమలదాని శ్రీనాథులంబు । చెల్ల దీనిని పనియంబు చేపవిడుచు. ౧౩౧
౯. చిన్ని విరాట్టింబు పొక్కిరి । గన్నులకును చేని ముక్తగంబుల పీఠం
చన్నుల నేరాద్యకములకనిర్మింబడిని గృష్ణచేయ నానరుమ్మి. ౧౩౨
౧౦. నారదా జున్నింభంబునె పుడ్రవిరాట్టార్తి ప్రారోపమానంబును నుండు బ్రహ్మజం
బుల నొక్కొక బ్రహ్మాండంబును నొక్కొక బిమ్మాయు, విష్ణుంబును, రుద్రుంబును మొద
లగువార యందులని చెప్పిన చిని బ్రహ్మమిత్రుండు నారాయణుని కిట్లనియె. ౧౩౩
౧౧. రాగ్నితి నీదు వ్యాహృతి నుధారనముకా భవదాహాకాంతి న
ద్యావము నిప్పువమ్ము నముదంబితక క్తి మహాత్మ్య మంతయుకా
నె చిని నంతసింహితి నే చిక నొక్కటి నిన్ను చేతెదకా
చేవ దయారసం చెనగఁ చెల్పుము పీఠులవిందుసేయుచుకా. ౧౩౪

- చ. ప్రకృతుల పూజనముల ప్రభావములుగా మరయివచ్చి రెట్లు లే
ప్రకృతి భజించి యేవలందు బట్టిరి లోకమునందు నెట్లుగా
ప్రకటితమై పొసంగె నిరపామత సుఖ్యులు ఛాయనం ప్రభా
దీకముల నెట్లు నర్పిరి ముఖిపరసేవిత యానరయతే. ౧౩౫
- చ. అనిన వని నారాయణుండు చాత్వర్త్యంబునీర నొక్కింత నన్నె సంరోషించి యని ప్రకృతి
ప్రభావములు వత్కాణింపం దొరంకొని నారదాః మును వింటిమిగాదె గణేశ జననియు,
రాభయు, లక్ష్మియు, సరస్వతియు, సావిత్రియు సని ప్రకృతు లైచై యుండు. ౧౩౬
- సీ. గణేశునితల్లి యయ్యెనుఁ గాలియు సువర్ణబంధులయు గంగావీరయును
షడియు మంగళ చండిక భులసియు సునసయు నిద్రయు మరయు స్వధయు
స్వాహాయు వక్షిభాళ క్రియు సని చారి భరితంబు దరిపెద నంగ్రహముగ
భువతుర్గా రాధికావర్తిత్రంబులు వి స్తీర్ణములు వారి వెనుక జనిచి
- తే.గీ. పర్వదను ముందుగా సరస్వతినిఁగూర్చి కృష్ణనిర్మితమయ్యె నా గీస్వతి స
వర్ణ యది లేని నాదెంత నందించునుఁ నై న మూర్ధవర్షమది సిద్ధమంద్రు బుధులు. ౧౩౭
- గీ. కృష్ణముఖమునందు కృష్ణమై శ్రీచేరి । కృష్ణముఖము జూచి హృదయమందు
పల్కె బయలుపడగ వగలు సేయగ నాంచి । చేచ్చెడనియె నీతి చేటవడగ. ౧౩౮
- గీ. నాలుబుములాడు నారాయణుండు నాడు । కళనుఁ బుట్టినాడు కామబంధు
బుగని నెమ్మరాడు వగరాడు నీ కీటువాడు నిన్నుఁగూడు వనిత పొమ్మ. ౧౩౯
- గీ. రాభ సన్ను పంపి ప్రాణనమోగెను । పల్లిలంగ దాని వదలు పెట్టు
ప్రాణములనుఁ దాసి బ్రతుకు నెచ్చెండు దాని । దప్ప యన్య గలయె దసృగాదె. ౧౪౦
- గీ. నాలు దనయుడె న నారాయణునిరోడ । గంపియెలసి సుఖము నాంబు నుటం
తస్వరగదని దొమ్మి వైటంబునును నీ । కరము సాటి నీవు సతని సాటి. ౧౪౧
- గీ. నిన్ను దోరియున్న నీరజేక్షణయోర్డు । కామ లోభ మోహ గతులు లేక
హరిని గొలుచుచుండు పరలక్ష్మి దానిరో । గూడ నీవు దాని గొలుపు మతివ. ౧౪౨
- చ. ఇట్లుచి నొక్కకంటగను నీళ్లులు చా ములదైరి నీట నే
వరము నొసంగెదెగా వినుము దారక మాఖమునందు కువచం
దరయగఁ బంచమిగా నరులు నాచులు సిద్ధులు యక్షలాభుర్
మరువక నిన్ను గొల్తురునుమా ప్రతివిశ్వమునందు నిత్యముగా. ౧౪౩
- గీ. నారి నును వసు ద్రుడ గంధర్వులందు । సురగులందును నీపూజ జరుగుచుండు
భక్తి యుక్తి నమవచార ఫక్తి నెరిగి । కల్పకల్పంబు కాలంబు కట్టకడకు. ౧౪౪

ప. ఆనన విని నారదుండు స్వామీ నారాయణా యా మహాసరస్వతి సరస్వలోకంబులం బూటించి
బడు నని యానరిచిరిది. పూజాదిధాన, కపఠ ధ్యానాదు తెచ్చిభంబులో విసవలచు.
మరియు బూజోపదానగ్రహస్థంబు లెట్టివియో యెరుంగ నిచ్చయించెదం గావున చెలు
వచే యనుడు నారాయణుండు. ౧౪౫

గీ. కబ్బాకాఫో కమెనర్తి కుచే నా సరస్వరీపూజనం గల క్రమములెల్ల
సావధానుడవై యాత్మ నాలకింపుమయ్యె లెచ్చెద నో చతురావ్యతనయ. ౧౪౬

సీ. మాఖ ప్రథమపక్ష పుణ్యతపంచమిని విద్యారంభదినమున నధిక భక్తి
పూర్వాహ్మమున కుచివార్యకంబుగ స్మరింపె నిత్యకన్యంబు లాచరించి
కలశంబు స్థాపించి కడగి స్వకాఫో కగచేరే తంత్రంబుగతిసయేని
విచ్చేరుఁ బూటించి వెలయ సరస్వతి నిష్కడేరి భజియించవలయు

తే.గీ. దాహ్యుచుండుమనసున్న యా సరస్వతిః । ధ్యానమొనరించి భవిష్యుదా నంద్య
విలసదుపచారములు నేసి పెన్ని పెనుపొత్తిరములు లభ్యకంబులు నేర్పి మరియు. ౧౪౭

గీ. స్వప్నమైన చెరుట పాలు చక్కెర కలశంక గుడము గొప్పిరంబు తెల్ల
చక్క యక్షతలును వరంగం పెట్టి ది।య్యమున నలుపు మోతరాశి గూర్చి. ౧౪౮

గీ. ఉప్పు నేరు లలర నాల్పు హవిష్కంబు । కల్పమైన యలని సంక్షు మరియు
నాజ్యమందు గల్గు నంద్యుల గోనాను । విష్ణుమలను జేర్చి పెట్టవలయు. ౧౪౯

గీ. నారకేశంబు నారకేతనంబు । తార్కరకంబున వరమాన్యు శంఖ
మైన యున్న మమలమగు గుహర్పంబును । లేగుబంట్ల గూర్చి ప్రియించి. ౧౫౦

గీ. లాల్పు నా చేతమున జిల్కెగల్గి మంచి । భంబులను దానివనలారు తెలియరును
తెల్ల నగు క్రొత్తమునగును దివ్యమైన । శంకమును మార్చుమును నమర్చంగవలయు.
నగుల నిట్లని ధ్యానించునగు మునంద్రః ౧౫౧

ప. ధ్యానవిధంబు తెప్పెద వినుము. ౧౫౨

సీ. వరసరస్వతి శుక్ల వర్ణు నస్మిత రమణీను కోటిచంద్రప్రభావ్య
శ్రీయుత శిథి శుద్ధచేరి పీడాభర రత్నాభరణ నిర్భరగణసేవ్య
మునినాథపండిత మను మానవార్చిత యాజ నిష్ఠ శివ పూజ యంది నిన్ను
ధ్యానించి మరియు చందనముగాచించెద నాచరించెద బలిహూనగశుల

తే.గీ. నలరు నుపచారములచేత నవల నానిగింపు జేయించెదను మది నింతగులక
మమ్ము దయజూచి సకంకుభవ్యునిచ్చి । పూజ్యమునొసంగి చదురిచ్చి ప్రోవవన్య. ౧౫౩

ప. ఉచ్చిభంబున ధ్యానంబు నేయుచు విద్యారంభధారంబులందును, శ్రీతి మాతమర్త సంహిత
యందును సరస్వతీ పూజంబు చేసి, షోడశోపచారంబులు నమర్చించి, చండీచర్పణా

మంబు సేయవలయు. మరయు ఆ షోడశాక్షరీమంత్రంబు మూలంబుగా నై నది అపింప
వలయు. ౧౫౪

పంచదామరము. ధరణి సరస్వతీచంద్రులు చా జయన్తి గూరుమణి
బరంగ సంకటమును బహ్నిధాన్యమంది యాది నిం
దిరణి దాసంగణేన వెంటనే విటంబు మాయలో
జూరంగునిచిర జేయ మంత్ర మున్నోయి నాచిదా: ౧౫౫

ప. దొగి యా మంత్రంబు నేను జాహ్నుషీ దీపంబున చార్మికున బువచేశించితి. పుష్క
రంబున సూర్య చక్రంబున భృగుండు నిర్మలని బువచేశించె. బ్రహ్మ బదరిచాక్రమంబున
భృగున చెప్పె. శ్రీరసాగరదీపంబున బరహ్మకుం చాస్త్రీకునకు చెప్పె. మేరుచుండు
విధాండకుండు ఋశ్యశృంగునకు వచ్చాడెంచె. శివుండు గోతరు, కణాదులకు నేర్పె.
సూర్యుండు యాగవల్క్యునకు, గాత్రాయనునకు చెప్పె. శేషుండు పాణినికె,
ధారద్యాజునకు చెప్పె. సుతంబున బరి శకటాయనునకు నుచిదె. ఇష్టమంత్రంబు
చతుర్వక్తరంగంబు జగంబునెందు విధివడయు. బృహస్పతి సమానుండగు బ్రహ్మ
భృగునికె. గుంభవానంబున చెప్పె. సరస్వతీకవచంబు వచ్చాడెంచె వినుము.
శృంగుండు బ్రహ్మం జూచి చేపచేదా: సరస్వతీకవచంబు నెప్పుడే లభుండు విరా
మహంబు. ౧౫౬

గీ. కల్పవృక్షంబుచందె నీ కవచ మెన్ను. మున్ను లోకమున గృహ్యమూర్తి నాట
చెరిపె నీనిన భృగునకు చెరిపె బ్రహ్మ. పండితులు నీనివలననే ప్రబలురైరి. ౧౫౭

నీ. కలిర సరస్వతీకవచంబుచేతనే చార్మికుని కలిపండ్లుదామె
కలిర సరస్వతీకవచంబుచేతనే భార్యుం డనురసంభాష్యదామె
కలిర సరస్వతీకవచంబుచేతనే జీర్ణుండు బుద్ధిగి నీర్ణదామె
కలిర సరస్వతీకవచంబుచేతనే స్వామింబునకు కీర్తికాలియయ్యె

తే.గీ. మరియు వినుము సరస్వతీ మంత్రమునె. గోతరు కణాదు పాణిని కవ్య కాక
టాయనాదులు గ్రాంథురైరి ద్వాగచరర చేపవిధానంబు నాచరించె. ౧౫౮

ప. మరయు నీ కవచంబునకు బ్రజాపతి ఋషియు బృహతి ఛందంబును శారదాంబి చేవ
రయు సర్వతత్వ విజ్ఞాన సర్వార్థసాధన కలితలంబు వినియోగంబును నైయుండు
నని చెప్పి పిమ్మట లక్ష్మీదీపంబును, మాయాదీపంబును చతుర్వంత సరస్వతియు
సగ్నిదారయు గలసి నా శరంబు రక్షించుంగాక. లక్ష్మీదీపంబును చతుర్వంత వా
నేవరయు హస్తాజాలం గలసి నా ఫలంబు రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును మాయా
దీపంబును, చతుర్వంత సరస్వతియు, సగ్నివత్తియుం గలసి నాశ్రోత్రంబులు రక్షిం
చుంగాక. ప్రణవంబును లక్ష్మీదీపంబును మాయాదీపంబును చతుర్వంత భగవదీ

పదంబును చతుర్వ్యంత సరస్వతీపదంబును వీతిహోత్రగృహీణీయం గలసి నా కను దోయి రక్షించుంగాక. విందుయుక్త ప్రభువు పత్రతంబును మాయాదీశంబును చతుర్వ్యంత వాగ్వాదినీయు, సన్నిజాయయుం గలసి నా నాసిక రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును మాయాదీశంబును చతుర్వ్యంత విద్యాధిష్ఠాత్మదేవీయు సనయనారీయు గలసి నా యోషంబు రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును లక్ష్మీదీశంబును మాయాదీశంబును చతుర్వ్యంత బ్రాహ్మీపదంబును దహనుసలయం గూడి నా దంతపంచ్చ రక్షించుంగాక. ప్రభువు పత్రతంబు విందుపూర్వకందై నా కంఠంబు రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును మాయాదీశంబును చతుర్వ్యంత విద్యాస్వరూపాపదంబును దైత్యాసంపతిం గలసి నా నాధి రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును మాయాదీశంబును విందుసహిత కర్తృకాకంబుల యక్షి రంబును చతుర్వ్యంత వాణీపదంబును దసంజయవనితం గలసి నా హస్తంబులు రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును ఉచుర్వ్యంత సర్వవర్ణాత్మికా పదంబును శిధిపంచద్రముఖిం గలసి నా పాదంబుల రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును చతుర్వ్యంత వాగధిష్ఠాత్మదేవతా పదంబును జ్వలనులంసం గూడి సర్వంబును రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును చతుర్వ్యంత సర్వకంఠవాసినీపదంబును పాపమనిపూపుండోడిం గూడి తూర్పుదెసను రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును ఉచుర్వ్యంత సర్వజిహ్వగ్రహసిని పదంబును జాతచేదునిభాటనిం గలసి యాగ్నేయంబున రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును మాయాదీశంబును లక్ష్మీదీశంబును విందుయుక్త కర్తృకారంబును ఉచుర్వ్యంత సరస్వతీపదంబును యరణసనీపదంబును గృహీట యోనిధామంగూడి దక్షిణంబున రక్షించుంగాక. విందుయుక్తప్రభువుపత్రతంబును మాయాదీశంబును లక్ష్మీదీశంబును దైముడిని రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును విందుయుక్త ప్రభువు పత్రతంబును చతుర్వ్యంత జిహ్వగ్రహసినిపదంబును హవ్యవాహనునిలేమంగూడి వాయుంబున రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును ఉచుర్వ్యంత సర్వాంబికాపదంబును గిరిముద్ధురాలింగూడి వాయువ్యంబున రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును విందుయుక్త ప్రభువుపత్రతంబును లక్ష్మీదీశంబును విందుయుక్త కర్తృకారంబును ఉచుర్వ్యంత గర్భదాసినిపదంబును హవిచ్ఛజా కాంతం గూడి యుత్తరంబున రక్షించుంగాక. విందుయుక్త పత్రతంబును ఉచుర్వ్యంత సర్వశాస్త్రవాసినీపదంబును దైత్యాసంపతిం గూడి యాశాస్థంబున రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును మాయాదీశంబును చతుర్వ్యంతసర్వభూతిరాపదంబును సప్తజిహ్వనిరాల తియుం గూడి యూర్ధ్వంబును రక్షించుంగాక. మాయాదీశంబును ఉచుర్వ్యంత పృథ్వీదాసిని పదంబును నా హవిచ్ఛచ్ఛ్రియయుం గూడి యథస్సున రక్షించుంగాక. ప్రణవంబును ఉచుర్వ్యంత గ్రంథదీశస్వరూపాపదంబును నిష్ఠానోహృతంబుం గూడి సర్వత్ర సన్ను రక్షించుంగాక. యని యిట్లు వక్కాణింప నిది సరస్వరీకవచంబు నాంబులు. దీనివలంబు

దైర్ఘ్యలోక్య విజయమును బంబంక్షజపంబున బృహస్పతితుల్యుండగు బండిరుండగు,
గవియగు నని చెప్పి మరియు నారాయణుండు. ౧౫౯

పంచచామరము. సర్వోజభూతమార సర్వసంపదాపి హేరువా
సర్వస్థితీ స్థపంబు లోర్తి సారసాస్త్రవలనే
పరప్రబోధమంది యజ్ఞపర్యమోని నేర్పె తె
చెప్పరా వదించు దాని భర్తచేత నాలించుట. ౧౬౦

ఉ. తేజము దోయె నో గుణపరీ గురుభావము కర్మి నీ పదం
భోజము రాక్షయంబు నను ద్రోపము మాధ్యమువాపి లొంగియు
దోజ నును నవిద్యలు మహోన్నతిలో దయసేయుచున్న నీ
పూజ లొనర్తునట్లు విసదో ములచెట్టెద నో సరస్వతి! ౧౬౧

౯. ఉపన్యా జ్ఞానము సత్సథాంతరములం దిద్దరీయాకౌశలం
విమన్యా బావ్యరలామడుత్వము నుద్విహ్వల్పకప్రాధవం
విమన్యా నూత్నమనీషనినీలం రసాహీనోక్తి సేవేకదా
మ హ్నానందమూఢి చేర్చెను శ్రుతివ్యాకరణంతారలికా. ౧౬౨

క. నిను చంచర నోరె లెన । జనునట నగుదాడుగాదె చక్కనితరీ
కొనియాడెద నా నాటరచొనపై వనియింపు చుజనికొమ్మా లెరుసకా. ౧౬౩

చ. లోరిజన్మంబున భర్తమై నిరతముకా దోరంపు నీ నోముగా
జలుపంగాదె ఒనుండు పీఠడలు యాభావూరతభాగిచే
విలసత్పాంపతి జూపు గావ్యన ననుకా వేవేగ మన్నించి ని
పులి విద్యావటు తేసి ప్రోవగదె సంరోషప్రదా శారదా! ౧౬౪

తా. ఆ వాల్మీకి లచందె రామకథ పద్యాత్మంబు సిద్ధాంతబల్
భీమే నర్తము పూనె వ్యాసముని వా చెప్పెం బురాణంబులం
తీగెం జొప్పడ బ్రహ్మసూత్రముం దుష్టికా బ్రహ్మ చేదంబులకా
గానించెకా భవదీయపాదభజనావ్రాంఛింగదా శారదా! ౧౬౫

మ. మనుడై నెగ్గిననుమ్మహాయుడి కరుగర్కకా దగంజాచి భీ
భనుముకా వేదిన మూటదై యజుడు సిద్ధాంబుసేతుంగజా
లంబుంచుండగ గృష్ణుడేగి నిను మలానంబునకా గొల్వమం
చును చెల్వకా విని యాత డట్లు ననుకా దోషింపవే శారదా! ౧౬౬

మ. షుని దానొక్కపు డయ్యెనంటు బరమజ్ఞానంబు దా వేదకా
ప్రభు నారం దొగి మూటదై వెలవెలం జారంగ సర్వశృత్తం

డమలాత్ముండు నినుం బలంపు చునగా నాలించి తా నెటుసే
య మహావ్రజ్ఞు లధించి ఛాటుణికి వివ్యం తెల్పుచే తారదా.

౧౬౭

౪. ప్రాకటసూత్రచారుడయ బ్యాసుడు పల్కి నిన్నుగొల్పి పా
ర్శ్వీకి మహాకవిత్వనిధి మేధావహించెను నిన్ను గొల్పి కా
దే కరుణాదుయా శిష్యుని దేవదేవుండును బ్రజ్ఞు వేదినా
మూకతనుండి నీ వలన దొందుఁ దుర్విఁ బరవివ్య తారదా.

౧౬౮

౫. నిన్నుఁ స్తోత్రముచేయ బ్రహ్మయా భవానిభ వ్యయుగా లచ్చి రే
డు న్నాగేంద్రుఁడు నింద్రుఁడుం బవలురేడుం దుష్కపేయ్యుర్ ప్రమా
చ్చున్నుర్ మూఱులుగాక మార్గసులంఁ తత్వంబు మా లగ్ని నీ
విఘ్నాటంబగు సత్స్వంబు వినుము నా విజ్ఞాతనుర్ తారదా.

౧౬౯

౬. అని యిటు చూడవచ్చుండు స్తోత్రంబుచేసిన సరస్వతి దయాప్ర హృదయమై దుష్కసం
దిద్ది యంతర్ధానంబు నొందె సునిదెప్పి మరియొ న రావలయుండు.

౧౭౦

౭. ఆ సరస్వతి వెలులనందు తాను । గంగతోడను బోవాది రడగు రావ
మంది ధారతప్తంబునందు స్వాంత । మున సేదీరూ యై పాటు మునివలెబ్బ.

౧౭౧

౮. నదియైన సరస్వతికక । యవి బద్ధాద కలుషరహిత స్వాంబులందుం
డుదగన్న సుమం శ్రీహరిఁబడమునటుం జేర్చు పరమపావన చూసె.

౧౭౨

౯. మహాతమైన సరస్వతి మంత్ర మాసరస్వతిరవమన సుకరముగ ఆము
సరిపెనేనియు గవి యగు ఆంబును నమ్ము । మా సరస్వతిచరిత మత్వద్భుతంబు

౧౭౩

౧౦. విత్వము సరస్వతీసవి నీట మునుగు । నడఁచు మరల జూను జన్మంబు దొంద
టంతకన్న సదృశమైన జెద్దిగలదు । వాహినీరత్నమని చెప్పవచ్చు దాని.

౧౭౪

౧౧. అనిన విని నారదుండు భూహారంబుతో నారాయణు మొగంబు నూచి చేచా గంగా
సరస్వతు లమితశాలంపురూపిణులు నిర్మలంబు నయ్యు గలదొంపం గారటంచేటి
సరస్వతికి కాపంబు రాఁ గలంచేయ దొరుకెల్ల నినులొందె యనునాడు నారాయణుండు.

౧౭౫

౧౨. నిండా నారద మహర్షిష్టానునను లక్ష్మి గంగ సరస్వతియుం గురంగ
నయగలు ముల్లవ సయిల సమలు వాచి కలసియెలని కొంతకాలముండి
యొకనాడు గంగపూర్వోత్థము మొగ మ్రై వాలుగన్నులగాని వావజూచి
చంపులు గుల్క మొవ్వపునుభాధరమున సగపు మొలకరెత్త సగలుచేసె

తే.గీ. గాంచి విష్ణుంబు నవిగనఁ గమల సూచి । సత్వరూపిణి రావన సంతసమున
జియఁగచ్చ సెప్పి మొగము కొంచెము మరిల్చి । నది సరస్వతి సూచి పేరలుకొరతను

౧౭౬

- చ. పరమకృపాలదాలుఁ దన భర్తను దీనజనావసుం బరా
పరు జగదాదితారణు శుభక్రమ దిన్మృగ సందు దా ననా
దరణముతో నరస్థలి యుదగ్రవహుణనేత్రయ సదా
ధర మొకఁజుల దా విలుచ దా త్తని భూత్తని రద్ధిసేయునుగా. ౧౭౭
- గీ. పూర్వజన్మంబునందును బూని యెంత . మంచిపూజలు చేసిన మానవతిరీ
భర్తమార్గంబు గుం యెచ్చ భుజుట గలుగుకొంది నోచుక వగదిన ఫలముగలదె. ౧౭౮
- గీ. భర్త భర్తృస్తుతగునేని బక్షపాతరహితదగుఁ గాని బలు దనురాగవృద్ధి
నెగుడు దిగుదు బూది తా నెగుడు చేసి . అట్లుపెట్టుచునుండి సే నట్లు లభిక. ౧౭౯
- క. అచ్చలే యునుగదా చాలిం . పదిలిల వా గంగమీద పయ మెంతే పీ
దన్న లమ్మని పెరిగింటి చే . లవమేయు గలదె నీ పలక నామియుగా. ౧౮౦
- గీ. గంగమీదిక్రమేను గలదు భారమీద . గాకయున్న నెచ్చ గంగజూచి
నెచ్చవొడగింపుడు నావలెఁ గోపింప . కేల యూరబంటు నిద్రి చెచ్చును. ౧౮౧
- గీ. ప్రాణవిధుని మగదైన బ్రదు కిరేం . కనులతోడను నవమం గౌరవములు
గాంచును నోర్చి నెనుడు కలదు మెదడు . నులిదగల్గూక నమ్మదు యుత్తమంబు ౧౮౨
- క. మానంబుం బ్రాణంబు గుహానముగాఁ పలకవలయు మానముచోరం
గా నిరంఽ ప్రాణం చేరిం . మానవతిరీ బీచనంబు మానమెలాదే. ౧౮౩
- గీ. బుద్ధిహీనుడైన బ్రదుపులు కొలపదు . మొనసి నిన్ను నెత్తమూర్తివలెను
భూర్తలక్షణముల హర్త పెరుగక . చారి పల్కు వెట్టబోయి నెగ్గెను. ౧౮౪
- చ. అని తన ముద్దులాది హృదయంబునఁ గోపము పూనియున్న బా
దనుఁ గు సాంత్వనంబుం నెడఁబడఁజేలక దేకగాదు నా
కని తలపోసి చేయల నచ్చటనే విడనాది దిగునం
బు నెఁమూని యెగెను నదాహ్లాదు న్మృతవైరి నారదా. ౧౮౫
- చ. ముందు పట్టు లేగిని నమ్ముచి తోపభరంబు పట్టలే
కరదిరిదోచి గంగ గు చా తగులే మగనాలవోదు నీ
గతి నెనుఁదోలువారలు జగంబునలేదు మగంట నాబ గిం
కొడదని నెచ్చ పీఁగి కనుఁగానవు పోతర మింత మొప్పునే. ౧౮౬
- ఉ. పొంగెదవేమె నీ దురుసుపోడిమి పొన్ననింతట యేదికిన్
గంగ యభంగభంగములు గల్గియొ నీరసు ప్రాంగతేయుదుగా
రంగులు పంగు లాత్మవిధు రాకలు పోవదు లేదగల్గు నా
టం గలమందు నింత బలుకో తఱకో వెఱకో జడస్థితిన్. ౧౮౭

- చ. పొగలడగింతు చూడుము విభుతింకఁ నేమియొసర్చునో కనం
దగు నని చేయిసాచి యొక చాటునఁ గొప్పునుట్టి లాగ వో
దగదిది నీకునుం దగదు తాళము తాళమటందు లక్ష్మీ య
మృగుపలమధ్య చా నిలచి మాన్పు సరస్వతి కిన్కపేరింకా. ౧౮౮
- ఉ. ఇంత వచింపవైతి వివరీతము గంగను జూచి భర్తయా
వింతలు సూచిసప్పు డొక వృక్షమిదో మరి పెద్దయేరదో
ఒంత మిశేల యటగుము భర్తయ సంతసమందు నెల్లరున్
సంతసమందుదారలని చావమిదే నమగాయమాటంకా. ౧౮౯
- క. భాము విని ఒడ్డు మదిం గో మొకింతయును రేక మార్చి వాణ్ణ
జేపట్టుదిడక నించె చుచు ఒడలల మేలుబంతియను లక్ష్మీయెనా. ౧౯౦
- ఉ. అంతట గంగ లక్ష్మీ గుం యక్కరా యీ తెలువాయనోచి గో
క్కింతయు నొప్పిలే దది యెఱెన్నిదితాలను గూయ నేర్చునో
వింతగ గొంతసేపు మన పీనుల నిండును నెలరాతిలో
గొంతుక జేసి పెట్టిరానా గ్రుక్కయు మచ్చకే మ్రోగు డెల్లదో. ౧౯౧
- ఉ. ఒట్టుగొనంగనేల నను బట్టి యిదేమి యొసర్చుతాను నో
రగిడియె యదంతయును గంధముగాక శమంబుతోఁ దుదన్
ముద్దెవీదాక దీని బలముం జలముం దరుదాతఁ జూపెదన్
గట్టిగ పురలందరునుఁ గాంబుటగా యని గంగ వాణిలోకా. ౧౯౨
- ఉ. ఓసి విపాసి లక్ష్మీఁ బరమోత్తమ సాధ్వి మహావతిప్రతన్
దాసిగ నెంచిలో కనకత్వత్సమగాఁ దలపోసిలో సరే
వే సరిదాకృతుర్ పొనగురెమ్మని తిట్టితి వద్దియే నిరా
యాసముగా భుజించి దురదాకృతియందు పెద్దజగంబ యా
వాసముగాఁ జరించునుఁ దాములం గ్రహియించుమందుమీ. ౧౯౩
- చ. అస దిని యా సరస్వతి మహాగ్రహచి తముఘాని యోసి నీ
పును భుజిన్ సరి త్రవయ ఘానుము హేచ్చలపామెల్లని
న్ననగలదానవైతి విరక పెద్దియ పొందుము నాగ నింతలో
వసజదళాక్షు డెద్ది వినివచ్చెను భాసును లున్నదోటికిన్. ౧౯౪
- ప. వచ్చు. ౧౯౫
- చ. తటపటమింతలేక తన దక్షిణభావము మేల్చిచూపుచున్
దుడుచున జంకనెత్తుకొని తాను సరస్వతి మోమునూచి చె
క్కిట నొకముద్దు దెట్టుకొని గీవ్వతి న త్వము ఘానుమింక న
క్కట యిటుసేయగాదగునె రాని వచించెదనంచు లక్ష్మీలో. ౧౯౬

- సీ. బట్ట సీతక బూని తనినిని భక్త్యధ్వజానట గూతురవయ జననినుండు
 ము పయోజితావ మెరుంగుగ నటమీద మృత్యుత్వమును బొంది పెరుగుగలవు
 చెలగి నా యంశంబువలనను శంఖచూడుడు బట్టు వారికి విడతి వగుము
 త్రైలోక్యపాటనత్వము బూని తులసీనమాఖ్యనుఁ గైకొని యలలు దుంక
- గీ. నమర నొకయంశమున భారతాఖ్యవర్ణముండు తద్భావతి యనంగ నలలున్న
 నదివి గమ్మందుమీదట గదన గంగ దిక్పాపని నీ పెనువెంటవచ్చు. ౧౯౩
- సీ. గంగ భారతవర్ణ రలుషాసహరిణిగా భగీరథ తపోగరిమవలన
 భాగీరథవసుంగ బరగుచు నా కళయగు నమూద్రుని గూడు మంగనవయ
 మలయు నా యంశంబు మరల జన్మించున శంతనుపొందును నలుపు మిఖల
 భారత గంగనామము నీవు భరితావలంబున నీవు భావణినిఁ
 బోయ నరస్థిర బృహ్మంగ యనంగ చేరాండు భారత భృథుని నుంబ
- గీ. దుంక నీ లక్ష్మి నామెదదనే వనిండు । భారతి నీవు బ్రహ్మలు భార్యవగుము
 గంగ నీచేగి యమ్మహారాలు దీప్తజూటమన నిర్వి సర్వియై నొంపు గనుము. ౧౯౪
- క. పలుకుట భార్యలుగలవారిల పాటు వచింప నశయ రాగతనమునం
 బల మోచుకొనెడి పెండ్లము । గలయూరము సరకకాగరుడే రాఁడే. ౧౯౫
- ప. లడవిఁ బోయి మూలములు నాలులుఁ గాయలు మెత్తునప్పుడ వి
 ర్నిధిఁ జరి యెలు రేచులను ధిలులఁగూడి పసింపవచ్చు నే
 గొడవలులేక కేళిములు గోళ్ళనుఁ పెంచుక యుండవచ్చు ముగ్ధ
 క్కమ్మ చెడుగాదు దాని మెడఁగట్టుక యుండుట ముప్పభంబగుటా. ౨౦౦
- గీ. కాంతరూప లగుచు సౌశీల్యమును బూని । జగము దొంగడ బరమసాధ్వియై
 యంతి కలుదాని కిహారొకమందును । బరమునందు నుభయ బరమిఁగావె. ౨౦౧
- ప. లని యిట్లు బహువిధముల బహు శక్తిబలి కష్టంబులు నుచిది, ముష్టసౌరలం దూరి
 నారాధయం దూరలన్న. ౨౦౨
- గీ. అధికతోరా తలగుచు నయ్యదిల లప్పు తొండొరులఁ గొంగరించును నూర్పురొనుచు
 సశ్రుధారలు గురియంగ నడలి యడలి । రెట్లకేర సరస్వతి యిట్లులయె. ౨౦౩
- ఉ. నేరము చేసి నాపు యిటు నిందితనై చెడితిన్ భవాద్యుత్
 నానుతితో తముర్ తెరిదిగానగు మూఁకుల మమ్ముబోడంఁ
 నాలుల ప్రేమ జూచుటయె నె జము రావున కావము క్రికిం
 దారి యెనెచ్చుమా పరమధన్యలఁజేసి భరింపుమా యకన్. ౨౦౪
- ప. గంగ యిట్లులయె. ౨౦౫

- క. ఏ నేటితప్పు తేసితి నో నళినదళాక్ష తెలుపు మూరక యీ చం
దాన నను విడువదగునే । నేస్తము మాని యింక నే బ్రతుకుదునే? ౨౦౬
- గీ. తప్పులేనివాని చండించువారలు । దండధరుని ప్రార దండనంబు
నొందటందురే మహాదానచరిత యీ ముప్పు పీర్చి మమ్ము త్రోవుమయ్య. ౨౦౭
- ప. పద్మ యిట్లనియె. ౨౦౮
- క. భారతిశాపమువలనం । భారతవర్షంబునందు వాహిని సగుచుకా
వారల పాపముల నడచి । నే రయమున వచ్చుదాన నిన్నుం గలంబికా. ౨౦౯
- గీ. ఎంతకాలమునకు నే నిన్నుం జూరునో । జనులపాపములనుం జక్కజేసి
వచ్చి మరల నీదు వక్షగలంబుపై । నెక్కుదాన దులసివృత్తీల. ౨౧౦
- క. గంగానరస్థలులకుం । భంగంబులు నీదు పెద్దకు సరమిచ్చుటకై యీ
శృంగారపరులఁ గలుజాపాంగంబులం జూచి త్రోవు మఖిలగంధాల్కా. ౨౧౧
- ప. అని దీనానందౌ చొప్పుముడి పిడి పాదంబులం బట్టుకొని చ్రాచి నెడుస్కరించిన
ండ్లిం జూచి భక్తజనచింతాబుడియైన భగవంతుం డిట్లనియె. ౨౧౨
- క. భారతి యొకతకలో దా । చారుణి సచ్చియై పొనంగు వర్జినదానకా
చోరమగు నగుము బ్రహ్మాగారంబున సన్నుగూడి కడసరియ నుండుకా. ౨౧౩
- గీ. గంగ యొకయంభంబునఁ బోయి ప్తమను సర్వపాపములం పీర్చి సదియయి పారు నా భ
గీరథుడు గొనిపోవంగ గెలిచెయి యదియ । శిష్యుని తల నెక్కు మిగత వస్త్రేరి యుండు. ౨౧౪
- గీ. అంశమున నొక్క యంశపుటంశ మూని । హరుచోటన నీ వేగి భారతమున
రులసివయ సదివయ యుండి రువటు గెరిరి నైతివే లేగ నావత్తి కరుగుచెమ్మ. ౨౧౫
- గీ. భారతంబున గలదు నా భక్తగణము । స్నానమునెరియ రెచ్చుట మీ జంబులందు
వార లందును భవమును భర్త గర్త । మెలగు పేరలు పొందిక మేలుగండు. ౨౧౬
- ప. నా భర్తల విశేషంబులు పెప్పెద వినుండు. ౨౧౭
- క. నా దాసు లేనదిం దను । పాదప్రక్షాళనములు బలగంచెద ర
చ్చావర్తులై యీ సదియే । నా చయచే విచ్చిన్చి నాచుము నొంటికా. ౨౧౮
- క. స్త్రీబుద్ధులను గోఱుబుద్ధులను కృతఘ్నులను గెరుడుడు గురుతల్పుగురుడు బ్ర
హ్మబుద్ధులను బూతులగు నిర్విఘ్నంబుగ నాడు ఉత్తు శ్రీతిం గవిసకా. ౨౧౯
- క. ఏకాదశి రహితు సంవత్సరకర్మ విహీను మియు నా స్త్రీుఁ స్త్రీబుద్ధ
శ్రీకరియ బిగియ్రుగికా । ద్రాక్ష మధ్వక్త దర్శనం నొసరిండుకా. ౨౨౦
- క. అనిజీవియ మనిజీవియ । మనుమతి దావకుడు గ్రామయాజులదాన దా
బసచని చొరలె । మనక మధ్వక్తం జూప మిన్నంచినదా. ౨౨౧

గీ. యెగి నమ్మినవారిని తెలుచువాడు । తప్పుసాక్షులువాడును స్థావ్యహరి
మిత్రుల చంపించువాడు మర్రిలంగుడు । దొనరుమల భక్తదర్శనమునుజేసి. ౨౨౨

గీ. ఘోరవాద్యములను జూరకుండు । పుంశ్చరీతి పుంశ్చరీత్రులకుండు నాడు
భక్తులను చంపించుచుచేసి । పూజరాసరింప గండుడు భూతవృత్తి. ౨౨౩

గీ. పదజాలకు చంపించునెడలు పరిచు చింత । నేపథ్యుని గూరితి వీక్షునలను
భవ నవీక్షితులను నాడు దానవరుం । చర్యును సేయ నెనగలే భక్తులంగుడు. ౨౨౪

మ. పితరుక మాతను భార్యనుం బగయుంక మిత్రుక గురుక బ్రాతంక
మనసుం గ్రుద్దిని నాంభవుం భగిని శ్వశ్రుక మామనుక మామలం
మరిమానుం గడరేపాం భరియంకం భూన తెవ్యామి వా
తతిపాపామృదు వాతె భూతకగు సమ్మా భక్తు దర్శింకంక. ౨౨౫

కా. లేవద్రవ్యము విప్రుసర్థమును వా విండున్న దుష్టుండు లా
వెదిత్రీతయు గన్న సమ్మొని చొడ్చినింపువాడుక వయా
భావప్రదయం బ్రాంతుడును వా భావించు పాపామ్మడుక
వాదిత్ర్యంబు వహించు తక్షణము మిట్టవై పరి గాంకంక. ౨౨౬

ప. అనిన విని శ్రీ మహాత్మ్య ముంకంకాఁ బరమపురుషాఁ సి భక్తుం దర్శించినమాత్రంబుననే
సర్వంబును జూతంబగు నని మొరంగికొంటిమి. కాని భక్తులంబులు వినవలరు మెరిం
గింపదే నాపుడు భగవంతుండయిన విష్ణుండు భద్రాచలకుం గాంచి యుల్లియె. ౨౨౭

తే.గీ. గురుముఖంబున విష్ణుని గోవర్ధనుని మంత్రవర్ణనమర్చియే మనుజ శ్రవణ
పథగలంబగు వాతెపో పరమపాదగుం డనుట మనములు చాటుచుండు నెలల. ౨౨౮

సీ. కంఠస్కారతన్మ గుడులది లోని భక్తిచేత నా స్మరణంబు సేయవాడు
నిరతితమీనంద నిరతిమై మనుజాంబువీరొన తెంపంబు ముంచువాడు
సీమల నా కళ్ళలో లెనగానె విసుకుతై కమిచేక్క మై గగుర్పొడుచువాడు
సను గొల్పుచుం గనినమాత్రస గుతూహలచిత్తై చిందులాడువాడు

తే.గీ. చూటిమాటికి హరిహరీ చూడరా మునుండ లేకవ గోవింద మంభువన
యంబు మల్లన మెనయ గీర్తించువాడు । నాడు భక్తుం డటంచును సమ్మమలలః ౨౨౯

సీ. బ్రహ్మత్వమును సమరత్వంబు నొల్ల కింద్రత్వంబు నొల్ల కిందయును మదిని
స్వర్గంబు మోక్షంబు సారోర్య సారూప్య సాయుజ్యముల నిచ్చ సాగనెడు
మనుత నొల్లడు రాజమహిమంబు రొల్లడు తెందంబు భోగంబులంబు నిడదు
కర్మంబు నొల్లడు కామిని నొల్లడు గృహమునందును వాంఛ గీర్మొలుపదు

తే.గీ. ముట్టు శ్రవణ శ్రావ్య మధురగీతిదాడు నారాయణా యని పలుకు నాడు
నీలుడు హిర్యుండు గన్నుల సీరునిడుడు మ్రొవ్వును భక్తుండు మోహనాంగి ౨౦

ప. కామన నా భక్తుల లక్షణంబు రెరిగికొనుంటు వారి పాదంబులు మీ జలంబులం దగిలిన
మూత్రన మీట పూత లగుదు రని పలుమాట వక్కాణించి విష్ణుండు చనియెనని చెప్పి
మరియు నారదునితో నారాయణుం డిట్లనియె. ౨౧

సీ. గంగ కావంబున గడగి సరస్వతి భారతంబున నది భాత సలరె
భారతిదేవి కావంబున గంగ దా హరిపదంబున సరితె తరిరె
భారతంబున తేగి భారతీనామంబు శ్రుహృద ప్రాయశ్చయ బ్రాహ్మిపేరు
సం సరస్వతుడౌ హరిపాత్య యగుట సరస్వతీనామంబు రహిని వాగ

తే.గీ. ధిర్విరత్వంబు గెకొన్న జేవిగాన । చాణి యను పేరు బడనె బ్రహ్మహతయ
యగుటను సరస్వతి యటంచు సం ప్రొకంబ్రు నారదమునింబ్ర సద్భద్రానందసాంబ్ర :

సీ. క్షీరై పు భగీరథ క్షీరపత తప హివరించె తెచ్చెను గంగ బుద్ధివి కందు
వలనె భాగీరథి వాహిని యను సంజ వచ్చె సంతసమున్ను చామచేపు
ఒడలలో నిలచె నిశ్శలీతి నొక యంశమున సంబుజాలయ మోదచులర
భక్త్యధ్వజునియ నుచుయై రులసీనమాఖ్యను పహించె నాత్మకలను

తే.గీ. హరి గరియుగమున నె మచేరేటలు । గడమవరట దమదు కళలు నదుల
నునిచి పిదప కావ ముటగంగ శ్రీహరి...దము జేరి ముఖము బడయు సునెను. ౨౨

ప. మరియుం గాతీ, బృందావనంబులు దక్క మైల రీప్రంబుల మహిమంబులును వెలుంతంబు
చేలంగలచ్చ. సాగ్రామంబును, శివశత్రులును, జగన్నాథుండును గరియుగంబు బదిచే
డులుచు చెలుంతంబున కరుగుదురు. ఇదియుంగార సాధువులును, బురాలంబులును,
బ్రాహ్మభక్తులంబును, శంఖంబులును, చేదోర్తకర్మంబులును, దేవప్రాజయ, దేవనాని
క్షీరసంబును, పేదాంగంబులును, రాత్రుంబులును, సర్వ భక్తుంబును, వేదంబును, గ్రామ
దేవతలును, అపరసప్రతంబులును, దవంబులును గ్రమప్రమంబున సుడుగంటి ఉను.
చామచారరతులును, మిథ్యాకవలసంయురులును, రులసీనిండులును, శట్రులును,
గ్రహులును, దంధులును, మహాహంకారసంయురులును, చోరులును, హింసరులు
మొదలగు దుష్టతండంబులు పెండుగా నుండు రింతయకాక, స్త్రీపురుషదేవలంబులక్క
లన్నిధేదంబు గానరాక మైలకు స్త్రీవశగు లగుదురు. ప్రతిగృహంబునం గులటాతలం
బులు నింతియుండు. గృహిణి గృహేశ్వరి యగు గృహి భృత్యమాత్రుం దగు.
యానేయదాంధవుల రుద్రులంబు లధికంబుంగు. విద్యాసంబంధులు గారవింబుడరు.
బ్రహ్మ మత్ర వి బ్రాహ్మరులు సర్వకర్మ వివర్జితులై యాచారశూన్యు లగుదురు. సంఖ్య

లోపంబును, యజ్ఞసూత్రలోపంబును వాటియి. మేచ్చాచారులై, మేచ్చాశాస్త్రంబులు వతింబు, స్వశాస్త్రంబులు పడనాడుదురు. బ్రహ్మ శాస్త్ర పై కృతులు సేవసేవలం బ్రతుకు చుండురు. సూత్రాల భావక వ్యవహారాది కృత్యంబులు నిర్వయంబుగా నడపెదరు. మనుజులందు సత్యంబును, ధర్మంబునందు వంతులును, వ్యక్తంబులందు భలాదులును, స్త్రీలయందు భవత్కలలును, గోవులయందు క్షీరంబులును, దంపతులయందు ప్రీతియు, ధూపాలయందు బ్రతాపంబులును, చుహునదులయందు జలంబులును, నూరుల నూరులును, పర్వంబులం బుద్ధ్యాంబులునుం గ్రహంబుగా క్షీణించు. లక్షలో నొక్కండు వ్యక్తుండు గాననచ్చుట దుర్లభంబు. గిరిణంబుల, నారాలంబుల, జలంబుల, ముద్గిరి, వామన గురులు నానాది పెన్నిధు లగుదురు. కొన్నివగంబులును, గ్రాహంబులును నిర్వంబులై పోవు. సురద్యాంబులు సాగునై, లంబద్యాంబులు పన్నులచే క్షీణింపబడుచుండుట. సిద్ధి యాదాంబులు గల తాడలమాత్రము వంటలు నడుపు. వృద్ధియై చూచు చోటుల వింటలు క్షీణించు. ప్రకృష్టవంశంబులు హీనంబులగు. హీనులు భ్రమలుగా గొనియాడబడుదురు. నా గురులు పలువురు తలపెత్తుదురు. నాగురులు సర్వశ్రే యురహిరులును, హింస పరులు, లోభులు నై పరోపచారమునై, స్వాస్థ్యవరాయణులై, లోకకంటకు లగుదురు. పోషించును, లోగిపెరిచులును నై శ్రీమద్భువన తరుచుగా ముక్కుచు, మూల్గుచుండుట. తరిముగనుచుండు ప్రవృత్తంబులనొంది ధర్మంబును, నాయుపనం దగ్గుచుండు. పదియారుపర్వంబులై తలలు నెలయు. చుర కిలుచునంపత్వంబులకు వృద్ధదళ ప్రాప్తింబు. నెనిమిదేండ్ల కంగన బ్రహ్మవతియగు. పంథ్యలనంభ్య దంకిగా నుండు. కన్యకాదిత్రయంబులు సర్వశ్రే నదుష్కంబులుగా నుండు. స్వగృహంగనాకారోపాత్తంబు యన యగ్నింబు భక్షించుచు పలుకు చుండుట. శ్రీమద్భారతంబు నామచిత్రయు లందందు జూపట్టుదురు. స్వదత్తావహారును, దేవవృద్ధి, బ్రహ్మవృద్ధి, గురువృద్ధి లవహరించుచును, అగమ్యాగమనంబులు నేయుచును పలుకుగా నుండుట. మాయా వాదులు, విశ్వాసభూతులు నిందరని చెప్పు శత్యంబుగాఁబడు. కొన్నియెడల సంగ మంబును, జిత్తని మంబులు లేకుండు. సర్వజనులు మేచ్చాప్రాయులగుదురు. మరయు నిట్లు సర్వం మేచ్చామం జగత్తును సర్వంబు విష్ణుగంఠంబును నొక విప్రసంబు కల్పి యనువేలం బుద్ధి దీప్తంబై ప ఘోటకంబునెక్కి దీప్తకవలంబున పలుకు నిశ్చే చ్చంబునెను భరణి యరాజకమై యుండ నాచోరాత్రంబులు గురియు పెద్దవానిట లగుంబు తల్లిదొడ్లి సంత బిన్నిద్రుడు నూర్యులొ యనున జ్ఞాంకాది ధూరొకంబు వానయోగ్యంబు సేయ సంత ను త్తమంబున కృతయుగంబు ప్రాప్తంబున నానావిధ భర్తంబులంబు దానకంబున ధూతలంబున పర్వత్రయంబు లేవపడి భగవత్కను గ్రహంబును సంపూర్ణవత్కంబు ప్రవర్తిల్లునని చెప్పి మరయు నారాయణుండు. ౨౭౪

- చ. కృతమున నాల్పపాదముల గీర్వాసు భుక్కుడు వ్రేత సంసర
స్థితి గను మాదుపాదముల జెల్వగు వ్యాసమందుగల బడ
ద్వితయుములోన సక్కురిని చెందటి నిర్మల సొంతకారిలో
గుచుకుడు బంటు దుట్టకుడ . ౬౦ బడహీనత బ్రహ్మసందేహ . ౨౩౫
- క. వారంబు లేదగుం బది . యారగు లిట్లు లట్టివినును లని నుచ్చదియుం
జేరిన మానందగునో . వారద బగదెకిని జాలు నాబుగల స్మృతి . ౨౩౬
- క. ఎనిమిది జాలును రాత్రియ . దివ్యుని నగుచుండు నట్టి పినుములు పదియే
నొసరిన బక్షము పక్షము . బును రెండై నెల బగుం ద్రిలోకసుభాక్త్యా . ౨౩౭
- క. నెలయును రెండై యుచువగు . నెల లా రయనంబు మురియు . నెలయం బంద్రెం
టిల హయన హు హయన . మలరామె నై దునిభమురై మునినాదా . ౨౩౮
- తే. గీ. సరుల పత్నరంబు సురల దివారాత్ర . మరలను సురల యుగము సన్ని మాదు
వందలకును మీద వందల నిర్వది . యైన సురల యుగ ముటండ్లు సూరిజనులు . ౨౩౯
- తే. గీ. దివ్యయుగము లదియు . దెచ్చిదియొకటైన సదియ మనుభవకల సుమరినని
యాయువండు రిండ్లు ల య్యార్వదెన్మండ్లు . పనిన బద్ధజనుకు దినమురేయి . ౨౪౦
- తే. గీ. బ్రహ్మకును మాటయనిమిది పత్నరములు . గడవ వ్రాతృతమైనట్టికల్ప మంద్రు
బ్రహ్మయగునొక్క లోకంబుజలయ మగుమునులు మూర్తులునిర్మల మిడిచిగొండ్రు . ౨౪౧
- తే. గీ. భగవంతుని నొక్కనిమిషంబు బ్రహ్మలక్షణము భుజు . బ్రహ్మాండసంపద బుద్ధుని సదగు
బుట్టుచుండును దుదియును మెడలు లేకకల్ప వేదోండముల లెక్క గుడలంబు . ౨౪౨
- ఉ. ఎందరు బ్రహ్మలో గిరికు రెందరా కేకపు రెందరో శబ్ద
సుందరిభ ర రెందరా పసుల్ మనుషు ల్మరి యెందరెందరో
యందు రిరెందరో గ్రహులు రెందరో కన్యలు రెందరో చిదా
నందు దెనుగునాక గణనంబున కందునె లాతిచారికిన్ . ౨౪౩
- ఉ. ఎన్ని ధరిత్రులో జగము రెన్నియు యెన్ని యజాండలోబులో
యెన్నియుగంబులో మరియు నెన్నియొ కల్పము రెన్ని స్పృష్టులో
యెన్ని లయంబులో యెనుగ నెవ్వరి శక్యము మాయచేత ని
ష్పములైన ద్రవ్య గణ భావము లాత్మకు జిహ్వా లెక్కకునా . ౨౪౪
- తే. గీ. బ్రహ్మమొదలు తృణము పర్యంతమును నాత్మ . కళంకాని వేర కాదునుమ్ము
కళలు వచ్చు బోవు కదలిలో నలండ్లు . సకలహేతు వెన్న బ్రకృతి సుమ్ము . ౨౪౫
- తే. గీ. బ్రహ్మయంత మగుదు బరగు విరాజ్యార్తి . యర్థభామనకు దతని విద్ధ
వాడె కృష్ణ డనగ వర్మిల్లు నాతండు . ద్వివిధుడయ్యె వినుము దీని తెలుగు . ౨౪౬

తే. గీ. రెండుబుజులూత దండగా జగమును నాలుబుజులూదు నలువునిర
వర్తనం దొనర్చు వైటలించుదును । సృష్టిహేతు వెలత చిత్ర మనకు. ౨౪౭

చ. ముయుం బుర్రులూ ప్లేచ్చామయించును, నిరపాధిబంతును, నిరామయించును, నిరీ
చ్ఛుండును నై యుండు, శివుండు మృత్యుంజయుండై, సర్వజ్ఞుండై, సంహారకర్తయై తదీ
చ్ఛామాత్రసంహారుండు. సదిదేవిభంబును బ్రహ్మాండకర్తయగు బ్రహ్మాయు బ్రహ్మశింఘ.
మహావిఘాతినయించుండై, సర్వజ్ఞుండై, సర్వబల్యునుండై, సర్వద్యాపియై, సర్వపాతయై,
సర్వసంపత్ప్రదాతయై పరమాత్మను సేవించుచుండు. పరమాత్మునకును మహాశక్తిని
భేదం దొక్కింపకయుండేదు. కావున సర్వభూత కర్తయగు సర్వద్యాంబ రూపిణి కళాంశంబున
సావిత్రియు, దేవహతయు, దేవాధిస్థాత్రియు, సర్వవిద్యాధిదేవతయు, సర్వగ్రామాధి
దేవియు, సర్వేశ్వరియు, సర్వబంధిరయు, సర్వజ్ఞయు, గృష్ణవామాంక స్థితయు,
రాధికయు, గృష్ణవర్ణభయు, సర్వసాధాగ్యసముపేతయు సగు ప్రకృతివృద్ధి. నా ప్రకృతి.

మ. శతశృంగంబున దివ్యశాయనసమాగ్రం నా మహాదేవి కా
బలసంప్రాప్తికై తపంబు నొనరింపు గృష్ణ వానారి న
క్షతశోభాధ్యను జూచి వారిచే వక్షశిలకల జేర్చు యం
చితరలాటయరంబులో వలయు నిచ్చున త్రేమి వైచాళికా. ౨౪౮

క. ఎడవక నా హృదయంబున । నిదురని నిను గారవించు నిక నామను ము
మృదుగు లధికముగ నెన్నులబడియెడు నాచేత సేవ బడనెద వలలా ? ౨౪౯

చ. అని చెప్పెనని నారమండు. ౨౫౦

తే. గీ. దుర భవము చేసి ఘోరీనధి యయ్యె । వాటి తపమునల్పి బ్రహ్మ గలవె
సిరియు భవముజేసి శ్రీవిష్ణు దొందెను । భవముపంపగాదె భన్యులగుట ౨౫౧

చ. దుర హితునంతంబున పేయ దివ్యవర్ణంబులును, సర్వభూత గంధమాదనంబున లక్ష ది
వ్యవర్ణంబులును, లక్ష్మీ భుష్యంతంబున రెండు యుగంబులును, సానిత్రి చలయంబున
నలుబదిపేల దివ్యసంగంబులును, సలకరుండు సతమన్వంతరంబులును, బ్రహ్మాయు దిష్టం
డును దేర్చెల సతమన్వంతరంబులును చనుబుచేసి వాంఛితార్థంబులు బడసిరి. మరియు
శ్రీకృష్ణండు పదిమన్వంతరంబులు తపంబునేసి నా దోకంబునొందె. భక్తుండు భవి
మన్వంతరంబులు చనుబు సేసి సర్వభూతాంతయ్యై. నిజు చేయెలును దేవతలును,
మునులు, మనుష్యులు తపోమహిమంబులవలన గాదె గొప్పదాదైవని చెప్పిన విని
నారమండు. ౨౫౨

క. దేవికి నిమేషకాలము । బోవంగా నొక్క- బ్రహ్మ పూర్ణాయుష్యం
నై వెలయు సందియందే । లా విను మది ప్రార్థక ప్రకయ మంద్రుల బుధురే. ౨౫౩

- క. ప్రాకృతముగు ప్రళయంబున । రోశేశవనూజ ధరణి రోతము గనరా
దేవార్థవమై యేదియు । లేక జగము లాత్మయందు వీసంబు లగున్. ౨౫౫
- క. అని యిట్లునది యిచ్చితి । వనభూ సృష్ట్యాదియందు సంత నెఱుల దా
జననంబు నాయనో యిది । విసవలంపం గురుణలోడ వినింపె డుహా : ౨౫౬
- క. నాపడు విన నారాయణు । డో విశ్వసృడాత్మకాచ యుర్విని సృష్ట్యా
ద్యౌర్నిర్వాపము రూపా । భావము లయెడుండు గిలుగు పవిత్ర వినుచూ. ౨౫౭
- క. వనగల మధురై టభ రా । క్షునవస్యం మేధమునను సర్వంసహ దా
దొసగినకతమునగాదా । యసమాసిత మేదినీసహస్య వహించెన్ ౨౫౮
- ప. అని యిట్లు కొందరు సెప్పుదు రటులయనను ౨౫౯
- క. ముఖులైటభదేహంబుల । సుధిర్భవమై మొదలు మనుతి యమరకయన్మన్
వధున యద మేద ముండదు । ముఖవర్షా కాన దాని మూలము వినుచూ. ౨౬౦
- సీ. ప్రళయంబున విరాట్లు ప్రతిరోమహానంబునందు బ్రహ్మాండంబు లడగియుండు
యాశ్వలంబు దిరాస మివ్వగించునమాత్ర మీదము పెండ్లియు రోవృంజ మెల్ల
బుట్టుచు గిట్టుచు దొరమౌరి నీరీం ప్రులవిశ్వమున పృథ్వీ బరగుచుండు
తైల కాసు సరిత్రాగర ద్వీప గ్రహార్క విశ్వసృతేతాది సహిత ౨౬౧
- తే. గీ. యగుచునారక విను బ్రహ్మాండకోటి । సర్వలంబునను పరిహామములు వి
రారములు గల్గి నానాప్రకారములు । బ్రహ్మ భవన్త్రో నిత్య మనన్ గాంబు. ౨౬౨
- తే. గీ. ఆదిసృష్టిని గృహ్టుయందు బుట్టు । సన్నిధి లగు గారణ మన్నిదరిని
సద్ది కాన కలాహాప మైయట్టి । కాల మిది నిత్యమందునగాదె బుధులు. ౨౬౩
- తే. గీ. కాలములు సభిష్టాత్రి గాదరిత్య సద్ది వారాహిదేవి ని త్య యనునలయు
నావిధిబ్బండు దాగిది యైననాడు । పడతి యామెయకడ భర్తృవత్తు యయ్యె. ౨౬౪
- తే. గీ. వినుము వారాహికోమందు దిదితయశుడు । మహితమంగళమూర్తి కుంభప్రభుండు
మంగళమందునుమిమ్మ నా మోనిచుడు । పెలయ దచ్చరితంబును చెల్లుమనిన. ౨౬౫
- ఉ. లోర్లి జనార్దనుండు దయతో ధరణీతల ముద్ధరింప రం
పిల్లి హిరణ్యలోచనుని దీచమడంచిన నాడు గూర్మి నం
దిల్లఁ బ్రకృష్టయో ప్రకృతిదేవి ప్రపంచవథంబునన్ బ్రథా
దొల్లసీరున్ చలాహవిధు నాయ్యన జేరి సమస్కరించినన్. ౨౬౬
- సీ. తఱులు దేవీసమీల దన్ను కన్నులదాని ములుపురీసెడి ముద్దుమోముదాని
సీలమండలసంబ జీవు కీర్తెడదాని చెంగావిచీరె కచ్చెక్కదాని
నిద్రంపు టద్రంపు నిగ్గు బుగ్గలదాని నెలసవ్వలయు గెలపు నెలవిదాని

లవలడుడుల సొంత దవలు తమ్మలందరి పోలుపొందు విలువంబు దొరుకుచు

తే. గీ. దొడ్డబిడులదాని నుం దొడలదాని గురునుగుర్వులదాని సంబంధదాని
గురులుపల్కులదాని జగ్గుగలదాని కాంచి వారాహుడెడ దమకంబునందు. ౨౬౬

సీ. చిన్నారి వగల చుచ్చికమాటల గలంచి నెలవంకనొచ్చుల గురుకరించి
వలుగెంపులుడునుసోబల గళల్ చేరించి మలుపువొంటల ముద్దు అలవరించి
కన్నుమూతలు సలగంటిమాటల నార్చి మెగముచూపులు తిటిముక్క చీర్చి
చెలచేని చేర్చింక చెలగాటముల ముంచి కొదమపావ్రపు గురు గురుల నింది

తే. గీ. బలుబహులిండ్ల గొగిళ్ళ గుస్తరించి వలుతెలంగుల ననవిలువనుల మించి
రాజసంజన నాదివరాహమూర్తి ప్రకృతి లమజీయమైన వారాహి గూడి. ౨౬౭

చ. చుగిరి నొక్క చేబులుంటిను చరాహు దహర్నిశంబు నం
భోగముసేయ నుబ్బాగుడ మూర్తియె సత్యధిరాంగణాకరా
హ్యగముమల్ గ్రంగల్పమిథునలచలవృత్తులుగావె చెన్నుటం
దా గునెరకమ్మెను చినిందిది రాత్రు యలంబు నలచా : ౨౬౮

చ. ఇన్నిధంబున ను చూర్చివరాహంబు ప్రకృతదేవిం గంటి యొకమేమి నుచింది నిజవరాహ
లూలంబునాని యలవృత్తినీదేవిం బూర్ణంబు గానించి ధూపపీఠమై చేర్చాడి నాననోపచా
రంబులు సర్పించి యంద్రాదులగు చేవతలును, మునులు, సిద్ధులును, మానవయును సంబు
వాచిత్యాగ చింతంబునందును, గృహారంధ్ర ప్రవేశంబునందును వాచితావతహారంధంబు
నందును, కృషికవృత్తింబును నిన్ను బూతించి కుభంబు బడనెడలు. అట్లు సేయబున్న
ముహురంబు సలకంబు ప్రాప్తింబునని చెప్పిన వరాహదేవి ములండున నిట్లొచ్చె.

సీ. ముత్యంబు ముత్తియు ములదై రిమ్మూర్తియు శివలింగమును వేదాచిహ్నితంబు
శంఖంబును బ్రదీపనహిత యంత్రంబును మాణిక్యమును మూలహానికంబు
యజ్ఞసూత్రంబును సలకంబు దొ తంబు చలనియు జలమాల యుపి దండ
జాలబూసదము ముసారము గోలోచనమును సాలగ్రామ విమలంబును

తే. గీ. చందనంబును భరియంకణం నేను దక్కిన చరాచరము పుష్పవామమల్ల
లిలితో మ్రోయగలంబు పారిలసరోధవాండరాంబుండవై నీ నీ చూడతేసి. ౨౭౦

చ. అనిన భగవంతుడు విని వసుంధరా : నీ కా ప్రవృత్తింబు తెనచేని యర్పించునె యహ
వర్షంబులు కాలసూత్రనియమంబునం బడి బంబుడు లని వరం దిచ్చి యూరలంబె. సుల
యసంతాదేవి గర్భంబుదార్చి చేబిడ్డయగు మంగళం గనియె. అప్పుడేనుండి మూల
మంత్రంబును గణ్డవాస్త్రోత్తమాశ్రయంబు మూడురోకంబులవలెను షోడశోపచారంబులు
సేయుచు వసుంధరాపూజనంబు సేయం దొడంగిరి. ప్రథమంబున మురారియు దిమ్మరి

బ్రహ్మయు బదంబు ముసేంద్రులు నాదట మనుష్యులు గొల్పిరి. ధ్యానసన్నతన మంత్రాదులు చెప్పెద విను మని నారదుని నారాయణుం డిట్లనియె.

క. మొదలం బ్రణవము మాయాస్పదక్షిణము వీడన నవల బద్మాక్షిణం
బడుట నవిండుకడై రిపు । రొదనింబ నుధాచతుర్థియు ॥ శిఖిసతియు ॥ ౨౭౨

చ. ఇది మూలమంత్రం పీఠ ధ్యానంబు నినుము. ౨౭౩

సీ. శ్వేతవంశజపల్ల నీతాంతునిభవత్త్వ సరసచందసరిప్త సర్వగాత్ర
రత్నాభరణరాతి రమ్యరత్నాచార రత్నగర్వ మచార రత్ననిలయ
వహ్నిశుద్ధాంతుర వందితన స్మిత నిలంబాచార గృహారతిహృదయ
వసుధవసుంధర వారాహినికై కరీషణాచార ఘోరేన సుఖ

తే.గీ. నల్ల ధ్యానించు స్మరించును సుఖినుడంట । చెలగి కీర్తుంచు యాచించు సేవరెల్లా
జేసికెట్టింబు గాంక్షిత సిద్ధిరాలట । ధైర్యాచారుష్మితభిల్లా సగుణ శైలిని. ౨౭౪

స. ఆని ధ్యానించు ౨౭౫

తే.గీ. జయజలాచార జయశీల జయప జయవరాహ జయజయనిమగ్నభిర్యులను
మంగళా భంగలాచార మంగళేశ మిత మంగళేశవమ్మ మంగళాభ్యు. ౨౭౬

త. సర్వజ్ఞ సర్వరూపిణి । సర్వద్రవ సర్వరామ సంధానవదా
సర్వేశ్వరి సర్వభాసిని । సర్వేష్టము రిమ్మనాట సర్వాధారా. ౨౭౭

త. పృథ్వీస్వరూప మనరా । మదోజ్వలయ పృథ్వీజహపాదుతన
త్వద్భాగలయ పృథ్వీవర । పృథ్వీమ దయసేయు మమ్మ పృథ్వీనిధాన । ౨౭౮

త. సస్మాంలయ సస్మాన్యా । సస్యద్రవ సస్యరూప సంయమనంఘా
పాస్యా సస్మాన్ధారిణి । సస్యంబుల చెమ్మ మమ్మ సస్యనిధాన ౨౭౯

త. భూమిభూమనంద్యా । భూమలాచార మున్న భూజనరౌఢ్య
క్రమలా మరెనిమరా । భూంబుల భయసేయుమమ్మ భూంబత్వప్రాప్తిన్. ౨౮౦

చ. ఆని యిట్లు సమయసేయునది యని చెప్పిని నారదుండు భూమలాచార్యత పృథ్వీంబును
రత్నరణ దోషంబును హావభగనాచరంబునందును వీర్యధాగంబునందును సమయంబు
యందును దీపహాసంబునను గల పాదుండు రెట్టిదో భవిష్యదును అర్చిజన్మంబులని నితర
పాపంబులును జేచ్చురహర మార్గంబును వివరించచే భునుమ నిని నారాయణుండు. ౨౮౧

సీ. బల్ల-జేయెను గొల్ల-యెల్ల సంత్యాహూతుడగు చిత్తము నిచ్చునట్టివాడు
శిల్పనిలంబున జేగు సునిని సస్యాధ్య సురీప్రుతును రిమ్మ మురుయకుండు

- లేయసంఖ్యాకమై రాణిండు సద్గుణహస్రంబు విష్ణ్వలయమున నుండు
గ్రామంబు నిచ్చి నా భునుడు సకలపాపముల నాని శ్రీచేటి పురము లేరు
- లే.గీ. భూమిదానంబును నను మోషియైన | భుతకు విష్ణ్వలయంబున నభివసించు
విశ్రాంతి నహించుటై వివిశ్రుతి | రాస భూదానభల మెన్నగా దరంబు. ౨౮౨
- కా. కాదె యిచ్చిన భూమినేని పరతంత్రంబై న సస్యాభ్యుదే
యెనెం భూమియనుంటి లాగిచొన నూదాంబుక బయం తెచ్చు క
బాహుల దోసన గాంధూత్రనిరయాదామం నగం జేయుచుం
దీనశ్చంబున నేర్పునన్ వినుక మర్చి ప్రవృత్తహరించుర.
- ౨౮౩
- ప. పన్నెడు నిద్రమామి హరియంచును వాని ముతల్ సురాభ్యుజార్
మెన్నగి గోచ్చుటంబును గుం ఘటియంబుగలేక వీడర
బుచ్చున కాకరం దురప మెన్నడు రాతఁ దృప్తయందేయే
జచ్చున చొరపంబును జాగి చనుక బుచ్చుజ్జనంచనా.
- ౨౮౪
- ప. లోలు దోష్టమిగ్గమున నాల్గు పెండుం తెచ్చిరొబుం
ద్రోమం భూమిదానంబును బుచ్చుచు వా సునత్రమంబు వా
జేనవృత్త నిర్మలని నిందితుడై బడునయ్య రింపులుం
దోష్టమి రెంతకాలమున బొక్కచు సంతకరాల పుచ్చుడై.
- ౨౮౫
- లే.గీ. బంపదండంబు బుడలిం బుకయ బుటల | నూరిజంమున తెన్నామి స్నాపిండుగను
వానిస్నాపంబు కల్పదానహుతుడై | కించుకయ లేదు సకలంబు గాంచుచుకిరి. ౨౮౬
- లే.గీ. రామియగుచు జామ గా పీర్వపాతంబు | భూమిమీద జేయు మూఢిజనుడు
మృతికి విడుచు మామి లేయప్రమాణవ | చ్చములు నావదొంటి చొరవమును. ౨౮౭
- లే.గీ. రామియంబువాడఁ గాంత్రించు నాతడు చచ్చు లేగును గ్రహింపంబును
సండు నాల్గు యుగము లతిరాజపౌరులు పండు సెంపు బుఘలు గుణగదాభ్యు. ౨౮౮
- క. పుకీయ బుచ్చుపాపాంతరమును గూటంబు మిలం ప్రదృశి మనుజుం
డరయంగ బుచ్చుచును పు | ప్పురినెం బుచ్చురబే గొట్టు ఖలుడుకా ఇరిమిల్ ౨౮౯
- సీ. పృథివీన తంత్రికి విండంబుపెట్టక ప్రాప్తంబునెయుడు సనదునయ్య
భూమిమీదను దీవమును బెట్టురాదును మృతదేవభవముల సుంధుడగును
నెలను శంఖంబు నెరి మోహగారామి జన్మాంతరమును గోళ్లంబు నచ్చు
మూర్ఖంబు గెండ్లను మూలరాయయు డై కి సవనిపై నిడెనేని యుండగును
- లే. గీ. శిషినిరింగంబు శివమూర్తి చింద మెనయ | జలము శిల నిక్ష జలమును జందనంబు
పూపు జలమాల కప్రంబు పూలదండ | భూమిపై నిక్ష సకలంబు బొందు సగుఘ. ౨౯౦

- లే. గీ. కడగి గోరోజనంబు గప్పులంబు మొనసి చంద్రాక్షమను గుళ మూలకంబు
 ప్లాస్తకంబును జన్మించును ధరిత్రి । నెవ్వ డిడు వాడు ప్రాహ్లాద్య హీనుడగును. ౨౯౦
- క. జన్మించుచేసి భూమిని । గ్రన్నన క్షీరములచేత గడుగత యున్నన్
 వన్నియ చెడి యేడు తరము । లన్నిలుచుం దప్తమగు నిల మృనినాదా. ౨౯౧
- క. భూతంబునుం గ్రహణము । సోరినపుడు భూమి దార జొప్పించినదా
 వాతడ జన్మాంతరమున । ద్రావణముగ సంగహిసభాపము నందు. ౨౯౨
- చ. మరియు సర్వంబునను భవనంబై భూమినాటంబును గన్యపాత్రితమై వాన్యపీసమాఖ్యయు
 స్థిరహాపంబున పవదాధిధానంబును బ్రసవదాపంబున విశ్వంభరాఖ్యయు బృహదస్య
 యగుటను విస్తృతత్వంబును బృథివీసంస్థానము సులంబులెందుటచే నెనంతయును
 పేనును దొందెన యీ భరిత్రి సర్వవృక్షాభ్యుదయగుట యిట్లులందె యని చెప్పిన విని
 నారదుండు పృథ్వీహాహత్యంబు వింటి నిక గంగోహాఘాటంబు వెప్పె పన్నుం గృతాత్మం
 జేయు చుది ధారతీహాపంబునం ధారతంబునం జేరి యేయుగంబున నెచ్చట నెట్లు పూజిం
 పందెది నన్నిట్లుదాడిన పూజావిధానంబుతోడం చెలువచే నాటెట విని నారాయణుండు.

—: గంగోత్పత్తి క్రమము. :—

- మ. కలితాశీల్యదవార్జ్యహర్వదవశుక్రప్రప్రహవక్రని
 మ్మలజిహ్వపటరీముద్గోన్నజనద్యోభితశక్రస్సమా
 యలరాష్ట్రరేఖరంగవక్షజకళాధారంధరీహర్షరీ
 ర్మలతాసాద్రుండు మంచు ముఠా సగరధాత్రహంబంధ్రుం డిలన్ ౨౯౩
- మ. ఇనవంశంబున బుద్ధి చూరడు చుహహీనుప్రభావాభ్యుదై
 యనుచొందం విదర్భవృక్షయు సుతై ద్యాభిధ్యయుఁ ధార్మ్యై
 తను సేవింపగ నందు తైత్తిరును బుత్ర శ్రేష్ఠు యోక్తండు స
 జ్జగన్మూలం దుడయంచె మించె వితరౌజలప్రభు డిర్విష్టరిఁ. ౨౯౪
- లే. గీ. తననకర్మ బిడ్డ గనుటయు తన కది చేతయంటయు గని రీందా ని
 దర్భ తనయ యందుభయని సేవించె । పతని కరుణనం నభవచన
 లేగీ గర్భధారణయు గరిగి శతాబ్దమర్ : నిండ నొక్కసారిగే విందము గనె
 వాని జూచి యెదిల రక్తరంజితి హోక్కి హరహరా యటంచు నడం బెట్టెడు. ౨౯౫
- చ. సునుచెరితందెముఁ జూచి నోటను బుక్కులులు బక్క నొప్పుచుం
 దనువున భూతిరేఖ రిది దర్భల చాచనుజుట్టు పీపునం

దనుచుగ ప్రేమచారి నిరూపణుడుండ చొకచేత నొందుచే
తను గురపాకలవడుగు దండము బుద్ధి భరణురేండుదై.

౨౯౯

క. పెండము నలుగురుగను । ఖండములుసేయ నందు గరిగిరి శార్దూ
స్థంబులు ప్రతాపిసమా । త్తంబులు లోకగంధర్వై న తనయులు మౌనీ.

౩౦౦

ప. అయ్యలబిభిషేపుటం గదియరావంబున భస్మీభూతురై నం గాంచి రాజు శోకించి వనంబున
తంగి ననమంజులకు నిజద్రాశ్మభస్మంబులం బగ్గిల్రంబులు సేవించువాని గంగానయనానియై
లక్షవర్షంబులు తనంబునేసి రావ్యసిద్ధి వడగనెలక స్వర్ణస్థంబాయె నంత సతని కుమారుం
తంజునుండుట నెట్లు చేసియు భాంబుగాక భూమి లోకంబు నొందె. పిదప నరని
బ్రహ్మంబు వరమహాగవతశ్రేణులకు గుణసంపంబు విష్ణుభక్తుండు నగు భగీరథుండు
గంగానదినాథంబు లక్షహామిసంబులు తనంబు సేయ సమగ్రమింది శ్రీకృష్ణ
చేయెడు

౩౦౧

చ. మునుకల్రేళ్ళ నెరుచును మూయుడు వడముభగ్గరాశెసాం
పెనుకగతేసి సెందెదను సేలు దానిసి విగ్నేశ్వరేంద్ర
లింగమి రాగిమం గృతియు దాటడు నౌవల గుంఫలాంఘనం
దానంగ గొల్లపల్లెతలు యాపిరలో బుడచెందె మెల్లసకా.

౩౦౨

సీ. బ్రహ్మస్థులొచ్చె పరిభ్రామ దగుదాడు స్వేచ్ఛామయందయ చెలగుదాడు
బ్రహ్మబ్రాహ్మలు బట్టకాలనివాడు మునిభూతిబలరాస చెడదదవాడు
నిలువనునిలి ప నిలువంవగుదాడు నఖిలజగత్తాక్ష యగుదాడు
బ్రహ్మ మాయలు బిలుదై చెలయుదాడు నిత్యుదై సహ్యుదై నిలుచుదాడు

రే.గీ. లోకముంనెల్ల నొక్కదై సాబుదాడు । భక్తరక్షణ దన యగుచు క్రిమిర
గదగి గోపాలదారా తార మూని వచ్చె తిరుసచ్చ సచ్చమ సచ్చబికిని.

౩౦౩

ప. ఒలుదానవచ్చిన భ క్తవరాధీనుండగు భగవంతునిం గాంచి భగీరథుండు ముమానంద భరి
చుదై స్తోత్రంబునెయం దొడంగి.

౩౦౪

తా. నానారోకనికాయముల్ కలుకల్రంజనిర్పి యిచ్చానిచా
నానూనప్రతిభామయంధునలు మాయామోహావిద్రాంతిసం
దానంబుం గరిగించి యంతవని పూసకా వేడక్క సీ కేటికికా
గాసకా మూఢుని తేయనెల నను గృష్ణా భ క్తకల్పిప్రమా.

౩౦౫

తా. సవ్వందోచు నను ప్రదై భవమహండంబుల్ ముఖాంఘోజముల్
రవ్వంతకా ముటలెంప సన్నియు గాన ప్రాపు రోకాశికిం
బువ్వం బెట్టెదవాడ పీవకడ సంపూర్ణప్రవాదాధ్య మా
యవ్వా రాధిక నీకు గూర్మిసతి కృష్ణా భ క్తకల్పిప్రమా.

౩౦౬

శా. సన్ను నీచు మరాత్తు నొక్కని భువిం గలింది సంతాపనం
చున్నుఁ జేయగనేం భర్తమగునే నాతండ్రి యివ్వఁడయె
ని న్నాటు ప్పవహపాదపాంబరము చా నీరీత మెంకించ డ
న్నన్నా పాత్రుడ గాకపోతినాన్ కృ॥

౩౮౩

శా. భర్తంబుల్ భవదివ్యవాగ్నిదివ్యుల్ తంప్రీ యి చేభవ్య ము
బొర్మానుష్యము కామముఖ్యుల చేవల్ నాట గలిండు నీ
కన్యంబుంబు దొంగియింటిది మనాన్ నింతకా మిచ్చువాం
తర్మగుండను నమ్మి బ్రాహ్మ బంధ గ్ను॥

౩౮౪

శా. నేనె యున్నది నీచు నీవనగ నేనేకాదె చేరెత్తి మెం
చేనిం బోయి కనుంగొనఁ నకలమం మీచ్చి యున్నాడ వ
మైనఁ నీవధింజురాయుటడ చే నట్లండ నీ చిత్రముఁ
గానఁ లోకదివ్యభర్తమగు కృష్ణా.

౩౮౫

శా. కన్నుల్ నాలుక ముక్కునుం చెప్పి రాడల్ గలింది లెంచెఁ నుం
చున్నట్లంటు లధించెనాట ప్రగుణప్రాసన్నాగ్నిచే
భిన్నత్వంబును బొంది జన్మనమలం నెలటం గలింగెను నీ
న్నన్నా న్యాయముగాటనుమ్ము నిను కృ॥

౩౮౬

శా. ము న్నెవ్వడనొ మెన్న నెవ్వడనొ నా మూలంబు నేనే ముంబు
గ న్నాకర్మము మందిదో చెటబొ య జ్జన్మంబునం గొల్గెంకొం
చున్నాడఁ బ్రకృతానతావముఁ నెట్లో మోక్షుదో కాన నా
యన్నా యాభవద్దా చాటు బది కృ॥

౩౮౭

శా. సంసారంబుచానిలోనఁ గలచే మోక్షుంబు మూఢాత్ముల్
హింసాధిక్యమటం చెటంగళయు చా లేచ్చా భనేచ్చాది ఏ
ర్వసంబుం బొనరింపలేకయుఁ బదాధారంబు మన్నించుచుఁ
హంసల్ పుచ్చెద పేరువింత యది కృ.

౩౮౮

శా. జ్ఞానసందమయుండ నీ బాకడచే గా నివ్వయో నీట న
జ్ఞైసఁ స్వార్థవరాయణత్వ మది నీ యంచే ప్రప రితె న
జ్ఞానగ్రస్తులటం బరోహరభేచ్చల్ పట్టనే యెల నీ
యొనఁ నేరుపు చిత్రచిత్రములు కృ.

౩౮౯

శా. దానం బాణపు నీవటం చెరుగుచున్ బ్రహ్మాండంబుం
బానిఁ గాల్పంగఁ గుమ్మరామ మగుచుఁ ప ర్తియఁ దాపత్రయం

బొదొ సంతసమామోగాని నిరతం బుద్ధుండ సత్తానమం
చే నెక్కొల్పిన బుద్ధులం గును కృ॥

౩౧౪

౯. పీఠం బొదొను బ్రహ్మసూతా లిచ్చని రక్షింపం బొరంబొంటి పీ
వా చేత మర కాదు లోభ మదమాహారోధమాత్మకృది
బ్రాహ్మంబుల మెడగట్టి యెదెదిచ్చి సొంపా యాత్మకీంపా జగ
త్సానిం దింతలు నీ చరిత్రములు కృ॥

౩౧౫

౯. జన్మంబెట్టివా నీదెలుంగవలనా సంసారచాపత్రయం
బు నున్నెట్టి కన మెన్నటా మదిమనం బొలంగబో వుర్వియం
దు న్మృతం గల నావలం చెరియచేదో ను క్తజ్ఞాల్పంబె మై
న న్మృత్యుబ్ధులు పక్షిగనెలుచుచు కృ॥

౩౧౬

౯. మున్నం బృష్టము దెల్లలేం బుటవం గ్రోలంగు బీదప్రణో
చ్చుల్లం జూసగ నేర వింసన ముగిచి జేచేటలం జేయకే
వ్వుల్లం మందులు దాని పాదలములా కృత్యంబులం జేయ కీ
జ్ఞులం మరలంబు నెట్టుదుచు కృ॥

౩౧౭

మ. లహరీ నీరసు లిట్టివం చెరుగ కత్తుంచే విషప్రాణియో
నహిరికా భేదము భక్షు మియ్య నహిజ్వాలిస్తులలా లోకవం
దహియండో బలహిను గ్రహలమతి యత్కలంకప్రభోవేరతలా
బ్రహ్మరింపం గుంచేం పాపమగు కృ॥

౩౧౮

మ. మనసందేరతివాదొకంట మర యా ఘోషమనికా గొల్పుచుకా
గవంబుకా దినువా దొకం ఉతనినిం దానుం దొకం చాతనిం
బవలుచి రేయియు నాశ్రయించు సతి లచ్చప్రాణి యొక్కంటుగా
నవరింపకా భలమేమి యింటు నగు కృ॥

౩౧౯

౯. నాచుం బోదినవాడు నీ రాసగగితే నావంటి పీఠంబు యా
సారం బొచ్చుగ ప్రోచుచున్న మర యేనంసారి నా తోడు నీ
దై రక్షించెది సంఘ ఉంఘని సహాయకర్తంబునుం బొంది పె
ద్దారిం బో నమకర్తనెట్టులగు గృ॥

౩౨౦

౯. మున్నుకా నీళ్లును నిచ్చు నాచ్చు సభముకా బట్టించి బిల్ నేర్చురో
నన్నుం జేసతి దొక్క బొమ్మను నరే నాచేయు కృత్యంబు చె
ల్ల నీచ్చి కృత్యములేతవా యయితి నేలా కల్తలే నీదు మా
య న్నాబోడు చెరుంగనాలుదురె కృ॥

చా. ఎన్నే జన్మము రెత్తియెత్తి చుడరే కీరీతి నీ జన్మమం
చున్నాడకా జగముందు నానడత యేలో కీడా నీ యిచ్చరే
చున్నాణ్ణి యేయునె నేమియున్నది ముచిద్యోగంబురెల్ల కా భవ
త్సాన్నిధ్యంబున జక్కజేయు చుక గ్గు॥

౩౨౨

మ. కొలుదుం గోడను సర్ది మంచును గొప్పుం నాచెయ్యెను నుం
బిలుదుం బాలనొసంగు నాదొడుగుం జిడ్డుల్లు జూరక నిబ్బం
భజవృత్తిం జరియించి నాధ రొసంగు జేయు నివాళుల
క్షణమే రోతమునం దును చిలుచు క్గు॥

౩౨౩

మ. కంచే నీలను బక్షిపాత మటులం గానిన్ను నొక్కంచు భూ
వలయుం దేలగ నొక్క వాకలములం భక్షించునెలా మహా
బలు దొక్కంచు కృపం దోరంబు నుం నందన్నుం దొరం దెంతయు కా
జుం దొక్కండలు యుండ నేమిటికి గ్గు.

౩౨౪

చా. తానె గోయల మునినటులనె చక్కం గూయగా జేసికా
నీ శే నాభరమో యెరుంగెనుగదా నీయంబ్రజులంబు నీ
శేరా నెప్పునికిం దరంబు మది నూహించుంగ భవంబు ల
య్యా కర్పిం గ నేటికో తెలియ క్గు॥

౩౨౫

చా. నన్నాయంబ్రజుడంచితం బనెది బొంగలె గొట్టి మోహంభవతః
గన్నుల్ గానిను సంవిత్తామలంబు రొక్కందేల చక్కంచుకో
రన్న జ్ఞాన లవంబు బోవదొది లేమంబుగా విచిత్ర భా
వాన్నిత్యంబున నీ ప్రభుత్వమిది క్గు.

౩౨౬

మ. తెలిదా నన్ను గుర్తమావంబు నీ విద్యాంబ్రసేదారచుల్
తలజూపం దలపెట్టరావు పనితా రమ్యాననా పీక్షదా
దులపై గోట్టులు మెండు భ క్తజనులం చూడించి చుట్టావళి
గలయందోయద నెట్లు మాన్యెదదా క్గు॥

చా. నీకు నొక్కైత నన్ను గొక్కెడను నా నేరంబు మన్నించవే
నా కేమారము జూపెదో యడవిలోనం బైదెదో వత్తను
ప్రాచారాంతరమందు నిర్వెడదా నీ భక్తుండనై యుండగా
నా కేరోపము తెల్పుమా యికను గ్గు॥

౩౨౭

చా. నీపాదంబు సమ్మనాడను దబోనిషన్ సహస్రంబులే
లా పాంజీర్యమ లేదీకిం దనుచు లేలా రాజ్యభోగంబు లే

లా పూర్వార్థిత పాపసంచయమునెల్లం ద్రోచదన్ దావకీ
యాపారేధ్యదేయాసముద్రమన గృ॥

౩౨౯

కా. నిత్యం బెయ్య దనిత్య మెయ్యది సదా నీ దొక్కడై యుండగా
సత్యాశ్చర్యముగాదె వేరాకటి నీయం దున్నదన్నం దదే
యాశ్చాగంబు దొంగునన్న సకలవ్యాప్తం బనిత్యంబు నా
సత్యం దెట్లగు సత్యనిమిత్తపు కృ॥

౩౩౦

కా. బండ్లు నివ్వండును మీరును మేమను చ్చవ గ్గావం బసత్యంబ పె
క్కండ్రే నిక్కమిటంచు నొక్కొకరి ప్రభుత్వ న్ నాస్యమే యుంటునం
చుం ద్రా బాస్య నాబాస్యమౌట యెటు లాహ చిత్ర మూహంసగన్
తండ్రి యద్యమసత్యరూపదపు కృ॥

౩౩౧

మ. సగుణత్వంబును నిమిషత్వమును నిచ్చారాసరావస్తై
తగు నీటన్ సగుణస్థితిన్ ఛేదనం నిస్తారంబు గల్పించ పెన్
చగరెల్ల న్ జగదుల నింపెదపు నానా నామరూపాదులన్
దగులే దామడ నన్ను నేలు యక గృ॥

౩౩౨

మ. నినుచేయినది దుర్బలంబు జడులన్ నేమించు నీ వందనం
బును గావింపని మూట దల్పిల పదంబుల్ చట్టు నీ సత్కథల్
విసగా నోసనిదాడు పావనలికారిలాత్మమల్ పీనులన్
బనిగా నించు గృతాంబు డేబటటు కృ॥

౩౩౩

మ. పనిలేకున్నట్లై న డ్యూత మృగయావ్యాపారముల్ గెకొనం
జనుఁగా కజ్జఁడు నిన్ను దాడ నినుమెచ్చన్ నిన్ను నేనించ నీ
యనఁబ్రాభవరీలంబన్ విసగ రాదయ్యా వరాహంబు చం
దనముం గోదన పెంట గోరుక్రియఁ గృ॥

౩౩౪

కా. అనందంబున నిన్ను దాడికొనుచున్ హ యాశ్వరా కిర్మిషా
ర్థాన మ్మామవ యంచు గదదికతో దై న్యంబుతో నోడ్పుతో
మేనెల్లం బులకాంబులంబు రెనయన్ ద్రేమంబుతో భక్తితో
ద్యాసంబున్ దొనరించు భక్తుఁ డిలఁ గృ॥

౩౩౫

కా. నే చేదంబులు వలెచేసితిని నేనే శాస్త్రవాదంబులన్
గావింపంగ సమర్థుడన్ గవిని నేనే నాటకాలంక్రియా
ప్రావీణ్యంబున నాదకా యనుచు గర్వచ్ఛన్నచిత్తుల్ తుదన్
దాపుం గానరు నీకటాక్షులున గృ॥

౩౩౬

మ. నిను భక్తావసదీక్ష శుద్ధ సచలుఁ దివ్యుఁ గృపామూరి స
త్యసముం జిత్రమునందు నిల్పికొని నిత్యధ్యాసముం జేయ రా
ధసదారాది విచారభారమున దాధంజిక్కు మూఁగుంటు నీ
మనకాద్యము జెందగా గలఁడె కృ॥

౧౭౭

శా. త్రోయందొచ్చుట త్రాళ్ళ గట్టి దెసలం చూలించి యాదించినం
గాయం జేచుట ద్రిప్పు సచ్చ నెగయుం గయ్యంబులం జేయుఁ దా
వ్రాలుఁ లేచును గూరుచుండునుట రాష్ట్ర నూత్రముఁ బూను నీ
యాలం బంబున రోపరాబుదురు కృ॥

౨౭౮

శా. నీమాటల్ శ్రుచులాయె నీమరుట పాణిఁ నోటనే యుంచె నీ
ధామం బంచితవల్ల పీఠనకరోద్యద్యల్ల కీనున్నరో
ద్ధామం దాయెను నీచు నిత్యమును శబ్దబ్రహ్మబూర్జుండవే
నామాటల్ నిను మెచ్చ నెంతటివి కృ॥

౨౭౯

శా. మాయారీతడదె స నీచు మములఁ మాయం బవంద్రోయఁగా
న్యాయంబా విమలప్రదోధ మమలందె యుండ సలేల మా
కీయంజాలపు రోభముం గలదె నీ కీవెంత లేచుండు నీ
సాయందే మది సమ్మియుంటిఁగద కృ॥

౩౪౦

మ. కలముం గోత్రము తల్లిదండ్రులును నీకుఁ గరిరే రోకముల్
కలిగింపం దొరకొన్ననాటి కెచటన్ గాలానితో గాయముం
గలదో నీకునుఁ గోశవంచకము సన్నప్రాణముఖ్యము లెం
దలరెంటో యిది దొడ్డగారుడము కృ॥

౩౪౧

మ. కొమరుం బ్రాయము గోదెకానితనముం గోనీటసంబుల్ వినో
దము రాసాదికచేడ్చితంబులును రాధాసంగమునంగ నౌ
ఖ్యము కర్ణామృతమేలుగానము పులఁ గప్రాశించుచుటం
సము నేరాద్యసరీల లేచువని కృ॥

౩౪౨

మ. తెలియం జాలను సన్ను నేసకట నీ దివ్యప్రభావంబులం
తెలియంబూనుట విచ్చుగుంటు తమ సద్రిం గూటముల్ మెట్టనం
జలువెట్టం దొరకొంట జాడ్యకృతపాశశ్రేణి బంధించె న
న్నలయింపందగునే సరుండగదె గృ॥

౩౪౩

శా. నేలం బేరియెనుర్నినడ సయినన్ నీవిడ్డగాన యిదె
వ్వాళల్ సన్ను భరించ రేది గతి తావగ్రస్తసంసారపా

ధోరాశిం బడఁద్రోచి చేతుకను గాం రోగిల్లి ముద్దో మహా
ప్రాచంఘం తెదిసేయలేదు తగు గృ॥

౩౪౪

మ. అపరా తెల్వికొరంత యానలలు లే దంతంబు చుర్రాళి కి
తె చులుం దెట్టుట తెద్ది రావణము పృథ్విగా గాళ్ళచేతుల్ మొలం
గజ్జనుం దొజ్జను గురుకణ యజమలకా గాదింపి శీలంబు గూ
ర్వపు నీ మొందెప్రదొమ్మి లేమిదని కృ॥

౩౪౫

మ. నను నీటం జనియింపజేసితిది యజ్ఞానాంధరాచంబురో
మునుగంటెసితి జాన్మరణ రిప్తంబు స్మృంపెట్టి రావత్రయం
యన గూలం బడఁద్రోచిరీప్తితినిఁ ద ప్పుంజేసె పీడంచు నిం
కను నాట స్మరరంబుదప్పదొరొ కృ॥

౩౪౬

మ. తృణముకా చేదుపు చీమయుకా పిథియు బువ్వీగోళముం గొంచెవ్వా
నముచుకా గారియు సంత్రముకా మరపురం జానత్యమున్ సొంతముల్
గణింపంపం గుణసంగవృత్తులయి యేలా యాశ కంతంబు లే
దముమాత్రంబును గారణం దెరుగ గృ॥

౩౪౭

మ. పదిచే లేండ్లు తపంబుజేసిసను నీ భర్తృండు గా తెట్లుదా
స్వమటజ్ఞానసమేరుడయ్యెనిని నీ స్వత్వంబు జ్ఞానంబు దు
ర్మదమోహండులగొర్చి తంత్రగత భర్తృంబుల్ గొనంజాలుగా
కదిదా నీ కలిమిం గనుదరయె కృ॥

౩౪౮

మ. పశుపాంత్యము బూని గోళగతిలో వాసంబు గాదిండుటకా
విశదందే భవనీయపుత్రి పయతన్ చేయేల చుర్రాళినాన్
బకుసంఘండా తపీయరక్షణమునకా చందాచితం దొప్పు స్వీ
యశుధాకా సహితంబు పాశచము కృ॥

౩౪౯

శా. ఏదో కొంచెము జ్ఞాన మిచ్చితిది నే నీజ్ఞానరేశంబుతో
నీదన్ బుడ్డను పెట్టి యేటదడిసిదే దుఃఖపాథోనిధిన్
ద్రాదుర్భూతభవదయ్యావదము సంపాదించలేనా సదా
నాదాసంద విసోదవిశ్వనుత కృ॥

౩౫౦

మ. భరణిం దెబ్బరిఁ గాంచి జంబుకము వాతంబెట్టుకొన్నట్లు టా
స్వర విజ్ఞానులబోర నేను దనముం జల్పిం దొరంకొంటి నా
తరమా నీ చుహిమందెరింగిరాన గంతకా గన్నులంగట్టి తె
న్నరయంబూనుటగాదె నాతపము కృ॥

౩౫౧

కా. ఎట్టో సీగుణవర్ణనంబు గవరే నే జాడ నీపాదముల్
బట్టంగలుదు మోహపాశములచే బద్ధుండనె యుంటి నే
తట్టుంబట్టెద నుట్టికొన్నెగయ జేతంగాదు స్వర్గంబునుం
గట్టా బట్టెదనే దయం గనుము కృ॥ ౩౫౨

రా॥ కోరక రాజ్యము టోగము గణముల గుట్టంబుల బ్రోస్తరా
గారాటారక గోపురవ్యవములం గారా బహురాళ్ళముల్
జీరెల్ భూషణముల్ భవత్పదలతోలేళంబు నే గోరెడక
జారుత్రీ నిలికొందు మున్నును కృ॥ ౩౫౩

మ॥ చిలుకక జానవిహీను దుష్టపరిచుక శ్రీజాత్రీయు గోపనుం
బెలలక మోసమునేయువాని గతినుం చేదం దురాచారునం
దరు దూరందగువాని బందను నిర్వప్రప్రీయుక సన్ను గ్రగ
చ్చట నెట్లెదవో యెరుంగగదె కృ॥ ౩౫౪

మ॥ బరువా తిగితు గాయ నీవలస చూపం బందితిక సీవరా
కొలు రెవ్వారు భరింపు నన్ను మహానీయాద్యోగవాహుశ్శరణ
దురతే యట్లు లఖండదోధహితసాదుర్వ్యం బబద్ధంబె క్ర
చ్చర గారుణ్యముగల్గి యేలు మిక కృ॥ ౩౫౫

కా. క్రోధిం బ్రహ్మను జేయు నీకరుణకుం గ్రహున్ సదాచారవి
ఖ్యాతం జేయుటె దుష్టరంబె భవితవ్యం బెట్లుగా నున్నచో
యాతంరం మిక నేమి యటయగు నీ యంబ్రుదవ్వయి మాన వి
శ్వాతీతాత్మక నన్ను నేలు మిక కృ॥ ౩౫౬

రా॥ పాలకముందెది నీశ్వరుండదహ నీ పాదాగము సమ్మతిం
జాలన్ మ్రోక్కగ గాళ్ళ దన్ను దగునే సర్వేశ్వ నా పాపముల్
క్షీరిం జేయదె మోహపాశముల పేర్కిం గోసి రక్షింసవే
చాలున్ నీదు విరోధపై ఖరులు కృ॥ ౩౫౭

మ॥ హరి భక్తగ్రణి యంచు చేర్చడిస బ్రహ్మాదుంచు నీ కేమి ము
ట్టరికంబుం బ్రకటించె నే మొనగె గట్టా నా యదృష్టంబెరా
కరవించాననువ్రాలు నా నొనటదా గె యున్నదో లేదో యె
ట్లరయందోయెద మ్రోక్కెదం గనుము కృ॥ ౩౫౮

మ॥ పరమద్రీలి భవత్పద్మానతులన్ భావించు పక్షాంగివై
స్ఫూరితజ్ఞానిని జీవగత్తునయి సంఘాతాభిలాండప్రతో

ద్వంద్వోద్వృత్తికి బ్రహ్మకాయవయి మాత్యర్థగ్రహస్తదు
ర్విరంధోశితే బ్రాహ్మగోడ్డదుపు కృ॥

౩౫౯

మ॥ స్వజనుండంచు బహుండబంచు గలచే స్వామి చిదానంద నీ
భజనద్రాదులు స్వీయులా ప్రజగణంగా యాత్తులా భటలా
సుజనోత్తానములా యనంతములుతో సూర్యగ్రహవ్రాతమా
త్యజియింతే యులై న మమ్మురక కృ॥

౩౬౦

కా. కర్మావంతుడె మానవుండలునచో గవ్వంతయునోలేదు నా
యోగ్యుని నీ భజనంబునన్ ఫలము నీ పెద్దొగివె కర్మముల్
చేర్చింబెంద సశింపజేయుగం పేనిన్ ద్రోషుని సేన్నితన్
స్వర్మానుష్యవదంబు లేపిటికి గృ॥

౩౬౧

కా. తప్పా నాది భవత్పదాబ్జములచెంతజేరి నీవాడ నా
యప్పా యొప్పులబిప్పు రాగదర మోహంబోది చాటించు చేల్
తెప్పా యంచును చిన్నచించుకొనుచున్ దీనుండనై పేటటల్
చిచ్చుకేటి కటంచు ద్రోయటము కృ॥

౩౬౨

కా. పెట్టో చేవుడ కాపుమా భవభయంబున్ చీర్చుమా పేగమే
వెట్టో మొట్టియొ నీపదాబ్జములు సేవింపం దొంకొంటి నే
టిట్టం బిచ్చు చుటంచు గోపమున నీక్షింపంగటో కటయే
పట్టో తంగునె కృపంగుము కృ॥

౩౬౩

కా. పెట్టం గరపు కొట్టగరపు తగుందో నీచుస్వాతంత్ర్య మీ
క్కట్టుం దొందెడినాడు సేవకు నుపేక్షం ద్రోయగా తెలుసే
యెట్టున నీకును ధర్మమెక్కడిది యందే బూర్ణవిశ్వాసముగా
గట్టా నీయెడ నెప్పుటంచెదరు కృ॥

౩౬౪

కా. పెడెల్ నిందితి సంపితాభునున నీ పేరెత్తి నేటిక
దట్టె యున్నదె నిన్ను గొర్చిను నా యయ్యా కటాక్షించుమా
విట్టానగా మొలవెట్టు నన్ను విడువన్ చేర్చానీనీ తెచ్చునే
పట్టుం జేయక ద్రోవుమయ్య నను గృ॥

౩౬౫

కా. నీచే రాతపు నీచే రాతపు మరిన్ నీచేకదా హర చే
త్రోవం జూచిన నీచెతక్క యిక నేరున్ లేరు చేరెందు స
ర్వావస్థంబుడపేచె నిన్నిడచి యే యల్పాక్రయాలంబునన్
గావించుం దయజూచి యేలుమిక గృ॥

౩౬౬

శా. కన్నారన్ నినుజూచి మ్రొక్కి పురివ్రక్కం జిక్కు జోరీగనై
యున్నాడన్ భయమేమి నాట భవసంయోగంబు వాదించునో
యన్నాళ్ళుంబర పట్టలేయయన నీ యాశత్వమున నీ ప్రభా
వాస్పత్వంబును మెచ్చువారెవరు కృ॥

౩౬౭

శా. రాధాదేవి నమ నమన యుపచారంబుల్ తగం వీపుగా
మేధాపుల్ గురువాడు లూడిగముం నెట్టిప్పించగా ఎచ్చరో
వేదోముఖులు స్తోత్రపాఠములు గాదింపంగ నోరోకముం
ధాదోరోన్నత సింహాసీతి దగు కృ॥

౩౬౮

శా. పూలుం బల్లిరి రెచ్చి నీ శిరమునుం బూజింపగానైన నే
జాలన్ సర్వలతాప్రతాపసునుభూటద్రాణి వేదోండముల్
నీరో నుండగ నీట మారియటకంబున్ చెట్టి వే రెద్ది మీ
ధ్యాలారిత్వము నూపనేమిదికిఁ గృ॥

౩౬౯

శా. నై చేద్యంబును చెట్టనరజామి నానారోకనంబునురో
జీవుల్ నీ విడునట్టి యన్నమున నే జీవింపనుండంగ ను
ద్ధావజ్జత్వము నూపనేమి పుల మాహారంబు నీచిచ్చి నా
ధ్యావృత్తు ల్పవదంబ్రుసేవ రిక కృ॥

౩౭౦

శా. దారుల్ కొరైదీదాని కృష్ణు ససత్వవ్యగ్రవాగ్వాది రా
గారొన్నత్వము నిర్వయాత్మంతు భోగంబుల్ సరహ్మశిరిం
భారాజ్యంబును నిచ్చి నీడు పంజాంధోజాతమున్ సమ్మృ పన్
దారందోయట నీట భక్తమొకొ కృ॥

౩౭౧

శా. నీ వాచర్యమురల్ల బోచెడి జగన్నిర్మాణమైచిత్ర గా
ర్యోదిత్వంబున శద్ధిరూపరసగంధాదీప్రసంగక్రమ
ప్రాచుర్యంబున జంతుసంతతి గ్రియారంభంబులన్ గాన నే
యాచింతన్ భవదీయ సేవనము కృ॥

౩౭౨

శా. పోటం బెట్టినగాని దాలునట నీ టో దంబ భుగ్గంబులన్
వీరోధాబడవైన నీవు పరమా త్రిం జిక్కియున్నట్టి న
న్నేరీతిం బరికించెదో కరుణలో నీక్షించి రక్షించు ము
య్యా రాజీవదళాక్ష దేవహిత కృ॥

౩౭౩

శా. సీమాహత్వము సర్వరోకనమితి విన్పించెన్ నిరాతంకమై
నామందత్వము సన్నెదట్లుకొనియుండం జెల్లునే నీలన

స్వామోచ్చారణజేసి దాని దరుమంగారేనె యోరాధిరా
స్వామి లోకహితైకతార్యభర కృ॥

౩౭౪

కా. బల్లన్ దుఃఖమయము నీచమును నౌ నుర్వీశ్వరత్వము నే
నొల్లన్ నిత్యముగాని స్వర్గపద మత్యుర్వాహముం బొందెదన్
త్వల్లిలాకధనము ద్వర్వజనమున్ ద్వద్వాససాంగత్యమున్
గర్గర గావు కృపాశ్రితేచ్ఛామిక కృ॥

౩౭౫

కా. భక్తశ్రేణీకి పట్టుగొమ్మ పనుడుఁ బ్రార్థించిరిని నిక్కలా
సత్త్వన్ నాకవి దోషమా యకను నీ సామన్యసారధ్యసం
యుక్తిం జూచెదగాక నీ యభిముఖర్థ నిర్కమో యేది నీ
శక్తిం జూపుము నన్ను బ్రోచుటకు కృ॥

౩౭౬

కా. కృత్యాకృత్యనిచారమంతయును లే దీర్థోపం దంతయున్
బాహ్యంబుండి నేవియుం గనక రాజ్యందేలుపేపాది నీ
భృన్యత్వంబువహించి యెల్లమును సంప్రీతిన్ మహాజ్ఞాని
బృహద్రాక్షుడనౌట మేలుగదె కృ॥

౩౭౭

కా. నీ నామస్మరణంబు గోరును మృదాసేధ భ్ర మాహార
స్థానంచ న గళంబుచే దుడుగనో నర్వామహర్ లోకనే
లా నేనెంచెద గట్టిగా నమృతధారామాధురి నిమించెనం
చానందాత్మత చిత్కళానహిత కృ॥

౩౭౮

మ. అవతారంబుల నెల్లియెత్తి ఖటనవ్యాపారముల జేసిచే
నీ విధానజ్ఞుల నేలియేలి బలుగాసిం జెందనేలా రహూ
ధవ గోర్తొకసుఖంబుకంటె భువనప్రాణంబు నీతెక్కువ
యపురా నీదయ కట్లు సేయదగు గృ॥

౩౭౯

కా. అడందాడగరేనినాట లోకదేవతం దిందు గల్గించి నా
తేదానాలుకయొక్కదేయిది యే రీతిన్ భవల్కుల్లన
శ్రీడండేయదు నీదుయెప్పునడయం గించిజ్ఞాడ న్ననున్న నే
జాడన్ బ్రోచెదా నీదె థార మిక కృ॥

౩౮౦

కా. పప్పు ల్లప్పుకము ల్లుడించి కడుపుల్ పై పెక్కిఁ బొంగారగా
పప్పులసొపడి శ్రేపిశ్రేపి లనుపుల్ పాలెంటులే లబ్ధికై
యెప్పుల్ ముప్పున విప్పునం బడగనో ఘాస్తానం జేయనో
యప్పాతం దొసరింపనో యెరుగ కృ॥

౩౮౧

తా. సాధుశ్రేణి భవన్ముఖోదితమహాశబ్దప్రమాణజాలై
యాదివ్యాధిజరాదురాదిమయ కాయం జానరోసుంప కో
రాదానాతః : రదాంగపాణి : యనుచుం ద్రాశించి ముక్తాకురై
సాదిం త్రవ్యుత దివ్యభోధమును గృ॥

౩౮౦

మ. అనపచ్చిన్నము చేతకాంఘులచే నాద్యంతకాన్యంబు చి
ద్ద సమున్ నీత్రచురంబు సంతతముఖ సాసంబు బ్రహ్మం బటం
చును చేదాంతరహాన్యముల్ తెలుపు సమృద్ధిగూర్చి బ్రహ్మాహుం
చననో భటచన్ద్ర మెలంగుదునొ కృ॥

౩౮౩

తా. సీరో నై క్వమనొందుచే నుఖమె నే నీగన్నిదిం జేరి యి
ష్టాలాపంబుం ద్రొట్టబుచ్చుటయ శ్రేయంబో విచారంపగా
జాంన్ నా లెట్టరై న విష్ణుడె యదోషంబైన సౌఖ్యంబు నా
కాలీంఘ ఘటించవేయె మొక కృ॥

౩౮౪

మ. విలసద్భావసాద్యలంకృతులతో పృథ్వుంబులం జెప్పి ని
న్నలరింపంగలవాడఁగాను మరి యుద్యద్వల్ల కీచేమగా
త్రలసద్భావముచే నులంపగ నమర్తంబు లేదెట్లు న
న్నిలసం బంబలు నజ్ఞ నేరదపు కృ॥

౩౮౫

మ. పలుపాట ల్పనియెడి దర్శనము లొప్పు నేర్పిరి వాక్యార్థముల్
పెరియింపంగలవాట నిన్నుగను తెల్పిం గోరియేకాదె యు
క్తులు ప్రవృత్తులు భూర్భువఃస్వవినియ్యుల్ శుభ్రరాధాంతముల్
గరియంగొట్టుడి చేనుభట్రుడను కృ॥

౩౮౬

తా. అద్వైతంబని ద్వైతమంచని విశిష్టాద్వైతమంపన్ మహా
విద్వాంసుల్ పలుపోకల ప్పడచి రా భేదంబు లజ్ఞానకా
ర్యద్వేషాశ్రయము ల్లంప నటదె త్తైనం భవత్పాదరం
జద్వంద్వంబును బట్టగావలయు కృ॥

౩౮౭

మ. అవనిం దారులు నూరు జూపడిన గమ్యస్థాన మొక్కండయె
తిపురంగానెమె నీవె గమ్యుడపు నా తెన్నుం బొడంగొంది యు
హ్నిపరుంగొన్నగరాని మానిసిని తప్పుం బెత్తెదో మూర్ఖుఘా
నపుడకా చచ్చితి నెట్టరో దరికి కృ॥

౩౮౮

తా. దివ్యజ్ఞానమునున్న నీచరణ భక్తి న్ దీప మెందాయె బత్
దివ్యజ్ఞానమె చేయ నీచరణభక్తిన్ దీపి చేరోనదా

దివ్యజ్ఞానము నీచ నీచరణభక్తిఁ దీవినాచే యితన్
సవ్యాసందము నీవు నాకిడుమ కృ॥

౩౮౯

శా. మంచో చెడ్డమొ నిన్ను చేసితిని శుంభత్సంభవాంధోభిరో
మంచో ముంచకయో భవచ్ఛరణముల్ పూజించు నేదించి నీ
పంచన్ దానిసమానిసం జలుపుట ప్రార్థించెదన్ సన్నుచు
స్వంచారంబుల చెట్టదోట మిక కృ॥

౩౯౦

మ. రతసంబుల్ గలచోటనే కంఠుగా రా కృందురో భేద మే
గతి వ్రాపించె నెరుంగ శక్యమె స చాకర్తరినిన్ ప్రభు ను
న్నది చాలాహుల మెట్లు పురు సమరా నానత్వముం గారత్నై
క్యకయున్ నీచనులందె గానఁబడు గృ॥

౩౯౧

శా. నీచేమాయలమాయచే సకలమౌ సీరేశగర్వాండ మిం
కే దిందున్నది పొందే పెరుగు స్వామి పెరుచే చల యు
నాదగ్రస్తుల మెది మే మది భవ న్మాయామహత్వంచే చే
చా దీనుండను సన్నుద్రోపుమిక కృ॥

౩౯౨

శా. నీచు ప్కప్పుగ నేర్పు దండమును వాణిం చెట్టగా నేర్పుచి
వ్యాతప్రాధి బశుప్రభూతమును జేయన్ నేర్పు నీచుండునున్
జేరోవృత్తుని నిర్వి నిశ్చలత వ్యానింపండు చాకెట్లది
చ్యాతీతుండగు చెల్వపే కరుణ కృ॥

౩౯౩

శా. నిన్నుం గీర్తనసేయఁగా శ్రుచలరున్ వేదాఖ్య వచ్చింగదా
యెన్నంగా విది చాచువర్తము చుటొందే జ్ఞానమేరకా నా
యన్నా నిన్నును గొల్పుచారలట జ్ఞానాదిర్యమే లాభమౌ
సన్నుం జ్ఞానిజేయ మేదిటికి కృ॥

౩౯౪

శా. నీచారేటికి మాయగాక కలిసెన్ నీతోడ నైక్యస్థితిన్
తోరంబూనెడి రాధకానియది యస్తోత్రంబుగా చెత్తసం
దాకఁబెం జగదండగేహమున మా రావంత నందీడు నిన్
వైకుంఠేను భజించు రెల్లీతను కృ॥

౩౯౫

శా. ఏరోకంబున నీచరేపు సకలం చీపున్నచోచేగదా
గోరోకంబున ప్రీతి మిక్కుటమ నీచం జూడ గార స్వధ
ర్యాంబుంబును సేవక ప్రజవిరోధార్థంబులున్ మెండటం
చారోచించెద సన్నుద్రోపు మిక కృ॥

౩౯౬

కా. ఇట్లు చెక్కుము గొట్టు చొట్టి మది తో చేరుకా నను గ్రంథులం
జిల్లంతేమి క గోత్రమంచమున నున్నింటెట్టి సలసారివై
యల్లాసంబున భద్రసంతతులలో నొప్పారు నీభాగ్యమే
చల్లంగా మము నేయగావుతము గృ॥

౩౯౦

కా. సీచేరాల మరెవ్వ రీ జగమునకా నీ విబుక్కు విప్లంగలా
రీ విశ్వంబున ఏతె ముందో మరి చెట్టే ముందో సాదించ స్వే
చ్చాచాదంబులు చేసే చేసి యసంపన్న జిక్కిరే కాక ని
చ్చానందురే కనఁజాలిరే తెలుపు కృ॥

౩౯౧

కా. శృతి ప్రామాణ్యము నీ స్థితంబునను నా శృత్యర్థము న్నిదన వి
ర్మితగానన్ మహితప్రమాణత గనెన్ గీర్తిండు నున్మాదవి
చ్చుతి బంతో మరి బెండ్లికిన్ విదవ నే కాండెట్లు నున్మాన నిం
ద్యత యన్యోన్యము నాశ్రయంబులగు కృ॥

౩౯౨

కా. మాకుకా గంటికి గానరాని యున్నది మాన్యుకా నినుకా లోగొనుకా
లోకేశాండకలండమండలము నీలో నుండు నీ వాదియో
లే కాదిం బరమాణుబంజము లన న్నీలం బ్రకాశించెనో
నా కేరీల నెరుంగ శక్యమగు కృ॥

౪౦౦

కా. తిలమా ధోగము సత్యమా జగము నీ వివ్లాంఘివంశేజబం
ధులమాడ్చిరసపానమితుల రిపాదు లేవు నిమ్మర నిలం
తలగోలోకమథాపమాప్రమదబోధాచాలలై యుండ్రు చే
దరహస్యాత్మము రత్నచెప్పెదను కృ॥

౪౦౧

కా. నుడుదుకా బండ్రియు తెందముకా మగడు కాజుం బండు మా మలుదుకా
హిడుదుకా స్వేహిడుదుకా బురోహిడుదు గేహి శ్రేష్ఠ డన్యోన్యసం
గతి సమ్మర్పము మాని పోరుదుదు నిక్కం బుల్లోభోజునకా
గతి నీచే యనుచుని శేటుపు కృ॥

౪౦౨

కా. ఓగుం బాగులు నీ వెరుంగవని నే నూహించ సన్నేల ఘా
భాగంబందు జనింపఁజెనెతివో నావలకా పలంచేము యే
లా గెదొప్ప నెప్పు డేది చేసెద సెద ర్లెకా నీరె జ్ఞాతంబు నా
నాగోపార్థము అన్నపేదికపు కృ॥

౪౦౩

కా. ప్రాప్యశ్శృఙ్ఖము వట్టుమన్న బవరింపందోదు పల్లెన్న ఛా
రావిస్తారము మాన చట్టులనె యౌరా నీకృపాధార రా

- ధావామాధరవింశతీర పటుదోధాశూర భీరా సనుం
గావం మ్రొక్కెడ జూడరా యకను కృ॥ ౪౦౪
- చ. పసుతాతల్ తపలర్చి కావమున నిర్విన్నాంగులై భస్మమై
చన రవ్యన్నతలోకదానమునటా సౌఖ్యం కృపాతారతో
డను గంగావయ్యిచ్చి ప్రోవగదె శ్రీ ధామా పిత్రాణంబు వా
యను నీచేగతి యందు సమ్మితిని గృహ్ణా భక్తకల్పద్రుమా॥ ౪౦౫
- చ. అర్చి బాటు పలువిధంబుల : గొనియాడగ గృహ్ణు డలరి కోరిన పరమ
ద్వి సగుడు ముదమున దసకడ : ఘనభోజం దనుట గంగ గని యట్లునియె. ౪౦౬
- చ. ధారతి కావచశంబున : సౌరావగ యనని లేగి సగమకొనుటలం
భూరి పథలోకమునటం : తేరి సుభింప చేగ జేయుము పొమ్మి॥ ౪౦౭
- చ. నీ నీరంబుల నెవ్వడు : స్నానం దొనరించు వాడు సాలోక్యమట
శ్రీ నాండు నాడు వయచే : నానాజన్మాత్మలకు నాశము గలుగుట. ౪౦౮
- చ. నీ నారి సోకినంతన : రాగ చేష్టపాది బోష రాహిత్యమగుట
వాసగ నిను స్ఫురెయించుట : తో గలుగున్ మాట మెల్లగ్రుచ్చుట వలంబుల్. ౪౦౯
- చ. సామాన్య దిగుస్నానము : చే ముఖశతపథము గలుగు చెలవముగ శ్రుతి
ప్రమాణమున సమాదా : స్వాదుస్వంతర ముఖముల శతగుణ భంబౌ. ౪౧౦
- నీ. రవిసంక్రమణముల రవి శని గ్రహణాయనాదుల మూర్తిమ సత్త్వమని మ
హోదయంబందు సర్వోదయంబునను జాతుర్మాస్య సత్త్వయ మురతనాశ
కంబును బుణ్యలోకప్రా ప్తిహేతుకంబును పగు నీయందు జనుచు స్నాన
మాచరించినయేని చురగాత నీచేగి భరణీతలంబున దిరుగు మనిన
- తే. గీ. నిధునిమాటలు వినుచు పవ్వి జువగంగ : భక్తి సమ్రయగుచు జేరి పర్వె చేప
తావరీయమహాజ్ఞ నాదలను దార్చి : యరిగడను బృష్టి కొక మర్వి నాలరింపు. ౪౧౧
- చ. పాపాలు తమపాపంబుల : నాపారొనరించు రాది నారాయణ నే
నేపగిది ధోషంబుల : దాహకొనంతాలుదాన పరియింపగదే. ౪౧౨
- చ. ఎన్నాడనుక భువిపై : నిన్నాత్మస్మరించుకొనుచు నే నుండెడ నా
పన్నశరద్యా తెల్పుదు సన్ను గృపామతిని జూచి నా విడుచెల్లన్. ౪౧౩
- ప. అనిన విష్ణుండు ౪౧౪
- నీ. నా భావాంబునం బ్రథాదోన్నతి లవణవారాన్నిధి లలితమూర్తి
యగుచు లక్ష్మీరూప పగు నీట త్రియుడగు నీట భగిన వాడు నిర్మయండు

నిఖిలపూజ్యుండు మానిత కీర్తి కాలియు సరిమించి నిలిగాంచి సరసరీల
నెసలాచు దిగాక యెంతకాలము సరస్వతి మొదలగు నదుల్ సౌఖ్యవృత్తి

తే. గీ. భారతంబున బ్రఖ్యాతి బడయనేర్చు । రంతకాలంబు నీవును సంద నుండు
మొంతయేటికి నైదుచే లేండ్లు గలిగి విమలగుణవతి సంతోషవిస్తృతిమతి. ౪౧౫

తే. గీ. భారతంబున గల ఆసుల్ పరమనిష్ఠ । నిన్ను సేవించి స్నానాది నిరతులగుడు
సమములను గెంటుదురు భవదంబుకణము । పరమపావనమై స్వర్ణభంజము నిచ్చు. ౪౧౬

ఉ. గంగను మాసపుండు మునుగంగలదేని పవిత్రుడై చెలం
గంగ సభాశియైల్ల బొలగంగ సభాసహి యాత్మదాం
గంగ విమానమెక్కి పరగంగ నిరుంతపురంబులోనికే
గంగల దంతమందు దిరుగం గను డీ భవపాశబంధమున్. ౪౧౭

ఉ. యేరియ గంగలో మునుగ యేరియబంగరుతో బనేయి స
య్యేలితయైన ప్రాభవము యే రిక జెచ్చుగనేల భూతల
య్యేలి సుబర్హునాభుల యేరి సరోరుహగచ్ఛుపత్త స
య్యేలిస హచ్చభేనుపురయేరిస నా దరి జేరు సంగనా. ౪౧౮

ఉ. లంగస యాత్మభక్తి బొలయంగను ముక్త్యుడు గంగ నీరపా
యం గని చేరడిగ్గి చెలయంగ గలంగ గలంగ సీతచే
యంగను దావనందియన యంగముగలి యభాశియైల్ల దా
యంగ సనుం గనుంగొనెడి యంగదియంగవగొంగయై లగున్. ౪౧౯

ఉ. నీ యనుమానయేల కటిని యనుచాల ముఖాది లు పి రా
నీయనుదోషమున్ నిలువనీయను బుణ్యము నిన్నుదాసో పో
నీయను పత్రగంధ్ర యననీయను నిత్యపవిత్రశుద్ధపా
నీయనుగా దలంచి జనునీ యనుచారలు నిన్ను ఘోరసుల్. ౪౨౦

క. ఏకగ్రుద చచ్చిన శవమున్ । దక్కక నీలోన మనుచ దటనీ నేనా
ఘ్రుక్కడికిని సారూప్యము । దక్కించున్ దీనికంటె భవ్యత కలదే. ౪౨౧

క. నాభకులు నీలోనం । బ్రాహ్మణులు గందు రెండు పాపము బుడగన్
శోభావతిచ్చె లనరెడు । నీ భయ బుక దీరెగాదె నిన్నుగ పొమ్మి. ౪౨౨

ప. అని యిట్లు భగవంతుండు పలుకం గడు సలలి మ్రొక్కి నిలచిన భగీరథుం గాంచి ని
వీ గంగను గౌతమో క్షత్రమంబునం బూజింపుమని చెప్పిన నట్లు చేసెద సని యాత్మం గయ
కొని గంగం ధోడ్కొని చనియె సని చెప్పిన విని నారదుండు స్వామి భగీరథుండు గంగం
బూజించిన క్రమంబు తెలవివ్వచే యనుడు నారాయణుండు ౪౨౩

సి. నియతితోడ మునింగి నిత్యక్రియను దీర్చి భౌతవత్తద్వయదాల్చి విప్పు
నాభుని రవి సగ్ని నారాయణుని శిష్య సంబంధు నాభ్యుప సలత గౌర్వి
యదికారయగు నెండకనిన విప్పుము రాను గణనాధు గౌర్విసకతన నింక
రవి గొల్చుటను రోగరహితౌ శౌచంబు గలుగు చహ్నివి గొల్వ సశవనేత్రు

తే.గీ. గౌరిచిసందున శ్రీ గల్లు గుహజనెటని । గొలువ జ్ఞానంబు గలుగును గూర్మి సంబ
గౌరిచిసందున మోక్షంబు గలుగు నిక్కమవల గంగను ధ్యనింపగను మునింద్ర : ౪౨౪

ప. కణ్ణరావో క్తంబయిన ధ్యానంబు దెలిపెద వినుము.

౪౨౫

ఉత్సాహ. మల్లె మొల్ల జాతి విరుల మాడ్కి నీ ప్రవాహముల్
తెల్లనై పరిత్రమై యతిద్యుతిం దలిర్పెడిన్
గల్లగాదు నీవు కృష్ణగాత్రమందు బుట్టిరో
తల్లి గంగ నిన్ దలంచెదన్ సతంబు గొర్చెదన్ ॥

౪౨౬

ఉత్సాహ. రెల్ల మాయ నీదు కీర్తి దేవదేవుడే నినున్
బల్లవింపజేసె నమ్ము భక్తకల్పభూమిరు
దల్లలి వె తి దో నను సవాహినీచతల్లి మా
తల్లి గంగ నిన్ దలంచెదన్ సతంబు గొర్చెదన్.

౪౨౭

ఉత్సాహ. నల్ల వేల్పుగాదె నిన్ను నాటి భారతంబునన్
జెలు నీ విశేషమహిమచేత నెల్లదుర్భ్యులన్
బిల్లరావలంబు చూర్మి పేర్మి నేలుదమ్మ మా
తల్లి గంగ నిన్ దలంచెదన్ సతంబు గొర్చెదన్.

౪౨౮

ఉత్సాహ. విలువంటి కన్నుదొమయు వేదివంటి జఘనమున్
జల్లి మెకముతోకవంటి చక్కనై న వేణియున్
పిల్లలేడివంటి కనులు పేర్మిమీరుపట్టి మా
తల్లి గంగ నిన్ దలంచెదన్ సతంబు గొర్చెదన్.

౪౨౯

ప. అని యిట్లు ధ్యానించి షోడశోపచారములుచేసి గంగాఘాట సర్పినవాని కళ్ళమీద ఫలంబు
లభించు నిక గంగా త్తపంబు నెప్పెద వినుచుని నారాయణుండు.

౪౩౦

క. అమ్మా శివకరరూపిణి । నమ్ముగ్ధ మురారిదేహసంభూతా గై
కొమ్మా నా మ్రొక్కలు గంగఘాటాధాంగరససమభాయక్త దయన్.

౪౩౧

రగద. భారీని దగ్గరమంచుక న్నట్టిని జొప్పడజేసెడి కాలమునందున
గోలోకంబున రాసమందరిని గోవిందుడు దా మ్రొక్కినదేవికి
పిలుగ గార్తక పూర్ణమయందును ప్రేతలు గొల్లలు పేదకతోడను

పేలగు రాధికయత్నవచుండును మించి మహాస్మృతిగొప్పది దేవికి
 గోటియోజనంబులు పొడవై నీరి గోరి వెడల్పారంజయు సగుచును
 మేటిగ గోలోకంబున మహామను మించిన తల్లికి గంగాదేవికి
 నలరుచు నలుబదిలక్షల యామడ యా మైదంతమునందును విరివియు
 బొలుపుగ నారంతలు గల నిడివియు బలుపు వహించెడి భాగీరథిని
 ముచ్చదిలక్షల యామడ వెడలుపు మొనయగ నైదంతలు నిడివియు గని
 మొప్పుచు నత్తమునందున నుండెడి యొప్పులనున్నది నొగి చూ తల్లికి
 ముచ్చదిలక్షల యామడ మైప్పుము మొగి నారంతలు నిడివియు సగుచును
 మెప్పుగ శివలోకంబున నుండెడి పేలగు చక్కని మంచానినీరి
 లక్షయోజనంబుల వెడలుపుతో లలితగతిని నేదంతలు నిడివలు
 మోక్షమునొసగుచు ప్రువలోకంబున ముద్దులత్రికి సౌందర్యానికి
 లక్ష యోజనంబుల వెడలుపుతో లలితముగా నైదంతలు నిడివలు
 పీడించుటగి చంద్రలోకమున మెలనినలత్రికి సులక్ష్మీ కళను
 లలుబదిపే లామడ వెడలుపు నై యంతట బదియంతలు నిడివియు నలు
 సరసిజబంధునిలోకమునందును జక్కగ వర్తిలు లోకజననినీరి
 లక్షయోజనంబులు విస్తీర్ణము లరి నైదంతలు నిడివియు సగుచును
 సత్తయమైన తపోలోకంబున నలరుచు దీరిగెడి యాపోమూర్తి
 దేయామడ విస్తీర్ణంబై బడిపే లామడ నిడివై చెన్నొండును
 దాయక జనలోకంబున వర్తిలు పరమేశ్వరినీరి భక్తపోషిణికి
 మదిలక్షల యోజనంబుల వెడలుపు బంచగుణంగుల నిడివియు సగుచు
 విచిత్రంబుగను మహారోకంబున వింతగవర్తిలు పాపనాశినికి
 దేయామడంబు నిర్వి గరిగి నరవి శతగుణమగు నిడివి జనరి నిర
 పాయంబుగ నైలానంబున బెరలాడెడి భక్తజనావసన్నుతికి
 నూ లామడ వెడలుపు గర్గయు బది నూల్లామడ పొడవును దార్పియు దగ
 నొప్పుమిరగ స్వర్గమునందును నొప్పెడి తల్లికి మంచానినీరి
 బదియొమడ వెడలుపు దసరానగ బదిమలామడ నిడివి గరిగి యును
 వదలక దాతాళంబున నుండెడి వాసిగలమ్మట వరభోగవతికి
 కోసెను వెడలుపు గరిగి భరావలి గుణవతియగు సయ్యంతనందును
 ఘాసురవంద్యుడ బ్రహ్మచరిత్రుడు మ్రొక్కెడ మ్రొక్కెడ మ్రొక్కెడ మ్రొక్కెడ. ౪౩౨

తే.గీ. క్షీరవర్ష యగు గృతమున, నిందు । సన్నిధ యుదరియు శ్రేత, నెట్లొం జంద్ర
 నాథ ద్వాపరమున, నలువొ జంద్రుడ । గరియుగమున నట్టి గంగ గొల్తు. ౪౩౩

ప. మరియు నీ గంగాస్తోత్రము పఠించినవారికి సకలార్థములు గలిగి నుఖించుటచే చెప్పి మరియు నివ్వధంబున భగీరథుండు గంగాస్తవంబు నేసి గంగం దోహాని సాగటల భక్తు రాసులం దతిపిన వాంఛ్రు తక్షణంబు చెటంతంబున నిత్యసఖంబు గలి వర్తిరి. నీ పదిగిన గంగామాహాత్మ్యంబు పెప్పితి, నింక నెద్ది యడిగెద వనిన నారదుండు నారాయణాః ఘనపాపనియైన గంగ త్రివచన యగు నదియైనందుల తారణంబును దెలుపదె యనుడు నారాయణుండు

౪౭౪

తే.గీ. నినుచు నారద తెరిసెద విస్తరించి । మున్ను గోలోకమున గృష్ణమూర్తి యొక్క రాత్రిం బున్నచును విధిత్రమమీర । రాసమండలమందును రాధ గొల్పె.

౪౭౫

తే.గీ. దొర్ని సంహృష్టుడె గదె గూరుచుండ । దేవతలు మునులును సభ దీర్చియుండ కృష్ణసహిత సరస్వతి తేరియె । వీణగాని పాదె వల్లవి నిలక దొనగ.

౪౭౬

తే.గీ. బ్రహ్మ దా మెచ్చి తారహరందొనంగె । శిష్యుడు చక్కని చూడకృశేఖరంబు నిచ్చె గృష్ణుండు తొవ్వంబు దిడియె రాధ । రవంబురైచి యచ్చె నారాయణుండు.

౪౭౭

తే.గీ. మెచ్చి దుష్టులతో దిచ్చె గర్విసాని । పరగ దుర్గయు దా నిచ్చె బ్రహ్మ భక్తి భక్తు దిచ్చెను భక్తిదా భక్తుబుద్ధి । పట్నా శు ద్రాంతుకం బిచ్చె వన్నెమీర.

౪౭౮

ల. పె. బ్రహ్మ మీపు గిల్ల బలమేళ్లరుడు గొంతు । తెల్లి పాదె నార చురుమీర సురలు మునులు పాట నొక్కొత్తి చిత్తరు । బొమ్మ రైచి యేడు పోకరేర.

౪౭౯

తే.గీ. కృష్ణదేవే శేతనం దొంది తెలలి చూడ । రాసమండలమందు స్వప్నంబు జలమయమైన నా సభాసదులు జూడ । త్రవత నొందిరి కృష్ణుండు రాధ యుట్టడి

౪౮౦

క. గొల్లలునుం గొల్లెతలును । నెల్ల సురలు బ్రాహ్మణులును నేది గనక తా బుల్లంబులు దల్లడవడ । గొల్లుడునుచు నేచ్చి రప్పడు గుణరత్న నిధి.

౪౮౧

తే.గీ. ధ్యానమోగంబుచే బ్రహ్మ తా నెరింగె । రాధికయు గృష్ణమూర్తియు ద్రవత జెంది రుచుచు సంతలు దాగేది యడ్పురంబు । నాగ సశరీరీశ్వరంబు నాంబె యట్లు పలికె నెందరు మిగ గృష్ణ చాత్యసరణి.

౪౮౨

తే.గీ. నేను సర్వాత్మ నిధి శక్తి నే పనంగ నిధి యనంగను వేద మెక్కించురయును లేదు రాధాశరీరంబు లిల ద్రవత । నందె పద్మియ నేను నే నద్ది నుమ్ము.

౪౮౩

తే.గీ. కాన నామంత్రములచేత దీని గొల్పు । మానవులరెం గోలోక మార మెన్న బులభమెయుండు పది ఖారి తెలిసినేయు । నాగ విని బ్రహ్మ శాంకరీనాథు జూచి.

౪౮౪

ప. శంకరా దేవసారంబున మంత్రవిస్తారంబుతో నిదే గంగాతోయంబు పూని స్తోత్రంబుం జేయుచు నాపుడు సతంబిది భగవదాజ్ఞాపరిపాలనార్థం బదియుంగాక యీ గంగతోయంబు పూని యెవ్వడు తీర్చందాడండు వాడు కాలసూత్రంబును నిరయుచు జెందునని పూని వేద

౪౮౫

సారము పఠించినంత కృష్ణుడు రాధానహించుటై ప్రత్యక్షుడై సం గాంచి పునరుత్పన్నము చేసి రది కావున కృష్ణదేహసముద్భూత యగుటం గృష్ణాంగసంఘాతయు, గోలోకమునఁ జుట్టుటం గంగయు నై విరాజితై. శివకృత వేదసారంబువలన ముక్తిదీపంబయ్యె. నిది తెలిసి యెవ్వండు గంగఁ బాటించువాడు పూతుండగు పనిన విని నెరచుండు జగదీశ భవభృతీలంబయిన శ్రీ రాధాదేవియే గంగ యగుటయు, శంకరుండును బ్రహ్మయు నారాయణు ననుజ్ఞ బడిసి గంగం ద్యానించి స్తోత్రంబులు సేయుటయు, నీవలన నవిన లంబుగా వింటి. గరిం బంచనహస్తాయనాతంతరం బెట్లు జటగుం డెలువచే యనుడు హరి గంగ భారతంబు విడిచి పద్మావతీ సరస్వతులం గలసి చెరుంతంబున కరిగి తులసిం గలసె. నారాయణున కప్పడు నల్లుట ప్రేయసు లై పని చెప్పిన మలల బ్రహ్మపుత్రుఁడు విష్ణుసాధోద్భవ యనియు, గంగను బ్రహ్మకమండలున యనియు తెప్పెడ రది యెట్టిదని యడిగిన నారాయణుండు

౪౪౫

సీ. మున్ను దా గోలోకమున ప్రవహింపియైన రాధాంగజ యనులంగంగ
సంకర్షణునిచెంత సరసభావముచూపి యుండగ గొల్లత లొక్కఁముడు
లోక్లలోడను చటుక్కున రాధికాదేవి పచ్చి చూచి తనదు పన్నెదాని
పగలును గంగమ్మ వలపులు నాత్మలో నహంబజాలక చాల గురి

తే.గీ. విరబీరస పోయి తా సింహపీఠి తెక్కి. | వక్కలాటలు నిచ్చుచు డెక్కుచేడి

లక్కజంబుగ గొలువంగ పదికరాజ్య. | విభవ ములరావ గూర్చుండి విష్ణు జూచి. ౪౪౬

౪. ఎవ్వతె ప్రాణనాథ యది యెందుట నీకడ నిర్మియున్నది
నెవ్వగలాడిపై చలపు నీకును మన్నులు యన్నచో నర
యెవ్వరగోద్రుపించును నే దొరతె నునియుండగానె యా
రవ్వలాలో నెదాను నగరా చలుసారులు నిట్లు చేసినఁ.

౪౪౭

౫. ఓర్పితి డెక్కుసారు లిక నోర్చిన నొప్పుదునుమ్ము నీకునుం
గూర్చిన ముద్దులాడి యదిగో కొనిపొమ్ము మరొక్కచోటికిఁ
నేర్పితి విట్టి బొడ్డుదును నీ విక గోభువనంబునందు గా
లార్చిన చూడు నీవని పురానుభవంబులు విస్మరించితే.

౪౪౮

౬. గంభపుకోసలో విరజిగొట నుండగ జూచియెన్ నపీ
బృందము వేడినఁ గొడవఁబట్టక నిన్ను శ్చటించితిఁ గదా
దెందమునఁ దలంపుము పడిక విరజాంగన వాకయ్యె మే
నందము గుండ నీవును ననంగుడవై చనవే మనోహరా.

౪౪౯

౪. నీ పుత్రుల జన్మించుచు విరివ్వలతో యశరీర మొప్పుగా నాచుగ యయ్యు నా పగయు నై ప్రవరింపగ దానిమీది మీ లాంగులక నీవు విరజా యని సంస్మరించుగా నోనిక యోగపెట్టి గల యోగినిగావున చారుమూర్తియై. ౪౫౦
౫. నిలను దర్శనం దొసగ నీవును దాని గనుంగొనంగఁ జీ కాకొనిరించి శుక్రమున గర్భముజేసిన దుడై నార య స్తోత్రముద్రున చక్రము పూడదాదువు నేనెరుంగనే నో కపటగ్నదాచేమది నేడును మాని విరేచి సేయుచున్. ౪౫౧
౬. సంజగిలోట లోభ యను చక్కని గొల్లిచి నిన్ను గూర్చుంజ రంపిల జూచి నిన్ను నది రా యని నే నడరింప నాత్రిచే వెలవెలరాచి తీర్చి నతిచేగమ లోభ శశిం భజించి దా గంపము నొందుచున్ దనువు గప్పడనీయర వహుహత్రయై. ౪౫౨
౭. అంతట దాదొందు విడనాడగజాలక రత్నధూరులన్ గాలరల మోములకా స్వప శిఖామణులకా గిమలంబులందు పూ తించులబండ్ల జేరిగపడి దాలదినాతనవస్తుపాణి నిం తింతలు జేసె నందరించి యా విబ్బడయ్యుడి విస్మరించురే. ౪౫౩
౮. పుంసినవసంబులన్ ప్రభ లో గలయం గని యేను తల్లిసన్ బిందెల దోయి దాగితివి ఫీతిర భక్తప్రభ నూహ్య జేసినా వలెవున నీవు పోయి బహుభంగుల నారసి మంటగ తె ను త్యలభుత నూరచించితవహు బలుపోకలమారి పీవరా. ౪౫౪
౯. అనబునియందు గొంచెమును యజ్ఞులయందును గొంచెమున్ చూచ జనులను గొంచెమున్ దివిజ సంఘములందున గొంచెమున్ స్వధా జనులను గొంచెమున్ మదగజంబులం గొంచెము త్రాచులందు ప్రా హ్మణుల తనస్త్వలన్ యరుల యందును గొంచెము గొంచె ముంది పా వనత గనుగజేసితిది చర్మలుగావుత నీడు బచ్చెనల్. ౪౫౫
౧౦. వెలయగ దొల్లి శాంతి యను ప్రేత నొకత్తర గూడి రాసమం డలమున నామనిన్ ముదమునన్ విరిగెత్తును మూలదండలం గకమున దొల్లి చందనపు గంధము మూసి లతాంగి యాచలన్ చులచి యిడంగ తమ్మలము చూసుగ జేయుచు రత్నశాలలోన్. ౪౫౬
౧౧. ఉండగ నేను జూచి కతి నోగ్రవదంబుల నిన్ను దిట్టినన్ గుండతనంబునన్ మరగికొంటివి నీ పదిగాంచి శాంతి నీ

యండన లీనయైన గని యాపె సరణ్యమునందు సత్సన
మృంతియలందు వైష్ణవల మౌనుల శాసనలయందునున్ మహా
వంశియలందు భక్త్యునున బంచిత నాటను జెందె చల్లభా.

౪౫౭

చ. మరచితవో క్షమాయుపతి మాలిక నీమెడ వెచ్చి గంభమున్
నెరయగ బూసి రంపుమున నిన్నిట బొగిటరో నమర్చి యే
మడుగును లేక నొన్నుగిరి మర్తున నిడురబోవ జూచి నే
సరిమురి చేయడల్ల మము సల్లన లేవినజాడ చల్లభా.

౪౫౮

ఉ. అచ్చట నీవు యేన్మరచి యావడతో నిదురించునట్లు నీ
వచ్చనిదోక క్రోవి వనమాలిక కొన్నభరత్పరాజమున్
ముచ్చిరి యేను దాచితిని ముచ్చియెల్లను చేడిసంరజన్
గ్రచ్చర నీట నిచ్చితినిగాదె తలంబు ము ప్రాణచల్లభా.

౪౫౯

ఉ. సిగ్గునబోయి ఘాతలము జేరి క్షమానతి యుండ వ్రేచుతో
విగ్గున నీవు బోయి హరి చేవతలన్ బూనులన్ బుట్టితలన్
బగ్గినగ వైష్ణవోత్తముల వాయను దుర్బలములందు భక్త్యముల్
తగ్గనివారెవం దునిచి లాలనజేసితి వీ వెరుంగవే.

౪౬౦

చ. ఎరుగరానగాను మరి యెన్నికత ల్గుల వెంచుచాచినన్
తెరవల యెలుకాడ చగుదే తగుదే వరవారి కృత్యముల్
మడుగున జెప్పువోవరను మంచికి బోయిన కీడు వెంటనే
తరుముక వచ్చు నిన్ను దయ దాల్చుట నేరము ప్రాణచల్లభా :

౪౬౧

చ. ఇట్లు రాచాచేపి రోషానబితరోచియై కృష్ణు నదలింప గంగవంక కొరకొరం జూచి
వట్టందోయిన నది యెరింగి సిగ్గుచొగినియగుట నిజయోగంబున దిరోధానం బొంది నదా
మధ్యంబున జలంబై నిండిన నది నిలయోగంబున రావ యెరింగి పాటిం బురిపిరించి
తజలంబు పానంబునెయ నమరగ్గున నది తెలిసి గంగ శ్రీకృష్ణచరణంబుజంబు గోరిన శుభ
జలరహితంబులై గోరోక వెలసెలరోక భూలోకాదులు జల జంతుమృతదేహ సమన్విత
తంబులై చేడ్వడి త్రాప పురనిడు జలంబు లేక యెల్లవారు నాలుక రెండి కొట్టుకొన ప్రహృ
విష్టు శివానంత భక్తి పాతకానన చంద్ర ప్రధాకరులును మనుష్యులు మునులు చేవతల
సిద్ధుల మొదలగువారు గోరోకంబునటం జని గోవిందుంగాంచి కన్నుల కాన్పుంబు రొలుక
గదనస్వరంబుతో పులకాంకితదేహంబులతో భక్తిసమ్రుదంధరలతో రాసుల శంఖంబున
విలాసించుచుండె యున్న శ్రీనివాసునట సమస్కరించి యచ్చెరువడి యెంతోటల
మొగుంబుల సూచకొనుచు చతుర్ముఖం జేరి వచ్చినవని జగన్నాథునట దిస్సిరెల్ల నాపుట

నాతండు బడికొక్కను గొట్టుచు దావరి ప్రక్కను వాడుచేచ్చని చేదాని పరమానందయునుండై
రానమండలంబున సర్వము కృష్ణమయంబుయి యెల్లరు ద్విజులును, నెల్లరు మురళీహస్త
యను, నెల్లరు వనమాలావిభాషితయును, నెల్లరు సుమూలపింఛిచూడుయను, నెండు
కొస్తుభరాజీకులును నై గుణ రూప భూషణ తేజో చయః రాంబుల సమానులై యతికిమ
నీయ విగ్రహులై యుండం గనుంగొని

౪౬౦

ఉత్పాహ. అందమాయె రానమండలాంతరంబు జూడగా
యెందుజూడ నందు కృష్ణు డింపు సొంపు నెరు గో
నిందు రెండ రెండు రెండు నిండుకందు చెంబో
యందు కృష్ణు డెవ్వడంచు నే జొహరు జేసెదన్.

౪౬౧

ఉత్పాహ. నుండయాన రాన యొక్కమారు చంకకైక్కగా
నుండరుండు రాక్కమారు సదతి చంకకైక్కగా
ఇందువదన కృష్ణుడాయె కృష్ణు డింటియాయె నొ
ఇందు కృష్ణు డెవ్వడంచు నే జొహరు జేసెదన్.

౪౬౨

ఉత్పాహ. నిందు శౌరి యతని పెనుక ముగుడ చాపెంటు గో
నిందు డతని పెనుక రాన పెంటి పెనుక గొట్టుడున్
నందు నందు నెడు రాక్క చాట్టునన్ దరిచ్చగా
నిందు కృష్ణు డెవ్వడంచు నే జొహరు జేసెదన్.

౪౬౩

ఉత్పాహ. మందయాన ముద్దుగొనెడి మాధవుం టొకండుగా
బుండరదన ముద్దుగొనెడి రాచులాంగి యొటగా
క్రింద లేడు మీదసాని క్రిందసాని మీదలే
డిందు కృష్ణు డెవ్వడంచు నే జొహరు జేసెదన్.

౪౬౪

ఉత్పాహ. ఇందువదన కృష్ణు డాయె కృష్ణు డింటియాయె నొ
చంద మెరుగ నేరితరము జాతితోవు వచ్చు నే
చందు నింతవంతగాన నాత్మసంకయంబుతో
నిందు గొట్టు డెవ్వడంచు నే జొహరు జేసెదన్.

౪౬౫

ప. అనియట్లు లోకవిధాతయగు విరామహండు శ్రీకృష్ణునిలాసంబునకు నవ్యుల్లాసంబుభూని
హృత్పంకజమధ్యస్థుండగు కృష్ణుడేచ్చని ధ్యానించుచు వనేకవిధంబులం గొనియాడి నిమిరిత
నయనుండై నిలువబడియుండ రాచాచక్షులెక్కినంతగను గోవిందుండు న్యపారదవరి
పురుండై గోపీజనమండలమండితుండై దర్శనంబిచ్చిని గాంచి దండపత్రప్రణామంబు చేసి
లేచి చేరుచు జోడించుక నిలవియున్న జలజ గర్భం దింకించి నిఖిలేశ్వరుని మొగం
బునం జిరునగవు మొలకరైత్ర సరించి యెల్ల మెయ్యల సుద్దేశించి

౪౬౬

- తే.గీ. బ్రహ్మ రావోయి విష్ణుడా రాగవోయి శంకరా రాగవోయి యటు స్వస్తి మీట
గంగ గొనిపోవ మీరాక గాంచినాడ । శరణమవి నమ్మి గంగ నా చరణ మీట్టెను. ౪౬౯
- క. గంగను రాధిక దయతోడం గని రక్షించునేని దానిని మీకి
ప్వంగలపాదను భజురహి । తంగా నొనరించుకొనుట తత్కర్జులరై, ౪౭౦
- క. అనిన విది వాత తనమానసముల నార్గింటిచేత పరిభ్రావ్యముగా
గొనియాడదొడగె చేరెఁగి చనుముల సత్కారభక్తిసంయుక్తుడై. ౪౭౧
- తే.గీ. గంగ తాయి తావరాంగనంధివలయు । మంగళాంగి రానమండలమున
బొంగునాడు పరమపురుషుని చేరఁబులు । నందు బుద్ధి నిర్మలమగు గలరు. ౪౭౨
- తే. గీ. శంకరుండు దొర్లి సంగీతమును వాని । చేళ గృష్ణు డీవు వినినీ తొక్కి
కరిగి నీరుగాక గంగ చా దొడచెను । రెండుకళలు నందు నిండియుండె. ౪౭౩
- తే.గీ. నీడుమంత్రంబు గ్రహియఁడు నిర్మలాంగి । యగుచు నీ గంగ పైటంబు నిండినగుట
భుగిని దారెడు గంగకు లంకదాని । వ్రుయిడుగదవమ్మ రాకమ్మ దయను గనుట. ౪౭౪
- క. అను బ్రహ్మపవనమునటఁ । మనమున సంతసముదొంది మర్చించినరీ
తిని గనుబొమలను గనుపర । చిన గంగాదేవి యలరి చరునద్రొవయఁ. ౪౭౫
- క. హరిచరణాంగుష్ఠాబులు । నురువడి చా పెడలి నిలచె నోరిమని జలాం
తరగతయగు నిచ్చేవత । నరసారంభారదారసంయుత యగుచుఁ. ౪౭౬
- తే. గీ. గంగలోని జలము కమలజం తొకయంత । తన కమండలుపున దొర్లి పొందె
సర్వచంద్రచారి యాదలఁ పరియంచె తృప్తపంటి చొకటి పృథ్వి గలదె. ౪౭౭
- ప. అంత కమరొద్దపైంటి గంగకు రాధికామంత్రం బుపదేశించి తదీయంబులందు స్తోత్ర
కవచ పూజావిధా ధ్యానంబులం గలవి సామవేదోక్తంబులున పురశ్శ్రావ్యత్రయంబు తెలు
పుడు చేసిపట్టు రామిన గంగ పైటంతంబునటం జనియె. నిట్లు లక్ష్మీ సరస్వతీ గంగా
మలను లను నలుఁగు భార్యలలో నా రాయణుండు సభించుమండె. నా నమరంబున
బ్రహ్మం గాంచి శ్రీ కృష్ణుండు. ౪౭౮
- ఉ. ఓయి సరోజగర్వ వినుమో జలకోదర యో మహేశ్వరా
యాయెడ గంగనుం గొనుచు నేగుడు మికొకమాట చెర్రెదనో
నాయెడనున్న మీరలు జనార్దనుపట్నముదక్క సర్వముఁ
దోయమయంబు నే డిది కనుంగొననేరరు నమ్మ జేరుటన్. ౪౭౯

తే.గీ. ఎందరెందరు బ్రహ్మలో యెందరెంద . శిశ్యులలో యెందంద రహ్మాండ్రశయులొ
ఎందరెందరు చుట్టలలో యేమిచెప్ప . నీమరై యున్నవారు నారాన నిపుడు. ౪౮౦

తే.గీ. ఈపు పోయి యెట్లును సృష్టినానింపును . నీచక్రబంధ నికను నే నమస్త
లోకసృష్టికారకు లా కేళికళిని . బ్రభవమంద జేచు బద్ధగర్భు. ౪౮౧

తే.గీ. బహుయుగంబులాయె బద్ధతా నా రాన . మండలమున మీర బుండునెట్లుడు
యెన్నిలయము లప్పు డేగెనో మీరలు . కానిరయతి రదియె కాంచుహిమ. ౪౮౨

క. అని రాచానాడు దా . జనియెను శుద్ధాంతమనెను స్రష్టయు చేయిల్
చని సృష్టి యెట్లుయెట్టిరి . భువనము నా గంగ బొందిగతి విలసిల్లెన్. ౪౮౩

ప. గంగ విష్ణుపాదంబుననుండి వెలువడి విష్ణుపద లునుంబడియె మరియు నీ గంగా ప్రభా
వంబు వినియెనిచారికి నై హికామపిక్మకంబులు గల్గునని చెప్పిన నారడుండు ౪౮౪

తే.గీ. ఏంటి నీవల్ల స్రోగంగవృక్షమెల్ల . లక్ష్మీ భారత గంగ రులవియు నల్లు
లంగి గుట్టుని ప్రేమము లందు గంగ యేగె పైటంబునునటు మరెట్లు వచ్చె. ౪౮౫

తే.గీ. ఈశ్వరుడై నీ స్రోకృష్ణు డెట్లు దాని . మలల బ్రియురాలుగా గొను మార్గమొదవె
నందియును తీర్చిచే నాట జలజనేత్రాయనుడు నిగి వేడగ్గమీర నారాయణుండు ౪౮౬

నీ. నినుము నారచ గంగ చిగి నిటంతమనందు నిలువంగ వెంటనే జలజభవుడు
నవటికి బోయి నారాభయ దర్శించి యెరిగి అట్లనియె నోయి పరమేశ
యవి గంగ రాదికా కృష్ణాంగసంహిత మార్చననంచెన్న యనఘ శుద్ధ
కృష్ణుండు దీని పరిల రెట్లు తనచేహించును బుట్టుటజేసి యదియుగాక

తే.గీ. రావ గోమంబ భీతి ప్రభుని పాద . పంకజం నాశ్రయించిన భయము బొడవ
నీరుగానర నే నేగి నిమితిగొలువ . కృష్ణ విచ్చెను నురల నా కీ స్రవంతి. ౪౮౭

నీ. మరియును రాధికామండ్రంబు దీనిల ను సేవమునుజేసి యెప్పుడు
గొనివచ్చింబ దీని గొనుము గాంధర్వనిదాహంబును మరేళ్లర మురారి
వలపున జేరిన చనితను విడనాడరా వదియునుగాక ప్రాణుడవై
నీ కిది తగినది నీను చిరుబుట్టతల్లము గొన్న కృష్ణావతారకారి

తే.గీ. పంగులయు నిన్ను చూర్చించె నదియుగాన . కొనుమనగ విష్ణు డలరి య కృమడుడనేత్ర
ననుమహానంగ లంగ నాట్యంబు చెరిసి . గలసి యవలననే యుండె నెలమిమీర. ౪౮౮

తే.గీ. మున్ను విశ్వంభరాలోకమంబు విగన . గంగ సృష్టానమనకును గదరి మరల
విష్ణుపాదాబ్జముననుండి వెడలె నదియె . విష్ణుపది యను పేరిట వెలసెజామ్ము. ౪౮౯

ప. అనిన నారదుండు. ౪౯౦

క. తుంపియు శ్రీకృష్ణుని భా । ర్యలలోని దటంచు బిర్గి తది యెచ్చొటా
వెలసెను దొరిజగ్గమ్మున । గుల పెయ్యది యెవ్వరికినిఁ గూతురు జెప్పమా. ౪౯౦

—: వేదవతీ తులసీ మాహాత్మ్యము :—

- సీ. ఆలకింపుము నారదా తొల్లి మనుచయ వర్తిలు దక్షసావర్తి కలడు
విష్ణువంశమువాడు వెలయు దత్తుల్రుండు వర్ణ్యుండు బ్రహ్మసావర్తి ముమ్ము
విష్ణుభటుడు వాడు పీఠం దతని బిడ్డ ప్రతాపి పర్వసావర్తి మరయు
వైష్ణవుం దతండు వరుస దత్తసయ్యుండు వలయును బుద్రసావర్తి యగుగ
- తే. గీ. వానికి ముతుండు దేవసావర్తి యొప్పు । నాయనట ని ప్రసావర్తి యాత్మజుండు
సతనికొడుకు పృషధ్వంజుం దనుగ బరగు । నమ్మతంపై నె పెభక్తి నాశ్రయించె. ౪౯౧
- క. గిరిజావతి యయ్యాశ్రమ । భరిణీ వసియించెజామ్ము తా యుగములు మూ
దరుదారగ నెదేపుడు । పరశురూపాదృష్ట జూచె వానిపు ససమా । ౪౯౨
- ప. వాడు నారాయణు సరసాసేయక ధాద్రవదమానంబును లక్ష్మీపూతాత్మాగిందొనర్చి సర్వదేవ
తల మరచి యజ్ఞాదులను, విష్ణుపూజాదికంబులను నిందించుచు నుత్పండె యుండం గాంచి
దివాకరుండు లోపించి ప్రప్తశ్రీఘం దగునట్లు శపించెను గని భక్తానుగ్రహపరాయణ
త్వంబున శంకరుండు తన శూరింబున నూర్పుం దొడచు దన లంఠి గూడి భాస్కరుండు
బ్రహ్మను శరణంబు చేసె. బ్రహ్మ నూర్పుం దొడ్చొని విష్ణునాశ్రయంప వెలుంతంబు
నట జనియె సప్పు దమ్మువ్వరు నాలుకలు చడబడ గగ్గదికతో దైన్యసమన్వితరై పెన్నున
కది విన్నవించె విగ నారాయణుండు. ౪౯౩
- చ. వెలపు విడుండు మీరు మతి విహ్వలకా గసనేల మిమ్ము స
క్కులగని ప్రోచువాడను జగంబులు నాయవికాపె శంకరుం
దెరుగుడు నా ప్రియండనుచు నెప్పుడు సన్ను భజించు నాతఁ దే
మరక భజింతు నే సతని మాయెడ భేద మొకింత యున్నదే? ౪౯౪
- చ. అతడు శివస్వరూపుడు మహామహా ధాశితరక్షదైరవీ
క్షితుడు సమస్తపూజ్యాడు ప్రసిద్ధుడు సర్వమయుండునుం జగ
త్పతి కరుణాకరుండును సుపరవ్రశిభామణి మృత్యుజేతయుం
దరశుభనంగతుండు ఖలదై త్యదిచారి యటం చెడుంగదే? ౪౯౫
- ప. అని యిట్లు భగవంతుండు బ్రహ్మదులతోడం బలుకుచున్న యవసరంబున పృషాహుం దె
మృత్యుంజయుం దచటికి వచ్చి పృషంబు డిగ్గి హరిం జేరి భక్తియుటదై ప్రణమిల్లి
నిలిచినం గాంచి మహాదేవునట బ్రహ్మయు గళ్యపుడును భాస్కరుండును సమన్వరించి

- సంత నారాయణు సమజం బడసి శంకరుండు సుఖానందమునం గూర్పుండియుండ మొగం
బునం జిరుగుగ వొలయి దైకుంటం డిట్లనియె. ౩౯౭
- తే.గీ. శంకరా యూరకే రాపు శంకలేడు । గొప్పవనియేదొ తలపెట్టి యిప్పు డిటకు
వచ్చినట్టుల నున్నాడు పదసవంశ । కంటునకు నింత కోపము గలుగనేల. ౩౯౮
- ప. అనిన విని ౪౯౯
- కా. నా దాసుండు వ్యవధ్వజుం డతని నీ నాకలెఱుండు దా
నేదో రోసము నాత్మభూని శవించెడె లక్ష్మీదూలం పడి
యాడుక్కర్కము చెయి నే తెలుసుకొ యాతండు యారండు నీ
పాదంబుల పీఠియింపవచ్చె నిదిగో బ్రహ్మాదిసంయుక్తుడై. ౪౦౦
- క. నాభుడు నిశ్చీటండై । భువితిల వాని యూర సడవణ
గ్రాభవము నూరుంటిన । నీ భర్తృదత్త న నాకు నేరము గాదే. ౪౦౧
- క. అనిన విని వసంతాభుని । వినుము మహాదేవ నీవు వెడలెడి మొద
అగ్నే నివృత్తి కలకాలము । గను మీరుపదియొక మహాయుగంబులంచుకా. ౪౦౨
- తే.గీ. ఆ వ్యవధ్వజుడును భోయ సమరభూరికి సతనికొడుకు లభధ్వజుం డరిగె దివికి
శర్మభర్మజుండు గు । శధ్వజుండు వాని కొడుకులు నే డున్నవారు భువిని. ౪౦౩
- క. కమలాభజనంబున కా । కమలశ్రీ బడయగలరు హరిమందరి ల
ద్విమలాంగులకును సతయై ప్రసదంబు ఘటించితేయు బడమని పలుకకా. ౪౦౪
- ప. అని యాడు చెప్పి నారాయణుండు సలక్ష్యుండై గృహావ్యంతరమునట జనియె. దేవతలు
ప్రహృష్టమౌగిరి సృష్టనివేశములటం జనిరి. శివుండు తనంబునేయం బనినినియె.
సం దప్పట భూమిడలంబున ధర్మభృజు లుశధ్వజులు లక్ష్మీంగూర్చి తపంబు జేసి మహా
లక్ష్మీ వరప్రసాదంబున పుష్కీకర్ణుడై సంత్రసంబుడై మహాకీర్తిపహించియుండ నందు
కుశభృజునట ధర్మవత్సయుగం మోలావదిరి ౪౦౫
- క. నెలయె రెడైలై మూ । ధైలై యూరీతి పదియ నెలరై ఒడవణ
నెలదెలియలేదు గడు లం । జరి మోలావలికి నాటపన్నది గలిగెకా. ౪౦౬
- క. కలిగినప్పడ బరినెను పున్నది । అదాన భద్రతలమున బోవగలిగె వే
ల్పుల దుండుకు లాకనమున । సల లంఘామనరాదు లాడిరి ప్రీతికా. ౪౦౭
- తే.గీ. దిక్కురెల్ల చాల దెలివి వహించెను । కమ్మనై న చల్లగాలి పీఠె
వలుకు గోయలలును చిలుకలు గులుకుచు । భువిని రోకమాక బుట్టినప్పడు. ౪౦౮
- తే.గీ. పుట్టినప్పడె పాలసోరుమాయగ పసిబిడ్డ స్వరయుతముగ వేదములను
బాడె సందుపలన పాపను విరిచిరి । వేదవతి యటంచు విజుధవరులు. ౪౦౯

- సి. మురువాడు చెక్కిళ్లు ముడుపెట్టగవచ్చు సతివల కబ్బు ముక్కాల్లరాశి
ఉరుగా చలకు దివిచి యైత్తగదోపు కలికికి బొటకు బంగారుముద్ద
చక్కని ముంగురుల్ సవరింపగాదోపు లలసట గలుసీలాందండ్
బులుపుతో చుటుకంబు పుణికి వాతెర నండు వెలదిల్లి లదియంచు నిలుప పెంపు
తే.గీ. కాలుసేతులు యెగమును గనులు దేరి । పార గనుగొని నద్విండు పడతులటను
తదిలి వడి నిండు తులచేరి లపంపించు కన్నచారల భాగ్యంబు లెన్నదరమె. ౫౧౦
- ఉ. ఈగతి కొంతసేపు పురిబంటనె దింతల జూని యోపన
శ్రీ గలదె తనంతటనె జిహ్వాన లేచ జలంబలాడి న
ర్వాగమజేదియో జనట నానతి గైకొని గాన కోర్మిలో
నేగి దవంబుసేయ నిత లేచ్చలు మూని హరికా స్మరించుచున్. ౫౧౧
- క. ఒక మన్మంతర మచ్చట । సకలంకత దుఃఖుజేసి యెట్టుగ్రగితిన్
నకలాంబిగాన మేనికి । నొకయంచుకయైన కావ్య మొదవడు మనీ. ౫౧౨
- తే.గీ. అంత సకలీరిజేదేది యాపెరోడ । పనియ నో యింత నీట జన్మాంతరమున
బ్రహ్మ మొదలగువారలు బట్టలేని । పెద్దచేటుపు వెన్నుంచు పెనిమిది యగు. ౫౧౩
- క. అని పలికిన విని నీరి దా । మనమున నొకయంత ముదము నులతిగొనుగా
వనివడి తా జని యొక ని । ప్తనవని దవమాచరించె సంయమినాచా. ౫౧౪
- తే. గీ. మరలనిటు గంధనాదనంబున ఘోర । తనము సేయుచుండ వైత్తవిభుడు
రావణుండు నిష్ఠురక్రియాకృత సురదావనుండు వచ్చి దాని జూచి. ౫౧౫
- చ. భక్తిభు యేమియంద మిది భారతయో రతియో మరెవ్వరో
నెలకకయో తిరో తమయె నింగివొంగిన కార్మెరుంగో ఘా
నలి దిగివడ్డ చుక్కయొగదా సెక దా నిక దాచనిచ్చునే
యొలగలవారు దీని నరయే నిరియే యసం దగులా. ౫౧౬
- సి. కలికి పారిండ్లంట గొగిరింపకయున్న తెల్లమెత్తిన ఘటాక్ష క్రియేల
వెలది నుగ్గుని యూరుపులను బిట్టకయున్న దిక్కుంబిరవిదావ్యతి యదేల
నాతి చెక్కిరిగొట్టి నద్వింపకున్న శ్వేతదీపమును గొన్న దర్బమం
కొమ్మ పెన్నెరిసెంపు గోళ్ళ ద్రువ్వకయున్న మేనునాథుని కన్న మేలిమెల
తే.గీ. పొలకుక ననంగనంగరమున జయించి । యనుసమానందరసవార్తి మునుగులున్న
కనకగర్భ సురేంద్రాది మనుల నోర్చి యచ్చరల రోగొనిన నా యుయారమేల. ౫౧౭
- క. అని మౌనాదుణి డగర । జని మన్మథదాహపీడ సై చకయ తలు
ఘ్రువ జేయబట్ట గడిసిన । గని క న్నెర జేసి యింత కనలి కనుగానన్. ౫౧౮

- క. సంధియై చనుజుడు దో ! సంధము గదరింపలేక తడవి జరుగె
 బృంభమునాని నిలువగ ! సంతోజదళాక్షి నూచి యతికోపమునన్.
- ఁ. రామముబట్టలేక యిటుగా నను చుట్టితి వీపు నీరు న
 క్షేపము చచ్చు నావలన చేతిగు నీటను బంధుకోటికిన్
 నా చుటానుం చెరుంగవు సనాతనవర్మపథులుగెంటిరి
 వేటు లధించె పొమ్మనిన నేగెను రావణు డార్చుచున్.
- ఁ. అంత సయ్యలం తల్లదంబు చేహత్వాగంబు చేసి కాలాంతలంబున విచేహనిహతులౌ
 సీతాచేదియై శ్రీరాముఢార్చయై నానాప్రకారనిధనంబు లనుభవించె. మరియు పినుము.
- ఁ. చరచకునాతి రాఘవు డిదారగుడాధ్యుడు చాటమూర్తి వీ
 టిగడుచు తండ్రివాక్యమును చెరిపి సత్యము జేయదూని నీ
 త కుభగుడాధ్య లక్ష్మణుడు తమ్ముడు వెంటి రా చనుంబులన్
 గుళంత గ్రుమ్మిరన్ చనుజుకోటుల గూల్చుచు ధర్మశారయై.
- ఁ. ఒడనిని రాము డింటు నుడుదుంబున నీతను రావణుండు బిల్
 పటి గొనిపోయి అంత నిక వంత సంక్లమియై న రాఘవుం
 దెడనెవ నీతవా ల్ల లోకముంబున గింటు ననాటయును తె
 జడదిగనుటగను చడలసాగెను నీత తలంచి వ్రాంబుడై.
- ఁ. హా జనరాత్మజా చరచకాధిపుకోడల యజ్ఞచాటిరా
 ఘాజనకల్యపర్తి గుణఘాషణఘాషిత నిన్ను దాని యా
 యోజన నేను పెచ్చు జాటు లొంటిగ నుంటిని బూర్వకర్మని
 వ్రాజితసీర్ష సూత్రమున బద్ధుడనై వలుదాము లొంటిచున్.
- ఁ. నీశలౌ కొండయౌ బురదౌ నిద్రువుగంటయె సర్వ మర్హ్య పా
 రాకములో నీహాప్రసయె బంధకతాననయౌ ప్రజందౌ యు
 త్తాలవటప్రబుందౌ నెంత తట్టౌ యదెట్టుల సంధించునో
 చాలమువెంటిర్ తిరుగూపరతచ్చ సకత్య మేరికిన్.
- ఁ. చందురుపోలు సీయెగము చక్కచనం బొకసారి చూచినం
 దెంబమునందునుగా దనివి డిందక జూచెద చూటిమాటికిన్
 ముం బిల్లి డంధకాలమున ముగిరి ని న్నెడదాసి యెట్లు నే
 చుండును రాక్షసాధముని చుంచుచుండును నీవు నిర్భితే.
- ఁ. వెంటిరిమండు శంకటా విల్ నిలువం గని పొంగి చేటిరా
 తండముగూలి శాంకరివ్రతంబున జీరలు తైక లర్పమిర్

౫౧౯

౫౨౦

౫౨౧

౫౨౨

౫౨౩

౫౨౪

౫౨౫

౫౨౬

పండులు బంచియిచ్చితిని బ్రాహ్మణకన్యల కట్టి నీవు నా
యంద కొలంగియుండ దరమా యొడలం దునుచుల్ భరింపగన్.

౫౨౦

చ. ఇట్లు మాయావిశేషంబున విలపించెగాని రాము డరణ్యంబును నుండునపు భోక్తసారి భగ
వంతుడై న పాపకుండు చేపప్రేరియడై సర్వేష్ఠంబు రచియింపబూని విప్రవేషధారియై
పచ్చి సకలగుణాభిరాము రాము డర్కంచ యిట్లు లగ్నియె.

౫౨౧

రా. అయ్యో దుఃఖముపచ్చు నిజ గగిని నాహ యంతవారై న నే
మయ్యా రాజ్యపదంబు వోయె గహనంబు దుంటి వా రావణుం
డియ్యదేక్షణ ప్రముచ్చరించునొక నే నిష్కేరదా మంచిసా
హాయ్యంబుం బొనరించు భయ నిది నీ రా సీత గొంచెగెడన్.

౫౨౨

చ. అన విని సమ్మతింపి న్నృపు డచ్చారి నిచ్చిన గొంచు నేగి రా
సనుపచుభక్తి గొల్పుచు మహానిసయంబున భార్యయొద్ద నుం
చెను దనుజేంద్రుడుం గవటసీతను గైకొని యేగి లంకయం
దునిచెను భర్తృభంబు విన మోర్కొని డెచ్చెద నయమీశ్వరా.

౫౨౩

తే.గీ. నీవు రావణుని జయించి నిరుపమాన । చె భవమున సమోధ్యులు పచ్చు న్నృపు
జానకీదేవి పరివృద్ధి సర్వజనుల । తెలుకడద నే నొనంగెద నింత ములల.

౫౨౪

౬. సీతుడు దానచేంద్రు డవసీతల ప్రముచ్చలగా దలంచి మా
రీతుని వేడగా గవటవృత్తిని రా భోక్త పె డిలేటియై
యేచి యరణ్యమందు జరియంబుగ జూచి విదేహతన్య దా
రావణులం గనుంగొని కలంబు మనంబున వేడ్క మిరిగన్.

౫౨౫

౭. చక్కని పె డిలేటి యది సయ్యసదోయెడి పొన్నగున్నచున్
బ్రక్కను గుఱుమానికడ బంధుకదక్షిణమారమందు స
మ్మక్క కనుంగొనంగ మన సయ్యెడి నా కిది తెచ్చియిమ్ము నే
మ్రొక్కెద సీత రామున సముజ్జ్వలమాచుకట త్తదాంభదా :

౫౨౬

చ. అన విని సీతమిది తమి నా న్నృ బంజు డడ్డ మారి యా
కనకన్మగంబు చేర సమకలి నిజానుజ సీతయొద్ద గా
న్గనిచి వనాంతరంబునట నొంటిగ నాణసహాయుడై చున్
దనుజుడు మాయచేసి పలుదారులు వ్రొక్కె యలంచె రామునిన్.

౫౨౭

చ. ఆది గని రాము దొక్క నిశితాత్మమగున్ బడనేయ లేటి దా
దుని రాద లక్ష్మణా యనుచు దోలముగా నిడ మూలమందు స
మ్మదవతి యాలకించి నయమాన్యు మరందిని జూచి యిట్లనెన్
పదమిది యే యనర్థములు భాల్పడనో యన కా ల్పచి తయై.

౫౨౮

క. నీయన్త్ర లక్షణా యని । బూయడగా వినుచు సూరబండగ దగునే
మాంబహరిణులు వచ్చె న । పాయం బేమాయెనొక్కొ యట జను మింకన్. ౫౭౬

క. అన విని లక్షణుడో నా । జననీ రామునకు వీడ సరిపెడివా డీ
వసుభూగర్వాండంబున । గవరా దేమిటికి నిట్లు గంచెను మదిలోన్. ౫౭౭

తే. గీ. కలికి మరచిపాట కలిగి యో లక్షణా । స్పృహడు చనినెనుక నీవు నన్ను
జేసినందలందు చెప్పితిమేగాక । అన్న పెడవి నిటట న్నాయమగునె ౫౭౮

తే. గీ. వదిలెనుటలు నూదులవలెను పెరుల । నొంప నీకను నివిచి యా యుక్తమంట
వనములోనికి నుటగ రావణుడు నూరు । తా నలరి ధూమరాభ్యురభావి యగుట ౫౭౯

క. నిశ్చయ వేడిన తలలన । కానీయు నిడ రా రటంబునం దిడుదొని వా
డక్షిణవరాక్రమమున । పక్షమై లంకలో నళోకముక్రిందన్ . ౫౮౦

తే. గీ. సేత నిడియె సంత శ్రీరాము డడవని । పెడితేలి చేప పాటు మెకము
నొడలుచూని మేర్పియెడలిలో పైటంటిలికి సరిగి వాని బ్రహ్మచేయె. ౫౮౧

తే. గీ. లంకలోన కాము సుండకంబును లక్షణుడు బోవ దనుట వాని జూచి
యమ్మె సేత పెడవి యుడెంటిలి యాడు । బలును మునునొనిను సమం పెంటి. ౫౮౨

క. రాముని నజేమని । నా ప్రేమం గని మ్రొక్క నిలువ తెగలి యడలుగా
భావని మేమాయెనా నీ । చేమిటి కిచ్చిటిర వచ్చి తిడి దేగునె యనెన్. ౫౮౩

తే. గీ. వదిలెనుటలు వినులేక వచ్చినాడ । నేమిచేయుడు సని వారి లిరుపు లేగి
యాశ్రమంబున జాడంగ సరిప లేమి । మూర్ఖునిండ నా రాము డ మృగుడ దలచి. ౫౮౪

తే. గీ. పలువిధంబుల నిలెంటి నిలువలేక సనుటలో గూడి వాచనకాయా దగుట
సేత చెటలచు రిచ్చింప జేరి యచట । వానర సమూహముం పెల్లి పెడని స్పృహ. ౫౮౫

ఉ. కొంకక వ్యాధి దానియు లముక్రియ లంకను ముట్టి రావణుం
బింకమడంబ రాక్రవరబృందమునెల్ల వధింది జేతయై
వంకజిలోటనం బురమపావని యంచు జగం బెటంగ ని
శ్శంకక గృహనుకీల నిడ స్వాహామగండు కృపావమేచుడై . ౫౮౬

ఉ. స్పృహి సమ ప్రభూవలయాశాసనాండకరాయ యంచు వా
వాస్తవియైన సీతఁ గొనివచ్చి రఘూధ్వహామ్రోల నిర్వి ఘా
రెట్టుడై కడ నిల్చియవ శ్రేవస చాటయు నిర్వి వత్సా నీ
వెట్టుపు నేను సేయుమనువారలు నాడుడు రామ పాపహర. ౫౮౭

ప. నీవు బ్రహ్మరంబునటం బోయి తపంబు సేయుము. సర్వలక్ష్మియై సఖం బనుభవించెను.
నావుడు సులం పుష్కరంబున మూడులక్షల వర్షంబులు తపంబు సేసి సర్వలక్ష్మియై

భస్మహిమంబునఁ గాలాంతరంబున ద్రువదు యజ్ఞకుండంబున ద్రోవదియై పుట్టి పాండవులైదుగురికి భార్యయయ్యె. మరియు వినుము. ౫౪౮

ఉ. శ్వేతిమతి నాఁ గృతక యశము తెంచి భువ్వజుహరు రయ్యె నం
చితగతిఁ లేత రామునతి నీత విదేహునిహరు రయ్యె నా
తతగతిఁ దానిభాయ యల ద్వావరముండును ద్రోవదీర్ఘగ
ణ్యుర పహియించె నిట్లులు త్రిహాయణి యయ్యె యుగత్రయంబునఁ. ౫౪౯

ల. నాపైఁడు విని నారదుఁ డను । చేదా సందియము నాట దీరదు దెబ్బమా
దేవి ద్రువదునిరుహరిర । యై పవనంబకమునుఁ గలయం గలచేదెదా. ౫౫౦

తే.గీ. సత్యనీతరోడ జనపాలుఁ డేగిను । వెనుక చూయనీల జనపరాజ్ఞ
విష్ణునిగూర్చి తమము చేసిన చేష్టంటి పరము చేతుమనుచు పుట్టె నల్ప. ౫౫౧

క. దేహివతిం దేహివతిం । దేహివతిం దేహివతి మనెం దేహివతిం
హే భార శంధో యనుచుఁ । సూర్యమున నై మహద్భు శంకరు డలరఁ. ౫౫౨

దే.గీ. అంగనా యొవగురువర్త లబ్ధుఁగలరు । నీట నాపైఁడు మదిదొంది నీరజానీ
ద్రువదునిండును జనింబుది రూప యౌవనాభ్యయై పాండవులభార్య యయ్యెఁబుట్టు. ౫౫౩

ల. విష్ణుట రామఁడు జగముల । యమ్మును నిజమైననీత నంది ముదమునఁ
సమ్మతి విధిషణునఁ. । బ్రహ్మన లంకాపురంబు పట్టుముగట్టెఁ. ౫౫౪

ల. వెండియు పెదోధ్యుటం జని । వెండిగ రాజ్యంబు జనులు మేలిన లనునొ
క్కొంటి సహస్రాద్ధంబు లఖండాసందమను నేరె గానరహానీ. ౫౫౫

వ. ఇద్విభంబున చాళరతి తారతంబు పారించె సంత సవతారకార్యసమాప్తిఁ గావించి నువ్వి
జనులం గూడి రామబంధు వైరబంతంబు సేర దేవవలయైన లక్ష్మిం గలను ననిచెప్ప
మరియు నారాయణుని. ౫౫౬

తే.గీ. మర భువ్వజుకాల్ భవ్యభ్యజండ । జంబు చెర్పిరి వింటి పయ్యచ్చిఁ దాన్
మాధవి రునుంగవను నొక్క మంజుదాణి । నై కత్రోటి హరిసించాచుదే. ౫౫౭

ల. రాముబుడై రసికాగ్రణి । యై మందిన పుష్పనిరోడ నది పుష్పతలం
దా మురేశ్వరి గలనెనె । దా మేలగు గంధమాదనంబును నదిహె. ౫౫౮

నీ. మందిగంధను పూసి లింపించునని గమయించు గమనమేది మిచ్చు నుచ్చి
లరహంసరూపిచారలంబు సవరించె మైత్రగా పెడునెల నొత్తి యెత్తి
నీడు జాడను ముందు నియ్యుటప్రముచెట్టి నొగనుగా నీగదలడే జాడ్చి మై
సంగమదావీమెజ సరిజేసి విరజాడివినుల పీఠమెట్టి విసం విసం

తే. గీ. పెనగి వెలలేని ముద్దులు పెట్టెపెట్టి । గుబ్బుసాలిండ్ల కనిదీర గ్రహిల్చిగ్రహిల్చి
చాల నెనుబడినా ల్గువచారములను । రాచవలరాచకొలుపులో రచుచే మెలంగె. ౫౪౯

చ. పగటిని రాతలంచును సృపాలుడు గాంచెను కోమలాంగి నె
యైగమును జూచి చంద్రుడను మోహములో బడి దంతపంజ్జీ రి
క్తులగము యంచునుం భ్రమని కమ్మని వాతెలయే సుధారసం
బుగ గొని కన్నులం గలువపువ్వులుగా గొని రోయి చెప్పుదున్. ౫౫౦

సీ. దొండలేనియ ప్రక్క రొక్కరి నిలుచున్న బండని వాతెల వట్టి చిరుము
గొనము మారెడువ్రత గోయిచు గరికి చేయె త గాయని గుబ్బ నెనని గిల్లి
దొప్పదాటున జేరి చిన్నగా సమంప సలలని మెలత పొక్కిరిని బట్టు
పూర్వదిత కంటి పొత్తి గోయిచునుండ నిటగంటమని యంత రొడల నిలుచు

తే.గీ. మారనిబూని మంత్రాధివాంఛరిత । కామసిగ్రహమోహాంభరాలచరిత
చిత్తసంక్లష్టమై న యాక్షిణమనుట । నెరుక చెబుదోయి చురపాయె నెల్లరదల. ౫౫౧

చ. ఇట్లు భర్తృధ్వజాంకి నూరు దివ్యవర్ణము రిది పగ రిది లేయి యిది యెరుంగక సుబ
తలో నిరలేలేని సలలం గలని యెన్నలేదు నెరుక పెడని నిరమించె. నంత సమ్మోహికిం
జాలు నిలచి ను లేంట్లు మ్రోచి యెక కుభదినంబును కుభసక్షత్రంబును కుభవాసరంబున
కుభదాగమంబును కుభతరణంబున కుభలగ్నహోరాద్రేవాణునదాంశవ్యాధరాంశశ్రీం
రాంశంబుల కుభగ్రహా వృద్ధి యోగాలు గల మేక గాత్తిరహర్దమ కుభ్రహారంబున మహా
లక్ష్మీకళాసంపన్నయగు కన్నయం గనియె. ౫౫౨

త. పలుకనిమోచికి నిటు । గున్నులంబరా బలవాక్షి ముద్దునొసటికి నిలరో
చులరేయి రేదసంగా । చులన్ నామంబు చార్చె రొయ్యలి యనుభా. ౫౫౩

త. ఇట్లు సారిక వెంటనె చిట్టయగుచు నిలునిడచి భృతి గాననముం
బట్టి భుమాబుంచెను గల్గెగ నొక లక్షయేంట్లు కడునియడెయెయద. ౫౫౪

చ ఇట్లు గ్రీష్మంబునుం బంపాగ్ని మహ్యంబును, దోస వత్తయె శీతరంబునను, వృష్టి
హరిలం గూర్చుండి ప్రావృష్టారంబును, నిలుబడిచేలేండ్లు భు రోయాళనయె, ముప్పది
చేలేండ్లు, పర్రాహరయె, నలుబదిచేలేండ్లు వాయుహారయె, నదిచేలేండ్లు, నిరాహరయె
యొండెలం నిలచి నరాంబుండు భర్తృహరిం గోప తనంబునను గురువార్తృహృద
యందై ముచ్చెట్లు దివ్యసం చిచ్చి పంబు చేతుమనిసం చులని యట్లునియె. ౫౫౫

త. దొండక సర్వజ్ఞునిన్ । బంపాంగమునెప్పుడాను పామరుని గ్రహింక
కెందె పదింప నదగు । సందలేప్పక్షంబు చినిగదంబొ మహాకా. ౫౫౬

త. నే గోరోకమునంబుం । దాగని చులన్సహజు బుగెది గోదన్
క్రీగోపాని కింతరినై గర్భమునిల గులుగున్య దాదేశన్. ౫౫౭

తే. గీ. రావమండలరావర్తి రాధ వచ్చి । చూచి హరి బిట్టు గద్దించి యేచి కావ
మిచ్చె నాటను బుట్టుము పృథ్విని సర । యొని నని యంత గోవిందు ధూరడించి. ౫౬౮

క. నాయంశమున జనించు । దోయజముఖి యవని నొక చతుర్ముఖ దత్తని
నాయక పొందెను దశము । జేయుము భారతమునందు జెచ్చెర ననినె. ౫౬౯

తే. గీ. తక్షణంబు యేను భర్తృభ్యజానిపత్ని । యందు బుట్టి యడవియందు జేరి
తపము జేసి నిన్ను దర్శించితిని నాట । హరిని బలినిజేయుదుయ్య యనిన. ౫౭౦
ప. వినుము శ్రీకృష్ణాంతుండయన సుధామండను గోపాలుండు గలడు. భారతీదామయన పసుక
నంకసంధూరులచె శంఖచూడు డను పేర భారతంబున సున్నెవాడు. రాధికా ప్రభావ
భవంబునం జేసి నిన్ను విలంబింప నక్షణముడయ్యె. వాడు జాతస్థులండు సేపును జాత
స్థురచ్చ. కాచున దానికిం భార్యభాగము. పిదప నారాయణ వచనంబునండేసి నీవు పృథ
రూపంబు నొంది విష్ణువల్లభ పయ్యెద, పదియునుంగాక లోకపరిత్రవయ్యెదభ. నీ బ్రహ్మ
లేని భూజలెల నిష్కలంబులయ్యెడు. బృందావనంబున నీవు బృందావనంబు పహించెద. నీ
ని పచట గోపాలుంగూడి సరలగోవిగోపహాజ్య పయ్యెదభ. నాడు దీని హృష్టమాన
నయై చుంసి బ్రహ్మాట సమస్కరంబు. ౫౭౧

తే. గీ. రెండుచేతుల హరియందు నుండు పలక । నాడుచేతుల హరియందు నాట లేను
కృష్ణపచనంబుబట్టి నే నియ్యకొంటి । దుదట ద్విభుజాని హరియి చొరకపలయు. ౫౭౨

తే. గీ. రాగ రాధిక నెదిరింపరాదు నాట । నెడు ద్విభుజాని కొన్నాళ్ళులేని గలయ
నోపుడును దాని చెప్పు నీ ప్రాప్తగంటి । పెనిన పరమేష్ఠి తులసితో ననియె నిట్లు. ౫౭౩
ప. షోడశాక్షరంబయన రాధామంత్రంబు పీట పడవేసించెద, నిది గైకొంటిచేని యీ గోవంబు
రాధ యెరుంగనేరదు. రాధతో దుల్యప్త ప్రాణసమాస పయ్యెద పని చెప్పి తులసికి రాధ
షోడశాక్షరి సుప్రసరించి కవచంబునుం బూజావిధానంబునుం పురశ్చర్యావిధంబును నెల్పిన
పది యట్లు జేసి నిర్దవదు న్నతోగాప్పద యయ్యె నని చెప్పి పరియు. ౫౭౪

క. జిగిదిగిజవ్యసంబుదొలయ చిన్నియ చన్నియలెల్ల కన్నెట
దగి పగ లొడ్డికర్వలయ దక్కల లెక్కల గుల్కల చూపులన్
ప. పగ పెగుగన్ను దొమ్మకప నారిపడల్ నునుగెంపుమోచి ప
ల్లుగరపు లిచ్చయన్ బయటలో నవరింపులు మోచె నారదా । ౫౭౫

అ ప్వవిలో పసియంచిన । జవ్వనికిన్ దపసి పలతి చానలు చెలులై
పువ్వని రాయని వండని । పెవ్వని యాటలని చెంగనాలని మెలగనా. ౫౭౬

క. వారలతో చెరలాడుదు । నారీమణి నింటజవ్యసంబు కలిమి స
మ్మాటని పృష్టకరంబు । కోటపలే కాత్తికిక్కి యూడుపసాగె. ౫౭౭

- క. అది గని పడతులు చెలియా । యది యేమే నీట వేడురెత్తి సరైన మా
మదికిం దోచెడి మదన । ప్రదరాహతి తిక్కి డిల్లపడి యుంటిగదే. ౫౭౮
- క. అనిన విని చెలి మనోగతుడు । ను శుభనారాయణాంశుడును పగు యోగీ
శుని శంఖచూడు నెనయక । మనగలనే కొమ్మలార మదనునిదారిన్. ౫౭౯
- సీ. పొలతిరో యది గండపొడియంచు జలుచే కోడిగాలతె వల్లగుండ చెచ్చి
కలికిరో యది మంచిగంధముం చలచేచే నచ్చుటాలతె వననాని హరి
నెలతరో యదై వన్నీలని ముంచెచే నలసలనును నుష్ణజలము దోసి
తరుణిరో యది యెర్రదామరం చుద్దెచే కణకణయను కొరకంచు బెట్టి
- తే. గీ. తూటలా త్రాచులే యిది చేచె పట్టి । చేక్కటే చిత్రములమె వింతలాడి
వెన్నెలతె యది తార్కిచ్చు విధమునుమ్ము । నింగి నింటనెలయతె ఫిరంగిగుంటు. ౫౮౦
- సీ. దిరిసెనపూలంచు దెచ్చిపెట్టితిరి నా చెలి బలవెన్నె పోతిమ్మరమ్ము
కలిగొట్టుపూలంచు చల దురిమితిరి నా రుచిమ్ముదొడమె పోదులువరమ్ము
నంబంగిపూలంచు నమరించితిరి దండ మెడ యె తలేను చే గెడవరమ్ము
నన్నుడాజాలంచు శయ్యనిందితిరి నా యెడరెల్ల గంపె చే దుడువరమ్ము
- తే. గీ. చెరిమిజేసిత మిరిలు జేయుదురని । మది నెరుంగక యెన్నాళ్ళు మగువలార
మ్రొక్కెదను సన్నుచిరచ మిదిన్ మిదిన్ మిరు । చూచుకొనరమ్ము యిక చేగ మదతులార. ౫౮౧
- క. అని యెడలు చెలియ కీ గత । పనితలు గాదించు చలువననురెల్లను చే
దన హేతువై రోచిన । మనమున గుండుచును మదనుమాయాని రోనై. ౫౮౨
- సీ. పూసెద గంధలము పోచోట పోచోట మని లేచి యుంకించు నాకనంబు
యేమిరా వలపు నీ కింటు లేదా యంచు చూటికి దనలోనె చూటలాడు
నున్నగా దుర్వి నే నూనెరాచెవను నీ మిసాలకని ప్రేళ్ళ మెదపునుజక
ప్రొడ్డుదోయెను నెజ్జఁ బాలు బల్లి తినంచు గొత్తిగిల్లి బిలా నత్తమెల్లు
- తే. గీ. కాంత రమ్మని మెత్తల గొగరించు । కలికహృదయంబు నీదని మెదిక విరచు
పురుషులను నమ్మరాదని చూత్తిచ్చి । సంతరో మెలురాంచి బల్లింత వగచు. ౫౮౩
- ప. ఇట్లున్న జవరారిం జూచి తపసికన్వియలు తరురో చాము గునగునలాడుచు వనవనం
తిక్కి యెంతొవలరో ౫౮౪
- క. వలపులు తులసిచేగిరి । తలరెక్కెను తనదుమేను దా నెరుగమగా
చెలులార యేడుచేయదు । మలవియె మన మెన్నదెరుగమని విలపించున్. ౫౮౫
- క. తులసి విలపించ దోడుగ । జెలియలు విలపించి లేమి చెప్పెద నెలగో
యెల బలికె నందునందున నళినంభము మొరపె రాగ మతిశయమయ్యెన్. ౫౮౬

క. మతిమీరి రాగమునబడి । సతి మృదువీదాన్వరమున సావేరిసం
గతి మంద్రమఘటగానము । గతి నేచ్చెన్ శంఖచూడగతమతి యగుచున్. ౫౮౦

ఉ. తాయము నన్నగితై జలకంజులనాది నెలాయె నూనియన్
తాయగలేడు చేసిరికి రాత్రుల నిద్దురగాన సన్నమున్
దోయ మెఱుంగనే యెరుగ దొయ్యరిపిండును జూచి చూడన
జూయె నిరేదీ నాట్రతు కహ ప్రయు లొగిరి యబ్బుపండినన్. ౫౮౧

క. భరమాయె విరహచేదన । తరమా నిలువంగ ఘోరతర హారశరా
తరమాయెను పనము నున్ । హర మాఘవ హరుతముల సంనియె కడవన్. ౫౮౨

ఉ. వీచిన చేడుకన్ బతుల యిచ్చనినోడము గాంతు లొప్పుగా
నోచినయబ్బు తెందు గొలనోములు నోచినయట్టివారికిన్
దాచిది దీటనే మిగల దాయని భాగ్యముగన్నవారిలన్
జూచుచు గ్రుక్కపించుకొనుచున్ మది నిచ్చలు బల్వరించుచే. ౫౮౩

ప. ఇట్లు బట్టచు ౫౮౪

క. నిండుంజుదురు బండువెన్నెలంబున్ చేనిచ్చి యెద్దోట నీ
గంటండువెడ్డదానబాడు బ్రదుకంగనిచ్చుచే యిన్నిరో
గందాగొండిశిఖండితలండుముల కేకల్ రోడిలాకరలున్
మందామెంగెడె ఓలగారిబుడుతల్ చేదాయ చేసిండునే. ౫౮౫

ప. అని చంద్ర ముద్దేశించి ౫౮౬

ఉ. మానుగ నిత్యజంగమనూచులుండపు నీచు బాటు రా
మానుజవంశపరముడు హా కడు సచ్చెటవయ్యె లింగమున్
బూనినదానిలోకమున భూతసతి ప్రతివట బొతునుం
గానము వైష్ణవం గలయ గారదమేమెటో యో నిరచరా । ౫౮౭

తే.గీ. విషధితో విషముతో నీపు దెలయబుట్టి । విషభుని తలకెక్కి తవర మధాక
రాజ్యగ్గుడు జూడ నత్యద్భుతంబు । కరుణకుల మెప్పుచెన్న నీర్తంబులగునె ? ౫౮౮

ప. అని మన్మథు ముద్దేశించి ౫౮౯

ఉ. ఓరి లతాంతమాల్లట నయోచితకృత్యములగు పాంథులన్
గారింబుదెట్లనన్ గనరి గాంగళుం డళరీరు జేసిపన్
నీరలు యెడుగా మనల నేర్పరి బుద్ధులతోరీ బట్టగన్
వార కడుష్టరేఖ గలవారల తెందు నసాధ్య మున్నచే. ౫౯౦

ప. ఇట్లు విరహచేదనదోహయమానచేదన మై యుండం గాంచి తపసికన్వియలు శైలోన్య
పదారంజులం దెల్పుచుండి రంత శంఖచూడుండు మహాదాగితై శ్రై గీషభ్యుపలస గృష్ట

మంత్రం మువ్వచేసింపబడి సిద్ధుండై తపంబుజేసి వాంఛితార్థంబు విడసి బ్రహ్మజ్ఞానంబుచే
విడలికాశ్రయంబునకు వచ్చి మొకనాడు వినోదార్థం విరణ్యంబునకుం జని విహారింబు
మండ సంత

౫౯౮

సీ. నవమోపనముదాని ననవియసరిదాని సగుమోముదాని మేల్పుడలదాని
మండలాంచిత చాచగండస్థలముదాని లలిత శ్రీశైలాగళముదాని
భగూరితాగురు గంధలేపముదాని సరలంకపుష్పమాలికలదాని
సమదేభకరసమాజానుదాహలదాని దళమైన వివిరిగడ్డంబుదాని

తే.గీ. భానుమండలమలిత సుప్రభలదాని ఘనతరోదారసీమక్షంబుదాని
గండగజమండగమనంబు గలుగుదాని శంఖచూడుని గునుగొని నరసింహాక్షి.

౫౯౯

ఉ. కాంచినయంతనే మొడలు గంపిల జెమ్మటబుట్టె మేను స్తం
నించెను సిగుదొచ నల భీతమృగేక్షణ లేవలేక మొ
ప్పించుక చేడె నూరగొని మెట్టులొ నిర్ని మొగంబు ప్రభుభు
దాంచి కయెంటి దిద్దుదాని వల్లికచాటున చేరియుండగన్.

౬౦౦

ప. శంఖచూడుంటి చూచి

౬౦౧

ఉ. నారి యిదేమి యి వ్యసమునంటి వియచ్చలమండరీమయి
చేరి వనించులే యహహ చిన్నది తన్నది విన్నదే నదా
కాలముతోడ గ్రుమ్మరెడి కాననలక్ష్మియొ కాకయున్న నీ
సౌరును గల్గునే చునుజసారసరోచనలందు నెందునున్.

౬౦౨

ఉ. దీని మొగంబునందు గల తేటను నూరవసంతయేనియున్
గానక చిందులంటి ఘని గారిడ వాకనమండె పాటు న
య్యా నరినాక్షి పెద్ది తన మొచ్చెపుడిదిలి చూలజేయగన్
చూసముదోయె వ్రాణమయినన్ భరియించెదనంటి బండయై.

౬౦౩

ఉ. చేరల గొర్పినన్ పిగులు చేడియకన్నులు వేణియంటిమా
జాలకు మోచ్చు గుండనపుటంగులవన్నియ మిందు మేనిదా
లొరపురా నునుంగవునటన్నను ముద్దికి లోటడున్ బిసా
హటలకంటె మందము లహ గమనంబులు వింతయయ్యెటన్.

౬౦౪

ఉ. చిక్కదనాలటప్ప లతచాటునకేగెను సిగుపేర్నిచే
నక్కట దీనిభావ మెటు లాలయగడెడ నంచు మెల్ల సన్
బ్రహ్మ నె యున్న పొన్నకడ ధామినిమండర నిర్ని భీటడె
పెట్టుటమైన ప్రేమమున మించి వదించె రసోచితంబుగన్.

౬౦౫

- ఉ. ఎక్కడనుండి వచ్చెదవి యెవ్వతె వెళ్ళనిదిద వెంచుకీ
చక్కి చనించె చీపు మధుసారము గుల్మగ బిల్ము నీరు నే
దక్కిన కింకరుండ గనుదమ్ముల ప్రాల్మగనేల నిగున
న్నిక్కము నీపు చేవతుణిమణివంచు దలంచెద జేరీ. ౬౦౬
- క. అనపుడు నిని పనితామణి । మనమున గల వలపు చాచి మరియాదకు లో
కనయమునటు నొక్తింతుక । యును లోబము గలుగకుండ నొయ్యన బరికెన్. ౬౦౭
- క. వినుమా నే భక్తభక్త । ననుగుంగూరులను పనమునందు దవంబున్
దొనరించ వచ్చెద దవన్నిని నిద్రాటు వాని నీపు శీఘ్రము చినుకా. ౬౦౮
- క. ఏకాకినురె కులనకు లేకాంతంబులను విడుగ నిల సన్నలజన్
లేకువ నీ వెవ్వతెవని । పిక పెడుగదావకుచు చేదము పలుకున్. ౬౦౯
- క. కామురుడుగాని యడుగడు । కామని గులనల్ల చేరి కాంచె కడంకన్
గోమరి నీ వెవ్వతె వని । యా మనుజుడు పుట్టెనేలు దగునే చెప్పమా. ౬౧౦
- ప. అవియునుంగాక ౬౧౧
- తే.గీ. కామసిద్ధోగమున చేలు గలుగ చెందు । కామురులపారి కానినీగ్రహము యువతి
జవతదోనిష్ఠుల నవసాసకాలది । బ్రహ్మములరెల్ల కర్తులదోను వాని. ౬౧౨
- తే.గీ. అంగన యనిం బయోబుఖించె బరిచ్చనట్టి విషంబుభవే చానియందు ప్రీతి
దగిరి పర్తించెనేయు బట్టక చెను । బ్రతుమని గళంబునటు దొండ పుష్పబోడి. ౬౧౩
- తే.గీ. అంగిడు విషంబు మున్నార్త సమ్మర బుడుక । మంచుమాటల చేరించి మనుక
చుట్టరుదకును నడ్డేడు బుట్టుముచు । సమ్మరా పంగులపొందు నరుచు చాత్రి. ౬౧౪
- సీ. కమ్మరిమాటల గుంగించునేగాని పంపొరింతయు లే తలపులందు
వగలు జూపుట చాం లేగులుగొంటయెగాని నిజమాట బనునది సీరిదార్ప
వన్నెలు చిన్నెలు వాని పెండేగాని చుది నొక్క యనుమాట మట్టునమ్మ
పిటికిమాదిరి జీరి చేరుదెకాని భక్తివిశ్వాసము ల్పట్టరేడు
- తే.గీ. పాపమునకును చెరువకు పరమసాహసలు కలచిల్లలును కౌవ నహిత లక్ష్మి
పురుషయోగవదారము ల్వాగుచు లడువారిని సమ్మరా పండ్రి బుధులు. ౬౧౫
- సీ. కలహంబులకు నెట్లు కల్పింపు చేషంబుగలదానిపె కమ్మ గరిగియుండు
సంధోగమున నెట్ల సంతసంపడు నందు గొలతవచ్చునమేని బెరలజాచు
రసిబలత్తె తారి రచులు సేనింపని వృద్ధుని శత్రువులీతి జాచు
ప్రియదాక్యములతోడ తిల్లి మెలుకనట్లు కడుకుని గొరకు దా గనరనేని

తే.గీ. బ్రహ్మ విష్ణు శివాదుల భ్రాంతిలోన । జరచు లోకంబునం దింద్రజాలగత్తె
చూచుచుందులమారి కొంగునిటకొన్న । బ్రహ్మరాక్షసి యంతిలో బ్రసక్త వేళమె. ౬౧౬

తే.గీ. అంబ్యద్రా శ్రీ శరీర మేమందు సర్వపాపసంచయములన్నట్లు వచునీచ
మెండుజూచిన హేయదు బహుపరమలయాస విడనాడి కాడిని నంటవలయు. ౬౧౭

తే.గీ. కల్లగా దంగనం బొందు నల్లర్రాచులోద చెరిగెయ మెరికే గూడదట్లు
దబ్బరనుఖంబు నట్లు యా ఛాత్ర జనుడుభ్రమనిటట చిచ్చులో శంఖంబుబూర్చి. ౬౧౮

ప. అనిన విని శంఖచూచుండు. ౬౧౯

తే.గీ. ముద్దుపగలాడి పజ్రాలమూట పేష్ట । పలుకు బలుకులలో గొంత కలదు నీతి
కాన నాయందు పలుగర్లి పూని యట్లు । ఛర్మములు చెప్పితి వది సంతసమె నాట. ౬౨౦

క. శ్రీరూపము ద్వివిధముగా । సారసగర్భుండు సృష్టినర్పె జగములకా
కావలరూపవచుండు । సారాసారప్రభేదసంగతి సెబలా. ౬౨౧

తే.గీ. కరులయు సరస్వతీయును దుర్గయును మరియు నెన్నె సావిత్రి రాధిక సృష్టిసూత్ర
హవరై రాసిసృష్టిని హాథి వారి । యంతలొల కాకై శ్రీలు బ్రహ్మాండమందు. ౬౨౨

ప. వినుము శతరూపయు, దేవరూపయు, స్వధయు, స్వాహయు, దక్షిణయు, ఛాయా
పతియు, లోహితయు, పరుజానియు, శనియు, గుచ్ఛేరబద్ధయు, పితియు, సపితియు,
లోహితుడ్రయు, సనసూయయు, కోటధియు, దులసియు, సహస్రయు, సరుంధలియు, మేన
కయు, దారయు, మందోదరియు, దమయంతియు, వేదపతియు, గంగయు, మనసయు, రుద్ధి,
పుద్ధి, మేధాకారక, మనుంధగా, షడ్వి, మంగళా, చందీ, ఛర్మపచ్చులును, స్పృష్టి, శ్రద్ధా, కాంతి,
కాంతి, షెంతి, నిద్రా, తంద్ర, జుత్తిపాసా, సంధ్యాకాంతిసంబలును, సంపద్యతి, కీర్తి,
క్రియా, శోభా, ప్రాధానియను సుత్రము శ్రీనృసింహుని యుగయుగంబులం జనియించుట.
ఇచ్చి కలాకలాంశరై జనియించు శ్రీలు సాత్వికాంశంబులం దొడడు యు త్రమటాప లగుదుట.
రాజస, తామస కలాధివేశంబులవలన నెక్కువ తక్కువల మంశల్యార్వాది స్వరూపంబుల
సప్రశస్తలగుదుట. సాత్వికాంశంబుల సుత్రములు, రజోంశంబుల మధ్యములు, తమోంశం
బుల సప్తములు నైయుండు రిది గుణత్రయవిభాగంబులచ్చి యుండు. జ్ఞానియగువాడు
మరకాంతం గనుల జూడదు. బ్రహ్మజ్ఞుడే నీ సమీపంబును పచ్చినవాడ. నేను శంఖ
చూచుండను. గాంధ్యర్థంబున సమంగైవొనుము. నేను పార్షదులగు నెనమండ్రు గోపకుల
లోనివాడను. రాధాకావవశంబున నిచ్చుడు దానప్పండనైయుంటి. నీవును రాధికా కావంబు
సంజేసి యట్లు భారోకంబునం బ్రధనించి యుంటివి. అని చెప్పిన విని నవ్వి తులసి
యట్లనియె. ౬౨౩

తే.గీ. ప్రాణనాథ నీదు పల్కులవలన బరాజయంబు నొంది రమణకృత్య
యోగ్యతను గ్రహించియుంటి నింతయునుమ్మ. కనలవలదు పేరుకాదు సమ్ము. ౬౦౪

క. వినుమా శ్రీతిరు దీ జగమున నిందితుడండ్రు బుధులు మోహంబున వా
నిని గూడి శ్రీ పఠితరుగు. గన శ్రీతిరుసటను లేదుగా నిష్కృతియున్. ౬౦౫

ప. విప్రుసట దళాహంబునను, క్షత్రియుసట ద్వాదశాహంబునను, పైశ్యునకుం బంబదళా
హంబునను, కూడుసట మానంబునను జాత మృతకంబుల శుద్ధి వాటిల్లుంగాని శ్రీతిరు
సట జితావహంబునంగాని శుద్ధి లేదండ్రు. శ్రీతిరుని పిండ తర్పణంబులు పితృదేవతలు
ముట్టురు. లట్టిదాని బుష్పఫలపాతాదికంబులు దేవతలు గ్రహింపరని పెద్దలు పెదించిరి.
రావున నిన్ను బట్టిచూచితిగాని మరియెందుగా దదియుంగాక. ౬౦౬

తే.గీ. కాంచుని బరీక్ష గానించి కన్య గోరవలయు దారిద్ర్యసహితు గోపసుని ఆడుని
దుర్ముఖుని బంగు గుడ్డిని దోషకార. గుత్సించుని మూట గోరంగగూడ దండ్రు. ౬౦౭

తే. గీ. పరమకాంచుని యావనప్రాణమాను. సాదువును గర్వగలవాని ఆచురు జ్ఞాని
చండిరుని నమ్మరాత్పన్ను భావదేవి. రోమలాంగుని విభునిగా గోరవలయు. ౬౦౮

తే.గీ. రన్నియును దెంచి పెంచి విత్తయునుసేయు. నరుడు గుంభీరవన మను సరకమందు
గ్రహులు గురువంగ మూత్ర పురీషములను; ద్రావును; ఆచుర్వశేంద్రులు దరలుదనుర. ౬౦౯

ప. ఇట్లు పలుకుచుండ బ్రహ్మ ప్రత్యక్షించె నిలచినం గాంచి తులనీయు, శంభూహుండును
భక్తివిసయంబులు పెనంగొని సమస్కరించి నిలచియున్నం గాంచి పరమేష్ఠి
యట్ల నియె. ౬౧౦

ఉ. ఏటికి దాప మిట్టులు మృగేక్షణతోడను పార్వకోటిరో
మేటిని సీపు భామసుల మేలర మియ్యది మీర లిచ్చుటన్
సాటికి జెలువారు గణనంబర రెండు గోరంతలేపు గు
మ్మాటికి మీట శోభనము మానర దీని బలిగ్రహింపున్. ౬౧౧

తే.గీ. వెలచకును సీపు గాంధర్వవిధిని దెండ్లి. చేమరాను మిట్టి విశ్వంబు చేరవచ్చు
సచ్చదు విడుచుటకంటె నెయ్యదియు దుఃఖకరము వేరొంటి లేదు నిక్కంబు సమ్ము. ౬౧౨

సీ. లచ్చులసట లక్ష్మి యా కృష్ణుసట రాధ నాట సామిత్రి చంద్రమరుజుసట
నల కన్యకుసట పెద్దితి పనిపున కరుంధరి గౌతముసట నెన్నగ సహస్ర
య వల్లరాహుసట సడల రుద్రుజుసట దక్షిణాయువతి కర్పమున కల
దేవహూతియును సత్రికి సుసూయయు నలుసట దమయంతి సశివైశ్వరి

తే.గీ. కల రోహిణి మరుసట నా రతియును గురుసటను దార మనువున కురుగుడాధ్య
యైన శతరూప శిఖికి స్వాహాయును దేవవతికి శచియును మరి గణపతికి బుడ్డి. ౬౧౩

తే.గీ. స్కందునట చేపవేనయు గడగి పచ్చు । లగుచు నెరితి పర్వించి రట్టు నీవు
తులసితోగూడి పరచునందున్బినుండి । నకలనుఖముల గనుమయ్య శంఖచూడ. ౬౩౪

ర. విచ్చలవిడి విరుగుము నీ । యిచ్చను తులసీసమాఖ్య నిందుముఖిని యే
లచ్చుబడ గూడి నిచ్చలు పచ్చనివిలుతాని బనుల బడుపరుబడవై. ౬౩౫

ర. ఏమృత గోలోకమున । సమృతి జేరెదవు గృష్ణనంగతి కని యీ
బిమ్మ నిజలోకమునటా । నెట్లొం బనివినియె దనుజనేతయు సంతా. ౬౩౬

ప. అచట నయ్యంతిం గాంధర్వవివాహమున శంఖచూడుండు బరిగ్రహించె. దివి చేపడుండు
భులు మొరసె, పుష్పవృష్టి పురిసె. వెండియు ౬౩౭

క. అరువదినాలుగు రళం । నువవదినాలుగు విధముల నానందించె
స్మరతాత్మమెరిగి రసిరళ । నుర లుబదందంగ శంఖచూడుడు నడతో. ౬౩౮

చ. తులసియు శంఖచూడుమగు చిర్రురమస్మృతదాధ్యహనురై
యలలుండోటలందు గృతప్రయల పూహాదరిండ్ల నిర్వస
స్థలముల చుట్టగాగులంతాంబరాగుగుంధపర్వంన
దరిలుంపాస్వలం గడుముదంబున నెట్టి రహర్నిశంబుం. ౬౩౯

నీ. గంధభూతల తిలకంబుల చూర్పుల గోటిదొక్కల బిల్వోనగళంబుల
కేరకమ్మల మోవి గెంపుల నెంపంకలను మెడసోటల నునుగనటల
జేపట ముద్దుల జేమటుటాప్పలను గొగిళ్ళ జెల్లాటల విరిమిరియ
ముల బొడచూర్పుల ముచ్చటలను విక్క మలకల పాప్రంపు బలుకుబడుల

తే.గీ. తెప్పలాల్పని చూపుల గొప్పవగల । మూతిముడుపుల బొలయల్క మునుగుడాట్ల
చూరిమని గడ్డిరంజుల చూర్గ మెరిగి । నులసియును శంఖచూడుండు గంపి రసెపు. ౬౪౦

తే.గీ. పుష్పవద్రా సదీర్ఘరహితులందు । నందరాహుసీమం నురధిమను
చరదశనినాద చాటుంజములయందు । గ్రీడలను చులసితో శంఖచూడు బొప్పె. ౬౪౧

ప. ఇద్దిదంబున శంఖచూడుండు తులసిం గూడి భోగించుచు, రాజరాజేశ్వరుండై లోక
త్రనుంబు వారింబుండె. నిర్లొక చున్వంతరంబు గడచిన చేపతలు నిజభోగంబులు
కొరవడి ముఖిలై బ్రహ్మాకడకుం బని ముఖింప సతందు వారలం దోడ్కొని విహం
యంబునకుం బని మొరలిద వారలం దోడ్కొని శంకరుండు పైచుంతంబునకుం బోయి
నారాయణునకు విన్నవించ సతందు సద్వి బ్రహ్మం జూచి యల్లనియె. ౬౪౨

చ. ఎరుగుదు శంఖచూడు దిత డిద్దచరిత్రుడు నాట భటడై
పరగెను ధేనులోకమున వాటను దంపరమ్మూర్తి గోపము

దరయ సుధామనాచరుడు నైతగు నొక్కట రాధభావముఁ
దరంక పొంది యుద్భవిత చానవయోని సరోరుహసనా.

౬౪౩

క. నే నా గోరొకముసఁగఁ మానుగనుండంగ రానమండలమునటఁ
దో నుద్యోగించి విరజతో నేగి విరోధకేరో నుండంగఁ.

౬౪౪

తే.గీ. దాని యొక్కతె పోయి రావటను చెలువ । పచ్చియును సన్నగానక యచ్చెరువని
నును దిరోహితుగా విరజను నవీనరూపగా దివ్యదృష్టి నే చూచి నెరిగి.

౬౪౫

క. తన యింటికి జనియుండగ । నను పెట్టుట నా సుధామ నాచరసహాయఁ
తని దానిమీద కోపమున నిలు దెడవాని యాపు పొవ్వని పలుకఁ.

౬౪౬

ర. వాఁడటు చేయమిది గడు । మోహిం నిజసంఖలచేత మొలినవగ త
త్తాదనములకును నిలువగ నోడి దిహిర్గురుడిగాగ । నుద్ధతి నంతఁ.

౬౪౭

తే.గీ. పొట్ట మన్న గోరుపొట్ట వై లోకటిపోటటన్నయట్లు పొలతి చాళ
వింపె సేవితరోష భీషణవృత్తిని । బూని దనుజయోని బుట్టుమినుచు.

౬౪౮

క. అది గని గోపరులందఱు । మది దూఖము నిలువలేక మురిమరి పేడఁ
నదయవ్యాదయమై రాచిక । ముదమగు పీనికి వైదార్థమున నని పరిఁ.

౬౪౯

ప. ఓయి హిరణ్యగర్భా : గోరొకంటున క్షణార్థమునఁ ఘోరొకంటున నొక ముగ్ధతరంగుని
నాచ్చిన నితండు తదనంతరంబి గోరొకంటునం జేరంగలండు. నా శూలంబు గొని యేగుండు.
పీనిం గొని శిష్యుండు పోయి శంఖచూడుని సంహరింపుం గలండు. వాడు మదీయంబులన
మంగళకరవంబు నిత్యంబును దెడఁగ వార్చియుండు. నది భరించునంతవట్లు బ్రహ్మాది
లకు పట్టుకొడుగాడు. నే నది యాచించుకొనియెద. నిదియునుంగాక దాని భర్తవత్ని
మహావతివ్రత. తత్పాతివ్రత్యంబు లోపంబుగలిగినంగాదె వాడు దేహంబునిటచు, నాచ్చిన
నదియు నేన కాచించెన. దాని వత్ని తక్షణంబు మానవదేహంబు విడిచి నాటం బ్రస్తుయై
న రిండు. శంఖచూడులంబు సుధామతె గోరొకవ ర్తినుగు నని చెప్పి శిష్యార్థంబుగా శూలం
బిచ్చె. పిమ్మట నెల్ల బ్రహ్మ పురోగములగు దేవతలును భారతంబుం బ్రవేశించి రంత.

తే.గీ. శంఖచూడదనుజ సంహరమునటను । శంఖు వేది బ్రహ్మ శత్ర ముఖ్య
లరిగి రాలయముల కధవుండు చంద్రభాగవ్రసంతి మొట్ట గాంచ యచట.

౬౫౦

తే.గీ. చిత్రరతుడను గంధర్వశేఖరుండు । దూతర్యత్యంబు సేయంగ భూర్జరాయును
నొక్క ముత్తరేడ విడిసి యొక యనుచును । దనుజనాథుని యంతకంటునట బుధె.

౬౫౧

తే.గీ. పుష్పదంతనమాఖ్యను బూనినట్టి । యనుచుడు శంకరాజును గొని చని చని
కాంచె దనుజేంద్రపురము చా గన్నులార । దివ్యవిభవనిరాకృత దేవపురము.

౬౫౨

సీ. తనరంగ బంధదోషసముల విస్తీర్ణ మినుమడి దైర్ఘ్యము నేడు కోట
లేటు ఖేయంబులు నింపొందు వేటలు నూరు గృహంబులు నూరుకోట
మాణిక్యయురములౌ చూడుగులును గోస్తరంబులు నట్టాలకంబు లిన్ని
యని రెక్కపెట్టంగ నలవిగా నది యింద్రవద్దణంబు గుణేభవద్దణమును

తే.గీ. మీరి యలరారు చారుచూరికరోట । ఛవిమయంబయి నడుమను శంఖచూడు
నాలయము చంద్రబింబంబు నట్లు పలయమై మణిశ్రేష్ఠమయమయ మహిమగాంచు. ౬౫౪

ప. అ శంఖచూడుని మందిరంబునకు జాట్టుంగల మణిప్రాశారంబునకు ద్వారపాలక పరిపారి
తంబులగు ద్వాదశ ద్వారంబులు గలట్టి. అందు లక్ష మందిరంబులు నిరుపమానాధా
మయంబులు రత్నసౌహృద్విభాజమానంబులు నై యుండు. అట్టి మహానగరంబు ప్రవేశించి
రాజమందిరద్వారంబు చేరి పుష్పదంతుం డచ్చటనున్న యొక శూలహస్తాండయిన ద్వార
పాలకరుషం జూచి నిజస్వప్నంబు నేడేదించి యా ద్వారంబు గడచి యాభ్యంతరద్వారంబు
దర్శించి యచ్చట పాలకునకు చా వచ్చునవిధంబు చెల్పిన వాడు నని శంఖచూడునకు చెప్పిన
నతంబు రాగమృగి నెలవచి న నొరలమ్రోచి వచ్చి రోవరికిం బోనిచ్చిన నవ్వుడు శంకర
భటులకు శంఖచూడుం దర్శించె. సంత. ౬౫౫

ఉ. కాంచెను పుష్పదంతుడు జగద్విత్తద్రుఘతావిరాలు న
త్యంబునరలు చారుభరహరవిసాత్సవినోజుమాలు న
త్కాంచునచేలు దేవరత్నరాండనదామరధేలు సత్ప్రభు
త్యంబుననమృగంస్మరంతరత్కరవారుని శంఖచూడునిఁ. ౬౫౬

ప. ఇట్లు కాంచి ౬౫౭

తే.గీ. ఈనుభృన్యండ నేను రాజేంద్ర పుష్పదంతు దనువాడ బంపె నీడగరకును
విజుడరాజ్యంబు దేగదే నినుపు మట్లు । విరువచేరి కలన రిచ్చ చెడలుమియ్యె. ౬౫౮

తే.గీ. పుష్పభద్రకదన పురపైరి యున్నాడు । కదనమునకు బుద్ధి కందయేరి
కదలి రమ్మై వైరికప్రణంబుల గూడి । యనుచు నీరు చెప్పుమరియె యైత్య. ౬౫౯

తే.గీ. అనిన నిది శంఖచూడు దో యథుడబండు । సౌరరాజ్యంబు విరువంగ జాల నేను
కదలి వచ్చెద రేమిది యుదయమి యని । చేరి చెప్పుము పోయి మీ జియ్యలకును. ౬౬౦

తే.గీ. అనిన విది చని పేగ న యుగజమగని । గాంచి యా పుష్పదంతుం దుదంబితప్ర
కారమున శంఖచూడువార్యంబు చెలువ । యుద్ధనన్నద్దుడై శంఖు దుండె సంత. ౬౬౧

సీ. కందసామియు భద్రరాశీశ్లబ్ధుడు వచ్చి రంతలోనే నుంచి యురుగుచెంచె
నాచెందునే వచ్చె నమ్మహాకాశంబు దుండివాడగు భద్రుండు వచ్చె

సరుగుడెందిరి విశాలాక్ష దాసులును బింగళుడును మరియు వికంపనుండు

వికృతి విరూపిణు విజయంబు చేసిరి మణిభద్ర కపిల తామ్రాక్ష వీర్వు

తే.గీ. దంష్ట్రు బాష్పల వికటరాద్ర మనరాద్ర కాలకంఠ బుటివక కాలజిహ్వ

దుర్జయులును బిలోన్మత్త దుర్బులులును । వచ్చి రిచ్చుడు రణోత్సాహపంతులగుచు. ౬౬౦

ప. మరియు వసుభయను, వానభయను, అదిత్యుడును, హుతాశనుండును, చంద్రుడును, విశ్వకర్మయు, సర్వీనులును, రుద్రేర జనుంత నలరూపర యములు, వాయు పరుణ ముఖ మంగళులును, ధర్మ శ నీతాన కామధేనువులును, సుగ్రదంష్ట్రయు, సుగ్రహిచండయు, రోటరయు, గైటవియు, వికటజిహ్వకరాశయై, యష్టమజయై. శంఖ చక్ర గదా ద్వాయు ధోపేతయై, నాగపాశ, సారాయణ గాంధర్వాద్యస్త్రపాణ్యయై, శ్రోత్రీ యోగిని పరిపృతయై సార్వత్రకోటి కాశినీసేవితయై భద్రకాశీదేవియు, వచ్చి నిలువ పెచ్చుట స్కంధుండు చంద్ర శేఖరునట సమస్కరించి యతనియొద్దం జేరి విలచె. సంత సచ్చట శంఖచూడుండు యుద్ధయాత్రట పెదలుసనుచార మహాపతివ్రతారోమణి యగు చులసీదేవి విని భర్త కడపం జరి భయంబునం గొంతెడ గట్టకంఠయై పైస్కంబుదోప నిటనియె. ౬౬౩

ఉత్సాహ. ప్రాణనాథ త్వణము నాడు పక్షనుండు బిందుడు

ప్రాణమేలువాడ పీచె ప్రాణమిచ్చి ప్రోవుమీ

రాణమీట నిన్ను గనులు రాగిలంగ జూచెడన్

ప్రాణమేము బొట్టుకొనుచు బిల్వరించు సయ్యయో.

౬౬౪

తే.గీ. పీచు ప్రాణనాథ యేమందు నా గుండె । జందరించు నీవు సమరమునట

బోవువాడ వనిన పులుషరత్నుడు నాట । సుఖభవైన స్వప్న మైనకతన.

౬౬౫

క. లనిన విని శంఖచూడుడు । వనితా నీ చేల యడు పగచెడు కాలం

బునుబిడ్డి కర్మఫలముల । యనుభవమున్ బోవనాడ । సందియె చెప్పటా.

౬౬౬

ఉ. కాలమునం జనించెడిని స్కంధమునొంచెడి వి సరించెడిన్

బూలను బూచెడిన్ సఫల భంజక మయ్యెడి బిండ్లు పక్కయై

రాలగ నొప్పెడిన్ దరువు రాదు యెరుంగవె కాల మీ జగ

జ్ఞాందిభాతిన్ దదువశాంతిన్ మూలమునుమ్ము శ్రేయసీ.

౬౬౭

క. కాలంబున సృజియించును । నాకీకభవుండు జగము సరినాక్షుడు దా

దారిండు శంకరుం డున్మాలింతును గాల మెన్న మూలమునుమ్ము.

౬౬౮

క. జనుచే జను జనియింపన్ । గను జనుచే జనుని ప్రోవగను జనుచేరన్

జను మడియింపంగల కాలు విజిత్రచరిత్ర నిచ్చులున్ భజియింతున్.

౬౬౯

ఉ. ఎవ్వని యాజ్ఞచే బవను డేవుగ పీచెడి పద్మదాంధవుం
 డెవ్వని యాజ్ఞబూని ఘవి నెండను గాచెడి దేవనాయకుం
 డెవ్వని యాజ్ఞచేత గురియించెడి వృద్ధిని పావకుంటి వా
 నెవ్వని యాజ్ఞచేత లగిరించెడి కాలుడు వాడె గోమరీ. ౬౦౦

క. నే నెవ్వడ నీ చెప్పవలె. వో నశినదళాక్షి మనుచు యోగము గలిగెనో
 మానుగ గర్వవశంబున. బూనిన భక్తియె నీయోగమును గలిగెనె నె. ౬౦౧

తే.గీ. ఓదలను బండ్లు బండ్లపై నోడ రెట్లు. వచ్చు నెట్లులు బుధు డాఖ ఛావములకు
 కాల మనునది యగుచుంటు గాలిలంబు. వగలను పుంబు లేదునూ వనుటచాక్షి. ౬౦౨

తే.గీ. నేను దమము జేసి నీరజగవృద్ధి. వరుచుచేత నిన్ను లవనినాడ
 నీవు బాలినిగూర్చి నెట్లు దమముజేసి. పెరచు గొంటి వత్సవృధను జేర. ౬౦౩

చ. నీవు బృందావనంబును గోరోకంబునం జేరగలవ. నేనుగూడ బాంబు దాసి గోరోకంబు
 నటం జనియెద. నింతేదాని చేర భవంబు మన శేను యున్నలపి యని యాచరించి
 నానాధివోగంబుల నా లేదు గడిపి శంఖచూడింటి వ్రాహ్మణులూరంబున చేరి
 రాత్ర గల్గితి వత్తంబు విడిచి మంగళోదకంబుల స్నానంబు చేసి ధారవత్తంబు ధరియించి
 తిలకం దిడి చూహ్యకంబును, చేవతావందనంబునుం నీర్చి, మంగళవస్తువులగు మహావ్యాజ్య
 దధి రాజలం దొడగించి రత్నశ్రేష్ఠ వత్తశ్రేష్ఠ శాంఘసంబులు వ్రాహ్మణులచేర కిచ్చి,
 గురువునకు రత్నహారం దొసంగి, గజరత్నాశ్వరత్నాదుల పరిమలంబు దానంబులు జేసి,
 మరయు నానాధిదానంబుల భూజనులం దనిపి, పుత్రునకు రాజ్యం దిచ్చి మూడులక్షం
 గిండ్లుంబును, లక్ష యేనుంగులను, మహిళల పతింబులును, మూడుకోట ఛానుష్కులు,
 మూడుకోట పట్టణులు, మూడుకోట పాలుంబును గల సేనలన్ సహార్యం దను సేనా
 పటపలన నడిపింపంబునుండ మూడులక్షం యజ్ఞహోటంబులు వెంటరా ధనుష్షా
 ణియై విమానం దెక్కి చని చని బృహత్పద్రాసదీపరంబున ౬౦౪

నీ. కపిలుండును జవంబు గాంచిన స్థలంబు సిద్ధులు ప్రేతలో జేబుదోటు
 బల్లిమోదధిని ప్రాగ్భాగమంబును మలయంబునకు బల్లిమంబునందు
 బరగ శ్రీగిరికి సుత్రభాగమంబును గంధమాదనమంబు గాలుచెనను
 నై దామడ వెడల్పు నై దువందం చూడడం నిడివియు గర్భి యలచుదోటు

తే.గీ. బృహత్పద్రాసగాదుల బొల్లుదోటు. మలయజన్మ శరణతి గలయదోటు
 నెడను గోమతి యను నది యెగుదోటు. నై న యక్షయవదనీను సభవు గాంచి. ౬౦౫

తే.గీ. కని విమానంబు దిగి రాక్షసవంబు. హస్తముగమును జోడించి యతినినయము
 దోట శంఖుని చేరి నిర్బుష్టభక్తి యుక్త దండప్రభావంబు దొగి దొసర్చి. ౬౦౬

వ. ఇట్లు సమస్కరించి నిలిచియున్న శంఖమండిని జూచి చంద్రశేఖరుండు ప్రసన్నుండుఁ
కరుణించె యట్లనియె. ౬౦౭

చ. వసుమహాగర్భనం దఖిలపండితునందు మరీచి పృథ్వీ నా
తనిచి జనించె గళ్యప్తఁ డుదారగుణోజ్జ్వలమూర్తి దానిని
దనులకులు రూపరూపనియుతలె పడుమువ్వలకు వారి నిచ్చె వ
జ్జనకును సందును దనువు నూచె కనెక భుజదానవావళికా
మనిలతలిక్రమోన్మత్తచోధితు లిర్వహినియ్యలక భువిక. ౬౦౮

చ. దనుజులయందు నొక్కడగు దంధుడు ఛార్మిబుడై మురారిసే
మనుమన తిత్తముంచి గురుభావమునకా భృగుజం విడిచి దా
వసుదన జుష్కలంబున సహస్రశ్రుతి నిమిషంబుతో జవం
దొసరిచి గృష్ణమంత్రము మహోద్యముడై యొక లక్ష వర్షముల్. ౬౦౯

చ. నిను గలి టించె దంధుడు వినిల్మలకృష్ణకరాయణకా దృకుఁ
మును నిను నీవు పార్వతుల ముఖ్యుడవై తగు గోరింపందవ
య్యును నల రాధకా మును సుబ్రహ్మణ్యునితొ దానభండవై
మనుముగ భారతంబున నఖిలీతి ఛార్మికశేఖరుండవై. ౬౧౦

ఉ. నీవు మహానుభావుడవు నీకును బ్రహ్మాయు ఛారదైరియుం
లేనతలెల్ల లుకా నుమల భీరత వైశవశేఖరుండవై
దేవ్యలంబు మహామును మదిం గడునాన పహించనగెదెకా
భావ్యమయ్యెదెని విడుపు మా హరి సంతసమందు నెంతయున్. ౬౧౧

తా. భూవర్ష్యమును లేకయుండునది సదా పుణ్యంబగున్ గాళ్యప్తర్
వై లేయొల్లనుటా భావల్ల వినుము సత్వర్తంబు పాటించలే
దొట్లద్రోహముదాన పీనుషునిన్ గా బర్హి హంబుయే
నీలన నివదమందు నిలనిరి యెంతే నొప్పు లక్షణరా. ౬౧౨

ఉ. ఎల్లఁ దొక్కరీతి మను నెవ్వడు రోదమునందు బ్రహ్మాయం
తెనెనె నన్నదా శుభదంపరలో మను బుట్టి ఉచ్చు వ
రిటు గృహించి గృష్ణ నొసరించును జ్ఞానముగర్వి పెర్వి నం
దిల్ల గ మౌఢ్యభావమును వీట్లుతొనం దవ మాచరించెచిన్. ౬౧౩

చ. తరలక యుండనేరదుగదా యల భవ్యుడు సత్యమందు బం
దులవరిపార్థభావము గనున్ మరి శ్రేతను జూడ మూడుపా
ళ్ళలతల సగంబు ద్వాపరమునం దొక పాదము నిచ్చుగాచ్చునన్
నుచిరీకృతవర్మ : సశ్శంకమున ముగ్ధు నడు న్నడు నీ పెరుంగవే. ౬౧౪

క. బాలుడు యౌవనవంతుడౌ లీలన్ వాడె వృద్ధుడౌ నిమ్మాప్పిన్
కాలము తెరచు సర్వము । గాలము చిత్రము సర్వగతులం జూడన్. ౬౮౫

ర. ప్రొద్దుదొడుచు ప్రొద్దుమ్మన్ । ప్రొద్దుదినుగు ప్రొద్దులంబు దొరిగెన్ గద్దే
ప్రొద్దు మరిదొడుచు నెట్లన్ । ప్రొద్దుల జిత్రములు కాలాగమిల మహిమర్. ౬౮౬

క. దినదినము దురుగు నొక్కొక । దినమున గనరాదు మహిమిదిల మరలన్
దినదినము వెరుగు నొక్కొక । దినమున బూర్ణము గనుము దినముల మహిమర్. ౬౮౭

క. ఇనునిం జంద్రుని కాహుట । పెనుయును గుణించునందు నినుదినను నున్
చుడేంద్ర యప్పుడప్పుడు । కన గాంబువంటి చొకను గాదు భరిత్తన్. ౬౮౮

క. బలివక్రవ రిక్తంబును । బలియును లగనంబు గలది భాగ్యము దోవన్
బలి సుతలగతుడు గాడే । జలజాతరినగు గాలవక్రము మహిమర్. ౬౮౯

క. కాలమున చొడము జగములు । గాలమున పృథ్వియందు గాలమున తెమిన్
గాలము సకలము నడువను । గాలమును జలించువాడు గలదే లగన్. ౬౯౦

క. పరమాత్మ సర్వబ్రహ్మము । పరమేశుడు నిన్ను నెన్ను బ్రకృతివికార
జ్వలనహితలగా జేయున్ । పరమే గతవగ లయంబు దానవనాదా. ౬౯౧

క. జీవాత్మయు బరమాత్మయు । గేయదును నివృత్తిను బ్రకృష్టుడనై యే
దేవుడు వెలయు సకలదే । ప్రోవంగం దదని గొలుచు మునుపుల సుధా. ౬౯౨

తే.గీ. లగన వర్జితు గొరిల మృత్యుంజయుండ । నెది నే నది గావున సుమరవర్జ
కాలగు సర్వదేవికి గావనం బలేకు సుబ్రహ్మయ్యకృపే హితముఁ నున్ను. ౬౯౩

ప. అని యిట్లు పలియించి యాచిలున్న మహాదేవుం గాంచి శంభుమూడుంటి దేవా
యాదు పలియించినదెల్ల సత్యంబు లగుట, నై నను నా దొర నిజ్ఞానసంబు గలదు నినుము,
జ్ఞాతిప్రోహంబు మహాహేళంబని దినునదా రానిచ్చితం. నై లోచనం పిండ్లు సర్వజ్ఞంబులు
గీతాని యెవరు వాడె : సత్రాత్రులందఱున హితక్షాంతం వెట్లు హింసించుటదె ?
కుంధాదులగు రాక్షసు లెట్లు వధించుటదె ? నముప్రమథనంబువలన రాక్షసులదే నుపా
దింబుదిన సేవూషణంబు దేవర లెట్లు గ్రహించెట ? అయాస మెక్కురిది లోనుభవం
దొక్కరియది లభియ్యె. నీ నిశ్చలంబు పరమాత్మకు శ్రీదాధాండంబు, దాండుంటి మైళ్ళ
ర్యంబు వచ్చు నందులదే యిది మరలం జను. నొకప్పుడు రాక్షసులు జయించు, రాకప్పుడు
దేవతలు జయించును. అదిగావున పరమేశ్వరుండవును, మహాదేవుండవును నై న నీ
తెల్లట సమసంబుధులై యుండ, సకలవక్షంబు భూని నామిదికి పంచె తివచ్చుట నిష్ప
లంబు. మోతోడం గలహంబు భూసుకొనుట మీదోంట్లకు లక్షామూత్రఫలంబు లెగు.
జలంబున సరిదిక్కి రి లభించెను, బరాజయంబున గీర్తివాని తప్పుక వచ్చునని నుదయిన
మిది సద్వి మహాదేవుండు.

చ. దనుజవరేణ్య నీ వల నిభాత్మకులుండవచ్చి నెచ్చెడిర్పి నే
సని విజయంబు నొంద సమైక్యము నా కడకీర్తి కలునే
మమ మారి కై బంధుక దనుజముఖ్యు హిరణ్యు నెదిర్పి పోరదే
సను గనదో పొదానుటల నా దెదిరించుతి లజ్జ యేటికొక. ౬౯౫

చ. అని శంకరుల మారులున్న శంభుమాటుండు నిజామాత్మ్యంతోడ లేచి శిష్యునకు సమస్కరించి
విజయంబు నెక్కి చనియె సంత. ౬౯౬

సీ. లభించునెట్ల సమరవహులు శంభుమాటునెచ్చె నులరిచ్చలును
దలచి దోరిత దైత్యంబు లురిచొసకిక భీకరచోక్రేలులులను
పృథ్వీకాసుండును పృథ్వీకాసును భాస్కరుని పితృయు నుడువిభుండు
దంభుండు కాలాభిదానుండు కాలస్థులండును కాలరేయిండు మదియు

తే. గీ. భనుండును విశ్వకర్మయును భునుండు మయుండు వసుండు వికరయండును వాయుదేవు
నెదిరి చంచలుండును దోరి రింత చారు చారు దలచుచి పోరిత ఘోరచిల. ౬౯౭

చ. మలియు బంధుండు గృహక్షతోడ, శస్త్రైశ్చరుండు రక్షాక్షతోడ, జయించుండు రక్షససానిని
తోడ, నులఱులు సర్వోగణంబుతోడ, సర్వీనులు ప్రియమంతునితోడ, సలహాబంధు
దూత్రునితోడ, భయండు భురంధునితోడ, మంగళంబు దాక్షినితోడ, భానుండు శోభా
కరునితోడ, సుఖ్యంబు విలసినితోడ, నాదిత్యులు గోదామణిచూలభక్త ద్వికాంచీమణి
దండారుతోడ, బ్రహ్మలు భద్రంకరులతోడ, మహాహరి యుగ్రచంద్రావలతోడ, సందీప్త
రామలు దానసమూహంబులతోడ, విలయకాలఘోరంబుగా నిలంబు సర్పి రంత దానిచ్చ
లకు జయించును, దేవతల కవజయంబును జూపట్టి సులలు భీమరై దేవతలు కాలి
కొలంది బహుగతం జూచి స్కంధుండు వెలవరుండని దేవనైస్యంబుల నిర్వి నిజరేణం
బును సర్వగణంబులకా వర్ణలండేసి దానసగణంబులతో సతం జొక్కరుండ పోరి శరాజ్ఞ
హిణి సేనుల దూర్జును, కాలి రక్షపానంబునె, సీగతి శస్త్రధరుని శరకాలంబులం
జిక్కి హతశేషదానదానకంబులు భయంబునం బలునం దొడంగి రచి నూచి దిగి విచమచ్చ
లులు పుష్పవర్షంబులు గురిసిరి. అది నూచి శంభుమాటుండు లేచి దేవనైస్యంబులపై నూచి
పృష్ఠం గురియింప సహించలేక దేవతలును బలువంజొచ్చిరి. నీహారావృతధానునిచ్చి,
స్కంధుండు శరపృష్ఠి మునిగియు రాక్షసేంద్రునితో సమరంబునకు సన్నహించి నాబం
బులు దైవం గని యతండు బహుమని భనుండు, రంభంబును, రంభవీరంబులును, భృజం
బునుం దెంచెదన మూర్ఖాక్రూరుండై పటి క్షణంబునం దెచ్చరి విష్ణుదత్తంబున
చాచులు హని రత్నేంద్రసారంగిన్యాణంబున యూసుండు నారోహిణి సర్వవర్ణల పృథ
వ్రస్తుగ్రహులం గురియింప శంభుమాటుని రంభ ముట సారథి చాపాదుల ద్రుంబు దాని

మూర్ఖుల్లి వడి కొండొకసేవటికి తనువు దెలసి వేటొకరథం బెక్కి వేటొకవాపంబు పూని దాజవరంవరల గాత్తిరేయు నొంచి ప్రళయకాలభైరవాకారంబు పూని శక్తిం జేసెన్ దేయ నిప్పులు గ్రట్టచు శక్తి దరికొని వెబిసిన శరణమ్యంతరి మూర్ఖాగనం దగుటం జూచి కాళి తన మూర్ఖున నెరని నెట్టకొని శంకరునన్నిధి నిల్పిన సతండు నిజమహిమంబున శక్తిధరుని మూర్ఖునుండి తెరల్చి సంపూర్ణ శక్తిమంతుం జేసిన మహాకాళిసమేతుండై మరల దేవాసికంబుల వెలువరుండని యభయవాక్యంబుల మరల్చి రహంగణంబు నటంబొయి సింహానాదంబు సేసి. దేవియు నట్ల కానించి మాట్టికంబు గొని నిలువంబడె. నది శంఖచూడుండు నూచి స్కంద కాళుల రూపంబులు నూచి ధయంబునం జిల్లె యున్న దానవాసికంబుల వెలువరుండని మరల్చి సమరంబునను బచ్చె సంత గాళి హస్తా ప్రయోగంబు సేసిస కాటస్యంబుచే నివారించుచొది వారణంబు బ్రయోగించిన గాంధర్వంబున భేరించుచు మాహేశ్వరంబు ప్రయోగించిన పైష్టవంబునం గడరేల్చి య మృహాశక్తి నారాయణాత్మంబు బ్రయోగించుటం జూచి రథంబు డిగ్గి నవినయుండై దండవత్ప్రదామంబు సేసి నేలం బిడియున్న నది యూరటండె. సంత బ్రహ్మాత్మంబు ప్రయోగించిన బ్రహ్మాత్మంబుననే దాని నివారించుకొనియె. నిటు నానాదిభ దివాక్రమరంవరల నిరుచ్చుటం బోరి పోరి విసికియున్న ననుయంబున గుహ్యం గోపానంజ్ఞాలయరల మహాదేవి యోజనాశీతలంబున శక్తిం బ్రయోగించిన నిజవిష్ణుశక్తిం దాని శతభంజంబు రొసల్చె. నదిగాంచి పాశుపతంబుం బ్రయోగించు బూచి సవనంబున సవరీరిణీవచనం బొక్కండు విసంబడియె.

౬౯౮

క. నారా పణతవచం డీ ఛారిబలుండై స చనుఃఖావతి పూనెన్

దొరటు పాశుపతంబున । దాని గనుంగొనుట లేల తడనెడ రింతకా.

౬౯౯

క. చులసీపాతిప్రత్యం । జలచమ సున్నన్నినాడు లనుటం దెందుం

బరియంబు డిద్ది మున్నే । జంజభచ్చనిచరము మీట సంతయమేలా.

౭౦౦

ల.వె. పాశుపతము మాని వరహశక్తి యుగంత । యసురగణము నెల్ల నకటికిది

కాంతగాగ దైత్య సంఘంబులను మ్రుంగి । మరల రాజునెన మామకొనియె.

౭౦౧

క. నానాదిభాత్రసమితిని । దా నేనియు చనుటదాడు చప్పుడుదంబం

గా నేరక మల్లని క్రియ । బూనె భుజాయుధమునను ఛూట వడంరకా.

౭౦౨

చ. తంబుది బాహుయుద్ధమున దై బుర్బురీచను గాళి దా బూచ

ప్రళయభయంకరాకృతిని దానిని బోదచు రాక్షసేంద్రునికా

బలునిది బట్టి దైత్యుని సభంబునటం గొనియేగి బాల్చుగా

నిలబడి లేచి దైత్యమున నెక్కిని కాళికి మ్రొక్కి గ్రహ్మకుండా.

౭౦౩

తే.గీ. మరల పఠిమెక్కి యనుదుడు మహితలీల । వెలుగగా గాంచి కాళి తా విస్మయంబు
నాంది శంకరు నన్నిధియందు చేరి । శంఖచూడు రజాద్యంతసరణి నుడివి. ౨౦౪

తే.గీ. లక్షపరిమితమైన బలగముమాత్ర । మిపుడు పైత్యుల మిగిలిన విలపనైవ్య
మెల్ల సమిలితి ప్రేమంగితి నల్ల నెల్ల । మెల్ల మెల్లన గ్రోలితి దల్ల పిలక. ౨౦౫

చ. కదసముసుండు రాక్షసుడి గ్రగ కృదలింప దలంబుగాడు శుం
భటుచమహోగ్రమై యెనఁగుఁ దాకువలంబున కంటి వాణి యె
ప్పదముగ బర్కె నాత డతిభీకరుడయ్యును జ్ఞానియౌట నా
ప్రపరము ప్రుంధెగాని తన నాచు నానయ నెయ దొక్కటా. ౨౦౬

చ. అనిన విని శంకరుండు శంఖచూడుని దరియం జని నిలచినం గాంచి యతండు సప్రమంజె
ప్రణమిల్లి లేఖిమానుం డెత్తి భనుపు పూనినం గాంచి శంఖుండును నిజశరాసనంబున
దాణంబు సంధించి యేయ రాక్షసేంద్రుండు వాని నెల్ల సంత సంహరించె. నిట్లు పోట
మోలందై శతాబ్దంబులు దోతల సంకలంబుగా బ్రవర్తిల్లి సంచునట న్నైవ్య శక్తిగల్గెడయ భగ
వంతుండు పృథ్వీభంజకున, సద్గుణ రాక్షసేంద్రుండు విమానంబుమీదను నుండునపుడు ౨౦౭

రా. పృథ్వీరాహ్యుడచేషధారి యయి య విష్ణుఁడు రా జాచి ప్ర
కృష్ణానం దొనరించి మ్రొక్క గను పైత్యుం గాంచి విప్రతుండు సం
పదామా దనుజేంద్ర దాతవని నే బ్రాహ్మ పిండిక మనః
ప్రోవ్వందై నది దాంచితం దొకటి నా రో భగ్య నీ విచ్చెదే. ౨౦౮

క. అనిచిది విని దనుజేంద్రుడు । వినయంబున నట యిత్తు చేతు నునుగ దా
మనుండు సులలి ద్విజేంద్రుడు । ఘోరపవచను నిమ్మటన్న గను మోదమునకా. ౨౦౯

క. ఇచ్చిన నది గొని యచ్చుట । డచ్చెనటగ శంఖచూడు నాకృతిలో వా
గ్రచ్చల చులినడట నేమొచ్చెంబును గానరాకయుండక జనియెన్. ౨౧౦

క. చని తన మాయాబలంబున । వనితకా గవగూడి పొందె వలయాహర్యం
బున నిచట హుడు శూలంబున దొడిచెకా శంఖచూడు ఘోరబలంబునకా. ౨౧౧

క. పొడిచినమాత్రగ దనుజుడు । వృడమిం బడి తక్షణంబున జూపిదయె వెల
బడి నొక్క చక్కనిగి వ్రేలుచితంజై మురళి చేతబూని మహిమతోన్. ౨౧౨

చ. పొడయి ౨౧౩

అ.వె. గోపదేవితోడగోదోరమున లేగి । రాధ రాళ్ళ వెలగి ప్రణమిత్తాత్మ్య
డయ మదామదా మలరాల గృష్ణుని । గొలుచుచుండెనంత గోహయండు. ౨౧౪

ప. పరమానందంబున నిలచియుండె. నంత శూలంబును నలిపేగంబున సాదరంబై వానిం
దొండె. నతని యపులు శంఖంబులై యతిపవిత్రంబులై శివ కేశవ పూజానమయనమంది
తంబులై లక్ష్మీకరంబులై జగంబున నుద్భవితై. పెద్ద పురుషులకులు మొరనె.
దివిజాలు శివునిపై పుష్పవృద్ధి గురియించి రంభరస రాడిరి. ముసేంద్రులు ప్రశంసించి
రని చెప్పిన విని నారదులకు నారాయణునికు స్వామీ భగవంతుండు తులసి నమీరంబున
శేరూపంబున నెట్లు చని పీఠ్యాధానంబు నేసెం దెలుపవ నాచుం డరంబు పరమ
దయాళుండై యుటనియె. ౬౧౫

ఆ.వె. సకలభువనకర్త శౌరి దా గవవంబు । శంఖచూడునుండి సంగ్రహించి
యతని రూపులై నమ్మన గ్రుద్దిన । భృచ్చ నొప్పులకును గుప్ప యగుట. ౬౧౬

ఆ. వె. రాజియలు జేరి రమణి యాతని రణవిజయకారి యందు వింతనొంద
జయ జయ యని టొంగి జయధేరి మ్రోయించి । వ్యాసమందు సఫిక దంభరీరి. ౬౧౭

క. దాని విని యా పత్రిత । యానందము నొంది బ్రాహ్మణులకును బత్
దానులు చేసి మెల్లన । దా నెరుచుగ పచ్చ తత్పదంబులు గడిగెనె. ౬౧౮

క. నలి మగని పక్షంబు న । మృతి నెత్తిని జలుకొని నుడుంగుల మనుచున్
బలి నింహాననుచున నుంతముగ గూర్చుండెదెట్ల చెంత నిలచుయ్యెనె. ౬౧౯

క. పరుచుగ పున గవికొనుచున్ । పుమెగుడు యనుచు లోకము మొగనున దా
మరి మర చూచుచు దుంసిక । మరియదను విడక నాటముచు పండిచ్చెనె. ౬౨౦

ఆ.వె. మంచి సక్తబోడి ననులనిచ్చి కవటాట । దుర్వి యానె వినిపి చొడ్డ నన్న
మించురంత రాచ యంతి పడెనుమ్రేరి । జుట్టి దంభవిధుని కడ్డెనుటను. ౬౨౧

ఆ. వె. నిలచి యచ్చి క్రవవలకు నేలరికాయ । జాజికాయ పత్ర యోజన
గా లవంగములును గవటరాంచని నోట । కందియచ్చి దులసి నుండరాంగి. ౬౨౨

ప. ఇట్లు తమ్ములం చిచ్చుచు ౬౨౩

తే.గీ. సాదు నా జన్మవిప్పుచు నఫలమాదు । జీవితము నిల్పగలిగి జీవితేవ
కదనుమున కేగిన విధుండు నదనుమును । మరల రా గుండెనుచు జంబుము చేసి. ౬౨౪

ఆ. వె. ప్రాణనాథ మెట్లు బవరంబు ముగిసెను । వినివలంబు దెలుపనే యెట్లు
దంభశంఖచూడ దనుజుండు పరితె న । క్రమ ముగదని యంతి తలచునుండ. ౬౨౫

క. అనిచో శివుడును నేనును । ననిరా హారీతి నూట పెత్తనము లంగి
దనులగదామెల్లి పులిసెను । పుణానను డప్పుడు పచ్చి పర్రెను వినుమా. ౬౨౬

క. కేదాధికారమెల్లము । కేదారి వారి వి య్యుచే యర్పించు
నాడును గట్టల జేసితి । నే పచ్చిత నిడుట వారు నెగెరి యెటలా. ౬౨౭

చ. అని పల్కి దామోదరుండు తులసితో సత్యంతనినోదంబుమీర సుఖసంభోగంబు గావించె.
సం దాకర్షణవృత్తిక్రమంబు గాంచి నీ ద్వైవేద్యః చాయాదైవ వచ్చి సన్ను రమించితివి.
శపించెద సన్నిన దులసి కలనోక్తి నాలించి హృషీకేశుండు శాపవయంబు మనంబునం
దెసంగొన దిగన నిజరూపంబు ధరించి ౨౨౮

సీ. ఘనఘనాఘన నీలకాయంబుగలవాడు సవనవాంబుజ సయనములవాడు
కందర్పశతకోటి సౌందర్యముగలాడు సొగసైన చిరునవ్వు మొగమువాడు
కమనీయలసమాన కనకాంబరమువాడు చాటమాణిక్యభూషణుగలాడు
శ్రీవత్సలాంభునాంచితవక్షసుగలాడు కరభృతశంఖచక్రములవాడు

తే.గీ. సుప్రసన్నుత గలవాడు శుభదత్తు । డఖిలమోహను ఛాల్లరోకావనుండు
నిరుపమానుండు వీరుండు నిశ్చలంబు నైన భగవంతు డప్పడు ప్రత్యక్షుడయ్యె. ౨౨౯

చ. ఇటు ప్రత్యక్షుండైన పుండరీకాక్షుం గని చులసి మూర్ఖుర్ని కొందొకడడచిన కొడలు
చెలసి ౨౩౦

క. దయలేదు నాభ నీడు హృదయమున కాషాణతుల్యతం గంటిని స
న్నుదు డింత లేక చువ్వుతి । సయమో హతు జేసినాడ వవరాధియైకో. ౨౩౧

ల.చె. బాతిగుండెతోడ రాక్షసేంద్రిని హతు । జేసినాడ పీపు డెట దలచి
బాటబాపు నొందు మారత రాంస్యభారి కిద్ది లగదె జలజనేశ్రీ. ౨౩౨

ల. నిను గురువారకు డంచుం । గొనియాడెడిచాచు కాట కోవిదులు భరణ్
ఘను దాచుహితు నీ శక్తిని నొంటిల వితరులరను గూర్పు మురారి. ౨౩౩

ల. అని పలుకుచు విలపించుచు । వనబాయతనేశ్రీ ప్రానుపడియుండ జనా
ర్జును ఛామెను సూరించుచు । సరియెన్ శోకింపనేల యంగన వినుమా. ౨౩౪

ల. చిరకాలం పీ భారత । భరణ్ సనుగూర్చి నీవు తపమొసరించు
బలికించి శంఖువాడుంటు । మురియంగా నిటచెరచును ముద మొనరింపగా. ౨౩౫

చ. మీ యుదువులకు భార్యాధర్మవియోగంబు కలుగం చేసితి, నింతను వినుము ౨౩౬

ల. నీ కర మీదేరె నికణ । జేరోమోదమున సన్ను జేరు చుదల ర
క్షితరుణిదోరె నీచను । నాతరములేక యుండు పదగంజీలా. ౨౩౭

తే.గీ. నీ శరీరంబు గండకీ నిహ్నుగ యయి । పూత యయి భారతంబున బూజ్య యగును
చెలియ నీ కేశములు చులసినమాధ్య । బుద్ధ్యావృక్షం బగుత సర్వగద్యాచుగుచు. ౨౩౮

తే.గీ. సర్వభూటల నీ పత్రపరితి ముఖ్యమగును స్వర్గంబునగు ఛాటయందు సరల
మందు శ్రేష్ఠమయినదోటులందు చేటి । వనములందును నీ వుండు వనభూమూర్తి. ౨౩౯

సీ. వినుము గోరొకంబును విరజాతీరమందును రాసంబునందు బృంద
 చుందును భాండీరమందును ఇంకవనమునం దనపు చందనమునందు
 నందును మాధవియందును గేతరీయందును గుండంబునందు మఱియు
 మాలతీయందును మహిమతో నీవాన మొప్పారు నిను గొల్తు రుర్విజనులు
 తే.గీ. పూజ్యుని రాసగుచును నీవు భూమియందుదనరుదువుగాత నకలత్తిర్ర ఫలములును
 నీదళంబున నుండుత నిన్నుగొల్పు । నిల్లె యిల్లయి యుండుత నిందువదన. ౭౪౦

ప. తులసీ నీదళముల్ ఇలంబులు నొగిం దోయింటనుం బట్టినన్
 గలచే పాపము లొడలంబడిన నిక్కం బిచ్చుతానంద ని
 శ్చలతల్ కల్పవై నీదు మృత్తు గొనుచున్ స్నానము గావింప న
 జలజాతం దొనగండె మోక్ష మిడ నీ శంకన్ విసరించుమీ. ౭౪౧

క. తులసీతోయము నిరతము । నలయుత బాసంబుసేయునట్టివ గురే
 యిల లక్ష తురగమేధంబుల । పల మేడుందు నీదు ప్రణయము తమశే. ౭౪౨

క. ప్రాణాపసానమును నో । యేదేకణ నీ ఇలంబు నెవ్వడు ద్రావు
 రాణ సతకు గోవిందు ది । వాణంబును కరుగుగాదె వదలక తులసీ. ౭౪౩

క. తులసీపాశ్చర్యములై । యలరెడు మాలికను గగమునం దిడు మనుజుం
 డల వై ఊంఠమై తనదగు । నిలయుముగా నుండుజామ్ము నిత్యము నవల. ౭౪౪

క. తులసీదళము కరచుం దిడి । యల శవధము సేసి కల్లలే పచియింపక
 లలి గుంభీపాకంబున । బలుదాముల బొందుజామ్ము పంకజవదన. ౭౪౫

సీ. వినుము తులసీ పూర్ణిమను సమావాస్యను ద్వాదశియందును ధరణి సంక్ర
 మణమున మనుజుండు మనసొప్ప సభ్యంగనము సేసినపుడును సడిమిపగట
 సకుచియందును మఱి యాశోచమందును నిశను సంధ్యలందును నియతదప్పి
 తులసీదళము చేత నొలచిన మనుజుండు హరిశిలంబును గోసినట్టిదగును
 తే.గీ. భూగతంబై న దళమేని పూజ్యుడుగును, జ్ఞానంబున నజలయ్యు శ్రాద్ధమందు
 ప్రతమునను దానమున బూజ బలితమైన హరికి సర్పితమని చెప్పనిగును బిచ్చ
 షితము మూన్నాళ్ళగుట యొప్పు సతులలిల. ౭౪౬

ప. నీవు గండకీనామమున నదివై భారతవర్షంబున బూజ్యుడై, పూతడై, లవణోదధికిం
 బిల్చివై, యంశమాత్రంబున బ్రవర్తిల్లెడు. మఱియు నొకకళామాత్రంబునం బూజ్య
 పృథివీదేవతవై, పవిత్రవై వర్తిల్లెడు. శిష్టరలాసముచ్చయకలితవై వైకుంఠంబున రమా
 తుల్యుడై సన్నం గూడియుండుము. నేనును సంశయమాత్రంధనై శిలారూపంబు వహించి
 భారతవర్షంబునకు పచ్చి సాలాగ్రామంబునై యనేకరూపంబుల నీయంద యుండెద.
 వినుము. ౭౪౭

- క. సమనీలనన్నిభమును । వివర యొకటి చక్రములును వెలయును నాత్మ
భుగి లక్ష్మీనారాయణ । మధ్య పసమాలాంబరము సగునేని ధరణ్. ౭౪౮
- క. పసమాల యొకటి తక్కుం । గను చక్రద్వార రూపరాంతుల లక్ష్మీ
పసదాత సమం బయినా । ఘన మహిమం గను రహా జనార్దన మనగణ్. ౭౪౯
- క. ద్వారములు రెండు చక్రము లారముగా నాలు నెన నది రహామథం
నాటాడి నేకదివరము । వారికయ ద్విచక్రమై వామము సగున్. ౭౫౦
- క. భుజి పరిక్షుద్రందె । పరగి ద్విచక్రము సగుచు పసమాలా సుం
భరతుడై నను సదిశ్రీ । భర మనబహుజుమ్మ శ్రీపదంబగు గృహిణిణ్. ౭౫౧
- శే.గీ. చక్రములు రెండు సూలము సుది పద్మలము దామోదరం బగు లక్ష్మీ నిమ్మ
బుద్ధమము సప్తచక్రము మహిమ మూర్తి । రాజరాజేశ్వరం బగులమ నొసంగు. ౭౫౨
- శే. గీ. పద్మలము చక్రములు రెండు బాణవిక్షరము మరీ రూణశరసంయుతము మధ్య
మంబు సూ రామ మనుసది మహిమ నిమ్మ । బాణగావించు సమలం భూతలమును. ౭౫౩
- శే.గీ. మధ్యమము సప్తచక్రము మండనములు । గొడుగు గర్వి దిరాజిలు బుడమ దాని
రాజరాజేశ్వరం బంద్రు రాజ్యలక్ష్మీ । సమలం నొసంగు ద్విరియుము సరసిబాక్షి. ౭౫౪
- క. పరునాలుగు చక్రములు । గదియగ సూలము సగుచు ఘనసీలందె
యెడలిన సంతనామము । స దనరు దత్తలము ఘనము నాశీరముఖి. ౭౫౫
- క. చక్రకారం బగుచు ద్వి । చక్రంబైఁ దేనునదము సుది వెలసి ని
ర్వక్రత మధ్యమ మైనా । సుత్రముమున దొలుచును మమనూదన మగుచుణ్. ౭౫౬
- శే.గీ. తనర నొక చక్రమున్న సదర్శనము । చక్రమున గుప్తమగునేని చను గదాధ
రం బగుచు రెండు చక్రముల రాజిలంగుహాయముఖమును హృత్ప్రేమ మల్రుస దలి. ౭౫౭
- శే.గీ. వెడలుపై న ముఖము దా నికటమైన । రెండుచక్రములు లండెనే పంచమీర
నాలసింహాఖ్యచే దురారు సదియ । చెంది పసమాల లక్ష్మీస్ససింహ మగుచు. ౭౫౮
- ల. వె. ఉంచు ద్వారమంధు రెండు చక్రములు । సమము స్ఫుటము సగుచు సర్వకాల
ఫలము సగును సమ్మి దామదేవాఖ్యమ్ము । మలీయు పనుము సింహామధ్య సీమ. ౭౫౯
- శే.గీ. సూక్ష్మచక్రము మరీ మహానందరము । సుషిరమన భిద్రబహుళత సాంప్రమీరు
దాని బ్రద్దుమ్మ మని లంబు ధాత్రులన । సకలసంపద రాసగును జలరుహాక్షి. ౭౬౦
- శే.గీ. అండగలసిన చక్రముల రెండు గలిగి । పృథ్వమున సుండెనేనియు ముక్కులము
దాని సంకర్షణం బంద్రు ధరణి జనులు । సంపదలనెల్ల సమరూర్పు సంతరంబు. ౭౬౧
- శే.గీ. పర్వలంబును బచ్చనివన్నెయును దొ । నంగి యుండిన ననిబద్ధ సంజీకంబు
మంగళద్రవ మది కొల్పు మానవలంబుదాని మహిమంబు గొనియాడ దలమె వెలది. ౭౬౨

క. నిక్కడ సాలగ్రామము । చక్కగ వర్తిల్లు సచట సన్నిహితుండై
ను కృపలనేర్రుచును రచు । చక్కామను యంద్రు సర్వవాహిను యందున్. ౭౬౩

తే.గీ. బ్రహ్మహత్యాదికందైస పాపనమితి । సడచు సాలశిలావారి యఖిలలోగ
హరి యపమృత్యువును దోలు సదియ పాపితము సరులకు సమ్మము తరలనయను. ౭౬౪

తే.గీ. గొడుగువంటిది రాజ్యంబు గుడును లక్ష్మి । బండివంటిది దుఃఖంబు పరగణేయు
ధరణి హాలాగ్రమను బోలి చురణమిచ్చు । వికృతముఖమైన నొసగును దేవరకము. ౭౬౫

క. పింగళము హనిహేతువు । నంగు తెడగ భగ్గుచక్రమగునేనియు వ్యా
ధిం గలిగించు విశిష్ట చమంగళమై యేరికే చురణము సేయున్. ౭౬౬

మ. ప్రతదానంబులును బ్రతిష్ఠయు నొగిన్ శ్రాద్ధంబు దేవార్చయున్
సతతంబున్ జలుచంగ నొప్పు సహనిన్ సారోపలశ్రేష్ఠనం
గతి నైన సుభంబు తక్కిన చహాళుం బంబ్రు తద్వారిపూ
రత శీర్ణంబులను నుభయంబులకు మీదం తెచ్చిగా నొప్పుజూ. ౭౬౭

ప. మరియు సాలగ్రామంబు హని శపథంబు చేయును ససత్వంబు బుచ్చెనేని బంధీపాత
సరకంబు నొందు. సాలగ్రామంబునందు చులనీవిచ్చేదంబు సేయుచును క్షీనిచ్చేదివోషంబు
నొందు. మరియు ౭౬౮

క. చులసిని సాలగ్రామము । సల శంఖము నేమహాత్యు డధిపక్షిండున్
జలజాఘని దయచేతన్ । గలుగెన్ జ్ఞానంబు ముక్తి గలికి లోలనికిన్. ౭౬౯

క. అని యిట్లు విష్ణు దాడిన । విని యానందించి తులసి విడులంబగు మే
ల్లనువున శ్రీహరి చక్షుం । బునటం దా నెక్కి చనె విభుని పురములన్. ౭౭౦

ప. కాపున లక్ష్మి తులసి గంగా సరస్వతులు పుండరీకాక్షునకు సలుగుట భార్య లహరి. యీ
బృందయే యిప్పుడు భారతంబున గండరియై యుప్పుచున్నయది. తల్లి రంజున హరియు శైలా
కారంబున నుండి నానావిధ సాలగ్రామంబులరూపు దార్చి క్రీడించుచుంటు. సూర్యోపకా
పంబున సెడియు స్థాలంబులు, పింగళంబు అని యెరుంగునది. ఆర చెప్పిన విని నార
దుంటు తులసిఃపూజానిధానంబును, అచరించినచారని పెరియం తెప్పిచే యని యడిగిన
నారాయణుంటు. ౭౭౧

క. చులసిని జూడించి రసా । కలియందై మురవిరోధి కలసిన కతనన్
జలజాలయనెర మెప్పులు । గలదయ్యా బలుబలాటి కను సలరె మునీ. ౭౭౨

క. దక్షిణాయమై పద్మాక్షం దా తులసి మగుల చున్నించుచు దా
నిక్షుశరాని క్రియంబున్ । లక్షింపగ నోర్చి లల్ల లక్ష్మి గంగర్. ౭౭౩

క. ఓరువలేక సరస్వతి । పోయిం గావించి మొత్త బోటి మదివి వి
స్తారపడధరమున దా । నారాయణు విడిచి చనె వసుంతున కనఘా. ౭౭౪

మ. హరి దా భారతి బోధజేసి తులసీ వ్యాహరవిశ్రాంతిన్
గలముం దా మది గుండి బృందకును పేగం బోయి సుస్సారుడై
నిరవద్యక్రియరోద సరులసికా వేమారు వ్యానించి ను
స్థిరచిత్తుడయి స్త్రోత్రముల్ సలిపె లక్ష్మీముఖ్య వీణంబులకా. ౭౭౫

వ. ఇట్లు లక్ష్మీ వాణీ కాచు మాయా వీణాత్వకంబయి దశాత్వకంబయి మంత్రంబును స్వాహాం
తంబుగా జవంబు సేయవారలకు సర్వసిద్ధి యగుట నిశ్చయంబు. మరియు ఘృతదీపంబు
చేతను, ధూపంబుచేతను, నైవేద్యంబుచేతను, చందన పూషాదులచేతను, నానావిధోప
చారంబులచేతను, బుండరీకాక్షండు బూజింప సంతుష్టయై వృక్షంబునుండి తులసి యుద్భ
విల్లి ప్రసన్నయై చరణంబుజద్వంద్వంబున ప్రారి యున్నెం దిలకించి నిన్ను నేను
శిలంబునను, వక్షంబునను ధరియించెద సంతటనుండి స్వర్ణదేవతలును, మానవులును
నిన్ను శిరోవక్షంబుల ధరించుచుం బూజించుచుండురు. అని శ్రీమదాదినారాయణుండు పరంబు
లిచ్చి తులసిం దోడ్కొని నిజనివాసంబునకుం జనియె నని చెప్పిన విధి నారదుండు. ౭౭౬

క. తులసీవ్యాసంబును మఱి । తులసీపూజనము తులసిస్తోత్రము విసగకా
వలతుకా దెలుపదె నాపుడు । జలజాక్షుడు పలికె బరచుసంతోషమునన్. ౭౭౭

వ. తొల్లి గరుడధ్వంజుండు తులసీవియోగంబున వ్యానించె నెట్లనిన. ౭౭౮

తే.గీ. బృందరూపంబుగా వృక్షవితతి యగుచు । పృథివి నేదేవి జనియించి పృథ్విగాంచు
గతమునం జేసి బృందాఖ్య గాంచి మించె । నట్టి తులసిని ప్రార్థించు ననుదినంబు ౭౭౯

తే.గీ. నమ్మడమ్మున బృందావనమ్మునందు । తొల్లి యేదేవి తా నుద్భవిల్లి లలిత
కలిత బృందావనాభిఖ్య గాంచి మించె । నట్టి తులసిని ప్రార్థించు ననుదినంబు. ౭౮౦

తే.గీ. లఖిలవిశ్వంబులందును సఖిలకును లా వలన బూజించబడుచు నిర్లంఠ గాంచి
పృథివిపై విశ్వపూజితాభిఖ్య గాంచె । నట్టి తులసిని భజియించు ననుదినంబు. ౭౮౧

తే.గీ. వివిధవిశ్వంబులను బావిత్ర్యమిచ్చి పృథివి నేదేవి విశ్వపావని యనంగ
భ్యాతి పహియించె నట్టి సత్కాంతసహితయైన తులసిని భజియించు ననుదినంబు. ౭౮౨

ఆ.వె. పువ్వ తెన్నియన్న బురుహూతముఖ్యులు । నీషలేని పూజ నిష్ఫలం బ
టంచు దలరు నట్టి యఖిలకునుసారపై న నిన్ను గొలువ నఖిలఘంతు. ౭౮౩

తే.గీ. నీపు దొరికినమాత్రాన నిఖిలభ క । కోటి యానందభరితమై కు ర్మిసూపు
కతన సందిని యనుపేరు గలిగె నీకు । నట్టి నీ విష్ణు సంతుష్ట పగుము దేవి. ౭౮౪

స వ మ స్కంధము

క. తులలేని లేచి వనుచున్ | బలవిధముల బొగడబడుటబట్టి జగమునన్
దులసినమాట్య నీకున్ | గరిగె న్ని శరణ మిచ్చుచు గంటిని లేపి. ౧౮౧

తే.గీ. ప్రయతమవు నీవు గావున | బృథినియందు | కృష్ణజీవని యుమెప్పి క్రి సేచు
గరిగె నావల్ల నిది నీకు గాదు టుట్య | రావుననె నెప్పు ర్చించుగాత లేవ. ౧౮౨

క. చనుజాంతకు కీగతిని న | వసుమం జేయంగ దులసి చలవున జరి యా
తని పాదంబులపై బడి | తను గైకొనుచును నేడై కర్తయు సుంరక. ౧౮౩

మ. హరి దానిం గని లేవనెత్తి తన హృద్యంబై న పక్షగర్భా
ధరియించెన్ దదనంతరంబ నిజనద్యంబున్ బ్రవేశించెన్ | నా
తులతం భారతి యానతిం గొనుచు సంతోషంబుతో నేగె న
త్వరచీలాగతి దాని బూర్ణగృవ క్రితం జేసె సత్యంతమున్. ౧౮౪

మ. తులసిం గాంచి సరోజలోచనుడు సంతోషంబుతో నీవు ని
శ్చలధన్యస్థితి సర్వపూజ్యవగుమీ సర్వత్ర ని న్నెల్ల రా
దలపై చాల్చుచు నీకు మ్రొక్కెదమగా ద్వన్మూర్తి సేవించు రి
చ్చల సంచున్ బలుకంగ క్రిత మదిహాచ్చం భారతయుక్తయై. ౧౮౫

వ. నిలిచియుండ ౧౮౬

క. అది గవి లచ్చియు గంగయు | మది ముదమున బొదలి రంత మాధుర్యమున న
మ్ముదమున నెలుపురతోడన్ | సదనమ్మున నుండె సదికసంబల్లి లన్. ౧౮౭

క. చను బృందయు మరి బృందా | వని యనగా దులసి విశ్వపావని యనె ను
దిని విశ్వపూజ్య హరిజీవని సుసుసార యనునట్టి వరనామములన్. ౧౮౮

క. తులసిగి బూజించుచు నే | యలముడు మది భ క్తిగరి యష్టాభిఖ్యర్
పలుమారు నుడువు నాతడు | బలవద్గతి సర్వమేద్యులమందునుటన్. ౧౮౯

క. తులసీదేవీ భవ ని | ర్భలబగు గార్తిని బూర్జిమను హరి దానే
తులసిం బూజించెను చ | త్తులసిప్రభావంబు సర్వతోభద్ర మగున్. ౧౯౦

క. కీ ర్తించుచు శ్రీతులసిం | గార్తిక బూర్జిమను బూజగావించు నెవం
దార్తిదొలగి యా మనుజుడు | వర్తించును సౌఖ్యవదని వై శుంతమునన్. ౧౯౧

క. పురుష దేవమ రా ర్తికమున | పురుషో త్తమునర భ క్తి బొదలగ దులసీ
వరదకము నొసగు నాతడు | బరగు నెయితధేనుదానిఫలమంది ధరన్. ౧౯౨

మ. తులసిం గార్తికమందు గొల్పు నరు డొందుం బుత్రపౌత్రాభయో
జ్జ్వలదారోగ్యసౌభాయదున్నతులు దత్తొన్నతంబు ధ్యాసంబు పూ
జలు నెల్లన్ నిగడుంబునందె తెలియున్ జాలంగ గణ్యోక్తిమై

- తులసీవృక్షము దృష్టిగోచరము నిర్దుష్టప్రభావంబునె
మెలగుం దానికి మించు భద్రతము భూమిన్ చేరలే దెన్నగన్. ౭౯౭
- క. నిరతంబు తులసి నాదల । నడుచు భరింపంగ నొప్పు నానావిధ భా
మలసౌఖ్యదాయని యగున్ । బలమిదిత్రతత్వమందు భాసిలుకతనన్. ౭౯౮
- ఆ. పె. తులసికి దులరేడు తులసి పాపమూర్తి । తులసి ముక్తదాత్రి తులసి పంచ్య
తులసి సర్వభూజ్ఞ తులసి శిరోధార్య । తులసి విష్ణుభక్తికలసకర్త్రి. ౭౯౯
- ప. నారదా తులస్యపాశ్వాసంబు సమస్తవంబుగా తెప్పిలి నింక నేడు యడిగెద వనిన నార
దుండు నారాయణుని కిట్లనియె. ౮౦౦
- క. అమృతోపమమగు తులసీ । రమణీయతరెల్ల వింటి రాక్షసవైరీ
క్రమమున సావిత్రి మహి । మము నే వినువలచు దెల్పుమా దయతోడన్. ౮౦౧

—: సావిత్రి పాశ్వాసము :—

- క. అనుడుగు విని నారాయణు । తను నో మునినాథ శ్రస్త నారంభమి యా
జుని మునుమున్న విధిచే । తను బూజించంగబడియె దరుదాత నొగిన్. ౮౦౨
- క. చేదగణంబులచేతన్ । మోదంబున బూజ లంది మునిగణములచే
నాదట బూజల బడసెన్ । సాదరగల గొర్చె బిడన సశ్యపతి దగన్. ౮౦౩
- క. అన విని నారదుడు దయా । పసఫీ యశ్వపతి యనెచుచా తెవ్వడు చా
మునచేది బూజసేయ గ । తనుమేమి తెలుపుచుయ్య దయ దైచాచన్. ౮౦౪
- క. వినుపింపుము నాగ జనా । ర్జను డనియెన్ భద్రమండలంబున గల్గిపా
వను డశ్యపతి సమాఖ్యుడు । జనుపాలుడు గలడు శత్రుశాసను డగుచున్. ౮౦౫
- క. దానికి గుంపతి మాలతి । భూసుత మగుడాద్య పరమపురుషునిట రమా
మూనిదొర బలివ్రత । మై నెగడన్ సకలసంపదనిష్ఠ యగుచున్. ౮౦౬
- తే.గీ. లేచు కెంతయు విధియలేని కొరత । మది నెరియలేదు గుండుచు మూనినాథ
తగు వనిపుని చేదగ నార దాత్య । నరసి సావిత్రి బూజింపు మనుచు జెప్పె. ౮౦౭
- శా. సంతోషంబున మాలతీలలన యా సావిత్రి బూజించె న
త్యంతప్రీతి సదయ్యు డేది దయ బ్రత్యక్షంబుగాబుగ్గించె
పంచాసాగరమగ్నయై సదసముం జేరంగ చా నేగి యా
యిందం గదాని యూరకించ యచలాభీతుండు పుత్రార్థియై. ౮౦౮
- శా. సావిత్రిజవతత్పరత్వమున వ్రాంచుదృష్టి సూరేంద్రు శ్ర
ద్ధావంతుం డగుచున్ దమంబు సరిపెన్ చా జూడగాజాల డ

- ద్దేవిన్ జిత్రముగా వినంబిడె సథోదేశంబున న్నాణి రా
జాః పేపేగమ సేయబూను మిక గాయత్రీజపం బిర్నిరిన్. ౮౦౯
- క. అని యిట్లు వినుచు సంతనె । జనుడెంచి వరాశకుంట జనపతి గని యో
మనుజేశ్వర గాయత్రీ । మను మహిమము జెప్పవలె మాదోటులను. ౮౧౦
- క. గాయత్రీ సురక నొకపరి । బాయక స్మరియించువాని పాపము బొలగుగా
పేయేటికి డెరిపెద విను । మో యచనీనాథ దాని యుత్తమగుణముల్. ౮౧౧
- క. పదిసారులు జపియించిన । జెదరు నుడువ రాత్రి పగలు జేసిన యదుముల్
పదపడి నూరు జపించిన । గదలుం మాసాష్టితామరాండము దప్పలన్. ౮౧౨
- క. దేయవరులు జపియించిన । బాయను సంవత్సరకృత పాపవయంబుల్
న్యాయముగ లక్షజపముం । జేయగ జన్మాభురాశి శీఘ్రము రొలగున్. ౮౧౩
- క. శతలక్ష జపం బయినన్ । గతనరకభద్రాచామరాండం బదగున్
దత దశకోటి జపంబున । సుతులంబగు ముక్తి గలుగు నవని ద్విజులభున్. ౮౧౪
- ల. పె. పాల్బడగదోరె బరగించి హస్తంబు । రంధ్రముద్రితంబు రహి నొన్ని
యెత్తి వాంఛ కపలవృత్తి జపింపగవలయు భూసురుడు ప్రాజ్ఞుడుడయి. ౮౧౫
- ల. పె. కడగి ద్విజుడ నామరాచుధ్యదేశంబు । మెదలుపెట్టి దిగువ ముట్టెనుచు
వదలకల్లనల్ల వాడుకమంబున । సన్నవ్రేలిమూం బంటువలయు. ౮౧౬
- ల. పె. తెం గాదురహునలు చెప్పియేని । పుణికములగూర్చియేని ద్విజులవరుడు
డండ గానించునని సంస్కృతంబు చేసి । భసర గాయత్రీ జపియంపదగు మహేశ. ౮౧౭
- క. దేవాలయమునరేనియు । బావనశ్రీర్థమునరేని బనివిని యుచుటన్
రావాసన బద్ధంబున । వీరులు చా మారికం బ్రతిష్ఠించి తగన్. ౮౧౮
- క. గాయత్రీ శతజపమున్ । జేయుచునేనియును గాంగజీవనముననే
న్యాయముగ బంబగవృత్తు । పోయచునేనియును కుద్ది బొందింప దగున్. ౮౧౯
- క. ఈ నీటి దశలక్షజపము । గానించిన మనుజునకును గురుదాన్వితయై
సామ్రాట దర్శనం బిడు । పోవనడచు నఖిలపాపపుంజము దేగన్. ౮౨౦
- మ. సరిగా నిత్యమునుం ద్రిసంధ్యల మహాకాంతిన్ శుచిత్వంబుతో
బొరి బార్చున్ భరణితలేంద్ర విను మొప్పున్ నీట సంధ్యాక్రియా
విరహోపేతు డకుడు డెల్లక్రియలన్ విప్రవర్ష శూన్యుండగున్
మలియున్ భూద్రునితోడ దులుడునుచు మాన్యుంటిగా దెప్పుచున్, ౮౨౧
- సీ. వసుధ నెవ్వఁడు యాపజ్ఞీవవర్కంతమును మూడుసంధ్యల మొనసి వాప్పు
వాడు సూర్యునితోడ నీడగు తేజంబునందున నమరి తపమందు తలప

వాని పాదరంజనముచే నిల బూతయౌ నలర జీవన్ముక్తు ధనగ వాడె
వాడు సోకిన పద్మవాసంబులెల్లను పావనత్వము నొంది చరితధర్మ
పాపంబులెల్లను పరుగిడి చను వైనతేయుని గని కార్పివేయులట్లు

తే.గీ. మూడుసంధ్యలు వార్చని మూఢజనుని । పూజ సమరులు ముట్టరు పొరి బెతరులు
దర్శనంబులు గొనుట గోత్రాతలేశ : యరరణంబున ద్రవ్యవాయంబుకతన, ౮౨౨

తే.గీ. ఎవడు మూలప్రకృతి ధర్మి నెనయబండ్లు । నెవరు తన్మంత్రమును బరియంపబండ్లు
నెవ్వరు తడుత్పదార్పనహీను రెన్న । వారు విషహీనమైనట్టి పాము లందు. ౮౨౩

తే.గీ. విష్ణుమంత్రవిహీనుడె. వెలయువాడు । మూడుసంధ్యలు వార్చని మూర్ఖజనులు
సరలు నేకాదశీహీను డైనవాడు । వారు విషహీనమైనట్టి పాము లందు. ౮౨౪

తే.గీ. ఎవడు విష్ణుని నైవేద్య మెరుగ డెప్పుడు వాడు । ధావటడును వృషవాహుడును
భూమ్రుసన్నము చినెడి భూసురుడు నెన్న । వారు విషహీనమైనట్టి పాము లందు. ౮౨౫

తే.గీ. భూద్రవ్యదాహురై న భూసురులు మరియు । వృషలి బెండ్లాడువారులు వినుము భూద్ర
సూపరారులు సగువాడు భూద్రసములు । వారు విషహీనమైనట్టి పాము లందు. ౮౨౬

తే.గీ. ఒవని భూద్రప్రతిగ్రహ యాజనములు । సేయువాడును మాంసాశురేయద ససి
చేత జీవించువాడును క్షితితరేంద్ర । వారు విషహీనమైనట్టి పాము లందు. ౮౨౭

తే.గీ. అర్థలుబ్రత గన్యల సమ్మతారు । సమ్మతనినామపంజ్జల సమ్మతారు
మహీన పీఠాన్నభోజులు మానవేంద్ర । వారు విషహీనమైనట్టి పాము లందు. ౮౨౮

తే.గీ. కడజనిన యంతిచేత నారంభిసమున । సన్నమును దినువాడును సుఖముచేసి
ద్రుతుటచున్నట్టివాడును వార్షిక్షులు । వారు విషహీనమైనట్టి పాము లందు. ౮౨౯

తే.గీ. విద్యసమ్మతివాడును వృషహయార్చ । సరయిట్టిరు సూర్యోదయంబు విదప
గూర్చువాడును జేవర గొరటువాడు ; వారు విషహీనమైనట్టి పాము లందు. ౮౩౦

త. అని చెప్పి మునిశ్రేణుడు । చనియె నిజాశ్రమమునటను జయ్యన సంతన్
జువరు డా సావిత్రిన్ । దనివారగ గొలిచి కాంచి తత్పద మందెన్. ౮౩౧

ప. అనిన విని నారండుడు జగన్నాథ పరాశరం డా యశ్వవతిస్తపాలసరి సావిత్రి ధ్యాన
పూజన స్తోత్ర విధానంబు రెండుగా పలికి మంత్రం బెచ్చి యొసంగె ? విదప సుసరేణ్యు
తేమిచేసె ? నెట్లు దేవిం బొడగొందె ? నే యే చరంబులుబడసె ? వినవలెను నవి స్తపంబుగా
దెలుపవే యనుండు భక్తపరాశరుండయన నారాయణుండు. ౮౩౨

తే.గీ. జ్యేష్ఠకృష్ణత్రయోదశి జెన్నుమీర । శుద్ధరాలంబునందు డా శుచి పహించి
తగ చతుర్దశివ్రతము మొదరిడవలయు । సద్ది పదునాలుగేడుల యవల ముగియు. ౮౩౩

సీ. పదునాలు నై చేద్య పలములు సహ ఘాతకంబులు పత్తయుగ్మంబు మిరియు
యజ్ఞోపవీతంబు సమరంబు భరితాభిరాముడలై న మంగళభుజంబు
నిలిపి గడియ బసెన వహించి విష్ణు శిష్యు లన నగ్నింబు చెలగి విప్ర
వాదాహునులు భుజమందు గాదింప విష్ణుకాన్యంబు దా చేసి నాత్మ నిలిప

తే.గీ. మునున మాధ్యంధినంబును నుత్తమం । క్రమము విడనాడ కథియై కళామదంబు
పూర్వమలదంబు నై సట్టి పూజనమున । వెన్నె మలత్ర నవమల ధ్యానింపవలయు. ౮౩౪

ప. త ప్తకాంచనపద్మాభరణ, బ్రహ్మతేజోజ్వలంబయు, గ్రీష్మబేద్యాహ్నిమాండాండసూత్ర
సూత్రపదయు, శుభ్రద్ధాన్వనస్తాన్యయు, లత్తభూషణభూషితయు, వహ్ని శుద్ధాంశుకాచా
సయు, భద్రానుగ్రహదామవిగ్రహయు, సఖనయు, ము క్తిదయు, శాంతయు, గాంతయు,
సర్వసంబద్ధ్యరూపయు, సర్వసంబద్ధప్రదాత్రయు, వేదాంతిష్ఠాత్రయు, వేదకాన్త్యస్వరూప
ణయు, వేదవీణస్వరూపయు సగు వేదసాతక భూషితంబు సని యిట్లు ధ్యానంబు చేసి
నై చేద్యంబు విచ్చ శిరంబును జేయ నిడుకొని పునర్ధ్యానంబు చేసి ముతంబును వేది నాచా
హించి వేదో క్తిధానంబును నాను సా ద్యావ్య స్నాని గంధ భూష దీప నై చేద్య
రాంబూల శీతోదక పసన భూషణ మా ల్యామలేప నాచునియ తల్పంబులను జ్ఞోడకోద
చారంబుల నెల్ల సమిష్టనెడ. ౮౩౫

సీ. లమ్మ సావిత్రి నీ కలిభక్తి నిచ్చెద వేదమనింపాననం బింబుమీర
తల్లి సావిత్రి పాద్యంబు నీ యెచ్చెద తీర్థోదకంబును వెచ్చి వేద్య
తాయ సావిత్రి నే దగ నీ కొనంగెడ సర్వ్యంబు దూర్వాదళానివరంబు
జగు సావిత్రి నే స్నానీయ మిచ్చెద మంచిగంధము నీరు మంచి యెత్తి

తే.గీ. చందసంబును వాననామోత పక్షులయును గలపోసి గంధంబు జలము నే న
మర్పంబు నేయునును నీరు సత్మమదమున । శోకసంహర్త్రి సావిత్రి లోకపాత్ర. ౮౩౬

సీ. సర్వమంగళమును సర్వమంగళదాయ యగు భూప మిచ్చెదసమ్మ నీరు
దీప్తికాకరమును దివ్యగంధయుతంబు సగు దీప మిచ్చెద । సమ్మ నీరు
స్వామరూపంబును సకలపూష్టిదము నై చేద్య మిచ్చెదసమ్మ వెలయ నీరు
కల్యాపయుక్తమ్మ మునదానితంబును సగు వీటి యిచ్చెదసమ్మ నీరు

తే.గీ. శీతలంబును లోకై కడివదంబు । నై న పానీయ మిచ్చెదసమ్మ నీరు
నిరుపమానందసంధాత్రి నిఖిలపాత్ర । శోకసంహర్త్రి సావిత్రి లోకపాత్ర. ౮౩౭

సీ. శోధాస్యరూపంబు శోధాకరంబును సగు పత్తయుగ్మంబు నందవమ్మ
కాంచనమయము శ్రీకరము శ్రీయుతమును సగు భూషణనికాయ మందవమ్మ
సర్వమంగళమును సముచితగంధంబు సగుసట్టి మాల్యంబు నందసమ్మ
శృంగారమును భవ త్వేదార్హ మును సగు సగురు లేప సఖంబు లందవమ్మ

తే.గీ. అదుతకుర్దంబును నుగంధస్థుని యెట్టి | అనుభవగు గంధ మిదిగా నీ వందవచ్చు
నిరుపమానందసంధాత్రి నిధిలదాత్రి | శోకసంహృత్తి సానిత్రి లోకదాత్రి. ౮౭౮

సీ. రవ్యంబు శోభాకరంబును నైశ్చి నిండిన రవిగా నీ వందవచ్చు
పావనగ్రంథి సంతాపితం బై నట్టి యోగ సూత్రం విదే అనుదవచ్చు
నైశ్చియు నేరక నే జేయు సుపచార మంతయు గృహను నీ వందవచ్చు
శక్తిరోపముచేత సరిపని త్రియలంబు నలలు లెంచిత ప్రీతి నందవచ్చు

తే.గీ. తేలుమోదిచి యాదల గీయరాల్సి | యాత్మ ద్యానించ మ్రొక్కెనద నుదవచ్చు
నిరుపమానందసంధాత్రి నిధిలదాత్రి | శోకసంహృత్తి సానిత్రి లోకదాత్రి. ౮౭౯

ప. అని యుద్విధంబున సుపచారంబులు సర్వి స్తోత్రంబు చదివి విచ్చుట నిర్లుభత దక్షిణ
యచ్చి చతుర్వంతంబయిన సానిత్రా పంజునవహ్నిధార్యం జేర్చి లక్ష్మీ మాయా కామదీప
పూర్వంబునని యోగ్జ్ఞాక్షరమంత్రంబును హవ్యంబినోత్తరమంబును జపియించుచుండ
వలయు. ఎచుంజ్రంతంబు సర్వకామదం లిపి బ్రహ్మకౌంటం బొర్చి కృష్ణంబు గోరొకం
బున నొసంగెం గాని యచ్చేని గోరొకంబు విదప రానొల్లమన్ని ప్రసన్నునాడే అపదేష్టి
భక్తపూర్వకంబుగా చేదమాతంబొర్చి ను అనిచిష్టయైన గాంధి యతంబు స్తోత్రంబు చేసిన
విధంబు నెప్పగు గనుము. ౮౮౦

౪. నాట బ్రసన్నుడగుమ్మా | లోకేశ్వరీ నందరీ తదానం భక్తా
సీతానుగ్రహకారిణి | కాకోదరచేటి నిర్మలత్వాణి యకణ. ౮౮౧

౪. నాట బ్రసన్నుడగుమ్మా | పాశాలముఖానుచారి పావనమి య
స్తోత్రమజీగణభూషిణి | కాకోదరచేటి నిర్మలత్వాణి యకణ. ౮౮౨

౪. నాట బ్రసన్నుడగుమ్మా | ప్రాకటలేజస్వరూప మహాసంధే
త్తాకారిణి శుభకారిణి | కాకోదరచేటి నిర్మలత్వాణి యకణ. ౮౮౩

౪. నాట బ్రసన్నుడగుమ్మా | లోకేశ్వరీ ద్విజాతలొకనిలత ను
క్రీడారిణి చేదటని | కాకోదరచేటి నిర్మలత్వాణి యకణ. ౮౮౪

మ. అని యామ్మొచ్చి నజాండు పల్కు విని యత్యంతప్రమోదంబునగా
జరియెఁ బ్రహ్మనుగూడి సర్వమనఃసానిత్రి లూ మంత్రచే
విసుమా యశ్రుధింబు గైకొనియె సానిత్రవరప్రాప్తియెఁ
గనియెఁ నాలుగుచేదము ల్పదిమిం దబ్బుణ్య విం పద్మిణి. ౮౮౫

శా. సానిత్రభజనంబు జేసి యటు లశ్వుత్కృతలెండ్రుండు భ
క్తాచారంబున నుండ చేసి శరదగ్మాంతుప్ర ధోషేతయె
తా విచ్చేసి స్వప్నం గనుంగొని భవతాత్పర్యముబొంగ నెం
లే చేడ్కుణ జిలునచ్చి నెమ్మొగమునకా దీపంబుగా నిల్లనెక. ౮౮౬

- చుత్తరోరం. దానదోహను నిచ్చెనుంగను దాంధికంబు నెఱుంగునుకా
నీ సరిమఱి యాచుచ్చియు నెచ్చె గోరెడి సీపు పే
దాన దెంచెను బ్రహ్మలోలను దాచెన్సేల్ల లభించెడికా
దానలంబగు నీడు కోరెన్యు బద్ధుడవును బొమ్మకన్. ౮౪౩
౪. అని నేని రిపోహితయె । నను నంబ నమన గృహంబును జని స్వృ డ
త్యునుచును పనితీరీది చెర్చిన నానెలు బుద్ధుబుద్ధి పెంపెనలానె. ౮౪౪
౫. మాలతికి మాలు నిలువగ । నాలో నెం రెంచునెంచ నె చూన్చెన్తె
నాలుగు నెలరై యై దా । రై లీలను నేను నెన్చెన్తె రొన్చెన్చె. ౮౪౫
౬. పదియన మాయుబ్బున న । బుద్ధివలన మాయాది నొక్క ముద్దియ బ్రహ్మన్
ముదయున నిం ష్టిరాద్ది । నుభయంబునుబుద్ధి దాగ్యమొగును కర్మిన్. ౮౪౬
౭. సామ్రాజ్య పరమదేవన్ । శ్రీగుంబుల నునుం బుద్ధు జిన్నగొలెనె యె
దా పనుదాద్ది దామెను । సామ్రాజ్యును నెంచెను సంతోషమొనె. ౮౪౭
౮. గి. విడిమజానిరి దోర నెచ్చెంచ నాట । నాట సభివృద్ధివొంది దాదాగముం
తల్లిదండ్రుం మొట్టట రెల్ల దీర । ముద్దుచూపుట దా గొన్ని ప్రాప్తులను. ౮౪౮
౯. దె. జన్మనంబు నొంద జనువలయును న్యయం । పరమ సాధి వలెను నెంచుజాన్య
చుహితగుంబునెం చుట్టుతేన్సెంచెను । సత్యపంతు పంచు జాక గాంబ. ౮౪౯
౧౦. అ సామ్రాజ్యి కామగ్రాజ్యి గుదావ్యన్ ఘోషద్రాజ్యో
దానీదానకనుంబుతో నిడుమద్రవాగ్యోతో దానమున్
జేనెన్ ఘోషతి సత్యశంకుడు సతీన్ జేనెంచు జేనెన్ నిజా
దానం బచ్చట గామధోగనిరతిన్ దా మండ గొన్నాళ్ళునె. ౮౫౦
౧౧. పంబుల రేచగ పంబి యాజ్ఞగొని య ద్వాబంబు దా గానన
నరీరిం దోవగ దెంచెగొనును దా సామ్రాజ్యం దోవ నం
దీరి వృక్షంబునెక్క దాచు పనిం ప్రాబంబు రేచంగ జెం
లంబొచ్చెన్ లరిరాంగి దైన్యంబున నెంతేదీతి చాల్చెన్. ౮౫౧
౧౨. అచి గని యము డద్వాబున్ । గదలని యంగుంబయె గట్టి కరమునన్
గదియించు చుంగ వెంటన్ । మదపరియం జనియె దీనమానయగుచున్. ౮౫౨
౧౩. దె. దెనుక దింగిబాడ నిలనూనుచెంగట । పగవొనుచు పచ్చు మగుపడున్న
గాంబ పర్కె నోని కలిసి నీ దెచ్చటి । కడుగుదెంచుదాన నని యముంబు. ౮౫౩
౧౪. పెరియలితో రావంచె । మనుజునెచ్చ విడుపు విడుచు ము వ్యశరీరం
బున నాలోకమునట దా । అని దది నిర్ణయమునుమ్మ సరిసేజ్జీ. ౮౫౪

క. కర్మమునం జనియించును । గర్మమును చెరుగు చుటియు గర్మమున జెడున్
గర్మమై సఖదుఃఖము లిడు । గర్మమై భరింపొకములట గారణము సఖి. ౮౫౯

క. కర్మమునం దేవత్వము । కర్మమున నరత్వ మొక గంభీరతయున్.
గర్మమున రాక్షసత్వము । కర్మమును మోక్షగతులు గలుగుదునున్మృ. ౮౬౦

క. కర్మమున బ్రాహ్మణత్వము । కర్మమునా ఉత్త్రయత్వ గతి విత్త్వంబున్
గర్మమున గరుగు భాద్రత కర్మమును సగునుటమ్మృ కనకనిధాంగి. ౮౬౧

తే.గీ. విని పడప్రతయైన సానిత్ర భక్తి : జనగొనగ భక్తు నీక్షించి పృథగువాభ్య
జ్ఞానమార్గకదర్శక కమలబండు । భగవం వినుమని పర్యై నస్తంబ్ర యగుచు. ౮౬౨

సీ. కర్మ యనగ నెత్తి కర్మరస మొనరు కర్మబు చేపొద్దు కడగు నెత్తి
దేహ మనగ నెత్తి దేహి ధా నెవ్వండు లహి దేహమునకు గలట చెవండు
జ్ఞాన మనగ నెత్తి కు బుద్ధినా నెత్తి ప్రాణిభోటికి వ్రాణమనగ నెత్తి
యంద్రయంబు లనంగ నెత్తి లక్షణ మెత్తి చానికీ దేవతావర్గ మెత్తి

తే.గీ. భో క మెవ్వండు తెలియంగ భోజయితయు । నేడు భోగంబునబడు నెత్తి బీష
డనగ నెవ్వండు పరమాత్మ యనగ నెవ్వఁడంతయును నాకు నెఱిగింపబడున్ భక్తు : ౮౬౩

ప. అనిన విని భక్తుండు ఓ సుందరీ : చేదో క్రంబయన భక్తుంబు విజ్ఞాకర్తుంబునాంబు.
తల్లిపిన్నంబు పాపం బగు. భలనంకల్పరహితంబు దేవసేవాదికంబు కర్మనిర్మూలకంబయి
భక్తి నిమ్మ. కొంచు కర్మభంబు గోర యనుభవించుట. కొంచ లక్షి త్యాగంబునేసి
ముట్ట లగుచుట. భక్తుండు బిష్ట మృత్యు జరా వ్యాధి భోక భయ నివృత్తంబగు ముక్తి
పడయు. మఱియు నా భక్తి ద్విధిభంబగు. సంచయనబిది కృత్యుక్తంబై నిర్వాణ మోక్ష
దంబై భాసిల్లు. ఇదియ పరమపైష్టయ పాననాహారంబు. రెండవది బ్రహ్మవిత్తము
లగు మోగులు కోరుదుట. ఇది యజుబిష్టభోజంబు. బ్రహ్మైక్యంబు సెల్పించు. కర్మబు వీజ
రూఢంబును, తల్పంబ్రపండును, కర్మరూఢంబును సెగు పరమాత్మ నాంబు. భగవంతుం
డుత్కృష్టమైన ప్రకృతిని విటవటంబు. దేహంబు సశ్వంబు. పృథివియు భూమియు
దేజంబును వాయువును నారాళంబును సృష్టినిధానంబును సూత్రరూపంబులై యుండు. కర్మబు
కర్త దేహి. యాత్మ భోజయిత, భోగంబు విభవభేదంబు, నిష్కృతి మోక్షంబగు. నిది
యంగాక సవనద్వేదవీజంబగు జ్ఞానంబు నానావిధంబై యుండు. విషయవిధానంబుం చేప
మమచునిది వీజంబునాంబు. విచేరం వీ జ్ఞానంబునట వీజం బగు అని శ్రుతులు చెల్లు.
వాయుభేదంబులగు ప్రాణాదులు దేహిం బలరూపంబులైయుండు. ఇంద్రియవర్గం వీశ్వ
రాంశంబై యనూహ్యంబై కర్మప్రేరకంబై దేహంబు దుర్నివార్యంబైయుండు. నిహ

పంపనలవి గార యప్రత్యక్షంబైన మనంబు జ్ఞానభేదంబులకు మార్గంబగు. తప్పకృష్ణశోభిత
తిహ్వప్రూణంబులు జ్ఞానేంద్రియవర్గంబు. ఇది చేహుల కర్మలకు మూలంబు. మిత్ర రిపు
రూపంబై సుఖదుఃఖంబులం గూర్చు. సూర్య చాయ పృథివీ బ్రహ్మను లభిచేవలె లనంబును
దురు. ప్రాణ చేహుల భరించువాడు తీవ్రండు. పరమంబును, వ్యాపకంబును నగునది
బ్రహ్మ యనంబును. అది నిర్గుణంబును, నిత్యంబును, శాశ్వతంబునైన పరమార్థ
నాంబును. ఇదియే విలుకగలపాఠల తెలుక. నీ వడిగినయది తెల్పిత నో ముద్రియ. యథా
సంఖంబుగ జను మన న విని సావిత్రి భక్తున కిట్లనియె. ౮౬౪

తే.గీ. అయ్యయో కాంతు విడనాడి యంచిత ప్రి । దోధటని నిన్ విడచి యెందుదోచ్చుచాన
నడిగినది యెల్ల చిచ్చి న న్నడవరించ । భస్మజేములు వేచెద భర్తృకాః । ౮౬౫

క. ఏ యే కర్మమునేసిన । నే యే యోనిని జనించు నేకర్మమునన్
చాయక స్వర్గము చడనెడి । నే యే కర్మంబు సరకహేతువు తండ్రి । ౮౬౬

చా. ఏకర్మంబున ముక్తి గలుగుట చా నేకర్మముచ్చిన్ శుభా
సోకప్రక్రియ భక్తి యుక్తి మఱి యిచ్చున్ స్వర్గరోకంబు నే
యే కర్మం చానగు స్వహేతుక మే యే కర్మయోగం దిష్టన్
ధీకాంత్యాదు రానంగు కర్మ మది యేడి రాగ మే దిచ్చుటన్. ౮౬౭

క. ఏకర్మము దీక్షాయుక్త । రోకసంఖము నిచ్చు మఱియు రోదాదిగుణం
భేకర్మ మిచ్చు సఖ మిక । నేకర్మము గలుగజేయు నేర్పడ తెచ్చుమా. ౮౬౮

తే.గీ. కర్మ మెయ్యది యల్పాయుగా నొనర్చు । గర్మ మెయ్యది దుఃఖంబు గలుగజేయు
గర్మ మెయ్యది గ్రహినిగా నొనర్చు । గడగి చెరటినిగా జేయు గర్మ మెద్ది ? ౮౬౯

ల. వె. కాయకంటిచానిగా జేయు నెయ్యది । యంగహీను జేయునట్టి యెద్ది
బుంటిచాని జేసి బుండుండు నెయ్యది । కపటి జేయునట్టి కర్మ మెద్ది ? ౮౭౦

ల.వె. పొంగజేసినట్టి మిష్టకర్మం యెద్ది । కపటి మోక్ష మిచ్చు కర్మ మెద్ది
ప్రాప్తాణత్వమిచ్చు పలుకర్మ మెయ్యది । ఘన తపస్వి జేయు కర్మ మెద్ది ? ౮౭౧

ల. వె. చేనురాక మిచ్చు దివ్యకర్మం యెద్ది । సరక మనగ నెద్ది సరకసంఖ్య
యెద్ది సరకమునకు నేగువా డెవ్వాడు । తూరియాడ నుండుకాల మెంత ? ౮౭౨

వ. ఇట్లుడిగిన సావిత్రి ప్రశ్నంబులకు విస్తయం బంది యొక్కింత పవ్వి యమంబు చీపుల
కర్మపాకంబు జెప్పవొడంగె. ౮౭౩

నీ. తరుణి । పంధ్రెండేడ్ల దానవు నీవు నీ జ్ఞానంబు యోగులకై న లేము
సావిత్రిపరదాసాధాగ్యమున జేసి సావిత్రి వైతివి యావు విడ్డ

నీ తండ్రి సామితినింగూర్చి తప మాచరించి ని స్థూరుగా గాంచి ఓంఐ
హరికి శ్రీవరసు గగన్యన కదిలినర గౌతమున కహంకరతలే నిండ్రు

తే.గీ. నును శుచివర ఓడిరాంతునును రోహిణి । పర స్తులను లలివర నిష్కరును
స్వాహావర చిత్తనమితికి న్మృతమిదోర । లలికి నుచవర సత్యవద్రమణి పీఠు ॥ ౮౭౪

౮.౮. తల్లి గాన నీను తండ్రిన గర్విం బుట్టి పరమైతి సమగవన్ము
తన్మృతమితికి చెప్పించి నే నిన్ను । మనమునుండు గొంతు మానుచున్ను ॥ ౮౭౫

౮. అనిన విని సామితి తన మనంబున సత్యంబానందంబు నొంది నిఖిలభక్తునిమందై న విత్త
లలిం గాంచి యున్నదియే ॥ ౮౭౬

తే.గీ. సత్యమంచును వారసత్వమొలయు । పుత్రసతకంబు నా మిందు బుద్ధవలయు
నిమియు నొక వలమిదిగతి నీగడవన్ము । తామరసదాంధవతనూజ భక్తురాలు ॥ ౮౭౭

తే.గీ. లంఘియై నది మా మామ కక్షియుగము । రాజ్యలాభంబు మరయును బూజ్యుడై న
తండ్రిని బుత్రసతకంబు దగ నొనగును । తామరసదాంధవతనూజ భక్తురాలు ॥ ౮౭౮

తే.గీ. లక్ష హంతులను భాతలమన ధోగ । దాగ్యమల నంది కడ సత్యమనిరోడ
నేను చైతన్యమను లేగ నిమ్ము పరము । తామరసదాంధవతనూజ భక్తురాలు ॥ ౮౭౯

తే.గీ. జీవరత్న విపాకంబు చెప్పందనియ । వినునలయ విశ్వవిస్తారనీజ మాం
తీరవ మనసాయె చెబుటయు కృపవహించు । తామరసదాంధవతనూజ భక్తురాలు ॥ ౮౮౦

౮. అనిన విని భక్తుం డిల్లనెను ॥ ౮౮౧

౯. కర్త విపాకము చెప్పెద । నిర్తలమర వినును సాక్షి నే తెంచేనిన్
గర్వము బుభక్షై యెనగును । కర్త ముఖభంగమున ముఖసంతోష జేయన్ ॥ ౮౮౨

౯. శుభావధ కర్మలంబులు భారతంబున జన్మించును నితరంబుల పర్వలానుభవమాత్రంబు
గలిగియుండు సుతుండు నితరంబును జీవ్యంబుకాక గర్వధోగి యగు పుణ్యకర్మంబున స్ఫుర్తా
మలు గలుగు చాకకర్మంబున సుకాదులు కలుగు పూర్వార్థిత శుభావధ కర్మానుభవంబు
నై సర్వయోగులం ప్రవేశించుమంటును కర్మనిర్మూలంబునం భక్తిదోషము నది నిర్వాణ
మానయు ద్వివిధయు నగు నది యట్లుండ నిలకను విశేషంబు పెప్పెద వినుము సర్వ
కాలలయంబును మానుషజాతి మర్త్య యగునది భారతవర్షంబున సతిదర్శ భ యగు
నందు బ్రహ్మజన్మంబు మహావర్ణవ యగు చానిం పైదై బ్రహ్మనిష్ఠత్వం బత్యంత
మర్త్య భంపై పోనగు బ్రహ్మనిష్ఠుండగు బ్రహ్మజుండు సకామిండగుండు నిష్కామిం
డనియ ద్వివిధుండు సకామిండు కర్మభంగధోజి యగు విష్ణుమండు సర్వదా నిబబద్ర
మండు చానిం బునర్జన్మంబు లేదు వాడు ద్విభుజ కృష్ణమందిరంబు గోరోకంబు
నుఖించు సకామిండు చతుర్భుజ విష్ణుమందిరంబు చైతన్యంబున గర్వభలంబు

పైభవం బనుభవించుచు భారతవర్షంబునను ఘటం వచ్చి తాలాంతరంబునను నిష్కా-
ముండై భటం దుత్తమముక్తి నందు. సకలముగను ప్రాహ్లాదా పైష్టములు నిర్మలభక్తి
మందులు రావి రావని పునరావృత్తిరాహిత్యంబునందు. తీర్థాశ్రమలు, తపోవృత్తినిరతులు
ప్రహ్లాదోత్తంబునం దుందురు. వారికిం బునరావృత్తి కలదు. స్వభవ్యనిరతులు, సూర్య
భక్తులు సూర్యోత్తంబునం దుందురు. వారికిం బునరావృత్తి కలదు. మూలద్రవ్యభక్తులు
మూలద్రవ్యపంబున నిత్యనిత్యం బనుభవించును. తివర్ణులు, గణపతి భక్తులు, శక్తిభక్తులు తి-
రోత్తంబునం దుందురు. వారికిం బునరావృత్తి కలదు. తత్త్వనిష్కాదానములును, ప్రజ్ఞాదాన-
ములును, ప్రాప్తదోక సర్వదానంబులం బెందుదురు. వేదం కర్మఫలముప్రార్థనలు దానరంబునం
దొడమరు. స్వభవ్య నిరతరంబుని విప్రగును గన్య నిష్కాదానం బంధ్రోత్తంబునం దొందురు
నిష్కా రింధ్రులకాలం బుందు. సాలంబ్యతయగు తన్య నిష్కాదానం ద్విగుణఫలం బనుభవించు.
కర్మపంచాంగులు కర్మభ్రాతరంబునం దొందురు. గద్య రచిత స్వరత్నత్ర సర్వ ఫలకాలా-
దులు పాత్రులగువారి తిష్కాదానం బంధ్రోత్తంబునం జేయదురు. మరయు సూర్యోత్తంబునం
దొందురు కలదు. అచ్చులు పెడిచేల సంపత్కరంబు లుందురు. విప్రనికొలకు సదక్షిణంబున
భూదానంబు నేయుదురు నిష్కాదానంబునం దొందురు శ్లోకభక్తులు బ్రహ్మనిధి యచ్చులు యాన
చ్చులంద్విదానరంబున నుందురు. విప్రనిధి గృహంబు గట్టించి ఇష్కాదానం గృహారేణు
పరిసంఖ్యామిత వర్షంబులు విష్ణురోత్తంబున నుందురు. దేవాలయంబులు కట్టించుచో లేదు
దేవుని భక్తులగుచు రా యా దేవుని నివాసంబున తద్దేవునిసంఖ్యావర్షంబు లుందురు.
తటాకంబు సంపద్యునిలు ఫలం బగు, వాచితే దళగుణఫలంబు కలుగు, వాచిత్రదానంబున
దటాకఫలంబు గలుగు. నాలుగుచేల భనులం బ్రమాణంబు గలది వాచిత్రదానంబు. పాత్రు-
డగు వానికి దానంబుజేసిని కన్య దళదానసమూహఫలం బిచ్చు. తటాకంబున గలుగు
ఫలంబు తటాకోర్థులంబున గలుగు, వాచిత్రకోర్థులంబున వాచిత్రఫలంబు గలుగు. సర్వభ-
వ్యక్షంబు పైది ప్రతిష్ఠ చేసినేని యయతవర్షంబులు తపోరోత్తంబున నుందు. ఇష్కాదానం
దానంబు నేయుదురు ప్రాప్తదోత్తంబున నేయుతవర్షంబు లుందు విష్ణుని విహారం బిచ్చు
వాడు మన్మథరంబునంబు విష్ణురోత్తంబున నుందు. ఉక్తయ్యుక్తలగుచేని పుత్రులు
ఫలంబు లభించు. దానిరా సగముఫలంబు శివరాదానంబునం గలుగు. విష్ణుని దోరికా
మందిరంబు కట్టించువాడు శతమన్మథరంబులు విష్ణురోత్తంబున పనియించు. సూర్యయతం
బున రాజసూర్గంబున గర్వింబుచో దయతవర్షంబు రింద్రోత్తంబున నుందు. ప్రాహ్లాదుల
తిచ్చు దానంబులతోడం చేపతలపిచ్చు దానంబులు పుత్రులంబు, రింద్ర పినుదు. ౮౮౩

- క. అనా దీప్తిః సహదయే । యానాడును గలుగుచుండు వియ్యది దే దే
నేనాడును భరియించుట । మానవ్యులు దీని సమ్మత మానక లొమ్మా. ౮౮౫
- ఆ.వె. పుణ్యకర్మచేసి నులుపుండు స్వర్గాను । లనుభవించి భారతాఖ్యపర
చుండు బుట్టువంటి సేవనిండు పుట్టి యుండు పైశ్చుచును మరొక్క దగును. ౮౮౬
- క. బరణాల మానవరు పే రొకజాదికి భోమ సమ్మత మో యంగన పా
వరలంక దాన కవములు సకలంబును జేసేయేని శతకల్పములకా. ౮౮౭
- ర. సేసికొని కల్పము దో । సేసిననేరాక చెడదు చెడుగో పే రో
దా సాదడవలసిందే । పాసి చుండు కల్పకౌటి బహుదశకములకా. ౮౮౮
- ప. చెవత్తర సహాయంబునను గాయవ్యాహంబుచేతను శుద్ధిగలుగు. ఓ కర్రోదరి : నీ పడిగి
సడి తెరిపిత. నింక నేమి మిని నిచ్చయించెద పని యముం డకిగిన విని సాగ్రాత్ర భర్మ
రాజా : మానవా లే యే కల్పంబుంచే స్వర్గాదిరోక నుఖంబు లనుభవించుట ? తెలుపచే
నాడు దివ్యజతి యలరి యట్లనియె. ౮౮౯
- ఆ.వె. భరణిమరు కన్నదానంబు చేసిన । మానవ్యుండు వినుము సంజాదాదీ
యన్నకణములన్ని హాయనంబులు నుఖ । మనుభవించుచుండు సభ్యునింబ. ౮౯౦
- ఉ. ఎవ్వరినేని యన్నుటెనేనియు దానికి సంబంధ బుణ్య మో
జువ్వని లేదు లేదనుచు జాటు స్మృతిలో భువి సన్నదానంబు
చెవ్వను దాత్రుడో యనుచు నెన్నగరా దొక్కట్రొద్దు లే చడులో
బువ్వయు చెట్టువా డుగు భూతగణేశ్వరు చుండు సేవలకా. ౮౯౧
- క. భూసురవరులు సురలు । నాసము నొసంగువారె లగుచుండును
యా సుసేరుహలోచను । వాసమును నెండు నుండు వర్షాయుతముల. ౮౯౨
- ర. పారునట బాలయెదవను । దీరుగ దా నొసంగుట్టి ధీరుడు లక్ష్మీ
నారాయణకడ నుండుకా । దారక దర్శించువాని పరంబు లొగికా. ౮౯౩
- తే.గీ. నాలుగంతలు పుణ్యదినంబునందు । శతగంబులు శుభతిర్థ సంగతిని గోటి
గుంబు నారాయణక్షేత్రంబునిం బొ । సంగు గోదానభంజు విస్తార మలం. ౮౯౪
- తే.గీ. భారతంబున గోవును భక్తితోడ । విప్రులు నిచ్చునాతంబు వినుము సురతి
దాన యెసరించు బదిచేల పత్సరములు । పండ్లరారంబునందు నిశ్చంకమలని. ౮౯౫
- క. ఉభయముఖీ : గోదానిం । బభయప్రద మపనింబున కర్మిని నొసగన్
బ్రహ్మత హరిరొకమండుకా । విభవముగను లోమహాన వితతాబ్ధింబుల. ౮౯౬
- క. భవశచ్చత్రము విప్రున । కెవ డొసగును వాడు జీవనేశ్వరియంటకా
దివ్యుడు దా వసించుకా । నపుడుగ బదిచేలయేండ్లు సౌఖ్యం బొప్పకా. ౮౯౭

- అ.వె. వీడితాంగుడైన విద్రునునిను వట్టె । యుగ్మ ముచ్చునట్టి యునుగుడాఘ్య
డనియలోకమందు నధిపనించును వడి । చేయెండ్లు సౌఖ్యశీలు డగుడు. ౮౯౭
- క. సాలగ్రామమును వ । స్త్రాగ్రుంకృతముగ నొసంగె నాతడు వదా
లోయనియంటఁ గుఖమున । చేరెడి నాదిహితకలవిననాధునిగన్. ౮౯౮
- క. ఏమనుజుడు విద్రునటఁ । ప్రేముడిలో శయ్య నొసగు వ్యథిని నతఁడు
సోమునియించిరమున నా । సోహార్పముగా వనించు నంచరి వింటె. ౮౯౯
- క. ధూమినుటలట నుటలట । వేనుట దీపంబు లిచ్చు దినులగుణుడు స్వా
హమనిసీసనాథుని । దానింబును నొక్కచునువ్రదనుక వనించున్. ౯౦౦
- క. గజదానుడు వ్రాహ్మణునిట । నిజముగ నానించునట్టి నిర్మలుడు జయం
తనట నతానమున । ధుజియించున్ భోగ మెక్క పృథురూచదళన్. ౯౦౧
- క. ధారతమున విద్రునటన్ । వాదము నొసంగునగదా ముదమునన్
దానింబున నుంచును శృం । గారింబుగ జలరక్షేత్ర కాలిడు లన్వీ. ౯౦౨
- అ. వె. శివక నిర్మదాడు చేరి గెల్లుము నిచ్చు । దానింబుదాడె వరుధ నెన్న
దాని నిచ్చుదాడు దాడులోకమున । నొక్కచునువ్రదనుక నుంచు నుట. ౯౦౩
- అ.వె. చెలగి వల్లుచుచేరి నీనిరియేనియు । నిచ్చుదాడు దాయనింట నుంచు
వరచునుఖుతోడ బడిచేరియేడులు । చురియు చెలువదాడె చుగుచ వినుము. ౯౦౪
- అ.వె. దాన్య రత్నములను దగనిచ్చుదాడును । బట్టుదాడు తదభి ప్రవృతగుడు
వదల కేగుదాడు వైరంతమునును । వారి భాగమెన్నవశమె ముగుడ. ౯౦౫
- క. హరినాచుము భక్తిమెయిన్ । నిరతము జపియించునట్టి నిర్మలమతియౌ
నుటకు చురబీదినుట్టు । మరణము వెలగందు నెట్టిచునుజాని గనిసన్. ౯౦౬
- క. లీలం ధారతమందున్ । దోలన మొసరింపజేయు ధూర్వహుడు రమా
లోయని ప్రీతికి డాటడు । మేలుగ హరిలోకమందె మెలగు మృగాక్షి. ౯౦౭
- క. పున్నమరేరదజామున । మెన్నగ దోలనము నలువ శ్రీహరియింటన్
వన్నెగలిగి శోభననం । పన్నత వనియించును శతమన్వంతరముల్. ౯౦౮
- క. ఉత్తరఫల్గునియంచున్ । జిత్రమల దోలనంబు జేయించినదో
సుత్తమధల మది ద్విగుణము । మత్తద్విజయూ దాని మహిమ మరతియే. ౯౦౯
- క. తలదానును గావించు । విలసంఖ్యలములు శిని ని విష్ణాయతన
స్థలి నుంచు బిదవ మఖియై । వెలయున్ జిరబీది యగుచు బృథివి మృగాక్షి. ౯౧౦
- క. తలదానునును ద్విగుణము । పండుగు విద్రునిని దాన్రుపాత్ర మొసగునన్
ఘదానము స్వర్గద మగు । బొలుపొదవగ పృక్షదా మును నుద్వియౌ. ౯౧౧

- శా. సారంశారణవత్ప్రసందరివి గన్వేనా భూమ్యుష్యద్వంశ్యుదౌ
జాయం దిర్భి యోనంగువాదు మదమౌస్యన్ జంబ్రదోత్పత్తికా
గ్రాయం బేర్వి జతురశేంద్రుల చురారంబు దర్శిత దా
జాయంచో పదివేలయేం ద్దనము గంభర్వప్రభుస్తానముకా. ౯౦౨
- శా. నానాద్రవ్యయుతంబునుకా మరియు నానాసన్యసంయుక్తముం
గా నొప్పారెడి భూమి విక్రమింప నిష్కాపమ్యుడై యుచ్చిసన్
దా నుండుకా హరిరోకమందునిలసన్వ్యాధ్యున్ నోలాడుచుకా
లింకా శక్తులు మూర్ఖు లేగుచురకా లేమా యతం దాదటకా. ౯౦౩
- క. ప్రోపెనగు భూమి నొసగిన : భూపాలుం డగుచు బుట్టిభోగము లందుకా
శ్రవతకరుదాపకమున : నేపాతగ జన్మశతక మేకవిధమునకా. ౯౦౪
- క. గ్రామంబును భూమినునట : ద్రేమంబున నొసగునట్టి పథుగులు తొందుకా
దామెదయని నిదానం : దేమందున్ లక్షమనుచు లేకవిధమునన్. ౯౦౫
- ట. సుప్రజముకా బ్రక్కస్థమును శుభకలాంబితదావికాపనీ
ర్వప్రదమైన పత్తం ముదారత యోగ్యతగలిగి న
చ్చిప్రసాదీ దిచ్చినేని యలివేదీ తుతండు పసించు రాజితా
ప్రిప్రభునిండు నింద్రులు పవిత్రులయో సయుతంబు లేగగకా. ౯౦౬
- చ. సగరకతంబు వాత్సలు పసంబులునుం బ్రజలున్ సమృద్ధి
ల గొనుచునునగా నొసగు లక్షలు మారగు నింద్రు లేగగా
సగదనుక స్మరార్థగృహమందు పసించును విమృత స్మహికా
విగి ప్రదశోద్రభోగమున నెరదిదీవి నదున్ మేరెడిన్. ౯౦౭
- క. అధికారములో లేకము : సధిచ్చ తొసగినేని నాలుగంతలు ఫలమో
బుధునట సగరం దిచ్చిన : విధి నొంపించుచుకంటె పుంము చెలందీ. ౯౦౮
- క. జంబూద్వీపం దిచ్చిన : సంతకంబు యంతయనగ నందె చుటిదీర్చి
పంబున నుండు బుధున్ : స్మరిం దిత లే చెన్నదిదీని పదగణగమదా. ౯౦౯
- క. దేవీభక్తులు తప్పక : దేవీరోకంబునందె తిరుగుండు స్తన
ర్వాపంబు లేదు వారికి : భూపలయమునందు నెండు బుద్ధులందీ. ౯౧౦
- క. హరివేరిట గొల్లికమున : దిరుగు నులాదాన మిచ్చు ప్రభును సఖముగా
హరియంట యుగత్రయ ను : స్థిరుడగు దరువాత హరిలి సేవ యొనర్చుకా. ౯౧౧
- క. హరిసేవాపరుడై తగు : తరి గంగను లేవడను దా మునిగినచో
నరుదదీవేల యుగంబులు : హరిమందిరమునన యుండు సందోహాక్షి. ౯౧౨

- క. తరువాత సతమ శ్రీహరి । పరకమబాసముకర్మి పెరుంపముగన్
స్థిరదై యుండు మనస్తన । విరహితుడై సౌఖ్యవదే పెరుంక నుటా. ౯౨౩
- శా. గంగాలోయమునందు నిత్యమును మున్నున్ పెట్టుదా చొందు ని
ర్భంగంబై ప పవిత్రతన్ రవివరన్ బాటించు నెల్లమను
హ్నింగుం దద్దకరంగమేధఫలవిన్నూర్ని భరాచేనికిన్
శృంగారంబులు దాని పాటలమున్ చేతున్ హరిస్తానమున్. ౯౨౪
- తే.గీ. పిన మేషాది మధ్యంగతేన కామ హరి సద్వారి నిమగ్న భూరితమను
కర్మలకుడు విశుద్ధుండు కడగి నూర్చు । పండ్రపర్యంత ముండు సేవ్యుని యందు. ౯౨౫
- క. జలదార యవల నిరుపమ । బలజుండె శివుని భక్తి గొని వేదవయం
బులు వదిలి నుభించును భూ । తలమన సత్యంబుదృశాయులు దగుచున్. ౯౨౬
- శా. పెళాఖంబున నుదాసమును భర్తృశ్రేయుడై సేయువా
డై కాదానమున న్నడించు నిచంద్రాంతంబు లాలంబు వి
ద్యాభామహిమాన్వితుం దగుచు సౌఖ్యంబును వా దంతబున్
లేశంబున్ గొరచేర చాతలమున్ వేయెం చంద్రాంబు, ౯౨౭
- తే.గీ. చైత్రమునెరే నామహిమననెది । ప్రవయగంబు పేత్రమును బూరి భుని భక్తి
గొలిపి నుత్తరమ నాతడు కొలుచి దిసములన్నియుగములు వసంబును సభలుగంట. ౯౨౮
- తే.గీ. నుడు శ్రీరామనవమిని కలము భక్తి । కామి గొల్లిన మున్నంతలంబు చేను
విష్ణులోకంబునందును వినువలంబు । పెదప శ్రీరామభక్తుడై మృగిన్ నెలు. ౯౨౯
- క. శరదావిహాస శుద్ధే శ్వరలలి పెరుదల లమగొలుగువా దా రాధే
శ్వరుకడ గోదోకంబును । కరుగిన్ నమనెల్లులిండ్లు లగువల లండన్. ౯౩౦
- సీ. పాలుపొంద గార్తికి బూర్తిగ నుండును గోపీలంబున గోపశరము
రాసమండలముగా లహి డేసి లలనలము శ్రీకృష్ణ కాళు డెక్కి వేడ్క
నదియూల విధముల బలగెది యుపదాసములు చేసి నుడిరోసి మోదమంది
సుతన మెనరించి యురుభక్తి వల్లనం దొసరించువల లబ్ధాశ్రితముగ
తే.గీ. రాధితానాదలోకనిద్రాణమాను । భోగభాగ్యము గంధ్ర విన్నురితమహిమ
బదలలో విను మొకట్రమా గదమగనుక । ఫీరగణ్యులు రాధితాచేమహిమ. ౯౩౧
- తే.గీ. రాసరిలోత్సవము చేసి లమ్మయేను । లోక లుందినవాడు నిర్భకవృత్తి
మలల భర బుద్ధి హరిభక్తి మరగి చుదట । గృష్ణపార్శవడై మహాత్మి రిగాంబు. ౯౩౨
- క. ఏరాదలిస్రుతము ను । శ్లోలంబై సేయవారు నురుదిలమహిమన్
పైలంబంబున నుంచును । లోకేను జీవితంబు లోగొనువలంబున్. ౯౩౩

౪. భాద్రపదాది ద్వాదశి : భద్రముగా నిండు గొలుచువాడు బ్రహ్మ పు
 డ్రగఁ జేరి యుండును । సద్రావత చక్రవర్తసాహస్రంబున. ౯౩౪

౫. బె. భానువారంబునందు నవ్వుని సుత్ర । చుట్టునుండును రవిగోలుచు మానవుండు
 పరగ మడుసలుగురు మరేళు లరుగుదనుక । మూర్ఖునిండును పసియించు శుద్ధమహిమ. ౯౩౫

౬. గీ. జ్యేష్ఠశుద్ధ చతుర్థి తెలిగి యెవ్వ । దావరించును సాన్నిధి యర్చనంబు
 నేడుమన్వంతరంబులు వాడు బ్రహ్మ । లోకదుం దుండు సుఖముగా లోలనయన. ౯౩౬

౭. గీ. మాఘశుద్ధహితియందు మాన్యవృత్తి । భారతని గొల్పు చునుజుండు బ్రహ్మలేయ
 పగలు నుండు చుడదీర్చి పత్తనమున । వాని రిజునర్చనము లేదు పసుధయందు. ౯౩౭

౮. బె. గోష్ఠ నిర్భువాడు గోలోకమున నుండు । ముదవిలోద్ధిగూడి మునముడిర
 ఛేనులోనుసంఖ్య విచ్చరు నన్నిటరెట్టి । పల్లవములు సుఖము పడయుచుండు. ౯౩౮

౯. హరిభటుడు హరిలోకము । హరుభటుడు హరునిలోకమందును బాణా
 పుడై చానవలందై । పర నామస్మరణ భజనపరుడై యెల్లరా. ౯౩౯

౧౦. సాంగ్రామము నెల్లడు । మేలుగ బూజించు దత్తవృక్షలంబున
 గ్రోలును వా డెగును శ్రీ । లోలుని మంచునమును దలోదరి వింటే. ౯౪౦

౧౧. గీ. నవ్వురట్టాధిగమనంబు నలుగదాడు । నవ్వుమేధంబు జేసినయట్టివాడు
 రాజనూరిం దొనిర్చిన రాజు పీఠ । జగ్జరహులు సంతతసౌఖ్యులులు. ౯౪౧

౧౨. గీ. అన్నియజ్ఞంబులు దెదల లంగులార్చి । సేయు యజ్ఞంబు దానిని జేయువాడు
 నిత్యసంఖ్యంబు తెందు వినిష్ఠులరై । భావమున మానికంబులదీవిలోన. ౯౪౨

౧౩. మరియు చెప్పిన వినుము. మహాసంభారయంత్రంబుగ దొర్లి దక్షునిచే యజనంబుజేసెం
 బుచి శంకర దక్షులు భంహంబు దాటియడం గాంచి సుందేశ్వరుని ద్విత్వము, ద్విత్వము
 సందేశ్వరుండును కావంబులచే నూర్చుండుకొనిరి. అప్పుడు శంకరుం డా యజ్ఞంబును దివ్యం
 నంబునై సంత దక్షుండు దేవీయజ్ఞంబు ప్రారంభించి యావరించి సకల లనుభవించి.
 అదియొంగార భక్తుండును, గవ్యుండును, శేషుండును, గర్భముండును, స్వామిండును
 డును, దత్తుప్రండగు ద్విప్రుప్రతుండును, శివ లింగును, సుత్యు-మారుండును, ద్రుప్తుం
 డును, గపిలుండును, దేవీవజ్రంబు చేని శత రాజనూరింబుల వలం బందిరి. దేవీ
 యజ్ఞంబుకంటె మత్స్యవృక్షరంబుగు వృణ్యుంబులేదు. దానిం జేయువాడు జానతేజం
 బుల విష్ణుపుత్రుం డగు. దేవతలలో మహావిష్ణుండును, వైష్ణవలో చార్యుండును,
 శాస్త్రంబులలో పేదంబులును, పరంబులలో బ్రాహ్మణత్వంబును, తీర్థంబు
 లలో గంగయు, పద్మలలో శంభుండును, ప్రవతంబులలో వీరావళియు, చుక్కలలో
 బండ్రుండును, పక్షులలో గురుండును, స్త్రీలలో రాధా, బ్రహ్మతి, వాణి, మనంజులును,

నిండియుంబులలో మనంబును. బ్రహ్మచరులలో బ్రహ్మయు, వనంబులలో బృందా
వనంబును, వనంబులలో భారతవనంబును, శ్రీమదలలో శ్రీయు, విదుషులలో సరస్వ
తియు, పరివ్రతలలో దుర్గయు, సౌభాగ్యవంతులలో రాధయు నెట్లనో యట్లు యజుంబు
లలో దేవీయాజుంబు సర్వోత్కృష్టంబు. సర్వవేదశాస్త్ర చారాచారసంబులయందు జెప్పం
బును. సర్వభవో ప్రత జప తీర్థదాస ధర్మాదులకంటె శతగుణభలప్రదంబు. ఈ దేవ్యర్ప
సంబు దాననెట్లుం గాదున నీచ దేవీభక్తిపరాయణపు గమ్మని చెప్పిన విని సావిత్రి ఓ
సూర్యునిందనా శస్త్రీర్పనంబు సర్వధర్మంబులకు నెక్కుడందెని, దేవీభజనంబు సేయు
విధంబు చెప్పుదు. అభయంగాక శుభకర్మవిపాకంబు నెప్పొలి వింక నశుభకర్మవిపాకంబు
గూడ నానతియదె యనుచు భక్తిసప్రయై సావిత్రి.

౯౪౩

నీ. సర్వభూతములందు నమియిండు యెద్దాడు సర్వసాక్షి త నొంది శమనుడయ్యె
వృక్షులంబును భవ్య బూజించె యెద్దాని దనయుగా గాంచె బద్ధప్రియుండు
సర్వజీవిణుంబు నమయింబ యెద్దాడు తతకీర్తి గాంచె గృథాంతుడగుచు
దండధారియు శుభ్రతముడు తీర్థలకాస యెద్దాడు పిశ్వంబు నెల్ల యేలు
తే.గీ. చూడ నెద్దాడు బ్రహ్మానిభుండు జీవ । కర్మఫలందుడు పోల్రుండు మనగుంబును
పాపులకు దుఃఖమం డయి పరగుమంబునట్టి యమసుని నే మ్రొక్కె యభినుతించు.

౯౪౪

క. అని యట్లులు సుతయించిన । పనితట నువదేళ నొచ్చె వనజా పనురుం
డనుచును దేవీమంత్రము । వనజాయతనయన విమలవల విది యనుచుఁ.

౯౪౫

ప. అని నురియు నారాయణుండు నారమగి కిట్లనియె.

౯౪౬

క. మాయాశీత మహామగు । వాయుమరుం బద్మదాంభదాత్మజును మహా
ధీయుక్తి ముదితి విస్మయ । నామక విను మశుభకర్మవిపాక మణుంబున్.

౯౪౭

ప. ఇట్లని చెప్పవొడంగె.

౯౪౮

క. శుభకర్మవిపాకంబున । శుభమందును నమచు నురియు నందరి విను మీ
శుభహీనకర్మపాక మ । శుభమగు సరికంబు నిచ్చుజాచె పరాగి.

౯౪౯

ఆ. ఏ. సరికభేదములని నానావిధంబులు । కర్మభేదవశత గలుగుమందు
మృదులంబునై న పీతరగస్త ముల్ । చెప్పువాడ వినుము చిన్నదాను.

౯౫౦

ప. సరికలండంబు రెనుబదియారు శృతికతలంబులై యుంటు, పహ్నికలండంబును ౧ తప్తం
డంబును ౨ ఔరకలండంబును ౩ విష్కండంబును ౪ మూత్రకలండంబును ౫ శ్లేష్మకలండం
బును ౬ గలకలండంబును ౭ దూషికలండంబును ౮ వసాకలండంబును ౯ శుక్ర
కలండంబును ౧౦ గాత్రమలకలండంబును ౧౧ కర్మవిష్కండంబును ౧౨ మజాకలండం
బును ౧౩ మాంసకలండంబును ౧౪ శ్మకలండంబును ౧౫ లోమకలండంబును ౧౬ కేశ

ఓండంబును ౧౭ ఆస్థిఓండంబును ౧౮ దాద్రుఓండంబును ౧౯ రోహిణిఓండంబును
 ౨౦ చర్మఓండంబును ౨౧ తమూరాఓండంబును ౨౨ తీర్థణకంబకఓండంబును
 ౨౩ విషఓండంబును ౨౪ తప్తతైలఓండంబును ౨౫ బ్రహ్మఓండంబును ౨౬ మాయ
 ఓండంబును ౨౭ సర్పఓండంబును ౨౮ మశకఓండంబును ౨౯ దంశఓండంబును
 ౩౦ గరళఓండంబును ౩౧ వజ్రదంష్ట్ర ఓండంబును ౩౨ వ్యశిరఓండంబును ౩౩ శర
 ఓండంబును ౩౪ శూరిఓండంబును ౩౫ పరశుఓండంబును ౩౬ ఖడ్గఓండంబును ౩౭ గోల
 ఓండంబును ౩౮ సక్రఓండంబును ౩౯ తాకఓండంబును ౪౦ మంధాఓండంబును
 ౪౧ వీజఓండంబును ౪౨ వజ్రఓండంబును ౪౩ తపపాషాణఓండంబును ౪౪ నీళ్లఓ
 పాషాణఓండంబును ౪౫ లాలాఓండంబును ౪౬ పెళ్లీఓండంబును ౪౭ చూర్ణఓండంబును
 ౪౮ చక్రఓండంబును ౪౯ వక్రఓండంబును ౫౦ చూర్మఓండంబును ౫౧ జ్వాలాఓండం
 బును ౫౨ భస్మఓండంబును ౫౩ దగ్ధఓండంబును ౫౪ తప్తనూచియు ౫౫ అసివక్ర
 మును ౫౬ శూరధారియును ౫౭ సూరీముఖమును ౫౮ కోటిముఖమును ౫౯ సక్రముఖ
 మును ౬౦ గజదంశుమును ౬౧ గోముఖమును ౬౨ బంధీపాతమును ౬౩ కాలసూక్ర
 మును ౬౪ మత్స్యమును ౬౫ కృమికంఠమును ౬౬ సాంసృధోజ్యమును ౬౭ పాశ
 వేష్టనమును ౬౮ బాలద్రోశమును ౬౯ డిల్కాముఖమును ౭౦ అంధరూపమును
 ౭౧ వేదనమును ౭౨ తాడనమును ౭౩ జాలరంధ్రమును ౭౪ రేహాచూర్ణమును ౭౫ దళ
 నమును ౭౬ శోషణమును ౭౭ కషణమును ౭౮ శూర్పమును ౭౯ జ్వాలాముఖ
 మును ౮౦ భూమాంధమును ౮౧ నాగవేష్టనమును ౮౨ క్రంభిసమును ౮౩ భీషణమును
 ౮౪ అన్యట్టంధమును ౮౫ అశ్రుఓండంబును ౮౬ ససునివి యెనుబిదియారును సరకంబులు
 మరియు దేవీపాదార్చన పదన నామస్మరణ భజనోపచారంబు లాచరించువారికి సరక
 భయంబు లేదు. సరకంబులు భయంకరులయిన యమకింకరులచే రక్షింపబడుచుండు.
 ఆ కింకరులు దండపాశ శూల శక్తిహస్తములు, దయాశూన్యులు, తేజస్యులు, నిశ్శం
 కులు, తాద్రుపింగళాక్షులు, యోగయుక్తులు, నానాపథులు సయి యుండురని
 చెప్పి మరియు.

౯౫౧

మ. హరిసేవారతులై విశుద్ధులయి పూర్ణాచారులై సుప్రవత
 స్థిరులై తాపగులై మనస్సులయి వాసిన్ బ్రహ్మచర్యాశ్రమా
 షరప్రత్యాశ్రయై స మాసభలు నిక్కం బెన్నడుం జూడ రా
 సరకావాసము దూరమందునయినన్ నాశీకవత్తేక్షదా:

౯౫౨

మ. బలరోపంబున దుష్టవాక్కులనచే బంధుప్రజంబున్ వృధా
 టలముంజేసి వహ్నిఓండమున కేగున్ రోదుసంఖ్యాబిముల్

దెలయంగా నటించి పిమ్మటను సుర్వికా మూడు జన్మంబులకా
దెలగుకా నీచత రాద్ర ధగ్గ పశయోనిన్ పట్టపత్రేక్షణా.

౯౫౩

సీ. దాదని కిచ్చిన వస్తువు మరల నింకొక్కని కిచ్చిన ప్రుక్కడికిని
చనకుండము లక్షించు చా డందు మారేడు బుండును చిన్న యోగిరముగ
గృతలానదు బట్ట రీదొందు వృక్షిలో నేడు జన్మంబుల నెత్తి యబల
రాగ్రంబుతోడ నొక్కడై చాల్వాయువె యుండు గొన్నినా కృపనిలోన
తే. గీ. పురుషు గావని గావని బులుపునేని. శుక్రపాసంబు సేయించ శుక్రమండ
మందు పనియించు మారేడు లదియ లించు. పిదప కృపయియి యిది బుట్టి
యదియ ప్రియంగు.

౯౫౪

సీ. గురు విప్రై నెత్రోడగొట్టినచూతం డన్మండమందు సన్మక్క పించు
పదిపదులేం డుండి పె వ్వాప్రమై పుట్టి యేడు జన్మంబుల గోడుగుడిచి
శుద్ధం డగును నిష్ఠుస్తోత్రంబు సేయుచు సెక్రుపు రోడగా సరుగునట్టి
హరిభుజు గనొని హనియించువా డశ్రుమండంబులోపల నుండు సెట్టి
తే. గీ. క్రోలును సతవరముల్ గోడుగుడిచి పిదప జండాంబులయై పృథివి బుట్టి
శోకమును తెంచి పిమ్మట శుద్ధ డగును చింతె కలాణి యలిపేటి విమలపాణి.

౯౫౫

సీ. లవని బుక్రద్రోహియగు మోసపుడు లాయమలకుండమున నుండు మలము దించు
మారేండ్లపిమ్మట భారుణి గాడిదై మూడుజన్మములందు గోడుగుడిచి
బుట్టని గనొని పతవరసగువాడు కర్మనిజ్ఞుండంబు గదలకుండు
మారేడు లాదట భారుణి తెవిడియై పేదనై జనియించు పృథివియందు
తే. గీ. నేడు జన్మంబులందు నో యంతి విండ. రోదమున భరణీయుల లొలి తెట్టి
బండజేసెడి మనుజుండు బాలు నుట్టు. బండమున నట్టి మెచ్చుచు గొను పృథివి
సప్తపదముల పంపించు శశకిము సగు.

౯౫౬

మ. లవసిదేవుడు శ్రుతులం బడరి దాహాశ్రాంతలం టిక్కి రా
భవన్ప్రాంతము డేల సన్నుడిడలే పంపించు పాపశూ
నపు బుండం జను దప్తుండమనునో చా లోడుసంఖ్యాల్లముల్
పొవరాల్కా యిది సప్తజన్మములలో బుట్టుకా ఘటి స్ఫుషియై.

౯౫౭

మ. రవిదారంబున సక్రమంబున నడన్ శ్రాద్ధంబునన్ జైరమున్
నవపత్తంబును జేయి జైరయుతకుండంబుం బ్రవేశించి యం
ట సనించుం దగ తండుమాసనదులుం దోడ్తో జనుకా జాకియై
యిది జన్మింపగ నేటిసారులు పురతూర్ణులేందుమిందాసనా.

౯౫౮

మ. భూమాలప్రకృతికా ద్రయ్యావితతి కాత్మశ్రేణి బౌరాజుబం
ధుల నానాభులకా హరికా హరు విధికా సూర్యాదుల స్థాని వా

ణి రమణ మూలినదో భయానహగతిః డెక్కర్ మహాకల్పముర్
తిరుగుం విద్యుట నర్పమా ఘని చాత్రవత్కళాధానిధీ.

౯౫౯

మ. పరద తంబుసే న్నద తంబుసే వాధా వెనం జేయుచా
డరలే కర్వడిచేలయేండ్లు మలకుండాంతరించి బొల్లి పెం
నర యన్నెళ్లు విషంబునం గుడిచి యాపె విట్రుమిత్యంబుతో
భర జన్మించి లుగేత వాధలు పడుకా చాచేవదిండానా.

౯౬౦

మ. పరతాటార మహిం దటార మొసరిం ా మూని తద్రేణువి
నరమానాబ్దుము మూత్రకుండమున మూత్రం దాని యా విద్యుటకా
భర నెదై జనియించి నిండగు శతాబ్దం బుండు నింతేల యా
తరుణి! చేసిన పాప మెప్పుడును నాధంబెట్లు రెట్టుండెడిన్?

౯౬౧

సీ. ఏకాకియై మృష్ట మెవ్వాడు చిను వాడు శేష్యకుండమునందు జేరియుండు
నది చించు పూర్వశతాబ్దంబు విద్యుట సన్నెండ్లు పురుగున నవనిరొన
విత మాత గుడి త్రియ మట మత నెవ్వాడు పోషింప చాతండు పోయియుండు
గరకుండమం చొక్క మనశతాబ్దము గరం బనుభవించుచు దదనంతరంబు
తే.గీ. ఛాతయోనుల జనియించి పొందు గొడవ । లొక్కనూరేడు లాదట నురుకుయగు
నతిథి గని కన్నుత్రిప్పెడి యదని జలమువితలు గొనకుంట్లు దూకిర కతడు దోచు. ౯౬౨

సీ. కన్యను బోషించి రడ నొక్కనికిని భనాశ సమ్మెడి యభమాధముండు
మాంసకుండంబున మూనిసి లోడుప్రమాణపరంబులు మాంసభోజి
యగుచుండు నాదట యమభయర్ మాంసంబుతల్ల నెల్లని చెట్టి దండములను
గొట్టుచుండుట నెల్ల గొనగొన గారగా నాదట విట్రుమి యగుట ఘని
తే.గీ. బుద్ధి యుపదిశేతేండ్లు విట్లు వాధ । రెనయు నాదట వ్యాధుడై యేడుభవము
లుండు సంతట గిది కుక్క బోరు భేకముఖభవంబుల గుండును ముగుడ వినుము. ౯౬౩

సీ. ప్రతపింబుల నుపవాసవారముల త్రాదంబులందును సంగమంబు
వనసక్రియను గొనవాడు సఖాదకుండంబున దర్శోజుంబు గొంచు
చినుమానవర్షముల్ చన నుండు కేశంబు లంబుట చూడక యంభవృత్తి
వారిపరింగంబు సరగబూజించెడి నరుడు తద్రేణుమానంబులై న
వర్షంబు లార్తిలో వనియించు గేశకుండమునందు సంతట శ్చమను యవన

తే.గీ. యొని జనియించి నూరేడు లుండి దిదవ । శతనదుల రాక్షసుండయ జగతి దిబ్బగె
పాప మొసరించి సఖమొంద బ్రహ్మతరమెప్పరిసనుశ్రోణి మృదుపాణి ఘటగవేణి. ౯౬౪

సీ. పరకాంత శ్రోణులు వక్షంబు స్తనములు నాస్థములు పరిపునఁ గంటి చూచి
పరులందు రాకభాధితలోచనుల డలు రాకకుండంబును గదసియుంటి
లోచనంబ్బాట్లము లొగి నాదటను చూచి భవము నాకియై పాపముడగు
సార విద్ర కంఠన చోరుండు ముఠాబుండుంబునం బడి రొట్టకొనుచు
లోచూర్ణముల నుండి భీమరింకరదండపీఠియందై చాల భీతి నొంది

తే.గీ. దివ్య ఘటియంటి గున్పియై పేదబయ్యు. ప్రాబుడై యెదు జన్మముల్ గొడవబెంది
స్వర్ణకౌటందునై పుట్టు స్వర్ణవణిజు. డగుచు జన్మలుంటు ధాత్రిపై నెంబుడాక్షి. ౯౬౫

సీ. తామ్రచోటకు లోహాశస్థులందును లేలునంబ్బాట్లములు ఓజవర్షము డయి
భీజుబండంబున భీమరింకరుచే దండిరుండగు పరిరావయెడవ
పేలుపునా మ్మెర్లు పెంగలి వజ్రబండమున లోహాబంబు లమితవాద
పనియించి తాడింపబడు వజ్రములచేత రావ్య గన్మము లంబరముల చోటు

తే.గీ. దాటు పాషాణబండంబు వదలంబు. లోచనంబ్బాట్లములు శ్వేతరూప భవక
చిహ్ను శుక్ల విహంగమై చెట్ల విరిగి. యేమి జన్మంబులకు శుద్ధి నెనయు నబల. ౯౬౬

సీ. పుంశ్చరియన్ములు ఘటియంటి మనుజుండు నా కి రాజాబండమందు జేరి
లోహాబములు నిర్వి భీమరింకరదండతాపిరుండయై పరిరావయింది
హులలోగముతోడ హులోకమున బుట్టి నకల దాభల నొంది చక్క బుట్టును
పాపుండు మేచ్చుల పరిపర్య జేసిన మసిజీవియైన నుబుచ్చ రెడల

తే.గీ. మ్రగ్గి మసిబండమున లోమమానవర్. ములు పసింది పిదప వాడు మూడుజన్మ
ములను గరి పసరం బయి పుట్టి మేక. భవము గని తాచిచెట్టులు లుపల గెలుచు. ౯౬౭

సీ. సుర విప్రు దాన్యాది పరపన్తువులు పృచ్ఛిల్లించును మనుజుండు కొంచె లేగు
చూరకుండమునకు సారది నం దుంట్లను మారేండు పిమ్మట సారసాస్త్ర
తనయుడూతలచేత తాపిరుండయి పిమ్మటను మేషములు కుంకుమంబు నగుచు
మూడుజన్మంబుల గోచుగుడిచి సురుం డగుచు గానవ్యాధి ననుభవించి

తే.గీ. పంశహీనుండు దారిద్ర్యవంతు డగుచు. భూమి సల్పాయుడై వెతన్పొందు ద్విజాని
సామ్యు గొని చక్ర మిచ్చెడి కుంత చక్ర. బండమన శతవర్షము లుండు నబల. ౯౬౮

సీ. ద్విజగోధనంబుల చిన్నదనంబులు చెరిపిని మనుజుండు చేరు వక్ర
కుండంబునకు నుంచి నుందును మూరయగంబులు పిదప వక్రతను డగుచు
నేడు జన్మంబులు నెంతయు బేదయై పంశపాంసను డయి వర్తిలు భువి
పిమ్మట గృధ్రమై పిదప సూక్రములు పిల్లియై నెమలియై బిడ్డ వగుచు

తే.గీ. మొనసి తాతేటిమాంసంబు చినుచుండు. నిండనూరేండ్లు దా గూర్చుండమందు
టూర్చుభక్షితుడై మీద గూర్చుభసెను. మొదలుగాగల జన్మముల్ పదల రెత్తు. ౯౬౯

సీ. పుత్ర తైల హరియ్య శరవర్షములు జ్వాలితా భస్మహండముల్నుదసి యుంటి
 ఘది మత్స్య మూషక మూర్తియొ నమ్మల నుర విక్ర గంధ వస్తువుల దొంగి
 రించినదా దుందు బుంచిన రోహణములు దగ్ధహండనకరియ దగ్ధము
 పరపైత్యకావని బలమున చలమున హింసచే హరియ్యును హింసించు

తే.గీ. సుగ్ర సూరీముఖులను నుండు పెత్త . దొబ్బరిడునును నెట్లను ఖూరి కాధ
 సప్తమస్వంతరంబుల దప్త దగుచు . విదప జనియించు ఖూహిపై చేదయగుచు. ౯౭౦

సీ. దర్శుంబు నరయక ధరణీజనుంగార దండించెడి ప్రభువు టండ నేను
 గోకుండంబునను నది తప్త తోమూర్తాంధకార భయంకరమ్ము
 వీచుదంష్ట్రములగు పృథుకీటకములచే సంయుక్త మగుటచే నరలదాళ
 లా కీటకములచేత నందుచుండును రోమసంఘాటములు దుది జక్కుబడును

తే.గీ. అక్రమంబుగ నరసుల కవలబడిన . నెర్రులల జంభా భుజులంటి నక్రమండ
 గతుడగుచు రోమమానాథకములు నిర్వి . పృథివి సక్రమగుచు జుట్టు బీడబొలగు. ౯౭౧

సీ. విష్ణుపాదంబున విహవంట పెత్తడిండ మెచ్చాడు నా చేగు నెక్కుడైన
 గోడునకై యుద్ధిహండంతరమునను నెదులది రోహణ ఘట్టచయ్యము
 పిమ్మట చక్రమ్మ పృథివిని జన్మించి యామిద గుంధజం బగుచు నెదకు
 భవముల విరివియ భాగ్యహినుండయి రుద్రు శుద్ధి పరిహించి రోహణాక్షి

తే.గీ. కడుపువోనున్న భాగ్యను కవయు నుడు . తప్తతామ్రంబునందును దగవలించు
 శరశరవులు పెమ్మట జక్కుబడును . పరిసమక్రోధే పృదుపాణి ఘటగలేటి. ౯౭౨

సీ. ఘది జుహ్వతాస్పమును సహిరాస్పంబు తిని రోహుండంబు నెనయ చేయ
 నుడు సూరేంద్రులు బరగి తర్వాతను చాచిదియె యంత గారియునియ
 సప్తజన్మలలయి నకలదాధల బెంచి ప్రణయియ చేసయై పరలి విదప
 శుద్ధత నొందును సౌరభి జర్మాభ్రానముచేత చేచ్చని ప్రవృ ముంబు

తే.గీ. కొంఠి సూరేంద్ర దా జర్మహండమందు . జొచ్చు జూద్రాజు గైకొని జూద్రనింబ
 గుడుచు విక్రంబు వడి సురూండమన శతాబ్ద ముంటును దుది శూద్రయాణి యగును. ౯౭౩

సీ. వాగ్మధుడగుచు స్వస్థాదు గొట్టినదాట ప్రిక్షకంటకటండ చేత మొంది
 తాడింపబడు మూలదండపం బుంచేత దండి కింకరులచే గండ రెగయ
 నాదట సప్తజన్మపథిగాగ నుచ్చే న్రవంధై పృథ్వి చక్ర-బయను
 విష బిడి బీచుల చేడించు చునుజాంచు విషధోటి యగుచును చేయనములు

తే.గీ. బుంది విహుండమున నుండి యుండుచుద్రావణి స్వభూతియై నై నూరు పత్తరములు
 ముండి యాదట గుడ్డియై యుర్వి నేడు . జన్మముల సంగదలనొంది చక్ర-బయగు. ౯౭౪

సీ. అప్పు నెట్టును గతి నాత్ముడై కర్రతో బిడ్డు గొడ్డెనునట్టి చెట్టుననుడు
తప్త తలెండునంద చనించు నాడుగు యుగములకొలండు నెగులునగుల
అట్టిదే లోమచూనాబ్బముల్ పృథ్వీలం ఘాట నాడుగ . నొంటి దొల నెవండు
కట్ట లోహంబువ దా గాల్చు బీదిని హేలకు సుహృత్ చేసె గోళ

తే.గీ. బండమునకును నయరాబ్బ ముండు నందు విదళి వ్యాధిచయండయ బ్బుచి బుట్టు
నొక్కభవమున శుద్ధుడౌ నుర్విమయము . పృథ్వీమగ నెల సుజాతు నానగించి
గృహిణి జని లోమచూనంబు వెలలి విదళ . సవనిలో ఘేభృవవలాక్షి మై జనించు. ౯౦౫

సీ. అవసీనుడు శూద్రయాతిమై తద్వాద్యభక్తంబు దిని తప్పవముల గాంచి
లోమచూనాబ్బముల్ భావబండమునందు తగ నుండి యెరుదండ తాతిన దయ
హూయచూనును దుద ఘాటపై శూద్రుడై యేటిజన్మములందు గోరుగుకొని
దోగి మూరుడు అభిరుడు నరిత్రుడు నయ వెలలాచి చేడ్చుచి చెట్టు యగును

తే.గీ. అవనిలోనును గృహ్వాపాదాంతిరములు . తనను నప్పుండు గొట్టిని మనుజు చేగు
నప్పుబండంబునకు సందు నప్పుభక్తియం దగుచు నుండు వెత్తేండ్లు చుదకు నప్పు
జన్మమును నాధులను దొందు క్షౌభలమును.

౯౦౬

సీ. బ్రహ్మప్రద త్రణీవ్యములను జుద్రజంతువులను జంపెచి చంటరికిని
మాశకంబున జంతుచూనాబ్బముల యున్ని పాతాళి బిడ్డాంబు పాణి యగుచు
నా జంతువులచేర నానగించబడుచు మోగి కింకరులచేత మొ తలమీచు
దా దేబ్బుమందును పడి నందుమీదట జుద్రజంతు వగుచు ఖోదే బుట్టి

తే. గీ. విదళి యావనుడై బిడ్డు చేర్చి దరిగి . లోను సవయవహీనుడౌ మనుజు దగును
దాని నానకరులు కర్రలు ని తాడ . నంబుసేయుడు లేమందు సుంబుజాక్షి.

౯౦౭

తే.గీ. జుద్రజంతుప్రహారికి జుద్రజంతు . లోమచూనాబ్బములు నాదులోకమందు
నునికి యగు బృహ్వి నాకలయోనియందు . గాకయోనిని జనియించు కంబుకంతి.

౯౦౮

సీ. భనరోధమున ప్రజాతతిని చండించువా దుందును పృథ్వీకటండమందు
లోమసంఖ్యాబ్బము లామీద పృథ్వీకజాతమై భువి బుట్టి నప్తవము
లనుభవించును దాధ లాదట శుద్ధుడౌ భరణీనుడు శత్రుభారయైన
సస్యభాటబుడై సె నుని సంధ్యాహీన నుద్రుడై నను మహావిప్లువై

తే.గీ. హీనుడై సెను శరముఖ్య హేయబండ . మందు వనియించు లోమసంఖ్యాబ్బముతి
విద్ధుడగు శరములచేత విదళదాచు . శుద్ధుడై బ్రతుకునుజుమ్ము శోభనాంగి.

౯౦౯

సీ. కరు భూలుబుడై బిడంబునను గుని నరికువా దసీకర్ర నరకమందు
బడునెల్వరిండ్లుల రుదిదాక వనియించు గత్తిచే భూసురు మొత్తెనేని

నూరుగురై న మనుజులకలంబులు ఖడ్గచారిత్రేత గానినొంది
తిండిపెట్టరు నూరు దండిజన్మంబుల ముఠానమున నుండు మరియు సవల
తే.గీ. పందియై కోడియై యేడు భవము లుండు । టక్కయై యేడుభవముల కొట్టుకొనును
పురియు కప్పయు నై క్కెనుదోరు సగుచు । పవనసారచేసి నేడేసి జననములను. ౯౮౦

సీ. గ్రామంబులును నగరంబులు గార్చెడి నట దేగు పురయుక్త సరకమునట
సండు రక్తాంగుడై యవ్వల మహి నేమిబ్రట్టు లమేధ్యంబు భోజనముగ
పహ్నివస్తుండుగ వా దంతటను గువ్వ యగు నేమిజన్మంబు లంచుమీద
జూలియో గుడ్డుయో సొరది నేడేసి జన్మంబుల విమ్మట మాన్యుడగుచు

తే.గీ. పవల నిందించువాడును బ్రాహ్మణులను । పిల్లవాడును నూచుని గొట్టుకొనుచు
మాడుదుగములు తేలు పాడు చుటి వక్ష । బస్త్రక్షీటములును నయి వ్యాధి గుండు. ౯౮౧

సీ. కొండగూర్చెడివాడు గో భాగ మేష సంహారయు గోరొకతాళ్యమైన
సరకంబునందు గింతరులచే కాదిరుండగుచుండగు యగత్రయంబు మఱియు
వ్యాధియు కంటె నయిట్టి వాడున నప్తభవము లుండును విదగ నొక మూడు
జన్మంబులను మేషజాతియు బన్మత్రయము భాగికారయు సగును చుటియు

తే.గీ. రోగియును దేదయైన నయంచు దార । హీనుడును బంధుహీనుండు నెనవాచు
సగుచు సంతాపమును బొందు సంబుకాక్షి । సరకనాథు పరుణుండు నాలరంధ్ర. ౯౮౨

సీ. సామాన్యవస్తువల్ చార్యంబొగుచ్చు మానవుడు సక్రముఖంబు దదిలి యందు
మూడుయగము లుండి మునుకొని గోజాతియై పెరుడలు చక్కనగునుజుచ్చు
గజ గో రురగభేది గజదంశమునలేగు మూగుయుగము లందు గోడుగురుడు
మూడుజన్మములందు మునుకొని హస్తయై గుఱ్ఱమై యామీద గోవు సగుచు
యైచ్చుడై మూడేసి తుచ్చజన్మములంది చక్కనో మలి విను జలరుహాక్షి
బలమైన డప్పివే జలమాను గోచను వారిండునాచుచు పదిగ గోచు

తే.గీ. కాఘసరకంబునట జేరి యందు గ్రుంబులు । భవజలములు పె నార తాపమొందు
నొక్క మన్వంతరము వెండియుం దరిచు । డగుచు గోహీనరొగి తలంచుచుండు ౯౮౩

సీ. అతిదేశ విప్ర గోహత్యల నొసరించు కొంటె యగచ్ఛతో గూడు దోష
శ్రీహత్య నొసరించు చెనడియు విక్షకహత్య గావించున యతడు బ్రూణ
హత్య జేసినవాడు సరుగు బంధీపాతనరకంబునను సండు సరసిజాప
గుతుకింకరులు వాని చూరంబు నావించి పహ్నిరొ బడవైచి పదిగ దప్త

తే.గీ. తెలమును దోసి యుడికింప దత్తరంబున । గొట్టికొన దత్తరహముల పెట్టి కాల్య
పడువలుగురిండ్రి లరుగంగ వాముల బడునందుమీదట భావణియందు దిగ్గి బలం ౯౮౪

సీ. గడ్డయి పేయేండు కడగి సూతరము పేయేండు లాకియై పేయేండు
సప్తజన్మముల సర్పయై యరువదిపేలేండు బ్రహ్మయై విష్ణునుండు
బిడవను గుడ్డియై పేదయై యుండును నామి సావిత్రి సతీసఖిండు
తనయుని గనుగొని భర్తృదయాసాంద్రయల యతి చేశి యుంగ నెట్టి

తే. శీ. బా డగమ్మ లనంగ చేపలు డనంగ । గ్రామమాజి యనంగ పీర్త ప్రతిగ్ర
హియ సనంగును సంద్యావీహిను డనంగ । క్షమన రీతికి డన నూతి బాదు డనంగ
వృషలినుగ డన నెవ్వరు ఏని వలండు.

కాళి

ప. అనిన విని ధర్మారాజు సందర్శి కృష్ణునిండును. కృష్ణార్జునుండును. బ్రహ్మచర్యుండును
శివనియండును, శివలింగంబునండును, సూర్యునండును, సూర్యమణియండును, గజేంద్ర
నండును, దుర్జయండును, భేదబుద్ధి జేయువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు. స్వర్గును
నండును, నిష్టదైవంబునండును జన్మదాతయండును, మాతయండును, భేదబుద్ధి జేయువాడు
బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు. వైష్ణవండును, భుక్తులండును, యితర బ్రాహ్మణుల
యండును, భేదబుద్ధి చేయువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు. విశ్రవదోషకంబునం
డును, సాలగ్రామరీత్యంబునండును భేదబుద్ధిచేయువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు.
శివనైషేధ్య, విష్ణునైషేధ్యంబుల భేదబుద్ధి జేయువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు.
సర్వేశ్వరుండు సగ్ర శ్రీకృష్ణునియండును. సద్బ్రాహ్మణుడై నానారోధాటవై గ నిల్గుల
బ్రహ్మంబునండును భేదబుద్ధి జేయువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు. శక్తివర్తుని
యండును, శక్తి శాస్త్రంబునండును ద్వేషంబు వహించువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు
నొందు. చేదగిడితలగు పితృదేవార్చనంబు నిడుచువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు.
నారాజుని, నారాయణ మంత్రోపాసకుని నిందించువాడును, చారణ బ్రహ్మహతీయగు
మహాదేవిని నిందించువాడును బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు. కృష్ణజన్మాష్టమిని, శ్రీరామ
సవరణిని, శివరాత్రిని, యేరాదశిని, భానుదారంబును, వంశవర్షంబులును విడుచు మాస
మడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు. అంబుపాతయండు భూఖునంబును, తౌబాదితంబును
జేయువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు నొందు. గురువును, దర్శిని, దలద్రుర, సాధ్వీయగు
కార్యును, సుతుని, సుతను, దోషంబులేక పోడించక తగ్గజించువాడు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు
నొందు. సమర్థుండయ్యు పెండ్లిలేని సుతుని గనెట్టనివాడును, హరిభక్తిపహీనుండును,
హరిం బూజించనివాడును, హరినైషేధ్యంబు కొననివాడును, పార్థివలింగంబు బూజించని
వాడును బ్రహ్మహత్యాదోషంబునొందుదురు. గోవుల ప్రసారదండంబు నేయువాడును,
వృషభహాసంధగు విప్రులండును, గోవులకు ఉచ్చిష్టంబును చెట్టాడును, వృషభహాస్తి
మును ఘటించువాడును గోహత్యాదోషంబు నొందుదురు. వృషభీకలిని యాచనంబునం

దిరిగిపోనువాడును, వాని యన్నంబు దినువాడును శతగోహత్యాదోషంబు నొందు. మన్తాగ్నిని కాలితే ప్రోహుచువాడును, గోవును దనువువాడును, కాళ్లు గడిగిపోవలె నిలువ్ర చేసించువాడును, గోవధా దోషంబు నొందు. స్విగ్ధపాదుండై భుజించువాడును, శయనించువాడును, మార్కోదయంబున భుజించువాడును గోహత్యాదోషంబు నొందు. అపీత్యాభోజియగు, యానితీకర్తయగు, త్రిసంధ్యావిహీనుండును, స్తంభ ప్రయంబును, చేపించును భేదాన్ని వహించు పెంగుయు, పెనింటిని తిట్టునట్టి గర్జిహయను, గోహార్థంబును, గతార్థంబును దుర్గంబుగను సస్యంబు పెట్టువాడును, దోభంబుననీని, అజ్ఞానంబుననీని గోవధా ప్రాయశ్చిత్తంబు మారినవాడును, గోపంబారించుని గోస్థ్యాంబు గోహత్యాదోషంబు నొందుడు. ప్రాణులను, చేపతార్థులను, విష్ణును, సీగ్ధును, నైవేద్యంబును, పుష్పంబులను, అన్నంబును చాచువాడును, ఎలప్పుడు పీనంబు, గర్భంబు లేదు లేదనువాడును, విధ్యావాదియు, యానగాడును, చేపద్యేషియు, గురుద్యేషియు, గోహత్యాదోషంబు నొందుడు. చేపతా ప్రదీపను, గురువను, బ్రాహ్మణుని, పరివ్రతను గలంబ సంద్రముంబున నునుక్కరించుని వాడును, ప్రణతునకు గోవంబున చాకిర్పడించుని బ్రాహ్మణునును, విద్యార్థికి విద్య నివర్జనివాడును గోహత్యాదోషంబు నొందుడు. మరలంబు సగంధ్యాలక్షణంబు చెలిపెద వినుము.

౯౮౬

క. గమ్యయగును స్వగృహిణి దా । రమ్యయగు పేదనిదితంక్షణసంబోధా
సామ్యంబు గను నే యన్య య । గమ్య యవంబుతును జనము గలయగు దానికా. ౯౮౭

ల. సామాన్యము జెప్పిత నిక । నో మారిన చెరిపెదను సయోచితసంబోధా
నిమిది నోర్య నిమిదా । కామనులం చెప్పెదను సగమ్యలరీహల్. ౯౮౮

క. బాహు గొని విల్లవర్చయ । బాహ్రాంగన నిల్చ గలసి శ్రుతులందును సం
కుర్రుల జెప్పెదమను । గుహ్రాభవజేయ లవ్యగమ్య లభింబుకా. ౯౮౯

అ.వె. పాదసంభవంబు బ్రాహ్మణి గలసిక । నూరుబ్రహ్మహత్య లేకుంటును
బ్రాహ్మణికిని సంక పాపంబు నెలూరు । జంభమంబు నుడికి లుంటుంటును. ౯౯౦

అ.వె. బ్రాహ్మణుండు బాహ్రపత్నిని గైకొన్న । బాహ్రుంబు గొన్న సురతి గొన్న
చరణమైన దాని ప్రాప్తు నున్నను । పృషతియగుడు వాడు నింట ముగిద. ౯౯౧

అ.వె. బురదగును పృషతివలె జలంబుననుండి । మాలకలెదు నూరుమడుగు లలల
విశ్వతోడ నడుము విను తర్పణంబు దాని । పితలు బిడ్డ రమరతతులులు గొనుట. ౯౯౨

అ.వె. రోహిణియులంబు గూడబెట్టినయట్టి । ధర్మమెల్ల జెడును దవమురెల్ల
పూజెల్ల ముగిసిపోవును పృషతిని । విశవలేక పోయి చెరుగుంటును. ౯౯౩

అ.వె. కట్టుద్రావిసన్న కడుదోసరారి । పృషురి గట్టుదోసన్న వెంగలికిని
పెంటదోజునులు పెట్టింపబడు నాడు । రోకనుందు నినులు రోలననన. ౯౯౪

అ.వె. తప్తముద్రచేత పగ్గహా చేహంబు । తప్తహంబగ్గ తమిషు నొప్పు
పాపరాయు హరిదాసరహించుడు । బంభును నుడిచి బంబునుండు. ౯౯౫

అ.వె. గుంబుదెంచి రాజురోహలాంగి నవతిరరి । నతగూను నుండునారి
తెలియ వదిలె నవతిరరియం బిప్రత । సెప్పి చేసెయత్త సర్వ విష్ణు బుధును. ౯౯౬

అ.వె. శిష్యువత్ని మరియు తెలియని వ్రాత్యక । స్వరను మన్నెరల్ల నన్న వావ్య
నన్నదొడుటరారి నంటంగదామను । స్వత్యగమ్యులందు నెలుచి బరితె. ౯౯౭

క. కామమును సత్కమమ్మలం । రో నున్మితరో నలుపు దుట్టును బురీ
కామి భునిబును వారికి । నామదట బ్రహ్మత్య తని నూరంబులు. ౯౯౮

తే.గీ. ఆ యగమ్యం నా మది యుభయదేవి । కర్మలకు సర్వ మనుగాడు ఖలు భజంబు
వాని ముట్టనును భువిపారంబుది । లవంతమును నాభి రోకనుందు నును. ౯౯౯

తే.గీ. కష్టునంభ్యనువారెడ్డి యెప్పె యెరకు । సంభ్యవార్కర మానెడి చందె యెరకు
ముడునంభ్యం గొనెట్టు మూడు రోకనునారె సంభ్యుదహనుంకనంగ బిరగె. ౧౦౦౦

తే.గీ. పైట చెట్టును కామిని నూరు గాణ । సన్న గొర మారి గర్జుంపు పుట్టు బూని
మంత్రిమును గొనునైన నుర్రార్కపర్తి । ననునిరొస దీక్షితం బనుగించెను. ౧౦౦౧

ప. ప్రవాహంబును నామని హస్తంబు ప్రవాహంబుగం గంగాదాహిసేర భూం యందు
గరామంబు నసంకిసెట్టి నారాయణక్షేత్రంబు మృతుండగువాడు హరిబరంబు నొందుం
గాని దారదానియందును, బరీరయందును, గంగాసాగరసంగమంబును, పృష్ఠరంబును,
హరిహరక్షేత్రంబును, ప్రధానంబును గానిరోటి రీత్రంబును, హరిద్వారంబును, ద్వాదా
వతిరి, మాత్యురంబునును, సున్నెరినీ రీరంబునును, బృందావనంబునును, గోదావరి,
గోశిని, త్రవేణిని, హిమాలయంబును నెవ్వంబు దానులు పరిగ్రహించి వారి పృ
థుద్రాహి యనుండు. వానిని గుంభిపాకపికంబు సిద్ధంబు, మరియు, ౧౦౦౨

తే.గీ. శూద్రయాజు మెనరించి శూద్రునెవ । నేయనాతంబు గ్రామయాజి యెవ నొప్పు
చేచ్చద్రవ్యంబు దినువాడు చేవయండు । శూద్రపాపియిదియే నూరకును. ౧౦౦౩

తే.గీ. సంభ్యవార్కర ఘాటలు నలువ కిచ్చ । పచ్చనట్లు చరించెడి వాడెరో ప్ర
మత్తు డనబడు తెలివతి మగువ నీచ్చ । సన్నదిగిసెట్టి యుభుంక్షణముల నెల్ల. ౧౦౦౪

క. భగవత్సేన యెనర్పర । మగువా దోషంబు లెట్టు మట్టువడన్తు చే
లగు కర్మ చేసి కుద్రత । దగు దుష్కర్మలను పరికతామము గల్గుట. ౧౦౦౫

తే.గీ. లంజయింటిపడుపు లంజచే గుడిపును । ప్రామాణ్యునిట చొడ్లపాతకములు

దాడు కాలనాశ్రవ ర్తియో నూరేండ్లు । విదవ రోగి యగుచు బృథిని బుట్టు. ౧౦౦౬

చ. పృథి నొకరణ రమించును బతివ్రత తెండవదని గూడిన

క్షీతి గులటాత్మమొందును గ్బృశించ తృతీయని ధృణ్ణి

ర్తితరంగు బుంశ లీత్యమును వ్రుమ్మను నారవదనిగూడి పం

చితనువ్వలంగి దేవ్య యగు షణ్ణుని గూడిన బుంగియో పనిం

ద్యత నిక నెందరె నను మహాగణితాధిప గాంచి పర్తిలుక. ౧౦౦౭

తే.గీ. బులట మొదలగు దుష్టుల గూడెనేని । నుమి మిర్యోద గునియెడు నరకమందు

దాధ జెందుచు దొంగి బనుల దంచు తలచి యేమియు తనరొని దలఁచును. ౧౦౦౮

క. బులటాగూడి నూరేం । క్షలపృష్ఠాగునిట నాలుగంతలు గను బుం

శ్శ్చరి గలయ నాట దేవ్యంగలయ నెనిమిదియగును బుంగి గలసినువంక నూరము. ౧౦౦౯

క. లలయంగ మహాదేశ్యం । దరిగిన నూరంతలు యమదండం బిడు ది

త్తిరి దాయన ఒక పృక నూ । కర కాల్యలు లగుచు రవని గ్రహముగ దాల్చి. ౧౦౧౦

క. రవి చంద్ర గ్రహణంబు । యవనరముల సాబడునక దామం కుదమం

దు పనుండు మెడుకు లనేస్తేం । క్షలంకా భువి నుదరరొగియై బుట్టుజూడు. ౧౦౧౧

తే.గీ. మాట యిచ్చిన కన్యను దురల బను । కిచ్చువా డుండు నూరేండ్లు హీనవృత్తి

పాంసంబుంకిక దద్రవ్యభాజి యుండు । పాంసచేష్టమును శరాట్యములు నడచి. ౧౦౧౨

క. ఓటం దార్పిరింగును । బూడింపని చెనది హాశప్రోతమునుండికా

దా జేరియుండు నూరేం । ధ్లో జంజదకాక్షి చేపలుండగు బిడపకా, ౧౦౧౩

తే.గీ. ప్కడమిపేల్పునిట బ్రకంబమును దొనప్పు । నర్జి నుటకు ప్రకంపనమందు నుండు

విప్రవోహాల్పములు భార్య విభుని గోపదృష్ట గని యుల్కాకంబున గష్టమొందు. ౧౦౧౪

తే.గీ. నుగర్పై గోపమున విట్టు పుండయాన । మొగమును గొరకంబి మొత్తి మొత్తి

యమునిదూతలు నూరేండ్లు హనిజేయబిడవ విధవ యగుట కేగు బృథిని కుట. ౧౦౧౫

తే.గీ. ధర్మదూషిణి యేడగు దాము లట్లు । విధవయై వ్యాధియు వ్రయ చెనుక జక్క

బడును హుద్రినితో గూడు పడలియంధహావమున బడి దాధతో గొట్టుకొనును. ౧౦౧౬

తే.గీ. హాగ్రధోజ్య చతుర్థక మువరేణ్య । కాలమును మేవ్యమును జాల గలయు నీళ్ళ

మునిగితేలును నుండును వెనుక నేడు । జన్మముల గాతి బందియు జంబుకంబు. ౧౦౧౭

తే.గీ. లగుచు నూరుభవంబుల నా ర్తిజెంది । కోడియును దాదలంబును గోలియు నలు

యేడుజన్మంబు లట్లుండి గోడుగుడిచి మారెలై సర్వధోజ్యయై మనును బిడవ. ౧౦౧౮

- తే.గీ. అందుమీదట చరితమై యవల మన్ను రోగమున వాధలం జిక్కు భోగములను
దాసి పుంశ్చలిమై బుష్టపాథిత యగు । దైలకారిణిమై రుద । పేరు గాంచు. ౧౦౧౯
- తే.గీ. దేశ్యచేరును నిమవక పేదనమున । నేని జలరంధ్రముననేని యింక బుంగి
దండరాదనమున బడియుండు గులట । దేహమార్జకమున బడు తెరియు మబల. ౧౦౨౦
- తే.గీ. నైర్విణియు దళనంబున బడును ధృష్ట । శోషణంబున జిక్కును సొరటి నిట్లు
నాడురోకంబునును యాతనలను బొందు । బాట బడుపాటురెల్లను వరుస వింత. ౧౦౨౧
- ఉ. దూతల ప్రకారదండనముతోడను విష బుజించి మూత్రముగా
రోతరు నొర్పి త్రావి చెదరుంబడుచు న్మను నొక్క దేగ నీ
రీతిను యుండి పిమ్మటను బృథ్విని విద్యుత్ప్రసేదై జనించి య
త్యాతత లక్షవర్ష విషదాగి బడల్పుటదాట పుంశ్చలిల్.
- చ. తలమొదవగా నవర్ణ పరదాలల బొంపరిచాట దా గదా
యమునట బోలు యద్ది తని యంతట ప వక్షలంబు సేరి శో
రముండి చెండు పరములు గాంచి పునర్వృక్షమందు నివ్రుదై
క్షను జనియించి శుద్ధిదగని వ్యత్రయు మారుటా దంష్ట్రునానుటగా.
- ర. పరుని నవర్ణుని గూడిన । తుణియు నటగునుజుమ్ము తప్పదు ఘనిసం
దరవిందభష్టుడు పూర్వము । నరిగా వలయించెనుమ్మ సావిత్రమ్మా.
- క. దావనముద్దియ గూడిన । ఖాపాటడు రోపియనును బొందుం దలిం
జే పట్టిన పావము నే । నావగుడును పూర్వమందు నాలోకమునగా.
- ల.పె. చేటలంతలేసి చెడుకటగులు గుట్ట । ప్రాగినట్టి యుచ్చ ప్రాగియొనుచు
వాదవటునుజుమ్ము బడునియ్య రిండుల । దనుక విక్రూతాంత దగునె ముట్ట.
- ల.పె. ఘనిని బంది యగలను బుట్టి విడను దిని । యేటా వాటులందు గోమగుట్టు
ధాగలత్వమునను నకటముఖములందు । దానిరక్క బొందు నాదివా.
- ల.పె. పాణి మలసి బట్టి బద్దలాడినదాట । త్వానిరాముఖంబు నోరి జేస
గంగరేగ శిలను గైకొని బొంతాడు । కష్టు మిందు త్వానిరాముఖమున.
- ప. మరియు నినుము.
- ల.పె. పంపదకలు సాచి పరబుచ్చి తప్పిన । ఖలుటా త్వానిరాముఖంబు సేరు
దేవతాలయమున దివిరి చెప్పినది పో । గడవి త్వానిరాముఖమున జేరు.
- ల.పె. దావనయ్య బుట్టి గోపావమును ముట్టి । బద్దలాడుదాట త్వాని జేరు
చేసంగి ప్రతిస జేయకుండినదాట । కదలంబు త్వానిరాముఖమున.

- క. బ్రహ్మద్రోహి కృతఃకురుతే । గోత్రఁ విశ్వాసభూతుఁడను మిథ్యుల్
చిత్రించు సాక్ష్యమిడు నుప । నిత్రుడు జ్ఞానానుభవమున చేదన లందుఁజు ॥ ౧౦౩౨
- ర. బుద్ధిజ్ఞాన భగవంతు బుద్ధిజ్ఞః । కీలాదగు లగుచుండ్రు కింకరనికర
స్థూలానుభవండులల । పాఠై పఠనలుగు రచురపాలుర దనురకఁ ॥ ౧౦౩౩
౩. దె. తలని చుట్టి చొంతు బలుబుడ వాదట । నీకల నుగించు నేను మనుసులుంటు
గలగిగిల్లు ముట్టి కల్లాడి నట్టజ । స్థూమల ధైర్య దగులు మహిని దిరుగు. ॥ ౧౦౩౪
౪. దె. తలని చుట్టి రస్మి చెప్పినదా చేతు । పుట్టులను చెంబుపుట్టుగా జ
నించు నెట్లు ముట్టి నిక్కంటు వల్లని । మొంటి నప్తటస్థముల బుటవగు. ॥ ౧౦౩౫
౫. దె. చిరిగి జేయ సాచి వరము చెల్లింపని । ఖలుడు నప్తజన్మములను వాము
దాముచుంటి దిదవ బ్రహ్మహీనుల దగు । మనుజు దగులు దిదిని మంచి బడయు. ॥ ౧౦౩౬
- లే. గీ. మరగ్గుహంబును బడ్డాడు నరుడు నప్త । జన్మముల చేవలుండగు జ్ఞానిబుధుని
ముట్టి కల్లాడు పురుషుంటు పురిగ ముట్టి । మూడు నాముల బదియంటు మూటంటి నగు. ॥ ౧౦౩౭
- లే. గీ. ముంగిసెట్టు విజ్రుంబు చెనసగాడు । గుండరంబును నగు గృతఃకురునుజుంటు
నెట్టునాటి చెలఁచు నుచుడు ప్రాళు । మగును గల్లరి చుంపికాక మగును నె నది. ॥ ౧౦౩౮
- లే. గీ. నిత్యకర్మల పరంబు నీచభుటే । నురుడు మీ చేతు వ్రించి చేతు తరచుల పురు
షులను తెడజేయుదా దగు నుండరానికి । కర్మవాని ద్విజాకలి గడు నభుంబు. ॥ ౧౦౩౯
- లే. గీ. చేదవాత్సలము దిని నెట్లు చెల్లియు నుప । వానమును ప్రతమును గెండుదా పితరుల
దూరువాడును ఘాత్రాంధవారి యగుచుబొగను దినునూరువల్లముల్ పొగిరి పొగిరి. ॥ ౧౦౪౦
- శా. చేదోత్సలమును దూరు నీచుడు వ్యధాదేశంబునం గుండుచుఁ
చాదోల్కముల స్మతంబు గొని మత్స్యవిప్రులం బూని యా
మిదఁ శుద్ధత గాంచు దేవులను ఘాటదేవులఁ దూరినఁ
మిదల గ్రింద బడేసిచుంటి చలచుఁ మీనాక్షి యాలింబుమీ. ॥ ౧౦౪౧
- లే. గీ. వాచు భూత్రాంధమున తేగివగచి భూచు । తమము రోగొన నది తించు నల కిర్తి
నాల్గువందలమేదులు మూల్గుచుంటి । యేడుజన్మంబులం దొందు నెలుకదాదు. ॥ ౧౦౪౨
- లే. గీ. వెన్న నానాదిభంబైన విహగజారు । లందు జన్మించి కృషిజాత సవతరించి
వృక్షజారులొ ముట్టి పేదవ బతువు । తనువునంబుట్టి శుద్ధుడౌ తరకనయన. ॥ ౧౦౪౩
- లే. గీ. జ్ఞాతిషముచేత జీనించు నతడు భసము । గొంచును జిరిత్య యిసరించు పాళ లక్క
యగును మెదలగునది యిమ్ము జనుడు రసమువిలుచువాడును గను నాగవేష్టనంబు. ॥ ౧౦౪౪
- లే. గీ. నాగవేష్టమున తేగు నరుడు పాద । గడులచే గట్టబడి రోమగణననవం
నందు వసించుచి పక్షియై యవల గణకవైద్యజీవీయ యగు నప్తభవములందు. ॥ ౧౦౪౫

క. అమీదట గోమల దగు । నామీదట గర్మకారు దగు నెన్నంగా
నామీద రంగకాయం । దై మించుకా విదవ శుద్ధు దగు చ్చురులాంగీ. ౧౦౪౬

ఆ. వె. చీర సీమ నేను తెచ్చితిని ప్రసిద్ధ । బండములను నింక గొంచెపాటి
బండములును గలవు దండనాల్లము దండ । భవద నాడు ప్రోల దువళయన. ౧౦౪౭

ఆ. వె. చేసికొన్న కల్ప చెడ్డదో చుండదో । దానిశలము గుడిచికాని నలుచు
మేలు చెంబలేమి మినాక్షి నీనిక । చెరియగోరె చెట్టి తెలువగదనె. ౧౦౪౮

స. అనిన విని సంతోషించి సామ్రాత్. ౧౦౪౯

తే. గీ. వేట వేదాంగపాఠగ విమలమూర్తి । భర్మరాజు చుహాదాగ కర్మబంధ
మోక్షపారమ్యమై నట్టి ముఖ్యపన్ను । వొంటి గలదొక్కా సకలకాస్తోత్తర లయ. ౧౦౫౦

తే. గీ. నరకుండంబుదానిని జొంగునీర । చుంగళప్రసన్న ముఖమై భూమావ
హమయ సర్వబ్రహ్మం బయినట్టి కర్మ । కలచె తెలువము నా స్వేచ్ఛ కలుణ బాని. ౧౦౫౧

తే. గీ. నరకుండంబు రెడ్డుంటి నశినిజిత్ర । తనకు యీ బండములను జనెనిదార
రెడ్డుటాంబున వసింతు రిటు బాడి । దై నదానిని కను వేడి యచటి కుంగ. ౧౦౫౨

తే. గీ. కతినదాథల దొందిన కాయ రాటు । తడవు నిలుచును దగ్గమై చెటనుగార
యని యడిగినట్టి సామ్రాత్ నాదలంబి । భర్మరాజు వొలంకొనె దాని నుడువ. ౧౦౫౩

చ. ఓ మధురవాణీ । నాలుగువేదంబులయందును, భర్మశాస్త్రంబులయందును, స్మరణముల
యందును, ఇతిహాసంబులయందును, పాంచరాత్రాద్యాగమములయందును, సాంఘికతలంబు
దును, సర్వవేదాంగంబులయందును సాంఘికంబును, గర్మబంధవిమోచకంబును, మంగళ
ప్రదంబును, భవనరహితంబును నగు నుపాదేశంబు నివరించెద వినునా. ౧౦౫౪

తే. గీ. భరగ దేవతలను చుహాధర్మ భాజ । నలునదాలలు రాలు నా నేదనుమును
నేని సఖితైకమాతను ధృతి దొండ । భర్మలగుదాని రాలు నా భవనమునెని. ౧౦౫౫

క. హరి కీర్త మాశ్రయించుచు । హరిదాసులను బలిశ్రమిని తలచుచు శ్రీ
హరికీర్త వందన మిచ్చెడి । హరిభక్తులు రాలు మామకాలయమునెని. ౧౦౫౬

చ. వడలక మూడుసంధ్యలను వాల్మీకి శుభ్రమనుస్కు దైవా
దైవ పురదేవిభక్తి గనుడేని నివృత్తిని బొందనేర దో
నుదవతి యాశ్వురార్చనము మాభవసేవయు గృష్ణమంత్రములా
గనలని మోక్షహేతులు కాన న భక్తులు పొంద రావడర. ౧౦౫౭

క. చురమేళ్ళుని ద్విరొచను । హయనికా నేనించు పాపనాశ్మల గర్వకా
గరుడని ఘోరమునం గను । నురంగంబులదోరె చూత లొడుచు రెమరకా. ౧౦౫౮

- క. లోకైకబోధించుండగు । శ్రీకృష్ణుని మంత్రమును విశేషవయలతో
సూర్యుని సృజించు నా । లోకముపేరైన వినుచు లోలంబకదా. ౧౦౫౯
- క. దాటణి శ్రీదేవి బదము । లాభించెడి మహాత్ములం ధటిభీత
తేరైన జిత్రగుప్తుడు । వాచక దా గంటపెత్తి వ్రాయడు ముగించా. ౧౦౬౦
- క. పడలి పృథ్వియు వాయువు । జలమును సగ్నియును నాకనంబును జెప్పం
బడు బంకపూరము లనుడు । నొడలికి నమదాయు లగుచు నొప్పు ధరిత్రా. ౧౦౬౧
- క. ఆ మొదలు కృత్రిమం బగు । దాడుక నశ్వలము పెగును భస్మంబును నా
నేయెడనో యిది బోయెను । నోయను యంగుషమాను తొడపెడు సందుకా. ౧౦౬౨
- తే.గీ. జీవపుటామండు దా నట్టి చిన్నిమేను చార్చి బద్ధం దగుచు తాప దాహములను
జెడక మనిగాక దాఫల జెందుచుండు । నాడులోకంబులో నుండు సరకములను. ౧౦౬౩
- ఆ.వె. జలమువలసనని శస్త్రంబుచేసేని । కర్మ నేని క్షత్తకంటకమున
నేని రాతనేని సూనియాగునో నని నుండు గుంజానేని జడకు. ౧౦౬౪
- క. చెప్పితి నీ వడిగియుచు । తప్పుక నో యలం యలక చండభువ్వరి
జొప్పడు బండంబులయం । చొప్పెడి లక్షణములెల్ల నోర్మి చెలిపెడకా. ౧౦౬౫
- చ. వినుచుని కల్పరాజు సావిత్ర కీటని చెప్పం దొడంగె. నో బటివ్రదాసలోనుచే । యా
బుండలులు పూర్ణేందుమండలాకాలంబులై, నిన్నుంబులై, తప్తపాహాణసమన్వితంబులై,
యనశ్వలంబులై, పాతబలలు నానదుఖరచంబులై యుండునెట్లు మహేశ్వరి యిచ్చచే
చార్చి నిర్మలంబుజియై. మరియు వినుము. ౧౦౬౬
- తే.గీ. మందుకొఱపుల శరహా సమానశిఖర సలడల క్రోను వహ్నిబండంబు దనట
శిశిరాస్వతమును దూతరక్షితేంబు చండతాడేను ఘోరసంతాపవచము. ౧౦౬౭
- తే.గీ. తప్తజలబండ మరకోను దాని హింస్ర జంతు కాకుంబును అచకశబ్దములును
గలిగియుండు మహాఘోరగురులు మిగుల దుస్సహం బది విను మొక దోయజాక్షి. ౧౦౬౮
- తే.గీ. బలబండంబుకడ నుండు గాకకోటి । త్రాహి త్రాహి యటంబు శబ్దములుసేయు
దాటలును చారి దాడించువక్కి నాడుదూతలును నుండు పది క్రోనుదూరముండు. ౧౦౬౯
- తే.గీ. విక్రువంతరిగు బండంబు వినుము క్రోను శుష్కకంకోషతాలులై జుధ దొగురులు
నుండ్రు నా కింతరులు గొట్ట నురుచవముల సేయుచును దాట లాడ్తులై చెరియ వినుము. ౧౦౭౦
- తే.గీ. మూత్రబండంబు పృథ్వల మురికిగుంట యుండు గిహ్యతమామై యొర్మి నాడు
కింతరులు గొట్ట నేడుపును సంతరిబడి । కొట్టుకొందురు దానిలో జెట్టునరులు. ౧౦౭౧
- తే.గీ. శేష్యబండంబు పృథ్వలచేత నిండి । వానిచే దినబడుచుండ్రు పాపు లండు
చండతాడిరు లగుచును దాని నిడివి । క్రోనులో సగ ముండురు శుడుదనయను. ౧౦౭౨

తే.గీ. మణియు గలరలండ్ మరలొను మునుమును గీడుముంచేత పాపం గీడుతంబు
గండములచేత చూతలు బండనలలు । నేయగా జేయుచుండును నిరతరాస్యము. ౧౦౦౩

తే.గీ. వినుము మలభూర్జులండంబు విత్తవలంబు నిదరి యరక్త్రోను పాపంబు వడుదు రంబు
పట్రదండ్లంబు బ్రహ్మలు చారి గలరల మెచి రాతపమెనులంబు నాదు భటులు. ౧౦౦౪

తే.గీ. బుక్త్రోను బసాంబుల నుండు నుండు బసమ దీని నాదు లంబును వగచొనుము
శుక్రబండంబు నొరక్త్రోను శుక్రశీల మయము పాపంబు నింది భవబ మగును. ౧౦౦౫

తే.గీ. రక్తబండంబు బలులొను రక్తబలంబు కీలమయమును నై పాపకొని నొందు
నుండుకాపుడు పాపననుద్ధితంబు । పాపనంబులు గీడుమల బ్రక్కవను. ౧౦౦౬

తే.గీ. గాత్రమలంబుల మణి పాపగంబులు లంబు చూరరాతగంబులు మెండు దొనుగంబు
రక్తబలంబుల మునుద్ధ గత వహించ । వాపనల నుండు వాపనలు నాపనలును. ౧౦౦౭

తే.గీ. ముక్తలో నిండు బండంబు మణియు స్పృగ నుండు బండంబు రెండును భవబంబులగు
వాపనల నుండు నుండును నాపనలును । బండబంబులై యుండు తల్ల దిలుచు. ౧౦౦౮

తే.గీ. మణి సదానలు నల్లు సున్నాల్లి నెనగు చామబండంబు కొలంబు దగిలి మలండ్
నుండు గుహారలై చారి దెనుచుపట్టు పాపనంబులు సత్కరూ బుద్ధులయను. ౧౦౦౯

తే.గీ. రక్తరూపంబుల నుండు రక్తరూపంబులు ముండు ప్రాణము పాపి మూడునది
రేమొరక్త్రులంబులు నేలబుద్ధునినుచు వక్షింపు డనుచు సుగూఢవనను. ౧౦౧౦

తే.గీ. బగి భూనికమను చ్చాలతయు రక్తరూపంబును బట్టచూచేబండంబు మురి
బుద్ధులండంబు బద్ధో జి బనుచుచే తొ నింది గుహారమూత్రంబు యుండు సదల. ౧౦౧౧

తే.గీ. ఉండు శార్కరి యెత ల్లు కలయెను లలు బుండ్లలో నింది యెత క్రోను బుద్ధి ముద్ధి
మణి రేక్తంబు పాపంబు ముది ప్రేందబడగ ద్రోయడు రకట నా భటులు ముగును. ౧౦౧౨

తే.గీ. తె లుబండంబును బట్టె లంబు మురి విహారంబు నొక క్రోను మును ముండు
చాని రెండింటి పాపాలు వగను బగు రొడ్డుచొనుచుండ మారలు రొడ్డుమలంబు. ౧౦౧౩

తే.గీ. ధ్వంసంబులంబు ప్రేమంబు చానిచేత । పట్టరక్తంబు పాపాలు సకలవిధంబు
లయను చాపల నుండు రంబు నూని । గనక లంబంగ బుబుగలు గరచుచుండ. ౧౦౧౪

తే.గీ. భూయబండంబు రెండు గుహార లంబు భూయబుగిదిగు పురుగులు దొనుచుమలండ్
రంబుకడగుచాని నా భయల తరుల రాతగంబు నేయమంబును బండంబులను. ౧౦౧౫

తే.గీ. లదిల మళలంబు ముదలగునల్లి మూడు మళలంబులు మెండు క్రోక్తామూనిమంబు
తాళ్ళు చేతులు గట్టున గాడ్లు కాడ్లు । మనుచు నేవ్వంగ నాపల సురకు డొకడు. ౧౦౧౬

తే.గీ. పట్ర పృక్తిక బండంబు వాపనల సగము మునంబు గలవగు దగిరి పట్ర
పృక్తికంబులచే గుది చేసలంబుదొనుచుండు పాపాలు పూపుదోచి. ౧౦౧౭

- తే.గీ. శరణు మొదలగునవి మూడు చంద్రవదనః । దానిచేతనే నిండి చున్నారచేద
సలసు దాపులను ఓడించు చెలియ వానిలోను నగమగు పరిపూజమూని పెలుచు. ౧౦౮౮
- తే.గీ. తత్త్వోచాఖ్య మనునది వ్యంతయుతము । కీటకసంయుతమును వానిలోది భయద
మొక్కవ్రోసుండు నాథుడు రాక్షసులగు బద్ధి తన్నును గ్రుడ్డును గొట్టుచుండెను. ౧౦౮౯
- తే.గీ. సత్ప్రబంధంబు వానిలోను నగ ముండు । పెంజునునట్టి జంజుండు లందియుండు
దాపురెల్ల బు వానిచే భయంబు । నేనుబుడుదు బలశంభు చేటు రాత. ౧౦౯౦
- తే.గీ. కీట మలకా లండముల నింట్లు నూరు । నరుభలు లార్చి పాపం చేడుతముగ
గొట్టుచుండు బాలలు బిడ్డునగచ । జారి తేనెబులేక యో చంద్రవదన. ౧౦౯౧
- తే.గీ. చేదిరాగ్యంబు దెక్కనమైయుండు । పెంజువాడలంత నుండు నిలం
గొలుపు రాడం నుండగొట్టుచుండు భయర । నామనంబు చేడ్చు బద్ధి కల్గి. ౧౦౯౨
- తే.గీ. వ్రోగు లోరు లాలంబంబు భయపంబు । పాపిలోది నుండు విడగవ్రోచు
నీడిమీద దెట్టి కాటుకతోడం పంబి నాడు భయలు బద్ధివోలెడు. ౧౦౯౩
- తే.గీ. బసవ చూర్ణంబు దెక్క వ్రోగు లెను । నున్నునులను జేయు లండగిండ్ల
కదియ తిండినాగ నదలంబు దెవలంబు । నలం నాడుభయలు తన్నుచుండెను. ౧౦౯౪
- తే.గీ. గురువలంబునందంబు నులత మూలమున గును గోమరి వది
యూరుతోడనుండు మీదు గవ్వాయిలు । తెలిసి వండనములు మెండునుమ్మ. ౧౦౯౫
- తే.గీ. తత్ప్రబలసమర్థిత్వము కందలం బది । బంబలముంచేత భయము నుల
బురుగు నుండు నాడు భయలు దంపించుచు । గ్రోవనాను చుట్ట కోరులాంగి. ౧౦౯౬
- తే.గీ. తత్ప్రభస్థంబు వ్రోగుండు వానినంబు । బదిస పాపులు భస్మంబు భక్షణంబు
నెవజేయెను నా భయర పెప్పటం । తత్ప్రపాపాణములు వోల నాపుచుండెను. ౧౦౯౭
- తే.గీ. తన్నుండంబు వ్రోగుండు వ్యాంతులంబును । నెట్టుంటును లోరు దానిలో జిట్కు భయల
నాగు మెనుల నా భయర కట్టు లంబు నట్టి కొట్టుచు నుండును కల్గి నుండు. ౧౦౯౮
- తే.గీ. కైలంబంబును బుట్టకంబు చేగి । యూర్పులం బిల్ల కీలని నుండున
చేట్టుచుండు ద్విగవ్యాంబు యలది కల్గి । బాగుత భటారి నాడు చేయుచు నుండు. ౧౦౯౯
- తే.గీ. మూలంబు డతి బుట్టలి నాథులంబు । వ్రోగు లో నగ ముండును గ్రుడ్డు క్రుమ్మ
పొలుచు రాడరెల్ల చూర్ణుగా బవనుండు నాడు పాపులంబు వదల చేయుచుమ్మ. ౧౧౦౦
- తే.గీ. కైలంబంబు నులత మూలమున గును గోమరి వది
కదియ దాని చేతన చేడుదొండు । దెడన నిడిగియు నెబ్బిండ్ల పెట్టు. ౧౧౦౧
- తే.గీ. నామనంబు గోరాఖ్య లండ నుద్ది । యులుబును విండ రాదుండు నుండు
గొడవలంబు స్థాన మం దుండు చెడుగునులుగీటక సుత్తె యులెట్లు గిట్టలింబు. ౧౧౦౨

అ.తె. కడగి నూరుదింతు గణరంగ నూరును । గోమథులు కొంత కొంత బంగారు
ముప్పలంటి నాది ముప్పలు చెప్పంగ । పరిపాలనము జరిగినదిను. ౧౧౦౩

క. బంధుపాదము గొప్పది । నాంబీవృత్తులును నూరు కంతెంబలును
మృంతాచారమున యుద్దియ । సంభవించె నుండు మానియోను జీకటిచే. ౧ ౧౦౪

అ.తె. బండగొను దెల్ల వందెడి బండంబు నుండు నుండు పాపు లన్నిటండ
ములకు బల్లెబులు మూలుకు నెట్లడు । భటులు గొట్ట దిట్ట నాభులును. ౧౧౦౫

అ.తె. బండ నుండు గుండు గొను పాది ముఖంబు । పెద్దవనమె మూర్ఖులెందు లేదు
పల్లెదిట్ట పడకు పడిరిటాడు నాట్లు । కాపు కాపు మనును గలవరించు. ౧౧౦౬

తే.గీ. కాలనూత్రంబు భవోదనసహారంబు । గర్భ పాపంబులను బట్టి కట్టి కొట్టు
దురుగదా నాడు కెంతయిదో మార్పుచుండు । నేని వచ్చునదాచరి నేని యుండు ? ౧౧౦౭

తే.గీ. పుత్రులనులగంబు మొక నూలు ముండునీను । సర్వవియునాదు గుహ్యుని లేదుచెప్ప
నభిమతేనిదాచరి మార్పు నాదు । మాత రెను కాదనంబులు నీకు నామలు. ౧౧౦౮

తే.గీ. నూరుననుచు మూర్ఖుడెవరనాడు । ననునను బండునను ఆంబు బండునంత
సర్వరంగంబును బట్టు కెంతింబడ । పాపులకు భటచాచనకే ప్రసరింబు లగు. ౧౧౦౯

తే. గీ. యూరయెని నుండుననుండమందు । నూరుననునలు పాంబుచ్చ నూరుదింతు
పాపులకు భవనము నాదు కావ రిచ్చు । తదనంబును దాచరి వందనమును. ౧౧౧౦

తే.గీ. పాపచేక్షన చది ముక్కన్ ప్రోశముండు । వగ్గములగట్టి చాలంబు పట్టి పొడిచి
కాధనాంబంగ జేయు భటులు దుగంబ । పాపగణముల నయరేక పట్టునయను. ౧౧౧౧

క. శూలప్రోళం బనునది । వారి భయంకరము నూరు చాపము లుండుక
జేరుదుచు ముండుచుంచెడి । నీశులతో నుండుబసెన నీనులు నాడరి. ౧౧౧౨

క. చెలగు ప్రకంబన మనునది । పరి కావనమూహములను పడకగజేయుక
బలు ముండునీళ్ళలోడరి । నలయం గ్రోశార్థ మగుచు సంధోజాక్షి. ౧౧౧౩

క. ఉల్కావను శృతమానం । జుల్కలు మెం డముల బట్టి యుల్కలచేతక
బల్కలులచే నాల్తురు । బల్కలంగా వరమె దాని కావలు ముగుదా. ౧౧౧౪

తే.గీ. అంధహంబు నూరుదిం ద్దందు రోచు । లక్షగులలు కీటకభక్షియ లందు
పాపిజనులు గొడవల బడుచు లందు । వేయవేటిరి చీకటినూలు యుద్ది. ౧౧౧౫

తే.గీ. వేదనం బది నూ రగు విండ్ల పెట్టు । పాపు లందుంటి ముచ్చతకాచియ లయ
పొలంబుండుచు మేనులు పొక్క నేట్టి । భనువు లొక పదియారగు వందలాడ
నాభి యున్నది బండ మో యబల వినుము. ౧౧౧౬

తే.గీ. జాలరంధ్రంబు నల యుల్ చాల గలి । నూనియెడల పెట్టెను ఘోరమగును
చావులను బట్టికొట్టెది భటులచేత । నిండియుండిను సురరాజసేవేణి. ౧౧౧౦

తే.గీ. చూర్ణమండంబు మహిమంబు । చోటమెన్ను చోటనియెడల రోతగు కొట్టి కొట్టి
సుగ్ధగావించ మూర్ఖిని చెగ్గిరి బడి । పాపికోడుల నడు జూచుచుండు లేడు. ౧౧౧౧

తే.గీ. దళనమండంబు వదిలూని భనుడు అండు । తప్తనితంబు ముప్ప ది ఘనుడు అండు
నూనియెడల గోషంబు నీరు యుండుచెలయ జూర్పింబు బండ్లెంచు నిండు అండు. ౧౧౧౨

చ. నురియు బ్రతప్తదాటరము నుండును చావుల నాధుడైన దా
నిరుచుదినండు పెట్టెను నెంతయు నాడు భయల్ ప్రతాపం
బులునది నేయుచుండు రటు సుగ్రగండ్ గమనీరదంబును
మృతయగ నర్థి చెప్పబరచూ విలనత్తరనితరొచనా. ౧౧౧౩

తే.గీ. జ్వరికాముఖ మది శిథిలాలు రెగయ ఖలకనుల గాల్పమంబు సక్కట మృగాక్షి
దాని రొల యుచుదినండు భట్టు భటు । సన్నదీరమ భయల చాప హంసగమనః ౧౧౧౪

తే.గీ. ఇమకహానుమరో ముండు రెగయచుండువాచినగ మదియు సుప్తపాపులకును
జాపు చెడగొట్టి ముక్కును చాచెట్టు । రిపురెత్తంగ మూర్ఖుల చెలికలండ్లు. ౧౧౧౫

తే.గీ. మదియు భూద్రూపమను బండు నరలు భూమియులమగును బలిమతి ధనుశ్యతమునగును
శ్వానరంధ్రంబులను దొగ చాల నూరి । యూడిరావించ నల మండు పాపులకును. ౧౧౧౬

తే.గీ. నాగపాళంబు నూర్చుంట్లు నాగదేవ్వి । భంసు నానించు నం యండు ఖలుల బట్టి
మెనుచుదానిన బండంబు రెలుగకెట్టి నాడ నిలరేడి యడిగెడు నశిననయన. ౧౧౧౭

చ. లనిన విని యుల సానిత్ర ఘృతాక్షాః సీమల సఖిలంబు నింటి. గృతార్థ నైతి, నింక
సాలసాలండ్లు, సుప్తపాపనినాళకండ్లు ము కిడండ్లున దేవీభక్తి నామం దయసేయుమని
నువిది మలియు. ౧౧౧౮

తే.గీ. రథదాని నా రెల్లి యంతగాదె । ము క్రింకలునును నేరభ కిధేద
మను విదనను నివేతఖండనును రెల్లి నూర్చు నను గృతకృత్య నేమంగదయ్య, ౧౧౧౯

చ. లనిన దళంబు స్నానమును బోజము దానమునకా ప్రతంబునుకా
బుడతగవల్య మూడును జ్ఞానము నిమ్మడుకలండ్లు నాగ సకా
బ్రదిమలలల నామని నామని ప్రేమను చెల్పుచుయ్య మూ
విమనులెల్ల బ్రతుల చేదెద నిన్ను దివేనండనా. ౧౧౨౦

తే.గీ. తలక్రితంబు నెండు నర్థి నూరుమడుగు । రెల్లికండ్లు దాని రొక్కనూరు
మడుగు రెల్లికండ్లు మహిని జ్ఞానము నిమ్మ । దేలిండు వేయ తెలువనెల. ౧౧౨౧

ప. పనితా : నీ విట్లు పలువిధములంబు బయటనెల ? నీ పనికినిచ్చెల్ల చెల్లెద పని మున్ను నీకు
చరం బిచ్చిలమంది. నీ పనికిని ము క్రితక్షణమును, నిషేకఖండనమును చెల్లెద వినుమని
ధర్మరా జిట్లు చెప్పిచోడంగె. ౧౧౨౯

ఉ. శేషుడు పేయవక్త్రముల, శ్రీగళు డైదుముఖులంబు, మహా
భాషుడు భాత నాలుగు ను క్త్రములంబు, బహువేది శౌరి, దా
మూడికదాహించు సురముఖుడు షడ్ముఖుడు పదింబులే
రీషుడటతమేని సకలేశ్వరి సద్గుణకౌటి సంగనా : ౧౧౩౦

క. పేదములు నాలుగును విను । మా చేపిమహిమముల గలాంశము చెల్లె
గా దగ్గు పాణియును । ససరాదులు కపలాంకసద్గుణ లద్ధులె మదత. ౧౧౩౧

క. బర ధోత కొంత మోటుంగు మ । రాక ధోత కొంతయు నెటుంగు నోపి యజుడు దా
నొక కొంత మోటుంగు గణపతి । ప్రకటించెడి సతనికులె బైవా డగుచున్. ౧౧౩౨

క. గణపతికంటెను శంఖుడు । గణేశుంపగలడు చేనికటనము ముగించ
భణసీయుడు గోపాలక । మణి చెప్పెం దొర్లి రాసమండలముంబు. ౧౧౩౩

ఆ.వె. శివుడు కృష్ణులగు దనిరి విన్నంతలో । చేదిగుణము కొంత చెలిపె భక్తు
మును క్షతగిరి ప్రకటించుగా దాన । గొంత రచిసి సతని కోరి చెప్పె. ౧౧౩౪

ప. నా తండ్రియగు సూర్యుండు లొర్లి నేను వె రాగ్నయుండుండెన్ తపంబున కరుగం నలంది
నప్పుడు నా తెలింగించిన నిభంబుని చెప్పెద వినుము. తాళంబు స్థాంతంబు నెటుంగుట్లు
చేదిగుణంబులు చేదిచే మోటుంగును. ఇక నితరుల చెప్పనెల యని చెప్పి భర్మరాజు
చెందియు. ౧౧౩౫

సీ. సర్వాత్మమై మణి సర్వేశ్వరుం డయి సర్వకౌరవములసాధను డయి
సర్వపాలకు డయి సర్వాభ్యు డయి యంక సర్వక ప్రయు సర్వసాక్షియు నయి
నిత్యరూపాదియై నిత్యశరీరు డయి నిత్యవిదానంబు నిత్యుండు
సయి నిర్గుణుండును నిరంతరుం డయి నిరామయు డయి నిర్లిప్తు డయి వినిర్మ

తే.గీ. యంబు నిత్యుండును భక్తచోలు డయి పరాత్పరుం డయి పరిచామరహితు డగుచు
ప్రకృతి మాయానిర్మలండుగు పరమపురుషుడతని విశాలమేను విష్ణు యఖిల మణిల. ౧౧౩౬

తే.గీ. పురుషునకు ప్రకృతికి భేద మరయరాదు । వాడు సర్వయు నొక్కటై వరలుచుండు
సర్విదానందరూపిణి శక్తి మాయ । రూపులేకయె రూపంబు నూర్చుచుండు. ౧౧౩౭

మ. మునుము నొలత నొక్కదాని సృజనంబుం చేసె సద్దేవి యే
మన సగ్గోపవిభూతి చక్కదన మూడ దాని వర్ణించు

లను పెవ్వల సవరత్నముల పొడము నా లంఘాది విష్ణుంగనా
జనముల దాని హోరంగులలో శరీరకాంక్షం నీడురానెట్లు చేత :

౧౧౩౮

ఉ. తల్లలనానుదూర గుణధామ ముఖచ్చగిధాతపోము సుం
పుల్లసరోజులోచను ముముక్షువిచారనిమోచను స్మృత
మలు గుహారతల్లజాని మంజుల వేణునినద భూరినం
పల్లలిరుక్ సృజించె నొక వల్ల వసుంధరు పల్ల పీయూరుకా.

౧౧౩౯

తే.గీ. అతడు కృష్ణుండు ద్విభుజుండు పెఖిలకర్త । యాపె రాధామహాదేవి యాద్యమాయ
ప్రకృతి లోకవిధాత్ర యా బద్ధునియన । యారయితి మెత్తు భేదంబు వారిలోన. ౧౧౪౦

చ. అతని వంశహనుగా ద్విభుజుగా రాసమండలమధ్యముగా వసూలాదిపూషితుగా గొన్నధ
మణివిరాజితుగా జంతు మాంస తే మాలికావిశోభితుగా శిఖింబు చూడునిగా భక్తులు ధ్యానిం
తురు. మఱియు, ౧౧౪౧

సీ. ఏవాని భయముచే నా వారిభక్తులందు సరంబు జేయు నొకప్పు డ్రాయు
నేవాని భయముచే శ్రీపల్లవుడు సర్వహరినం బొసరించు లీల లొసగు
నేవాని భయముచే నీకుండు వాలాగ్నిబుద్ధుడౌ నేయు నుపద్రవములు
నేవాని భయముచే నిందుధరుండు మృగ్యులయెడల జ్ఞాన వెలుగుచుండు

తే.గీ. ఎవ్వని భయముచే బడ నేన సురప । మృత్యు వహ్ని జ లాకాశ వృక్షు లదరి
వాని వాని పను లేయు పరున విడకభవముద్రంబు దరియింపవలయు పెదల. ౧౧౪౨

చ. దెబ్బదియొక్క చివ్యయంగులయిన నొక యింద్రుం డగు. అట్టియింద్రు లిరువదియెని
మిది సన బ్రహ్మలు నొక వివరాత్రులగు, యిట్టి చివ్యములు ముప్పదియైన బ్రహ్మలు నొక
మానంబగు, నది రెండయిన నొక ఋతువగు, పట్టి ఋతువు లారయిన నొక వత్సరం
బగు, నా వత్సరంచే ద్విభుజుండగు శ్రీకృష్ణునిం నొక చక్షుర్నిమిలంబగు, నిమియే
ప్రాకృతంబగు ప్రళయంబు. దీనియందు సర్వచేవలలు బ్రహ్మాయందు లీను లగుదురు.
బ్రహ్మ శ్రీకృష్ణ నాభింబు డుండు, చతుర్భుజుండయన ఓర్వారాయ కృష్ణుండు ద్విభుజుని
వామపార్శ్వంబున నుండు, జ్ఞానంబున శివండుండు, సర్వశక్తులు మాయాదేవియందు
లీన లగుదురు. మాయ ద్విభుజుని బుద్ధియందు లీనునగు. నారాయణాంశుండగు స్కందుండు
వత్సంబున లీనుండగు, గణేశ్వరుండు వాసుపున లీనుండగు. వత్సాంశులు వత్సయంబు
లీనునగు, పద్మ రాధ యందు లీనయగు, గోవితయను దేవరాష్ట్రలు గట్ట లగుదురు.
సావిత్రియు, దేవకాష్ట్రంబులును సరస్వతియందు లీను లగుదురు. సరస్వతి రాధజిహ్వా
యందు లీనయగు. గోలోకంబుననుండు గోమంగలగు శ్రీకృష్ణుని లోమంబుల లీను లగు
దురు. మరియు శ్రీకృష్ణుని ప్రాణంబున వ్రాణవాయువులును. జరరాగ్నియందు మూతాశ

నుంచును లనవంబున జలంబును చరిత్రాగ్రంథంబు వైష్ణవబృందంబులును, నిఖిలవిశ్వం
బులు లోచనబాహుంబులందును లీనంబులై యొక్క నిశేషవాత్రం బుండి వెండియు
నున్మీలనంబున శృష్టి యగు సర్వ బ్రహ్మబంధులు సూర్యుగ బ్రహ్మప్రకాయం బండ్లు
మరియు వినుచు. ౧౧౪౩

క. పరమానునంబువరె యా । గర్వరస్యమల నెన్ను భవముగా భల రాధా
వరుచు కనుమూయుటయును ॥ పరమటయు ॥ జూడ సవిగదే మూలంబుల్. ౧౧౪౪

తే.గీ. బ్రకృతిలనుంచును గృష్ణుండు ప్రళయవేళ । లీనుడై యుండు బ్రకృతియు లీన యగును
నిర్గుణబలాంబులందు సెన్గియునుగ । నిర్గుణబ్రహ్మయే శక్తి నిశ్చయంబు. ౧౧౪౫

క. విను మఖిలవేదశబ్దము । లనెది నదే చేస మగ్ర లనీ తనగా
సనుమానింపగనెటికి । మునులు చెరియగలరె యట్టి మూలప్రకృతి ॥. ౧౧౪౬

క. నిగమముల మూలంబి నా । యగుగా నెన్నుంగవియై లోలాక్షి భ
క్తిగలిగి చేబ్బం గొల్పెను । సగు ముట్టలు చేదిభక్తి లుపితమునుట్టు. ౧౧౪౭

తే.గీ. రూఢి సారోత్థ మనగ సాహువ్య మనగ పలులు సాహివ్య మనగ నిర్వాణ మనగ
నాలుగు విష్ణు కథనముల్ సలిసెనుచు । శక్తిభట్టలు కోరలు ముక్తి గిక్తి. ౧౧౪౮

తే.గీ. శక్తిభట్ట రెప్పుడు శక్తిసేవాభరా । భుజిత గోపినుండు లయియె వాలు
సేవలేని ముక్తి చెప్పంగనేటికి । ధర్మ సేవ మగుల బ్రబలజేయు. ౧౧౪౯

అ.వె. చేపటాద చేల లేవరోకం చేల । చేపనన్నిడియును చేపతాత్వ
చేల యంచు శక్తిసే కొల్లు రెచ్చెక । యంచు ధర్మము క్తికవిత మనుచు. ౧౧౫౦

క. చేపతలలు దుఃఖంబులు । లేవే కోరికలు లేవే లేచే తనుచుల్
లేవే కామాదులు మఱి । కోవిదు లా రూపములను గోరగనేలా. ౧౧౫౧

ప. ఇది ధర్మము క్తి భదంబు లిక నిషేకఖండసంబు నెప్పెన వినుచుని ధర్మలాజా సాక్షి
లిట్ల నియె. ౧౧౫౨

క. భోగంబి నిషేకము త । క్త్యాగంబి నిషేకఖండనాభ్యం బగు శ్రీ
సాగరకన్యావిభు సేవా గరిమము జ్ఞాన మడి శుభప్రద మటలా. ౧౧౫౩

అ.వె. విష్ణుసేవ నర్చి విష్ణుభక్తుండై స : దుఃఖనశుభినుండి లొలగగలదు
తెల్పినాడ నీవు తెల్పుచున్నది యంచు । బర్హి సదతి మగని ప్రాణమిచ్చి. ౧౧౫౪

క. కొమ్మా నీప్రాణేశుని । గొమ్మా సీకోమ్మరెల్ల గొనసాగునదా
బొమ్మా భూలోకమునట । నెమ్మది నిర జింతయేలనే సానిధ్రి : ౧౧౫౫

అ.వె. జ్ఞానదాత విడచి కదలుచునుండంగ । సడ్డచేగి యడుగులందు వ్రారి
బొమ్మచున్న సదతి పులులొటలు మనంబు । గరగి యముడు పలికె గరుణామర. ౧౧౫౬

చ. అలరుచు లక్షయేండు సేఖ మందుడు భారతమందు నందఱు
గలుగును దేదిలోకము ప్రకంఠము నిద్దనాటి యేగుని
లలన నిశాంతపీఠ కవలఁ బొసరింపు మడుచ్యురూపని
శృంసరణిఁ మసంజన బరా రాకయంతయు లేక భక్తితోఁ.

౧౧౫౭

క. సావిత్రినోము నోముము । దేవీ పరునాలుగేండు తెరవల కవి భ
ద్రాచహము మోక్షరారణ । మో వనితా దాని మార్గ మోషిక వినుచూ.

౧౧౫౮

అ.పె. జ్యేష్ఠమానవుండు నెలఱు శుభ్రమునందు । నల చతుర్థీ మహాచిసమున
సకలశుభదమైన సావిత్రినోమును । నలుపుచుండవలయు చారువదన.

౧౧౫౯

అ.పె. భాద్రపదమునందు బరగు శుభ్రాష్టమి । యందు నోమవలయు నాదిలక్ష్మి
బోడశాబ్దములను చేతుకతో నెట్లు । చేసెనేని విష్ణు చెందు నెలల.

౧౧౬౦

క. ప్రతిమంగళవారంబున । సరిభ క్తిని మంగళాంబ నారాధింపఁ
ప్రతిశుభ్రాష్టమియందు । స్మరి షష్టీచేసి గోలువ నగు భద్రంబుల్.

౧౧౬౧

తే.గీ. మగువ । యాహాభసంత్రాంతి మనస గొలిచి । యెవల గా రికశుభ్రాష్టమి మొదలిడి
ప్రతినెలను రాధికాదేవి భక్తి గొల్చి । నర్పనంపద లందును సరసజాతీ.

౧౧౬౨

క. హరితిని దేవీప్రత । పారితోత గనుము సేపు భామినిలో చే
పిరాజ్యము లభియింపును । వారక రాసేతుకరుణ వదనెడు గడకఱ.

౧౧౬౩

ప. అని యిటు సావిత్రి । దేవీప్రతహర్షంబు బువదేశించి భ ర్త నిచ్చి యుముందు నిజలోకంబు
నట జనియె, నెంత సావిత్రియు పునర్జీవితుండైన భ ర్తలో సత్యుల్లాసంబును నిజాల
యంబునటం జని స్వప్నతాంతంబెల్ల నిచ్చుట వారల తెలింగించె. నుట్టువార లా సావిత్రి
సత్యవంతులం గనుంగొని యవరూపిత సంతోష భరితాంతరంగులయి రని చెప్పి నారాయ
ణుండు,

౧౧౬౪

శా. సావిత్రిసతితల్పరై గాంచె బుతులన్ సౌధాగ్యసంయు బంఁ
చే చే మాదుయు గాంచె నేత్రయుగముఁ బృథ్వీలేంప్రత్యక్షుఁ
దా పేడఁ బతిగూడి సత యులఁ గాంచెన్ మహాభీరులన్
శ్రీనిస్తానత లక్షహయసముంఁ జీమించె భర్మాజుచేఁ.

౧౧౬౫

తే.గీ. కడకు సావిత్రి వతితోడ గదలిచనియె । భగవద్లోకమునకు నిష్క్రమిత సహా
మహి బతిప్రతలంగువారి మహిమ తెన్నె । నిజనియమున్ను నారదా యేకచిహ్న.

౧౧౬౬

ప. నారదా । నీ వడిగిన సావిత్రిచరితంబును, గర్మవిచారకంబునుం చెలిపితి. నింక నెద్ది విన
నిశ్చయింతు చెలువచే యనిన నారదుండు.

౧౧౬౭

—: మ హా లక్ష్మ్య పా ఖ్యా న ము :—

- క. శ్రీ మూలప్రకృతి యయి ని । రామయ యయి యెప్పు శ్రీమంశమయిను యా
రామ మహాలక్ష్మి యనం । గా మహి యశమందు వంటి వది యెట్టిదొకో. ౧౧౬౮
- క. అయె యుపాధ్యాయము విన । నా మనమున గోర్కబాదము నారామయ సీ
మోమున వినియెడ చెల్లుదు । ప్రేమగరిగి యనిన సలహా వినుచుని చెలియెన్. ౧౧౬౯
- చ. మును సృష్ట్యాదిని గృష్టదేవునకు సొంపు నిన్నుంచి వాహంసనం
దును జన్మించెను చేది కానమున ముద్దుల సుల్కుచున్ శ్యామలై
రనుకాంతిం దిశరెల్ల గ్రమ్మి పటనందీప్తాభయ యోవనం
బును రంజిల్లగ వాచనోత్తరయయి యంధోజాన్య రమ్యాకృతిన్. ౧౧౭౦
- తే.గీ. చేచ్చ నిచ్చచేత చేది మహాలక్ష్మి । యనగ బరగె చక్షిణాంశమందు
రాధ యనగ నొక్క రమ్యమూర్తి జనించె । నుడుగులని నిర్దలై రి చెలులు. ౧౧౭౧
- క. ద్విభుజాడవై నను గూడుదు । ప్రభువా యని చేతుకొనియె రావ ముదమునన్
ప్రభును జతుర్భుజాడ వగుచు । విభవము గనుచు లక్ష్మి వేసెన గోరన్. ౧౧౭౨
- క. వాహంశ మొక్క మూర్తియై । గా మహి రక్షణము నొకడుగా ద్వినిభుండై
వామోదరుండు నిలచెన్ । స్వామిరూపుని నేది చొలక సంయమియిచ్చాఁ. ౧౧౭౩
- తే.గీ. రాధ గోరినట్టి రమయిండు ద్విభుజాండు । హర్మి దొసగ లక్ష్మి గోబరొన్న
వతి చతుర్భుజాండు నదిమహిమాన్వితం । దగుచు నిలువ వార లలరి రంత. ౧౧౭౪
- క. ద్విభుజాడు రృష్టహగాగా । విభదయ రాధిరను గొనుచు వేగం జనియెన్
విభవమున గోజగమునకు । విభవనములు గోజగంబు క్రిందివి కావే. ౧౧౭౫
- క. ధీరుడు చతుర్భుజాడగు । నారామణమూర్తి లక్ష్మి రమయన గొనుచుం
జేరెను వైకుంఠమునకు । నేరువును నిర్భాగ్యనిలయంబునకున్. ౧౧౭౬
- తే.గీ. ప్రధాన మహాలక్ష్మి యప్పులమ్మ । యశితసంపత్ స్వరూపిణి హరిచేరి
తా నసంతస్వరూపయై తరుణులందు । దివ్యవస్తునలందు ప ర్తించుచుండు. ౧౧౭౭
- సీ. స్వర్లోకమున నొప్పు స్వర్గలక్ష్మి యనంగ రాజులందును రాజలక్ష్మి యనంగ
గృహముం గృహంజ్మి గృహదేధి రక్షిణి సురభింబులందును సురభింజ్మి
యజ్ఞంబులను దక్షిణాఖ్యలక్ష్మి యనంగ నాగలోకంబున నాగలక్ష్మి
క్షీరపాదయందు సింధుకన్య యనంగ చెలిగి పద్మినులందు శ్రీ యనంగ
- తే.గీ. చంద్రునందును శోభనాన్ సురది సూర్యునందును మహాప్రభ యనంగ మహిమ గాంబు
సర్వలోకై కసంధాత్రి సాధుత్తరి । శ్రీమహాలక్ష్మి శ్రీచేది సిద్ధసేవ్య. ౧౧౭౮

సీ. నగలయం దుండును నవరత్నముల నుండు కుద్ధాబువుల మఱి సుఖలములను
రాజులైన బలవ్రతలయం దుండును క్షేత్రంబులను వండుచేల నుండు
భావపట్టుడులందు దైవాలయములందు ప్రాణాత్మిష్ఠిత ప్రతిమలందు
కుడుకుడుండులందు సుమహాలికలయందు వాదీరసమందు పాలయందు .

లే.గీ. చృక్షణాఖల సుమేఘనితతియందు । వుణ్యత్ప్రంబులందు సద్భూమి నుండు
సర్వలోకైకసంధాత్రి సాధుభర్తృ । శ్రీమహాలక్ష్మి శ్రీదేవి సిద్ధసేవ్య. ౧౧౭౯

లే.గీ. చెవచ నారాయణుడు గొప్ప ముఖ్యుల గోరి సద్భక్తితోడ చెతులమందు
లడుగులు నడుచుండు నలకలం డవల గొప్ప । శ్రీమహాలక్ష్మి గొలువని శ్రేష్ఠు లెవరు ? ౧౧౮౦

త. మనుజులు గొర్పిరి చేచి । మనుజేంద్రులు చిక్కుతులును మౌనివరేణ్యుల్
ఘనులు గుహలు గంధర్వులు । గొబ్బాని నాగాధిపతులు గొర్పిరి లక్ష్మిణి. ౧౧౮౧

త. భాద్రపద ప్రథమాష్టమి । భద్రము సేహార లక్ష్మి బ్రహ్మ భజించు
చిదైకరథక్షిని నిడువద్రవముగ । నేకపక్షవర్ణంతంబుణ్. ౧౧౮౨

త. చైత్రంబున । బాషిమన సక్రత్రిడు భాద్రమున మంగళార్థదినమున
జిత్రముగ మూడు జగముల । బలైకవిహంగుండు గొలుచు భక్తిని లక్ష్మిన్. ౧౧౮౩

త. ఘనముగ । నాంతంబున । మనువును సంత్రాంతయందు మామ్యమునందు
మునువని బ్రాజించును చ । సనయతి శ్రీదేవి మూడుజగములు మెచ్చుణ్. ౧౧౮౪

సీ. శ్రీమహేంద్రానిచేత చిరమంగళునిచేత నిలచి సేదాచుచే నీలుచేత
సుతాసపాదుచే నాగి నలుచే నుబలునిచే పృష్ఠనిచేత రోలుపులగు
నటచే బలుచేత దగ గళ్యపుచేత పండుచేతను నివస్వంతచేత
నాయువుచే బ్రయత్రచుచేత గర్భముచేత యమునిచేత శ్రీదుచేత

లే.గీ. వహ్నిచేతను మణియును వరుణుచేత । యమునిచే బాష లందెడు సుమరలము
సర్వలోకైకసంధాత్రి సాధుభర్తృ । శ్రీమహాలక్ష్మి శ్రీదేవి సిద్ధసేవ్య. ౧౧౮౫

ప. అనిన నారింపి సంతుష్టుండై యత్యుత్సాహంబున నారాయణుం జూచి నారదుం
డిట్లనియె. ౧౧౮౬

చా. చెతులంబున నుండు విష్ణునురచే వాసంబు లోకేశి ల
క్షీతాంతాబుణి యెట్లు భూమి కరిగెన్ జేతంబునన్ సింధుక
న్యారలంబును మెచ్చె చొర్లి యెవ రయ్యున్నా బ్రహ్మజించుచున్
లోకాధిక్యము నొంది రిద్ది విన నే లోలాచ్యుడన్ చెల్పుచూ. ౧౧౮౭

ప. అదిన విని నారాయణుం డిట్ల ని చెప్పబొడంగె. ౧౧౮౮

- ఉ. తొల్లి పురందరుండు కడు దురళపాలయి లక్ష్మి నాని గో
మెల్ల జెడంగ న్వర్ణము ద్యుతింపి మహాబుగ్గ లక్ష్మి వంతచే
నుల్లము తల్లడిల్ల జని యొర్పి విరుంట్లరంబు పేరినన్
గొల్లన దేవతల్ సనిని గొల్లున బ్రహ్మసభావిత్పరిణా. ౧౧౮౯
- ఓ. ధాతలు గోడు చెల్వుతోన దానును వారలగూరి చూత్రిత
త్రాతను విష్ణుదేవు బరతత్వవిసోప విరుంతమందిరుణా
శ్రీతి స్తుతింప జొచ్చిరి సభీతిబలె యడిసినురె యజ్ఞా
దాతను ముందుచెట్టుకొని తత్తరపాడుని గొంతు రెండగణా. ౧౧౯౦
- ఉ. ఏమిది యంచు విష్ణుడును బృహ్మ మొనర్పగ లక్ష్మిప్రకృతు
క్షేమము నాకమండుటయు జెప్పిరి నిర్లబు లంత గేశనం
దా మహనీయలక్ష్మి పునరాగరించి బగ్గ పిలు సేసెదన్
బ్రేమను మిమ్ము బ్రోచెదను మేము బొందని చెప్పె చెప్పెరన్. ౧౧౯౧
- చ. అనిన విని నారదుండు దేవతలకు లక్ష్మి లొలంగుటకు నిష్పత్తమేమని యడిగిన
నారాయణుండు దుర్వాణుణా నంబువలన నని చెప్పి మఱియు, ౧౧౯౨
- క. హరి లక్ష్మి రాజ్ఞ యిచ్చెను । సరగున క్షీరాబ్ధియందు జనియింపుము నీ
పరవించాలయ యంచున్ । తెలగెరిగి సర్వమతల్లి తెగువయినచ్చెన్. ౧౧౯౩
- తే.గీ. దుగ్గనింపుచును దేవి దూరియుండె । సప్తదే దేవదానవు లభిదనువ
లక్ష్మి యందును బుద్ధి మలక్షణ యయి । దాని పసమాలతో జక్రభయము గొనియె. ౧౧౯౪
- ర. హరి సురలకును దదంశము । కనుణ గలుగుననుచు పరము కడువది నొనగెన్.
బరిత్పర్తి బృందారు । అరిగిరి సంపత్తచ్ఛర్వ సలలుచు మౌనీ. ౧౧౯౫
- ప. అని యివ్వెదంబున సంగ్రహముగా నారాయణు వల్లులు విని నారదుండు, ౧౧౯౬
- శా. దుర్వాసుండు శపింప నేమిటిని నేబోషంబు గానించె నా
గీర్వాణాధిపు డెట్లు బ్రచ్చిరి సురల్ గీర్వాణులున్ వాత్తి దా
గర్వంబెల్ల నడంగి శక్ర డెటులం గానించె స్తోత్రంబు లా
సర్వాధారు లక్ష్మి రామె యెటులన్ సాక్షాత్కరించెన్ సయన్. ౧౧౯౭
- క. ఆ సంధానం బెట్టిది । యానన్ వినవలయు చెలుపుమన విరి లక్ష్మి
దానుడు నారాయణు డను । నో సంయమివర్త విను మహోత్సాహమునన్. ౧౧౯౮
- ఉ. పాకరిపుండు తొల్లి మధుపానమనంబున రంభతోడ గ్రీ
దాకలనన్ జరించుచు మహాబవి గ్రుమ్మురుమండగా మహా
భోలుడు సత్రిసూనుడు విభుడు విష్ణుని మ్రొక్కి శంకరున్
జ్ఞోక సమస్కరింప నొకదొప్పున దా మడికొండ కేగుచోన్. ౧౧౯౯

రా. అ సుత్రాముడు గాంచె నుజ్జ్వలతనున్ ద్యావర్తవేదాంతది
ద్యావంబున్ను పదుప్రభున్ విమల సద్యజ్ఞోపవీతున్ మహా
లామన్ దండతమండలు లనిచు పుండ్రస్పృంభద్యావనున్
దాసోధానిచు శిష్యతోటియును దుర్వాసున్ జటామండితున్. ౧౨౦౦

క. కని పృత్రురొప్పుడు మ్రొక్కిన | మునియును దీనించి యిచ్చె మురళాసనద
త్తనదీనులొకరోదా | మనుచును న ప్పారిజాతితొల మహాలన్. ౧౨౦౧

క. అ పూచు మునరితనమును | జోచ్చెన్ లోగంబు లడచు శుభముల నొనగున్
గ్రావగు నెల్ల బనులలో | నెవ్వయ్యుడు చాని మహిమ రెన్నగనోచ్చెన్ ? ౧౨౦౨

క. మరుగొనియున్న శత్రుడు | చిత్రము చేద్దాటరోడ జెప్పెట మునిరా
దత్తమగు మారికం దన | మత్తగజమునెత్తి నిడియె మోనివరేద్యా : ౧౨౦౩

తే.గీ. చాని చార్చిన మైరావతంబు | సర్వగుణములను విష్ణుతుల్యమై కుమరయైన
శత్రు విడనాడి రాసనన్థుల దిరిగె | నేగె నెచ్చటికే నెవ్వ రెలుగరైరి. ౧౨౦౪

క. అది కని దుర్గానుడు దా | నుది గుని సురేంద్రు జూచి మమదా యేరా
మదిమున నుద్ద త్తనుచుచు | మదగజశిరహావహింప మరియాదటరా ? ౧౨౦౫

క. ఇది విష్ణునిచేదితమైనదిరా భోగించువైతి వకటా త్యాగం
నిది కూడినె బ్రహ్మచ్చులగదరా యాహా నీదుగతి దలపోయన్. ౧౨౦౬

చ. హరికి నీచేదితంబులయట్టి పదార్థము ముట్టినంతటన్
నిరియును గీ ర్తియుం గలుగు చేరి ఘటించిన మోక్షమబ్బెడిన్
మటియు దృఢించెనేనియు నడు నవిపతులు గలు విష్ణుపా
దరజము చేసు సోకినను దప్పక పూరుడుగాకయుండునే ? ౧౨౦౭

నీ. హరికి సర్వించని యన్నంబు చెడిపెల యన్నంబు శూద్రుల యన్నము మటి
శివలింగముల నిచ్చు భద్రుల యన్నంబును వెజ్జలయన్నంబు పేదబాహ్య
సన్నంబు కన్యల సమ్మెడివారల యన్నంబు పిర్దుషితాన్న మరయ
యోనిజీవులయన్న మొగి చేవలాన్నంబు పరగ పృథా మాంసభక్షణంబు
గిరిశ ద్విజాన్నంబు పరిహృతోచ్చిష్టంబు శూద్రయజ్ఞాన్నంబు శూద్రమగుని
యన్నంబు శవహామీ యన్నంబు సన్న మిత్రద్రోహి యన్నంబు తలప గూట
సాక్షుల యన్నంబు సర్వపాపంబుల నాచరించినవారి యన్నము దిని

తే.గీ. యన్నుచారల పాపంబు లొక్కమొగిని | జెక్కి చెండాడి పూతుల జేయుటనె
యహహా శ్రీవిష్ణు నై చేద్యమైనయట్టి | చస్తువేదె న విడనాడుదారుగలరె ? ౧౨౦౮

క. హరిభక్తిగలుగు మనుజుడు | భర శ్వవచుంచేని సర్వభర్తృవరుండై
పరుసం గోటిటలంబుల | నిరుపమగతి నుద్ధరించు నిశ్చిత మిదియే. ౧౨౦౯

- క. హరిభక్తిరేని మనుజులు । ధర్మ నిష్ఠుండేని తన్ను దానె నను ను
ద్ధరణంబు సేసికొన టి । పరమార్థము తెలియుచుయ్య పాకవిరోధి : ౧౨౧౦
- చ. హరి నిర్మల్యము లేకమైన మనుజుం డజ్ఞానభావంబునన్
సరగం దా గ్రహించెనేని వినుమా నపోద్వహయాతడు
స్తరపాపంబుల బెండు జ్ఞానవశతం దా గొప్ప గోటుకొట్టిన
స్థరపాపంబుల బోవనెట్లు నిదియే సిద్ధంబు దేదాధిపా. ౧౨౧౧
- మ. హరికర్పించిన యీ లతాంత మదిరా యత్యంతగర్వంబునం
గరి కర్పించితి పీవ తె కొనక, దుష్కాలంబు నీ కచ్చెరా
సిరి నిన్నున్ విడనాడి శౌరవదమున్ బెండున్ గదా చూడరా
హరిభక్తుండను నేను నిర్భయుడ పీ చల్పిండ వో వానవా : ౧౨౧౨
- ఉ. కాలముగాని మృత్యువయకాని జరామరుగాని నా దెసన్
జాలపు వీరిగొల్పి మురిశాననుభవడ పీ వసజితన్
గ్రాలితి వేమి చేసెదవరా యిక నీ నిభవంబు సర్వమున్
దూరెను మత్తు దెన్నెడు సభోగలితెందకయుండనేరెన్నె ? ౧౨౧౩
- క. సీతంక్రి యేమిసేయును । సీతాతయు నేమిసేయు నీగురువునకుం
జేతనయినదేమి యికన్ । గాతరుడనె నాకు శంక కలదే ముఖవా. ౧౨౧౪
- క. శాపము విని దేవేంద్రుం । శాపద నొందితి నటంబు సలిపినుండె
తాపముపడి మొట్టోయని । పాపాత్ముడ నైతి ననుచు బలుమరు నేడ్చెన్. ౧౨౧౫
- చ. ఇట్లు విలపించి ౧౨౧౬
- క. గర్వ ముడిగి సురనాధుడు । దుర్మాసునటన్ ననుస్మృతులు సేసి దెసన్
గీర్వాణులయేలికనై । నిర్విణ్ణతపాలయితిని నీ శాపమునన్. ౧౨౧౭
- ఉ. నీవు మహానుభావుడవు నీ తెవ రీడు రొలంగినట్టి ల
క్ష్మీవిభవంబు నే నడుగ గించిరు జ్ఞానము నాట నిమ్మ నా
నానిభవంబున గలిగినన్ విదాగతి వీజ మెన్న లై
జ్ఞానివిరోధదాపదహానంబగు భక్తియు ముక్తియుం తెడున్. ౧౨౧౮
- క. అని యింద్రుడు పలికిన విని । మునివర్యుడు చెప్పబొడగె మురరిపుపదసే
వసము శుభదంబు ముక్తిద । మనుచున్ ముదమునట హేతువగు సిరి యనుచున్. ౧౨౧౯
- చ. మరియు నిట్లనియె ౧౨౨౦
- క. ఘనసంపత్తిమిరాంధుడు । జనన మరణ శోక రోగ జరలందును గా
కరయంగ మోక్షమార్గము । సురవర సంపత్సఖంబు నుభయే చీచి. ౧౨౨౧

- క. సంవత్సరము మూడుడు । సంవత్సరముడె కలు చదివూచిన దా
డింపగునె సత్వశాలిని । సొంపని సిరి పెమ్మపెగునె సుఖమే వీధి. ౧౨౨౨
- క. హరిహరు సంవత్సరము । డరయన్ విహ్వలడిను విషయాంధుడు కామా
రురుడును రాజసింహుడు నగు । మరియుం గసలేడు సత్వహార్గము మమదా : ౧౨౨౩
- క. రాజసింహుని తామఁ డని । యోజన్ విషయాంధు తొప్పు నొగి ద్వివిధుండై
రాజసింహుని శాస్త్రజ్ఞుల । పీ జగతిని శాస్త్రమూఢుడే తామసిదొ. ౧౨౨౪
- తే.గీ. శాస్త్రమును వెందువిధముల జగతి బరగు । మౌనము జూపును బ్రవృత్తిమార్గ మన ని
పృత్తిమార్గము సన నా బ్రవృత్తిమార్గ । మెల్ల దుఃఖములను నెట్ల సిద్ధిపొందు. ౧౨౨౫
- కా. నానాదాసుల బుట్టి పుట్టి మరల న్నాశంబునుం బొందుచున్
జ్ఞానం బింతయు లేక రోధ మద ముఖ్యత్రాంతి నలాటమన్
దా నెట్టేయు నొక్క సచ్చుటము సందర్శించి సాంగత్యముగా
బాసం బూర్ణభవార్థ తామముల రొప్పుకా ముక్తి సిద్ధించెడికా. ౧౨౨౬
- క. ఇటులనుచు గురువు నాటం । బటుగడి నువచేక మీచ్చె పాపానిత యా
దట నేమి దినదలంచెను । స్ఫుటముగ వెలుపున నెరుగించు తృప్తుండై. ౧౨౨౭
- తే.గీ. అంతనుండియు దె రాగ్య మాశ్రయించి । వెలయు నానా కవి చాలన్మృతిజెంది
నట్లులా ముని యాశ్రమముందు గొన్నినాళ్లు వసించుచు పుట్లొకరాధు భజితి. ౧౨౨౮
- వ. ఇట్లు ము న్నాశ్రమమున దై రాగ్యదళ సవలంబించియెన్ను యింద్రుం తొక్కనా డయ్య
కణ్డంబు విడిచి స్వర్ణమున పెరురాచరికిం బని కొంచిన. ౧౨౨౯
- మ. దనుతాత్రాంతము పీతరంబు నికృతత్వానం బిప్రలాది బం
ధునిరాయం బతిచంచలంబు నిజశత్రుగ్ర గ్రహు న్నాకమున్
గని యింద్రుండు బృహస్పతిన్ నిజగుహన్ బర్హిణిగా నేగి కాం
చెను గంగానదిరేచుం దతని పక్షిజ స్వరూపుండిమన్. ౧౨౩౦
- కా. ఆదిత్యాభిముఖుండు సాశ్రుసయముం దానందపూర్ణుండు ధ్యా
నోదాటుండు మహామహుండు విబుధవ్యాహుప్రియుం దిర్భగం
గాదివ్యాంబువదిత్రుడై జవమిదో గమ్మానియుండంగ గ్ర
వ్యాదద్విబుత్తు నూచి కొంతవడి దా పెచ్చొటనే యుండగన్. ౧౨౩౧
- క. యాచూంతంబున లేచిన । యా ముని దర్శించి కరుల సత్రులు పొరగన్
యాచున మాచున యనుచున్ । తెరాసు చరణయుగళి నెండు మ్రొక్కి సభయుడై. ౧౨౩౨
- క. తన పృత్రాంతము చెరిచిన । విని మునివాధుండు రోషవికృతాక్షుండై
మనమున బొగిలెద వేటికి । వినుమా నా పునసములను విబుధవరేబ్యా : ౧౨౩౩

- క. నీతిజ్ఞుం డెన్నటికిని గాతరభావమునొందుగా నోపడును
మృతరిని సేగి యోగులు । బ్రాహ్మణస్య సత్త్వరమలు శ్రమకరములగున్. ౧౨౩౪
- క. మునునటి తనువున బుజ్జం । దొనరించిన నేడు శుభము నొందును మును గీ
దొనరించిన నేడును గీ । దునుదొందక యెట్లుచొప్పుకున్ సురవాద. ౧౨౩౫
- క. చేసికొనిన కర్మములు । పాసి చనునె కర్మములు పలుకుచు మనుజున్
వానప యిది కర్మనియతి । నీసరిచా డడవియెనె మదిరొసన్. ౧౨౩౬
- క. మును గృహ్మణు బ్రహ్మణ డెప్పె । సవశ్యము పూర్వకర్మ పృథువులమున నీ
తనువున శుభాశుభంబుల । సనుభవ మొనరించువలయు సనుచు విదొడ. ౧౨౩౭
- తే.గీ. జన్మకోటిశతంబుల జరిపినట్టి । కర్మ మది వెంటనంటి నిక్కముగ గుడిపు
కర్మము నశించి బ్బుదు కర్మఫలము । లేదు మోక్షంబు సేకూరు లేఖనాధ. ౧౨౩౮
- క. కర్మమున లక్ష్మి గలుగును । గర్మంబున దైన్య మొడచునాదె జగమునన్
కర్మఫలము విడిచి చనునె । శర్మ మశర్మంబు వాని సంబంధములే. ౧౨౩౯
- తే.గీ. వెలయు దేశ కాల భేదంబులను గర్మ । న్యూనతాదికతల బానుచుండు
యెన్నిగవలనైన నెల్లెడలను కర్మ । మనుగమించుచుండు సఖిలజగము. ౧౨౪౦
- తే.గీ. నుండు నొక్కచేను పరిపూర్ణులనమె । కొలచి బండు నొక్క పొలమునందు
క్షేత్రభేద మిది చేసిన కృషి లెంట । నొక్కటైన పంట యొకటిగాదు. ౧౨౪౧
- క. సామాన్యదినమునందుం । భూమినుంచున కిచ్చి సేగి పుణ్య మమవసన్
ప్రేమడి దానము జేసినచో మతి కొటిగుణితంబునాదె జగమునన్. ౧౨౪౨
- ప. పురందరా, మఱియుం డెప్పెద వినుము. ఓది నంధ్రాంతుల భూనుంచున కిచ్చిన దానంబు
కొటిగుణితంబు. సూర్యగ్రహణంబునం గోటిగుణం బగు, ఇంద్రగ్రహణంబున లక్ష
గుణంబగు. సక్షయల సక్షయం బగు. నిట్లు కర్మభేదంబులునుం దత్ఫలభేదంబులు
నెఱుంగునది. ౧౨౪౩
- క. దానంబులనేనియు మతి । స్నానంబులయందునేని జపములనేనిన్
గానెనుగు పుణ్యఫలములు । మానపులకు దేశ కాల మహిమలవలసన్. ౧౨౪౪
- ఉ. సారెయు గోలయుం ద్రమము దారుకరావము మృత్తు దోడుగా
గూరిచి నిమ్మరీడు పలుకుండలు వానెడి సద్విధంబునన్
సారసబన్ము డీ జగము సర్వమునందును మానవాళికిం
దోరున గర్మనూత్రముల బాని ఫలంబుల నిచ్చుచుండెడిన్. ౧౨౪౫
- ఉ. ఎవ్వని యాజ్ఞచే నకల మిద్ది సరోజభవుం దొసర్పు వా
ఓర్వది జేసె నాతని భజింపుము వాడు విధాత ధాతను

బృహస్పతి దైవితా ద్విధి హరతి హరయ రాజరాజ పెన్
 దిష్టేల దిష్టే శంకరుడు దెప్పెను నా కది పాకతాననా :

౧౨౪౬

క. అని దేవగురుడు మునుపు । కనుపడుచిదితెల దెలిపి యాశీర్వాదం
 దొనించి తొగరించెను । మనమున గుణారసంబు మల్లది నగన్.

౧౨౪౭

—: ఇంద్రులు బ్రహ్మలోకంబునకు పోవుట :—

వ. అని తెలిపి నారాయణుండు వెండియు నారదున కిట్లనియె.

౧౨౪౮

క. అంతట నిండ్రుండును దిశజాంతట ద్యానించి తా బృహస్పతితోడన్
 తింతార్తు సురలతోడన్ । వంతం బుదినియె చాత్యహసంబునబున్.

౧౨౪౯

క. గురు సురయుడుడై సుగవతి । పరమేష్ఠిని జూచి మ్రొక్కి భక్తి నిలువగా
 గురుడు సకలవృత్తాంతము । తిరుగుమరుగులేక నుడిచి దేనవడనుడై.

౧౨౫౦

వ. ఇట్లు బృహస్పతి యాద్యంతంబు దేవతావిభవదినాశవృత్తాంతంబు తెప్పి నిలువఁబడిన
 పద్మి యింద్రుని జూచి పితామహం దిట్లని వచింపఁబొడంగె.

౧౨౫౧

క. నాట బ్రహ్మజ్ఞుడ పీవై । నాటలమున బుద్ధి నాపు నయనిడుడపు నా
 తొకనుల తేడవైతది । శ్రీకరుడగు నాంగిరసుని శిష్యుడయిగా.

౧౨౫౨

క. నీ తల్లిరంధ్ర దక్షుం । చాతశౌర్యప్రతాప డచ్చుర నేచా
 ప్రితుడు కులములు మూడును । హృతంబులు నాట నెంతపోడిన పర్యా:

౧౨౫౩

క. నీతల్లి పతివ్రత యగు । నీరంధ్ర వికుద్ధమూర్తి నియతేంద్రియు డ
 మూతామహ మానలులుం । బూతాత్ములు నాట నెంతపోడిన చెప్పమా.

౧౨౫౪

క. పెత్తుకదోషమువలనను । మాతామహదోషమునను నాటి గురుదోషా
 యాతగతి మానఁబం దిం । శ్రీకరుణీకరుణదోషి సిద్ధము పత్నా :

౧౨౫౫

క. హరి సర్వాంతర్రథ దా । హరి సర్వశరీరపత్తి హరి కప్రియుడై
 హరిచే విడువబడిన య । స్వరుని శరీరంబు శవము నుమ్మము పత్నా :

౧౨౫౬

క. మానసము నింద్రియంబులు । నేనుం జ్ఞానంబు శిష్యుని నిజముగ భృగుక
 న్యానాయకుండు ప్రాణము । గా నుండును బుద్ధి ప్రకృతిగత భగవతి యో.

౧౨౫౭

క. నిడుర మొదలయిన శక్తులు । వడలని శ్రీదేవి కళలు పత్నా వినుమా
 యిది యాత్మ ప్రతిబింబుడు । గడ జీర్ణుడు భోగతనుడుగా వర్తించున్.

౧౨౫౮

క. కాయమ్మ నాత్మ విడిచిన । గాయగతమురెల్ల విడిచి కదలును పేగన్
 రాయలు చనుదో బరితను । రేయనువున చిరిరిరాన నేగుడు రటలై.

౧౨౫౯

౪. నేనును కూలి శేషుడును నిరజముద్రుడు ధన్యు డీను నె
ద్వానికి పాదభక్తులము వానికి సన్నితమైన దేవతా
సూనము ధిక్కరించితివి శోభయు శ్రీయును లేక యెక్కుడుం
దీనత నొందగావలెన నీ విచ్చు తెందును దైవ మల్పమే. ౧౨౬౦
- క. శ్రీకృష్ణుని నిర్మాల్యము । చేకొని ధరియింపలేల తెచ్చెఱ కలిపై
పీక విసరితివి ఛీఛీ । నీరున్ నీరి యేలనిలుచు నిర్జరనాథ । ౧౨౬౧
- క. నీవును నను దోడికొనుచు । నా వైకుంఠము పోయి హరిపావంబున్
పేనింపుము మరల గలుగు । శ్రీదేవతముచెల్ల నీరు ఋధుమూర్తన్యః । ౧౨౬౨
- క. అని యింద్రునకుఁ దోడె । వసుదానను డరిగి యరిగి పెకలంకపురిన్
గనుగొని సంతోషింబును । మునుమును జన నొక్క సౌధమున దళలింన్. ౧౨౬౩
- ఉ. కాంచీరి వాచు కాంచనభగదగ్ధికాంచు బ్రజ్జలత్రప్రథో
దంచిత కాంచు నిర్మల నిగమూర్తనిరేతమనిం జరుచుజాన్
బంచుచుహయుధున్ భుజకృపారసశోభితునిం ద్రయావళ
స్యందయనలంబుచున్ సకలసమ్మచు లోకవిధున్ సనాతనున్. ౧౨౬౪
- క. కని కన్నుల నీరాలుకగ । వనటం దురటిల్లి మ్రొక్కి వాసవముఖ్యుల్
మునితాపంబును మొదలిడికొని తమ కగు గొడవ చెల్పికొనిరి మునిండ్రా । ౧౨౬౫
- చ. ఇటు గతశ్రీబుధై దుఃఖించుచుం డాదంబులపై బదియున్న యింద్రాదులం గని భగవం
తుం డగు కృష్ణుండు వెలువరుండని చెప్పి బ్రహ్మ మొగంబు నూచి యట్లనియె. ౧౨౬౬
- క. వీతిరెడ లేటికి మీ । రీతిరున మీకు మరల నిచ్చెద లక్ష్మీన్
శ్రీలీసయిన విను చనుచుహజారా చెప్పెద నొకొండు సమయోచితమున్. ౧౨౬౭
- క. నే నెప్పుడును మధ్యుల । లో నుండెద లక్ష్మీతోడ లోలుడ సగుచున్
మానెద భక్తవిరోధుల । స్థానంబులు లక్ష్మీ నిలువజాలునె యచటన్. ౧౨౬౮
- క. భూలేతుని యంశంబున । జాతుడు దుర్వాసు డతడు సరకుడు నాకుం
శ్రీతుడు నిన్ను శపించెను । నీ తప్పున విడిచినాము నేనును నీరియన్. ౧౨౬౯
- క. ఎచ్చట శివపూజలు లే । వెచ్చట తులసిని భజిం రెచ్చట ద్వీజాలున్
యెచ్చట భోజనములచే । సచ్చట శ్రీలక్ష్మీ నిలువ దమరవరేళా । ౧౨౭౦
- క. ఎచ్చట నిందించుచు నను । నెచ్చట మధ్యక్తనింప రెడవక గలుగున్
సచ్చరిత దూషితులు వా । రచ్చట శ్రీలక్ష్మీ నిలువ దమరవరేళా । ౧౨౭౧
- క. ఎచ్చట సను బూజింపక । యెచ్చట హరివాసరమున గృతధోజనురై
నిచ్చలవిడి జరిగింపెద । రచ్చట శ్రీలక్ష్మీ నిలువ దమరవరేళా । ౧౨౭౨

- క. ఎచ్చట నాపే లమ్మడు । దెచ్చట గూతుండ్ర విక్రయింతుడు పెలుచన్
ఎచ్చట నెరిగిభుజింపం । డచ్చట శ్రీలక్ష్మీ నిలువ దమరపురీశా. ౧౨౭౩
- క. ఎచ్చట బులటబులుత్రం । దెవ్వడు కూద్రాప్పభోజి యెవ్వడు బలితం
దెవ్వడు నను న్యయిరింపం । డ వివర్జిని విడిచి లక్ష్మీ యాచల దొంగున్. ౧౨౭౪
- క. కూడ్రునట నూచకాడుడు । కూడ్రుల సేవింపవాడు కూడ్రత్నీ కా
మోద్రేచీ పృషభవాహుడు । భద్రగుణుడుగాడు లక్ష్మీ దాయును వానిన్. ౧౨౭౫
- తే.గీ. సూర్యుడుదయించుతరి దిండిఁబ్రుక్క పగటి కూర్చు పగలింటి యంగన హరిహరియును
నింద్యములు ద్రాహ్మణుడు పీనినెటపెనేని రోడనే లక్ష్మీ వా నిల్లు తొలగిపోవు. ౧౨౭౬
- ప. మరియు సదాచారహీనులును, అసచ్ఛాత్రసంపర్క సంయోగ భక్తంబులు గలవారును,
భక్తకూన్యులును, పేదదాహ్యులును, వివిధదుర్గుణవిశిష్టులు నగు ద్రాహ్మణుల యాద్య
లక్ష్మీ నివసించదు. ఇంకను వినుము. ౧౨౭౭
- క. దయలేనివారి యింటను । నయహీనుల యింట శౌచనాకుల యింటన్
నియమరహితు నింటను నా । ప్రియ యింట దనత్యవచనభాషణ నింటన్. ౧౨౭౮
- క. హరి పూజాపరు నింటను । బరశివు మూడించు నింట బరహృదైవత
స్థిరు నింట దాత యింటను । సిరి యుండుకా నెన్నుగూడి సిద్ధము చుమహా । ౧౨౭౯
- క. దేవీభ్యానము గంచో । దేవీసుతి గలుగుచోట దేవీచరిత
స్థావం దెచ్చట పచ్చట । శ్రీ విలిసెల్లంగ నిలుచు శ్రీలక్ష్మీ దయకా. ౧౨౮౦
- క. అని యిట్లు సురేంద్రునకు । పసజాక్షుడు చెరిపి తనదు వక్షస్థలవా
సిని విల్చి పాలవెల్లిం । జననంబును దొందుచునుచు జయ్యని ననిపెన్. ౧౨౮౧
- క. పసజానను గని నీవుం । బదినిను చుమరాశితోడ దాలనముద్రం
బును చుడియింపుడు పృథ్వును । పసజాలయ యదియె సురల వర్ధిలజేయున్. ౧౨౮౨
- ప. కాదన మీరు పోవచ్చునని హరి యానతిచ్చిన విని సంతోషించుచుం జనిరి. నారాయణుం
డంతఃపురంబు ప్రవేశించె. సంత. ౧౨౮౩
- సీ. సుందరాద్రిని దెచ్చి మంథానముగ జేసి వాసుకి ద్రాదుగా జేసి చుటియు
హిర్యరాజును మంచి బుదురుగా గావించి అసురుల దంభనఖ్యంబు వడసి
చుఱియంప చుఱియంప నుదధి బుట్టిన విషం బభవుండు ప్రింగె పీతభయండుగుచు
పీయూష చుచురులు పీల్చిరి దాచిరి యైరావతంబును హస్తీవరము
- తే.గీ. పరల సుచ్చైత్రవంబు భవ్యంతరియును । అల్ల చింతామణియు సప్సరోంగులును
అనిమిషుల పాలబిరి లక్ష్మిని మురారి । గై కొనియె సంపదలు గల్గె నాకమునను. ౧౨౮౪

వ. అంత దేవతలు రాక్షసులం చారదోరి రాజ్యంబు గైకొని మహాలక్ష్మీప్రసాదమహిమంబున
రాజ్యం బేలుచుండి రని చెప్పి నారాయణుండు, నారదా : యింక నెత్తి విన నిచ్చగించు వని
యడిగిన నారదుండు.

౧౨౮౫

—: (శ్రీ) మహాలక్ష్మీపూజామంత్రాదులు :—

కా. శ్రీనారాయణపాదసేవనము లక్ష్మీదాయకం బింది శ్రీ
ధ్యానసోక్తము లెట్లు చెప్పుము భవద్వాక్యామృతాసారముగా
జానం దే నొసరించయున్ బనిని యెప్పుడుం గనంజాల నా
నానూనప్రతప్రణవానవలంబంబు సేవార్పవే.

౧౨౮౬

చ. అనిన విని నారాయణుండు.

౧౨౮౭

చ. మును విను మో ముగింప నురముఖులు ప్రియమనందు స్నానముం
బొసరిచి చారవత్తుమును దూని ముటంబును నిల్చి విష్ణు నా
దుని విననాడు పహ్నిని మధుద్విష్ణు శంకరు గౌరి భక్తితో
ననువుగ గంధ బ్రహ్మముల పర్వణిజేసి యథాక్రమంబుగఁ.

౧౨౮౮

క. వనజాలయ కాదాహన : మును నా గావించె నమరముఖులు బ్రహ్మకా
దన యాజుల నొసరించుక : మనముగ నాదాహమాను కలూల మృదులుగా.

౧౨౮౯

సీ. తతచారుసాహస్రదశవద్యసంసిత శాలదేందుప్రభాశాలిం మర
తప్త కాంచననిభతనుమణిమోషిత భూరిమాణిక్యనిహితకాద్య
వివిధవాసీభూతవిజుధనారీగణ సకలగుణాద్య ప్రసన్నవదన
నిరుపమ కల్యాణి నిత్యయాచనయు క్త సర్వసంపత్తాత్రి సరసగాత్రి

తే.గీ. దేశకాలానవచ్చిన్న చేపచేది : కన్నరలి నిజాశ్రీరకల్పవర్తి
భవభయంబుల బొసెట్లు పాలవెల్లి : నీళ్లరిని లక్ష్మీ చుచిని ధ్యానించు నిన్ను.

౧౨౯౦

సీ. నవరత్నసింహాసనం విదే నీకిత్తు వైకౌనుమా మహాకమలనిలయ
ధాగీరధిజలంబు పాద్యంబు నీకిత్తు వైకౌనుమమ్మ గోరొకనిలయ
అమలజాహ్నవితోయ చుర్యంబు నీకిత్తు చేకొనగదవమ్మ రోకలకార
పరశుప్రకాశాననప్రద్యుంబు బిత్తు భరియంచుమమ్మ కంబర్పజనని

తే.గీ. యజ్ఞబూత్రవ్యయము భూమి మందుమమ్మ : దీపమును జూపెదను మహాచేది కనుము
చందన మందుమా బ్రహ్మసమితి నిడుచు : నరస నై వేద్య మిచ్చెద భక్తిచానుమ.

౧౨౯౧

క. అన్నంబు ప్రాణరత్నక : మెన్నగ బ్రహ్మస్వరూప మిష్టము పట్టిక
నెన్నొంటజేయబల్లి : యెన్నయు గొనుమమ్మ తుడ్డి పెందగదమ్మ :

౧౨౯౨

సీ. పరమాన్నమును మంచి భక్ష్యముల్ కడెముల్ శర్కరాన్నమ్మును సరస నిమితి
అపడలును బూర్తి లతిరసంబులును చిత్రాన్నంబు పెట్టితి నంతికమున
పర్వాన్నములు కొన్ని పక్షిరములు కొన్ని యారగింపును తల్లి యాదరమున
చెలుకు బెల్లము దేనె చెలువై నె పోలీలు భక్షించగదవచ్చు పరమసాధ్వి

తే.గీ. చామరములట్టి వినరెడ జల్లగాలి । ననుభవింపుము నిశ్చలంబైన ముదిర
మందియిచ్చెద చూచుకొమ్మమ్మలమ్ముఁ యాశ్వరీ చారుతాంబూల మిదియొ కొనుము. ౧౨౯౭

ప. మలియు నాచమనంబులకును దానార్థంబును జలంబు నిచ్చెద. మంగళవాద్యంబునుం
జర్పితి. పుష్పాదులం బూజించితి. నీరాజనం విచ్చితి. మంత్రపుష్పం విచ్చితి. ప్రదక్షిణ
నమస్కారంబు జేసెద సని. ౧౨౯౮

క. తలీ నా పాపంబుల । నెల్లం జారంగదోరి యిష్టార్థంబుల్
కొల్లులుగ నిమ్ము సీతే । ముద్గోకంబులకు నాదిమూలపు లక్ష్మీ । ౧౨౯౯

ప. నీవు లక్ష్మివి. నీవు మాయపు. నీవు కమలవాసినివి. నీవు దక్షసాపర్ణిహూతిరపు. ప్రియప్ర
తోత్తాన కేదాదాదులచేతను బూజింపబడి వారలకు రాజ్యలక్ష్మీప్రద యైతివి. అని యి
ట్టిండ్రిం దతిథక్తిహృస్వకంబుగా ప్రతం బాచరించినం దేవి రత్నమయం బయిన విమా
నంబున నుండి సజ్జ్యమొగంబుతో బ్రహ్మాదులు సేవింపుమండ దర్శనం విచ్చినం గని
యత్నానందంబునం బురందరుండు. ౧౩౦౦

దండకం. శ్రీమన్మహారాజరాజేశ్వరీ - సర్వలోకేశ్వరీ - సామభక్తాఘనంపత్కరీ - సుందరీ -
శాంకరీ - ముఖ్యసర్వామరీ - శక్తిదా - రక్తిదా - భక్తిదా - ఘక్తిదా - ముక్తిదా -
మంజుమంజూక్తిదా - ధ్యానదా - సూనసమ్మానదా - మానదా - జ్ఞానదా - వీన
సంతాన సౌభాగ్యదా - శత్రుషడ్వర్గసంహారిణీ - లోకసంహారిణీ - విష్ణువక్షస్థలా
వాసిని - పద్మపద్మప్రియా - పద్మమాలాప్రభాసంచయా - పద్మహస్తద్వయా -
పద్మపాదద్వయా - పద్మగర్భాండ సృష్టి స్థితి శ్రాస మూలాశ్రయా - రాధిరా
కారకృష్ణప్రియా - తే నమో తే నమో - తే నమో యంచ బల్కారు సీటం
జ్ఞానాబరీ దగం జేతునమ్మా - చరం వీవరావే - స్థిరం వీవరావే - గుణ
ద్రవ్యము స్థిరరావే - ధరాద్యార్ధ్యలోకంబు లేమో - సదాయే డవోలోక
ముల్-సీట పశ్యంబులె యుండు-ముమ్మూర్తులున్నీవెరా - నీవు లేకున్ననుం పీలు
చేదు - గోలోకమందున్న కృష్ణండు నీధ రయేరావే వైకుంఠమందున్న విష్ణుండు
సీటం బ్రియం దెంతగా నిన్నుపరింతు - నీపాదపద్మంబె నాటా శరణ్యంబు -
నాటా బ్రతాప్రథావంబులం గూర్చునుమ్మా - జయంబుఁ ఘటించంగదమ్మా -
మహేశ్వర్యమిమ్మా - యిదే మ్రొక్కెదఁ - మ్రొక్కెదఁ - మ్రొక్కెదన్
శ్రీకరీ-భక్తరక్షకరీ - యిదిరా - లోకమాతా యటంచుం భజింతుఁ. ౧౩౦౧

క. చిగతి నిండుడు గొలుసగ । సాగరకన్యకయు సకలసంపదలును చే
చేగమ విడుదుల ఓడి కృష్ణాగారంబును జనియె హరి సేవిచెన్.

౧౯౮

తే. గీ. మనుజు డీ స్తోత్రమును శుద్ధమానుడయి । మూడు సంధ్యల జడివిస నేడుదీచి
తేలు నైశ్వర్యమును జెందు నిది నిజంబుటంచు నారాయణుడు జెప్పె సమరమునకి.

౧౯౯

క. నారాయణ సతరక్షణ । శారణశారణ సరేశ గుడడురంగ
ధీరుడవు నీవురావే । సార్వజ్ఞుడ పశ్చింరాకనఘడవు తండ్రీ :

౧౯౦౦

క. లక్ష్మీనాయక నీచే । లక్ష్మీవరితంబు వింటి లలిత కృపాస
ల్లస్థంబుగల్గి నీయెడ । సూక్ష్మంబులుగావు నీ యశోమహిమంబుల్.

౧౯౦౧

క. జానుగ మరియొక్క యుపాఖ్యానము చేదోర్తనిర్మలాత్మము గూఢం
చై నది నా తెలిగిల్లంబు । నానాజ్యైకకారణంబును దయతో.

౧౯౦౨

తే. గీ. అనవుడు నిలి పర్కె నారాయణుడు । పెక్కులాఖ్యానములు శ్రుతివివరణంబు
యున్న పనియెల్ల నుడువంగనోప నెచ్చుచుండు నొక్కటి యడుగు చే నది తెలిపెద.

౧౯౦౩

క. అనవుడు విని నారడు డి । టను స్వాహాదేవిచరిత మారించెద జ
య్యని చెల్పుచునుడు నారా యు డిట్టుల బలికె బద్ధజాతృజాతోడ.

౧౯౦౪

—: స్వాహా చరిత్రము :—

శా. ఆదికా స్మృతిమున్ను చేపరలు స్వాహారాత్త మందోటహ
ప్రాదుర్భూత మహాసభాంతరము చేరందోయి యా బంటుకా
చేదోర్తంబుగ మ్రొక్కి విన్నపము గావింపంగ నాతంబు చే
చే దైత్యాంతరూపాదపద్మముల సేవిచెన్ మహాభక్తితో.

౧౯౦౫

తే. గీ. యజ్ఞరూప్య దగుచు హరి భగవంతుండు । స్వకరచేత నుండ జ్యేషఠియగు
యజ్ఞకర్మలందు సల హవిర్ధానంబు । సేవగాదె దానదాచలంబు.

౧౯౦౬

ఉ. భక్తిని విక్రంబోటులు స్వపాలక పై శుక్లు నిచ్చు నా హవి
ద్రువులు చేవతాపరుల దొండకయిండుటజేసిరాదె సం
సక్తవిషాదులై మరలు సారసగుచ్చుని జేరి రచ్చు చే
దోర్తవిధంబునా విధయు నోపిక గొర్చెను గొప్పదేవునికా.

౧౯౦౭

ప. కొలచిన బ్రహ్మదేవుని గూర్చిని గృహ్మణు బిర్కె నో యజా
కొలుపుము శ్రద్ధతో బ్రకృతి కోరికదీసిగటంచు సంతటన్
జలబభవుండు దా బ్రకృతి సర్వజగజననికా మనంబునకా
నిలిపి సదుస్తమాజల సనేకవిధంబుల జేసి మ్రొక్కినకా.

౧౯౦౮

తే.గీ. ప్రకృతి ప్రత్యక్షయై దయారసము జిర్ని . వరము వేచునునంగ నా బ్రహ్మ నూచి
స్తవము కాచించి యో చేది నస్తతిహ్వా . దాహితాశక్తి చగుమక సాహసమును. ౧౩౦౯

ర. సీపేర హరిదాసము . నేపారగ జేయబడిన నింద్రాదులను
ప్రాపించి వార లది దిరి . సీపై గడుభక్తి గలిగి నిలుతురు తల్లి . ౧౩౧౦

తే.గీ. ఆ పవనములను సందత్స్వరూప చగుచు . గృహణి వగు మిక లోతై కగీతచరిత
యనుచు దిను బిమ్మజాని మాట లాంఠించి . ప్రకృతచేది విషణ్ణయై పరితె నిట్లు. ౧౩౧౧

తే.గీ. తపముచే తుచి నయి కృష్ణు దవిరియుంటి . వాని విడచి వగుని జేచు వార కలయె
దినము చే నట్లు సేయంగ వెలతు నిపుడు!స్వామి విడనాడ భర్తయే కామినులకు. ౧౩౧౨

ప. నిపు జగద్విధాత యగుటయు, శంభుండు పృథ్వీంజయుం డగుటయు, శేషుండు నిశ్వంబు
భరించుటయు, ధర్మండు ధర్మసాక్షి యగుటయు, గణనాథుం దాద్యభూజ్యుం డగుటయు,
ముషులు పూజ్యు లగుటయు, ప్రకృతి సర్వభూజ్యు యగుటయు నెవ్వని ప్రసాదంబునం
గలిగె నట్లుంటచే కృష్ణుని పాదపద్మంబులు హృదయంబున నిర్వి కొరైడ నని చెప్పి
తపంబునకుం బని సేయ శృంగారవిగ్రహుండై శ్రీకృష్ణుండు పాదపాదినం గాంచి
మూర్ఖావ్రాంతయై పడియున్న చేనిని లేవనెత్తి ప్రోడంబును నిడికొని యూరార్చి హరి
యటనియె. ౧౩౧౩

తే.గీ. నిగ్గుజిరుని సతపు నాగ్గుజిరి చగుచు : నాడు చాచుభవమున స్మృతవగు
దీపు నేడు చహ్ని కింతది గమ్ము నీ . యంశమునను బోయి యంబుజాక్షి. ౧౩౧౪

తే.గీ. నా ప్రసాదంబు గలిగె నో నాతి నీకు . నిఖిలలోకంబు పూజించు నిన్ను మిగుల
కలిత మంద్రాంగహాపపు గమ్ము చేగ . పొమ్మనుచు చనె మహాపురుషు డంత. ౧౩౧౫

తే.గీ. బ్రహ్మలూపతి గైకొని పాపబుండు . వెలచుచును జేరి చేవిని వినుతి జేసి
సాచువేదో క్తమైన్ది నరటి విడక . ధ్యాన రెచునెంచు పాణిగ్రహణము జేసె. ౧౩౧౬

ప. అనుచును స్వాహా హరిమి శరణును లోకృగఠం రుగింబుగా
ఘనమగు చహ్నిలేబయును గర్తవ్య దార్పి లతాంగి కాంచె చా
తనయుల ముష్కరకా మనయ దక్షిణవహ్నిని గాన్త పర్యవ
హ్నిని ముషుంబిరుకా గుణబుణికా మది నాహువసేచు పాపరూక. ౧౩౧౭

ప. మునుచును బ్రాహ్మణుల్ స్వపులు మోదమునొందుచు నిర్వి కా హురి
మృదు నగ స్వాహా పేరు చుది జొప్పడ సంతట నేనతాతమర్
తిని రచి నాటనుండియును లేవతలెల చు సంతసంబునకా
మనిరి మునిండ్ల స్వాహాగల మంత్రము మంత్రమునమ్మి నేదిరికా. ౧౩౧౮

ప. మరియు స్వాహాపూజావిధానం చెల్లనిన సావధానముండవలె వినుము. ధ్యానంబును, స్తోత్రంబును, బూజావిధానంబును సామిషేదో క్రమంగా స్మరణ్యజ్ఞారంభకాలంబులందును సాలగ్రామంబుననేని, ఘటంబుననేని స్వాహాం బూజించి యజ్ఞంబు చేసవలయు. లేనిన్ని వలంబు నర్థంవరు. మరియు ధ్యానంబు వినుము. ౧౩౯

క. సిద్ధము సరులకును గ్రియాసిద్ధిప్రదమైనదాని సిద్ధాంతారణబుద్ధిదను రూపిదను సురసిద్ధము స్వాహాం దలంప సుభసిద్ధిరీతై. ౧౪౦

ప. మరియు మూలమంత్రంబు ౧౪౧

క. ప్రణవంబున హీదారణము । స్వనిరంబుగు శ్రీయు చిందు సంయుక్తముడై
బ్రహ్మతిగతి వహ్నిజాయా । ఘటితా స్వాహాపదంబు బలగు చతుర్థికా. ౧౪౨

ప. స్వాహాయ, వహ్నిప్రియయు, వహ్నిజాయయు సంరోషకారిణీయు, శక్తియు, గాలదాత్రియు, బ్రహ్మగతియు. దక్ష సదాపితయు, ద్రువయు, క్షయయు, సంసారసారరూపయు, మోరసంసారదారిణీయు, దేవతీవసవహయు, దేవహోషణకారిణీయు సును సీ బ్రహ్మహునామంబుం నెవ్వడు స్మరించు వాడు సర్వతాపంబు లడగి, సమస్త భవసంఖండంబులనుండి పారి, సర్వార్థంబు లందు సని చెప్పిన విని నారదుండు స్వరోహాధ్యానంబు నినుగోరను నారాయణుండు దయాశుండై చెప్పదొడంగె. ౧౪౩

మ. సృజనార్థక సృజియించె బ్రహ్మ పితలకా తిర్రావృత్తుల్ మిల శ్రీ
బ్రహ్మలం దేజము గల్గు సల్లవలను శోధామూతులం జేసె ద
సృజితృట్టుచ్చమనార్థ మేర్పఁచె త్రాద్యంబుం దగం దర్పణం
బలా దంచుకా నిగమంబులం చెరియ నో యజ్ఞాతఘోషాశ్రరా. ౧౪౪

తే.గీ. అనకు తర్పణవర్జితమైన స్నాన । మలర త్రాద్యంబు దేవార్ప యాహ్నికంబు
మూడు సంధ్యలు గ్రాహ్యతా ముఖ్యకర్మ లనుచు పేదంబు దెలిపెడి వినుము మరియు. ౧౪౫

తే.గీ. మూడు సంధ్యలు తర్పణమ్మును బలియును బ్రహ్మయజ్ఞంబు నిత్యము గ్రాహ్యంబుండు
సలువలంకిన విషహీనసర్వసుంబుబలుటంబును శాస్త్రంబు వరకుమోని. ౧౪౬

సీ. హరి నిరేవసగాని యస్మంబు తినువాడు మర దేవిపూజను మానువాడు
సగు గర్హంబును సుస్థంబు భస్మాంత సూతంబుండును సుహాసూరివంద్య
బ్రహ్మ త్రాద్యమల బలగంగ సృజియించి చనిసహిదబ విప్రసమితి బుచ్చు
త్రాద్యమల పితలంబు రాబున్న జ్ఞాధిపరై బ్రహ్మలోకమునను వడిగ సరిగి

తే.గీ. ఖిన్నురై మొరదెట్టిన గృహను విని సరోజగర్భంబు సృజియించె నోజ దనదు
మానసంబున నొక కన్య మానసతలి । బాప యౌవనసంపన్న దావరహిత. ౧౪౭

క. స్మరణ యను చేరితి ద్రుహియిడు । మధురాధర నిచ్చె చిత్తసమాజంబునకుకా
బృహదీశుర లొసగిన యా । మధురత్రాద్యమల చిత్తసమాజము ప్రసంగికా. ౧౪౮

తే.గీ. బ్రాహ్మణులకు నుడు బ్రహ్మ చా జెప్పెను : పౌరదాసమందు స్వాహా శస్త్ర
పైత్తకమున శస్త్ర స్వధయును నై యుండ్రుయజన శస్త్ర పక్షిదాభ్య యనుచు. ౧౩౨౯

ప. అంత విత్తదేవతలును, మునులును— మనులెలు స్వధం బూజించి పరమానంద సమే
తులై స్వధాదేవీవరంబుచే బరిష్టాప్తమనోరథులై పని చెప్పిన విని నారదుండు స్వధాహూటా
ధ్యాన స్తోత్రాదికంబు చెలువచే యనుచు నారాయణుండు. ౧౩౩౦

క. శరదశత కామరూపియం । దపయా దుషయందు శ్రాద్ధ మందును స్వధటం
బరిచర్యాహూడాదుల । నులుభక్తిం జరిపి శ్రాద్ధ మొనరింప దగుగా. ౧౩౩౧

తే.గీ. స్వధను విడిచి ద్విజుడు శ్రాద్ధంబు సేసిన । ఫలము బొందలేడు తెలియు చుద్ది
విధికి గన్వ షూన్య విమలాంగి గుణవతి । శ్రాద్ధఫలం వితల సత్యుగాన. ౧౩౩౨

ప. స్వధాధ్యానంబు వినుచు. ౧౩౩౩

తే.గీ. బ్రాహ్మహూతసప్తత్రివి దాహారాంగి । పరమవర యౌవనాభ్యున్న సఖిలహూన్య
ఘటవిత్తశ్రాద్ధఫలం పహో స్వధమ్ము । తప్పకే నిన్ను చుదిలోన దలచుదాడ. ౧౩౩౪

తే.గీ. కలశముననొందె శిలనొందె తలములీల । దేవి నావాహనము చేసి భావమలర
ధ్యానమొనరించి మూలమంత్రంబుచేతఃకూట గావించదగు స్వయంభూతనూజ. ౧౩౩౫

తే.గీ. ప్రణవప్రీతీలు క్లియును బరగ చిందు । భరితములును జతుర్థంత స్వధయు స్వాహా
గలసేనేనియు మూలంబు బొలుచు సద్వియుచ్చరింపంగవలయు ద్విజోత్త ముండు. ౧౩౩౬

తే.గీ. స్వధ యనుటలోనె తీర్చునుస్నాయి యగుచుఃపాజితేయఫలము బొందు పదల కొక్క
మూటసారులు సేయ నా భూసురులకు । వశ్యకర్తవ్య మది శ్రాద్ధఫలము నొందు. ౧౩౩౭

తే.గీ. శ్రాద్ధకాలంబునను స్వధాస్తవము పిన్నశ్రాద్ధఫలమును బొందును స్వధ స్వధ స్వధ
లపని త్రసంద్యల జరియించ నలముగణనమనిర్విరయు సాద్వియునునై న లోలుగల్గు. ౧౩౩౮

ఉత్సాహ. పితల ప్రాణమర్కవచ్చు గ్రీవీ జననివచ్చు నీ
పతులగుణగణాభ్యవచ్చు లంభిలచ్చు రూపం
సతతసర్వరూపవచ్చు శ్రాద్ధఫలంవచ్చు స
స్మృతిపి శ్రాద్ధదేవివచ్చు మంగళాంగియూ స్వధా. ౧౩౩౯

ఉత్సాహ. అనకు పీపు సృష్టియెడల నవతరించినావుగా
మనలయంబునందు నీవు కాసరాకయుండగా
యెనయ స్వస్తి నీవు ప్రణవ పీపు స్వాహా పీపుగా
జనని దక్షిణపును నీవు సర్వమంగళా స్వధా । ౧౩౪౦

ప. అని యిట్లు స్తోత్రంబు సేయునది యని చెప్పి పరమేశ్వర యాదిర్బూతయైన స్వధను పితృ
దేవతలకు సమర్పించి యంతర్ధానంబు నొందినం విత్పదేవతలు ప్రహర్షితు లయిరి.
మరియు, ౧౩౪౧

చ. తెలివిత స్యాహుప్యృత్తమును తెల్పితి నే స్వధ సచ్చరిత్రము
చెరిపెద బక్షిబాధ్యు బరచేది చరిత్రము సావధానతం
చొలుట్టగ నాలకింపు బిక మున్ను సుశీల యనంగ గోపికా
లలన యొకట గోటగతి లక్షలయు త్త వసింతు చేర్మిరా. ౧౩౪౨

చ. మనసిజును త్తదంత వినుమా యది చక్కదనాంచొలది న
జనగణనీయ చారుగుణజాల సుశీల సర్వజపత్రలో
చిన తనురి పబలదన నికాశపబింబనమాస్య జాతరా
మ నయంహాస్య కృష్ణులను మూనియై నిహరించుచుండగన్. ౧౩౪౩

చ. ఒక్కట రాసరేఖి బరమోజ్జ్వలయై రసభావపై భువి
మిక్కిలి పేడగ సచ్చుచు బహిన్ పది కృష్ణుని బక్షిచాంతకుం
చెక్కిన రాధకున్ చెలుచి యాశుడు చా దలయై తలున్న రా
ధక్క యదంతయుం తెలసి యర్గి కనుల్ కడు నెట్లుడెయుచున్. ౧౩౪౪

చ. పెదవి గదల్చుచుం దనుచు బిట్టు వడంకగ పచ్చుచున్న య
మృదవతి గాంచి యచ్చొలును మాని తిరోహితడయ్యె గృష్ణు డం
గదను సుశీల మున్నయన కాంతలు కందిల కేలుమోడ్చి రా
ధ దయదలంచి ప్రోచు బిక తప్పు డ్విరుంజ మటంబు గోపమల్. ౧౩౪౫

ప. సుధామూలగు శ్రుతిక్షిప్తులు శరణంబు పేరుచుండ ౧౩౪౬

చ. కారికొలంది నాట తన కాంచుని గాంచు సుశీల జూచి రా
చాలనాశిరోమణి యుదగ్రగుహాధర మాటలేక యా
చాల సుశీల జూచి యిక పాదము పెట్టు ధేనురోకకుం
దో లలితాంగి లట్లయన నొప్పుచెడల బడడోడు పచ్చుడే. ౧౩౪౭

ప. అని శపించి రానంబున గృష్ణుండు లేమికి వగలు విరహపేదనాదోహయమానయై శ్రణంబు
యగుంబుగా గడుపును. ౧౩౪౮

తే.గీ. ప్రాణనాథ కృష్ణ ప్రాణాధికప్రియ । ప్రాణదేవ యెట్లు ప్రాణ మేను
నిలుపుదాన నేడు ని న్నెడదాని య । యెడల నాడు గర్వమెల్ల దూరె. ౧౩౪౯

క. పరిధాగ్యమె సరిధాగ్యము । పరిని భమే సరిని ఖంబు పరియే గతిగా
సతమున్ బలివిరహంబున । సరికిం బ్రతుకేల సకలసంపద లేలా. ౧౩౫౦

- క. మేరె నదానిరోపల । మేరె నది వరుని పొందు మీనాక్షికి జుట్టా
రెంచునన్న పెనింటి । దోడుదురే యెందునని పూదోడులబన్. ౧౩౫౧
- క. భరియింపి భర్త యగుగా । బరగును పారింబెగాదె పతి యనవగు నీ
శ్వరుడై స్వామి యనంబడు । గరముం గామంబు గూర్చి గాంతు దనబడున్. ౧౩౫౨
- క. నిండై శ్రీతి నొసగి చె । వృం దగియెం ద్రిము దగుంగ బరమేశ్వర్యం
బందిచ్చి జీవరేకుడు । నాం దనరెన్ నురయ వ్రాణదాహిట దగుచున్. ౧౩౫౩
- క. పతి దానంబున వసుణుడు । పతికిన్ న నాధ మరని నంగలనికదా
శతపుత్రులైననుం భర్తృ । తురియరే నురయ గుణవతికి నెంచెనిన్. ౧౩౫౪
- ఉ. స్నానము ర్విక్రమం దవము నర్వమమంబులు విక్రపేవయన్
దానములన్నియున్ విష్ణుల పక్షిణులున్ ప్రతమర్ శ్రుతంబులున్
మానిత పుణ్యకర్మములు మానిరిన్ బలిపాదపద్మసే
వానిరతిన్ బదార్పణదగు చంచును దోలచ్చ భర్తృ యెంచున్. ౧౩౫౫
- క. గురువునకంటెను భూమర । నరుకంటెను దేవుకంటె మనజేక్షణున్
గురుతరుడుగబట్ట ప్రాచే । శ్వరు డహహ దాని దాని బ్రతుకం దలచే. ౧౩౫౬
- బా. గోపింక్షలు గోచకోడులు ననుం గొల్వంగ బ్రహ్మాండర
క్షపాలీజత యశ్రవసాదమున దక్కంగొంటి దల్లెచ్చ న
ద్వ్యాపాటం నుగుణాశ్రయం చెరియలేన న్నామదావంబునన్
గోపింబం బనునే మరత్యయము రెండున్ శ్రీస్వధావస్థితురీ. ౧౩౫౭
- క. అని రాధిక నిలపించెన్ । మనుమున ప్రేమమున నాధ నాధ యికును ద
చ్చున మిమ్ము దీనినై యుట । వనటం గుండెదను విరహవారిధిరోసన్. ౧౩౫౮
- ప. ఇది యటుండ పక్షిణాచేవి గోరోకంబును విడిచి తడవురాలము లక్ష్మీశరీరంబునం దవం
దొసరించె. నంత బృందారంబులెల్ల ప దుష్కంబగు యజుంబు చేసి పలంబుదొందరేక
విష్ణురై బ్రహ్మాం జేరి నివేదించెన పరంబు నారామంబు ధ్యానంబు జేసిన మహాలక్ష్మి
నందే దెదరించి పక్షిణ నొసంగిన దానిని వితామహుండు యజుడేవున కిచ్చి యరనిం
బాడించునం బ్రహారితుడై యజుడేవుండు పక్షిణానౌదవ్యంబు నూచ మూర్ఖులందై
కొంతొకపదికిం చెరిసి పక్షిణం దాణిగ్రహణంబు సేసె. దేవతలు లక్ష్మీలంబు
లంది రంత. ౧౩౫౯
- క. జన్మంబువేల్పువెందుల । కన్నాకగు పక్షిణన్ నుఖస్థితి గూడెన్
దిన్నగ బండ్రెండేడులు । కన్నుల విలుకాని శ్రీయల గడు పల్కయెయిన్. ౧౩౬౦

- క. దక్షిణమాలాపై తా । సక్షయగుణు గర్భఫలసమాఖ్యుని గనియెన్
పీక్షించి యబ్బడు యజ్ఞుం । డక్షిణఫలంబు నిచ్చె సమసం రెల్లన్. ౧౩౬౧
- క. అది గొని చేవల చెల్లరు । బ్రదివంబున కరిగి రంత దృష్టులగుచు శ్రీ
ప్రభునిని శీఘ్రము కర్మము । దుద పక్షిణ యిచ్చెనేని ద్రుహితనూజా. ౧౩౬౨
- తే.గీ. ఎఱకలేయేని యేకతనుగనెన్ । వదిగ దక్షిణార్థ మిడక గర్భ
గవని మీద రెండు గడియలు పడనినయేని రెల్లభగవంతు నియ్యవలయు. ౧౩౬౩
- తే.గీ. దక్షిణార్థ పీఠ తా నేకరాత్రంబు । గడపెనేని నూరుబడుల సొమ్ము
మూడురాత్రు లేగ మొగి సహస్రగుణంబు । ధన మొనంగవలయు దావసేంద్ర. ౧౩౬౪
- తే.గీ. ఏడురాత్రు లయిగ నిరుపేరు నెందోప । లక్ష మేటి మనరి లక్షకతము
నియ్యవలయు సంత చెప్పవ పడనిన । కర్మ నిష్ఫలంబుగద మునింద్ర. ౧౩౬౫
- తే.గీ. మహిని దక్షిణ యాగ్ని మనుజు బొందు బ్రాహ్మణద్రవ్యసూరు బొందు పాప మవని
వాడు కర్మార్థు డగు గాదు వాని లక్ష్మి । నిలువసేసెడు ముట్టును నీళ్ళ పితలు. ౧౩౬౬
- తే.గీ. దక్షిణ యడునన్న పహను వాహుతి ముట్ట । డమరు లద్దె పూజ నాదరింప
లరయ గర్భలంబు సంత్రంబుఖ్యంబు । దక్షిణార్థ మంద్రు తత్త్వవిదులు. ౧౩౬౭
- క. అదిగన దక్షిణ యిష్టక । గొడవగుడుచు సరుచు మిగుల గుంఫీపాక
స్థుడగుచును లక్షమేటిలు । తదప్రగ యమదూత దండరాచిరుడగుచున్. ౧౩౬౮
- క. తరువాతను మాలందె । యెరియుచు రోగమున బిక్కి యల నిర్మనుడై
నెరి దక్కి త్రింద మీదన్ । దొరి నేడుతలంబురై న ప్రియపు బెఱచున్. ౧౩౬౯
- ప. అని యట్లు చెప్పి పరి యెయ్యది విసవలరు నని యడిగిన నాటించు నారాయణుం జూచి
యయ్యా దక్షిణలేనికర్మ నెవ్వ రనుభవించురు. దక్షిణా పూజాక్రమం బెట్టిదది వివరింపవే
యగుదు నారాచరింబు. ౧౩౭౦
- తే.గీ. ఇల నదక్షిణకర్మను బరి గ్రహించు । దామనుడు రొద్ది యడి కానుచులు చేసె
బరికి సదిగాన కర్మల ఫలమురే నదక్షిణంబై నదో గర్భవృక్షములు. ౧౩౭౧
- ప. మరియు సత్సోక్తియుని శ్రావ్యద్రవ్యంబును, శ్రవ్యచేని దానంబును, పృథ్వీపరివహగు
విస్త్రుని పూజాద్రవ్యంబును, ససద్విజ్ఞాని యజ్ఞంబును, సమం పూజయు, గురుభక్తిచేని
వాని కర్మయు బలం చేరు. సంశయంబు లేదు. మరియు వినుము. ౧౩౭౨
- తే.గీ. దక్షిణను పూజసేయుట తలచుటయును సప్తముసేయుట మొదలగు ధర్మములను
గణ్యతాథను గనవచ్చు గాన చాని । వెలివెదను విను సేంక నో యుచుచురత. ౧౩౭౩
- తే.గీ. రొద్ది యజ్ఞంభు దక్షిణాదోలపాక్షి జూచి మోహించునప్పుడు బ్రతి యెగురె
మనమునందును వ్యానించి మహాభక్తి సతని వలుకులు వివరింపు సగుచు వినుము. ౧౩౭౪

మత్తకోకిల. నీవు గోపిని నీవు గోవుల నేత్రవారు దయానివీ
నీవు రాజులు సాధిదానపు నిత్యసౌఖ్యవిధాయివీ
నీవు కృష్ణుని ముద్దరాలపు నిన్నుగొల్పెద మూనినీ
నీవు కీర్తివహించినపు వినిర్మలముగ నక్షిణా. ౧౩౭౫

మత్తకోకిల. పుటినాచగ దీపు కా రిక హారిమణా కుభరానదుం
దెగ్గెదాటను నిన్ను నోడెద రీప్సతలంబలవంటై
ముగ్ధి కొల్పెద లక్ష్మికిం గుడిమూప వీపు సుశీలదా
గర్భదానపు నన్ను పెగమ రావరాగచె దక్షిణా. ౧౩౭౬

మత్తకోకిల. భర్తకర్మలంబు రిచ్చెడి దానైచ్చెతివి శంభుడుం
భర్తగల్గుదు విక్రమరేరెడివారు సత్పులదాతలే
కర్మకోటికి కర్మరూపిణి కర్మకర్తృకుదాకృతి
శర్మదాయని లోకపాపని జ్ఞానబోధిని దక్షిణా. ౧౩౭౭

ప. అని దక్షిణాస్తోత్రంబు నెవడయేని యజ్ఞశాలంబునల బలించిన తప్పక సర్వయజ్ఞఫలంబు
నందు. వినుము. ౧౩౭౮

మ. ధనయజ్ఞంబున భూమియజ్ఞమున మూ రంబందు మూలీశ్వరౌ
చన తామ్రాది సవంతులందు వితతేచ్ఛా హా సిద్ధధంబునం
దును గౌరీశ సురేంద్ర రుద్ర కుచి పాదోనాధ యజ్ఞంబులన్
వినుమా చెప్పెద నింతనుం దెలియగా విస్తృతాచరణునకా. ౧౩౭౯

మ. అరిగిరేడ్చెదనమందు పృష్ఠిని సముద్యద్యోగ్నియాగంబునకా
పర భద్రంబున బాపయోచనమునకా వారాహీజన్మంబునకా
బరమస్రీతిని దక్షిణా సువము నెవ్వారల్ పలిపింతు వా
టరుదిహ్నుంబుల నెట్టి కర్మఫలనయ్యుక్తిం భజిం తెల్లరుకా. ౧౩౮౦

ప. వెండియు దక్షిణాధ్యాన స్తవ పూజాక్రమంబు రెలింగింతు సావదానుండవై వినుమని
నారాయణుడు. ౧౩౮౧

కా. సాలగ్రామమునుండియేని కలశస్థాపనంబు గావించయే
నోరిం దక్షిణ నాదిక క్రిమది సమ్యక్లాన ముప్పొంగగా
రీలావాహము చేసి భక్తిగదముల్ చెల్వార జోడించి దే
వీ లక్ష్మీ వరమేశ్వరీ యనుచు దా వేదంగ నొప్పుం గడున్. ౧౩౮౨

క. సిరి కుడిమూపున బుద్ధున । సిరి కదవే నీవు మంచియెప్పులనెల్లన్
నెరబాణపు కర్మటలట । సిరి నొనగెద వట్టి నీట పేసెద గొల్లపుల్. ౧౩౮౩

- క. వెన్నుని సత్తి నీ వా । వెన్నునిచే గోలుగడిన వెండివి మరియున్
జన్నుముల సిద్ధి నొనగెడ । వెన్నుగ కుద్ధిరపు నీరు వెరగెడ భక్తిన్. ౧౩౮౪
- లే. గీ. ఇటు దక్షిణ ద్వారించి మొగగ మూల । మంత్రమున బ్రాజ్ఞుడెట్టి మనుజు డధిక
భక్తితో శ్రద్ధతో కుద్ధుడగు చగును । పూజ మొనరించగాదగు బుద్ధులైతెన్. ౧౩౮౫
- క. వేదోక్తమార మెడవక । యా దేనికి బూజ సేయవగుటయ్యు నదా
భేదము లేదు నారద । శ్రీదేవికి దక్షిణుడు సిద్ధము తలవకన్. ౧౩౮౬
- ప. సప్రణవమగు లక్ష్మీ కామ శక్తి వీటంబులు దక్షిణసహారంబు లయి మంత్రంబు లగు. నది
చతుర్వ్యంతంబు జేసి వహ్నిజ్వాలం గరిపెన మూలమంత్రం బగు. నది స్వస్వత్ర పూజా
విధానమంత్రం బగుచుండు. ౧౩౮౭
- ఉ. జానుగ సర్వకల్యవల సంపదలన్ దానుసేయు దక్షిణా
ధ్యానము నీకు జెప్పితిని హర్షముతో త దుచారభక్తి న
జానము దాని మానవుడు కాంతి వహించి సుఖంబు లందు నెం
డేని కాలంత రాదు వినుమి యిది వ్రాసిన విన్న జెప్పినన్. ౧౩౮౮
- ఉ. పుత్రులులేనివాడు గను ఘోరిగుణాభ్యుల సుందరాంగులన్
క్షేత్రములేని మానవుడు జెందు బతివ్రత సుందరాంగిం
బుత్రవతిన్ బ్రయన్ వినుల బుణ్యవతిన్ గుణధన్య సర్వులన్.
జిత్రముగా నిరక్షుడు నెందును విద్యను చీని విన్నచోన్. ౧౩౮౯
- లే. గీ. ఘోరిలేనివాడు ఘోరి సంపాదించు । బంధుహనియందు బంధుమున
నాపదలను మాన మరలేక వినువాడు । సంశయంబులేక సౌఖ్య మందు. ౧౩౯౦
- ప. అని యిటు సలిసిన నారాయణునవనంబులు విని నారదుండు స్వామి చీనశరణ్యా నీవలన
నింకను దక్కిన మహాదేవతల చరిత్రంబులు వినువలదు నెప్పి మన్నించవే యనిన
సతండు, ౧౩౯౧
- క. ప్రకృతికి షష్ఠాంశంబై । యతంతకత సలకు షష్ఠి యాధ్యాసంబున్
ప్రకటించెద విను మది వా । లజలంబు బరదేవి మంగవ్రదనుమ్మి. ౧౩౯౨
- లే. గీ. మరియు నది దేవసేననా మహిమ గాంచు । మాతృకలలోన క్రౌంచాద్రిమర్మసునకు
ప్రాణసమయైన యల్లాలు పరమసాక్షి । యాయు విచ్చును వాలుర సరసి ప్రోచు. ౧౩౯౩
- ఉ. ధన్యునిచేత వింటి మును దద్విధమున్ విడ లేను జెప్పెదన్
శర్మదమున్ బవిత్రమగు షష్ఠిచరిత్రము నాలకింపుమి
కర్మవిమోక్షహేతువు వికారవిసరిత మార్యగణ్యమున్
నిర్మలబుణ్యదంబు నగు నీరజగర్భతనూజ వింటివే. ౧౩౯౪

మ. ధర స్వామంభుషణ్మదై మునిగజేంద్రస్తుభ్యుదై యోగమా
 ర్ధరచందై స ప్రియప్రచంద కృతదారత్వంబునన్ బెట్టువ
 త్వరమున్ బోనిది బ్రహ్మయాజ్ఞవలనన్ యదానియెడ డయ్యెజ్జా
 మ్మరుయత్నంబున నట్టులయ్యె సువభ్యుదై కడుం గుంచుచున్. ౧౩౯౫

చా. భూరిప్రాభవు గత్యురం గౌరిచినన్ బుర్రేష్టి సేయించి త
 ద్దర న్మరిని జీరి చూని చరుచున్ దా నిచ్చినన్ పెట్కి య
 న్నారీరత్నము తత్తణుచి వడసెన్ గర్భంబు తర్వాత మొ
 ప్పారెం ద్వాదశదివ్యహయనము లాపై గాంచె సప్రామనిన్. ౧౩౯౬

లే.గీ. అన్నియనవశవంబు లతిమందరములయ్యు । దేహమంటి స్వర్ణవీర్తులయ్యు
 కన్నదిద టివరళ లేనిదాదౌట । నెల్లవారు చూచి యెప్పి రపుడు. ౧౩౯౭

ఉ. తలియు బండ్రియున్ మిగుల తల్లడపాటున చూలి చూలి మూ
 ర్పిల్లి యెరింతసేవటికి జేతనవృత్తి మట్టిల్ల నశ్రువుల్
 చెల్లువలె తొలంగ చుడి వేదన జిల్ల కడుస్వరంబునన్
 చెల్లుగ నేడ్చి చూలబడి చెల్లిలి భీతిలి యెట్టలేలన్. ౧౩౯౮

చ. నృపమణి బాలకుం గొనుచు నేగి శృతావము జేరి యుల్లటన్
 గిడినబుర్రోన జిత్తమున వేదన నైవగలేక యెట్టుకొనన్
 నిజులతరా రి బాలబని పీడక స్వామివలన్ పృతిం గు
 న్నిచ్చడ విమాన మొక్కడు చుహాదినలంబులు సేవవచ్చునన్. ౧౩౯౯

మ. కనియెన్ బాబువిమానరాజమును భూకాంతుంటి నంభోగ్గనన్
 వసనిత్రాజితశ్లోకం కడుబాధన్ మందహాసించితా
 సనమాజిక్యనిభాషణాన్నిత సమాసంబై కనుచాల్చునన్
 మునిసంహృజిత దివ్యదేహ గురుకామోర్తర్ దిశాలేషణన్. ౧౪౦౦

క. అనంతత్వంబు సవత్వం । మను ప్రియులంటి ప్రాసల గర్భముఖ్యులకును గ
 ట్తును నేవలై సచారిక । ధనము నొసంగెదను నేను ధరదేవదా । ౧౪౦౧

చ. సఖమును దుఃఖమున్ భయము శోకము హర్షము మంగలంబునన్
 నిఖిలవిధూరు లావదలు నిర్లసభావము నర్థహ్నియెన్
 సఖులను బంధుజాలమును శాస్త్రవైరున్ దనుచుఁజినుంబు దు
 ర్మఖరయు పీగి కన్నిటికి మూలంబు కర్మమునుచ్చా భూవరా : ౧౪౦౨

క. అగి చెప్పి దేది తన కర । మను బాలకు నెత్తి జీవమును బోసిన యం
 తన సచ్చైకానుచు నా శిశు । వసువమతీజమున మెరయ నచ్చెరువడుచున్. ౧౪౦౩

తే.గీ. రాజు మునమునొంది రాజరాజేంద్రుని । మున దేవసేన యడుగుదమ్మి
కవచ మ్రొక్కి నిలువగా జూచుచేది కా । చని గ్రహించి విడిచి జనదలంచె. ౧౪౦౪

చ. అంత. ౧౪౦౫

తే.గీ. శుష్కకంఠోష్ణతాలుడై చూపులందు । దైన్య మడవంగ నృపుడు స్తోత్రంబు సేయ
సరి యుద్ధేని యతనిపై నాదరమున । బలికె నొక పేదనిది వినిర్మలహారంబు. ౧౪౦౬

క. స్వాయంభువునునురుడవా । చేయంబుము నాడు పూజ చేయుము సీపున
శ్రేయస్కర మది యట్టులు । నీ యజ్ఞమయేని విడచి స్వీకర్తున్. ౧౪౦౭

సీ. వెలయు సుప్రసాదు నిభాబుడై గుణవంతుడై యోగసంపన్నుడగుచు
నారాయణాంకుడై భూరియశోయు యై పండితుండయి యమలుడగుచు
శతయజ్ఞకర్తయై యరిణిలోపేతుడై శుభుడయి రాజ్యకస్తోత్రుడగుచు
జ్ఞాతస్మరణుడయి జ్ఞానియై సిద్ధిసంభాబుడై చాల్మయై బ్రహ్మణుడగుచు

తే.గీ. సలలు నిర్వాలు డనుచు సయ్యధించార । మొసగె న్యుపపండునట సత డవరింపఁబు
డంబు సంబుచు మ్రొక్కి హస్తములు సాదియంది వికసితముఖమృడగుచు నిలువ. ౧౪౦౮

తే.గీ. దేది దీవించి చనియెను దివిన్ సంత । రాజగృహమునటం జని రాజవదన
తెల్లవృత్తాంతమును దేది పిల్లచాని । జేతకిచ్చిని నంది యచ్చెరువు నొంది. ౧౪౦౯

చ. మేలగు దనుచేతులతో । దాలుని మహితార్థచంద్రపాలుని సుగుణ
దాలుని గైకొనె నప్పుడు । చూశిని తన మేను కానె చురచి ముసీంద్రా । ౧౪౧౦

క. పుత్రోత్సవ మొనరించెను । చాత్రవరు డపుడు దేది దప్పుకొనించెన్
దత్రత్యవిచారవిడిత । నూత్రత్రమభక్తి మంత్రసూక్తుల ససభా. ౧౪౧౧

చ. ప్రతిమాసంబున శుక పక్షమున నొప్పన్ షష్ఠి శ్రేయస్థితిన్
వీరతార్కానిదులన్ నిరంతరము కావించించె భక్తిన్ బ్రయ
వ్రతచాత్రుడు మానవప్రభదే బ్రాహ్మణ రాక్షస
శతి చారంబున షష్ఠచారముననుం జల్పించె సత్తిరుసన్. ౧౪౧౨

క. దాలుల యన్నప్రాశన । చేకల శుభకార్యములను వివిధగతుల శో
ధాలించులగుచు గొలిచిరి । మేలుగ శ్రీషష్ఠి జనులు మేదిని ససభా । ౧౪౧౩

చ. షష్ఠిపూజానిధానంబును ధ్యానిధిరంబును కణ్వోక్తక్రమంబునం దెలిపెద వినుము. సాం
గ్రామంబునంగాని, ఘటంబునంగాని, వటమూలంబునంగాని ప్రాజ్ఞాండగువాడు పూజించు,
నందు ధ్యానంబు వినుము. ౧౪౧౪

క. కొడుకుల నొసంగి శుభముల । బడయంగాజేయు దర్శి ధగవతి గరుడా
జడనిధి మణిమయభూషిత । తెడుగుల నెడదాపు దేవసేన భజించున్. ౧౪౧౫

సీ. అర్చ్యంబు పాద్యంబు నాచమనీయంబు దీపంబు గంధంబు ధూప మలర
వివిధపూహార వితరణ నిచ్చియు బ్రణవంబు హ్రీంకార పరకముగను
నాసర షష్ఠీదేవియును ఇచ్చుని గూడి యగ్నిధార్య గలసి యమలమైన
మంత్రంబు దగినది మాటి మాటికి శక్తిని సనువుగా జపముజేసి

తే.గీ. సామవేదో త్తమైసత్త్వి ప్రపము జేయ । వలయు నెవ్వారు మూలంబు వదల కొక్క-
లక్ష జపియించు నాతండు లలితపుత్ర । లబ్ధి పడయును విను స్తోత్రలక్షణంబు. ౧౪౧౬

సీ. సేగీదాపెడి రేపసేనకు దండంబు భద్రంబు లిచ్చు సందకు జొహరు
వలయు రాగను దేవవందినీని ద్రాక్షు నిరు లిడుసన్ని షష్ఠీని జోత
పుత్రదానిమైన ఛాత్రికి జేజేలు మేలోట్టు తల్లికి గేలుమొద్దు
చూయ రానైన యిచ్చుట సమస్కారంబు చాలహోషిణికిని వందనంబు

తే.గీ. శారదకు భక్తరక్షవిశారదకును । సారకును గుణదారసాసారమతికి
సిద్ధకును బూజ్యుకును నిత్యశుద్ధునికి । వేదవేద్యుకు నిదె యభివాదనంబు. ౧౪౧౭

వసంతతిలక. జోహరు నీరు వరదా సురసేవ్యసాదాజోహరు నీరు సుమతీ శుభవాగ్నిభూతి
జోహరు నీరు సురమాసురపై రిభీమా । జోహరు నీరు సురదీ సఖిమూర్తి షష్ఠీ. ౧౪౧౮

ద్వివిధ పృత్తము.

ధనమును నా రిచ్చు తనయుల నిచ్చు । మనమున నిను గొలు మానక షష్ఠి
మానంబు మా రిచ్చు మరి జయ రిచ్చు । మానుగా యశ మిచ్చు మహిమతో షష్ఠి
జ్ఞానిచ్చు నా రిచ్చు సుందర రిచ్చు । న్యానంబు జేస నే దయాజూడు షష్ఠి
గానమోదిని నాకు గల్యాణ మిచ్చు । మానుగా సన్నునేనురకమ్మ షష్ఠి. ౧౪౧౯

క. ఛాత్రిని మనుజుడు షష్ఠి । స్తోత్రంబును బడివెనేని శుభగుణయుతుడె
పుత్రుండు గలుగు వర్తక । మాత్రం దొనరించవలయు మానక ప్రతమున. ౧౪౨౦

వ. మలియు గాకవంధ్యయు, మృతాపత్యయు, నొకసంవత్సరము స్తోత్రంబు పఠించెనేని
షష్ఠీదేవీప్రసాదంబునం బుత్రవతి కలుగు. మలియు రోగయుట్టంజైన చాలుమొద్ద
దరిసంబ్రు లీ స్తోత్రం దొక మానంబు పఠించెనేని మారోగ్యంబు గలుగు సని చెప్పి
నారాయణుండు. ౧౪౨౧

తే.గీ. జలజభవపుత్ర తెలివిత షష్ఠీకుల । మాగమో కంబు మంగళం బఖిలపంధ్య
మనుమ మంగళమంటికాభ్యాన మంత । వినుము చెప్పెద పూజాది విధులతోడ. ౧౪౨౨

సీ. అక్షీణకల్యాణదక్షమై భర్త కోటిని మంగళముల నిండించుకతన
మహాది విధ్యంతైన మంగళుచేత సేవిత యయి నిరులిచ్చి వెలయుకతన

మంగళచండినా మహి బేరు వహించె మూ ర్తిభేదంబున మూలశక్తి
ప్రకృతి కృపారూప ప్రత్యక్ష సతులకు నిష్టదేవత సకలేష్వరాత్రి
తే.గీ. మున్ను శంకరుచే సది పూజ వడసె : త్రిపురపదమందు శౌరి ప్రేరేప విదవ
బ్రహ్మ యుపదేశ మొనగంగ రాక్షస ప్ర . పాతితంబై న యాసుంబు పడుచునుండ. ౧౪౨౩

౪. శంకరు చార్తాడై కొలువ చండి దయామయి యోడనేల నీ
వింక భయంబు దక్కుము మహేశ మురారి వృషస్వరూపు డా
శంక దొలంగు మేను రణశక్తినిగా నిను బట్టియుండెదన్
పంకజనేత్రదత్తశరదాధిరు జేయుము దైవ్య నాపుడున్. ౧౪౨౪

౫. అత డట్లు సేయ ద్రిపురులు : హరులయ్యెన్ విబుధులెల్ల నానందరసా
న్విరుపై చురిసి రాకమెగిన్ . మితిమీరగ మిల సతనిమిద ముసంద్రా. ౧౪౨౫

౬. హరియును సరసిజభవుడును : పరచూర్ణదమును బొంది భాసురగతి శం
కరునిన్ సుసార్పరుంగా : బరగించిరి దేవిపూజ భక్తి నొసర్పన్. ౧౪౨౬

౭. మంగళచండిపూజ పురమర్చును డోర్చున జేసె నౌ మహా
భంగులీల సర్వమును వాద్యము నాచమనీయ వస్త్ర స
న్మంగళ దీపికా లును మూల్య సుగంధము లిచ్చి పాసెమున్
పొంగరి మేర గొట్టె యెనుదోరుల సంబు మ్రొంగబెట్టుచున్. ౧౪౨౭

౮. మంగళచండిపూజకును మాధవు డెంతయు నాత్మరౌపలం
దొంగుచు గీత వాద్యముల ఖూరిమహోత్సవక్రీ ర్తనాధికో
ర్తుంగరవంబులన్ వివిధ చూర్యనినాదములన్ సభంబుద్రొ
యంగ నటించె నోరి నమృతాంధులు దానును గూడి వేడుకన్. ౧౪-౮

తే.గీ. మరియు మాధ్యంధిన్ శక్రమంబుమీర : ధ్యానమొనరించి మూలచంద్రులచేత
ద్రవ్యములనెల్ల యర్పించి భవ్యనిల . స్తవము గావించె సంతోషసహితు డగుచు. ౧౪౨౯

తే.గీ. ప్రణవ హ్రింకారములు లచ్చివలుట కామదీక్షమును సర్వపూజ్యును బేర్పు జేవి
పదము మంగళచండిక నొడవబిల్చియొసర హూంహూంపటస్వాహ యనగవలయు. ౧౪౩౦

వ. దళలక్ష జపంబువలన మంత్రశుద్ధి యగు. ధ్యాసంబు వక్కాణింపు వినుము. ౧౪౩౧

సీ. లనయంబు నవయోవనాన్నిరయగు దాని పదియునారేడుల జాలవోర
లరిక శరత్పద్మకరిత వక్రముదాని నొరపు ముత్యంబు వల్వరుసదాని
దొండపండు మెరుంగు చొరయు వాతెరదాని భవతమోక్షోతియై పరగుదాని
లెల్ల సంపెగవన్నె నుల్లసించెడుదాని గలువరేటలవంటి కనులదాని

- తే.గీ. యభిలషణ్ముల తలియై యలరుదాని । నెలవిధముల కలుములు నిడెడుదాని
చరమపరిభ్రష్టరూపవిస్ఫురణదానిసమ్మ మంగళదేవి ధ్యానం బొనర్తు. ౧౪౩౨
- చ. అని నారాయణుండు దేవీ స్తవనవిధంబు బ్రహ్మాక్షిణ్ణి నుడువందొడంగె. ౧౪౩౩
- మానిసీవృత్తం. మంగళకారిని మంగళశోభిని మంగళవాసిని మంగళదా
మంగళరూపిణి మంగళభూషిణి మంగళవర్తిని మంగళజా
మంగళ మంగళ మంగళదత్త మమంగళపక్ష సమంగళభా
మంగళచండిక మానక నిత్యము మమ్మొల నారయుచూ కృపతోణ. ౧౪౩౪
- క. అని యాగతి శంభుడు దా । మనమున నత్యంతభక్తి మంగళచండిన్
దెనుపడర నిల్చి స్తోత్రం । మను జేసి ముదంబుమీర బూడించి చినెన్. ౧౪౩౫
- క. స్రుతిమంగళదారంబున । మఱినిడి పూజింపవలయు మంగళచండిన్
వితతములగు సంపద లీ । ప్సితగతి బడయంగగోరు పేర్మి ధరిత్రిన్. ౧౪౩౬
- తే.గీ. అంగజవిరోధి మును సర్వమంగళుండు । మంగళాంబను సేవించె మార్గ మెరిగి
దేవతలు గొర్చి రంతట భీరవృత్తి । సర్వజనులును గొర్చిరి చండి భక్తి. ౧౪౩౭
- క. అమరులు సేవించిరి మును । అమలత సేవించి రెల్ల యాశ్రమముల ని
త్యము మనుష్యులు గొర్చిరి పూ । జ్యములగు సమ్మంగళాంబ చరణాబ్జంబున్. ౧౪౩౮
- క. మంగళదేవీ స్తవము వి । నంగల చదువంగలబ్ది నరులరు జగతిన్
మంగళములు సేకూటను । మంగళచండీప్రసాదమహిమము కలియెన్. ౧౪౩౯

—: మ న సో పా ఖ్యా న ము :—

- చ. అని నారాయణుండు మనసోపాఖ్యానము వినుమని నారదున కిట్లనియె. ౧౪౪౦
- క. ఆ భగవతీయగు కన్దీయ । శోభావతి తస్యప్రసట సుత యగు చేరో
వైభవమున జగమును మన । సాధిఖ్యానంబు గాంచె నాలింపు మునీ. ౧౪౪౧
- క. బరహత్యయైన యాశ్వరు । బారి మనమున దలచి దలచి పొంచెను మనసే
శ్వరి యను సభిధానము శ్రీ । హరికరుణాచళమునం దభోధికమహిమన్. ౧౪౪౨
- చ. హరిగొర్చి మూడుయగములు । పరమతపం దావరింప భామినిచి నొడర
కర మీరిపి ముడుకదనమున్ । గొరల జరత్కూటవని ముటందుడు పిరిచెన్. ౧౪౪౩
- చ. గోపీనతి కౌరిన చర । మా పడతి కొనంగి తాను సర్పించెజామీ
యాపై లోకత్రితయ మ । హఘాతీత యయ్యె నలువ యర్పించె నొగిన్. ౧౪౪౪
- తే.గీ. గౌరవర్జంబుతో జగద్బారి యనియు । శంభునిసవర్ణ గావించె వ్రైవ యనియు
విష్ణుభక్తిన్ గొర్చి తా వైష్ణవి యని । నాగభృతి నాగేశ్వరి నాగ జనియె. ౧౪౪౫

ప. నాగేశ్వరిని నాగభగినియు సంచుట

౧౪౪౬

తే.గీ. విషము హరించుకతమున విషహరి యని । యోగసంబంధమున నిష్ఠయోగిని యని
మనతరంబైన జ్ఞానంబు కలిగియుంట । సమృతసంతీపని యనంగ సలర చేవి. ౧౪౪౭

పసంతతిలక. ఆ స్త్రీకమాత సకలార్థ విచేత విద్యా । విస్తార ధన్యగుణ విద్యుతసత్త్వార్థా
ర్వస్తోకహర్షద పరాంగి సురాధినాథ । ప్రస్తోత్రపాత్ర నిరపాయచరిత్ర యయ్యెన్. ౧౪౪౮

ప. ఇట్లు జరక్కాదు పనియు, జగదౌరి యనియు, మనస యనియు, నిష్ఠయోగిని యనియు,
వైష్ణవి యనియు, నాగేశ్వరి యనియు, నాగభగిని యనియు, శైవి యనియు, విషహరి
యనియు, జరక్కాదుద్రవియ యనియు, ఆ స్త్రీకమాత యనియు, సమృతసంతీపని యనియు,
బదిరంటు నాడుంబులం గొనియాడంబు, మనసాచేవిని మనస్సుచే బూజారాలంబును
నెవ్వండు ధ్యానించి నామస్మరణంబు సేయు సెట్టివానికిని వాని పంశంబులంబును నాగ
భయంబు మొదలగు సుద్ధంబులు లేదు; ఐటయు, ౧౪౪౯

ప. మనస మనంబునం దలప మ్మానవు దుగ్రభుజంగవర భీ
తిని బడ దెన్నెటం బరమరీప్రసిషానలదాభ నెట్టెదన్
బనుపడి యొక్కలక్ష్యము జపం దొనరించిన సిద్ధిగాంచు న
య్యనముదు విష్ణులోకమున హస్తముతోడ జరించు నాదబన్, ౧౪౫౦

సీ. సాంపై న తెల్లని సంపంగి క్రొవ్విరి మించు నిర్భయవన్నె మేనిదాని
నగ్నివిశుద్ధాంశురాధాని బన్నగ యజ్ఞోపవీతిని సఖిలయోగ
విద్యుత ప్రజ్ఞానవిరిసిత సిద్ధసిద్ధాదిచేవత చేవి సఖిలవంద్య
సిద్ధిప్రదను మూనిసేవిర కల్యాణగుణకరదంబను ప్రయాభణికచరిత

తే.గీ. లోకమందరి గుణాదిలోకనాథ్య । సమ్యగుణగణోభిత రాజునదన

మంత్రమంత్రార్థరూపిణి మహితమూర్తి : విత్య నిరవమ సౌభాగ్య నే దలంచు. ౧౪౫౧

ప. అని ధ్యానించి పేవో కంబులగు మూలమంత్రంబులం భూప దీప నై వేద్య గంధానులేను
ప్రహ్లాక్షతాదు లిచ్చి హోడింపవలయు. కల్పతరువను పేరం బరగు ద్వాదశాక్షరంబై జరగు
మనసా మూలమంత్రం బెద్ది యనిన. ౧౪౫౨

తే.గీ. ప్రణవప్రసారాంబులు విందుపరకములగు । శ్రీయు క్రియును నై యును జేరి యెవ్వ
నవల మనసాపదంబు చేవై వ్యవంబు । సాహితోగూడి మూలంబు దానియెల్ల. ౧౪౫౩

తే.గీ. పంపలక్షణంబున బరగు సిద్ధి । సిద్ధిగాంచిన మనుజుండు సిద్ధి దగును
వానికి విషంబె యమృతోపమానమగును । వాని ధన్యంతరినిబోలు వైద్యు దగును. ౧౪౫౪

క. యుజువర సంత్రాంతిని స్నాన । నమలు నిదవ గూఢగృహమున వృలి నాద
హము సేసి కొల్చి పురి బం । ఐమి నై వేద్యంబు లొనగ సకలార్థదయౌ. ౧౪౫౫

వ. నారదా పూజాప్రకారంబు సుశివలి. తదపాఖ్యానంబు పెప్పెద విను మని నారాయణుం
డిల్లనియె. ౧౪౫౬

క. మును దందకూతవాధను । మనుజులు కళ్యణుని చేడ మనసను బుట్టించెను
మనసమున నయ్యుం । గన శంకరు భక్తి గొర్చె గైలాసమునన్. ౧౪౫౭

క. కరుణన్ శంకరు డష్టా । శ్చరి యగు శ్రీకృష్ణమంత్రసారిము దెలిపెన్
నిరపాయభక్తిరసటన్ । పరమతపశ్చాత్తురీరధసట మనసటన్. ౧౪౫౮

శా. అ య్యట్టాశ్చరి బానియున్ మనన శర్మానుజ్ఞ దా బుష్కరం
బొయ్యుం జేరి యుగత్రయంబు తప మత్యగ్రక్రియన్ నిశ్చం
త్రయ్యంతో క్తవిదిం బొనర్చుచును సిద్ధత్యంబు పాటించిన
న్యాయబొప్ప జరింప గృహ్టుడు కృపం దా దర్శనం విచ్చుచున్. ౧౪౫౯

శా. బంటా మంతయులేక శౌరి మనసన్ బల్కాను పూడించి మే
ల్కంటం జూచి వరం బొసంగెను ద్రిలోకప్రార్థ్య వౌదంచు న
వ్వెంటన్ శంభుడు కోరి కొర్చెను మహావిస్ఫారసౌజన్యతన్
దంటన్ గొల్పిరి కళ్యణుండు మనుషల్ నాగంబులు న్మరిపుల్. ౧౪౬౦

వ. మరియు జరక్కారు పూర్వవృత్తాంతం తెట్టిదనెను ౧౪౬౧

మ. కడకన్ గళ్యణు డిచ్చె నాపెను జరక్కారుండు నా నొప్పు పా
రుడు దా గె కొనె దైద్రాజు మదిలో రాచ్చింతయున్ బూస కా
విడతో గొన్నె దిసంబు లుండి యతడున్ విశ్రాంతు డయ్యెన్ దపం
బుడుగంటెని పటద్రుమూలమున భద్రోద్యుక్తి నిద్రాశుడై. ౧౪౬౨

క. పడమరలమిన్నతొడ దల । గడ బడక యొసర్చి బార్క గడజామున భా
సుడు గ్రుంటనమయమున దగ్గయెడయడు మేల్కొనమి కాత్మ యుద్యులయగ్గ. ౧౪౬౩

శే.గీ. ఏమిసేయుదు సంధ్యప్రా స్థితడు లేవ । డరచి లేచిన కోపించు సురక నిదుర
నడవగా దలు సేయక గెడవగాదు । గడవగా చెల్ల గర్మల గార్య మెద్ది. ౧౪౬౪

శే.గీ. ధర్మలోపంబు బ్రహ్మహత్యకు సమంబు । ఉభయసంధ్యల నిదురించు బొప్పదెండు
వందనము దీర్చినట్టిడు బండు నకుచి । యగుచు నతనిచి బ్రహ్మహత్యకు సమమగు
సట్టి పాపంబు దక్కనటండ్రు బుడులు. ౧౪౬౫

శే.గీ. ఇతడు షణ్మద్ర నడవన నెంతదేని । గోపగించిన నది సన్ను గొట్టుగాక
ఓని వేదోక్తమునకును హని పొసగ । బండ జేసెదనని మది నూహజేసి. ౧౪౬౬

క. లేవయ్యా ప్రాణేశ్వర । లేవయ్యా మోనిలోకలేఖేశ్వర సం
ధ్యావర్జన సమయం బి డు । పాపరు డదె పశ్చిమంబు శైలము నెక్కె. ౧౪౬౭

౪. అని పెనిమిటి నుద్వేధించిన నాతడు లేచి నిద్ర చెరిపితి వనుచుఁ
గను తెర్రచేసి యయ్యంగన కిట్లని పలికె గంపితాధరు డగుచుఁ. ౧౪౬౮
౫. ఇంపుగ నిద్రపోవు నను నేటికి లేపితి భర్త నీక్రియఁ
నొంపగ దాడియే జగతి నుగ్మలిరిం బలికిఁ ప్రియంబుగా
బం పొనరించుచేరదె తపంబు ప్రతంబును దానముఁ గ్రియా
నంపదయెల్ల వ్యర్థమగు సామిరీ సుప్రియ మాచరించినఁ. ౧౪౬౯
౬. దానము తీర్థము యజ్ఞము । స్నానము సుపవాసమును నిశాకరముఖిన్.
మానుగ బాతివ్రత్యములో నొక లక్షాంశమునట లోబడియుండుఁ. ౧౪౭౦
- తే.గీ. భర్తకు ప్రియంబు జేసిన బడతి విష్ణులోకమున కేగి సుఖించు లోకనాథు
సమ్ముఖంబున దుష్క్రమచరణ యగుచు నీచజన్మంబు వడయు నింతి మరి వినుము. ౧౪౭౧
౭. భర్తకు సుప్రియంబుగా నడించిన యువతి యాచంద్రార్కంబు టంభీపాకసరకంబు గుడిచి
పిదప చండాలియై పతి పుత్ర విహీనగా బుట్టి తురటిలు సని భర్త పలికిన పలుకులు ములు
కులుగాగాడ నులికిపడి యా చిలుకలకొలికి పృదువచనంబుల నిట్లనియె. ౧౪౭౨
- తే.గీ. సంధ్య లోపింపగాను నా సామి కనుచు । నిద్రకును నేటి భంగంబు నే నొనర్చి
నీకు సద్రయ మాచరించితిని నేడు । శిక్షకును సర్వ నిష్ఠంబు సేయుమయ్య. ౧౪౭౩
౮. అని పాదంబులపై బడి । ననబోడి గడుఁ బునఃపునారోదనముఁ
బొనరింపుచుండ సూర్యుని । గని యాతడు శాపమిడగ గడగిన సంతఁ. ౧౪౭౪
౯. భగవంతుడయిన యర్కుడు । దగ సంధ్యనుగూడి వచ్చి తా వినయమునఁ
దగిలి యథోచితరీతిన్ । సుగుణోన్నతుడై న మోని జూచి వదించుఁ. ౧౪౭౫
౧౦. నే నస్తమింపబో గని । మానిని య విహితకర్మ మట్టగు ననుచుఁ
నీ నిద్రకు భంగంబును । దా నొనరించు టిది సూడ భర్తమెకాదే. ౧౪౭౬
౧౧. కరుణామయులరు విప్రులు । తిరముగ కోపంబు నిడదు ధృతిమంతులు నే
శరణార్థినై తి నంగన । బరికించి క్షమింపుమీ శపన మొప్పుదును. ౧౪౭౭
౧౨. అవనిసురుండు కోపము క్షణార్థము విల్పిన నెల లోకముల్
తపులబడు న్నునస్సృజన దా నొనరింపగ నేర్పు కూర్మిచేఁ. ౧౪౭౮
- దివిని లేజా బాడంబు దేవరు లటిరుకారు కావునఁ
నిగిధపపమ్మలందు ధరణీసురదేవుడు కృష్ణుడేకదా. ౧౪౭౯
౧౩. అని పలికి సూర్యు డరిగిన । ముని సంతోషించి శాపమును మానిపురా
తనమగు ప్రతిజ్ఞ కరిమిఁ । మనమున గనికరములేక మననను విడిచెఁ. ౧౪౮౦

అ.వె. పడతి మగడువిడువ గడునడలి యడలి. పడకి పడకి కొంత దడపునటను
దుడుకు మాని వల్కూ పడతి యొడయని గళ్యపుని భక్తితోడ నాత్మ దలం. ౧౪౮౧

ప. అంత శంభుండును, విధాతయు, గళ్యపుండును, జరత్కారునమీపంబునం బొడకట్టుటం
గాంచి వినయవిధ్రుడుంబు లడర వారికి నమస్కరించి జరత్కారుం డిట్లనియె. ౧౪౮౨

ఉ. మీరు మహాధానువులగు మేటల రివ్వటి కేలవచ్చిరో
కారణము స్వచ్ఛింపు డనగా నలుమోటులదంట యో జర
త్కారు ముసింద్ర తోచితివి ధర్మసతిఁ గుణభస్మ సాక్షి నీ
నేనువు ధర్మశాస్త్రముల నీ కొకకొంత కొరంత జిక్కినే. ౧౪౮౩

అ.వె. ధర్మపాలనంబు దట్కనే పుత్రుడుత్పత్తిగాకయున్న బిరుదునీతి
మందుడైన గృహ సమంజసావత్యంబు । నిడక ధర్మపత్ని విడువరాదు. ౧౪౮౪

క. అది కావున నీ సతికిన్ । నడవత్యము నిచ్చి పిదప జక్క విడుపుమీ
నడమలమగు ధర్మము నీ కొడవైఁ మునిరొకఁడంద్ర యుటగుణసాంద్రా । ౧౪౮౫

క. పడతి కడుపునను గొడుటన్ । బడయకయ కడుఁ విరాగమానబడె తా
విడుచు నెవ దతని పుణ్యము । చెడు జలె డనిడిన నీళ్ళచెలుపున దవసే. ౧౪౮౬

ప. అనుడు న ప్వనజగర్భుని పవనంబు విని జరత్కారుండు సమంత్రయోజనంబుగ
నాభిస్పర్శంబు చేసి యో యువరి జితేంద్రియప్రతపరుండును, ధర్మశీలుండును, బ్రాహ్మ
జాగ్రణీయు, దేజస్వియు, దవస్వియు, యశస్వియు, గుణోపేతుండును, పేదపేత్రయు,
జ్ఞానియు, యోగియు, విష్ణుభక్తుండును, గురోర్ధారతుండును, జన్మమాత్ర సంతుష్టపితృ
దేవుండును సగ్గుప్తురందు నీ గర్భంబున నుదయంపంగలవాడు. మరియు వినుము. ౧౪౮౭

నీ. విష్ణుభక్తుని గన్న పెండ్లాడు పెండ్లాడు అనిబుట్టు కృప గోరు జనని జనని
బ్రహ్మమ్ము గీర్తిండు బంధువే బంధువు శౌరినాడుము నేప్పు నఖుడె నఖుడు
సంకరము జపించు జనకుండె జనకుండు హరిమంత్ర మిచ్చిన గురుడె గురుడు
చక్రచారిని గొల్పు నహజుడే నహజుండు పద్మాక్ష సృరియించు భగిని భగిని
తే.గీ. యానరోజాననసంబితాంతమైన । యీ చరాచరవిశ్వంబు నెల్ల నెవ్వ
దలర బుట్టించు గిట్టించు నట్టివాని । గోపరాగణి పేదించు కొడుకె కొడుకు, ౧౪౮౮

క. నారాయణ చరణాబ్జసమారాధన గరవజాలనట్టిడు గురుడా
వైచులకంబెను గడు నవకారి యనుచు నెన్నవలయుగాదె వరాంగీ. ౧౪౮౯

క. కావున శ్రీకృష్ణుని పదసేవ యొనర్చు మది నీరు క్షేమము నొనగుట
నీ పఖింతత్వవేదినివై వెలయుదు పేయనేల యచ్చుతాంతుముఖి. ౧౪౯౦

క. చలమున నే నిను విడిచితి । అలనా మన్నిండు నిర్మలంబగు క్షమయే
కలిగించు సత్వ మంతట । వెలయుం గ్రోదోషశాంతి వెలచుక వినుమా. ౧౪౯౧

క. నే దపమున కేగెద దామోదరచరణములు నమ్మి యోగి సగుణు నో
పై దలి నే తెప్పినయవి । కాదన కిక బో యథానుభిమ్యుగ నెంచే. ౧౪౯౨

క. అనెప్పడును దాష్టవూరిత । మనయనయె మనస మిగుల శోకించి యయో
నను విదనాడందగునే । మనమున దయలేక రోకమాన్యచరిత్రా. ౧౪౯౩

క. ఎప్పుడు నే నిను చేడిన । ఎప్పుడు న న్నాదరించి యలరించెను నే
నిప్పుడు నిను విదనాడిన । నిప్పులలో నుటుచే మునిజనప్రవరా. ౧౪౯౪

క. చుట్టుమలను విదనాడుట । విట్టారట మంతకంటె బెడద యరయగఁ
బట్టిన విదచట కాలింగట్టిన । ప్రాణేతు దానిను మృతియకదా. ౧౪౯౫

క. నుకు రొక్కనూర్చురై నం । బతితో సరదాట భర్మపాలినికీ బతి
వ్రతట బ్రియమందే ప్రేమతము । డితరంబులు కావు నమ్ము మీది ప్రాణేశా. ౧౪౯౬

వ. మఱియు గుటుంది కపత్యంబునందును, పైష్ణపునట హరియందును, వీరాక్షనట సయ
నంబునందును, విపానినట ఇలంబునందును, మధుక్షనట అన్నంబునందును, కాముకునట
కామినీయోగంబునందును, చోటనట బరసదార్పగ్రహణంబునందును, గులటట జానునం
దును, విద్వాంసునట శాస్త్రంబునందును, వణిక్కునట దాణిజ్యంబునందును నెట్లు సాధ్వి
యగు నంగనటం ద్రాణవల మనందు చితంబు హ తియుండునని బర్హి కన్నీర్లు మున్నీ
రుగా వగచుచు దన స్వామిపాదంబులపై వ్రాలినం గటంబు దొడమి ఇరణంబులనుండి
యటదావరను లేచనెత్తి క్రోడంబున నిడికొని నేత్రజలంబులం దడిపి కొంఠొకవడి
నుభింపంజేసిన భగవదనుగ్రహంబున నిర్మల జ్ఞానంబు దొడమి వా రిటపుట విశోటరై
రాదట. ౧౪౯౭

తే.గీ. తరుణి నూరడబర్హి య । తప్తసి పరమపురుష గోవిందు దలచుచు బూర్త నిష్ఠ
దపము గావింప జనియె న । త్తరుణి గర్భవతి శివాలయమున కేగి ద్వారకగతినీ. ౧౪౯౮

క. కైలాసంబున శంభుని । లీలావతి గౌరి తపసిలేమట చగచ్ఛఁ
ఘాలించి హర్మివిధం । బోరను లాలించి నిలిపి పోడించె గుమఁ. ౧౪౯౯

ప. అంత నొక్కనాడు. ౧౫౦౦

క. చూలాలికిని శుభగ్రహ । శాలియన లగ్నమందు జననం బందెఁ
దాలుడు నద్గణశిలుడు । దాలెంతతనమ్ము పొనగె భామూమణిశి. ౧౫౦౧

తే.గీ. పుణ్యవతియైన గౌరమ్మ పురుడునోనె । మరిచినాళ్ళెల్ల గడిపి య పృథ్వీబోడి
చంద్రు డుదయించి యెక్కుచో జాటచీప్తి । పొనకు చూపుదిక్కునుబోలి వెలిగె. ౧౫౦౨

తే.గీ. గర్భమున నున్న యప్పుడే కందునకును । జ్ఞానమార్గము గరపెను గరళగతుడు
కడుపువెడలిసేదవ సక్రమముగాగ । జాతకర్మాదు లొనరించె జయయటంచు. ౧౫౦౩

క. వేదములను జదివించెను । సాధులనుం బూజసేసె సకలార్థములకా
బీదలకు దానమిచ్చెను । సాధరముగ శివునివంటి సరసిడు గలదే. ౧౫౦౪

క. మణిరత్నకీరీటాదుల । సణిమాద్యైశ్వర్యయుక్తు డా శంభుండు బ్రా
హ్మణకోటి కిచ్చె మునికుల । మణి యగు నీ బిడ్డ లోకమాన్యుడటంచుకా. ౧౫౦౫

తే.గీ. లక్ష్మిగోవుల రత్నకలాపముల న । సంఖ్యముల నిచ్చె దార్పణి జ్ఞానురేంద్ర
ధర్మపత్నుల విల్పించి తత్తదర్థ । రీతుల నెరింగి మనసపై ప్రీతి జేసి. ౧౫౦౬

ప. అంత క్రమక్రమంబుగా, ౧౫౦౭

తే.గీ. సక్రమంబుగ వేదంబు సదుపదేర్పి । మొనసి పృథ్వ్యంబుజ్ఞానమును నొసంగి
భక్తిరస్త్యస్య యనుచును బలికెగాన । నాత డాస్తీకు డను పేర భ్యాతిగాంచె. ౧౫౦౮

ప. అంత నయ్యాస్తీకుండు శంకరుననుమతి గొని పుష్కరంబున నారాయణుంగూర్చి తపంబు
సేయఁబూని దివ్యంబులయిన త్రిలక్షవరంబులు తపంబు సేసి శంకరునకు సమస్కరింప
మరల గై లాసంబునకు వచ్చి యచ్చట నున్న తన తల్లియగు మనస మానసం బలరింపం
జేయుచు నుండి గొన్నాళ్ళకు దన జనకుండగు గణ్యపు నాశ్రమంబునకుం దన తల్లిం
గొంపోవ నేగినం బరమహర్షసమేతుండై యతండు బ్రాహ్మణులకు శతలక్ష రత్నాదికం
బుల నొసంగి, భోజనంబులం దృష్టులం జేసె. నిటుండ మనస నిజపుత్రసమేతయై చిర
కాలంబు కశ్యపాశ్రమంబున నుండె. మఱియు దదీయంబయిన యొక యాభ్యాసంబు కలదు.
చెప్పెద వినుమని నారాయణుండు నారదునితో నిట్లనియె. ౧౫౦౯

సీ. ఛవి నభిమన్యుని బ్రుచ్రుండయిన పరీక్షితుడను రాజన్య శేఖరుండు
శృంగి నామక రసాత్రిదిపేతుడే శయింపంగబడియె మున్నేడు నాళ్ళు
గడవకయుండ దక్షకభక్షితుండపు గమ్మని యడి విని య మ్యహీతు
డంగరక్షల నుపాయంబు లేర్పరచి సప్రాహంబులు ప్రహృద మంటనీక

తే.గీ. కడపుమండంగ కదలి తక్షకుడు వచ్చు । దారి ధన్యంతరియు దాప్తసేర నిచ్చు
రకును సంవాద మొదలి తుదకు సమాధి దనరి మణి యిచ్చి వంపె న త్తాచుజ్జ్ఞ. ౧౫౧౦

క. అంతట దక్షకు డా నృపు । నంతికమున కేగి కరచి యనుపులు గొనియెకా
జితం జనమేజయ ఛా । కాంతుడు తచ్చుతుడు పై తృకంబులు తీర్చెకా. ౧౫౧౧

క. ఆ కినుకన జనమేజయ । భూకాంతుడు సర్పయజ్ఞమును జేసిన మం
త్రాకృష్టి నగ్ని బడి సతి । లోకమహిమ దందఱుకలోకము మానీ. ౧౫౧౨

- క. తక్షకు దడలుచును సహా । స్రాజుని శరణంబు వేడ నది గని విప్రా
ధృష్టులు సతక్షకేంద్రుని । బ్రహ్మయమున బుద్ధ్యునింప భరవిహ్వలుడై. ౧౫౧౭
- క. సురసంఘముతో వెళుచు । హరిహాయు డ మృతన జేరనరిగి విసయవి
స్ఫురణంబున గొనియాడిన । బరిహార్థదయారసమున బరికించి వెనన్. ౧౫౧౮
- క. తన కొమరుం డా స్త్రీలం । డను మునివరు సనుప నేగి యాతడు భూమి
కుని వేదిన సత డతిభ । క్రి సహిష్ణుకయంబు మాని కృతకృత్యులడై. ౧౫౧౯
- క. జన్మంబు గడపి దక్షిణ । రెన్నే ద్విజవరుల కొనగి యిల యేలెను ముఠా
మన్నెదొర మనన గొల్పెన్ । గ్రన్మన సకలోపచారకలితక్రియలఁ. ౧౫౨౦
- ప. ఇట్లు మనసాశ్వాసంబు చెలిపితి, నిక నేమి యడిగెద వనిన నారదుండు మహేంద్రుండు
మనసం బూజించినవిధంబు నుడువవే యనుడు విని దయావరుండగు నారాయణుం డతని
కిట్లనియె. ౧౫౨౧
- సీ. స్నాతుడై యాచమనము చేసి వెలిమడుంగులు గట్టి దేవిని లలిత రత్న
సింహాపీఠిక నిల్చి చెలగుచు మణికలశంబులయందు గంగాంబువు రికి
సలలితభ క్తితో సంప్రదాయ మెటింగి జలకంబులార్చి త్రయ్యలఘుమంత్ర
ముల వస్త్రయుగ్మంబు వెలయించి గంధంబు నలది యర్ఘ్యాదికంబుల నొసంగి
తే.గీ. పరమనియమంబుతో గణపతి దినేకు । వహ్ని విష్ణు శివార్చల వరుస గొల్చి
మరి దశాక్షరమగు మూలమంత్రమునను మనస జపియించె నిండుండు మౌనివర్య : ౧౫౨౨
- క. మద్దెలలు ప్రాగె నెల్లెడ । దిద్దిమ్మని గీతు లెనగి దీర్ఘ ములగుచున్
ముద్దియ లాకిరి యప్పటి । ప్రొద్దులు మంగళము లాయె భూతము లలరెఁ. ౧౫ ౨౩
- తే. గీ. బ్రహ్మ విష్ణు శివాజ్ఞ జొప్పడగ నిట్లు । మేన బులక లెనంగ ననూనభక్తి
యుక్తిని బురందరు డమంద యోగభోగబంధులముగ బ్రహ్మసందభరితు డగుచు. ౧౫౨౪
- ప. భవ్య నిరంతరాయ నిరపాయ మహోద్యమ నిత్యకుడ సం
భావ్య మురుంద పద్మజ కపరి దినేశ గణేశ ముఖ్య సం
సేవ్య క్షమాది సదుణ పశీకృతకాండకరందకాండ వా
స్తవ్య స్తుతింతు నిన్ను మనసా మనసాత్వికదివ్యమానసా. ౧౫౨౫
- క. నాతల్లియైన యదితికి । నేతరున భ క్తియు క్రి నే నొనరించున్
ప్రీతి నెటుల నతివినయనమేతుడనై కొల్లు నన్ను నేనిన తల్లి. ౧౫౨౬
- క. నా ప్రాణంబులు వుత్తులు । నాద్రియనతి బిందుకోటి నానభృత్యుల్
మీప్రాసన బ్రతిరితిమ । మ్యా ప్రోవవె తల్లి కల్పమహారుహపల్లి. ౧౫౨౭

క. నిను గొనియాడ దలంచే : ఘనశక్తిని ప్రకృతి పభిలచారణమా నీ
కనికరమువలన విభవము । గొని బ్రతిపెదసమ్మ నిన్ను గొప్పెదసమ్మా. ౧౫౨౪

క. నీ పూజయందు ప్రీతియు । నీ పాదాబిముల గొలుచు నీతియు భక్తి
ద్యాపారము గల రీతియు । జేపట్టి తక్కువేయి చెప్పుము తల్లీ ! ౧౫౨౫

తే.గీ. వినుము నీ పూజ నిత్యంబు విబుధసేవ్యమైన లోకత్రయంబున నభిలషులు
నీ వ్రతం దాచరించంగ నే నొనర్తు । దద్దిహనంబు చెలిపెద దల్లి వినుచు. ౧౫౨౬

ప. అపాద సంకరాంతియందును, బింబహియందును నీ పూజ తప్పక యెవ దాచరించునో
యతనికి నాయు దారోగ్య బ్రత హాత్ర దను దాన్యాదులు గలుగు. కీర్తిమంతుండగు.
గుణవంతుండగు. నిన్నుం గొల్చినవారికి సంపదలు జయం బగు, సంజయంబు లేదు.
నీ నాచుం బుచ్చురించినమాత్ర సర్వవిషంబులు నిర్విషంబులగు. నీవు కళ్యపాపత్యంబు
వగుట నాకు భగిని వయ్యెదఱు. అక్కా ! కళ్యప్తుని మనంబునం బుట్టి మనన వై తివి.
ఇప్పుడు సర్వజగంబులు మనసార నిన్ను గొల్పుటంబట్టి సార్వకనామధేయపు గొమ్మని
చెప్పి భగినివలెం దొడ్కొని, ఇంద్రుండు సజ్జత దాస దాంధవంబుగ స్వర్గంబునకుం
బనియె. మనన నిజబ్రతునితో దండ్రియగు గళ్యప్తుని యంట చిరకాలంబు నిదానంబు
నేనె. మిరియు, ౧౫౨౭

క. గోలోకమునుండి సురభి । యాలో గళ్యప్తుని యింటి కుడెంచి దగన్
దాల బడివేల కడవం । నోలోలో యుగ స్నాన మొనరింపించెన్. ౧౫౨౮

అ.దె. సురభి మనన పూజ బొప్పడ నాదించి । మేగె నంత జ్ఞాన మెల సురలు
మననవలన చెలసి మహిమ తెందిరి భక్తి । మునివరేణ్య మనన ముఖ్యగాదె. ౧౫౨౯

ప. అనబ్బడు విని నారదుండు స్వామి : సురభ్యుపాఖ్యానంబు పెప్పవే యనిన నారాయణుడు
సురభ్యుపాఖ్యానంబు పెప్పం దొడంగె. ౧౫౩౦

—: సు ర భ్యు పా ఖ్యా న ము :—

క. గోపలకును సధిదేవత । గోవులకును మొట్టమొదటి గోవు తలంపన్
గోపలకు తల్లి మిరియును । గోవులకు బ్రధాన సురభి గోష్ఠి బుద్ధైన్. ౧౫౩౧

అ.దె. మొట్టమొదటి సురభి పుట్టుచు చెలిపెద । వినుము బృంద యనెడు వివేకవంతుడు
గోపికాయుతుండు కోమలాంగుడు సదా । సందమూర్తియైన సుందరుండు. ౧౫౩౨

క. తన ప్రేయసియగు రాధికయును దా । నును వేడ్కలలర నొగి నేరాంతం
బుని గ్రీడ నలుపుచును గ్రన్నెన దా । లను గ్రోల మనమునం గురుకమిడఁ. ౧౫౩౩

అ.వె. ఊడ బిండు పొడుగు నొరపె న గిన్నియ । కొమ్మదోయి గల్లి కొమరుమిగులు
చక్కనైన సురభి యొక్కది తనదు దా । చక్క పొడమజేసె చక్రదరుడు. ౧౫౩౪

అ.వె. నాదెమైన ముద్దునడకల నిటలు । లాడుకొనుచు బాల కానగొనుచు
వేడుకలర దర్శి వెనువెంటనంటిన్ । దూడ నొక్కదానిగూడ జేసె.

౧౫౫౫

ప. అట్లు నిజప్రభావసంభూతయైన సురభిం గాంచి పాదోదయంబు సుధాతిరిక్తంబును, జలా
మృత్యుహారంబును సగు దాని పాలవలన తన విపాసం దీప్యకొని, తత్త్వయూనియు క
థాండవిప్రసనంబు సేయఁ బండున్న దుగ్ధంబులలో క్షీరసరోవరం బను పేర నొకకొలను
గోలోకంబున వెలసె. దదసంతసం బది రాధాదేవికిని, గోవికలంబున ప్రీతావాడియై వరగె.
దాని వి సేవంబు శతయోజన పరిమితంబు. మరియు రాధానాథుం డ వ్యాపి మహారత్న
ఖచితసోపానశోభితంబు గావించె. మరియు నా సురభి లోచనవాసంబులనుండి ముసంత
కోటి కామధేనువు బుడయించె. నదియె గోసృష్టికిం బ్రథమకారణం బయ్యె. నాడు నారా
యణుండు ఆ సురభి సతిభక్తిం బూజించె. సంతనుండి ముల్లోకంబులదా రా సురభిం
బూజించుచుండిరి. ఇట్లని స్తుతించె.

౧౫౫౬

మ. విమలాయై సతతం సమో ననుచు ప్రాంఘీజ ప్రకృత్యై సమో
నమ యంచున్ జగదందికే ను దినుతానాం భాగ్యదే తే సమో
నమ యంచున్ గరుణామయే నిరుపమానందప్రదాయై చ తే
నమ యంచుం సురభి ప్రణామము సురన్నాథుండు జేసెన్ దెనక.

౧౫౫౭

మత్తకోకిల. భ క్తలృకభూరుహంబగు భానురాంగివి రాధికా
సర్వచిత్తపు కృష్ణదేవుని సంగతిం జరియించు వ
త్క కడుగట్టు ముద్దిగాలివి దర్శనహాపిణివమ్మ దే
దోక్తరీతిని నిన్ను గొప్పెద నో సురభ్యభిధావతి.

౧౫౫౮

మాలినీవృత్తం. ఆర్తు లపాలిటి యంబు పాపగుణాః మదంబు భుజు లుం
గీ రై నానంగెడు కృష్ణు యెంగట గేళి యెనర్చెడు చేను జగ
ద్యుగినివె నిరవద్యసూక్ష్మోన్నతి వత్సలవై మము శ్రోషుము నిక
గీర్తనజేసెద గేవలభక్తిని క్షీరము లిమ్ము కృపామయతన్.

౧౫౫౯

క. అని యాగతి హరి వేడిన్ । విని సురభి దయాప్రసృష్టి వీక్షించుచు ద
ర్శన మిచ్చి యింద్రు డడిగిన । యునువున వరమొసగి యరిగె నంతర్హితయై.

౧౫౬౦

ప. మరియు వేదోక్తంబగు సురభి ధ్యాన స్తోత్ర మూలమంత్రాదికంబు క్రమంబుగా వచి
యించు, వినుచు.

౧౫౬౧

క. పాలలకు వేద్యమగు వే । మారును స్మరియంప నార్యమాస్యము మిగులం
గారియ లదంచు మంత్రం । ధారక్షరముల నెనంగు నది సౌరభమై.

౧౫౬౨

తే.గీ. ప్రణవపూర్వక జేంతమై వరగు సురభి । వదముమీద నమో యని నలుక సురభి
మూలమంత్రంబు దగు నది మూల మఖిల । శోభనాదా ప్తికిని మునిస్తుత్యకృత్య.

౧౫౬౩

క. సిద్ధుడగు లక్షణవమున । బుద్ధిమధుగ్రేసరుండు పూని సదా దా
వృద్ధిం గోరిన యేనియు । నిర్దాహణి సురభిమంత్రమే తంత్రమగున్. ౧౫౪౪

క. లక్ష్మీరూపను మంగళ । పత్మల దృశ్యాతధేనువర్గప్రసపుష్క
లత్పించితరూప స్వస్సు । ఔ పాతాళ పూజ్య సురభి సుతించున్. ౧౫౪౫

తే.గీ. కలశమం దొండె ధేనుపుతలన యొండె । నావు గట్టెడి స్తంభంబునంద నొండె
సాలశిల నొండె శిథి నొండె నీళ్ల నొండె ద్విజుడు సురభిని బూజింప విజయమొందు. ౧౫౪౬

మ. విను మొక్కప్పు మురుండు మాయవలసన్ విశ్వంబునన్ బాలులే
క సుపాత్రయ్యరై సురత్ ముసులు బ్రహ్మాం జేరబో దాకవా
ననులో నాతడు మూలగోపును మహేశ్వర్యప్రదాత్రి స్వం
బును ద్యానింపుము మ్రొక్కు మన్న సతడున్ మోదంబునుం దొందుచున్. ౧౫౪౭

క. అలీల సురభి కరుణా । శాలినియె వర మొనంగ జగములనెల్లన్
బాలన్ ముణిగిరి తేలిరి । యోలోయని యెల్ల వారు నుల్లాసముగన్. ౧౫౪౮

అ. పె. పాలవలస నేయి ప్రభవించె । నిందారె నేతివలస యజ్ఞజాతి గలిగె
యజ్ఞజాతివలస సమరులు ప్రీతులై । వృష్టి నొసగి రవని వృద్ధిబొందె. ౧౫౪౯

క. జను డీ సురభిస్తోత్రం । బును జదివిన గోసద్బుద్ధి పుణ్యమును యశం
బును నారోగ్యము నాయువు । మునుగాగల సుఖములంది ముక్తియు గాంచున్. ౧౫౫౦

—: రాధా దుర్గా పూజావిధానము :—

వ. అని చెప్పిన విరి వరమానందభరితుండై వరమతపోవిశాలకుండగు నారదుండు నిఖిల
నిగమాంతపారాయణుండగు నారాయణున కిట్లనియె ౧౫౫౧

క. ప్రకృతుల వ్యాఖ్యానంబులు । నకలంబును వింటి జన్మ సంసారనిదా
రక మింతకంటె గలదే । యిక నొక్కటి వినవలంతు నెద్ది యనంగన్. ౧౫౫౨

క. శ్రుతిదోషితమగు రాధా । సతి పూజాక్రమము వినక శ్రవణద్వయ యే
వితమున నిలువగగల ద । చ్యుత సుకృతంబులను బరమసుకృతంబకదా । ౧౫౫౩

వ. అనవుడు, ౧౫౫౪

చ. క్రమమున దెచ్చెదం గలహమస్మర చారుతరంబు సారసా
రము సరసం బుదార మధురంబు శ్రుతిప్రతిపాదితంబు గూ
ఢము వరమో త్రమంబును విడంబితపుణ్యకథామయంబు శ్రీ
దము విను రాధికావ్రతవిధానము జ్ఞానము నిచ్చు నెల్లదన్. ౧౫౫౫

వ. నారదా ! వినుము. మూలప్రకృతి సంవిత్తునుండి జగత్సృష్టికాలంబున శక్తియుగంబు పుట్టె. నది ప్రాణబుద్ధ్యధిదైవతంబును, సర్వజగంబులకు నియంతయు, భేరకంబునునగు. విరాడాది సమస్త చరాచరప్రపంచంబు తదధీనంబై యుండు. తత్ప్రసాదంబు లేక మోక్షంబు దురమంబు. కావున శక్తిదత్తయ సేవనంబు సమ సజనులకు విధేయంబు. అందు మొదటిదియగు రాధికామంత్రంబు బ్రహ్మ ఋష్యాది సేవితంబయివ పరమమంత్రంబు. ప్రణవపూర్వక చతుర్వ్యంతు రాధాపదంబుపై వహ్నిజాయం గూర్చు నగుచుండు. ఇది షడక్షరంబు. చతుర్విధ పురుషార్థసాధకంబు. మఱియు ఇది మాయాబీజాదికందై వాచా చింతామణి యగు. వక్త్రీకోటి సహస్రంబును, జిహ్వకోటిసహస్రంబును గలవానికయిన నీమంత్రమాహత్యంబుం గొనియాడ నలవిగాదు. భక్తితత్పరుడై యాది నీమంత్రంబు శ్రీకృష్ణుండు మూలదేవితే గోలోకంబున రాసమండలంబునుం గ్రహించె. అ య్యచ్ఛ్రుతుచే విరాడ్భృగ్హ్యాయు, సతనివలన ధర్ముండును, ధర్మనివలన నేనును గ్రహించితిమి. నేను మంత్రంబు స్మరించుటంబట్టి ఋషినైతి. బ్రహ్మదు లది నిత్యంబు ధ్యానింతురు. రాధార్చనంబు విడచి చేసిన కృష్ణార్చనంబు నిష్ఫలంబు. ప్రతివైష్ణవుండును రాధార్చనంబు తప్పక యొనర్చవలయు. కృష్ణుండు రాధాదీనుండు. రాధ రాసేశ్వరి. దాని విడచి కృష్ణుండు ప్రవర్తించడు. మఱియు,

౧౫౭౬

కా. రాజం భక్తుల వాంఛితార్థఫలమున్ రాధించుటంబట్టి రా
ధానామంబుని మించె దేవీ తదతీదృశ్రీసహాయుండనై
నే నైతిన్ ఋషి నెల్ల దేవతలు నేనే సర్వనిర్మాతనం
చానందంబున గొల్పు రేమన దదీయందైన మాహత్మ్యమున్.

౧౫౭౭

వ. ఈ మంత్రంబునకు ఛందంబు గాయత్రి, రాధికదేవత, తారంబు బీజంబు, శక్తిబీజంబును, శక్తిమూలావృత్తిచే షడంగంబులు సేయునది. రాసనాయికయగు రాధన్ ధ్యానించవలయు. సామపేదోక్తంబగు దేవీద్యానంబు నుడివెద, వినుము.

౧౫౭౮

సగ్నిణి. మల్లికా మాలతీ మంజరీ మాలికన్
పుల్లపద్మాశి విస్సూర్ణదాస్యాలకన్
ప్రొల సద్భూషణీ ఘాతగోమేధికన్
గల్గనారాధికన్ రాధికన్ గొల్పెదన్.

౧౫౭౯

సగ్నిణి. హవభావాది విన్యాససంశోధికన్
పావనాంఘ్రిద్యయ ప్రాప్తకృష్ణాధికన్
సేవకార్థప్రణాళప్రభాసాధికన్
భాషకారాధికన్ రాధికన్ గొల్పెదన్.

౧౫౮౦

ప్రగ్విణి. సర్వపాపవృటాసత్వరోచ్ఛాలికన్
గర్విరక్షోప్రజాకార నిర్మూలికన్
శర్వ పేదోముఖాత్వాన సమ్మేళికన్
సర్వదారాధికన్ రాధికన్ గౌరెదన్.

౧౫౬౧

సీ. ఏదేవి పదియు రెండేడ్ల దెల్లప్పుడు నేతల్లి రీలాపరీతిలకయు
ఏయంటి శృంగారతోయరాసిలహరి యేయవ్వ రాసరేఖేష్టచరిత
ఏయమ్మ కోటిపర్వేందుప్రతికాశ యేసాధ్వి సుకుఘారభాసురాంగి
ఏకత్తి సంతతాహీనవిద్యావతి యేయైదుప పరాభయేద్దహస్త

తే.గీ. ఏనతీమణి మృదుమందహాసవదన । ఏజగన్మాత గోపికబృందసేవ్య
ఏజనని శుద్ధవసనవిరాజమాన । యట్టి రాధామహాదేని నాత్మ దలను.

౧౫౬౨

ప. ఇట్లు ద్యానించి బాహ్యప్రదేశంబున నొండె సాలగ్రామపుటమున నొండె అష్టదశ
యంత్రంబున నొండె దేవిని యథావిధిం బూజింపందగు. నెట్లనిన.

౧౫౬౩

తే.గీ. ప్రీతి నావాహనము సేసి పీఠ మిచ్చి । యర్చ్యమును బాద్యమును నిచ్చి యౌచమనఃజ
లంబు ముమ్మా తొనంగి మూంబుచేతనవల మధువర్కమును గోవు నలర నిచ్చి.

౧౫౬౪

తే.గీ. జలకముల నార్చి యంటి వత్తద్వయంబు । జందనమును దద్యన్నంబు సకలభూష
ణములు పూపులు తులసియు క్రమముతోడ సర్పణముసేసి యెంతేని హర్షమొప్ప.

౧౫౬౫

తే.గీ. నాలుగువిదిక్కులందును నడుమ నంగ । పూజనము చేసి పరివారపూజ చేసి
యష్టదశపద్మ మొనరించి యందునుం బ్ర । దక్షిణంబుగ ముందరిదశము పూని.

౧౫౬౬

సీ. లలి దూర్వనందు మాలావతిం బూజించి దమునఃకరుభను మాధవిని గొల్చి
రహి దక్షిణంబున రత్నమాల రెరంగి రక్షోదీశను శీల బ్రస్తుతించి
పడమట శశికన్ ధత్తతో భజియించి వాతకాష్టను వారిజాత్ర మొక్కి
కౌదేరమునను బరావతి సేవించి దర్పకారిదెస నుందరిని దలచి

తే.గీ. బ్రహ్మముఖ్యుల మరి దిశాపాలకులను । బాహ్యమున సర్పనము చేసి పరగ శంఖ
ముఖమహాయుధములు వ్రాసి మోదమలర । సకలరాజోపచారముల్ నలుపవలయు.

౧౫౬౭

తే.గీ. అంతట సహస్రసంఖ్య జపాచరణము । సేయుచు సహస్రనామార్చ బాయ రెవ్వ
దొనర గావించు వాడు విష్ణూపమాను । ధరుగు గోలోకమునకు మహామహిమను.

౧౫౬౮

క. రాధాజన్మోత్సవమును । మేధావిత నెవడు సేయు మేదిని సంప
త్సాధనందై కాత్రిక కల్పాధిపార్థిమను । వాడు హరితుల్యుండౌ.

౧౫౬౯

- అ.వె. దేవి రాధ తనదు దివ్యలీలావిన్ . దమున నిచ్చమీర దా జనించె
భాసురముగను వృషభానునామునకు బృం . దావనమ్మునందు దావసేంద్ర : ౧౫౭౦
- వ. మరియు నిందుం జెప్పుబడిన మంత్రములచే వర్తనంభ్యాది విభానంబులు చెడనీయక పుర
శృరణక్రియాయోగ్యంబయిన దళాంశంబు హోమంబు గావించి తిలలచే వేల్పునది.
నాపుడు విని నారదుం దీట్లనియె. ౧౫౭౧
- క. మాధవ దయతో జెప్పుము . సాధనమగు స్తోత్రసరణి చయ్యన నాటన్
బోధామయమై తనరెడి . రాధాదేవీప్రసాదలాభంబునకుఁ. ౧౫౭౨
- వ. నాపుడు నారాయణుండు. ౧౫౭౩
- క. అక్షిణరాసకేదక్షపు . కరుణార్ణవపు సదా త్రైలోక్యా
ధ్యక్షపు కృష్ణప్రియ విక . రక్షింపుము మమ్ము వేగ రాధాదేవీ : ౧౫౭౪
- క. దేవీ జ్యేష్ఠ మహేశ్వరసేవితచరణాజ్ఞయుగళ శ్రీ వాణీ గౌ
రీ వినుత సత్కదామయి . రావమ్మా మమ్ముఁడ్రోవ రాధాదేవీ : ౧౫౭౫
- క. నీవే సావిత్రివికద . నీవే గంగపును యమున నీవే మణి ప
ద్యావతియును నీవేమిటు . రావమ్మా మమ్ము డ్రోవ రాధాదేవీ : ౧౫౭౬
- క. రమణీయమ్మాత్రి మనసపు . విమలపు తలసివి సమ స్రవిశ్వేశ్వరి వో
శమదమదాత్రి సమస్కా . రము గైకొని ప్రోవుమమ్మ రాధాదేవీ , ౧౫౭౭
- క. సంసారాంబుదితరణి . హింసాదికరహిత ప్రకృతి హేమాలంకా
రాంసాదిక జగదవసరి . రంసాయత నిన్ను దలతు రాధాదేవీ : ౧౫౭౮
- క. ఈ స్తోత్రము లభియించుట . దు సర మిది తెలిపితిఁ విభూతమహాపా
వస్త్రోమము ముక్తిదము సమస్త . శ్రీ లిచ్చు చదివినట్టిర కనఘా : ౧౫౭౯
- క. అర్చకములేని దధుమల . మార్గంబుల బోవనీదు మణి దుర వివ
ద్వర్గంబుల నడచుటచే . దుర్గాభ్య వహించె రాధ ద్యోమునినాదా : ౧౫౮౦
- క. రాధాసేవ కనర్హం . డీ ధరణిని లేడు సమ్ము మిది నిక్కము ని
ర్వాధకము మోక్షలక్ష్మి . సాధకము నితాంతబోధ సంయమినాదా : ౧౫౮౧
- క. కలదు సవాక్షరమంత్రము . తెలిపెద విను ముక్తమంబు దివ్యము నాదా
పలదము దానిం చెలియక . యలతులు వేయిండు ముక్తిసందంగలరే : ౧౫౮౨
- వ. వాగ్దావంబును, శంభువనితయుఁ గామబీజంబును, చాముండామై పదంబును, సమః
పదంబును గూడి సవాక్షరంబగు మంత్రం బియ్యె. ఇది భక్తులపాలింటి కల్పద్రుమంబు.

దీవికి బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు ఋషులు. గాయత్ర్యుష్కిగనుష్టుప్సులు ఛందంబులు, మహాలక్ష్మీ మహాకాళీ సరస్వతులు దేవతలు, రక్తదంతికా దుర్గా శాంకరులు వీణంబులు, నందా శాకంభరులు దేవులు, ధర్మార్థకామమోక్షంబులయందు వినియోగము. ఋషులను మోళియందును, ఛందంబుల వక్త్రంబునను, దైవంబుల హృదయంబునను, శక్తివీణ ముల స్తనంబులను న్యసింపవలయు వీణత్రయంబుచేతను, వీణచతుష్కంబుచేతను, వీణ ద్వయంబుచేతను, సర్వింబుచేతను మంత్రాంగషట్కంబు జాతియు క్తంబు నేని శిఖాలోచన శ్రుతి నా సానన కంఠంబుల న్యసించునది. సర్వమంత్రవర్ణంబులచే వ్యాపకంబు నేయునది. యాదట జేయందగిన ధ్యానం బెట్టిదనిన,

౧౫౮౩

సీ. ఖడ చక్ర గ దాకుగ శరాస పరిఘ శూల భకుండికా శిరోలలిత శంఖ
హస్త త్రినేత్ర మహాకాళీ వివిధభూషణయుతయు నసికాంఠనసమేత
తత్ సమప్రఖ్యయు దశపాద దశముఖి కామవీణమహాప్రకాశమూర్తి
మదుక్తైటబాసురమర్దని కాలసంతోషితవరమేష్టి దురితరహిత

తే.గీ. నక్షమాలా పరకు గదాధాశని । శరకుండికా శక్తి చ ర్మోరుదండ మంటి
కా సురాపాత్ర చక్రాసి పాశ । శూలధారిణిని రక్తవర్ణను దలతు మదిని.

౧౫౮౪

సీ. అరుణాజపీత మాయావీణరూపిణి మహిషరక్షోహంత్ర మహిత లక్ష్మీ
హాల శంఖ చక్ర ముసల శూల చాప శరాది ధారిణి కుండహాసితలసిత
కుంభవిధారిణి సుఖశాలినిని వాణి నవరూప సచ్చిదానందమూర్తి
సంయమిధ్యానగోచర నిత్య నిరుపమ పరికుర్ణ నిఖిలైకపాలిని సతి

తే.గీ. పరమకల్యాణి నాగమపంజరస్థ కుకుని గీర్వాణి నాద్యంతకూన్య మాన్య
విష్ణుపత్రయధన్య సద్విద్యరేణ్య । ధన్య ముక్తిపదాన్య ముక్తజనగణ్య
పుణ్యభక్తశరణ్య నే బూని గొల్తు.

౧౫౮౫

ప. మఱియు రాధాయంత్రప్రకారంబు వినుము. త్ర్యంసంబును, షట్కోణంబును, అష్టదశం
బును, చతుర్వింశతివక్రకంబును భూగృహాయుతంబును నైయుండు. సాలగ్రామంబున
నొండె, యంత్రంబున నొండె, ప్రతిమయం బొండె, వాణలింగంబున నొండె, సూర్యబిం
బున నొండె, జయది శక్తియుక్తంబగు పీఠంబున నొండె రాధాదేవి నుద్దేశించి యర్చింప
వలయు.

౧౫౮౬

చ. వలనుగ బూర్వకోణమున వాణిని బ్రహ్మను నైరృతంబున
జలరుహమందిర హరిని శాంకరి శంభుని వాయుదిక్కున

చెలగుచు నుత్తరంబునను సింహము చాకటభామహానుజుఁ
బొలుపుగ ముందటఁ మహిమ బూజి రానెత్తురు కోను లాటిటఁ.

౧౫౮౩

సీ. నందఱ ర క్షణ మందరియైన కాతంభరి మఱియు దురయును భీమ
యారు కోణంబుల సర్పింపబడుదురు బ్రాహ్మ మాహేశ రౌమారి యవల
వైష్ణవీదేవియు వారాహియును నాలసింపియు నైంద్రియు జేర నంత
చాముండయు మఱి యష్టదశపద్మంబున బూజింపఁబడుదురు భూతి దనర

తే.గీ. ఇరువదియునాలు దశముల గృష్ణమాయ . భీయు నిద్రయు ఛాయయు దృష్ట క్షధయు
జాతి లజ్జయు శాంతియు శ్రద్ధ కీర్తి . లక్ష్మి ధృతి పృథ్వి శ్రుతి స్మృతి లలిత దయయు
దుష్టి పృష్ఠియు మాతయు దొడరి భాతి . పూజాగవింపబడుదురు పుణ్యమహిమ. ౧౫౮౪

క. భూపురములను గణేశుని . నేపారగ క్షేత్రపాలు నెనగగ వటుకుఁ
ద్రావగు యోగిని బూజా . వ్యాపారమునందు గొలువవలెజుమ్ము మునీ ! ౧౫౮౫

క. చెలవల నింద్రాది దిగీ . కుల నాయుధసంయుతులను శోభింపదగవన్
తులలేని పదవి మీరగ . బొలుపుగ రాజోపచారములచే మునీ ! ౧౫౮౬

క. పిదప నవాక్షరమంత్రము . ముదమున జపియించి పఠనమును జేయదగుఁ
సదమల సప్తశత్రుతి . యిది దుర్గాత్రము మునిజనేశ్వర వింధే. ౧౫౮౭

క. సవరాత్రంబుల రాధా . స్రవమును గావించెనేని తప్పక సరు డా
భువనేశ్వరి దయచే వై . భవపరిహర్షుడయి సకలభాగ్యము లందుఁ. ౧౫౮౮

ప. మఱియు శుభాశుభంబులు కనుంగొనుటకు బాలునిసేతి కొక శలక యిచ్చి యీ గ్రంథం
బునం జొనుపం జేసి యష్టబ్ధు తివిచి చదివిన సందు సంభవించు వృత్తాంత భాగంబునుం
బట్టి యిది మేలగు, నిది కీడగు నని ములభంబుగా దెలిసికొనందగు. నీ రాధా దురా
మాహాత్మ్యంబువలన సర్వదేవతలు, మనువులు, మహరాజులుం గృతకృత్యు లైరని
నారాయణుండు వక్కాణించె. ౧౫౮౯

—: కృ తి వ తి స ం బో ధ న ము :—

శా. దీసంశోభిత పద్మగర్భకృత తద్ధితోనతాక్రియా
వ్యాసంగించిత శౌరి మర్దకకళావ్యాపారయు గృతృజా
యా సంగిత రసానుకూల వటు సంధ్యాలాస్య సారస్వత
వ్యాసోల్లాస సట స్మహాసటవరా యల్లారి సోమేశ్వరా !

౧౫౯౦

మాలినీ. కఠినకలుషభంగా జ్ఞానదానప్రసంగా । పఠిత నిగమనంగా పార్వతీకామితాంగా
శతహరరణరంగా చంద్రలేఖోత్తమాంగా । లుఠితరిపురజాంగాల్లారిసోమేశలింగా ।

౧౫౯౫

—: గద్య :—

ఇది శ్రీమద్విష్ణుకామేశ్వరీపాదారవిందమకరందతుందిలమానసేందిందిర, దాసువంశ పయః
పారావారరాకాసుధాకర, కామాంబా కన్నయమంత్రీంద్రకుమార, పవిత్ర హరితగోత్రా
లంకార, కృష్ణామండలమండనాయమా నల్లారగ్రహార పూర్వార్థిత ధరావిరాజమాన,
శ్రీ పీఠస్థాపనోర్గాండహంపీఠ రామచంద్రభూమిశ్వరదత్త గోదావరీమండలస్థిత
సీతారామపురార్థభాగవరిపాలనాదీన, పూర్వోక్తభయమండల న్యాయసభావాదకనియోగ
భారవ్యవహార, శ్రీవేంకటేశ్వరవరప్రసాద సంభూతకవితత్వవిద్యావిశేష, బాల్యాది
రచిత త్రింశత్రప్త్యేకగ్రంథమతిసార, విబుధజన కరుణాసంపాదితోభయభాషాపరిచితి
ప్రచారనిత్య, శ్రీరామామాత్యప్రణీతంబగు శ్రీదేవీభాగవతంబును మహాపురాణమునందు
సవమస్కంధము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు
శ్రీ శారదాంధ్రయై నమః

శ్రీ దేవీభాగవతము.

దశమ స్కంధము

శ్రీ

❧

కరణ కరణ కరణా
సోకజయనిదానవర విశోభిత బలవ
ప్రేరణాంతాతానుతి
స్వీకార కృపాప్రదేశ శ్రీసోమేశా :

౧

స్వామంభువమన్వాభ్యాన వర్ణనము

- సీ. నారాయణ ముకుంద నానాచరాచరపాలనకారణ వరమక క్రి
చరితంబు పావనాశకమును చెల్పితి వింటి నే చెవులకు విందుగాఁగ
నాదేవి యఖిల మన్వంతరంబుల నెట్టిరూపంబుతో నుండు రూఢి నెట్లు
లుదయించు చూహత్య మొస్సారు నేరీతి నెవ్వ రెవ్వరు పూజ లిచ్చుచుండ్రు
తే.గీ. భగవత్తీర్థులకు భద్రమగు చరిత్ర । మంతవిష్ణును దన్నిలే దిద్దియెల
దెలుపవే విందుఁ గోరికల్ దీర సకలపాతకంబులు దూరంబు పాటిపోవ. ౨
- వ. అనిన విని పరమానందకందళితహృదయారవిందుడై గరుడస్యందనుండు బ్రహ్మ
నందసుని కిట్లనియె. ౩
- శా. నా నాభీకమలంబునం దజుఁడు జన్మంబందె నాతండు దా
భానూర్దీప్తితనత్ప్రతాపయుతునిఁ స్వామంభువుం గాంచి సం
ధ్యానించెన్ శతరూప నాతనిని నందంబొప్ప నిలాలగా
ధ్యానంబుం దగఁజేసె దుగ్ధధిచెంత వాఁడు సర్వేశ్వరిఁ. ౪
- మ. క్షితి నేకంబగు పాదము న్నిలిపి భ క్తిం గామముం గ్రోధముఁ
జితముల్ చేసి పరాంబధ్యానమున నక్షీణంబుగా నున్దిరుం

దతినై శ్రుత్య సునస్సమేతుఁడయి నిత్యంబుం నిరాహుడై
శతవర్షంబు లొగిన్ దవంబు సలిపెన్ స్వాయంభువుం దోరిమిన్.

ప. ఇట్లు తవంబుసేసిన.

శా. మాయాశక్తి ప్రసన్నయైనఁ గని య మౌనీంద్రుఁ డో తలి నీ
మాయన్ లోకములెల్ల జాతములగున్ మాయంబులై పోయెడిన్
శ్రీయున్ దీయును గొంతయున్ ధృతియు వాడేదేయున్ గోరియున్
నీ యంతంబులఁ బట్టి రెన్నగలరే ని స్సబ్దగర్భాదులున్.

ప. జగజ్జననీ : నాకు సర్వకార్యంబునకు విఘ్నంబు రాకుండునట్లును, వాగ్మవమంత్రంబుచే
సత్కలంబునఁ గార్యసిద్ధి యగునట్లును, ఈ సంవాదంబు పఠించువారలకును, వినువారలకును
జ్ఞానసిద్ధియుం గర్మసిద్ధియుం బుత్రప్రాప్తిభివృద్ధియుం గలుగునట్లును, వరంబులిమ్మని
వేడిన విని పరాశక్తి యో మహాబాహూ : నీవు కోరినయట యగుంగాక : వాగ్మవమంత్ర
ప్రభావంబున నీకు నిష్కంఠకంబగు రాజ్యంబు గలుగును. పంశకర్పరై న పుత్రులు
గలుగుదురు. నాయందు దృఢమైన భక్తియుం గలుగు. సంతంబున భవమోక్షం బగు నని
వరంబు లిచ్చి మహాదేవి యమ్మనుపు సూచుండ వింధ్యపర్వతమునకుం జనియె. నా
వింధ్యపర్వతంబు భానుమార్గంబు నడగింపం బెరుగుచు నగవ్యమహారి చే రుద్రంబయ్యె,
నా పర్వతంబున నా సోదరియగు పరమేశ్వరి లోకపూజ్యయై పర్తిలుచుండు నని చెప్పెనని
చెప్పిన విని ఋషులు సూతమహర్షి కిట్ల నిలి.

వింధ్యా చ ల నృత్తాంతము

క. రవిమార్గనిరోధమునున్ దివిపై వింధ్యాద్రి యెట్లు తిప్పుదునుఁ జేసెన్
దవిలి యగ్న్యం డేలా । కవకప యడఁగించె నేమికతము తెలుపుమా.

ప. కలఁడు మహితలంబున జగత్పృథితంబగు వింధ్యపర్వతం
బలము లతావితాన మహిజాది సమేతమునుం ద్విజాళిసం
కలితము చారు నీరయుర కప్ర తటాకయుతంబు జంతుసం
కులవితతంబు సాదు మునికోటి సమూత్రితమై చెలంగుచున్.

క. అచ్చట నచ్చటఁ దిరుగుచు । వచ్చెను నారదుఁడు వింధ్య పరసగమునకున్
జెచ్చెర నది గని నగము మహోచ్చైర్గతి బాజఁ జేసె మరుభక్తిమెయిన్.

ల.వె. గర్భ చేసే వింధ్యఁ దా మూనివరుఁ జూచి । నీదు రాకవలన నేను ధన్య
భావ మందితిని కుభంబులు సేవారె । నాదు గృహము పావనంబు నయ్యె.

ఉ. ఎక్కడినుండి వచ్చెడు మునీంద్ర భవచ్చలసాదిక్రియల్
నిక్కము లోకసంతతికి నిర్మలసౌఖ్యద మర్హముంబలెఁ
డత్తక సంపదించెద పుదారమతిన్ దెలుపంగదయ్య యీ
దాత్త యహార్యమైన జగదున్నతపృథ్వు తాత్మ నాపుడుఁ. ౧౩

ఉ. ఓయి సువర్ణపర్వతమునుండి మదాగమనంబు చెల్లబో
వ్యాయతి యేమి చెప్ప నకలాశల నింద్ర యహాది లోకముల్
ధీయుత లోకపాలకుం దివ్యగృహంబులు నేను గాంచితఁ
జా యటనుండి యిన్నియో తదమృతదైత్యుల రెన్నకక్కమే ? ౧౪

వ. అని బ్రహ్మతనయుండు నిట్టూర్పు నిగుడించినం గాంచి వర్వతేంద్రుండు మునీంద్రా !
నీ భూర్నిన తారణం దేసనిన ౧౫

తే.గీ. గౌరికిని దండ్రి శివు మామగాను గాన । నడరె హిమవంతునటను బూజ్యత ధరిత్రి
దరమశివుని నివాసమై పావనమితి । నడచి రై లాసగిరి పూజ్యమయ్యె ధరణి. ౧౬

తే.గీ. కడగి నీలగిరింద్రంబు గంధమాద । నంబును నిక్షేపమయ్యె నానాసగేంద్ర
ములును స్వప్నానమలనుండి పూజ్యవృత్తిఁ । గాంచుచున్నది యొక్కొక్క తారణమున. ౧౭

ఉ. మేటనగంబు త న్నఖిలమైత్రుఁడు సూర్యుఁడు ముద్దెయం గడుఁ
నేషపుమీట నిత్యమును నిరయ మింతయుఁ దప్ప కోర్కెయోఁ
దారకలుం గ్రహంబులును దానును నింతటమించ నున్నదే
పేట యొకండు వై భవము విశ్వమునం దది గర్వమొందెడిఁ. ౧౮

తా. సర్వేషామహామేవవర్గ యనుచుఁ సర్వేషు లోకేషు నా
ఖర్వోదుత్సవ యంచుఁ గాంచుచుచాగ్రాపేంద్రుఁ డత్యంతముఁ
గర్వంబు స్మృతి పూనియుండె నిదియేతా తారణం బెన్నియో
యూర్విధపుక్కులవర్గ నే నిపుడు నిట్టూర్పుఁ వడిం బుచ్చగఁ. ౧౯

క. అపు నపును దబోదలముం । దవిరినవారలం నట్టి భృష్టులు బుండుం
దివిరి ప్రసంగవశంబున । ను వచించితఁగాక యనుచునుం జనియె స్పృహ । ౨౦

వ. ఇట్లు నారదుండు చనిన,

: వింధ్యకృత భానుమార్గనిరోధనము :

క. దొరా నారదుఁ డాడిన । తీరున మేరుండు పొంగి తివిరెడు వానిఁ
మీటి జయించగ నా కోక । దారి గలదె యంచు మిగులఁ దటవీట యుచుఁ. ౨౧

- క. మేరువును గెలువటన్నను । తొలుషమే నాటఁ జూడు సద్మాప్తు సంత
చారంబువలన వాఁ డా । తీరున నుద్వేదిన వాని లెబ్బరి యడఁచుట. ౨౩
- ల. వె. నేను దివికిఁ దెరిగి నీరజాత్తునిచారి । గట్టి నింపయున్నఁ గడంబెను
ధాన్యుండు వాని ప్రావలణము లేక । మేరుగిరియశంబు దూరు గుహం. ౨౪
- ఁ. ఎట్లును సూర్యబద్ధతకి నేను నిరోధము నేయువాడనం
చొప్పుగ నెట్లహతుముల నున్నతరీలను పృథ్వీసేనుగా
సంబ్ధిచిత్త రవికా బొడున కంతట సంతట నెత్తియెత్తి యొ
క్కప్పుటి కర్మమాధ్వమున కర్థముగా గిరి పృథ్విఁబొంపింకా. ౨౫
- ఁ. తూటపునుండి లేచి యల రోయాజనుడ్రుని తెచ్చి తెచ్చి య
ద్దారి లభింబు బోషకులఁ దద్దయు సద్దముగా శిలామయం
బూరును నాడు దోవగులులున్న సమూరుండు సూచి చెల్లబో
సూర యిదేమి చిత్ర మిదె చూడుము దారిని దోచలే మీఁకకా. ౨౬
- ఁ. ఎక్కడి రాశుతిప్ప యిది యెన్ని దెరుంగును మాయయ్యెన్ నీ
చక్కటి దీర్ఘియొక్కఁడు నిశాచరుఁ దెన్వఁడొ తెచ్చిఁబూండుదో
యక్కట గుఱ్ఱముల సమీప కాగి నిఁ శేమియెనన్ ను నిశ్చటికా
దక్కగ దెస్కెఁ బ్రకృతికలఁ దత్తడు లెక్క వి శేమిసేయుదుకా. ౨౭
- ప. ఆనమయంబున ౨౮
- చ. పడమటిఘాటులందుఁ చెలవారడు తూరుపునందుఁ ద్రొడ్డు దా
బొడిచి యొకింత యెక్కి యుటదో పటుదో దొకదోట నుండె నె
ప్పుట గనుగొన్న నొక్క తిథి ఘాటయు జాము ముహూర్త మెక్కడ
గదియును నొక్కమే యగుదుఁ గర్మములెల్ల నశించె ఘానరీకా. ౨౯
- క. నెల వారము సక్షత్ర । మృత తిథి యోగంబు కరణ మతెలి వడిం
దెలుఁడుగలేక పురోహితుఁ । డిలు ని ల్లురకయ తిరిగి యేగిరి ఘాపా : ౩౦
- కా. ప్రాతస్సంధ్యలు వార్చి బ్రాహ్మణులు విభ్రాంజిం దగం జిక్కి యే
రీతిం దక్కిన సంధ్య వార్చెదము శారీ కృష్ణ గోవింద యం
చాతంకంబున శేడ్చి యేడ్చి యొకలా గర్భాన్నముల గుడ్చి ర
య్యా తిక్కం దగఁ దీర్చుదా రెవరు మా కో చేపుఁడా యం చొగికా. ౩౧
- క. లడుది వాఁకిలి దుడువదు । పాడదు మేల్కొల్పు తనదు పతితోఁ బ్రేమం
గూడదు ప్రొయదగ్గిలనే । పీడదు కూర్పుండనెంతవింతయె నృపా : ౩౨
- ప. మణియుం బిళ్ళిదుదేశంబువారు, ౩౩

అ.వె. తెలివారు నింకఁ దెలివారునటంచుఁ జూచి చూచి చూచి సోలి చూచి
లేచి బిడ్డనాచి వేచి వేచి విచిత్రమేమి యంచుఁ బండి రెప్పటట్టు.

౩౪

అ.వె. పండి చురల లేచి భాదుల రెమ్మన్నఁ గోటి హనులేడు గొల్లపడుచు
చల్ల చేయలేడు చయను లేచిఁ బోవలేడు లేవనేల రెమ్మటన్న.

౩౫

ఉ. పెండియుఁ బండి నింత యిది వి త యటంచును మేలుకాలచి యా
నిందిన చీకటిండ బడి నీలుమిమ్ములును నాల్గిలించుచు
పండఁగలేక మంచములఁ బండఁగలేక నడు సక్తవృత్తుల
చండితనంబునల బసరివాపంపాయి లేచుచున్నదన్.

౩౬

—: ఇంద్రానులు రుద్రుని స్తోత్రముఁ యుట :—

ప. ఇట్లుండ మహేంద్రప్రహులుండు లేవరలు బ్రహ్మకడకుం బరి నివేదింప బ్రహ్మ దారలం
బోహ్మని శంకరు నిందికిం బోయి యట్లని ప్తుతింపం బొడంగిరి.

౩౭

ఉ. దేవగణాధిపాధ జగదేకబిటుంది గిరింద్రకన్యరా
సేవిత యష్టసిద్ధియల సేవకపోషక చిన్మయాత్మ వి
ద్యావిశదాకృతి పృషహయా రజతాద్రినివాస దేవరా
దేవ మహామనూ గణపతి యభవా కుభవై భదా మారా :

౩౮

మ. గిరిశా భూతివిభూ స్వభూ విసుత యక్షిణాంగశృంగార భా
స్వరలేఖోనిధి యోగమార్గఫలదా సర్వాత్మరా దైత్యసం
హర దీనార్తిహరా మహాపృషభవాహ కాలరాలా మనో
హర వాగ్దంభద నిరు ద్రొక్మెదము దేదా : మమ్ముఁ ద్రోవంగరే.

౩౯

క. అని యిటు లేవరాతతి । విసయంబున వేడ సవ్వి నిజావవలు మీ
రానరించిన ప్రపములకుం । దనిదొందితి మీదు దాంధరం చేచు రునిజా.

౪౦

లే.గీ. దేవదేవ మహాదేవ త్రిపురవైరి । నుడువఁబాంము మా గోడు దెలిదమయ్య
నాపు లాపులు పోరాడి కావరమునఁ । ద్రెళ్లఁ ద్రొక్మెను దూడలరాట్ల గిరిశ :

౪౧

క. మేరుపై పై రంబును । మీలంగాఁ జేసి వింధ్యవృథిపీఠం మా
సూరుసెరు సెడ్డయెను । దారిం బోలేక యతఁడు తటుదిటఁ జిక్కెకా.

౪౨

క. కాలజ్ఞానంబులు మా । కేరీలం గయగుఁ గర్మ రెట్లు జరుగు నే
వేళం జూచిన గొకదే । వేళాయెను వెళ్లె స్వాహా వెళ్లెను స్వధయుజా.

౪౩

—: రుద్రాదికృతవిష్ణుస్తుతి :—

ప. అనిన నాకర్తించి శంభుండు మనము పైటంతంబునకుం బోయి నారాచణునితో నారోచిత
మని వారలం దోడ్కొని చారిమందిరంబునకుం జని సమస్కరించి స్తుతించె. నెట్లనిన ౪౪

—: దశావతారస్తుతి :—

మ. శ్రుతపాటవ్యరపాటనోచ్చలసంఘోధా ర్తచేతోండనం
తతిసమ్యక్కరణానుహం జంబుధ్యప్రత్రమావృప్సదా
గతి భేదాయత వుప్స పేదచయసంగ్రహాకరణ్ణుచ
క్షుతివిస్తార తులంగచాచగళవిస్ఫోదోగ్ర మత్స్యాకృర :

౪౫

మ. తత మంధానగిరీంద్ర చేవదనుజోద్యస్త ససంచాంనా
కృతసంఘట్టమహావ్యధానహనభూరిష్యువత్కర్పరా
యతసర్వాంగ కళోరతాకరిత హృద్యశ్చరపాథోధినం
ప్లవచంచన్నవసీతచేదవింసద్భూర్యాభహిక్మాకృర :

౪౬

కా. అమృగ్రోచ హిరణ్యనేత్ర కరపీదాయ తసర్వంసహ
సయ్యచ్చైరపదీసతాపహరదీక్షిపేక్షణప్రత్రయా
ప్రత్యాగిధద్యగుణ్ణులంకరితదంష్ట్రా క్రూరదంభోశివి
స్తూత్యామర్దితరహ్మరారితను పృథ్వీభృత్క కోలాకృర :

౪౭

కా. విద్రాజధరభక్తియుక్త సుగుణావిర్భూరిమద్భారా
దధో త్రిక్రమసత్యతా ప్రకటనార్థప్రీతి తస్యంగృహీ
తాధ్రచ్చేది సటానిరోగసఖదాత్రాద్రియ్యాబృంధణ
ప్రత్రష్టప్రయతద్ధిరణ్యకళిప్రప్రాణా సృసింహకృర :

౪౮

మ. నిఖిలాస్వప్ననిషాదనై కకృతి నిర్విద్రువభావధ్య భూ
రిఖరాంకురువిభావిభావిత బిలిశీసంగ్రహేచ్ఛావిశో
ద్యఖిలాక్రాంతి సమర్థయాచనకలీలాయ తఖర్వాంగతో
న్ముఖ మాయావక్షురూప నిశ్చలగుణా మోదాత్మకా వామన :

౪౯

మ. అతురోదారకళోరభీషణరుతారాథోగధారావరా
జిత సప్తత్రికవార భూదివిజరాజిద్యేషి దుష్టావసీ
పతిసంఘాత మహామహోవిష్ణురీషవ్యాపితద్యేషకా
యతనోద్దామయశోరతాధపశితా జామదగ్న్యాకృర :

౫౦

మ. యమి యజ్ఞావన జానశ్రీగ్రహణ వన్యావాస సుగ్రీవసం
గమ వారివ్యధ నాద్విబంధన మహాక్షప్రాణసంహార నీ
మ ముద్రాగ్రజిహ్వ నిర్మితన శుంభకుంభకన్ధాంత పం
క్తిముఖప్రాణవిసాశక్య త్తదనుసూత్రితాత రామాత్మరీ : ౫౧

మ. హలధారోద్ధృతహస్తినాపుర మహావ్యాపార సూర్యాత్మజా
జలసంభేదన రేవతీభరణ రాజద్వాబుదేమోహన
చ్చలమినాననచరత్ప్రళంబమభనాంబ త్తామసంపన్నో
జ్వల విద్యావిజయాదిశోభిత మహాధా రాహిణీమోహకృరీ : ౫౨

మ. అమలాసందరస కహేతు శమనిర్వ్యాజోవకావక్రియా
క్రమ కాట్యాయనప్రపాసకృతి యాగప్రోక్తహింసాంతకృత్
ప్రమితాచారధూరీణ సిద్ధగణసంధాన్యనువాసహ
దమహాయుక్తివచోనిగుంభ సరసాస్త్రోమ్మ ముద్ధాత్మరీ : ౫౩

మ. యవసమేచ్ఛప్రతిబహూణశరమస్తాధీశదీదామహా
హవధుర్బుక్షిమసూచికాచివటుల వ్యాఘ్రశ్రమశ్రోతహీ
సనరాచారవిహీనవిప్రగణనింద్యక్షత్రి యోర్జ్యంప్రసం
భవభాలాసహనోర్వరావనకళాపారీణ కల్కాన్యకృరీ : ౫౪

మ. అని యిట్లు ప్రార్థించినం గాంచి కరుణాకరితదృష్టియై భగవంతుండయిన నారాయ
ణుండు, ౫౫

క. నను ద్రార్థించినవారల । ఓను భయమెయ్యది వినుంటు కోరికయెదో
వినిపించుడు నాపుడు సుర । లనువమ వినియూచిగుణసమన్వితులగుచున్. ౫౬

తే.గీ. అర్చకునిచూరమును విండ్లుఁ వడ్డగించె । భోగములు పోయెఁ కర్మలు బొత్తిగా న
శించెఁ గాలంబు దెలియక చిక్కు రాదదే । నేమిసేయుదుమయ్య మా కేది దిక్కు? ౫౭

మ. అనిన విని నారాయణుండు, ౫౮

తే.గీ. పరమకళ్యాణిఁ ద్రైలోక్యభరణీం । చేనిఁ గొలుచుచు భక్తుడై దివ్యమాని
కుంభజుండు కాశి సున్నాండు కోర మీరు । వాని వేచుండు తిట్లు మీవాంఁ సతరు. ౫౯

క. నాపుడు విని చెప్పెర న । చేవతరెల్లరును శుభమతిం బోయిరి యీ
కావనమునకుఁ గాశికీ । డావన గంగానదీ భవనశోభితకున్. ౬౦

తే.గీ. చని యగమ్యుని గాంచి । నిశ్చలమనస్తు లగుచు సర్వంతువనియంబు లాత్మలంబు
నెనఁగ దీనాననంబుల నిట్లు లనుచు । స్తుతు లొనర్చిరి మున్నుగా నతు లొనర్చి. ౬౧

—: ఇంద్రాదికృతాగస్త్యప్రార్థన :—

- తే.గీ. ద్విలగజాతీశసంహృణ్య చివ్యచరిత । దుష్టవాతావిలంసాశ దురితభేది
బంధసంధవ నిగమాల్లగుహ్యువేది । సర్వవిద్యావికారవ సాధుచరిత । ౬౨
- క. లోపాముద్రాధీశ్వర । స్థాపితధర్మప్రచార సలహామిబలసం
దీపక మిత్రాచరుణు । తా పారావారనిలతర్పితహస్తా । ౬౩
- ప. అని యాడు గొనియాడి భవ రాత యెటంగించి వింధ్యకృతనివ్విదారణము గావించే
యని వేదిన విని యగస్త్యుండు శంకింపక యంగీకరించు దేవతలు సంతసించి స్వస్థునిదా
సంబంధం జని రంత, ౬౪

—: అగస్త్యకృత వింధ్యనృద్ధిఋతనము :—

- క. రాజులకన్ద్రియ యగుచున్ । రాజిలుచున్నట్టి సగుణరాజి సముద్రజ
ద్రాజిర పాతివ్రత్యము । లోజేసిన పరమభద్ర లోపాముద్రనో. ౬౫
- క. భగ ముద్రియ గనుగొని యో । వనిరా సూట సుని నింభ ముదాధర చూ
మున సద్దమాయె భూమికి । జనియింపగదాని కీటు సంప్రాప్తింబెనో. ౬౬
- ప. తెలియదు దారికారణము దేవి పురాతనదావ్యసంస్మృతిన్
చలచగ చాలజాని సదా నిలువందగు చొక్షిచాండ్లి ని
వృత్తుడ విముక్త మెద్ది గనునూ యిప్పుడెయ్యెనో నాట విమ్ము మీ
టాంపె నటంచుఁ జెప్పి సమయోచితబద్ధతి నాశ్రయించుమనో. ౬౭
- ప. లంత మణిరక్తికయందు స్నానంబుసేసి, విశ్వేశ్వరుం బూజించి, దండపాణి సర్పించి,
కాలరాజుం జేరి. ౬౮
- ఉ. కాలవిఘ్న మహాఘట జగద్యయహరక భద్రపాతా
ప్రీతః జౌనంగః గాశినిటు వీధాసఁజేయుట మేలఁగాదు ని
ద్రాశుత మాను మింక జనిరాపనిదారణమందు చేగ శ్ర
ద్ధాశుఁడవై దయాశుతను దప్పక యేలుము నిటు మ్రొక్కెదన్. ౬౯
- తే.గీ. నేను జేసిన తప్పేమి నీవు సన్నుఁగ । గాశిని దూరమునఁ దోలఁ గారణంబు
గలది రక్షింపమని పర్కి కదలి సాక్షిఁబున్నాఁడుని సర్పించి వితతభక్తి. ౭౦
- క. ఈవగిది కాశికాపురిఁ । గావరంగు దైవములను గనుగొని పిదపన్
లోపాముద్రాన్వితుఁడై । తావనవద్యుండు సునియె దక్షిణముననున్. ౭౧
- క. చని వింధ్యసమీపమునన్ । భగవ నిలిచియుండ నుద్రి తత్తరపడుచున్
విసరుండై సాక్షాంగము । గొనుంచెను బరమభక్తియుతుఁడై పేగనో. ౭౨

క. మునియుఁ బ్రసన్నపదమఁడై : యను నో గిరినాథ యేను మామృతమునును
జగి వచ్చునంత నిచ్చెడు । నొనరంగ నీ పీ విభమున నుండు చుటందున్. ౭౩

తే.గీ. అవిధంబున బిల్గి నందుడునుండు । శిఖరముల పై నుండున చెట్టుపట్టి
మెల్లగా దక్కి నంబున మెట్టు మెట్టు । పరుసనే దిగి ప్రేరేపరము సేసి. ౭౪

తే.గీ. అచ్చొటం దాని తగ మంచూచుండున । కరిగి యందును మేరైన యాశ్రమంబు
నిరప్పఁ జేసిక యుండె చుహీద్రవాభ । దొంగె నూర్చునుండు మరాసులు భుజిలి. ౭౫

క. మను పూడితయై నిలిచెను । జనిని మహాదేవి వింధ్యశైలంబున గా
పున వింధ్యపానని యటంచును రోకమునుండు యశము శోభిలనొప్పెన్. ౭౬

—: స్వాశోచిషాది మనుచరిత్రము :—

ప. అని చెప్పిన నూతమహర్షి పలుకుల కలరి శాసరాది మహామనులు సంభవించెద్రా :
సేవలన స్వాభంబువడును జన్మంబును, వంశవిస్తారంబును వింటివి. తక్కిన మనువుల
వృత్తాంతంబులు వివరంబు మనన సత్వంతానందసమేతుండై నూతుంటి. ౭౭

అ.పె. నరకుండు రొల్లి నారాయణునివల్ల । వీనిసయ్యలు సేను విన్నవింప
చునునూత్రైవ ఘనులు ప్రయత్రతో । త్తానపాది లభిరభర్మవతులు. ౭౮

అ.పె. ఆ ప్రయత్రతునకు నాత్యజం దగుచు ద్వి । రేయ మనుష్యఁ దొనుగు దివ్యశ్రీర్తి
శాలియైన యట్టి స్వారోచిషఁడు ధాత్రి । యమునకాలంబునకు సరిగి యుట. ౭౯

ఉ. కాపుర ముండి జీరదళ కంఠక ఘర్జిత పదంబు సేసె దో
పాపహ దివ్యరూప జగదంబును మృత్యుయఁ గొల్చి భర్తరో
సేవగిదిం ద్విషడ్గు మగు నేడులు పోవఁగఁ గోటసూర్యసం
దీపితమూర్తియై పాదమె దేది ప్రసన్నత రాజుమండటన్. ౮౦

తే.గీ. తానిజీదేవి రోతై కధాత్రి యటు । భర్తనం విచ్చి యా ధరాభవునిఁ జూచి
సర్వమస్వంతరాశ్రయ స్వామ్య మొనగి । యలను నిష్కండుకంబుగా నేలుచునియె. ౮౧

ప. అని యిటు వరం విచ్చి నిజస్థానంబునకుం జనియె. సంత భరణీతలేల్రుండు భగవర్తి
కృపానిశేషంబుకరియి మహాతేజస్థుండై రాజ్యంబు సేసె మఱియు మూడవ మనువగు
సుత్రుండు ప్రయత్రతుని కొడు కతండు వర్జత్రయంబు గంగాతాలంబున నుపహసంబులు
చేసి వాగ్ధవమంత్రంబున దేవిం బూజించి నిఖిల ధరాధారంబు వహించి చిరకాలికంచైవ
సంతతిం గాంచి వర్తిల్లె. నాల్గవమవైన కామసుందను బ్రయత్రతునుండు సర్వదా
దక్షిణకాలంబున రామరాజుకూట వరానుండుండై వసంత శరన్నవరాత్రపూజ రొనరించి

మహాదేనిం గొల్చి తత్పూసాదంబున సార్వభౌముడై భూరులును పీరులును నె న పదిమంది
సురులం గాంచి యంతంబున స్వర్గంబు నొందె. నైదవ మనువగు రై పరుండు కాశిందీ
రూలంబునం గాచరాజం జపియించి యంబంగొల్చి సమ సవిభవంబులుం గాంచె. నిక
నారపదాడైన చాక్షుని చరితంబు విను చుని యట్లగియె. ౮౨

—: చాక్షుషమనూసాఖ్యానము :—

సీ. అంగరాజుమారుడైన చాక్షుషుడు దా పులహవి శరణంబుఁ దొంది భక్తి
మునినాథ నేను మేదినిరై నధిపతి నగునటు బలము పీర్వంబు నత్త
శత్రు నై జ్యేష్యును సంతతి చిరకారికము బెద మోక్షంబు గలుగునట్టి
యొక యుపాయంబును బ్రతిబంపవే యనవుడు గర్వపథమున నుడుగులుబడి
తే.గీ. పరమశ క్షిని భక్తితో ద్రావనంబు । సేసికొమ్మై వరం బిచ్చుఁ జెచ్చెర నన
విని సరేంద్రుండు సమ్మహమునిని మెచ్చి । భగవద్రహ్మణ యెట్టిచో పలుకుమనిన. ౮౩

సీ. వినుమయ్య రాజేంద్ర విశదంబు సేసెద వాగ్మనఁజీ మవ్యక్త మెలఱి
సనిశంబు జపియించి యఖిలలోకోత్తరసౌఖ్యంబుఁ బడయుము జనవర యన
విరజదేరువ కేగి వెలయంగఁ బ్రథిహిల్లుదునె బల్లవాళసంబును నొనిర్చి
జలపానమును జేసి చయ్యన రెండవ సంవత్సరంబును కాంతిఁ గడపి
తే.గీ. వాయువును గ్రోలి మూడవ వత్సరంబు । చల్ల గాఁ దీర్చి తరువాత సమలనెల్ల
స్తంభమునుబోరెఁ గదలక సలిపె నతఁడు । తమిషు వాగ్మవమంత్రంబు జపముతోడ. ౮౪

తే.గీ. ఇట్లు ద్వాదశవర్షము లేగఁబుచ్చి । యున్న నొకనాడు జగములఁ గన్నతల్లి
దర్శనం బిచ్చి మది వాంఛితంబు తాన । తెలిసి వర మిచ్చెఁ గోరినతఱఁగు విడక. ౮౫

క. పడమిని సర్వము నేరెను । గడు భూపల భర్తృపయల గాంతియురులఁ దా
బడసె న్నుత్రులఁ జాక్షుఁ । టుటగక దేవీప్రసాదయు క్తిన్ ఘనుడై. ౮౬

—: నై వ స్వ త మ నూ సా ఖ్యా న ము :—

తే.గీ. మరియు నేడవదాడె వ మనువు సుగుణ । ఘనుఁడు వై వస్వరుఁడు చ కళల్పవర్తి
లోకముల తల్లి గొల్చి ధూలోకమెల్ల । పాలనము సేయుచును సార్వభౌముడయ్యె. ౮౭

తే.గీ. ఎన్నిదవదాడు సాపర్ణి యాశ్వరీప్ర । సాదమును గాంచెఁ దా దొందీ జన్మముననె
యందునంబట్టి ధూలోకమంత యేరె । జాహ్నుక్రిమ సత్పూతావముల కలిమి. ౮౮

ప. అనిన విని నారదుండు సాపర్ణి యెట్లు పూర్వభవంబునం బుణ్యంబు సంపాదించె విస
వలఁచు చెరియఁబుకవే యనవుడు నారాయణుండు, ౮౯

సీ వినుము నరద మహాదేవుడై యలరాజు సార్వభౌమౌ
 దవనిని బారింప నలముంటుండై త్రవంశోద్భవుడై నట్టి మరలరాజు
 తన మండలంబు పాలన మొనరింపంగఁ గోలాపిదారులౌ బంధునీకు
 లరికర్తవం గాంచి యఖిల సైన్యములతో బావిఁ జని చేరఁ బోరి
 తే.గీ. యసజనుము నొంది నిమనలే తపోలు వానిమొంటిగా నడనిఁ బోయి యున్ననుపుడు
 గాంచె నొక మోని యాశ్రమక్షమకు చాని । యందు నివసించెఁ గొంతసే పంతలోన. ౯౦

క. ముని పూజ నేయఁగా గని । విసంజనులో నెడటి కేగి విప్రోత్తమ నీ
 కు నమస్కార మటంచున్ । దను గోతుం చెరిపె మిగుల దైన్యముతోడన్. ౯౧

క. విని మోని స్వమూర్తిత్వము । జనని గలదు మనకు నదియె సర్వేశ్వరి యీ
 వనులెల్ల నామె మాయను । జనియించునుగాని యితరసంగతి గలదే. ౯౨

క. మాయాదేవియె విష్ణుని । గాయజనంబులని బ్రహ్మ గనినది వారల్
 నేయు వనులెల్ల వినుము త । వీయజ్ఞాచరణముల మదిం గను మదిపా. ౯౩

ఆ.వె. అంబ సెలపులేని దారు లలాడపు । జనని సెలపుమీఁద జరుగు జగము
 తల్లి సెలఁగోరు దైవంబు రేన్నెన్నొ । మాత సెలపుక్రింద మనల బ్రతుకు. ౯౪

ఆ.వె. శక్తి లోపగింప చరిచీమ పురియగు । శక్తి కరుణ నెన్ని చలంబును
 శక్తియందె జగము జగములందే శక్తి । శక్తి గొలుచుచున్న జగము లేదు. ౯౫

ఆ.వె. సార్వభౌమౌడైన జక్రవర్తియైన । యింద్రుడైనఁ బామహేశ్వరైన
 వాని తండ్రియైన వాని బాదైనను । మాత తెచ్చడు ద్వారదూతకాదె. ౯౬

క. మన రాజ్యంబులు మనసా । ధనములు మన విభవములును దార సుతాదుల్
 ధనములు పశువులు మేడలు । మనుగడలును లోకమాత మహిమలెకావే. ౯౭

ఆ.వె. దేవి కరుణయనెడి దీపంబు లేకున్న । లోకమెల్ల మనకుఁ జీకటిలు
 జీకటిదిలోనఁ జిందులాటలు బొడ్డ । సిగ్గుగాదె వీనశిఖను గనుము. ౯౮

క. భువనేశ్వరిఁ గొలువని యీ । వివిధాచరణములు నేలనిడిచిన సాముల్
 ప్రవిమలభక్తి భగవతిఁ । దివిరి లొలుపుమయ్య భూపరి తడవేలా. ౯౯

ఆ.వె. సర్వశక్తిదేవి సర్వసాక్షిణి దేవి । సర్వమాత దేవి సర్వదాత్రి
 సర్వమూర్తి దేవి సర్వసంచారిణి । సర్వనేత్రి దేవి సర్వమెఱుఁగు. ౧౦౦

ఆ.వె. లక్ష్మి నెడనుబెట్టి లక్ష్మీధర్మము పొంగు । వాణి నోటనిడుక బ్రహ్మ తిపురు
 గారి మేనునుంది గౌరీశ్వరం బుట్టు । దేవి దానె పొంగుఁ దిప్పు నుట్టు. ౧౦౧

ఆ.వె. అంబ యజ్ఞలేని యారోగ్య మెక్కడి । దంబ యజ్ఞలేని దన్నమేడ
 దంబ యజ్ఞలేని దైశ్వర్య మెక్కడి । దన్నిమేళ్ళ కంబ యజ్ఞనుచ్చు. ౧౦౨

అ.వె. జగతి నందరిని జగదంబ యొక్కతే । తల్లి దాని కొక్క తల్లి లేదు
తల్లి లేని తల్లి తల్లి యందరికైన । తల్లి గొప్పవ యెల్లు తప్పు మనసు. ౧౦౩

అ.వె. కడుపులోను మ్రోచి కన్నతల్లి కిఁ దన । కడుపులోన విడ్డ గానరాదు
కడుపులోని విడ్డ గనుగొని మనఃజేయు । తల్లి మేరొ కన్నతల్లి మేరొ. ౧౦౪

అ.వె. చూడడుగని తల్లి కో కడుగని తల్లి । చూడు కోక రిచ్చి చులుకు తల్లి
కానరాని తల్లి కరుణలుగు తల్లి । జగము తల్లి మనలసాకు తల్లి. ౧౦౫

ప. అనిన దని చూ సురభుండు పీర్చుదర్శిం జూచి యో మునీంద్రా । మీ రానతిచ్చిన దేని
యొద్దియొ, దాని రూపం బేదియో, యెండుదప్పించెనో సర్వంబును నెఱింగించు యనుచు
ముని యటనియె. ౧౦౬

అ.వె. విశ్వవిహృతియెల్ల ప్రేరినవిహృతుః । యోగరాజ్యభోగ మొంది శేష
శయ్యఁ జక్కఁజేసి చక్రి దాఁ బెన్పుంటి । కనులనిండ నిదురఁ గాంచియుండు. ౧౦౭

అ.వె. నిదుర నిదుర యనఁగ నిదురయూ యది దాని । చెప్పులనింట గులిదిచేత గొప్ప
దనుజవలలతోడు తామసోపేతమైః పుట్టె మహిమై కైటభుండు నాగ. ౧౦౮

ఉ. చాచు మదంబుపేర్చి నట వర్తిలు బ్రహ్మను జూచి నీవు మ
యోబవగలుచే యనుచు సుదృఢఁ ధైర్యుడ సుదృఢించినఁ
కొలి పరుండె నిద్రిచుడు చండులు రాక్షసు లేమిచేయుదుఁ
దారి యిదేమి నా కనుచుఁ బర్యయఁ గుండుచు నెట్టరేయుఁ. ౧౦౯

ప.గంధి. పీఠహువ యేకశక్తి యేకకారకాత్మికా
నేకరూప సద్విత్తయ హృత్తి థా దయాత్మికా
శ్రీకరీ త్రయామయో పరీతస్వేషుత్రయా
దాకసేవ్య చర్యకుర్య రొలుపై కమూనసా. ౧౧౦

భజంగప్రయాతం. పరా పంచమీ శ్రీ ప్రపంచేశ్వరీ సు
స్థిరా షషి షషేశ్వరీ భద్రచాక్ర
పరా సప్తమీ సప్తవారేశ్వరీ స
ప్తరాజద్వరానంద చాక్రీ పరాంగీ. ౧౧౧

తే.గీ. అష్టమీ యష్టమనాద యష్టమూర్తి । సప్తమీ సప్తసంఖ్య సప్తదాగ సప్తమూర్తి
దశమీ దశదిక్పృష్ఠాతితోదామూర్తి । దశసజితదాడిమసుకీట ధన్యమూర్తి. ౧౧౨

తే.గీ. దేవి భూదాశీ ప్రియ దివ్యచరిత । అవిరతై కాదశశమస్తూ భగవతి
ద్వాదశాదిత్యపూజిత ద్వాదశభుజ । ద్వాదశీరీఢరూప నిత్యసంభక్తిర్తి. ౧౧౩

పంచదామరము. శ్రయోదశాధిపాన లక్ష్మీతా శ్రయోదశాధిపా
శ్రయోదశీ శ్రయోదశామరప్రసన్నవైఖరీ
శ్రయోదశోల్లాసముద్రాతాన సంతతప్రియా
సయత్రయా భయాది దివ్య సవ్యచేష్టిరాశ్రయా. ౧౧౪

పృథ్వీపృథ్వుము. చతుర్దశమనుప్రసా చతుర సౌమ్యసంశోధినీ
చతుర్దశస రాధిరాధ్యుపనిదాన విద్రాజినీ
చతుర్దశతరేఖరీ సకల సాధుసంరక్షిణీ
సతార్థి పరిశోషిణీ సతజనవ్యధానాశినీ. ౧౧౫

కణావరీపృథ్వుము. ధీరా పంచాధిరదశచేద్యా । సారా షోడశ్యసుగతహాపా
హరి ప్రాయోకరకలాధ్యా । భూరి ధ్రోవ్యమృగణయూర్తా. ౧౧౬

వ. ఇట్లు ప్రార్థించినం తరమప్రసన్నయైన తాననియగు శక్తి దామోదరుని విడగాడి దానలల
మాయామోహితులం జేసె. సంత వాసుదేవుండు నిదురనుండి లేచి మధుకైటభులం
బంబం నుద్యమించి యైదుచేల దివ్యవర్ణంబులు వారంతో దోరి విజయంబు గానక
హి బలంబులం దెచ్చితి, వరంబులు చేసి దనన, నేను వరంబులు చేపదారలంబు
రాము. నీచే చేమ దునిన సత్కరాక యని మీరుచచ్చు నాట వసుధలు తాగల రనిన, విని
వాట జలరహితవృధిం దమ్ము వదియింపు మని కోరిన నారామండు నిజజఘనంబున
మధుకైటభుల శిరంబులు మ్రుంచె. నది తారణంబుగా సున్నచే బ్రహ్మచే స్తోత్రంబు
సేయఁబడి, వర్షయోగీశ్వరేశ్వరియగు మహారాణి యుద్భవించె. నిత లక్ష్మ్యుత్పత్తి
శ్రమంబు సెప్పెద విను మని యిట్లనియె. ౧౧౭

మ. కలఁ డద్యుగ్రణలాన్వితుండు మహాక్షిగర్భోద్భవుండు॥ మహా
జ్వలరేజుండు పరప్రభావజనితప్రాగల్భ్యవిసౌరని
సులశోర్భోచ్చరితాధిలాదితిభవస్తోమండు సర్వప్రభుం
దేలఘుండౌ మహిషాసురుండు శ్రేణశేంద్రాదాసథోగోస్తతి॥. ౧౧౮

౮. వె. మహిషదనుజా దాడి మమస్య దోర్బగలేక , లేఖవయముతోడ లేచి బ్రహ్మ
దరిలి దోయి చేడ వాత శంకరు జూప । సతదు సురంతోడ సమ్యరు గని. ౧౧౯

౯. వె. తెలియఁబంకు నవ్వు చేవతలందరు । నొక్కచోట నాత్మయోజనములు
చేసి రంత నార్తచింతామణికి విష్ణు, చేపనటను బుద్ధుఁ డేజ మొకటి. ౧౨౦

౧౦. లంకకు సమరులకెల్ల ను । వింతగ నుద్భవమునొందె బృథులేజంబుర
సంతోషంబున దివిజాలు । గంతులు వై మమను దివ్యగానము చేయె॥. ౧౨౧

సీ. ముఖమయ్యై స య్యష్టమూర్తితేజం బొగి శమనుతేజంబు కేశగణ మయ్యై
వైష్ణవతేజంబు దాహువు లాయెను సౌమ్యతేజంబు దా స సము లయ్యై
మోహంబ్రతేజంబు మధ్యమం దాయెను జలపతీతేజంబు జంఘ లాయె
బొమతేజము నితంబము లాయెఁ పరమేష్ఠితేజ మంబ్రవ్యంగుశీరాజి యయ్యై
తే.గీ. ధనురుతేజంబు ముక్కాయెఁ దా బ్రజాపు । తేజమే దంతతతి యాయె నోజ నగ్ని
తేజమును గన్ను లాయెనుఁ దివిరి సాధ్య । పాపసంబులు ధ్రువదీ శ్రవంబులాయె. ౧౨౨

క. తేజస్వినియై యాగతి । రాజిలుచుఁ నిలచయున్న ప్రకృతీశ్వరికిఁ
బ్రాజిత చక్రద్యాయుధ । రాజి నొసగి లచ్చ్యతేశ్వర బ్రహ్మదుర్. ౧౨౩

ప. పుణ్యము శివుండు శూలంబును, విష్ణుండు చక్రంబును, వరుణుండు శంఖంబును. హఠా
శనుండు శ క్తిని, వాయువు దాణంబులను, మహేంద్రుండు చక్రంబును, ఘంటయును,
నైరావతంబును నేనుఁగును, యముండు దండంబును, బ్రహ్మ యక్షమాలాకమండలువు
లను, దివాకరుండు రశ్మిమాలను, గాలుండు ఖడ్గంబును, సముద్రుండు హారంబును సంబర
ద్యయమును, చూడామణినిం, గుండలంబులను స్మిలంబగు సర్పచంద్రంబును, నూపురంబు
లును, గైర్వేయకంబును నిచ్చె. విశ్వకర్మ యూర్మిశలును, హిమవంతుండు సింహవాహ
సంబును, వివిధరత్నంబులును, సురాపూర్ణంబగు పానపాత్రంబును నిచ్చె. శేషుండు
నాగహారిం బిచ్చె. నిట్లు వివిధాయుధభూషణధారిణియై వెలుంగుచున్న దేవిం గాంచి విజుడు
లత్యంతానందపరవశులై నానాగతుల స్తోత్రంబులు సేయుచుండ, బహుశక్త్యపాణులగు
మహిషాసుర సైన్యంబు లుక్కుమిటి యెదుర్కొనిన సనాతనమారంబులఁ జిట్టర, దుష్టుఖ,
దుష్టురాదు లగు దానవులం జెండి, మహిషుండు నానరూపంబులం బెనఁగులాడిన విదీపక
నాగహారంబులం బంధించి, చిత్రపథ యెగుర్చి, యూర్ధ్వగం గాంచి యఖిల లోకంబులు
సంతసించె. నీ మహిషాసురమరినియె శ్రీమహాలక్ష్మినాఁ బడు. నింక సరస్వతి వృత్తాం
తంబు సెప్పెద నని యిట్లనియె. ౧౨౪

మ. విను రాజేంద్ర సరస్వతీధవము నే వినించు నొక్కప్పు దా
మును కుంభుండను దైత్యుఁ డుత్కటబంబుం బూని ప రింపఁగా
సనుజుండై స నికుంభుఁ దాతనిని సాహాయ్యంబు గావించఁ ద
ద్దనుజారాతి చమూనమష్టి భవమందలజేయఁగా నాచురై. ౧౨౫

మ. హిమవద్బాధరభూమినిం జని మహాహీనప్రతాపాధ్య స
ర్వమయిఁ శ్రీజగదంబుఁ గొల్పిరి సదారాధ్య నృహతాండవ
ప్రమదానందవిదాత్రి శంకర హరి బ్రహ్మాది సంస్తాయమా
వ మహాస్పృత్యనిరాజితక దళిత నానారాక్షసశ్రేణికన్. ౧౨౬

- తే.గీ. భగవతి నిశ్చలానందభరితమూర్తి । యభిలలోకై కమాత భమావహుర్ని
విష్ణు శంభు ద్రుహిణ ముఖ్య వినుతరూప । అంబ కాంకరి మ మ్మేలచమ్మ తల్లి : ౧౨౭
- క. మాటఁ బ్రసన్నపృగమ్మా । శోకంబుల నణచునుమ్మ కుంభ నికుంభుల్
లోకై కభయదులయి రిక । నీ కరుణారసమే పూని నిలుపుము తల్లి : ౧౨౮
- చ. అని దివిజాళి పల్కె విని యంబ ప్రసన్నముఖాంబుజాతయై
వినుము సురాధినాయకుల విన్నవ మ చును గౌళీప్రభా
దనుపునఁ గలఁజేసి యనిన నిన్ని తదయుఁ ప్రీతి వారలన్
గని సురనాథులార యభికాంక్షితముల్ దెలుపుండు నాచుడున్. ౧౨౯
- ణ. దేవీ కుంభ నికుంభు రిద్దఱు మదోద్రేకంబునన్ లోక వి
ద్రావిప్రక్రియలం జరించుచును మా ధామంబులం బట్టి రే
త్రోవంగానక నీట మ్రొక్కితిమి మా దోర్బర్హముల్ లేకమున్
గా పుగ్రాసురులం జయింపఁగను శక్తంబుల్ జగన్మోహిని : ౧౩౦
- క. దీనుల మొఱ లాలింపను । దీనులఁ గృపఁజూచి కాంక్ష దీర్చును నీవే
కాని యెరులేరు లోకము । న జగజ్జాలపాల లోలువరీలా : ౧౩౧
- క. వారల దాధలు మాటం । దూరంబుగఁ దొలగిపోవ దుష్టాసుర సం
హారంబుఁ జేసి మమ్ము । నపారకృపం ద్రోపుమమ్మ భగవతి దేవీ : ౧౩౨
- వ. అనిన విని దేవి వారి కిట్లనియె. ౧౩౩
- అ.వె. వెఱవవలదు వలదు విశ్వకంఠకులగు । దనుజనాయకులను దునిడు మమ్ము
నిజనివాసములట నే నిప్పుడంపెద । ననుచు జనని పలికి యరిగె గిరికి. ౧౩౪
- ఉ. అంతట దేవి రాక్షసకులాధిప పృథములం గ్రహించి య
త్యంత వినోదవైఖరుల నాటలఁ దాటలఁ బేర్చి కాళిరా
కాంతను గూడి కేళిపనికాస్తలి నుండఁగఁ జండ ముండ దే
వాంతట లద్ది గాంచి తదుదారవిలాసము లుగ్గఱించుచున్. ౧౩౫
- ఉ. దిగునఁ బోయి రాజుఁ గని దేవదిరోధివరా మజారె ; యా
జగులు చెప్పరే మొక విచాలదిలోచనఁ జూచినారమే
తగున నొగు గాన మది దై వతకాంతల నాగకాంతలం
బెగ్గిలఁజేయు సందమున విన్నది కన్నది గాదు భూమిపై. ౧౩౬
- ఉ. నీటను భోగయోగ్య యది నీ విక జాలముసేయ కిప్పుడే
తై కొనుమయ్య దాని మృదుగానము వించు ముహూర్తమాత్ర మా

- లోకము నేని చచ్చితము లోకములన్నియు నేలుచున్న నీ
కా కలఁగోరు దక్కననకాక వృధలో చుహానీయ నందవల్.
- క. చె తేయనేత యిది విని । చూతన్ ముగ్ధివ నాముఁ తొయ్యలిఁ చేరన్
ప్రేతిం బంచిన వాడును । నాతరత వహింప లేగి కనుఁగొనె దేవిన్.
- ఆ.చె. చూచి సంతసించి కుంఘించి తెల్లిలోక్క । నిజమలక్ష్మి దనదు భుజములందు
నిదక నిన్ను నెత్తి నిడఁచలంచువాడు । పడలి కుంఘ చెట్టబట్టు చుగ.
- తే.గీ. అచట మీ చెత్తనాయకుఁ డంతదాడ । యగును నే నేమిసేయుదునయ్య మున్ను
ప్రాలస యొక్కటి చేసితిఁ బ్రతిసఁ । దప్పురాదు వినుచేను జేసిన ప్రతిస చూత ।
- ర. ఎవ్వఁడు నా దల్లి మడుచు । నెవ్వఁడు నా బలమునెల్ల నిలియించెడి వాఁ
చెవ్వఁ డెదిరి ననుఁ గెల్లెడి । నెవ్వఁడే నాకుఁ చెన్నిటయ్యెడి ననుచున్.
- తే.గీ. నా ప్రతిస సత్య మెనరించి నెన్నుఁ గైకొ । సంగవచ్చును కుంఘించు నాగ నితర
నాయకులవంటివాడె మెంతసని రసట । గాన నేగుము చెప్పుము దీనినెల్ల.
- తే.గీ. చేది పలుకులు విని చచ్చి తెలుస కుంఘ । దప్పుడప్రాగ్రహాగ్రముఁ దగుచు వేగ
ఘాత్రులోచనుఁ గనుఁగొని తోయజాన్మఁజిటికెలోఁ చెప్పు నిగఁ జేతఁ జిక్కఁబట్టి.
- చ. అనుఁడు సతందు చెప్పయని యా శరపీఠబలంబు లంది రాఁ
జని జగదంబుఁ గాంచి విరసంబుగ విగ్గన నోసి చెత్తనా
డుని భజియింపు మేరెదచ్చ రొయ్యని నీపును మూఁడులోకముల్
విస రదు తక్కినం గనుము చేజిని బట్టుక కొంచుఁ దోయదన్.
- క. అనిస విని దేది యోరీ । విను నీ రా జేడదోయి వేగమ రమ్మం
చును చెల్పరాదె యేటికి । ననుఁ గెలువఁగరాదు తెకొనఁగరా దనిసన్.
- ఆ.చె. చె త్తనాఁ డదరించుచుఁ ద త్రలంబున విల్లు । చేతఁబూని పేర్చి సింగి నాడుఁ
జేయఁ బూని శక్తి చెచ్చెట క్షణములోఁ హుచ్చుటంచు వాని దుమ్ముజేసె.
- ర. ఆ వాల్తసు విని కుంఘుడు । పాపకళిఖివోలెఁ గోపఁబడుచుం జండున్
వేవేగ ననిచెఁ గలసట । నాపల ముందాభిధాను ననిచెఁ గ్రమముగన్.
- చ. వెనుకనె ర త్రదీజ సనిపెం జని వారలు దేది నొంతు మే
మనుచును వాణవర్ష పరి భూసి గదాది మహాయుధంబులన్
మునుకొని యేసి యేసి చంఘంబలముం దగఁ జూప దేది వాఁ
గనుఁగొని కూల మూని కడఁక న్నొడువ న్న తరైరి ముప్పురున్.
- ర. అంతట కుంఘ నికుంఘలు । పంతంబులు మీట వచ్చి వాడారుచేఁ
గాంతవడి వొట్టికొనియున్ । గంతుకొనిరి దేవిచేతి ఖడ్గముపలసన్.

క. ఇది వాగ్విత్తరి తాచున । మది గనుము సరస్వతి సమాఖ్య యటంచున్
చదలక తెల్పితి ననిగతి । యది జనుచు యనిన పృథవి యతిభక్తిమయన్. ౧౫౦

క. విని దేవియె శరణుండు । మనమును చలబోసి భక్తిమాత మెట్టిగి హా
జన మాటలించె గొన్నాళ్ళ । నితరగతచిత్తు డగును నెనకను డగుచున్. ౧౫౧

చ. అట్లు పూడించ దేవి ప్రత్యక్ష యగుట. ౧౫౨

తే.గీ. పరము వేడు మనంగ న వ్వసుమరీకు : దఖిలర్థై కిజనని యోహప్రదాశ
నంబు జ్ఞానంబు దయసేయు మంట చుష్ట । ధూమిధురీణ ముఖితసోమదంట । ౧౫౩

క. నా రాజ్యము నిష్కండుక । మై రంటిలజేయు మనిన సెట్టుల యోగా
కో రాజస్యశిఖామణి పులిచి మెలియొందు మంచు చే రొనరించున్. ౧౫౪

ఆ.పె. దాసులు సేచి ప్రభువంటి సాపర్వ । యనెడు పేర మనుచ వయ్యదునుమి
యనుచుఁ బెట్టి దేవి యరిగె । నియ్యదియె సాపర్వ మనుచుచుత వరగుడాధ్య । ౧౫౫
వ. అనిన విని నారదుండు తక్కినమనుష్యుల చిరంబులు గెనవలయునని యదిగిన రెన్నయని
నారాయణుండు. ౧౫౬

క. అ వె వన్నతమనుచున । కాదిర్యావంబు నొంది రాబురు కొటబుల్
శ్రీమైలయగ దిచురొదయ । రై వర్తిరి బుటయగోగుడాధ్యత సెనకూ । ౧౫౭

వ. కటాక్షుండును, వృషప్రుంధును, నాథాగుండును, విష్ణుండును, శర్వాతియు, త్రిశంకుం
డును ననుచా రార్పరైరి. వీరు కాశిందీతీరంబునకు బోయి నిరాహారై షితశ్వాసురై
లోకజగదగార్చి పూజనర్చి నానావిభావచారంబులచే చేయి చనువ్రుట బీర్తాశనులయ్యు,
దాయవక్షణంబులు సేసియు, జలంబులు గ్రోరియు, ధూమ్రపాన, రశ్మి పానంబులు
సేసియుం గ్రహుక్రమముగా బహుశ్రమరై ప్రవరంబులు సేచుచ సత్యంతాదరంబునం
బంద్రెంబునంపత్యరంబుల కడకుట దేవి ప్రత్యక్షయై నిలచిన సతిభక్తియుటరై సప్రురై
దా రార్పరును విసయంబున స్తోత్రంబులుసేయ రాజ్యవ్రులం జూచి దేవి యిట్ల నియె. ౧౫౮

క. జననాభరయరాదా । మనమున మెచ్చితిని పిమ్మి మహ్మతావం
దనముల నిష్కల్యమరై । యునిరి నడుగు దింక వరము రొనగెద ననినన్. ౧౫౯

క. చురతేవిని యగు సంతతి । యుచువగు భోగంబు సంతతోజ్ఞులయశమున్
స్థిరబుద్ధియుఁ బ్రాభవమును । పరములు దయసేయుదుమ్మి పరదానిని నాన్. ౧౬౦

తే.గీ. పంచమ సని పర మెచ్చి యింక వినుడు । పిర లందలు నునువలయ పీఠగలర
టంచు ప్రాహరివర్తి తా సరిగె సంతామనువలయ రిన్యతవముల మనుజవరులు. ౧౬౧
వ. ప్రభుమది సచదునువగు చక్షిసాపర్వయ్యై, ద్విగ్ధియుడు భవముడగు మేరుసాపర్వ

యయ్యె. దృఢీయు దేవదండగు సూర్యసావర్ణియయ్యె. జతుభుడు ద్వందకుండగు చంద్రసావర్ణియయ్యె. బంఢముడు త్రయోదకుండగు బుద్రసావర్ణియయ్యె. షష్ఠుడు చతుర్దకుండగు విష్ణుసావర్ణియయ్యె. నిట్లు పదునలుగురు బ్రాహ్మరీప్రసాదంబున నట్టి దశ లంది రనిన విని నారదుండు.

౧౬౨

క. బ్రాహ్మరి యెగిడి యెయ్యెడి । దామోదర యెందు బుద్ధుఁ దానిఁ బరియే
మీ మహి బుద్ధుటకును నా । రామోదముమీరఁ చెల్పు మన హరి పరిఁన్.

౧౬౩

చ. కలదు మహాజగద్విజయకంఠుఁ డుద్ధతపై రిపీరదో
ర్బలహారణుండు విక్రమనిరంజనభూరిరణుండు భీరరో
జ్వలతరణుండు నాకపురవాసి పరాజయకారణక్రియా
చలవరణుండు పూర్వదివిషచ్ఛరణుం డరుణుండునా ధరన్.

౧౬౪

తే.గీ. దైత్యసంస్థానమైన పారాశమండు । దివిరివాని వాడు దేవరాజ్యేషి యగుచు
బద్ధసంభవుగూర్చి తపంబుసేయ । హిమనగంబున కేగి యహీననియతి.

౧౬౫

క. గాయత్రీమంత్రంబునఁ । దాయక తప మాచరించె బదివేలేడుర్
మేయమఁ బర్ణంబుల జలపాయు యగుచు జేసె నొక్క పదివేలేడుర్.

౧౬౬

తే.గీ. వాయువును మెక్కి పదివేల వరము లడు । నరిపి రుదకు నిరాచారసరణి నన్ని
యేండ్లు దప మొనరింపంగ నెల్ల లోకముల దహింపంగఁజాలు నన్నుల బొడమిన.

౧౬౭

సీ. ఏది యేదియిది యంచు నెల్ల దేవతలును భయమంది వేచేగ బ్రహ్మకడకు
సరిగి తెల్పిరి దైత్య సత్యదుర్బుతందైన తప మర్ది విని ఛాత తత్తరమున
నరుణునికడ కేగి యర్ధే మాడగ వ్రాణమాత్రాపశిష్టుండు మహిత నిష్ఠఁ
డతికుష్ఠ గాత్రుండు నెయుండ పరమింక పెడుగుడుటన్న వా డలరి కన్ను

తే.గీ. విప్పి చతురాననుని జూచి విహితరీల । నడుమఁదై మ్రొక్కి వినయ దీనత్వములకు
నాకరంబైన మాటల నబ్ధగర్భ । ద్రుహిణి పరమేష్ఠి యనుచు సంస్తుతులు సేసి.

౧౬౮

క. పరము లవి యెన్నియైనన్ । పరములుగావనుచు దనుజవరుఁ డారసి వా
గ్వరు నడిగి మండు నే నిలువరముగ నని దాపులేని వర మొక టనఘా ।

౧౬౯

క. అడిగిన వరమున కద్దిధ । పుడు దా నెలనగవు నవ్వి బోధించెను నీ
పడిగితివి నాట హరి క । మృదునకునుం గలిగినట్టి మృతి లేకుండన్.

౧౭౦

క. నాకును శక్యంబగునే । నీ కమృతత్వంబు నొనఁగ నెమ్మి నడుగుమీ
యేరాంక్షితమేనియు నీ । లోకమున మఱొకటి నాట లోనైనదిగాన్.

౧౭౧

తే.గీ. వనజగర్భుడు పర్మిన పవనము విని । నరులచేతను రాక్షసపరులచేత
సురంచేతను స్త్రీలచే పురుషపరుల । చేత శస్త్రాస్త్రసమితి నాణిని పుగూది
కములచేఁ జాపులేని పరము నొనగుము.

౧౭౨

క. విక్రలంబగు బలమును నా । ఓడ్డచే యొనగుము మహాత్మ యా పన విధి వాఁ
గృహ సల్లస యగుఁ దొమ్మని । నల్లపురంబున కరిగె నంత వాఁడును పేడ్కఁ. ౧౭౭

చ. దనుజగణంబు జీటి వరదర్పమునం ననుజాధిపత్యముఁ
గొని యొకమాత నారమునకు స్కందసంబున క్రిష్ట నీపు ర
మృదువు మురేంద్రుతోడఁ దగ నాడఁగఁ బువిన వాడు వచ్చి యొ
య్యనఁ చెలువంగ నిండ్రిఁడు భవంబునఁ గంపిలి తర్తరంబునన్. ౧౭౮

చ. మరలనుఁగూడి పంకమహానాథిగఁ జేరఁగఁదోయి చెప్ప నా
తర మీది రాదటం చతఁడు తలద్రెకడం జని నిన్నదింప శం
కకుకడ కందటిం గొనుచుఁ గంజదళాఙ్గాడు పచ్చ లోకభీ
కరుడగు దైత్యు నోర్పు పనిగద్దవిచారము చేసె నోర్పునఁ. ౧౭౯

ఆ.పె. లంతలోన నరుణుఁ డమరులతోఁ దోర । నరిగి యస్కు నిందు యముని వహ్ని
గెలిచి వారి వారి కృత్యముల పేర్వేర । వానె పూని చేసె తపము పేర్కె. ౧౮౦

ప. ఇటు కొంతకాలంబు గడచునం చేపతలు స్వస్థస్థానంబులు విడచి కైలాసంబున శంకరు
పన్నిదానంబున నుండ నశరీరిజీవా క్కొందు విసవచ్చె, సది యెట్ల నిన. ౧౮౧

క. ప్రవిమలమతితో పింఠలు । భవనాభీశ్వరిని భక్తిఁ బూజింబ్రదు మీ
కవితభముగు జయము గలుగు । నవినీరుండై నెయ్యటి యుచుండు లెగుఁ. ౧౮౨

క. దనుజాడు గాయత్రీజవమును మానిననేని నాశమును పొందును నా
పున దాని సల్లు చేయుం । డనుగా విని యంద్రుఁ డాప్య నాత్మం దలచెన్. ౧౮౩

చ. తలచినయంతనే యథిలధర్మవిమండగు జీవుఁ డెంతయుఁ
దలచుగు ప్రేమతోఁ గులిశధారిసమిము చేర నాతఁ డ
త్యలఘుతఁ గారవించి సకలార్చనముల్ వడి నల్పి వ్యోమవా
క్కులనము చెల్పి వేడి నుపకారము దైత్యపథార్థ మిమ్మెయిఁ. ౧౮౪

ప. గురువరా : నీ పరుణుని సమీపంబునను జని వాడు గాయత్రీమంత్రత్యాగంబు సేయు
నుపాయము గావింపుము. మే మిచ్చట భగవదీహజనంబులు సేయుచుండుము. నీ క య్యాది
శక్తి సహాయ క్రియానిధిం గానించు నని చెప్పి తాడు జాంబూనదేశ్వరిం దర్శించి తపశ్చ
ర్యల భూయాపీజ జవపరులై యజ్ఞంబులు సల్పుచుండి రంత బృహస్పతి యతిచేగంబున
సరుణుని యంతికంబునను జనిన వా డతనిం బూజించి మునివరా : యెచ్చటనుండి
వచ్చెన రేమికార్యము నేను భవత్పక్షపాతినిగానుగదా మీదుమిక్కిలి ప్రతిపక్షధావంబు
నొందినవాడ నైతి నన బృహస్పతి వానిం గాంచి. ౧౮౫

తే.గీ. నేను గొప్పది లేదనే నీవు గొల్పుచుండ నావాడ వెటు తాదో తెలుపుము
నాచును నీని రాక్షసనాయకుండు : దేవిమాయకు లోనయి తెలుపుచేసి. ౧౮౨

క. ధీ దేవునియగు గొరిచెడి : యా దేనిని నేను గొల్పు టది మగతనమే
తాదని నాయుడ్రజవ : మా దినముననుండి మానె నభిమానమునకా. ౧౮౩

క. కృతరూపుం డగుచు బృహ : స్మృతి యా స్థానంబు విడిచి చనెఁ దాను నిజా
యతనమున కంతనుండి ఏ : శివభోజికిఁ దేజయెల్ల చెడె మునివర్యా : ౧౮౪

ఉ. ఆ గతి జీనఁ దేగి దనుకాధిపులేజముఁ దూలఁజేసికా
దానిని చేవతల్ జనని ధర్మదొంగక వొన్నినాటు రి
చ్చాగతి నున్న చేవ పరశక్తి మహాశ్వరి రి కుమార నా
నాగుణకర్మచాక్రి కరుణం దన బర్హును మిచ్చి నిర్మిసకా. ౧౮౫

ఉ. చేవతల్లె నంతనిలి దిగున లేచి నమస్కరించి యో
దేవి తొహలు శిష్టగర్భస్థితిపాంసరావ్యమిర్య నా
నావిధమూ రి విష్ణుకలనాంబతశక్తి తొహలు చాచరీ
లాదిహలా తొహలు మములక దయజూడు మటంబు మ్రొక్కినకా. ౧౮౬

తే.గీ. ప్రహరచేష్టితమోట్టి భ్రామరీ మ : హాకృతిల జూచి జగదంబి యాత్మగమణఁ
గోరింబుధాబంబుం నాకవటం : కిట్లని వచించె నులాలఁ యేమి కోర్కె ? ౧౮౭

తే.గీ. ఆనిన విని చేవతలు మచి నలలి తలఁప : సంభవించిన దుఃఖనిస్తావమును ను
రాచరితంబు చేదనించాదికంబు : బ్రాహ్మణుం నీడఁ చెరిపిరి భ్రామరీనిని. ౧౮౮

అ.వె. అన్యవారు తఁచు హస్తంబులంబున్న : చుట్టెదలను వెడలఁదోరె వెరికి
జుమ్మ జుమ్మటంబుఁ దుట్టెనల్ చెలరేగి : క్రమ్మె నిమ్మలను జగంబులెల్ల. ౧౮౯

సీ. శ్రేష్ఠాద్రక్షణజూప చిన్నిరెక్కంబోడఁ దొట్టెదెల్లను నిండె నొక్కగుంబు
ఇంట్టెనిల్లఁజూప రెనగు వెక్కల నార్కి : క్కెల్లెల్లను త్రాకె నొక్కగుంబు
దాకంపు మెలుంగు తల్కు రెతెడ నిండఁ బిమ్మలఁ జెటలాడె నొక్కగుంబు
ఇంగిరికఁడేలు రెనగించి లోలొని, చుక్కెల్లను చూతె నొక్కగుంబు

తే.గీ. చిలుకవెక్కల చెలువంబు గులకరించి : అత్తడక్కడ కటియించె నొక్కగుంబు
భ్రామరీదేవి చేతిలో బ్రహ్మమెంచి : బ్రతివి వ్యాపించియున్నట్టి ప్రహరచంక్తి. ౧౯౦

అ.వె. ప్రహరగణము రిట్లు పలుమిమ్మలలు నెక్కి : రక్కసులు వసించు చిమ్మలంబు
జేరి ముమ్మ చెల్లల చూరి చుంబున : నొక్కి కలువ నెత్తగ్రక్కి పవరి. ౧౯౧

క. అచ్చా చెదిరోఁ దూరెను : గొల్పున ముట్ట నను దూరె గురుకను దూరకా
నిబ్బర మెకేటి దనుచికా : దొబ్బరికి ఛరిత్రఁ దివిరి పూర్వవిచారి. ౧౯౨

- క. అక్కట యెక్కడి బుద్ధుడ : అట్లులు చెడగుద్దెఁ నవయును నలుపెక్కున్
జిత్తితిమి చేపదా యని । తెచ్చులిచ్చులు పురి ధృతిచెడి శేరిన్. ౧౯౩
- క. కర్ములు కందపు ములుబుల : మొత్తంబులఁ బడపు చేత ముట్టి వగుల చే
యొత్తునఁ జయించు మనుచుం । పల్కరిమునఁ గొట్టియొని భవజగజంబుల. ౧౯౪
- క. బుద్ధునసేనలతోడ రథముల శేషులుఁ నుటివహతులమను న
శ్వములనుఁ బోలు పొనఁగెను । రుద్రుల్ల యదేమటంచు ననుచులు చెగవన్. ౧౯౫
- క. చెదికడ జంజుమ్మనుచుఁ : పల్కరిలు గానించు గావలంబునఁ దిరుగున్
శిరియె మెగ చుట్టె త్రిప్పెను । జులకు ముక్తోళ్ళ దూరి చుంపె నెరుచులన్. ౧౯౬
- ప. ఇటు పలుతెలుఁగని పంగుల భృగంబులు నీదావలంబుల నొంపఁ జేయునదిలేక రత్నములు
చుట్టిరి రది దిని చేసల లానందపరచుటై నుండుభులు మెలసే లిట్లు రాక్షస హాసంబు
గానించి వచ్చి బుద్ధుడలు చేపీహస్తంబులం బ్రవేశించె. సమస్తరక్షంబులు ఓరడ గంబు
లయ్యె. నిదియె వ్రాహ్మరీతిక్రం బని చెప్పి నారాయణుండు. ౧౯౭

— నృసింహతిలకంబోధనము :—

మ. అమృతాంబుస్సరిదంబువూలపహారాంబుజీమాలితా
క్రమసంబృద్ధమనోజ్ఞ చాలశత్రుఁడౌప్రస్థులస్సర్వతా
నమనోగుఱ్ఱపుష్పజంబునాధిపతదానంధచ్ఛలాఘాదా
ద్యుతిర శ్రీతతి త్తమాంగ చతురా యుధూరి సోమేశ్వరా : ౧౯౮

—: గ ద్య :—

ఇది శ్రీమదిష్టరామేశ్వరీపాదానందమతరందతుండిలమానసేంద్రియ, చాన సంశయఃపారా
చారిరాహిత్యకర, రామాంజాకన్నయనుప్రింబ్రతుమార, పదిత్ర హరితగోత్రాలవార,
కృష్ణామండలమండనయమాన్లువాచగ్రహాచార్యార్హిత ధరానిరాజమాని, శ్రీపీటప్రతాప
కోర్కొండహంపీలరామచంద్రభూమిశ్వరదత్త గోదావరీమండలస్థిత సీతారామపుర్వార్థాగమరి
పాలనాధీన, పూర్వోర్ధ్వధర్మమండలస్థాయినధావాదకనియోగధారవ్యవహార, శ్రీచేంక
శ్వరపరప్రసాదసంఘాలకవిర్య విద్యావిశేష, జాల్మాదిపరిత్రంశత్రవ్యేకగ్రంథమతి
సార, విజయధనకలరాసంపాదిలోభయథాపాపరిచిత్తప్రచారనిర్య, శ్రీరామామాత్య ప్రణీ
తంబగు శ్రీచేపీథాగవతంబును చుహురాణంబునందు దశమస్కంధము

సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు

శ్రీ శారదాద్వైత సమః

శ్రీ దేవీభాగవతము.

ఏ కా ద శ స్కం ధ ము

సీతారమణాంగన్యాస కరన్యాసపూర్వకార్చారూప
వ్యాసంగరంగవివిధప్రసంగత లింగకోశ శ్రీసోమేశా :

ప. అవధరింపు ముటమీద నారదుండు.

క. నారాయణ దామోదర . సీ రమ్యపదోమృతమున నే జగదందా
చారిత్రంబును విందిని . ధారుణిలో నన్నుఁబోలు ధన్యులు గలరే :

౧

—: స దా చూ ర వి ధి క్ర మః :—

క. శ్రీయుత యే యాచారము . దీయుక్తి జేసెనేని ద్విజాఁ డిహ పర ల
శ్రీయుక్తి ననుభవించెడి . నా యాచారంబు తెలుపు మంబుజనాథా :

౨

తే.గీ. లోకమాతలఁ బ్రിയమి మతిలోకసఖము . పినదినము లేవకడ లేచి తీర్చవలయు
నట్టివియు ద్విజాలకు ముఖ్యమైనదియును . నైన యాచారమును వినుచూ తెలిపెద.

౩

అ.వె. అలర ద్విజాఁడుదయా సమయములందు . కర్మ నెప్పుడు విడువంగగాదు నిత్య
మేని నైతికము గామ్యమేని గల్గి . తేతరంబునుఁ గాపాడు పెండు నొప్పు.

౪

అ.వె. తల్లి వండ్రి సుతుఁడు దారయు జాతీయు . జాట్లంక్క ములు మట్టెట్టియాస్త్ర
లేని ధర్మమునకు నెసగాదు ధర్మంచె . నిలుచుఁ దనకుఁ బ్రాణవిలయమందు.

౫

క. కాచన ధర్మమె నరులకు . నావ భవాంధోధి దాట నారద విను నా
నావిధపుణ్యంబులకుం . ప్రోవ నిరంతరము దనకుఁ దోడై యుండుగా.

౬

క. శ్రుత్యుక్తము ప్రథమంబగు . స్మృత్యుక్తము రెండవదలు చెలగుచు నుండుగా
సత్యము కాచన ధర్మము . నిత్యంబును జనుపవలయు నియమపడుండై.

౭

- క. అచారమున నాయుడు । నాచారమునె నురుల నందగదగు న
యూచారమున నెన్నుము । నాచారమున నమృతయంబును(గలుగుట. ౮
- క. అచారము వరధర్మం । బాచారము శుభము నెన్ను నది యైహికతో
బాచయము(గూర్చు(బరమభగోచరమై యింపు సొంపు(గూర్చు మునీంద్రా । ౯
- క. ధర్మము పీఠంబై దుష్ట పుల నజ్ఞానతిలకగతులను చుహితాం
తట్టులుల(జేసె వారిం । సర్వంబు నొసంగు జలజనంధవప్తరా : ౧౦
- క. అచారమున సత్త్వార్చరణము దానివలన సధికజ్ఞాన
ప్రాచుర్య మొదపు మోక్షార్థి చేరుదు చునుడు దీని(జెప్పు మునీంద్రా । ౧౧
- తే.గీ. సర్వధర్మంబులందు నాచారమే వరిష । మై యుండు(దవడుచే పృథులమైన
జ్ఞాన మీదె కలు సర్వంబు దీనివలన(। గాక తర్హిన బూర్ముదికంటె సులతి. ౧౨
- క. ఈ యాచారము ద్వివిధంబై । యుండునెటంబు విణుడు లది యెట్లన శా
స్త్రీయము తొలికమును సని । యేయెడ నిది సేయఁదగినచేసెను మౌనీ । ౧౩
- తే.గీ. ధర్మములు పెక్కు లవి చేశ ధర్మములును । గ్రామధర్మంబులు హిలధర్మములు జాతి
ధర్మములు సన సన్నియు(దప్ప । కావరిం(వలయును ద్విజా(డు మునీంద్ర వినుము. ౧౪
- క. ఎంచేని దురాచారుడు । నిదంపం । బడును వందనీయుడు కా దా
వందల(తెప్పళ్ళ మొదగు । దొందపు ధర్మమును కామమును మునినాధా । ౧౫
- ప. అనిన విని నారదుంటు లక్షీనాధా । శాస్త్రంబులు పెట్ట లుగదా ? ధర్మంబు లనంతంబు,
లం దెట్టి యెట్లాఁపరింపందగు సంగ్రహంబుగా(తెలుపవే యు నారాయణుం దిట్లనియె. ౧౬
- క. శ్రుతియును స్మృతియును మఱి యి । భృతర పురాణవచనము ధర్మంబునకై
వితత ప్రమాణములుగా । కిరంతులు కా వటండు రెండు మునీంద్రుల్. ౧౭
- ప. నారదా : శ్రుతి స్మృతి పురాణంబులకు విరోధంబు వాల్చెనేని యందు శ్రుతియై ప్రమాణం
బగు. శ్రుతి స్మృతులకేని శ్రుతి పురాణంబులకేని, విరోధంబు గలిగినప్పుడు శ్రుతియై
ప్రమాణం బగు. శ్రుతులలో(బరస్పరవిరోధంబు గలిగినప్పుడు రెండును ధర్మంబు
లగు. స్మృతులలో(బరస్పరమై బధ్యంబు గలిగినప్పుడు విషయంబు కల్పించునది పురా
ణంబులం దొకానొకదో నాగమధర్మంబు గావచ్చెడి. నదియు ధర్మంబు గాదగుం. పేదంబు
నకు విరోధంబు గాదేని(దంత్రంబు ధర్మం బగు(బ్రత్యక్ష శ్రుతి విరోధంబై సతంత్రంబు
ధర్మంబు కానేరదు. ధర్మంబు పేదమాలకంబు. గావున పేదవిదవ్యంబు తారాదని చెప్పి
చుండు.

సీ. వేదంబు విదనాతి చేరొందు బధిమున వర్తించు దుర్మార్గ వర్తనులకు
సలసలగ్రాగు నూనెలతోడ గుండముల్ యదులోకమున నిద్ద మగుచునుండు
సెడిగాన సర్వప్రదుత్పంబుంను పేదనివితధర్మమును గానింపవలయు
స్మృతియేనియుఁ బురాణ వితత్కామేనియుఁ దంత్రోక్తమేనియుఁ దప్పవైదు

తే.గీ. వేదమూలంబుగావున వినితాత్మనమితరీనిఁ బ్రమితరీ బోడు సాగెఁ గాని
కాకయుండిన ధర్మపు గాడునుమ్ము । బుద్ధితపఘం దభోగతిఁ గూలకున్నె । ౧౯

ప. మఱియుఁ గామాచారులును, పాపవరులును, లింగపరులును, దష్టుప్రాంతిరులును,
దైత్యానులును వేదసార్గము పరిత్యజించి నిరయంబు నొందుదురు. వేదోక్తంబగు
ధర్మంబు నాచరించునది బుద్ధులొకప్రాప్తి లగుచును. ౨౦

క. ఆ దినుషునఁ దా జేసిన । వేదో యిచ్చునది యెదియో యిష్టించిన య
వేదో పరికిన వేదో । తా దప్పులనెల్ల వేచి తలవఁగవలయున్. ౨౧

క. బ్రాహ్మీముహూర్తమనఁ తా । బ్రహ్మధ్యానంబు సేయవలయును నియతిఁ
బ్రాహ్మణుఁడు తత్త్వ మెరిగి యు । జిహ్వాగతిఁ జిత్తశుద్ధి చేసుకొరబున్. ౨౨

ప. ఊరుస్థోతానకులంబుండై యుత్తరచరణంబు నవ్యంబును నుండి యురంబునకు ముఖంబు
వాంచి నిమిరితాక్షుండై దంఠంబుల నొందొంట నొంపిసేయక యచలజిహ్వంబుండై సమృతా
స్యంబుండై లంబుద్రయంబుల నిగ్రహించి నాతినిహ్వానమయిందై వ్విగుణంబుగాని శ్రుగు
ణంబుగాని ప్రాణాయామం బుపక్రమించునది. పిమ్మట హృదయంబున వీక్షంబుచేర
వెలుగుఁ బరంజ్యోతిం ధ్యానించుచు నాత్మ భారణంబు సేయునది. సభామంబునియు,
విభామంబునియు, సగర్వంబునియు, విగర్వంబునియు, సలక్ష్యంబునియు, సలక్ష్యంబునియుఁ
ద్రాణాయామంబు షడ్విధంబైయుండును. రేచక పూరక బంభతాత్మకంబై యుండునది.
వర్ణరతనాత్మకం బై ప్రణవం బనంబును నిదామార్గంబున వాయుప్ర షూరింపట పూరకం
బనంబును. సుదరంబున నిలుపుట గుంధకం బనంబును. షోడశమాత్రలవే మెల్ల గా వింగళ
మార్గంబున విడచుట రేచకం బనంబును. నిది సభామం బగు ప్రాణాయామం బుండ్రు. ౨౩

సీ. ఆధారము. లింగమందు నాధిని హృదయంబునఁ బాలుమూలంబునందు
నొసటను రెండును నెనఁగఁ బదాబును నిర్వదియునుఁ బది యెనయ నాట
నాలుగు నైన చెన్నగు దళంబుల పద్మముల వ్రాసి నాసాంతమునను పాల
మున ద భ క త లనుఁ దసరించి కంఠదేశంబున స్వరములఁ జక్క వ్రాసి

గీ. తత్త్వబోధక హం క్షం గతంబుసేయ । నకలదళగతమై మోక్షసాధకంబు
నై చదానందమయమయి యలరు పర్ణమూర్తి వస్తువునకు నిదే మ్రొక్కువాఁడ. ౨౪

ప. అని నమస్కరించి.

చ. అరుణసరోజనంస్థిమయ యద్భాగిణిబోరిత హస్తగర్భితం
కలహితచహ్నయై నృమల కంజం తంబునిధాకృతిం చిదా
కర శిథి చంద్రరోచసి సగ సుని త్తమనందు నిర్మయ
స్థిర యగునేని నొక్కవరి జేయి యెత్తుము భక్తకోటికి. ౨౬

క. స్థితి స్థితయగు గతి యాద్రా । గతియగు మతి ద్యాసమగునుఁ గన నా మాటల్
స్థితయగు నేఁ గావించెడి । కృపలెల్లను నీడు సేవ గీర్తయి చేపి । ౨౭

ల. నేనే చేచి నితరుడనుఁ । నానుఁజూచి కోకదాడిఁ గానుఁజూచి బ్ర
హ్మంబుపరుడ నిత్యుడ । నేనే బ్రహ్మంబు సనుచు నెఱిఁ జింతించుట. ౨౮

వ. ఇట్లు బ్రహ్మైక్యానుసంధానంబునేని మానసహృదఁ గావించి. ౨౯

క. గురుఁడు ముష్టి నాటక । గురుఁడు లుపాసతి వినకకోటయందుఁజే
గురుఁడు పరబ్రహ్మము నా । గురుఁ డారని పెట్టడు మ్రొక్కుకొనియెడఁ బ్రీతిక. ౩౦

క. దెక్కలుపచ్చిన పులుఁగులు । గ్రట్టిన నీడంబు విడిచి కదలిత మార్చి
దక్కడు వేదాధ్యయనం । బర్హల కావారలహితనం కలతమునక. ౩౧

తే.గీ. అలర ద్రాహ్మీముహూ రంబునందు లేచి । ప్రాణమల నాయమించి యాపైన పేద
మధ్యసింహంగడగు నందు రాయ్కలవల । నిష్ఠదైవంబు నెలయి ద్యానింపవలయు. ౩౨

తే.గీ. ఐదు నైదు నుషకాల మంద్రు ఐదులు । నేడు నై దుబ్బోదయం చెన్నగ నెని
మిదియు నైదైన ద్రాతస్సమీపతయు । నవల శేషంబు సూర్యోదయహృద్ధ మంద్రు. ౩౩

సీ. ప్రాతరుద్ధానంబు పరగంగఁ గావించి యాతగ విశ్లేషణాధికమగు
దూరంబునఁ బోయి నైర్మలతవలనఁ గడవిబోదగు భూమిరుఁడు నియతిని
పెనుకమేన నిషితమును గృహస్థ వసుధు లవ్వెల్లి కల్లంబునందు నిడఁగ
వలయు భూమిని దృఢంబులఁ గప్పి తలమీద వలుచునుఁ గప్పంగ వలయు మౌన

తే.గీ. భూసంపయము నుమయఁగూడ దూర్భాదగడఁగడ గి విల్యాప్రములు సేయు గాలమందు
నారదా శౌచవిధి లోకదాకలము । పొసంగ నాయుఁడు పెంచును భూతి నిచ్చు. ౩౪

తే.గీ. నరికి సాగున జలమందు మలను గుడినిఁ । గుట్టున కాదలంబునఁ గాదు పెంబు
నిగన నడువారి సంధ్యల గుడుచుచును జ సించుచుండఁ బలుద్రోములుఁ జలుదరాదు. ౩౫

చ. బొబ్బాగ హవ్యకవ్యమల మూత్రప్రసేదవిసర్జనంబులన్
గలయర నాట్యనౌద్ధ సవనంబుల బ్రహ్మచారింబునందు నిం
వలరంగ దానముక జలుపునగుట విప్రుఁడు మౌన మూసఁగా
వలయు నడుండు పెద్దలగుదానలు నానద పీఠికారదా । ౩౬

- తే.గీ. సకలసులలు మనులు విశాచములు సులగః రాక్షసులు పొందు నాచారి రాక మీరు
విడచెదను విష్ణు నే భాతవితరులారః । యచట సుఖవికీ దూరన్తు రీచు కండు. ౩౭
- ప. అని ప్రార్థించి పిదప యథావిధి శౌచంబు సెదవవలయు. చుటియు,
ఆ.వె. గారి సగ్ని విశ్రుః గమలాస్త్ర సుదరంబు । నాపుఁ గనుఁజూచు చనువీరుడు
విష్ణు విడువరాదు వినుము స్థూర శౌచవిధులు పెట్టుఁగలవు విస్తరితు. ౩౯
- ఆ.వె. కాలుమడుపు విష్ణుఁ గప్పంగవలయును । గడ్డి యాట పెంబు లొడ్డి పిదప
లింగ మెత్తబట్టి లేచి చారిసేవ వందుఁ జేరవలయు నంద్ర బుధులు. ౪౦
- ఆ.వె. చెంబులోడ చారిఁ జేర్చి యన్యప్రదేశః । మనబుఁ బోయి పరభూమి
శ్వేత రత్న కృష్ణ పీఠ మృత్తులఁ బూని । శౌచవిధిని ద్విజాఁడు సలుపవలయు. ౪౧
- ఆ.వె. అంబులందు గుడులయందుఁ బుట్టల నెల్ల । దొడ్లందు మన్నుఁ బూసరాదు.
మన్నుఁ గడుగ పిగులు మన్నునుఁగొనరాదు । శౌచవిధులందు సయమింద్ర । ౪౨
- తే.గీ. మూత్రమున కిబ్బడగు శౌచమునను మిడునకర్మ ముబ్బడి యిది యెఱుంగఁదగు ద్విజాఁడు
చెలఁగి లింగంబునం బొందు చేత మూడునుభయముల రెండు మృత్తి కలుచ్చకలన్దు. ౪౩
- తే.గీ. మూత్రమున కినుమడి శౌచమునను లింగమందు రెండు నపానంబునందు నెడు
నొకట బది యుభయంబుల నొసర నేడుమృత్తికలు నెప్పఁబడె వినుమీ మునీంద్రః । ౪౪
- ఆ.వె. ఎడమకాలు ముందుఁ గడుగంగదగుఁ గుడిఁ గడుగనొచ్చు నవలఁ గడిగి నాల్గు
నాల్గు మృత్తికలను సయమెప్పుఁగా రాది । యిది గృహస్థశౌచ మెఱుంగుచుయ్యః । ౪౫
- తే.గీ. బ్రహ్మచారి నిది రెడ్డి వనగుననును । త్రిగుణము చతుర్గుణమును యతి సుటంద్రు
ఓసిరిరాయంత మృత్తి నొక్కసారిః । గొనఁగఁదగు నంద్ర పెద్దలు మునివరేణ్యః । ౪౬
- ఆ.వె. ఇదియ వగటిశౌచ మిందులో సగమగుః రాత్రిపూట నాచరప్రతతి
సందులోన సగము సభ్యులును దానిలోన సగమటంద్ర మౌనివర్యః । ౪౭
- తే.గీ. శ్రీలు కూడ్రు లభట్టలు బాలు రర్థిః శౌచకర్మనుఁ గంబువోఁ జలుపవలయు
గంధరేపక్షయం బెంతకాలమునను । గలుఁగు సందాక సలుపంగ వలయుఁజమ్ము, ౪౮
- తే.గీ. ఎడమచేతను శౌచంబు సలుపవలయు । దక్షిణంబున నెప్పుడుఁ దగను సేయ
బొడ్డుక్రింద నెడమచేయ బొడ్డుమీద । నొసరఁ గుడిచేయ నెప్పుడు సుంచవలయు. ౪౯
- క. జలపాత్రముఁ గొనఁగూడదు । మలమూత్రములను విడుచునమయమున నెవఁడే
జలపాత్రము పట్టినదో । వలయు న్వానికనిఁ జేయఁ జాచితము మునీ । ౫౦
- క. ఈవిధమున శౌచంబునుఁ । గావించని భూసురు డుదకము మాత్రముఁ దా
ద్రావుచు ద్రిరాత్ర ముండి జ । పావిష్టుండై సఁ బొలఁగు నభుము మునీంద్రాః । ౫౧

- క. చేశము కాలము ద్రవ్యం । దా శక్తియు స్వోపపత్తి యరసి ద్విజాండుఁ
దా శౌచము సుడువలయు । లేశము నిడదగదు బుద్ధిలేక జడుండై . ౫౨
- క. నాలుగు గండూషము లొక । ప్రేలం బండ్లెండు రెండు ప్రేళ్ళనుఁ జేయం
బోలు సభోముఖముగఁ దా । నోరిన్ వాచుముగ నొల్ల నుమియఁగవలయుఁ . ౫౩
- ఆ.వె. ఆచమనము సేసి యన్వలి దంతథా । వనము సేయవలయు వసుధలోనఁ
గంటకములు పాలు । గల చెట్టునను ద్వాదశాంగుళముల ప్పల్లయైన రెన్న . ౫౪
- క. చిటికెనప్రేయ చివరయం । తటిలాపుండంగదగుఁ దుద స్పలుగుంగొ
ట్టుట మొప్పు దంతథావన । పలుకాష్టము ద్విజాఁ డెఱింగి పరచుమునీంద్రా । ౫౫
- క. కడిమియుఁ బరచేకయు చూ । బొడి మేడియు బొద్దుగయును మేలగు మేమున్
గడు శస్త్రము లని చెప్పిరి । తడఁబడకయ మునులు దంతథావనమునటఁ . ౫౬
- క. సోముడు రాజై వచ్చెను । నా ముఖముం గడుగు యశమున న్నాగ్యమునఁ
శ్రీమఱా జ్ఞాన యశో । భీమహిమాదుల వనస్పతి నా కీమ్య . ౫౭
- ప. ఇట్లని స్మరింపవలయు ౫౮
- తే.గీ. దంతథాష్టంబు దొరకని తరుల మొగము । గడుగఁగూడని తిఱులను దొడరి వడియు
రెండు గండూషములు సేయ రెన్నయంద్రు । నవతి చెడుఁగులమాట దుష్కర్మమును . ౫౯
- క. మునివర షష్ఠి సుమావా । న్యను నేరొదలిని ప్రతిదాఖ్యతితిని దా
వన మాచరింపఁ గలదా । హసమగు నొక యేడుతరము లంద్రు మునీంద్రుల్ . ౬౦
- సీ. అంఘ్రిశౌచము దీర్చి యాచమనము చేసి యంగుష్ఠమున జలం బన్ను ప్రేల
జలముతో రెండుసారులు రాచి ముక్కుళ్ళ నంటించి భాసురం దాత్మనియతి
నిష్ఠ సంగుష్ఠ కనిష్ఠికలనుఁ గన్నుఁబోయియుఁ జెప్పలు పొందుగ స్పృశించి
బొడిమనం జిటికెనఁ బొక్కిలి స్పృశియించి యరచేత హృదయంబు నంటి పిదప
తే.గీ. సంగుళులచేత నెడల నంటవలయు । దలను నోంకార గాయత్రి దలచి సిగను
ముడిచియాచమనముసేసి మొగి హృదయముదాహపుల స్తంధమునంటవలయు మౌని . ౬౧

—: స్నాన విధి —

- ఆ.వె. తుమ్మి యుమిసి చేతితోఁ బలుముట్టియు । మఱియుఁ బతితుతోడ మాటలాడి
వలల దక్షిణశ్రవణమును ముట్టంగ । పలయు నంద్రు బుధులు వరమునీంద్ర । ౬౨
- ఆ.వె. అగ్ని జలము చంద్రుఁ డర్చ్యముం డనిలుండు । వేదములు వసించు విప్రవర్య
వలపడిచెదియందు వలనొప్పు సజుగాన । నది పవిత్రమందు రాచ్యు లవని . ౬౩

- క. అంతట నది కరిగి నుత్తరంబు. చింతనుడె నీశులూట సేయవలయు న
త్యంతమగు మలము తనురంధ్రాంతరముల జేరియుంచునదిగాన మునీ : ౬౪
- క. ధరణి నగమ్యాగమనజు. దురితమ్ము ప్రతిగ్రహోష్ట దురితంబు రహ
శ్వరితంబగు దురితంబును. హరియించును స్నానకర్మ మది మునివర్యా : ౬౫
- క. స్నానండుకానిదాని క్రియాతతి విఫలంబు కాన నవసేమరుడుటా
బ్రాతస్నానము సేయుట. యాతతభద్రప్రదం బహరహంబు మునీ : ౬౬
- అ. వె. దర్శయు బ్ర దగుచు చారుణీచేయుడు. స్నానమెప్పుడేరి నలుచునలయు
స్నానమాచరించి సంధ్యను చార్చంగ. దనుచు పీని నెచ్చు తప్పరాదు. ౬౭
- తే. గీ. జలకమాడక యేడును సంధ్యలేక. మూడు. నగ్నిని విడనాడి యేగు నైదు
విగములుండిన నేనియు ద్విజాడుద్విజాడుకాడు ఖాద్రుండె యని సర్వార్థవిదులు. ౬౮
- క. గాయత్రికంఠె నధికం. జేయెడలను లేదు నమ్ము మిహవరసఖముల్
గాయత్రయంద యుండుట. గాయంతం బ్రాయతే లునుంబడు సుఖా : ౬౯
- క. గాయత్రి ప్రణవసంయుత. మై యలరుచు వ్యాహృత్త్రయంబును గూడగా
జేయు నిహవరసఖంబుల. గాయంతం బ్రాయతే యనుంబడు సుఖా : ౭౦
- క. ప్రాణాయామత్రయమును. నాజెంబుగ నాచరించి నయమారపరి
త్రాణం డయి వేదమంత్ర. శ్రేణిం బవయింపవలయు శ్రేయము గలుగుట. ౭౧
- తే. గీ. వజల నటుజేయు మాటొక్కతరమువారి. సరకముననుండి తొలగించు ధరణిరుదు
ఘాని జపసంయుచుని నగర్బం డటండ్రు. ధ్యానమాత్రు నగర్బం డటండ్రు బుధులు. ౭౨
- క. స్నానాంగతర్పణంబును. జానుగఁ గానించి చేప సంహతి పిత ల
త్యాసంద ముండజేసి చు. హరియతిం భాతవత్తు మడు గట్టదగుట. ౭౩
- తే. గీ. భారీ రుద్రాక్షఫలంబుల నొసర్చి. జపమెసర్పంగదగు విప్రజనుఁ డనయము
మటియుఁ బెప్పెద రుద్రాక్షపలం విక్రము వినుము మునినాథ సీవు నది నరముగ. ౭౪
- సీ. కడఁగి ముప్పదిరెండు కంఠచేకంబున చెలగున నలుఁబది శిరమునందు
సలరు నాదాటు కస్తూరచేకంబుల చెరిపదిరెండును చేతులందు
బిదిమాటు నదిమాటు చాహుప్పలందును నొక్కనొకటి నేత్రయుగ్మమందు
జెలగుచు నొక్కటి శిఖయందు వక్షంబునందు నెన్నిదియును సమర నిట్లు
తే. గీ. దెప్పెడు ధరించు రుద్రాక్ష రెండుతోడ. నతడె పాపంబు లడఁగించు నమితశాంతి
మందుడై యెప్పు నజ్ఞనమాన్యుఁ డతఁడు. కాడె వాడె స్వయం సీంకంఠపులను. ౭౫
- సీ. హస్తోపవీతంబునందు వేదంబులఁ దలంచుచు రుద్రాక్ష చాల్పవలయు
హస్తంబునందును నాశాష్టకంబును దలంచుచు రుద్రాక్ష చాల్పవలయు

కంధరంబుగను వాక్కింతాచరంబును చంచుట రుద్రాక్ష చార్పవలయు

దనురంగ సిగమిందు దత్తారతత్వంబు దలంచుట రుద్రాక్ష చార్పవలయు

తే.గీ. చెరియ గర్భంబులందును దేవదేవి । చలచి రుద్రాక్షంను ఇక్క చార్పవలయు
సర్వవర్ణాశ్రమలు దీని జను నమ్ము । గాని లే దొక్కమది ద్విజోత్తానమునరె. ౭౬

క. బుద్రాక్షచారణంబున । రుద్రవల్లము నొందు ననుట రూఢిగ మఱియుఁ
రుద్రాక్షధారి చెప్పుడు । భద్రంబులు గలుగుఁ నాయు దాపసురెల్లఁ. ౭౭

తే.గీ. చేరి రుద్రాక్ష ధరింపంద సిగ్గుపడెడి । పాడు భవమభిముల నెట్టలేరునుమ్ము
చాచి రుద్రాక్షధారిని జూచి నమ్మి । సతకు సంతకు పుచ్చితియందు నమ్ము. ౭౮

తే.గీ. మునులు మునులొక రుద్రాక్షమూలముననె । తాత తాతల రుద్రాక్షచారణమున
చెలగి రుద్రాక్షరంబును శ్రేష్ఠమెద్ది । పాపసులలను రుద్రాక్ష పట్టుగొమ్ము. ౭౯

తే.గీ. భక్తి రుద్రాక్ష ధరింపంద గ్రాహ్యమును । వస్తు దాన్యంబు రిచ్చిని వారలను
సర్వపాపంబు లడుగందు సంతతంబు । చాచతురైన శివలోకపౌఢ్య మొదభు. ౮౦

తే.గీ. చాచరుద్రాక్షధారి శ్రావ్యుండు । భోజనంబును దెట్టిను భూమరునట
సందియములేదు పితృలోకపౌఢ్య మొదభు । మౌనియలవర్గ రుద్రాక్షమహిమ వింతె. ౮౧

తే.గీ. క్రమ రుద్రాక్షధారిఁ గాబ్బ గడిగి । నీళ్ళ ద్రావిని వాకి నీళ్ళింపావ
చదు భయంబులు లొలగు నిర్భయమునుమ్ము । శిష్యనిరోధంబు వారికిఁ జేపవయగు. ౮౨

క. హరిమంబు గజరమంబున । భూరి సువర్ణంబునె న ఛాదేఱు దొగిఁ
దా రుద్రాక్షనుఁ జేరిచి । ధాణ మొసరింప రుద్రతనుఁ గ్రహియించుఁ. ౮౩

క. మంత్రంబుతోడనేనియు । మంత్రములే లేని భక్తిమతిసేనియు ప్రి
గత్రాయముననేని స్వ । తంత్రత రుద్రాక్ష చార్ప దరులు సమంబుల్. ౮౪

తే.గీ. అహహ రుద్రాక్షమహిమ మెంతని వచిండు । నాతరమె నీతరమె యల్ల సలువతరమె
తాన సర్వప్రయత్నమెల్ల ఛాని ద్విజుడు । కోరవలయును రుద్రాక్షధారణంబు. ౮౫

ప. అనిన విని నారచుండు నారాయణా । రుద్రాక్షమహిమంబు నీ కెట్లనుభూతంబయ్యె
నాపుడు మునివర్యా । లొల్లి షణ్ముఖం డడిగిన గొరీవల్లభుండు పెప్పగా వింటి నని
చెప్పి యతడు విన్నవ విధంబున. ౮౬

తే.గీ. వినుము షణ్ముఖ త్రిపురాఖ్య రనుజు దొకఁడు । దేవతలనెల్ల మధియించి తిపుర వాని
మీది లే నేగి సర్వసాధనమయము । గా నఘోరాస్త్ర మనుదాని గలుగఁజేసి. ౮౭

తే.గీ. దివ్యవర్ణంబు లొకపేయి తిమి యేను । కనులు దెరచుక యుంటి నా కంటినిట
బుద్ధె రుద్రాక్షపృక్షము ల్పూరిమహిమ । వాని కిచ్చితి వరము పాపనర కరుగ. ౮౮

వ. రుద్రాక్షములు ముప్పదియెనిమిది భేదము లయ్యె. నందు సూర్యనేత్రోద్భవములు పండ్రెండు, కపిలవర్ణములు సోమనేత్రోద్భవములు పదియాలు. వహ్నినేత్రోద్భవములు పది కృష్ణవర్ణములు మఱియు నం దేశముఖము శివరుద్రాక్షము, బ్రహ్మహత్య నడంచు. ద్వీముఖము దేవీరుద్రాక్షము, నానావిధపాపము లడంచు; త్రిముఖము వహ్నిరుద్రాక్షము, శ్రీహత్యం దాపు, చతుర్ముఖము బ్రహ్మరుద్రాక్షము, సరహత్యం దొలగించు; పంచముఖము రుద్రరుద్రాక్షము, సర్వపాపనిమోచకము; షణ్ముఖము శార్తికేయానీ రుద్రాక్షము, బ్రహ్మహత్యానివారకము; సప్తముఖము మగ్నభరుద్రాక్షకము, స్వర్ణస్త్రేయ దోషహరంబు. అష్టముఖము వినాయకరుద్రాక్షము, అన్నహితు, తూ. హితు, దుష్టశ్రీగమన, గురుదార గమన దోషనాశకము, విష్ణుంబులం దోతార్చు, సపవక్త్రము వాచదాహువునం ధరియింపదగినది. ఇది భక్తిముక్తిప్రదంబు. పూజాహత్యా బ్రహ్మహత్యాది మహాపాప కంబులం దోలు. దశముఖము విష్ణురుద్రాక్షము, దీనిని శిఖం ధరించునది. ఖాత ప్రేత పితాచ భేతాళాదుల నంటనీడు. ఏకాదశముఖము రుద్రైశ్వాదశం బనంబుడు. దీనిం గర్జంబులం ధరించునది. వాణియశతఫలం బిచ్చు. గోలక్ష దానతల్యంబు. ద్వాదశ ముఖం దాదిత్యరుద్రాక్షము, గోదేహాశ్వమేధ ఫలంబును. గోదానఫలంబునిచ్చు. వ్యాఘ్రాదిభయంబు గలుగదు. త్రయోదశ ముఖంబగు రుద్రాక్షము దొరికెనేని తమారరుద్రాక్షం, విది సకల భోగప్రదంబును, సర్వపాపహరంబును సగు. చతుర్దశముఖంబగు రుద్రాక్షము లభించినేని శివపిండంబు నాంబుడు. మూర్ధంబునం దాలునది. పరమపదం బిచ్చు. శిరోమాల యరుబ దాటింటిచేతను, హృదయమాల యేబింటిచేతను, దాహవలయంబు పదాటింటిచేతను, మణిబంధవలయంబు పండ్రెంటింటిచేతను, జవమాల నూటయెనిమిదింటిచేతనొండె, నేబింటిచేతనొండె, నిరుబిదియేటింటిచేతనొండెం గూర్చునొప్పు. నూటయెనిమిదింటిచే గూర్చుబిస మాల యుత్తమంబు. ధరించినను, దాని చేబూని జపించినను అనుక్షణం బిశ్వమేధఫలంబు గలుగు. నిరుబిదియొక్క బలముల నుద్ధరించి, శివరొకం బిచ్చు నని చెప్పి శుశ్రవించు జవమాలాలక్షణంబు సెప్పెద వినుచుని యుల్లనియె.

౮౯

—: జ ప మా లా వి ధి :—

క. రుద్రాక్ష ముఖము బ్రహ్మయు । భద్రములగు బిందువులను బరికింపంగా
రుద్రుండు మఱియు బుచ్చుము । కరూణుతశాయి సకలకల్యాణదముర్.

౯౦

క. ఇరుబిదియై దక్షంబుల । నెరి బంచముఖముల దెలుపు నెరువున నిద్దే
పరిగిన సకలకంబుల । సొరిదిం గూర్చువలె సక్షసూత్రంబు సుతా ।

౯౧

- అ. వె. గోపతోక సుట్టుకొన్నట్లుగా జేసి । మొగము మొగమునంట దగ ముడించి
తోక తోక నంట తోకతో నెమరించి । మేట పూర్వముగను మెలవఁదగును. ౯౨
- వ. ఇది నాగపాశం బనఁబడు.
- క. ఎ. లాగునఁ గూర్చించిన । పూలకు శ్రీగంధ మలఁచి మహిమదలిర్పఁ
మేలై న పంచగవ్యము । రీలం దై (జల్లఁగావలెంజుట) పుత్రా । ౯౩
- సీ. చర్మ కుద్దోపక స్నానంబు గావించి స్వనియింపవలయు మంత్రగణములను
శివు సత్తునుం త్రంబుచే ముట్టి కవచంబుచే సవటుంతుంబు చేసి మూల
మంత్రంబుచేతను మఱియుఁ దొర్లి టిలాగు న్యాసంబు గావించి భాసురముగ
మొనసి నద్యోజాత ముఖములఁ బ్రోక్షించి యష్టోత్తరశతంబు నమర మూల
తే. గీ. మంత్రము స్మరియించి కుద్దమో మహిఁ బెట్టి । పైన సాంఘిని స్వనియించి వట్టిరేని
యక్షమూఁ ప్రతిష్ఠిత యగునుఁ జామ్ము । కొంగుబంగార మది యెల్ల కోరికలకు. ౯౪
- అ. వె. కంఠ మూర్ధ హృదయ కర్ప దాహపులందు । సక్షమాలఁదాచునెత్ని భాగ్య
మెన్నఁగ దరమె జపియించెడివేళల । దాఁ బూస భోగదంబునుమ్మి. ౯౫
- సీ. స్నానంబు దానంబు జరమును హోమంబు దై శ్వదేవంబు దేవతల లింగ
నిష్కృతి బ్రాధంబు నిష్ఫలం బగుగాదె యక్షిము ల్లియింప రావలెంప
నకుదియో మానవుల దక్షంబు ధరియింపగాదు భక్తినిఁ బ్రతి కాక పేత
రుద్రాక్షితవంబు ధ్రువమో దృఢమైనఁ గాన సత్కృతయోగ్యంబు నెమ్ము
తే. గీ. చెలఁగి జాదాలనిగమంబు నెప్పుడుండు । నక్షము ధరించు పశుపు రుద్రాక్షుతిఁ గను
బ్రహ్మవిష్ణుదు లది తార్చి ప్రబలురైరి । పరగ రుద్రాక్షదారులే భాగవతులు. ౯౬
- వ. బహుజన్మలహఃపరిపామంబున మహాదేవప్రసాదంబుచే సక్షధారణేచ్ఛ మనుజునట స్వాధి
కంబు. సక్షధారి మహాపాంబులు సేనియు ముట్టం దగును. మఱియు మహాసేనా ।
కుశగ్రుంది సుతజీవాదులు రుద్రాక్షంబునకు షోడశాంశంబగు ఫలంబు నీఁజాలవని చెప్పి
ఈశ్వరుండు మఱియు. ౯౭
- చ. పురుషులలోన విష్ణువునుఁబోలె గ్రహంబులలోవలె హరి
కులగునిఁబోలె దేవతల ధూరణివోలె సదీగణంబునఁ
సంరసనిఁబోలె సంగసల తూలిసతిఁబోలె సక్షసం
భరణము సర్వధర్మముల పైదని నెమ్ముము క్రొంచబేదనా । ౯౮
- అ. వె. నూరుతపములె న నూరుదానములె న । నూరుప్రతములె న భూమిసహిమ
ననఁగు సక్షదానముచ్చ ఫలంబులో । లక్షనంతు నీపు వక్షిహవా । ౯౯
- క. శివభక్తుఁడు శాంతుండును । నపు భక్తు న కక్షదాన మది సేయఁదగునె
దివిరి యది యిచ్చు పుణ్యం । బదితప్రమగు దానిఁ బొగడ నలవియె పుత్రా । ౧౦౦

- క. భృతరుద్రాక్షస కన్నం । బలిభక్తిని బెడైనేని యాతని మహిమన్
సుతినేయఁ దలమె రక్షత । క్షీతిధరమున సంతతము పసిండు గుమారా । ౧౦౨
- క. మొగమున బూదియు చేసెన్ । దగ రుద్రాక్షమును లేక తలచేందుధరున్
మొగఁ జూడరాదు గుడి తే । గుగరా దతడు శ్వపదుండుగాడే తనయా । ౧౦౩
- తే.గీ. చూలమాడిగదాండ్రతో మార్చి గన్న । సంజాడును దిన్న మద్యపానంబు గొన్న
బరసతినిఁ గొన్న సకలపాపములు సున్న । తలను రుద్రాక్ష యొక్కటి తార్చియున్న ౧౦౪
- తే.గీ. సకలపేదజరాణముల్ చదుపు ఫలము । సర్వరీతాభిగమనంబు సలుపులము
నిఖిలయజ్జతదోచాన నిష్కళలము । భక్తి రుద్రాక్షచార్చిస ఫలము సనుము. ౧౦౫
- క. రుద్రాక్షము భరియించిన । శూద్రుఁడు చూలందు సెందు శూలిత్వంబున్
రుద్రాక్షము సతతంబును । భద్రంబు రాసంగుచుండు భక్తిలలు సుతా । ౧౦౬
- ప. కీకటంబున గర్జభంబునుభోఁ రుద్రాక్షంబు ధరించువాఁడు శివలోకంబునుం దొందు సనిస
విని స్కందుండు తండ్రీ । యర్హ యెగ్గిది తెలుపుమనినఁ బుత్రకా । వినుమని
యిట్లనియె. ౧౦౭
- క. మును వింధ్యపర్వతంబున । తనయా గర్జభము గలదు తణుకుపు వీ
పున రుద్రాక్షభరం బిడి । పెనుబడి యొక బేరఁగాడు పేగడు తోరెన్. ౧౦౮
- ఆ.వె. మోయలేక గాడె ముడైనరచి పడి । గంతుగొట్టె దాని గరుణఁజూచి
నానమీపమంది వాసంబుసేయఁగాఁ । గాచినాడఁ గృత్తికాతనూజ । ౧౦౯
- ప. మఱియు నొక కథ నెప్పెద వినుము. కోసలంబున గిరినాథుండను ద్విజుండు గలడు.
వాడు ధనవంతుండును, ధర్మాత్ముండును, పేదపేదాంగపారంగతుండును నై వర్జిల్లు.
పతనికిఁ గందర్పసుందరుడై న గుణనిధియను కొమరుండు గలండు. వాని గురుండు
సుధిషణుండు, వాని భార్య ముక్తావళి యనునది. తన యౌవనమదంబుచే గుణనిధి ముక్తా
వళిని మోహించఁజేసి కలయుటయొందెకాదు, సుధిషణునకు విషంబు పెట్టించి తన మాతా
పితలకు నది తెలియుటఁజేసి వారలకును దద్విషంబు ప్రయోగించి యందఱం జంపి నానా
విలాసభోగంబుల ద్రవ్యంబు వెచ్చపుచ్చుచు, బ్రాహ్మణగృహంబుల దొంగిలించుచు, సురా
పానమచోన్మత్తుండై బంధుజహిష్యుతుండై గ్రామంబునుండి వెడలఁగొట్టంబడి ముక్తా
వళిం గూడి గహనంబునకుం బోవుచు మార్గంబున బ్రాహ్మణసహస్రంబులం దునిమి
కాలంబు గడుపుచుండఁ గొన్నాళ్ళ కంతకాలంబు వచ్చి నమనిన యమదూతలు గములై
నిలువ శివలోకంబునుండి శివగణంబులు సేరి యమదూతలం బెదరింప నుభయవక్షంబులకు
వివాదంబు పొసంగె సంత. ౧౧౦
- క. కాలభటు రీడ్యంగ మహా । కాలభటులు వారిఁ దన్ని కడకొ తిన పె
న్నలంబున కయ్యడి మును । మూలంబై పొసంగ వినయమున్ యమదూతల్. ౧౧౧

క. వీనికిఁ బుణ్యము లే దీ । కానునిలోకంబు నొందఁ జాలునె యనుఁడుఁ
వీనికి నమిపఱచుటే । పై నఁ బ్రదాక్ష మున్నభంగి నెఱుగరో : ౧౧౦

ప. అనిన నీరి గుహమాతలు రుద్రాక్షమహిమంబు దెలుసుకొని నిజలోకంబునకుం బనిరి. శివ
మాతలు గుహనిధిని శంకరాచార్యులనుసరిం గొని పని చెప్పి మణియు బ్రదాక్షమంత్ర
లక్షణ నిన్యానంబు దెలిపెన వినుచుని యిట్లనియె. ౧౧౧

—: రుద్రాక్ష మంత్ర లక్షణ నిన్యానము :—

అ. దె. లక్షప్రణయములును లభియించు జూచిన । ముద్ధై నేరే గోటి ప్రణయములగు
పూనెనేది భూరి ప్రణయము ల్పనుటయ । సత్తుచుహిమ మెన్న నలవిను గునె. ౧౧౨

అ.దె. అక్షమాలఁ బూని దక్షుడె జపియింప । లక్ష లక్షకోటి లక్షకోటి
ప్రణయములను దొందు బుత్ర సంతయమేల । సత్తుచుహిమ మెన్న నలవియగునె : ౧౧౩

క. రుద్రాక్షంబులలోపం । భద్రాక్షంబుఁ బూనెనేని బహుఫలద మగుఁ
భద్రము ధాత్రినలనదు । సద్రాపం బయ్యెనేని సర్వోత్తమయూ. ౧౧౪

తే.గీ. మధ్యమము లేగుఁబంచసాధ్యమునహింస । యథమమగు ఛిణ్మూత్రమై శాలరెనేని
తెలు పెఱుపు పన్ను నలుపులఁ దెలియుమింతఁ బ్రాహ్మణ్యప్రియవిధంబ్రుభవములలంచు. ౧౧౫

తే.గీ. స్వీయవర్ణాధములతాల్ప శ్రేయమంత్రానమములును దృఢములును సిద్ధిములు కంట
కయుతములు శుభములు ద్రిమి కలిత భిన్నకంటకరహితములు మేలుకాదునున్ము. ౧౧౬

తే.గీ. పంచుహాడను సుడిచుటి యుండరాదునుతి షడక్షంబు కొరగాదు మహి దలంపఁ
కొలి వసంతటఁ కల్గిన దొడ్డనంత్ర । హిమవందై న మవ్యుచుఫలము నిన్పు. ౧౧౭

తే.గీ. జలము బంగారుంగె న ను త్రమంబుఁబెండఁబని మూడలంప సేగు లుండవచ్చు
గలతచేకంబుననుఁ గర్ణికలను ముట । హార కేయకార ముఖముల సెడుకవచ్చు. ౧౧౮

ప. శిరంబున సేకానమంత్రంబును, కర్ణంబునఁ దచ్చుచుపేడమంత్రంబును, అలాటంబున
సహారమంత్రంబును హృదయంబునం దాననకరంబుల సహారబీజమంత్రంబులును, సింగం
బునిం బంచబ్రహ్మంబులను, మూలమంత్రంబున నర్వాక్షంబులును ధరియించునది. మఱియు
నేకసత్త్రింబు పరతత్త్వప్రకాశకంబు, ద్వివత్త్రిం బస్తనారీశ్వరంబు, త్రివత్త్రిం బగ్ని
రూపంబు. ఛతుర్వత్త్రింబు పితృదేవతా స్వరూపంబు లంపముఖంబు పంచబ్రహ్మస్వరూపంబు,
షష్ఠ్యంబు తాత్పర్య వినియోకరూపంబు, సప్తవత్త్రింబు సప్తమాతృరూపంబును, సప్తా
శ్విదైవతరూపంబును, సప్తమని రూపకంబును నగు, సప్తవత్త్రింబగు రుద్రాక్షం బిష్ట
మాతృకారూపంబును, పన్నెడవత్త్రింబును నగు, సప్తముఖంబు యమదేవతాకంబు,

దశముఖులు దశదిశాదేవతాకంబు, ఏకాదశముఖులు దుదైర్విరాదశదేవతాకంబు, ద్వాదశముఖులు విష్ణురూపంబు, త్రయోదశముఖులు మదనదేవతాకంబు, చతుర్దశముఖులు పరమేశ్వరదేవతాకంబు గావున నివి సర్వకామదంబులగు. మధ్య మాంస లభన పలాండు శిగున్న శ్రేష్ఠాంత విద్య రాహుభక్షణంబు వర్తించునది. గ్రహణంబున, విషపత్తున, సంక్రమణంబున, సయనంబున, దర్శను, బూర్తిమను దట్కు పుణ్యదినంబులను బ్రాక్షధారణంబు సేయునది. దదృక్షణపరులైతము భక్షణంబులు వర్తించునది అని శిష్యుండు కుమారునకుం తెప్పెననివల్కి నాదడునకు నారాయణుం డిట్లనియె.

౧౨౧

—: భూత శుద్ధి :—

ఆ.పె. వినుము భూతశుద్ధి విధము మూలాధార । మందునుండి లేచి యాసుమమ్ము

గదన బ్రహ్మరంధ్ర గతమైనట్లందరి । శక్తి నాదిదేవి సంస్మరించు.

౧౨౨

ప. మఱియు జీవంబు హంసంబుచే బ్రహ్మమందుఁ గల్గి, పాదాది జాను సర్వభృతంబు చతుష్కోణంబై సవక్షరకండై, స్వర్ణపరకంబై స భూమండలంబును, జాన్మాది నాభిపర్వతంబు చంద్రార్చనభంబై, లం బీజయు క్తంబునుగా స్మరింపవలయు. నాభ్యాది జానుపర్వతంబును అర్ధచంద్రనిధంబును, పదద్వయాంతంబును, పంబీజయుక్తంబును, శ్రేష్ఠాధ్యంబును నగు జలమండలంబు స్మరింపవలయు, నాభ్యాది హృదయపర్వతంబును త్రికోణంబును, స్వస్థిరాన్నితంబును, రం బీజయు క్తంబును, ర కవర్ణంబును నగు పాపకమండలంబు స్మరింపవలయు. హృదయాది భూమధ్యపర్వతంబును వృత్తంబును, షడ్విందులాంఛితంబును, యం బీజయు క్తంబును, ధూన్రువర్ణంబును నగు వాయుమండలంబును స్మరింపవలయు. ఆభూమధ్య బ్రహ్మరంధ్రపర్వతంబును వృత్తంబును, స్వప్నంబును, మనోహరంబును. హం బీజయు క్తంబును నగు నాకాశమండలంబు స్మరింపవలయు. ఛాఁఁని జలంబున, జలంబు నగ్నిని, నగ్ని వాయువునందు, వాయువు నాకాశంబునఁ గల్గి యాకాశంబు సహంకారంబున, సహంకారంబు మహత్తన, మహత్తనుఁ బ్రకృతి యందుఁ, బ్రకృతిని మాయయందు మాయ నాత్మయందు ప్రవీలావంబుసేసి, శుద్ధజ్ఞాన మయందై వామబుక్షిస్తుండును, గృష్ణపద్మండును, నంగుష్ఠమాత్రుండును, బ్రహ్మహత్యాశిరోయు క్తుండును, కనకస్త్రేయదాహుకుండును, మదిరాపానహృదయుండును, గురుతల్పకటియుతుండును, తత్సంసరిపదద్వయుండును నుపపాతకము న్మరగుడును, ఖడ్గచర్యధరుండును, దుష్టుండును, అధోవక్త్రుండును, దుస్సహుండును నగు పాపహరుఁడందలంచి వాయుబీజంబున శోషింపజేసి, పహ్నిబీజంబున దాహంబుసేసి, కుంభకంబున బహిర్వన్మంబు వాయుబీజంబున తేపి, సుధాబీజంబునం దడిపి, భూబీజంబున ముద్దజేసి, యాకాశబీజంబున విశద్దముకురాకారంబుసేసి, మూర్ధాదిపాదపర్వతం బంగంబుల రచియించునది. ఆకాశభూతంబుల భస్మంబును పునరుత్పాదనంబు సేయునది. సోహంమంత్రం

బుచ్చే హృదయమున కాత్మను చెప్పునది పరమగోచరమునందును బాహ్యమందగుటచే
జీవంబును చెప్పి హృదయమునందును నిద్రి చూడరాదనగత యగు శక్తిని
చాక్షులందును.

౧౨౩

సీ. పల్లవాకాశిలో లహరించు నోడలో సుమనసోజలము సంచునుండి
నిలిమిండు శూలంబు చెలులలో దండంబు తుమ్మెదగుణ సుంపకమ్మ నైదు
నాడుమ్మలనుఁ గేళ్ళ బద్ధి ప్రబున్నుఁ గపాంబుఁ దార్చి త్రిణయను లసేరయగును
నా పీనుషజ్ఞులహిత్యయై నారాక్కవజ్జయై తాటకకర్ణ యగును

తే.గీ. సకలజంతువులఁ బ్రాణశక్తియగును । సంకరాత్మస్వరూపిణి యగును నిఖిల
లోకపరిపాలనైకవిధిలో భరించును । తంజుగను చేరి చూచు సుఖము లిచ్చును.

౧౨౪

ప. అని పరాశక్తి యగు చేరిం చాక్షులందు విభాతి భరించును.

౧౨౫

— శీరోవ్రతవిధానము :—

ప. మఱియు నిందు శిరోవ్రతంబు ముఖ్యంబు. దానిం గావించుకొని బ్రహ్మాదులు చేపతర్జెరి.
ఇది యభ్యుదయప్రదపీఠంబు. శాశ్వతజలంబు చే నానభేదంబు గలిగెను పనును లేకల
బహు ఫలంబు సమంబగు. అగ్నిరిత్యాదులగు మంత్రంబు లాటింటిచే కుంభంగు ఫల్యంబు
గాని సర్వాంగోపకారంబుసేయుట శిరోవ్రతంబు. ఇది ద్వాదశాబ్రవ్రతంబనియు, సుబ్రహ్మణ్య
బనియు, సద్భాష్ట్రవ్రతంబనియు, ద్వాదశాహవ్రతంబనియు పలుకఁబడును. మఱియు శిరో
వ్రతస్సాచిండగుఁడగు దువదేశించుటకు సందియంబుకేరే విసష్టవర్షండుగు. బ్రహ్మవిద్యా
కుశలంబగుఁ, గారుణికుంబును, మునియును, బృహదంబును, నిర్మలమసంగుండును
సగుణుడే శిరోవ్రతోపదేశంబుసేయుట కర్హంబు. శిరోవ్రతోపదేశంబు బ్రహ్మవిద్యకు
దేశంబునును దుల్యంబని సమ్మము. త్రిపుండ్రధారణంబు జాచాలచేఁ జెప్పఁబడియె.
సకాలంబగు త్ర్యంబకమంత్రంబుచే గృహస్థుండు త్రిపుండ్రధారణంబు సేయవలయు.
ద్విబుద్ధంబగు సోంకారహంసంబుచే సన్యాసియు, మేధాపీత్యాది మంత్రంబుచే బ్రహ్మ
చారియు భరించును. పసుప్రస్థుండు గృహస్థునితో సమండు. త్రిపుండ్రంబు భస్మంబును
నొంచెనొ జలంబునొంచెనొ భరించును. నిత్యంబును దివ్యగ్రేఖలు చేర భరింపవలయు.
త్రిపుండ్రధారి కాచేని పైదుండు కానేరదు. సర్వకర్మ బహిష్కృతుండును సగు.
ప్రణవంబుచేఁగాని, బంధాక్షరంబుచేఁగాని యతి లలాట హృదయ నాథాబ్రహ్మదేశంబుల
దవృత విభూతిం ద్రిపుండ్రంబు చాల్పవలయు. త్రిమాయుషమంత్రంబుచేఁగాని, మేధాపీ
మంత్రంబుచేఁగాని, గోణదగ్ధంబునం బ్రహ్మచారి త్రిపుండ్రంబు భరింపవలయు. ప్రణవంబు
సకుంభాను సమకపదం బంశంబును నితి శూద్రుండు భస్మోహారంబు భక్తికొలఁదిం జేయ

నొప్పు. వేదమంత్రంబు ద్విజేతరులకుం దగదు. అగ్నిహోత్రజంబుగు భస్మంబుగాని, నిరజాగ్నిజంబుగు భస్మంబుగాని శుద్ధపాత్రంబునం బునశ్శ్రుజ్జేంచి. పాణిపాదంబులం గడిగి, రెం దాచమనంబులుచేసి, సమాహితమనస్కుండై భస్మంబు పంచబ్రహ్మ మంత్రంబులచే మెల్ల మెల్లం గొని ప్రాణాయామత్రయంబు చేసి, అగ్నిరిత్యాది మంత్రంబు లచే నేడుసారు లభిమంత్రించి, యోమాపోజ్యోతి రిత్వాదులచే ఛానంబు సేసి, మెదట భస్మంబు శరీరోష్ఠాశనంబు సేసికొనవలయును. ధరించు భూతి నిర్మలంబుగా నుండదగు. తదనంతరం చా జగన్నాడుండగు నారాయణుని ఛానించి, రోయంబుగొని భస్మంబు బడిపి కలిపి యూర్ధ్వమస్తంబున ముంచుగాఁ ద్రిప్తంద్రంబుడెట్టి, మధ్యమానాదికాంగుష్ఠంబులచే ననులోచు విలోమంబులుగాఁ ద్రికాలంబులం ద్రిప్తంద్రంబు ధరియించునది యని చెప్పి నారాయణుండు.

౧౨౬

—: గౌణ భస్మానువర్ణనము :—

క. ఓ నారద గౌణంబి । జ్ఞానధ్వంసకము మఱియు జ్ఞానదము సగుణ
నానవిధ మది దెలియము । భూసుతము విభూతిమహిమ పొగడగదవే. ౧౨౭

క. బొపాననాగ్నిజంబును । నోపిక నాలింపు మగ్నిహోత్రజము సమి
ద్యావము విరజానలజము । నా పవనాగ్నిజము దావజాతిఖ్యంబుణ్. ౧౨౮

క. బొపాననజము గృహిణీ । గ్రామో సమిదుద్భవంబు వర్షి నేటో
గాపులు బచనశిఖిజము । ప్రోపగు నితరులకు దావభూతి తలిర్పుణ. ౧౨౯

క. కాలము చిత్రాభంబును । మేలగు పూర్తిమయు మఱియు మేదిని స్వీయం
బే లరితము శ్లేత్ర వనవ । నీలాశ్మయ లొప్పు నచటి కేగఁగవలయుణ్. ౧౩౦

సీ. పూర్వత్రయోదశఁ దొలుపొంద స్నానంబుడై యాహ్నికంబుల దీర్చి యాచ్య గొర్చి
శుక్లాంబులము దార్చి శుద్ధంబుడై యుజ్జ్వలీపీతియై తెల్లని విరులఁ దార్చి
యలది గంధంబు దర్శనసంబున నుండి దర్శముష్టినిఁ దగఁ దార్చి పిదప
సలంక మూడుమా ర్ద్రాయామములు సేసి ప్రాజ్ఞాభోదజ్ఞాతి భూతి నొప్పి

తే.గీ. దేవదేవి ఛానించి తెలివి కలిగి । ప్రతము సేసెద నేను యాపచ్చరీర
పాతమనియే ద్వాదశాలమనియేని । నాలు మూ దొక్కయేమల ననుచునేని
మైక్యకొనఁదగు భక్తిచేఁ జిక్కి ద్విజుండు. ౧౩౧

ప. మఱియు నాలుమానంబులేని, మూడుమానంబులేని, బండ్రెండుదినంబులేని, యాట
దినంబులేని, నొకనాడేని ప్రతంబుసేసెద నని సంకల్పించి విరజాహోమంబు నుంచు
విధివర్తగా సగ్ని నాధానంబుసేసి, యాజ్య సమి చ్చరువుల విధిపూర్వకంబుగా హోమంబు

చేసి, పూతాహంబునకుఁ బూర్వంబు తత్త్వశుద్ధియై మూలమంత్రంబున సమీపాదుల ప్రేరింపి,
౧౩౨

క. తత్త్వంబులు నామెయి శు । తత్త్వంబునుఁ దొందఁజేసి తనరెడుఁగారణ
తత్త్వజ్ఞత్వము నా కిది । సత్త్వంబునుఁ గలుగఁజేసి సమధికరీలకా.
౧౩౩

ప. జ్ఞానేంద్రియంబు లెదును, గర్భేంద్రియంబు లెదును, ద్వగాదిధాతువు లేదును,
ద్రావాదిదాయువు లేదును, చునోబుధ్యహంకారంబులును, గుణంబులు మూడును,
బ్రహ్మతిపురుషులును, రాగంబును, విషయము గలయు నిమిషయు, గాలంబును,
చూయయు, శుద్ధవిద్యయు, చుహేశ్వరసదాశివులును, శక్తియు, శివతత్త్వంబును, దత్త్వం
బులును ససంబడు విరజనంత్రంబులచే హోమంబు సేసి, హోత విరజాండగు. పెండియు
గోమయంబు దెచ్చి పిండంబులు సేసి యధిమండ్రించి యగ్నియం దుంచి దిసంబున
దానిఁ గాపాడుచు హవిష్యంబు భుజియించి చతుర్విప్రభాతంబునఁ బూర్వోక్తంబంతయు
సెడిపి యా దిసంబు నిరాహుండు కాలశేషంబుగఁగి పూర్ణిమనాడు ప్రాతఃకాలంబునం
దొర్చిఁదిలాగు సేసి హోమాంతంబున బుడ్రాగ్ని నువసంహరించి భస్మంబుగొని
జల్దియండేని, ముండుండేని, నేతజబుండేని నగుచు లజాహీనుండయ్యి నేరి దిగంబుండు,
తత్కైనేని గాపాదువసన చర్మ చీనాంబుల నెడ్డేరి దాల్చి ఏకంబుండై దండంబు
వట్టి, మొలనూలు గట్టి, పాదంబులు గడిగికొని, రెండుమాట లాచమనంబులు సేసి విర
జానలసంభవంబగు భస్మంబు ప్రోగుజేసి యగ్నిరిత్యాధ్యధర్వణ షణ్మంత్రంబులచే
మూర్ధాది చరణాంతంబు పూసి, ప్రణవంబునంగొని, శివమంత్రంబునంగొని సర్వాంగో
ష్ఠానంబు సేసి, త్రియాయుష సమాహ్వానంబగు త్రిపుండ్రంబు ధరించునది. ఇట్లు
త్రిసంధ్యలఁ దాకువతప్రతంబు నలిపెనేని ఘక్తిముక్తిప్రదాదై, పశుత్వ వినివర్తకం
బగు.
౧౩౪

క. ఆయుష్య మిచ్చు బల మిడు । శ్రీయొనఁగును రోగ మడఁచుఁ జిరచ్ఛిదమా
నీ యాదారము మునిమత । మై యత్యంతంబు శుభదమై నీచు లిచ్చుకా.
౧౩౫

క. ఓహుడ్కి భూతిఁ దాల్చి మ । హోమారి భయంబు దొలగు నఖిలార్థములకా
సేమము శాంతిక పౌష్టిక । హేమద కామదము లనఁగ నిది మూడయ్యెకా.
౧౩౬

క. మూడువిధంబుల భస్మం । వీడితమగు మొదప్పు కలిరి నెనఁయగ జేతకా
చేడఁగొని ద్రాహ్మమనువున । గాడం గొల్పంగ శాంతికం బగు ససభూ.
౧౩౭

ఆ. వె. మొదపు గుదమునుండి యొదప్పుదో సంతరి । క్షంబునందుఁ బట్టి షట్కరీర
మంత్రముననుఁ జేడ మహిమతోఁ గొల్పినఁ । బౌష్టికం బటండ్రు పరమమునులు.
౧౩౮

క. ఓ సంయమివర వినుమా । ప్రాసాదమనువునఁ గొల్చి భస్మంబై నం
భాసురకామదమైవను । దోసము లడఁగించి శుభము దొరకొనఁజేయుకా.
౧౩౯

తే.గీ. ప్రాదుసినలేచి యాహ్నికములనుఁ దీర్చి | మందలనుఁ దోలఁ యాలకు వందనములి
నిండఁజెన్నల గోపుర పెండఁజేర | వర్ణభేదము లెలుఁగంగవలయుఁజామ్య. ౧౪౦

క. వెల్లపు బ్రాహ్మణునకును | బల్ల వా క్షత్రయునకు వైశ్యునకును రం
జిల్లెడి దోరాపును మఱి | పెల్ల వా హుద్రునకును నాదెంబులగున్. ౧౪౧

ప. మరియుఁ బొర్లమృదావా స్వాక్షమలఁ బ్రాసాదమంత్రంబుచే గోమయంబు చెచ్చి
హృదయమంత్రంబుచేఁ దివికలుసేసి శుభప్రదేశంబున సూర్యకరణంబుల నల్ప ప్రాసా
దమంత్రంబుచే నుమకతోఁగాని. పౌజతోఁగాని కల్పి, యజ్ఞాంబునుండియేసి,
శ్రోత్రహస్తగృహంబునుండియేసి పెగ్గి చెచ్చి శివశీజంబుచే ముద్దలచి, దివక్షణుఁడగు
వాడు పచ్చిబండంబునునుండి భస్మంబు తివిచి సవపాత్రంబుచెచ్చి యందుఁ బ్రాసాద
మంత్రంబుచే నునిచి, మొగలి, కరిగొట్టు, బంబుచు, చందనంబులు మొదలుగాఁగల సగుంప
ద్రవ్యంబులు చేర్చి, సద్యోమంత్రంబునఁ బాత్రం బిచ్చట నునిచి, మొదట జలస్నానంబు
సేసి, పిదప భస్మస్నానంబుచేసి, జలస్నానంబును కనన్మూఁడగువాడు భస్మస్నానము
మాత్రమచేసి, యాశానమంత్రంబునఁ బాణి పాద శిరంబులు గడిగిరొని. తర్పణవర్షంబున
నాననంబును, సాధారణును హృదయంబును. వాచంబుచే నధియ, సద్యోమంత్రంబుచే
సర్వాంగంబు నుద్ధూరింపవలయు. కదనంతరము పూర్ణవత్సవరిత్యాగంబును, శుద్ధవత్స
వరిగ్రహంబునుం జేసి, పాద పాణులఁ గడిగిరొని, త్రిజ్వంత్రంబు భరియంచునది. మిథ్యా
హ్నంబుననుంబూర్వంబు భిక్షుంబు తడిపి ధరియంచునది. తత్పరంబు జలపర్జితలదిని
నెఱుంగునది. తర్జన్యనామికావ్యంబులచే మూర్తంబునను, లలాటంబునను, గర్జంబులఁ,
గంతంబున, హృదయంబున, బాహుల భస్మస్వాసంబు సేయఁబడి. ప్రాసాదమంత్రం
బుచేఁ బంచాగుళుల మూర్తంబునందు, శిరోమంత్రంబుచేఁ ద్ర్యంకుళుల పాలంబునందు,
సద్యోమంత్రంబుచే దక్షిణకర్ణంబున మిథ్యాంగుళిచేతను, వాచదేవమంత్రంబుచే వాచకర్ణం
బున మిథ్యాంగుళిచలంబున, అధారమంత్రంబున మిథ్యాంగుళిచేఁ గంతంబునందు, హృదయ
మంత్రంబున మూడంగుళులచే హృదయంబునను, శిఖామంత్రంబుచే దక్షిణదాహువునఁ,
గవంబుచే వాచదాహువున ద్ర్యంకుళులవలంబున, యాశానమంత్రంబుచే మిథ్యాంగుళి
రోద నాధిని స్పృశింపవలయు. (౪౨)

క. వనలభనఁడును మునుఁడుఁడు | త్రినయనుఁడును లేఖతర దీనిం గనుమా
మునివక్త్రమమున మొదటిదియును రెండవదియును మూడవది వొగిఁబుండమునఁజా. ౧౪౩

తే.గీ. అక్షుఁ డేవంగునన్వన మందునుంచుశిరమునందును నా బ్రహ్మ చేరి నొనట
శివ యనునయంచు నశ్విసర్ తిచ్చలనుండ్రుగణపతి పనించు నెప్పుడుఁ గంకమందు. ౪౪

—: కల్పాంతిరోక్త భస్మధారణ లక్షణము :—

- క. ముముం జెప్పెద గల్పాం । తర మొక్కటి వినుము దాని గాఢ్యఫలవమ్మె
చలగును గదిల శక్యతం । బరమునఁ బట్టికొని తెచ్చి మరచుప్రీతికా. ౧౪౫
- ఆ.వె. పుట్టు, పిట్టు, కండ్లు మొదలపంటిగాక । మంచి దేర్చి పైచి మాని పిదక
జేసి మూలముల్ర సేర్పంబుగా గార్చి । భస్మ మొక్క బలిజఁ బట్టవలయు. ౧౪౬
- క. బంగారు వెండి బలిజలు । శృంగారముల భనురె సఁ జేయింపఁదగుకా
లంగై న చాచు మృత్తులఁ । దొంగుచు మోక్షార్థ మిష్టిభూతికి మోసః । ౧౪౭
- క. పైసంబునఁ దోయెడితటిఁ । దానెనియు సనుగుఁడేని దాల్చిగవచ్చుగా
మారి విభూత్యాదానము । పూసఁగరా దతుచి శుభ్రుని నిడవలయుకా. ౧౪౮
- ఆ.వె. నివృత్తి గలుపాడు సీదాగములయందుఁ । జల రాదు ఘాతి సకలగుతుల
శుద్ధి చూడవలయునమ్ము పేదోత్తమం । త్రములఁ జేసిసద్ది విడువఘాతి. ౧౪౯
- క. శివసన్నిధినుండి ద్విజుఁడు । శివభుండు చెచ్చిసన్న ప్రేమాతి నొగిగా
శివ మనుచు భక్తిఁ గైకొని । శివదండ్రము నెప్పి రాల్చఁ జెలువనుగుల్కుకా. ౧౫౦
- ఆ.వె. తంత్రయు క్తివేళ దగఁ దాంత్రికులు సేయు । భూతఁ గొనఁగవచ్చు బాణ్యమమ్ము
ఘాతించుహిమ మెన్నఁ బురుషుని శక్యమే । మోక్షమునకు నదియె ముఖ్యపథము. ౧౫౧
- తే. గీ. పదజ పాశంబులేని గాపారికాదు । రేనియు నిఘాతి మంచిది బాచ్చరేని
భక్తిచే బుండ్రమును దాల్చవలయుగాని । రాదనుట తప్పనుమ్ము మర్యాదమీరి. ౧౫౨
- క. సరుడు త్రుంకండ్రంబును । ధరియింపఁడమేని బరచుచాచు మగు స
న్నురకంబున నుండు సనుచు । నెరుగుదు మోక్షంబు చార రెనుగనిట కలదే. ౧౫౩
- క. అంది విఘాతం గె కొని । మందముగ విఘాతి నివారి మిట్టి మనుజుఁ దా
పందేనుట సురములోఁ । గొందేనుట దాని బ్రతుకు బంపిన వెనుకకా. ౧౫౪
- క. పీదక విఘాతిఁ దాల్చిని । పాదమొగము నూడరాదు పాసం బదియన్
గాడేనుట కార్చి విడుచు । మోదేనుట యేమిచెప్ప మురులవర్యాః । ౧౫౫
- క. పీచీ ఘాతం దాల్చిని । నీచులయినవార రెనుఁ నిర్విపదేనిం
జూచిన దోషము వచ్చును । దాదితమును గంబో లేదా పాపంబునఁకా. ౧౫౬
- ఆ.వె. జనుఁడు దాఁ బ్రిపుండ్రమును దాల్చక యొసబ్బు । త ము రిత్త సలుపు జనము రిత్త
ప్రవరము రిత్త దాని చురమును రిత్తయో । నతని కృతములెల్ల యాకృతములగు. ౧౫౭
- క. జనుఁడు త్రిపుండ్రము దాల్చక । యనఘత గోటకు దలంప సత్యంతవిదా
శనుడై బ్రదుకం గోటకు । యనవచ్చునుజమ్ము తాపసాస్వలవంధ్రాః । ౧౫౮

ప. మఱియుఁ బ్రాజ్ఞులుండై పాణిపదంబులు గడిగిరాని, ప్రాణాయామంబు సేసి, సంకల్పింని భస్మస్నానంబు సేయవలయు. అగ్నిహోత్రసముద్యవంబగు శుద్ధభస్మంబు సీతానమంత్రంబుచే మూర్తంబున నిడవలయు. తదనంతరంబి క్రమముగాఁ బురుషనంత్రంబును మఱియుండు, సహారమంత్రంబున హృదయంబునందు, వామదేవమంత్రంబున గుహ్యమునందు, సద్వ్యోజాతమంత్రంబున బాదంబునందు సుంపవలయు. పెరియమఁ బ్రణవంబున సద్వాంగోష్ఠాలనంబు సేయవలయు. దీని భస్మస్నానం బుండ్రు. సర్వకర్మ సందీప్తికొఱచిది మొదలఁ జేయవలయు. చిద్రుఁ గరపాదంబులు ప్రక్షళించి యథావిధి స్పృశించి విధిక్రమంబునం బుంబ్రహ్మమంత్రంబుచే భసితంబు గొని లలాటంబు నుండును, హృదయంబునందును, గంఠంబునందును, ద్రిపుండ్రంబుఁ దాల్పవలయు. శూద్రాంత్యజుల హస్తంబునుండి భస్మంబు నుండిరాని యిది సేయరాదు. అగ్నిహోత్రత్రయ భస్మలిప్తుండై కర్మ నారంభింపవలయు. గానినాడు ఫలంబులేదు. త్రిపుండ్రంబు లేని నాడు సత్య శాచ జప హోమ తీర్థ దేవతాపూజనంబులు వ్యర్థంబులు. ౧౫౯

ఆ.వె. అగమ ప్రార్థమందు యజ్ఞమందు జవంబు । నందు హోమమున నురార్పనమున వైశ్వదేవమునను వలయుఁ ద్రిపుండ్రంబు । దీనిఁ చెలియఁదగును ధీమతేజ్యః । ౧౬౦

క. శివలింగము పుణిసఖ్యము । ప్రసిమలమంత్రంబు దలవఁ బంచాక్షరముఁ నుచిహితయు నొకదములు । భవరాహితి ముక్తికాంత వలచుటొకటన్ ॥ ౧౬౧

ప. ముసేంద్రాః । త్రిపుండ్ర భస్మోష్ఠాలనంబులు సర్వవైదికధర్మంబులకును గన్నాటలు. ఇవి బ్రహ్మాయు, విష్ణుండును, శంకరుండును, సరస్వతీయు, లక్ష్మీయు, గౌరియు నెల్లప్పుడాచరించునదియ. ఇది సంపత్కరంబు. ఇది యవత్యకరంబు. ఇది యశ్వమేధత్యంబు, నిది పేదోదితంబు. ఇది శాస్త్రోక్తంబు, నిది యాగమవర్ణితంబు, నిది పురాణవిధితంబు, నిది జ్ఞానదంబు, నిది మోక్షదాయకంబు. ఇది సర్వవర్ణశ్రేయస్కరంబు. ఇది కుష్ఠ భగంధ రాది రోగహరణంబు, నిది భూత ప్రేత పితృ మారకంబు, మహాపాతకోపపాతకాలి పాతరానుపాతక ప్రక్షీరపాతక వినాశకంబు. దీని మహిమంబు పర్థింప నెవ్వనితరంబు. పేయింటి కొక్కటి నెప్పెద, విభూతిధారణమాత్రంబున మోక్షంబుగలుగునని చెప్పి మఱియు, ౧౬౨

—: త్రిపుండ్రోద్ధృతపుండ్ర మహిమ :—

తే.గీ. అగ్ని రిత్వాది మంత్ర చోద్యంబుసేసి । భూతితోడను నొనటఁ బ్రిపుండ్రమిడిన బ్రాహ్మణ క్షత్రియాద్యుల ప్రబలమహిమయేమి నెప్పెద నీశ్వరుం డెఱుగునొకడు. ౧౬౩

ఆ.వె. మంత్రపూతభస్మ మహిమచే ద్విజుండగు । భస్మహీనముఖము పాడుదొంద మాల యనగ వాడె మాదిగ యన వాడె । నిర్కవమ్మునుమ్ము నిర్కవమ్ము. ౧౬౪

ఆ.వె. ఘాతలేని సంభ్య బూడెఁబోసిన నెయ్యి । ఘాతలేని జపము కోఁతిజసము
ఘాతలేని తిండి పుట్టెలోపలిగంజి । ఘాతలేని మేను బోసితి త్తి. ౧౬౫

ఆ.వె. నడిమిమూడుప్రేళ్ళ గడువేడ్క నిడదగు । ఘాతి నేత్రయుగ్మ పూరినొసట
అన్వరం బనాట కాఖ్యంబు చుద్యమం । బగును మలిపియెన్న సన్నప్రేలు. ౧౬౬

వ. ఇందున కొక యుపాఖ్యానంబు నెప్పిద వినుము. తొల్లి చూర్వాసుండు భస్మద్విగసర్వాం
గుండె బుద్రాకమారికాధరుండై జగదంబానాచనంకి ర్నపబుండై పిత్త్యులొకంబున
కరిగిసం గవ్యవాలాదులగు చుహులు రెడుచుగా వచ్చి ప్రవృద్ధానాభివందనంబు లాచరించి
సకలౌచారంబులు కావించి యచ్చటచ్చటి ముచ్చటలం బ్రొద్దుపుచ్చునమయంబున. ౧౬౭

క. శోకము నొందుచు గుంభీ । పాకంబున నుడుటబట్టి పాపులు ఫీతిఁ
గేకలు పెలుచు నిడిరి మొ । త్తో కుయ్యో చచ్చితి మీదె బ్రుంగితి మనుచున్. ౧౬౮

క. సంయమిసీపురమందుఁ । సంయమి చూర్వాసుఁ డాత్మసంకయమందఁ
గుంయో టుంయో మనరప । సంయమి ర్తంబయ్యో శోకసంతాపమునఁ. ౧౬౯

క. దానిని విని చూర్వాసుండు । మానులతో ననియె మగుణమండిచులారా
యా నినదనునకుఁ గారణ । మేను విసవలఁడు వచింపుడి యన వారల్. ౧౭౦

క. మునినాధ కలఁడు సంయమ । ని నియమండను రాజు దీని నీ వెఱుంగుదరా
మనుఁ డతఁడు పాపులన శి । క్షను విధియించును స్వకర్మనమధోగములఁ. ౧౭౧

ఆ.వె. నీలిరంగులవారు నీలిరోకలవారు । దుడ్లవారు గనిక తెడ్లవారు
చూత లున్నవారు పాతకులగువారి । బట్టితెత్తు రిటకుఁ గట్టి కొట్టి. ౧౭౨

క. సలసల సూనియత్రాగఁ । గలగలమంచుచును ఫీతిఁగానించుచు నిం
దలముపులగు కుండంబులు । కల వెనుకదియొక పాపకర్మలపాలఁ. ౧౭౩

క. వినుమా కుంభీపాకం । బనుకుండము మిగుల గొప్ప డా కుండము వ
ల్ల న మొనరింపఁగ మారేం । ద్లునుఁ జాలపు వినుము దాన దుల్లెడువారల్. ౧౭౪

శా. దేవీద్రోహులు శంకరాహిరులు శ్రీదేవీవిభుద్రోహులుఁ
దేవ బ్రాహ్మణ వేద నిందకులు నాదిత్యోగజద్రోహులుఁ
వ్యాపృతాంగజత్రతాపఖనా ద్యాచారవంతుల్ గుణా
దాపుల్ దుఃఖమునొందుచుం బడుదు నీ బల్ఘోరకుండంబునఁ. ౧౭౫

వ. మఱియు మాతృ పితృ జ్యేష్ఠ పురాణ సృతి నిందకులును నీ మహాఘోరకుండంబునం బడి
కేకలువేయుచుందు రనిన విని మునిండుండు కుండనమోమనునకుం జని తలపొంది
చూచినప్పు డా పాతకులు స్వర్గసంఖంబునకంటె నెక్కుడై నపుడు, బాదుచు, నాడుచు

బిఁస్సురవినోదంబుల ద్విదంగ పీఠా డర్శా దుండుభి స్వరంబుల చుట్టరవినోదాయ త
చిత్తులై చుత్తులై యుండం గాంచి మును లత్యంత విస్మయంబునంది తడు రాజరక్షణం జని
యా విచిత్రంబు నెప్పిన సతండు మహిషాసూరుడై వచ్చి చూచి యా వార్త చేహేంద్రున
తెలింగించిన సతం డై రావతారూఢుండై బ్రహ్మ నిష్ఠులంబు చెలువ వాచును పల్కు చూచి
లింతియారత నానాదిహృదయంబును చేవతలును జనుచెంచి యా బండంబుచుట్టు నిడిసి యది
మహాపాపంబునై బాట కేప్పటియు స్వర్గవలం విచ్చుచున్నదని యచ్చెరువడి రంత. ౧౭౭

సీ. అప్పుడు చేవతరెల్ల సంబుడాడనిఁ జేరి మ్రొక్కిన న ద్వివ్యమూర్తి కుంబ
నీక్షించి శంకరు నింటికిఁ దా నేగి యుత్సాహశ్శబం డగుచుఁ గోటి
కందర్పమండరాకారుడై చంద్రావృణాషణుండయి మృదురాష రొప్పు
వలంటిఁ జోడవచ్చవయ్యుండై భూరి చాటంబుంగవారి యగుచు

తే.గీ. నిలని నీశ్వరుఁ గనుఁగొని యమునిపురిని । దొనఁగిన విచిత్రకథ నెప్పి పుష్పదా
వైరి గౌరీశ యందుల కాలంబు । చెప్పచే గున సద్వి య ద్దేవుఁ డనియె. ౧౭౮

చ. వినుము భగేంద్రవాహ యది విస్మయమయ్యెను మీకు నే నెఱుంగ
గనె మహానియాభస్మముగుణం బని ముక్తిజాఁ దేగుచెంచి చూ
చెను దనులి ప్రభుఁడయి చెల్లెగు ర తల్లిసరణులంబుజమున్
చెనసి నుండుగాంచి కడుపెంపున నిర్మలుడై రి పాతకురే. ౧౭౯

క. ఇటునుండి ఘాతమహిమణా । బదులీర్పంబగును జోడు పాపమై సం
కటరహితము పితృతీర్థం । బడని జనురే పిలువ వికసితాంబుజనేత్రా । ౧౮౦

క. ఆ తీర్థంబున నెవ్వడు । స్నాతుండగు సతఁడు సకలసౌఖ్యము లందున్
ప్రీతిన్ వితృప్తింబు పడు । రీతిఁ బ్రతిష్ఠించు రొక్క లింగం బచటన్. ౧౮౧

క. ఆ లింగము పూజించెద । రోలిం దన్నగరవాసు లుల్లాసమునన్
చైర్పిలోకమార యచ్చట । లీలం బూజించుఁజూడి నిరతంబుణా. ౧౮౨

చ. ఇట్లు శశివరుండు భస్మంబు మహిమ నెప్పిన విని యఖిల చేవత లత్యాశ్చర్యంబు నొంది
యా తీర్థంబున లింగంబుం బ్రతిష్ఠించి దేవీనిశాంతంబు నిర్మించి పూజించి విమానా
రూఢుడై చనిరి. నాటనుండి యచ్చట భద్రగణంబులు పరిపాలకులై యుండుట. బంధీ
పాకంబు మఱియొక మారప్రదేశంబున స్థాపించబడియె. మఱియు పైష్ణవాగమప్రసిద్ధం
బగు సూర్యపంచరంబుంగూర్చి చెప్పెద వినుము నారదా యని నారాయణుండు. ౧౮౩

తే.గీ. పర్వతాగ్ర సమీతీర భాగములను । క్షేత్రములయందు మఱియును సింధుతీర
మునునుఁ దులసిమొదల మంచి పుట్టలందు । మృత్తుఁ గొనఁదగు సధికనంప త్తిగోరి. ౧౮౪

త. శ్యామలము శాంతిరవంబగు । ఘోషం బీతంబు దా విభూతిధ ములు॥
దాతత వత్సకరవంబగు । శ్వేతము వత్సాప్తదాక్ష సద్విద మనఘా : ౧౮౪

త. అంగుష్ఠము బృష్ఠమగు । బొంగుచు నాయును నొసంగు ఘవి విధ్యుంబు మె
వ్వంగ సహజ యున్న మె । నంగుల బ్రదేశియు ముత్తసాధనమునను, ౧౮౫

తే.గీ. ప రీతీపంబువలె పేణువ తల్లిమనరె॥ బృష్ఠములంబువలె గచ్చప యుష శంఖ
యాపములచోలె నుంచున హృది నరల॥ ధోగధాగ్యవ్రదంబగు మునివరేణ్య : ౧౮౬

త. సుదయంగుళముల బృంధ్రం । బది యు తమమంత్రుల దొడ్డుదట మధ్యమహా
విదితం చెన్నిది యే దా । ను దుది సయము నడుమనే వరుసగా వర్తిల్లున్. ౧౮౭

త. నలుమూడింగుళంబులం । బొలిచును గనిషమలరై మునివరులు నదా
విలసిల్లు సూర్యవృంధ్రము । చెరువము వర్షింపబడుమె శేఖనై సక. ౧౮౮

ప. నుటియు నొనరు గేశ్వరంబును, నునరంబును నానాంబులను, బ్యాదరంబును మూపు
జంబును, గుంతంబును గోసంబుండును, నుదవనక్షిణహుంబులను విష్ణుంబును, దానూ
మివ్వదక్షిణపార్శ్వంబును మధునానరంబును, గర్జనశంబును శ్రీశ్రీశ్రీమంబును, నునర
వాహుగంబును దామంబును, దాహదామధాగంబును శ్రీభుంబును, బామనశంబును
బ్యాషీతంబును, బృషంబును బిచ్చనాథంబును, గురువును దామోదరంబును, ఇల్లు
ద్యాదేశదేశంబుల సమ్యేనామంబుల నుచ్చరించుచు సూర్యవృంధ్రంబు భరించును, అమల
యైనను, ననచారందై సను, సూర్యవృంధ్రంబును పూతుండగుననిచెప్పి చెందియు, ౧౮౯

త. నలు దూర్వవృంధ్ర నిమిషక । నరలి న్నారోక మధిక సామీప్యంబై
వరగను శ్వేతమగుచేనిన్ । గరచురుగు సూర్యవృంధ్ర ఘనమహిమ మెగిగ. ౧౯౦

తే.గీ. జగతి సేతావలంబు భక్తజనులు సొంత । శాసనగు బృంధ్ర నిమిషమట రహ్యరీతి
నదియు విష్ణువదార్థత సమరీయంబు । సూర్యవృంధ్రంబును సాది యుర్వి గలదె : ౧౯౧

త. వరమెకాంటలు గల రా । వరభటలు సొంతరాక చె భు సెవ్వుడుక
ధరింతురు బృంధ్రంబును । సరిగా శ్రీహస్తరేఖ తేదొని సహమక. ౧౯౨

త. మటికొందలు నాథులు । నరగా సచ్చబ్రహ్మంబై కాలులుగల రా
వరమినుభవార్థులై లగు । నలు లంబుజ పేణువలె నానాకరులన్. ౧౯౩

త. అన్నింబ్రంబై నను మహా । నచ్చిబ్రంబై న వత్సనహితులగుచు దా
రచ్చత నిమిషం దాతత । విచ్చేనము గల్గి వరమవిభవప్రదమా. ౧౯౪

ప. టమంతంబులగు గేశవాది నామంబులచే దంతాకారోర్ధ్వంబిడిన సంతతివారు. సొంతరాకం
బుగా, శ్రీహస్తనహితంబుగా నిమిషు శ్రేయోదాయితం బగు. ౧౯౫

- ల.వె. మహిమ సూర్యపుండ్ర పువ్యంబునందును । బసవగూడినట్టి పచ్చనైస
యూర్జ్యపుండ్ర మిడిన నొగి నేను లచ్చియుంచా ముఖమునందు వర్తిరెడము. ౧౯౬
- ల.వె. అంతరాహీనుడైన పుండ్రంబును । నునువరా దటంచు రాక్కరాకరు
పూర్వు లాకరించు పాత సరసి చేయ । వలయుఁజుమ్ము పుండ్రవర్తనముల. ౧౯౭
- వ. భస్మచే సూర్యపుండ్రంబును, మృత్తుచే దిర్యపుండ్రంబును నునువరాదు. పుండ్రంబు
పూర్వులయూచారంబుననుసరించి యుండు బుండ్రహీనుండై యుండరాదు. బ్రాహ్మణు
నగు బుండ్రంబు యజ్ఞోపవీతంబువంటి దని నెమ్మము. ౧౯౮
- క. నాచిత్త లూర్జ్యపుండ్రము । ప్రాథవమున నిడుదు రభవభక్తులు తిర్య
క్కోదాయితపుండ్ర మెడుదు । పైథవమున నుండు రిదియ వరుస మునీంద్రా । ౧౯౯
- క. పుండ్రము శ్రోతము స్మార్తము । పుండ్రము పౌరాణిక మగు భూర్మాగమికం
బుండ్రది తప్పదు ద్విజులె । వ్యంధ్రనియమ దీని దాల్చవలయు నిరతమున్. ౨౦౦
- వ. లని యిట్లు పర్వారించి నారాయణుండు నారదుం జూచి మునివరా సంప్రేషానన
క్రమంబు నెప్పెడ విను మని. ౨౦౧
- క. చుక్కలు గ్రుంతకమునుపే । చక్కఁగ బ్రొద్దుటను నారమున నడిమికిఁ బ్రొ
ద్దెక్కఁ బగులు మునుమాపున । నొక్కింత బానుండు లోప నొప్పును సంధ్యరే. ౨౦౨
- తే.గీ. ఉత్తమము చుక్కలుండంగ నుడువలేగుమిథ్యము మటంబ్రు బుట్టు లభమంబు సూర్య
హరిహరైష్ట్యంబు దంపటి యో మునింద్రాప్రత్యాదమునమ్ము బ్రొద్దుటివూట సంధ్య. ౨౦౩
- తే.గీ. ఉత్తమము సూర్యహరిఁడంగా నుగ్రకరుడు । గ్రుంత మధ్యమమని రార్యకోటి మఱియు
నటమమగు దారపోవేకడుగును నింగివెలుంగ మునుమాపు సంధ్య యుర్వినులేంద్ర. ౨౦౪
- ఉ. పాపము చెల్లు ధర్మములు పత్రము లో మునినాథ చేదది
స్థావరము శాశ్వతాచర్యము జ్ఞానము వండు నమ సత్త్వసం
చారితపోతాచితవిచారము పుష్కగణంబు సంభ్యదా
వేదవిగాన వేదమును పృథ్విమునుండును సంధ్య లుల్పయే । ౨౦౫
- తే.గీ. సంభ్య నేరనిదాడును సంధ్య మరచిపో । వుదాడును సంభ్యను బూని దాన్
నబ్బిదాడును బ్రాహ్మణులందు బుట్టిఁబూద్రుఁడగు నేటి వరమున శుకమగును. ౨౦౬
- క. ఉదయాస్తమయములందును । బద నడి మఱిరాత్రయంబు దార్పణమచ్చున్
దదనంతమున నిష్కృంభ । నాదసంపగవలయునందు హృతబుద్ధున్. ౨౦౭
- క. కాలాతిక్రాంతిఁ దగు । పీలెన్నఁగ నాలవదయ వెలసెడి యర్చ్యం
వేరీలాష్టోత్తరతత । కీలక గాయత్రియే నొగిం బాచితమౌ. ౨౦౮

తే.గీ. ఎప్పు డేకర్మ గావించు నప్పుడు త ద । వీకర్మి న్సంధ్య దా నుసాసించి యట్టి
కర్మ గావించెదగు నంధ్రు ధర్మినులు । విధి నెఱు గ కావరించుట పెట్టికనుము. ౨౦౯

తే.గీ. దాచుమందరి సంవ్య సాచారములు । మనలోనై నయెడ నది మధ్యములు
వాహినీతరమందైన వర ముంటు । ధర్మశాస్త్రమ్ము తెలిగిన ధన్యు లనుచు । ౨౧౦

క. దేవీనమీవమున సంధ్యావం । దన మాచరింబ నందుల పరిమున్
దేవాధీశ్వరులును స్తుతి । గావింపగలేరు ముక్తి గలుగుట కతనున్. ౨౧౧

ప. సంధ్యావందనంబు శైవ వైష్ణవ శాస్త్రేషు గాణపత్యాదులగు సందతులు జేయవలసియై
ద్విజును కవశ్యవిధేయందై వర్తింబుచున్నయది. మొదలఁ గేశవాది నామస్మరణంబుచే
నాచమనంబు సేసి, ప్రాణాయామంబు సేయునది. శేశవ, నారాయణ, హరిః, గోవింద,
విష్ణు, మధుసూదన, త్రివిక్రమ, వామన, శ్రీధర, హృషీకేశ, వద్మనాథ, దామోదర,
సంతర్పణ, దాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనియర్థ, బ్రహ్మాత్మ, అధోక్షజ, నారసింహ,
అచ్యుత, జనార్దన, ఉపేంద్ర, హరి, శ్రీకృష్ణ యను నిరంజనినామగు నామంబుల స్వాహాం
తంబులును, బ్రణవసహితంబులం జేసి యందు మొదటి మూటిచే జలంబు పానంబుసేసి,
పిదప రెండిచే గరంబులు గడిగి, తర్వాత రెంటిచే నున్మాదంబునసేసి, ముగింతర
మొక్కదానిచే వాణిం, బాదంబుల, శిలంబునఁ బ్రోక్షించి, సంతర్పణయిచే ద్వాదశకాండం
బులు స్మరించవలయు. ౨౧౨

క. బడిచే నాచమనంబును । నెడమను స్మరియించుటయును సంతయు నొప్పున్
గటినంద్య మెడమచేతన్ । దడయక స్మరియింపకయ యుదకమును గొప్పన్. ౨౧౩

క. గోరకాకృతి హ స్తము । జోరం దనరించి యందుఁ జొప్పుట నీళ్ళన్
గై కొనుటయమాత్రమే । కా రించి నిర్మించి నైనఁ గలుఁద్రావుటమే. ౨౧౪

క. కడప్రేలు మొదటిప్రేలును । విడిచి తగల దక్కినట్టి ప్రేళ్ళ ద్విజులు దా
ముడుచుక యాచమనంబున్ । గుడిచేతం జేమి నొప్పుఁ గోవిదవర్యా ! ౨౧౫

ప. అంతం ప్రాణాయామంబు సేయవలయు. సది బ్రణవసహితంబగు నామప్రమంత్రంబు
స్మరియించుచుం గావించవలయు. ప్రాణాయామంబు లేచక, పూరిక, బంధకాత్మకందై
యుండు. లేచకంబు దక్షిణ నాసారంద్రంబునుండియు, మూరకంబు వాహిరంద్రంబు
నుండియుం జేయవలగినది. యుదరంబునం మూరించుటకు పూరికంబు. దక్షిణనాసి
సంగుష్ఠంబునం పీఠించునది. కనిష్ఠనామికలచే వాహిరంద్రంబుం పీఠించునది. మధ్యమ
తలనులు పరింపదగినవి. లేచకంబున వాయువును డించుట, పూరికంబున వాయువుం
మూరించుట, బంధకంబున వాయువును నిర్మియించుటయని యుఁబగునది. పూరికంబున
సీలోత్పందకత్యాముండగు నారాయణుని చతుర్బుజ నాభిమధ్యంబున వ్యానించినది. బంధ

కంబునం గలలాసనుండును, బ్రహ్మవతియు, అమర్త్యులైనను నగు బ్రహ్మకా హృదయం
బున ద్యానించునది. పూరకంబునం ద్రిలోచనుడగు శక్తమని లలాటంబున ద్యానించు
నది. పూరకంబున విష్ణుసాయుజ్యంబును, లేకకంబున శివహంబును, గుంభకంబున
బ్రహ్మలోకంబునం గలుగు. వెండియు

- ౧౬

క. హరినామంబులఁ ద్రావును । వరగిడి నాచమన మెందుఁ బోరాణకమో

భరిత బ్రహ్మంబునను । నల్లం గాయత్రీం గొనంగ శ్రోతం బనఘా ।

- ౨౧౭

జ. దాదాచమనాద్య మనియు, శ్రోతాచమనాద్య మనియు చెప్పబడునది. పాపహరంబు
లగు బ్రహ్మవహితంబై వా హృత్త్రయాత్మకంబగు గాయత్రీ సుచ్చరించునని నది
శ్రోతంబగు. వాచప్రస్థ, గృహప్రస్థ, యజుర్వేదంబులను నాసాగ్రంబు వీడించు
వలయు రుద్రానామకాంగుషంబులచే యిత. బ్రహ్మచారిలు నాసాగ్రంబు నొత్తందగు.
నాదోహిషాను యను మంత్ర బలు మూటిచే గుళోదక ప్రోక్షణంబు సేసికొనవలయు.
ద్రోక్షణానంతరంబునం బునరాచమనంబునని సూర్యశ్రుతిను మంత్రంబు చెప్పి యుదక
మాచమించునది. పదంతరి గోకర్ణంబునచోర నిదీన పక్షిమహస్తంబున వారిం గొని
నానంబుతుడటఁ చెప్పి భృష్టపద్ధంబై, పక్షి మన్న పాపమనుషిని భావించి ఒకరచ యను
దానిం బలింప విష్ణుట గాయత్రీచే పక్షిట నాసాగ్రంబునుంటి పాపపురుషు నీడ్చి యా
యుదకంబు కనులం జూడక నాశరీరంబు పాపహరమగుఁగార యని తలంచి దాని
భాగంబును నిడిదాని యున్న కిలపై సముద్రవరంబుం దారంబల్లంబగు. సంత, - ౨౧౮

చ. గీ. లేచి తన రెండుకాళ్ళు నరిగెను నిలిచి । యలల దోలాడు డల మిడి యన్నప్రేలు

మొదటిప్రేలును విడి భానుమూర్తిఁ జూచి । నీరు గాయత్రీ నెప్పి ముమ్మాట

విడువ । చలయు నిర్వృంబు లిమిలమ్మ ను నుదళః ।

- ౨౧౯

చ. మఱియు ససాదానిత్య మంత్రంబునం ద్రిదారంబు ప్రసక్తింబు సేయునది. మధ్య
హస్తంబున సర్వవర్తనం దొప్పు.

- ౨౨౦

చ. గీ. శ్రొద్ధుల నొంటి పంగియుఁ బొలువలలు । నిలిచి యాహృదేశన వెలవఁ బ్రోద్దు
గ్రంథులతరి గూడుమిడియుఁ గోరి యర్చ్యదానంబును చేయవలయును మౌనిరత్యః । - ౨౨౧

చ. గీ. అంది నూర్చుని ప్రసంగం గలుగుఁడెంచు । ఘోరమౌదేవరాక్షసు లోక్లముగారి

మనులు వారలు దొరిమును వదన నెల్ల । వార లర్చ్యంబు నిలచేని భీరవరతః । - ౨౨౨

చ. అధ్యాంగభూతమంద్రోచ్ఛారం దాత్రంబున సంత్య సా గం బగునని తెలియునది.
పర్వంబు మహావైద్యుని రంబు.

- ౨౨౩

చ. నే నమ్మడ నే జ్యోతిని । నే నాత్మను జ్యోతి శిష్యుడ నిక నెన్నంగా

నే నాత్మజ్యోతిని తెలుపై । నమ్మడ రసము నేన యఖిలజ్యోతిః ।

- ౨౨౪

తే.గీ. బ్రహ్మరూపిణి గాయత్రీ పరద చేవి । స్మరణ సేయంగ నిష్ఠించుకొను నాడు
హృదయమధ్యంబును బ్రవేశించుమమ్మ । రమ్మ రా రమ్మ భగవదీ రమ్మ రమ్మ ॥ ౨౨౫

తే.గీ. చేవి భగవతి కల్యాణి దివ్యమూర్తి । మరలివచ్చుటకై నీవు తలచిరొమ్మ
అర్చ్యజలముల నా హృదయంబు నేడు । లెమ్మ లేరమ్మ గాయత్రీ లెమ్మ లెమ్మ ॥ ౨౨౬

ప. అని యిట్లు పలికి శుద్ధసలంబునం గూడ లకి గాయత్రీమంత్రజపంబు సేయునది. ప్రాతః
స్వంధ్యాధానంబునందుఁ బ్రాణాయామనంతరంబు భేదరీముద్ర శ్రేయస్సాధనంబు.
వినుము, ౨౨౭

క. భేయన నారాశంబున ! దాయక చరి యనంగ మనము ప్రసరించును న
ద్వీయునునను నెద్దాని న । హయంబున నదియె వని భ సగు భేదరీనాథ ॥ ౨౨౮

క. భూమివ్యంబున దృష్టి । భీమంతుం కిడినయేని భృత భేదరీమై
భూమి నిది ప్రకస్తంబున । సామాన్యమురాదు దీని సామర్థ్యమొకటి ॥ ౨౨౯

తే.గీ. ఆననంబుల నెన్న నిష్ఠాననంబు । సునిలములయందుఁ తల్పం గుంధానిలంబు
ముద్రలందును భేదరీముద్ర గొప్ప । సత్య మిది సత్య మిది నమ్మ నయమంద్ర ॥ ౨౩౦

శా. దానిస్థానక మంద్రిమూలఘటితం బోలిం పగం జేసి పా
దాన న్మేత్రము నొల్లి రామ్మ సరిగాఁ దా నుంచ స్థానితయన్
మేనిక నిర్వి జితేంద్రియుం డచలదృఢై కంబు ప్రూపవ్యగ
శ్రీ నొప్పించు దానికి న్నుభవమా నిష్ఠాననం బిద్ధరన్ ॥ ౨౩౧

౬.ప. పరదయైన చేవి వచ్చుఁగావుత పెక్ష । రమ్మ బ్రహ్మ సమ్మోతమ్ముగాగఁ
గలము బేలయనట్టి గాయత్రీ గొప్పద । చేదమాత దీది వీనుము కనుము ॥ ౨౩౨

క. లేపొనరించిన పాపము । లేపే పోగొట్టుమమ్మ శ్రీమత చేపి
మాదొనరించిన పాపము । మాపే పెదలించుమమ్మ మా జనులంద్ర ॥ ౨౩౩

తే.గీ. సర్వపర మాచేవి సంధ్య దా న । రత్నం చేవి యాకరాచిదా నను న
చేవి నీ కిదే మ్రొక్కెన త్రిజగదీ । అని సమస్కార లెనవలెంబును మనసింద్ర ॥ ౨౩౪

ప. ఓజోసి యను మంత్రంబునం చేవి నాహ్లాసంబునేని మమ్మట శాపమోక్షంబు సేయ
వలయు. మొదల బ్రహ్మశాపంబును, పిదప విశ్వామిత్రశాపంబును, పెనుక పెళ్ళి శాపం
బును మూడు గలవి. బ్రహ్మస్మరణంబున బ్రహ్మశాపంబును, విశ్వామిత్ర స్మరణంబున
విశ్వామిత్ర శాపంబును, వశిష్ట స్మరణంబున వశిష్టశాపంబును సెలవి. మఱియు, ౨౩౫

౬. పురుషుఁ బ్రమాణు సత్య సధిపున్ బరమాత్మ మనంతికం జగ
ద్గుణ మహనీయుఁ జిగ్మయు సగోచరు నిత్య నిరంజనుక నిరీ

శ్వరు ససముం బరాత్పరుఁ బ్రసన్ను గుణాతిగు నాదిదేవు సం
స్కరణము సేయుదున్ హృదయసారసమధ్యమునందుఁ బొందుగన్.

౨౯౬

చ. ప్రణవసహితంబుగా నమోంతంబుగా భూః అని, పాదంబులకు, భువః అని జానుండులకు, స్వహః యని కక్షలకు, మహాః యని నాభికి, జనః యని హృదయంబునకు, తః అని కంఠంబునకు, సత్యమ్మని లలాటంబునకు న్యాసంబుసేసి తత్త్వవితుః అని యలగుషంబులకు, వరేణ్యమ్మని తలనులకు, భర్తౌదేవస్య యని చుద్యమంబులకు, ధీమహి యని యనామికలకు, ధీయోయోనః యని కనిష్ఠికలకు, ప్రచోదయా తని కర్పజ్జ్వలంబులకు, తత్త్వ వితుః బ్రహ్మాత్మనే అని హృదయంబునకు, వరేణ్యం విష్ణ్వాత్మనేయని శిరంబునకు, భర్తౌదేవస్య బ్రహ్మాత్మనే యని శిఖకు, ధీమహి శర్వాత్మనే యని కపటంబునకు, ధీయోయోనః కాలాత్మనే అని నేత్రత్రయంబునకు, ప్రచోదయాత్పర్వాత్మనే యని యక్షంబునకు న్యాసంబులు విధింపఁబడినవి. మఱియు వర్ణన్యాసంబు గలదు. అదియుం బ్రణవఃపూర్వ కంబు, తత్కారంబున పాదాంగుష్ఠద్వయంబు, సకారంబున గుల్ఫంబులు, పిఠారంబున జంఘలు, తుర్రారంబున జానువులు, వకారంబున నూరువులు, రేఠారంబున గుదంబు, ఊరారంబున లింగంబు, యరారంబునం గడి, భరారంబున నాభి, గోరారంబున హృదయంబు, దేరారంబున స్తనంబులు, వరారంబున హృదయంబు, స్యరారంబునం గంతంబు, ధీరారంబున ముఖంబు, మరారంబునం దాలుదేశంబులు, హిరారంబున నాసికాగ్రము, ధిరారంబున నేత్రమండలము, యోరారంబున భ్రూమధ్యము, యోరారంబున లలాటంబు, నఃరారంబునం బూర్వముఖంబు, ప్రరారంబున దక్షిణముఖంబు, ధోరారంబున పశ్చిమముఖంబు, దరారంబున నుతరముఖంబు, యారారంబున మూర్ధంబు, తరారంబున ద్వీపకంబు న్యాసంబు సేయవలయు.

౨౯౭

క. కొందఱు న్యాసవిధిం గన । కుండురు మఱికొంద రిదియు నుండందగునం
చందురు దేవీధ్యానం । బందఱు సేయంగవలయు నది యెట్లున్నదా.

౨౯౮

సీసమారిక. భాన్వజ్జపానుమాభను గుమారిని బరమేశ్వరి సరుకాంబుజేర్చి
లక్ష్మణధర్మలేప రక్తమాల్యాంబరః జతురాస్యను జతుర్ముజను ద్వినేత్ర
స్రస్రస్రపరాలావికుద్ధుండధరిత్ర సర్వాభరణదీప్త వర్ణజనని
లమల ముగ్ధేంద్రసమధ్యాయనిని హంస తురగేంద్రగమిని ధూతపాప
నాహవసీయ చుద్యస్తను బ్రహ్మదేవతను జతుష్పద సతులితాష్ట
కుక్షి మహేశ్వరి సక్షిణ సప్తశిర్షను వహ్నివక్త్రను వైవశిఖను

తే.గీ. నిష్ఠురు క్రమ భావించు విమలబుద్ధి । నకలపాపాపనోదసక్తి సమల
బ్రహ్మగాయత్రీ నోంరారపంజరస్త । భగవతిని దేవి నఖిలసంభవవిభాత్రీ.

౨౯౯

తే.గీ. అలర సాంఖ్యాయనము గోత్రమయ్య బ్రహ్మతవచమయ్యను నాదిత్యగతమునయ్య
వెలయునట్టి మహేశ్వరి వేదవిద్యదివ్యతరమూర్తి గాయత్రి దేవి దలఁతు. ౨౪౦

సీసమారిక. నమ్ముఖమృగను సంపుటంబనగను వితతంబనగ మఱి విస్తృతమన
ద్విముఖంబనగను ద్రిముఖంబనగ ఇతుష్కము పంచకము షణ్ముఖము సహాము
ఋమనంగ మఱి వ్యాపకము సంజలికము నా శతటంబనగఁ జాశంబు గ్రథిత
మనఁగను నమ్ముఖ మృగను సుస్ముఖంబునుఁ బ్రలంబంబును ముష్టికమును
మత్స్యంబు హార్మంబు మఱి పరాహంబు సింహాత్రాంతమనఁగ మహాపదాను
గాత్రాంతమనఁగ ముద్గరము పల్లవమును నా నివి యిర్వదిన్లు ముద్ర

తే.గీ. లయ్యె గాయత్రిరీని పీని ననుదినంబుద్విజాఁడు విరువక బట్టినఁ దేజ మొదపు
నప్పుడపుడు శతాక్షర నరయవలయు । దేవతాజ్యేష్ఠతనుజాత ధీసమేత. ౨౪౧

ప. మరియు గాయత్రి కీటబిదిన్లు గక్షరంబులని కీ రింపంబడు. జాతవేదనం బను
బుట్టు నుచ్చరింపవలయు. త్ర్యంబకముట్లు నావ ర్తింప గాయత్రి శతపరకా భవతీయం
మహావ్రజ్యా యను మంత్రంబు జపించునది. పిమ్మటఁ బ్రణవసగర్వకమృగా భూర్భువ
రాదులం జెప్పి చతుర్వింశతి గాయత్రి జపింపవలయు. నిత్యంబును బ్రాహ్మణుం కిది
విధిగా నొనర్చవలయు. మరియు వినము. ౨౪౨

— సంధ్యాది కృత్యము :—

తే.గీ. పాదములు విత గాయత్రిఁ బలికెనేని । బ్రహ్మహత్యను పొంగింప బ్రాహ్మణునకు
జరణము లభిస్తములుగాఁగ జరిపెనేని బ్రహ్మహత్యానమంబు పలుకుచుండ్రు. ౨౪౩

తే.గీ. సంప్రదైకయు గాయత్రి షట్పృణవముననఁగ గాయత్రి వివిధమై యలరుచుండు
నదియుఁ బంచప్రణవయ్యుత్తమయ్యెనేని జపమొనర్చవలయు నంద్రు సంయమిండ్ర. ౨౪౪

ప. సంప్రదైకయు, షడోంకారయు, సూర్యరేతసులు విధింపఁబడినవి. గృహ్యుండిను,
బ్రహ్మచారియు, మోక్షార్థియుఁ దురీయం జపింపవలయు. దీనికే ధ్యానంబు నెప్పడ
వినుము. ౨౪౫

ప. అనుబంధసోమసూర్యులసాహులంబి మహింత్వముఁ మహా
ప్రణవమయంబు పుల్ల సితపద్మము పీఠముగాఁ దగుల్పు నే
మనునను సూక్తియుం బరమరాత్రిమయం బవలంబు నట్టి బ్ర
హ్మను జివచత్వరీహస్యని సుభాష్మని గొల్తు ముదంబు పేరుచుకా. ౨౪౬

ప. నియమింబొప్పుఁ ద్రిశూలముద్రయును యోనిప్రఖ్యయో ముద్రయుఁ
నయిహార్గంబున నిక్షమాల యన నెన్నంబొల్పు నమ్ముద్రయుఁ

ప్రియమో లింగక పారితాత సురభి శ్రీమన్మహాముద్రలు
జలముం గోరినవాడు వట్టవలయుం సంపత్తుడై యిలెదఁగ.

౨౪౭

ప. విష్ణుడు బందోపచారంబులం బూజించవలయు.

౨౪౮

సీ. గంధం దొనఁగి సమస్కారంబు నేసెద లాకారునకు విష్ణుతాత్మకునకు
బుట్టం దొనఁగి నే దొరి పొరి మ్రొక్కెద హారాసుని గగనతాత్మకునకు
ఊపం దొనఁగి నే దొఱిబడ నెగెద యారాసుని బహుతాత్మకునకు
ఓసం దొనఁగి నే దృతి దండ పిడియెద రారాసుని నహ్వితాత్మకునకు

తే.గీ. నతుల నైవేద్య మొనఁగి నే నతు లొనర్తు । ననుల వారాసుని సమృథాత్మకునకు
యలలవహ యంచు దలచి బ్రహ్మాంజలి యిచ్చె ।

యర్చణమునేయుడును నే సహర్షించు.

౨౪౯

ప. అని యిట్లు పూజించి ముద్రలు ప్రదర్శించి, శరంబును, గంఠంబును, గదలనీచర
దంతంబులు గానరాసక డెల్ల డెల్ల నె గాయత్రీజపం బహోతపశతందేని. సకటంబై స
దశదారణదేని గావించి యుత్తమ యను సమదాకంబున దేవి సుధ్యాసించవలయు.

౨౫౦

తే.గీ. జలము సహించు గాయత్రీ జపమునేయ । రాదంబును బలిరీ ప్రాజ్ఞలె న
మునులు కాదను చెల్పితి మునివరేణ్య । సాధుజనగణ్య విహితవిస్తారపుణ్య ।

౨౫౧

ప. సురభి జాన సుహృద్ బాహ్యములు సద్బోధనాయం బిద్యమున
డిగియె పోల్పెనరాదు లింగక మొగిన్ నిర్వాణకంబుం ఘని
బరచునదము కా జపాంతమున నొప్పం జూప నీ యెన్నిదిన్
భరణిన్ ముద్ర లటండ్లు ప్రాజ్ఞలగు పెద్ద బ్రాహ్మ భద్రాత్మకా :

౨౫౨

తే.గీ. లక్షరంబులు విడిచిసయట్టి తప్పు । లచ్చలును హల్లులును జారిసర్వవియును
సరలమును ఉడుయింపచే సర్వజనని । కశ్యపప్రియదాదిని కాలరాపి :

౨౫౩

తే.గీ. కడఁగి గాయత్రీ ఉండంబు గాథిజాండు । ముని సనిత దేవత యటందు రిదియఁ గార
యెసరఁ దర్పణమున వినియోగమయ్యె । సనుచుఁబురంగవలయును మునివరేణ్య :

౨౫౪

ప. మఱియు ఘోరశక్తుచే ముగ్ధేవపురుషుని, భువయశక్తుత్రచే యజుర్వేద పురుషుని,
స్వర్వాగ్రహ్యతచే సామవేదపురుషుని, మహాః అని యపర్వవేదపురుషుని, జనుః
పదాంతంబుచే నితిహస పురాణపురుషుని, నపోద్వాగ్రహ్యత సర్వాగమ పురుషుని,
దృష్టిగొందించుచున్నాడ నని చర్మ, సత్యబదంబుచే సత్యలోకపురుషునిం చర్చించు
సది. యని తరలె ప్రణవపూర్వరంబగు భూర్వాగ్రహ్యతచే భూలోకపురుషుని, భువర్వాగ్ర
హ్యతచే ఉపలోకపురుషుని, స్వర్వాగ్రహ్యతచే స్వర్లోకపురుషుని, బ్రణవసహితంబగు
ఘాఃపదంబుచే నేకపదగాయత్రిని, భువఃపదంబుచే ద్విపదగాయత్రిని, స్వఃపదంబుచే
ప్రియదగాయత్రిని దృష్టిగొందించుచున్నాడ నని చెప్పవలయు. ప్రణవపూర్వరంబగు

భూమ్యవస్థుః పదలంబులచేఁ జనుష్యదగాయత్రినీఁ దర్పించుచున్నాఁడని పలుకవలయు. మలయు గాయత్రీయు, సావిత్రీయు, ఛేదమాతయు బృహ్మీయు, సురయు, గౌరీయు, సాంకృతియు, సార్వజితియు నగు చేది నుష్యునఁ దర్పణవారంబున నుష్యరింపవలయు. తర్పణవారంబున వారివారము జాతచేదనలను చెప్పవలయు, మానసోత్తయను మంత్రంబు జపించుటగు. పదంబు త్రయంబులంబు బయకవలయు. ద్విగతంబు దత్తంబు యను మంత్రంబు జపించి, యతోచేదా యను తెంటిచే నర్వాంగస్పర్శంబు సేసి, సోనావ్యక్షి మంత్రంబుచే భూమికి నమస్కరించి యథావిధి గోత్రప్రసరలు నెప్పి ప్రాతస్సంధ్యాత్పర్యంబు పరిసమాప్తి నొందింపవలయు. తదనంతరం బగ్నిహోత్రంబు సేసికొని పంచవ్రాత నొనరింపవలయు. ౨౫౫

క. చేదిని నారాయణు శివ । చేదిని గణపతిని సూర్యు ధృతివర్ధింపం
గా వలయుఁ బురుషునాత్మము । చేదివ్రతం దనుచినంబు స్థిరభక్తియైకా. ౨౫౬

సీ. నడుమ భవానినిఁ గడఁగి యాశాన్యంబునందు మాధవు సులూళయించు
గౌరీనాథు రాక్షసమిక్కుని గదేను వాయువ్యమున సూర్యు పరుసదప్ప
కర్కసు గావించి యవ్వలఁ దా షోడశోపచారంబుల నొనరఁ జేసి
మునుకొని చేదిని బాతింబు పదండి యుత్పరేవతలఁ బాతింపవలయు

తే.గీ. చేదిపూజనమునను నధికములేదు । కాద శ్రుతుల నుద్భోషాస్థి మానరాద
ఁబండుఁ జెప్పబడి ద్విజా లద్ధి తెలిసియనుచున్నను నంవ్య సర్వంబునను ముసోలఁ ౨౫౭

క. పసకాపు సత్తతలఁజే । తను గణపతిఁ నులనిచేతఁ నగ చూర్చులచే
తను మిర్గఁ గేతరంబుల । ఘనదనముని బాటసేతుఁడగు ముసోలఁ ౨౫౮

సీ. మోడుగ పొగడయు తెలులయు బొడుగ గన్నెరు మంఠెన గన్పిచాలు
నిండువారంబును శంకుమయును ముట్ చేడియు గురీయు విల్వదళులు
బుళమంజరియు నలకులు బండిగుర్తింబహాలును జిలేమిహాలు మలయు
మందార కేతకీ పరిహిత కదంబు చంపక కర్ణిచాపవృక్ష్యముల మలయు

తే.గీ. పొన్నపూర్ణులు జాళులు సన్నజాళులాడినాగుల వృష్టులు లంబు కొప్ప
గుగులంబును భూపంబు గూర్పుడగునులై లంబును ఓప పిడగఁగుఁ బాపసోలఁ ౨౫౯

ప. ఇట్లు పూజావిధానంబు నన్ని చేదలంబు లభ్యసించి ఇదంబు పోష్యవర్ణారవం బర్హసాధనంబు
స్వస్మృతి విమనక తృప్తిరహమిధాగంబునఁ గావించవలయు. ౨౬౦

—: శ్రీ చేదీ పూజా విశేషము :—

ప. మలయు నింక భుక్తియు న్నిద్రదంబుగు చేదీపూజావిధానంబు నన్ని ప్రభుమగాఁ జెప్పద నని
భక్తరక్షణసరాయంబుండగు నారాయణుండు నారదున కిట్లాయె. ౨౬౧

ల.వె. అచిగించి మోని యగుచు నంబర్నించి । భూతశుద్ధి జేసి మాతృకల ష
డంగముల స్మరించి యవ్వల శంఖంబు । నిలిపి యుర్వ్యు పిచ్చి కొలువవలయు. ౨౬౨

- అ.వె. అత్తమంత్రివిధుల సర్వసద్రవ్యమార్గశ్రోక్షణంబు సేసి రూఢి గురువు
నాన్వ గొనుచు బూజ నాచరింపఁగదగు । పెండు మోదలఁ జేతవచ్చునంబు. ౨౬౩
- అ.వె. సరగ బోడబోడచారము ల్కావించి । చేదమంత్రిములను వెలయు పెట్టు
పాలగూని వ్రాక్షపానకమునఁగాని । స్వాసముచ్చిరేని సంపదలగు. ౨౬౪
- ర. అగునుఁ గాశ్మీరంబును । దగు గంబుర కనురియు ముదంబును నిడి ధ
త్తగిరిగి చేదిరీ స్పానము । దుగను గఁ నావీంప సకల కుభములు గలుగున్. ౨౬౫
- ర. పెరుగునుఁ గాలను చేతనుఁ । దుగనక స్వాసంబు నొసఁగఁ దత కుభదంబొ
వరశుచ్చులతోనై నం । గలము కి ధను గలుగునెల్ల జానులు మౌసి । ౨౬౬
- ర. శక్తి సహస్రచ దోవక । యుక్త స్పానంబు సేయ నొసగును ముక్తి
భుక్తిని దిసెమ్మ ముగివట । భక్తిప్రచారంబునుమ్మ భగవదయెడలన్. ౨౬౭
- అ.వె. చక్రయుగ్మ మిచ్చి చుఁభూషణము లిది । గంధ మలది అక్షరం దొనంగి
మూల నియ్యవంయుఁ బూని విచ్చునంబు । చలని మహిమ సంఖ్యవలసి మోచ్చు. ౨౬౮
- చ. ముదయు మాయాక్షణంబు చుటభంతంబు సేసి సమజనంబుతోఁ గూర్చి జనించుచు నానా
విభవజ్ఞులంబుచే చేది సర్వంబురేనిఁ బరమ భప్రాప్తి యగుఁ, ప్రసరింబుగా నొకొక
కాల ప్రజ్ఞులంబు సహస్రసంఖ్యకలంబు వెచ్చి మూడించరేని మనోదాంధితంబులు దేసి,
సమస్త పాదంబులు సళించి, గుగులఁగా నానచే గృహంబు నింపి ఘనమత్రయంబు
నిద్దించు. గర్భానుభవంబుల రేపం దొనంగిని సూర్యలోకంబు ప్రాపించు, శతసహస్ర
రేపంబు లిదిని సమోపదై న రేఖంబు గలుగు. షడ్రసోపేతంబగు నైవేద్యంబు స్వర్ణ
పాత్రంబుల నిచ్చి నానా లంబుల వివేచించు భువనత్రయంబుం దృష్టించి రేపనంత
రంబు పాసీయ నిచ్చి చాంబూలం దొనంగి మృగంగడిదాడులచే నిరోధంబు సేసి చేస
పాత్రాక్షణంబునఁ జేయంబు పురాణాత్మకములు సరిపించి, పుత్ర చామరాదు లిచ్చి సరసి
రాజోపచారంబును సేసి, ప్రవర్తించు సేయ, పురియించుమని వేరొని చేడియలఁ చేసి
చాల కల్ల సాక్షాంబులును, శరీరానుభవంబు మోక్షంబును గలుగు, నియఁ కొక మూర్తి
రక్త కలము, చెప్పెద నను మని నానా కలంబు. ౨౬౯
- చ. కల దొక చక్రబాకవిమాగంబు హిమాలయమందఁ దొలి వి
చ్చించిది నెల్ల రేశములఁ జంక్షణఁ గగ్గొను చొక్కనాదుచే
సలమగు సాకౌత్యరమ చచ్చిని వ్రాలి మహాస్వభూర ని
శ్చలయలు యుంచుచోది నొకసారి గజాశనుఁ జాడై న గ్గురిన్. ౨౭౦
- చ. పదపతి చేశము ల్లియగు పాటును మూని స్వవాసమందున్
దుద కొకదోట బిడ్డి తన తొలిఁ ద్రుణ్యముకల్మి స్వర్గసం
పద నొక రెంటి కల్మములు థాసిలి యాదటఁ బృథ్విఁ జేరి సౌ
ఖ్యదమగు శ్చత్రహస్తయమునందఁ బృహ్రభుఁడై జనించున్. ౨౭౧

ర. ఉర్విశుభం ఉర్విశుభం । యాహ్వానం గుణం భూమి సదామృత
సర్వజనులు గొనియాడ ను । ఖర్బక దిగు నరమునులు కదలిరి చూడకా. ౨౭౨

తే.గీ. వచ్చి సరవరం గడుగొని వసుమతీరంబునెప్పుడు పూర్వస్మృతి మెచ్చులెప్పు
భూత వర్షంబు లెఱిగెడితీరి యెట్లు । నాచునును దిగు మునులను సరవరమును. ౨౭౩

చ. నేను పూర్వజన్మమునను జన్మదాకలంబునై యింపి దేవదానంబు నేయును గావించి జేరి
యన్నువ్వాగనిహింప నున్న భువనంబులు లేరని దింపి, దత్తంబును నా దీ పూర్వ
జానంబు కరిగె నని చెప్పిని భగవంతునిహంబు గొనియాడెను నను అనిగె. కాచిని
దేవీపూజ నిరంతరంబు నేయిదారిన గలుగు భంబు చక్కాణింప నెప్పులంతంబు
బాళని మాధ్యాహ్నిక సంధ్యాక్రమంబు నెప్పుల వినుమని యెట్లనియె. ౨౭౪

—: మ థ్యా హ్ని క స ం థ్యా ది :—

సీ. చలగి సావిత్రుల శ్లోతవర్షంబు ప్రదోచునును నిత సుమస్కార వినును
సత్యక్షి సరవరం సన్నుమాతాక్షింబు బాలాక్షిమరవం బోతు రెనును
సం న్యూదరాక్షులు బాలరాక్షుల సంతానంబు బుద్ధవేదవంబు సరి యెనును
పర తమోదరంబులు ముద్దాక్షింబుల గుణంబు నాదత్తంబు ప్రాబుల తాన వినును

తే.గీ. పని భగవతరి ధ్యానంబు నూచునును । చేసి సర్వంబు బాసంగి బాసంగిసరే
బూరెడినంబులేని బాంపానునెది । సరిను సర్వంబు వినును మేలు నునిసరేణు: ౨౭౫

అ.వె. అర్చ్యజలంబు నెచ్చి యాదినంబుల జూచి । మెడలిసంధ్యబోలి నునిగిను జేయ
వలయు సర్వంబుననె చాచ్చుల భలంబులను సర్వ మెచ్చుట పనుటంబు. ౨౭౬

చ. అర్చ్యంబునను మంచేపాన రుదని ముఖ్యకారణంబు గాన ప్రజనునహిత గానప్రచే
సర్వంబు తప్పక యాచగు. నాత్మక్షేనేది మంత్రంబుచే జలంబులంబు బుద్ధులు రిత
వలయు, సది సంధిసంధేని బూరెడినంబు గొనిముంచవలయు, సది దొరకదేని బూర్వా
దులు పేరువలయు. సర్వంబుదానంబుచే సొంగసంధ్యాసంధివలంబు గలదు, నితను
దర్పణవిధానంబు నెచ్చుట వినును. యోజాబుష్పని యజుర్వేదంబును మండలంబును
హిరణ్యగచ్చని అర్తను సూర్యులయై నేనుమాతలుగు దేవిని సంధ్యను బ్రాణిని
నిమ్మెతను గ్రహంబుగా దప్పంబు జేయదగి. పూర్వపూజ స్మ: పునశ్చ యను
మంత్రంబుతో మధ్యాహ్న తర్పణంబును సుమత్య నును మంత్రంబుచే సూర్యోపస్థానంబు
నేయవలయు, జిత్రంబేదాచా మృను మంత్రంబుచేగూడ సది నేయవలయు, సనంత
రంబు జనుంబు నేయునెది. మఱియు. ౨౭౭

అ.వె. ప్రొద్దుపొడుగునందు చొలుపుగా దై రెత్తి । ప్రొద్దుగుంబుచేర చొసంగి బాంబి
చట్టంగులు నేరు లద్దె బొమ్మనంగూర్చి । జవము నేయవలయు సజ్జనుండు. ౨౭౮

- తే.గీ. రహి ననామిక మధ్యపర్వంబునుండి । యాకనిష్ఠిక యె దరికట్టుచిసేసి
పరుసఁ దర్జని మూలంబువరకు నెన్ను । దానిఁ గలమూల యందును తత్త్వములు. -౨౭౯
౪. గోవునుఁ దల్లిఁ దండ్రి ద్విజుఁ గూర్చి పాపము నెట్లుఁ గలుగుం
ద్రావిన దోషముం గడపు బ్రాహ్మణునకును గొప్ప దోషమున్
దోషఁగఁజేయు నాచ్యుతఁ బొందిన పాతక మాపు నార సఁ
ధ్యునిది నీశ్వరీజంసమాచరింపఁ దొక పేయ చేసినన్. -౨౮౦
- తే.గీ. శ్రీకరణంబులఁ జేసినట్టికలుషములు । కడఁగి గాయత్రిచే నభోగలరఁ బోవు
విల్ల పేదంబులను విరియించునట్టి । ఫల మదొకటగు గాయత్రిఫలము నెమ్ము. -౨౮౧

—: బ్రహ్మ యజ్ఞ విధానము :—

ప. బ్రహ్మయజ్ఞ విధానంబు చెప్పెన, మూదాచరునంబులు, రెండు మార్చనంబులు నవ్వపాణి
పాచోపస్థ్యంబులు సేసి శిరంబున, గుమ్మల, నాన, శ్రోత్రచేశంబున, హృదయంబున,
మోళిం ద్రోక్షిం చేత కలంబు నెప్పి, రెండు దర్బులు దక్షిణహస్తంబు నిడి వామం
బును మూడిది చేపకాశ్రితరై బ్రహ్మయజ్ఞంబు సేసెన నని చెప్పి మూడువారులు
గాయత్రిం జపియించి యగ్నిహోతృరోహితీ వృణి నుడివి, వివృణు ర. ఓం గం దాని నుడివి,
అగ్నిరైవ యగ్నే శ్రించి, విదవ మహావ్రతం చైషవంథా యగ్ని పరిశి, మఘవ త్సనునది
పక్కాణింబి, ఇహేతోస్థ యనునది వచించి, అగ్నిత్రయహి యని వ్యాహరించి, శంసో
దేవీః అనుదానిం విరంజి, వృద్ధిరాదైవో అనునది యుచ్చరించి, పంచసంవత్సర యని
యాడి, మయవనకటభుం యని, అథారోధర్మజ్ఞాన యని చదివి, అథారో బ్రహ్మజ్ఞాన
యని నోటంబుగ్గి, తద్వంద్యో యనుమాట గొట్టి, బ్రహ్మచే నను యని యుక్తంబుసేసి,
యగంతరము తప్పకయు చేయించి. ప్రణామయ, దేవతలు చేదంబులు, ఋషులు,
పంచంబులు, సోదారంబు, పక్షిబ్రూహంబు వ్యాహ్మణులు, సార్వత్రి, గాయత్రీ, భుజం
బులు, నెభంబు, స్మృతవి, అంతరక్షము, అహోరాత్రములు, సంధ్యలు, సిగ్గులు, నము
ద్రంబులు, పర్వతంబులు, శ్రేత్రంబులు, నోషమలు, వసస్పనులు, గంధర్వులు, అష్ట
రసలు, నాగులు, పక్షులు, గోదలు సామ్యులు, లోక్షలు, రాక్షసులు, మంత్రంబులు,
విప్రులునుం దప్పకార్దులు. మరయునుపక్షీయై శరభుల, మధ్యముల, కృత్తమతుల,
విశ్వాదిత్రుని, వాచదేవని, ఆత్రుని, భరద్వాజుని, వసిష్ఠుఁ, బ్రహ్మఁ, దేవమాన్యుఁ,
సాద్రసూక్తంబుల, మహాసూక్తంబుల సమం, ససందను, సనాతను, సనత్కుమారు,
గపిలు, నానూనినాము, వోహవి, వింశతీర్షుల దర్పింపవలయు. నిరను ద్రాచినపీఠియై
నమంతు, తైషిని, దైలు, మహాభాష్యంబు, భారతంబును, ధర్మాచార్యుల, బాహువి, గాల్గ్యు,
గోతము, శాతలు, దాక్షిణ్య, మాండవ్య, మాండూకీయు, గరిని, వాచక్రతని, విదభను,
ద్రాతిధేయకను, సులభను, మైత్రేయని, గహోశుగి, గోతతం, మహాకౌశిలం, భార
ద్వాజుని, దైంగ్య, సుయజ్ఞు, సాంఖ్యాయను, నైతరేయు, మహైశ్వరేయు, భాష్యు,

సుజాతపత్ని, జాదవాహిని, శౌభాహిని, శౌనభ, నాశ్వలాయనూ, చప్పక తల్పింప
వలయు. ౨౮౨

క. నా బలముదాప మతియును । నాప సగోత్రులును నై న సంపదహీనుల
గైవొందు వత్తురీడ్చి । వాకలిరజలంబుల మదంజలి జలముగా. ౨౮౩

ప. అని యిట్లు బ్రహ్మయజ్ఞంబు సేయ నర్హుడేదేవాంగంబులు పాపంబుసేసిన ఫలంబు
గలుగుట, దడసంతరము పై శ్వరేవంబును, చెడియు నిత్యతాపంబును, నాదట సరితి
భోజనంబున, విద్యుట గోగ్రాసంబును, సవ్యల నిష్ఠులతోఁగూడి సామంతులయఁ దర్వాంత
లగటి యాటవ భాగంబునను, నేడవ భాగంబునను నితహాస బ్రరాదాదులం బ్రోవుపుచ్చ
పలయు. నెరువదవ భాగంబు లోకవృత్తంబులం గాంబు గడిపి, సాయంతంబు
గాఁగానే సాయంసంధ్య వార్తవలయు, దత్తమంబు వినుము. ప్రాతస్తంధ్యవరె
నాచమనాదికంబు సేసి దేవీధ్యాసంబునందు. ౨౮౪

సీ. వృద్ధసరస్వతి కృష్ణాంగి కృష్ణవత్సయు శంఖ వద్మ ఉత్ర సుగదాక
రయు గురుత్వద్వాహ రత్నభూషాయత మంజీర మేఖలా మండితయును
దత రత్నమహిమయు దానిచోదానిత రాటంకబద్ధమందరమజీక
పీఠాంబరయు సామరేపసంహితయును మన సప్తదాసంద కమ్రమూర్తి
తే.గీ. సూర్యపథకామిరియు నగర్విహా బృహదామూర్తియును నై న భగవత మూలశక్తి
సతి మొనర్చుచు నావాహనందొన ర్తుంబరమధ్యక్షిని సంతోషభరితమతిని. ౨౮౫

ప. మఱియు నాహోహిష్టాది మంత్రంబులు పూర్వంబుందోరఁ జేయవలయు. సూర్యశ్శుభ
మూడుగా సగ్విశ్వ యనునది నెవ్వవలయు. నారాయణస్మితై యర్చ్యంబీవలయు. ౨౮౬

తే.గీ. కాశ్యపెందు సమంబులుగాఁగి నిలచ । తిరిచి చొయిట జలమెడి రేవు దూర
క్రమముగా మూడుసారులు కరునియతిని । విడువనగు వర్ష జలంబులు వృక్షవృక్షద. ౨౮౭
ప. విద్యుట సూర్యోదయసమ్మి ఇమమేవమయచే జేసి గాయత్రం జపియించి ప్రాతః
కాలంబుందోరె నమింపవలయు, సాయంసంధ్యాతర్పణంబు, ఋషి వసిష్ఠుడు, విష్ణువు
రేనుత, ఉండము సరస్వతి, సాయంసంధ్యాతర్పణమున విరమాగమ, సాయమేదంబు
సమ్మి లనునానిచే దర్పణంబు సేసి హిరణ్యగచ్చుని, బరమాత్మను, సరస్వతిని,
సత్యుని, సుధ్యుని, ఉషసిని, నిర్మణిని, సర్వనీధిరాణిని ధూ ధృవ స్వేజ హిమమనిం
దర్పించెదనని చెప్పవలయు. ఇత గాయత్రీపురశ్చరణ విధానంబు నెప్పడ సని
నారాయణుండు. ౨౮౮

—: గాయత్రీ పురశ్చరణ శర్మ :—

సీ. పర్వరాగ్రమున నావగయెత్తును బిల్వమూలంబునను గోషమునను మఱియు
చెరువుదాపున రాచిచ్చుత్తొందను మంచితోటలోపల చిన్మయలసియెదుట

పుట్టాశ్రమమున మొనసి పురశ్చరణము సేయవగు గురునాథునిదగ్గ
మూడు ద్వాప్యులలను వీడక గాయత్రి నయవలెను సేయవలయునుజమ్ము

తే.గీ. ధృవ స్వనిం హర్కృతాహ తంత్ర వేద మహిమలచేత జేయక మాననీని
ఫల మొకంతయు లేదు జవంబునుండు కానక జక్కంగ విధు లెలుంగవలయు. ౨౮౯

క. గాయత్రియ ధూమిలంబు । దాయని దై నంబుగాన బ్రాహ్మణులెల్ల
జేమేల కాల్పలేదు । ప్రియమ్యులుగాన నమ్ముమ నా మాటల్.

ప. ముందు మంతనశోధనంబు సేయించి, యాత్మశుద్ధి గని, తదవ్రంబు మూడులక్షదని
శబ్దంబుగానిచో నొక్కలక్షదేని జపించుటగు. నాత్మశుద్ధిచేక హోమాదిరంబు నిష్కలం
బగు, నమించుచే దేహంబు నదీపంచేసి లేచుటలం, బిర్యుదేవతలం దృష్టినొందించుట
లగు. శ్చత్రయండు పరాశ్రమంబున, పైశ్చ్యండు భవంబున, ద్రాహ్మణుండు తపంబున,
స్వర్గప్రాప్తుండగు. నట్లుచాన బ్రాహ్మణునకుండు యు ముఖ్యంబు. కాంక్షా వ్యభాది ప్రతం
బులు కర్తవ్యంబులు. ఇత సన్నుతిచే వలించెద నినుచు. అయావతవృత్తి మొదటిది, రెండ
వది యుండువృత్తి. మూడవది శుభ్రవృత్తి, నాల్గవది ధిక్షవృత్తి, యద్రాత్రమరీచంబులై
యుండు. శుభ్రవృత్తి ధిక్షవృత్తియెట్లు నాయనభాగంబులు గావించి యు బోధగాంబు
బ్బిజులొత్తలును, గోగ్రాసంబులొత్తలు, రెండవది. యతిశులకొత్తలు మూడవదియు, నాంబ
భాగంబు చునుచు దను భావ్యులును నుపయోగించుటవలయు. వానప్రస్థ గృహస్థులకు
గుక్తు బాంధవప్రమాణంబులగు కలికంబులగునని. గృహస్థుని రెనింబది, పన్నెండును నాలుగు,
బ్రాహ్మచారి యాభేదముది గోమూత్రవిధివిహితంబులై యుండవలయు. కలంబు నిశ్చిద్రంబు
చేసి సాది లింతద్యుంబు బగు మంత్రంబున సమింబులించుచు, దొడ్మిది యాదు, మూడు సాన్తి
క్రమంబుగాఁ బ్రోక్షించవలయు. పైశ్చ్యాన్నంబునకంటె శ్చత్రాన్నంబును, దానికంటె
ద్రాహ్మణాన్నంబును బ్రశస్తంబులు. చోర, చంచాల కృత్య విశిష్టులగు పైశ్చ్య,
శ్చత్రయల యదన్నం బవసంబు. కూద్రాన్నంబును కూద్రసంపర్కంబును నుపయోగపాద
కంబులు. మఱియుఁ బురశ్చరణంబు గాయత్ర్య ధ్వనిఁ ద్వాదశంబు జపంబు క్రంబు.
ద్వాత్రింశంబులక్షమీంబు నివాసిండువ్రతులంబు. పురశ్చరణంబొక ద్రాహ్మణుండు జీవరహిత
శరీరంబువలదివాడు. జ్యేష్ఠాధాథ భాద్రపద పృష్య మాసంబులందు, మలమాసంబులం
బును, అంగారక శని వారంబులందును, పర్వతపాతలందును, పైశ్చత్రయందును లభ్యమి.
సంహ, షష్ఠి, చతుర్థి, త్రయోదశి, అమావాస్య, ప్రదోషంబులందును, రాత్రియందును,
ఉరగి, కృత్తిక, అర్ద్ర, బ్రశ్లేష, జ్యేషఠ ము, శ్రవణ జన్మ సజ్జతంబులందును, మేష,
కర్కె, మిథు, కుంభ, మకరంబులందును బురశ్చరణంబు సేయరాదు. చంద్రరాదులకల
శుద్ధసంక్షంబునఁ బురశ్చరణంబు సేయవగు, బ్రథమంబున స్వస్థివాచన నాదీప్రాధం
బులుసేసి బ్రాహ్మణసంతర్పణంబు సేయుట రెన్న. అట్లు చేసి శివస్థానంబునం బ్రత్యజ్య
ఘండై జపించునది.

- క. చాదాణియను మఱిగే । దార మహారాములును దగు నానికయ్యన్
చాదాణి ప్రకృంబకంబును । నారయగాఁ బంచదీపితాక్షము లయ్యెన్. ౨౯౨
- లే.గీ. పల్లయెడలను దీపం బహీనమైన । యట్టి హర్మాసనంబందు రావృక్షములు
ప్రదక్షిణము నొక్కరీతి లంబు సేయ । వలయు నెక్కువ తక్కువ ల్కలుగనీర. ౨౯౩
- క. ప్రాతఃకాలము మెదలిది । యాతత మధ్యాహ్నవేళ కలర జపముగాఁ
జూరకు పెద్దలు రావెను । భూతలమున నదియ పావ్యంబ మదంబుగా. ౨౯౪
- ర. ఇరుదిదినలుగులక్షలు । మహనం బభియంది చుడను పర లిలన త్రొం
బుల నెలయం ముఖదావ్విత్ । ములను దశాంశముగ హోమమును జేయదగుగా. ౨౯౫
- ల.పె. తార్యసిద్ధివరకుఁ గడగి జపించుట । కొంద అపనిసులులు కొఱయిడక
మిమునలను దేలు మనుషులంబు జపిండు । కొంద దాత్యశుద్ధికొఱు సుఖు । ౨౯౬
- ఆ.పె. నర్వకవృక్షములనుఁ బలికిన గాయత్రి । కర్మఫలము నిచ్చి రామచందు
రామనంబు నొక్కరారి మోక్షదము బు । రశ్వరణముపంటి క్రతుబు గలదె ? ౨౯౭
- ప. నారదా : పై శ్వదేవదిధానంబుం దెలిపెద వినుము. ౨౯౮

—: పై శ్వ దే వా ది వి థా నము :—

- ల.పె. ఐను గలబ్బ దేవయాజ్ఞంబు బ్రహ్మాయ । జ్ఞంబు భూతయాజ్ఞ నామకంబు
నుఁ దితృయాజ్ఞమును మనుష్యయాజ్ఞంబును । సునగ యజ్ఞములు మహామునీంద్ర । ౩౦౦
- లే.గీ. పరగఁ బ్రోయియు చేడి య్య పస్కరములు । ఖండనియు సర్వతోముఖులెరియును
బంచనూనలు నాఁ చావ భంజకమ్ము । లండలు గృహస్థులకుఁ దాపసాశినాథ ! ౩౦౧
- లే.గీ. ప్రోలుఁదొని యువపాత్రను ఘామియందు । ఖర్బరంబునఁ గూడచు రక్షగిసేయ
గుండనుండును మునుమున గందించున । పై శ్వదేవము సేవంగంబలయుఁజూమ్ము. ౩౦౨
- లే.గీ. ఊడరా దగ్గి నెట్లును నో మునీంద్ర । చేతిచే సజ్జిముచేత జేబచేత
నోతితో నూదవలయు మహ్నంబు లగుల । వినుము దెచ్చెద నింక నవి సరముగ. ౩౦౩
- ల.పె. మంజు పెరుగు నేలు బహువిధ మూల శా । కమలచేతనేని జలములచేత
నేని దొరకటన్ నెండకర్మయలనే । గర్జినేని వేల్పుఁగాదగుఁజూడు. ౩౦౪
- ల.పె. నేతితోద పేర్చి నెగడుఁ దె లమ్మున । జైరమునను వేల్పుఁ గాదటంద్రు
రధింఁ జాలునమును దగు వేల్పుఁ దదలాభసమయమందు జలము జములు దొప్పు. ౩౦౫
- లే.గీ. మయ్యుచిత శుష్కములచేత వ్యాధి గలుగు । శ్రుంధులు గొల్లు బుచ్చిష్ట సత్తమైను
బక్షములచేత లేమియు రూఢి జైర । మెనగ సరకంబు గలుగును హోమవిధుల. ౩౦౬
- లే.గీ. దాగులును బూడిదయుం ద్రోవి దొనగ వహ్నియు త్రరంబున దేల్పుట యు త్రమంబు
జైరవర్జిత మెచ్చడు నలువవలయు । పై శ్వదేవంబు సేయక వలదుమెనవ. ౩౦౭
- ల. పన్నుగ పై శ్వదేవమునుఁ జేయక భోజన మాచరించినగా
దన్నునుఁ గొంచుదోవుడును ధన్యు ధూతలు ఘోషరాధముగా

వెన్నున బండలె తెదరు ఓడగరా దధి పత్రమూలముల్
పన్నియునేనిఁ జేయఁదగు బ్రాహ్మణుడై జనియించివాఁడిలగా.

302

తే.గీ. పై శ్వదేవంబునకు మున్ను పచ్చి । భిక్ష యడిగినేనియుఁ పై శ్వదేవార్థ మెత్తి
భిక్ష నిడి పంపుటయి రెన్న భిక్షులందు । పై శ్వదేవకృతాఘంబు వాపునంద్రు.

303

తే.గీ. పై శ్వదేవకృతాఘంబు వాపు భిక్షులందు భిక్షకృతాఘంబు వావేరు
పై శ్వదేవంబు కాపున పై శ్వదేవ । భిక్షుల రారతవ్యంబు పేర్చెగనుము.

304

తే.గీ. బ్రహ్మచారియు యతియును బక్షధర్త । వరులు వారికి నెవ్వఁడు మెరుకునిడఁడు
వాడు వాండ్రాయదాము సేమవలయుఁజామ్ముఁకారయండిన దోషంబు పోకయుండు.

305

ప. తదనంతరంబు గోగ్రాసంబు జరుపవలయు. దర్శిధానంబు నెప్పెద వినుము. గోగ్రాసంబు
నకు ముందుగాఁ బూజన సువలయు. అందు,

306

తే.గీ. సురభి పై ప్పని మాత నిష్టుపదగంధ్ర । కదన నేఁ జేయ గోగ్రాసకర్మ నిర్దుడ
సుగ్రహంబునఁ దానుఁ బ్రతిగ్రహించుఁగాత గోవులకును మ్రొక్కుపై లు నిడియ.

307

ప. ఇట్లు పదివి చేసిన గోగ్రాసంబున గోమాతయగు సురభి ప్రసన్నయగుఁ బిదప
గోదోహనమాత్రంబును గృహంగణంబున నిలచి యడఁకొనకు నిరీక్షింపవలయు.

308

తే.గీ. అతిథి భగ్నాకుడై యేగృహంబునుండి । పెదలిపోషను దధృహవిధిని ప్పట్టు
మెల్ల నాతండు గైకొని యెసగ నతని । దురితమును గృహపతి తిప్పి నరగ నుమగు.

309

తే.గీ. తల్లి తండ్రియు గురుడు ద్రాతయును బ్రజలు । దాసులు సమాశ్రితాధ్యాగ తశిలు అతిథి
పోష్యులని యంద్రు గృహిని నిఘ్ననిఁ దలంప । నకలసంయమిజనపర్య సాధుచర్య.

310

తే.గీ. సొమ్ముగలవాడు సొమయజ్ఞమ్ముచలనఁ । దొంటి ఫలము దరిమ్రుండు దొండఁ బంచ
యజ్ఞములచేత నని చెప్పి రావ్య రిద్ది । యెఱుంగవలయు గృహసభానుఁడు దాత్ర.

311

ప. సుఖియుజన్మ పృథ్వీ జరా విశాళకంబై మోక్షులదంబగు ప్రాణాగ్నివిధానంబు పెరిపెద
వినుము. దీనివలన నిలుబడియొక్క బలంబుల సుధరించు సామర్థ్యము సేకారు.

హృత్పుండరీకం బరణియు. మనంబు మంథనంబు, వాయువు లక్షాఙ్గా నొసర్చి యగ్ని
మండలంబు జ్ఞాపను పెద్దవ్యంబు తర్జనీమధ్యమాంగుష్ఠంబులచేఁ ద్రాడంబునకు, మధ్య

మానాదుకాంగుష్ఠంబులచేఁ సపాసంబునకు, గనిష్ఠానాదుకాంగుష్ఠంబులచేఁ వ్యాసంబునకు
గనిష్ఠాతర్జన్యంగుష్ఠంబులచేఁ సుదాసంబునకు, సర్వాంగులచేఁ సమాసంబునకు నాహుతు

లుగా నెన్నంబు గొనవలయు. నిలియ ప్రాణాహుతులు నామన. అదిని ప్రణవంబు,
సంతంబున స్వాహారాలం బని కణంబులు బుచ్చిఁకొనవలయు, జతుర్వ్యతంబులగు నామం

బుచే మంత్రంబులగు. సుఖియు నీ యజ్ఞంబునకు ముఖంబున నాహవనీయంబును, హృద
యంబున గార్జ పత్యంబును, నాభిం దక్షిణాగ్నియు ధ్యానించునది. అసధ్యలు లింపులు

సఘ్యలు. వాక్కు హోత, ప్రాశంబుధాత, చక్షు పథ్యవ్యంబు, మనంబు బ్రహ్మ,

క్రోత్ర మగ్నిత్రుడు, స్థానం బహుంశంబు. పురుష ప్రణవంబు, బుద్ధి చిరుత్తు, ఉపంబు చేది, రామంబులు దప్పలు, కరంబులు ప్రాత్యుపంబులు, చక్రవర్తంబగు ప్రాణ మంత్రంబునకు ఋషి ప్రాణగ్నియందు, ఆద్యంబు చేవత, గాత్రుల ఫలంబు, మంత్రంబులు (ప్రాణాయామ స్వాహా యనియు, "ఇద మూర్తిత్య చేవాయ స మమ" యనియుఁ గీర్తింపవలయు. గోక్షీరధవకాత్యతియగు సహస్రమంత్రంబునకు శ్రద్ధాగ్ని ఋషి, సోమోడు చేవత, ఫలంబు బనుష్టువగు, అపానాయ స్వాహా యనినది మంత్రంబు. "సోమోమేదం స మమ" యని శీర్తింపవలయు, బన్యవర్తంబగు వ్యాసమంత్రంబునకు హుతాశనుండు ఋషి, చేవత యగ్ని, ఫలంబు బనుష్టువగు, వ్యాసాయ స్వాహా యనియు, "ఇద మగ్నియే వ మమ" యనియుఁ గీర్తింపవలగు. నిండ్రగోవవర్తంబగు సుధామంత్రంబునకు అగ్ని ఋషి, వాయుఁడు చేవత, ఫలంబు బృహతి, యువానాయ స్వాహా యనియు, "వానమేదం స మమ" యనియుఁ గీర్తింపవలయు. విద్యుద్వర్తంబగు సహస్రమంత్రంబునకు అగ్ని ఋషి, పర్వమంబు చేవత, ఫలంబు వంత్తి, సహనాయ స్వాహా యనియు, "పర్వస్వామేదం స మమ" యనియుఁ గీర్తింపవలయు. నిర నాబవ మంత్రంబునకు పైర్వాసనుండు ఋషి, ఫలంబు గాత్రుల, స్వాత్య చేవత, సరమాత్యనే స్వాహా అనియు, "పరమాత్యు ఇదం స మమ" యనియుఁ గీర్తింపవలయు. నిది ప్రాణాగ్నిహోత్రవిధానంబు. సంగ్రహంబుగా నీరం చెర్చితి సరి చెప్పి నాదాయంబు చెందియు నిట్లరియె. 308

— పు ర శ్చి ర్వా ని య మ ము లు :—

- క. అన్యతాదిదాన మనుచుఁ . నిసరోచ్ఛారణము చేసి వెలయుగఁ గాత్ర స్వమును విభక్షణుడగువాఁ . తమరంగ నుచ్చిష్టదాహులంబు నీవలయుఁ . 309
- ఆ. వె. అన్నరాంధ్రరై సయట్టి మమృంజాయ . రెండ యందు రెండు సంకీర్ణంబు నే నొసంగునట్టిదాన ఘాతంబును . మెగులఁ దృప్తి దొంది మంత్రుగఁ . 310
- చే. గీ. తాపమునందుఁ బుణ్యనిరయమునందు . సమరం బద్యాబ్జదరివాల్చె నయట్టి యుద్ధంబు నే నొసంగునట్టి మందు . యంబు వలరంగ సత్త్య మగుచుగాతః . 311
- స. అని జగిత్రగ్రంథిని పవ్వి మండలభువి నుంచునలయు . వాత్రంబును నుంచుదామ. ఉచ్ఛ్వాషంబు శునకంబుచేఁగాని, కూడ్రునిచేఁగాని ముట్టలుచెనేని ప్రిణంబు తాకరాత్ర యుహోద్యంబు చేసి సంచగంధ్యంబును బిరుమట్టండగు. సుమచ్ఛుష్టునిచే ముట్టలుచెనేని స్నానంబును కూర్చుండగు. నేకాహుతిప్రదానంబుచేఁ గోటియట్టలంబునం, బువాహుతులచేఁ బంచకోటి యట్టలంబులును గలుగు. ప్రాణాగ్నిహోత్రంబును సన్నదానంబు సేయువాడును, నందు ధోత్ర యగవాడును నిద్దంబును స్వర్గలోకంబును పొందురు. నీటియ, 312
- క. బ్రాహ్మతాత్రయమును . నా బవముం దప్పణంబు నా హోమం బి య్యాజం బ్రాహ్మణభక్తియు . రాజిల్లుచు నొప్పెడిం బురశ్చరణమనఁ . 313

సీ. నేల బండును జితేంద్రియుఁడయి బ్రోభంబు మాని యిష్టముకొంచెమైన భోజ
నంబు సేయుచును శాంతత్వంబు గలియుఁ బ్రిషవణస్నాయుయై స్త్రీలలోఁ
వలర కూ బ్రోచ్చిష్ట పాషండ చంచల జనులతో నెట్లడు భాషణము మాని
చనుల చెందమున సంభాషణంబుల మైనునాటపముల నెందు నంటినర

తే.గీ. యుండవలయుఁజూడు వివక్షణుండు ధాత్రి । నొగి నెలుంగుము ప్రాణాగ్నిహోత్రపీఠ
రమృతరమై పుగడిఁ బురస్కరణము । పట్టణమహల గుణగణాపార పీఠ । ౩౨౩

తే.గీ. శాంతవృత్తి దా ఋతుస్సారమైన । చానిను సవర్ణ సంస్కృత సంగమంబ
వలయురాలరుల నిటువై నబ్రహ్మచర్యమెడలందు ఋణత్రయముదాయకొడుబలుండు । ౩౨౪

తే.గీ. లగ్నిహోత్రాపిఠంబుల నలరఁదేని । జనుని జన్మ యజాగళ ససమునిభము
కాచిన ఋణత్రయప్రమోక్షణముకొలుట । ప్రిజాఁడు యత్నింపవలయును దేవమాని । ౩౨౫

వ. ఋషుల బ్రహ్మచర్యంబునలసఁ దిత్వదేవతలం దిరోవకంబులవంస, దేవతల యజ్ఞంబు
లవలస నిజాశ్రమవర్తంబు రెటిఁగి పురుషుండు రృప్తిదొందింది ఋణత్రయనిముష్టండు
గావలయు. ౩౨౬

ఆ.వె. పాలు ద్రాదియైన ఫలములు దినియెన । నాకు సమరియైన నట హవిర్య
వక్షణముననై న బుగఁ జాంద్రాయణప్రభము విశ్వనై స నలయుఁజేయ. ౩౨౭

సీ. లవణంబు జల సుమము గృంజనంబును కాంస్యపాత్రము పీనిఁ గనఁగరాదు
మను దిష్టలలోఁది దొర ద్విభుక్తంబు సశ్రౌత మస్మార మరయరాదు
వ్యర్థంబుగాఁ గాలయాపనంబును జూదమును స్త్రీనిఁ దానంబు గొనఁగరాదు
లోపి దేవరాక్షాజ స్తోత్రాగమవిరోధసంబులచేఁ జేరొనంగవలయు

తే.గీ. వలయు భాశయ్యె మౌనంబు బ్రహ్మచర్య । మనవలతము ప్రిషవణంబు లంఘింపన్మ
తర్కపిన్దమును నిర్వ తరితఘాట । నిర్వచానంబు లిది గణనీయవిధులు. ౩౨౮

సీ. సముచితానంద సంప్రదనంబు లీ ల్లనం దానల నైదు త్రికార్యసము మలయు
విశ్వాసమును గురు వృద్ధ దేవతలందు సమ్మతమస్థాన మలనిఘాట
స్నానంబు పూజయు జటకును ద్యానంబు భోజనంబు రత్నంబు లొగి నడవఁగ
వలయును నిష్కామచ ల్లనంబును దేవతలందు భక్తియు నలరవలయు

తే.గీ. నిర్మ సత్త్వియలందును హృదయకుర్చి । సలుపుకొమన్దదే పురస్కరణదుర్య
నిదయు తపనందు రెలుగంగ నిదియై భారీఁభలమును సిద్ధిదము మోక్షఫలదమరయ. ౩౨౯

వ. స్వాధ్యాయాధ్యాసంబునకు మెదలఁ బ్రాణావర్తంబు సేయవలయు నందుం గేళ శృగ్రు
లోడు సఖ దావనంబు సేయించుకొని యహోరాత్రంబులు శుద్ధియై యుండవలయు.
మౌనంబు భాసవలయు. వ్యాభ్యాసులు జవించుచు. సర్వవాదియై యుండవలయు.
వ్యాభ్యాసులకు నాదిం బ్రణావంబు గూర్చునగు. నాదోహిష్య యను మంత్రంబునం

బూతుండు గాఢగుఁ గర్మాదియందునుఁ గర్మాంతంబునందును పునర్బి, స్వస్తిమర్బి, పాప
చూను లనునవి సర్వత్ర ప్రయోగించుటగనవి. మఱియు, ౩౩౦

క. చేయెను నూరయిననఁ . చామర పడియెనఁ దడకుఁ బరగు జవంబుఁ
జేయంగవలయుఁ బ్రణవసమాయుక్తముగాగ మఱియు వ్యాహృతు లలరన్. ౩౩౧

చ. మఱియు జలంబులచే నార్యులను, బుఝలను, ఉండంబులను, దేవతలనుం దృష్టిసొందిం
చవలయు. సనారంబుచే భాషింపరాదు. గర్వితులతో, శూద్రులతో, బహిషతో, సంత్యజా
లతో, దేవ ప్రాహ్మణ దూషకులతో, నాచార్య గురు నిందకులతో, మాతృపితృద్వేషులతో
సంభాషించుట నిందితంబు. కృష్ణవిధి లివి యని యెఱుంగునవి. ప్రాజాపత్యంబువలనను,
సాంతసంబుననును బరాకంబుననునుఁ జాండ్రాయణంబుననును, దైవికులు పాసంగు
చుండు. నైదివివస నెల్ల పాపంబులనుఁ చొలంగించుకొని ద్విజాంతి పరిశుద్ధుండగు.
మూడు చాండ్రాయణంబులచే బ్రహ్మలోకంబు గలుగు, నెనిమిదింటి దేవతలం జూచు,
బదింటి సర్వరామంబులు లభించు. ౩౩౨

క. లేనకడ మూడునాళ్ళను . మూడునాళ్ళలు మూడునాళ్ళు ఛత్రము చినుచుఁ
సావడక మూడునా త్రాణావత్యము జరవవలయు నద్విజాతు ధర్మ. ౩౩౩

ఆ. వె. గోమూత్రము గోక్షీరము . గోమయ దధ్యాజ్యములునుఁ గుశనిరంబుఁ
దా యెసఁగిన సాంతవసం . దై వించెడి నేకరాత్ర మటు వస్తున్న. ౩౩౪

క. ఒక్కగ్రామంబున నొకనాఁ . డకలంకరఁ గుడుచుమిం ప్ర్యహంబులు గవపఁ
బ్రకటిరముగా బూర్వములె . నిక సరక్రప్రమునను బిస్తు రెన్నఁగ మూడొ. ౩౩౫

ఆ. వె. ఒనర మూడురాత్రు లునవసించు మహా . సాంతవసమునుమ్ము సంభవించు
సానన యెక్కసారి జల దుగ్ధ ఘృత భుక్తి . దత్తకృప్రమునను చర్చించు యగు. ౩౩౬

చ. మఱియు, ౩౩౭

క. ప్రతి మూడునాళ్ళను స . గర్వి నుష్కక్షీర ఘృతముఖంబులు గొన్నఁ
మతి నెంచి తే జ్జకృప్ర . ప్రత మగుని బిల్కుదుది ధర్మ విజయేంద్రుల్, ౩౩౮

చ. నియతంబుగా జలంబులు పానంబుసేయుచు ద్వాదశాహంబు లుపవసించిన
ప్రాజాపత్యం బగు, మఱియు, ౩౩౯

సీ. రుద్రవక్షంబున సొరిది నొక్కొకముద్ద నెక్కుడుసేయుచు యెక్కవలయుఁ
గృష్ణవక్షంబునఁ గెరిలి యొక్కొకముద్ద దట్కువఁజేయుచు యెక్కవలయుఁ
ద్రవిషణస్నానంబు లిరప్పంగవలయు సమావాస్య సాపాదు మానవలయుఁ
నిదియ చాండ్రాయణం బిందుచే దావంబు లడఁగుఁ బదిత్రత తూపహిల్లు
తే.గీ. నాల్గు ముద్దలు ప్రొద్దుట నాల్గు మాపు . నారసింహంగను శిశువాండ్రాయణంబు
లచ్చవిండంబు రెంచి మధ్యాహ్నమందు . సమలఁగా యతివాండ్రాయణంబు నుమ్ము. ౩౪౦

వ. కామనమున్నగా దేహనిర్దియఁ, విదవ గాయత్రీపురశ్చరణయుఁ గావించి ప్రతంబు
 నుబ్బడు, తిలేంద్రియుండై ద్విజాంబు ప్రవర్తించెనేని సర్వఫలంబు లందునని చెప్పిన
 విని నారబండు. ౩౪౧

—: కామ్యకర్మాదివిధి:—

ర. మునిసేనిత వనదేక్షణ । కనుకాంబర నిలదేహ కామ్యనిధి
 తునియంబు గాల్పత్రని । మునుకొని కాంతిప్రయోగములఁ చెల్పు మనఁ. ౩౪౨

ర. అదిగత సురగుహ్యము నిది । జటలంబు తెన్నంగదాడు సంయమవర్యా
 మదిపెన వినుచి దేవితిఁ । గడిభక్తి సమస్కంబు తామ్యక్రియలఁ. ౩౪౩

వ. భూత, రోగ, గ్రహహింసాది, శరీరసదుచలచే హోమంబు సేయవలయు. మరులు
 నాస్త్రింబులగు క్షీరవృక్షసమత్తులచే హోమంబుసేయ భూతంబులు తప్పక తొలంగు.
 జలంబుచే మార్కటేంద్రియంబు సేయవలయు. నిదిగాక జానుదమ్మంబులగు జలంబులం
 జరియించిన దోషకరంబగు, గంధభమ్మజలంబుల జరించినఁ బ్రాణాంతరంబగు
 భయంబు దొలంగు. కాంతినిధిలం జలంబులం దిగ్గ ముఖిగి జవంబు సేయుచే సర్వ
 నుబ్బతంబు. హస్తపాత్రంబునదేని, రాజతంబునదేని, ద్రావణమయంబునదేని, క్షీరదా
 ముదాంబులదేని మృణ్మయంబున దేనిఁ బంచగవ్యం విడి సహస్రంబు జ్వలితానలం
 బును హోమంబు సేయవలయు. సహస్రంబు జపింపవలయు. వాత్రప్రపంచగవ్యంబు
 లచే మంత్రంబునబ్బుచుఁ బ్రదేశంబు ప్రోక్షింపవలయు. సంతంబిం జరి పరదేశవ
 జరించి యభివాదంబు సేసినేని రక్షతృప్తపాచంబు సేవించుజేయఁ. భూతపిశాచాదులు
 పశగతులగుదురు. గృహ గ్రామ రాష్ట్రాదులందు రక్షాధానివృత్తియగు మండలంబు
 ద్రాసి, దానిమంట జూరంబు ద్రాసి, పూర్వోక్త ప్రమంబునఁ జపంబు సహస్రంబు సేసి
 విభుంబుసేసిని నిధిలక్షణంబు దొలంగు. నిత నొక నిధానంబు చెలిపెన వినుము. ౩౪౪

సీ. కాంచనమయదేని గజదాతంబుదేనిఁ దామ్రమయంబేనిఁ భువ నొక్క
 మృశ్మయంబేని నెఱ్ఱని గ్రోతలనంబు సప్రణంబునుఁ చెప్పి యందుఁ జట్టు
 సూత్రదేష్టనుమును నారికరఁ గావించి నైకతంబై మొప్పు న్నందింబునఁ
 తొనుగించి జలంబుం జూరంబువలయును నామిక్కుం జీచెనుమును చెప్పి
 తే.గీ. మంటలు చుంచుము కల్ప మునందు వాటిఁ । మఱి కలిగొట్టుపూవులు నెలదై చి
 మామెందగంబును పిల్ల మందింపవలుదొనగు నెవలు పొంచుభక్తు సుం. ౩౪౫

సీ. అందుపై బుగ బాల్చ మమరంగ నిర్వి మస్మాత్తుడై చి త్రంబు చక్రఁజేసి
 సౌమ్యప్రణంబుల సకలవిక్కుల ద్విజాల్ పరియంబ్రమండగాఁ బరగఁ గలశ
 జలమును ద్రావఁ దోక్షణము సేయఁగ సఖిషేకంబ శుభదై చెలఁగి మృత్యు
 ముఖమునుంచి దొలంగు భూమరు రియ్యుచి తప్పగూడదు భీతిఁ దగిలింబుడు

తే.గీ. పెట్టారేడులు పృథ్వి జీవించునలను । రాజు ముఖ్యముగా నిట్టిక్రమము నేసి
దశవిధములై న దాసులు రా నొసంగునదగును నారదమునంద్ర సుగుణసాంధ్రుఁడు. ౩౪౬

౨. దానిచెట్టుమొదట ఘాదిబుఘాదు శత । సంఖ్య జవముసేయ నరల ధూత
రోగచుండు దీని నీగతుల నధర్మ । చేదచోదనంబు వెలయుచుండు. ౩౪౭

౩. మదయు గుహానీనదధర । దైతణువులులేనిదాని చెచ్చి వయోక్త
స్ఫురణముం జేసి చేర్చెను । నురుగుగ మృత్యుంజయూఖ్య హోమం బయ్యెన్. ౩౪౮

౪. మామిడి చిరులంచేతన్ । హోమం దొనరించుచో బయోక్తములె నన్
గామదమగు జ్వరకాంతని । దా మహిమము నూపు నారదా మునిపంద్రా । ౩౪౯

సీ మనఁ బయోక్తము నేసి వలం హోమ మెసర్ప జ్వయరోగ మప్పుచే జ్వయమునొందు
క్షీతి మూటనుఘటించె బయోక్తముగా నలం చేర్చిన రాజయశ్వు మెదలు
నెరుగునటను దానిసాన్నిభును నిచేదనము చేసి తినిన యశ్వము హరించు
బల్లంబులను లడల చురగ నిచ్చెదించి చంద్రునటను చేర్చి జ్వయము పోవు
తే.గీ. బురుడు శతాక్షుల నరిధం బుష్ప దీప । నాగి సహమారతందుల హోమమునను
పాధి గుడుగు నుపస్థాన రోగవితతి । క్షీరనదిధంచే చెచ్చి దీప సెల్గుడు. ౩౫౦

సీ. బొదుంబలంబుల నడగును మేహంబు బ్రచుఘటలను మనూరితలు దీప
తేనె జెలుపుపారు దీప బ్రహ్మహంబు మట్టి రానియును నుదుంబలతలపుం
నమిధం చేర్చిన శమియంచు గుఱువుతెచ్చి రింటిలో పుట్టి తినిదనేని
జమ్మిచురుకులు సన్నెమ్మ నేయయుఁ గూర్చి చేరిమనెనె మేలుగూర్చు

తే.గీ. పిడుగు ఘాతంబులు నుల్ల లడలనేని । సదవిప్రబ్ధులి చిరుకుల సలం చేల్గు
నేనిరాత్రులలోను మే రెనిని యెల్ల । రాష్ట్రము సుఖంబునం దొందు బ్రహ్మపుత్ర : ౩౫౧

సీ. మనసులోన జవం బహిమంబుగలుగును ధూత రోగ విష ప్రపాతములకు
స్ఫురంబు గానింజ జర్కనో వధిమంత్రితంబైన జలమును ద్రావెనేని
సప్పుచే చూసెడి నన్నివషంబులు శలహిదను విఘాతి నొందు మంత్ర
తముసేసి చరి న దత్తణంబు గ్రహంబు పారిపోవును బహుదూరములకు

తే.గీ. దాని యొసలం శరంబు గానివాడుదక్షిణ యొసంగి నేయించునగు పొడ్డ
ద్రావ్యామనిచేత కాంతిత ప్రకటకర్మమిధిలనంతోషరాం . నూ యవని ననఘ : ౩౫౨

స. మలయుఁ బుష్కంబుంచే హోమంబుసేయ బుద్ధియు, శ్రీయుం గలుగు. శ్రీరామండు
ర భువంబులంచేతను, సూర్యంబులె న బాణిహాలచేతను, శారితంబులంబులచేతను,
మారేదనసమిధులచేతను, తస్మాలంబులచేతను, దాయన సర్పులచేతను, శరశత్రుమా
ణంబులుగా నేనిరాక్షసు హోమంబు సేయవలయు. త్రిమధురోపేతంబులగు లాజులచే
హోమంబుచేసిలేని వివాహంబగు. సలక్షణయగు కన్యక సేవారు. వెండియు, ౩౫౩

క. చెంగలువలచే హోమం । బుం గావింపంగ నూరు పొరులేల్నాళ్లున్
చెంగలిత్తె నను మేరిమి బంగారము గలుగునండ్రు పరమమునీండ్రు. ౩౫౪

క. అన్నము హోమమచేసిన । నన్నమునకు గొదవరా దబిండ్రు మహానం
పన్నుండు ప్రీహి పేర్చిన । నున్నతి ప్రీహియు లభించు సురీప్తరిపై. ౩౫౫

ఆ.వె. కడగి దూడపేడ విడకపొడిని చేల్వ । పశుసమృద్ధి యండ్రు పరమమునులు
పాలించుకు ప్రేర్చి పరిమాయువును గండ్రు । విమలతరదిచార విధికుమార । ౩౫౬

తే.గీ. కొఱ్ఱపానెంబు సేసి యుక్కునకు నిచ్చి । కొంతహోమంబు గావించి కొంత నీళ్లు
లాడి శుద్ధయయిన భార్య కారగింపఁ । బెద్దనేరయు నిల్లాలు పట్టిగాంచు. ౩౫౭

తే.గీ. మూడుమడురంబులనుగూర్చి మొససి యార్చి । క్షములనప్రసాదంబులను నొసర్చి
ప్రీహిశతమును చేర్చిన వెలయు హేమఃమాయువును నండ్రు మంత్రవిదగ్రు లిలను. ౩౫౮

క. సౌవర్ణకుట్టలంబుల । తో వేర్చిన నాయు దొడపు దూర్వలఁ చేనే
దావించి సేత నేల్నా । ణ్ణాదిరమున శతము చేల్వ నవమృత్యు నఱు. ౩౫౯

తే.గీ. జమ్మిచిరుకులు పాలతోఁ జెప్పగించియేని నేరఁ దడిపియేని నెనక నన్న
సహితముగఁ జేసి చేర్చిన సహిత మెడలిపోవు నవమృత్యుదోషంబు పురుషునలను. ౩౬౦

తే.గీ. మట్టిసమిధలు పాయసమగ్నములుగఁ । జేసి హోమంబు గావింపఁ జెందు శుభము
నేడునాళులు పార్శ్వాది యిట్లు సేయఁచొలఁగు నవమృత్యుదోషంబు దూరములకు. ౩౬౧

ఆ.వె. తిండిమీని మూడు దినములు వాగ్యతుండగుచు జనముసేయ యమునివలన
నుండి తొలఁగు నీళ్ళనుండి జపించిన । నెబ్బడె మృత్యుభీతి యడగిపోవు. ౩౬౨

క. చూరెడుపృష్ఠముక్రిందనుఁ । జేరి జపింపంగ రాజ్యసిద్ధిపొసంగున్
చూరెడు నమూల ఫలమున్ । వారక వేల్వంగ రాజ్యపంతుండె యగున్. ౩౬౩

క. ఒక నెల పద్మశతము త । పుక చినచినహోమమునను బరగించినచో
నకలపదములును రాజ్యము । ప్రకటితమై పచ్చునండ్రు పరమవిధిజ్ఞుల్. ౩౬౪

తే.గీ. రానిసమిధల చేల్వ ఘోరతరయుద్ధం । మందు విజయంబు గను నందు రార్యజనులు
చుచియు జిక్రేడు నమిధల చుహిత విజయఃమందు నిది ముఖంబును దృహిజాతృజాతః ౩౬౫

తే.గీ. అదవిప్రబుధి హృషల నాటలనుఁ । యన్నులనుగూడఁ దానుసాన్నాచితముగ
చేర్చి శతమును జేయంగ పృష్ఠిగురియు । సంయమింబులేండ్ర సాధువిచారసాండ్రః ౩౬౬

తే.గీ. నాధిపక్షుంబులగు జీవనంబులందు । నేడునాళులు జపియింప నెంతకఱుపు
పట్టుననుఁ బరమమందు పరమమందు । పృష్ఠిగల్గించు లోకంబు పృష్ఠినొందు. ౩౬౭

తే.గీ. అంబుపులలోన భస్మశతంబు హృతము । సేయఁ బెనుదాన చెడునండ్రు సిద్ధమునులు
మోడుగ నమిధులను హోమమును నొసర్చుబ్రహ్మచర్యమగులుగు బ్రహ్మపుత్రః ౩౬౮

తే.గీ. మోడుగులపూల హోమంబు మొగి నొనర్చు | నిష్పసిద్ధి యగును చాల నెంతయేని
మేధ గలుగును నేతను మిగుల బుద్ధిహాసం గు నభివంత్రితము గ్రోలఁదోలనండు. ౩౬౯

తే.గీ. ఎట్టి రంగుల బువ్వంబు లట్టిటట్టిలోదవు లవణ మధువులను నునిద వలచు
గ్రీనుమంబుల మధువుతోఁ జెలఁగి పేర్చియనయ మంజరిలోఁ జల్లుకొనఁగవలయు. ౩౭౦

క. చినుమునకు పేయవంతున | ననువుగ నొక మాన బుట్టు లాత్మ జపింపఁ
మనుజునకును దీర్చాయువు | తనకు ననుమఁ బర్చి రభిల ధర్మగ్రాహిణి. ౩౭౧

క. ఆయువు నారోగ్యంబును | దాయక గలుగంగఁగోరి మనుజుండు జపం
దేయెడ మానద్యయమును | జేయంగవలయు నెంద్రు సిద్ధమునీంద్రు. ౩౭౨

చ. మూడుమాసంబులు సేసిన నాయురారోగ్యలక్ష్యులగు, నె దె నఁ బుత్రదారాద్యారోగ్యంబు
గలుగు, విద్యయం గలుగు, నేకపాదుండై యూర్వదాహుండై జపంబు సేసెనేని ఫల
మధికంబగు. చినుంబునకు మూడువందలుగా మాసంబు జపించెనేని గార్వసీద్ధియగు.
బ్రాహ్మపానంబులు బంధించి శతత్రయంబు చొప్పున జపించెనేని కోరికలు సమకూరు,
సహస్రంబు జపింప నర్హంబును గలుగు. మలియు, ౩౭౩

ఆ.వె. బంధితారీపీద సూర్యదాహుండయ | రవిలిబంధనంబు నమరఁజేసి
చినుము వందచొప్పునను జపియంపఁగా | గాంక్షరిచ్చు సనియెఁ గోరిండు. ౩౭౪

ఆ.వె. బంధితారీపీద సూర్యదాహుండయ | రవిలిబంధనంబు నమరఁజేసి
చినుము పేయదొప్పునను జపియంచిన | నర్హతాంక్షితములు చక్కఁబడును. ౩౭౫

ఆ.వె. నీటమునిగి జపము నెట్టిరోఁ జేసిన | పంద పేయ యెట్లు వరుస రెలిగి
పాద దాహు దాయ బంధంబుల నెలిగి | యెంతఁజేయఁగలు నంత ఫలము. ౩౭౬

క. మనుజుఁడు చాత్ర హరిష్యము | చని యేటి జపించెనేని చివరి జగమునన్
ముని యగు రెండేళ్లయనన్ | గన నాచి న చట పాపిసచి పాట యగున్. ౩౭౭

క. చినుమా వత్సరముల మూ | టను జపియంప నిర్వలరహిరి భూతం
బును వర్తమానము ఖా | చిని చెరియు నెటంద్రు లోకవిశ్రుతరీఎన్. ౩౭౮

క. నాలుగు వత్సరములు చా | సోరిం జపియంచెనేని నొగి భగవంతుం
దారొన యుండి ప్రత్యక్ష | లంబం విచ్చి వీని నరయు మునీంద్రా : ౩౭౯

ఆ.వె. చతువత్సరంబు లటు జపియంచిన | సణిమ మున్నుగాగ నభిలభూతు
లగును నాణింబ గలుగుఁ గామరూపంబు | నేటిటఁ నురత్వ మెనఁగునంద్రు. ౩౮౦

ఆ.వె. తొమ్మిదేండ్లు సేయ నెట్టిరో మనుచగు | పదిఁబదె న నింద్రపదవి గలుఁ
దనరఁ బడునొకొంట దా బ్రతిపతి యగుఁ | బదియురెంట బ్రహ్మభాషమూను. ౩౮౧

ఆ.వె. శాక మారగించి నలిపిరి కొండలు | కంద నారగించి కొండతెలమి
సేయ చుటపు సోప మాయయగుచును | జపము నర్పిరాదె తపసురైరి. ౩౮౨

క. కొందఱు పక్షము చిందురు । కొందఱు భ్రాక్షంబు చింద్రు కోరి హవిష్యం
బుం చిందురు కొందఱు ఘవి । యందఱు జపియించి తారు ఋషులై రినుమి. ౩౮౩

ప. త్రిసహస్రజపంబున రహస్యకృతపాపంబులు నశియించు, మానంబున స్త్రీయదోషంబు
చొలంగు, త్రిసహస్రంబు మానంబు జపియించెనేని సురాపానపాతకం దెడలు, మానంబు
త్రిసహస్రంబు చేసెనేని గురుతల్పగ దోషంబు నివర్తించు, వసంబున బర్హతాలయందు
జేసెనేని బ్రహ్మహత్యయుం దోవు నంద్రు. దురియు, ౩౮౪

ఆ.వె. పదియురెంటునాడు నడిలోన మునిగి తా । విడువకను దినంబు వేయి జపము
సేసెనేని నెల్ల చెడుదైవములనుండి । యవనిసురుడు శుద్ధుడగు ననంద్రు. ౩౮౫

క. వేయి నియతి నొనరుడు బ్రా । బాఱాయాదుంబులను బ్రహ్మహరతయునేని
నాయక పదిట్రుడగు బ్రా । బాఱాయాదుముకందె గలదె యధికము ఘరలోక. ౩౮౬

ప. ప్రాణాపానంబులం బంధించి యారేసిదొప్పున కభ్యసించవలయు. నిది ప్రాణాపానం
బునాం బదు. నిద్ది సహస్రంబు శ్చక్రయుం కభ్యసించెనేని సర్వపాపంబులవలన నిడు
ట్టందై పురుషుండగు. ద్వాదశాహంబు త్రిసహస్రంబు జపించిన గోవధాదిక దోషనివృత్తి
యగు. బ్రాణాపానకతంబు సర్వపాపహరంబు. ౩౮౭

ఆ.వె. సర్వపాపములను సంకరం దొడదిన । వేయి వరుస నెలను జేయ నిత్య
జాపి యగును నడది నోడక వసియించి । నిత్యజాపి యగుట నిఖిలదండ. ౩౮౮

క. తతను ముక్కున నెంతయు । తిత్తము రంజిత జపము సేయంగ వేద
సత్తరము మూడువేలక । తిత్తర సత్యంబులై నె యిదిదాక్యంబుర, ౩౮౯

ప. చతుర్వింశతిసహస్రం బభ్యసించుటచేనేని కృష్ణసంజితయగు జటాక్షు సహస్రం
లై నుం కాండ్రాయణసమంబగు. సుభయసంభ్యం బ్రాణాపానంబు సేసి నూడుసారు
రభ్యసించవలయు. తతనుమంబు సర్వపాపవిదాకంబు. నెటలంబుల మునిగి జనించి
సూర్యునివలెగు దేవీం ఛానించ సర్వపాపంబులనుండి నిమురుడగు. నిడు కావ్యం
బుల శాలిక పొడ్డికంబుల తెలుంగెల్ల వివరించుతి. నిత్య సైమిత్తిక కావ్యభేదంబు
రెంటిగి డ్విజాం దాచరించెనేని కేవీప్రసాదంబు గలుగు. ఘ్న ముక్తులు లభించు.
దురీయు, ౩౯౦

తే.గీ. ఉరయ నాచారమే ధర్మ మాదిఁ దలచ । సర్వ యాచారమును వ్రోచు నాదిచేది
చేది యాచారములను చేరిజూచి । మైహికాముష్మికఫలంబు లందఁజేయు. ౩౯౧

క. ఉచారమె భూతత్వం । దాచారమె పరమసౌఖ్య మవనిఁ దలచగా
నాచారమె ధర్మత్వం । దాచారమె శాస్త్రవక్కి నధికఫలమునూ. ౩౯౨

—: కృతి పతి సంబోధనము :—

కా. ప్రత్యుద్ధప్రతిపక్షైరికమద్రుద్వంసనాయతపీ
శత్రావత్వసభత్తికప్రతవిధానంజాతసంతోషిని
ల్వక్రప్రేమవిత్తిర్ల పాశుపతదివ్యస్సౌరఘోరాత్తన
మ్యక్రాంత్యద్భుతవర్తి క్రిమినరా లక్ష్మారి సోమేశ్వరా :

౩౯౩

సగ్విణి. చారణానీమ్యుషద్వాహినితీతసం । చారవిస్తారవిస్తారతేజోమయా
కారవిశ్వేశ్వరాంతస్తిరాధార ధూ । ధోరుశృంగార యల్లారి సోమేశ్వరా : ౩౯౪

గద్య. ఇది శ్రీమద్విష్ణువాచేశ్వరీపాదారవిందమకరందబుందలిలహససేందిందిర, దామవంశవయః
పారదాంరారామధార, కామాంధాకన్నయమంత్రంద్రబహు, పవిత్ర హరితగోత్రాలం
కార, కృష్ణామండలమండనాయమానల్లాలగ్రహం పూర్వార్జిత ధరావిరాజమాన, శ్రీవీర
ప్రతాపచోర్ధాండహంపీఠరామచంద్రఘోషేశ్వరదత్త గోదావరీమండలస్థిత సీతారామపురార్ధ
భాగ పరిపాలనాధీన, పూర్వోక్తభయమండల న్యాయసభావాదకనియోగభావస్సవహర,
శ్రీదేవీదేశ్వరచరప్రసాదసంఘాతకవిత్వ విద్యావిశేష, జ్ఞానాదివచిత త్రింశత్ప్రత్యేక
గ్రంథమతిసార, విబుధజనకరుజానంపాదిలోభయథాషాపరిచితప్రచారనిత్య, శ్రీరామా
మాత్యగ్రణితంబగు శ్రీదేవీభాగవతంబను మహాపురాణంబునందు ఏకాదశస్తంధము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు
శ్రీ కాళదాండాద్వైతము

శ్రీ దేవీభాగవతము

ద్వాదశస్కంధము

శ్రీ

భరకంధరవిజిత
శ్రీభరకంధరసవాతసీశిఖిగళా
మాధమ్మిల్లప్రాసన
సీధువహరీసలకోశ శ్రీసోమేశా :

౧

ప. భవధరింపు మనంచరంబి.

౨

—: గాయత్రీ కీ ఋష్యాదులు :—

ప. నిఖిలతత్త్వవిభారమందై న నారదుంబి భర్తరక్షణవరాయణుండగు నారాయణునకు నమి
నయంబుగా నిట్లనియె.

౩

ఉ. వింటిని నీముఖంబున నునిస్త్రుతదేవికథాన్వతంబు నా
తొంటిభవంబునంబయన దోషసముచ్ఛయమెల్ల చూరినో
గెంటితి దుఃఖసాధ్యములు కేవలనిష్క్రుతు లిట్లనాభోని
బంట నుఖంబుగా చొనగెనదానెడిమాన్మము నెట్టి ద్రోవచే.

౪

తే. నీ. సఖముగాఁ జేయఁదగినది నటననమ్మి : తంబునై నది దేనిని దయనుగొని
జేయునదియైన వ్రేలు నొందు నెట్టి నమ్మి : గరుడఁదారించఁగదవమ్మి కడులనాథ : ౫

సీ. నక్కపర్వతరులకు సాధుమాన్మందైన గాయత్రీ కేదిముఖ్యంబు లేవ
తత్త్వసంధ్యావర తతమైన గాయత్రీ వర్ణంబులు ముఖ ల్వాడఁబడిరె
చేవర రెవ్వరు రెలువము ఛందంబు రెన్నియో నర్పంబు నెలుకసేయు
వినుగ నా పదిలోన చేరుకయమ్మొడు ననిన నారాయణుం డతని జూచి

లే.గీ. వినుము నారద చెప్పిన విశ్వమందు । నారద గాయత్రికంఠే వేదాంతు లేడు
పాపనాశకమౌగలు పుట్టిచాడ । ముఖసాధ్యం బినుష్ఠానకంఠమునను. ౬

లే.గీ. సంవృతం చర్మ్యదానందు గలిసి భక్తి । తనర గాయత్రి మూలదేవు జపించు
పట్టి మానసు దేవేంద్రాక్షైర తను । గర్భ నితి పూజనయంగగంఠమునమ్ము. ౭

ర. నానందు అన్నిదేశలం । దేవసుతు డెల్లు డెల్లు జేయకయున్నా
భూమిరవర గాయత్ర్య । ఛానకము దేవు మెచ్చు ననుచునుకా. ౮

ర. బర్హత్కలంకు నిష్ఠం । తిర్క్కున హరితోత ప్రతిపాణ శివ సూర్య మధా
మహిమలతో దోచాడం । ద్విమృతగుంఠ గడుగువత్త పృథగుణగణాః । ౯

లే.గీ. చర్మ ముష్కాదికంబును జపన ఘంట । ములును డెప్పెద నింకం దమ్మాల మెదంగి
కొనుము నారద యది మహామూర్తి మరలు । తేనెపలనె నే వింటి దీని మును. ౧౦

ప. వాచదేవతను, అగ్రము, వర్ణమును, శుక్రమును, గజ్జ్వలమును, బరాశరునిను,
విశ్వామిత్రునిను, గుణియనిను, శాసనినిను, యాజ్ఞవల్క్యునిను, భరద్వాజునిను,
జమదగ్నిని, గౌతమినిను, మనయనిను, చేనద్యానినిను, రోమకునిను, సగ
ప్ర్యునిను, గౌతమినిను, పద్మనిను, ములస్త్యునిను, మాండూకినిను, దూర్వాని
నిను, నీలనిను, గర్వణినిను గ్రహంబునా గురునినిగాని పరంబులం బిరుదినిగానిగురు
ముఖైరం. భాత ఛందోనామలంబు వివరించెద నిమము. గాయత్రీ, యజుర్విష్ణు, అనుష్టు
ప్సును, బృహతి సంక్షిప్త, త్రైవిప్య జగతి, అతిజగతి, శర్వరీ, అదిశర్వరీ, ధ్యరీ, అదిధ్యరీ,
విరాట్టు, ప్రస్తావపంక్షి, కృతి, ప్రకృతి, ఆకృతి, వికృతీ, సంకృతీ, అనన్తమక్షి భువి,
భువము, స్వర్ణామరము, జ్యోతిష్కృతి యది యిరుదినిగానిను ఛందఃలయై.
మఱియు దేవతలం డెప్పెద నిమము. మొదటిది యగ్నిదేవతాకము. రెండవది ప్రణా
వదిదేవతాకము, మూడవది సోమదేవతాకము, నాల్గవది యాశాదేవతాకము, ఐదవది
సదిత్యదేవతాకము, అయవది యాదిత్యదేవతాకము, ఏడవది బృహస్పతిదేవతాకము,
ఎనిమిదవది మిత్రావనదేవతాకము, తొమ్మిదవది భగదేవతాకము, పదియవది గణపతి
దేవతాకము, పదునొకండవది యాశురదేవతాకము, పంజెండవది త్వష్టదేవతాకము,
పదమూడవది పూషదేవతాకము, పదునాల్గవది యంద్రాగ్నిదేవతాకము, పదునైదవది
వాయుదేవతాకము, పదియారవది వాచదేవదేవతాకము, పదియేడవది మైత్రానిరుణిదేవ
తాకము, పదునెనిమిదవది విశ్వదేవదేవతాకము, పందొమ్మిదవది విష్ణుదేవతాకము, ఇరుది
నినది మనుదేవతాకము, ఇరుదిమొకండవది ధర్మదేవతాకము, ఇరుదిరెండవది రుద్ర
దేవతాకము, ఇరుదిమూడవది రుద్రేరదేవతాకము, ఇరుదినాల్గవది యశ్వినీదేవ
తాకము. ఇట్లు ముప్పి ఛందో దేవతా పరిగణనంబు సేయబడినది. మఱియు, ౧౧

—: గాయత్రియొక్క శక్తివర్ణాదులు :—

ప. ఈ యిరువదినాలుగు వర్ణములకు శక్తులను వివరించెద వినుము. నామదేవియు, బ్రహ్మయు సత్యయు, విశ్వయు, భద్రవిలాసినియు, బ్రథావతియు, జయయు, శాంతయు, గాంతయు, దుర్గయు, సరస్వతియు, విద్రుమయు, విశావేశియు, వ్యాపియు, విమలయు, దమోహరిణియు, సూక్ష్మయు, విశ్వయోనియు, నిరయయు, పశయు, బద్ధాలయయు, బిశోభయు, భద్రయు, ద్రవదయు సను నిరుబదినాలుగు శక్తుల వివరించెతిని. ఇక వర్ణముల వర్ణములు నెప్పెద వినుము. క్రమముగా వంశంగిపూవుచాయ, సరిగనిపూమెలుగు, పగడంబుదంబు, స్పటికంబురంగు, కమలంబులేట, చాలసూర్యునిదాలు, శంఖంబువన్నె, చిగురులేచామరాంబు బెడంగు, పద్మరాగంబుపోడిమి, ఇంద్రసీలంబుమేలు, ముత్తయంబుతేకుట, కుంకుమంబుకాంతి, కాటుకనీటు, రక్తంబుపోలిక, మైదూర్ణంబు చందంబు పసపుమిసిమి, మొల్లలమొల్లంబు, పాలదాతి, సూర్యతేజంబు, చిలుకతోక సొంపు, శతవత్సరంబునందంబు, మొగిలిపూజిగి, మల్లెపూవు మురువంబు, గన్నేరు చెలువంబు, వెండియు వినుము పృథివియు, జలంబును, దేజంబును, వాయువును, ఆకాశంబును, గంధంబును, రసంబును. హాపంబును, స్పర్శంబును, శబ్దంబును, నువన్దంబును, దాయంబును, బాదంబును, బాణియు, వాక్కును, ప్రాణంబును, జీహ్వయు, జలైపులును, చర్మంబును, శ్రోత్రంబును, ద్రాణంబును, అపానంబును, వ్యానంబును, సహానంబును, సను నీ యిరుబదినాలుగు తత్త్వంబు లయ్యె. నింకను వీనికిం గ్రమముగా ముద్రలు వివరింతు, వినుము. సుముఖంబును, సంపదంబును, వితతంబును, విస్తృతంబును, ద్విముఖంబును, త్రిముఖంబును, ఆచుక్కుఖంబును, బంచముఖంబును, షణ్ముఖంబును, సభోముఖంబును, వ్యాచకంబును, అంజలిరంబును, శకటంబును, యమపాశంబును, గ్రధిరంబును, సమ్మూఖంబును, ఉన్ముఖంబును, ప్రలంబంబును, ముష్టికంబును, మత్స్యంబును, గూర్జరంబును, పరాహతంబును, సింహాక్రాంతంబును, మహాక్రాంతంబును, ముద్గరంబును, బిల్వంబును సను నిరుబదినాలుగు ముద్రలయ్యె, నామ మహాముద్రలు గల వది యెవ్వియనిన ప్రిహులంబును, యోనియు, సురభియు, సక్షమాలయు, లింగకంబును, సంబుజంబును, నేతాద్యశంబుగు గాయత్రివర్ణప్రభావంబు సకల పాపహరంబుగు సని నెప్పిన విని నారదంబు నారాయణున కీర్తియె

౧౨

—: గాయత్రి క న చ ము :—

అ.వె. సంశయంబు గలదు సకలేశ నాకు నె । ధ్వానివలన దావతతి యదంగు
బ్రహ్మరూప మెట్లు ప్రాపించు తెప్పుమా । కర్మతత్త్వమెల్ల నిర్మలాత్మ ।

౧౩

నాభియు, యోకారంబు కలిసి, ద్వితీయయోకారంబు గుహ్యంబును, సహకారం బూతుడనను, ప్రకారంబు దానుష్ఠలను, దోకారంబు జంతులను, దశకారంబు గుర్తుచేశంబును, యాకారంబు పదయుగ్యంబును, తరకారంబు వ్యంజనంబును, బిరుక్షించుటగాత : అను నియ్యుడి గాదుప్రకవలంబు, దీనిం బలింబినవాడు సర్వపాపవిముక్తుడై బ్రహ్మ సద్విగమించు సని చెప్పిన విని నారదుండు. ౨౦

—: గాయత్రీ హృదయము :—

శ్రీ. భూతభవ్యభవత్ర్యభూ భూమినుహిమ । వింటి నీవల్ల గాయత్రీ విభము కొంత
చెప్పబడిత దాని హృదయంబు చేటపడంగదామలందోరె పుణ్యంబువడ నుగలను. ౨౧

కం. నారద యాచి యధర్వణ । సారము నీ వడిగిరిది మహాభంబుగ నే
గూరిమి వినించెద నం । సారమహారణ్యపరకు సాధనముగదా : ౨౨

సీ. ఉచు విరాడ్రూప యయ్యును మహాశ్రీ యయ్యును చేవహారయై తనకునట్టి
భునుభవకారిణి గాయత్రీ ధ్యానించి సర్వాంగములయందు సుఖోచితని
చేవతలను పేరి ధానించవలయు బ్రహ్మాండ పిండందములై కష్టమగుట
చేహంబులన్నియు చేపిమయలంబు నాదంబుచేతఁ దిన్నెగఁ గుఱింద

శ్రీ. వలయు సంగంబులై చేవమయమలగు । దాని చెప్పెద నినుదయ్య తప్ప కీవు
పాపవిచ్చేటి పుణ్యసంపాదకలు । హిత మనంతంబు గాయత్రీ హృదయమెన్న. ౨౩

వ. గాయత్రీహృదయంబున కహమ్మనునవి ముడి, గాయత్రీ ఉండంబు, పరమేశ్వరి చేవత,
అంగంబులారును పూర్వోక్తంబులై తగు. విజనచేశంబునం గూర్పుండి యేకాగ్రహీన
మండై ధ్యానించవలయు. దీవి యర్చనానంబు నెప్పెద. మూర్తంబున స్వర్గంబు దైవంబు,
దంతపక్షి యల్వినులు, నోళ్లంబుల నుభయసంద్యలు, ముఖంబున నగ్ని, తిహ్మయందు
సరస్వతి, కంతంబున బృహస్పతి, ననంబులను అష్టవసువులు, దాహువుల మురుత్తులు,
హృదయంబునం బర్జన్యుండు, ఉదరంబున నాకాశంబు, నూరువుల గైలాన మలయం
బులు, విచ్చేచేవతలు జానువులందు, గొలిపిండు జంతులందు, గుహ్యంబున సయంబులు,
హిమవులఁ దిరులు, పాదమంబు బృథవి, యంగుళుల వనస్పరులు, రోమంబుల ముఖులు
సఖంబుల ముహూర్తంబులు, అర్థులు గ్రహంబులుగల్గి, అస్త్రగ్మాంసంబులు మురువులై,
తెప్పలు వర్షంబులై, అహోరాత్రాదిత్య చంద్రస్వరూపిణియై, ప్రసరియై, దివ్యయై, నహ
ప్రనేత్రయైస గాయత్రీం ధ్యానించెద నని వెండియు, తత్పరితృప్తవరేయ్యుండును, తరహ్యంబు
జయండును, తత్రాపరదియ్యండును, తత్రాపరదిత్యప్రతిష్ఠయునగు తేజంబునను మైత్రైద
నని యట్లు ప్రాతఃకాలంబున ధ్యానించి, రాత్రికృత పాపంబులం బొలగించుకొనునవి.

సాయంకాలంబుఁ ఛానించి, దిగువపాదంబు లడంచి సాయంప్రాతఃకాలంబులం ఛానించి పాదంబులు లేచిదాడగు, సర్వదీప్తంబుం స్నానంబుసేసినవాడగు, సర్వదేవతల నెఱింగినవాడగు సదాచ్యుతమంబువలనను, అధోష్టభక్షణంబు వలనను, అధోష్టచోషణంబు వలనను, అధోజ్వఘోషనంబువలనను, అసాధ్యసాధనంబువలనను గలిగిన దోషంబువలన నుండి వదిలుండగు. నింతయంతక దుష్ప్రతిగ్రహశతసహస్రంబునుండి వూతుండగు. సర్వప్రతిగ్రహదోషంబువలననుండి వూతుండగు. సజ్జీవూషణంబువలననుండి వూతుండగు, సమృద్ధాదంబునుండి వదిలుండగు. బ్రహ్మచారి నియతాచారంబులు విడిచిన దోషంబునుండి శుద్ధుండగు, గ్రహసహస్రవలంబున, షడిశతసహస్రగాయత్రీజపంబువలన గలుగు వలంబు లభించు; సెలమండ్రువ్రాహ్మణుల సమ్యక్ గ్రాహణసేయ చానిధంబు లవ్యక్తసేహయి. ప్రారస్థానుండునుంబుల గాయత్రీహృదయంబు జపించినవాడు పాప విముక్తుడై బ్రహ్మలోకంబు నొందు సని శ్రీమన్నారాయణుండు చెప్పిన విని నారదుండు గాయత్రీస్తోత్రంబు నెఱచిందని యడిగిన నారాయణుండు.

౨౪

—: గాయత్రీ స్తోత్రము :—

- తే.గీ. ఆదిశక్తి జగన్నాథ యఖిలభక్త । లోకహోషిణీ సకలలోకై కవత్తి
నియుఁ ద్రిసంధ్య సదా నిన్ను నె భజించు । నీకు మ్రొక్కెద గాయత్రి నిఖిలధాత్రి : ౨౫
- తే.గీ. నీవ సంధ్యపు గాయత్రి పీఠ మయియు । రమ్య సావిత్రి పీఠ సరస్వతివియు
ప్రాహ్లాదియు దైవ్యవియును రాత్రి పీఠ । తగుర రక్తపు నీవ శ్వేతపును నీవ. ౨౬
- క. ప్రొద్దుట కాల సడువగటి । ప్రొద్దున యుపతి మునుమాపు ప్రొద్దు ముసలియై
తర్దయు నొప్పెడి నిన్నుం । బ్రోద్దాచుతో గొల్తు రెల్ల మనుజునుఁ దల్లి : ౨౭
- ఆ.వె. హంసమీదనుండి యా తాట్యుపై నెక్కి । యెద్దు నధిగమించి బుట్టుతంబు
చదువుకొనుచుఁ దోట సంతోషింతును ముని । ప్రవలంబును భుజినిఁ బరమశక్తి : ౨౮
- ఆ.వె. అంతరిక్షమందు న య్యజుర్జ్వలంబు । చదువుకొనుచుఁ దోట సకలకల
సర్వలోకములను సాచుగానుమోడఁ । దివగుమందువచ్చు దివ్యశక్తి : ౨౯
- ఆ.వె. పుష్కరలోకమందు చూడిగా నీ పుండు । విష్ణులోకమందు విడువ బుండు
బ్రహ్మలోకమందుఁ బాఠకు యుండువు । తల్లి నీవు మనుజుతరినిఁ బ్రోవ. ౩౦
- సీ. సమస్తంబు నీవు సంతోషింపనివి బహువంబుల నిచ్చి పరగఁద్రోతు
శివానెఱు శివరును జెన్నుమీఱఁగ నీవు కరయుగంబును దృగ్యుగంబునందు
మంతరాశ్రువులయందును స్వేదమందును జనియించితివి సునిశ్చలతమోఱు
నానందజననివి యా దుర్గవును బదివిధముల నొప్పెదు వెన సత్య

తే.గీ. దెన్ను వరదపును సరిష వింకను వర । వరినియు గరిషపు సరవరాహ
పును వరాలోహపును సీలపును సుగంగపు దగ్గుసంద్యపు భోగమోక్షదపు తల్లి . ౯౧

సీ. చుర్యులోకంబుఁ మహిత భాగీరథి పాతాళమున భోగవతియు స్వర్గ
మునను మంచానీని మూడులోకంబులం బ్రవహించుదానపు భ కజనని
భూలోకమున నీపు బొసంగ ధరిత్రవై శోకదానివయి చొప్పుడితివి
అలల భువోలోకమందు శ క్తివయిత స్వర్గంబును దేజసానిదివియు
నా మహాలోకంబునందు మహాసిద్ధి జనలోకమందును జనని వగుదు

తే.గీ. వర తపోలోకమందుఁ దపస్వినియను । సత్యమున సత్యవాక్కునఁ జాలకీర్తి
దసరితివి నిన్నుఁబోలిన దైవ మెద్ది । తల్లి గాయత్రి విన్ను నేఁ దలఁతునమ్మ . ౯౨

ఉ. చిత్రచురంగులోకమునఁ బద్మపు పద్మజులోకమందు గా
యత్రది శంభులోకమున సుద్రుజ దెన్నుగ నీ చరిత్రముల్
చిత్రము ల య్యహంకృతికిఁ జేరె మహాత్మనటం బ్రధానసం
చాత్రవి నిన్నుఁ గొర్చెదను తల్లి సమస్తము నీవ యెన్నుగన్ . ౯౩

క. సామ్యూపస్థాపకైర వతి । రమ్యపు నీ దెన్నుగ శబలబ్రహ్మకా
సామ్యస్వరూపిణి న । ధమ్యపు పరశ క్తి పఖిలధాత్రవి తల్లి । ౯౪

చ. మఱియు నీ విచ్చాళ క్తివి, విజానళ క్తివి. క్రియాళ క్తివి గంగపు, యమునపు, విపాళపు,
సరస్వతివి, సరయువపు, దేవేకపు, సింధువపు, సర్వదపు, ఇరావతివి, గోదావరివి, శత
ద్రువపు, కావేరివి మంచానీనివి, రౌశికివి చంద్రభాగపు, నిత స్తపు. గండకివి, తపినివి,
కృష్ణపు, గోమతివి, పేత్రవతివి, ఇదపు, పింగళపు, సుమమ్నపు, గాంధారిని, హస్త
జిహ్వపు, పూషపు, అలంబిపు, కుహువపు, శంఖినివి, ప్రాణవాహినివి, శరీరస్థవైస
నాదివి నీవ, హృత్పద్మస్థవగు ప్రాణశక్తివి నీవ, కంఠస్థవగు స్వప్ననాయకపు,
తాలుస్థవగు సదాధారపు, విందుస్థవగు విందుమాలినివి నీవ, మూలంబైనఁ గుండరీ
శక్తిని నీవ, కేశమూలంబున వ్యాపినివి నీవ, శిఖా మధ్యంబున కేఖరపు నీవ, శిఖా
గ్రంథున మహోన్నతిని నీవ, జగంబెల్ల నీవ తల్లి । నీకు ననుస్కరించెద నని గాయత్రి
స్తోత్రంబు సేసినవారికి బహుపుణ్యంబులు గలుగు, మహాపాపంబులు శమనంబులగు,
అపూత్రులు పుత్రైవంతులగుదురు, దరిద్రులు ధనికులగుదురు, సర్వశీర్షగమన తపోదాన
యజ్ఞ ఫలంబు గలుగు. భూలోకవిభవభోగానంతరంబున మోక్షంబు గలుగు. మఱియు. ౯౫

కం. ఈ గాయత్రీ స్తవమును । దాగుగఁ గావించెనేని ఫల మెన్నఁదరం
బే గురుకామదమగుఁజు । మృగతి మును లనిరి సత్యమిది సత్యమగుఁజు . ౯౬

వ. అనిన విని పరమావందధరితాంతరగుండై , ౯౭

తే.గీ. పతగరాజగున శ్రుతి స్మృతి పురాణ । గోచరరహస్యము నెఱింగికొంటి ముదము
గంటి మోక్షైకహరుపుగాఁ దరించు । వరచుసాధన మింకొందిఁ బలుకు మనిన. ౩౮

— గాయత్రీ సహస్రనామములు —

సీ. కలహధోజన విను కల చొక్కటి యహోఘనాశకం బమితపుణ్యప్రదంబు
నైన గాయత్రీమహానామకసహస్ర మది ద్రాహ్మణులకు ముఖ్యంబునుమ్ము
ముది బ్రహ్మ ఛందంబు నెసఁగు సునుష్టువ్వు గాయత్రీ దేవత గాఁ దానంగు
హల్లలు బీజము, లచ్చులు శక్తులు, వ్యాసంబు లవి హతృరాక్షసములు

తే.గీ. గాఁగ నొప్పెడి నది నర్హకాదుదంబు । నిక్క మిది నమ్మి మోక్షంబు దమ్ము నిందు
ధ్యానమార్గంబు నెప్పెద నాంకించు । మాత్ర పితృంతనంతోష మలర నీచు. ౩౯

సీ. రక్ష వదాతహిరణ్యసింధవవప్రంబులునుగర్భి వన్నెరెక్కి
మూడునేత్రంబులు మొగి నొప్ప రక్తయై రక్తమాలికలతో రహి వహించు
మణిగణంబులతోడ మహిమయై సత్పు మాఝీహావమును దార్చి పేరుగర్చి
కరతలంబును గుండెకయఁ బట్టుపూపును దనర న్నవానననయలు మించు

తే.గీ. మంచిపేరులు మెడఁజుట్టి యంచినెక్కి । తిరుగు లోకైకదాత్రీ నుదీర్ణసౌఖ్య
రసవిదాత్రీ సమిత తాంతిలసితాత్రీ । సాధుజనయత్రీ గాయత్రీ సంస్కరింతు. ౪౦

అచింత్యగుణా	అజిత	అలక్ష్మి
అవ్యర్త	అజపా	అంత్యకార్పిత
అర్థమాత	అవిద్యా	అదిలక్ష్మి
అమృతార్ణవమధ్యస్థా	అరవిందనిభేక్షణ	అదిశక్తిః
అజిత	అంతర్బహిష్ఠిత	అకృతిః
అపరాజిత	అవిద్యాధ్వంసినీ	అయతాననా
అణిమాదిగుణాదార	అంతరాత్మిత	అదిత్యపదపీఠార
అర్కమండలసంస్థిత	అజ	అదిత్యపరిసేవిత
అజరాజా	అజముఖావాసా	అచార్యపరనా
అపరాధర్మా	అరవిందనిభాననా	అచార
అక్షసూత్రధరా	అర్థమాత్రా	అదిమూర్తినివాసినీ
అధరా	అర్థదా	అగ్నేయా
అకారాదిక్షకారంతా	అసజ్జా	అమరీ
అరిషడ్వర్గభేదినీ	అరిమండలమర్దినీ	అద్యాచార
అంజనాద్రిపతీకాళా	అసురఘ్ని	అద్యా
అంజనాద్రినివాసినీ	అమావాస్య	అనసస్థిత

అధారనిలయా	హిమాలా వాగ్గింద	కాత్యాయనీ
అధారా	దాయినీ	కాశరాత్రీ
అకాశాంతనివాసినీ	ముతా	కామాక్షీ
అద్యాక్షరసమాయుక్తా	ముషిః	కామసుందరీ
అంతరాకాశరూపిణీ	ముతుమతీ	కమలా
అదిత్యమండలగతా	ముషి దేవసమస్కృతా	కామినీ
అంతరచ్ఛాంతనాశినీ	ముగ్ధేంద్రా	కాంతా
ఇందిరా	ముణహస్తీ	కామదా
ఇష్టదా	ముషిమండలచారిణీ	కలకంఠీ
ఇష్టా	ముద్గితా	కలికంఠ సనభరా
ఇందీవరనిభేక్షణా	ముజుద్ధూర్గస్థా	కలకంఠచారిణీ
ఇరావతి	ముజుద్ధరా	కల్యాణీ
ఇంద్రవదనా	ముదుప్రదా	బిడలవతీ
ఇంద్రాణి	ముగ్ధేంద్రనిలయా	బిరుక్షేత్రనివాసినీ
ఇంద్రరూపిణీ	ముత్తీ	బిరునిందకాకారా
ఇక్షుకోదండసంయుక్తా	గాప్తభృప్రవృత్తినీ	యరితరీ
ఇషుసందాసకారిణీ	గౌతారివరసంఘాతా	బిముదాలయా
ఇంద్రనీలసమకారా	గౌతాదివిభహారిణీ	చాలిజిహ్వా
ఇకాపింగళరూపిణీ	ఏకాక్షరా	కరాకాస్యా
ఇంద్రాక్షీ	ఏకమాత్రా	కాశికా
ఈశ్వరీ	ఏకా	కాలరూపిణీ
ఈహాత్రయవిపర్జితా	ఏత్ర కనిష్ఠితా	కమనీయగుణా
ఉమా	ఐంద్రీ	కాంతిః
ఉషా	ఐరావతాహుధా	కళాధారా
ఉడునిధా	ఐహికాముష్మికక్రందా	బిముద్వతీ
ఉర్వారుకఫలాననా	ఓంకారా	కౌశికీ
ఉరుప్రభా	ఓషధీ	కమలాకారా
ఉరుమతి	ఓతా	కామచారప్రభంజినీ
ఉరుపా	ఓతప్రోతనివాసినీ	కామూర్తి
ఉరుమధ్యగా	ఔర్వా	కరుణాపాంగీ
ఉర్వరూపిణీ	ఔషధసంపన్నా	కరుణంతా
ఉర్వరేఖా	ఔషాసనఫలప్రదా	కర్మియా
ఉర్వార్వాదోగతిభేదినీ	అండమధ్యస్థితా	కేశవీ
ఉర్వీపదాహుత్రీయా	అఃకారమనురూపిణీ	కేశవసుతా
		కదంబబిరుముప్రియా
		కాశిందీ

తాళితా	అగదాహనా	గుణదాయినీ
తాంబీ	అహ్వం గదారిచీ	గిరిజా
తలతోట్టచున్నట్టితా	భాగరా	గుహ్యమితంగీ
తామరూపా	అగరాతోపస్థితా	గురుదప్తజవలభా
త్రేనుమితీ	అలమ్మి	గర్వాపహరిణీ
తామరూపా	అంశితజరా	గోదా
తృపాపతి	అదాభ్యాసప్రదాయినీ	గోచలస్థా
ఓమూరీ	అంచేమితిలకా	గదాధరా
ఋండనిలయా	గంగా	గోకర్ణనిలయాస్తా
కీరాతీ	గణేశగుహభాజితా	గుహ్యమండలస్త్రినీ
కీరవాహనా	గాయత్రీ	ఘర్మదా
తైలేయా	గోమతి	ఘనదా
కోకిలాలాపా	గీతా	ఘంటా
తేతరీమిమిక్రియా	గాంధారి	ఘోరదానవమర్చినీ
తమండలుధరా	గాంధారిలుపా	మృణమంత్రమయీ
చాళీ	గాంధారి	ఘోషా
కర్మనిర్మాలకారిణీ	గాంధారి	మనసంపత్తిదాయినీ
కంహంసగళి	గాదా	ఘంటారవప్రియా
కజ్జి	గంధర్వాపురసేవితా	ఘ్రూడా
కృతకౌతుకమంగళా	గోవిందచరణాశ్రాంతా	మృణమంత్రమయీ
కస్తూరితిలకా	గుణత్రయవిభాజితా	మనారిమండలా
కస్తూరీ	గంధర్వీ	ఘోరా
కరీంద్రగమనా	గహ్వరీ	మృతాచీ
ఋహూ	గోత్రా	మనవేగినీ
కర్పూరలేపనా	గిరితా	జ్ఞానదాతుమయీ
కృష్ణా	గహనా	చర్యా
కవీలా	గమి	చర్చితా
ఋహరాక్రయా	గుహవాసా	చారుహాసినీ
ఋటస్థా	గుణవతి	చతులా
ఋధరా	గురుపాపప్రణాశినీ	చండితా
ఋషిసాఖిలదిష్టపా	గుర్వీ	చిత్రా
ఋగ్గోపకరా	గుణవతి	చిత్రమాల్యవిభూషితా
ఋగ్వ్యా	గుహ్య	చతుర్ముఖా
ఋగ్గీ	గోప్తవా	చారుదంతా

చాతురీ
 చరిత్రపీయా
 చూతా
 చిత్రవస్త్రింతా
 చంద్రమకర్తకుండలా
 చంద్రహసా
 చారుదాత్రీ
 చక్షోరీ
 చంద్రహాసినీ
 చంద్రికా
 చంద్రదాత్రీ
 చారీ
 చోరా
 చంటి
 చంచద్వాగ్వాదిసీ
 చంద్రచూడా
 చోరవిరాగినీ
 చాచచందనరిపాంగీ
 చంచద్వాచురీపీఠికా
 చాచుచద్వా
 చాచుగతిః
 చండిలా
 చంద్రరూపిణీ
 చాచహోమప్రియా
 చార్వా
 చరితా
 చక్రణాహుతా
 చంద్రమండలమద్యస్తా
 చంద్రమండలదర్పణా
 చక్రవాకస్తనీ
 చేష్టా
 చిత్రా
 చారువిలాసినీ
 చిత్తర్వాహసా
 చంద్రమతీ

చందనప్రియా
 చోదయిత్రీ
 చిరప్రజ్ఞా
 చాతకా
 చారుహేతుకీ
 చక్రయాత్రీ
 చక్రధరా
 చాయా
 చందఃపరిచ్ఛదా
 చాయాచేపీ
 చిద్రనదా
 చన్నేంద్రియవిసర్పిణీ ॐ
 చందోనుష్ఠుప్రతిష్ఠాంతా
 చిద్రోషద్రవభేదినీ
 చేదా
 చత్రేశ్వరీ
 చిన్నా
 చురికా
 చేదనప్రియా
 జననీ
 జన్మరహితా
 జాతవేదా
 జగన్మయీ
 జాహ్నువీ
 జటిలా
 జేత్రీ
 జరామరణవర్జితా
 జంబూవీరీవతి
 జ్వాలా
 జయంతి
 జలశాలినీ
 జితేంద్రియా
 జితక్రోధా
 జితామిత్రా

జగత్ప్రియా
 జాతరూపమయా
 జిహ్వ
 జానకీ
 జగతి
 జరా
 జనిత్రీ
 జహ్నుతనయా
 జగత్ప్రియహితైషిణీ
 జ్వాలాముఖీ
 జవవతి
 జ్వరహిమ్నీ
 జితవిష్ణవా
 జితాక్రాంతమయీ
 జాగ్రతీ
 జ్వరదేవతా
 జ్వలంతి
 జలదా
 జ్యేష్ఠా
 జ్యోషాషోఘోటదిబ్బాఖీ
 జంఘినీ
 జ్యంభదా
 జ్యంభా
 జ్వలన్మాణిక్యకుండలా
 రుణనిరోధా
 యురూమానుతమేగినీ
 రుల్లక్ష్మీవాద్యకుశలా
 ఇరూపా
 ఇభుజా
 టంకదాణసమాయుక్తా
 టంకినీ
 టంకభేదినీ
 టంకిగుణకృతాఘోషా
 టంకనీయమహోరపా

ఊంకారకాలిణీ
తతశబ్దనినాదిసీ
దామరీ
దాకిణీ
డింబా
దుండుమారై కన్తితా
దామరీతంత్రమార్గస్థా
దమద్దమరునాదిసీ
డిండిరవనమా
డింబలనత్త్రైదావరాయణా
దుండివిష్ణుశబ్దసనీ
దక్కాహస్థా
డిరిప్రజా
నిత్యజ్ఞాన
నిరుపమా
నిరుదా
నర్మదా
సదీ
త్రిగుణా
త్రిపదా
తంత్రీ
మంసీ
తమిషా
తమః
త్రివిక్రమవదాక్రాంతా
మరీయఃదగామిసీ
తరుదాదిత్యసంరాశా
కామసీ
మహీనా
మరా
త్రికాలజ్ఞానసంపన్నా
త్రిపతీ
త్రిరవిదా
త్రిశక్తిః
త్రిపురా
మంగా

మరంగవదనా
తిమింగిలగిలా
తీవ్రా
త్రిస్సోతా
తామసాదిసీ
తంత్రమంత్రవిశేషజ్ఞా
తనుదుద్యా
త్రినిష్ఠపా
త్రిసంధ్యా
త్రి సనీ
తోషాసంస్థా
తాలప్రతాపిసీ
తాటంకిసీ
తమిషారాధా
మహీనాచలవాసిసీ
తంతుజాలనమాయుర్తా
తారహారావళిప్రియా
తిలహోమక్రియా
తీరా
తమాలకుసుమాకృతీ
తారకా
త్రియుతా
తస్య
త్రిశంఖపరివారితా
తలోదరీ
తిలోథాషా
తాటంకప్రియవాదిసీ
త్రిజటా
తి తిరీ
తృష్టా
త్రివిధా
తరుణాకృతీ
తప్తకాంచనసంకాశా
తప్తకాంచనభూషణా

త్రియంబికా
త్రిపరా
త్రికాలజ్ఞానాదాయసీ
తర్కపా
తృప్తిదా
తృప్తా
తామసీ
మంజురుసుతా
తార్కస్థా
త్రిగుణాకారా
త్రిభంగీ
తనువలరీ
తాత్కాలీ
థారవా
థాంతా
దోహసీ
దీనవత్సలా
దానవాంతకరీ
దురా
దురాసురనిబిడా
దేవరీతిః
దివారాత్రిః
ద్రౌపదీ
దుండుభిస్సనా
దేవయాసీ
దురాదాసా
దారిద్ర్యభేదిసీ
దివా
దామోదరప్రియా
దీప్తా
దిగ్వాసా
దిగ్విమోహిసీ
దండకారణ్యులయా
దండిసీ

దేవహుజితా
 దేవపంద్యా
 దివిషదా
 ద్వేషిణీ
 దాసువాక్యశీ
 దీనానాథసుతా
 దీక్ష
 దైవతాదిస్వరూపిణీ
 దేవీ
 తాత్రీ
 ధనుర్ధరా
 ధేనుః
 చారిణీ
 ధర్మచారిణీ
 ధురందరా
 తరాధారా
 ధనదా
 ధాన్యదోహిణీ
 ధర్మశీలా
 ధనాధ్యక్ష
 ధనుర్వేదవిభారదా
 ద్యుతిః
 చాన్యా
 ధృతపదా
 ధర్మరాజప్రియా
 ధృవా
 ఘామావతీ
 ఘామకేశీ
 ధన్వితాత్రప్రికా శనీ
 సందా
 నందస్మప్రియా
 నిద్రా
 సృణుతా
 సందనాత్మికా

సర్వదా
 సశనీ
 నీలా
 నీలకంఠ సమాశ్రయా
 నారాయణప్రియా
 నిత్యా ౩౦౦
 నిర్మలా
 నిధిః
 నిరాధారా
 నిత్యశుద్ధా
 నిరంజనా
 నాదదిందుకళాతీతా
 నాదదిందుకళాత్మికా
 సృసింహినీ
 సగభరా
 సృష్టనాగవిభాషితా
 సురకేశేశమనీ
 నారాయణపదోద్భవా
 నిరంజన్యా
 నిరాకారా
 నారదప్రియకారిణీ
 నానాశ్లోతిస్సమాఖ్యాతాపరా
 నిదిదా
 నిర్మలాత్మికా
 నవసూత్రధరా
 నీతిః
 నిరుపద్రవకారిణీ
 సందజా
 సవరత్నాధ్య
 నై మితారణ్యవాసినీ
 సేవనీతప్రియా
 నారీ
 నీలజీమూతనిస్సనా
 నిమేషిణీ

సవీరుషా
 నీలగ్రీవా
 నిశీశ్వరీ
 నామావళిః
 నిశుంభఘ్ని
 నాగలోకనివాసినీ
 సవజాంమీసదప్రఖ్యా
 నాగలోకాధిదేవతా
 సూక్ష్మరాక్రాంతచరణా
 సురచి త్తప్రమోదిని
 నిమగ్నార్ కనయనా
 నిర్భూతసమనిస్సనా
 సిందనోద్భాసనిలయా
 నిర్భూ హోపరిచారిణీ
 పార్వతీ
 పరమోదారా
 పరబ్రహ్మాత్మికా
 పంచకోశదీనిర్భూర్తా
 పంచపాతకనాశినీ
 పరచి త్తదిభానజ్ఞా
 పంచికా
 పంచరూపిణీ
 పూర్ణిమా
 పరమూ
 ప్రీతిః
 పరతేజఃప్రకాశినీ
 పురాణీ
 హేచుషీ
 పుణ్యా
 పుండరీకనిభేక్షణా
 పాతాళతలనిర్భగ్నా
 ప్రీతా
 ప్రీతివివర్ధినీ
 పాపనీ
 పాదసహితా

పేళిలా	ప్రయ్యచ్చుజునీ	విశాచినీ
వవనాశినీ	పుష్టా	వీతక్రియా
ప్రహవతీ	పితామహపరిగ్రహ	విశాచమ్మి
పరిత్రాంతా	పుండరీకపురావాసా	పాటలాక్షి
పరవ్రత స్తనమండలా	పుండరీకనమాననా	వట్సుక్రియా
పద్మక్రియా	పురుజంభా	పంచభక్త్యా
పద్మసంస్థా	పురుభుజా	ప్రియాదారా
పద్మాక్షి	పురుపాదా	పూతనా ప్రాణభూతినీ
పద్మసంభవా	పురుదరీ	పున్నాగవనమధ్యస్థా
పద్మవక్త్రా	ప్రవాళలోభా	పుణ్యలిక్తనిషేవితా
పద్మవదా	పింగాక్షి	పంచాంగీ
పద్మినీ	వీతవాసా	పరాశక్తిః
ప్రియభాషిణీ	ప్రదాపలా	పరమాహదకారిణీ
పరుపాశవినిర్ముక్తా	ప్రసవా	పుష్పకాండస్థితా
పురంధ్రీ	పుష్టిదా	పూషా
పురదాసినీ	ప్రతిష్ఠా	పోషితాఖిలవిష్టపా
పుష్పలా	ప్రణవాగతిః	పానప్రియా
పురుషా	పంచపరా	పంచశిఖా
పర్వా	పంచవాణీ	పన్నగోపరిశాయిని
పారిజాతసుమప్రియా	పంజరస్థితా	పంచమూత్రాత్మికా
వత్సనతా	పరమాయా	పుష్పీ
వత్సితాంగీ	పరంజ్యోతిః	పథికా
వత్సహసా	పరప్రితిః	పురుదోహినీ
వరాయణా	పరాగతిః	పురాణన్యాయ మేమాంసా
ప్రజ్ఞావతీసుతా	పరాకాష్ఠా	పాటలిపుష్పగంధినీ
పౌత్రీ	పరోశానీ	పుణ్యస్రుజా
పుత్రహృత్యా	పావనీ	పారదాత్రీ
వయస్వినీ	పావకద్యుతిః	పరమామృతగోచరా
వట్సుధరా	పుణ్యభద్రా	పూర్ణా
పాశధరా	పరిచ్ఛేద్యా	ప్రణవా
పంచజీ	పుష్పహసా	వలవోదరీ
త్రిలోకప్రదాయినీ	పితాంగీ	వలినీ
పుణ్యశీలా	వీతపననా	వలదా
ప్రణతార్తినిశానీ	వీతశయ్యా	వల్ల

పూతారీ
 వలరాకృతిః
 పణేంద్రధోగళయనా
 పణేమండలమండితా
 చాలదాలా
 విహుమతా
 చాలాతపనిధాంశుకా
 విలభద్రప్రియా
 వింద్యా
 విడదా
 బుద్ధిసంస్థితా
 విందీదేవీ
 విలవతీ
 విడిశమ్నీ
 విరిప్రియా
 వింధవీ
 బోధితా
 బుద్ధిః
 వింధూకటసుమప్రియా
 విలభానుప్రభాకారా
 బ్రాహ్మీ
 బ్రాహ్మణదేవతా
 బృహస్పతిస్తుతా
 బృందా
 బృందాపనిహారిణీ
 చాలానీనీ
 చాలాహారా
 చిలవాసా
 చిహూదర
 చిహునేత్రా
 చిహుచదా
 చిహుకర్ణావతంసితా
 చిహుదాహుయుతా
 చీతరూపిణీ
 చిహురూపిణీ

౭౦౦

చిందునాదకళాతీతా
 చిందునాదస్వరూపిణీ
 చిద్రగోదాంగుళిత్రాదా
 చిద్రాశ్రమవాసినీ
 చృందారరా
 చృహత్స్నంధా
 చృహతీ
 చాణపాతినీ
 చృందాధ్యజ్ఞే
 చిహునుతా
 చినితా
 చిహువిక్రమా
 చిద్రవద్మాననాసీనా
 చిల్లస్వత్రతలస్థితా
 చోద్దిప్రుమనిజావాసా
 చిడిస్తా
 చింబదర్పణా
 చాలా
 చాణాననవతీ
 చిదదానలమేగినీ
 బ్రహ్మాండవిహారంతస్సా
 బ్రహ్మాకంఠజసూత్రణీ
 భవానీ
 భీషణవతీ
 భామినీ
 భయహారిణీ
 భద్రరాశీ
 భుజంగాక్షీ
 భారతీ
 భారతాశయా
 భైరవీ
 భీషణకారా
 భూతిదా
 భూతిమాలినీ

భామినీ
 భోగనిలతా
 భద్రదా
 భూరివిక్రమా
 భూతవాసా
 భృగులతా
 భార్గవీ
 భూసురారిప్రతా
 భాగీరథీ
 భోగవతి
 భువనస్థా
 భిషగ్వరా
 భామినీ
 భోగినీ
 భాషా
 భూరిదక్షిణా
 భర్తాత్మికా
 భీమవతీ
 భవబంధవిమోచనీ
 భజనీయా
 భూతధాత్రి
 భువనేశ్వరీ
 భుజంగవలయా
 భీమా
 భేరుండా
 భాగదేయినీ
 మారా
 మాయా
 ముధుమతీ
 ముధుజిహ్వ
 ముధుప్రియా
 మహాదేవీ
 మహాభాగా
 మూలినీ
 ముసలోచనా

మాయూరితా
 మధుమతి
 మధుమాంసా
 మధుప్రదా
 మోగిని
 మధుసంఘాతా
 మిథిలాపురదానినీ
 మధుకై బంధసంహర్త్రీ
 మేదిని
 మేఘమాలినీ
 మందోదరీ
 మహామాయా
 మైథిలీ
 మిగ్ధశ్రుయా
 మహాలక్ష్మీ
 మహాకాళీ
 మహాకన్యా
 మహాశర్వరి
 మహాశ్రీ
 మేరుతసయూ
 మందారపరిమళార్చితా
 మంజుమంజీరవలదా
 మోక్షదా
 మంజుభాషిణీ
 మధురద్రావిణీ
 ముద్రా
 మలయా
 మలయాన్నితా
 మేఘా
 మరకతశ్యామా
 మౌగిణీ
 మేనకాత్మజా

౮౦౦

మహామూరీ
 మహాపీరా
 మహాశ్యామా
 మనుసుతా
 మోత్సరా
 మిహిరాధానా
 మురుందపదవిక్రమా
 మూలాధారస్థితా
 ముగ్ధా
 మణిపూరకదానినీ
 మృగాక్షీ
 మహిషాసూతా
 మహిషాసారిమర్త్తిని
 మోగాననా
 మోగగమ్యా
 మోగా
 మోహనాశ్రయా
 మోహనీ
 ముద్గమిష్యస్థా
 ముమునా
 ముగళారిణీ
 ముక్షిణీ
 మోగయుతా
 మక్షరాక్షప్రసూదిని
 మూత్రా
 మౌనవిభావజ్ఞా
 మదువంశసముద్భవా
 మరారాదిహారారాంతా
 మంజుషీ
 మంజురూపిణీ
 మౌమినీ
 మోగనిరతా

మూరుధానభయంకరీ
 ముక్తిణీ
 భూమా
 రాజా
 రేవతి
 రేణురా
 రితి
 రాత్రీ
 రాత్రప్రియాకారా
 రామమితా
 రత్నప్రియా
 రోహిణీ
 రాజ్యదా
 రేవా
 రామా
 రాజీవరోహిణా
 రాశేరి
 హావసంపన్నా
 రత్నసింహాసనసితా
 రత్నమాల్యాంబరధరా
 రత్నగంధానులేపనా
 రాజహంసరమాటూతా
 రింధా
 రంజితా
 రత్నవిప్రియా
 రహదేయయుగాధరా
 రాజితాభిలఘాలలా
 రుదచక్రపరీధానా
 రథిని
 రత్నమాలికా
 రోగేరి
 రోగశమిని

రావిడే
 రోమహరి డే
 రామచంద్రపరాక్రాంతా
 రావణచ్ఛేదరారిణీ
 రత్నపత్రపరిచ్ఛన్నా
 రథస్థా
 రుక్మభూషణా
 లజ్జాధిదేవతా
 లోలా
 లలితా
 లింగధారిణీ
 లక్ష్మీ
 లుప విషా
 లోకీనీ
 లోకవిక్రతా
 లజ్జా
 లంబోదరీ
 లలనా
 లోకధారిణీ
 పరదా
 పందితా
 విద్యా
 వైష్ణవీ
 విమలాకృతిః
 వారాహీ
 విరజా
 వర్షా
 వరలక్ష్మీ
 విలాసిని
 వినతా
 వ్యోమమధ్యస్థా
 వారిజాననసంస్థితా

వాయుడే
 వేయసంభూతా
 పీఠహారా
 విరూపిణీ
 వాయుమండలమధ్యస్థా
 విమలూపా
 విధిప్రియా
 విష్ణువర్ధి
 విష్ణుమిత్ర
 వికృలాక్షీ
 పసుంధరా
 వామదేవప్రియా
 వేణా
 పక్షిణీ
 పామరహిణీ
 వేదాక్షరపరీతాంగీ
 వాజపేయధురదా
 వానవీ
 వామజననీ
 వైకుంఠనిలయా
 వేదగర్భా
 పరా
 వ్యాసప్రియా
 పర్వధరా
 వాల్మీకిపరీసేవితా
 శాంభవీ
 శివా
 శాంతా
 శారదా
 శరణాగతిః
 శాతోదరీ
 శుభాచారా

శుంభాసురవిమర్షిణీ
 శోభావతీ
 శివారా
 శంకరాంతరీరిణీ
 శాకా
 శుభాశయా
 శుక్రా
 శివస్రంభానరారిణీ
 శరావతీ
 శరాసందా
 శరణ్యోత్పన్నా
 శుభాననా
 శరభా
 శూరిణి
 శుక్లా
 శబరీ
 శుకవాహనా
 శ్రీమతీ
 శ్రీధరాసందా
 శ్రవణానందదాయినీ
 శర్వాణీ
 శర్వరీ
 శద్భాషా
 శద్భుతప్రియా
 శదాధారస్థితా
 శక్తియైక్యతారిణీ
 శరంగమూపా
 శుమిత్రీ
 శుభాసురనయస్కృతా
 సరస్వతి
 సదాచారా
 సర్వమంగళకారిణీ

సామగాపత్రియా	సర్వజ్ఞా	ద్రోణాచారి
సూక్ష్మ	సాంద్రకరుణా	హంసవాహినీ
సాద్విశ్రీ	సమానాధికవర్జితా	జైమవత్తపరీతాంగీ
సామసంభవా	సర్వాష్ట్రంగా	క్షీరాద్ధితనయా
సర్వవాసా	సంగహీనా	క్షమా
సదాసందా	సమదా	సరస్వతీ
సూక్ష్మ	సకలేష్వదా	సాద్విశ్రీ
సాగరాంబరా	సర్వజ్ఞా	పార్వతీ
సర్వస్వస్వప్రయో	సూక్ష్మతనయా	చరాలోహ
సిద్ధిః	సేవీ	చరాంబితా
సామిందిమిపరాక్రమా	సోమసంహతః	శ్రీగాయత్రీ
సర్వసమిందలగతా	హిరణ్యవర్ణా	
సోమిందిమిపరాక్రమా	సూక్ష్మ	

౧౦౦౦

వ. అను నిది చేయును గాయత్రీ సమాసనామం చింతించు. నిది పుణ్యదంబు, పాపఘ్నంబు, సూర్యసంబక్రష్టవాచకంబు, జుష్టహేతుకంబు, ప్రతియష్టమియందును నిది తప్పక పఠించు నది. అందును, హోమ మ్రాతా ధ్యానంబులును జేయఁనగినవి. సుభక్తుండగు శిష్యుని కిది సుప్పంటగినది. చుముఞ్చులకు మోక్షప్రదంబు, రాములకు గామదంబు. రోగులకు రోగ చారి. బ్రహ్మచార్యా, సురాపాన, సువర్ణస్త్రేయ, గురుతర్పణమనాది మహాపాతకంబులనుండి తొలగించు నని చెప్పిన విధి మత్స్యంతానందపురుండై నాచుండు. ౪౨

—; దీక్షా విధి :—

కం. చరమతివగు నిచే సరి । మురి గాయత్రీ సమాసమును వింటిని నే ।
బరమకృపాకర దీక్ష । విరచమును చెలుపుమి నవి సురభంగినే. ౪౩

కం. భూమిమరులకు తేండ్రకు । గోమరులకు మజయు శ్రీలకును నియమవిధుల్
సామాన్యంబుగఁ చెలుపుము । నామిదం గరుణగల్గి నారాయణననే. ౪౪

కం. దీక్షం దెర్పెద విను పా । పక్షయ మది దేవతార్యపాపకహణా
పేక్షకులకు సభిచారము । సుక్షమమై యచ్చుఁగాన సురమునివర్యా । ౪౫

కం. దివ్యజ్ఞానమక్షయ । భవ్యంబగుటం దలంచి పండితులగువా
రహ్మణత దీక్ష యనెడి । సుద్యాహృతి యిడిరిసుమ్ము సురమునినాదా । ౪౬

కం. గురువును శిష్యుడు దీక్షి । పరుగుడు శుభంబునిచ్చుఁ బరిశుద్ధతయఁ
బుగునుఁ గావున దీక్షిఁ । బరికించగవలయు బరచుపాపం మనుచుఁ ।

౪౭

సీ. గురువు ప్రాతఃకృత్య పరిసమాప్తియొసర్చి స్నానసంధ్యాదిక మైవవేసుక
వరకమండలువును ధరియించి మోనియై యేటియొద్దనునుండి యింటికి
యాగమండపముపై నాసాదనుచుచేసి యొగి నానసమునఁ గూర్చుండి పిదప
నాచమనము చేసి ప్రాణంబులను నాయమించి గంధ సుబ్రష్ట మిశ్రితముగ

లే.గీ. నేటిమా ర్హత్రమంత్రంబురోడ జపము । చేసి నీశుల సాధించి యా సువారి
చేతఁ గలిరాత్మమంత్రంబు చెప్పి యవలఁ । గలయ ద్వారంబు ప్రోక్షింపవలయు సెనుట. ౪౮

సీ. రమణ సూర్యోదంబరమున గవేశుని శ్రీని భారతనిఁ బూజింపవలయు
వారి నామంబులు వరుసగా జపియించి ద్వాపదక్షిణభాగఁ గోరి గంగ
గణనాధునిం బూజ గావించఁగానగు వామభాగము క్షేత్రపాలు యమున
దేహశియం దత్తదేవతఁ దస్మంత్రమునఁ బూజచేసి సంమోదచులర

లే.గీ. సృశ్యమగుసర్వమును మహాదేవియనుచు । నత్తమంత్రంబుచే దేవతాంతరాయ
ములను గగనగమలబద్ధములను భూమి । గమలఁ దోలంగవలయుఁ బృథులలిత్తః ౪౯

సీ. వామభాగ స్ఫులిచి వరుసగా దక్షిణపాదంబుచేత రోపరికిఁ జొప్పి
కలశంబు స్థాపించి కడఁగి యుత్పత్తింబిచ్చి యర్హ్యజలంబుచే సెనుటదిక్కు
నెండి వాస్తువుతోడ సబ్బట గంధజ్జప్తాక్షతంబుంచేత సర్వజేసి
పంచగవ్యముచేత భవ్యార్హ్యజముచేత రోరణ స్తంభంబు రొడచుదనుక

గీ. జేరి మండపప్రోక్షణ సేయవలయు । గురుఁడు మనమున జగమెల్ల పరమేశ్వరి
మయమని తలంచి మూలంబు నియతిఁ జదివి । దర్శమండపప్రోక్షణ దగునుజేయ. ౫౦

సీ. హుమ్మంత్రమునను సమ్యక్షణంబును జేసి యంతరంబున ఛాప మచురనిచ్చి
విశిలంబులను జర్చి వెలయంగ గుళమాళ్లనిని మార్చనముచేసి నీలకంఠ
చెన మార్చనముచేసి యెసఁగ దత్పంజంబు స్థాపించి బ్రహ్మహ తంత్రయుక్త
మొదల దీనానాథులనుఁ దృప్తిదొందంగఁ జేసి మృద్యానఁ జేసి పిదప

లే.గీ. ప్రాజ్ఞాఖండంబు దేశికప్రపరు మ్రొక్కి । విధివెల్చిగి సిద్ధమంత్రంబు విడువకోర్కి
మంత్రదేవత ధ్యానించి మఱియు భూత । శుద్ధి మొదలగునవి తొంటిచొప్పున నిడి. ౫౧

సీ. రేయమంత్రమునను న్యాయంబుయిల ఋష్యాదికన్యాసంబు నాచరించి
శిరమున ఋషి ముఖసీమను ఛందంబు నెదను దేవత గుహ్యపదమునందు
ఋజంబు సడుగుల నోజశక్తిని న్యాస మొనరించి యవ్వల నోర్చుగలిగి
తాంత్రయరవంబు దట్టి చిగ్గండంబు ప్రకటింపవలయు ఛోటికల మూట

తే.గీ. ప్రాణములనాయునింపంగ వలయు మూలమంత్రమున చేహమునన్యసింపదగు మాతృ
కలను బ్రణవంబు ప్రథమామ్బు కలితమిందు । కంబుగా నమ యనుచాని గలిపి పలున
నల్ల యవయవముల న్యసింపవలయు

౫౨

సీ. మెదిగి షడంగంబగు మూలమంత్రంబున నంగుష్ఠమాదిగ నంగుళులను
హృదయాదులను న్యసియించి సమఃపద స్వాహా పఠింపబడనహిత హం ప
దంబు బొడబ్బువదంబును బ్రణవంబు గలిపి షణ్ణాంత్రంబు రెలకు జెప్పి
యవల షడంగంబు లంటియు మూలమంత్రంబున గర్భోక్తధర్మ మెఱిగి

తే.గీ. పర్ణవిన్యాసములు సేయవలయునంబ్రు । న్యాసమిది యిది దీక్షకు ననమమూర్తి
తన శరీరంబునందు నానమి శుభము । దీక్షయం బొసరించుటఁ చెలిపెద నితః.

౫౩

సీ. టిడిఘటంబున ధర్మంబు, వామఘటంబున జ్ఞానంబు, ఎడమతొడ పై రాగ్యంబు, టిడిరాక్ష
నైశ్వర్యంబు, ముఖంబున ధర్మంబు, మటియు వామపార్శ్వంబునను, దక్షిణపార్శ్వంబు
నను భూర్భువోక్తజ్ఞానాదిరంబుల న్యసింపవలయు. ఓకంబునకు ధర్మాదులు పాదంబులు,
సంధ్యంబులు గాత్రాదులు అని చెప్పబడినవి. మృదువగు నాసెనంతంబున హృదయస్థానంబు
లసంతంబును, దివిలంబును నగు. ప్రవచనధర్మంబున్యసింపి దానియందుఁగళాయుకులగు
సూర్యేంద్రపావనల న్యసింపవలయు. మూలమంత్రంబు ఐతింపఁచుఁ గళలను ద్రాయనద
నియు మునులునెప్పుదురు. సంక్షేపంబుగాఁ గళల దివరించెద. సూర్యునకుఁ బండ్రియెడ,
పండ్రినకుఁ బదియారు, పహ్నికిఁ బదిసెనిమిది చెప్పఁబడినవి. దానిమీద సత్త్వరజస్త
మంబులన్యసింపి, ఆత్మను, అంతరాత్మను, జ్ఞానాత్మను న్యసింపవలయు, నిది ఓకకల్పన
క్రమంబు, అననాయ సమః అను మంత్రంబుచేఁ ఓతందొసర్పించి, కర్మోక్తక్రమంబున,
చేయమంత్రక్రమంబున సంబితం ధ్యానించి, మానసికంబులగు నుపచారంబులచేఁ బూజించి
కర్మోక్తక్రమంబున ముద్రలు బ్రదర్శింపవలయునని చెప్పి వెండియు నారాయణుండు.

౫౪

సీ. అంతట వామభాగాగ్రంబునందు షడోక్తజవద్మలమును రాణఁగూర్చి
చతురశ్రయంతమును జలిపి దానినెడిమ మండలంబు లిఖించి మధ్యమునఁ బ్రి
యోణంబులిఖించి కొమరుగా శంఖముద్రను జూపి షడ్భాత్రతలిని బొసంగ
పద్మోజములయందు నల్ల తాంతంబులఁ బూజింపవలయును భూమిమరుదు

తే.గీ. అగ్నిముఖోజములను షడంగపూజ । నరుచవలయును దిమ్మట శంఖపాత్ర
మును గొనుచు నత్తమంత్రంబునను గ్రమముగఁ ।
ద్రోక్షణము సేసి జపమునల్పుటపొసంగు.

౫౫

సీ. అర్హ్యపాత్రాధార యైన దేవికి నమస్కారంబు సేసెదగాక యునుచు
మం సహృదంధలహృదాయ తుభ్యం నమస్తే భకతానుమహత యంచు
విహతశంభాచార విచులమంత్రయు పెద్ది స్థాపనం దొనరించి యోపితడర
లహరిఁ బ్రదక్షిణ క్రమమున భజనహృదయను బూజించి కాంక్షదనం

తే.గీ. మూలమున శంఖమును జల్లి యెగురి పాత్ర | పీఠ స్థాపించి మదిలోన మోదనలర
సంత అం సూర్యమండలాయ యని మణియుద్వాదభకతాత్మనే యని తనర గొల్చు
మనుక చేవ్యర్హ్యపాత్రతాయ నమ యిలంబు. ౫౬

ప. తదనంతరంబు, శం శంభాయ నమ యని యుచ్చరించి, శంఖంబును సూర్యద్వాదభకతలం
బూజించి విరోమహాత్యకయగు మూలమంత్రంబు నుచ్చరించి, యథాక్రమంబుగా సూర్య
కలం బూజించి, శంఖంబు జలంబున నింపవలయు. ఉం సోమమండలాయ ద్దోడభ
కతాత్మనే యని, అమృతార్హ్యమృతా మని, హంమంత్రాంతఃటగు మంత్రంబు జపించి
సృణిమద్రదే జలంబుం బూజించి తిరంబుల నావాహనంబు సేసి యెచ్చటనే యెరుగి
మూల మూలమంత్రంబు జపించి, ఇతలగంబుల జలంబుల స్యసించి మత్స్య ముద్రచే
మూలమంత్రంబువలన నెరుగిమూల జపించి, శంఖ దక్షిణపార్శ్వంబున స్యసించి,
శంఖమధ్యస్థాంబులకు బాధాత్రస్యమిచ్చై చల్లవలయు నని చెప్పి మఱియు నా
యంబు.

సీ. అంతటా దనుమ్రాల నుగునై నతిరమ్య సర్వతోభద్రంబు చక్కవ్రాసి
దాని కర్పరమంబు దప్పక చెల్లని తండులంబులు పోసి దర్పితార్ప
నవరించి యాచారశక్తి నారంభించి దీక్షమన్వంతంబు పేర్చి గొల్చి
టాడుతని కడవఁ దోలెచ్చి యస్త్రాది తతిమనుషుల జ్ఞాతందొసరి

తే.గీ. ముద్విజులొగుదారంబు లొప్పజుట్టి | పొసఁగ నవరత్నములనుంచి భూరికార్ప
యంతముగా గంధమాల్వాదులంచి గురుఁడునుంచదగుదారమనుచున మందిపీట. ౫౭

ప. తదనంతరంబున గంధపీఠంబుం మైర్యంబు భావించి తీర్థంబులచేఁ బ్రతిరోమ
మాతృకకా జపించి కలశంబు బూజించి దేవతామృదిచే మూలంబు నుడివి జపించి లాది,
మనస, మూఱిడి చిట్టక్కచేఁ గలశంబుగట్టి, చక్షరంబున గంధపుష్పాక్షతంబులిడి స్థాపించి
మంత్రయుగ్మంబుచే పేష్టనంబుసేసి ప్రాణస్థాపన మంత్రంబుచే నది సేసి యావాహన
ముద్రాదులచేఁ బరదేవతం ధ్యానించి కల్పోత్తక్రమంబున స్నానంబు భకతలంబు లడిగి యర్హ్య
పాద్యాచమనంబులిచ్చి మమహ్నాభ్యంజనస్నానంబులు యథావిధి నెఱచి రక్త జ్ఞానుపత్తి
యుగ్మంబులిచ్చి నానావిధమణిమూషణంబులిడి వర్ణమాతృకల సంపుటించి దేవ్యంగంబులు
స్యసించి చందనాగమ కల్పార కాశ్మీర కస్తూరీసహితగంధం బలంచి పుష్పంబులిచ్చి

హవంబువైచి దీపంబునూచి కల్పోత్త వివాసంబున నంగహాట సేసి పిమ్మట వైశ్వ దేవంబు సేయవలయు. దక్షిణభాగంబున స్థలించి సేసి హుతాశనం గ్రహించి మూర్తిని దేవత నావహించి యథాశ్రమంబునం బూజనీయవలయు. తామంత్రసహిత మూల మంత్రంబున నిరుణయియిక్కమాదులు పాయసమృతంబులచే హోమంబు సేసి గంధాదుల సర్పించి దేవినీ ధీతమధ్యమం దుంచవలయు. హవిష్యచే సంతటబలిం జల్లంబగు, దాదద సహితయగు దేవతం గంధపుష్పాదుల సర్పించి, తాంబూల చిత్ర దామరాదు లిచ్చి మంత్రంబు చేయిసాల్లు జపించవలయు. ఉపాసంతరంబున సీతాన్యధిగ్భాగంబున వికీరంబు సేయనొప్పు, తిమ్మట దుర్గ నావహించి కల్కరిని స్థాపించి చక్షరక్ష రుని యుచ్చరించి యదుకంబులం జల్లి యత్తమంత్రంబుం జపించి ప్రుదక్షిణంబుగా చత్రచేశంబున శుభ్ర జలంబుఁజల్లి గురునిం గూడి శిష్యుండు భజించవలయు. నా రేయి నా వేదియందు నిద్రించందగు నని చెప్పి వెండియు నారాజుండు.

౨౯

సీ. కుండనంస్సాగరంబు సండిలసంస్సాగర మొనరంగఁజెప్పెద వినుము సీద
మూలమంత్రముచేత మొగి జూచి యత్తమంత్రముచేతఁ బ్రోక్షించి దానిచేత
తాదనం బొనరించి తగ గవచంబున సమ్యక్షణము సేసి యవల మూచు
ముటుగాఁ బ్రాగ్గ్రమల నుదగగ్రంబులను గీసి ప్రణవంబునను దలిర్పు

తే.గీ. ధీతమధ్యక్షణము సేసి ప్రీతిమీర । చేచి సర్పంబవలయును చిశ్యుల
మొనసి యాధారమంత్రంబు మొదలుపెట్టి । ధీతమంత్రావసానమై పేర్కొనలర.

౩౦

ప. అందు గౌరీశంకరుల నావహించి, సమాహితంచే ద్వానాహనాని షోడశోపదారంబులం బూజించి, మురున్నాతయై కామాతురమై చేరిన దేవిం జూచి శంకరుండు క్రీడించునట్లు కించత్సమయంబు చింతించి, పాత్రంబున సగ్నిం చెచ్చి ముండిడుకొని, రాక్షసాంశులని విడిచి, పూర్వోక్తపీక్షణాదులచే సంస్కరించి, రంజీతము నుచ్చరించి, చైతన్యంబు యోజించి, ప్రణవంబున సప్తపారంబు లభింపఁజేరించి, ముద్రం జూచి, దర్శచే రక్షితంబు సేసి, మూలమంత్రంబున ముసఁగిడి, మూలమంత్ర ప్రదక్షిణంబు సేసి, మూర్తిపై గూర్చుండి, కుండంబుపై జేయడి, తారంబుం జపించవలయు, శివక్షిణుడచే చేయి యొనిఁ పీడిహోత్రు నుంచి, యాచమనంబు చేసి.

౩౧

కం. దేవుఁ జగదుత్పాదక । దేవిఁ జగదంబికఁ మచిన్పిలిపి, సునం
భావన ద్యానింపఁగదగు । నీ విశ్వమనెల్ల ప్రోచు నీశ్వరులనునఁ.

౩౨

ప. అనంతరంబు చిత్పింగళహనదహపద యుగ్మంబున వహ్నిదీపనార్థంబు స్నానాయుక్తం బుగఁ బ్రబ్ధినింపఁజేయుచు.

౩౩

తే.గీ. జాతపేదు హుతాశను జాతరూప । వర్ణ సగ్ని సమర్థుఁ బ్రబ్ధిలితు సునలు
విశ్వతోముఖుఁ గొల్పెద విమలవర్ణునినుచు ప్రొక్కంగవలయుఁజూ యమివచేత్యః

౩౪

తే.గీ. స్వస్తి పూర్తసహస్రార్చి నవతిహ్వా । చాపధర పూర్వ భూమినిసారి యనుచు
సంగమల నారిటి వ్యసించి యవల ధ్యాస । మొసల గావించవలయును మునివరేణ్య : ౬౫

చ. పడంగంబులు జాత్యుక్తంబుగా బూర్వసాసంబుల న్యసించి హేమవర్షించును, త్రినే
త్రుంచును, పద్మసంస్థితంబును నగు పహ్నిం ధ్యానించి బండచేఖలయపరిధాగంబున
బరిపేచనంబు నేసి, దర్పలు పఱచి, పరిధి వ్రాసి, త్రికోణస్పృతంబును, షడ్కోణ
స్పృతంబును, అష్టదళంబుగను న్యసించి, పహ్నిచూత్రంబు చేసి య్యుక్తంబునడుగు
పక్ష్యూణాయత్రంబుచే పహ్నిం బూజించునది. దైత్యాసుర యని ధ్యానంబును, జాతపేద
యని యావాహనంబును, లోహితాక్ష యని కర్మముల సాధించునది. పహ్నిజాలూపిత
మను మంత్రంబున పహ్నిం బూజించునది. షడ్కోణంబుల గ్రహంబుగా హిరణ్యము,
గగనయు, రక్తయు, గృష్ణయు, బహురూపయు నను శక్తిలం బూజించునది. సప్త
జిహ్వలు కేసరంబులుగా నెంచి భూజించునది. శక్తి స్వస్తిక ధారిణులగు కళలం దళం
బుల నర్చించి జాతపేదంబును, సప్తజిహ్వంబును, హవ్యవాహంబును, అష్టదళ
జంబును, దైత్యాసురంబును, కౌమారతేజంబును, విక్రమముంబును, దేవముఖంబును
నను మూర్తులుగల తారాగ్నిరి సమస్కరించి, పక్షావ్యాయుధసహితులగు నింద్ర, యమ,
వరుణ, కుబేరుల నర్చింపవలయు. మలయుం దిదప బ్రుక్కునసంస్కారంబును, అజ్ఞ
సంస్కారంబునుం జేయవలయు. బ్రువంబుచే పుత్రంబు భూని హోమంబు బొందెని
దక్షిణభాగంబునుండి పీఠిహోత్రుని, దక్షిణభాగంబున సగ్నయేస్వాహ యని పేర్చి,
వామంబునుండి పుత్రంబు గొని సోమాయస్వాహ యని వామాంబంబున పేర్చి,
మధ్యంబునుండి పుత్రంబును గొని అగ్నియోమాయస్వాహ యని మధ్యనేత్రంబున
పేర్చివలయు. విదప దక్షిణభాగంబునుండి పుత్రంబు గొని అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహ
యని బుఖంబున పేర్చివలయు. అసంతరంబు తారవ్యాహృతులచే హోమంబు చేసి
తర్వాత సన్నిమంత్రంబున పేర్చి పిదప బ్రణవంబున నెనిమిది పుతాహతు లిచ్చి
వెండియు గర్వాధాన పుంసవన సీమం తోన్నయన జాతకర్మ నామకరణోపనిష్క్రమ
వాన్మంత్రాశన చూడావ్రత మౌండీబంధ చుహప్రతాపనిషదీవ్రత గోదానోద్వాహతంబు
లను శ్రుతిదీధితంబులగు సంస్కారంబులు నెఱపి, శిష్టం జార్వాశిం బూజించి విడువ
వలయు. హిందట నమిత్వంపకంబుచే పహ్నిపద్దేశించి పేర్చి యావలంబున దైకా
హతు లిచ్చి బ్రుక్కునందు నేయిడి హస్తంబున నుంచి బ్రువంబుచే మూసి నిజానంబున
నుండి గురుండు పొషడంతంబగు మంత్రంబుచే పేర్చి చుహగవేళ యను మంత్రంబుచే,
బదిమూహతు లిచ్చి పీఠంబు నర్చించి దేవ మంత్రదేవతను పహ్నియందు ధ్యానించి
తన్ముఖంబున మూలమంత్రంబుచే నిరుదదియై దాహతు లిచ్చి యుభయవక్త్రంబు కేకధ
వింసంజేసి గురుండు తదైక్యంబు ధ్యానింపవలయు. పిమ్మట దేవతలకు పడంగాహుతులు
విడివిడిగా నిచ్చి నావీసంధానంబు నేయవలయు. అంతః గర్వోక్తక్రమంబున గజాంతర

సహస్రకంబుతో మూండుంజ్రంబుచేఁ బిలహోమంబు చేసి చేపీనుండుద్దం థాదించి
యామ్యునిచేపీగంబులను, వహ్నివిదేవతలను తృప్తిపొందించి యనంతరంబు. ౬౬

క. తనశిష్యుని స్నాపినిగాఁ | గని సంధ్యాదితము దీర్చి తడునిర్మలవ
స్త్రినిఁ జేసి స్వర్ణపూషణు | నొసరించు బుద్ధాంబుపాత్ర ముద్దించి తగదా. ౬౭

చ. వీరస్తుండై యున్న సమయంబున శిష్యుండు. ౬౮

రం. గురునాథ సథాసమంబుం | గర మ్మిని మ్రొక్కి సంతకనచేవత్సర
బంధుని సమస్కరించి ను | తనమీదగ నిష్టరచిసంకుఁడఁ గూర్చుండకా. ౬౯

తే.గీ. గురుడు సదయత సిద్ధించి కొడుకుమీగుం | తనకు చెల్వన్య మాతని తనుచునుండు
దారిది థాదించి తదవ్వసంకోఁభసంబు | సేయఁగాఁదగు హోమసందిద్ధితనం. ౭౦

౭౧. చాత్రుతనుఁడనందు శిష్యుండులందుఁ గ్రమం బులుగను చలంచి ధ్యానమును నొసర్చి
తర్క భూర్తిసేయఁగాఁదగు నెద్దన్న | వినుము తెలుపువాడ విస్తరించి. ౭౨

౭౩. పాదంబులఁ గళాభ్రంబును, సంఘం తత్త్వాభ్రంబును నాధిపి ఘనసాధ్యంబును, హృదయంబున
పద్మాభ్రంబును, పాలంబున బద్రాభ్రంబును, మూర్తంబున మంత్రాభ్రంబును
ధానించి, పుష్పచే శిష్యు స్ఫులింపి, తలఁజ్యుతస్ఫులించున ష్టకంబుచేఁ బ్రత్యక్షంబును
తారాభ్రసంక్రప్తధానంబున చోదయామ్యుడు ప్రధ్యానుస్థాహ యని యుచ్చరించుచు
నెనిమిదివారు హోమంబు సేసి, శడవర్ణంబులు బ్రహ్మయందు లీనంబు సేసి, రక్షాత్ర
బ్రహ్మనుండి స్పర్ధిపూర్ణంబును గురుండు నిజచైతన్యంబు శిష్యునందుఁ గల్గి పూర్ణాహారి
సేసి, వెండియుఁ బాదక లగాహతి మొనర్చి, తనజుండరి వహ్నివి గ్రమంబుగా శిష్యున
కిచ్చి శిష్యునేత్రంబులు ఉత్తరంబునం బంధించిన సతరంబు బండనమీదంబునండుండ శిష్యు
హస్తంబులవలన చేరికెం బుద్ధాంబరి యుద్దించి, నేత్రబంధంబు విప్పి, విష్ణురం
బునం గూర్చుండి యథోర్తక్రమంబున శిష్యుచేహంబున భూతఁబ్ది నిల్చి, మంత్రో
చితంబులగు న్యాసంబులను శిష్యుని చేహంబున నెఱపి యన్యంబును మండలంబున
శిష్యు నుండ నియమించి, బంధస్థంబులగు బల్లవంబులు మాతృకం జపించుచు, శిష్యు
శిరంబున నుంచి, కలశస్థంబులుచే శిష్యుస్నానంబుసేయించి, రక్షర్థంబు పర్చినిలఁపేకంబు
సేయించున, సంత శిష్యుండు లేచి చత్రంబులు గట్టి గృతభస్మావలేష్యుడై గురునన్నిధిం
బ్రవేశించిన సంత గురుండు దయాహృదయంబునచే తన హృదయంబునందరి శక్తిని
శిష్యు హృదయంబున నుండ థాదించి యైక్యంబు చింతించుచు గంభవహృక్షతరం
బూజించి స్వహస్తంబు శిష్యు శిరంబున నుంచి చేపీదుంజ్రంబు శిష్యుని దక్షిణత్రన
లంబున ముమ్మా రువదేయించిన శిష్యుం డక్షోత్తరశతంబు జపించి భూమిపై నొలుగి

గురునకు దండప్రణామము చేసి, తనకుఁ గల యర్థము గురువున కర్పించి, ఋత్విష్ణులకు దక్షిణ రిచ్చి, బ్రాహ్మణులకు ధోజనములు పెట్టి, సువాసినులఁ, గన్యల, బ్రాహ్మణుల, వాలుల, వీనుల, ననాథుల, దరిద్రుల చిత్తశాంతిఁబొసర్చుక పూజించి కృతార్థుండై యను దినము మంత్రణవంతు సేయుచుండవలయు. ౭౨

క. అని యట్లులు పీఠవిధి । వినిపించితి మునివరేణ్య విప్రులెల్లెఁ
ఘనధర్మంబిగుదీక్షఁ । గొనియాడం దలమె చేదిఁ గొలుపుచు నీవుఁ. ౭౩

న. అనిన విని సంతుష్టాంతరంగుడై నారాయణునిఁ ననుస్మరించి నారదుండు దేవీదర్శన లాలసఁడై తపంబునకుం బయ్యె నవి చెప్పిన విని వ్యాసుం జూచి జనమేజయుం డిట్లనియె. ౭౪

—: కేనోపనిషత్ సర్వవర్ణనము :—

చ. ద్విజులకు శక్తిపాస్తి ప్రసరిచ్చితుతమై తనరాసుండఁగా
ద్విజు లది మాని యస్మదగు చేవతలం భజియింపఁబొచ్చి రో
ముజవరేణ్య చూడ నిది చోటయు పైష్టవ, చీన, తెన, బా
గ్గవన, విగంబరాడుంగు శ్రోతవిష్టరితులై రి కంటచే. ౭౫

చ. మరగంధారు పంపిచులు మాన్యులు తర్కవివక్షణు ల్మహా
ప్రభులు వ్యాకృతిప్రముఖపాఠగులుఁ ఘనయోగ సాంఖ్య వి
ప్రభులును సయ్యు భాసురులు శ్రుత్యనువర్తన చూని రేరాకో
యతికులవర్గః వారణము నారసి చెప్పుము సత్కృపామర్తః. ౭౬

న. ఆదియుంగాక. ౭౭

అయె. మున్ను నీవు పొగడియున్న చుటిదీక్షవ । నన్నుతప్రభావ నరటి నొప్పు
తెప్పుముయ్య నాకు శ్రీదేవిభక్తుండ । విసంగ నిచ్చయింతు ఓసులలర. ౭౮

న. అనిన విది వాదరాయణుం డిట్లనియె. ౭౯

కం. నమయోచితముగ నడిగితి । విమలమరీ । శ్రద్ధతోడ విను రొర్లి మహా
సమరంబు ప్రవ ర్తించెను । నమరులకును రాక్షసులకు సెవసినాథాః ౮౦

తే.గీ. దేవివృషచేత జయమాయె చేనతలకు : దనుజులెల్లను వారాజమునకుఁ దోయి
యొంది రంతట మదమోహయుక్తి గర్వ । మెనయ దమయంతవారు లేరనిరి మరలు. ౮౧

కం. కల్పము భల్లము సంహ ర్లమును మేమె జగము సంతుల కీర్తి
స్ఫూర్తి గనుచుమ్ము నాశర । మూర్తులు పోలుదురె వరపమూర్తులు వారర. ౮౨

ప. అని పరాశక్తిప్రభావము మఱచి మోహవిష్టులైన సురల ననుగ్రహించునందలంచి
జగదంధిక. ౮౩

సీ. కోటిసూర్యులతోడ దీర్చిన దుడి గాంచి శతకోటివంతుల సాటి నొప్పి
విద్యుదుద్యత్ప్రభావిన్పూర్తి సురలార మగదార నిగదార జగ పహించి
పద్మరాగప్రదాబలం దుడాయంచి గాదత్యక్తప్రచారం ను దనరి
కమనీయగోషేధికచ్ఛాయ నుండించి నవనీలమణిరొచ్చి నవభుజించి

తే.గీ. తరతర ప్రళయములైన తళుకు తెళుకు । సులల నలుచెన బలుగిది నలమొనుచు
నెన్నఁ చెప్పెను నెక్కడ నెఱుంగునొ । పరమమందలతేజ మువ్వులిల సులల. ౮౪

సీ. అంతలు విస్మయంబుంది యిదేమి ధిక్రంబు దైత్యులచేష్టితందొ కాక
మాయయో యొక మహామహాః డెప్పడెనియు నిర్మించెనొక్కా సందియముదోమి
సుని యక్షకడ లేగి యడుగుద మిది భుండు పీఠహోద్రుది తీరి నిలుధనిమఱు
పొమ్మిల్ల యక్షుని పొంతలు ని రేజ డెద్దియో యదిగి నీ వెఱిగిలమ్ము

తే.గీ. నామమును యత్నపరింబును ననలుచు పోవ నీక్షించి యుండు నీ వెవడవు
నీ బలం దెద్దిగా విది నిప్పువేల్పు । భూమండను కర్ణ నాటను భూమనశ్చక్తి, ౮౫

క. అనవుడు యక్షుడు పరితా । విను మిరుక భూమనశ్చక్తి వెలయునుమిరిక
గను నీ తృణమును దగ్ధం । పొసరింబును దీని సుని నొయ్యను సరకుకా. ౮౬

కం. లేన సర్వావయవబలంబును । జూపియు నిప్పు చాని ముగ్ధి భహింపం
గ సత్యంబులు లక్షా । ననకుంతై తెరిపె దనదు వాస్తవ సురలలకా. ౮౭

కం. అది విని యుద్రుడు వాయుకాః । గదియంగాఁ జీరి నీపు కనుదేగడు న
మృదమునఁ బని యా తేజం । దెదియో యక్ష నడిగి దెన నేలేను మనకా. ౮౮

కం. తనయంతవాడు లేదని । మనమును సఖిమానపరత మదమోహితుడై
చని గారి యెదుట నిలువం । గని యక్షుడు పరితె విల్లు గంభీరగరికా. ౮౯

తే.గీ. ఎవ్వడవు నీవు శక్తి నీ తెయ్యది యన । మాతరిత్వండు పరితె నో మహితమూ ని
యనిలుడను నేను జాలనిమందు శక్తి । జగమున్నియు నాచేతఁ జలనమందు. ౯౦

కం. నావుడు యక్షుడు పరితెను । నీ పనిలుడవేని జగము నెల్లఁ గదల్పుకా
దేవగలదేని దృఢ మిదె । లేవంచెయు మన సతఁడు లేచి కడంకకా. ౯౧

కం. తన శక్తికాలది కమపీ । పిను దృఢ మెక్కింత నెగయఁజేయఁగరే రొ
య్యన సిగ్గెవడి నురాశి । వినుపించెను దాను జనిన పృథ్వాంతంబుకా. ౯౨

కం. అంతట దేవతలెల్ల చ । చింతం బొట్కుచును పోయి చేమొప్పి మరు
త్వంబుం గని చెప్పిన సతఁ । దెంతయు విస్మయము నొందె నిది యేమనుచుకా. ౯౩

తే.గీ. ఏన పోయెద నని లేచి యింద్రుఁ డపుడు । యక్షహాసంబును లేజు సంతకంబు
సేర సంతర్హితంబొట సేయనట్టి । కాన కాతండు లజ్జించి గర్వమేది. ౯౪

తే.గీ. ఇంత యెలిదమైన నే నెట్లు సభకు । బోగల సటంపుఁ బలుమాట పొక్కిపొక్కి
మాన మెడలిని పిమ్మటఁ బ్రాణ మేం । తనువు దృఢియించుదొప్పదే తన కటంచు. ౯౫

క. ఈ సదతయెల యెవ్వని । చె నెగడెడఁ బాడు శరణమయ్యెడి నాకుఁ
బాని భటించెద నిర్లభి । నా నునీ దిని ద్రోమఁగాత నాచుడు సంతక. ౯౬

తే.గీ. తత్సంబంధుని హరిపదసంబంధుని । పలుకు విసఁబడె నో యంద్ర యశుకపీఠం
బరగ మాయాఖ్య వీణంబు వృంతు మెనరం । జేయు మన విరి యాతండు చిత్తమలం. ౯౭

ప. నిరాచారందై నిమిలితనయనందై మాయావీణంబు లక్షదారంబులు జపింపుఁ జైత్రశుద్ధ
సవమినాడు మధ్యాహ్నాంబునఁ దొందిప్రదేశంబున మునుపదలెట్లు తేజంబుదృశిల్లె.
సంత, ౯౮

సీ. విలసివదాసానివిరివంటి నెచ్చెను చాటార్కమందరిఁ బోలు చెలుగు
చిర్చివెన్నెలంతేని చెన్నగు ముటంబు బాగె న పచ్చల పై తిరియును
నాలుగుచేతుల నలువ మీటఁగ వర పాశాంకుశాధయ శ్రుతంబులు
మనుఁగిగవంటి మెత్తని మేను మూడుకన్నులు మించిమల్ల భూచలసరములు

తే.గీ. వినిదభూషణములు గరి చేరమూర్తు । లలర నాలుగుదిక్కుల సభినుతింప
దంతపండ్లల కుడునిండకొంట నిండి గోరి కనునట్లె జెంగుచిర గట్టి. ౯౯

ప. ఇట్లు ప్రత్యక్షంబైన గోరిం గాంచి యింద్రుండు భక్తిసంతుంబులు పెసంగొన పడ
వశ్రోద్రాసుంబుసేసి నిలువంబడి చేతులు జోడించుకొని యో తల్లి । ఈ తేజం బెయ్యదీ? '
యని యడిగినం గురుబార్హిహృదయమై హైమవతి యట్లనియె. ౧౦౦

తరల. ఇది మదీయను బ్రహ్మహాసం విది జగజననాస్పదం
బిది నిరాచయ మిది యనంతం విది నిర్వాళయనుంచు నీ
మది నెఱుంగుము సర్వసాక్షి సమ సకాలంబు మారతా
దుదియు మొదలును లేమి దినికి దోచు జ్ఞానికి సర్వదా. ౧౦౧

తరల. ఎల్ల చేదము రెల్ల తపములు నెద్ది సెప్పుచునుండెడికా
గల్గ గాదది బ్రహ్మచర్యముఖంబులం గుణవర్ధణం
చెల్లెడకా దగఁగోటచుండెడి నీ జగంబునల్లెనుం
దల్లె యయ్యును దండ్రియయ్యును దసలె నియ్యది సెప్పెదకా. ౧౦౨

ప. చింద్రికారయంతంబగు సంతోషమృదుతో గూడిన ప్రణవంబు బ్రహ్మనాదిమ, నా
వీణంబులు రెండును మదీయంబులగు ముఖ్యమంద్రంబులని యెఱుంగుము. భాగద్దశ

వలెనై వీజద్యయంబునుండి సకలజగంబు సృజించితి. అం దొకటి నన్నిదానందనామకం
 బగు. రెండవది మాయావ్రత్యుతిసంజ్ఞికం బగు. సమ్మాయ మహాశక్తియనియు, శక్తి
 యనియు, మహేశ్వరియనియుఁ బిలువంబులు. ఇంద్రునిఁ బ్రార్థించుచో నా కవి
 భిన్నంబులు కాను. నానగు మాయంబు సామ్యావస్థ యుదియ. ప్రళయంబున సర్వజగం
 బును మదభిన్నయై యుండు. ప్రాణికోటి తమ తమ కర్మఫలిసాకవశమున పునఃపునః
 జన్మవంతం బగు. నిర్వాదంబున వ్యక్తంబుగాని రూపంబు వ్యక్తంబగు. అంతఃకృత్యమైన
 యవస్థాపేరే మాయ యనంబులు. బహిష్కృత్యంబగు సమ్మాయ తమస్సునాంబులు
 బహిష్కృత్యంబగు మాయవలన సర్వంబు వుట్టు. సృష్టిరూపంబున నదియ రజంబగు. బ్రహ్మ
 నిష్ణుమహేశ్వరులు గుణరూపాత్మకులు. అందు రక్షాగుణాధిపతులు బ్రహ్మనాంబులు, సర్వా
 ధిపతులు నిష్ణంబు, తమోగుణాధిపతులు బుద్ధులు. నీరు ముద్ధులు బగత్కారణరూపులు.
 మిథియు స్థూలదేహంబు బ్రహ్మ, లింగదేహంబు నిష్ణంబు, తారణదేహంబు బుద్ధుండు.
 వీను నాలవహనయ్యుండు. సామ్యావస్థ సంతర్వాహిరూపిణి యంద్రు. దాని హర్షంబును
 నా రూపంబు రూపవర్జితందైన బ్రహ్మగా నుండు. నా రూపంబు సగుణంబనియు, నిర్గుణం
 బనియు ద్వివిధంబు. మాయారూపంబు నిర్గుణంబు, తత్వరూపంబు సగుణంబు. నేన
 బగందెల్ల సృజించుచి యుండిం బ్రవేశించి యనిశంబు యథాకర్మంబుగా జీవునిం బ్రేరే
 పించుచాన. సృష్టి స్థితి రయంబుల బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులచే నేన చేయించెద. మన
 మార్జ్యేంద్రాదుల వీజన ప్రవాళన చర్మదాదుల నేన ప్రేరేచెద. గాఢున సర్వాత్మమను
 నేన. కాఢ్యత్వ త్రికలంబోర మిమ్ము నేన న్నింపజేసెద. నొకప్పుడు దైత్యుల, నొకప్పుడు
 నేనతల నేన జయంబు నిచ్చెద. నే స్వతంత్రును. స్వేచ్ఛచే సర్వంబుం జేయుచుండు.
 నన్ను సర్వాత్మికంగా నెఱింగి గర్వంబు విడువండు. అహంకారాద్యులై మోహంబును
 దెడంగలరని యనుగ్రహంబుచే నీ దేహంబునుండి వెడలిన యక్షతేజంబు నాయదియ.
 ఇంతటినుండి యెల్ల నిధంబుల గర్వంబునుండి నన్నిదానందరూపిణిసగు నన్ను శరణంబుగాఁ
 గొనుమని నెలవిచ్చి మహాదేవి యంతర్నిత యయ్యె.

౧౦౩

నీ. అంతట దేవత లాత్మగర్వంబుల నెడరించి తేదీని హృదయమందు
 నారాధనము చేసి యతిభక్తియుక్తులై మూడుసంధ్యలయందు ముఖ్యమైన
 గాయత్రి జపింబుండి కడునిష్ఠ యజ్ఞభాగంబుల దేవి సుత్యంకితఁ గొలిచి
 సత్యయుగంబున సకలదేవతలును మానవు ల్లాసపైర్ మఱయు నెల్ల

తే.గీ. వారు నీరీతి జరిపిరి చారుమహిమ । తారహృల్లేఖికాజవ తర్పరతను
 నిన్ద మెఱుంగుట కృతయుగమందు జనులునునుజులనాధ నిరవద్య మహితబోధ : ౧౦౪

త. గాయత్రిని వినిచి రక్షా । నాయుల గోరీకళత్రు నానగతులన్
 ధ్యేయులగా నెంచుట వా । రాయతనుకు లేమిచ్చెచ్చ నవసనాథా : ౧౦౫

తే.గీ. చేదవిహితంబు లగువాని విడిచి దేవ । పూజనంబులు చేసెడి బుద్ధిహీను
రెట్లు మోక్షంబునకుఁ దాగు లిందు నందు । భ్రష్టులగుటయకాదె భాపాలవంధ్ర : ౧౦౬

—: బ్రాహ్మణులకు గౌరవము శాసనము :—

సీ. భూతేశ్వర యొకప్పుడు పంచదశవర్షములు కలవాడని యిబ్బువిని వర్ష
ములు లేక రెక్కింప నలవిగాని శవంబు లింటింట పెడరెను హేయవృత్తి
మనుజుల పధియించి మనుజులు మెక్కిరి తల్లులు విడ్డల దుల్ల నడచి
తనిరి గుట్టుంబులఁ దినిరి, కొందరు కుక్కమాంసంబులం దిని మనిరి నరులు

తే.గీ. నిట్లులుండంగ బ్రాహ్మణులెల్ల గూడి । గౌరవము జేరి తమ తమ గతులఁ బెల్పు
నతఁడు వారల నెక్కడు నాచరించి । యచ్చటన యుండుడని పర్తి యశనము రిడి. ౧౦౭

క. గాయత్రిచ్చాసం బి । త్యాదతగతిఁ జరిపె సద్దయార్థహృదయుడై
యా యనఁముడు వారలలో । రేయం బనలనక యొక్కనీతి స్మపాలా : ౧౦౮

ఉ. లేని నమోసురే యనుచు లే భరదాబియగం భజామి ని
రేగి వరదేశుభం బ మను దేహి నిశాసిని భూవంశు స్వా
హే వినురే న్నదే జగదధీశ్వరి యంచు, నను న్నలోక ర
మిధి సుక్షమే సుగుణకారి మూడు యంచు భక్తిలోకా. ౧౦౯

ప. అని యట్లు గౌరవం దత్కంతభక్తిసమేతుండై ప్రార్థించిన జగన్మాత ప్రత్యక్షమై పూర్ణ
పాత్రయిచ్చి యాపాత్రంబువలన మీ రెయ్యదికోరిన లభించునని నెలవిచ్చి మఱియు, ౧౧౦

తే.గీ. కాంకర్మంబు గతులఁ జక్కంగ నెలంగి । నన్నుఁ గొలుపుడు మీరు నెన్నఁడును గీడు
గలుగ దీ పూర్ణపాత్రంబు గైకొనుండు । సర్వపోషణమగు నిది శాంతిదంబు, ౧౧౧

కం. అని పర్తి లేచి ననినన్ । మునులకు బ్రాహ్మణుల రధికిమోదంబొదవన్
జనియించె నన్నరాసులు । ఘనశైలములట్ల భారగాయలలోడె. ౧౧౨

ఉ. కమ్మని పొట్లకాయ సౌరకాయయు బెండ యనంటి మీరయుఁ
గుమ్మడి నంగ దొండ పొడిగూరలు దప్పక మప్పదాలు ప
డ్యమ్ములు నూటఁగాయలు గుడాన్నము నూదము పాయసాన్నముఁ
డమ్ముగ మెక్కి భ్రేపుమని త్రేపిరి బ్రాహ్మణు లొక్కపెట్టునన్. ౧౧౩

కం. బంచాల గింజఁ గొలువము । మంచా లెక్కిలిమి పెద్ద మంటకఱియనఁ
గంచాలు దూరమాయెను । బంచనిధాన్యములు నేడు భగవతి యిచ్చెన్. ౧౧౪

కం. గొర్రెమగు కణ్డలోడిన । నిద్రాణిం దిండిలేక నెట్టిలి మిచ్చుచా
గొర్రాలు విద్ధ గనియెక । షత్రుసభోజనము లచ్చె శాంధవికరుణన్. ౧౧౫

చ. కుటుంబులు నాడుకొట్టులును గొండమణిలును రాజనాలుము
తెనరులు గాతెక్కలును దెల్లలు మోడుగమాడ పెత్తగు
మ్మనరులు లాల్పూరిలు జిలగుల్ బుడమల్ మెదల్లెన నియ్యముల్
దెనరులు రాసుల్ పొనరె దేవికృపామహిమంబు గంటలే । ౧౧౬

ప. ఇట్లు పలువిధంబులం బర్కికొనుచు శతయోజనవిస్తీర్ణంబగు న మ్మనియోక్తమంబునం
గల ముషిసోమంబులును, నానాద్రాహ్మణబృందంబులును, దేవీదత్తను సనసు పరిష్కారి
గరిగి బహుయజ్ఞంబులు సేయ నెల దేవరులు సంయజ్ఞులై గౌతమునిం గీర్తించ నిల్చనవచ్చె
పతని యశం బతికయల్లె. సవ్వుడు, ౧౧౭

డి. గౌతమ మౌని యీ కణ్డకాలమునగా హరిరాడికంబులన్
జేతము బుల్లి పిల్ల నవనిం గరిగించినగాదె బొజ్జలక
సేరులఁ బాల్ దుగడల నింపితి మింతటివాని నేడనే
జూరుమె కల్పపాదమమనువెప్పి యిరంట జగంబుపాలించెన్. ౧౧౮

కం. అని యిట్లులు తెరగంటులు । గచేయింపఁగ గౌతముండు గుడ్డును చుదిరో
నునుపక త్రికాలములయం । దును దేవిని గొర్రె భక్తి దులిపింపంగన్. ౧౧౯

చ. ఇట్లు ప్రొద్దుట బాలను, చువ్వాహ్మంబున యుపరిని, సాయంతాలంబున వృద్ధును పురస్క
రజస్త్రియామోగంబునం బూజింపుచుండ నొక్కనాడు. ౧౨౦

ఆటె. వాయునిహరి వీణ మ్రోయంగ బంపను । శ్రుతినిఁ దాకికొనుచు సమంధస్త్రి
శక్తిఁ దలచికొనుచు జడలనుండి రదాశ । నుండు వచ్చె చూసు యందుకడను. ౧౨౧

లే.గీ. ఇట్లు వచ్చిన నారడు నెల్లమునులు । గారవము సేసి పూజింప గౌతమమునిఁ
గాంచె యాతని సద్గుణగణము నెంచి । యుద్ధుడచ్చటికఱుచేఁ బుచ్చెప్రొద్దు. ౧౨౨

ప. వెండియు నారడుండు. ౧౨౩

కం. ఇంద్రుడు దెవ్వఁగ నో మునిచంద్రా : సీక్తి కి వింటి సంరోషశ్రీ
సాంద్రుండవైరి మతిని । స్తంద్రతఁ గాయత్రసేవ సరిపిరివికదా : ౧౨౪

ప. అని గౌతమునిరోగూడ గాయత్రమందిరంబు బ్రవేశించి జగన్మాతం దర్శించి పఁద
రంబులు సేసి చనియె. సంత గౌతమపోషితులగు ద్రాహ్మణు లమ్ముని యత్కర్తం
గాంచి యసూయాపరులయ్యు నిది తఱికొడు, కాలంబువచ్చినప్పుడు చూచెదమని రోరో
పడఁచుకొనియుండి రంతం దిగంతంబులునిండ వర్షంబులు గురిసిన పృథివి సస్య
సమృద్ధుడై దుర్బిక్షంబు దీరియున్న సమయంబున ద్రాహ్మణులెల్లఁడం గూడి నిష్కా

రణంబు గౌతము శవీంపా దలంచి యక్షిణీమహిమంబుచే మాయాచ్ఛద్దేనువుం గల్పించి
గౌతము పాతశాలం బ్రవేశింపజేయు గౌతముండు హంతకారంబు నేసి తోలంబోవ నుచి
యచ్చట వడి యార్గె, దన్నిషంబును గొని ప్రిణాదెల్ల శోకింపబొడంగి రయ్యవనరం
బున ధ్యానియోగంబున నున్న యా నంబునొందుండు కొంతనే కలిగి గనులు విప్పి తన
యోగజ్ఞానంబున నదిమంతయు విప్రకృతలంబి యెఱింగి క్రోధితామోక్షంబై యచ్చట
యెల్ల మునుల నిట్లు శపియించె. ౧౨౩

అ.వె. చేదహతయైన విసులగానుత్తరి । దాని ధ్యానము క్రి దాని బ్రహ్మ
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౨౬

అ.వె. చేదపాతములను చేదార్పద్యను । చేదచోదిత త్రియాది బ్రహ్మ
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౨౭

అ.వె. శిష్యునియందు మఱియు శివమంత్రమునందు । శిష్యనిశాత్తముందు శిష్యునిధర్మ
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౨౮

అ.వె. చేదియందు మఱియు చేనిమంత్రమునందు । చేనిశాత్తముందు చేనిధర్మ
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౨౯

అ.వె. ప్రకృతియందు మఱియు ప్రకృతిధ్యానమునందు । ప్రకృతికఫలయందు పరమధర్మ
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౩౦

అ.వె. చేదియంత్యవమున చేవిశీర్షమున । చేవివందనమున చేవిఘ్న
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౩౧

అ.వె. శిష్యునిదర్శనమున శిష్యునిధ్యానమున । శిష్యునివందనమున శిష్యునిఘ్న
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౩౨

అ.వె. విల్వప్రత్యుమందు వివిధపుద్రాక్షలు । దావహాశి భస్మలేపనాది
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౩౩

అ.వె. శ్రౌతకర్మలందు స్మార్తకర్మలయందు । జ్ఞానమారముందు శాంతవృత్తి
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౩౪

అ.వె. జక్యదాపమునను నద్వైతమందును । శమమునందు మఱియు దమముఖముల
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౩౫

అ.వె. నిత్యకర్మలందు నిత్యాగులందును । నిత్యజపములందు నియతమైన
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౩౬

అ.వె. చేనుదానముల విత్పత్రాదములయందు । వ్రతములందు నీతివర్తనముల
విధులయందు మీరు విముఖులౌదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార । ౧౩౭

- అ.వె. సురజీదెరిసి కృష్ణచంద్రాయణమ్మల । తీర్థసేనాది ధీనియుక్తి
విమలయందు మీరు విముఖులైదురుగాక । పాణులార బ్రహ్మబంధులార. ౧౩౮
- కం. చేదిని నిడనాది యతర । చేవతంక గొల్పి మరతిం దవనాది
ద్యావృత్తుల పాతకులై । పోవుదురు భరానురాధములు మీ రెల్లెక్క. ౧౩౯
- కం. కాపారికాదిమతగతు । రై పాషండ ప్రవాహులై కటాక్షు
వ్యాపారంబులగు రో । నై పోవుదురెల్ల భానురాధము లీరర. ౧౪౦
- కం. విత్త మాతృ సత సహోదర । సుతంక విక్రమము సేసి గొమ్ములు గొని దు
గ్గతిపాలై మరహీనతర । బలతులగుదు లీరరెల్ల ద్రాహ్మణసీమల్. ౧౪౧
- కం. చేదంబుల సమ్మతు మ । ర్యాదరెండి పరపృథ్వు లమ్మడు శ్రుతిసం
దాదంబు లమ్ముకొనుచుం । పోదురు పాదస్థులగుచు భానురసీమల్. ౧౪౨
- తే.గీ. సంపదాగమంబులం దాచుకాత్ర । వృద్ధులలోని దగిరి నివతులంది
పాడిదప్పి చరియరు పాణులార । పావైచోడు రో బ్రహ్మబంధులార. ౧౪౩
- కం. మాతల కన్యల ఛగినుం । నాతతరామోదకాతై కలయుదు ర
స్వాతత్వపురై చెడియెద । రాతంకములేక గ్రాహ్మదాధములార. ౧౪౪
- కం. మీపంకము మీద్రులు । మీవనితలు నెల్లదారు మీవర చు చ్చా
పావిష్టులగుచుం బుట్టా । దావుల రయ్యెదరు దాదదాధములార. ౧౪౫
- ప. అని యిది శనియింటి గొతమహర్షి చేపీమందిరంబునకుం జని దర్శించిన గ్రాహ్మణ
కృత్రియు, గొతమశాపంబును నెటింగి విస్మయంపడి గొతముం జూచి మునివర్యా : సీపు
గ్రాహ్మణులకుం జేసిన యుపకారంబు బూడిచెం దోసిన నేయవిధందై, పామునకుం
దాలు పోసిన విధంబున నెదురుపచ్చె. వారి దుష్ప్రయత్నంబు వారలనె దాఢించునదియు
సయ్యె. వారు శ్రవ్యశ్రవణిన గోతిలో వారె పడియెదరుకాని నీ వింతట నుపకరింపబడుని
చెప్పి యనిచిన గొతముం దాక్షిణంబునకుం జనియె. సంత గ్రాహ్మణులు శాపానురాధ
వ్యాపారులై దుఃఖించి యెల్ల దుంగూడి లజ్జాపసతాంగులై గొతమముని సమీపంబు సేరి
కటాక్షించుమని యనేకవిధంబులం బ్రార్థనలై పేదస గరుణాపూర్వహృదయంధగు
న మ్మునిశ్రేష్టుండు వారలం జూచి నావాక్యంబు లిత్రహేదు, కృష్ణావతారవర్ణంతంబు
మీరు నియతధర్మప్రప రసల సలియుండుడు, తదనంతరంబున గరియంబు
పాపంబయ్యెడు. సప్తపద మదియ శాసక్రమంబు తన్నక మీరు లభించెడిని. నాశాపంబు
చేపీమనడంబునను తలంపులు మీరం గలచేని గాయత్రీచేదిపాదాంబులు సేదింబడు.
అని చెప్పిన విని గ్రాహ్మణులు శాంతి నొంది చనిరి. వెండియు గాలిత్రమంబునం
గరియంబు ప్రాప్తంబగుడు ద్రాహ్మణులు. ౧౪౬

- రం. ఓసరు సంధ్యల వాడుకలు । కేపాలగ వేదభక్తి యంతయుఁ గనఁజా
శావరు లగ్నల విడుదులు । పాపులు కలియుగమునందుఁ బ్రాహ్మణు లధిపా. ౧౪౭
- కం. శ్రీపరచేదిం గొలువదు । కాపాలికులగుచు బెస కాలికులు వృధా
లేపాంక గంధ చక్రములు । పాపులు కలియుగమునందుఁ బ్రాహ్మణు లధిపా. ౧౪౮
- కం. బోవులు పరకీయాదు । రాష్ట్రపాదులు సీతమతులు సల్పాయులు గుం
దీపాకమునం బడుదురు । పాపులు కలియుగమునందుఁ బ్రాహ్మణు లధిపా. ౧౪౯
- ప. కాపున మానవేంద్రాః । నీకు సర్వదా దేవీధ్యానము కర్తవ్యం బని చెప్పి వ్యాసుండు
మరియు, ౧౫౦

—: మణి ద్వీప వర్ణనము :—

చక్ర గతి రగద.

బ్రహ్మలోకమునకు సూర్యభాగముందుఁ బెల్లుబీలు
బ్రహ్మమైన సర్వవిష్ణువంశు దానినే చుట్టి
ద్వీప మంద్రు సర్వజగదలకుఁబాడు నొప్పియంట
లోప మెందు లేమి సర్వలోక నామ మిడిలి తొల్లి
చేదిచేత నది నిర్మితి స్వహించి మించె నిచ్చ
దీది నెన్నఁగఁడె బ్రహ్మదేవుడె న శేషుడె న
నీ నడు సదేశములు చుహితలంబు నింగి
లాసలోక మెన్న సర్వలాసము ల్కాసంగలేచు
బంతలీలఁ దగుచు దాని గొప్పతనము పెచ్చ సర్వ
కుంతమైనఁ బోలలేదు గోజగంబు పొగడనగునె
జగమునకును గొడుగువలెనె చల్ల దనము నిచ్చుచుండు
నొగిఁ బలిచ్చుచుండుఁ దెట్కయోజనములు నిడిది గలిగి
వరగ దానిఁ జాట్టియుండుఁ జాలబెల్లి దట్టమగుచుఁ
దరగలందుఁ జలదనము దరుగకుండు నిరత మౌరి
జరుగుచుండు రెక్కపెట్టఁజాల మెన్ని యోడ రెవుడు
గురురుమీలు గొప్పరత్నబజము తీరవండుఁ దనకు
కోట యేడు యోజనములఁ గొడురు మిగులు దాని యెత్తు
చాటనీరు విదిధశక్రధారులె న భటులు గాచి
మీరు నాల్గు ద్వారములను దెచ్చగాంచుచుండు దాని
ద్వారపాలకులును నచటఁ దప్పబుంద్రు సూర్యు రెండు
వాసిమీట దేవభక్తవరులు వారు దేవిఁ జూడ

నానరోద వచ్చువారి సంప్రచులైన దీనిజాడఁ
 బల విమాన శతము నాదికంబు ఘోరితాయుధంబు
 గరులయందుఁ జక్కదనము గలుగు హనుము రెన్నియెన్ని
 పెరిగి పేత్రహా నకోటి కిలకొలవలెను రెన్ని
 అరుగుదారు వస్త్రోదారు సునిరవలంబు వంజు రెన్ని
 కొలఁదు రెన్ని బాహు రెన్ని గుంట రెన్ని చెరువు రెన్ని
 అలవికాదు రెక్కసేయ సలహాదోట రెన్ని యెన్ని
 గోళారంబు రెన్ని వృక్షకోటు రెన్ని వక్ష రెన్ని
 బ్రాహ్మ రెన్ని కాదు రెన్ని జాతు రెన్ని పలము రెన్ని
 యెల్ల కాల మొక్కరీతి నెలయ నందుఁ గల్గియుండుఁ
 జల్లఁగాలి నిసరుచుండు సప్తమునుష్టలండు నిండి
 కమ్మతాను రెల్లయెడలఁ గలిగియుండు సంతతంబు
 కొమ్మలందుఁ గోనలములు గూయుచుండు పెంచుగాను
 నిమ్మ చట్ట జేను పసన నీల చుట రోద్ర పాద
 వమ్మ లాడు కర్ణికాప పావికాత పాదలంబు
 లగలు దేవదారు కాంచ నాశ్వకర్ణ కాంకోల
 భృగు రహం నాగ కుండ బిల్వ విష్ణు లాల్మ బంధు
 జీవ కనక సప్తసర్ప శింశుమార వృక్షసమితి
 చేపమీఁద గనుల కింపు నేయుచుండు నెల్లయెడల.

౧౫౧

సీ. కోయిలల్ చిగురాల కొట్టులపై నెక్కి టాటా యగును దేడ్కఁ గూయుచుండఁ
 బూపుఁదేనియ లాని పోతలింబును గుండుటమ్మెదల్ రొదసేసి జా మ్మనంగ
 కమ్మగూయలు మెక్కి కడుపులు నింది రాచిల్క గుంపులు ముద్దు పల్కు బల్కు
 గుడిగూళ్ళలో నుండి గుబిగుబలాడుచుఁ జారావతములు శబ్దముల నెఱవ

తే.గీ. కొలఁబలంబును రాయంప బుజిపెనర్పఁ । గోయనంకలు పొదలలో గుట్టుదల్లి
 చారుశబ్దప్రపంచంబు జనకమనఁగఁ । దేజరిల్లెడిఁజామి చుణిదీప్త చుధివ.

౧౫౨

సీ. కొలఁబల నెఱసిటి చలికి నెచ్చెరియైన బూడుగాడుపుసోట తోడువడఁగ
 కల్పవృక్షమునీడ గదసి చండురురాచి బిడురుబోదియ యింపుగులికి బొలయ
 నుంచిగంధపువ్వు మఱగి సొంపుగ పీఁచు వరినాలితెమ్మెరల్ సొలసి కాక
 పొదరిండ్లలో రాయి పుప్పొడి బుక్కాయఁ గలసి వ్రొవ్విరితిన్నె చలువరీన

తే.గీ. సరస నై కతములమీద జదురుసేయఁసచ్చరల ముత్తె సరులు శైత్యములు గుబియ
 స్పర్శసర్పస్పృహను కిదే జనకమనఁగ । దేజరిల్లెడిఁజామి చుణిదీప్త చుధివ.

౧౫౩

సీ. చెలగి బంచెలువిప్పి జలదాహ్యమున నిక్కి బరిసి నెమళ్ళు పైపై నటింప
సమృతవాటితటవ్యాపి వాసుర రత్నసోపానకుభళోభ చాళింప
భూరి గాభత్తత ద్వారబంధంబుల బంగారుమేడలు పరిధవిల
నిద్రసీలస్తంభ చంద్రశాలాగ్ర సుందరమణితాయమానములు తపర

తే.గీ. చారుముక్తాఫలసోమ తోరణములు । స్వాదిరోనలకుటిమస్థులు దాసర
సకలరూపంబులకు నీదే జనకమనఁగ । దేజరిల్లెడిజామి మణిద్వీప మధిప. ౧౫౪

సీ. తియ్యమామిడితోనఁ దిప్పుట పాలేటికాల్వల మీగడలఁజెన్నె మొలచినట్టి
చెఱుగుగడలమీదఁ దెరిగిన ద్రాక్షవందికృచ్చేవఁ బూజుదేనెతోచె
గట్టఁదాచిన కలకండరాపొడి చుమారమురెక్కు ఖరూరసమితి నాన్పు
సమృతవాప్తుల రసందాను సచ్చరపూజాతోడుల వాతేర ల్పాని క్రోలు

తే.గీ. చారుశృంగారరసమారచారున । సూరివరంబు సందందఁ జూడ నొప్పి
సకలరసధావమున నీదే జనకమనఁగ । దేజరిల్లెడిజామి మణిద్వీప మధిప. ౧౫౫

సీ. సామ్రాటగోడలఁ జందనదారుల నవరించిన మమళ్ళ చిక్కఁదనము
పునుగువిలులచుంద కనుఁగులై చెఱలాడు లసూరిమృగముల గమల సొంపు
విరిజాజిజ్ఞాపాల చెన్న ముం దలి విరిగ నున్న మలై వాల్తన్నదనము
పొన్నమూటలగుంపు బోదెల్లక్కల నెఱఘాత నింపెనలలు పొగడ సొగుట

తే.గీ. సంగియును లవంగంబు జాణికాయ । మెనవి చనుఁదెంచు గూసలెమ్మెరల సొబగు
తెనకి గంధంబులునెల్ల జనకమనఁగ । దేజరిల్లెడిజామి మణిద్వీప మధిప. ౧౫౬

తే.గీ. కంచుకోటకు సవ్వలఁ గడఁగి తాఁడు । సాల సులరాచు నెన్న నీ సాలమునకు
నసుర నేడలు తగు యోజనములయెత్తు । వినుము నడుమను జరురశ్ర పృథివి గలదు. ౧౫౭

ప. తాఁడు శాలశ్య సాలంబులనడుచు గల్పవృక్షవాటిర గలదు. వాని పూజలును, బ్రతంబు
లును బంగారువన్నె గలదని లందరి ధీజంబులు రత్నంబుర యుండు. వాని వాసనలు
దళయోజనపర్వతంబు వ్యాపించు, సవ్వనంబు మురక్షితంబు. ఋతుసంబంధంబులేక
యనిశంబు దేజరిల్లెడి. సందుఁ బుష్పసింహాసనాసీనుడై, పుష్పప్రతదిరాజితుండై,
పుష్పభూషణభూషితుండై, పుష్పాదవమయ్యుండై, మధుశ్రీయు, చూడవశ్రీయు సను
నిలుపురు భార్యలం గూడి దివ్యగంధర్వాంగనాగానంబు లారింపుమఁ, గ్రీడించుచు
వసంత దశ్వసంబుఁ బరిపాలించుచుండు. స తాఁడుసాలంబు గడవఁ బూర్వోక్తఁబలున
యోన్నత్యంబు గర్వి నీనప్రాకారంబు శోభితంబగు. తాఁడు నీన సాలంబుల నడుమ
సంతానవృక్షవాటి కలదు. వాని పుష్పంబులు దళయోజనగంధింబులు, హిరణ్యాభంబులు,
నిరంతర వికసితంబులు, వాని ఫలంబులు మధురంబులు, సమృతద్రవనంయుతంబులు
నైయుండు, శుక్రశ్రీయు, శుభ్రశ్రీయు నను నిలుపురు భార్యలం గూడి గ్రీష్మండు

పాలింపుచుండు. సతండు నానాసిద్ధపరివృతుండై, దేవసమన్వితుండై, విలాసినిబృంద వివిధోపచార వినోద వింశితుండై యుండు. అవ్వల నారరూఢిమాయావరణంబు గల దదియు నింతియ యోన్నత్యంబుగలిగి చెలువొందు. సీసారరూఢి సాలంబుల నడుచు హరివందన పృక్షవాటి గలదు. అందు విద్యుత్పింగళినేత్రుండును, తీమూతకవచుండును, మేఘవాహుండును, పటనిర్దోషముఖుండును, ఇంద్రవాహుండును నైయనంతవారిధారలఁ గుటియించుచు నవస్థ్రీయు, సభస్యస్థ్రీయు, సురస్సయు, రస్యమాలినియు, అంబయఁ, దులయు, నిరత్నియు, ద్రుమంతియు, మేఘయంతియు, వర్షయంతియు, తిన్దినీకయు, వారిధారయు నను పండ్రిండుగురు శబ్దలతోఁ గ్రీడించుచు వర్షర్తునాయకుండు దానిం దారిండుచుండు. నిరంతర సవసల్లప, సవలతికాన్వితంబులైన పృక్షంబులును నిచ్చలునుం బచ్చనిరంగుల విచ్చలవిడిం దెరుగు పచ్చిరవల్లులును, విడువక పాటు నదీ నద ప్రవాహంబులును, రాగిజనపీత్తంబులందోరఁ గలుషంబులైన యుదకంబులతో నొప్పు సరోవరంబులు పెట్టులు గలవు. మఱియు దేవీకిం గర్మకారులగు దేవతలును, సిద్ధులును నందుఁ గలరు. దేవ్యర్థంబులయిన వానీ, బాస, తటాకంబులుం గలవు. మందలంగు నంగనాజనంబులుండురు. దానిం దాటి నన సంతియ యెత్తైన పంచలోహాత్మిక సాలంబుఁ గండు. అరరూఢి పంచలోహ సాలంబుల నడుచు మందారవాటిక కలదు. అది నానాపుష్పలతా కీర్తంబును, సవసల్లపశోభితంబు నై యుండు. ఇష్టలక్ష్మియు, సూర్యలక్ష్మియు నను నిలుపురు భార్యలతోఁ గూడి శరదృతునాయకుం డధిస్థాతయై వర్తిల్లు. భార్యలతోడ సిద్ధులందు వసించురు. పంచలోహపరణంబున కవల సంతియ యెత్తై దీప్యమానంబై మహాశృంగంబై రౌద్రసాలకంబు తేజవిల్లు; నందు సంతతప్రమాస స్తబ్ధకాన్వితంబై, దశయోజనగండిం బుంబుమాకీర్తంబై. దేవీకర్మకారిగణసహితంబై పారిజాతవాటి వాటిల్లు. సహస్రీ, సహస్యస్థ్రీ యను నిలుపురు భార్యలతోఁ గ్రీడింపుచు హేమంతంబురునాయకుండు సాయుధుండై రాగి జనంబుల రంజిల్లంజేయుచు దానిం దారిండుచుండు. నందు దేవీవ్రతకారులగు సిద్ధులు వసించురు, రౌద్రసారాసంతరంబున సౌపర్ణప్రాచారంబు ధాసిల్లు. రౌద్ర సౌపర్ణ ప్రాచారంబుల నడుచు సవపుష్పవల్ల పశోభమానంబైన తదంబివాటి వర్తిల్లు, నందుఁ గాదంబరీ ధారలు గుఱియుచుండు. తదనుభవానందమిగులై యచ్చలీచార లుండురు. తవస్థ్రీ, తపస్యస్థ్రీ యను నిలుపురు భార్యలతోఁ గ్రీడించుచు శిశిరర్తునాయకుండు దానిం దారిండు చుండు. దేవీ దాన్యకారులగు సిద్ధులందు వసించురు. తదుత్తరంబునఁ బుష్కరాగమయంబు నైన యావరణంబు గలదు. అది పుంబుమాటణవిగ్రహంబు. దానియందుఁ బుష్కరాగ

మయస్థలంబులును, బుష్కరాగమయవృక్షంబులును ననుసంబు పుష్కరాగమయందె
యుండు. రత్నసాలాదులయందెల్ల నిట్టలనె యని భావించునది, ఆ సాలంబునందు. ౧౫౮

సీ. రాజితంబగు పుష్కరాగంపుగోబరౌ పఖిలనరోజగర్వాండములను
గల చిశావతులు వర్తిలుదురును సమస్తాత్మరూపలగును సతిముదమున
నందు నిండ్రుం దుందు నామకంబునకు నెక్కుడై యెప్పు నై రావతాధిరూఢు
డై ప్రజహస్తుడై యదుర సేనాపరివృథయ యా శతక్రతుడు పోల్పు

తే.గీ. అచ్చరితోడ, శచితోడ సతనివరెనె । యంగనంగూడి పహ్నియు యముడు రాక్ష
సుండు పరుణుం డనిలుడు శ్రీదుండు శివుడునును నుంచుచు భటులతో సవనినాధ ! ౧౫౯

ప. మఱియు నగ్ని యాగ్నేయంబున స్వాహా స్వధాయుండుండై, నిజాహవ భూషాభ్యుండై, నిజదేవగణ పరివృత్తుడైయుండు. యముడు యాచ్యుచిశను దండధరుండై, స్వభటపరి
షేష్ఠుండై, చిత్రగుప్త పురోగముండై, నిజశక్తితో గూడి నిహరించు. నియతి నైర్వృతి
దిగ్భాగంబున రాక్షసపరివృత్తుండై, నిజశక్తినిండుండై పనియించు. పరుణుండు పాశ
చారియై మహామీనసమూర్ధుండై, వాటచీమదవిహ్వలుండై, నిజశక్తి సమాయుండుండై,
నిజయాదోగజాన్వితుండై, వసుజానీరతాటలుండై వాటాదిగ్భాగంబునం బ్రవర్తిల్లు.
వాయుదేవుండు వాయవ్యకోణంబున వాయుసాధన సంసిద్ధులగు యోగులచే బరివృతుం
డగుచు, ధ్వజహస్తుండై, విశాలాక్షుండై, మృగవాహనంబు నెక్కి మరుద్గణంబులు గొలువ
భాసమానుండైయుండు. గుణేరుండు త్తరంబున యజ్ఞభవత్యంబు సేయుచు పృథ్వియు,
బుద్ధియు నను శక్తులంగూడి సవనిదులతో సలరుచు దుందిలుండై మణిభద్రుండును,
బాలభద్రుండును, మణిమంచుండును, మణికంధరుండును, మణిభూషణుండును, మణి
మూలుండును, మణికౌట్యుండును మొదలుగాగల యక్షసేనాపతులం గూడి నిజశక్తి
యుండుండై బ్రీడించు. రుద్రుం డీశానకోణంబున కధీశ్వరుండై నిజచాపశరదివాణాన్వి
తుండై, శూలధరులును, వికృతాస్యులును, గరాశపదసులును, పదుద్యహ్నిముఖులును,
దశహస్తులును, శతపాణులును, సహస్రభుజులును, దశపాదులును, ద్రినేత్రులు, సుగ్ర
మూర్తులును రుద్రాధ్యాయంబునం జెప్పఁబడిన భూపరులును, వియచ్చరులు సెగు రుద్రు
లతోడం గూడి రుద్రాణీకోటిసహితుండై, భద్రరాశ్యాదిమాతృకలతో నానాశక్తి సమావిషదా
మర్వాది గణావృతుండై, వీరభద్రుని సమన్వితుండై, ముండమాలాధరుండై. నాగపరి
యుండై, నాగకంధరుండై, వ్యాఘ్రుచర్యవరీధానుండై. గణపరోత్తరీయుండై, విశాఖస్య
రిప్తాంగుండై. ప్రమథాదిగణావృతుండై. డమరునాదంబు సేయుచు భూతసంఘసమా
వృతుండై భూతవాసుండై సర్పించుండు. మఱియు,

అ.చె. పుష్కరాగసాలమునకు నవ్వలఁ బద్మ । రాగముల గోట రహి వహించు
దానియెత్తు నూడ దశమోజసంబులు । విమలపద్మగోష్ఠపంబులు గలపు. ౧౬౦

సీ. పద్మరాగస్తంభ భాసిరందై యుండు మండవశతక సన్మండితంబు
విద్య లర్పణినాలు పీఠుల సేదను నానాభరణసాధనములఁ బూని
ప్రత్యేకవిష్ణవపారినురై పరిచారికలను గూడి స్వస్వలోక
జనులతో మరియు వాహనహేతిధనముతో వారిపేళ్ళను విను పరుస నధిప

తే.గీ. పింగళాక్షి విశాలాక్షి చృద్వియును స । మృద్ధయును శ్రద్ధయును దాని నెనసి స్వాహా
స్వధయు మాయ వసుంధర సంజ్ఞ లోక । ఛాత్రి సామిత్రి పిదప గాయత్రి మయియె. ౧౬౧

సీ. ఒగి త్రిదశేశ్వరి యును రూప బహురూప సూరిది చన్మంద యచ్చుతయుఁ ద్రియయు
విమలయు నరుణయు సమలయు నారణి ప్రకృతియు సృష్టియు వికృతియు స్థితి
సంహృతి సంధ్యయు సతి, హంసి, మర్రిక, వత్తిరయును నాకవాస మాత
భగవతి దేవతీ వరకజాసనయును ద్విముఖి యుగయును సత్తముఖి యవల

తే.గీ. దేవతా పూర్వదేవ చుర్నియు సూర్యు । రేఖి లంబోష్ఠి బహుశీర్ష గీతచరిత
యగు పృతోదరి రథరథి యర్జునేశ । గగనచేగయుఁ బదనచేగయును సంధు. ౧౬౨

సీ. పయవయ మదనాతురయు సుసంగయు సంగమకనయు సంగమమయు సుసంగ
మేఘులయును చేరుమించిన విశ్వరూపయు సురాధికయును క్షయకరియును
నక్షాభ్య సత్వదా గంచిత వివిధరూపయు శుచివ్రతయును వాగదీప
యును సుదారయు నాగ లొప్పారుచు పీఠ జిహ్వల నిప్పులు చెఱఁగుచుండు

తే.గీ. విడుసంధ్రంబులను వ్రాది యనుని మ్రొంగి । గారి స్తంభించి నకల జగంబు వయి
వైతు మనుదురు సరుబేక్షణాతలంబు । విహారణ మొనర్చుచుండు దుర్బీకలేశ । ౧౬౩

ప. పీఠలంపలును శరశరాసుధారిణులును, యుద్ధోర్జ్వరలును, దంష్ట్రాకటకటారపబదిరి
కృతదిట్టాబులును, పింగోర్జ్వగేశలును, అఘోరాణి సేనాసమేతలు నైయుండు.
ఒక్కొక్కశక్తి లక్షబ్రహ్మాండంబుల నాశనంబుసేయు సామర్థ్యంబుగరియుండు. శతా
క్షాహిణులొ సేనయు సంఠియె సామర్థ్యంబు గరిగియుండు. రథ గజ రురంగంబులు రెక్కింప
నలవిరాదు. పద్మరాగసాలంబునకుఁ బద్మకు గోమేధికమణినిర్మిత సాలంబు గలదు.
దాని యెత్తు పదిమోజసంబులు. ఈ రెంటిబోటల నుండి భూమి జపాపుష్పసన్నిధంబు.
నిఖిల వక్షి పృథ్వీబుద్ధ్యస్తంభ సదన గోష్ఠరాదులు గోమేధికమయంబులు. అందుండు భగ
వతి ముప్పదియద్దయ శక్తులు గలరు. గోమేధికమయంబులగు శక్త్యంబులు ధరియించురు.
దారికిఁ బ్రత్యేకలోకంబులు గలవి. వారు పితృవదనలు. స్వలోకవాసులచే నిలంతరంబు
ఘాతించబడుచుండురు. భింది భింది, భింది భింది, దహ దహ యని పలుకుచుండు.

నిరంతరముద్దోహుక్తలై యుండుదు. ఒక్కొక్కశక్తికి వదేసియైహిణుల బలగంబుండు. ఒక్కొక్కశక్తికి లక్ష బ్రహ్మాండంబుల సశింపజేయు సామర్థ్యంబు గలిగియుండు. సచ్చిదీ రభ గణాశ్వాదు లగణ్యంబులు. వారి నామంబులు వివరించెద వినుము. విద్యయు, హ్రీయు, పృష్ఠియు, ప్రజ్ఞయు, శివీవారియు, కుహూషను, దుద్రయు, పీర్వయు, ప్రథయు, సందయు, పోషణీయు, బుద్ధిదయు, శుభయు, కాకరాత్రియు, మహారాత్రియు, భద్ర కాశీయు, కషర్దియు, విపృతియు, దండినియు, ముండినియు, చంద్రబుండధారిణీయు, శిఖండియు, నిశుంభశుంభమఘ్నియు, మహిషాసుచుర్దినియు, నింద్రాణీయు, దుద్రాణీయు, శంకరాభశరీరిణీయు, నారాయణీయు, త్రిశూరినియు, పారినియు, సందికయు, నాహ్లాదినియు సని చెప్పబడుచుండును. పీరికిం గోపంబు కల్గినప్పుడు బ్రహ్మాండనాశంబు గలుగు. పీరలకు బరాజయంబు లేదు. గోమఘ్నిసాలంబున కవ్వల వజ్రమణిమయా వరణంబు గలదు. అది సవవృక్షనముజ్జ్వలంబు. అందుండు గృహరామక్షేత్ర పృథ్వీల చాలాదులన్నియు వజ్రమయంబులు. అందు జగదంబు పరిచారికలు పరియింతురు. ఒక్కొక్క తెకు లక్ష దాసు లుండును. కొందఱు పీఠనల, గొందఱు బంగారుగిన్నెల, గొందఱు తాంబూలదళంబుల, గొందఱు ఛత్రంబుల, గొందఱు చామరంబుల, గొందఱు వస్త్రంబుల, గొందఱు పుష్పంబుల, గొందఱు మురంబుల, గొందఱు గుంటమలేపంబుల, గొందఱు కజ్జలపాత్రంబుల ధరించికొని కనిపెట్టియుండురు. కొందఱు పాదనంబాహుంబులును, గొందఱు అలంకారంబులం జేయుచుండురు. దేవీకృపావేశవశంబున వారు రుచ్చీకృతజగత్త్రయులై యుండురు. వారి పేళ్ళు క్రమంబున వివరించెద వినుము. అనంగరూప, అనంగమదన, సుందరి, మదనాకృర, భువనవేగ, భువనపారిక, సర్వ శిశిర, అనంగవేదన, వీణలందరును విద్యుద్వల్లీ సమానాంగులును, క్వణతాగ్నిగుణాన్విరలును, రణస్యంజీరవరణలును, సర్వకార్యకుశలలును, వేత్రహస్తలును నై వరగుచుండురు. వీరు ప్రాకారబహిర్దేశంబు నెనిమిదిదిక్కుల నుండురు. వీరికి వజ్రమయ గృహంబులు గలవు. వజ్రప్రాకారంబు గదచిహ్నవ వైడూర్యసాలంబు గలదు. అందు వాపీ కూప తటాకాదులన్నియు వైడూర్యమయంబులు. బ్రాహ్మ్యుని నామంబుల నిజగణంబులతో శక్తులు వసించురు. బ్రాహ్మీయు, మహేశ్వరియు, కౌమారియు, వైష్ణవియు, చారాహియు, నింద్రాణీయు, జాముండయు, నెనిమిదవదై మహాలక్ష్మి. వీరు మాతలు, బ్రహ్మ రుద్రాది దేవతలకు సమాకారతై ప్రసవైర్లుదురు. వీరు స్వస్వసేనాసమావృతలై యుండురు వారికి గజ, కురగ, శిబికా, హంస, సింహ, గరుడ, మయూర, వృషభ, న్యందనాదులు కొడులతరబడి నుండు. బహుచిహ్నచిహ్నితంబులగు విమానంబు అనేకంబులు గలవు. వైడూర్యమణిసాలంబునకుం బిమ్మట దశయోజనోన్నతంబై యింద్రనీల

మణిసాలంబు గలదు. దాని నడుమ నవ్వియు నిండనిలమయంబులు. మలియు బహు యోజనవి స్తుతంబై, షోడశారంబై, దీప్యమానంబై, సుదర్శనసమంబై పద్మంబు దనరాదు. దానియందు షోడశశబ్దల స్థానంబులు గలవు. అది సర్వోపస్కంధంబు కంబులు. కరాణియు, కరాణిదియు, సుమయు, సరస్వతియు, శ్రీయు, దురయు, సుషయు, లక్ష్మీయు, శ్రుతియు, స్మృతియు, ధృతియు, క్రద్ధయు, మేధయు, మతియు, గాంతియు, నర్తయు సను పదియట్లును శబ్దలు. నిలనిరదసంకాశలు, కుంభలహస్తలు, ఘేటకఛారిణులు, యుద్ధోత్సాహసమేతలు. వీరు జగదంబ సేననాయకులు. వీరులెల్ల బ్రహ్మాండకర్తులం బాలించుచుండుట. నానావిధరథ సమారూఢులై, పరాక్రమవతులై, నానాశబ్దలం గూడి వసించుట. ఇంద్రనిలసాలంబున కవల దశయోజనోన్నతంబై న ముక్తాప్రారంబు గలదు. మధ్యప్రదేశంబు పూర్వోక్తనిధంబ. అందు జగద్వాక్త్రప్రబోధికలగు జగదంబమంత్రులు లుండురు. వీరు చేదితో సమానంబులైన భోగంబులు గలవారు. ఇంగితజ్ఞులు, పండి తలు, సర్వకార్యబుజులు, స్వామికార్యపరాయణులు, చతురులు, అతిసుందరులు, నానాశక్తిసమాయుక్తులు నయు జ్ఞానశక్తిచే సర్వసమాచారంబులు గ్రహించురు, అనంగ కుసుమ, అనంగకుసుమూతుర, అనంగమదన, అనంగమదనాతుర, భువనపారిని, గగన పేగ, శశిరేఖ, గగనరేఖ, పాశాంకుశ, పరాభయధారిణి, అరుణాగ్రహ అను నామంబు లచే వర్తిల్లుదురు. ముక్తాసాలాసంతరంబు మలకతసాలంబు వర్తిల్లు. దాని పొడవు దశ యోజనప్రమాణంబు. అది షడ్గోణయంతంబు, పూర్వకోణంబునఁ జురుర్బల్యుండై, గాయత్రీసహితుండై, టండికాక్షపాశాయదండాయుధధరుండై ఛాతయు, గదాయుధ ఛారిణియగు గాయత్రీదేవతయు, మూర్తిమంతంబులైన పేదశాస్త్రపురాణేతిహాసంబులును వానిం గొల్పుచుండు. రెండవదగు నిఋతికోణంబున సావిత్రీసహితుండై మహానిష్ఠుం డుండు. మూడవకోణంబుగు వాయుకోణంబున సరస్వతీసహితుండై రుద్రుం డుండు. దుర్రథేదంబులును, గౌరీధేదంబులును మూర్తిమంతంబులైన చతుష్షష్ట్యాగమంబులు నుం డుండు. నాల్గవదియగు నగ్నికోణంబున రత్నకుంభ మణికరండకంబులం బూని ధననాయ కుండగు కుబేరుండు మహాలక్ష్మీసమేతుండై యుండు. నైదవదగు వారుణకోణంబున రతీసమేతుండై, పాశాంకుశధనుర్వాణసమేతుండై, శృంగారమూర్తియైన మన్మథుం డుండు. ఆఱవదియగు నీశానకోణంబునఁ బుష్టిసమన్వితుండై, పాశాంకుశధరుండై, వీరుండై విష్ణుహస్త యైన గణేశుం డుండు. మలకతసాలంబు గడచిన సూరామధయేతు గల్గి కుంభమూలంబైన ప్రవాళసాలంబు వర్తిల్లు. నందు పంచభూతాదిదేవతలగు హ్యుల్లే ఖయు, గగనయు, రక్తయు, గరాళియు, మహోచ్ఛ్వాసయు, బాశాంకుశపరాభయధారిణులై, మితభూషణులై, దేవీసమానపేషాధ్యులై, నవయౌవనగర్వితలై వసించురు. ప్రవాళసాలంబు విడిచిచన బహుయోజనవిస్తీర్ణంబైనవరత్నమయసాలంబు వర్తిల్లు. నందు దేవ్యవతారంబు

లుండ్రు. చారు దేవీసహస్రప్రభలు, జ్ఞానరూపిణులు నె యుండురు. నచకోటి మహా మంత్ర దేవతలు నివృణస యుండురు. సవరత్నమయసౌలంబు చాటి పోష, మహానీయ చింతామణిప్రాకారంబు పల్లెలు. నది యనుమహానంబు దాని పర్ణింప నెవ్వరితరంబు ? అదియే దేవీసదనంబు. ౧౬౫

సీ. చింతామణులకోట యంతరంబున నాలు మండపంబులు మహామణియుతములు కోటిసూర్యులతోడ దీప్తిన ప్రభలతోఁ జను సహస్ర స్తోత్రసంయుతములు మహితమౌ శృంగారమండపం చొక్కటి నలుపెను ము క్తిమండపము నొరటి మందిత సుజ్ఞానమండపం చొక్కటి యేకాంతమండపం దెసఁగ నొరటి

తే.గీ. మొలయు దానిఁజూడ్డు గావ్యీకననిర । మని రాబుండవనిరయు నుల నదిన్ తానపల్లియుఁ బుష్పలస్తానములును । దాని పర్ణింప వేసేళ్ళవాచి తరమె ? ౧౬౬

ప. మణియుం గురునిండమణిసాపానశోభితముంగు మహాపద్మాటవి సుధారససంపూర్ణంపై యుండు. హంస కారండవాచి పక్షిసంబులంబు లక్షీణంబులై యుండు. శృంగారమండ పంబున వివిధస్వరంబులతోఁ దేవీసమూహంబులు గానంబు సేయుచుండురు. సభాసదులు దేవతలు. సభామధ్యంబునఁ జగదంబి కొలుపు సేయుచుండు. ము క్తిమండపమధ్యంబున శివ, బ్రహ్మానందమయ్యై యుండు. జ్ఞానమండ పంబున జ్ఞానోపదేశంబు సేయుచుండు. చతుర్థంబున నేకాంతమండపంబున జగన్మూల మంత్రిణులతోఁగూడి జగద్రక్షయింతనంబు సేయుచుండు. చింతామణిమయంబుగు గృహంబున శక్తితత్వాత్మకంబుంగు సాపానచర కంబుతో నలరు మంపకం చొక్కటి శోభిల్లు. బ్రహ్మాయు, నిష్ఠుండు, భక్తుండును. లంకెబుండును మంచకంబునకు భారంబులుగా నుండురు. పులరంబు సదాశివంబు. దానిపై మహాదేవండగు పరమేశ్వరుండు పల్లెలు. రీలార్థంబు శక్తిమొక్కతయ శ్రీచంద్రుడ దేహంబుల రాజిల్లునని తెలియునది. ఆ మహాదేవి నభినుతించ నెవ్వని తరంబు ? ౧౬౭

సీ. శతకోటికందర్పసమమండరాంగుండు ముక్కంటియును నైదుమోమురాచి రత్నభూషణుడు సారంగాధయవరకు పరముల చాహుల పరలువాడు పదియునాటె న యట్లముల యాడగువాడు నభిలలోకాధీశఁ దె సదాఁడు కోటిసూర్యులతోప దీప్తిన ప్రభవాడు శీతాంశుశతకోటి శివయుడు

తే.గీ. ననుపమాక్షస్ఫుటికమౌ క్తి యెగువాడు । మోమునందునఁ జిలునప్పై మొలచువాడు మేలువారలొనెల్ల మేలువాడు । నైన పురుషు నెడమతోడ నంబి టులురు. ౧౬౮

సీ. నవనవరత్నగణప్రాంచితంబులు రాణ జెన్నొందు నొద్దామొప్ప వైదుర్యమణివిభావ్యా ప్తి దిగ్విలంబులౌ నచరంజిభుజీర్తి లపమశివ

మెఱుగు చెప్పులకాంచు లోటనెడి ప్రీతిత్ర రాటంకములు తళతళ యనంగ
సరచందమామమెయ్యారంబు దెగదు అలాటకాంచులు బలు సేడు చూడ

అ.దె. మోవి దొండంబులు మురుచ్చును జానెనుండు । నెఱుఱించెచూడ నిలెడి మెలయు
గొంతునీట మృగమదంబునామమి గుచ్చు । పవలుతెచ్చుచున్నెరియు రహింపు. ౧౬౯

సీ. నాలుచింతానటి గాంగ నుప్పొరులు త్రెమ్మచేరెడి బులాపి పీఠిగుల్క
తర్పూరమును ముండుగంధంబు బలెను చులఁదిను పులకట్టు చెరువైమీలు
చిత్రచిత్రములైన చిన్నారినగలతో పరసమంచె నె గలభర పరిచ్చ
దాదిమీఘలఁగి బంతకట్టి యెగుంగ పర్వతరీతిరెవన్న యగుచు

తే.గీ. అల్లగతప్యంగనమచదనాలక లోలు । కాంచెనునిధాన్యమై జాహ్నుషీన
దీజలాపేర్తనాథియై దివ్యలత్తు । ముద్రికాంగులియై జగన్మోహినియును. ౧౭౦

సీ. పెరిడమ్మరేతులవలె నున్న మూడుపన్నులతోడ మారిరావలులతోడ
మణికంఠిణీయుత మణికంఠములతోడ నుడెసలంబులతోడ మహిమలతోడ
మణికంఠకములతోడ మరెక మోదభక్తులలలతోడ మెలెఱువలతోడ
మృత్తముయుగ మహితరాంఠతతులతోడ సర్వశృంగారచేమలతోడ

తే.గీ. ననుచుపరరామేభవతాపాంబుక నిల । నమ్మజలతోడ గరుడానసంబుతోడ
జాటు నులమావలెఁ బతాస్సారలాంఠి । బలములతోడ మహానీయ భూరితోడ. ౧౭౧

సీ. నల్లాదినిరత పలకి యగుచు మహాతానూనసంజ్ఞల యగుచు
బహుబోధస్థులతోడ బరిచారికలతోడ స.రథానీనులతోడ సురలతోడ
సమదీర్ఘవృత్తి జ్ఞానశక్తి క్రియాశక్తులతోడ లక్షయును దుష్టి
వృద్ధియుఁ గీర్తియు బుద్ధియుఁ గాంక్షయు పయయును సద్భయ మేధయును స్మరియు

తే.గీ. మూర్తిమతులయి లక్ష్మియు మెది బయయును నిజయ యజితాపరాజితల్ వినుము నిత్య
యును విరాసిని మంగళ యెసర బొడ్డి । ఘోరయును వీరభక్తులై రొలుచుచుండ. ౧౭౨

సీ. ఇరుపార్శ్వములయందు నెలమి శంఖంబును బద్మంబును నిధిల్ పగులుండ
సప్తధాతువులు లాంచనరసంబులు నుయిల్ నిధులయందును బుట్టి నెమ్మి నేఱు
లగుచు నుధాంధోధియందుఁ బ్రచేకింప దేవీగృహంబు విస్తీర్ణమహిమ
దనరారు వేయయోజనములై యది యెల్ల చింతామణులతోడఁ జేయఁబడియె

తే.గీ. దాని కవ్వలఁ గోటలు తనరుచుండు । మును పవించినదానికి నినుచుండి
తగు నియత్నతమున నిరాధారమగుచువిచ్చు ముడుచు నృజన లయ విధము లెల్లఁగి. ౧౭౩

ప. అయ్యలు బ్రహ్మాండంబుల పర్తిలు. చేమ్యపాసకు లంతంబునం జెందునది చింతామణి
గృహంబు. అందు మృగలంకర్యలును, దుగ్ధలంకర్యలును, దధిమలంకర్యలును, మధుమలంకర్యలును,
నమృత వ్రాజి జంబూరస వ్రవాహంబులు, నాచేక్షురస వ్రవాహంబులునుం బ్రస

హించుచుండు. మనోరథఫలదంబులగు వృక్షంబులును, జావులును, సూతులు యధేష్ట పాసఫలదంబులై యుండు. రోగంబును, ముసలితనంబును లేవు. చింతా మాత్స్యకామ క్రోధాదికంబు నెవ్వరాదు. ఎల్లరు సత్రీకులై, సహస్రాదిత్యవర్చస్కులై యోవనవంతులై యా చింతాచణిగృహంబునం గొలుపుండు భువనేశ్వరిం గొల్పుచుండురు. కొందఱు సారోక్యంబును, గొందఱు సామీప్యంబును, గొందఱు సారూప్యంబును దొంది యుండురు. తక్కినవారు పార్శ్వగతులై యుండురు. సామ్యావస్థాత్మికయు, గౌరవాబ్రహ్మరూపయు, మాయాశబలవిగ్రహయు సగు నా భువనేశ్వరిం గొల్పుచు మూరిమంతంబులై సప్తకోటి మహామంత్రంబులు, మహావిద్యలు సండుండు. అది లేతోచుయంబు. సూర్యచంద్రాగ్ని విద్యుత్తులు దాని తేజంబులోఁ గోలించుచును లేవు. ఒక్కచో బగదంపుఁజాయ, యింకొకచో గరుడవచ్చునన్నె. మఱియొకచో మెలుపుదాలు, వేదొకచో సూర్యకాంతి, ఒందొకచో నింద్రసీలమణి వ్రధ, యన్యస్థలంబున వజ్రంబు దంబు, దాదాసల రాంచనశోభ లందంద పొడసూపు. ఇంద్రోపల, సూర్యోపరోధారంబు లధ్యైయెడలఁ గన్పట్టు. సర్వంబును నచ్చట రక్షించుచుండై యుండు. సకలానందంబుఁగల్గెనంబు, సకలైశ్వర్యవిరాజితంబు, సమస్తసంబు వ్రదంబు నై యొప్పుచుండు.

౧౭౪

క. సరుడు మణిద్వీపంబును । స్మరియించినఁ దాప మడఁగుఁ ద్రాణోత్థాంతః ।
స్మరియింప నందు జేరును । గర మీ యధ్యాయ పంచకము భుజదంబో.

౧౭౫

కం. భూతప్రేతపితౄణాం । వ్రాతంబులు దొలఁగు దీనిఁ బఠియించినచో ।
శ్రీది సహాయనిర్మితః జూతంబగు వాస్తుమాగమునఁ జదువదగుఁ.

౧౭౬

ప. అని చెప్పి వ్యాసుండు మఱియు,

౧౭౭

— పురాణఫలప్రదర్శనము :—

కం. నారదునకు నారాయణుఁ । దేరీతినిఁ దెలిపె నట్లు లిది నీకు సువి
స్తారముగఁ దెప్పినఁడను । చారుతరంద్రెన దేవితారిత్రంబుల్.

౧౭౮

కం. ధేవీమహిమము దెల్పుడు । నీ విస్తృతమగు పురాః పుడి భాగవతం
దో మనుషేశశిఖామణిః । దీవికదత విస్మయంతఁ దెలిపితి నీకుఁ.

౧౭౯

కం. అంజాయజ్ఞము తప్పక । సంజానింపుము స్పృహలః । జనకు సరకతా
పంబురుగును, దేవీమం । త్రంబుం గొని దేగమున యథావిధి నధిపాః ।

౧౮౦

ప. అని వ్యాసుండు జనమేజయునకుం దెప్పెనని చెప్పి సూతుండు శౌనకాదుల
కీర్తనియె.

౧౮౧

కం. జనమేజయుండు వ్యాసవ । చనమును విని యోముసింద్ర జనని మనువు నా
కనువుగ నుపదేశింపవె । యన నాతం డట్ల సేసె సంతట సతఁడున్, ౧౮౨

కం. రావించెను దౌమ్యదుల । భూవిబుధుల లోకజనని పూజాక్రియలన్
గావించె యథావిధి నా । భావుక సవరాత్రసమయభావిత కృతులన్, ౧౮౩

కం. దాగుగ దేవ్యగ్రంబున । భాగవతపురాణ మోలిఁ బరియింపించెన్
భూవిబుధకోటి కన్నము । ప్రేవుమనుచుఁ ద్రేపికొనంగ బెట్టించె నొగిన్, ౧౮౪

కం. కన్నైలకు బ్రహ్మచారుల । బు న్నానాధదీనకోటులకును దా
నన్నంబులు నర్థంబులు । పన్నుగ దానంబుసేసి పటుమోదమునన్, ౧౮౫

కం. జనమేజయుండు మందిర । మున నుండఁగ, బోరుతిండిముని తా గగనం
బుననుండి డిగ్గఁ గనుఁగొని । జననాదుఁడు పూజలెల్ల నలుపుచుఁ బెల్కెన్, ౧౮౬

ఉ. ఎక్కడనుండి వచ్చితిరి యీరు; కృతార్థుఁడనైతి నేను, మీ
రిక్కడి కేగుదేరనగు హేతువు దెల్పుఁ డనంగ; టూపఁ నా
కక్కజమయ్యెఁ జూచితి సురాలయమం దొక యద్భుతంబు, నే
సక్కత దెల్పెదన్ భవదుదారమనోరథసిద్ధి యయ్యెఁజూ, ౧౮౭

కం. అది విన్నవించుటకు నీ । సదనమునకు నాడు రాక శమను సగరేశన్
బెదరి చనిన నీ జనకుఁడు । ముదమునఁ దా దివ్యరూపమునుఁ గైకొనుచున్, ౧౮౮

చ. మనుఁడయి దేవత లొలువగా విబుధాంగన లాడి పాడఁగా
మునులు స్తవంబుసేయ విధిముఖ్యులు చెంతల నిల్వ దివ్యరూం
చనసువిమాసమెక్కి విలసదతితో రతనాలదీపికన్
మునుగొని యేగె భాగవతము నివ్వినియుంటివి నీవు కాపునన్, ౧౮౯

కం. నీ పదాయజ్ఞంబును । గావించినవాఁడ వంతకంఠెను గలదే
యీ విశ్వంబున ధన్యుఁడ । వై వెలసితి బ్రతుకు సఫలమాయెను నీకున్, ౧౯౦

కం. నీక్తి ర్తి విశదమగుచున్ । లోకంబుల రెల్కె నీకు లోపముగలదే
నాకులు గీతులు సమురే । యో కులఘోషణః నిరాకులోజ్జ్వలకరణాః, ౧౯౧

కం. అని నారదుండు సెప్పిన । విని పరమానందమంది పృథివీకుఁడు దా
మునివరు పదాంబుజములకుఁ । బ్రణయందై యమితమైన భక్తిస్ఫురణన్, ౧౯౨

ల.వె. నీ యనుగ్రహమున నేఁ గృతార్థుఁడనైతి । నీకు మారుమేలు నే నొసర్పఁ
దగినవాఁడఁగాను దండంబుపెట్టెదఁ । గనికరమునఁ బ్రోవు మునివరేణ్యః, ౧౯౩

స. అది వర్షింప జయ్యుల కలరి నారడుండు పృథ్వీవల్లభునకు దీవన లిట్టి చనియె. సంత
దావరాయుండు జనదేవయుం జూచి, ౧౯౪

౪. దేవీభాగవత మలన । దేవీగను మరువఁజొరెను యజుంజున్
గావించును నుండుము స । వ్యావలంబు సీట మోక్షవదనీ లభించున్. ౧౯౫

౪. ఈ దేవీభాగవతము । దేవంబులసారసునును దివిభగతుల న
య్యాదిప్రకృతియ నెప్పె నిఁ । తేదియు సరిగాదు దీని కిమ్మహిలోనన్. ౧౯౬

చ. అని చెప్పిన, జనదేవయుచే వందనంబు గొని యశీర్వాదిచి ద్యానండు యథాస్థానంబు
నటం జనియె. భాష్కరిమునులు తమ తమ నెలకలకుం జనిరి. భరణీవల భుండు సంతోష
చూసెనుండై రాజ్యంబు సేయుచుండె నని చెప్పి సూచించు, మహామునులారా ! ౧౯౭

— దేవీ భాగవతము హిమ : —

స. ఈ దేవీభాగవతంబు దేవసిద్ధాంతదోధకంబని యుత్తరోతాత్మకంబుగా వడుప్రతాపి యగు
శ్రీమహావిష్ణునకు జగదంబ యుపదేరించె. నిది భరణీచిన్తనంబుగా బ్రహ్మచే ద్దార్లి
చేయించియె. నందు సారంబు గొని యష్టాదశసహస్ర సంత్యాకంబుగను, ద్వాదశ
స్కంధసంఘటనంబుగను ద్యానండు కుటనటం చెప్పె. నిది యష్టాదశ బహువిస్తీర్ణంబు
బ్రహ్మలోకంబున నున్నయది. పాదనాశనహేతుకంబు. దీనివంటిది నుభయంబు లేదు.
చలనమూత్రంబున సత్వదేధఫలంబు నిట్లు. మఱయు. ౧౯౮

సీ. పారాణికునిఁ బిల్చి వత్తభూషల నిచ్చి వ్యాసమహర్షిగా వానిఁ దలంచి
పూజలు గావించి పోలుపుగా నీ భాగవత మాలంకరింపవలయు మున్ను
లిఖించియేనియు లిఖింపఁగఁజేసి యేనియు భక్తినిఁ బూని యొక్క
ప్రొద్దనఁపిని వచ్చు బొరమియందును బంగాననింగంపఁ బ్రతిమతోడఁ
చానిమొదటతోడఁ బరగఁ దక్షిణతోడఁ బారాణికునకు ని ద్యాగవతము

తే.గీ. పొనరఁ దుభ్యం దదామి యంచును నొసంగ । వలయు సద్వాయసంఖ్యను ద్రాహ్మణుల
నానినులఁ గన్నియల మఱి వడుచులను వి । శేషదానాతిత్వపుల జేయవలయు. ౧౯౯

స. ఈ పురాణదానంబు భూదానతుల్యంబై మణిప్రీతి వదానంబు గల్గించు. నిత్యంబు నిది విను
చారికి దుర్భలంబు లేదు. అప్రతుండు సప్తస్త్రుండగు, విక్రినుండు సభనుండగు, నెవ్వని
గేహంబున నీ పుస్తకంబు పూజించుచు వాని యిల్లు లక్ష్మీనరస్వరులకు నిలయం బగు.
శాశ్వతీ దాశ్వినీ విశాఖ రాక్షసాదులు కన్నెత్తి చూడవు. మండలపతనంబున బ్రహ్మం బడంగు
శతావృత్తిపతనంబున క్షయింపగాదు లడంగు. అనుచినంబు నొక యధ్యాయంబు

వతంతువారికి జ్ఞానంబు గలుగు. శకునంబు లీక్షింప మేలుకీళ్ళు దెలియు. నైవ, వైష్ణవ, గాణాపత్య, సౌరాదు లెల్లరు దీనిం బలింప నట్లులు. శ్రీ బాహులు తప్పుక విన నట్లులు. ఇది వేదసారము. అని సూతుండు నెట్టిచ విని యెల్లమునులు పరమానందభరితులై వందనంబు లాచరించిరి.

మూలిని. ఇతి స మునివరాణా మగ్రత శ్రావయిత్వా
సకలనిగమగుహ్యం దౌర్గ్య మేతద్బుధాణమ్
సత మథ మునిసంఘం పఠయిత్వాశిషాంహ
పరణకమలధ్యంగో నిర్జగౌ మాత సూతః.

౨౦౦

—: కృ శీ ప తి నం బో ధ న ము :—

కా. ఉద్యత్కీర్తనీతటప్రదహకర్వాధ్యాన సందేహ సం
పాద్యాత్మిణు జటాచ్ఛటాప్రవిలస ద్వాలేందు రేఖాలతాం
త ద్యుత్కాద్యుత పర్వతేంద్రతనయా ధమ్మిల్లా ధృంగీవిలా
సాద్యత్కద్యుత సుందరాకృతిధరా : యజ్ఞాతి సోమేశ్వరా :

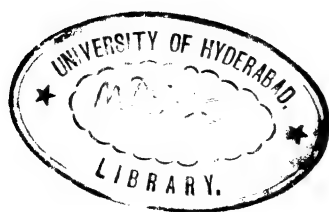
౨౦౧

గద్య. ఇది శ్రీమదిష్టకామేశ్వరీపాదారవిందమకరందచుంచలమాసపేంచందిర, దానవంశవయః పారాదారిరాకాసుధాకర, రామాంజాకన్నయమంత్రింద్రబహుళ, విమిత్ర హరితగోత్రాలంకార, కృష్ణామండల మండనామనానారగ్రహర పూర్వార్జిత ధరావిరాజమాన, శ్రీపీఠ ప్రతాపకోర్కాండహంపీఠ రామచంద్రభూమిశ్వరదత్త గోదావరీనుండలస్థిత సీతారామబద్ధార్త దాగ పరిపాలనాదీన, పూర్వార్జితభయమండల న్యాయసభావాదక నియోగభారవ్యవహార, శ్రీవేంకటేశ్వరపరప్రసాదసంఘాతరదిత్యవిద్యావిశేష, నాల్కావిరచిత త్రింశత్ప్రత్యేక గ్రంథమతిసార, విభుధజనరహజానంపాదితోభయభాషాపరిపతిప్రచారగర్వ, శ్రీరామా మాత్య ప్రణీతం బగు శ్రీదేవీభాగవతం బను మహాపురాణంబునందు ద్వాదస్కంధము.

రం. తగు భూతగణశశిత । మగునట్టి నికారి మకర ముదిగఁ గొని చే
యఁగ శార్వరి మిథునంబున । ముగిసెను శ్రీభాగవతము బుధసమ్మితమ్.

సర్వము సంపూర్ణము.

102663

UNIVERSITY OF HYDERABAD LIBRARY

Call No. ^{T 5514} ~~294-54741~~ ^{Acc. No. T/2663} ~~5365~~

Author H. D. D. D. D. D. D.

Title H. D. D. D. D. D. D.

**UNIVERSITY OF HYDERABAD
LIBRARY
HYDERABAD-A.P.**

-0-

1. Books / Journals should be returned on the due date
2. Borrowers are responsible for every book / journal taken by them and will be expected to pay for any book / journal damaged, defaced or lost.

Help to keep the book fresh and clean

